Digitized by Google

C. 11.

Digitized by Google

Digitized by Google

M. TULLII CICERONIS OPERA

CUM DELECTU COMMENTARIORUM

IN USUM

SERENISSIMI DELPHINI

TOMUS NONUS

IN QUO EPISTOLÆ AD Q. FRATREM &c.

Editio Noviſsima.

Cum Pariſienſi ac Patavinâ accuratiſsime Collata

APUD ANTONIUM GRAZIOSI

TYPOGRAPHUM AC BIBLIOPOLAM VENETUM

MDCCLXXII.

Digitized by Google

JOSEPHUS OLIVETUS
LECTORI.

QUÆ ab ipſo Cicerone profecta hoc volumine continentur, ea præfationem, opinor, non requirunt. De cæteris vero, quæ annecti ſolent ad Ciceroniana, ſinguli, qui præfigentur iis, tituli ſatis admonebunt. Nunc igitur, priuſquam vaſa colligam, pauca de me. Reſpondendum eſt enim, non obtrectatoribus, quos quidem ſilentio ulciſcerer; at probis & benevolis hominibus; qui mirari ſe ajunt, quod in hac adornanda editione tempus atque operam collocem homo ex Academia Gallica, hoc eſt, ex illo virorum literatorum cœtu, quorum labores omnes & induſtriam in lingua vernacula cum excolenda tum perpolienda occupatam eſſe oporteat. Illud ſane, quod admiratores iſti de noſtro communi inſtituto memorant, ſecus interpretantur quam decet, ſi perinde intelligunt, quaſi nobis omni veterum linguarum commercio interdictum ſit. Qui ſi minus eſſent in principis Academiæ rebus peregrini atque hoſpites, ſcirent eſſe paucos admodum in ejus albo, qui literas Gallicas cum Latinis, aut etiam Græcis, non conjunxerint. Ac de Latinis quidem id profiteri propemodum poſſe videor, quod Cicero (a) de philoſophia: *Nec ſubito* ad illas *cœpimus* appellere animum, *nec mediocrem a primo tempore ætatis in eo ſtudio operam curamque conſumpſimus, &, cum minime videbamur, tum maxime* id agebamus. Quid, ſi me nulla inde orta ſegnities retardavit a laboribus Academicis? ſi & feci hactenus ut me ſcirent homines non eſſe hujus tituli atque officii immemorem, & deinceps facere ſum paratus? tamenne vitio erit mihi, non iis ceſſaſſe horis, quibus impune poteram? Quid, quod linguæ omnes commune habent vincu-

(a) *De Natur. Deor.* lib. I. cap. 3.

lum, & quaſi cognatione quadam inter ſe continentur? ita ut hæc ipſa noſtris hominibus, ad Ciceronis familiaritatem perducendis, accomodata opera, adeo non aliena ſit Academicis muneribus, ut videri debeat vel maxime conjuncta. Ut enim noſtræ vel ætatis vel gentis bona nolumus diſſimulare, ſic etiam cavere debemus, ne pravo uſu ea inquinentur. Eſt nunc quidem lingua Gallica, neque inops, neque inculta, rebus omnibus proprie ornateque dicendis idonea: ſed poſſent populares noſtri eodem morbi genere laborare, quo Romani olim, ut naturam dedignati, non minus bene ſcribendi quam vivendi ducem, vellent ubique arguti eſſe, atque in profluentis, nitidæ, temperatæ orationis ſalubritate, quemadmodum in coloris ingenui ac vultus non fucati ſinceritate, nauſearent. Unde igitur, ſi nobis aliquid ejuſmodi contigerit, peti auxilium preſentius, quam ab eo ſcriptore poteſt, cui ſeculorum adhuc omnium conſenſus recte ſcribendi principatum detulit? Neque vero nunc primum in hanc ego cogitationem veni, aut gratificari quidpiam æqualibus meis in hoc genere ſum conatus. Nam quod olim Ciceronis libros aliquot expreſſi ſermone patrio, ſi non quantum exprimere lingua ipſa poterat (quæ poteſt aptiſſime omnia) ſed quantum mea ferebat mediocritas; Gallos ad ejus cognoſcendi ſtudium provocabam, ut ad ingenium, quo plurimum valent, ars etiam accederet, & cum haberent quem admirarentur, illius effici ſe quam ſimillimos vellent. Hoc agenti veniebat in mentem interim, quanto futurus eſſet ex ipſius Ciceronis uſu fructus uberior, ſi quis in edendis illius operibus modum teneret eum, quem ipſe monſtravit (a) Cicero, ut *neque indoctiſſimis* ſcriberet, *neque doctiſſimis*. Illis enim nunquam tantum dederis commentariorum, quantum eſſe ſatis poſſit: propterea quod non is eſt Cicero, qui lectores ferat omnis literaturæ expertes, ipſe omni doctrinarum genere perpolitus. Hos vero, quamvis reſtricte facias & anguſte, non effugies tamen quin ſatietate offendas: adeo ſunt in iis, quæ ſcire ſe putant, faſtidioſi. At vero tertium eſt inter hæc duo interjectum genus, eorum ſcilicet, quos, primoribus jam literis excultos pluſculum

(a) *De Orat.* lib. II. cap. 6.

lum quam intra modum, ad ſapientiam & laudem allicit generoſa indoles; nec libris tamen immerſos vivere patitur aut natura, aut fortuna. Hoc ergo erat in votis, editio commoda, qua iſti uterentur; ſibique, compreſſa tot interpretum loquacitate, gratularentur ademptam partem laboris non modicam, utilitatis nullam. Quod animo mecum aſſidue, & crebris inter eruditos ſermonibus agitaveram, id cum excellentibus viris aliquando communicavi, quibus commiſſa eſt prima SERENISSIMI DELPHINI ætas, moribus literiſque informanda. Hi, qui pro ſua prudentia intelligerent, mancam fore & imperfectam regii juvenis inſtituendi curam, niſi Ciceronem noſſet, atque *immortalis illius ingenii*, ut Quintiliani (*a*) verbis dicam, *beatiſſima ubertate* paſceretur; primum, quod maxime volebam, aſſentiri: deinde, quod neque metuebam, neque ſperabam, neque vero prævideram, cenſere, non alium eſſe quærendum qui id operis efficeret, quam qui ſuſcipiendi auctor fuiſſet. Ego ſtatim excuſare bona fide tenuitatem meam: orare etiam atque etiam, ne plus veteri erga me benevolentiæ ſuæ, quam mihi de me crederent. Ecce autem paucis poſt diebus ultro renuntiant, omnino admovendam operi manum: rem deciſam: eductum iri ex arca regia quantum ad vulgares impenſas æquum eſſet accedere, ut, qualem meditabar, talis editio inſtrueretur, nempe digna, quæ verſaretur manibus gerendo ſceptro deſtinatis. Quid plura? nihil ultra muginatus, malui ſubeundo onere homo non ſatis timidus, quam recuſando civis parum animoſus videri. Plus triennium eſt, cum nulla prælis datur ceſſatio. Varios interim Latinitati floſculos carpit puer Princeps, ad cujus ornandam amplificandamque dignitatem ea conſenſio eſt naturæ atque fortunæ, ut neſcias plus-ne ſit quod altera ſpondet, an quod tribuit altera. Poetice quidem, ſed vere dixeris. Gratias in eo fingendo artes ſuas omnes, omnes leporum arculas conſumpſiſſe, ut Muſæ ipſum amarent: has viciſſim, ut ipſe eas redamaret, a quibus meras deguſtaſſet ſuavitates, atque ut olim tueretur quas haberet probe cognitas, naſcenti plana omnia, aperta, expedita feciſſe. Quod multo majus

A 2 eſt,

(*a*) *Inſt. Orat.* lib. X, cap. 1.

eſt, quippe hinc firmiſſima in omne hominum genus felicitas derivabitur; jam in illa ætate, & quaſi aurora, igniculi acres emicant ac vividi, qui ad comprehendendam honeſti formam, indagandoſque officiorum fontes ſua ſponte currentem excitent. Quam ad rem cum ego ducem optimum fore Tullium non dubitem, nihil antiquius hoc opere habui, quod tantam publici boni ſementem contineret. In eo qua ſit labor meus fide, conſtantia, religione verſatus, mihi conſcius ipſe ſum: quo ſucceſſu, viderint homines eruditi; quos ego univerſos, quod jam feci alias, quæſo atque obteſtor, ne recuſent omiſſa ſuggerere, & male poſita emendare. Audivi enim, & certis ad me nuntiis perlatum eſt, ubi noſtratia e Pariſienſium officinis exeunt volumina, hæc eadem a Genevenſibus typographis inſtaurari. Atque utinam non inſtaurentur modo, ſed curis opibuſque doctorum virorum, qui & illic & ubicunque florent, aucta locupletentur. Una me & ad ſuſcipiendum opus impulit, & inter continuas proſequendi moleſtias ſuſtentavit communis utilitatis expectatio: qua item commoveri velim hujus editionis tum emendatores, tum perfectores. Obſcuretur ſane nomen meum, dum illuſtretur Cicero, ad eumque deguſtandum ii adjuventur, qui ſtudent recte ſapere & ſcribere. Quod vero in hunc annotationum ſive delectum, ſive cinnum, admiſcui nonnulla de meo, nihil ejuſmodi pollicitus: pro gratia ac laude, quam profecto nullam ferunt tam pauca, tamque nihili, veniam peto; quod nec plura, nec meliora. Talibus excogitandis, deſcribendiſve moram non dabant SERENISSIMI, quem ſpecto unice, DELPHINI tempora: cui propediem e Muſarum complexibus abrepto vita alia alias curas allatura eſt. Opus fuit mature facto, ne muneris fructum tarditas corrumperet.

M. TULLI

M. TULLII CICERONIS EPISTOLÆ AD QUINTUM FRATREM.

LIBER I.

MARCUS Q. FRATRI S.

I. I. ETSI non dubitabam, quin hanc epiſtolam multi nuntii, fama denique eſſet ipſa ſua celeritate ſuperatura; tuque ante ab aliis auditurus eſſes, annum tertium acceſſiſſe deſiderio noſtro, & labori tuo: tamen exiſtimavi a me quoque tibi hujus moleſtiæ nuntium perferri oportere. Nam ſuperioribus literis, non unis, ſed pluribus, cum jam ab aliis deſperata res eſſet, tamen ego tibi ſpem maturæ deceſſionis afferebam; non ſolum, ut quam diutiſſime te jucunda opinione oblectarem, ſed etiam quia tanta adhibebatur

& a

ARGUMENTUM. Quintus Cicero ea prætura provinciam Aſiam ſortitus, annos jam duos continuos parum ſecunda fama eam adminiſtrarat. Cum in annum tertium prorogatum illi imperium fuiſſet, Marcus frater inde occaſionem eum ad laudem cohortandi ſumpſit, quod de acceſſione hac annus facere illum certiorem vellet. Eſt autem bipartita cohortatio: prior enim pars ad ea quæ Rempub. attingunt; altera ad ea quæ privata & Quinti fere præcipua ſunt, pertinet: nam in priore parte ea perſequitur, quæ ad Quinti imperium ac provincialem adminiſtrationem ſpectant; de quibus quadripartite diſputat. Primo igitur loco, de Quinto ipſo præcepta dat: ſed non ita quaſi

de

& a nobis, & (1) a prætoribus contentio, ut rem poſſe confici non diffiderem. Nunc quoniam ita accidit, ut neque prætores ſuis opibus, neque nos noſtro ſtudio quidquam proficere poſſemus, eſt omnino difficile non graviter id ferre: ſed tamen noſtros animos maximis in rebus & gerendis, & ſuſtinendis exercitatos, frangi & debilitari moleſtia non oportet. Et quoniam ea moleſtiſſime ferre homines debent, quæ ipſorum culpa contracta ſunt, eſt quiddam in hac re mihi moleſtius ferendum, quam tibi. Factum eſt enim mea culpa, contra quam tu mecum & proficiſcens, & per literas egeras, ut priore anno non ſuccederetur. Quod ego, dum ſociorum ſaluti conſulo, dum impudentiæ nonnullorum (2) negotiatorum reſiſto, dum noſtram gloriam tua virtute augeri expeto, feci non ſapienter: præſertim cum id commiſerim, ut ille alter annus etiam tertium poſſet adducere. Quod quoniam peccatum meum eſſe confiteor: eſt ſapientiæ, atque humanitatis tuæ, curare & perficere, ut hoc minus ſapienter a me proviſum, diligentia tua corrigatur. Ac ſi te ipſe vehementius ad omnes partes (3) bene audiendi excitaris; non ut cum aliis, ſed ut tecum jam ipſe certes; ſi omnem tuam mentem, curam, cogitationem ad excellentem omnibus in rebus laudis cupiditatem incitaris; mihi crede, unus annus additus labori tuo, multorum annorum lætitiam nobis, gloriam vero etiam poſteris noſtris afferet. Quapropter hoc te primum rogo, ne contrahas, (4) ac demittas animum; neve te obrui, tanquam fluctu, ſic magnitudine negotii ſinas: contraque erigas, ac reſiſtas, ſive etiam ultro occurras negotiis. Neque enim ejuſmodi partem reipublicæ geris, in qua fortuna dominetur, ſed in qua plurimum ratio poſſit & diligentia. Quod ſi tibi bellum aliquod magnum & periculoſum ad-

---

de Quinto ac cive Romano; verum ut de ampliſſimo populi Romani magiſtratu, Aſiam provinciam cum ſummo imperio adminiſtrante. Altero loco, de iis comitibus præcipit, quos ſecum in provinciam imperii ſui miniſtros, publicorumque negotiorum adjutores eduxerit. Poſtea de vitandis Græcorum & publicanorum nimiis familiaritatibus illum monet; utpote quibus imperii ſui dignitas labefactari facile convellique poſſit. Poſtremo, etiam de ſervis cautionem adhibet; ejuſque caput hoc eſſe voluit, ne quid iis, quod ad Rem. ulla ex parte pertineat, committatur. Altera pars ea, ut ante dixi, quæ privata magis ſunt, id eſt, quæ Quinti perſonam atque officium præcipue attingunt, complectitur. Nam primo loco, de moderanda acerbitate, qua uſus in ſuppliciis antea fuerat, deque retinenda in jure dicendo æquabilitate præcipit; ſecundo, de ſublevandis provinciæ oneribus, minuendiſque ſumptibus & jacturis; tertio, de conciliandis cum publicanorum ordine ſociis, conſtituendaque inter illos concordia; poſtremo; de coercenda iracundia & naturæ impetu moderando, ita luculenter & prope divinitus diſputat, ut hanc epiſtolam non Quinto fratri ſcripſiſſe, potius quam omnibus provinciarum gubernatoribus præclaram quandam imperii recte adminiſtrandi normam ac regulam preſcripſiſſe videatur. *Anno* U. C. 693. *Hotomanus*.

(1) *A prætoribus*) Contendentibus obtinere provinciam Aſiam. *Jac. Facciolatus*. cui debentur uni cæteræ in hanc epiſtolam adnotationes, niſi quæ ſubſcriptum habebunt nomen aliud, vel additam ſtellulam. *

(2) *Negotiatorum*) Qui Romam queſtum venerant de Quinti accerbitate. Querelæ autem injuſtæ videbantur, ſi ille judicio Senatus in imperio confirmaretur.

(3) *Bene audiendi*) Proſperæ famæ, nominis, & exiſtimationis.

(4) *Ac demittas*) Ita Victorius. Alii; *aut demittas*. Malaſpina primum illud tuetur. *

adminiſtranti prorogatum imperium viderem; tremerem animo, quod eodem tempore eſſe intelligerem etiam fortunæ poteſtatem in nos prorogatam. Nunc vero ea pars tibi reipublicæ commiſſa eſt, in qua aut nullam, aut perexiguam partem fortuna tenet, & quæ mihi tota in tua virtute, ac moderatione animi poſita eſſe videatur. Nullas (ut opinor) inſidias hoſtium, nullam prælii dimicationem, nullam defectionem ſociorum, nullam inopiam ſtipendii, aut rei frumentariæ, nullam ſeditionem exercitus pertimeſcimus: quæ perſæpe ſapientiſſimis viris acciderunt; ut, quemadmodum gubernatores optimi vim tempeſtatis, ſic illi fortunæ impetum ſuperare non poſſent. Tibi data eſt ſumma pax, ſumma tranquillitas: ita tamen, ut ea dormientem gubernatorem vel obruere, vigilantem etiam delectare poſſit. Conſtat enim ea provincia primum ex eo genere (5) ſociorum, quod eſt ex hominum omni genere humaniſſimum: deinde ex eo genere civium, qui aut quod publicani ſunt, nos ſumma (6) neceſſitudine attingunt; aut quod ita negotiantur, ut locupletes ſint, noſtri conſulatus (7) beneficio ſe incolumes fortunas habere arbitrantur.

II. At enim inter hos ipſos exiſtunt graves controverſiæ, multæ naſcuntur injuriæ, magnæ contentiones conſequuntur. Quaſi vero ego id putem, non te aliquantum negotii ſuſtinere. Intelligo permagnum eſſe negotium, & maximi conſilii: ſed memento, conſilii me hoc negotium eſſe magis aliquanto, quam fortunæ, putare. Quid eſt enim negotii, continere eos, quibus præſis, ſi te ipſe contineas? Id autem ſit magnum & difficile cæteris, ſicut eſt difficillimum: tibi & fuit hoc ſemper facillimum, & vero eſſe debuit; cujus natura talis eſt, ut etiam ſine doctrina videatur moderata eſſe potuiſſe; ea autem adhibita doctrina eſt, quæ vel vitioſiſſimam naturam (8) attolere poſſit. Tu cum pecuniæ, cum voluptati, cum omnium rerum cupiditati reſiſtes, ut facis; erit, credo, periculum, ne improbum negotiatorem, paulo cupidiorem publicanum comprimere non poſſis. Nam Græci quidem ſic te ita viventem intuebuntur, ut quendam ex annalium memoria, aut etiam de cælo divinum hominem eſſe in provinciam delapſum putent. Atque hæc nunc non ut facias, ſed ut te facere, & feciſſe gaudeas, ſcribo. Præclarum eſt enim, ſummo cum imperio fuiſſe in (9) Aſia triennium, ſic ut nullum te ſignum, nulla pictu-

(5) *Sociorum*) Id eſt, Græcorum.

(6) *Neceſſitudine*) Ordo publicanorum, qui erat equitum Romanorum flos, ſemper Ciceroni faverat, & ab eo viciſſim omnibus in rebus defenſus fuerat.

(7) *Beneficio*) Quia niſi Cicero Conſul Catilinæ conjurationem extinxiſſet, in negotiatorum fortunas impetus factus eſſet.

(8) *Attollere*) Ita Gruterus ex mſſ. alii vero omnes, *excolere*.

(9) *Aſia*) Aſiam minorem ſignificat, quæ proprie *Aſia* dicebatur, & provincia Romana erat. Per hæc tempora comprehendebantur hoc nomine utraque Myſia, Lydia, Æolia, Jonia, Caria, Doris, & utraque Phrygia, ſed non tota: nam majoris Phrygiæ pars (in qua oppida Laodicea, Apamea, Philomelum, & Synnada) una cum Piſidia, & Lycaonia, bello Mithridatico, adjecta eſt Ciliciæ, quæ alia erat Romana provincia.

pictura, nullum vas, nulla veſtis, nullum mancipium, nulla forma cujuſquam, nulla conditio pecuniæ (quibus rebus abundat iſta provincia) ab ſumma integritate continentiaque deduxerit. Quid autem reperiri tam eximium, aut tam expetendum poteſt, quam iſtam virtutem, moderationem animi, temperantiam, non latere in tenebris, neque eſſe abditam; ſed in luce Aſiæ, in oculis clariſſimæ provinciæ, atque in auribus omnium gentium ac nationum eſse poſitam? non itineribus tuis perterreri homines? non ſumptu exhauriri? non adventu commoveri? eſſe, quocunque veneris, & publice, & privatim maximam lætitiam: cum urbs cuſtodem, non tyrannum; domus hoſpitem, non expilatorem, recepiſſe videatur?

III. His autem in rebus jam te uſus ipſe profecto erudivit, nequaquam ſatis eſſe, ipſum haſce habere virtutes, ſed eſſe circumſpiciendum diligenter, ut in hac cuſtodia provinciæ non te unum, ſed omnes miniſtros imperii tui, ſociis, & civibus, & reipublicæ (10) præſtare videare. Quanquam (11) legatos habes eos, qui ipſi per ſe habituri ſint rationem dignitatis ſuæ; de quibus honore, & dignitate, & ætate præſtat Tubero, quem ego arbitror, præſertim cum ſcribat hiſtoriam, multos ex ſuis annalibus poſſe deligere, quos velit, & poſſit imitari: (12) Halienus autem noſter, cum animo & benevolentia, tum vero etiam imitatione vivendi. Nam quid ego de Gratidio dicam? quem certo ſcio ita laborare de exiſtimatione ſua, ut propter amorem in nos fraternum, etiam de noſtra labores. (13) Quæſtorem habes, non tuo judicio delectum, ſed eum, quem ſors dedit. Hunc oportet & ſua ſponte eſſe moderatum, & tuis inſtitutis ac præceptis obtemperare. Quorum ſi quis forte eſſet ſordidior, (14) ferres eatenus, quoad per ſe negligeret eas leges, quibus eſt adſtrictus: non ut ea poteſtate, quam tu ad dignitatem permiſiſses, ad quæſtum uteretur. Neque enim mihi ſane placet, præſertim cum ii mores (15) tantum jam ad nimiam lenitatem & ambitionem incubuerint, ſcrutari te omnes ſordes, excutere unumquemque eorum: ſed, quanta ſit in quoque fides, tantum cuique committere. Atque inter hos, eos, quos tibi comites & adjutores negotiorum publicorum dedit ipſa reſpublica, duntaxat finibus his præſtabis, quos ante præſcripſi.

IV. Quos

(10) *Præſtare*) Verbum eſt juris. *Præſtare aliquem*, eſt prædem eſſe pro aliquo, & periculum, quod ex eo timetur, in ſe recipere. *Hotom.*

(11) *Legates*) Legatos Romani appellabant (ut ſcribit Appianus lib. 1. B. C. & alii) quos provinciarum Rectoribus addebant, ut iis auxilio eſſent, eorumque locum tenerent, ubi opus videretur. Fere dabantur a Senatu; interdum tamen a Prætoribus ipſis, permittente Senatu, adſciſcebantur.

(12) *Halienus*) F. Urſinus hic malebat *Allienus*, ut & Tuſc. IV. 22. *

(13) *Quæſtorem*) Prætores non eligebant, ſed ſortiebantur ſibi Quæſtores ſuos; ideoque filiorum loco habebant tanquam a Diis datos.

(14) *Ferres eatenus*) Modo non abutantur auctoritate tua ad quæſtum, ſine eos abuti ſoa. Iſtiuſmodi enim miniſtri non ſine ſpe ingentis lucri patriam relinquunt, & in provincias eunt.

(15) *Tantum jam*) J. F. Gronovius emendabat, *tantum non ad nimiam*, &c. Facciolatus, *mores ſint, ut jam ad*, &c. *

IV. Quos vero aut ex domeſticis (16) convictionibus, aut ex neceſſariis (17) apparitionibus tecum eſſe voluiſti, qui quaſi ex cohorte prætoris appellari ſolent, horum non modo facta, ſed etiam dicta omnia præſtanda nobis ſunt. Sed habes eos tecum, quos poſſis recte facientes facile diligere; minus conſulentes exiſtimationi tuæ facillime coercere: a quibus, rudis cum eſſes, videtur potuiſſe tua liberalitas decipi: nam ut quiſque eſt vir optimus, ita difficillime eſſe alios improbos, ſuſpicatur: nunc vero tertius hic annus habeat integritatem eandem, quam ſuperiores, (18) cautiorem etiam ac diligentiorem. Sint aures tuæ, quæ id, quod audiunt, exiſtimentur audire, non in quas ficte & ſimulate quæſtus cauſa inſuſurretur. Sit (19) annulus tuus non ut vas aliquod, ſed tanquam ipſe tu; non miniſter alienæ voluntatis, ſed teſtis tuæ. (20) Accenſus ſit eo numero, quo eum majores noſtri eſſe voluerunt; qui hoc non in beneficil loco, ſed in laboris ac muneris, non temere niſi libertis ſuis deferebant; quibus illi quidem non multo ſecus, ac ſervis, imperabant. Sit (21) lictor non ſuæ ſed tuæ (22) lenitatis apparitor: majoraque præferant faſces illi ac ſecures dignitatis inſignia, quam poteſtatis. Toti denique ſit provinciæ cognitum, tibi omnium, quibus præſis, ſalutem, liberos, famam, fortunas eſſe cariſſimas. Denique hæc opinio ſit, non modo iis, qui aliquid acceperint', ſed iis etiam, qui dederint, te inimicum (ſi id cognoveris) futurum. Neque vero quiſquam dabit, cum etit hoc perſpectum, nihil per eos, qui ſimulant ſe apud te multum poſſe abs te ſolere impetrari. Nec tamen eſt hæc oratio mea hujuſmodi, ut te in tuos aut durum eſſe nimium, aut ſuſpicioſum velim. Nam ſi quis eſt eorum, qui tibi biennii ſpatio nunquam in ſuſpicionem avaritiæ venerit, ut ego Cæſium, & Chærippum, & Labeonem & audio, &, quia cognovi, exiſtimo, nihil eſt, quod non & iis, & ſi quis eſt alius ejuſ-

(16) *Convictionibus*) Man. & Lamb. *convictoribus . . . apparitoribus*. Cic. filius eſdem voce, *convictio*, utitur *Fam.* XVI. 21.*

(17) *Apparitionibus*) Apparitoris nomen generale, quo comprehenduntur omnes, qui Magiſtratui alicui apparere ſolent, eique imperanti præſto eſſe, ut accenſi, viatores, lictores, interpretes, ſcribæ, præcones.

(18) *Cautiorem*) Alii legunt *cautionem*, extruſa particula *ac*.

(19) *Annulus tuus*) Hoc eſt, *annulus tuus* ſignatorius *non ſit ut vas* aliquod, quo uti alii poſſint, & abuti: *ſed tanquam ipſe tu*. Tam certum ſit, id velle te ac ſentire, quod tuo eſt obſignatum annulo, quam ſi tu ipſe verbis ac voce coram ediceres. Ita fere Turnebus, qui & aliud (*Adv.* XXVII. 1.) proponit, quo non ita delector. *Olivet.*

(20) *Accenſus*) Accenſi fuere miniſtri eorum magiſtratuum, qui vocationis jus habebant, non ſolum in Urbe, ſed etiam in Provinciis. Eos Varro dictos fuiſſe ab *acciendo* ſcribit in lib. V. de L. L. Nam illorum officium erat vocare ad concionem, ad jus, ad delectum, &c. Eorum item ſilentium indicere, ubi opus eſſet, coram magiſtratu.

(21) *Lictor*) Lictores lenius agere juſſi, lenitatis meritum ſibi adſciſcunt; ut hinc aliquid lucrifaciant. Prætori in provincia apparebant, quemadmodum in Urbe, præeuntes cum faſcibus & ſecuribus. Eorum erat ſubmovere obvios, damnatoſque virgis cædere, ac ſecuri percutere.

(22) *Lenitatis*) Mere dixit, pro *ſeveritatis*. Et eſt ſenſus: Adhibeat eam ſeveritatem, non quæ ipſi, ſed quæ tibi videbitur. *Hotom.*

demmodi, & committi, & credi rectiſsime putem. Sed ſi quis eſt, in quo jam offenderis, de quo aliquid ſenſeris: huic nihil credideris, nullam partem exiſtimationis tuæ commiſeris.

V. In provincia vero ipſa (23) ſi quem es nactus, qui in tuam familiaritatem penitus intrarit, qui nobis ante fuerit ignotus; huic quantum credendum ſit, vide: non quin poſſint multi eſſe (24) provinciales viri boni; ſed hoc ſperare licet, judicare periculoſum eſt. Multis enim ſimulationum involucris tegitur, & quaſi velis quibuſdam obtenditur uniuſcujuſque natura; frons, oculi, vultus perſæpe mentiuntur; oratio vero ſæpiſſime. Quamobrem, qui potes reperire ex eo genere hominum, qui pecuniæ cupiditate adducti (25) careant his rebus omnibus, a quibus nos divulſi eſſe non poſſumus; te autem, alienum hominem, ament ex animo, ac non ſui commodi cauſa ſimulent? Mihi quidem permagnum videtur: præſertim ſi iidem homines privatum non fere quemquam, prætores ſemper omnes amant. Quo ex genere ſi quem forte (26) tui cognoſti amantiorem, (fieri enim potuit) quam temporis, hunc vero ad tuum numerum libenter adſcribito. Sin autem id non perſpicies; nullum erit genus in familiaritate cavendum magis: propterea quod & omnes vias pecuniæ norunt, & omnia pecuniæ cauſa faciunt: &, qui-cum victuri non ſunt, ejus exiſtimationi conſulere non curant. Atque etiam e Græcis ipſis diligenter cavendæ ſunt quædam familiaritates, præter hominum perpaucorum, ſi qui ſunt vetere Græcia digni. Sic vero fallaces ſunt permulti, & leves, & diuturna ſervitute ad nimiam aſſentationem eruditi: quos ego univerſos adhiberi liberaliter, optimum quemque hoſpitio amicitiaque conjungi dico oportere. Nimiæ familiaritates eorum, neque tam fideles ſunt: non enim audent adverſari noſtris voluntatibus; (27) & vero invident non noſtris ſolum, verum etiam ſuis.

VI. Jam qui in ejuſmodi rebus, in quibus vereor etiam ne durior ſim, cautus eſſe velim, ac diligens; quo me animo in ſervos eſſe cenſes? Quos quidem cum omnibus in locis, tum præcipue in provinciis regere debemus: quo de genere multa præcipi poſſunt. Sed hoc & breviſſimum eſt, & facillime teneri poteſt, ut ita ſe gerant in iſtis Aſiaticis itineribus, ut ſi iter (28) Appia via faceres: neve intereſſe quidquam putent, utrum (29) Tralles, an Formias venerint. At, ſi quis eſt ex ſer-

(23) *Si quem*) Civem Romanum, negotiandi cauſa in provincia degentem.

(24) *Provinciales*) Id eſt Romani cives, qui negotiorum ſuorum cauſa in provincia ſedem poſuerunt.

(25) *Careant*) Urbe Roma, & tantis his bonis, quibus nos carere non poſſumus, niſi ægro animo & ad breve tempus.

(26) *Tui, quam temporis*) Qui te plus amet, quatenus Cicero es, quam quatenus Prætor.

(27) *Et vero invident*) Non poſsunt eſse fideles, quia nobis invident: ſicut invident etiam ſuis, qua parte præſtant. Quidam extrudunt particulam *vero*; ſed retineri debet, quia reſpondet ſuperiori particulæ *neque*.

(28) *Appia via*) Id eſt ſub ipſis Romæ oculis. Erat autem Appia via inter Romam & Capuam, ab Appio Claudio ſtrata.

(29) *Tralles*) *Tralles*, urbs Lydiæ; *Formiæ*, urbs novi Latii ad mare.

ſervis egregie fidelis; ſit in domeſticis rebus, & privatis: quæ res ad officium imperii tui, atque ad aliquam partem reipublicæ pertinebunt, de his rebus ne quid attingat. Multa enim, quæ recte committi ſervis fidelibus poſſunt, tamen ſermonis, & vituperationis vitandæ cauſa committenda non ſunt. Sed neſcio quo pacto ad præcipiendi rationem delapſa eſt oratio mea, cum id mihi propoſitum initio non fuiſſet. Quid enim ei præcipiam, quem ego in hoc præſertim genere intelligam prudentia non eſſe inferiorem, quam me, uſu vero etiam ſuperiorem? Sed tamen ſi ad ea, quæ faceres, auctoritas accederet mea, tibi ipſi illa putavi fore jucundiora. Quare ſint hæc fundamenta dignitatis tuæ: tua primum integritas & continentia; deinde omnium, qui tecum ſunt, pudor; delectus in familiaritatibus, & provincialium hominum & Græcorum, percautus & diligens; familiæ gravis & conſtans diſciplina. Quæ cum honeſta ſint in his privatis noſtris, quotidianiſque rationibus; in tanto imperio, tam depravatis moribus, tam corruptrice provincia, divina videantur neceſſe eſt. Hæc inſtitutio, atque hæc diſciplina poteſt ſuſtinere in rebus ſtatuendis & decernendis eam ſeveritatem, qua tu in iis rebus uſus es, ex quibus nonnullas (30) ſimultates cum magna mea lætitia ſuſceptas habemus. Niſi forte me Paconii neſcio cujus, hominis ne Græci quidem, at Myſii, aut Phrygis potius, querelis moveri putas; aut Tuſcenii, hominis furioſi ac ſordidi vocibus, cujus tu ex impuriſſimis faucibus inhoneſtiſſimam cupiditatem eripuiſti ſumma cum æquitate.

VII. Hæc, & cætera plena ſeveritatis, quæ ſtatuiſti in iſta provincia, non facile ſine ſumma integritate ſuſtineremus. Quare ſit ſumma in jure dicendo ſeveritas; dummodo ea ne varietur gratia, ſed conſervetur æquabilis. Sed tamen parvi refert abs teipſo jus dici æquabiliter & diligenter, niſi idem ab iis fiet, quibus tu ejus muneris aliquam partem conceſſeris. Ac mihi quidem videtur non ſane magna varietas eſſe negotiorum in adminiſtranda Aſia, ſed ea tota juriſdictione maxime (31) ſuſtineri. In qua (32) ſcientiæ præſertim provincialis ratio ipſa expedita eſt. Conſtantia eſt adhibenda & gravitas, quæ reſiſtat non ſolum gratiæ, verum etiam ſuſpicioni. Adjungenda etiam eſt facilitas in audiendo, lenitas in decernendo, (33) in ſatisfaciendo ac diſputando diligentia. His rebus nuper (34) Cn. Octavius jucundiſsimus fuit: apud

(30) *Simultates*) Quia Quintus nimia quadam acerbitate multorum in ſe odia commoverat: qua de cauſa parum ſecunda fama eum laboraſse, ſcribit Suetonius in Auguſto, c.3.

(31) *Suſtineri*) Totum hoc, quidquid eſt oneris, juriſdictionis eſt. *Manut.*

(32) *Scientia provincialis*) Facile erat jus dicere in provincia, in qua neque tam multæ leges, neque tanta formularum quaſi ſuperſtitio.

(33) *In ſatisfaciendo ac diſputando*) Licebat Prætorum decretis interdum diſputando reſiſtere. Eorum autem erat reſiſtentibus ſatisfacere. Habes exemplum rei hujus in Orat. pro Quintio c.8.

(34) *Cn. Octavius*) Pater Auguſti, qui Macedoniam provinciam magna cum laude adminiſtravit. Vide Suetonium initio Vitæ Auguſti.

Digitized by Google

quem (35) primus lictor quievit; (36) tacuit accenſus: quoties quiſque voluit, dixit; & quam voluit diu. Quibus ille rebus fortaſſe nimis lenis videretur, niſi hæc lenitas illam ſeveritatem tueretur. Cogebantur (37) Syllani homines, quæ per vim & metum abſtulerant, reddere: qui in magiſtratibus injurioſe decreverant, eodem ipſis privatis erat jure parendum. Hæc illius ſeveritas acerba videretur, niſi multis condimentis humanitatis mitigaretur. Quod ſi hæc lenitas grata Romæ eſt, ubi tanta arrogantia eſt, tam immoderata libertas, tam infinita hominum licentia, denique tot magiſtratus, (38) tot auxilia, (39) tanta vis, tanta ſenatus auctoritas; quam jucunda tandem prætoris comitas in Aſia poteſt eſſe, in qua tanta multitudo civium, tanta ſociorum, tot urbes, tot civitates unius hominis nutum intuentur? ubi (40) nullum auxilium eſt, nulla conqueſtio, nullus ſenatus, (41) nulla concio? Quare, cum permagni hominis eſt, & cum ipſa natura moderati, tum vero etiam doctrina, atque optimatum artium ſtudiis eruditi, ſic ſe adhibere in tanta poteſtate, ut nulla alia poteſtas ab iis, quibus ipſe præſit, deſideretur.

VIII. (42) Cyrus ille a Xenophonte non ad hiſtoriæ fidem ſcriptus, ſed ad effigiem juſti imperii; cujus ſumma gravitas ab illo philoſopho cum ſingulari comitate conjungitur: quos quidem libros non ſine cauſa noſter ille Africanus de manibus ponere non ſolebat: nullum eſt enim prætermiſſum in iis officium diligentis & moderati imperii; eaque, ſi ſic coluit ille, qui privatus futurus nunquam fuit, quonam modo retinenda ſunt iis, quibus imperium ita datum eſt, ut redderent, & ab iis legibus datum eſt, ad quas revertendum eſt? Ac mihi quidem videntur hæc omnia eſſe referenda iis, qui præſunt aliis; ut ii, qui erunt eorum in imperio, ſint quam beatiſſimi: quod tibi eſſe & antiquiſſimum, & ab initio fuiſſe, ut primum Aſiam attigiſti, conſtante fama atque omnium ſermone celebratum eſt. Eſt autem non modo ejus, qui ſociis & civibus, ſed

(35) *Primus lictor*) Primi lictoris erat turbam arcere a tribunali, in itinere ſubmovere obvios, &c. Alii legunt *primum*, quaſi dicat, lictores primum quieſcere cœpiſſe apud Octavium.

(36) *Tacuit accenſus*) Noluit cuiquam ſilentium imperari; quod munus erat accenſi.

(37) *Syllani homines*) Qui Syllanæ factionis auxilio in aliorum bona irrepſerant.

(38) *Tot auxilia*) Scilicet magiſtratus magiſtratui intercedebat; & ab uno ad alium auxilii cauſa pergebatur.

(39) *Tanta vis*) Hoc videtur referendum ad populi vim, quæ concionibus ciebatur. Apparet ex iis, quæ ſequuntur.

(40) *Nullum auxilium*) Hinc apparet Prætores in provinciis ſumma cum poteſtate fuiſſe, a qua nulla eſſet provocatio.

(41) *Nulla concio*) Hoc nomine populi auxilia ſignificantur, quæ per conciones eliciebantur.

(42) *Cyrus ille*) Videtur ex hoc loco effluxiſſe particula *ut*. Nam cum prius dixiſſet, *permagni hominis eſt*, recte infertur, *ut Cyrus ille*, &c. Et facile, propter proximam ſyllabam *tur*, elidi potuit. *Hotom.* Tota hæc conſtructio laborat inconſequentia, quod Græci ἀνακόλουθον dicunt. Fit hoc impetu ſcribendi, & incuria quadam magni ingenii, nihil ſibi metuentis. Sunt alibi alia generis hujus & apud Ciceronem, & apud alios tum Latinos, tum Græcos ſcriptores; quæ ſi nos imitari velimus riſum moveamus. *Facciolatus*.

Digitized by Google

ſed etiam ejus, qui ſervis, qui mutis pecudibus præſit, eorum, quibus præſit, commodis utilitatique ſervire. Cujus quidem generis conſtare inter omnes video, abs te ſummam adhiberi diligentiam: nullum æs alienum novum contrahi civitatibus; vetere autem magno & gravi multas abs te eſse liberatas; (43) urbes complures dirutas, ac pene deſertas (in quibus unam Joniæ nobiliſsimam, alteram Cariæ, Samum & Halicarnaſſum) per te eſse recreatas; nullas eſse in oppidis ſeditiones, nullas diſcordias; provideri abs te, ut civitates optimatium conſiliis adminiſtrentur; ſublata Myſiæ latrocinia; cædes multis locis repreſsas; pacem tota provincia conſtitutam; neque ſolum illa itinerum atque agrorum, ſed multo etiam plura, & majora oppidorum & fanorum furta & latrocinia eſse depulſa: remotam a fama, & a fortunis, & ab otio locupletum, illam acerbiſsimam miniſtram prætorum avaritiæ (44) calumniam; ſumptus & tributa civitatum ab omnibus, qui earum civitatum fines incolant, tolerari æquabiliter; facillimos eſse aditus ad te; patere aures tuas querelis omnium; nullius inopiam ac ſolitudinem, non modo illo populari acceſsu ac tribunali, ſed ne domo quidem & cubiculo eſse excluſam tuo; toto denique imperio nihil acerbum eſse, nihil crudele, atque omnia plena clementiæ, manſuetudinis, humanitatis.

IX. Quantum vero illud eſt beneficium tuum, quod iniquo & gravi vectigali (45) ædilitiorum, magnis noſtris ſimultatibus, Aſiam liberaſti? Enimvero ſi unus homo nobilis queritur palam, te, quod edixeris, *Ne ad ludos pecuniæ decernerentur*, H-S cc ſibi eripuiſse; quanta tandem pecunia penderetur, ſi omnium nomine, quicunque Romæ ludos facerent, quod erat jam inſtitutum, erogaretur? Quanquam has querelas hominum noſtrorum illo conſilio oppreſſimus, quod in Aſia neſcio quonam modo, Romæ quidem non mediocri cum admiratione laudatur, quod, cum (46) ad templum, monumentumque noſtrum civitates pecunias decreviſſent; cumque id & pro meis magnis meritis, & pro tuis maximis beneficiis ſumma ſua voluntate feciſſent; nominatimque (47) lex exciperet, *Ut ad templum monumentumque capere liceret*; cumque id, quod dabatur, non eſſe interiturum, ſed in ornamentis templi futurum, ut non mihi potius, quam populo Romano, ac diis immortalibus datum videretur: tamen

(43) *Urbes complures*) In omnibus editionibus (præter Manutianam) vox *urbes* addicitur ſuperiori membro, ut ſit *liberatas urbes*: ſed error irrepſit non ſeparantibus, in quo differat *urbs* a *civitate*.

(44) *Calumniam*) Subornabantur enim ab avaris Prætoribus calumniatores, nempe ut locupletes ſpoliarent ipſi: ut de Verre legimus lib. II., ubi de Heraclio, Epicrate, Soſtrato &c. *Hotom.*

(45) *Ædilitiorum*) Id eſt numerum ædilitiorum. Ædiles enim ludorum nomine pecuniam a provinciis exigebant.

(46) *Ad templum monumentumque*) Civitates Aſiæ pecunias decreverant, quibus templum conſtrueretur, in eoque monumentum Marco Ciceroni poneretur.

(47) *Lex exciperet*) Lex de repetundis vetabat, ne pecuniæ in provincia caperentur, niſi nominibus illis, quæ in lege ipſa excipiebantur.

Digitized by Google

tamen id, in quo erat dignitas, erat lex, erat eorum, qui faciebant, voluntas, accipiendum non putavi; cum aliis de cauſis, tum etiam ut animo æquiore ferrent ii, (48) quibus nec deberetur, nec liceret. Quapropter incumbe toto animo, & ſtudio omni in eam rationem, qua adhuc uſus es, ut eos, quos tuæ fidei poteſtatique ſenatus populuſque Romanus commiſit & credidit, diligas, & omni ratione tueare, (49) ut eſſe quam beatiſſimos velis. Quod ſi te ſors Afris, aut Hiſpanis, aut Gallis præfeciſſet, immanibus ac barbaris nationibus; tamen eſſet humanitatis tuæ, conſulere eorum commodis. & utilitati, ſaluti que ſervire. Cum vero ei generi hominum præſimus, non modo in quo ipſa ſit, ſed etiam a quo ad alios pervenisse putetur humanitas; certe iis eam potiſſimum tribuere debemus, a quibus accepimus. Non enim me hoc jam dicere pudebit, præſertim in ea vita, atque iis rebus geſtis, in quibus non poteſt reſidere inertiæ, aut levitatis ulla ſuſpicio; nos ea quæ conſecuti ſumus, his ſtudiis & artibus eſſe adeptos, quæ ſint nobis Græciæ monumentis diſciplinisque tradita. Quare præter communem fidem, quæ omnibus debetur, præterea nos iſti hominum generi præcipue debere videmur, ut, quorum præceptis ſumus eruditi, apud eos ipſos, quod ab iis didicerimus, velimus exprometre.

X. Atque ille quidem princeps ingenii & doctrinæ Plato, tum denique fore beatas reſpublicas putavit, ſi aut docti, ac ſapientes homines eas regere cœpiſſent; aut ii, qui regerent, omne ſuum ſtudium in doctrina ac ſapientia collocaſſent. Hanc conjunctionem videlicet poteſtatis ac ſapientiæ, ſaluti cenſuit civitatibus eſſe poſſe: quod fortaſſe aliquando univerſæ reipublicæ noſtræ, nunc quidem profecto iſti provinciæ contigit, ut is in ea ſummam poteſtatem haberet, cui in doctrina, cui in virtute atque humanitate percipienda, plurimum a pueritia ſtudii fuiſſet, & temporis. Quare cura, ut hic annus, qui ad laborem tuum acceſſit, idem ad ſalutem Aſiæ prorogatus eſſe videatur. Quoniam in te retinendo fuit Aſia felicior, quam nos in deducendo; perfice, ut lætitia provinciæ deſiderium noſtrum leniatur. Etenim, ſi in promerendo, ut tibi (50) tanti honores haberentur, quanti haud ſcio an nemini, fuiſti omnium diligentiſſimus; multo majorem in his honoribus (51) tuendis adhibere diligentiam debes. Et quidem de iſto genere honorum quid ſentirem, ſcripſi ad te ante. Semper eos putavi, ſi vulgares eſſent, viles; ſi temporis cauſa conſtituerentur, leves; ſi vero (id quod ita factum eſt) meritis tuis tribuerentur, exiſtimabam multam tibi in his honoribus tuendis operam eſſe ponendam. Quare, quoniam in iſtis urbibus cum ſummo imperio & po-

(48) *Quibus nec deberetur*) Ædiles, qui pecunias petebant ad ludos.

(49) *Ut*) Ita vulgati ad unum omnes. Sed emendat Facciolatus, *& eſſe* &c. *

(50) *Tanti honores*) Poſitis aris ac templis, ut in more provinciarum fuit, virtutibus Quinti, juſtitiæ, clementiæ, fidei, &c.

(51) *Tuendis*) Is tuetur honores ſuos, qui digna facit ſuis honoribus.

& poteſtate verſaris, in quibus tuas virtutes conſecratas, & in deorum numero collocatas vides, in omnibus rebus, quas ſtatues, quas decernes, quas ages, quid tantis hominum opinionibus, tantis de te judiciis, tantis honoribus debeas, cogitabis. Id autem erit ejuſmodi, ut conſulas omnibus, ut medeare incomodis hominum, provideas ſaluti, ut te parentem Aſiæ & dici, & haberi velis.

XI. Atque huic tuæ voluntati ac diligentiæ difficultatem magnam afferunt (52) publicani: quibus ſi adverſemur, ordinem de nobis (53) optime meritum, & per nos cum republica conjunctum, & a nobis, & a republica dijungemus. Sin autem omnibus in rebus obſequemur, funditus eos perire patiemur, quorum non modo ſaluti, ſed etiam commodis conſulere debemus. Hæc eſt una (ſi vere cogitare volumus) in toto imperio tuo difficultas. Nam eſſe abſtinentem; continere omnes cupiditates; ſuos coercere; juris æquabilem tenere rationem; facilem (54) te in rebus cognoſcendis, in hominibus audiendis admittendiſque præbere; præclarum magis eſt, quam difficile: non eſt enim poſitum in labore aliquo, ſed in quadam inductione animi atque voluntate. Illa cauſa publicanorum quantam acerbitatem afferat ſociis, intelleximus ex civibus, qui nuper in (55) portoriis Italiæ tollendis, non tam de portorio, quam de nonnullis injuriis portitorum querebantur. Quare non ignoto, quid ſociis accidat in ultimis terris, cum audierim in Italia querelas civium. Hic te ita verſari, ut & publicanis ſatisfacias, (præſertim publicis (56) male redemptis) & ſocios perire non ſinas, divinæ cujuſdam virtutis eſſe videtur, id eſt tuæ. Ac primum Græcis, id quod acerbiſſimum eſt, quod ſunt vectigales, non ita acerbum videri debet; propterea quod ſine imperio populi Romani, (57) ſuis inſtitutis, per ſe ipſi ita fuerunt. Nomen autem publicani aſpernari non poſſunt, qui pendere ipſi vectigal (58) ſine publicano non potuerunt, quod iis (59) æqualiter Sylla deſcripſerat. Non eſſe autem leniores in exigendis vectigalibus Græcos, quam noſtros publicanos, hinc intelligi poteſt, quod (60) Caunii nuper, omneſque ex

inſu-

(52) *Publicani*) Quibus morem gerere difficile erat, ſimulque ſociorum jura tueri, eorumque voluntates ſibi conciliare.

(53) *Optime meritum*) Publicani magnam operam Ciceroni navaverant in extinguenda Catilinæ conjuratione; eique mutuorum beneficiorum cauſa conjunctiſſimi erant.

(54) *Te*) Facciolatus edidit *ſe*, propter vocem *ſuos*, quæ præcedit. *

(55) *Portoriis*) Q. Metellus Nepos, cum Prætor eſſet, portoria Italiæ, lege lata, ſuſtulerat: qua de re vide Dionem. De his ipſis portoriis ſublatis ſcribit Cicero lib. II. ad Att. ep. 16.

(56) *Male redemptis*) Quia Publicani nimis magno pretio publica vectigalia redemerant, ſocios enecabant, acerbius exigendo.

(57) *Suis inſtitutis*,) Græcia, cum libera eſſet, ſuis populis vectigalia deſcribebat.

(58) *Sine publicano*) Ipſæ enim per ſe civitates non facile ad colligendum vectigal adducuntur, niſi ſit, qui præcipuam hujus muneris curam gerat; & ſuo periculo a ſociis exigat. Quod facit publicanus. *Manut.*

(59) *Æqualiter*) Quo facilius ſine publicano exigi videbatur poſſe. *Idem.*

(60) *Caunii*) Populi Cariæ. Caunus autem portus erat ad Rhodium mare in Lyciæ confinio.

inſulis, quæ erant ab Sylla (61) Rhodiis attributæ, confugerunt ad ſenatum, nobis ut potius vectigal, quam Rhodiis penderent. Quare nomen publicani neque ii debent horrere, qui ſemper vectigales fuerunt; neque ii aſpernari, qui per ſe pendere vectigal non potuerunt; neque ii recuſare, qui poſtulaverunt. Simul & illud Aſia cogitet, nullam a ſe neque belli externi, neque diſcordiarum domeſticarum calamitatem abſuturam fuiſſe, ſi hoc imperio non teneretur. Id autem imperium cum retineri ſine vectigalibus nullo modo poſſit, æquo animo parte aliqua ſuorum fructuum, pacem ſibi ſempiternam redimat atque otium.

XII. Quod ſi genus ipſum & nomen publicani non iniquo animo ſuſtinebunt; poterunt iis, conſilio & prudentia tua, reliqua videri mitiora. Poſſunt (62) in pactionibus faciendis non (63) legem ſpectare cenſoriam, ſed potius (64) commoditatem conficiendi negotii, & liberationem moleſtiæ. Potes etiam tu id facere, quod & feciſti egregie, & facis, ut commemores, quanta ſit in publicanis dignitas, quantum nos illi ordini debeamus; ut remoto imperio, ac vi poteſtatis & faſcium, publicanos cum Græcis gratia atque auctoritate conjungas. Sed & ab iis, de quibus optime tu meritus es, & qui tibi omnia debent, (65) hoc petas; ut facilitate ſua, nos eam neceſſitudinem, quæ eſt nobis cum publicanis, obtinere & conſervare patiantur. Sed quid ego te hæc hortor, quæ tu non modo facere potes tua ſponte, ſine cujuſquam præceptis, ſed etiam magna jam ex parte perfeciſti? Non enim deſiſtunt nobis agere quotidie gratias honeſtiſſimæ & maximæ (66) ſocietates: quod quidem mihi idcirco jucundius eſt, quod idem faciunt Græci. Difficile eſt autem ea, quæ commodis, utilitate, & prope natura diverſa ſunt, voluntate conjungere. At ea quidem, quæ ſupra ſcripta ſunt, non ut te inſtituerem ſcripſi; (neque enim prudentia tua cujuſquam præcepta deſiderat) ſed me in ſcribendo commemoratio tuæ virtutis delectavit: quanquam in his literis longior fui, quam aut vellem, aut quam me putavi fore.

XIII. Unum eſt, quod tibi ego præcipere non deſinam; neque te patiar (quantum in me erit) cum exceptione laudari. Omnes enim qui iſtinc veniunt, ita de tua virtute, integritate, humanitate commemorant, ut in tuis ſummis laudibus excipiant unam iracundiam: quod vitium, cum in hac privata quotidianaque vita, levis eſse animi atque infirmi

vide-

(61) *Rhodiis attributæ*) Sylla decreverat, ut Caunii, & vicinæ inſulæ vectigalia inferrent in ærarium Rhodiorum.

(62) *In pactionibus*) Paciſcebantur publicani cum provincialibus de modo, de re, de tempore, &c.

(63) *Legem Cenſoriam*) Vectigalium locandorum cura penes Cenſores erat, qui certas conditiones conductoribus dicebant, ne nimis acerbitate & avaritia ſocios perderent.

(64) *Commoditatem*) Ut res exitum inveniat, quædam remitti in pactionibus debent.

(65) *Hoc petas*) Ut tibi in re hac gratificentur, id eſt ut pactionum difficultates removeant, & negotium expediant.

(66) *Societas*) Publicanorum.

videtur ; tum vero nihil eſt tam deforme , quam ad ſummum imperium etiam acerbitatem naturæ adjungere. Quare illud non ſuſpiciam, ut, quæ de iracundia dici ſolent a doctiſſimis hominibus, ea tibi nunc exponam , cum & nimis longus eſſe nolim , & ex multorum ſcriptis ea facile poſſis cognoſcere. Illud , quod eſt epiſtolæ proprium , ut is , ad quem ſcribitur, de iis rebus, quas ignorat, certior fiat, prætermittendum eſſe non puto. Sic ad nos omnes fere deferunt, nihil, cum abſit iracundia, te fieri poſſe jucundius ; ſed cum te alicujus improbitas , perverſitaſque commoverit, ſic te animo incitari, ut ab omnibus tua deſideretur humanitas. Quare , quoniam in eam rationem vitæ nos non tam cupiditas quædam gloriæ , quam res ipſa ac fortuna deduxit , ut ſempiternus ſermo hominum de nobis futurus ſit ; caveamus , quantum efficere & conſequi poſſumus , ut ne quod in nobis inſigne vitium fuiſſe dicatur . Neque ego nunc hoc contendo, quod fortaſſe cum in omni natura, tum jam in noſtra ætate difficile eſt , mutare animum , & ſi quid eſt penitus inſitum moribus, id ſubito evellere: ſed te illud admoneo, tu, ſi hoc plene vitare non potes, quod ante occupatur animus ab iracundia , quam providere ratio potuit, ne occuparetur ; (67) ut te ante compares, quotidieque meditere reſiſtendum eſſe iracundiæ; cumque ea maxime animum moveat, tum tibi eſſe diligentiſſime linguam continendam: quæ quidem mihi virtus non interdum minor videtur , quam omnino non iraſci . Nam illud non ſolum eſt gravitatis, ſed nonnunquam etiam (68) lentitudinis; moderari vero & animo, & orationi, cum ſis iratus , aut etiam tacere , & tenere in ſua poteſtate motum animi & dolorem , etſi non eſt perfectæ ſapientiæ , tamen eſt non mediocris ingenii . Atque in hoc genere multo te eſſe jam commodiorem, mitioremque nuntiant. Nullæ tuæ vehementiores animi concitationes , nulla maledicta ad nos , nullæ contumeliæ perferuntur: quæ cum abhorrent a literis , ab humanitate , tum vero contraria ſunt imperio ac dignitati . Nam ſi implacabiles iracundiæ ſint , ſumma eſt acerbitas: ſin autem exorabiles, ſumma levitas : quæ tamen , ut in malis, acerbitati anteponenda eſt.

XIV. Sed quoniam primus annus habuit de hac reprehenſione plurimum ſermonis , credo propterea, quod tibi hominum injuriæ, quod avaritiæ, quod inſolentia præter opinionem accidebat , & intolerabilis videbatur; ſecundus autem multo lenior, quod & conſuetudo, & ratio, & (ut ego arbitror) meæ quoque literæ te patientiorem, lenioremque fecerunt ; tertius annus ita eſſe debet emendatus , ut ne minimam quidem rem quiſquam poſſit ullam reprehendere . Ac jam hoc loco non hortatione , ne-

(67) *Ut te ante*) Particula *ut* redundat ; quod eleganter fieri ſolet , quoties multa interponuntur.

(68) *Lentitudinis*) Vide Tuſ. IV. 19.

neque præceptis, ſed precibus tecum fraternis ago; totum ut animum, curam, cogitationemque tuam ponas in omnium laude undique colligenda. Quod ſi in mediocri ſtatu ſermonis ac prædicationis noſtræ res eſſent; nihil abs te eximium, nihil præter aliorum conſuetudinem poſtularetur: nunc vero propter earum rerum, in quibus verſati ſumus, ſplendorem & magnitudinem, niſi ſummam laudem ex iſta provincia aſſequimur, vix videmur ſummam vituperationem poſſe vitare. Ea noſtra ratio eſt, ut omnes boni cum faveant, tum etiam a nobis omnem diligentiam, virtutemque & poſtulent, & expectent: omnes autem improbi (quod cum iis bellum ſuſcepimus ſempiternum) vel minima re ad reprehendendum contenti eſſe videantur. Quare, quoniam ejuſmodi (69) theatrum tuis virtutibus eſt datum, celebritate refertiſſimum, magnitudine ampliſſimum, judicio eruditiſſimum, natura autem ita reſonans, ut uſque Romam ſignificationes, voceſque referantur; contende, quæſo, atque elabora, non modo ut his rebus dignus fuiſſe, ſed etiam ut illa omnia tuis artibus ſuperaſſe videare.

XV. Et quoniam mihi caſus urbanam in magiſtratibus adminiſtrationem reipublicæ, tibi provincialem dedit; ſi mea pars nemini cedit, fac ut tua cæteros vincat. Simul & illud cogita, nos non de reliqua, & ſperata gloria jam laborare, ſed de parta dimicare: quæ quidem non tam expetenda nobis fuit, quam tuenda eſt. Ac ſi mihi quidquam eſſet abs te ſeparatum, nihil amplius deſiderarem hoc ſtatu, qui mihi jam partus eſt. Nunc vero res ſic ſeſe habet, ut, niſi omnia tua facta atque dicta noſtris rebus iſtinc reſpondeant, ego me meis tantis laboribus tantiſque periculis, quorum tu omnium particeps fuiſti, nihil conſecutum putem. Quod ſi ut ampliſſimum nomen conſequeremur, unus præter cæteros adjuviſti; certe idem, ut id retineamus, præter cæteros elaborabis. Non eſt tibi his ſolis utendum exiſtimationibus ac judiciis, qui nunc ſunt, hominum; ſed iis etiam, qui futuri ſint: quanquam illorum erit verius judicium, obtrectatione & malevolentia liberatum. Denique illud etiam debes cogitare, non te tibi ſoli gloriam quærere: quod ſi eſſet, tamen non negligeres; præſertim cum ampliſſimis (70) monumentis conſecrare voluiſſes memoriam nominis tui: ſed ea tibi eſt communicanda mecum, prodenda liberis noſtris. In quo cavendum eſt, ne ſi negligentior fueris, non ſolum tibi parum conſuluiſſe, ſed etiam tuis invidiſſe videaris.

XVI. Atque hæc non eo dicuntur, ut te oratio mea dormientem excitaſse,

(69) *Theatrum tuis virtutibus eſt datum*) Magna eſt loci hujus varietas & perturbatio; quod librarius quidam pro *tuis* poſuerit *totius*; alius addiderit *Aſia*; alius aliter verba inverterit. Ego ſecutus ſum, quæ probavit Manutius (& Lambinus edidit.)

(70) *Monumentis*) Refertur hoc ad honores, quorum meminit in cap. 10. Manutius putat, referri ad annales a Quinto ſcriptos.

Digitized by Google

taſſe, ſed potius ut currentem incitaſſe videatur. Facies enim perpetuo, quæ feciſti, ut omnes æquitatem tuam, temperantiam, ſeveritatem, integritatemque laudent. Sed me quædam tenet, propter ſingularem amorem, infinita in te aviditas gloriæ. Quanquam illud exiſtimo, cum jam tibi Aſia, ſicut unicuique ſua domus, nota eſſe debeat; cum ad tuam ſummam prudentiam tantus uſus acceſſerit; nihil eſſe, quod ad laudem attineat, quod non tu optime perſpicias; & tibi non, niſi cujuſquam hortatione, in mentem veniat quotidie. Sed ego, qui, cum tua lego, te audire, & qui, cum ad te ſcribo, tecum loqui videor: idcirco & tua longiſſima quaque epiſtola maxime delector, & ipſe in ſcribendo ſæpe ſum longior. Illud te ad extremum & oro, & hortor, ut, tanquam poetæ boni, & actores induſtrii ſolent, ſic tu in extrema parte, & concluſione muneris ac negotii tui diligentiſſimus ſis; ut hic tertius annus imperii tui, tanquam (71) tertius actus, perfectiſſimus, atque ornatiſſimus fuiſſe videatur. Id facillime facies, ſi me (cui ſemper uni magis, quam univerſis, placere voluiſti) tecum ſemper eſſe putabis, & omnibus iis rebus, quas dices, ac facies, intereſſe. Reliquum eſt, ut te orem, ut valetudini tuæ, ſi me & tuos omnes valere vis, diligentiſſime ſervias.

(71) *Tertius actus*) Hinc apparet, aliquando tribus actibus fabulis ſuiſſe concluſas; quamvis ſcribat Horatius in ep. ad Piſones verſ. 149. *Neve minor quinto*, &c. Cæterum hujus loci comparatio non cadit in numerum, ſed in finem & concluſionem.

MARCUS Q. FRATRI S.

II. I. STATIUS ad me venit a. d. VIII. Kal. Novemb. Ejus adventus, quod ita ſcripſiſti (1) direptum iri te a tuis, dum is abeſſet, moleſtus mihi fuit. Quod autem expectationem tui, concurſumque eum, qui erat futurus, ſi una tecum decederet, neque antea viſus eſſet, ſuſtulit; id mihi non incommode viſum eſt accidiſſe. Exhauſtus enim eſt ſermo hominum, & multis emiſſæ jam ejuſmodi voces, (2) ἀλλ' αἰεί τινα φῶτα

ARG. De Statii liberti nimis apud Quintum gratioſi adventu, & hominum de eo ſermonibus & querelis: de Græcis, quos commendaverat, aut quibus videbatur indulgere, excuſatio: de literis Quinti iniquis, duris, contrariis, de eiſque tollendis conſilium: L. Flavii, cui hereditas in Aſia venerat, aliorumque commendatio: objurgationum ſuarum excuſatio, ac tandem de rebus publicis commemoratio. *Anno* U. C. 694.

(1) *Direptum*) Quod rem domeſticam Statii liberti ſtudio ac fidelitate conſervari Quintus arbitraretur. *Manutius*.

(2) Ἀλλ' αἰεί) *Sed ſemper hominem quendam magnum* &c. Homeri verſus eſt in Od. 9. verſ. 513. de Ulyſſe a Polyphemo pronunciatur: a quo tam puſillo, tamque imbecillo miratur ſe eſſe excæcatum. Nunc, qua ratione ſententia, de Ulyſſe & Polyphemo ab Homero prolata, ad Quintum & ad Statium accommodari poſſit, ut certe egregie poteſt, conſideremus. Per triennium jam Quintus Aſiam rexerat. Scripta enim eſt epiſtola in exitu fere anni tertii. Rationum ejus adminiſtrationis fama jam nunciique Romam pertulerant; ſatiſque notum erat omnibus in rebus eum uti conſilio Statii.

φῶτα μέγα. Quæ te abſente confecta eſſe lætor. Quod autem idcirco a te miſſus eſt, mihi ut ſe purgaret, id neceſſe minime fuit. Primum enim nunquam ille mihi fuit ſuſpectus: neque ego, quæ ad te de illo ſcripſi, ſcripſi meo judicio: ſed cum ratio ſaluſque omnium noſtrum, qui ad rempublicam accedimus, non veritate ſolum, ſed etiam ſama niteretur, ſermones ad te aliorum ſemper, non mea judicia perſcripſi. Qui quidem quam frequentes eſſent, & quam graves, adventu ſuo Statius ipſe cognovit. Etenim intervenit nonnullorum querelis, quæ apud me de illo ipſo habebantur, & ſentire potuit ſermones iniquorum in ſuum potiſſimum nomen erumpere. Quod autem me maxime movere ſolebat, cum audiebam illum plus apud te poſſe, quam gravitas illius ætatis, & imperii prudentia poſtularet: quam multos enim mecum egiſſe putas, ut ſe Statio commendarem? quam multa autem ipſum (3) ἀφιλῶς, mecum in ſermone ita protuliſſe; (4) *Id mihi non placuit: monui, ſuaſi, deterrui*. Quibus in rebus etiam ſi fidelitas ſumma eſt, (quod prorſus credo, quoniam tu ita judicas) tamen ſpecies ipſa tam gratioſi liberti, aut ſervi, dignitatem habere nullam poteſt. Atque hoc ſic habeto, (nihil enim nec temere dicere, nec aſtute reticere debeo) materiam omnem ſermonum eorum, qui de te detrahere velint, Statium dediſſe: & antea tantum intelligi potuiſſe, (5) iratos tuæ ſeveritati eſſe nonnullos: hoc manumiſſo, iratis, quod loquerentur, non defuiſſe.

II. Nunc reſpondebo ad eas epiſtolas, quas mihi reddidit L. Cæſius, (cui, quoniam ita te velle intelligo, nullo loco deero) quarum altera eſt de (6) Blaudenio Zeuxide, quem ſcribis certiſſimum matricidam tibi a me intime commendari. Qua de re, & de hoc genere toto, ne forte me in Græcos tam ambitioſum factum eſſe mirere, pauca cognoſce. Ego cum Græcorum querelas nimium valere ſentirem, propter hominum ingenia ad fallendum parata, quoſcunque de te queri audivi, quacunque potui ratione placavi. Primum (7) Dionyſipolitas, qui erant inimiciſſimi (8) mei, lenivi: quorum principem (9) Hermippum non ſolum ſer-

---

ti liberti; quod Cicero modo occulte, modo aperte conqueritur. Expectabant igitur homines liberti Statii adventum in urbem cum Quinto, quaſi *τριὰ φῶτα μέγαν*; a quo provinciam eſſe adminiſtratam, tanquam a proconſule, audiſſent: qui cum veniſſet, quaſi decepti, itidem ut Polyphemus, iiſdem, quibus ille, verſibus errorem ſuum poterant indicare. Quæ igitur voces, ſi cum Quinto Statius urbem eſſet ingreſſus, ennjectæ fuiſſent, eas in unum Statium, abſente Quinto, emiſſas Cicero gaudet; idque modeſte ſignificat, cum ait, *id mihi non incommode viſum eſt accidiſſe*: ne offenderet animum Quinti ad iracundiam propenſi, & de Statio optime exiſtimantis. *Idem*.

(3) *Ἀφιλῶς*) Tuto, ſecure.

(4) *Id mihi*) Verba ſunt, quæ in ſermone cum Marco proſarebat libertus ille.

(5) *Iratos*) Vide ad Attic. II. 18.

(6) *Blaudenio*) Ex urbe Blaudo, quæ eſt in Phrygia. *Manutius*.

(7) *Dionyſipolitas*) Opinor ſcribendum, *Dionyſopolitas*. In veteribus enim numiſmatibus video inciſum, ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΤΩΝ. *Urſinus*.

(8) *Mei*) Forte abundat, *mei*, & ſubaudiendum, *tui*. Manutius.

(9) *Hermippum*) De quo, Orat. pro Flacco.

Digitized by Google

mone meo, ſed etiam familiaritate devinxi. Ego Apamenſem Hephæſtum, ego leviſsimum hnminem Megariſtum Antandrium, ego Niciam Smyrnæum, ego (10) nugas maximas omni mea comitate ſum complexus, Nymphontem etiam Colophonium; quæ fecl omnia, non quo me aut ii homines, aut tota natio delectatet; pettæſum eſt levitatis, aſsentationis, animorum non officiis, ſed temporibus ſervientium. Sed ut ad Zeuxim revertar; cum is de M. Caſcellii ſetmone ſecum habito, quæ tu ſcribis, ea ipſa loqueretut, obſtiti ejus ſermoni, & hominem in familiaritatem recepi. Tua autem quæ fuerit cupiditas tanta neſcio, quod ſcribis cupiiſſe te, quoniam Smyrnæ duos Myſios inſuiſſes (11) in culeum, ſimile in ſuperiore parte provinciæ edere exemplum ſeveritatis tuæ, & idcirco Zeuxim elicere omni ratione voluiſſe: quem adductum in judicium fortaſse dimitti non oportuetit; conquiti vero, & elici blanditils (ut tu ſcribis) ad judicium, neceſse non fuit; eum præſertim hominem, quem ego & ex ſuis civibus, & ex multis aliis quotidie magis cognoſco nobiliotem eſſe prope, quam civitatem ſuam. At enim Gtæcis ſolis indulgeo. Quid? L. (12) Cæcilium nonne omni ratione placavi? quem hominem? qua ira? quo ſpiritu? quem denique, præter Tuſcenium, cujus cauſa ſanari non poteſt, non mitigavi? (13) Ecce ſupra caput homo levis ac ſordidus, ſed tamen equeſtri cenſu, Catienus: etiam is lenietur. Cujus tu in patrem quod fuiſti aſperior, non reprehendo; certo enim ſcio te feciſse cum cauſa. Sed quid opus fuit ejuſmodi literis, quas ad ipſum miſiſti? illum crucem ſibi ipſum conſtituere, ex qua tu eum ante detraxiſses: te curaturum (14) fumo ut combureretur, plaudente tota provincia. Quid vero ad C. Fabium neſcio quem? (nam eam quoque epiſtolam T. Catienus circumgeſtat) renuntiari tibi, Licinium plagiarium cum ſuo pullo (15) milvino ttibuta exigere? Deinde rogas Fabium, ut & patrem, & filium vivos comburat, ſi poſſit: ſin minus, ad te mittat, uti judicio comburantur. Hæ literæ abs te per jocum miſsæ ad C. Fabium, ſi modo ſunt tuæ, cum leguntur, invidioſam atrocitatem verborum habent. Ac ſi omnium meatum literarum præcepta repetes, intelliges nihil eſse a me, niſi orationis acerbitatem, & iracundiam, &, ſi forte, raro literarum miſsarum indiligentiam reprehenſam. Quibus quidem

(10) *Nugas maximas*) Leviſſimos infimæque conditionis, homines, qui nec nominandi ſunt. *Manutius*.

(11) *In culeum*) Quæ parricidarum erat pœna. Vide pro Sex. Roſcio Amer.

(12) *Cæcilium*) Hi ſunt homines Romani, qui in provincia Quinti negotiabantur. *Man.*

(13) *Ecce ſupra caput*) Ecce prætereos, quos ſignificavi, occurrit animo meo, & quaſi ſupra caput adſtat, a me nominandus Catienus. *Idem*.

(14) *Fumo*) Pro *fumo* placeret ſi legeretur, *furno*. Urſinus.

(15) *Milvino*) Videtur fuiſſe Licinii ſervulus, aut certe comes in rapinis hoc nomine. Addit, *Pullo*, per jocum, ad rapacitatem indicandam, quia milvii rapaces. *Manutius*.

dem in rebus ſi apud te plus auctoritas mea, quam tua, ſive natura paulo acrior, ſive quædam dulcedo iracundiæ, ſive dicendi ſal facetiæque valuiſsent, nihil ſane eſset, quod nos pœniteret. Et mediocri me dolore putas affici, cum audiam, qua ſit exiſtimatione (16) Virgilius, qua tuus vicinus Cn. Octavius? Nam ſi te (17) interioribus vicinis tuis, Ciliciensi, & Syriaco anteponis, valde magnum facis. Atque is dolor eſt, quod cum ii, quos nominavi, te innocentia non vincant, vincunt, tamen artificio benevolentiæ colligendæ, qui neque Cyrum Xenophontis, neque Ageſilaum noverint: quorum regum ſummo in imperio nemo unquam verbum ullum aſperius audivit.

III. Sed hæc a principio tibi præcipiens, quantum profecerim, non ignoro. Nunc tamen decedens (id quod mihi jam facere videris) relinque, quæſo, quam jucundiſſimam memoriam tui. Succeſsorem habes perblandum; cætera valde illius adventu tua requirentur. In literis mittendis (ut ſæpe ad te ſcripſi) nimium te (18) exorabilem præbuiſti. (19) Tolle omnes, ſi potes, iniquas, tolle inuſitatas, tolle contrarias. Statius mihi narravit ſcriptas ad te ſolere afferri, ab ſe legi, &, ſi iniquæ ſint, fieri te certiorem. Antequam vero ipſe ad te veniſset, nullum delectum literarum fuiſse: ex eo eſse volumina ſelectarum epiſtolarum, quæ reprehendi ſolerent. Hoc de genere nihil te nunc quidem moneo; ſero eſt enim, ac ſcire potes multa me varie diligenterque monuiſse. Illud tamen quod Theopompo mandavi, cum eſsem admonitus ab ipſo, vide per homines amantes tui, quod eſt facile, ut hæc genera tollantur epiſtolarum, primum iniquarum, deinde contrariarum, tum abſurde & inuſitate ſcriptarum, poſtremo in aliquem contumelioſarum. Atque ego hæc tam eſse, quam audio, non puto: &, ſi ſunt occupationibus tuis minus animadverſa, nunc perſpice, & purga. Legi epiſtolam, quam ipſe ſcripſiſse Sylla nomenclator dictus eſt, non probandam: legi nonnullas iracundas. Sed (20) tempore ipſo de epiſtolis. Nam cum hanc paginam tenerem, L. Flavius prætor deſignatus ad me venit, homo mihi valde familiaris. Is mihi, te ad procuratores ſuos literas miſiſse, quæ mihi viſæ ſunt iniquiſsimæ: ne quid de bonis, quæ L. Octavii Naſonis fuiſsent, cui L. Flavius heres eſt, deminuerent ante, quam C. Fundanio pecuniam ſolviſsent. Itemque miſiſse ad Apollonidienſes, ne de bonis, quæ Octavii fuiſsent, diminui paterentur, priuſquam Fundanio debitum ſolutum

(16) *Virgilius*) Vide Or. pro Plancio.

(17) *Interioribus vicinis*) *Qui* in ipſa Aſia ſunt, & aliquam provinciæ tuæ partem, a te demandatam, adminiſtrant. *Manut.*

(18) *Exorabilem*) Edit. vetus, *inexorabilem*. Alterum placuit Manutio & Lamb.

(19) *Tolle*) Da operam ut colligantur, & ſupprimantur. *Manutius.*

(20) *Tempore ipſo*) Opportune hæc de epiſtolis a te paulo conſideratius ſcribendis.

tum eſset. Hæc mihi veriſimilia non videntur : ſunt enim a prudentia tua remotiſsima. Ne diminuat heres ; Quid, (21) ſi infitiatur ? Quid, ſi omnino non debetur ? Quid ? (22) prætor ſolet judicare deberi ? Quid ? ego Fundanio non cupio ? non amicus ſum ? non miſericordia moveor ? nemo magis : ſed via juris ejuſmodi eſt quibuſdam in rebus, ut nihil ſit loci gratiæ. Atque ita mihi dicebat Flavius, ſcriptum in ea epiſtola, quam tuam eſse dicebat, te aut quaſi amicis tuis gratias acturum, aut quaſi inimicis incommoda laturum. Quid multa ? ferebat graviter, id vehementer mecum querebatur, orabatque ut ad te quam diligentiſſime ſcriberem : quod facio, & te prorſus vehementer etiam atque etiam rogo, ut & procuratoribus Flavii (23) remittas de diminuendo, & Apollonidienſibus ne quid perſcribas, quod contra Flavium ſit : amplius, & Flavii cauſa, & ſcilicet Pompeji, facias omnia. Nolo medius fidius ex tua injuria in illum tibi liberalem me videri : ſed & te oro, ut tu ipſe auctoritatem & monumentum aliquod decreti, aut literarum tuarum relinquas, quod ſit ad Flavii rem & ad cauſam accommodatum. Fert enim graviter homo, & mei obſervantiſsimus, & ſui juris dignitatiſque retinens, ſed apud te neque amicitia, neque jure valuiſse : &, ut opinor, Flavii aliquando rem & Pompejus, & Cæſar tibi commendarunt : & ipſe ad te ſcripſerat Flavius, & ego certe. Quare ſi ulla res eſt, quam tibi me faciendam petente putes, hæc ea ſit. Si me amas, cura, elabora, perfice, ut Flavius & tibi, & mihi quam maximas gratias agat. Hoc te ita rogo, ut majore ſtudio rogare non poſsim.

IV. Quod ad me de Hermia ſcribis mihi mehercule valde moleſtum fuit. Literas ad te parum fraterne ſcripſeram, quas oratione Diodoti, Luculli liberti, commotus, (24) de pactione ſtatim quod audieram, iracundius ſcripſeram, & revocare cupiebam. Huic tu epiſtolæ non fraterne ſcriptæ, fraterne debes ignoſcere. De Cenſorino, Antonio, Caſsio, Scævola, te ab iis diligi (ut ſcribis) vehementer gaudeo. Cætera fuerunt in eadem epiſtola graviora, quam vellem. (25) Ὀρθὰν τὴν ναῦν, &

(21) *Si infitiatur*) Deberi quidquam Fundanio. *Idem.*

(22) *Prætor*) Prætor, ut in libro de Legibus oſtendimus, non judicabat, ſed jus dicebat. Judicabant autem judices a prætore dati, cum aliis de cauſis, tum etiam de iis, in quibus, petita pecunia deberetur necne, dijudicari oportebat. Monet igitur Quintum, contra conſuetudinem eum feciſſe, qui judicaverit deberi. *Idem.*

(23) *Remittas de diminuendo*) Permittas ut de bonis Octavii diminuere poſſint. *Idem.*

(24) *De pactione*) Inter Græcos & publicanos a te facta. *Idem.*

(25) Ὀρθὰν τὰν ναῦν) Videtur alludere ad ſententiam illam vulgatam, [illegible], quam Seneca lib. XII. Epiſtolarum (ep. 85.) Latine pronuntiat in illo loco, *Gubernator tibi non felicitatem promiſit, ſed fidelem operam & navis regendæ ſcientiam : hæc eo magis apparet ; quo illi magis aliqua fortuita vis obſtitit : qui hoc potuit dicere*, Neptune, nunquam hanc navem, niſi rectam : *arti ſatisfecit ; tempeſtas non opus gubernatoris impedit, ſed ſucceſſum* &c. *Victor.*

& (26) ἅπαξ θανεῖν: Majora iſta erunt. Meæ objurgationes fuerunt amoris pleniſſimæ: (27) quæ ſunt nonnulla, ſed tamen mediocria, & parva potius. Ergo te nunquam ulla in re dignum minima reprehenſione putaſsem, cum te ſanctiſsime gereres, niſi inimicos multos haberemus. Quæ ad te aliqua admonitione, aut objurgatione ſcripſi, ſcripſi propter diligentiam cautionis meæ, in qua & maneo, & manebo, & idem ut facias, non deſiſtam rogare. Attalus Iphemenus mecum egit, ut ſe ne impedires, quo minus, quod ad Q. Publiceni ſtatuam decretum eſt, erogaretur: quod ego te & rogo, & admoneo, ne talis viri, tamque noſtri neceſsarii, honorem minui per te, aut impediri velis. Præterea Æſopi tragœdi, noſtri familiaris, Licinius ſervus, tibi notus, aufugit. Is Athenis apud Patronem Epicureum pro libero fuit: inde in Aſiam venit: poſtea Plato quidam Sardianus, Epicureus, qui Athenis ſolet eſse multum, & qui tum Athenis fuerat, cum Licinius eo veniſset: cum eum fugitivum poſtea eſse ex Æſopi literis cognoſset, hominem comprehendit, & in cuſtodiam Epheſi tradidit: ſed in publicam, (28) vel in priſtinum, non ſatis ex literis ejus intelligere potuimus. Tu quoquo modo, quoniam Epheſi eſt, hominem inveſtiges velim, ſummaque diligentia vel tecum deducas. Noli ſpectare quanti homo ſit: parvi enim pretii eſt, qui jam nihil ſit: ſed tanto dolore Æſopus eſt affectus propter ſervi ſcelus & audaciam, ut nihil ei gratius facere poſsis, quam ſi illum per te recuperarit.

V. Nunc ea cognoſce, quæ maxime exoptas. Rempublicam funditus amiſimus: adeo ut (29) Cato, adoleſcens nullius conſilii, ſed tamen civis Romanus & Cato, vix vivus effugeret; quod, cum Gabinium de ambitu vellet poſtulare, neque prætores (30) diebus aliquot adiri poſſent, vel (31) poteſtatem ſui facerent, in concionem aſcendit, & Pompejum privatus dictatorem appellavit. Proprius nihil eſt factum, quam ut occideretur. Ex hoc, qui ſit ſtatus totius reipublicæ, videre potes. Noſtræ tamen cauſæ non videntur homines defuturi. Mirandum in modum profitentur, offerunt ſe, pollicentur: & quidem cum ſpe ſum maxima, tum majore

(26) Ἅπαξ θανεῖν) *Semel mori*. Hæc verba ut & ſuperiora Græca, Junio videntur ex literis Q. Fratris. Secus tamen Manutio.

(17) *Quæ ſunt nonnulla*) Hoc non ad ipſa verba, quæ antecedunt, ſed ad eorum ſententiam accommodat. *Quæ*, inquit, *in te reprehendi, ſunt omnino aliqua, ſed tamen mediocria, & parva potius*. Manut. Ita etiam Victor. ſed alii, *quæ ſunt nonnulla, ſed tamen mediocres, & parva potius*.

(28) *Vel in piſtrinum*) Romanus, contra quam reliqui mei, *an* loco *vel* habet. Ego quanquam ſcio vulgatam lectionem & grammaticorum præceptis & ſcriptorum exemplis repugnare, tamen ejus unius libri auctoritatem tot aliorum teſtimoniis præferre non ſudeo. *Malaſpina*.

(29) *Cato*) C. Cato, is qui triennio poſt tribunus pl. rogationem promulgavit de abrogando Lentulo imperio. Fam. ep. 5. lib. I. *Manut.*

(30) *Diebus*) Nefaſtis. *Tiſlinus*.

(31) *Poteſtatem*) Hoc eſt, ſe ad Catonis arbitrium non accommodarent. *Idem*.

ARG. De pueris ſine epiſtola miſſis ſe excuſat, & de exilii miſeria & calamitate graviter conqueritur. *Anno* U. C. 695.

ſore etiam animo. Spero ſuperiores fore nos: confido animo, ut in hac republica ne caſum quidem ullum pertimeſcam: ſed tamen res ſic ſe habet. Si diem nobis Clodius dixerit, tota Italia concurret, ut multiplicata gloria diſcedamus; ſin autem vi agere conabitur, ſpero fore ſtudiis non ſolum amicorum, ſed etiam alienorum, ut vi reſiſtamus. Omnes & ſe, & ſuos liberos, amicos, clientes, libertos, ſervos, pecunias denique ſuas pollicentur. Noſtra antiqua manus bonorum ardet ſtudio noſtri, atque amore. Si qui antea aut alieniores fuerant, aut languidiores, nunc horum regum odio ſe cum bonis conjungunt. Pompejus omnia pollicetur, & Cæſar; quibus ego ita credo, ut nihil de mea comparatione diminuam. Tribuni plebis deſignati ſunt nobis amici. Conſules ſe optime oſtendunt. Prætores habemus amiciſſimos, & acerrimos cives, Domitium, Nigidium, Memmium, Lentulum; bonos etiam alios: ſed hos ſingulares. Quare magnum fac animum habeas, & ſpem bonam. De ſingulis tamen rebus, quæ quotidie gerantur, faciam te crebro certiorem.

MARCUS Q. FRATRI S.

III. Mi frater, mi frater, mi frater, tunc id veritus es, ne ego iracundia aliqua adductus pueros ad te ſine literis miſerim? aut etiam, ne te videre noluerim? Ego tibi iraſcerer? tibi ego poſſem iraſci? ſcilicet: tu enim me afflixiſti: tui me inimici, tua me invidia, ac non ego te miſere perdidi. Meus ille laudatus conſulatus, mihi te, liberos, patriam, fortunas; tibi velim ne quid eripuerit, (1) præter unum me. Sed certe a te mihi omnia ſemper honeſta & jucunda ceciderunt; a me tibi luctus meæ calamitatis, metus tuæ, deſiderium, mæror, ſolitudo. Ego te videre noluerim? Immo vero me a te videri nolui. Non enim vidiſſes fratrem tuum: non eum quem reliqueras: non eum, quem noras: non eum, quem flens flentem, (2) proſequentem proficiſcens dimiſeras: ne veſtigium quidem ejus, nec ſimulacrum; ſed quandam effigiem ſpirantis mortui. Atque utinam me mortuum prius vidiſſes, aut audiſſes! Utinam te non ſolum vitæ, ſed etiam dignitatis meæ ſuperſtitem! Sed teſtor omnes deos, me hac una voce a morte eſſe revocatum, quod omnes in mea vita partem aliquam tuæ vitæ repoſitam eſſe dicebant. Quare pecca-

(1) *Præter unum me.*) Vereor enim, ne qui me perdiderunt, iidem non plane mea pernicie ſatiati, eadem, quæ mihi, eripere tibi conentur, dignitatem, patriam, fortunas. *Manut.*

(2) *Proſequentem*) Cum in Aſiam imperio proconſulari profectus es. Mos enim hic erat, nimirum laudandus ob humanitatem, ut non ſolum propinquos, verum & amicos, ad provincias adminiſtrandas proficiſcentes proſequerentur extra urbem. Hinc illud ad Appium, Fam. lib. III. *Cum te paludatum proſequerer.* Idem.

vi, ſceleratequе feci: nam ſi cecidiſſem, mors ipſa meam pietatem, amoremque in te facile defenderet. Nunc commiſi, ut vivo me careres, vivo me aliis indigeres: mea vox in domeſticis periculis potiſſimum occideret, quæ ſæpe alieniſſimis præſidio fuiſſet. Nam quod ad te pueri ſine literis venerunt, quoniam vides non fuiſſe iracundiæ cauſa, certe pigritia fuit, & quædam infinita vis lacrymarum, & dolorum. Hæc ipſa me quo fletu putas ſcripſiſſe? eodem, quo te legere certo ſcio. Ac ego poſſum aut non cogitare aliquando de te; aut nunquam ſine lacrymis cogitare? Cum enim te deſidero, fratrem ſolum deſidero? Ego vero ſuavitate (3) prope fratrem, prope æqualem, obſequio filium, conſilio parentem. Quid mihi ſine te unquam, aut tibi ſine me jucundum fuit? Quid, quod eodem tempore deſidero filiam? qua pietate, qua modeſtia, quo ingenio? effigiem oris, ſermonis, animi mei? Quid filium venuſtiſſimum, mihique dulciſſimum? quem ego ferus ac ferreus e complexu dimiſi meo, ſapientiorem puerum quam vellem: ſentiebat enim miſer jam, quid ageretur. Quid vero tuum filium? quid (4) imaginem meam, quam meus Cicero & amabat ut fratrem, & jam ut majorem fratrem verebatur? Quid, quod mulierem miſerrimam, fideliſsimam conjugem, me proſequi non ſum paſſus, ut eſſet quæ reliquias communis calamitatis communes liberos tueretur? Sed tamen, quoquo modo potui ſcripſi, & dedi literas ad te Philogono, liberto tuo, quas credo tibi poſtea redditas eſſe: in quibus idem te hortor & rogo, quod pueri tibi verbis meis nuntiarunt, ut Romam protinus pergas & properes. Primum enim (5) te præſidio eſſe volui, ſi qui eſſent inimici, quorum crudelitas nondum eſſet noſtra calamitate ſatiata. Deinde congreſsus noſtri lamentationem pertimui: digreſsum vero non tuliſsem: atque etiam ipſum, quod tu ſcribis, metuebam, ne a me diſtrahi non poſses. His de cauſis hoc maximum malum, quod te non vidi, quo nihil amantiſsimis & conjunctiſsimis fratribus acerbius ac miſerius videtur accidere potuiſse, acerbum, minus miſerum fuit, quam fuiſset cum congreſsio, tum vero digreſsio noſtra. Nunc, ſi potes, id quod ego, qui fortis tibi ſemper videbar, non poſsum, erige te & confirma, ſi qua ſubeunda dimicatio erit. Spero, ſi quid mea ſpes habet

bet

(3) *Prope fratrem*) Tolle, *fratrem*: ſincerus erit, qui nunc mendoſus locus eſt. Nam quæ ſolet inter æquales ſuavitas eſſe, (ſolet autem maxima) eandem prope inter ipſos eſſe Cicero dicit. Ergo non fratrem ſolum deſiderat, ſimul enim deſiderat æqualem: deſiderat filium: deſiderat parentem. Quod autem de tollenda dictione, *fratrem*, diximus, ſomnium non eſt: nam Franciſcus Petrarca, poeta ſermonis Italici hodierni omnium elegantiſſimus, Latini veteris haud valde bonus, ita legit in epiſtola 107. Habuit enim librum ſcriptum, iis, qui nunc repeiuntur, emendatiorem. *Idem.* Et hic *fratrem* delendum Malaſpina cenſet.

(4) *Imaginem meam*) Legendum fortaſſe eſt, *imaginem tuam*, Quod videtur & Manutio. *Lambin.*

(5) *Te præſidio*) Te ipſum tibi præſidio præſentem eſſe. Nam ſi quid temporis in reditu poneres, fieri poſſet, ut aliquid interim abſens calamitatis acciperes. Hoc & ad Atticum ſcribit lib. III. *Manut.*

Digitized by Google

bet (6) auctoritatis, tibi & integritatem tuam, & amorem in te civitatis, & aliquid etiam miſericordiam noſtri, præſidii laturam. Si i eris ab (7) iſto periculo vacuus: ages ſcilicet, ſi quid agi poſſe de nobis putabis; de quo ſcribunt ad me quidem multi multa, & te ſperare demonſtrant: ſed ego quid ſperem, non diſpicio, cum inimici plurimum valeant, amici partim deſeruerint me, partim etiam prodiderint: qui in meo reditu fortaſſe reprehenſionem ſui ſceleris pertimeſcant. Sed iſta qualia ſunt, tu velim perſpicias, mihique declares. Ego tamen, quamdiu tibi opus erit, ſi quid periculi (8) ſubeundum videbis, vivam. Diutius in hac vita eſſe non poſſum. Neque enim tantum virium habet ulla aut prudentia, aut doctrina, ut tantum dolorem poſſit ſuſtinere. Scio fuiſſe & honeſtius moriendi tempus, & utilius: ſed non hoc ſolum: multa alia prætermiſi: quæ ſi queri velim præterita, nihil agam, niſi ut augeam dolorem tuum, indicem ſtultitiam meam. Illud quidem nec faciendum eſt, fieri nec poteſt, me diutius, quam aut (9) tuum tempus, aut firma ſpes poſtulabit, in tam miſera tamque turpi vita commorari: ut qui modo fratre fuerim, liberis, conjuge, copiis, (10) genere ipſo pecuniæ beatiſſimus; dignitate, auctoritate, exiſtimatione, gratia non inferior, quam qui unquam fuerunt ampliſsimi; is nunc in hac tam afflicta perditaque fortuna, neque me, neque meos lugere diutius poſsim. Quare quid ad me ſcripſiſti (11) de permutatione? quaſi vero nunc me non tuæ facultates ſuſtineant. Qua in re ipſa video miſer, & ſentio, quid ſceleris admiſerim, cum de viſceribus tuis & filii tui ſatisfacturus ſis, quibus debes: ego acceptam (12) ex ærario pecuniam tuo nomine fruſtra diſsiparim. Sed tamen & M. Antonio, quantum tu ſcripſeras, & Cæpioni tantundem ſolutum eſt: mihi ad id, quod cogito, hoc quod habeo ſatis eſt. Sive enim reſtituimur, ſive deſperamur, nihil amplius opus eſt. Tu, ſi forte quid erit moleſtiæ, te ad Craſſum & ad Calidium conferas, cenſeo. Quantum

(6) *Auctoritatis*) Si modo quid apud te valet hoc, quod me ſperare vides, erige te, & confirma. Spero autem tibi tuam integritatem, & amorem in te civitatis, & aliquid etiam miſericordiam noſtri, præſidii laturam. *Idem*.

(7) *Iſto*) Quod ad te attinet. Timebat videlicet, ne quis ei, in urbem reverſo, idem diceret ob provinciam avare adminiſtratam. Ad Atticum lib. III. *Idem*.

(8) *Subeundum*) Supple, tibi.

(9) *Tuum tempus*) Tuum periculum. Non placet, inquit, vivere, niſi ſi aut aliquid tuis rationibus, dum in periculo verſaris, poſſunt conſulere; aut ſpem, non dico aliquam aut mediocrem, ſed omnium firmam de meo reditu eſſe intelligis. Non enim exigua in ſpe tantum pono, ut in tam miſera turpique vita diutius velim commorari, *Manut.*

(10) *Genere ipſo pecuniæ*) Placeret ſic *Genere ipſo, pecunia*: ut C. Piſonem generum ſuum ſignificet: cujus & mores & ingenium vehementer Cicero probavit. Vide de claris Oratoribus. *Idem.*

(11) *De permutatione*) Te, cum ad urbem perveneris, pecuniam, permutatione ſumptam, ſi ego vellem, mihi curaturum. Quorſum hoc ad me retuliſti? quaſi vero nunc, &c. *Idem.*

(12) *Ex ærario*) Quæ tibi Aſiæ prætori de publico debebatur. Certam enim pecuniam provinciarum rectoribus reſp. numerabat. Fam. lib. II. *Idem.*

Hortenſio credendum ſit, neſcio. Me ſumma ſimulatione amoris, ſummaque aſſiduitate quotidiana ſceleratiſsime inſidioſiſsimeque tractavit, adjuncto quoque Arrio: quorum ego conſiliis, promiſsis, præceptis destitutus, in hanc calamitatem incidi. Sed hæc occultabis, ne quid obſint. Illud caveto: & eo puto per Pomponium fovendum tibi eſse ipſum Hortenſium, (13) ne ille verſus, qui in te erat collatus cum ædilitatem petebas, de lege Aurelia, falſo teſtimonio confirmetur. Nihil enim tam timeo, quam ne, cum intelligant homines quantam miſericordiæ nobis tuæ preces, & tua ſalus allatura ſit, oppugnent te vehementius. Meſsalam tui ſtudioſum eſse arbitror: Pompejum etiam ſimulatorem puto. Sed hæc utinam non experiare! quod precarer deos, niſi meas preces audire deſiiſſent. Veruntamen precor, ut his infinitis noſtris malis contenti ſint: in quibus non modo tamen nullius ineſt peccati infamia, ſed omnis dolor eſt, quod optime factis pœna eſt maxima conſtituta. Filiam meam, & tuam, Ciceronemque noſtrum, quid ego, mi frater, tibi commendem? Quin illud mœreo, quod tibi non minorem dolorem illorum orbitas (14) affert, quam mihi. Sed, te incolumi, orbi non erunt. Reliqua, ita mihi ſalus aliqua detur, poteſtaſque in patria moriendi, ut me lacrymæ non ſinunt ſcribere. Etiam Terentiam velim tueare, mihique de omnibus rebus reſcribas. Sis fortis, quoad rei natura patiatur. Idibus Juniis, Theſſalonicæ.

MARCUS Q. FRATRI S.

IV. AMABO te, mi frater, ne, ſi uno meo facto & tu, & omnes mei corruiſtis, improbitati & ſceleri meo potius, quam imprudentiæ miſeriæque aſsignes. Nullum eſt meum peccatum, niſi quod iis credidi, a quibus nefas putaram eſse me decipi, aut etiam quibus ne id expedire quidem arbitrabar. Intimus, proximus, familiariſsimus quiſque aut ſibi pertimuit, aut mihi invidit. Ita mihi nihil miſero, (1) præ-

ter

(13) *Ne ille verſus*) Verebatur, puto, ne Quintus frater de ambitu accuſaretur: quod in petenda ædilitate pecuniam contra leges dediſſet. Quo tempore verſus quidam in eum de lege Aurelia, qui ambitum notaret, conferebatur. Licet autem exiſtimare, lege hac ſanctium de ambitu aliquid fuiſſe. *Idem*.

(14) *Affert*) Legitur in codice Sorbonico, *afferret*. Cum enim has ad Q. Fr. epiſtolas, mirifice corruptas viderem, & ad me allatum eſſet Sorbonica in Bibliotheca latere codicem ſatis vetuſtum, qui eas contineret; non mediocrem ex illo ſperavi fructum capi poſſe. Sed præter unam alteramve lectionem alicujus pretii, nihil, quod vellem tollere, peperit: neque alius Lutetiæ fuit, ad quem confugerem. *Olivetus*.

ARG. De perfidia, timore, & invidia amicorum conqueritur, & quid ſit ſperandum de reditu, vere ad ſe perſcribi cupit. *Anno* U. C. 695.

(1) *Præter*) Verbum *obfuit*, aut ſimile quid præ dolore omiſit. *Manut.*

ter fidem amicorum, (2) cautum meum conſilium fuit. Quod ſi te ſatis innocentia tua, & miſericordia hominum vindicat hoc tempore a moleſtia, perſpicis profecto ecquænam nobis ſpes ſalutis relinquatur. Nam me Pomponius, & Sextius, & Piſo noſter adhuc Theſſalonicæ retinuerunt, cum longius diſcedere propter neſcio quos motus vetarent. Verum ego magis exitum, illorum literis, quam ſpe certa expectabam. Nam quid ſperem, potentiſſimo inimico, dominatione obtrectatorum, infidelibus amicis, pluribus invidis? De novis autem tribunis plebis eſt ille quidem in me officioſiſſimus Sextius, &, ſpero, Curtius, Milo, Fadius, (3) Fabricius; ſed valde adverſante Clodio: qui etiam privatus eadem manu poterit conciones concitare: deinde etiam interceſſor parabitur. Hæc mihi proficiſcenti non proponebantur: ſed ſæpe triduo ſumma cum gloria dicebar eſſe rediturus. Quid tu igitur? inquies. Quid? multa convenerunt, quæ mentem exturbarent meam: ſubita defectio Pompeji, alienatio conſulum, etiam prætorum timor, (4) publicanorum arma. Lacrymæ meorum me ad mortem ire prohibuerunt: quod certe & ad honeſtatem, & ad effugiendos intolerabiles dolores fuit aptiſſimum. Sed de hoc ſcripſi ad te in ea epiſtola, quam Phaethonti dedi. Nunc tu, quoniam in tantum luctum & laborem detruſus es, quantum nemo unquam, ſi relevare potes communem caſum miſericordia hominum, (5) ſcilicet incredibile quiddam aſſequeris. Sin plane occidimus: me miſerum! ego omnibus meis exitio fuero, quibus ante dedecori non eram. Sed tu, ut ante ad te ſcripſi, perſpice rem, & pertenta: & ad me, ut tempora noſtra, non ut amor tuus fert, vere perſcribe. Ego vitam, quoad putabo tua intereſſe, aut ad ſpem ſervandam eſſe, retinebo. Tu nobis amiciſſimum

(2) *Cautum meum conſilium fuit*) Hic veritati repugnat. Ubique enim Cicero ſuum conſilium execratur. Quare placet hic legi *defuit*. Qua ratione, ex eadem fidelia, duos parietes dealbamus. Nam & ſuperiori ſententiæ ſuam formam damus, quæ ſic inchoata aut potius decurtata eſt: & hiſtoriæ ſervimus: ut perfidiam amicorum accuſet, a quibus proditus ſit, & ſuam imprudentiam aut potius ſtultitiam damnet, quod iis crediderit, a quibus nunquam putaverit ſe deceptum iri. Utrumque illis verbis complexus eſt. *Nullum eſt meum peccatum, niſi quod iis credidi, a quibus nefas putaram eſſe me decipi*. Uſus eſt autem hic Cicero ἀσυνδέτῳ. Hanc dicendi formam & alibi adhibuit, & lib. ad Att. III. epiſt. 15. ubi legitur: *Hic mihi primum meum conſilium defuit, ſed etiam obfuit*. Malaſp.

(3) *Fabricius*) Iſtud recepit Lambinus, admonente Manutio: nam alii, *Gratidius*.

(4) *Publicanorum arma*) Forte id eſt quod dixit, *propter neſcio quos motus*. Ex armis autem gravior extitit inter cives diſſenſio: & ad reſtituendum Ciceronem ſumma omnium conſenſio requirebatur. Verum quid ſi aliter diſtinguitur, ſic, inquam? *Alienatio conſulum, etiam prætorum, timor publicanorum arma*. Mihi quidem placeret magis. *Manut.*

(5) *Scilicet*) Hic ad affirmandum uſurpatur, non ut interdum, cum ironia, quæ negandi vim habet. Poteſt etiam hic locus aliter diſtingui, nec inepte, ſic: *ſi levare potes communem caſum, miſericordia hominum ſcilicet, incredibile quiddam*, &c. *Idem*.

mum Sextium cognoſces ; credo tua cauſa, vel Lentulum, qui erit conſul: quanquam ſunt facta verbis difficiliora. Tu & quid opus ſit, & quid ſit, videbis. Omnino, ſi tuam ſolitudinem communemque calamitatem nemo deſpexerit, aut per te confici aliquid, aut nullo modo poterit. Sin te quoque inimici vexare cœperint, (6) ne ceſſaris: (7) non enim gladiis mecum, ſed litibus agetur. Verum hæc abſint velim. Te oro, ut ad me de omnibus ſcribas, & in me animi potius aut conſilii putes minus eſſe, quam antea; amoris vero, & officii non minus.

---

(6) *Ne ceſſaris*) Ne ſis languidior, ſed ſtrenue reſiſtas. *Idem.*

(7) *Non enim gladiis*) Se ipſum nominat, cum de fratre intelligat; quod eandem utriuſque fortunam ducat. *Non*, inquit, *me*, hoc eſt te, *gladiis*, *ſed litibus petent*.

EPI-

EPISTOLARUM AD Q. FRATEM LIBER II.

MARCUS Q. FRATRI S.

I. I. EPISTOLAM, quam legiſti mane dederam. Sed fecit humaniter Licinius, quod ad me, miſſo ſenatu, veſperi venit, ut ſi quid eſſet actum, ad te (ſi mihi videretur) perſcriberem. Senatus fuit frequentior, quam putabamus eſſe poſſe menſe Decembri ſub dies feſtos. Conſulares nos fuimus, & (1) duo conſules deſignati, P. Servilius, M. Lucullus, (2) Lepidus, Volcatius, (3) Glabrio, (4) prætores. Sane frequentes fuimus, omnino ad ducentos. Commorat expectationem (5) Lupus. Egit cauſam (6) agri Campani ſane accurate. Auditus eſt magno ſilentio. Materiam rei non igno-

ARGUMENTUN. Commemorat quid in ſenatu ſit actum, referente primum Lupo de lege C. Cæſaris, qua agrum Campanum plebi Romanæ dividi tulerat, deinde Racilio de judiciis, utrum ante, an vero poſt ædilitia comitia habenda ſint. *Anno* U. C. 696.

(1) *Duo conſules deſignati*) Cn. Cornelius Lentulus Marcellinus, L. Martius Philippus: quos immiſcet conſularibus. *Manut.*

(2) *Lepidus*) Non M. Lepidus, qui poſtea triumvir perdendæ reipublicæ fuit, qui nominari non potuit inter conſulares, cum non niſi multis poſt annis conſul fuerit; ſed Man. Lepidus, qui conſulatum geſſerat cum L. Volcatio Tullo. *Manut.*

(3) *Glabrio*) Man. Acil. Glabrio, qui anno ante Lepidum & Volcatium coſ. fuerat. *Idem*.

(4) *Prætores*) Cum ex prætoriis neminem nominet, apparet omnes adfuiſſe. *Idem*.

(5) *Lupus*) P. Rutilius Lupus. *Idem*.

(6) *Agri Campani*) C. Cæſar in conſulatu legem tulerat, ut ager Campanus, & qui

Digitized by Google

gnoras. Nihil ex (7) noſtris actionibus prætermiſit. Fuerunt nonnulli aculei in C. Cæſarem, contumeliæ in (8) Gellium, expoſtulationes cum (9) abſente Pompejo. Cauſa ſero perorata, ſententias ſe rogaturum negavit, (10) ne quod onus ſimultatis nobis imponeret. Ex ſuperiorum temporum conviciis, & ex præſenti ſilentio, quid ſenatus ſentiret, ſe intelligere dixit. (11) Milo cœpit dimittere. Tum Marcellinus, Noli, inquit, ex taciturnitate noſtra, Lupe, quid aut probemus hoc tempore, aut improbemus, judicare. Ego, quod ad me attinet, idemque arbitror cæteros, idcirco taceo, quod non exiſtimo, cum Pompejus abſit, cauſam agri Campani agi convenire. Tum ille ſe ſenatum negavit (12) tenere. (13) Racilius ſurrexit, & de (14) judiciis referre cœpit. Marcellinum quidem primum rogavit. Is cum graviter de Clodianis incendiis, trucidationibus, lapidationibus queſtus eſſet, ſententiam dixit, (15) ut ipſe judices per prætorem urbanum ſortiretur; judicum ſortitione facta, (16) comitia haberentur: qui judicia impediviſſet, eum contra rempublicam eſſe facturum. Approbata valde ſententia, C. Cato contra dixit & Caſſius,

---

qui publicus erat, & qui poſſidebatur a privatis, plebi divideretur: dividitque conſul ipſe partem ejus agri publicam. Reliquum a privatis emi pecunia publica oportebat. A quo Lupi trib. pl. voluntas cum abhorreret, diſputavit in ſenatu contra legem Cæſaris accurate. Vide hic ep. 5. & ep. 9. lib. I. Fam. ad Lentulum.

(7) *Noſtris actionibus*) Laudavit nimia, quæ acta ſunt a me in conſulatu, ne ager Campanus P. Servilii Rulli tribuni pl. lege veniret. *Idem.*

(8) *Gellium*) L. Gellium crederem, qui cum Cn. Cornelio Lentulo conſul fuit: ſed cum inter conſulares nominaſſet. Aut igitur alius Gellius eſt: aut, ſi conſularis eſt, non affuit in ſenatu. *Idem.*

(9) *Abſente*) Aberat rei frumentariæ cauſa. Ad Atticum, lib. IV. *Idem.*

(10) *Ne quod onus*) Nolle ſe a ſenatoribus ſententias dici; ne, cum adverſus voluntatem alicujus loquerentur, in ſimultates & inimicitias inciderent. *Idem.*

(11) *Milo cœpit dimittere*) Senatum. Sed in voce, *Milo*, inſignem eſſe mendam exiſtimo. Fuit omnino trib. pleb. T. Annius Milo iis conſulibus, quibus hæc epiſtola ſcripta eſt: ſed exierat jam e magiſtratu; cujus, ut diximus, extremus erat dies v. Id. Dec. ſuumque magiſtratum novi tribuni plebis, quorum unus erat Lupus, inierant. Quare poteſtatem dimittendi ſenatus, cum tribunus pl. non eſſet, habere Milo non potuit. Puto igitur, hæc illa verba de Lupo eſſe dicta; ut, qui ſenatum vocaverat, idem cœperit dimittere. Neque vero, quod ad correctionem attinet, quo me conjectura ducat, non habeo: ſed ego non is ſum, qui, cum aliquid ſine antiquorum librorum ope, aut ſine manifeſto hiſtoriæ conſenſu corrigo, ipſe mihi magnopere placeam. Dicam tamen, quod ſentio. Pro, *Milo cœpit dimittere*, reponi poſſet, una tantum addita litera, *in illo cœpit dimittere*: hoc eſt, *in poſtremis illis verbis*: Se intelligere, quid ſenatus ſentiret. *Idem.*

(12) *Tenere*) Dixit, quod ad ipſum attineret, licere ſenatoribus abire; cum illis verbis uteretur, quæ magiſtratuum erant peculiaria in dimittendo ſenatu: *Patres conſcripti, nemo vos tenet.* Livius. *Idem.*

(13) *Racilius*) L. Racilius, tribunus pl. de quo Fam. lib. I. Hic ſenatum, Lupo dimittente, retinuit, pro poteſtate tribunicia.

(14) *De judiciis*) Ut judicia fierent in eos, quibus dicta dies erat. Et unum maxime Clodium animo ſpectabant. Clodius de vi, accuſante Milone, reus erat. *Idem.*

(15) *Ut ipſe*) Racilius ſcilicet. Manutio placet ſic legi, *ut ipſe judices prætor urbanus*, Lambino approbante.

(16) *Comitia*) Ædilitia, quibus petebat Clodius; & ob eam cauſam ante judicia haberi comitia volebat, ut, ædilis factus, Milonis accuſationem facilius eluderet. Quod ita contigit. *Manut.*

Digitized by Google

ſius, maxima (17) acclamatione ſenatus, cum comitia judiciis anteferret. (18) Philippus aſſenſit Lentulo. Poſtea Racilius (19) de privatis me primum ſententiam rogavit. Multa feci verba de toto furore latrociniοque P. Clodii: eum, tanquam reum, accuſavi multis & ſecundis admurmurationibus cuncti ſenatus. Orationem meam collaudavit ſatis multis verbis, non mehercule indiſerte, (20) Vetus Antiſtius: iſque judiciorum cauſam ſuſcepit, antiquiſſimamque ſe habiturum dixit. Ibatur in eam ſententiam. Tum Clodius rogatus (21) diem dicendo eximere cœpit. Furebat a Racilio ſe contumaciter (22) urbaneque vexatum. Deinde ejus operæ repente a (23) Græcoſtaſi & (24) gradibus clamorem ſatis magnum ſuſtulerunt, opinor in Q. Sextilium & amicos Milonis incitatæ. Eo metu injecto, repente magna querimonia omnium diſceſſimus. Habes acta unius diei. Reliqua, ut arbitror, in menſem Januarium rejicientur. De tribunis plebis longe optimum Racilium habemus. Videtur etiam Antiſtius amicus nobis fore. Nam Plancius totus noſter eſt. Fac, ſi me amas, ut conſiderate diligenterque naviges (25) de menſe Decembri.

(17) *Acclamatione*) Adverſus Caſſium, quia comitia fieri ante judicia vellet. *Idem*.

(18) *Philippus*) L. Marcius Philippus, Octavii, cui Auguſto poſtea cognomen fuit, vitricus: deſignatus conſul cum Lentulo Marcellino. *Idem*.

(19) *De privatis*) Ergo poſt omnes magiſtratus. *Idem*.

(20) *Vetus*) Qui nominatur in epiſtolis ad Brutum. Alii hic legunt *Severus*, ex quo Manutius fecit *Sex. Vetus*.

(21) *Diem dicendo eximere*) Licebat enim ſenatori, & qua de re vellet, & quamdiu vellet dicere. Qua poteſtate abutebantur multi; cum oratione longa diem conſumerent, ne quid in ſenatu contra voluntatem eorum decerneretur. Ep. 3. lib. IV. ad Att. & Gellius lib. IV. c. 10. *Manut.*

(22) *Urbane*) Faerni liber, *Inurbaneque*, quod & Manutio placet.

(23) *Græcoſtaſi*) Locus fuit ante curiam; de quo Varro. *Manut.*

(24) *Gradibus*) Quibus ad curiam aſcendebatur. *Idem*.

(25) *De menſe*) Uſitata veteribus locutio, pro, *menſe*. Qualia ſunt, *de nocte*, *de die*, & ſimilia. Catullus, *Vos convivia ſumptuoſiora de die facitis*. Manut.

M A R C U S Q. F R A T R I S.

II. NON occupatione, qua eram ſane impeditus, ſed parvula lippitudine adductus ſum, ut dictarem hanc epiſtolam, & non, ut ad te ſoleo, ipſe ſcriberem. Et primum me tibi (1) excuſo in eo ipſo, in quo te accuſo. Me enim adhuc nemo rogavit, num quid in Sardiniam vellem: te puto ſæpe habere, qui, num quid Romam velis, quærant.

ARG. Reſpondet de Lentuli & Sexti nominibus exigendis, & Pompejanis inde diſſolvendis, aliiſque rebus domeſticis: & de rege Alexandrino reducendo quid decretum & actum ſit, & quale totum negotium ſit, breviter commemorat. *Anno* U. C. 697.

(1) *Excuſo*) De literarum infrequentia.

Quod ad me de (2) Lentuli & Sexti nomine ſcripſiſti, locutus ſum cum (3) Cincio. Quoquo modo res ſe habet, non eſt facillima; ſed habet profecto quiddam Sardinia appoſitum ad recordationem præteritæ memoriæ. Nam ut ille Gracchus augur, poſteaquam in iſtam provinciam venit, recordatus eſt, (4) quid ſibi in campo Martio comitia conſulum habenti, contra auſpicia accidiſſet; ſic tu mihi videris in Sardinia (5) de forma Minuciana, & de (6) nominibus Pomponianis in otio recogitaſſe. Sed ego adhuc emi (7) nihil. Culleonis auctio facta eſt. Tuſculano emptor nemo fuit. Si (8) conditio valde bona fuerit, fortaſſe non omittam. De ædificatione tua (9) Cyrum urgere non ceſſo. Spero eum in officio fore; ſed omnia ſunt tardiora propter furioſæ (10) ædilitatis expectationem. Nam comitia ſine mora futura videntur. Edicta ſunt a.d. XI. Kal. Feb. Te tamen ſollicitum eſſe nolo. Omne genus a nobis cautionis adhibebitur. De rege (11) Alexandrino factum eſt ſenatus-conſultum, cum (12) multitudine eum reduci, periculoſum reipublicæ videri. Reliqua cum eſſet in ſenatu contentio, Lentulusne an Pompejus reduceret, obtinere cauſam Lentulus videbatur. In ea re nos & officio erga Lentulum mirifice, & voluntati Pompeji præclare ſatisfecimus. Sed per obtrectatores Lentuli res calumnia extracta eſt. Conſecuti ſunt dies comitiales, per quos ſenatus haberi non poterat. Quid futurum ſit (13) latrocinio tribunorum, non divino: ſed tamen ſuſpicor per vim rogationem Caninium perlaturum. In ea re Pompejus quid velit, non diſpicio. Familiares ejus quid cupiant, omnes vident. Creditores vero regis aperte pecunias ſuppeditant contra Lentulum. Sine dubio res a Lentulo remota vide-

(2) *Lentuli & Sexti*) Ut a Lentulo & Sexto debitam tibi pecuniam exigamus, exactam Pomponio Attico, cui debes, perſolvamus. *Idem*.

(3) *Cincio*) L. Cincio, qui Attici negotia Romæ procurabat. *Idem*.

(4) *Quid*) Tabernaculum vitio ceperat. Hiſtoria eſt de Nat. Deor. II. 4. & de Divinat. I. 17.

(5) *De forma Minuciana*) Ædificium forte Quintus ad eam formam, quam Minucius architectus fecerat, extrui volebat. Qua de re videtur ſignificari infra, epiſt. 5. *Manut.*

(6) *Nominibus Pomponianis*) Pecunia, quam debes Pomponio Attico. *Idem*.

(7) *Nihil*) Ubi ædificetur ad formam Minucianam. *Idem*.

(8) *Conditio*) Emendi Tuſculani. *Idem*.

(9) *Cyrum*) Architectum. *Ad Att.* II. 3. *Fam.* VII. 14. *Idem*.

(10) *Ædilitatis*) Quam Clodius petebat.

(11) *Alexandrino*) Ptolemæo Aulete: qui a ſuis civibus pulſus, ad ſenatum confugerat, petebatque, ut reſtitueretur. Vide Fam. lib. I. Reſtitutus demum eſt ab A. Gabinio Syriæ proconſule; qui provinciæ ſuæ terminis, pretio ductus, eſt egreſſus. Quo nomine poſtea condemnatum, in Dione legimus. *Manut.*

(12) *Multitudine*) Cum qua regem reduci, vetabant libri Sibyllini. *Idem*. Hæc omnia facile intelliguntur ex epiſt. ad Lentulum, lib. I. ad Famil.

(13) *Latrocinio tribunorum*) Catonem in primis, & Caninium notat: quorum ad eripiendam Lentulo regis reductionem iniquiſſimus conatus *latrocinium* appellat. De quibus etiam epiſt. 4. ad Lentulum ſic: *Qui nunc populi R. Nomine, re autem vera ſceleratiſſimo latrocinio, ſi qua conabuntur agere*, &c. *Manut.*

Digitized by Google

videtur eſſe, cum magno meo dolore : quanquam multa fecit, quare, ſi fas eſſet, jure ei ſuccenſere poſſemus. Tu, ſi ita expedit, velim quam primum bona & certa tempeſtate conſcendas, ad meque venias. Innumerabiles enim res ſunt, in quibus te quotidie in omni genere deſiderem. Tui, noſtrique valent. xiv. Kal. Febr.

MARCUS Q. FRATRI S.

III. SCRIPSI ad te antea ſuperiora : nunc cognoſce poſtea quæ ſint acta. A (1) Kal. Feb. legationes in idus Febr. rejiciebantur. Eo die res confecta non eſt. A. d. iv. non. Feb. Milo (2) affuit. Ei Pompejus (3) advocatus venit. Dixit (4) Marcellus a me rogatus. Honeſte diſceſſimus. Producta dies eſt in iv. id. Febr. Interim rejectis legationibus in idus, referebatur (5) de provinciis quæſtorum, & de ornandis (6) prætoribus. Sed res, multis querelis de republica interponendis, nulla tranſacta eſt. Cato legem promulgavit de (7) imperio Lentuli ab-

ARG. Quid in ſenatu ſit actum, imprimiſque quæ in judicio de Milone, quem Clodius de vi accuſaverat ad populum, acciderint, commemorat, & quæ ſit expectatio ejuſdem judicii in Quirinalia a Clodio dilati. De Sextio de ambitu a Cn. Nerio, & de vi a M. Tullio poſtulato : de Senatuſconſulto, quo centuriati & decuriati diſcedere jubebantur : de Beſtia ambitus reo a ſe defenſo, & alia domeſtica, *Anno* U. C. 697.

(1) *Kal. Febr.*) Legitimi habendo ſenatui dies erant, *Kalendæ*, *Nonæ*, *Idus*. Reliquis diebus, modo comitiales non eſſent, haberi quidem ſenatus poterat ; ſed certus neque lege, neque more ſtatutus erat dies. Poſitum id erat in voluntate magiſtratuum. Legationes igitur a Kalendis in idus rejiciebantur : non quia ſenatum haberi ante idus non liceret ; ſed quia, ſi haberetur, alia de re potius, quam de legationibus, agi placeret. *Manutius*.

(2) *Milo affuit*) Accuſabatur a P. Clodio ædili, de vi, apud populum. *Affuit*, in foro ; ubi cujuslibet generis exercebantur judicia. *Idem*.

(3) *Advocatus*) Non ut pro Milone diceret, ſed ut præſentia ſua reum ſublevaret. Is enim *advocatus* eſt, ut in Divinatione Pedianus teſtatur. Quarto igitur nonas Miloni *advocatus*, octavo idus eidem *patronus* Pompejus venit. *Idem*.

(4) *Marcellus*) Non dubito, quin M. Marcellum ſignificet, eum, quem, poſt devictum acie Pharſalica Pompejum, a P. Magio Chilone interfectum fuiſſe, Ser. Sulpicii ad Ciceronem epiſtola declarat. Exiſtimo autem potius Marcum ſignificari, quam aut Cajum ejus fratrem, aut alium quempiam ; quia & erat hic bonarum in rep. partium tutator, & Ciceronis amiciſſimus, & Milonis ipſius proprie ſtudioſus, qui etiam ipſum, quo tempore de Clodii cæde cauſam dixit, cum Cicerone defenderit. Ut omittam, quod, cum ſine prænomine appelletur, de ipſo potius, qui virtute & honore reliquis Marcellis antecellebat, quam de quovis alio, accipiendum videtur. *Idem*.

(5) *De provinciis quæſtorum*) Ut quæſtores anni ſuperioris provincias ſortirentur. Cujus rei ad conſules relatio pertinebat. Quæſtores autem ſorte in provincias iviſſe, docet oratio pro Murena. *Idem*.

(6) *Prætoribus*) Malim, *prætoriis* : ut de provinciis intelligatur. Quod probat iſtinc loquendi conſuetudo. Nam in epiſt. ad Atticum lib. III. *Antequam*, inquit, *ad me ſcripſiſſetis, veſtro conſenſu conſulares provincias ornatas eſſe*. Ad eundem lib. IV. *Qui ſe dicerent in ornandis provinciis conſularibus ſcribendo affuiſſe*. Et in epiſtola ad Catonem, Fam. lib. XV. *Provinciam*, inquit, *ornatam*, & *ſpem non dubiam triumphi neglexi*. Poterat enim facile triumphum ſperare, cum *ornatam* provinciam acciperet, hoc eſt, exercitu pecuniaque inſtructam. Id eſt enim *ornare provinciam*. Idem.

(7) *Imperio*) Ciliciæ adminiſtratione. *Idem*.

rogando. Veſtitum filius (8) mutavit . A. d. IV. id. Febr. Milo affuit . Dixit Pompejus, ſive voluit; nam ut ſurrexit, operæ Clodianæ clamorem ſuſtulerunt: idque ei perpetua oratione contigit , non modo ut acclamatione, ſed ut convicio & maledictis impediretur. Qui ut peroravit, (nam in eo ſane fortis fuit , non eſt deterritus , dixit omnia , atque interdum etiam ſilentio : eum auctoritate (9) peregerat) ſed ut peroravit , ſurrexit Clodius. Ei tantus clamor a noſtris (placuerat enim referre gratiam) ut neque mente , neque lingua , neque ore conſiſteret . Ea res acta eſt , cum hora VI. vix Pompejus peroraſſet; uſque ad horam VIII., cum omnia maledicta , verſus etiam obſcœniſſimi in Clodium & (10) Clodiam dicerentur . Ille furens & exſanguis interrogabat ſuos in clamore ipſo , quis eſſet, qui plebem (11) fame necaret . Reſpondebant operæ , *Pompejus* . Quis (12) Alexandriam ire cuperet . Reſpondebant , *Pompejus* . Quem ire vellent . Reſpondebant, *Craſſum* . Is aderat tum Miloni animo non amico. Hora fere IX., quaſi ſigno dato, Clodiani noſtros conſputare cœperunt . Exarſit dolor. Urgere illi, ut loco nos moverent . Factus eſt a noſtris impetus : fuga operarum . Ejectus de Roſtris Clodius : ac nos quoque tum fugimus , ne quid in turba. Senatus vocatus in curiam : Pompejus domum. Neque ego tamen in ſenatum, ne aut de tantis rebus tacerem, aut in Pompejo defendendo (nam is carpebatur a Bibulo , Curione, Favonio, Servilio filio) animos bonorum offenderem . Res in poſterum dilata eſt. Clodius in (13) Quirinalia produxit (14) diem . A. d. VI. Id Feb. ſenatus (15) ad Apollinis fuit, (16) ut Pompejus adeſſet.

(8) *Mutavit*) Sordidata veſte , ad commovendam miſericordiam , ſumpta : quod magnarum calamitatum in metu facere ſolebant : itaque , lege Clodia promulgata , veſtitum & Cicero cum innumerabili amicorum clientiumque multitudine mutaverat.

(9) *Peregerat*) Petrus Danesius , quem habet Gallia clariſſimum ingenii doctrinæque lumen , cum Venetiis ad eum ſæpe honoris cauſa in ædes Georgii Silvæ , Vaurenſis epiſcopi , adoleſcentulus ventitarem , in ſermone dixit , rectius legi poſſe , *ſemper egerat* . Quod idem mihi quoque nunc videtur. Et optime duæ dictiones , *interdum ſemper* , altera cum altera congruet : ut Pompejus ſilentio non ſane *ſemper* egerit , ſed *interdum* ; cum auctoritate vero ſemper . Hanc enim operarum Clodii clamor eripere nunquam potuit. *Manut.*

(10) *Clodiam*) P. Clodii ſororem , eam de tribus , ut opinor , quæ Q. Metelli Celeris uxor erat. Nam etſi reliquæ item duæ, una quæ Q. Marcio Regi , altera , quæ L. Lucullo collocata fuerat , male audiebant impudicitiæ nomine, ut etiam cum fratre Clodio rem habuiſſe dicerentur : hæc tamen Metelli uxor , quam *Quadrantariam* eſſe appellatam Plutarchus tradit , infamia præſtabat . Et hanc ſignificat Cicero libro ad Atticum II. eum appellat Βοῶπιν : & in oratione de Haruſpicum reſponſis , eum ait : *Ne id quidem ſentit , conniventes illos oculos abavi tui magis optandos fuiſſe , quam hos flagrantes ſororis ?* In ea vero pro Cælio , ſatis aperta ſuſpicione carpit quaſi venenum Metello conjugi dediſſet . *Idem*

(11) *Fame*) Quaſi Pompejus , qui rei frumentariæ præeſſet , frumentum comprimeret.

(12) *Alexandriam*) Reſtituendi Ptolemæi cauſa. *Idem.*

(13) *Quirinalia*) Quæ erant XII. Kalend. Martii. *Idem*.

(14) *Diem*) Accuſationis. *Idem* .

(15) *Ad Apollinis*) Non modo qui Græce ſciunt , ſed qui Latinas literas vix primoribus , quod ajunt , labris attigerunt , in hoc loquendi genere ſubaudiri *ædem* intelligunt. *Idem*.

(16) Ut *Pompejus adeſſet*) Puto , quia prope templum Apollinis Pompejus habitaret;

Digitized by Google

ſet. Acta res eſt graviter a Pompejo. Eo die nihil perfectum eſt. A. d. VII. Id. ad Apollinis ſenatus-conſultum factum eſt, *Ea quæ facta eſſent a. d. VIII. Id. contra rempublicam eſſe facta*. Eo die Cato eſt vehementer in Pompejum invectus, & eum oratione perpetua tanquam reum accuſavit. De me multa, me invito, cum mea ſumma laude dixit. Cum illius in me perfidiam increparet, auditus eſt magno ſilentio malevolorum. Reſpondit ei vehementer Pompejus, Craſſumque (17) deſcripſit: dixitque aperte, ſe munitiorem ad cuſtodiendam vitam ſuam fore, quam Africanus fuiſſet, quem C. Carbo interemiſſet. Itaque magnæ mihi res jam moveri videbantur. Nam Pompejus hæc intelligit, nobiſcumque communicat inſidias vitæ ſuæ fieri: C. Catonem a Craſſo ſuſtentari; Clodio pecuniam ſuppeditari: utrumque & ab eo, & a Curione, Bibulo, cæteriſque ſuis obtrectatoribus confirmari: vehementer eſse providendum, ne opprimatur, (18) concionario illo populo a ſe prope alienato, nobilitate inimica, non æquo ſenatu, juventute improba. Itaque ſe comparat, homines ex agris arceſſit. Operas autem ſuas Clodius confirmat: manus ad Quirinalia paratur: in eo multo ſumus ſuperiores ipſius copiis. Sed magna (19) manus ex Piceno & Gallia expectatur, (20) ut etiam Catonis rogationibus de Milone & Lentulo reſiſtamus. A. d. IV. Id. (21) Sextius ab (22) indice Cn. Nerio (23) Pupinia, de ambitu eſt poſtulatus: & eodem die a quodam (24) M. Tulio de vi. Is erat æger. Domum (ut debuimus) ad eum ſtatim venimus: eique nos totos tradidimus: idque fecimus præter hominum opinionem, qui nos ei jure ſuccenſere putabant, ut humaniſſimi gratiſſimique & ipſi, & omnibus videremur: itaque faciemus. Sed idem Nerius index edidit ad (25) allegatos Cn. Lentulum Vacciam & C. Cornelium. Eodem die ſenatus-conſultum

tum

---

ret; qui longius a ſuis ædibus diſcedere, metu Clodii, non audebat. Ideo, paucis ante verſibus legitur, eum, ſenatu in Hoſtiliam curiam vocato, domeſticis ſe parietibus tenuiſſe. *Idem*.

(17) *Deſcripſit*) Non nominatim appellavit, ſed quaſi quibuſdam coloribus ita depinxit, ut eum notari homines intelligerent. *Man.*

(18) *Concionario*) An non reſcriptum oportuit, *concionatorio*? Sic ſane putat Gulielmius. At quid ſi fuit, *concionali*? *Grut.*

(19) *Manus*) Clientum Pompeji, Ciceronis, Lentuli, Milonis. *Manut.*

(20) *Ut etiam*) Ut non modo Clodius aliquid in nos per vim agere non poſſit, ſed nec Cato rogationes eas perferre, quas de Milone & Lentulo promulgavit. *Idem*.

(21) *Sextius*) Publius, qui anno proximo tribunus pl. cum ſeptem collegis de Cicerone reſtituendo rogationem pertulerat. *Idem*.

(22) *Indice*) Ciceronis temporibus verbum *Indicis* convicium fuit, & nomen perditi hominis, ut, ſub Imperatoribus, nomen *delatoris* & *cognitoris*. Gronov. *Seſt.* IV. 3.

(23) *Pupinia*) Ex tribu Pupinia. *Manut.*

(24) *M. Tullio*) Cui cognomen fuit Albinovano. Vide Orat. in Vatin. *Idem*.

(25) *Allegatos*) *Allegatos* dicit Tullius qui vulgo *delegati* vel *deputati*, eos qui audiendis ipſius indiciis & probationibus dati ſunt. Apud eos igitur *edidit iſta*, quorum accuſabat Sextium, & produxit firmamenta accuſationis ſuæ. *F. Julius*. *Alligatos* legit Turnebus, quem vide Adverſ. L.X. 5.

tum factum eſt, *Ut* (26) *ſodalitates* (27) *decuriatique* (28) *diſcederent: lexque de iis ferretur, ut, qui non diſceſſiſſent, ea pœna, quæ eſt de vi, tenerentur*. A. d. III. Id. dixi pro (29) Beſtia de ambitu apud prætorem Cn. Domitium in foro medio, maximo conventu: incidique in eum locum in dicendo, cum Sextius, multis in templo Caſtoris vulneribus acceptis, ſubſidio Beſtiæ ſervatus eſſet. Hic (30) [illegible] quiddam (31) εὐκαίρως de iis quæ in Sextium apparabantur crimina: & eum ornavi veris laudibus, magno aſſenſu omnium. Res homini fuit vehementer grata. Quæ tibi eo ſcribo, quod me de retinenda Sextii gratia literis ſæpe monuiſti. Prid. Id. hæc ſcripſi ante lucem. Eo die apud Pomponium in (32) ejus nuptiis eram cœnaturus. Cætera ſunt in rebus noſtris, cujuſmodi tu mihi fere diffidenti prædicabas, plena dignitatis & gratiæ: quæ quidem tua, mi frater, prudentia, patientia, virtute, pietate, ſuavitate etiam, tibi, mihique ſunt reſtituta. Domus tibi ad lucum Piſonis Liciniana conducta eſt: ſed, ut ſpero, paucis menſibus poſt (33) Kalendis Quint. in tuam commigrabis. Tuam in Carinis mundi habitatores Lamiæ conduxerunt. A te poſt illam (34) Olbienſem epiſtolam nullas literas accepi. Quid agas, & ut te oblectes, ſcire cupio: maximeque teipſum videre quamprimum. Cura, mi frater, ut valeas: & quanquam eſt hiems, tamen (35) Sardiniam iſtam eſſe cogites. XV. Kal. Mart.

(26) *Sodalitates*) Hic de ſodalitatibus intellige ambitus cauſa facta. *Manut.*
(27) *Decuriatique*) Et verbum, *decuriare*, & *decuria* ſæpe non pro decem tantum hominibus, ſed pro aliquo numero in unum coacto, & tanquam in decuriam deſcripto, ejuſdem rei tractandæ cauſa. Sic Phil. V. *Non improbos decuriabat? non ſollicitabat agrarios?* Et in oratione pro Plancio ſæpe utitur hoc verbo, cum loquatur de ambitu: item in Verrem, &c. *Idem*.
(28) *Diſcederent*) De campo Martio; cum ad creandos magiſtratus, qui eo anno creati ob factiones nondum erant, convenissent. *Idem*.
(29) *Beſtia*) L. Calpurnio Beſtia, qui conſulatum Ciceronis reprehendere ſolitus eſt. A quibus enim injuriam tulerat, eos ſæpe Cicero defendit, ut P. Vatinium, A. Gabinium: ejuſque rei cauſam exponit his verbis in epiſt. ad Marium: *Cogor nonnunquam homines non optime de me meritos, rogatu eorum, qui bene meriti ſunt, defendere*.
(30) [illegible]) *Procuravi, providi*. Vide P. Victor. Var. Lection. XXXV. 4.
(31) Εὐκαίρως) Opportune.
(32) *Ejus nuptiis*) Cum Piliam duxit uxorem quinquagenarius. *Manut.*
(33) *Kalendis Quint.*) Is dies terminus erat locationum ædium. Suet. in Tiberio, & Martialis lib. XII. Epigr. *O Juliarum decus Kalendarum!* Idem.
(34) *Olbienſem*) Olbiam datam. *Idem*.
(35) *Sardiniam*) Inſulam cum aliis morbis tum peſti obnoxiam. *Tilinus*.

MARCUS Q. FRATRI S.

IV. SEXTIUS noſter (1) abſolutus eſt a. d. II. Id. Mart. &, quod vehementer interfuit reipublicæ nullam videri in ejuſmodi cauſa diſſenſionem eſſe, omnibus ſententiis abſolutus eſt. Illud quod tibi ſæpe eſſe

ARG. De Sextio abſoluto, & Vatinio in judicio Sextiano vexato, aliiſque domeſticis rebus certiorem facit. *Anno* U. C. 697.
(1) *Abſolutus*) Judicio de vi, accuſante M. Tullio Albinovano. Extat Ciceronis Orat. Nam judicium de Ambitu factum eſſe non exiſtimo. *Manut.*

eſſe intellexeram, ne cui iniquorum relinqueremus vituperandi locum, qui nos ingratos eſſe diceret, niſi illius perverſitatem quibuſdam in rebus quam humaniſſime ferremus, ſcito hoc nos in eo judicio conſecutos eſſe, ut omnium gratiſſimi judicaremur. Nam in defendendo moroſo homine cumulatiſſime ſatisfecimus, & (id quod ille maxime cupiebat) Vatinium, a quo palam oppugnabatur, arbitratu noſtro concidimus, diis hominibuſque (2) plaudentibus. Quinetiam Paulus noſter cum teſtis productus eſſet in Sextium, confirmavit ſe nomen Vatinii delaturum, ſi (3) Macer Licinius cunctaretur: & Macer a Sextii ſubſelliis ſurrexit, ac ſe illi non defuturum affirmavit. Quid quæris? homo petulans & audax Vatinius, valde perturbatus debilitatuſque diceſſit. Quintus tuus, puer optimus, eruditur egregie. Hoc nunc magis animadverto, quod (4) Tyrannio docet (5) apud me. Domus utriuſque noſtrum ædificatur ſtrenue. Redemptori tuo dimidium pecuniæ curavi. Spero nos ante hiemem (6) contubernales fore. De noſtra Tullia, tui mehercule amantiſſima, ſpero cum Craſſipede nos confeciſſe. Dies erant duo, qui poſt Latinas habentur religioſi; cæterum, qui confectum erat (7) Latiar, erat exiturus.

MAR-

(2) *Plaudentibus*) Peſſime enim Vatinium omnes penes homines oderant. Ex quo Catullus, *Odiſſem te odio Vatiniano*. Macrobius *lib. II. Saturn.* Lapidatus a populo Vatinius, cum gladiatorium munus ederet, obtinuerat ut Ædiles edicerent, ne quis in arenam niſi pomum miſiſſe vellet. Forte iis diebus Caſellius Juriſconſultus conſultus a quodam, num nux pinea pomum eſſet: *Si in Vatinium miſſurus es*, inquit, *pomum eſt*. Idem.

(3) *Macer Licinius*) Unus de Sextii patronis, & forte Licinius ille Calvus, eloquentiæ laude inſignis, filius C. Macri, qui reus Cicerone prætore de repetundis factus, cum ſe damnatum iri videret, voluntaria morte jacturam rei familiaris effugit. Qui enim *in reatu*, ut juriſconſulti verbum uſurpemus, *obierat*, ejus bona ſubjici haſtæ lege vetabant. Plutarchus, Valerius. *Idem.*

(4) *Tyrannio*) Satis uſitatum grammaticis nomen. Nam & is, qui Ariſtotelis Theophraſtique volumina, dictatore Sylla Athenis reperta, digeſſit, Tyrannio dictus eſt. *Idem.*

(5) *Apud me*) *Domi mea*, non, ut ante, *domi ſua*. Idem.

(6) *Conturbernales*) In ſuis uterque ædibus, ſed ita ut domus utriuſque nullo interjecto ſpatio disjungerentur. *Idem.*

(7) *Latiar*) Significat Cicero ſcriptam eſſe hanc epiſtolam ſub veſperam illius diei, vel exeunte & diſcedente illo die, quo Latinæ feriæ erant confectæ. *Ire* dies, & *abire*, & *exire* ſatis perſpicue dicitur, ut & *anni exitus*. Cum hæc, inquit, ſcriberem, in exitu erat is dies, *qui confectum erat Latiar*, quo peractum erat feriarum Latinarum ſollemne vel ſacrificium in Albano monte Latiari Jovi. Lucanus, I. 150. & V. 402. dixit *confectas Latinas*. Videri cuipiam poteſt, legendum eſſe *quo confectum erat*. At enim *qui* non tantum eſt primi caſus, ſed etiam ſexti, ut oſtendit Fr. Sanctius *Minerv.* IV. 4. & vulgo notum eſt. Quin videtur Cicero maluiſſe *qui confectum*, quam *quo confectum*, ut boni ſcriptores malunt *quicum*, ubi ſcribunt alii *quocum*. Jam ſi quid hiſtoriæ dandum eſt; Latinis feriis unum diem dicaverat Tarquinius: exactis Regibus, addiderunt alterum primi Conſules: inde fœdere cum Latinis populis icto, paulo poſt ſeceſſionem in montem Sacrum, acceſſit tertius: denique poſt atrox, civile nihilominus certamen de conſulatu cum plebe communicando, reducta concordia, quartus adjectus. *Dionyſ. Halic.* l. VI. extremo, *Plutarchus* in Camillo, & *Livius*, VI. 42. Hæc fuſius J.F. Gron. *Obſ.* IV. 25. *Olivetus.*

MARCUS Q. FRATRI S.

V. DEDERAM ad te literas antea, quibus erat ſcriptum, Tulliam noſtram Craſsipedi prid. Non. April. eſse deſponſatam: cæteraque de re publica privataque perſcripſeram. Poſtea ſunt hæc acta. Non. April. ſenatus conſulto Pompejo pecunia decreta in rem frumentariam ad H-S cccc. Sed eodem die vehementer actum de agro (1) Campano, clamore ſenatus prope concionali. Acriorem cauſam inopia pecuniæ faciebat, & annonæ caritas. Non prætermittam, ne illud quidem; M. Furium Flaccum, equitem Romanum, hominem nequam, (2) Capitolini & Mercuriales de collegio ejecerunt, præſentem, ad pedes uniuſcujuſque jacentem.

ARG. De pecunia Pompejo in frumentaria cauſa decreta, de agro Campano quid in ſenatu actum ſit, & de M. Furio Flacco e collegiis ejecto. Anno U. C. 697. *C.*

(1) *Campano*) De quo ſupra. Videatur etiam lib. I. *ad Fam.* epiſt. 9.

(2) *Capitolini & Mercuriales*) Erant *Capitolini* Collegium hominum Capitolium & arcem incolentium, ludoſque Capitolinos celebrantium. T. Livius, V. 50. *Mercurialium* autem collegium Mercatorum fuiſſe crediderim. T. Livius, II. 27. *Turneb.*

MARCUS Q. FRATRI S.

VI. ANTE diem VIII. Id. April. ſponſalia Craſsipedi præbui. Huic convivio puer optimus, Quintus tuus, meuſque, quod perleviter commotus fuerat, defuit. A. d. VI. Id. April. veni ad Quintum, eumque vidi plane integrum: multumque is mecum ſermonem habuit, & perhumanum, de diſcordiis mulierum noſtrarum. Quid queris? nihil feſtivius. Pomponia autem etiam de te queſta eſt: ſed hæc coram agemus. A puero ut diſceſsi, in aream tuam veni. Res agebatur multis ſtructoribus. Longilium redemptorem cohortatus ſum. Fidem mihi faciebat ſe velle nobis placere. Domus erit egregia: magis enim cerni jam poterat, quam quantum ex (1) forma judicabamus. Itemque noſtra celeriter ædificabatur. Eo die cœnavi apud Craſsipedem. Cœnatus, in hortos ad Pompejum lectica latus ſum. Luccejum convenire non potueram quod abfuerat: videre autem volebam, quod eram poſtridie Roma exiturus, & quod ille in Sardiniam iter habebat. Hominem conveni, & ab eo petivi, ut quamprimum te nobis redderet. Statim dixit, Erat autem itu-

rus

ARG. De rebus privatis, in primis ſponſalibus & ædificatione ſcribit: conſulis Lentuli Marcellini in impediendis legibus perniciosis egregium ſtudium, & aliis de republica. *Anno* U. C. 697.

(1) *Forma*) Quam Minucius fecerat. Epiſtola 2. hujus lib. *Manutius.*

Digitized by Google

rus (ut ajebat) a. d. III. Id. Apr. ut aut (2) Labrone, aut Piſis conſcenderet. Tu, mi frater, ſimulac ille venerit, primam navigationem (dummodo idonea tempeſtas ſit) ne omiſeris. (3) Ἀμφιλαφίαν autem illam quam tu ſoles dicere, (4) bono modo deſidero, ſic prorſus ut advenientem excipiam libenter : latentem etiam nunc non excitem. Tribus locis ædifico; reliqua reconcinno; vivo paulo liberalius, quam ſolebam. (5) Opus erat, ſi te haberem, paulisper fabris locum darem. Sed (6) & hæc (ut ſpero) brevi inter nos communicabimus. Res autem Romanæ ſic ſeſe habent. Conſul eſt egregius Lentulus, non impediente collega : ſic, inquam, bonus, ut meliorem non viderim. Dies comitiales (7) exemit omnes. Nam (8) etiam Latinæ (9) inſtaurantur : nec tamen deerant (10) ſupplicationes. Sic legibus pernicioſiſſimis obſiſtitur, maxime Catonis : cui tamen egregie impoſuit Milo noſter. Nam ille vindex gladiatorum & beſtiariorum emerat de Coſconio & Pomponio beſtiarios : nec ſine his armatis unquam in publico fuerat. Hos alere non poterat : itaque vix tenebat. Senſit Milo : dedit cuidam non familiari negotium, qui ſine ſuſpicione emeret eam familiam a Catone : quæ ſimulatque abducta eſt, Racilius, qui (11) unus eſt hoc tempore tribunus plebis, rem patefecit, eoſque homines ſibi emptos eſse dixit (ſic enim placuerat) & tabulam (12) proſcripſit, *Se familiam Catonianam vendi-*

---

(2) *Labrone*) Non dubito, quin de Liburni, ut nunc appellant, portu intelligat. Vocem corrupit, ut alias innumerabiles, vetuſtas. *Idem*.

(3) Ἀμφιλαφίαν) Mihi videtur eſſe cautionis genus, cum eam rationem tenemus, ut ad utrumque parati ſimus, ut quodcunque acciderit, eo recte uti poſſimus ; ut duarum rerum ſimul rationem habeamus, quarum una videtur cum altera non ſatis conſiſtere poſſe. *Erneſtus*. Vox eadem legitur iterum hoc eodem libro, epiſt. 15.

(4) *Bono modo*) Non, *omnino*, ſed, *quadam ex parte* : μετρίως quod Græci dicunt, ut, *bono*, temperamentum quoddam, non, ut alibi, magnitudinem ſignificet. Sic lib. II. Acad. *Hæc tibi . . . . tam ſunt defendenda, quam mœnia : mihi autem bono modo, tantum, quantum videbitur*. Manut.

(5) *Opus erat*) Opus erat ad relaxationem animi mei, ut paulisper ab his tumultibus ſecederem, ac fabris locum darem. Deſeſſus enim jam ſum ex moleſtia, quam illis urgendis capio. Id igitur facerem, ſi te haberem. *Manut*.

(6) *Sed & hæc*) Dixerat jam, *ſed hæc coram agemus*, cum de diſcordiis mulierum meminiſſet. Recte igitur uſus eſt particula, & : ut ſignificet velle ſe non illa tantum ſuperiora, ſed & hæc præſenti ſermoni reſervare. *Idem*.

(7) *Exemit*) Suſtulit : effecit, ne per eos lege agi poſſet : ne ſcilicet C. Cato tribunus pl. quas de P. Lentulo Spinthere & Annio Milone rogationes promulgaverat, eas perferre poſſet. *Idem*.

(8) *Etiam Latinæ*) Cum dicat, *etiam*, liquet, non inſtaurandis modo Latinis exemptos eſſe a Lentulo comitiales dies, ſed alio etiam genere impedimenti, cujuſmodi erat, *ſervare de cælo*. Idem.

(9) *Inſtaurantur*) Quaſi, faciendis iis, aut prætermiſſum aliquid eſſet, aut, quod non oporteret, commiſſum. Quibus de cauſis, ſæpe legimus apud Livium, inſtauratos eſſe ludos. Inſtauratas autem decreto pontificum Latinas, ex Livii l. XXXII., planum eſt. *Idem*.

(10) *Supplicationes*) Quæ imperatoribus pro re bene geſta decernebantur : eæque dum fierent, lege agere non licebat. *Idem*

(11) *Unus eſt*) Non quia re vera unus, ſed quod unus inter omnes eo magiſtratu dignus eſſet. *Idem*.

(12) *Proſcripſit*) In publico poſuit ; cum in ea ſcripſiſſet, ſervos ſeſe venditurum C. Catonis : quod illi eſſe dedecori intelligebat. *Idem*.

Digitized by Google

turum. In eam tabulam magni riſus conſequebantur. Hunc igitur Catonem Lentulus a legibus removit, & eos qui de Cæſare (13) monſtra promulgarunt, quibus intercederet nemo. Nam quod de Pompejo (14) Caninius agit, ſane quam refrixit: neque enim res probatur; & Pompejus noſter in amicitia P. Lentuli (15) vituperatur, & hercule non eſt idem. Nam apud illam perditiſſimam atque infimam fæcem populi, (16) propter Milonem, ſuboffendit: & boni multa ab eo deſiderant, multa reprehendunt. Marcellinus autem hoc uno mihi quidem non ſatisfacit, quod eum nimis aſpere tractat, quanquam id ſenatu non invito facit: quo ego me libentius a curia, & ab omni parte reipublicæ ſubtraho. In judiciis ii ſumus, qui fuimus. Domus celebratur, ita ut cum maxime. Unum accidit imprudentia Milonis incommode de Sex. (17) Clodio, quem neque hoc tempore, neque ab imbecillis accuſatoribus mihi placuit accuſari. Ei tres ſententiæ teterrimæ (18) in conſilio defuerunt. Itaque hominem populus (19) revocat, & retrahatur neceſſe eſt. Non enim ferunt homines: & quia, cum (20) apud ſuos diceret, pene damnatus eſt, vident damnatum. Ea ipſa in re Pompeji offenſio nobis obſtitit. Senatorum enim (21) urna copioſe abſolvit, Equitum (22) adæquavit, Tribuni ærarii condemnarunt. Sed hoc incommodum conſolantur quotidianæ damnationes inimicorum, in quibus me perlubente Servius alliſus eſt, cæteri conciduntur. C. Cato concionatus eſt comitia haberi (23) non ſiturum, ſi ſibi cum populo dies agendi eſſent (24) exempti. (25) Appius a Cæſare nondum redierat. Tuas mirifice literas expecto; atque adhuc clauſum mare ſcio fuiſſe: ſed quoſdam veniſſe tamen Olbia dicebant,

(13) *Monſtra*) Leges perniciosiſſimas. *Idem*.

(14) *Caninius*) Tribunus pl. qui rogationem promulgaverat, ut Pompejus regem Ptolemæum cum duobus legatis reſtitueret. Hoc Cicero ſignificat. obſcure ille quidem, ſed Plutarchus apertiſſime. *Idem*.

(15) *Vituperatur*) Qui, cum a Lentulo fuiſſet ornatus, reſtituendi Ptolemæi regis honorem ei vellet eripere. Ornamentum autem in Pompejum a Lentulo profectum, id fuit, quod, ut rei frumentariæ præficeretur, conſul anno proximo retulerat. *Manut.*

(16) *Propter Milonem*) Defenſum contra Clodii accuſationem VI. t1. Id. Febr. *Idem.*

(17) *Clodio*) Ita Man. & Lamb. Vetuſtiores, *Cælio*. Gruterus, *Clælio*.

(18) *In conſilio*) Judicum. *Manut.*

(19) *Revocat*) Rurſus accuſandum. *Idem*

(20) *Apud ſuos*) Quod ei Judices faverent. Opinor, quia non optime in Pompejum eſſent animati. Sequitur enim, *Pompeji offenſio nobis obſtitit*. Idem.

(21) *Urna*) Tres erant urnæ, cum tres ordines, ſenatores, equites, tribuni ærarii ex ea lege, quam tulerat in prætura L. Aurelius Cotta, judicarent. In eas ſeparatim cujuſque ordinis tabellæ conjiciebantur. *Idem*.

(22) *Adæquavit*) Pari numero fuerunt, qui condemnarentur, & qui abſolverent.

(23) *Non ſiturum*) Nec ſivit, tribunitio intercedendi jure. Nulla enim hoc anno habita comitia, ac ne duobus quidem proxime ſequentibus, ſed ex interregno conſules per triennium creatos, Cicero ipſe aliquot locis, & Dio libro XXXIX. præterea Plutarchus, Appianuſque declarant. Hoc autem anno. ſublatis Comitiis a C. Catone tribuno plebis, veſtem ſenatus mutavit. E Catone, Dio &c. *Manut.*

(24) *Exemptis*) Eximebat Marcellinus conſul, ut ejus pernicioſiſſimis legibus obſiſteret. Supra. *Idem*.

(25) *Appius*) P. Clodii frater, nondum e Gallia Cæſaris provincia &c. *Idem*.

bant, qui te unice laudarent, plurimique in provincia fieri dicerent. Iidem ajebant nuntiare te prima navigatione tranſmiſſurum; id cupio, & quanquam teipſum ſcilicet maxime, tamen etiam literas tuas ante exſpecto. Mi frater, vale.

MARCUS Q. FRATRI S.

VII. ANTE diem III Id. April. ante lucem hanc epiſtolam dictaveram, ſcripſeramque in itinere, ut eo die apud T. Titium in Anagnino manerem. Poſtridie autem in (1) Laterio cogitabam: inde, cum in Arpinati quinque dies fuiſſem, ire in (2) Pompejanum: rediens aſpicere Cumanum, ut quoniam in Non. Majas Miloni (3) dies prodita eſt, prid. Non. Romæ eſſem, teque, mi cariſſime & ſuaviſſime frater, ad eam diem (ut ſperabam) viderem. Ædificationem (4) Arcani ad tuum adventum (5) ſuſtentari placebat. Fac, mi frater, ut valeas, quamprimumque venias.

ARG. De itinere ſuo, & expectatione Quinti. *Anno* U. C. 697.

(1) *Laterio*) Fundo Quinti, in Arpinati. Ep. 1. lib. III. & ad Att. ep. 7. l. IV. *Man.*

(2) *Pompejanum*, *Cumanum*) Non Quinti, ſed ipſius Marci fundos. *Idem*.

(3) *Dies*) Judicii. Supra. *Idem*.

(4) *Arcani*) Villa Quinti fuit. *Idem*.

(5) *Suſtentari*) Differri. Pudet in iis verbis immorari, quorum uſum congeſta in libros exempla declarant. Tametſi in his ipſis, qui omnes divitias nomine pollicentur, eſt ſane cur aliquid, atque adeo multa, nec ea levia, deſiderentur. *Idem*.

MARCUS Q. FRATRI S.

VIII. O Literas mihi tuas jucundiſſimas, expectatas, ac primo quidem cum deſiderio, nunc vero etiam (1) cum timore! Atque has ſcito literas me ſolas accepiſſe poſt illas, quas tuus nauta attulit, Olbia datas. Sed cætera (ut ſcribis) præſenti ſermoni reſerventur. Hoc tamen non queo differre. Id. Majis ſenatus frequens divinus fuit in ſupplicatione Gabinio deneganda. Adjurat Procilius hoc (2) nemini accidiſſe. Foris valde plauditur. Mihi cum ſua ſponte jucundum, tum jucundius, quod me abſente, (eſt enim (3) εἰλικρινὴς judicium) ſine oppugnatione, ſine gratia noſtra. Eram Antii. Quod idibus & poſtridie fuerat dictum, de agro Campano actum iri, non eſt actum. In hac cauſa

 mihi

ARG. De ſupplicatione Gabinio negata, & deſiderio ſuo fratris videndi. *Anno* U. C. 697.

(1) *Cum timore*) Propter pericula, quæ navigantibus impendent. *Tulinus*.

(2) *Nemini accidiſſe*) Ut imperatoris literis, bene geſtam remp. nuntiantibus, ſenatus non crederet. *Manut.*

(3) *Εἰλικρινὴς judicium*) Sincerum illud eſt ac ſimplex judicium ſenatus: nihil in eo gratiæ meæ tribuit. *Idem*.

mihi (4) aqua hæret. Sed plura, quam conſtitueram. Coram enim. Vale, mi optime & optatiſſime frater, & advola. Idem te noſtri rogant pueri: (5) illud ſcilicet, cœnabis cum veneris.

(4) *Aqua hæret*) Quam in partem me dem, quid ſententiæ dicam, incertus ſum. Ductum a clepſydris, in quibus non ſemper fluebat aqua, ſed interdum hærebat immobilis. *Idem*.

(5) *Illud ſcilicet*) Sententia Ciceronis hæc eſt: 'Veni, hoc rogamus ego & Cicerones. Ubi veneris, adventoria tibi dabitur. *Illud ſcilicet*, valet, Illud ſcias vel cognoſcas licet, vel, illud ſci, licet. *Gronov. Obſervat.* III. 9.

MARCUS Q. FRATRI S.

IX. PLACITURUM tibi eſse (1) librum meum ſuſpicabar; tam valde placuiſse quam ſcribis, valde gaudeo. Quod me admones (2) de noſtra Urania, ſuadeſque ut meminerim Jovis orationem, quæ eſt in extremo illo libro: ego vero memini, & illa omnia mihi magis ſcripſi, quam cæteris. (3) Sed tamen poſtridie quam tu es profectus, multa nocte cum Vibullio veni ad Pompejum. Cumque ego egiſsem de iſtis (4) operibus atque inſcriptionibus, per mihi benigne reſpondit: magnam ſpem attulit: cum Craſso ſe dixit loqui velle, mihique ut idem facerem, ſuaſit. Craſsum conſulem ex ſenatu domum reduxi: ſuſcepit rem, dixitque eſſe, quod Clodius hoc tempore cuperet per ſe & per Pompejum conſequi; putare ſe, ſi ego eum non impedirem, poſse me adipiſci ſine contentione quod vellem. Totum ei negotium permiſi, meque in ejus pote-

ſtate

ARG. Quid cum Pompejo & Craſſo coſſ. de operibus & inſcriptionibus egerit, quid profecerit, & quid in ſenatu actum ſit, perſcribit. *Anno* U. C. 698.

(1) *Librum*) Hic liber, quo erat in extremo Jovis oratio, qui fuerit, ignoratur. Crediderim fuiſſe poema. Nam, inducere Jovem loquentem, poeticum quiddam eſt, non oratorium. Ac forte intelligendum eſt de verſibus illis, quibus acta conſulatus ſui perſecutus eſt. *Manutius*.

(2) *De noſtra Urania*) Vulgo *de non curantia*. Ego auſus ſim propemodum affirmare, *de noſtra Urania* ſcribendum eſſe hoc loco. Satis enim conſtat M. Tullium, tres libros de ſuo Conſulatu carmine ſcripſiſſe, eoſque a trium Muſarum nominibus appellaſſe: certe Muſis in eis loquendi partes dediſſe. In quibus *Uraniam* fuiſſe ea teſtantur, quæ ſunt in libro primo de Divinatione, totidem verbis. *Sed quo potius utar aut auctore, aut teſte, quam te, cujus edidici etiam verſus, & libenter quidem, quos in ſecundo de Conſulatu Urania Muſa pronuntiat?* His ergo argumentis videmur non inepte *Urania* teſtituiſſe. *Malaſp.* Certam *Leon. Malaſpinæ* conjecturam hic eſſe puto. *Lambinus*.

(3) *Sed tamen*) Ita loquimur interdum, cum, omiſſo, qui erat inſtitutus, ſermone, novam aggredimur narrationem. Non enim eſt hic, *ſed tamen*, ex ſententia uſurpatum, ut indicet contrarium aliquid iis, quæ jam dixit. *Manut.*

(4) *Operibus*) Videtur ejuſmodi res fuiſſe, quæ fieri ſine publica conſenſione non poſſet. Itaque dabat operam Cicero, ne Clodius adverſaretur, & ut Pompejo Craſſoque adjutoribus uteretur. Opera vero ipſa, atque inſcriptiones, de quibus laborabat Quintus, crediderim ſignificari in epiſt. 1. lib. III. ubi mentio de Telluris æde fit. Nam ad eam ædem fieri quiddam, atque inſcribi ſuo nomine, Quintus volebat. Id curavit Cicero, ut ſcribit ipſe in eo loco, diligenter: ſtatuam etiam fratris locavit. *Idem*.

Digitized by Google

ſtate dixi fore. Interfuit huic ſermoni, P. Craſsus adoleſcens, noſtri (ut ſcis) ſtudioſiſsimus. Illud autem, quod cupit Clodius, eſt legatio aliqua ſi minus per ſenatum, (5) per populum, libera, aut (6) Byzantium, aut ad Brogitarum, (7) aut utrumque. Plena res nummorum. Quod ego non nimium laboro, etiam ſi minus aſsequor quod volo. Pompejus tamen cum Craſso locutus eſt; videntur negotium ſuſcepiſse. Si perficiunt, optime. Sin minus; ad noſtrum Jovem revertamur. A. d. III. Id. Maji ſenatus-conſultum eſt factum (9) de ambitu in Afranii ſententiam, (10) quam ego dixeram, cum tu adeſses, ſed magno cum gemitu ſenatus. (11) Conſules (12) non ſunt perſecuti eorum ſententias, qui Afranio cum eſſent aſſenſi, addiderunt, ut prætores ita crearentur, (13) ut dies LX. privati eſsent. Eo die Catonem plane (14) repudiarunt. Quid multa? tenent omnia, idque ita omnes intelligere volunt.

(5) *Per populum*) Dandarum legationum jus ad ſenatum pertinebat. Clodius, ſi per ſenatum non poſſet, confugere ad populum cogitabat. Id homines populares facere ſolitos eſſe, ut Cæſarem de provincia, Vatinium de legatione, animadverti. *Manut.*

(6) *Byzantium, aut Brogitarum*) Ut a Byzantiis, quod eos tribunus pl. ab exilio ſua lege reſtituerat; a Brogitaro autem, quod eum Matris Magnæ templo præfecerat, promiſsam pecuniam exigeret. Ideo ſubjungit Cicero, *plena res nummorum*. Hac utraque de re ſatis aperte in oratione pro Sextio. *Idem*.

(7) *Aut utrumque*) Vel, *utreque*, ut ad legationem referatur, malim legere: vel, ſi, *utrumque*, retinemus, ad verbum, *cupit*, accommodetur. *Idem*.

(8) *Ad noſtrum Jovem*) Ut ea, quæ Jupiter in extremo illo libro præcipit, obſervemus.

(9) *De ambitu*) Eorum magiſtratuum cauſa, quos proxime creari oportebat. Ii prætores erant. Nam conſules ex interregno creati jam erant Pompejus & Craſsus. Qui cum id ſpectarent, quod etiam conſecuti ſunt, ut petentibus præturam M. Catone & P. Vatinio, Catoni Vatinius, integerrimo civi omnium nequiſſimus, anteferretur; neque id ſe poſse obtinere ſine ambitu ſperarent; cavere ſibi a legibus voluerunt, ſenatus conſulto facto, ne, qui præturam per ambitum cepiſset, ei propterea fraudi eſset. Nimis hoc improbum videtur, ſed patet ex Plut. in Cat. Utic. *Idem*.

(10) *Quam ego dixeram*) Non, *quam ego dixeram in ſenatu*. Non enim eo turpitudinis Cicero veniſset, ut, cum antea conſul legem contra ambitum tuliſset, idem ſententiam in ſenatu diceret de impunitate iis danda, qui per ambitum deliquiſsent. Expono igitur, *quam dixeram*, de qua tecum locutus eram. *Idem*.

(11) *Conſules*) Pompejus, & Craſsus. *Idem*.

(12) *Non ſunt perſecuti*) Noluerunt, inquit, diſceſſionem fieri a ſenatu, quo poſſet intelligi, probarentur necne eorum ſententiæ, qui Afranio, &c. *Idem*.

(13) *Ut dies LX. privati eſſent*) Eo nimirum conſilio, ut accuſare volentibus eos, qui per ambitum prætores creati eſſent, ſpatium daretur. Nam, ſi præturam protinus iniiſſent, accuſandi locus non fuiſſet. Non enim eos, qui eſſent in magiſtratu, licebat poſtulare. *Idem*.

(14) *Repudiarunt*) Nomen ejus, præturam petentis, recipere noluerunt, quod Ahenobarbo erat affinitate conjunctus. *Idem*.

MARCUS Q. FRATRI S.

X. TU metuis, ne me interpelles? Primum ſi in iſto eſſem, tu ſcis, quid ſit interpellare. An te Atejus? Mehercule mihi doce-

re

ARG. Reſpondet epiſtolæ Quinti, qua ſe metuere ſcripſerat, ne eum literis ſuis interpellet. *Anno* U. C. 698.

te (1) videbaris iſtius generis humanitatem : qua quidem ego nihil utor abs te. Tu vero ut me & appelles, & interpelles, & obloquare, & colloquare velim. Quid enim mihi ſuavius? Non mehercule quiſquam (2) μουσοπάτακτος libentius ſua recentia poemata legit, quam ego te audio quacunque de re, publica, privata, ruſtica, urbana. Sed mea factum eſt (3) inſula verecundia, ut te proficiſcens (4) non tollerem. Oppoſuiſti ſemel (5) ἀντίσπαστον cauſam, Ciceronis noſtri valetudinem : conticui. Iterum (6) cæteri omnes : quievi. Nunc mihi jucunditatis plena epiſtola hec adſperſit moleſtiæ, quod videris, ne mihi moleſtus eſſes, veritus eſſe, atque etiam nunc vereri. Litigarem tecum, ſi fas eſſet : ſed mehercule iſtuc ſi unquam ſuſpicatus ero, nihil dicam aliud, niſi verebor, nequando ego tibi, cum ſum una, moleſtus ſim. Video te

(1) *Videbaris*) Ant. Faer. aliquot alii, *Videbis* : Rectum arbitror, *Videris* : ut hominem fraterne caſtiget, cui quidem in mentem venire potuerit, vereri, ne ſe interpellaret. Tu, inquit, mihi videris iſtiuſmodi humanitatis exemplum inter nos inducere, quod mihi ſequi non libeat. Ita enim illud accipio, *qua quidem nihil utor abs te*. Iisque & ſuperiora illa :? *Tu ſcis quid ſit interpellare*, cum nota ſciſcitandi lego : ut huius loci totius ſenſus ille ſit. *Tu times ne me interpelles? Primum, ſi in iſto eſſem, ut nollem interpellari, tu ſcis quid ſit interpellare?* hoc eſt, videris mihi neſcire quid ſit interpellare, cum tu mihi importunus advenire nunquam poſſis. An te Atejus interpellat? Sane mihi videris iſtius generis humanitatem docere, qua ego non utor abs te : hoc eſt, nolo a te diſcere. Nam arbitratu meo ad te accedam, de interpellatione nihil ſolicitus. Sic ego & interpretor & lego. Quod ſi vulgatam ſequamur, cum in reliquis omnibus, tum in illo, *qua quidem nihil utor abs te*, non parum frigoris inerit. Sed non omittam illud quod mihi venit in mentem, ſubvereri, ne in illis, *an te Antejus?* mendum ſit. Nam primo, quis hic Atejus, Quinto tam familiaris, ut quidvis agenti, importunus advenire nunquam poſſet? Certe, cum tanta charitas eſſet duorum fratrum, ut nemo uni amicus eſſe poſſet, quin alteri eſſet cariſſimus, in tot tamque variis ſcriptis M. Tullii taceri Atejus non debuit. Deinde in Antoniano & nonnullis aliis manuſcriptis, non, *an te Atejus*, ſed *antea te is*, legitur. Perperam ipſum quidem, ſed quod tamen vulgatæ ſuſpicionem ereet, quæ aliis quoque de cauſis ſuſpecta potuit eſſe. Quanquam aliter etiam exponi poſſe videtur, nempe, an te Atejus hanc humanitatem docuit? ut Atejum Capitonem ſignificet, juris-conſultum quidem præcellentem, ſed aditu fortaſſe difficillimum : qui, cum & in reſpondendo & in ſcribendo eſſet occupatiſſimus, interpellari ſe ægre pateretur. Hujus a Gellio ſcripta non pauca commemorantur, *de judiciis publicis* ; *de Jure Pontificio* : *Collectanea*. Quanquam eo tempore duo Ateji inveniantur fuiſſe ; L. & C. utrique Capitones. Prioris mentio fit in epiſtola Cælii ad Ciceronem ; poſterioris, in epiſtola Ciceronis ad Plancum. *Malaſp.*

(2) Μουσοπάτακτος) Id eſt, *a Muſis percuſſus & vulneratus*. Πάταγος enim ſonus eſt qui ex percuſſione reſultat. *Victorius.*

(3) *Inſula*) Sic conjicit Victorius lib. VI. Var. lect cap. 6. cum eſſet in libris *infuſa*, in editis *invisa*; nec rejiciat, *inſita*. Grut.

(4) *Non tollerem*) Ab urbe diſcedens, non aſportarem, eadem ſcilicet, qua ego vectus ſum, lectica. *Manut.*

(5) Ἀντίσπαστον) Placet, quod video ſcriptum eſse in Beſsarionis libro, ἀντίσπαστον hoc eſt, *adductam contra voluntatem meam*. Idem. Petrus Victorius legebat, & probabile Lambino videtur, ἀναντίλεκτον, *cui contradici non poteſt*. J. F. Gronovius, σιίατον, *fenticam*.

(6) *Cæteri omnes*) Ita Victorius. Recentiores vero, *iterum Cicerenti*.

te ingemuiſſe. (7) Sic fit, (8) εἰδ' ἐν ἄλα ἔζησας. Numquam enim dicam (9) ἐν πάσας. Marium autem noſtrum in lecticam mehercule conjeciſſem, non illam regis Ptolemæi (10) Anicianam. Memini enim cum hominem portarem ad Bajas, Neapoli, (11) octophoro Aniciano, (12) machærophoris (13) centum ſequentibus, miros riſus nos edere, cum ille ignarus ſui comitatus, repente aperuit lecticam, & pene ille timore, ego riſu corrui. (14) Tunc, ut dico, certe ſuſtuliſſem, ut aliquando ſubtilitatem veteris urbanitatis & humaniſſimi ſermonis attingerem. Sed hominem infirmum in villam apertam, ac ne (15) rudem quidem etiam nunc invitare nolui. Hoc vero mihi peculiare fuerit, hic etiam iſto frui. Nam illorum prædiorum ſcito mihi (16) vicinum Marium, lumen eſſe. Apud Anicium videbimus, ut (17) paratum ſit. Nos enim ita philologi ſumus, ut vel cum fabris habitare poſſimus. Habemus hanc philoſophiam, non ab Hymetto, ſed ab (18) area Syra. Marius & valetudine eſt, & natura imbecillior. De interpellatione tantum ſumam a vobis temporis ad ſcribendum, quantum dabitis. Utinam nihil detis, ut potius veſtra injuria, quam ignavia mea ceſſem! De republica nimium te laborare doleo, & meliorem civem eſſe, quam (19) Philoctetem, qui, accepta injuria, (20) illa ſpectacula quærebat, quæ tibi

---

(7) *Sic fit*) Sic ulciſor eos, a quibus laceſſor immerito. *Manut.*

(8) Εἰδ' ἐν ἄλα ἔζησας) Id eſt, *ſi in terra vixiſti*. Ex incerto auctore. Initium ſententiæ, cujus vim ſe ſcire negant interpretes, quod totam ſententiam non adſcripſit Cicero. *Erneſtus.*

(9) Ἐν πάσας) *Mitte omnes*. Et hunc locum interpretes negant ſe intelligere. Lambinus omiſſum dicit μελεδῶνας. Integrum erit igitur, *Mitte omnes curas*.

(10) *Anicianam*) Quam Ptolemæus, Ægypti rex, qui a ſuis civibus ejectus Romæ aliquandiu fuit, Anicio dono dederat, uni fortaſſe de ſuis creditoribus *Manut.*

(11) *Octophoro*) Quem octo ſervi geſtarent.

(12) *Machærophoris*) Gladium ferentibus.

(13) *Centum*) Non puto Ciceronem hujuſmodi comitatu eſſe uſum. Vix hoc Milonis aut Clodii inſaniæ tuliſſent. Ac, ſi Ciceronem ſecuti eſſent, non extimuiſſet Marius, quaſi ad aſpectum novæ rei. Crediderim igitur caſu contigiſſe, ut' eadem via poſt octophorum Anicianum ſequerentur illi machærophori, quibus viſis, Marium, qui non animo minus quam valetudine eſſet infirmus, hominum & machærarum ſubita ſpecie perterritum pene corruiſſe. *Manut.*

(14) *Tunc*) Forte verius, *hunc*: de quo ſcilicet locuti ſumus. *Idem.*

(15) *Rudem*) Lambinus, *tutam*.

(16) *Vicinum Marium lumen eſſe*) P. Victorius tollit vocem *lumen* lib. VI. Var. lect. cap. 7. ſed non neceſſario. *Gruter.*

(17) *Paratum*) Marii cauſa; ut ſit, ubi homo infirmus commode excipiatur. Nam ego ita ſum philologus, hoc eſt, ita literarum ſtudioſus, ut mollis tamen minime ſim: quales fere ſunt, quos librorum conſuetudo tenet. Poſſum, inquit, vel cum fabris habitare. Non enim mea philoſophia luxum, & voluptatem, & mollitiam ſequitur. Ea me non oblectavit in Hymetto, monte Atticæ amœniſſimo, ſed in area cum ſervis Syris, qui ædificant, duriter exercuit. Jocatur, cum *ſe philoſophari in area*, hoc eſt, ſuum ſtudium in fabris exercendis ponere ſignificat. *Man.*

(18) *Area Syra*) In qua ſervi Syri opus faciunt. *Idem*. Fortaſſe *Cyrea*, ut *Att.* IV. 10. a Cyro, architecto, de quo *ibid.* II. 3. *Oliv.*

(19) *Philoctetem*) Ille Herculis comes, accepta a ſuis civibus, hoc eſt, a Græcis, injuria, cum in Lemno inſula deſtitutus eſt, execrabatur eos, a quibus eam injuriam immerito tuliſſet. Tu contra; cum eos cives, qui nos indigniſſimis & iniquiſſimis modis vexarunt, doles tamen, &c. *Manut.*

(20) *Illa ſpectacula*) Calamitates, & miſerias ſuorum civium graviſſimas. *Idem.*

Digitized by Google

tibi acerba eſſe video. Ambo te, advola: conſolabor te, & omnem abſtergebo dolorem; & adduc, ſi me amas, Marium. Sed adproperate. Hortus domi eſt.

MARCUS Q. FRATRI S.

XI. EPISTOLAM hanc convicio efflagitarunt codicilli tui. Nam res quidem ipſa, & is dies quo tu es profectus, nihil mihi ad ſcribendum argumenti ſane dabat. Sed quemadmodum coram cum ſumus, ſermo nobis deeſſe non ſolet, ſic epiſtolæ noſtræ debent interdum hallucinari. (1) Tenediorum igitur libertas (2) ſecuri Tenedia præciſa eſt: cum eos præter me, & Bibulum, & Calidium, Favonium nemo defenderet. (3) De te magis ab Sipylo mentio eſt honorifica facta, cum te unum dicerent poſtulationi L. Sextii (4) Panſæ reſtitiſſe. Reliquis diebus, ſi quid erit, quod te ſcire opus ſit, aut etiam ſi nihil erit, tamen ſcribam quotidie aliquid. Prid. Id. (5) neque tibi, neque Pomponio deero. Lucretii poemata, ut ſcribis, (6) ita ſunt multis lumini-

ARG. De Tenediis fruſtra libertatem petentibus: de laudibus Quinti, & de Lucretii ac Salluſtii poematibus. *A.* U. C. 698.

(1) *Tenediorum*) Petitum eſt a legatis ex inſula Tenedo miſſis, ut Tenedii ſuis legibus viverent. Negatum. Potius enim cenſuit ſenatus, ut eadem conditione, qua cæteri in provincia populi Romani, tenerentur, hoc eſt, ut legibus a pop. Rom. aut a provinciali magiſtratu datis uterentur. *Man.*

(2) *Tenedia ſecuri*) Inde translatum quod olim rex Tenedi ſecurim geſtans, lites audire conſueverit; cauſaque judicata, protinus eum qui feciſſet injuriam, ſecuri percutere. Aut quod Tenedius quidam rex legem tulit in adulteros, ut utriuſque corpus ſecuri concideretur; ejuſque legis exemplum etiam in filium edidit. Cujus rei & meminit Stephanus in urbium Catalogo. *Eraſm.* apud quem plura, *Adag. Chil.* I. *Cent.* IX.

(3) *De te*) Quia Tenedum & Sipylum Quintus, cum eſſet in Aſia pro prætore, triennio ante rexerat. Sipyli autem legati potius, quam Tenedi, Quintum in ſenatu laudarant. *Manut.*

(4) *Panſa*) Poſtulantis aliquid, opinor, pro publicanis contra Aſiaticos, quod ei concedi jus non eſſet. Nam inter provinciales & publicanos vectigalium cauſa nunquam deſinit contentio. *Idem.*

(5) *Neque tibi, neque Pomponio*) Forte, ut communem utriuſque rem in aliqua cauſa defenderet. *Idem.*

(6) *Ita ſunt*) Ejuſmodi ſunt, qualia tu ſcribis eſſe, multis illa quidem ingenii luminibus, multis tamen etiam artis. Quibus verbis plus in Lucretio declarat ingenii, quam artis, eſſe. Quod ſane hi quoque ipſi, qui ad noſtram ætatem pervenerunt, ſex illius libri ſatis indicant. *Idem.* Victorius dedit, *non ita ſunt*, cum vulgo legeretur, *ita ſunt*. Nos, inquit, non veriti ſumus hanc licet ſatis receptam lectionem delere. In manu enim ſcriptis libris non invenimus, & nullo modo rectam eſſe judicamus. Nam quæ infra poſita ſunt verba, *multæ tamen artis*, neceſſe eſt ut antecedenti ſententiæ repugnent. Cum igitur *artem* in illis laudet, veriſimile eſt aliquid prius improbatum fuiſſe. Quod ſi cui mirum videtur judicatum eſſe quandoque Lucretium elegantiſſimum atque ornatiſſimum Poetam non ſatis multis ingenii luminibus ſua poemata ſcripſiſſe, is judicium Quinti reprehendat. Nam ſuſpicari poſſumus, cum quo modo poteſt eum tueatur & ornet Marcus Cicero, non valde (etſi videatur illud confirmare) fratris judicio de hac re ſteiſſe, noluiſſe tamen iracundo homini adverſari; qui fortaſſe quod ipſe quoque verſus ſcribebat, invidia motus verum non videbat: potuit tamen ſic judicare, quod Lucretius poema ſuum non contexuit ut ingenium ejus eluceſcat, ſed rationem ab Epicuro traditam ſumma induſtria & artificio explicavit. *Victorius.*

minibus ingenii: multæ tamen artis. Sed cum veneris, (7) virum te putabo, ſi Salluſtii Empedoclea legeris; hominem non putabo. Vale.

(7) *Virum*) Id eſt, *fortem & patientem & malis invictum*; ſi potueris ferre, id eſt, patienter legere ſeu audire tam indoctum poema. *Hominem non putabo*: id eſt, putabo te omnis humanitatis expertem, ferum, immanem, ſeu ſenſus expertem. *Lamb.*

MARCUS Q. FRATRI S.

XII. GAUDEO tibi jucundas eſſe meas literas; nec tamen habuiſſem ſcribendi nunc quidem ullum argumentum, niſi tuas accepiſſem. Nam prid. Id. cum Appius ſenatum infrequentem coegiſſet, tantum fuit frigus, ut (1) populi convicio coactus ſit nos dimittere. De Commageno rege, quod (2) rem totam diſcuſſeram, mihi & per ſe, & per Pomponium (3) blanditur Appius. Videt enim, hoc genere dicendi ſi utar in cæteris, Februarium ſterilem futurum: eumque luſi jocoſe ſatis; neque ſolum illud extorſi oppidulum, quod erat poſitum in Euphrate & (4) Zeugmate: ſed præterea togam ſum ejus prætextam, quam erat adeptus (5) Cæſare conſule, magno hominum riſu cavillatus. (6) Quod vult, inquam, renovare honores eoſdem; quo mi-

ARG. Quomodo Appio Conſuli reſtiterit, & cum Cæſare per literas jocatus ſit, commemorat. *Anno* U. C. 699.

(1) *Populi*) Stantis ante fores curiæ in Græcoſtaſi & gradibus, ut fere habes in epiſtola 1. hujus libri. *Manut.*

(2) *Rem*) Quæ huc faciant, aliqua collegit Henr. Noris, *de Epoch. Syromacedonum*, Differt. II. cap. 4.

(3) *Blanditur*) Metu: ne itidem externis legatis, aut regibus, aliquid a ſenatu petentibus, obſiſtam. Quod ideo Appius nolle videbatur, quia, cum aliquid eorum cauſa ſenatus decreviſſet, munera mercedis loco, aut etiam pactam mercedem conſuli, qui ad ſenatum retuliſſet, dare conſueſſent. Id ſignificant illa verba, quæ ſequuntur: *Videt, hoc genere dicendi ſi utar in cæteris, Februarium ſterilem.* Manut.

(4) *Et Zeugmate*) Affirmo, *& Zeugmate*, Ciceronis non eſſe: &, ut olim in jure ſolebant, ſic ego ſponſionem facerem, ni gloſſema ſit. *Idem*. Vereor, ne temerariam fecerit ſponſionem Manutius. Id enim oppidum erat poſitum in Euphratis tranſitu, vel ad pontem Euphratis, unde dictum fuerat *Zeugma*, quæ vox Græcis pontem, vel fluvii trajectum ſignificat. Plinius, lib. V. cap. 24., Sect. 21.: *Zeugma tranſitu Euphratis nobile*. Gruteri vetus liber habebat, *in Euphrati Zeugmate*. Sic etiam codex Sorbonicus. Potuit *Euphrati* pro *Euphratis* ſcribi, ut multa id genus. Ac profecto ſi legas *in Euphratis Zeugmate*, aliquid vulgato melius habebis. *Olivetus.*

(5) *Cæſare conſule*) Aut, quia conſulatum Cæſar ſolus geſſit, Bibulo collega domi incluſo: aut, quia Cæſar ad ſenatum retulit de honore togæ prætextæ Commageno regi impertiendo. *Manut.* Quos honores regibus ſociis & amicis Senatus daret; expoſuit Barn. Briſſon. *Formul.* pag. 261.

(6) *Quod vult*) Retinui quod dedit Victorius. Cæteri ediderunt, *Quod non vult*. Quo ſententiæ bono intruſa negatio ſit, intelligere nondum potui. Quis enim credat, noluiſſe regem Commagenum, per ſe *ignobilem*, eos ſibi honores conceſſione iterata confirmari, quos habebat datos a Senatu? Tum, cur diceret Tullius, a ſe rem totam eſſe diſcuſſam, totum regem exploſum? Non videtur ergo dubitabile, quin vera ſit ſcriptura Victorii. Porro, locus hic totus cavillationem habet, & jocum ex ambiguo. Unde intelligi facilius poteſt, quam explicari. Nam in jocationes convenit id, quod Ariſtoteles de tranſlationibus notavit, *Rhetor.*

nus togam prætextam quotannis interpolet, decernendum nihil cenſeo. Vos autem homines nobiles, qui (7) Buſrenum prætextatum non ferebatis, Commagenum feretis? Genus vides, & locum jocandi. Multa dixi in ignobilem regem, quibus totus eſt exploſus. Quo genere commotus (ut dixi) Appius totum me amplexatur. Nihil eſt enim facilius, quam (8) reliqua diſcutere. Sed non faciam ut illum offendam, ne imploret fidem (9) Jovis Hoſpitalis; Grajos omnes convocet, per quos mecum in gratiam rediit. Theopompo ſatisfaci.mus. De Cæſare fugerat me ad te ſcribere. Video enim, quas tu literas expectaris. Sed ille ſcripſit ad Balbum, faſciculum illum epiſtolarum, in quo fuerat & mea, & Balbi, totum ſibi acqua madidum redditum eſſe: ut ne illud quidem ſciat, meam fuiſſe aliquam epiſtolam. Sed ex Balbi epiſtola pauca verba intellexerat, ad quæ reſcripſit his verbis, *De Cicerone video te quiddam ſcripſiſſe, quod ego non intellexi; quantum autem conjectura conſequebar, id erat hujuſmodi, ut magis optandum, quam ſperandum putarem*. Itaque poſtea miſi ad Cæſarem eodem illo exemplo literas. Jocum autem illius de ſua egeſtate ne ſis aſpernatus. Ad quem ego reſcripſi, nihil eſſe, quod poſthac (10) arcæ noſtræ fiducia conturbaret: luſique in eo genere & familiariter, & cum dignitate. Amor autem ejus erga nos perfertur omnium nuntiis ſingularis. Et literæ quidem ad id quod expectas, fere cum tuo reditu jungentur. Reliqua ſingulorum dierum ſcribemus ad te, ſi modo tabellarios tu præbebis. Quanquam ejuſmodi frigus impendebat, ut ſummum periculum eſſet, ne Appio ſuæ ædes (11) urerentur. Vale.

MAR.

---

tor. III. Eas nemo ab aliis accipit, ſed ſibi facit ipſe. Ad intelligendum accedet paratior, qui hæc meminerit. Toga *prætexta* veſtis eſt apud Romanos honorata, & ejus ferendæ privelegium regi conceſſum. *Interpolare* togam, eſt veſtem detritam reficere, & ejus ferendæ honorem renovare. *Quo minus* ſignificat *ut non*, & *quin*. Quo pacto ludat in hac ambiguitate orator, quiſque ſibi dicet. *Olivetus*.

(7) *Buſrenum*) Regis barbari nomen; qui tamen paulo, quam Commagenus, erat nobilior. Et quoque permiſerat ſenatus, ut prætexta, itidem ut magiſtratus Romani, poſset uti; cum nobiles inique ferrent, eo barbaros honore impertiri, qui magiſtratuum Romanorum proprius eſse deberet. *Manut.* Mire variat nomen iſtud in Mſs. noſtris. Nam Pal. pr. *qui vix Rhenum*. Secundum *qui Buſcenum*. Tertium *Buſlhenum*. Quartus *Burrenum*. Gruter.

(8) *Reliqua diſcutere*) Iis contra reliquas legationes dicere, nihil ut omnino a ſenatu obtineant. Quod ſi fiat, eripietur Appio pecunia, quam cupiditate jam ac ſpe devoravit. *Manut.*

(9) *Jovis Hoſpitalis*) Cum, hoſpitibus meis, Græcis hominibus intercedentibus, in gratiam eum eo redierim. *Idem*.

(10) *Arca noſtra*) Jocus joco relatus: Si tu, inquit, eges; nos non abundamus. Itaque arcæ noſtræ noli confidere. Nam ſi decoxeris, ergo te meis nummis tuo ære alieno non expediam. Et eſt hic, *conturbare*, pro, *decoquere*. Idem.

(11) *Urerentur*) Quod in domo conſulis, quo ſalutandi ac deducendi cauſa quam plurimi convenirent, caminum eſse oporteret, ſæviente frigore, luculentiſſimum. *Idem*.

MARCUS Q. FRATRI S.

XIII. RISI (1) nivem atram, teque hilari animo eſſe & prompto ad jocandum valde me juvat. De Pompejo aſſentior tibi, vel tu potius mihi. Nam, ut ſcis, jampridem iſtum canto Cæſarem: mihi crede, (2) in ſinu eſt, neque ego diſcingor. Cognoſce nunc idus. Decimus erat Cælio (3) dies. Domitius (4) ad numerum judices non habuit. Vereor, ne homo teter & ferus (5) Pola Servius ad accuſationem veniat: nam noſter Cælius valde oppugnatur a gente Clodia. Certi nihil eſt adhuc: ſed veremur. Eodem igitur die (9) Tyriis eſt ſenatus datus frequens: frequentes contra (7) Syriaci publicani. Vehementer vexatus (8) Gabinius: exagitati tamen a Domitio publicani, quod eum eſſent cum equis proſecuti. Noſter Lamia paulo ferocius, cum Domitius dixiſſet, *Veſtra culpa hæc acciderunt, Equites Romani; diſſolute enim judicatis*: *Nos judicamus, vos* (10) *laudatis*, inquit. Actum eſt eo die nihil: nox diremit. Comitialibus diebus, qui Quirinalia ſequuntur, Appius interpretatur non impediri ſe lege Pupia, quo minus hi-

ARG. De rebus publicis quædam: item de Calliſthene & Philiſto hiſtoricis. *Anno U. C.* 699.

(1) *Nivem atram*) De qua ſcripſiſti. Anaxagoræ fuit opinio, *nivem atram* eſſe, quod ex aqua fieret, quæ nigra eſſet, inepto ac falſo argumento. Sed hoc nihil ad hunc locum. Scripſerat forte Quintus jocoſe, nivem ſe atram inveniſſe, illam, inquam, Anaxagoræ; quaſi triſtem minimeque jucundam, quia ſcilicet ei per nives incommodiſſimo itinere eundum, ac forte etiam in ipſis nivibus cum hoſte, non ſine ſummo vitæ diſcrimine, pugnandum foret. *Manut.*

(2) *In ſinu eſt, neque diſcingor*) Faveo, neque favere unquam deſinam. Ductum a rebus cariſſimis, quas in ſinu geſtamus; quæ ne excidant, non diſcingimur. Significaverat vero Quintus, non debere eos unius Pompeji amicitia niti: Cæſarem ſimul eſſe complectendum, ut amicum Pompejo firmiorem. *Idem.*

(3) *Dies*) Quo reus M. Cælius cauſam de vi dicere prætoris edicto debebat. *Idem.*

(4) *Ad numerum*) Cum eo die, quo cauſam dici ex edicto oporteret, judices eo, quo opus erat, numero non affuiſſent. irrita fiebat accuſatio, ut integrum tamen eſſet, ſi quis eam præterea vellet inſtituere: quod in hac Cælii cauſa timet Cicero, cum ait: *Vereor, ne homo teter & ferus Pola Servius ad accuſationem veniat*. Atque etiam renovatam eſse accuſationem M. Cælii, ipſa declarat Ciceronis oratio, initio menſis Aprilis habita, ludis feſtiſque publicis, ſatis longo poſt idus Februarias, qui decimus erat Cælio dies, intervallo. *Idem.*

(5) *Pola Servius*) Novum eſt, ut pronomen poſt cognomen ponatur. De Pola, lib. VIII. *Famil.* ep. 12. *Idem.*

(6) *Tyriis*) Legationibus Tyro miſſis, ut de publicanis quererentur. *Idem.*

(7) *Syriaci*) Quia Tyrus in Phœnicia: quæ Syriæ pars fuit. *Idem.*

(8) *Gabinius*) Qui Syriæ imperio proconſulari præfuerat. *Idem.*

(9) *Profecuti*) Honoris gratia, cum e provincia decederet. *Tislinus.*

(10) *Laudatis*) Reos: quos ſi abſolvimus, quid reprehenditis, cum eoſdem vos laudetis? Mos erat, ut auctoritate præditi viri reos in judicio, antequam ſententiæ ferrentur, laudarent. Pleni exemplorum libri. *Manutius.* Teſtatur Gruterus, oræ libri adſcriptum e codice aliquo veteri fuiſse: *vos colluditis*. Quod ego non aſpernor, neque improbaturos puto, qui memoria repetent, quam multa apud Ciceronem de Judicum nefaria colluſione legerint. *Olivet.*

habeat ſenatum, & quod Gabinia ſanctum ſit, etiam cogi ex Kal. Feb. uſque ad Kal. Martias, legatis ſenatum quotidie dari. Ita putantur detrudi comitia in menſem Martium. Sed tamen his comitialibus Tribuni plebis (11) de Gabinio ſe acturos eſſe dicunt. Omnia colligo, ut novi ſcribam aliquid ad te: ſed ut vides, res me ipſa deficit. Itaque ad (12) Calliſthenem & ad Philiſtum (13) redeo: in quibus te video volutatum. Calliſthenes quidem, (14) vulgare & notum negotium: quemadmodum Græci aliquot (15) locuti ſunt. (16) Siculus ille capitalis, creber, acutus, brevis, pene puſillus Thucydides: ſed utros ejus habueris libros (duo enim ſunt corpora) an utroſque, neſcio. Me magis (17) de Dionyſio delectat: ipſe eſt enim (18) veterator magnus, & perfamiliaris Philiſto. Sed quod adſcribis, aggrederiſne (19) ad hiſtoriam? Me auctore potes: & quoniam tabellarios ſubminiſtras, hodierni diei res geſtas Lupercalibus habebis. Oblecta te cum Cicerone noſtro quam (20) belliſſime.

MAR-

---

(11) *De Gabinio*) Ut ei, Syriam provinciam contra leges & jura ſociorum adminiſtranti, imperium abrogetur. *Manut.*

(12) *Calliſthenem, & Philiſtum*) Quorum uterque ſcripſerat hiſtoriam: Calliſthenes Olynthius de rebus geſtis Alexandri, Siculus Philiſtus cum aliis de rebus, tum de Dionyſio Siciliæ tyranno. *Manut.*

(13) *Redeo*) Cenſebat Muretus *Var. Lect.* II. 5. delendum eſse illud *redeo*: quod in iis quæ antecedunt, de duobus illis hiſtoricis nulla mentio eſt, ut ad eos redire dicatur; poſse autem per ellipſim verbum abeſse ſine detrimento ſententiæ. Mihi Muretus ſemper erit Muretus: quid ſi tamen intelligamus in hunc modum? Nova colligo, quæ ſcribam; nulla ſuppetunt: itaque cogor ad vetera recurrere, & de Calliſthene loqui, ac de Philiſto. *Olivetus.*

(14) *Vulgare & notum*) Triviale & in quo nihil admodum excellat. *Negotium* ita dixit, ut Græci interdum πρᾶγμα. Ipſe (ad Att. I. 12.) *Teucris illa, lentum ſane negotium*. Vide Muretum loco laudato. *Idem.*

(15) *Locuti ſunt*) Illa verba quin melius abſint a libro vetere, non dubito. Hoc enim dicit, aliquot alios Græcos ſimiles eſse Calliſthenis, id eſt non magni ipſos quoque pretii. Nam quod a Manutio dictum ſcio, Calliſthenem locutum in Hiſtoria non exquiſite, ſed quomodo vulgo loquerentur, miror unde id ſumpſerit, cum ipſius ſcripta non extent; Cicero autem ipſe alibi (Orat. II. 14.) ſjat cum pene rhetorico more hiſtoriam ſcripſiſse. *Muretus.* Facilem habet explicatum ea ſcriptura, quam in libro vetere inventam probat Muretus. Id vero incommodi eſt, quod conſenſu deſtituitur aliorum codicum: illi enim exhibent quatuor ſyllabas, *locuti ſunt*, quas vir eruditus exauctorat. Neque tamen in illis ſenſus non eſt ſatis idoneus: hac nimirum ſententia, *quemadmodum Græci aliquot locuti ſunt*; Cicero judicium de Calliſthene ſuum confirmat teſtimonio & auctoritate Græcorum aliquot, qui non aliter de illo hiſtoriarum ſcriptore ſenſerunt, & *locuti ſunt* ac loquitur ipſe. *Olivetus.*

(16) *Siculus ille capitalis, creber*) Exponit de Philiſto quid ſentiat. *Capitalis*, hoc eſt ingenioſus. Ovid. Faſt. III. 839. *Capitale vocamus Ingenium ſolers*. Vide Muretum, loco jam laudato. Vim hujus vocis, *creber*, explicat id, quod habetur lib. de Orat. II., cap. 13. *Thucydides ita creber eſt rerum frequentia* &c. *Idem.*

(17) *De Dionyſio*) Alterum ſcilicet corpus, in quo de Dionyſii rebus geſtis egerat. *Victor.* lib. XXXII. cap. 19. *Var. Lect.*

(18) *Veterator*) Delectat me Philiſtus non tam quia capitalis, creber, acutus, quam quod ipſe Dionyſius, de quo ſcribit, aſtutus in primis ac vafer eſt: quæ tum, narrante Philiſto, tum ipſa per ſeſe delectant. *Max.*

(19) *Ad hiſtoriam*) Scribendam; cum veteres jam legiſset hiſtoricos. *Idem.*

(20) *Belliſſime*) Non ad pulchritudinem, ſed ad jucunditatem & commoditatem quandam refertur *bellum*: ut *bella* puella, non quæ forma, ſed quæ elegantia, & quadam quaſi gratia intuentium oculos tenet. *Idem.*

Digitized by Google

MARCUS Q. FRATRI S.

XIV. DUAS adhuc a te accepi epiſtolas : quarum alteram in ipſo diſceſſu noſtro, alteram Arminio datam. Plures, quas ſcribis te dediſſe, non acceperam. Ego me in Cumano & Pompejano, prætærquam quod ſine te, cæterum ſatis commode oblectabam, & eram in iiſdem locis uſque ad Kal. Jun. futurus. Scribebam illa, quæ dixeram, (1) πολιτικά; ſpiſſum ſane opus & operoſum. Sed ſi ex ſententia ſucceſserit, bene erit opera poſita. Sin minus, in illud ipſum mare dejiciemus, quod ſcribentes ſpectamus. Aggrediemur alia, quoniam quieſcere non poſsumus. Tua mandata perſequar diligenter, & (2) adjungendis hominibus, & quibuſdam non alienandis. Maximæ mihi vero curæ erit, ut Ciceronem tuum noſtrumque videam, ſcilicet quotidie : ſed inſpiciam, quid diſcat, quam ſæpiſſime: &, niſi ille contemnet, etiam magiſtrum me ei profitebor : cujus rei nonnullam conſuetudinem nactus ſum in hoc horum dierum otio, Cicerone noſtro (3) minore perdocendo. Tu, quemadmodum ſcribis, quod etiam ſi non ſcriberes, facere te diligentiſſime tamen ſciebam, facies, ſcilicet ut mea mandata digeras, perſequare, conficias. Ego cum Romam venero, nullum prætermittam Cæſaris tabellarium, cui literas ad te non dem. His diebus (ignoſces) cui darem fuit nemo ante hunc M. Orſium equitem Romanum, noſtrum & perneceſſarium, & quod eſt ex municipio Atellano, quod ſcis eſſe in fide noſtra. Itaque eum tibi commendo majorem in modum, hominem domi ſplendidum, gratioſum etiam extra domum: quem fac ut tua liberalitate tibi obliges. Eſt tribunus militum in exercitu noſtro. Gratum hominem obſervantemque cognoſces. Trebatium ut valde ames, vehementer te rogo. Vale.

ARG. Quid agat, commemorat : Quinto operam ſuam in rebus ejus pollicetur : M. Orſium & Trebatium commendat. *Anno* U. C. 699.

(1) Πολιτικά) Libros de repubulica.

(2) *Adjungendis*) Ad amicitiam. *Manut.*

(3) *Minore*) Moveor ſuſpicione nonnulla, ne gloſsema fuerit, additum ad illud, *noſtro*. Cur enim, cum ad fratrem ſcribat, adjungat, *minore*? nonne ſatis filium ſuum ab illius filio diſtinxit, cum de ſuo dixit, *noſtro*; de illo, *tuum*? Idem.

MARCUS Q. FRATRI S.

XV. ANTE diem IV. Non. Jun. quo die Romam veni, accepi tuas literas datas Placentiæ : deinde alteras poſtridie, datas

ARG. Cæſaris in ſe amorem & liberalitatem commemorat, & ſuum erga eum ſtudium pollicetur: conſilium ſuum, utrum Romam redeat, an in Gallia maneat, & de ambitu, qui in conſulatu petendo exiſtat, perſcribit. *Anno* U. C. 699.

Digitized by Google

tas (1) Laude Nonis, cum Cæſaris literis refertis omni officio, diligentia, ſuavitate. Sunt iſta quidem magna, vel potius maxima. Habent enim vim magnam ad gloriam, & ad ſummam dignitatem. Sed mihi crede, quem noſti; quod in iſtis rebus ego plurimi æſtimo, id jam habeo: te ſcilicet primum tam inſervientem communi dignitati: deinde Cæſaris tantum in me amorem, quem omnibus his honoribus, quos me a ſe expectare vult, antepono. Literæ vero ejus una datæ cum tuis; quarum initium eſt, quam ſuavis ei tuus adventus fuerit, & recordatio veteris amoris: deinde, ſe effecturum, ut ego in medio dolore ac deſiderio tui, te, cum a me abeſſes, potiſſimum ſecum eſſe lætarer, incredibiliter delectarunt. Quare facis tu quidem fraterne, quod me hortaris, ſed mehercule currentem nunc quidem, ut omnia mea ſtudia in iſtum unum conferam. Ego vero ardenti quidem ſtudio: ac fortaſſe efficiam, quod ſæpe viatoribus, cum properant, evenit: ut, ſi ſerius, quam voluerunt, forte ſurrexerint, properando etiam citius, quam ſi de multa nocte vigilaſſent, perveniant quo velint: ſic ego, quoniam in iſto homine colendo tam indormivi diu, te mehercule ſæpe excitante, curſu corrigam tarditatem, tum equis, tum vero (quoniam ſcribis poema ab eo noſtrum probari) (2) quadrigis poeticis. Modo mihi date (3) Britanniam, quam pingam coloribus tuis, penicillo meo. Sed quid ago? quod mihi tempus, Romæ præſertim, ut iſte me rogat, manenti, vacuum oſtenditur? ſed videro: fortaſſe enim (ut fit) vincet tuus amor omnes difficultates. Trebatium quod ad ſe miſerim, perſalſe & humaniter etiam gratias mihi agit: negat enim, in tanta multitudine eorum, qui una eſſent, quemquam fuiſſe, qui (4) vadimonium concipere poſſet. M. Curtio tribunatum ab eo petivi (nam Domitius ſe derideri putaſſet, ſi eſſet a me (5) rogatus: hoc enim eſt ejus quotidianum, ſe ne tribunum militum quidem facere: etiam in ſenatu luſit, Appium collegam propterea iſſe ad Cæſarem, ut aliquem tribunatum auferret) ſed in alterum annum. Id & Curtius

ita

(1) *Laude Nonis*) Sic emendabat Carolus Sigonius, probavit Manutius, recepit Lambinus, cum vulgo legatur *Blandenona*, nomen Geographis incognitum. *Laus*, oppidum eſt Placentiæ proximum.

(2) *Quadrigis poeticis*) Dicturus videbatur, *tum equis*, *tum velis*: ſed per jocum, pro *velis*, intulit, *quadrigis*: quæ & ipſæ ad celeritatem faciunt. Addidit autem, *poeticis*; ut cum aliis rebus, tum vero ſcriptis verſibus, gratiam ſe a Cæſare initurum oſtenderet. *Manut.*

(3) *Britanniam*) Res, quas in Britannia geretis. Jam enim, ut opinor, erant in itinere, Britanniam cogitantes. Nam in epiſtola ad Atticum, menſe Quintili data, ſuſpicari ſe dicit, *Quintum eſſe in Britannia*. Idem.

(4) *Vadimonium*) Certa erat verborum formula, qua ſeſe invicem vadarentur; quibus verbis cum eſſent uſi, *conceptum vadimonium* dicebatur. Jocus Cæſaris in eo fuit: Opportune Ciceronem feciſſe, qui Trebatium juriſconſultum ad ſe miſiſſet: nam antea in univerſa prætoria cohorte, totoque comitatu ſuo neminem fuiſſe, qui, cum litigare vellet, quibus verbis vadaretur, teneret. *Manut.*

(5) *Rogatus*) Ut ad Cæſarem ſcriberet. Diſſidebat enim capitali odio cum Cæſare Domitius. *Idem.*

Digitized by Google

ita volebat. Tu, quemadmodum me cenſes oportere eſſe in republica, & in noſtris inimicitiis; ita & eſſe, & fore auricula infima ſcito molliorem. Res Romanæ ſe ſic habebant. Erat nonnulla ſpes comitiorum, ſed incerta: erat aliqua ſuſpicio dictaturæ, ne ea quidem certa: ſummum otium forenſe, ſed (6) ſeneſcentis magis civitatis, quam acquieſcentis. Sententia autem noſtra in ſenatu ejuſmodi, magis ut alii nobis aſſentiantur, quam noſmetipſi. (7) Τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται. (8) Calamo & atramento temperato, charta etiam (9) dentata res agetur. Scribis enim te meas literas ſuperiores vix legere potuiſſe: in quo (10) nihil eorum, mi frater, fuit, quæ putas. Neque enim occupatus eram, neque perturbatus, nec iratus alicui: ſed hoc facio ſemper, ut quicunque calamus in manus meas venerit, eo ſic utar tanquam bono. Verum attende nunc, mi optime & ſuaviſſime frater, ad ea dum reſcribo, quæ tu in hac eadem brevi epiſtola (11) πραγματικῶς valde ſcripſiſti. De quo petis, ut ad te nihil occultans, nihil diſſimulans, nihil tibi indulgens, genuine fraterneque reſcribam: (12) id eſt, utrum vo-

(6) *Seneſcentis*) Non quia deſit, quod homines in foro agant: ſed omnium rerum tædio civitas languet. Videtur hoc dicere: Cum publicis in rebus male agatur, ſerpit idem morbus etiam ad privata, & omnino nihil curatur. *Idem*.

(7) Τοιαῦθ') *Miſeranda belli talia conditio efficit*. Senarius * Euripidis in tragædia Ἱκετίδαις. *Idem*. * Verſ. 119.

(8) *Calamo*) Quatuor fit argumentis, ut hoc putem eſse principium epiſtolæ; primum, quod fortaſse paulo infirmius videbitur; ut homines diverſa ſentiunt: quod hæc verba initium potius epiſtolæ, quam epiſtolæ partis, redolent: deinde quod apparet, reſpondiſse jam Ciceronem duabus Quinti epiſtolis, Placentiæ & *Blandenone* datis: nunc autem uni reſpondet brevi epiſtolæ, quam poſt illas accepit. Præterea, ſi una eſset epiſtola, bis ageret de rebus Romanis. Nam & dixit jam: *Res Romanæ ſic ſe habebant. Erat nonnulla ſpes comitiorum, &c.* infra vero rurſus: *Ambitus redit immanis*, itaque, eadem eſse repetita, credibile non eſt. Poſtremo, quod hanc ſcriptam eſse conſtat poſt idus Quintiles; cum inferat: *Idibus Quintilibus fœnus fuit ZZ ex Z.* at ſuperiora paulo poſt IV. nonas Junias: ut ipſe in prima epiſtolæ parte ſignificat. *Idem*.

(9) *Dentata*) Apri, aut etiam equi dente lævata. Quod item nunc, ubi quid ſcribimus accuratius, facere ſolemus, ad inæqualitatem chartæ complanandam, quo calamus quaſi currat expeditus. Nec vero mirari ſatis poſſum, quid Eraſmo venerit in mentem hoc in loco interpretari, *charta dentata*, pro acerba & iracunde ſcripta: cum de literis agi, quæ bono calamo, temperato atramento, levi ac polita charta commodius formantur, illa verba demonſtrent: *Scribis, te meas literas ſuperiores vix legere potuiſſe*: & illa: *Hoc facio ſemper, ut, quicunque calamus in manus venerit, eo ſic utar, tanquam bono*. Verum hoc, itemque alia, tum in adagiis, tum alibi non ſatis recte aut explanata, aut de Græcis converſa, homini erudito, ac de literis, quantum præſtare potuit, bene merito largiamur. *Manut.*

(10) *Nihil eorum*) Non ob eas, quas tu ſuſpicaris, cauſas, parum perſpicue ſcripſi. *Idem*.

(11) Πραγματικῶς) Apte ad rem gerendam; ut homo in uſu rerum verſatus.

(12) *Id eſt, utrum voles*) Mendi labes ſatis manifeſta: nec eluere conabor: cum ab impreſſis libris minimum diſſentiant ſcripti. Tantum enim pro, *commorere*, Beſſarionis liber habet, *commoneres*. Quod ſi pro, *dixerimus*, legeretur, *dixerim*, *an*: nihil, opinor, ſupereſſet vitii, hoc ordine: *Id eſt utrum voles, (ut dixerim) an, ad expediendum te, ſi cauſa ſit, commorere*. Nec eſſet obſcura ſententia. Nam, *voles*, μεταφορικῶς uſurpatum pro *celeriter venias*, &, *commorere* opponuntur. Sed minus audeo, propter incertas maximeque fallaces conjecturæ vias. *Manutius*.

voles, ut dixerimus, ad expediendum te, ſi cauſa ſit, commorere. Si, mi Quinte, parva aliqua res eſſet, in qua ſciſcitarere quid vellem; tamen, cum tibi permiſſurus eſſem, ut faceres, quod velles, ego ipſe quid vellem, oſtenderem. In hac vero re hoc profecto quæris, cujuſmodi illum annum, qui ſequitur, expectem: plane aut tranquillum nobis, aut certe munitiſſimum: quod quotidie (13) domus, quod forum, quod theatri ſignificationes declarant: (14) nec laborant, quod mea conſcientia copiarum noſtrarum, quod Cæſaris, quod Pompeji gratiam tenemus. Hæc me, ut confidam, faciunt. Sin aliquis erumpet amentis hominis furor, omnia ſunt ad eum frangendum expedita. Hæc ita ſentio, judico, ad te explorate ſcribo: dubitare te, non aſſentatorie, ſed fraterne veto. Quare ſuavitatis equidem noſtræ fruendæ cauſa, cuperem te ad id tempus venire, quod dixeras: ſed illud malo tamen quod putas, (15) magis etiam illa (etenim magis æſtimo me (16) ἀμφιλαφίαν illam tuam, & (17) expectationem debitorum tuorum. Illud quidem ſic habeto, nihil nobis expeditis, ſi valebimus, fore fortunatius. Parva ſunt quæ deſunt, noſtris quidem moribus, & ea ſunt ad explicandum expeditiſſima, modo valeamus. Ambitus redit immanis: nunquam fuit par. Idibus Quintilibus fœnus fuit (18) beſſibus ex triente, coitione Memmii, (19) quam cum Domitio habuit Scaurus, unum vincere. Meſſala flaccet. Non dico (20) ὑπερβολικῶς: vel H-S centies conſtituunt in præ-

(13) *Domus*) A multis celebrata. Ep. 5. & ad Atticum epiſt. 22. lib. II. *Idem*.

(14) *Nec laborant*) Hic alii fortaſſe viderint acutius: ego plane τυφλώττω. Obſcuratur enim mendo ſententia. *Idem*. In uno reperi, *conſentia*, pro, *conſcientia*, quod eſt in vulgatis. Unde feci, *conſenſio*. Videtur autem ſic poſſe totus hic locus emendari, ſaltem ut aliqua ex eo probabilis ſententia eliciatur; alioqui nihil affirmo, cum ſola conjectura nitar. Sic igitur legere fortaſſe licet, *Noſtri inimici laborant, quod mira eſt conſenſio copiarum*, &c. *Lambin.*

(15) *Magis etiam*) Pater Aldus; *Magis etiam, illa etiam magni æſtimo me ἀμφ*. Quibus adhærent Pall. niſi quod quidam, *magna æſtimo*, unus *magnam æſtimo*, ſec. etiam ac tert. a manu prima; *magnis etiam illa magna eſt*. Gruter. Cum in his nullus omnino ſit ſenſus, ita refingebat Lambinus; *ſed illud malo tamen quod putas magis eſſe e re tua*. Etiam magni *æſtimo ἀμφιλαφίαν illam tuam*, &c. Victorius ita edidit, atque interpunxit: *magis etiam illa etiam magni æſtimo, me ἀμφιλαφίαν* &c. Quo te vertas? expecta, ſi quis tamen ſupereſt, meliorem librum.

(16) Ἀμφιλαφίαν) De qua ſupra, ep. 6.

(17) *Expectationem*) Expectabo, ut, quæ mihi debes, ea perſolvas, ut, quæ te facturum pollicitus es, re præſtes. Quæ vero hæc? ut Quintus Cæſarem ipſum, primum ſcilicet, deinde ut alios quoque & de cohorte, & de exercitu Cæſaris, qui Romæ aliquid poſſent, Marco fratri benevolentia conjungeret: quos præſidiis firmioribus contra Clodii furorem in urbe muniretur. Id autem Quintus fratri mandanti ac roganti promiſerat. Huc enim ſpectare illud puto, quod ſupra dixit, *mea mandata dixeras, perſequare, conficias*. Nec, in cæteris quid aliud navare Quintus pro fratre poſſet, intelligo. *Manutius.*

(18) *Beſſibus ex triente*) Vide ad Atticum IV. 14., & J. F. Gronovii Obſerv. IV. 9.

(19) *Quam cum*) Victorius, *quo cum Domitio. Hanc Scaurus unum vincere*. Lambinus ex conjectura, *Scaurus vult vincere*. Manutius pro *vincere* mavult *enuntiare*, ut ſubaudiatur *coitionem*; & ſit *enuntiare* pro *enuntiabat*. Hunc locum, ſi quidquam aliud, illuſtrabunt epiſtolæ 17. & 18. lib. IV. ad Att. *Olivetus*.

(20) Ὑπερβολικῶς) Supra modum.

Digitized by Google

prærogativa (21) pronuntiare . Res ardet invidia . Tribunitii candidati compromiſerunt , H·S quingenis in ſingulos apud M. (22) Catonem depoſitis , petere ejus arbitratu , ut qui contra feciſſet , ab eo (23) condemnaretur. Quæ quidem comitia gratuita ſi fuerint , ut putantur , plus unus Cato fuerit, quam omnes leges, omneſque judices.

(21) *Pronuntiare*) Polliceri ſe daturos, ſi eam tulerint , ejuſque ſuffragiis conſules fuerint deſignati . Verbum in hoc genere proprium. *Manutius*.

(22) *Catonem*) Qui prætor tunc erat . *Idem*.

(23) *Condemnaretur*) Amitteret quod apud illum pecuniæ depoſuiſset: idque aliis, qui ſine arte mala petiiſsent , tribueretur. Et condemnatum ex iis neſcio quem ab ipſo Catone , legimus apud Plutarchum in ejus vita. *Idem*.

MARCUS Q. FRATRI S.

XVI. CUM a me literas librarii manu acceperis , (1) ne paulum otii me habuiſſe judicato : cum autem mea , (2) nullum . Sic enim habeto, nunquam me a cauſis & judiciis diſtrictiorem fuiſſe , atque id anni tempore graviſſimo, & caloribus maximis. Sed hæc (quoniam tu ita perſcribis) ferenda ſunt: neque committendum, ut aut ſpei, aut cogitationi veſtræ ego videar defuiſſe : præſertim cum , tametſi id (3) difficilius fuerit , tamen ex hoc labore magnam gratiam magnamque dignitatem ſim collecturus. Itaque, ut tibi placet , damus operam , ne cujus animum offendamus , atque ut etiam ab iis ipſis, qui nos cum Ceſare tam conjunctos dolent , diligamur : ab æquis vero , aut etiam a propenſis in hanc partem vehementer & colamur, & amemur. De ambitu cum atrociſſime egeretur in ſenatu multos dies, quod ita erant progreſſi candidati conſulares ut non eſſet ferendum , in ſenatu non fui . Statui ad nullam medicinam reipublicæ ſine magno (4) præſidio accedere. Quo die hæc ſcripſi, Druſus erat de prævaricatione a tribunis ærariis abſolutus , in (5) ſumma , quatuor ſententiis cum Senatores &

ARG. De occupationibus ſuis : quid in ſenatu actum : quæ judicia habita ſint aut inſtent : materiam carminis ſcribendi , ſuperatis a Cæſare Britannis , gratulatur , & quid de ſuis verſibus Cæſar judicet , ſciſcitatur . *Anno* U. C. 699.

(1) *Ne paulum otii*) Videtur quibuſdam tanquam integumentis velata ſententia : ſed oſtendetur hoc modo : Cum utor librarii manu , prorſus otii nihil habeo ; cum autem mea, non nihil. *Manutius*.

(2) *Nullum*) Subaudi , *ne* ; quod proxime antecedit: ut ſit : *Ne nullum otium* . Idem .

(3) *Difficilius*) Cum aliqua difficultate . Nomina quædam ſunt , quæ *ſecunda comparationis* appellant grammatici : quæ cum ideo fuerint inventa , ut augerent ; minus tamen ſignificant , quam ea , quæ iidem *poſitiva* dicunt. Itaque illud Virgilianum , *Triſtior* , *& lacrymis oculos ſuffuſa nitentes* , exponit Servius hoc modo : *Triſtior* , minus eſt , quam *triſtis* . Idem .

(4) *Præſidio*) Niſi plures videam eſſe ; qui mecum ſentiant , quam qui contra . *Idem* .

(5) *In ſumma*) Omnium ordinum ſententiæ numerabantur , & ex majore parte vel abſolvebatur , vel condemnabatur reus . Ordinum ipſorum ratio non habebatur. Poterat

Equites damnaſſent. Ego eodem die poſt meridiem (6) Vatinium aderam defenſurus: ea res facilis eſt. Comitia in menſem Sept. rejecta ſunt. Scauri judicium ſtatim exercebitur: cui nos non deerimus. (7) Συνδείπνους Σοφοκλέους, quanquam a te actam fabellam video eſſe feſtive, nullo modo probavi. Venio nunc ad id, quod neſcio an primum eſſe debuerit. O jucundas mihi tuas de Britannia literas! Timebam Oceanum, timebam littus inſulæ. Reliqua non equidem contemno, ſed plus habent tamen ſpei quam timoris, magiſque ſum ſollicitus expectatione ea, quam metu. Te vero (8) ὑπόθεσιν ſcribendi egregiam habere video. Quos tu ſitus, quas naturas rerum & locorum, quos mores, quas gentes, quas pugnas, quem vero ipſum imperatorem habes? Ego te libenter, ut rogas, quibus rebus vis, adjuvabo, & tibi verſus, quos rogas, (9) γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας mittam. Sed heus tu, celari videor a te. Quomodonam, mi frater, de noſtris verſibus Cæſar? nam primum librum ſe legiſſe ſcripſit ad me ante: & prima ſic, ut neget ſe ne Græca quidem meliora legiſse. Reliqua ad quendam locum (10) ῥαθυμότερα. Hoc enim utitur verbo. Dic mihi verum, num aut (11) res eum, aut χαρακτήρ non delectat? Nihil eſt quod vereare. Ego enim ne pilo quidem minus me amabo. Hac de re (12) φιλαλήθως, &, ut ſoles, ſcribe fraterne.

EPI-

terat enim uſu venire, ut a duobus ordinibus condemnatus, ex univerſo tamen ſententiarum numero abſolveretur. *Idem*.

(6) *Vatinium*) Hujus defenſionis meminit Pedianus in commentarii procemio pro Scauro, & ipſe Vatinius in epiſtola. *Idem*.

(7) Συνδείπνους Σοφοκλέους) Qui dicantur, non convenit inter interpretes. Alii fabulam Sophoclis συνδείπνους dictam intelligunt, a Quinto converſam latine; improbante Manutio, qui negat eam Ciceronem tam ruſtice improbaturum fuiſſe. Sed imprimis repugnat verbum, *actam*; quod indicat, huic fabulæ, de qua dicitur, Quintum interfuiſſe. Itaque Manutius putat capienda verba eſſe de convivio, perquam ſimili convivio in fabula aliqua Sophoclis, cui interfuerit Quintus, & in quo quid ſibi acciderit, commemorarit fratri. Sed hujuſmodi convivium non aptum videtur Sophocleæ tragœdiæ. Mihi in mentem venerunt Σοφοκλεῖς Pliniani Ep. II. 16. *Laudicœni*, paraſiti, qui cœnulæ cauſa, quamvis indignos laudant, & ab iis acta & dicta omnia σοφῶς dicta & acta clamant. Fuiſſe ergo videtur in convivio in eoque habuiſſe συνδείπνους paraſitos, aut paraſiticis certe moribus. Hos quemadmodum, quam lepide & feſtive vexarit, commemoraverat fratri. Itaque fatendum eſſe, reſpondet, lepide ab eo actam illam fabulam (frequentes enim occurrunt in Comicorum fabulis paraſiti) ſed rem ſibi nihilominus non probari, velle ſe, factum non eſſe aut dictum, quod factum dictumque ſcripſiſſet. *Erneſt.*

(8) Ὑπόθεσιν) Argumentum.

(9) Γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας) Cum ipſe verſus optime facias. Infra dixit, eadem ſententia: *Quoniam ipſi fontes jam ſitiunt*. Proverbium iis de rebus uſurpatum, quas ad eos, qui abundant, mittimus. Noctua enim ſuos nummos Athenienſes ſignabant. *Manut.*

(10) Ῥαθυμότερα) Minus accurata, ſcripta indiligentius, videri ſibi ajebat. *Idem*.

(11) *Res, aut* χαρακτήρ) Aut argumentum aut meum ſcribendi genus. *Idem*.

(12) φιλαλήθως) Cum ſtudio veritatis, vere & ex animo. *Idem*.

EPISTOLARUM AD Q. FRATREM LIBER III.

MARCUS Q. FRATRI S.

I. I. EGO ex magnis caloribus (non enim meminimus majores in Arpinati ſumma cum amœnitate (1) fluminis me refeci ludorum diebus , Philotimo (2) tribulibus commendatis . In (3) Arcano a d. IV. Idus Sept. fui. Ibi (4) Meſſidium cum Philoxeno , aquamque , quam ii ducebant non longe a villa , belle ſane fluentem vidi , præſertim maxima ſiccitate : uberioremque aliquanto ſeſe collecturos eſſe dicebant . Apud (5) Herum recte erat . In Manliano offendi Diphilum (6) Diphilo tardiorem : ſed tamen nihil ei reſtabat præ-

ARGUMENTUM . In prædiis Quinti ſe fuiſſe , & quædam ibi , in primis in ædificandi ratione , correxiſſe , conſtituiſſe commemorat , & ad tres epiſtolas e Gallia a Quinto acceptas de variis rebus reſpondet ; ſimul quæ in de rebus Romanis perſcribit . *Anno* U. C. 699.

(1) *Fluminis*) De Fibreno flumine intelligit : *quo nihil amœnius , nihil frigidius* : ut in libro II. de Legibus . *Manut.*

(2) *Tribulibus commendatis*) Ut eis meo nomine ad ſpectandos ludos locum daret . Moris enim erat , ut amicis & tribulibus & in circo & in foro locus ad ſpectandum daretur . *Ad Att.* II. 1. & *pro Murena* . Idem.

(3) *Arcano*) Quinti prædio . *Idem* .

(4) *Meſſidium cum Philoxeno*) Redemptores erant aquæ deducendæ . Quod in hac ipſa epiſtola , infra , videtur poſſe conjici . *Idem* .

(5) *Herum*) Villicum in Arcano , ut Nicephorum in Laterio , quem infra nominat . *Idem* .

(6) *Diphilo*) Se ipſo . Diphilus , inquit ſe ipſum tarditate ſuperavit . *Idem* .

ter balneatia, & ambulationem, & aviarium. Villa mihi valde placuit, propterea quod ſummam dignitate pavimentata porticus habebat: quod mihi nunc deoique apparuit, poſteaquam & ipſa tota patet, & columnæ politæ ſunt. Totum in eo eſt (quod mihi erit curæ) tectorium ut concinnum ſit. Pavimenta recte fieri videbantur. Cameras quaſdam non probavi, mutarique juſſi. Quo loco in porticu te ſcribere ajunt ut atriolum fiat, mihi, ut eſt, magis placebat: neque enim ſatis loci eſſe videbatur atriolo: neque fere ſolet niſi in his ædificiis fieri, in quibus eſt atrium majus: nec habere poterat adjuncta cubicula, & ejuſmodi membra. (7) Nunc hoc vel honeſtate teſtudinis, vel valde boni æſtivum locum obtinebit. Tu tamen ſi aliter ſentis, reſcribe quam primum. In balneariis, (8) aſſa in alterum (9) apodyterii angulum promovi, propterea quod ita erant poſita, ut eorum vaporarium, ex quo ignis erumpit, eſſet ſubiectum cubiculis. Subgrande cubiculum autem, & hibernum altum valde probavi, quod & ampla erant, & loco poſita, ambulationis uno latere, eo quod eſt proximum balneariis. Columnas neque rectas, neque e regione Diphilus collocarat: eas ſcilicet demolietur: aliquando perpendiculo & linea diſcet uti. Omnino ſpero paucis menſibus opus Diphili perfectum fore: curat enim diligentiſſime Cæſius, qui tum mecum fuit.

II. Ex eo loco recta, Vitularia via, profecti ſumus in Fufidianum fundum, quem tibi proximis nuntis Arpini de Fufidio H-S, ccccIↃↃↃ emeramus. Ego locum æſtate umbroſiorem vidi nunquam; permultis locis aquam profluentem, & eam uberem. Quid quæris? Jugera L. prati Cæſius irrigaturum facile te arbitrabatur. Equidem hoc, quod melius intelligo, affirmo, mirifica ſuavitate te villam habitarum, piſcina & (10) ſalientibus additis, palæſtra & ſilva (11) viridicata. Fundum audio te hunc Bovillanum velle retinere. De eo quid videatur, ipſe conſtitues. Calvus ajebat, aqua dempta, & ejus aquæ (12) jure conſtituto, & ſervitute fun-

(7) *Nunc hoc*) P. Manutius ingenioſe divinabat: *Nunc hoc vel in æſtate teſtudinis, vel hieme æſtivum locum obtinebit*. Lambinus haud paulo audacius: *Nunc hoc vel hieme, teſtudinis: vel æſtate, valde boni æſtivi locum obtinebit*. Locum eſſe corruptiſſimum nemo non agnoſcit. Vide Turneb. Adverſ. XXIV. 39.

(8) *Aſſa*) Laconicum, ſive locus in quo ſudor elicitur. De quo Vitruvius, V. 10.

(9) *Apodyterii*) Ubi veſtes udituri balnea deponebant. *Manutius*.

(10) *Salientibus*) Aquis. *Idem*.

(11) *Viridicata*) Novum, & forte, in iis quidem, qui extant, veterum libris, ſingulare verbum. Quaſi, *virente*. Idem. Lego, *vindicata*, id eſt, liberata, purgata, ut amœnitatem habeant. *Turneb*. Adverſ. XXIV. 39.

(12) *Jure conſtituto*) Dicit hoc: ſi jus aquæ conſtituatur, hoc eſt, ſi jus aquæ Quinto ſervetur, ſervitutem fundo impoſitum iri illius aquæ, neque tamen fore, ut minoris, quam quanti cum aqua vendi fundus poſſit. Quam igitur aquam Meſſidius per ſuos fundos deducendam redemit; (hoc enim proxime dicet) eam nolo te cum fundo Bovillano alienare: ſed, jus ei aquæ ſuadeo conſtituas. Hoc eſt in tuo jure retineas: ut ex duobus mancipiis, fundo & aqua, unum emptoris fiat, alterum eſſe tuum pergat; jus, inquam, fundi migret ad emptorem, jus aquæ penes te remaneat. *Manut*.

fundo illi impoſita, tamen nos pretium ſervare poſſe, ſi vendere vellemus. (13) Meſsidium mecum habui. Is ſe ternis nummis in pedem tecum tranſegiſſe dicebat: ſeſe autem menſum pedibus ajebat paſſuum MCD: mihi plus viſum eſt: ſed præſtabo, ſumptum nuſquam melius poſſe poni. Chilonem arceſſeram Venafro: ſed eo ipſo die quatuor ejus conſervos & diſcipulos Venafri cuniculus oppreſſerat. Idibus Sept. in Laterio fui. Viam perſpexi; quæ mihi ita placuit, ut opus publicum videretur eſſe, præter CL. paſſus: ſum enim ipſe menſus ab eo ponticulo, qui eſt (14) ad Furinæ, (15) Satricum verſus. Eo loco pulvis, non glarea injecta eſt: & mutabitur: & ea viæ pars valde acclivis eſt. Sed intellexi aliter duci non potuiſſe, præſertim cum tu neque per (16) Locuſtæ, neque per Varronis velles ducere. Veluinus ante ſuum fundum prope (17) munierat. Locuſta non attigerat: quem ego Romæ aggrediar, &, ut arbitror, commovebo: & ſimul M. Taurum, quem tibi audio promiſiſſe, qui nunc Romæ erat, de aqua per fundum ejus ducenda rogabo. Nicephorum villicum tuum ſane probavi: quæſivique ex eo, ecquid ei de illa ædificatiuncula Laterii, de qua mecum locutus es, mandaviſſes. Tum is mihi reſpondit, ſe ipſum ejus operis H-S XVI. conductorem fuiſſe: ſed te poſtea multa addidiſſe ad opus, nihil ad pretium: itaque id ſe omiſiſſe. Mihi hercule valde placet, te illa, ut conſtituebas, addere: quanquam ea villa, que nunc eſt, tanquam (18) philoſophia videtur eſſe, quæ objurget cæterarum villarum inſaniam. Veruntamen illud additum delectabit. (19) Topiarium laudavi; ita omnia conveſtit hedera, qua baſim villæ, qua intercolumnia ambulationis; ut denique illi (20) palliati (21) topiariam fa-

(13) *Meſſidium*) Redemptorem deducendæ aquæ: qui ſingulos in pedes alvei faciendi ternis nummis tranſegerat. *Idem.*

(14) *Ad Furinæ*) *Forinæ* ſcribendum eſt, ſi veteris inſcriptionis auctoritatem ſequi velimus. *Urſinus.* *Furinam* cui lucus, ædes, & Flamen Romæ, interpretatur *Eumenida* Tullius lib. III. de Nat. D. a *furendo*. *Forinam* vero dixerunt illi *foricarum* Deam. Foricæ enim ſeu ἀφεδρῶνες publici pontibus imponuntur. *F. Junius.*

(15) *Satricum*) Oppidum in Latio. *Manut.*

(16) *Locuſtæ*) Supple, fundum.

(17) *Munieras*) Viam. Et hoc ſignificat; Cum tu id jus haberes, ut viam ducere per Locuſtæ, perque Varronis fundum poſſes; neque tamen, quæ tua fuit modeſtia, feceris: illi, ut quaſi tibi gratiam referrent, eam viæ partem, quæ ante fundos eorum eſt, munire debuerunt: quod Varro propemodum effecit: Locuſta nondum attigit. *Manut.*

(18) *Philoſophia*) *Philoſopha* rectiſſime Faernus: & *conveſtivit* paulo poſt. *Urſin.*

(19) *Topiarium*) Opus ex hedera. *Manut.* De homine, non de loco interpretor. Qui locum opere topiario ornarat. *Turneb. Adverſ.* XXIV. 39.

(20) *Palliati*) Opinor deſignari Hermas Græcorum, & doctorum præcipue virorum, quorum imagines palliatæ erant in villis, ut ex eorum reliquiis, quæ ſuperſunt, conjici poteſt. *Urſinus.*

(21) *Topiariam facere*) Qui topiariam faciunt, herbam, aut fruticem ad ſpeciem aulæi, aut columnæ, aut fontis, alteriuſve rei conformant. Palliati igitur hi, inter columnas conſtituti, topiariam facere, aut hederam, qua intercolumnium veſtitur, vendere videntur. *Manutius.*

Digitized by Google

facere videantur, & hederam vendere. Jam (22) ἀποδυτηρίῳ nihil alſius, nihil muſcoſius. Habes fere de rebus ruſticis. Urbanam (23) expolitionem (24) urget ille quidem & Philotimus & Cincius: ſed etiam ipſe crebro interviſo: quod eſt facile factu. Quamobrem ea te cura liberatum volo.

III. De Cicerone quod me ſemper rogas, ignoſco equidem tibi, ſed tu quoque mihi velim ignoſcas. Non enim concedo tibi, plus ut illum ames, quam ipſe amo. Atque utinam his diebus in Arpinati, quod & ipſe cupierat, & ego non minus, mecum fuiſſet. Quod ad Pomponiam: ſi tibi videtur, ſcribas velim, cum aliquo exibimus, erat nobiſcum, puerumque ducat. Clamores efficiam, ſi eum mecum habuero otioſum: nam Romæ reſpirandi non eſt locus. Id me ſcis antea gratis tibi eſſe pollicitum; quid nunc putas tanta abs te mihi (25) mercede propoſita? Venio nunc (26) ad tuas literas, quas pluribus epiſtolis accepi, dum ſum in Arpinati. Nam mihi uno die tres ſunt redditæ, & quidem, ut videbantur, eodem abs te datæ tempore: una pluribus verbis, in qua primum erat, quod antiquior dies in tuis fuiſſet adſcripta literis, quam in Cæſaris. Id facit Oppius nonnunquam neceſſario, ut, cum tabellarios conſtitueret mittere, literaſque a nobis acceperit, aliqua re nova impediatur, & neceſſario ſerius, quam conſtituerat, mittat, neque nos datis jam epiſtolis diem commutari curemus. Scribis de' Cæſaris ſummo in nos amore. Hunc & tu fovebis, & nos, quibuſcunque poterimus rebus, augebimus. De Pompejo, & facio diligenter, & faciam quod mones. Quod tibi mea permiſſio manſionis tuæ grata eſt, id ego ſummo meo dolore & deſiderio, tamen ex parte gaudeo. In (27) Hippodamis, & nonnullis aliis arceſſendis, quid cogites, non intelligo. Nemo iſtorum eſt, quin abs te munus, fundi ſuburbani inſtar, expectet. Trebatium vero meum (28) quod iſto admiſceas, nihil eſt. Ego illum ad Cæſarem miſi, qui mihi jam ſatisfecit. (29) Si ipſi minus, præſtare nihil debeo: teque item ab eo vindico, & libero. Quod ſcribis te a Cæſare quotidie

plus

(22) Ἀποδυτηρίῳ) Loco, ubi lavaturi veſtimenta deponebant. Vox eadem cap. 1. ſed Latine ſcripta in libris omnibus.

(23) *Expolitionem*) Jam pene prorſus ædificaverant utriuſque domum redemptores. *Expolitio* reſtabat, perfectio ſcilicet ædium urbanarum. *Manut.*

(24) *Urget ille quidem*) Nonnullis placet *illam*: & eſt cur placeat, noſtri tamen omnes in vulgata conſentiunt. *Malaſp.*

(25) *Mercede*) Quam divinare, cum epiſtola Quinti non extet, nemo poteſt. *Manut.*

(26) *Ad tuas literas, quas pluribus epiſtolis accepi*) Hoc eſt, ad ea quæ ſcripſiſti. Conſiſt enim *literarum* nomen multo latius patere quam *epiſtolarum*, libroſque & orationes, & monumenta etiam ſignificare *Malaſp.*

(27) *Hippodamis*) Qui equos domant. *Manutius.*

(28) *Quod iſto admiſceas*) Scripſerat, puto, Quintus, operam ſe daturum, ut illi, quos arceſſierat, atque etiam Trebatius, liberaliter ab ipſo tractarentur. Hoc, inquit Cicero, nihil opus eſt. Ego enim illum non ad te, ſed ad Cæſarem miſi: qui eum, mea commendatione adductus, accepit humaniſſime. *Idem.*

(29) *Si ipſi minus*) Si Trebatio minus ſatisfecit Cæſar. *Tulimus.*

plus diligi, immortaliter gaudeo. Balbum vero, qui eſt iſtius rei (quemadmodum ſcribit) adiutor, in oculis fero. Trebonium meum a te amari, teque ab illo, pergaudeo. De tribunatu quod ſcribis, ego vero nominatim petivi Curtio, & mihi ipſe Cæſar nominatim Curtio paratum eſſe reſcripſit, meamque in rogando verecundiam objurgavit. Si cui præterea petiero (id quod etiam Oppio dixi, ut ad illum ſcriberet (facile patiar mihi negari, quoniam illi, qui moleſti ſunt, ſibi negari a me non facile patiuntur. Ego Curtium (id quod ipſi dixi) non modo rogatione, ſed teſtimonio tuo diligo, quod literis tuis ſtudium illius in ſalutem noſtram facile perſpexi. De Britannicis rebus cognovi ex tuis literis, nihil eſſe nec quod metuamus, nec quod gaudeamus. De publicis negotiis, quæ vis ad te Tironem ſcribere, negligentius ad te ante ſcribebam, quod omnia, minima, maxima, ad Cæſarem mitti ſciebam.

IV. Reſcripſi epiſtolæ maximæ. Audi nunc de minuſcula; in qua primum eſt de Clodii ad Cæſarem literis: in quo Cæſaris conſilium probo, quod tibi amantiſſime petenti (30) veniam non dedit, uti ullum ad illam furiam verbum reſcriberet. Alterum eſt de (31) Calventi Marii oratione. Quod ſcribis miror, tibi placere, me (32) ad eum reſcribere, præſertim cum illam nemo lecturus ſit, ſi ego nihil reſcripſero; meam in illum pueri omnes, tanquam dictata, perdiſcant. Libros meos, quos expectas, inchoavi: ſed conficere non poſſum his diebus. Orationes efflagitatas pro Scauro & pro Plancio abſolvi. Poema ad Cæſarem, quod compoſueram, incidi. Tibi quod rogas, quoniam ipſi (33) fontes jam ſitiunt, ſi quid habebo ſpatii, ſcribam. Venio ad tertiam. Balbum quod ais mature Romam (34) bene comitatum eſſe venturum, mecumque aſſidue uſque ad Id. Majas futurum, id mihi pergratum, perque jucundum erit. Quod me in eadem epiſtola, ſicut ſæpe antea, cohortaris ad ambitionem & ad laborem, faciam equidem: ſed quando vivemus? Quarta epiſtola mihi reddita eſt Id. Sept. quam a. d. IV. Id. Sex. ex Britannia dederas. In ea nihil ſane erat novi præter (35) Erigo-

(30) *Veniam non dedit*) Cum tu peteres, per amicitiam, ut ad P. Clodium reſcriberet; quis nollet Cæſarem noſtra cauſa facere, ut reſpondendi officium omitteret; ſatisfacere tibi noluit. *Manus*.

(31) *Calventi Marii*) L. Piſonem, cujus maternus avus, ut apud Pedianum legimus, *Calventius* eſt appellatus, videtur intelligere. *Calventum* cur potius, quam *Calventium*, cur item Marium nominet; haud facile dixerim, niſi ſi inter Quintum & Marcum jam convenerat, ut eum fictis nominibus, Cæſaris maxime cauſa, qui Piſonis erat gener, appellarent. *Manut.*

(32) *Ad eum reſcribere*) Quidam, *ad eam*, ut orationem intelligamus. Et eſt cur magis probem. *Malaſp.*

(33) *Fontes jam ſitiunt*) Mirum eſt *ſitire fontes*, unde aqua peti ſolet. Itidem miror velle te verſus tibi, optimo poetæ, a me componi. Supra idem alio modo ſignificavit: ληκύθια, inquit, εἰς Ἀθήνας. *Manut.*

(34) *Bene comitatum*) Cum multis pecuniis. Joco enim uſus erat Quintus. *Idem*.

(35) *Erigonam*) Tragœdiam: quam ſe ſcripſiſſe, & ad Oppium miſiſſe, ſignificaverat. Amiſſam in itinere, ultima demonſtrat hujus libri epiſtola. *Idem*.

Digitized by Google

gonam: quam ſi ab Oppio accepero, ſcribam ad te, quid ſentiam: nec dubito, quin mihi placitura ſit. (36) Et quod præterii de eo, quem ſcripſiſti de Milonis (37) plauſu ſcripſiſſe ad Cæſarem. Ego vero facile patior ita Cæſarem exiſtimare, illum quam maximum fuiſse plauſum: & prorſus ita fuit: & tamen ille plauſus, qui illi datur, quodammodo nobis videtur dari. Reddita eſt etiam mihi pervetus epiſtola, ſed ſero allata, in qua (38) de æde Telluris, & de porticu Catuli me admones. Fit utrumque diligenter. Ad Telluris quidem etiam tuam ſtatuam locavi. Item de hortis quod me (39) admones, nec fui unquam valde cupidus, & nunc domus ſuppeditat mihi hortorum amœnitatem. Romam cum veniſſem a. d. XIII. Kal. Octob. abſolutum offendi in ædibus tuis tectum: quod ſupra conclavia non placuerat tibi eſſe (40) multorum faſtigiorum, id nunc honeſte vergit in tectum inferioris porticus. Cicero noſter, dum ego abſum, non ceſsavit apud rhetorem. De ejus eruditione quod labores, nihil eſt, quoniam ingenium ejus noſti: ſtudium ego video. Cætera ejus ſuſcipio, ut me putem præſtare debere.

V. Gabinium (41) tres adhuc factiones poſtulant: L. Lentulus, flaminis filius, qui jam de majeſtate poſtulavit: Ti. Nero cum bonis ſubſcriptoribus: C. Memmius tribunus plebis cum L. Capitone. Ad urbem acceſſit a. d. XII. Kal. Octobr. Nihil turpius, nec deſertius. Sed his judiciis nihil audeo confidere. Quod (42) Cato non valebat, adhuc de pecuniis repetundis non erat poſtulatus. Pompejus a me valde contendit de reditu in gratiam, ſed adhuc nihil profecit: (43) nec, ſi ullam partem libertatis tenebo, proficiet. Tuas literas vehementer expecto. Quod ſcribis te audiiſſe in candidatorum conſularium (44) coitione me interfuiſſe, id falſum eſt. Ejuſmodi enim pactiones in ea coitione factæ ſunt, quas poſtea Memmius patefecit, ut nemo bonus intereſse debuerit:

(36) *Et quod præterii*) Hoc eſt, *nihil novi præter Erigonam, & quod præterii, &c.*

(37) *Plauſu*) A populo Miloni dato.

(38) *De æde Telluris*) De operibus, puto, loquitur, & inſcriptionibus illis, de quibus epiſt. 2. lib. II. *Manut.*

(39) *Admones*) Ut einam. *Idem.*

(40) *Multorum faſtigiorum*) Tectum conclavia tegebat. Id nolebat Quintus deſcendere pluribus angulis, & lateribus, (ſic enim multa faſtigia habuiſſet) ſed uno tantum faſtigio vergere in tectum inferioris porticus. *Manut.*

(41) *Tres*) Una de majeſtate, L. Lentulus; duæ de repetundis, Ti. Nero, & C. Memmius. Acceſſit poſtea, item de repetundis, quarta factio, C. & L. Antoniis ut in epiſtola, quæ ſequitur: etiam quinta, de ambitu, P. Sylla, ut infra, & ad Atticum ep. 16. lib. IV. Eſt autem abſolutus Gabinius de majeſtate, damnatus de repetundis. Dio, lib. 39. *Idem.*

(42) *Cato*) M. Cato prætor; qui de repetundis hoc anno quæſivit. Eo ægrotante, poſtulari Gabinius, e Syria reverſus, de repetundis non poterat. *Idem.*

(43) *Nec . . . proficiet*) Immo profecit: ut etiam Gabinium, quem paulo ante accuſaverat, mox rogatu Pompeji, non ſine aliqua levitatis nota, Cicero defenderit. Dio, & Fam. epiſt. 1. lib. VII. *Idem.*

(44) *Coitione*) Ad Attic. ep. 18. lib. IV. *Idem.*

rit : & ſimul mihi committendum non fuit , ut his coitionibus intereſſem, quibus Meſſala excluderetur : cui quidem vehementer ſatisfacio rebus omnibus : ut arbitror , etiam Memmio. (45) Domitio ipſi multa jam feci, quæ voluit, quæque a me petivit. Scaurum beneficio defenſionis valde obligavi. Adhuc erat valde incertum & quando comitia, & qui conſules futuri eſsent . Cum hanc jam epiſtolam complicarem , tabellarii a vobis venerunt a. d. xi. kal. Sept. viceſimo die. O me ſollicitum ! quantum ego dolui in Cæſaris ſuaviſſimis literis ! ſed , quo erant ſuaviores , eo majorem dolorem illius (46) ille caſus afferebat . Sed ad tuas venio literas . Primum tuam remanſionem etiam atque etiam probo, præſertim cum, ut ſcribis, cum Cæſare communicaris . Oppium miror quidquam cum (47) Publilio : mihi enim non placuerat . Quod (48) interiore epiſtola ſcribis me Id. Sept. (49) Pompejo legatum iri, id ego non audivi; ſcripſique ad Cæſarem , Vibullium Cæſaris mandata (50) de mea manſione ad Pompejum pertuliſſe , (51) nec ad Oppium. (52) Quo conſilio? (53) Quanquam Oppium ego tenui, quod priores partes Vibullii erant: cum eo enim coram Cæſar egerat, ad Oppium ſcripſerat . Ego vero nullas (54) δευτέρας φροντίδας habere poſſum in Cæſaris rebus. Ille mihi ſecundum te & liberos noſtros ita eſt , ut ſit pene par . Videor id judicio facere : jam enim debeo : ſed tamen amore ſum incenſus.

(45) *Domitio*) Conſulari candidato.

(46) *Ille caſus*) Puto dici , naufragium multarum navium in Oceano : de quo libro IV. Comment. de bello Gallico mentio fit. *Manut.* Vide notam ult.

(47) *Publilio*) Tiſinus legit *Publio*, & ſic interpretatur : Oppium cum P. Clodio miror quidquam negotii habere. Non eſt inſolens curta hæc dicendi ratio , præſertim in epiſtolis , & familiari ſermone . *Publilio* tamen habent cæteri omnes : & intelligi poteſt de Publilio , de quo *Att.* XII. 7. *Olivet.*

(48) *Interiore epiſtola*) Non ea epiſtolæ pars , quæ a principio & a fine pari diſtet intervallo, ſed ea, quæ ab extremo propius abſit, quam a principio . Id adeo cognoſcetur , ſi , quod apud antiquos epiſtolæ claudendæ genus eſſet , oſtendemus . Non enim tunc , eo, quo nunc ſolemus , modo , complicabantur , ſed in orbem involvebantur epiſtolæ, ita , ut , quæ ultima ſcripta in pagina pars erat , involveretur prima ; quæ prima , ultima. *Manutius*.

(49) *Pompejo*) In Hiſpanias proconſule ituro. Sic enim putabatur. Verum non ivit. *Idem*.

(50) *De mea manſione*) Quam Cæſar cupiebat ; ut ejus ope atque auctoritate , quibus in rebus opus eſſet, uti poſſet . Supra , quod hoc declaret , illud eſt : *Quod mihi otium. Romæ præſertim, ut iſte me rogat , maneNti*, Idem.

(51) *Nec ad Oppium*) Qui cum Cæſaris in urbe omnia negotia procuraret , ad eum quoque Cæſaris mandata perferre Vibullius debuit , ut is ageret cum Pompejo , ne me, ſi Cæſaris cauſa vellet, ab urbe removeret. *Idem*.

(52) *Quo conſilio ?*) Fecit hoc Vibullius? Non enim hoc ad Cæſarem placet referri : ne videatur in eo conſilium requirere. *Idem*.

(53) *Quanquam*) Quanquam non hoc ideo dico , quia voluerim Oppium Vibullii verbis , cognita Cæſaris voluntate , adduci , ut ageret cum Pompejo de mea manſione , Quin ego illum, ſua ſponte ſatis incitatum, tenui . Rectius enim duxi , Vibullium primo, cui Cæſar præſens præſenti mandaverat, deinde Oppium , cui ſcripſerat , agere cum Pompejo. *Idem*.

(54) Δευτέρας *Poſteriores cogitationes*, ut alibi Cicero.

Cum ſcripſiſſem hæc infima, quæ ſunt mea manu, venit ad nos Cicero tuus ad cœnam, cum Pomponia foras cœnaret. Dedit mihi epiſtolam legendam tuam, quam paulo ante acceperat, (55) Ariſtophaneo modo, valde meherchule & ſuavem & gravem, qua ſum admodum delectatus. Dedit etiam alteram illam mihi, qua jubes eum mihi eſſe affixum, tanquam magiſtro. Quam illum epiſtolæ illæ delectarunt? quam me? Nihil puero illo ſuavius, nihil noſtri amantius. Hæc inter cœnam Tironi dictavi; ne mirere alia manu eſſe. (56) Annali literæ tuæ pergratæ fuerunt, quod & curares de ſe diligenter, & tamen conſilio ſeveriſſimo juvares. P. Servilius pater, ex literis, quas ſibi a Cæſare miſſas eſſe dicebat, ſignificat valde te ſibi gratum feciſſe, quod de ſua voluntate erga Cæſarem humaniſſime diligentiſſimeque locutus eſſes. Cum Romam ex Arpinati revertiſſem, dictum mihi eſt, Hippodamum ad te profectum eſſe. (57) Non poſſum ſcribere me miratum eſſe, illum tam inhumaniter feciſſe, ut ſine meis literis ad te proficiſceretur: illud ſcribo, mihi moleſtum fuiſſe. Jam enim diu cogitaveram, ex eo quod tu ad me ſcripſeras, ut, ſi quid eſſet, quod ad te diligentius perferri vellem, illi darem: quod mehercule hiſce literis, quas vulgo ad te mitto, nihil fere ſcribo, quod ſi in alicujus manus inciderit, moleſte ferendum ſit. Minucio me, & Salvio, & Labeoni reſervabam. Labeo aut tarde proficiſcetur, aut hic manebit. Hippodamus ne nunc quidem, quid velim, rogavit. T. Pinarius amabiles ad me de te literas mittit: ſe maxime litteris, ſermonibus, cœnis denique tuis delectari. Is homo ſemper me delectavit; fraterque ejus mecum eſt multum. Quare, ut inſtituiſti, complectere adoleſcentem.

Quod multos dies epiſtolam in manibus habui propter commorationem tabellariorum, ideo multa conjecta ſunt, aliud alio tempore, velut hoc. T. Anicius mihi ſæpe jam dixit, ſeſe tibi, ſuburbanum ſi quod inveniſſet, non dubitaturum eſſe emere. In ejus ſermone ego utrumque ſoleo admirari, & te de ſuburbano emendo, cum ad illum ſcribas, non modo ad me non ſcribere, ſed etiam aliam in ſententiam ſcribere; &, cum ad illum ſcribas, nihil te recordari (58) de ſe, de epiſtolis illis, quæ in

(55) *Ariſtophaneo modo*) Quæ Ariſtophanis ad ſimilitudinem accedat: puta, quia comicum quiddam in ſententiis, ex Ariſtophanis genere, piæ ſe ferat. *Manut. Ab Ariſtophane meo* emendatum eſt in margine libri. qui collatus eſt cum manuſcripto. *Urſinus.*

(56) *Annali*) Villiæ gentis, plebejæ. Natum cognomen ab eo, qui legem de petendis magiſtratibus *annalem* in tribunatu pl. tulit. Livius libro, opinor, XL. *Manut.*

(57) *Non....miratum*) Quia mirandum non eſt, ſordidi hominem artificii humanitatem ignorare. De Hippodamia ſupra, hac eadem epiſt. cap. 3. *Idem.*

(58) *De ſe*) Si loqueretur ex Anicii perſona, hoc modo; *Miratur Anicius, nihil te recordari de ſe*: uſitatum eſſet. Nunc ex perſona ſua cum dicat; *Soleo admirari, nihil te recordari de ſe*: quam proprie, *ſe*, pro *eo*, poſitum ſit, grammatici viderint. *Manut.* Viderunt ſane diligenter Fr. Sanctius, & Jac. Perizonius, *Minerv.* II. 12. *Olivet.*

in Tuſculano ejus tu mihi oſtendiſti, nihil de præceptis Epicharmi, (59) γνῶθι πῶς ἄλλῳ κέχρηται; totum denique vultum, animum, ſermonem ejus: (60) quemadmodum conjicio, quaſi. Sed hæc tu videris. De ſuburbano, cura ut ſciam, quid velis: & ſimul, ne quid ille turbet, vide. Quid præterea? quid? etiam. Gabinius a. d. IV. Kal. Octob. noctu in urbem introivit: & hodie hora VIII., cum edicto C. Alſii de majeſtate eum adeſſe oporteret, concurſu magno & odio univerſi populi pene afflictus eſt. Nihil illo turpius. Proximus tamen eſt Piſo. Itaque mirificum (61) ἐμβόλιον cogito in ſecundum librorum meorum includere, dicentem Apollinem in concilio deorum, qualis reditus duorum imperatorum futurus eſſet: quorum alter exercitum perdidiſset, alter vendidiſset. Ex Britannia Cæſar ad me Kal. Sept. dedit literas: quas ego accepi a. d. IV. kal. Octobr. (62(ſatis commodas de Britannicis rebus: quibus, ne admirer quod a te nullas acceperim, ſcribit ſe ſine te fuiſse, cum ad mare acceſserit. Ad eas ego ei literas nihil reſcripſi, ne gratulandi quidem cauſa, propter ejus (63) luctum. Te oro etiam atque etiam, mi frater, ut valeas.

(59) Γνῶθι) Id eſt: *Vide quo modo alium tractaverat.*

(60) *Quemadmodum conjicio*) Imperfecta ſententia: ſed, opinor, hoc ſignificat: Quemadmodum conjicio, quaſi minime illum noris, ita res illi tuas committis. Incipit autem, fraterno amore adductus, hoc dicere: mox, ne fratrem videatur nimis multis verbis ut imprudentem monere, extremam ſententiæ partem omittit. *Manut.*

(61) Ε'μβόλιον) Partem quandam ab argumento propoſito ſejunctam, interpoſitionem. *Idem.*

(62) *Satis commodas*) Satis proſpera ſignificantes de Britannico bello, ſatis ex noſtra voluntate. *Idem.*

(63) *Luctum*) Ob interitum filiæ. *Idem*. Hæc tamen verba, *Caſus ille*, quæ leguntur ſupra cap. 5. de Juliæ filiæ interitu noluit intelligi. Equidem fateor, non ſemper vim ſubeſſe omnino eandem his vocibus, *caſus*, *luctus*. Sed, cum de eodem in eadem dicuntur epiſtola, res duas ſignificari non facile crediderim. *Olivetus.*

MARCUS Q. FRATRI S.

II. ANTE diem VI. Id. Octob. Salvius Oſtiam veſperi navi profectus erat cum iis rebus, quas tibi domo mitti volueras. Eodem die Gabinium ad populum luculente calefecerat Memmius, ſic ut Calidio verbum facere pro eo non licuerit. Poſtridie autem ejus diei, qui erat tum futurus, cum hæc ſcribebam ante lucem, apud Catonem erat (1) divinatio in Gabinium futura inter Memmium, & Ti. Neronem,

ARG. Gabinium redeuntem in urbem, in ſenatu male vexatum, & a Memmio tribuno pl. ad populum male tractatum eſſe, ac de judicio ejus proxime futuro, commemorat. Deinde qui de ambitu rei ſint, quæ comitiorum ſpes ſit, demonſtrat. *An.U.C.*669.

(1) *Divinatio*) Contentio, quis deberet accuſare. Cauſam nominis Pedianus exponit, quia non de facto quæreretur, ſed de futuro, quæ eſt *divinatio*, uter deberet accuſare, *Manutius.*

nem, & C. & L. Antonios, M. ſilios. Putabamus fore, ut Memmio daretur, etſi erat Neronis mira contentio. Quid quæris? probe premitur, niſi noſter Pompejus, diis hominibuſque invitis, negotium everterit. Cognoſce nunc hominis audaciam, & aliquid in republica perdita delectare. Cum Gabinius, quacunque veniebat, triumphum ſe poſtulare dixiſſet, ſubitoque (2) bonus imperator noctu in urbem, hoſtium plane, invaſiſset, in ſenatum ſe non committebat. Interim ipſo decimo die, quo ipſum oportebat (3) hoſtium numerum & militum renuntiare, (4) irrepſit, ſumma infrequentia. Cum vellet exire, a conſulibus retentus eſt: introducti (5) publicani. Homo undique actus, cum a me maxime vulneraretur, non tulit, & me trementi voce exulem appellavit. Hic, o dii! nihil unquam honorificentius nobis accidit. Conſurrexit ſenatus cum clamore ad unum, ſic ut ad corpus ejus accederet: pari clamore atque impetu publicani. Quid quæris? omnes, tanquam ſi tu eſſes, ita fuerunt. Nihil hominum ſermone foris clarius. Ego tamen (6) teneo ab accuſando, vix mehercule: ſed tamen teneo, vel quod nolo cum Pompejo pugnare (ſatis eſt quod inſtat de Milone) (7) vel quod judices nullos habemus: (8) *ἀπότευγμα* formido. Addo etiam (9) malevolentiam hominum: & timeo, ne illi, me accuſante, (10) aliquid accidat: nec deſpero rem & ſine me, & nonnihil per me confici poſſe. De ambitu

(2) *Bonus imperator*) Ex ambiguo ludit. Nam periti imperatores plerumque noctu irrumpunt in urbes hoſtium. Iſte vero, nequam imperator, cum ſe odio eſſe civitati ſentiret, ſic ut eum hoſtis loco haberet, noctu introivit, convicia veritus & contumelias, ſi interdiu ingrederetur. *Idem*.

(3) *Hoſtium*) Omnibus plene imperatoribus, e provincia reverſis, ulitatum hoc fuiſſe crediderim, ut cæſorum non tam hoſtium, quam militum numerum in ſenatu exponerent. *Idem*.

(4) *Irrepſit*) Hoc eſt, latenter, more animalium repentium, venit in ſenatum, quo tempore ſenatores pauci aderant. Alii legunt, *in re hæſit*. Lipſius vero, *mire hæſit ſumma in frequentia*. Quem vide, Antiq. Lect. IV. 13.

(5) *Publicani*) Syriani, Gabinio infenſi. Queſtum enim ſua damna ad ſenatum venerant: quod, cum Gabinius, finibus provinciæ ſuæ contra leges egreſſus, Alexandriam ad reſtituendum Ptolemæum cum exercitu profectus eſſet; prædones per ejus abſentiam maritima Syriæ loca vaſtarunt. Quo facto, publicanis ea, quæ de publico redemerant, exigere non licuit. Dio lib. XXXIX. *Manut*.

(6) *Teneo*) Antique, pro *teneo me*. Man.

(7) *Vel quod*) Beſſarionis liber habet, *id quod*. Unde factum ſuſpicor, *vel quod*, eorum temeritate, quod aures imperitæ antiquam, non tamen ſatis uſu pervulgatam, loquendi rationem inique ferrent. Eſt enim, *id quod*, pro *ideo quod*. (Terent. *Heaut*. V. 3. 17. *Hec*. III. 3 8.) Totum igitur hunc locum ita legerem ac diſtinguerem: *Teneo ab accuſando, vix mehercule, ſed tamen teneo, id quod nolo cum Pompejo pugnare* (*ſatis eſt quod inſtat de Milone*) *id quod judices nullos habemus*; *ἀπότευγμα formido*. Idem.

(8) Α᾽πότευγμα) Infelicem ſucceſſum, hoc eſt abſolutionem Gabinii. Nam *ἀποτυγχάνω*, ſpe fruſtror, non obtineo. *Idem*.

(9) *Malevolentiam*) In ipſum, an in Gabinium? in ipſum. *Idem*.

(10) *Aliquid accidat*) Contra quam accideret me non accuſante. Timeo, ne abſolvatur. Nam qui me oderunt, fortaſſe illum, me accuſante, ſublevarent. *Idem*.

Digitized by Google

bitu poſtulati ſunt omnes, qui conſulatum petunt: a Memmio, Domitius: a Q. Curtio, bono & erudito adoleſcente, Memmius: a Q. Pompejo, Meſſala, a Triario, Scaurus. (11) Magno res in motu eſt: propterea quod (12) aut hominum, aut legum interitus oſtenditur. Opera datur, ut judicia ne fiant. Res videtur ſpectare ad interregnum. Conſules comitia habere cupiunt: rei nolunt, & maxime Memmius, quod Cæſaris (13) adventu ſperat ſe futurum conſulem: ſed mirum in modum jacet. Domitius cum Meſſala certus eſſe videbatur: Scaurus refrixerat. Appius ſine lege Curiata confirmat ſe Lentulo noſtro ſucceſſurum: qui quidem mirificus illo die (quod pene præterii) fuit in Gabinium: accuſavit majeſtatis: nomina (14) data, cum ille verbum nullum. Habes forenſia. Domi recte, & ipſa domus a redemptoribus tractatur non indiligenter. Vale.

(11) *Magno*) Vict. Man. *magna*.
(12) *Aut hominum, aut legum*) Aut candidatorum, ſi condemnantur; aut legum, ſi abſolvuntur. *Manut.*
(13) *Adventu*) In urbem? minime: quia cum imperio erat: ſed in Galliam Togatam, Cæſaris provinciæ partem, quæ ad ſuffragia veniebat. *Idem.*
(14) *Data*) Prolata, eorum qui participes aut conſcii fuerant majeſtatis imminutæ: quibus teſtibus convinci Gabinius poſſet. *Idem.*

MARCUS Q. FRATRI S.

III. OCCUPATIONUM mearum tibi ſignum ſit librarii manus. Diem ſcito eſſe nullum, quo die non diem pro reo. Itaquidquid conficio, aut cogito, in ambulationis fere tempus confero. Negotia noſtra ſic ſe habent. Domeſtica vero, ut volumus. Valent pueri, ſtudioſe diſcunt, diligenter docentur, & nos, & inter ſe amant. (1) Expolitiones utriuſque noſtrum ſunt in manibus: ſed tua (2) ad perfectum jam res ruſtica Arcani & Laterii. Præterea de aqua & via nihil prætermiſi quadam epiſtola, quin enucleate ad te perſcriberem. Sed me illa cura ſollicitat angitque vehementer, quod dierum jam amplius L. intervallo nihil a te, nihil a Cæſare, nihil ex iſtis locis, non modo literarum, ſed ne rumoris quidem affluxit. Me autem jam & mare iſtuc, & terra ſollicitat: neque deſino (ut fit in amore) ea, quæ minime volo, cogitare. Quare non equidem jam te rogo, ut ad me de te, de rebus iſtis ſcribas (unquam enim, cum potes, prætermittis) ſed hoc te ſcire volo, nihil fere nunquam me ſic expectaſſe, ut, cum hæc ſcribebam, literas tuas. Nunc cognoſce ea, quæ ſunt in republica. Comitiorum

ARG. De rebus domeſticis nonnulla: deſiderium literarum a Quinto: Comitiorum dilationes: Gabinius de ambitu reus. & Ciceronis Q. filii in Rhetore audiendo diligentia. *Anno U. C. 699.*

(1) *Expolitiones*) Ædium. *Manut.*
(2) *Ad perfectum*) P. Manutius hariolabatur; *perfectum. Jam res ruſticas &c.* ut pendeant a verbo *perſcriberem*. Lambinus audacius fecit, intulitque in contextum, *ſed*

rum quotidie ſinguli dies tolluntur obnuntiationibus, magna voluntate (3) bonorum omnium: tanta invidia ſunt conſules propter ſuſpicionem pactorum a candidatis præmiorum. Candidati conſulares quatuor, omnes rei. Cauſæ ſunt difficiles: ſed enitemur ut Meſſala noſter ſalvus ſit: quod eſt etiam cum reliquorum ſalute conjunctum. Gabinium de ambitu reum fecit P. Sylla, ſubſcribente privigno Memmio, fratre Cæcilio, Sylla filio. (4) Contra dixit L. Torquatus, omnibuſque libentibus non obtinuit. Queris, quid fiat de Gabinio? ſciemus de majeſtate triduo: quo quidem in judicio odio premitur omnium generum: maxime teſtibus cæditur: accuſatoribus frigidiſſimis utitur: conſilium varium: quæſitor gravis & firmus Alfius: Pompejus vehemens in judicibus rogandis. Quid futurum ſit, neſcio: locum tamen illi in civitate non video: animum præbeo ad illius perniciem moderatum, ad rerum eventum leniſſimum. Habes fere de omnibus rebus. Unum illud addam. Cicero tuus noſterque ſummo ſtudio eſt Pæonii ſui rhetoris, hominis, opinor, valde exercitati & boni: ſed noſtrum inſtituendi genus eſſe paulo eruditius & (5) θετικώτερον, non ignoras. Quare neque ego impediri Ciceronis iter, atque illam diſciplinam volo; & ipſe puer magis illo declamatorio genere duci & delectari videtur. In quo quoniam ipſi quoque fuimus, patiamur illum ire noſtris itineribus: eodem enim perventurum eſſe confidimus. Sed tamen, ſi nobiſcum eum rus aliquo eduxerimus, in hanc noſtram rationem conſuetudinemque inducemus. Magna enim nobis a te propoſita (6) merces eſt, quam certe noſtra culpa nunquam minus aſſequemur. Quibus in locis, & qua ſpe hiematurus ſis, ad me quam diligentiſſime ſcribas velim. Vale.

ſed tua pene ad tectum jam perducta res eſt ruſtica. Unde autem iſtud deſumpſerit, plane tacet. *Gruter. Ad perfectum*, id eſt, *quaſi perfecta & abſoluta.* Phraſis eſt tectonica certo conſilio a Cicerone ſervata, & illi medicorum perſimilis, *ad tertias, ad quartas*, &c. *F. Junius.*

(3) *Bonorum*) Qui comitia haberi eo anno a conſulibus nolebant, ne præmia conſequerentur pacta a Memmio & Calvino conſularibus candidatis. *Manut.*

(4) *Contra dixit*) In divinationis judicio: accuſator enim, Sylla rejecto, diligi volebat. Ad Att. ep. 16. lib. IV. *Idem.*

(5) θετικώτερον) Subtilius, philoſophicis quæſtionibus magis refertum. *Manut.*

(6) *Merces*) Amoris augendi erga me tui. Epiſt. 5. hujus libri. *Idem.*

M A R C U S Q. F R A T R I S.

IV. GABINIUS abſolutus eſt. Omnino nihil accuſatore Lentulo, ſubſcriptoribuſque ejus infantius: nihil illo conſilio ſordidius. Sed ta-

ARG. De Gabinio propter accuſatoris & ſubſcriptorum infantiam abſoluto perſcribit, & quare nec eum accuſarit, nec defenderit, ſed tantum teſtimonium contra eum dixerit, oſtendit: denique de rebus domeſticis quædam addit. *Anno U. C. 699.*

Digitized by Google

tamen, niſi incredibilis contentio, & preces Pompeji, dictaturæ etiam rumor plenus timoris fuiſset, ipſi Lentulo non reſpondiſset, qui tum illo accuſatore, illoque conſilio ſententiis condemnatus ſit XXXII., cum LXX. tuliſsent. Eſt omnino tam gravi fama hoc judicium, ut videatur reliquis judiciis periturus, & maxime de pecuniis repetundis. Sed vides nullam eſse rempublicam, nullum ſenatum, nulla judicia, nullam in nullo noſtrum dignitatem. Quid plura de judicibus? duo prætorii ſederunt, Domitius Calvinus; is aperte abſolvit, ut omnes viderent: & (1) Cato; is (2) diruptis tabellis de (3) circulo ſe ſubduxit, & (4) Pompejo primus nuntiavit. Ajunt nonnulli, Salluſtius item, me oportuiſſe accuſare. Iis ego judicibus committerem? Quid eſſem, ſi me agente eſſet elapſus? Sed me alia moverunt. Non putaſſet ſibi Pompejus de illius ſalute, ſed de ſua dignitate mecum eſſe certamen: in urbem introiſſet: ad inimicitias res veniſſet: (5) cum Æſernino Samnite Pacidianus comparatus viderer: auriculam fortaſſe mordicus abſtuliſſet; cum Clodio quidem certe rediiſſet in gratiam. Ego vero meum conſilium (ſi præſertim tu non improbas) vehementer approbo. Ille, cum a me ſingularibus meis ſtudiis ornatus eſſet, cumque ego illi nihil deberem, ille mihi omnia; tamen in repubblica me a ſe diſſeotientem non tulit, (nihil dicam gravius) & minus potens eo tempore, quid in me florentem poſſet, oſtendit: nunc, cum ego ne cutem quidem multum poſſe, Res quidem publica certe nihil poſſit, unus ille omnia, cum illo ipſo contenderem? Sic enim faciendum fuiſſet. Non exiſtimo te putare id mihi ſuſcipiendum fuiſſe. Alterutrum, inquit idem Salluſtius, defendiſſes, idque Pompejo contendenti dediſſes: etenim vehementer orabat. Lepidum amicum Salluſtium, qui mihi aut inimicitias putet periculoſas ſubeundas fuiſſe, aut infamiam ſempiternam. Ego vero hac mediocritate delector: ac mihi illud jucundum eſt, quod, cum teſtimonium ſecundum fidem & religio-

(1) *Cato*) Non is, qui poſtea *Uticenſis* dictus eſt. Erat enim hoc anno prætor: prætores autem in aliorum prætorum conſilio judices ſediſſe, non eſt ut credi poſſit. Accedit illa ratio, quod vir omnium optimus & conſtantiſſimus cum eſſet, nunquam, adulandi gratia, Gabinium abſolutum primus Pompejo nuntiaſſet. Eſt igitur alius Cato, vel Porcius, vel Hoſtilius: qui ſua ſententia Gabinium videtur abſolviſſe. De C. Catone, qui tribunus pl. fuit Marcellino & Philippo coſſ. non licet intelligi. Non enim uno tantum anno poſt tribunatum gerere præturam potuit. *Manut.*

(2) *Diruptis*) Malim *diremptis*, pro, *diſcretis*, *dinumeratis*: ut, quæ damnaſſent, cognoſceretur. Non enim diſceſſit Cato, niſi poſtea quam tabellis dinumeratis, Gabinium vidit abſolutum. *Idem.* Junius vero *direptis* legit ex interpolato Mſ.

(3) *Circulo*) Ubi judices circa prætoria tribunal ſedentes ſententias tulerant. *Idem.*

(4) *Pompejo*) Extra urbem. Nam erat cum imperio. Id confirmant illa, quæ paulo poſt ſequuntur, verba: *In urbem introiſſet*. Idem.

(5) *Cum Æſernino*) Inſigne par gladiatorum inductum videretur, ut Pacidianus cum Æſernino pugnaturus: de quibus Lucilius poeta. Vide libellum de optimo genere Orat. cap. 6. *Idem.*

Digitized by Google

ligionem graviſſime dixiſſem, reus dixit, ſi (6) in civitate licuiſſet ſibi eſſe, mihi ſe (7) ſatisfacturum: neque me quidquam interrogavit. De verſibus, quos tibi a me ſcribi vis, deeſt mihi quidem opera, quæ non modo tempus, ſed etiam animum vacuum ab omni cura deſiderat: ſed abeſt etiam ἐνθυσιασμός: non enim ſumus omnino ſine cura venientis anni: etſi ſumus ſine timore. Simul & illud (ſine ulla mehercule ironia loquor) tibi iſtius generis in ſcribendo priores partes tribuo, quam mihi. De bibliotheca tua Græca ſupplenda, libris commutandis, Latinis comparandis, valde velim iſta confici, præſertim cum ad meum quoque uſum ſpectent. Sed ego, mihi ipſi iſta per quem agam, non habeo: neque enim venalia ſunt, quæ quidem placeant, & confici niſi per hominem & peritum & diligentem non poſſunt. Chryſippo tamen imperabo, & cum Tyrannione loquar. De (8) fiſco quid egerit Scipio, quæram. Quod videbitur rectum eſſe, curabo. De Aſcanione, tu vero, quod voles, facies: me nihil interpono. De (9) ſuburbano, quod non properas, laudo: ut tu habeas, hortor. Hæc ſcripſi a. d. IX. Kal. Nov. quo die ludi (10) committebantur, in Tuſculanum proficiſcens, ducenſque mecum Ciceronem meum in ludum diſcendi, non luſionis. Ea re non longius, (11) quam vellem, quod (12) Pontino ad triumphum a. d. III. Non. Novemb. volebam adeſſe: etenim erit neſcio quid negotioli nam Cato & Servilius prætores prohibituros ſe minantur: nec, quid poſſint, ſcio. Ille enim & Appium conſulem ſecum (13) habebit, & prætores, & tribunos plebis. Sed minantur tamen: in primiſque (14 ἄρη πνέων Q. Scævola. Cura, mi ſuaviſſime & cariſſime frater, ut valeas.

MAR.

(6) *In civitate*) Si abſolutus eſſet. Damnati enim de majeſtate exulabant. *Manut.*

(7) *Satisfacturum*) Gratiam relaturum, quod eum non accuſaſſem, teſtimonio contentus. *Idem.*

(8) *Fiſco*) Ærario. Hac de re extrema epiſtola ſequenti his verbis: *Ab ærario puto confectum eſſe, dum abſum.* Quærere præterea, quid plane rei ſit, inepti hominis eſſet, vereque, quod ajunt, nodum in ſcirpo quærentis. *Idem.*

(9) *Suburbano*) Emendo. Supra. *Idem.*

(10) *Committebantur*) *Committi ludos*, pro *incipi*, ignorat, opinor, nemo. *Idem.*

(11) *Quam vellem*) Non placet hæc loquendi ratio, *non longius, quam vellem.* Perpendatur ſententia: ineſſe quiddam, quod teretes aures offendat, ſentietur. Forte abundat, *quam vellem*. Idem.

(12) *Pontino*) Alias *Pontinio*, vel *Pomptino*, de Allobrogibus triumphaturo. Præturam geſſit Cicerone conſule. Ejuſdem in Cilicia legatus fuit. *Idem.*

(13) *Habebit*) Vide *Fam.* IV. 16.

(14) Ἄρη πνέων) *Martem ſpirans.* Dictum de iis, qui terribile quiddam vultu præ ſe ferunt. Sic in epiſt. ad Atticum 11. lib. XV. *Hoc loco, fortibus ſane oculis, Caſſius, (Martem ſpirare diceres) ſe in Siciliam non iturum.* Ἀρηβλέπων dixit Ariſtophanes. *Manut.*

MARCUS Q. FRATRI S.

V. QUOD quæris, quid de illis libris egerim, quos, cum eſſem in Cumano, ſcribere inſtitui: non ceſſavi, neque ceſſo: ſed ſæpe jam ſcribendi totum conſilium rationemque mutavi. Nam, jam duobus factis libris, in quibus, novendialibus iis feriis, quæ fuerunt Tuditano & Aquilio conſulibus, ſermo eſt a me inſtitutus Africani, paulo ante mortem, & Lælii, Phili, Manilii, Q. Tuberonis, & Lælii generorum Fannii & Scævolæ: ſermo autem in novem & dies & libros diſtributus de optimo ſtatu civitatis, & de optimo cive: ſane texebatur opus luculenter, hominumque dignitas aliquantum orationi ponderis afferebat. Hi libri cum in Tuſculano mihi legerentur, audiente Salluſtio: admonitus ſum ab illo, multo majore auctoritate illis de rebus dici poſſe, ſi ipſe loquerer de republica, præſertim cum eſſem non Heraclides Ponticus, ſed conſularis, & is, qui in maximis verſatus in republica rebus eſſem: quæ tam antiquis hominibus attribuere, ea viſum iri ficta eſſe: oratorium ſermonem in illis noſtris libris, quod eſſet de ratione dicendi, belle a me removiſſe, ad eos tamen retuliſſe, quos ipſe vidiſſem: Ariſtotelem denique, quæ de republica & præſtante viro ſcribat, ipſum loqui. Commovit me, & eo magis, quod maximos motus noſtræ civitatis attingere non poteram, quod erant inferiores, quam illorum ætas, qui loquebantur. Ego autem id ipſum tum eram ſecutus, ne in noſtra tempora incurrens offenderem quempiam. Nunc & id vitabo, & loquar ipſe tecum; & tamen illa quæ inſtitueram, ad te, ſi Romam venero, mittam. Puto enim te exiſtimaturum, a me libros illos non ſine aliquo meo ſtomacho eſſe relictos. Cæſaris amore, quem ad me perſcripſit, unice delector: promiſſis iis, quæ oſtendit, non valde pendeo: nec honores ſitio, nec deſidero gloriam: magiſque ejus voluntatis perpetuitatem, quam promiſſorum exitum expecto. Vivo tamen in ea ambitione, & labore, tanquam id, quod non poſtulo, expectem. Quod me de faciendis verſibus rogas; incredibile eſt, mi frater, quam egeam tempore: nec ſane ſatis commoveor animo ad ea, quæ vis canenda. (1) Ὑποθέσεις vero ad ea, quæ ipſe ego ne cogitando quidem conſequor, tu qui omnes iſto eloquendi & exprimendi genere ſuperaſti, a me petis? Facerem tamen ut poſſem; ſed (quod te minime fugit) opus eſt ad poema quadam animi alacritate, quam plane mihi tempora eripiunt. Abduco equidem me ab omni rei-

ARG. De libris de republica, Salluſtii monitu, refingendis: de Cæſaris erga ſe amore: de verſibus ſcribendis excuſatio: de reip. ſtatu conqueſtio: de Gabinio a ſe non defenſo, & de ſuo in libris Quinto emendis ſtudio. *Anno* U. C. 699.

(1) Ὑποθέσεις) *Argumenta*, materiem.

reipublicæ cura, dedoque literis: ſed tamen indicabo tibi, quod mehercule in primis te celatum volebam. Angor, mi ſuaviſſime frater; angor nullam eſse rempublicam, nulla judicia, noſtrumque hoc tempus ætatis, quod in illa auctoritate ſenatoria florere debebat, aut forenſi labore jactari, aut domeſticis literis ſuſtentari. Illud vero, quod a puero adamaram,

2 *Αἰὲν ἀριστεύειν, ϗ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.*

totum occidiſse: inimicos a me partim non oppugnatos, partim etiam eſse defenſos: meum non modo animum; ſed ne odium quidem eſse liberum: unumque ex omnibus Cæſarem eſse inventum, qui me tantum, quantum ego vellem, amaret, aut etiam (ſicut alii putant) hunc unum eſse, (3) qui vellet. Quorum tamen nihil eſt ejuſmodi, ut ego me non multa conſolatione quotidie leniam: ſed illa erit conſolatio maxima, ſi una erimus. Nunc ad illa vel graviſſimum accedit, tui deſiderium. Gabinium ſi, ut Panſa putat oportuiſse, defendiſsem, concidiſsem: qui illum oderunt (ii ſunt toti ordines) propter quem oderunt, me ipſum odiſse cœpiſsent. Tenui me, ut puto, egregie, tantum ut facerem quantum omnes viderent. Et in omni ſumma, ut mones, valde me ad otium pacemque converto. (4) De libris Tyrannio eſt ceſsator: Chryſippo dicam: ſed res operoſa eſt, & hominis perdiligentis. Sentio ipſe, qui in ſummo ſtudio nihil aſsequor. De Latinis vero quo me vertam, neſcio: ita mendoſe & ſcribuntur, & veneunt: ſed tamen, quod fieri poterit, non negligam. Crebrius, ut ante ad te ſcripſi, Romæ eſt: & qui omnia (5) adjurant, debere tibi valde renuntiant. (6) Ab ærario puto confectum eſse, dum abſum.

(2) Αἰὲν) *Semper fortiter agere, & aliis præſtare*. Iliad. Η'. 93.
(3) *Qui vellet*) Quaſi unus Cæſar non alicujus commodi ſpe, ſed vere atque ex animo planeque ſua ſponte amaret. *Manut.*

(4) *De libris*) Supra, epiſt. 4.
(5) *Adjurant*) Cogunt ſibi credi, jurejurando ad aſſeverationem adjuncto. *Manut.*
(6) *Ab ærario*) Supra, epiſt. 4.

MARCUS Q. FRATRI S.

VI. QUATUOR tragœdias XVI diebus abſolviſse cum ſcribas, tu quidquam ab alio mutuaris? & (1) κλέος quæris, cum Electram & Troadem ſcripſeris? Ceſsator eſse noli: & illud, (2) γνῶθι

ARG. Tragœdias a Quinto ſcriptas ſibi mitti vult. *Anno* U. C. 699.
(1) Κλέος) *Laudem*. Alii aliis modis caſtigaverunt. Nonnulli χεῖος legunt Germani, πλέον. Nobis immutare non tutum viſum eſt: magis enim adhuc vulgatas lectiones improbare poſſumus, quam veram eſſe ullam ex ipſis confirmare, aut ipſi certiorem in medium adferre. *Victor*. Legendum, χεῖος, quod antecedentia docent. *Qui abundas, cur debeas? cur æs alienum contrahas tibi?* F. Junius.
(2) Γνῶθι) *Noſce teipſum*. De hoc Apollinis præcepto, vide Tuſc. I, 22.

σιαυτόν, noli putare ad arrogantiam minuendam ſolum eſse dictum, verum etiam ut bona noſtra norimus. Sed & iſtas & Erigonam mihi velim mittas. Habeas ad duas epiſtolas proximas.

MARCUS Q. FRATRIS.

VII. ROMÆ, & maxime (1) Appia, ad Martis, mira proluvies. Craſſipedis ambulatio ablata, horti, tabernæ plurimæ: magna vis aquæ uſque ad piſcinam. (2) Viget illud Homeri,

Ἦμαρ' ὀπωρινῷ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ
Ζεύς.

Cadit enim in abſolutionem Gabinii

Ὅτε δήγ' ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ.
Οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας.
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.

Sed hæc non curare decrevi. Romam cum venero, quæ perſpexero, ſcribam ad te, & maxime de (3) Dictatura: & ad Labienum, & ad Ligurium literas dabo. Hanc ſcripſi ante lucem, ad lychnuchum ligneolum, qui mihi erat perjucundus, quod eum te ajebant, cum eſſes Sami, curaſſe faciendum. Vale, mi ſuaviſſime & optime frater.

ARG. Proluviem ingentem fuiſſe ſcribit, & epiſtolas promittit. *Anno* U. C. 699.

(1) *Appia, ad Martis*) Appia via, ad ædem Martis. *Manutius.*

(2) *Viget illud Homeri*) Accidit plane, quod in illis verſibus, dixit Homerus, Iliad. 11. 385. *Jovem magnos imbres fundere, cum eſt hominibus, juſtitiam non colentibus, iratus.* Videtur enim ideo *proluviem* hanc immiſiſſe, quia Gabinium contra leges abſolutum inique ferat. *Manut.*

(3) *Dictatura*) Ad quam res videtur ſpectare. Diſcordiis enim civium comitia producuntur, quas dictatoria poteſtas ſedabit. Supra, & infra, & ad Attic. epiſt. 16. lib. IV. *Idem.*

MARCUS Q. FRATRIS.

VIII. SUPERIORI epiſtolæ quid reſpondeam, nihil eſt: quæ plena ſtomachi & querelarum eſt: quo in genere alteram quoque te ſcribis pridie Labieno dediſſe, qui adhuc non venerat. Delevit enim mihi omnem moleſtiam recentior epiſtola. Tantum te & moneo, & rogo, ut in iſtis moleſtiis, & laboribus, & deſideriis recordere, conſilium noſtrum quod fuerit profectionis tuæ: non enim commoda quædam ſequebamur parva, ac mediocria. Quid enim erat, quod diſceſſu noſtro emendum putaremus? Præſidium firmiſſimum petebamus ex optimi & potentiſſimi viri benevolentia ad omnem ſtatum noſtræ dignitatis. Plura

ARG. De Cæſaris amicitia, & cautione in literis dandis adhibenda: de ſpe Candidatorum conſulatus: de Dictaturæ timore & de Milonis ludis. *Anno* U. C. 699.

Digitized by Google

ponuntur in in ſpe, quam in pecuniis: (1) reliqua ad jacturam ſtruentur. Quare ſi crebro referes animum tuum ad rationem & veteris conſilii noſtri, & ſpei, facilius iſtos militiæ labores, cæteraque, quæ te offendunt, feres: & tamen, cum voles, depones. Sed ejus rei maturitas neque dum venit, & tamen jam appropinquat. Etiam illud te admoneo, ne quid ullis literis committas, quod ſi prolatum ſit, moleſte feramus. Multa ſunt, quæ ego neſcire malo, quam cum aliquo periculo fieri certior. Plura ad te vacuo animo ſcribam, cum (ut ſpero) ſe Cicero meus belle habebit. Tu velim cures, ut ſciam, quibus nos dare oporteat eas, quas ad te deinde literas mittemus: Cæſariſne tabellariis, ut is ad te protinus mittat, an Babieni. Ubi enim iſti ſint (2) Nervii, & quam longe abſint, neſcio. De virtute & gravitate Cæſaris, quam in ſummo (3) dolore adhibuiſset, magnam ex epiſtola tua accepi voluptatem. Quod me inſtitutum ad illum poema jubes perficere; etſi diſtentus cum opera, tum animo ſum multo magis, quoniam tamen ex epiſtola, quam ad te miſeram, cognovit Cæſar me aliquid eſse exorſum, revertar ad inſtitutum, idque perficiam his ſupplicationum otioſis diebus, quibus Meſsalam jam noſtrum reliquoſque moleſtia levatos vehementer gaudeo: eumque quod certum conſulem cum Domitio numeratis, nihil a noſtra opinione diſsentitis. Ego Meſsalam Cæſari (4) præſtabo. Sed Memmius in (5) adventu Cæſaris habet ſpem: in quo illum puto errare: hic quidem friget. Scaurum autem jampridem Pompejus abjecit. Res prolatæ. Ad interregnum comitia adducta. Rumor dictatoris injucundus bonis: mihi etiam magis, quæ loquuntur. Sed tota res & timetur, & refrigeſcit. Pompejus plane ſe negat velle: antea ipſe mihi non negabat. Hirrus (6) auctor fore videtur. O dii, quam ineptus! quam ſe ipſe amans ſine rivali! Craſsum Junianum, hominem mihi deditum, (7) per me deterruit. Velit, nolit, ſcire difficile eſt. Hirro tamen agente, nolle ſe (8) non probabit. Aliud hoc tempore de republica nihil loquebantur. Agebatur quidem certe nihil. Ser-

---

(1) *Reliqua*) Præter ſpem: aut, præter ea, quæ jam habemus, a nobis ipſis parta. Quæcunque, inquit, ſtruis, ad jacturam ſtruentur: id eſt, ejuſmodi erunt, ut aliquid ex iis quotidie poſſis amittere. At Cæſaris præſidium erit firmiſſimum: idque petimus ad omnem ſtatum noſtræ dignitatis. *Manut.*

(2) *Nervii*) Ubi nunc hibernis cum legione. Cæſar Comm. lib. V. *Manut.*

(3) *Dolore*) Ob legatos cum legione & cohortibus cæſos. Comm. lib. V. *Idem.*

(4) *Præſtabo*) Efficiam, ſi erit conſul, ne quid agat in magiſtratu contra Cæſaris voluntatem. *Idem.*

(5) *Adventu*) Vide libri hujus ep. 2.

(6) *Auctor*) Quia deſignatus Trib. pl.

(7) *Per me deterruit*) Mea opera Pompejus effecit, ut capitum de dictatura conſilium Craſſus abjecerit. Hoc enim, & quæ ſequuntur, ad Pompejum, non ad Hirrum, convenit referri: ſi tamen is eſt, de quo Plutarchus: qui, inito Tribunatu, egit de dictatore Pompejo. *Manut.*

(8) *Non probabit*) Non perſuadebit hominibus, cum per ejus amicum agatur. *Idem.*

Serrani (9) Domeſtici filii funus perluctuoſum fuit a d. VIII. kal. Decemb. Laudavit pater (10) ſcripto meo. Nunc de Milone. Pompejus ei (11) nihil tribuit, & omnia Guttæ: dicitque ſe perfecturum, ut in illo Cæſar incumbat. Hoc horret Milo: nec injuria: &, ſi ille dictator factus ſit, pene diffidit. Interceſſorem dictaturæ ſi juverit manu & præſidio ſuo, Pompejum metuit inimicum: ſi non juverit, timet ne per vim perferatur. Ludos apparat magnificentiſſimos: ſic, inquam, ut nemo ſumptuoſiores. Stulte bis terque, non poſtulatus: vel quia munus magnificum dederat, vel quia facultates non erant, vel quia (12) magiſter, vel quia potuerat magiſtrum ſe, (13) non ædilem, putare. Omnia fere ſcripſi. Cura, mi cariſſime frater, ut valeas.

(9) *Domeſtici*) Cognomen Serrani. *Idem.*

(10) *Scripto meo*) Cum orationem, ei a me ſcriptam de laudibus filii, legeret. *Idem.*

(11) *Nihil tribuit*) Minime illi, anno ſequenti conſulatum petituro, ſtudet; maxime vero Guttæ. *Idem.*

(12) *Magiſter*) Hereditatis dividendæ.

(13) *Non ædilem*) Cui mortuo ludos dat.

MARCUS Q. FRATRI S.

IX. DE Gabinio nihil fuit faciendum iſtorum, quæ amantiſſime (1) cogitata ſunt. (2) Τότε μοὶ χάνοι. Feci ſumma cum gravitate, ut omnes ſentiunt, & ſumma cum lenitate, quæ feci. Illum neque urſi, neque levavi. Teſtis vehemens fui: præterea quievi. Exitum judicii fœdum & pernicioſum leviſſime tuli. Quod quidem bonum mihi nunc denique redundat, ut his malis reipublicæ, licentiaque audacium, qua ante rumpebar, nunc ne movear quidem. Nihil eſt enim perditius his hominibus, his temporibus. Itaque ex republica quoniam nihil jam voluptatis capi poteſt: cur ſtomacher, neſcio. Literæ me, & ſtudia noſtra, & otium, villæque delectant, maximeque pueri noſtri. Angit unus Milo: ſed velim finem afferat conſulatus: in quo enitar non minus, quam ſum eniſus in noſtro: tuque iſtinc, quod facis adjuvabis. De quo cætera (niſi plane vis eripuerit) recte ſunt: de re familiari timeo. (3) Ὁ δὲ μαίνεται οὐκ ἔτ' ἀνεκτῶς, qui ludos H-S CCC comparet. Cujus in hoc uno (4) conſiderantiam & ego ſuſtinebo, ut potero, &, tu ut poſſis, eſt

ARG. [illegible] rebus publicis & domeſticis perſcribit. *Anno U. C. 699.*

(1) *Cogitata*) Quæ ad me ſcripſiſti.

(2) Τότε μοὶ χάνοι) Hoc eſt, *tunc mihi dehiſcat lata terra*: cum hoc ſcilicet flagitium commiſero. *Iliad.* Δ. 182. *Manut.*

(3) Ὁ δὲ μαίνεται) *Hic autem inſanit ſic, ut ferri amplius non poſſit.* Odyſſ. 9. 350. *Idem.*

(4) *Conſiderantiam*) Ego hunc locum corruptum puto: verbum enim hoc barbarum eſt; quod ſi latinum ſit & elegans, ſententiæ tamen admodum repugnat & contrarium eſt; erat enim temeritas & inſania potius quædam rem ſuam familiarem effundere in ludorum apparatione. Oſtendit autem verbis Homeri nunc illum tantopere inſanire, ut non amplius ſuſtineri poſſit. Ut quod de illo

eſt tuorum nervorum. De motu temporum venientis anni, nihil te intelligere volueram domeſtici timoris, ſed de communi reipublicæ ſtatu: in quo etiam ſi nihil procuro, tamen nihil curare vix poſſum. Quam autem te velim cautum eſſe in ſcribendo, ex hoc conjicito, quod ego ad te ne hæc quidem ſcribo, quæ palam in republica turbantur, ne cujuſquam animum meæ literæ interceptæ offendant. Quare domeſtica cura te levatum volo. In republica ſcio quam ſollicitus eſſe ſoleas. Video Meſſalam noſtrum conſulem, ſi per interregem, (5) ſine judicio: ſi per dictatorem, tamen ſine periculo. Odii nihil habet. Hortenſii calor multum valebit. Gabinii abſolutio, lex (6) impunitatis putatur, (7) E'ν παρέργῳ. De dictatore tamen actum adhuc nihil eſt. Pompejus abeſt: Appius miſcet: Hirrus (8) parat: multi interceſſores numerantur: populus non curat: principes nolunt: ego quieſco. De (9) mancipiis, quod mihi polliceris, valde te amo: & ſum equidem, uti ſcribis, & Romæ, & in prædiis (10) infrequens. Sed cave, amabo, quidquam, quod ad meum commodum attineat, niſi maximo tuo commodo & maxima tua facultate, mi frater, cogitaris. De (11) epiſtola Vatinii, riſi: ſed me ab eo ita obſervari ſcio, ut ejus iſta odia non ſorbeam ſolum, ſed etiam concoquam. Quod me hortaris ut abſolvam, habeo abſolutum, ſuave, mihi quidem uti videtur, (12) ἔπος ad Cæſarem: ſed quæro locupletem tabellarium, ne accidat quod Erigonæ tuæ: cui ſoli, Cæſare imperatore, iter ex Gallia tutum non fuit. * (13) Quid? ſi cæmentum bonum non haberem, deturbem ædificium? quod quidem quotidie mihi magis placet: in primiſque inferior porticus, & ejus conclavia fiunt recte. De (14) Arcano, Cæſaris opus eſt, vel mehercule etiam elegantio-

illo Plinius lib. XXXVI. cap. 15. tradit, cum hoc loco conveniat, *Itaque & ipſum Milonem H S ſeptuagintа millia æris alieni debuiſſe inter prodigia humani animi judico*. Victor. Malim *inconſiderantiam*, vocabulo inuſitato, ſed tamen ab *inconſiderans* uſitato. *Manut.*

(5) *ſine judicio*) Quem hic locum habet judicii mentio; cum in proxima epiſtola jam dixerit, illum eſſe abſolutum? Intellige de altero, quod impendebat, de ambitu judicio. *Idem*.

(6) *Impunitatis*) His verbis nocentem Meſſalam ſignificat. Fore tamen ut abſolvatur, tribus cauſis dixit: quod odii nihil habeat: quod pro eo contendet Hortenſius: quod, abſoluto Gabinio, nemo jam videtur ita nefarius, qui abſolvi non poſſit. *Idem*.

(7) E'ν παρέργῳ) Breviter, velut in curſu.

(8) *Parat*) Ut legem ferat de Dictatura, cum ſcilicet tribunus pl. erit. *Manut.*

(9) *Mancipiis*) Ad me mittendis, Gallico aut Britannico bello captis. *Idem*.

(10) *Infrequens*) Cum paucis mancipiis. *Idem*.

(11) *Epiſtola*) Literis Roma ad Cæſarem miſſis, quæcumque diceret ageretve Cicero, tanquam explorator ſignificabat. *Idem*.

(12) ἔπος) Poema.

(13) *Quid, ſi cæmentum*) Minime placet hæc ab ἔπος ad ædificium ſubita tranſitio. Nec dubito, quin hujus partis, in qua de Quinti agitur villa, fortaſſe in Laterio, initium deſideretur. Itaque viſum eſt, ut hac nota *, quaſi lacunam loci ſignificarem, a ſuperioribus inferiora disjungerem. *Manut.*

(14) *Arcano*) Quinti fundo. *Cæſaris opus*: maximum videlicet. *Idem*.

Digitized by Google

ctoris alicujus : imagines enim iſtæ, & palæſtra, & piſcina, & (15) nilus, multorum (16) Philotimorum eſt, non Diphilorum: ſed & ipſi ea adibimus, & m ttremus, & mandabimus. De Felicis teſtamento tum magis querare, ſi ſcias. Quas enim tabulas ſe putavit obſignare, in quibus (17) in unciis (18) firmiſſimum tenuerat (lapſus eſt per errorem & ſuum, & Sicuræ ſervi) non obſignavit: quas noluit, eas obſignavit. (19) Ἀλλ' *οἰμωζέτω*: nos modo valeamus. Ciceronem, & ut rogas, amo, & ut meretur, & ut debeo. Dimitto autem a me, & ut a magiſtris ne abducam, & quod mater Pomponia diſcedit, ſine qua elacitatem pueri pertimeſco. Sed ſumus una tamen valde multum. Reſcripſi ad omnia, mi ſuaviſſime & optime frater. Vale.

---

(15) *Nilus*) Ut opinor, plures rivulos, e ſalientibus aquis in piſcinam diverſis partibus confluentes, appellat Nilum: quod, ut hoc flumen oſtiis ſeptem profluit in mare, ſic ſalientes illæ in piſcinam rivulis multis, quaſi parvus Nilus, perveniant. *Idem.*

(16) *Philotimorum eſt, non Diphilorum*) Diligentiam Philotimi, negligentiam Diphili ſignificat. Hoc, inquit, Diphili negotium non eſt, ſed Philotimi; neque vero unius Philotimi, ſed multorum. *Idem.*

(17) *In unciis*) *Aſſis* nomine tota ſignificatur hereditas. *As*, qui & libra, duodecim in partes, quæ dicuntur unciæ, dividitur. Duodecim igitur partes bonorum ſuorum, poſtea quam eſſet mortuus, fieri Felix volebat. Sed, ut in propinqua morte, mente perturbatus. Sicuræ etiam ſervi imprudentia, tabulas de unciis non obſignavit: alteras, alium in ſententiam, a ſe antea ſcriptas obſignavit. *Idem.*

(18) *Firmiſſimum tenuerat*) Conſilium illud de bonis ſuis in XII. partes inter coheredes dividendis mutare noluerat. *Idem.*

(19) Ἀλλ' *οἰμωζέτω*) Videtur eſſe finis ſenarii ex aliqua vetere comœdia, & ſignificat, *Illi* mortuo *male ſit*, qui tam male ſuis co. ſuluerit: nos valeamus. *Idem.*

M. TUL.

M. TULLII CICERONIS EPISTOLÆ AD BRUTUM.

CICERO BRUTO S.D.

I. LUCIUS Clodius, tribunus plebis deſignatus, valde me diligit, vel, ut (1) ἐμφατικώτερον (2) dicam, valde me amat. Quod cum mihi ita perſuaſum ſit, non dubito (bene enim me noſti) quin illum quoque judices a me amari. Nihil enim mihi minus hominis videtur, quam non reſpondere in amore iis, a quibus provocere. Is mihi viſus eſt ſuſpicari, nec ſine magno quidem dolore, aliquid a ſuis, vel per ſuos potius inimicos ad te eſſe delatum, quo tuus animus a ſe eſſet alienior. Non ſoleo, mi Bru-

ARGUMENTUM. Poſt interitum C. Cæſaris, M. Brutus, qui conjurationis in illum particeps atque etiam auctor princepſque fuerat, Cretam provinciam a ſenatu accepit adminiſtrandam; nec ita multo poſt, plebis concitatæ furorem extimeſcens, urbe ceſſit; redituque deſperato, cum in Creta non multum neque ſibi neque reip. præſidii putaret eſſe, intendit animum ad Macedoniam: quam ei Q. Hortenſius prætor, Hortenſii oratoris filius, facile tradidit. Nam Cæſar, de Parthica expeditione cogitans, & magiſtratus in triennium creaverat, & provincias diviſerat: ex quibus Macedoniam regi a M. Bruto, abſoluta prætura, voluerat. Ad eum igitur Macedoniæ præfectum Cicero ſcribit. Ac primo quidem de L. Clodii Trib. pl. ſingulari & cognito in ſe Brutumque amore ac fide. *Anno* U. C. 710.

(1) Ἐμφατικώτερον) Luculentius, cum majori ſignificatione.

(2) *Dicam*) *Dicam* in nullis invenitur MSS. & ſane poteſt omitti, ſoletque non raro, ſententiis non modo non imminuta, ſed etiam grata brevitate. *Malaſp.*

Brute, (quod tibi notum eſſe arbitror) temere affirmare de altero: eſt enim periculoſum, propter occultas hominum voluntates, multiplicesque naturas. Clodii animum perſpectum habeo, cognitum, judicatum: multa ejus indicia, ſed ad ſcribendum non neceſſaria. Volo enim hoc teſtimonium tibi videri potius, quam epiſtolam. Auctus Antonii beneficio eſt: ejus ipſius beneficii magna pars (3) a te eſt: itaque eum, ſalvis nobis, vellet ſalvum. In eum autem locum rem adductam intelligit (eſt enim, ut ſcis, minime ſtultus) ut utrique ſalvi eſſe non poſſint. Itaque nos mavult. De te vero amiciſſime & loquitur, & ſentit. Quare, ſi quis ſecus ad te de eo ſcripſit, aut ſi coram locutus eſt, pero a te etiam atque etiam, mihi ut potius credas, qui & facilius judicare poſſum, quam ille neſcio quis, & te plus diligo. Clodium tibi amiciſſimum exiſtima, civemque talem, qualis, & prudentiſſimus, & fortuna (4) optima eſſe debet.

(3) *A te eſt*) Quia tu ſimul cum Antonio beneficium illud in Clodium contuliſti. Quod autem beneficium hoc fuit? forſitan ipſe tribunatus: quem, Antonio conſule, & Bruto prætore ſuffragantibus, obtinere facile potuit. *Manut*.

(4) *Fortuna optima*) Qui fortuna ſunt deteriore, vetera odere, nova exoptant, ut ait Salluſtius in Catilina. Ergo Clodius ſtabilem rempublicam cupit. *Idem*.

CICERO BRUTO S.

II. SCRIPTA & obſignata jam epiſtola, literæ mihi redditæ ſunt a te, plenæ rerum novarum: maximeque mirabile, Dolabellam quinque cohortes miſiſſe in Cherroneſum. Adeone copiis abundat, ut is, qui (1) ex Aſia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? Quinque autem cohortibus (2) quidnam ſe facturum arbitratus eſt, (3) cum tu eo quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes? quas quidem cohortes ſpero jam tuas eſſe, quoniam latro ille tam fuit demens. Tuum conſilium vehementer laudo, quod non prius exercitum Apollonia, Dyrrhachioque moviſti, quam de Antonii fuga audiſti,

ARG. Reſpondet epiſtolæ de cohortibus quinque a Dolabella in Cherroneſum miſſis, ejuſque dementiam miratur, & Bruti conſilium de eo perſequendo laudat: in ſeditionis auctoribus dimittendis clementiam Bruti reprehendit, & ſuas in Antonium invectivas defendit. *Anno* U. C. 710.

(1) *Ex Aſia fugere*) Ex Aſia cedentem Dolabellam, & in urbem Laodiceam receptum, C. Caſſius, cui Dolabellæ oppugnandi curam ſenatus mandaverat, cum XII. legionibus obſedit. Appianus. *Manut*.

(2) *Quidnam ſe*) Man. Grut. *quid ſe nam*.

(3) *Cum tu eo*) Dictum paulo durius videri poteſt: cum neque Cicero ipſe eodem modo locutus alibi ſit, neque quiſquam, quod ſciam, de iis, qui optime Latine ſcripſiſſe exiſtimantur. At ſi, *eo haberes*, ita accipias, quaſi, *prope eum locum haberes*, ferri fortaſſe poſſet: ut genus loquendi, quale illud, ſit, cum dicebant, *eſſe ad urbem*, hoc eſt *eſſe prope urbem*. Manut.

Bruti eruptione, populi Romani victoria. Itaque, quod ſcribis, poſtea ſtatuiſſe te ducere exercitum in Cherroneſum, nec pati, ſceleratiſsimo hoſti ludibrio eſſe imperium populi Romani, facis ex tua dignitate, & e republica. Quod ſcribis de ſeditione, quæ facta eſt in legione quarta: (4) de Antoniis, (in bonam partem accipies) magis mihi probatur militum ſeveritas, quam tua. Te benevolentiam exercitus equitumque expertum eſſe, vehementer gaudeo. De Dolabella, ut ſcribis, ſi quid habes novi, facies me certiorem: in quo valde delector, me ante (5) providiſſe, ut tuum judicium liberum eſſet cum Dolabella belli gerendi: & id valde pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad rempublicam; ut nunc judico, ad dignitatem tuam. Quod ſcribis, me (6) maximo otio egiſſe, ut inſectarer Antonios, idque laudas: credo ita videri tibi: ſed illam diſtinctionem tuam nullo pacto probo. Scribis enim, *acrius prohibenda bella civilia eſſe, quam in ſuperatos iracundiam exercendam*. Vehementer a te, Brute, diſſentio: nec clementiæ tuæ concedo, ſed ſalutaris ſeveritas vincit inanem ſpeciem clementiæ. Quod ſi clementes eſse volumus, nunquam deerunt bella civilia. Sed de hoc tu videris. De me poſsum idem, quod Plautinus pater in Trinummo: *mihi quidem ætas acta ferme eſt: tua iſtuc refert maxime*. Opprimemini, (mihi crede) Brute, niſi providetis. Neque enim populum ſemper eundem habebitis, neque ſenatum, neque ſenatus ducem. Hæc ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi puta. Nihil poteſt eſse verius. XIV. Kal. Majas.

M. T.

---

(4) *De Antoniis*) Illam ſeditionem concitavit C. Antonius Marci frater, cum eſſet in poteſtate Bruti. Itaque explano, *de Antoniis*, de partibus Antoniorum fratrum ſublevandis. Quod autem infert, *magis mihi probatur militum ſeveritas: quam tua*; ſignificat id, quod a Dione ſcriptum legimus; cum milites ipſi, qui ſeditionem fecerant, ut delictum ſuum quodammodo corrigerent, ſeditionis auctores occiderunt, quæſtoremque etiam & legatos C. Antonii ad necem depopoſcerunt: quos Brutus, ad clementiam magis, quam ad ſeveritatem, propenſus, navibus impoſitos, quaſi mox mari demerſurus, male de ſe meritos ſervavit. Ipſique etiam Antonio, cujus opera bis jam conflata ſeditio erat, iterum pepercit. Miror autem, quid ſibi voluerint, qui hoc loco pro Antoniis *Catoniis*, & nullo ſenſu, & contra veterum librorum fidem, repoſuerunt. *Manut.* Fortaſſe, *de C. Antonio*. Nam cum hic de ſeditione quæ in legionibus Macedonicis commota eſt, ſermo ſit: de Antoniis, niſi de Cajo ſcribi ſeditionis auctore, alienum eſt. *Malaſp.*

(5) *Providiſſe*) Operam dediſſe, & a ſenatu impetraſſe, ut decreta noſtra ne expectares, ipſe ad arbitrium tuum, uti res poſcere videretur, bellum adminiſtrares. *Man.*

(6) *Maximo otio*) Ita veteres libri, ſine dubio mendoſe. Quid enim elicitur ſententiæ? Ego mallem, *maximo animo*, non omnino procul a vetere ſcriptura. *Man.* Idem alias edidit, *maximo animo*: ac poſtea Lamb. *maximo odio*. Sed in Palatinis quatuor hæret Victoriana lectio.

M. T. CICERO M. BRUTO S.

III. NOSTRÆ res meliore loco videbantur. Scripta enim ad te certo ſcio, quæ (1) geſta ſunt. Quales tibi ſæpe ſcripſi conſules, tales extiterunt. Cæſaris vero pueri mirifica indoles virtutis. Utinam tam facile eum florentem & honoribus, & gratia regere, ac tenere poſſimus, quam facile adhuc tenuimus! Eſt omnino illud difficilius: ſed tamen non diffidimus. Perſuaſum eſt enim adoleſcenti, & maxime per me, ejus opera nos eſſe ſalvos: & certe, niſi is Antonium ab urbe avertiſſet, periiſſent omnia. Triduo vero, aut quatriduo ante (2) hanc rem pulcherrimam, timore quodam perculſa civitas tota ad te ſe cum conjugibus & liberis (3) effundebat. Eadem recreata a. d. XII. Kal. Majas, te huc venire, quam ſe ad te ire malebat. Quo quidem die, magnorum meorum laborum multarumque vigiliarum fructum cepi maximum, ſi modo eſt aliquis fructus ex ſolida veraque gloria. Nam tantæ multitudinis, quantam capit urbs noſtra, concurſus eſt ad me factus. Ea cum uſque in Capitolium deductus, maximo clamore atque plauſu (4) in Roſtris collocatus ſum. Nihil eſt in me inane: neque enim debet: ſed tamen omnium ordinum conſenſus, gratiarum actio, gratulatioque, me commovet, propterea quod popularem me eſſe in populi ſalute, præclarum eſt. Sec hæc te malo ab aliis (5) audire. Me velim de tuis rebus conſiliiſque facias diligentiſſime certiorem: illudque conſideres, ne tua (6) liberalitas diſſolutior videatur. Sic ſentit ſenatus, ſic populus Romanus, nullos unquam hoſtes digniores omni ſupplicio fuiſſe, quam eos cives, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt: quos quidem ego omnibus ſententiis ulciſcor & perſequor, omnibus bonis approbantibus. Tu quid de hac re ſentias, tui judicii eſt. Ego ſic ſentio, trium fratrum unam & eandem eſſe cauſam. Conſules duos, bonos quidem, ſed duntaxat bonos, amiſimus. Hirtius quidem in ipſa victoria occidit,

ARG. Octavianum laudat, & lætitiam Romæ e victoria Conſulum, & D. Bruti oriam commemorat. Liberalitatem ejus in ſeditionis auctoribus reprehendi Romæ, & omnes Antonianos hoſtes judicatos eſſe ſcribit. *Anno* U. C. 710.

(1) *Geſta ſunt*) Ad Mutinam; cum duo conſules, Panſa & Hirtius, & pro prætore Cæſar Octavianus cum Antonio pugnarunt. *Manutius*.

(2) *Hanc rem*) Prælium Mutinenſe. *Idem*.

(3) *Effundebat*) Cum ad te in Macedoniam trajicere decreviſſet, ſi Antonius pugna viciſſet. Idem ſcribit ad C. Caſſium: *Omnis omnium curſus ad vos*. Fam. XII. 6. *Idem*.

(4) *In Roſtris*) Ut inde Panſæ literas de victoria recitaret. Quod ab ipſo factum tradit Appianus lib. III. *Idem*.

(5) *Audire* Omittunt Vict. Man. Lamb.

(6) *Liberalitas* *Liberalitatem* poſuit pro *clementia*: quia capto C. Antonio, & ſeditiones concitanti, Brutus tamen pepercerat. Quem ut occideret, dicitur a Cicerone literas accepiſſe, ut apud Plutarchum legimus. *Manut.*

cum paucis diebus magno prælio ante viciſſet. Nam Panſa fugerat, vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hoſtium Brutus perſequitur, & Cæſar. Hoſtes autem omnes judicati, qui M. Antonii ſectam ſecuti ſunt. Itaque id ſenatus-conſultum plerique interpretantur, etiam ad tuos (7) ſive captivos, ſive dedititios pertinere. Equidem nihil diſſerui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem, quod ita ſtatueram, a te cognoſcere cauſam ejus ſenatum oportere. x. Kal. Majas.

(7) *Sive captivos, ſive dedititios*) Rurſus ad C. Antonium redit. Fuit enim graviſſimum Ciceronis odium in Antonios. Adjungit autem, *ſive dedititios*, quia non prælio captus erat C. Antonius a Bruto, ſed ſe ipſe dediderat. Leniores autem in dedititios, quam in captivos, debemus eſſe. Sed omnium eandem eſſe cauſam Cicero volebat. *Idem*.

BRUTUS CICERONI S.

IV. QUANTA ſim lætitia affectus, cognitis rebus (Bruti noſtri & conſulum, facilius eſt tibi exiſtimare, quam mihi ſcribere. Cum alia laudo, & gaudeo accidiſſe, tum quod Bruti eruptio non ſolum ipſi ſalutaris fuit, ſed etiam maximo ad victoriam adjumento. Quod ſcribis, trium Antoniorum unam atque eandem cauſam eſſe: quid ego ſentiam, mei judicii eſſe: ſtatuo nihil, niſi hoc: Senatus aut populi Romani judicium eſſe de iis civibus, qui pugnantes non interierint. At hoc ipſum, inquies, inique facis, qui hoſtilis animi in rempublicam homines, cives appelles. Immo juſtiſſime. Quod enim nondum ſenatus cenſuit, nec populus Romanus juſſit, id arroganter non præjudico, neque revoco ad arbitrium meum. Illud quidem non muto, quod ei, quem me occidere res non coegit, neque crudeliter (2) quidquam eripui, neque (3) diſſolute quidquam remiſi; habuique in mea poteſtate, (4) quoad bellum fuit.

ARG. Reſpondet ſuperiori epiſtolæ, & reprehenſionem nimiæ in C. Antonium clementiæ diluit. Monet ne nimiis honoribus Octaviano tribuendis malum exemplum inducatur, quo regnandi cupidi abutentur, atque illis ita regnandi occaſio detur, quod ſe vehementer timere oſtendit. *Anno U. C. 710.*

(1) *Bruti noſtri, & conſulum*) Decimi Bruti, & Hirtii, & Panſæ, conſulum; qui Antonium pugna vicerant. Et obſervandum, cum ejus particeps victoriæ Cæſar Octavianus fuiſſet, tamen hic a Bruto non nominatum; qui eum & ut Cæſaris filium odio proſequeretur, & pugnare contra Antonium non tam pro rep. ut videbatur, quam privatæ potentiæ cauſa ſuſpicaretur. Quam ſuſpicionem res ipſa deinde comprobavit. *Manutius*.

(2) *Quidquam eripui*) Ornamenta militaria illi reliquerat. Plutarchus. *Idem*.

(3) *Diſſolute*) Neque crudelis in eripiendo fui, neque diſſolutus in remittendo: cuſtodivi enim illum diligenter. *Idem*.

(4) *Quoad bellum fuit*) In Italia. Quaſi nunc, M. Antonio devicto, bellique timore ſublato, de Cajo dimittendo, aut certe Romam mittendo Brutus cogitet. Quem tamen non multo poſt, cum de Ciceronis & Decimi Bruti nece cognoviſſet, occidi juſſit. Plutarchus, *Idem*.

Digitized by Google

fuit. Multo quidem honeſtius judico: magiſque quod concedere poſſit reſpublica, miſerorum fortunam non inſectari, quam (5) infinite (6) tribuere potentibus, quæ cupiditatem & arrogantiam incendere poſſint. Qua in re, Cicero, vir optime ac fortiſſime, mihique merito & meo nomine & reipublicæ cariſſime, nimis credere videris ſpei tuæ: ſtatimque, ut quiſque aliquid recte fecerit, omnia dare ac permittere. Quaſi non liceat traduci ad mala conſilia corruptum (7) largitionibus animum. Quæ tua eſt humanitas, æquo animo te moneri patieris, præſertim de communi ſalute: facies tamen, quod tibi viſum fuerit: etiam ego, cum me docueris. Nunc, Cicero, nunc agendum eſt, ne fruſtra oppreſſum eſſe Antonium gaviſi ſimus, neu ſemper primi cujuſque mali (8) excidendi cauſa ſit, ut aliud renaſcatur illo pejus. Nihil jam (9) neque opinantibus, aut patientibus nobis adverſi evenire poteſt, in quo non cum omnium culpa, tum præcipue tua futura ſit: cujus tantam auctoritatem ſenatus ac populus Romanus non ſolum eſſe patitur, ſed etiam cupit, quanta maxima in libera civitate unius eſſe poteſt; quam tu non ſolum bene ſentiendo, ſed etiam prudenter, tueri debes. Prudentia porro, quæ tibi ſupereſt, nulla abs te deſideratur, niſi modus in tribuendis honoribus. Alia omnia ſic abunde adſunt, ut cum quolibet antiquorum comparari (10) poſſint. Unum hoc, grato animo liberalique profectum, cautiorem ac moderatiorem liberalitatem deſiderat. Nihil enim ſenatus cuiquam dare debet, quod male cogitantibus exemplo, aut præſidio ſit. (11) Itaque timeo (12) de conſulatu, ne Cæſar tuus al-

tius

(5) *Infinite*) Man. Lamb. *infinita*.

(6) *Tribuere potentibus*) Aculeus in Ciceronem, qui Octavianum honoribus extraordinariis ornabat. *Manut.*

(7) *Largitionibus*) Eſt hic *largitio*, in tribuendis honoribus nimia liberalitas. Nam *largitio pecuniæ* locum hic habere non videtur. *Idem*.

(8) *Excidendi cauſa ſit, ut aliud renaſcatur*) Obſcure dictum ac intellectu difficile, ut minus equidem mirer, Bruti ſenſum nonnunquam, ne ipſum quidem Ciceronem aſſequi potuiſſe. Veruntamen loci hujus, ſi quis eſt, hic mihi videtur. Nunc danda opera eſt, Cicero, ne dum malum parum alte excidimus, ſemper nobis cauſa ſit, hoc eſt, materia reſtet excidendi, ita ut noſtra culpa aliud renaſcatur illo pejus. Hæc eſt, ſic Antonii excidenda tyrannis eſt, ut ne ea in Octaviano renaſcatur. Renaſcetur autem ſine dubio, ſi ei immodice concedamus. Tranſlatio ab odioſis plantis ſumpta eſt, quæ niſi radicitus exciduntur, repullulaſcunt. *Malaſp.*

(9) *Neque opinantibus*) Non opinantibus. Veteres libentius dicebant *neque opinanti*, quam *non opinanti*. Manut.

(10) *Poſſint*) Ita Man. & Lamb. alii poſt *poſſint*, addunt; *tua virtute*.

(11) *Itaque timeo, &c.*) Senſus hic eſt. Cum veſtris decretis honorem proprætoris contra leges habuerit; vereor ne putet ſe altius aſcendiſſe, cum ad hos extraordinarios honores aſcendit, quam ſit aſcenſurus, ſi inde ad conſulatum adſcenderit. Plus enim eſt ex privato loco ad prætoriam aſcendere, quam ex prætorio ad conſularem, cum præſertim Octavius annum ageret XIX., cum prætorum jura conſecutus eſt. Timeo, inquit, ne plus putet eſſe, quod jam habet, quam quod habendum reſtat; ideoque in conſulatus cupiditatem facile veniat. Quod ita contigit. Nam Octavius, conſulibus ad Mutinam occiſis, conſul fieri voluit: quod cum non impetraſſet, iratus quaſi ob ignominiam, proditis reip. cauſis cum Antonio ac Lepido ſocietatem iniit. Placet igitur legi, *aſcenſurum* pro *deſcenſurum*. Alioqui cum ſacis erit perplexa, tum inepta quoque videbitur ſententia. *Manut.*

(12) *De conſulatu*) Faernus delebat. *Urſin.*

Digitized by Google

tius ſe aſcendiſſe putet decretis tuis, quam inde, ſi conſul factus ſit, deſcenſurum. Quod ſi Antonius ab alio relictum regni inſtrumentum occaſionem regnandi habuit: quonam animo fore putas, ſi quis, auctore, non tyranno interfecto, ſed ipſo ſenatu, putet ſe imperia quælibet concupiſcere poſſe? Quare tum & felicitatem & providentiam laudabo tuam, cum exploratum habere cœpero, Cæſarem honoribus, quos acceperit, extraordinariis fore contentum. Alienæ igitur, inquies, culpæ me reum facies? Prorſus alienæ, ſi provideri potuit, ne exiſteret. Quod utinam inſpectare poſsis timorem de illo meum. His literis ſcriptis, te conſulem factum audivimus. Tum vero incipiam proponere mihi rempublicam juſtam, & jam ſuis nitentem viribus, ſi iſtuc videro. (13) Filius valet, & in Macedoniam cum equitatu præmiſsus eſt. Idibus Majis, ex caſtris.

(13) *Filius*) Filium Ciceronis, qui Athenis philoſophiæ operam dabat, Brutus ſecum abduxit, & equitibus præfecit. Fam. lib. XII. epiſt. 14. Dio, Plutarchus *Manutius*.

CICERO BRUTO S.

V. ANTE diem v. Kal. Majas cum de iis, qui hoſtes judicati ſunt, bello perſequendis, ſententiæ dicerentur, dixit (1) Servilius etiam de (2) Ventidio, & ut Caſsius perſequeretur Dolabellam. Cui cum eſsem aſsenſus, decrevi hoc amplius, ut tu, ſi arbitrarere utile, eque republica eſse, perſequerere bello Dolabellam: ſi minus id commodo reipublicæ facere poſses, ſive non exiſtimares e republica eſse, ut in (3) iiſdem locis exercitum contineres. Nihil honorificentius potuit facere ſenatus, quam ut tuum eſset judicium, quid maxime conducere reipublicæ tibi videretur. Equidem ſic ſentio, ſi manum habet, ſi caſtra, ſi ubi conſiſtat uſpiam Dolabella; ad fidem & ad dignitatem tuam pertinere, eum perſequi. De Caſsii noſtri copiis nihil ſciebamus: neque enim ab ipſo ullæ literæ, neque nuntiabatur quidquam, quod pro certo haberemus. Quantopere autem interſit opprimi Dolabellam, profecto intel-

ARG. Scribit a ſenatu permiſſum eſſe arbitrio Bruti rem de Dolabella perſequendo, de eaque ſuum conſilium oſtendit: filium ſuum ſe velle in collegium Pontificum minorum abſentem cooptari, idque per leges Domitiam & Juliam fieri poſſe demonſtrat; de quo ſententiam Bruti ſcire cupit. *Anno* U. C. 710.

(1) *Servilius etiam de Ventidio*) Servilius Iſaurici filius, is, qui C. Cæſaris collega fuerat in conſulatu. *Manut.*

(2) *Ventidio*) Baſſo Mullone, qui ex humili admodum fortuna ad conſulatum eſt evectus, primuſque Romanorum de Parthis triumphum duxit. Gellius lib. XV. cap. 4. *Idem*.

(3) *Iiſdem locis*) Ubi eſſes. Nam, utrum in Macedonia eſſet, necne, fortaſſe ignorabatur. Non erat certe, cum epiſtolam proximam ſuperiorem ſcripſit: cum dicat a ſe filium Ciceronis in Macedoniam cum equitatu eſſe præmiſſum. *Idem*.

Digitized by Google

telligis; tum ut ſceleris pœnas perſolvat, tum ne ſit, quo ſe latronum duces ex Mutinenſi fuga conferant. Atque hoc mihi jam ante placuiſſe, potes ex ſuperioribus meis literis recordari. Quanquam tum & fugæ portus erat in tuis caſtris, & ſubſidium ſalutis in tuo exercitu. Quo magis nunc liberati (ut ſpero) periculis, in Dolabella opprimendo occupati eſse debemus. Sed hæc cogitabis diligentius, ſtatues ſapienter. Facies nos, quid conſtitueris, & quid agas, (ſi tibi videbitur) certiores. Ciceronem noſtrum in (4) veſtrum collegium cooptari volo. Exiſtimo omnino abſentium rationem, ſacerdotum comitiis poſse haberi: nam etiam factum eſt antea. Cajus enim Marius, cum in Cappadocia eſset, lege Domitia factus eſt augur: nec, quo minus id poſtea liceret, ulla lex ſanxit. Eſt etiam in lege Julia, quæ lex eſt de ſacerdotiis proxima, his verbis, *Qui petit, cujuſve ratio habebitur.* Aperte indicat, poſse rationem haberi, etiam non præſentis. Hac de re ſcripſi ad eum, ut tuo judicio uteretur, ſicut in rebus omnibus. Tibi autem ſtatuendum eſt (5) de Domitio, & de Catone noſtro. Sed quamvis libeat abſentis rationem haberi, tamen omnia ſunt præſentibus faciliora. Quod ſi ſtatueris in Aſiam tibi eundum, nulla erit ad comitia noſtros arceſsendi (6) facultas. Omnino, Panſa vivo, celeriora omnia putabamus: ſtatim enim (7) collegam ſibi ſubrogaſset: deinde ante prætoria, (8) ſacerdotum comitia fuiſsent. Nunc (9) per auſpicia longam moram video. Dum enim unus erit patricius magiſtratus, auſpicia ad patres redire non poſsunt. Magna ſane perturbatio. Tu tota de re quid ſentias, velim me facias certiorem. III. Nonas Majas. Vale.

(4) *Veſtrum collegium*) Pontificum minorum. Pontifex enim erat Brutus. *Idem.*

(5) *De Domitio, & de Catone noſtro*) Altero L. Domitii Ahenobarbi, altero M. Catonis Uticenſis filio, utroque arctiſſima affinitate Brutum attingente. Nam duas Porcias, Uticenſis filias, alteram Ahenobarbus in matrimonio habuerat, alteram Brutus habebat. *Manutius.*

(6) *Facultas*) Quam nobis omnem auferes locorum longinquitas. *Idem.*

(7) *Collegam*) In locum Hirtii. *Idem.*

(8) *Sacerdotum*) Hæc non, ut magiſtratuum, quotannis, ſed, cum ſubrogandus aliquis eſſet in demortui locum habebantur.

(9) *Per auſpicia*) Quæ ad patricios magiſtratus pertinebant, nec ad ſenatum, niſi cum ii non eſsent, transferri poterant. *Idem.*

B R U T U S C I C E R O N I S.

VI. NOLI expectare dum tibi gratias agam. Jampridem hoc ex noſtra neceſsitudine, quæ ad ſummam benevolentiam pervenit, ſu-

ARG. Reſpondet epiſtolæ ſuperiori: Glycona medicum Panſæ, ut e cuſtodia eripiat, rogat: Flavium, qui cum Dyrrhachinis litem habebat, commendat, & de Dolabella fugato cæſoque certiorem facit. *Anno* U. C. 710.

ſublatum eſſe debet. Filius tuus a me abeſt. In Macedonia congrediemur. Juſſus eſt enim Ambracia ducere equites per Theſſaliam, & ſcripſi ad eum ut mihi Heracleam occurreret. Cum eum videro, quoniam nobis permittis, communiter conſtituemus de reditu ejus ad petitionem, aut (1) ad commendationem honoris. Tibi Glycona, medicum Panſæ, qui ſororem Achilleos noſtri in matrimonio habet, diligentiſſime commendo. Audimus eum veniſſe (2) in ſuſpicionem (3) Torquato de morte Panſæ, cuſtodirique ut parricidam. Nihil minus credendum eſt. Quis enim majorem calamitatem morte Panſæ accepit? Præterea eſt modeſtus homo & frugi: quem ne utilitas quidem videatur impulſura fuiſſe ad facinus. Rogo te, & quidem valde rogo, (nam (4) Achilleus noſter non minus, quam æquum eſt, laborat) eripias eum ex cuſtodia, conſerveſque. Hoc ego ad meum officium privatarum rerum, æque atque ullam aliam rem, pertinere arbitror. Cum has ad te ſcriberem literas, ab Satrio legato C. Trebonii reddita eſt mihi epiſtola a (5) Tullio & Dejotaro, Dolabellam cæſum, fugatumque eſſe. Græcam epiſtolam tibi miſi Cycherei cujuſdam, ad Satrium miſſam. Flavius noſter de controverſia, quam habet cum Dyrrhachinis hereditariam, ſumpſit te judicem. Rogo te, Cicero, & Flavius rogat, rem conficias. Quin ei, qui Flavium fecit heredem, pecuniam debuerit civitas, non eſt dubium: neque Dyrrhachini infitiantur: ſed ſibi donatum æs alienum a Cæſare dicunt. Noli pati a neceſſariis tuis neceſſario meo injuriam fieri. XVII. Kal. Jun. Ex caſtris ad imam (6) Candaviam.

(1) *Aut ad commendationem honoris*) Ut, ſi, comitia ſacerdotum eſsent, peteret: ſi non eſsent, honorem ſuum ad inſequentis anni comitia commendaret: quibus abſens peteret, ne abeſset ab exercitu, tam neceſſario reip. tempore. *Manut.*

(2) *In ſuſpicionem*) Legimus & apud Suetonium, ſuſpectam Panſæ mortem fuiſſe, medicumque Glyconem cuſtoditum eſse, quaſi venenum vulneri indidiſset. Quod & Tacitus lib. I. ſignificat. *Idem.*

(3) *Torquato*) Cur Torquato potiſſimum? quia Panſæ quæſtor fuerat, ut ex Appiano cognovimus. *Idem.*

(4) *Achilleus*) Pro *Achilles*; ad Græcam inflectendi rationem, ut cum dixit, *Achilleos noſtri*. Idem.

(5) *Tullio*) Tullio Cimbro, qui Bithyniam adminiſtrabat. *Dio*, lib. 47. *Appianus*, lib. 3. *Plut.* in Bruto. *Idem.*

(6) *Candaviam*) Cujus montes Dyrrhachio LXXX. diſtare, Plinius tradit. *Idem.*

BRUTUS CICERONI S.

VII. LUCIUS (1) Bibulus quam carus mihi eſſe debeat, nemo melius judicare poteſt, quam tu: cujus tantæ pro republica conten-

ARG. L. Bibulum ut in Panſæ locum nominet, ac Pontifex minor creetur, rogat. *Anno* U. C. 710.

(1) *Bibulus*) Bruti privignus. Fuit enim M. Calpurnii Bibuli, qui C. Cæſaris collega fuerat in conſulatu, ex Porcia filius: quæ poſt obitum prioris viri Bruto nupſit. *Manut.*

tentiones, ſollicitudineſque fuerunt. Itaque vel ipſius virtus, vel noſtra neceſsitudo debet conciliare te illi: quo minus multa mihi ſcribenda eſſe arbitror. Voluntas enim te movere debet noſtra, ſi modo juſta eſt, aut pro officio neceſſario ſuſcipitur. In Panſæ locum (2) petere conſtituit. Eam nominationem a te petimus. Neque conjunctiori dare beneficium, quam nos tibi ſumus; neque digniorem nominare potes, quam Bibulum. De Domitio & Apulejo quid attinet me ſcribere, cum ipſi per ſe tibi commendatiſsimi ſint? Apulejum vero tu tua auctoritate ſuſtinere debes. Sed Apulejus in ſua epiſtola (3) celebrabitur. Bibulum noli dimittere ex ſinu tuo tantum jam virum, (4) ex quanto, crede mihi, poteſt evadere, qui veſtris paucorum reſpondeat laudibus.

(2) *Petere*) Ut pontifex minor creetur.

(3) *Celebrabitur*) Laudabitur a me, tibique commendabitur. Quaſi dicat: ſed hæc epiſtola Bibuli ſolum cauſa ſcripta eſt: neminem admiſceo. *Idem*.

(4) *Ex quanto*) Ex tanto viro, quantus jam eſt; facile poteſt evadere, qui veſtras paucorum laudes aſſequatur. *Idem*.

CICERO BRUTO S.

VIII. MULTOS tibi commendavi, & commendem neceſse eſt. Optimus enim quiſque vir & civis maxime ſequitur judicium tuum, tibique omnes fortes viri navare operam & ſtudium volunt: nec quiſquam eſt, quin ita exiſtimet, meam apud te & gratiam & auctoritatem valere plurimum. Sed C. Naſennium, municipem Sueſſanum, tibi ita commendo, ut neminem diligentius. Cretenſi bello, Metello imperatore, (1) octavum principem duxit: poſtea in re familiari occupatus fuit. Hoc tempore, cum reipublicæ partibus, tum tua excellenti dignitate commotus, vellet per te aliquid auctoritatis aſſumere. Fortem virum, Brute, tibi commendo, frugi hominem, &, ſi quid ad rem pertinet, etiam locupletem. Pergratum mihi erit, ſi eum ita tractaris, ut merito tuo mihi gratias agere poſsit. Vale.

(1) *Octavium principem*) In quavis legione erant, ætas prima, Haſtatorum; altera, Principum; tertia, Triariorum. Quæ, Velitibus exceptis, dividebantur ſingulæ in decem centurias, qui & manipuli dicebantur. Primi Haſtatorum centuria, primus Haſtatus, ſecunda, ſecundus, & eodem modo uſque ad decimam vocabitur. Sic primus Princeps, ſecundus Princeps. Primus autem Triarius non dicebatur; ſed primus pilus. Centuriones autem, centurio primi Haſtati, centurio primi Principis, centurio primi pili. Velites autem in centurias non dividebantur, ut Polybius lib. VI. docet. Naſennius igitur *octavum principem*, id eſt octavam centuriam Principum, duxerat ſub Metello. *Scripta eadem* U. C. *Anno* 710. *Manut.*

CICERO BRUTO S.

IX. FUNGERER (1) officio, quo tu functus es (2) in meo luctu, teque per literas conſolarer, niſi ſcirem, his remediis, quibus meum dolorem tu levaſses, te in tuo non egere: ac velim facilius, quam (3) tunc mihi, nunc tibi tute medeare. Eſt enim alienum tanto viro, ut es tu, quod alteri præceperit, id ipſum facere non poſſe. Me quidem cum rationes, quas collegeras, tum auctoritas tua a nimio mœrore deterruit. Cum enim mollius tibi ferre viderer, quam deceret virum, præſertim eum qui alios conſolari ſoleret; accuſaſti me per literas gravioribus verbis, quam tua conſuetudo ferebat. Itaque judicium tuum magni æſtimans, idque veritus, me ipſe collegi: & ea, quæ didiceram, legeram, acceperam, graviora duxi, tua auctoritate addita. Ac mihi tum, Brute, officio ſolum erat & naturæ, tibi nunc populo & ſcenæ (ut dicitur) ſerviendum eſt. Nam cum in te non ſolum exercitus tui, ſed omnium civium ac pene gentium conjecti oculi ſint, minime decet, propter quem fortiores cæteri ſumus, eum ipſum animo debilitatum videri. Quam ob rem accepiſti tu quidem dolorem; id enim amiſiſti, cui ſimile in terris nihil fuit: & eſt dolendum in tam gravi vulnere, (4) ne id ipſum, carere omni ſenſu doloris, ſit miſerius, quam dolere: ſed, ut modice, cæteris utile eſt, tibi neceſſe eſt. Scriberem plura, niſi ad te hæc ipſa nimis multa eſſent. Nos te, tuumque exercitum expectamus: ſine quo, ut reliqua ex ſententia ſuccedant, vix ſatis liberi videmur fore. De tota republica plura ſcribam, & fortaſſe jam certiora, his literis, quas (5) Veteri noſtro cogitabam dare.

ARG. Brutum, de re, neſciunt eruditi quæ, exquiſita arte conſolatur, & ad fortitudinem cohortatur. *Anno* U. C. 710.

(1) *Officio*) Aliqui non poſſum, qua in re tantam jacturam feciſſet Brutus, aut quod accepiſſet tantum vulnus, ut hac tam exquiſita conſolatione indigeret. *Man.* Quid, quod Manutius in *epiſt.* 6. *lib.* XIII. *ad Att.* cum has ipſas literas laudaret, *Brutum*, inquit, *Cicero ſolatur in morte matris?* Rurſus tamen de Bruti matre agitur infra, ep. 12. *Olivetus*.

(2) *In meo*) In obitu Tulliolæ. *Idem*.

(3) *Tunc mihi*) Lamb. *tunc ego mihi*.

(4) *Ne id ipſum*) Nam, ut ſcripſit in IV Tuſculana, *id ipſum nihil dolere, immanitatis eſt in animo, ſtuporis in corpore*. Man.

(5) *Veteri*) Antiſtio, de quo infra.

CICERO BRUTO S.

X. NULLAS adhuc a te literas habebamus: ne famam quidem, quæ declararet, te, cognita ſenatus (1) auctoritate, in Italiam

ARG. Quomodo bellum ad Mutinam geratur, & quid de Octaviano vereatur, totumque reip. ſtatum perſcribit, hortaturque ut ex ſenatus auctoritate celeriter cum exercitu in Italiam veniat. *Anno* U. C. 710.

(1) *Auctoritate*) Occiſis conſulibus ad

Mu-

liam adducere exercitum: quod ut faceres, idque maturares, magnopere deſiderabat reſpublica. Ingraveſcit enim in dies inteſtinum malum; nec externis hoſtibus magis, quam domeſticis, laboramus: qui erant omnino ab initio belli, ſed facilius frangebantur. Erectior ſenatus erat, non ſententiis ſolum noſtris, ſed etiam cohortationibus excitatus. Erat in ſenatu ſatis vehemens & acer Panſa, cum in cæteros hujus generis, tum maxime in (2) ſocerum: cui conſuli non animus ab initio, non fides ad extremum defuit. Bellum ad Mutinam gerebatur, nihil ut in Cæſare reprehenderes; nonnulla in Hirtio. Hujus belli fortuna, ut in ſecundis, fluxa: ut in adverſis, bona. Erat victrix reſpublica, cæſis Antonii copiis, ipſo expulſo a Bruto. Deinde ita multa peccata, ut quodammodo victoria excideret e manibus: perterritos, inermes, saucios non ſunt noſtri duces perſecuti: datumque Lepido tempus eſt, in quo levitatem ejus, ſæpe perſpectam, majoribus in malis experiremur. Sunt exercitus boni, ſed rudes, Bruti, & Planci. Sunt fideliſſimi, & maxima auxilia Gallorum. Sed Cæſarem meis conſiliis adhuc gubernatum, præclara ipſum indole, admirabilique conſtantia, improbiſſimis literis quidam fallacibusque interpretibus, ac nuntiis impulerunt in ſpem certiſſimam conſulatus. Quod ſimulatque ſenſi; neque ego illum abſentem literis monere deſtiti, nec accuſare præſentes ejus neceſſarios, qui ejus cupiditati ſuffragari videbantur: nec in ſenatu ſceleratiſſimorum conſiliorum fontes aperire dubitavi: nec vero ulla in re memini, aut ſenatum meliorem, aut magiſtratus. Nunquam enim in honore (3) extraordinario potentis hominis, vel potentiſſimi potius (quando quidem potentia jam in vi poſita eſt, & armis) accidit, ut nemo tribunus plebis, nemo alio magiſtratu, nemo privatus, auctor exiſteret. Sed in hac conſtantia, atque virtute, erat tamen ſollicita civitas. Illudimur enim, Brute, cum militum (4) deliciis, tum imperatoris (5) inſolentia. Tantum quiſque ſe in republica poſſe poſtulat, quantum habet virium. Non ratio, non modus, non lex, non mos, non officium valet: non judicium, non exiſtimatio civium, non

 po-

Mutinam, Octaviani potentiam ſenatus ſuſpectam habere cœpit, præſertim cum is, ut alteri e conſulibus ſufficeretur, poſtularet. Itaque Brutum e Græcia decreto revocavit, ſed fruſtra. Nam, inter Antonium, Lepidum, Octavianum conſpiratione contra remp. facti, triumvirorum armis oppreſſa ſunt omnia. *Manut.*

(2) *Socerum*) Niſi me conjectura fallit, Panſæ ſocer fuit Q. Fuſius Calenus. Conjecturam inde duco, quod eum video (Philippica VIII. & X.) a Panſa conſule ſententiam primum rogari; qui tamen neque dum conſul fuerat, neque Ciceroni certe rebus geſtis, & meritis in remp. antecedebat. Ut hoc ei deferre honoris, niſi propinquitate moveretur, Panſa non debuerit. *Idem*.

(3) *Extraordinario*) Ideo quia conſulatum nemo inibat, niſi annum ætatis quadrageſimum tertium abſolviſſet. Extra ordinem quandoque junioribus ea dignitas demandabatur. *Manut.*

(4) *Deliciis*) Igitur, pernicioſa licentia, qua ſibi eorum animos imperator devinxit. *Idem*.

(5) *Inſolentia*) Qui ex victoria ita inſolens eſt factus, ut conſulatum audeat poſtulare. *Idem*.

Digitized by Google

poſteritatis verecundiæ. Hæc ego multo ante proſpiciens fugiebam ex Italia, tum cum me (6) veſtrorum edictorum fama revocavit. Incitaviſti vero tu me, Brute, Veliæ. Quanquam enim dolebam in eam me urbem ire, quam tu fugeres, qui eam liberaviſſes, quod mihi quoque quondam acciderat, periculo ſimili, caſu triſtiore: perrexi tamen, Romamque perveni, nulloque præſidio quatefeci Antonium: contraque ejus arma nefanda, præſidia, quæ oblata ſunt, Cæſaris conſilio & auctoritate firmavi. Qui ſi ſteterit idem, mihique paruerit: ſatis videmur habituri præſidii. Sin autem impiorum conſilia plus valuerint, quam noſtra; aut imbecillitas ætatis non potuerit gravitatem rerum ſuſtinere; ſpes omnis eſt in te. Quam ob rem advola, obſecro, atque eam rempublicam, quam virtute atque animi magnitudine magis, quam eventis rerum, liberaſti, exitu libera. Omnis omnium concurſus ad te futurus eſt. Hortare idem per literas Caſſium. Spes libertatis nuſquam, niſi in veſtrorum caſtrorum (7) præſidiis eſt. Firmos omnino & duces habemus ab (8) occidente, & exercitus. Hoc adoleſcentis præſidium equidem adhuc firmum eſſe confido: ſed ita multi labefactant, ut, ne moveatur, interdum extimeſcam. Habes totum reipublicæ ſtatum: qui quidem tum erat, cum has literas dabam. Velim deinceps meliora ſint: ſin aliter fuerit (quod dii omen avertant!) reipublicæ vicem dolebo, quæ immortalis eſſe debebat. Mihi quidem quantulum reliqui eſt?

(6) *Veſtrorum*) Bruti, & Caſſii: de quibus Phil. 1. *Idem*.

(7) *Præſidiis*) *Principiis*, eſſe video in antiquis libris: quos ego libenter ſequi ſoleo. Hic tamen teneo me paulisper. Nam etſi, *principia*, locum in caſtris fuiſſe, non ignoro: mihi tamen nove, nec ſatis ad exprimendam ſententiam accommodate dictum videtur. Cur enim, *in principiis veſtrorum caſtrorum*, potius quam, *in veſtris caſtris*? quibus in totis certe, hoc eſt, in univerſo Bruti exercitu, non in principiis, hoc eſt, in parte aliqua, ſpes erat poſita libertatis. *Præſidiis*, vel unus antiquus liber ſi haberet, probarem multo magis, quam, *principiis*. Eſſet aperta ſententia, eſſet uſitata locutio. *Manut*. Teſtatur Gruterus legi *præſidiis* in Pal. 4.

(8) *Occidente*) In Hiſpania. *Manut*.

BRUTUS CICERONI S.

XI. **V**ETERIS Antiſtii talis animus eſt in rempublicam, ut non dubitem, quin & (1) in Cæſare & Antonio ſe præſtaturus fuerit acerrimum propugnatorem communis libertatis, ſi occaſioni potuiſſet occur-

ARG. Veteris Antiſtii animum in remp. laudat, & ipſius petitionem præturæ ut adjuvet, cæteriſque in rebus eum complectatur, rogat. *Anno* U. C. 710.

(1) *In Cæſare*) Fuit, cum Cæſaris nomine Octavianum acciperem: nunc aliter ſentio. Nam neque de Octaviano remp. defendente, neque de eodem oppugnante accipi poteſt. Defenſio nondum ejus ulla fuerat, neque fuit ante Mutinenſem pugnam: oppugnatio item nulla, niſi poſt Antonium ad Mutinam fugatum. Ergo de Octaviano, non eſt, ut poſſimus intelligere. De Cæſare dictatore dictum potius vide-

occurrere. Nam qui in Achaja congreſſus, P. Dolabella milites atque equites habente, quodvis adire periculum, ex inſidiis paratiſſimi ad omnia latronis, maluerit, quam videri aut coactus eſſe peconiam dare, aut libenter dediſſe homini nequiſſimo, atque improbiſſimo; is nobis ultro & pollicitus eſt, dedit (2) H-S xx. ex ſua pecunia: &, quod multo carius eſt, ſeipſum obtulit, & conjunxit. Huic perſuadere cæpimus, ut imperator in caſtris remaneret, remque publicam defenderet. Statuit (3) eundum ſibi, quoniam exercitum dimiſiſſet. Statim vero rediturum ad nos confirmavit, (4) legatione ſuſcepta, niſi prætorum comitia habituri eſſent (5) conſules. Nam illi ita ſentſenti de republica magnopere auctor fui, ne differret tempus petitionis ſuæ. Cujus factum omnibus gratum eſſe debet, qui modo judicant, hunc exercitum eſſe reipublicæ; tibi tanto gratius, quanto & majore animo gloriaque libertatem noſtram defendis: & (6) dignitatem, ſi contigerit noſtris conſiliis exitus, quem optamus, (7) perfuncturus es. Ego etiam, mi Cicero, proprie familiariterque te rogo, ut Veterem ames, veliſque eſſe quam ampliſſimum: qui etſi nulla re deterreri a propoſito poteſt, tamen excitari tuis laudibus indulgentiaque poterit, quo magis amplexetur ac tueatur judicium ſuum. Et mihi gratiſſimum erit. Vale.

detur. Hic enim primus, poſt eum Antonius remp. oppugnavit. Quod autem infertur, *ſi occaſioni potuiſſet occurrere*; id non eo refero, ut ejus belli, quod C. Cæſar contra communem libertatem geſſit, brevitate excluſum Antiſtium a navanda reip. opera exiſtimem: (non enim aut laboris, aut temporis parum in eo Cæſar conſumpſit) verum, quia voluerit quidem, ſed ideo non potuerit, quia voluntatem minime ſubſecuta ſit occaſio. Ideo enim occaſioni occurrere non potuit, quod ea ſeſe illi non obtulit. Non igitur ei tempus, non voluntas, ſed res ipſa defuit. *Manut.*

(2) *H-S XX.*) Non viginti ſeſtertiorum millia, quod Bruto exercitus habenti minimum ſubſidium fuiſſet; ſed vicies ſeſtertiorum. *Idem.*

(3) *Eundum*) Romam. *Idem.*

(4) *Legatione*) Libera: quam ſenatus dabit. *Idem.*

(5) *Conſules*) Apparet, aut hanc epiſtolam ante mortem Hirtii & Panſæ ſcriptam eſſe, aut Brutum, cum ſcripſit, Mutinenſis prælii nuncium nondum accepiſſe. *Idem.*

(6) *Dignitatem perfuncturus*) Quanto maior tua dignitas futura eſt. Sic Terentius, opinor in Adelphis: *Functus eſt officium probi adoleſcentis*. Duriuſcule tamen dictum, *perfuncturus dignitatem*, pro *conſecuturus dignitatem*. Nec, *perfungi*, video quo modo hoc ſignificare poſſit: nec uſquam a veteribus ad hanc ſententiam uſurpatur. Malim, non ita magna literarum mutatione, *dignitatem perfruiturus*. Quo participio & Cicero ipſe uſus eſt. Et, *fruor*, Plautus cum quarto caſu uſus eſt. *Idem.*

(7) *Perfuncturus*) Lamb. *perfruiturus*; & illud Lucretii (III. 969.) adducit, *Omnia perfunctus vitai præmia marces*.

CICERO BRUTO S.

XII. ETSI daturus eram Meſſalæ Corvino continuo literas, tamen Veterem noſtrum ad te ſine literis meis venire nolui. Maximo

ARG. Excuſat ſe Bruto, quod matris ejus & ſororis precibus de liberis M. Lepidi, quem hoſtem ſenatus judicaret, excipiendis ſatisfacere non poſſet. De Antiſtio liberaliter promittit, & ipſum ut in Italiam veniat, hortatur. *Anno* U. C. 710.

mo in diſcrimine reſpublica, Brute, verſatur, victoreſque ruſus decertare cogimur. Id accidit M. Lepidi ſcelere & amentia. Quo tempore, cum multa propter eam curam, quam pro republica ſuſcepi, graviter ferrem; tum nihil tuli gravius, quam me non poſſe (1) matris tuæ precibus cedere, non ſororis. Nam tibi, quod mihi plurimi eſt, facile me ſatisfacturum arbitrabar. Nullo enim modo poterat cauſa Lepidi diſtingui ab Antonio: omniumque judicio etiam durior erat, quod, cum honoribus ampliſſimis a ſenatu eſſet Lepidus ornatus, tum etiam paucis ante diebus præclaras literas ad ſenatum miſiſſet; repente non ſolum recepit reliquias hoſtium, ſed bellum acerrimum terra marique gerit: cujus exitus qui futurus ſit, incertum eſt. Itaque cum rogamur, ut miſericordiam liberis ejus impertiamus, nihil affertur, quo minus ſumma ſupplicia, ſi (quod Jupiter omen avertat!) pater puerorum vicerit, ſubeunda nobis ſint. Nec vero me fugit, quam ſit acerbum, parentum ſcelera filiorum pœnis lui. Sed hoc præclare legibus comparatum eſt, ut caritas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet. Itaque Lepidus crudelis in liberos, non is qui Lepidum hoſtem judicat. Atque ille ſi, armis poſitis, (2) de vi damnatus eſſet, quo in judicio certe defenſionem non haberet, eandem calamitatem ſubirent liberi, bonis publicatis. Quanquam quod tua mater, & ſoror deprecatur pro pueris, idipſum & multa alia crudeliora nobis omnibus Lepidus, Antonius, & reliqui hoſtes denuntiant. Itaque maximam ſpem hoc tempore habemus in te, atque exercitu tuo. Cum ad reipublicæ ſummam, tum ad gloriam & dignitatem tuam vehementer pertinet, te in Italiam, ut ante ſcripſi, venire quamprimum. Eget enim vehementer cum viribus tuis, tum etiam conſilio reſpublica. Veterem, pro ejus erga te benevolentia ſingularique officio, libenter ex tuis literis complexus ſum: eumque cum tui, tum reipublicæ ſtudioſiſſimum amantiſſimumque cognovi. Ciceronem meum propediem, ut ſpero, videbo. Tecum enim illum, (3) & te in Italiam celeriter eſſe venturum confido. Vale.

(1) *Matris*) Quæ ſocrus erat Lepidi. *Man.* Vide infra, epiſt. 18. extrema.

(2) *De vi*) *Perduelles*, hoc eſt, ii, qui contra remp. arma ſuſcepiſſent, de duobus alterum effugere non poterant, ut aut, ſi pergerent inſanire, armis petiti debitas patriæ pœnas exſolverent; aut, ſi ſe intra diem præfinitam ad ſanitatem recepiſſent, judicio de vi omnino damnarentur. *Manut.*

(3) *Et te*) Hoc aut videtur abundare, cum jam dixerit, *tecum*; aut ita corrigendum, ut legas, *eſſe*; & illud, *eſſe*, quod poſtea ſequitur, tollas. *Idem*. Unus e Gruterianis non agnoſcit te, ſed retinet ſolum *&*.

BRUTUS CICERONI S.

XIII. DE Marco Lepido vereri me cogit reliquorum timor: qui ſi eripuerit ſe nobis (quod velim temere atque injurioſe de illo ſuſpi-

ARG. Liberos Lepidi, qui ſe conjunxerat cum M. Antonio, commendat, ſibique ut hoc detur rogat, ne ex lege cum iis agatur. *Anno* U. C. 710.

ſuſpicati ſint homines) oro atque oblecro te, Cicero, neceſsitudinem noſtram tuamque in me benevolentiam obteſtans, ſororis meæ liberos obliviſcaris eſſe Lepidi filios, meque his in patris locum ſucceſsiſſe exiſtimes. Hoc ſi a te impetro, nihil profecto dubitabis pro his ſuſcipere. Aliter alii cum ſuis vivunt: nihil ego poſſum in ſororis meæ liberis facere, quo poſsit expleri voluntas mea, aut officium. Quid vero aut mihi tribuere boni poſſunt, ſi modo digni ſumus, quibus aliquid tribuatur: aut ego matri, ac ſorori, puerique illis præſtaturus ſum, ſi nihil valuerit apud te reliquumque ſenatum, contra patrem Lepidum Brutus avunculus? Scribere multa ad te neque poſsum præ ſollicitudine ac ſtomacho, neque debeo. Nam, ſi in tanta re, tamque neceſsaria, verbis mihi opus eſt ad te excitandum & confirmandum: nulla ſpes eſt, facturum te quod volo, & quod oportet. Quare noli expectare longas preces. Intuere meipſum, qui hoc a te, vel a Cicerone, conjunctiſsimo homine privatim; vel a conſulari tali viro, remota neceſsitudine privati, impetrare debeo. Quid ſis facturus, velim mihi quamprimum reſcribas. Kal. Quint. Ex caſtris.

C I C E R O B R U T O S.

XIV. BREVES tuæ literæ: breves dico? immo nullæ. Tribuſne verſiculis his temporibus Brutus ad me? nihil ſcripſiſſes potius. Et requiris meas. Quis unquam ad te tuorum ſine meis venit? Quæ autem epiſtola non pondus habuit? Quæ ſi ad te perlatæ non ſunt, ne domeſticas quidem tuas perlatas arbitror. Ciceroni ſcribis te longiorem daturum epiſtolam. Recte id quidem: ſed hæc quoque debuit eſſe plenior. Ego autem, cum ad me de Ciceronis abs te diſceſſu ſcripſiſses, ſtatim extruſi tabellarios, literaſque ad Ciceronem; ut, etiam ſi in Italiam veniſser, ad te rediret. Nihil enim mihi jucundius, nihil illi honeſtius. Quanquam aliquoties ei ſcripſeram, ſacerdotum comitia, mea ſumma contentione in alterum annum eſſe rejecta: quod ego cum Ciceronis cauſa elaboravi, tum Domitii, Catonis, Lentuli, Bibulorum: quod ad te etiam ſcripſeram. Sed videlicet cum illam puſillam epiſtolam tuam ad me dabas, nondum erat tibi id notum. Quare omni ſtudio a te, mi Brute, contendo, ut Ciceronem ne dimittas, tecumque (1) deducas: quod ipſum, ſi rempublicam, cui (2) ſuſceptus es, reſpicis, tibi jam jamque faciendum eſt. Renatum enim bellum eſt: iſque

ARG. Paucitatem & brevitatem epiſtolarum Bruti accuſat; rogat, ut Ciceronem ſecum retineat, & in Italiam quamprimum ut veniat, hortatur. *Anno* U. C. 710.

(1) *Deducas*) Ita Vict. Alii, *adducas*.

(2) *Suſceptus*) Genitus. Unde, *ſuſcipere* liberos ex aliqua, pro gignere. *Manut.*

idque non parvo ſcelere Lepidi. Exercitus autem Cæſaris, qui erat optimus, non modo nihil prodeſt, ſed etiam cogit exercitum tuum flagitari: qui ſi Italiam attigerit, erit civis nemo (quem quidem civem appellari fas ſit) qui ſe non in tua caſtra conferat. Etſi Brutum præclare (3) cum Planco conjunctum habemus. Sed non ignoras, quam ſint incerti animi hominum, & infecti partibus; & exitus præliorum. Quin etiam, ſi, ut ſpero, vicerimus, tamen magnam gubernationem tui conſilii tuæque auctoritatis res deſiderabit. Subveni igitur, per deos, idque quamprimum; tibique perſuade, non te Idibus Martiis, quibus ſervitutem a tuis civibus repuliſti, plus profuiſſe patriæ, quam, ſi mature veneris, profuturum. 11. Id. Quint.

(3) *Cum Planco*) Plancus tamen paulo poſt, cum Antonio ſocietate inita, reipublicæ cauſam deſeruit. *Idem*.

CICERO BRUTO S.

XV. MESSALAM habes. Quibus igitur literis tam accurate ſcriptis aſſequi poſſum, (1) ſubtilius ut explicem, quæ gerantur, quæque ſint in republica, quam tibi is exponet, qui & optime omnia novit, & elegantiſſime expedire, & deferre ad te poteſt? Cave enim exiſtimes, Brute, (quanquam non eſt neceſſe ea me ad te, quæ tibi nota ſunt, ſcribere: ſed tamen tantam omnium laudum excellentiam non queo ſilentio præterire) cave putes, probitate, conſtantia, cura, ſtudio reipublicæ quidquam illi eſſe ſimile: ut eloquentia, qua mirabiliter excellit, vix in eo locum ad laudandum habere videatur. Quanquam in hac ipſa, (2) ſapientia plus apparet: ita gravi judicio, multaque arte ſe exercuit in veriſſimo genere dicendi. Tanta autem induſtria eſt, tantumque evigilat in ſtudio, ut non maxima ingenio (quod in eo ſummum eſt) gratia habenda videatur. Sed provehor amore. Non enim id propoſitum eſt huic epiſtolæ, Meſſalam ut laudem, præſertim ad Brutum, cui & virtus illius non minus, quam mihi, nota eſt; & hæc ipſa ſtudia, quæ laudo, notiora: quem cum a me dimittens graviter ferrem, hoc levabar uno, quod ad te, tanquam ad alterum me, proficiſcens, & (3) officio fungebatur, & laudem maximam ſequebatur. Sed hæc hactenus. Venio nunc longo ſane intervallo ad quandam (4) epiſtolam, qua

ARG. Meſſalam mirifice laudat, & reprehenſionem nimiæ in tribuendis honoribus facilitatis, in pœnis autem decernendis ſeveritatis accurate diluit. De Lepidi liberis ſtudium ſuum pollicetur. *Anno* U. C. 710.

(1) *Subtilius*) *Subtilitas* in ſcriptis eſt, non tenuitas, & humilitas, ſed accuratus quidam ordo, nihil ut prætermittatur. *Manut.*

(2) *Sapientia*) Faernus legebat *ſapientiæ*, longe meliore ſententia. *Urſin.*

(3) *Officio*) In rempubl. *Manutius*.

(4) *Epiſtolam*) Vide ſupra, epiſt. 4.

Digitized by Google

qua mihi multa tribuens, unum reprehendebas, quod in honoribus decernendis eſſem nimius, & tanquam prodigus. Tu hoc: alius fortaſſe, quod in animadverſione, pœnaque durior; niſi forte utrumque tu. Quod ſi ita eſt, utriuſque rei meum judicium tibi cupio eſſe notiſſimum: neque ſolum, ut Solonis dictum uſurpem, qui & ſapientiſſimus fuit ex ſeptem, & legum ſcriptor ſolus ex ſeptem. Is rempublicam duabus rebus contineri dixit, præmio & pœna. Eſt ſcilicet utriuſque rei modus, ſicut reliquarum, & quædam in utroque genere mediocritas: ſed non tanta de re propoſitum eſt hoc loco diſputare. Quid ego autem ſecutus hoc bello ſim in ſententiis dicendis, aperire non alienum puto. Poſt interitum Cæſaris, & veſtras memorabiles Idus Martias, Brute, quid ego prætermiſſum a vobis, quantamque impendere reipublicæ tempeſtatem dixerim, non es oblitus. Magna peſtis erat depulſa per vos, magna populi Romani macula deleta: vobis vero parta divina gloria: ſed inſtrumentum regni delatum ad Lepidum & Antonium: quorum alter inconſtantior, alter impurior, uterque pacem metuens, inimicus otio. His ardentibus perturbandæ reipublicæ cupiditate, quod opponi poſſet præſidium, non habebamus. Erexerat enim ſe civitas, in retinenda libertate conſentiens. Nos tum nimis acres: vos, fortaſſe ſapientius, exceſſiſtis urbe ea, quam liberaratis: Italiæ, ſua vobis ſtudia profitenti, remiſiſtis. Itaque cum teneri urbem a parricidis viderem, nec te in ea, nec Caſſium tuto eſſe poſſe, eamque armis oppreſſam ab Antonio: mihi quoque ipſi eſſe excedendum putavi. Tetrum enim ſpectaculum, oppreſſa ab impiis civitas, opitulandi poteſtate præciſa. Sed animus idem, qui ſemper infixus eſt in patriæ caritate, diſceſſum ab ejus periculis ferre non potuit. Itaque in medio Achaico curſu, cum (5) eteſiarum diebus auſter me in Italiam, quaſi diſſuaſor mei conſilii, retuliſſet, te vidi Veliæ, doluique vehementer. Cedebas enim, Brute, cedebas, quoniam Stoici (6) veſtri negant fugere (7) ſapientis. Romam ut veni, ſtatim me obtuli Antonii ſceleri, atque dementiæ: quem cum in me incitaviſſem, conſilia inire cœpi, Brutina plane (veſtri enim hæc ſunt propria ſanguinis) reipublicæ liberandæ. Longa ſunt, quæ reſtant, prætereunda: ſunt enim de me: tantum dico, Cæſarem hunc adoleſcentem, per quem adhuc ſumus, ſi verum fateri volumus, fluxiſſe ex fonte conſiliorum meorum. Huic habiti a me honores nulli quidem, Brute, niſi debiti:

 nul-

(5) *Eteſiarum*) Quaſi diſceſſum meum dii non probarent, qui eteſiarum diebus auſtrum ſpirare præter conſuetudinem voluerint. *Eteſiæ* autem in orientem navigantibus ſecundi ſunt, *auſter* in occidentem: itaque Ciceroni Græciam petenti proſperi eteſiæ, contra auſter. *Manut.*

(6) *Veſtri*) Vict. & Grut. *noſtri.*

(7) *Sapientis*) Stoici, quorum ſectam Brutus, ab avunculo ſuo M. Catone inſtitutus, ſequebatur, fugere negabant eſſe ſapientis: quem nulla re perturbari, nihil timere affirmabant: ita ſequebatur, ut nec fugeret: timet enim, qui fugit. *Manut.*

nulli, niſi neceſſarii. Ut enim primum libertatem revocare cœpimus; cum ſe nondum ne Decimi quidem Bruti divina virtus ita commoviſſet, ut jam id ſcire poſſemus: atque omne præſidium eſſet in puero, qui a cervicibus noſtris avertiſſet Antonium: quis honos ei non fuit decernendus? Quanquam ego illi tum verborum laudem tribui, eamque modicam. Decrevi etiam imperium: quod quanquam videbatur illi ætati honorificum, tamen erat exercitum habenti neceſſarium: quid enim eſt ſine imperio exercitus? Statuam (8) Philippus decrevit: (9) celeritatem petitionis primo Servius: poſt majorem etiam Servilius. Nihil tum nimium videbatur. Sed neſcio quomodo facilius in timore benigni, quam in victoria grati reperimur. Ego enim, D. Bruto liberato, cum lætiſſimus ille civitati dies illuxiſſet, idemque caſu Bruti natalis eſſet; decrevi, ut in faſtis ad eum diem Bruti nomen adſcriberetur: in eoque ſum majorum exemplum ſecutus, qui hunc honorem mulieri (10) Larentiæ tribuerunt, (11) cui vos pontifices ad aram in Velabro facere ſoletis. Quod ego cum dabam Bruto, notam eſſe in faſtis gratiſſimæ victoriæ ſempiternam volebam. Atque illo die cognovi paulo plures in ſenatu malevolos eſſe, quam gratos. Eos per ipſos dies effudi (ſi ita vis) honores in mortuos Hirtium & Panſam, Aquilam etiam. Quod quis reprehendit, niſi qui, depoſito metu, præteriti periculi fuerit oblitus? Accedebat ad beneficii memoriam gratam ratio illa, quæ etiam poſteris eſſet ſalutaris. Extare enim volebam in crudeliſſimos hoſtes monumenta odii publici ſempiterna. Suſpicor illud minus tibi probari, quod ab tuis familiaribus, optimis illis quidem viris, ſed in republica rudibus, non probatur, quod, ut ovanti introire Cæſari liceret, decreverim. Ego autem (ſed erro fortaſſe: nec tamen is ſum, ut mea me maxime delectent) nihil mihi videor hoc bello ſenſiſſe prudentius. Cur autem ita ſit, (12) aperiendum non eſt, ne magis videar providus fuiſſe, quam gratus. Hoc ipſum

(8) *Philippus*) L. Marcius Philippus, qui conſulatum geſſit cum Marcellino, Octaviani vitricus. *Manut.*

(9) *Celeritatem*) Magiſtratus, ut celerius poſſet petere, quam leges permitterent. Id autem Ser. Sulpicius decrevit. Sed, cum ille decreviſſet, ut Octavianus verbi gratia decem annis celerius, quam per leges liceret, petere poſſet, Iſaurici filius Servilius decrevit, ut etiam aliquanto celerius. Quod autem Servius decrevit, opinor hoc eſt, ut tanquam quæſtorius petere poſſet Octavius: quod Servilius, ut tanquam prætorius. *Idem.*

(10) *Larentia*) Quæ populo Romano agros, Turacem, Semurium, Lincerium, & Solinium reliquit: ex quo eſt annuis parentationibus honorata: Varro, Ovidius, Macrobius lib. I. Saturn. *Idem.*

(11) *Cui*) Vict. & Man. *cujus.*

(12) *Aperiendum non eſt*) Quid ſignificat? hoc opinor; ideo ſe id ſenſiſſe, non tam ut pro beneficio gratiam referret, quam ut Octavianus, ovationis honore illectus, in urbem rediret, ſtatimque, ut mos erat, imperium deponeret: itaque ejus exercitus ad alium transferrentur: quæ fuiſſet reip. ſumma cautio. Timendum enim erat, id quod evenit, ne Octavianus, cum exercitum in ſua poteſtate haberet, ad perſequendam patris mortem animum converteret. Hoc eſt, ut opinor, in quo ſe Cicero providum fuiſſe ſignificat. *Manut.*

Digitized by Google

ipſum nimium. Quare alia videamus. D. Bruto decrevi honores, decrevi L. Planco. Præclara illa quidem ingenia, quæ gloria invitantur: ſed ſenatus etiam ſapiens, qui, qua quemque re putat, modo honeſta, ad rempublicam juvandam poſſe adduci, hac utitur. At in Lepido reprehendimur: cui cum ſtatuam in Roſtris ſtatuiſſemus, iidem illam evertimus. Nos illum honore ſtuduimus a furore revocare: vicit amentia leviſſimi hominis noſtram prudentiam. Nec tamen tantum in ſtatuenda Lepidi ſtatua factum eſt mali, quantum in evertenda, boni. Satis multa de honoribus: nunc de pœna pauca ſunt dicenda. Intellexi enim ex tuis ſæpe literis, te in iis, quos bello deviciſti, clementiam tuam velle laudari. Exiſtimo equidem nihil a te, niſi ſapienter. Sed ſceleris pœnam prætermittere (id enim eſt, quod vocatur ignoſcere) etiam ſi in cæteris rebus tolerabile eſt, in hoc bello perniciosum puto. Nullum enim bellum civile fuit in noſtra republica omnium, quæ memoria mea fuerunt, in quo bello, non utracunque pars viciſſet, tamen aliqua forma eſſet futura reipublicæ. Hoc bello victores quam rempublicam ſimus habituri, non facile affirmarim: victis certe nulla unquam erit. Dixi igitur ſententias in Antonium, dixi in Lepidum ſeveras: neque tam ulciſcendi cauſa, quam ut & in præſens ſceleratos cives timore ab impugnanda patria deterrerem: & in poſterum, (13) documentum ſtatuerem, ne quis talem amentiam vellet imitari. Quanquam hæc quidem ſententia, non magis mea fuit, quam omnium. In qua videtur illud eſſe crudele, quod ad liberos, qui nihil meruerunt, pœna pervenit. Sed id & antiquum eſt, & omnium civitatum: ſi quidem etiam (14) Themiſtoclis liberi eguerunt. Et, ſi judicio damnatos eadem pœna ſequitur cives, qui potuimus leniores eſſe in hoſtes? Quid autem queri poteſt quiſquam de me, qui, ſi viciſſet, acerbiorem ſe in me futurum fuiſſe confiteatur neceſſe eſt? Habes rationem mearum ſententiarum, de hoc genere duntaxat honoris & pœnæ. Nam de cæteris rebus quid ſenſerim, quidque cenſuerim, audiſſe te arbitror. Sed hæc quidem non ita neceſſaria. Illud valde neceſſarium, Brute, te in Italiam cum exercitu venire quam primum. Summa eſt expectatio tui. Qui ſi Italiam attigeris, ad te concurſus fiet omnium. Sive enim vicerimus, (qui quidem pulcherrime viceramus, niſi Lepidus perdere omnia, & perire ipſe cum ſuis concupiviſſet) tua nobis auctoritate opus eſt ad collocandum aliquem civitatis ſtatum: ſive etiam nunc certamen reliquum eſt, maxima ſpes eſt

(13) *Documentum*) Grutero ea vox ſuſpecta erat, tanquam a ſcriba potius, quam a Tullio. Suſpicionem removit J. F. Gronovius, *Obſerv.* IV. 12., eamque vocem apprime Latinam eſſe adſtruit pluribus exemplis, quibus deſcribendis ſuperſedeo, quod in omnibus, quæ *Lexica* dicuntur, paſſim occurrunt. *Olivetus.*

(14) *Themiſtoclis*) Qui proditionis eſt damnatus, ejuſque bona publicata. *Plutarchus, Æmilius Probus.* Manut.

cum in auctoritate tua, tum in exercitus tui viribus. Sed propera, per deos. Scis enim, quantum ſit in temporibus, quantum in celeritate. Sororis tuæ filiis quam diligenter conſulam, ſpero te ex matris & ex ſororis literis cogniturum. Qua in cauſa majorem habeo rationem tuæ voluntatis, quæ mihi cariſſima eſt, quam, ut quibuſdam videor, conſtantiæ meæ. Sed ego nulla in re malo, quam te amando, conſtans & eſſe, & videri.

BRUTUS CICERONI S.

XVI. PARTICULAM literarum tuarum, quas miſiſti Octavio, legi, miſſam ab Attico mihi. Studium tuum, curaque de ſalute mea, nulla me nova voluptate affecit. Non ſolum enim uſitatum, ſed etiam quotidianum eſt, aliquid audire de te, quod pro noſtra dignitate fideliter atque honorifice dixeris, aut feceris. At dolore, quantum animo maximum capere poſſum, eadem illa pars epiſtolæ ſcriptæ ad Octavium de nobis, affecit. Sic enim illi gratias agis de republica, tam ſuppliciter ac demiſſe, (quid ſcribam? pudet (1) conditionis, ac fortunæ, ſed tamen ſcribendum eſt) commendas noſtram ſalutem illi, (quæ morte qua non pernicioſior?) ut prorſus præ te feras, non ſublatam dominationem, ſed dominum commutatum eſſe. Verba tua recognoſce, & aude negare, ſervientis adverſus regem iſtas eſſe preces. Unum ais eſſe, quod ab eo poſtuletur, & expectetur: ut eos cives, de quibus viri boni populuſque Romanus bene exiſtimet, ſalvos velit. Quid, ſi nolit? non erimus? Atqui, non eſſe, quam eſſe per illum, præſtat. Ego, medius fidius, non exiſtimo tam omnes deos averſos eſſe a ſalute populi Romani, ut Octavius orandus ſit pro ſalute cujuſquam civis, non dicam pro liberatoribus orbis terrarum. Juvat enim magnifice loqui: & certe decet, adverſus ignorantes, quid pro quoque timendum, aut a quoque petendum ſit. Hoc tu, Cicero, poſſe fateris Octavium, & illi amicus es? aut, ſi me carum habes, (2) vis Romæ videri; cum, ut ibi eſſe poſſem, commendandus puero illi fuerim? Cui quid agis gratias, ſi, ut nos ſalvos eſſe velit & patiatur, rogandum putas? An hoc pro beneficio eſt habendum, quod ſe, quam Antonium, eſſe maluerit, a quo iſta petenda

ARG. Graviter reprehendit Ciceronis ad Octavium epiſtolam, qua eum rogarat, ut liberatores patriæ ſalvos vellet. *Anno* U. C. 710.

(1) *Conditionis*) Pudet eo nos redactos conditionis ac fortunæ, ut commendandos Octavio putes. Vel explana, conditionis tuæ ac fortunæ, qui homo conſularis, tantis rebus geſtis, nunc cum illo puero tam ſuppliciter, tam demiſſe agas. *Manut.*

(2) *Vis Romæ videri*) Lambinus, *vis Romæ tempus fuiſſe videri, cum*, id eſt, quo tempore, *ut ibi* &c Manut. vulgatam lectionem interpretatur: *vis Romæ videri amicus Octavio*. Hunc ego ſenſum eſſe arbitror: Si carus tibi ego ſum, qui velle potes, ea in urbe videri me, in qua ut eſſe poſſem, &c. *Olivetus*.

da eſſent? (3) Vindici quidem alienæ dominationis, non vicario, ecquis ſupplicat, ut optime meritis de republica liceat eſſe ſalvis? Illa vero imbecillitas & deſperatio, cujus culpa non magis in te reſidet, quam in omnibus aliis, & Cæſarem in cupiditatem regni impulit: & Antonio, poſt interitum illius, perſuaſit, ut interfecti locum occupare conaretur: & nunc puerum iſtum extulit, ut tu judicares precibus eſſe imperrandam ſalutem talibus viris, miſericordiaque uoius, vix etiam nunc viri, tutos fore nos, haud ulla alia re. Quod ſi Romanos nos eſſe meminiſſemus, non audacius dominari cuperent poſtremi homines, quam id nos prohiberemus: neque magis irritatus eſſet Antonius regno Cæſaris, quam ob ejuſdem mortem deterritus. Tu quidem conſularis, & tantorum ſcelerum vindex, (quibus oppreſſis, vereor, ne in breve tempus dilata ſit abs te pernicies) qui potes intueri, quæ geſſeris, ſimul & iſta vel probare, vel ita demiſſe ac facile pati, ut probantis ſpeciem habeas? Quod autem tibi cum Antonio privatum odium? nempe quia poſtulabat hæc, ſalutem ab ſe peti: precariam nos incolumitatem habere, a quibus ipſe libertatem accepiſſet: eſſe arbitrium ſuum de republica. Quærenda eſſe arma putaſti, quibus dominari prohiberetur: ſcilicet, ut, illo prohibito, rogaremus alterum, qui ſe in ejus locum reponi pateretur? an, ut eſſet ſui juris ac mancipii reſpublica? Niſi forte non de ſervitute, ſed de conditione ſerviendi recuſatum eſt a nobis. Atqui non ſolum bono domino potuimus Antonio tolerare noſtram fortunam, ſed etiam beneficiis, atque honoribus, ut participes, frui, quantis vellemus: quid enim neget iis, quorum patientiam videret maximum ſuæ dominationis præſidium eſſe? Sed nihil tanti fuit, quo venderemus fidem noſtram & libertatem. Hic ipſe (4) puer, quem Cæſaris nomen incitare videtur in Cæſaris interfectores, quanti æſtimet (ſi ſit commercio locus) poſſe, nobis auctoribus, tantum, quantum profecto poterit, quoniam vivere, & pecunias habere, & dici conſulares volumus? Cæterum nequicquam perierit ille: cujus interitu quid gaviſi ſumus, ſi mortuo nihilo minus ſervituri eramus? Nulla cura (5) adhibeatur. Sed mihi prius omnia dii deæque eripuerint, quam illud judicium, quo non modo heredi ejus, quem occidi, non conceſſerim, quod in illo non tuli, ſed ne patri quidem meo, ſi reviviſcat, ut, patiente me, plus legibus ac ſenatu poſſit. An hcc tibi perſuaſum eſt, fore cæteros ab eo liberos, quo invito nobis in

(3) *Vindici quidem*) Si Octavius vindex eſt, ut tu judicas, & ultor dominationis Antonii, non, ut ego vereor, vicarius: abſurde facis, o Cicero, qui ei remp. defendenti ſupplices pro iis, qui optime de rep. meriti ſunt. Amicis enim, & earundem partium ſtudioſis non ſupplicamus. Non enim opus eſt. *Manut.*

(4) *Puer*) Nobis eſſet illo domino perhonorifica ſerviendi conditio. Verum non de ſerviendi conditione agimus: ipſam ſervitutem, quæcumque ſit, odimus, ac deteſtamur. *Manut.*

(5) *Adhibeatur*) Hæc ſic accipio, ut ſit conceſſio quædam ſtomachoſa, hoc modo: *faciant, quod volent, alii, nullam curam adhibeant, & ſervitutem æquo animo patiantur.*

Mihi vero prius omnia, &c. *Lamb.*

in iſta civitate locus non ſit? Qui porro id, quod petis, fieri poteſt, ut impetres? Rogas enim velit nos ſalvos eſſe. Videmur ergo tibi ſalutem accepturi, cum vitam acceperimus? quam, ſi prius dimittimus dignitatem & libertatem, qui poſſumus accipere? An tu, Romæ habitare, id putas incolumem eſſe? Res, non locus, oportet præſtet illuc mihi: neque incolumis ſui Cæſare vivo, niſi poſteaquam illud conſcivi facinus: neque uſquam exul eſſe poſſum, dum, ſervire, & pati contumelias, pejus odero malis omnibus aliis. Nonne hoc eſt in eaſdem tenebras recidiſſe? ab eo, qui tyranni nomen aſcivit ſibi, (cum in Græcis civitatibus liberi tyrannorum, oppreſſis illis, eodem ſupplicio afficiantur) petitur, ut vindices atque oppreſſores dominationis ſalvi ſint? Hanc ego civitatem videre velim, aut putem ullam; quæ ne traditam quidem atque inculcatam libertatem recipere poſſit: pluſque timeat in puero nomen ſublati regis, quam confidat ſibi, cum illum ipſum, qui maximas opes habuerit, paucorum virtute ſublatum videat? Me vero poſthac ne commendaveris Cæſari tuo: ne te quidem ipſum, ſi me audies. Valde care æſtimas tot annos, quot iſta ætas recipit, ſi propter eam cauſam puero illi ſupplicaturus es. Deinde, quod pulcherrime feciſti, ac facis in Antonio, vide ne convertatur a laude maximi animi ad opinionem formidinis. Nam ſi Octavius tibi placet, a quo de noſtra ſalute petendum ſit: non dominum fugiſſe, ſed amiciorem dominum quæſiſſe videberis. Quem quod laudas ob ea, quæ adhuc fecit, plane probo: ſunt enim laudanda, ſi modo contra alienam potentiam, non pro ſua ſuſcepit eas actiones. Cum vero judicas, tantum illi non modo licere, ſed etiam a te ipſo tribuendum eſſe, ut rogandus ſit, ne nolit eſse nos ſalvos; nimium magnam mercedem ſtatuis. Id enim ipſum illi largiris, quod per illum habere videbatur reſpublica. Neque hoc tibi in mentem venit, ſi Octavius ullis dignus ſit honoribus, quia cum Antonio bellum gerat, iis, qui illud malum exciderint, cujus iſtæ reliquiæ ſunt, nihil, quo expleri poſſit eorum meritum, tributurum unquam populum Romanum, ſi omnia ſimul congeſseris. At vide, quanto diligentius homines metuant, quam meminerint, quia Antonius vivat, atque in armis ſit. De Cæſare vero, quod fieri potuit, ac debuit, tranſactum eſt: neque jam revocari in integrum poteſt. Octavius is eſt, qui quid de nobis judicaturus ſit, expectet populus Romanus? nos hi ſumus, de quorum ſalute unus homo rogandus videatur? Ego vero, ut iſtuc revertar, is ſum, qui non modo non ſupplicem, ſed etiam coerceam poſtulantes, ut ſibi ſupplicetur. Aut longe a ſervientibus abero, mihique eſse judicabo Romam, ubicunque liberum eſse licebit: ac veſtri miſerebor, quibus nec ætas, neque honores, neque virtus (6) aliena dulcedinem vivendi minuere po-

(6) *Aliena*) Noſtra ſcilicet, qui tyrannum occidimus: quorum exemplo fortiores eſſe, & vitam minus aliquanto, quam libertatem, diligere debebatis. *Manut.* Le-
gean-

potuerit. Mihi quidem ita beatus eſse videbor, ſi modo conſtanter ac perpetuo placebit hoc conſilium, ut relatam putem gratiam (7) pietati meæ. Quid enim eſt melius, quam, memoria recte factorum, & libertate contentum, negligere humana? Sed certe non ſuccumbam ſuccumbentibus, nec vincar ab iis, qui ſe vinci volunt: experiarque & tentabo omnia, neque deſiſtam abſtrahere a ſervitio civitatem noſtram. Si ſecuta fuerit, quæ debet, fortuna, gaudebimus omnes: ſin minus, ego tamen gaudebo. Quibus enim potius hæc vita factis aut cogitationibus traducatur, quam iis, quæ pertinuerint ad liberandos cives meos? Te, Cicero, rogo atque hortor, ne defatigere, neu diffidas: ſemper in præſentibus malis prohibendis, futura quoque, niſi ante ſit occurſum, explores, ne ſe inſinuent. Fortem & liberum animum, quo & conſul, & nunc conſularis, rempublicam vindicaſti, ſine conſtantia & æquabilitate nullum eſse putaris. Fateor enim duriorem eſse conditionem ſpectatæ virtutis, quam incognitæ. Benefacta pro debitis exigimus. (8) Quæ ſi aliter eveniunt, ut decepti ab his, infeſto animo reprehendimus. Itaque reſiſtere Antonio Ciceronem, etſi magna laude dignum eſt, tamen quia ille conſul hunc conſularem merito præſtare videtur, nemo admiratur. Idem Cicero ſi flexerit adverſus alios judicium ſuum, quod tanta firmitate ac magnitudine direxit in exturbando Antonio, non modo reliqui temporis gloriam eripuerit ſibi, ſed etiam præterita evaneſcere coget, (nihil enim per ſe amplum eſt, niſi in quo judicii ratio extat) quia neminem magis decet, quam te, rempublicam amare, libertatiſque defenſorem eſse, vel ingenio, vel rebus geſtis, vel ſtudio, atque efflagitatione omnium. Quare non Octavius eſt rogandus, ut velit nos

gendum exiſtimo, *alienam*, hoc eſt, quæ Ciceronem non decet, quæ poſſit quidem in vulgus cadere, ſed minime in ſenem honoribus ac virtute conſpicuum. *Bub.* in Tuſc. I. 45.

(7) *Pietati meæ*) Erga patriam; quæ me ad præclarum illud facinus excitavit, cui pietati debitum præmium eſſe perſolutum exiſtimabo, ſi modo, quod tum ſenſi, idem in reliqua vita ſenſero. *Manut.*

(8) *Quæ ſi aliter*) Abeſt a meis conjunctio *ſi*: & quidem omnibus: nec dubito quin recte. Neque enim *quæ*, benefacta refert, ſed infinite accipitur; hoc modo, *quæ aliter ac volumus atque oportet eveniunt, infeſto animo reprehendimus: ita ut benefactis nullam gratiam habeamus, ſed ea tanquam debita exigamus: quæ ſecus eveniunt, iniquo animo reprehendimus.* Vel *aliter*, male ſignificat, ut ad Atticum lib. VII. *Illum aliter cum aliis locutum eſse audiebam.* Quo ſenſu etiam *ſecus* accipitur. Idem Tornio, lib. epiſt. ad Torquatum: *Magna enim conſolatio eſt, cum recordare, etiam ſi ſecus acciderit, te tamen recte vereque ſenſiſse.* In ſequenti autem ſententia, *Ille Conſul*, & *hunc conſularem*, ad unum Ciceronem, & *ille* & *hunc*, debent referri. Non miramur, inquit, Ciceronem reſiſtere Antonio. Id enim ab illo non ſolum poſtulatur, ſed ut debitum exigitur. Talis enim in Conſulatu fuit, ea geſſit, ut niſi nunc conſularis eadem præſtet, illa videatur caſu feciſſe, nec dignitatem ſuam tueatur. Quare, ſi paululum offenderit, remiſſiorque ac diſſolutior fuerit, etiam futuri temporis gloriam eripuerit ſibi, & præteriti extinxerit; quaſi non judicio illa, ſed caſu quodam fecerit. Nihil autem per ſe amplum eſt, niſi in quo judicii ratio extet. *Malaſp.*

Digitized by Google

nos ſalvos eſse: magis tu te exſuſcita, ut eam civitatem, in qua maxima geſſiſti liberam atque honeſtam fore putes, ſi modo ſint populo duces ad reſiſtendum improborum conſiliis.

BRUTUS ATTICO S.

XVII. SCRIBIS mihi, mirari Ciceronem, quod nihil ſignificem unquam de ſuis actis. Quoniam efflagitas, coactu tuo ſcribam, quæ ſentio. Omnia feciſſe Ciceronem optimo animo, ſcio: quid enim mihi exploratius eſſe poteſt, quam illius animus in rempublicam? Sed quædam mihi videtur, quid dicam, (1) imperite vir omnium prudentiſſimus, an ambitioſe feciſſe, qui valentiſſimum Antonium ſuſcipere pro republica non dubitarit inimicum? Neſcio quid ſcribam tibi, niſi unum; pueri & cupiditatem, & licentiam potius eſſe irritatam, quam repreſſam a Cicerone: tantumque eum tribuere huic indulgentiæ, ut ſe (2) maledictis non abſtineat, iis quidem, quæ in ipſum dupliciter recidunt; quod & (3) plures occidit uno, ſeque prius oportet fateatur ſicarium, quam objiciat Caſcæ, quod objicit: & (4) imitatur in Caſca Beſtiam. An, quia non omnibus horis jactamus Idus Martias, ſimiliter atque ille Nonas Decembres ſuas in ore habet, (5) eo meliore conditione Cicero pulcherrimum factum vituperabit, quam Beſtia & Clodius reprehendere illius conſulatum ſoliti ſunt? Suſtinuiſſe mihi gloriatur bellum Antonii togatus Cicero noſter. Quid hoc mihi prodeſt, ſi merces Antonii oppreſſi poſcitur in Antonii locum ſucceſſio? & ſi vindex illius mali auctor extitit alterius, fundamentum & radices habituri altiores, ſi patiamur? ut jam iſta, quæ facit, (6) non dominationem, non, ſed dominum Anto-

ARG. De Ciceronis nimio in Octavio ornando ſtudio vehementer conqueritur, eundemque graviter reprehendit, qui, cum Antonii dominationem oppreſſerit, novam in Octavio ſtabiliat & confirmet. *Anno* U. C. 710.

(1) *Imperite, &c.*) Significat, & ſtultitiæ Ciceronem accuſandum, & ambitionis: cum tamen in utroque videatur eum excuſare. Sed *imperitum* in eo ſignificat, quod plus Octavio tribuerit, quam e rep. eſſet: *ambitioſum*, quod, modo habeat, a quibus colatur ac laudetur, ſervitutem non recuſat: ita ob ſtultitiam & ambitionem Octavium Antonianæ dominationis vicarium conſtituit. *Manut.*

(2) *Maledictis*) In Caſcam. Mirari autem ſatis non poſſum, Ciceronem Cæſaris necem objeciſſe Caſcæ. Et id tamen Bruti verba declarant. *Idem.*

(3) *Plures*) Crimini dat Caſcæ, & ſicarium appellat, quia Cæſarem occiderit. At, ſi hominem occidere, crimen eſt: quanto gravius ipſe peccavit, qui conſul non unum, ſed quinque occidit, Lentulum, Cethegum, &c. *Idem.*

(4) *Imitatur in Caſca Beſtiam*) Ita reprehendit Caſcam ob pulcherrimum factum, ut Beſtia Ciceronem ob ea, quæ in conſulatu geſſerat, reprehendere ſolebat. *Idem.*

(5) *Eo meliore conditione*) Minus turpiter nos vituperabit de Cæſaris nece, quam illum Calpurnius Beſtia & P. Clodius de conjuratorum ſupplicio, &c. *Idem.*

(6) *Non dominationem, non*) Hoc loquendi genere veteres eſſe uſos, cum aliquid paulo ſtudioſius affirmarent, oſtendimus in commentariis ad Atticum lib. X. epiſt. 9. *Manut.* Hodie quidem ſic legimus, ſed contra vett. edd. & Mſſ. Pall. in qui-

tonium timentis ſint. Ego autem gratiam non habeo, ſi quis, dum ne irato ſerviat, rem ipſam non deprecatur. Immo triumphus & ſtipendium decernitur, & omnibus decretis ornatur. Pudeat concupiſcere fortunam, cujus nomen ſuſceperit? (7) Conſularis hoc, an Ciceronis eſt? Quoniam mihi tacere non licuit, leges, quæ tibi (8) neceſſe eſt moleſta eſſe. Etenim ipſe ſentio, quanto cum dolore hæc ad te perſcripſerim: nec ignoro, quid ſentias in republica, & quam deſperatam quoque ſanari putes poſſe. Nec mehercule te, Attice, reprehendo. Ætas enim, mores, liberi, ſegnem efficiunt: quod quidem etiam (9) ex Flavio noſtro perſpexi. Sed redeo ad Ciceronem. Quid inter (10) Salvidenum, & eum intereſt? Quid autem amplius ille decerneret? Timet, inquies, etiam nunc reliquias belli civilis. Quiſquam ergo ita timet profligatum, ut neque potentiam ejus, qui exercitum victorem habeat, neque temeritatem pueri putet extimeſcendam eſſe? An hoc ipſum ea re facit, quod illi propter (11) amplitudinem omnia jam, ultroque deferenda putat? O magnam ſtultitiam timoris, id ipſum, quod verearis, ita cavere, ut, cum vitare fortaſſe potueris, ultro arceſſas, & attrahas! Nimium timemus mortem, & exilium, & paupertatem. Hæc videntur Ciceroni ultima eſſe in malis: &, dum habeat a quibus impetret quæ velit, & a quibus colatur, ac laudetur; ſervitutem, honorificam modo, non aſpernatur: ſi quidquam in extrema ac miſerrima contumelia poteſt honorificum eſſe. Licet ergo patrem appellet Octavius Ciceronem, referat omnia, laudet, gratias agat: tamen illud apparebit, verba rebus eſſe con-

---

bus nulla litera variante: *Qua facit, dominationem, an dominum, an Antonium timentis ſint*. Neque ſecus publicat a Victorio. *Grut.* Legendum videtur, *non dominationem, non dominum, ſed Antonium*, &c. *Olivetus*.

(7) *Conſularis hoc*) Hic multum diſcrepant veteres libri a noſtris. Habent enim: *Pudet concupiſcere fortunam, cujus nomen ſuſceperit conſularis, ut Ciceronis eſt*. Quos ſi ſequimur, ita exponemus. Pudor ab ea fortuna conſularis hominis concupiſcenda, cujus nomen ſuſceperit, quemvis deterrere debet: ea, inquam, fortuna, quæ Ciceronis eſt. Videbitur omnino paulo durius: ſed nec ubique dictio Bruti mollis eſt. *Manut.* Quid ſibi velit Manutius, vix aſſequor: cujus tamen lectionem retineo, ſed addita interrogandi nota, quæ ſuperiora claudat. Hic ergo ſenſus erit: *Pudeat-ne* Octavium *concupiſcere fortunam*, regiam poteſtatem Cæſaris, *cujus nomen ſuſceperit? Hoc* igitur, quod fit ad illum ornandum, debuit-ne, potuit-ne a Conſulari, a Cicerone proficiſci? *Olivetus*.

(8) *Tibi neceſſe eſt moleſta eſſe*) Cum videas te quoque in Cicerone notari, qui nullam reip. partem ſuſcipias, ſed communi cauſæ tanquam indormias. *Manut.*

(9) *Ex Flavio*) Antonianus liber *in Flavio*. Et probatur. Ut ſe dicat Brutus Attici conſilium perſpexiſſe, non ex ſermone Flavii, ſed in ſacto Flavii: cum Atticus ab eo appellatus ut princeps eſſe vellet, privati ærarii C. Cæſaris, illius interfectoribus conſtituendi; prorſus negavit. Hoc totum ſcribitur a Nepote, in ipſius Attici vita. *Malaſp.*

(10) *Salvidenum*) Q. Salvidenum Rufum, Octavii ſtudioſiſſimum. *Manut.* Veteres lapides habent, *Salvidienum*. *Urſin.*

(11) *Amplitudinem*) Summam potentiam, cum victores exercitus in ejus manu ſint. *Idem.*

traria. Quid enim tam alienum ab humanis ſenſibus eſt, quam eum patris habere loco, qui ne liberi quidem hominis numero ſit? Atqui eo tendit, id agit, ad eum exitum properat vir optimus, ut ſit illi Octavius propicius. Ego vero jam iis artibus nihil tribuo, quibus ſcio Ciceronem inſtructiſſimum eſſe. Quid enim illi proſunt, quæ pro libertate patriæ, (12) de dignitate, quæ de morte, exilio, paupertate ſcripſit copioſiſſime? Quanto autem magis illa callere videtur Philippus, qui (13) privigno minus tribuerit, quam Cicero alieno tribuat? Deſinat igitur (14) gloriando etiam inſectari dolores noſtros. Quid enim noſtra, victum eſſe Antonium, ſi victus eſt, ut alii vacaret quod ille obtinuit? tametſi tuæ literæ (15) dubia etiam nunc ſignificant. Vivat hercule Cicero, qui poteſt, ſupplex & obnoxius, ſi neque ætatis, neque honorum, neque rerum geſtarum pudet. Ego certe, quin cum ipſa re bellum geram, hoc eſt, cum regno, & imperiis extraordinariis, & dominatione, & potentia, quæ ſupra leges ſe eſſe velit, nulla erit tam bona conditio ſerviendi, qua deterrear, quamvis ſit vir bonus, ut ſcribis, Antonius: quod ego nunquam exiſtimavi. Sed dominum, ne parentem quidem, majores noſtri voluerunt eſſe. Te niſi tantum amarem, quantum Ciceroni perſuaſum eſt (16) diligi ab Octavio, hæc ad te non ſcripſiſſem. Dolet mihi, quod tu nunc ſtomacharis, amantiſſimus tum tuorum omnium, tum Ciceronis. Sed perſuade tibi, (17) de voluntate propria mea nihil eſſe remiſſum, de judicio largiter. Neque enim impetrari poteſt, quin, quale, quidque videatur ei, talem quiſque de illo opinionem habeat. Vellem mihi ſcripſiſſes, quæ conditiones eſſent (18) Atticæ noſtræ. Potuiſſem aliquid tibi de meo ſenſu perſcribere. Valetudinem Porciæ meæ tibi curæ eſſe non miror. Denique quod petis, faciam libenter: nam etiam ſorores me rogant: & (19) hominem noro, & quid ſibi voluerit. Vale.

C I.

(12) *De dignitate*) In quo ſita ſit vera dignitas. *Idem*.

(13) *Privigno*) Octavio. Ejus enim matrem Atiam, poſt obitum prioris viri, uxorem duxerat Philippus. *Idem*.

(14) *Gloriando*) Cum gloriaretur, plus beneficii a ſe in remp. eſſe collatum, quam ab iis, qui Cæſarem occiderant: quoniam illi quaſi radicem tyrannidis Antonium reliquiſſent, ipſe Antonii bellum togatus ſuſtinuiſſet, atque oppreſſiſſet. *Idem*.

(15) *Dubia*) Non ita victum eſſe Antonium, ut ab eo nihil timere poſſit reſpublica. *Idem*.

(16) *Diligi ab Octavio*) Faerni liber, *diligi ſe ab Octavio*. Malaſp.

(17) *De voluntate*) Sumamus hic quiddam a philoſophis, ut ſententia pateat illuſtrius. *Amor* in voluntate eſt, *opiniones* in mente. *Velle*, *nolle*, in noſtra poteſtate eſt; *opinari*, non eſt. Quale enim quidque videtur, talem de illo neceſſe eſt opinionem habeamus. Ergo, cum *voluntas* mea *propria* ſit, judicium non ſit: laudandus videor, qui, quod poſſum, & quod in me eſt, facio, ut Ciceronem amem; excuſandus, qui de eo non optime judicem; cum id a me neceſſitas quædam & quaſi mentis imperium exprimat. *Manut.*

(18) *Atticæ*) De qua, ut opinor, in matrimonium collocanda quiddam Atticus ſcripſerat. *Idem*.

(19) *Hominem*) Neſcio quem, literis ab Attico & a Bruti ſororibus, quarum altera uxor M. Lepidi, altera C. Caſſii, commendatum. *Idem*.

Digitized by Google

CICERO BRUTO S.

XVIII. CUM ſæpe te literis hortatus eſſem, ut quam primum reipublicæ ſubvenires, in Italiamque exercitum adduceres; neque id arbitrarer dubitare tuos neceſſarios: rogatus ſum a prudentiſſima & diligentiſſima fœmina, matre tua, cujus omnes curæ ad te referuntur, & in te conſumuntur, ut venirem ad ſe a. d. VIII. Kal. Sext. quod ego, ut debui, ſine mora feci. Cum autem veniſſem, Caſca aderat, & Labeo, & Scaptius. At illa retulit: quæſivitque, quidnam mihi videretur: arceſſeremuſne te, atque id tibi conducere putaremus; an tardare, & commorari te, melius eſſet. Reſpondi id, quod ſentiebam, & dignitati, & exiſtimationi tuæ maxime conducere, te primo quoque tempore ferre præſidium labenti & inclinatæ reipublicæ. Quid enim abeſſe cenſes mali in eo bello, in quo victores exercitus fugientem hoſtem perſequi noluerunt? & in quo incolumis (1) imperator, honoribus ampliſſimis, fortuniſque maximis, conjuge, liberis, vobis affinibus ornatus, bellum reipublicæ indixerit? Quid dicam, in tanto ſenatus populique conſenſu, cum tantum reſideat intra muros mali? Maximo autem, cum hæc ſcribebam, afficiebar dolore, quod, cum me pro adoleſcentulo ac pene puero reſpublica accepiſſet vadem, vix videbar, quod promiſeram, præſtare poſſe. Eſt autem gravior & difficilior animi & ſententiæ, maximis præſertim in rebus, pro altero, quam pecuniæ, obligatio. Hæc enim ſolvi poteſt, & eſt rei familiaris jactura tolerabilis: reipublicæ quod ſpoponderis, quemadmodum ſolvas, niſi is dependi facile patitur, pro quo ſpoponderis? Quanquam & hunc (ut ſpero) tenebo, multis repugnantibus. Videtur enim in eo eſſe indoles; ſed flexibilis ætas, multique ad depravandum parati: qui, ſplendore (2) falſi honoris objecto, aciem boni ingenii (3) præſtringi poſſe confidunt. Itaque ad reliquos hic quoque labor mihi acceſſit, ut omnes adhibeam machinas ad tenendum adoleſcentem, ne famam ſubeam temeritatis. Quanquam quæ temeritas eſt? magis enim illum, pro quo ſpopondi, quam me ipſum obligavi. Nec vero pœnitere poteſt rempublicam, me pro eo ſpopondiſſe, qui fuit in rebus gerendis cum ſuo ingenio, tum mea promiſſione conſtantior. Maximus autem (niſi me forte fallit) in republica nodus eſt,

O 2 ino-

ARG. De exercitus in Italiam adducendi neceſſitate: de ſollicitudine ſua in retinendo Octavio, pro quo ſpoponderat pop. Rom. de rei pecuniariæ difficultate, & de Lepidi filiis. *Anno* U. C. 710.

(1) *Imperator*) M. Æmilius Lepidus. *Man.*

(2) *Falſi honoris*) Conſulatus. Epiſt. 14. *Idem.*

(3) *Præſtringi*) Edidit Manutius, *ſu-ſtringi*; Lambinus, *præſtringui.*

inopia rei pecuniariæ. (4) Obdureſcunt enim magis quotidie boni viri ad vocem tributi: quod (5) ex centeſima collatum, (6) impudenti cenſu locupletum, in duarum legionum (7) præmiis omne conſumitur. Impendent autem infiniti ſumptus, cum in hos exercitus, quibus nunc defendimur, tum vero in tuum. Nam Caſſius noſter videtur poſſe ſatis ornatus venire. Sed & hæc, & multa alia coram cupio, idque quam primum. De ſororis tuæ filiis non expectavi, Brute, dum ſcriberes. Omnino jam tempora (bellum enim ducetur) integram tibi cauſam reſervant. Sed ego a principio, cum divinare de belli diuturnitate non poſſem, ita cauſam egi puerorum in ſenatu, ut te arbitror e matris literis potuiſſe cognoſcere. Nec vero ulla res erit unquam, in qua ego non, vel vitæ periculo, ea dicam, eaque faciam, quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitrabor. Vale. VI. Kal. Sext.

---

(4) *Obdureſcunt*) Lambinus, libris omnibus, ut ipſe teſtatur, reclamantibus, repoſuit, *Obſurdeſcunt*. Sibi habeat. *Grut.*
(5) *Ex centeſima*) Ut de centum nummis unus tribuatur ſingulis menſibus. *Man.*
(6) *Impudenti cenſu*) Quod multo minus ſolvunt, quam deberent. *Idem*.
(7) *Præmiis*) Non ſtipendiis, ſed præmiis ante victoriam promiſſis. *Idem*

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLÆ AD BRUTUM,

** a Germanis repertæ & editæ.*

CICERO BRUTO S.

I. CUM (1) hæc ſcribebam, res exiſtimabatur in extremum adducta diſcrimen: triſtes enim de Bruto noſtro literæ, nuntiique afferebantur. Me quidem non maxime conturbabant. His enim exercitibus ducibuſque, quos habemus, nullo modo poteram diffidere. Neque aſſentiebar majori parti hominum:

* Has epiſtolas, ut a Germanis accepimus, ita damus. Quamvis enim in nullo veteri exemplari invenerimus, tamen nec Germanorum fidem improbare (qui ſe in vetuſto codice eas reperiſſe teſtati ſunt) nec noſtrum ullam in partem judicium interponere volumus. *Victor.* Placuit etiam hoc loco (in Fragmentis) quatuor epiſtolas Ciceronis ad M. Brutum, & unam Bruti ad Ciceronem intexere, quæ a Germanis in manuſcripto libro inventæ feruntur: quoniam & a multis, ut falſæ, rejiciuntur, nec in omnibus epiſtolarum impreſſis voluminibus reperiuntur, & in quibus ſunt, in iis confuſæ admodum ac ſine ullo fere honore leguntur. Sunt autem ſcriptæ poſt celebrem illam ad Brutum, cujus initium eſt: *Sex. Clodius*, quam ſcriptam eſſe M. Antonio conſule liquet: ſiquidem hæ, Hirtio & Panſa coſſ. aliquot poſt illam menſium intervallo datæ ſunt. Eſſe autem has reliquis vulgatis ad Brutum epiſtolis præponendas, ſed tamen cum iis connectendas, & rerum & temporum ipſorum ratio indicat. Quæ omnia ego paucis notatis locis oſtendam. *Sigonius.* Quid in iis ad Brutum epiſtolis effecerit Sigonius, & quam egregiam operam navaverit; res ipſe indicat, cum aliis quidem, ante Sigonium editis, collata libris. Sunt, qui Ciceronis epiſtolas eſse negent. Sed ego, cum rei ipſi pro ſe loquenti, tum Manutio idem quoque aſſirmanti plus tribuo in hoc genere, quam omnino cuiquam hominum, quos tamen ipſos nec multos, nec vehementer oportet eſse eruditos, qui in his epiſtolis Ciceronem non agnoſcant. *Patricius.* Ex quatuor Tullii epiſtolis, & Bruti una, quas exhibet Sigonius, faciunt alii ſex, alii ſeptem, & Brutina cum Tullianis confundunt. Hic igitur Sigonium ducem ſequar: neque invitis, opinor, Muſis. *Olivetus.*

ARGUMENTUM. In ſummo diſcrimine rem eſſe ſcribit, neque ſe tamen deſperare: celeritatem in Conſulibus deſiderat & prudentiam: maximam ſpem eſſe in Bruto & Caſſio. *Anno* U. C. 710.

(1) *Cum hæc ſcribebam*) De D. Bruto, Mutinæ ab Antonio obſeſſo, loquitur. Sic enim etiam ad C. Caſſium ſcribit (*Fam.* XII. 6.) *Cum hæc ſcribebam res erat in extremum adducta diſcrimen. Brutus enim Mutina vix jam ſuſtinebat.* Sigon.

Digitized by Google

num : (2) fidem enim conſulum non condemnabam , quæ ſuſpecta vehementer erat. Deſiderabam nonnullis in rebus prudentiam , & celeritatem : qua ſi eſſent uſi, jampridem rempublicam recuperaſſemus. Non enim ignoras, quanta momenta ſint in republica temporum; & quid interſit, idem illud utrum ante, an poſt decernatur , ſuſcipiatur , agatur. Omnia, quæ ſevere decreta ſunt hoc tumultu, ſi, aut quo die dixi ſententiam, perfecta eſſent, & non in diem ex die dilata, aut quo ex tempore ſuſcepta ſunt ut agerentur , non tardata & procraſtinata ; bellum jam nullum haberemus. Omnia, Brute, præſtiti reipublicæ, quæ præſtare debuit is, qui eſſet in eo, in quo ego ſum , gradu , ſenatus populique judicio collocatus : nec illa modo , quæ nimirum ſola ab homine ſunt poſtulanda , fidem , vigilantiam , patriæ caritatem : ea ſunt enim , quæ nemo eſt, qui non præſtare debeat. Ego autem ei, qui ſententiam dicat in principibus de republica , puto etiam prudentiam eſſe præſtandam. Nec me, cum mihi tantum ſumpſerim ut gubernacula reipublicæ prenderem, minus putarim reprehendendum , ſi inutiliter aliquid ſenatui ſuaſerim , quam ſi infideliter. Acta quæ ſint , quæque agantur , ſcio perſcribi ad te diligenter. Ex me autem illud eſt quod te velim habere cognitum, meum quidem animum (3) in aciem eſſe , neque reſpectum ullum quærere , niſi me utilitas civitatis forte converterit. Majores autem partes animi te , Caſſiumque reſpiciunt . Quamobrem ita te para , Brute, ut intelligas, aut, ſi hoc tempore bene res geſta ſit, tibi meliorem rempublicam eſse faciendam: aut , ſi quid offenſum ſit , per te eſſe eandem recuperandam . Vale.

(2) *Fidem enim conſulum non condemnabam*) Sic in tertia ad eundem, ex iis, quæ vulgatæ ſunt : *Conſules duos bonos quidem , ſed duntaxat bonos , amiſimus* . In conſulibus enim his animum & voluntatem defendendæ reip. laudat, inertiam atque imprudentiam arguit. *Idem*.

(3) *In aciem eſse*) Vel *in aciem* dixit, ut motum animi ſui declararet , quaſi , in aciem ſpectare : vel antiquo more locutus eſt, *in aciem*, pro *in acie* : ut in Orat. pro Lege Manilia : *Cum noſtros portus in prædonum fuiſſe poteſtatem ſciatis*. Et Plautus in Amphitr. *Mihi in mentem non fuit*. Quæ notavit Gellius lib. I. cap. 7. In aciem igitur , in pugnam , quæ inter Antonium duceſque reip. brevi futura videbatur. *Manut*.

C I C E R O B R U T O S.

II. PLANCI animum in rempublicam egregium , legiones , auxilia , copias ex literis ejus, quarum exemplum tibi miſſum arbitror , perſpicere potuiſti. Lepidi tui neceſſarii (qui ſecundum (1) fratrem affines

ARG. De Planci egregio in remp. animo, & ſuis cum Servilio in ſenatu de Planco contentionibus , quibus eum tandem fregit. *Anno* U. C. 710.

(1) *Fratrem*) Lepidi frater fuit L. Paulus , qui conſulatum cum C. Marcello geſſerat . Mox a fratre ad necem traditus, ſocietate a triumviris perdendæ reip. facta. *Plutarchus* in Antonio. *Manut*.

ſines habet, quos oderit, proximos) levitatem, & inconſtantiam, animumque ſemper inimicum reipublicæ jam credo tibi ex tuorum literis eſſe perſpectum. Nos expectatio ſollicitat, quæ eſt omnis jam in extremum adducta diſcrimen. Eſt enim ſpes omnis in Bruto expediendo, de quo vehementer timebamus. Ego hic cum homine furioſo (2) ſatis habeo negotii Servilio; quem tuli diutius, quam dignitas mea patiebatur: ſed tuli reipublicæ cauſa, ne darem perditis civibus hominem parum ſanum illum quidem, ſed tamen nobilem, quo concurrerent: quod faciunt nihilominus: ſed eum alienandum a republica non putabam. Finem feci ejus ferendi; cœperat enim eſſe tanta inſolentia, ut neminem liberum duceret. In Planci vero cauſa exarſit incredibili dolore, mecumque per biduum ita contendit, & a me ita fractus eſt, ut eum in perpetuum modeſtiorem ſperem fore. Atque in hac contentione ipſa, cum maxime res ageretur a. d. v. Id. April. literæ mihi in ſenatu redditæ ſunt a Lentulo noſtro, de Caſſio, de legionibus, de Syria: quas ſtatim cum recitaviſſem, (3) cecidit Servilius, complures præterea. Sunt enim inſignes aliquot, qui improbiſſime ſentiunt. Sed acerbiſſime tulit Servilius, aſſenſum eſſe mihi (4) de Planco. Maguum illud monſtrum in republica eſt, ſed quo * * * *Deſunt reliqua.*

(2) *Satis habeo negotii*) Eandem rem ſcribit etiam ad Plancum, epiſtola data III. Id. April. Vide *Fam.* X. 12.

(3) *Cecidit*) Fracto animo, utpote qui Antonio faveret. *Manut.*

(4) *De Planco*) Ornando, quia ſcripſerat ad Senatum, ſe, & exercitum ſuum præſto ad omnia pro libertate reip. futurum. Epiſt. 8. & 12. lib. X. Fam. *Idem.*

B R U T U S C I C E R O N I S.

III. LITERAS tuas valde expecto, quas ſcripſiſti poſt nuntios noſtrarum rerum, & de morte Trebonii: non enim dubito quin mihi conſilium tuum explices. Indigno ſcelere & civem optimum amiſimus, & provinciæ poſſeſſione pulſi ſumus, quam recuperari facile eſt. Neque minus turpe aut flagitioſum erit, (1) ſi poteſt, non recuperari. (2) Antonius adhuc eſt nobiſcum: ſed medius fidius & moveor hominis precibus, & timeo, (3) ne illum aliquorum furor excipiat. Pla-

ARG. De Trebonii morte & provincia ſcribit. De Antonio conſulit. De rebus a Caſſio geſtis quid fieri velit, oſtendit. Orationes Ciceronis laudat, & pecuniam ſupplementumque poſtulat. *Anno* U. C. 710.

(1) *Si poteſt, non recuperari*) Omiſſo *ſi*, & *non*, Sigonius edidit, *poſt recuperari*. Ut hoc Brutus videatur dicere: Etſi recuperetur Aſia, non minus tamen fuerit Dolabellæ flagitium. Verum, ambo, cur iſti brevitatis amatores non ita loquuntur, ut non intelligi non poſſint? *Oliverus*.

(2) *Antonius*) Cajus, Marci frater, qui anno ſuperiore prætor fuerat. *Manut.*

(3) *Ne illum*) Ne illum, alienatum a me dilationibus meis, ducem ſibi libenter arripiant male de rep. ſentientes: quorum furori aptam occaſionem dare nollem. *Idem*.

Digitized by Google

Plane æſtuo: Quod ſi ſcirem, quod tibi placeret, ſine ſollicitudine eſſem. Id enim optimum eſſe, perſuaſum eſſet mihi. Quare quam primum fac me certiorem, quid tibi placeat. Caſſius noſter Syriam, legiones Syriacas habet, ultro quidem a Murco, & a Marcio, & ab exercitu ipſo arceſſitus. Ego ſcripſi ad tertiam ſororem, & ad matrem, ne prius ederent hoc, quod optime ac feliciſſime geſſit Caſſius, quam tuum conſilium cognoviſſent, tibique viſum eſſet. Legi orationes duas tuas, quarum altera Kal. Jan. uſus es: altera (4) de literis meis, quæ habita eſt abs te contra Calenum. Nunc ſcilicet hoc expectas, dum eas laudem. Neſcio, animi, an ingenii tui major in his libellis laus contineatur. Jam concedo, ut vel *Philippici* vocentur, quod tu quadam epiſtola jocans ſcripſiſti. Duabus rebus egemus, Cicero, pecunia & ſupplemento: quarum altera poteſt abs te expediri, ut aliqua pars militum illinc mittatur nobis, vel ſecreto conſilio adverſus Panſam, vel actione in ſenatu: altera, quæ (5) magis eſt neceſſaria; neque meo exercitui magis, quam reliquorum. Hoc magis doleo, Aſiam nos amiſiſſe: quam ſic vexari a Dolabella audio, ut jam non videatur crudeliſſimum ejus facinus interfectio Trebonii. Vetus Antiſtius me tamen pecunia ſublevavit. Cicero filius tuus ſic mihi ſe probat induſtria, patientia, labore, animi magnitudine, omni denique officio, ut prorſus nunquam dimittere videatur cogitationem, cujus ſit filius. Quare, quoniam efficere non poſſum, ut pluris facias eum, qui tibi eſt cariſſimus, illud tribue judicio meo, ut tibi perſuadeas, non fore illi abutendum gloria tua, ut adipiſcatur honores paternos. Kal. April. Dyrrhachio.

(4) *De literis meis*) Philippica X. *Idem*.

(5) *Magis &c.*) Sigonius edidit, *quæ magis quam reliquorum*, nullo ſenſu. Voces aliis Patricius ex Caroli Stephani editione hauſit. Unde autem Stephanus acceperit, cum ipſe taceat, neſcio. *Olivetus*.

CICERO BRUTO S.

IV. DATIS (1) mane a. d. IV. Id. April. Scaptio literis, eodem die tuas accepi Kal. April. Dyrrhachio datas, (2) veſperi. Itaque mane prid. Id. April. cum a Scaptio certior factus eſſem, non eſſe eos profectos, quibus pridie dederam, & ſtatim ire, hoc paululum exa-

(1) *Mane a. d. VI. Id. Apr.*) Hæc epiſtola data eſt Id. April. Quare quod ſcriptum eſt: *datis mane a. d. VI. Id.* legendum eſt *a. d. III.* quod ex epiſtola ipſa aperte patet. Ad omnes ſuperioris Bruti epiſtolæ partes diligentiſſime reſpondit. Præterea ſe, repugnante Panſa, ſententiam dixiſſe ait, ut Dolabellam Caſſius bello perſequeretur, quam dixit in XI. Philipp. Ad ea verba Bruti luxata: *Hoc magis doleo, Aſiam ſic vexari a Dolabella*, ita reſcribit: *Ex tuis literis, quas mihi miſiſti, Dolabella Aſiam vexare videtur*. Sigonius.

(2) *Veſperi*) Non, datis veſperi, ſed accepi veſperi. Idcirco ſubdiſtinxi, *datas, veſperi*. Patricius.

exaravi ipſa in turba matutinæ ſalutationis. De Caſſio lætor, & reipublicæ gratulor: mihi etiam, qui, repugnante & iraſcente Panſa, ſententiam dixerim, ut Dolabellam bello Caſſius perſequeretur. Et quidem audacter dicebam, (3) ſine noſtro ſenatus conſulto jam illud eum bellum gerere. De te etiam dixi tum, quæ dicenda putavi. Hæc ad te (4) oratio perferetur, quoniam te video delectari Philippicis noſtris. Quod me de Antonio conſulis; quoad Bruti exitum cognorimus, cuſtodiendum puto. Ex his literis, quas mihi miſiſti, Dolabella Aſiam vexare videtur, & in ea ſe gerere teterrime. Compluribus autem ſcripſiſti, Dolabellam a Rhodiis eſſe excluſum: qui ſi ad Rhodum acceſſit, videtur mihi Aſiam reliquiſſe. Id ſi ita eſt, iſtic tibi cenſeo commorandum: ſin eam ſemel cepit; mihi crede, non erit; at in Aſiam cenſeo perſequendum. Nihil mihi videris hoc tempore melius acturus. (5) Quod egere te duabus neceſſariis rebus ſcribis, ſupplemento & pecunia; difficile conſilium eſt. Non enim mihi occurrunt facultates, quibus uti te poſſe videam, præter illas, quas ſenatus decrevit, ut pecunias a civitatibus mutuas ſumeres. De ſupplemento autem non video quid fieri poſſit. Tantum enim abeſt, ut Panſa de exercitu ſuo, aut delectu, tibi aliquid tribuat, ut etiam moleſte ferat tam multos ad te ire voluntarios: quomodo equidem credo, quod his rebus, quæ in Italia decernuntur, nullas copias nimis magnas eſſe arbitretur: quomodo autem multi ſuſpicantur, quod ne te quidem nimis firmum eſſe velit: quod ego non ſuſpicor. Quod ſcribis, te ad Tertiam ſororem ſcripſiſſe, ut ne prius ederent ea, quæ geſta a Caſſio eſſent, quam mihi viſum eſſet; video te veritum eſſe id quod verendum fuit, ne animi partium Cæſaris, quomodo etiam nunc partes appellantur, vehementer commoverentur. Sed ante, quam tuas literas accepimus, audita res erat, & pervulgata: tui etiam tabellarii ad multos familiares tuos literas attulerant. Quare neque ſupprimenda res erat, præſertim cum id fieri non poſſet; neque, ſi poſſet, non divulgandam potius, quam occultandam putaremus. De Cicerone meo, &, ſi tantum eſt in eo quantum ſcribis, tantum ſcilicet, quantum debeo, gaudeo: &, ſi, quod amas eum, eo majora facis; id ipſum incredibiliter gaudeo, a te eum diligi.

(3) *Sine noſtro S. C.*) Sic ad Caſſium, in epiſt. 7. lib. XII. Fam. *Promiſi, & prope confirmavi, te non expectaſſe, nec expectaturum decreta noſtra, ſed te ipſum tuo more remp. defenſurum.* Manut.

(4) *Oratio*) Philippica XI. *Idem.*

(5) *Quod egere*) In vulgatis præfixa eſt his verbis ſalutatio: *Cicero Bruto S.* quaſi vero hoc novæ epiſtolæ principium ſit, quam ego ſuſtuli; non enim nova eſt epiſtola, ſed pars extrema ſuperioris reſponſionis, reſcribit enim ad id, quod de pecunia & ſupplemento petierat, & ad reliquas ejus epiſtolæ partes, ut de Tertia & de filio ſuo. *Sigon.* Equidem, cur Sigonium non audierint editores alii, non video. *Olivet.*

CICERO BRUTO S.

V. QUÆ literæ tuo nomine recitatæ ſunt Id. April. in ſenatu, eodemque tempore Antonii, credo ad te ſcripſiſſe tuos: quorum ego nemini concedo. Sed nihil neceſse erar eadem omnes: illud neceſſe, me ad te ſcribere, quid ſentirem de tota conſtitutione hujus belli, & quo judicio eſsem, quaque ſententia. Voluntas mea, Brute, de ſumma republica ſemper eadem fuit, quæ tua: ratio quibuſdam in rebus (non enim omnibus) paulo fortaſse vehementior. Scis mihi ſemper placuiſse non rege ſolum, ſed regno liberari rempublicam. Tu lenius, immortali omnino cum tua laude: ſed quid melius fuerit, magno dolore ſenſimus, magno periculo ſentimus. Recenti illo tempore, tu omnia ad pacem, quæ oratione confici non (1) poterant: ego omnia ad libertatem, quæ ſine pace nulla eſt: pacem ipſam bello atque armis effici poſse arbitrabar. Studia non deerant arma poſcentium, quorum repreſſimus impetum, ardoremque (2) reſtinximus. Itaque res in eum locum venerat, ut niſi Cæſari Octaviano deus quidam illam mentem dediſset, in poteſtatem perditiſsimi hominis, & turpiſsimi M. Antonii veniendum fuerit: quo cum, vides, hoc tempore ipſo quod ſit, quantumque certamen. Id profecto nullum eſset, niſi tum conſervatus eſset Antonius. Sed hæc omitto. Res enim a te geſta memorabilis, & pene cæleſtis (3) repellit omnes reprehenſiones: quippe, quæ ne laude quidem ſatis idonea affici poſsit. Extitiſti nuper vultu ſevero: exercitum, copias, legiones idoneas per te brevi tempore comparaſti. Dii immortales! qui ille nuntius, quæ illæ literæ, quæ lætitia ſenatus, quæ alacritas civitatis erat! Nihil unquam vidi tam omnium conſenſione laudatum. Erat expectatio reliquiarum (4) Antonii, quem equitatu, legionibuſque magna ex parte ſpoliaras: ea quoque habuit exitum optabilem. Nam tuæ literæ, quæ recitatæ in ſenatu ſunt, & imperatoris conſilium, & militum virtutem, & induſtriam tuorum, in quibus Ciceronis mei, declarant. Quod ſi tuis placuiſset de his literis referri, & niſi in tempus turbulentiſsimum poſt diſceſsum Panſæ conſulis incidiſsent; honos quoque juſtus & debitus diis immortalibus decretus eſset. Ecce tibi Id. April. advolat mane celer Pilus, qui vir! dii boni, quam gravis! quam con-

---

RRG. De tota conſtitutione belli quid ſentiat perſcribit, & Brutum ad majorem ſeveritatem excitat. *Anno* U. C. 710.

(1) *Poterant*) Patricius mavult, *poterat*.

(2) *Reſtinximus*) Non hoc de ſe ipſo dicit, qui pacem ſine armis effici non poſſe duxerat, ſed de iis, qui Bruti ſententiam ſecuti, impetum pugnare cupientium repreſſerant. *Manut.*

(3) *Repellit omnes reprehenſiones*) Eſt enim tanta, ut nihil nobis a te poſtea prætermiſſum, liceat reprehendere. *Manut.*

(4) *Antonii*) C. Antonii. *Idem.*

conſtans! quam bonarum in republica partium! Hic epiſtolas affert duas, unam tuo nomine, alteram Antonii: dat Servilio tribuno plebis: ille (5) Cornuto: recitantur in ſenatu. ANTONIUS PROCOS. magna (6) admiratio, ut ſi eſset recitatum, (7) DOLABELLA IMPERATOR, a quo quidem venerant tabellarii: ſed nemo Pilii ſimilis, qui proferre literas auderet, aut magiſtratibus reddere. Tuæ recitantur, breves illæ quidem, ſed in Antonium admodum lenes. Vehementer admiratus ſenatus. Mihi autem non erat explicatum, quid agerem. Falſas dicerem? quid, ſi tu eas approbaſsea? Confirmarem? non erat dignitatis tuæ. Itaque ille dies ſilentio. Poſtridie autem cum ſermo increbruiſset, Piluſque oculos vehementius hominum (8) offendiſset, natum omnino eſt principium a me. De proconſule Antonio multa: Seſtius (9) cauſæ non defuit: poſt mecum, quanto ſuum filium, quanto meum in periculo futurum, diceret, ſi contra proconſulem arma tuliſsent. Noſti hominem: cauſæ non defuit. Dixerunt etiam alii. Labeo vero noſter, nec ſignum tuum in epiſtola, nec diem appoſitum, nec te ſcripſiſse ad tuos; ut ſoleres. Hoc cogere volebat, falſas literas eſse, & ſi quæris, probabat. Nunc tuum eſt conſilium, Brute, de toto genere belli. Video te lenitate delectari, & eum putare fructum eſse maximum: præclare quidem, ſed aliis rebus, aliis temporibus, locus eſſe ſolet, debetque clementiæ. Nunc quid agitur, Brute? templis deorum immortalium imminet hominum egentium & perditorum ſpes, nec quidquam aliud decernitur hoc bello; niſi utrum ſimus, necne. Cui parcimus, aut quid agimus? His ergo conſulimus, quibus victoribus veſtigium noſtrum nullum relinquetur? Nam quid intereſt inter Dolabellam, & quemvis Antoniorum trium? quorum ſi cui parcimus, duri fuimus in Dolabella. Hæc ut ita ſentiret ſenatus, populuſque Romanus, etſi res ipſa cogebat, tamen maxima ex parte noſtro conſilio atque auctoritate perfectum eſt. Tu ſi hanc rationem non probas, tuam ſententiam defendam, non relinquam meam. Neque diſſolutum a te quidquam homines expectant, neque crudele. Hujus rei moderatio facilis eſt, in duces vehemens ſis, in milites liberalis. Ciceronem meum, mi Brute, velim quam plurimum tecum habeas. Virtutis diſciplinam meliorem reperiet nullam, quam contemplationem, atque imitationem tui. XIII. Kal. Maij.

(5) *Cornuto*) Prætori urbano. *Idem*.

(6) *Admiratio*) Nam ſi proconſul C. Antonius, cur adverſus eum pugnavit Brutus? ſin recte Brutus; cur proconſul Antonius vocetur? *Idem*.

(7) *Dolabella Imp.*) Nec enim, qui rem oppugnant, ullo honore digni ſunt. *Idem*.

(8) *Offendiſſet*) Quia literas C. Antonii cum illa inſcriptione attuliſſet. *Idem*.

(9) *Cauſa*) Cauſam appellat id, quod agitur, ut alibi quoque. *Idem*.

EPISTOLARUM
(1) FRAGMENTA.

AD M. (2) TITINIUM.

SUET. *Cl. Rhet.*) Equidem memoria teneo, pueris nobis primum Latine docere cœpiſſe L. 3. Plotium quendam, ad quem cum fieret concurſus, quod ſtudioſiſſimus quiſque apud eum exerceretur, dolebam mihi idem non licere. Continebar autem doctiſſimorum hominum auctoritate, qui exiſtimant, Græcis exercitationibus ali melius ingenia poſſe.

(1) *Fragmenta*) Quam multa nobis epiſtolarum volumina reliquerit M. Cicero, præter ea, quæ habemus, facile vel ex his epiſtolarum fragmentis intelligi poteſt, quas ad Titinium, ad Nepotem, ad Cæſarem, ad Hirtium, ad Panſam, ad Cæſarem juniorem, ad Calvum, ad filium, ad Axium, ad Brutum ſcriptas videmus. Nam quæ ad Pompejum, aut ad Caſſium a Nonio ſcriptæ citantur, prorſus ab hoc numero removendæ ſunt: nam illæ inter eas, quæ ad Atticum, hæ inter eas, quæ ad familiares miſſæ ſunt, reperiuntur. *Sigonius*.

(2) *Titinium*) Hunc, virum fuiſſe eruditum, ſunt opera illius quæ teſtentur; quorum ſæpe meminit Non. Marcellus. *Varric.*

(3) *Plotium*) Rhetor Syllanis temporibus floruit, ut in Chronico notavit Euſebius. Ejuſdem autem rei & hominis meminit etiam Quintilianus lib. II. *Sigonius*.

(1) AD CORNELLIUM NEPOTEM.

MACR. *lib.* II. *cap.* 1. *Saturn.*) Itaque noſtri cum omnia, quæ dixiſſemus, dicta eſſent: quæ facete, & breviter, & acute locuti eſſemus, ea proprio nomine appellari *dicteria* voluerunt.

(1) *Ad Cornelium Nepotem*) Sunt qui epiſtolarum ad Cornelium libros XVI. numerant. Cujus rei, quoniam nos quidem in hoc genere nihil affirmare poſſumus, penes illos fides eſto. Certe Gellius lib. XV. cap. 28. hunc *Cornelium M. Ciceronis amicum familiaremque, ut qui maxime*, fuiſſe teſtatur, eundemque de ipſius vita libros aliquot conſcripſiſſe memorat. *Patricius*.

A D E U N D E M.

PRISC. *lib.* VIII.) Hoc reſtiterat etiam, ut a te fictis (1) aggrederer donis.

PRISC. *ibid.*) Qui habet, ultro appetitur: qui eſt pauper aſpernatur.

SUET.

(1) *Aggrederer*) Priſcianus, lib VIII. ait, hoc in loco *Aggredi* in patiendi ſignificatione eſſe uſurpatum. *Sigonius*.

SUET. *in Jul. Cæſ.*) Quid? oratorum quem huic antepones eorum? qui nihil aliud egerunt? quis ſententiis aut acutior, aut crebior? quis verbis aut ornatior, aut elegantior?

MARCEL.) Neque enim quidquam aliud eſt felicitas, niſi honeſtarum rerum proſperitas: vel, ut alio modo definiam, Felicitas eſt fortuna, adjutrix conſiliorum bonorum: quibus qui non utitur, felix nullo pacto eſſe poteſt. Ergo in perditis impiiſque conſiliis, quibus (a) Cæſar uſus erat, nulla potuit eſſe felicitas: feliciorque meo judicio Camillus exulans, quam temporibus iiſdem Manlius, etiamſi, id quod cupierat, regnare potuiſſet.

(a) *Cæſar*) De hac Cæſaris ejuſmodi felicitate, ita idem iſte Cicero in Philipp. II. eſt locutus. *Cæſar*, inquit, *Alexandria ſe recepit felix, ut ſibi quidem videbatur; mea autem ſententia, niſi qui reip. ſit felix, felix eſſe nemo poteſt.* Ex quo ſunt illa quoque ad Atticum lib. VII. ita ſcripta. *O hominem amentem & miſerum! qui ne umbram quidem unquam τὸ καλὸ viderit. Atque hæc ait facere ſed dignitatis cauſa. Ubi eſt autem dignitas, niſi ubi honeſtas! num honeſtum igitur, habere exercitum nullo publico conſilio? occupare urbes civium, quo facilior ſit aditus ad patriam?* Patricius.

AD C. CÆSAREM, ex lib. I.

NON. *Dicare.*) (1) Balbum quanti faciam, quamque ei me totum dicaverim, ex ipſo ſcies.

NON. *Conſequi. Honor.*) Tum cum ea, quæ es ab ſenatu ſummo cum honore conſecutus.

NON. *Improbum.*) Debes odiſſe improbitatem ejus, quia impudentiſſimum nomen delegerit.

NON. *Tueri.*) Ut ſciret, majore cura tuenda eſſe, quæ parta ſunt.

AD EUNDEM ex lib. II.

NON. *Locare.*) Vel quod locatio iſta pretioſa.

NON. *Putare.*) Quod ſapientes homines, ac boni putant.

CARIS. *lib.* 1.) Neque pro cauto ac diligente ſe caſtris continuit.

NON. *Monumentum.*) Sed ego, quæ monumenti ratio ſit, nomine ipſo admoneor. Ad memoriam magis ſpectare debet poſteritatis, quam ad præſentis temporis gratiam.

AD

(1) *Balbum quanti faciam*) Exempla omnia ex tribus libris Epiſtolarum ad C. Cæſarem ex Nonii Commentariis ſumpta ſunt. Quanquam autem difficile eſt, ex tam paucis verbis ſententiam ullam certam haurire, tamen has epiſtolas, poſt partam fere Pharſalico prælio victoriam, ſcriptas eſſe ad Cæſarem Dictatorem crediderim; Cæſare ipſo adhuc extra Italiam bellis civilibus implicato. Quam autem Cæſari carus Balbus fuerit, aliæ epiſtolæ indicant, *i. gen.*

A D E U N D E M ex lib. III.

NON. *Dimittere.*) Quæ ſi videres, non (2) de exercitu retinendo tueri, ſed eo tradito, aut dimiſſo.

NON. *Contemno.*) Amici nonnulli a te contemni ac deſpici, ac pro nihilo haberi ſenatum velint.

A D E U N D E M ex lib. incerto.

NON. *Levare.*) Jam amplitudinem gloriamque tuam magno mihi ornamento fore exiſtimo, quod me levas cura.

NON. *Conſequi.*) Extrema vero nec quanta, nec qualia ſint, verbis conſequi poſſum.

(1) AD CÆSAREM JUNIOREM, ex lib. I.

Omnia ex NONIO. *Sagum.*) Pridie Non. Febr. cum ad te literas mane dediſſem, deſcendi ad forum togatus, cum reliqui conſulares ſagati vellent deſcendere.

Aditus.) (2) Et aut ad conſules, aut ad te, aut ad Brutum adiſſent, his fraudi ne eſſet, quod cum Antonio fuiſsent.

Relatum.) Sed hæc viderimus, cum (3) legati reſponſa retulerint.

Vindicare.) Quaſi ſi me ad id beneficium arceſseres, quo per te me una cum republica in libertatem vindicaſsem.

Accipere Rogare.) Roga ipſum, quemadmodum ego eum Arimini acceperim.

Cunctari.) Sed cito pœnituit, domum rediit, cæteri cunctabantur.

Opinio.) Erat opinio bona de Planco, bona de Lepido.

Com-

(2) *De*) Lambinus conjicit, *ea*.

(1) *Ad Cæſarem Juniorem*) Id eſt, ad C. Cæſarem Octavianum. Cum ille Apollonia, Cæſare patre per conjuratos interfecto, reverſus, inſigni accepta a M. Antonio Coſ. injuria, Cicerone imprimis auctore, arma adverſus eundem Antonium pro rep. ſuſcepiſſet, atque eundem, Mutinam coloniam & D. Brutum Coſ. deſ. obſidentem, una cum Hirtio & Panſa Conſulibus cum imperio extraordinario premeret. De ſagis autem bello Mutinenſi a populo R. ſumendis ſæpe cenſuiſſe Ciceronem, ex VI. & aliis in Antonium orationibus intelligi poteſt. Narrat autem nunc Cæſari, quid iis de rebus Romæ actum ſit. *Sigonius.*

(2) *Et aut ad Conſules*) Hanc ſententiam dixit Cicero Philippica VIII. his verbis: *Quas ob res ita cenſeo, eorum, qui cum M. Antonio ſunt, qui ab armis diſceſſerint, & aut . . . ad D. Brutum Imp. Coſ. deſ. aut ad C. Cæſarem Propræt. ante Idus Martias primas adierint, eis fraudi ne ſit, quod cum M. Antonio fuerint.* Idem.

(3) *Legati*) Legatos de pace miſſos ad M. Antonium, dum Mutinam oppugnaret, ſatis conſtat, L. Philippum, L. Piſonem, Ser. Sulpicium, quos hic intelligit. *Idem.*

Comparare.) Neminem tibi profecto hominem ex omnibus aut ante poſuiſsem unquam, aut etiam comparaſsem.

Expedire.) Ex cæteris autem generibus tunc pecunia expedietur, cum legionibus victricibus erunt, quæ ſpopondimus, perſolvenda.

Confectum.) In ſingulas tegulas impoſitis ſexcentis, ſexcenties confici poſse.

Ducere.) Ne res duceretur, fecimus, ut Hercules Antianus in alium locum transferretur.

Involvere.) Sed quod (4) videret nomine pacis bellum involutum fore.

Ignoſcere, ac Concedere.) Quod mihi, & Philippo vacationem das, bis gaudeo. Nam & præteritis ignoſcis, & concedis futura.

Ferox.) Itaque vereor, ne ferociorem eum faciant tua tam præclara de eo judicia.

AD EUNDEM, ex lib. II.

Omnia ex NONIO. *Inſulſum*.) Sed ita locutus inſulſe eſt, ut mirum ſenatus convicium exceperit.

Ignavum & ſegne.) In quo tua me provocavit oratio, mea conſecuta eſt ſegnis.

Confectum. (Bellum, ut opinio mea fert, ex conſenſu civitatis confectum jam haberemus.

Conſtat.) (5) Cum conſtet, Cæſarem Lupercis id vectigal dediſse qui ante poterat id conſtare?

Dejicere.) Adeſt Albæ neſcio quis Claudius, quem cum reſtitui juſſiſset, Ancone cum eo dejectus eſt ex ſenatus-conſulto.

Inſolens.) Inſolens, arrogans, jactans.

Secundum.) Scriptum erat (6) equeſtre prælium valde ſecundum, quin potius adverſum.

Meret.) (7) Quem periſse ita de republica merentem conſulem vehementer doleo.

Præſtare.) Tu ſi meam fidem preſtiteris quod confido te eſse facturum.

Spurcus.) Cum iter facerem Claternam tempeſtate ſpurciſſima.

Lo-

---

(4) *Videret*) Nonnulli, *viderem*.

(5) *Cum conſtet, Cæſarem Lupercis*) Hoc eſt id, de quo ſcriptum eſt in VII. in Antonium: *De Lupercis tribunus pl. retets.* Unde in epiſtola ad Cæſarem, & Hirtium Antonius ſcripſit: *Vectigalia Juliana Lupercis ademiſtis*. Sigonius.

(6) *Equeſtre prælium*) De prælio ad Motinam cum M. Antonio a Cæſare & a conſulibus facto puto intelligi: de quo Galba ad Ciceronem, item alii. *Idem*.

(7) *Quem periſſe*) Hoc aut de *Hirtio*, aut de *Panſa* Conſulibus, prælio ad Mutinam facto, interfectis, dictum exiſtimo. *Idem*.

Locuples. Nihil omnino certi, nec locupletem ad hoc auctorem habebamus.

Paludatus.) Antonius demens ante lucem paludatus.

AD EUNDEM, ex lib. III.

NON *Invehi.*) Itaque in eum palam vehementer eſt invectus.

NON. *Antiquus.* ((8) Ego autem antiquiſſimum Scythis oriundum, quibus antiquior lætitia eſt, quam lucrum.

(8) *Ego autem antiquiſſimum*) Hadr. Junius, ex cujus manuſcripto Nonio hæc deſumpta ſunt, putat, ea de Anacharſi Scytha philoſopho dici, qui præ tranquillitate animi omnia videtur poſthabuiſſe: Vide librum Animadverſorum ejus VI. cap. 1. Nam in vulgo quidem excuſis Nonis hæc deſunt. *Patricius.*

AD EUNDEM, ex libr. incerto

NON. *Opinio.*) Poſthac quod voles a me fieri, ſcribito. Vincam opinionem tuam.

NON. *Promittere.*) Promiſsa tua memoria teneas.

AD C. PANSAM, ex lib. I.

NON. *Humaniter.* & PRISC. *lib.* XV.) (1) De Antiocho feciſti humaniter. Quem quidem ego ſemper dilexi, meque ab eo diligi ſenſi.

NON. *Inaudire*,) Quorum erupit illa vox, de qua ex te primum quiddam inaudieram.

AD EUNDEM, ex lib. III.

NON. *Concalfacere.*) Nos (2) Ventidianis rumoribus concalfecimus.

AD A. HIRTIUM, ex lib. II.

NON. *Error.*) Qua in re ſi mediocriter lapſus ſum, defendas velim tolerabile erratum.

AD

(1) *De Antiocho feciſti*) Epiſtolarum ad C. Panſam libros tres in ipſo belli Antoniani apparatu & ardore ſcriptos eſſe exiſtimo. Quod idem de iis, quos ſcripſit ad A. Hirtium, judico. Cum enim id bellum ab iis conſulibus, auctoritate & conſilio Ciceronis, geſtum ſit, videtur veriſimile, Ciceronem literis & cohortatione virtutem eorum acuiſſe, conſilio imprudentiam adjuviſſe. Sunt autem omnia ex Nonio. *Sigon.*

(2) *Ventidianis rumoribus*) *Ventidium Baſſum*; adverſæ factionis ducem, bellum in Syria molientem, intelligit. *Idem.* De Ventidio Baſſo Gellius XV. 4.

AD EUNDEM, ex lib. V.

NON. *Impertio.*) Et quoniam, ut hoc tempus eſt, nihil habeo, patriæ quod impertiam.

AD EUNDEM, ex lib. IX.

NON. *Interfici.*) Dices, Quid, quæſo, iſtuc intererat? Neſcio, niſi tamen erat mihi verendum ſæpius, ne qui caſus perimeret ſuperiora.

AD EUNDEM, ex lib. incerto.

NON. *Vetuſtiſcere a veteraſcere.*) (1) Cum enim nobilitas ſit nihil aliud, quam cognita virtus, quis in eo, quem veteraſcentem videt ad gloriam, generis antiquitatem deſideret?

NON. *Lutum*,) Luta & limum aggerebant.

(1) *Cum enim nobilitas*) Hoc ad incitandum Hirtium, novum hominem, & nulla majorum commendatione notum, unde nobilitas Romæ parabatur, dictum eſt *Sigon.*

AD M. BRUTUM, ex lib. VII.

NON. *Experiri.*) His contraria, atque parata, ut eſſe ſolent, expertus ſum.

AD EUNDEM, ex lib. VIII.

NON. *Doct. indag.*) Et quod te tantum amat, ut vel me audeat provocare.

NON. *Amare, & diligere, & contentus.*) Sic igitur facies, & me aut amabis, aut, quo contentus ſum, diliges.

QUINT. *lib. v. cap.* 10.) Veritus fortaſſe, ne nos in Catonem noſtrum transferamus illinc mali aliquid; etſi argumentum ſimile non erat.

QUINT. *libr.* VIII. *cap.* 3.) (1) Nam eloquentiam, quæ admirationem non habet, nullam judico.

(1) *Nam eloquentiam*) Quintilianus; ubi loquitur de ornatu, hunc locum adducit, his verbis: *Recteque Cicero his ipſis ad Brutum verbis quadam in epiſtola ſcribit:* Nam eloquentiam, quæ admirationem non habet, nullam judico. *Sigon.*

QUINT. *ibid.*) Et eum amorem, & eum, ut hoc verbo utar, (2) favorem in conſilium advocabo.

QUINT. *lib.* IX. *cap.* 3.) Ego cum in gratiam redierim (3) cum Ap. Claudio, & redierim per Cn. Pompejum: ego ergo cum redierim.

QUINT. *ibid.*) Sermo nullus, (4) ſcilicet niſi de te. Quid enim potius? Tum Flavius, Erras, inquit, tabellarie, & ego ibidem orans inter cœnam exoravi.

QUINT. *ibid.*) (5) Præſtat enim nemini imperare, quam alicui ſervire. Sine illo enim vivere honeſte licet; cum hoc vivendi nulla conditio eſt.

QUINT. *lib.* III. *cap.* 10.) Simne bonus vir, ſi hoc ſuadeam? Minime: ſuaſoris enim eſt finis, utilitas ejus, cui quiſque ſuadet. At recta ſunt. Quis negat? ſed non eſt ſemper rectis in ſuadendo locus.

QUINT. *lib.* VIII. *cap.* 6.) Populo impoſuimus, & oratores viſi ſumus.

QUINT. *lib.* VI. *cap.* 4.) Res mihi inviſæ viſæ ſunt, Brute.

(2) *Favorem*) Hoc exemplo docet ibid. Quintilianus, *favoris* vocabulum primum a Cicerone eſſe uſurpatum. *Idem*.

(3) *Cum Ap. Claudio*) *Ap. Claudium Pulchrum*, virum conſularem ac cenſorium, intelligit, qui ſibi Clodii fratris cauſa fuerat infenſus. Cn. autem Pompejus ſocer erat filiæ Appii, ut ſcriptum eſt in epiſtolis ad Appium. *Idem*.

(4) *Scilicet niſi de te*) Videndum an hoc expungi debeat. Eſt enim, ut puto, Quintiliani, Synecdochen in his verbis explicantis. Locus Quintiliani ſic habet, *Quæ per detractionem fiunt figuræ; brevitatis novitatiſque maxime gratia petuntur, quarum una eſt ea, quam libro proximo in figuris diſtuli, Synecdoche, cum ſubtractum verbum aliquod ſatis ex cæteris intelligitur, ut Cælius in Antonium; Stupere* gaudio Græcus. *Subauditur* cœpit. *Cicero ad Brutum*: Sermo nullus; ſcilicet niſi de te, quid enim? &c. *Patricius*.

(5) *Præſtat enim*) Videntur Bruti eſſe, non Ciceronis. Nam Quintilianus aperte ſic: *In Proſapodoſi aliquando ſingulis ſtatim membris ratio ſubjicitur, ut apud Antonium: Sed neque &c. Aut poſitis duobus, vel tribus, eodem ordine ſingulis continua redditur. Quale apud Brutum de dictatura Cn. Pompeji*: Præſtat enim, &c. Idem.

(1) AD M. FILIUM, ex lib. I.

PRISC. *lib* VIII. & *libr.* X.) Quare effice, & elabora ut excellas.

A D

(1) *Ad M. filium*) Libros epiſtolarum ad M. filium tum maxime ſcriptos eſſe arbitror, cum Athenis Cratippo philoſopho operam dedit, & poſt cum Bruti contubernalis in Macedonia fuit. Hujus enim & Brutus & Cicero in epiſtolis, ultro citroque miſſis, meminerunt. Plenæ autem certe fuerunt cohortationis ad virtutem, & ad Bruti ipſius imitationem. In his etiam epiſtolis patrem Latinam emendaſſe filii orationem conſtat. Siquidem ita ſcribit Quintilian. lib. I. cap. 3. *M. Tullius, ut ex epiſtolis apparet, in filio recte loquendi uſquequaque aſper quoque exactor fuit*: Et Servius in VIII. Æneid. *Cicero*, inquit, *per epiſtolam culpat filium, dicens, male eam dixiſſe*, direxi literas tuas, *cum literæ, quoties epiſtolam ſignificent, numeri tantum pluralis ſint*. Sigonius.

Digitized by Google

A D E U N D E M, ex lib. II.

NON. *Commodare.*) Cui ego, quibuſcunque rebus potero, libentiſſime commodabo.

A D E U N D E M, ex lib. incerto.

DIOM. *lib.* I.) (2) Ceris delitis.

LACT. *lib.* IV. *cap.* 14.) Philoſophiæ quidem præcepta noſcenda, vivendum autem civiliter.

(2) *Ceris delitis*) Ad eas ceras reſpicit, in quibus ſcribere ſolebant. *Delitis* autem antique pro, *deletis*, ut infra in epiſtola ad Calvum, & IV. Verr. *Ex qua tantum tectorium vetus delitum ſit*. Patritius.

(1) A D L I C I N I U M C A L V U M.

PRISC. *lib.* IX.) Tuli moleſte, quod literæ delitæ ſunt mihi a te redditæ.

NON. *Auguro.*) Præſentit animus, atque augurat quodammodo, quæ futura ſit ſuavitas.

(1) *Ad Licinium Calvum*) De quo in Bruto, cap. 81. & Quintil. X. 2. XII. 1.

A D Q. A X I U M.

FRONTO.) Ad M. Bibulum adierunt.

FRONTO.) Si tu nos aliquid adjutare potes.

SUET. *in Jul. Cæſ.*) Cæſar in conſulatu confirmavit regnum, de quo ædilis cogitarat.

A D C A T O N E M.

NON. *Plus & multum.*) Nec idcirco mihi deſiderandam eſſe dignitatem meam, quod eam multi impugnarint, ſed eo magis recolendam quod plus deſiderarint.

A D C Æ R E L L I A M.

QUINT. *lib.* VI. *cap.* 3.) Hæc (1) aut animo Catonis ferenda ſunt; aut Ciceronis ſtomacho.

(1) *Aut animo Catonis*) Aut abrumpendam eſſe vitam; quo pacto Cato Uticenſis, ne in Cæſaris manus veniret, mortem ſibi conſcivit: aut concoquenda hæc eſſe Ciceronis exemplo: metaphora ducta a ſtomacho, qui cibos etiam acerbos & ingratos concoquit. *Menagius, Hiſt. Mulier. Philoſ.* ubi de Cærellia.

AD L. PLANCUM.

GELL. *lib.* 1. *cap.* 21.) Nam neque deeſſe reipublicæ volo, neque ſupereſſe.

EX EPISTOLA INCERTA.

QUINT. *lib.* IX. *cap.* 3.) Data Lupercalibus, quo die (1) Antonius Cæſari.

QUINT. *lib.* VI. *cap.* 3.) (2) Næ illi ſunt pedes faceti, ac (3) deliciis ingredienti molles.

(1) *Antonius Cæſari*) Nihil aliud hic intelligi poterat, quam hoc, diadema impoſuit. *Patritius*.

(2) *Næ illi ſunt pedes*) Quintil. ibid. *Facetum*, inquit, *non tantum circa ridicula opinor conſiſtere: decoris hanc magis, & excultæ cujuſdam elegantiæ appellationem puto. Ideoque in epiſtolis Cicero hæc Bruti refert verba:* Næ illi ſunt pedes faceti, &c.

(3) *Deliciis*) Aſcenſius volebat *delicatius*: non male: ut *greſſu delicato & languido*. Phæd. V. 1. Ita *molliter ire*, Propert. II. 12.

Digitized by Google

POEMATUM FRAGMENTA.

PHÆNOMENON EX (1) ARATO,

QUÆ SUPERSUNT M. T. CICERONIS FRAGMENTA.

CUM HUGONIS GROTII SUPPLEMENTIS.

AB Jove (2) Muſarum primordia *ſemper in ore*
Plurimus ille hominum eſt, qui compita numine magno,

Con-

(1) Aratum ſi quis noſſe vult, ejus vitam, ab antiquo ſcriptam auctore, Dionyſius Petavius cum Latina interpretatione ſua, dedit in *Uranologio*. Cicero, de Orat. I. 16. *Conſtat inter doctos*, inquit, *hominem ignarum aſtrologiæ ornatiſſimis atque optimis verſibus* Aratum *de cælo ſtelliſque dixiſſe*. Id tamen inſcripſit *Phænomena*: quæ Cicero, *admodum adoleſcentulus*, ut ipſe teſtatur (*de Nat. Deor.* II. 41.) non aſtronomicæ, opinor, eruditionis, ſed artis poeticæ gratia, Latinis expreſſit verſibus, & ſæpe *Aratum* ſuum vocat. Inde pluſculos verſus ſuis ipſe Philoſophicis diſputationibus inſeruit: aliquos auctoritatis ergo adduxere Lactantius, Priſcianus, Nonius, alii. Eas omnes reliquias, antea diſſipatas, homines curioſi, cum Arati Græco contextu collatas, ordine legitimo digeſſere; additis etiam Commentariis. Hugo tandem Grotius, ipſe admodum adoleſcentulus, id aggreſſus eſt, auſpice Joſepho Scaligero, ut Arati Ciceroniani lacunas expleret; remque ita confecit, ut eo dignum erat, qui, tametſi nondum magnus, jam eſſet Grotius. Deformitatem ſane, & quaſi horrorem truncati lacerique corporis tollit continuatio illa partium: neque, ſi verum fatemur, Grotianam Muſam valde obſcurat Tulliana. Idcirco feci non invitus, quod ſtudioſis, propter Grotiani operis inveniendi difficultatem, gratum fore cognovi, ut Ciceroniana Arati fragmenta cum Grotii ſupplementis darem, quò legantur illa jucundius, &, ſi tanti eſt, facilius intelligantur. Ipſa quidem lacunarum expletio vicem præſtat Commentarii. Annotationes adjunxi novas, a doctiſſimo viro & ſingulari amico nuper acceptas. Plures poteram ex Petavii Uranologio, & libris Hipparchi tribus, qui cenſuram continent Phænomenon Arati, atque adeo Ciceronis: non enim hic illius correxit errata. Sed neminem puto fore, qui aſtrologiæ ſibi magiſtrum Ciceronem conſtituat. Quorſum ergo eduntur iſta? Quoniam Ciceronis ſunt. Non enim qui hominis effigiem ſaxo vel coloribus effingunt, ungues negligunt & capillos, *Olivetus*.

(2) *Muſarum*) Nihil in Græco eſt Arati verſu, quod huic reſpondeat voci, *Muſarum*; ſed hoc tantum: *A Jove ordiamur*; ut Ovidius Faſt. V. 111. *Ab Jove ſurgat opus*. Ciceronem videtur reſpexiſſe Virgilius, Eclog. III. 60. *Ab Jove principium Muſa*. Non *Ab Jove*, ſed *A Jove* eſt

Conciliumque virum complet, pelaguſque profundum,
Et pelagi portus. Fruimur Jove, & utimur omnes.
Nos genus illius, nobis ille omine læto,
Dextera præſignat, populumque laboribus urget.
Conſulat ut vitæ: quando ſit terra ligoni
Aptior, aut bubus monet, & quo tempore par ſit,
Aut ſerere, aut ſeptas lymphis aſpergere plantas.
Ipſe etiam in magno defixit lumina mundo,
Ordine quæque ſuo, atque in totum providus annum
Aſtra dedit, quæ nos moneant, qua quælibet hora
Apta geri, certa naſcantur ut omnia lege.
Idem ergo primus placatur, & ultimus idem.
Magne pater, magnum mortalibus incrementum,
Progenies prior, & dulces ante omnia Muſæ,
Cuncti una ſalvete mihi, & dum ſidera canto.
Si jus faſque ſinunt, longum deducite carmen,
Cætera labuntur celeri cæleſtia motu,
Cum cæloque ſimul, noctesque dieſque feruntur;
Axis at immotus nunquam veſtigia mutat,
Sed tenet æqua'i libratas pondere terras.
Quem circum magno ſe volvit turbine cælum.
(3) Extremuſque adeo duplici de cardine vertex
Dicitur eſſe Polus, *quorum hic non cernitur, ille*
Ad Boream, *Oceani* (4) *ſupera confinia tendit:*
Quem cingunt Urſæ celebres cognomine Plauſtri,
(5) Quas noſtri ſeptem ſoliti vocitare Triones,

Al-

---

eſt de Leg. II. 3. ubi hæc recitat Cicero. Veruntamen fieri potuit, ut quamvis ſcripſiſſet in Aratæis *Ab Jove*, in dialogo de legibus mallet *A Jove*: quoniam prius illud granditatem dat carmini, & numerum efficit pleniorem; hoc poſterius ad lenitatem familiaris colloquii magis eſt accommodatum. *Anonymus*.

(3) *Extremuſque adeo*) Hoc eſt, Ejus axis quem a motu liberum eſſe dictum eſt, extremitates duæ *Poli* dicuntur. *Patricius*. *Duplici de cardine*, pro *duplicis cardinis*; ut *fulgor ab auro*, pro *fulgor auri*. Phraſis eſt Gallis & Belgis frequentata. *Grotius*. Hoc ſi quis non concoquit, ita accipiat, quaſi eſſet: *Ab utraque parte, e duplici cardine*. Nam *a*, *ab*, *ex*, *de*, in multis adhibentur nullo diſcrimine, & eodem ſenſu. *Cardo*, inquit G. J. Voſſius, in *Etymolog.* ad varia transfertur. Ad cæleſtia, ut cum cardines dicunt Cæli plagas. *Vertex*, ut monet Quintilianus, Inſtit. III. 2. dicitur id, quod eſt *eminentiſſimum*, ut eſt ea mundi regio, in qua *polus* intelligitur. *Adeo* vox Terentio, Ciceroni, Virgilio, boniſque aliis ſcriptoribus valde familiaris, ſæpe ad ornatum pertinet tantum, ut notat Servius, *Æn.* VIII. 585. *Anon.*

(4) *Supera*) Id eſt *ſupra*. Ita ſæpe Lucretius, atque in his poeticis Cicero. *Idem*.

(5) *Quas noſtri ſeptem ſoliti vocitare Triones*) Verſus hic extra Aratum eſt, a Cicerone adjectus. *Grotius*. Quia enim Aratus dixit: *Arcti volvuntur, eæque vocantur plauſtra* (Græcis) a ſimilitudine: addidit Cicero: Latinis vero a junctis bubus,

Alterius caput, alterius flammantia terga
Aſpicit, inque vicem pronas rapit orbis in ipſos
Converſas humeros. Creta, ſi credere fas eſt,
Ad cæli nitidas arces venere relicta:
Jupiter hoc voluit, quem ſub beneolentibus herbis
Ludentem (6) *Dicti grato poſuere ſub antro,*
Idæum ad montem, totumque aluere per annum,
Saturnum fallunt dum Dictæi Corybantes.
Ex his altera apud Grajos Cynoſura vocatur,
Altera dicitur eſſe Helice, *quæ monſtrat Achivis*
In pelago navis quo ſit vertenda, ſed illa
(7) Se fidunt duce nocturna Phœnices in alto.
Sed prior illa magis ſtellis diſtincta refulget,
Et late prima confeſtim nocte videtur.
Hæc vero parva eſt, ſed nautis uſus in hac eſt:

Nam

bus, ſeptentriones. Nam teſte Varrone, lib. VI. de L. L. *Triones boves appellantur*, cum arant terram, quaſi *Terriones*. Patricius. Arctos, ſive Urſas duas, quoniam altera major eſt, altera minor, appellat Varro apud A. Gellium, III. 10. *ſeptentriones* (vel potius, *ſeptem Triones*) *majores minoreſque*; quoniam in utraque ſeptem ſtellæ ſunt lucidiores cæteris. Virgilius *Æn.* I. 1748. non ſeptem, ſed *geminos Triones* dixit. Nempe ſydera hæc duo in Aſtronomia poetica ſunt Urſæ duæ; in ruſticana, *Boves* bis ſeptem: & duo *Plauſtra*. At plauſtra, quod uſui eſſent terendis frugibus, dicebantur etiam *Triones*. Inde eſt quod Virgilius duas *arctos*, duos *ſeptentriones*, duo *Plauſtra* appellavit *geminos Triones*. Anonym.

(6) *Dict.*) Virgil. Georg. IV. 152.
Dictæo Cæli Regem pavere ſub antro.

(7) *Se fidunt duce nocturna Phœnices in alto*) Duo hic ſunt quæ poſſint offendere, conſtructio & mutatio. *Hac fidunt*, omnes edidere. *Se fidunt* multis videbitur idioticum, ut vocant, & barbarum. Reſpondet Grotius, dictum hoc eſſe antiquo more: Ciceronem non potuiſſe *Hac* ſcribere, niſi perturbato Arati ordine. Aratus enim clare aſſignat *Helicen* Græcis, Phœnicibus alteram, quæ eſt ante *Helicen* nominata: eſt autem, inquit, Grammaticorum regulis tritum *Hac* referendum eſſe ad id quod proxime anteceſſit. Atque adeo *Hac* referri non poteſt niſi ad *Helicen*, cum ad *Cynoſuram* oporteat. Grotii hæc defenſio eſt. Ut de his, quod ſentio, dicam: poterat Cicero ſcribere.

Illa Phœnices confiſi cærula verrunt,

maxime, cum hoc unum Græcus habeat verſus, ac de *nocturna duce* nihil. Scripſiſſe *ſe fidunt*, ſi cui perſuaſit Grotius, certe non mihi. Grammaticorum legem de uſu relativorum *Hic*, *ille*, non ſemper obſervarunt ſcriptores Latini. Exempla collegit Gronov. *Obſerv.* III. 16. Sanctius, *Minerv.* II. 9. ubi opportune animadvertit, illa Grammaticorum regula id ſpectari unice, ut vitetur ambiguitas. In *Hac* eſt aliqua; quam ut tolleret Cicero, voces pauculas addidit, ubi locum hunc recitavit; *lib. de Nat. Deor.* II. *cap.* 41. Supplementum pedeſtre illud, quod eſſe Cicero neceſſarium judicavit, ſi Grotius verſu complecti, ut facile poterat, voluiſſet, & eodem in loco ponere, nihil contra officium admiſiſſet fidi interpretis, & aliqua ſe moleſtia liberaſſet tentandæ mutationis, & defendendæ. Poterat autem vel melius, vel ſic ſaltem:

Altera dicitur eſſe Helice, *qua monſtrat Achivis*
Lucida per totas ſepteno ſydere noctes,
In pelago navis quo ſit vertenda; neque axem
Parvula non fulgore pari Cynoſura coronat;
Hac fidunt duce nocturna Phœnices in alto.

Anonymus.

Nam curſu interiore brevi convertitur orbe,
Signaque Sidoniis monſtrat certiſſima nautis,
Has inter, veluti rapido cum gurgite flumen,
(8) Torvu' Draco ſerpit, ſubter ſuperaque revolvens
Seſe, (9) conficienſque ſinus e corpore flexos,
Quos cani tangunt immunes gurgitis Arctoi.
Verum hæc extremæ circumdatur agmine caudæ,
Qua ſpiræ ſinus eſt involvitur altera cælo.
Nempe Helice extremæ circumdatur agmine caudæ,
Qua ſpiræ ſinus eſt, caput eſt Cynoſuridos Urſæ:
Quæ tamen uſque pedes ſummo illum a vertice tangit.
Retrogrado hic iterum curſu convertitur anguis.
Huic non una modo caput ornans ſtella relucet,
Verum tempora ſunt duplici fulgore notata,
E trucibuſque oculis duo fervida lumina flagrant,
Atque uno mentum radianti ſidere lucet:
(10) Obſtipum caput, & tereti cervice reflexum,
Obtutum in caudam majoris figere dicas.
Oppoſita extremæ capitis ſunt dextera caudæ.
Hoc caput (11) hic paulum ſeſe, ſubitoque recondit,
Ortus ubi, atque obitus partem admiſcentur in unam.
Quod (12) tangens defeſſa velut mœrentis imago

Ver-

---

(8) *Torvu' Draco*) Hujus verſus meminit etiam Priſcianus, *lib. XIV.* Legit autem, *retorquens*, pro, *revolvens*. Patric.

(9) *Conficienſque ſinus e corpore flexos*) Legere malim: *e corpore flexo*: Sinus vero ſunt *ſinuoſa volumina* Virgilio. *Grotius*. Tamen *flexos* videtur hic magis poeticum. Virgilius, Georg. I. 244.

Maximus hic flexu ſinuoſo elabitur anguis,
Circum, perque duas in morem fluminis Arctos,

Ubi *ſinu. flexos* Ciceronis expreſſit Virgilius ſuo illo *flexu ſinuoſo*. Anonymus.

10 *Obſtipum caput*) Male *obſtipum caput* exponitur fixum, immobile. Melius Scaurus expoſuit in alterum humerum reclinatum. Id docet quod ſequitur *tereti cervice reflexum*, quod plane pugnat cum vulgata interpretatione. *Grotius*. Aſſentiri Grotio non poſſum, neque intelligo, qui poſſit caput ſerpentis in alterum humerum inclinari. At video poſſe caput eſſe *reflexum*, atque in eo ſitu *obſtipum* & immobile, ut intelligere oporter caput *Draconis*, ſiquidem ita jacet, ut *obtutum in cauda* Urſæ *majoris figere dicas*. Grotius maluit, *in caudam*: hac una forte ſe cauſa, quod in editionibus aliis caſus eſt ſextus; quæ dicendi ratio Ciceroniana eſt. *Anonymus*.

(11) *Hic paulum ſeſe ſubitoque recondit*) Non minus falſum, quam eſt abſurdum. Et tamen omnes codices præferunt. Mihi hos verſus cum cura legenti ſtatim ſuccurrit emendandum: *ſubito æquore condit*. Participium eſt *Subito*, non adverbium. Sed tamen Aratus non voluit dicere caput Draconis æquor ſubire, ſed ſtringere potius. *Grotius*. Non video, cur iſtud *ſubito* Grotium offenderit. Si enim ortus diei *atque obitus parte admiſcentur in una*, ut iis, qui ad caput Draconis habitant, ne tertia quidem horæ pars in unaquaque nocte obtingat, quid mirum, ſi caput Draconis, ubi ſe extulit, *ſubito* recondat ſeſe: *Anonym.*

(12) *Quod tangens*) Apud Ciceronem lib II. de Nat. Deor legitur: *Attingens defeſſa velut* &c. Sed quia hoc cum præcedentibus cohærere non poſſit, cum tamen apud Aratum cohæreat, vero eſt ſimile Ciceronem & hoc ad ſuum ſermonem accommodaſſe. Itaque *Quod tangens* ſubſtitui. *Grotius*. Huic voci *Attingens*, Grotius male ſubſtituit *Quod tangens*. Eſt enim *attingens* hic *proxima*, *vicina*. Cæſar, de Bell Gall. l. 1. *Attingit a Sequanis & Helvetiis flumen Rhenum*. Buherius;

Vertitur; *hanc nemo certo tibi dicere poſſit,*
Aut quiſnam, quo ſit feſſus, labor: *attamen illam*
Engonaſim vocitant, genibus quod nixa feratur.
Illa petit binis manibus diverſa locorum,
Atque humeros ſupera tenſis diſpenditur ulnis,
Et ſuper ora cavis ſpirantia naribus ignem
Serpentis dextræ figit veſtigia plantæ.
Hic illa eximio poſita eſt fulgore corona:
Hanc Ariadnæum Bacchus teſtatus amorem
Intulit in cælum, qua Nixi terga fatiſcunt.
Juxta humeros fertum eſt: propter caput Anguitenentis
Quem claro perhibent Ophiucum nomine Graji,
Eſt caput illius, ſummoque ex vertice Nixi
Perfacile alterius candentia ſidera noſces.
Huic ſupera duplices humeros affixa videtur
Stella, micans tali ſpecie, talique nitore,
Fulgeat ut, pleno cum lumine Luna refulſit,
Non par eſt geminis manibus vigor, & licet illis
Nec nullus ſplendor, nec ſit parviſſima moles,
Attamen eſt tenuis diſperſo lumine fulgor.
Hic preſſu duplici palmarum continet Anguem,
Ejus & ipſe manet religatus corpore toto,
Namque virum medium ſerpens ſub pectora cingit.
Ille tamen graviter nitens veſtigia ponit,
Atque oculos urget pedibus pectuſque Nepai:
Hic preſſus dextra, ſurgit: ſed parte ſiniſtra
Sertaque ſupremæ tangunt Minoia malæ.
Sub ſpira quæres immenſo corpore chelas,
Quæ tamen haud magnum jactant pro mole nitorem.
Ipſam Helicem ſequitur, non diſpar forma bubulco.
Arctophylax, vulgo qui dicitur eſse Bootes,
Quod quaſi temone adjunctam præ ſe quatit Arcton.
Clarus hic, & ſubter præcordia fixa tenetur
Stella micans radiis Arcturus nomine claro.
Hic ſe ſub pedibus profert (13) finita Bootl
(14) Spicum illuſtre tenens ſplendenti corpore Virgo.
Sive illi Aſtræus pater eſt, qui dicitur idem

(13) *Finita*) Poſita, conſtituta, clauſa. Eodem modo locutus eſt de Piſtrice. *Finita in partibus Auſtri*. Patricius.

(14) *Spicum illuſtre tenens*) Dicimus & *hic ſpicus*, & *hoc ſpicum*. Cicero in Arato: *ſpicum illuſtre ferens*. Servius, Georg. I. 111.

Sideribus ſtelliſque pater, ſeu quilibet alter,
Sit felix: ſane hæc narratur fabula vulgo.
Incoluit cælo terras Aſtrea relicto,
Conventuſque hominum non dedignata priorum,
Sed nec fœmineos ſpernens inviſere cætus,
Leti expers generi mortali mixta reſedit,
Nomine Juſtitiæ gaudens, ſenibuſque coactis,
Sive foro in magno, ſeu latipatente platea,
Civiles populis dictabat ſedula leges:
Nec mala lis fuerat, nec dum diſcordia nota,
Nec fera ſeditio furiarat nobile vulgus,
Sæva nec audaces fuerant freta paſſa carinas:
Sed bubus tracto ſulcantes vomere terras,
Malebant tenui contenti vivere cultu,
Sufficiente Dea juſtis pleno omnia cornu.
Hæc manet, in ſanctis dum gens manet aurea terris:
Sed non argenti nimis eſt lætata metallo,
Moribus at verſis prior eſt quoque verſa voluntas,
Raraque pejori junxit ſua numina generi:
Sola ſed ex raucis deſcendens montibus ibat,
Sub noctem, nulli teneris blandita loquelis,
Sed ſimulac magnas hominum veniſſet ad urbes,
Improba terrificis ſic ulta eſt crimina verbis:
Non ego me dignor poſthac monſtrare videndam,
Degener o primæ proles nunc altera prolis.
Degeneres iterumque iterumque habitura nepotes:
Tunc fera bella hominum generi, cædeſque nefandæ
Impendent, culpamque comes ſua pœna ſequetur.
Sic ait, & populos intenta etiam ora tenentes
Inquit, & ad montes ſylvarumque avia tendit.
Hæc ætas vitam liquit, ſobolemque reliquit.
(15) Ferrea tum vero proles exorta repente eſt,
Auſaque funeſtum prima eſt fabricarier enſem,
Et guſtare manu victum, domitumque juvencum.
Tunc mortale exoſa genus Dea in alta volavit,
Et Jovis in regno, cælique in parte (16) recepta eſt:

Il.

(15) *Ferrea tum vero*) Quid? ſi *ænea* aut *ærea* pro *ferrea*? certe & Germanicus & Avienus vertit *ænea*. & ſic habet Græce Aratus. Niſi forte ferrum pro ære dixerit Cicero, aut utrumque confuderit, aut certe hoc loco Heſiodum, quam Aratum, imitari maluerit, ut maluit Ovidius, Metamorph. I. 127. *Patric.* Vulgatam lectionem, *Ferrea*, tuetur Grotius.

(16) *Recepta eſt*) Lactantius lib. V. cap. 5. legit, *reſedit.*

Illuſtrem ſortita locum, qua nocte ſerena
Virgo conſpicuo fulget vicina Bootæ.
Huic, humeros ſupera duplices comvertitur alam
Ad dextram Graio, (17) *Protrygeter nomine dicta,*
Stella micans, tali ſpecie, talique nitore,
Qualis & immenſæ ſub cauda volvitur Arcti.
Illa quidem flagrans: ſed & huic flagrantia plura
Sidera, quæ parvo poteris reperire labore.
Quin etiam ante pedes magno fulgore notata
Stella nitet: dehinc prima humeros ſubit, altera lumbos,
Tertia ſub caudam (18) ad genus ipſum lumina pandit.
Cætera ſed certo paſſim ſine nomine fulgent.
(19) Et natos Geminos inviſes ſub caput Arcti;
Subjectus mediæ eſt Cancer, pedibuſque tenetur,
Magnu'Leo tremulam quatiens e corpore flammam,
Explicat hic ſummos ardores ſemita Phœbi,
Tunc nullæ apparent per culta novalia ſpicæ,
Principioque adeo Solis per cærula cæli
(20) Hoc motu radiantis Eteſiæ in vada ponti
Procumbunt glomerati, & longo flamine ſpirant.
Tunc mihi non remi placeat ratis indiga, verum
Larga ſatis, rectoquæ (21) ad venti commoda clavo,
Si cupis Aurigam, atque Aurigæ noſcere ſtellas,
Ullaque fama tuas Capræ pervenit ad aures,
Hædorumque ſimul, quorum duo lumina cernunt
Sæpe per iratum jactata cadavera pontum:
(22) Sub læva is Geminorum obductus parte feretur.
Adverſum caput huic Helice truculenta tuetur.

R 2 At

(17) *Protrygeter*) Arati interpres vocat *Pravindemiatorem.*

(18) *Ad genus*) Cicero in Arato, hoc *genus*, pro genu protulit. *Tertia ſub cauda ad genus ipſum*, &c. *Priſcianus*, lib. VI.

(19) *Et natos Geminos*) Legerem, *At natos*. Græcus enim habet δὲ. *Patric.*

(20) *Hoc motu radiantis Eteſia in vada ponti*) Citat hunc verſum Cicero in *Orat.* (*cap.* 45.) ut exemplum ejus licentiæ, qua contractio non fit, ſed hiatus manet, Animadvertendum vero fidelem ipſum interpretem Aratæi verſus fuiſſe, in quo idem eſt hiatus, quem in ſuo carmine Cicero adnotat, atque in eadem etiam ſede verſus. *Victorius*, *Var. Lect.* XII. 16.

(21) *Ad vente comoda*) Ad uſum venti, prout fert venti opportunitas. Tunc enim, ut ſcripſit in Paraphraſi Aratæorum Avienus, *ſtata flamina propellunt pelagus: otia ſunt remis: pontus vehit ipſe carinas. Anon.*

(22) *Sub læva is Geminorum*) Interpoſuit vocem *is* ad ſenſum neceſſario deſideratam, *Grotius*. At plus in Græco eſt exemplari, quam poſſit intelligi ex vocula, quam interpoſuit Grotius. Hoc fere:

Aurigam invenies ingentem: corpore toto
Sub læva Geminorum obductus parte feretur, Anonymus.

At Capra lævum humerum clara obtinet: *illa putatur*
Ubera adhuc parvo lactenda dediſſe Tonanti,
Hanc Jovis Oleniam capram dixere miniſtri.
Verum hæc eſt magno atque illuſtri prædita ſigno,
Contra Hædi exiguum jaciunt mortalibus ignem
Aurigæ in manibus? cujus veſtigia ſervans,
Corniger eſt valido (23) connixus corpore Taurus,
Quem non difficili ratione agnoſcere poſſis.
Namque illum exornant externi haud indiga ſigni
Sidera, quæ vivum caput olli utrinque figurant,
Inclyta per totam ſpargentia lumina frontem:
Has Græci ſtellas Hyadas vocitare ſuerunt.
Sed pes Aurigæ dexter, cornuque ſiniſtrum
Tauri uno igne micant: pariterque feruntur uterque:
At prior Auriga latum petit oceanum Bos,
Cum tamen e placidis ſurgant ſimul æquoris undis.
Quin etiam Iaſidæ domus antiquiſſima Cephei
Ærumnis eſt nota ſuis, quam Jupiter auctor
Progenii ſubito præclaris intulit aſtris:
Namque ipſum ad tergum Cynoſuræ vertitur Arcti
Iaſides panſis diſtendens brachia palmis,
Tantaque ab extrema cauda diſterminat Arcti
Regula utrumque pedem, quanta pes a pede diſtat.
Quod ſi a Cephæo paulum tua lumina baltheo
Dimoveas, verſus ſævi agmina prima Draconis,
Hic erit, haud plena poteris quam cernere luna,
(24) Obſcura ſpecie ſtellarum Caſſiopea:
Nam non crebræ illi ſtellæ, neque ſidera juncta
Egregium ex variis componunt ignibus ignem:
Sed quali portas firmatas objice clavi
Occludit vectis biſori vis obdita valvæ,
Talia & hanc etiam prive diſpoſta figurant
Sidera; & ipſa adeo paſſis diſtenditur ulnis,
Non ſecus ac ſortem natæ miſeretur iniquam:
Hanc namque illuſtri verſatur corpore propter

An-

---

(23) *Connixus*) Vox iſta Tauri habitum exprimit. Nam ut ait Hyginus. *Poet. Aſtr.* III. 20. *Taurus ad ortum ſignorum dimidia parte collocatur, & incidere, genuque defigere ad terram videtur.* Sic enim videntur hæc eſſe corrigenda. Cicero infra:

Atque genu flexo Taurus connititur ingens. Buhetius.

(24) *Obſcura ſpecie*) Locum hunc expendit vir eruditiſſimus, ac de me, ſi quis olim, bene meritus. Petr. Dan. Huetius, *Animadv.* in Manil. I. 355. *Olivetus.*

Andromeda, effugiens conſpectum mœſta parentis:
Quam non ſollicitus noctu labor inquirundi;
Tam clarum caput eſt, tam magno ſidere flagrant
Ambo humeri, ſummique pedes, veſteſque fluenter.
Hæc etiam in varias diſtendit brachia partes,
Utque prius, ſic nunc in magno vincula mundo
Non relevant duro defeſſas pondere palmas.
Huic Equus ille jubam quatiens fulgore micanti
Summa contingit caput alvo, ſtellaque jungens
Una tenet duplices communi lumine formas,
Æternum ex aſtris cupiens connectere nodum.
Sed latus, atque armos depingunt terna caballi,
Æquali a ſeſe ſpatio, quæ ſidera diſtant
Eximio fulgore, quibus par nec caput altum
Nec longa eſt cervix: flagrantis at ultima malæ
Quattuor his aliis non cedat ſtella nitore,
Fulgentes inter ſtellas media ipſa refulgens.
Non equidem hic quadrupes, verum media tenus alvo
Conſpicuus profert ſonipes venerabilis ora.
Hunc fama eſt olim propter juga ſumma Heliconis,
Hippocrenæum nobis donaſſe liquorem:
Tunc nondum Aonii maduere virentia montis
Fœcundo latice; ut generoſi prima caballi
Ungula humum feriit, ſimul ingens profiliit fons,
Unde caballinum primi vocitare bulbulci;
Ille quidem ſtillans e ſaxis irrigat agros
Theſpia terra tuos; ſed Equus pro munere tanto
Exornat magni penetralia lucida cæli.
Exin contortis Aries cum cornibus hæret,
Ille quidem æternum longos agitatus in orbes
Segnior haud currit ſigno Cynoſuridos Arcti,
Languidus obſcuruſque tamen, ceu luna retundat
Flammæ aciem, Andromedæ ſe propter cingula volvit,
E quibus hunc ſubter poſſis cognoſcere fultum.
(25) Jam cæli mediam partem terit, ut prius illæ

Che-

(25) *Jam cæli*) Totum hunc locum ita legendum arbitrarer,

Nam Cæli mediam partem terit: ut prius illa

Chela, tum Baltheus qui cernitur Orionis. Hoc ſenſu: *E quibus* vinculis, vel cingulis Andromedæ *poſſis cognoſcere, hunc,* Arietem, *fultum ſubter*, ſub ipſis videlicet Andromedes cingulis. Situs eſt enim, inquit, aries in media cæli parte, ſicut libra ipſa (*chela*) & ſicut *Baltheus Orionis*. Mediam autem cæli partem intelligit eam, quæ a polis, qui extremas cæli partes obtinere dicuntur, undique diſtat æqualiter.

Aſtro-

Chelæ cum pectus quod cernitur Orionis.
Et prope conſpicies parvum ſub pectore claro
(26) Andromedæ ſignum, Deltoton dicere Graii
Quod ſoliti, ſimili quia forma litera claret:
Huic ſpatio ductum ſimili latus extat utrumque.
At non tertia pars lateris; namque eſt minor illis,
Sed ſtellis longe denſis, præclara relucet.
Inferior paulo eſt Aries, & flamen ad Auſtri
Inclinatior, atque etiam vehementius illo
(27) Piſces, quorum alter paulo prælabitur ante,
Et magis horriſonis Aquilonis tangitur alis,
Atque horum e caudis duplices velut eſſe catenæ
Dicuntur, ſua diverſæ per lumina ſerpunt:
Atque una tandem in ſtella communiter hærent,
(28) Quam Veteres ſoliti cæleſtem dicere Nodum.
Andromedæ lævo ex humero ſi quærere perges;
Appoſitum poteris ſupera cognoſcere piſcem.
(29) E pedibus, natum ſummo Jove Perſea viſes,
Quos humeris retinet defixo corpore Perſeus;
Quem ſumma ab regione Aquilonis flamina pulſant.
Hic dextram ad ſedes intendit Caſſiopeæ,
Diverſoſque pedes, vinctos talaribus aptis,
(30) Pulverulentus uti de terra lapſu' repente

In

Aſtrologi circulum Æquatorem ex eo nominarunt: quem circulum ex ſignis Zodiaci ſola duo contingunt Aries & Libra: pro qua Aratus *ſcorpii chelas* ponit. Quæ ſigna ubi ſol motu ſuo progrediens attigit, æquinoctia in univerſo terrarum orbe conſtituit. E ceteris autem ſyderibus contingit hunc quoque *Zona*, quod ait Aratus, & quod poſt eum Cicero; *Baltheus Orionis*. *Patricius*.

(26) *Andromeda ſignum*) Non, ſignum Andromedæ conſpicies, ſed, *ſub Andromeda claro pectore parvum ſignum conſpicies*. Idem.

(27) *Piſces*) Hic verſus cum ſequenti etiam in lib. II. *de Nat. Deor.* reperitur, nullo diſcrimine, niſi quod pro *Horriſonis*, ubi legitur *horriſeris*. Quod quoniam ſæpe evenit, ut hæc Aratæa aliter hoc atque illo loco a Cicerone ipſo recitentur, exiſtimandum eſt (niſi ſicubi ſilo ipſi orationis obſequitur) aut varietate lectionis proponenda luxuriare ipſum; aut emendatiora a viro jam facta recitari, quæ olim minus exacte ab adoleſcentulo converſa fuerant. Unde quoque factum exiſtimo: ut ab Hygino & Priſciano aliter quoque permulta recitentur, quam hic leguntur. *Prolabitur* legunt quidam, non exiſtimantes poſſe dici *prælabitur ante*, cum *præ* id exprimat, quod *ante*. At eſt in his ipſis Aratæis ſcorpius *præ ſe præportans* flebile acumen. *Idem*.

(28) *Quam veteres*) Verſum hunc expendit diligenter Pet. Vict. *Var. Lect.* XXXI. 11.

(29) *E pedibus*) Senſus eſt: E lævo humero Andromedæ poteris piſcem cognoſcere. Ibi enim ſitus eſt. Ex pedibus autem ejuſdem Andromedes, Perſea cognoſces; is enim pedes Andromedæ humeris retinet. *Patricius*.

(30) *Pulverulentus uti*) Hoc eſt, habitu curſoris, qui pulverem in ſtadio collegerit. Sic enim effingitur Perſeus. *Anonymus*. Hunc locum ſic emendo. *Diverſoſque* &c.

In cælum victor magno ſub culmine portat.

In cælum victor magno ſub culmine portat.
(31) At propter lævum genus omni ex parte locatas
Parvas Vergilias tenui cum luce videbis.
Hæ ſeptem vulgo perhibentur more vetuſto
Stellæ, cernuntur vero ſex undique parvæ:
At non interiſſe putari convenit unam:
Sed fruſtra temere a vulgo ratione ſine ulla
Septem dicier, ut veteres ſtatuere Poetæ,
Æterno cunctas ævo qui nomine (32) dignant.
Alcyone, Meropeque, Celæno, Taygeteque,
Electa, Steropeque, ſimul ſanctiſſima Maia,
Hæ tenues parvo labentes lumine lucent:
At magnum nomen ſigni, clarumque vocatur,
Propterea quod & æſtatis primordia (33) clarat,
Et poſt hyberni præpandens temporis ortus,
Admonet, ut mandent mortales ſemina terris,
Inde Fides leviter poſita & (34) convexa videtur;
Mercurius parvis manibus quam dicitur olim
(35) In cunis fabricatus in alta ſede locaſſe.
Quæ genus (36) ad lævum Nixi delapſa reſedit,
Atque inter flexum genus, & caput Alitis hæſit.

Nam-

---

tat. Rerum aſtronomicarum auctores in terram ruere dicunt ea quæ occidunt: ut contra orientia in cælum e terris redire. Hac ratione Cicero putavit Arato Perſea orientem deſcribi. *De terra elapſus*, dicit pro, *de terra aſcendens*. *Vector* legendum, non *victor*. *Magno ſub culmine*, pro *Magnum ſub culmen*. Nam veteres illas (ut vocant) præpoſitiones *in*, *ſub*, *ſuper*, nullo omnino diſcrimine cum accuſandi & auferendi caſu extulerunt. *Grotius*.

(31) *At propter lævum genus*) Daviſio ſi credimus in lib. de Nat. Deor. II. 44. Servius legit *Hujus propter lævum genus*, Æn. III. 22. quæ lectio videtur illi critico non eſſe temere repudianda. Non repudiabitur temere; repudiabitur tamen. Servii verba hæc ſunt: *Cornu animatis indeclinabile eſt; licet genitivum uſurparit Lucanus, ut*: Cornus tibi cura ſiniſtri Lentule. *Sic Cicero in Arato*: hujus genus, *pro* genu. Non dicit Servius, quod ſcripſerit Cicero, *Hujus propter lævum genus*: ſed quod declinarit, *Hoc genu*, hujus *genus*, ut Lucanus declinavit *Hoc cornu*, *hujus cornus*. Non ergo hunc reſpiciebat verſum, in quo *genus* eſt caſus quarti; ſed alium, in quo eſſet caſus ſecundi. *Anonymus*.

(32) *Dignant*) Legere malunt alii *ſignant*. At veteres dicebant, *Digno*, *Dignavi*. Idem.

(33) *Clarat*) Declarat, ſignificat. Verbo *clarare* utitur in eundem ſenſum alibi Cicero, Lucretius non ſemel, & veteres alii. Sunt qui malint:

Ad æſtatis primordia claret.

Id eſt, apparet ſub initium æſtatis. *Idem*.

(34) *Convexa*) De Nat. Deor. II. 44. pro *convexa* eſt *connexa*. Cur autem *leviter poſita*? Quoniam, ut mox dicet, *delapſa reſedit . . . inter flexum genus, & caput Alitis hæſit*. Cui *connexa*? Aliti. *Idem*.

(35) *In cunis*) Hæc eſt vera lectio, inquit Grotius. Non dubitabit qui Græcum Arati verſum legerit. Alii habent *Infirmis*. Idem.

(36) *Ad lævum Nixi*) Appellat Cicero *Nixum*, vel *Niſum*, imaginem illam parentem nomine; de qua ſuperius dixerat:

Engonaſin vocitant, genibus quia nixa feratur. Patricius.

Namque eſt Ales avis, lato ſub tegmine cæli
Quæ volat, & ſerpens geminis ſecat aera pennis.
Altera pars huic obſcura eſt, & luminis expers:
Altera nec parvis, nec claris lucibus ardet,
Sed mediocre jacit quatiens e corpore lumen.
Hæc dextram Cephei dextro pede pellere palmam
Geſtit: jam vero clinata eſt ungula vehemens
Fortis Equi, propter pennati corporis alam.
Ipſe autem labens (37) multis Equus ille tenetur
Piſcibus: huic cervix dextra mulcetur Aquari.
Serius hæc obitus terrai (38) viſit Equi vis.
Quam gelidum valido de corpore frigius anhelans
(39) Corpore ſemifero (40) magno Capricornus in orbe:
Quem cum perpetuo veſtivit lumine Titan,
Brumali flectens contorquet tempore curſum.
Hoc cave te ponto ſtudeas committere menſe:
Nam non longinquum ſpatium labere diurnum,
Non hyberna cito volvetur curriculo nox:
Humida non ſeſe veſtris aurora querelis
Ocyus oſtendet, clari prænuntia ſolis,
At validis æquor pulſabit viribus Auſter:
Tum fixum tremulo quatietur frigore corpus.
(41) Sed tamen anni jam labuntur tempore toto.

Nec

(37) *Multis . . . Piſcibus*) Aratus dicit *duo Piſces*. Atqui duo non ſunt multi. Hinc emendationes. *Multis*, *binis*, *geminis*, *utriſque*, *junctis*, *vinctis*. Et ſane communi vinculo continentur ambo; tum ut facili lapſu exiſtere poſſit *multis* ex *junctis*, *vinctis*, norunt conjecturarum artifices. *Anon.*

(38) *Viſit equi vis*) Prima editio habebat: *Juſſit equinis*, quod nihili eſt. *Equi vis*, eſt equus. Quæ dicendi ratio, ex Græcorum imitatione, Lucretio familiaris eſt, atque Tullio in his verſibus. *Teras obitus*, eſt circuitus, quem aſtra conficiunt, dum lucent. Lucretius, IV. 394.

Sydera . . . . longos obitus exorta reviſunt,

Cum permenſa ſuo ſunt cælum corpore claro. Quid eſt, *reviſunt obitus*? iterant circuitus, lucent denuo. Quocirca *viſere obitus*, eſt apparere, lucere, quod in Græco etiam eſt exemplari; neque hic *obitus* eſt occaſus. Verbum *viſere* non ſemel in his occurrit Fragmentis. *Anonym.*

(39) *Corpore ſemifero*) Capricornus pingitur ſemicaper & ſemipiſcis; hoc inferne, illud ſuperne. Qua parte eſt caper, in cenſu eſt beſtiarum eicurum; qua parte piſcis, in ferarum. Igitur *corpore ſemifero*. Idem. Legendum videtur *corpore ſetiſero*. Sic enim Avienus: *Hiſpida ſetoſi marcet ſpecies Capricorni*. *Buherius*.

(40) *Magno Capricornus in orbe*) Magnum orbem dicit Zodiacum, vel orbem ſigniferum, in quo ſedem habet Capricornus. *An.*

(41) *Sed tamen anni jam labuntur tempore toto*) *Anni* eſt gignendi caſus, non rectus pluralis. Deinde *labuntur*, refertur ad nautas, ſubaudito nominativo, ut & apud Aratum. Libens legerim, *Sed tamen en anni* &c. *Grotius*. Suſpicabatur Patricius legi poſſe: *Sed nautæ jam anni . . . .* vel: *ſed naves jam anni*. Aratus magis poetice dixit:

Sed mare jam toto nigreſcit puppibus anno

Anonymus.

Nec cui ſignorum cedunt, neque flamina vitant,
Nec metuunt canos minitanti murmure fluctus,
At nautæ fulicæ ſimiles, mergoque natanti,
Anxia per totum jactantes lumina pontum,
Nequicquam nuſquam parentia litora quærunt,
Dum tenuis nigro tabula hos diſtinguit ab Orco.
(42) Atque etiam ſupero, navi pelagoque vagatus,
Menſe, Sagittipotens ſolis cum ſuſtinet orbem,
Non multo leviora putes inſtare pericla,
Ante nigras cautus tenebras ſubducere puppim.
Nam jam cum minus exiguo lux tempore præſto eſt,
Hoc ſignum veniens poterunt prænoſcere nautæ:
Jam prope præcipitante licebit viſere nocte,
Ut ſeſe oſtendens emergit Scorpius alte,
Poſteriore trahens flexum vi corporis (43) arcum.
Sed Nepa non multum prior, at prior exit ab undis.
Jam ſupera cernes Arcti caput eſſe minoris,
Et magis erectum ad ſummum verſarier orbem.
Tum ſeſe Orion toto jam corpore condit
Extrema prope nocte, & Cepheus conditur ante
Lumborum tenus, a palma (44) depulſus ad undas.
Hic miſſore vacans fulgens jacet una ſagitta,
Quam propter nitens penna convolvitur Ales;
Et clinata magis paulo eſt Aquilonis ad auras.
At propter ſe Aquila ardenti cum corpore portat,
Igniferum mulcens tremebundis æthera pennis,
Non minus ingenti cum corpore, ſed grave mœſtis
Oſtendit nautis perturbans æquora ſignum.
Tum magni curvus Capricorni cornua propter
Delphinus jacet, haud nimio luſtratu' nitore,
Præter quadruplices ſtellas in fronte locatas;
(45) Quas intervallum binas diſterminat unum:
(46) Cætera pars latet, ac tenui cum lumine ſerpit.

(42) *Atque etiam ſupero*) Supero menſe, id eſt ſuperiore, quo ſol eſt in Sagittario. Arati Græca hoc habent: At vero, in menſe antecedente, mari multa paſſus, quando ſol arcum: rectoremque arcus incendit, hoc eſt Sagittarium, ſub veſperam navem reducito, non amplius fidens nocti. *Idem.*

(43) *Arcum*) Arcus deſignat Arcitenentem vel Sagittarium; qui Scorpium ſequitur; ita ut illum trahere Scorpius videatur. *Buh.*

(44) *Depulſus ad undas*) Sidera cum occidunt, dicuntur in Oceanum deſcendere. *Anon.*

(45) *Quas intervallum &c.*) Avienus: *Bis gemino diſcreta ſitu micat ignipotens lux.*

(46) *Cætera pars latet*) Antea ſane dixerat, eundem Delphinum, de quo hic loquitur; haud nimio luſtratum eſſe nitore: ut convenientiſſime hoc item loco latere illum diceret potuiſſe videatur. *Patricius.*

Illæ quæ fulgent luces ex ore coruſco,
Sunt inter partes gelidas Aquilone locatæ,
Atque inter ſpatium & læti veſtigia ſolis.
At pars inferior Delphini fuſca videtur
Inter ſolis iter, ſimul inter flamina venti,
Viribus erumpit qua ſummi ſpiritus Auſtri,
Exinde Orion obliquo corpore nitens,
Inferiora tenet truculenti corpora Tauri:
Quem qui ſuſpiciens in cælum nocte ſerena,
Late diſperſum non viderit, haud ita vero
Cætera ſe ſperet cognoſcere ſigna poteſſe.
Namque pedes ſubter rutilo cum lumine claret
Fervidus ille Canis ſtellarum luce refulgens;
Hunc tegit obſcurus ſubter præcordia venter:
Nec toto ſpirans rapido de corpore flammam
Æſtiferos validis erumpit flatibus ignes:
Totus ab ore micans jacitur mortalibus ardor,
Sirion hunc Græci præclaro nomine dicunt.
Hic ubi ſe pariter cum ſole in culmina cæli
Extulit, (47) haud patitur foliorum tegmine fruſtra
Suſpenſos animos arbuſta ornata tenere.
Nam quorum ſtirpes tellus amplexa prehendit,
Hæc augens anima, vitali flamine mulcet:
At quorum nequeunt radices findere terras,
Denudat foliis ramos & cortice truncos.
Tendentem occiduas etiam hunc ſentimus ad oras:
(48) *Cætera ſignandis ſunt languida ſidera membris.*
Hunc propter, ſubterque pedes, quo diximus (49) ante,
Orioni' jacet levipes Lepus. Hic fugit ictus
Horrificos metuens roſtri tremebundus acuti.
Nam Canis infeſto ſequitur veſtigia curſu
Præcipitantem agitans, orientem denique paulum,
(51) Curriculum nunquam defeſſo corpore ſedans.

At

(47) *Haud patitur*) Obſcurius dictum, hanc habet ſententiam: Non patitur ut arbuſta ornata foliorum tegmine, fruſtra teneant ſuſpenſos hominum animos, dubitantes, quæ illorum radices egerint, quæ non egerit. *Idem.*

(48) *Cætera ſignandis ſunt*) Reliquæ ſtellæ, quas habet Sirius, præter illam quæ in ore eſt, vim non habent, languidulæ ſunt, aptæ tantummodo *ſignandis* ejus membris, ad partes corporis deſignandas.

(49) *Ante*) Supra verſ. 348.

(50) *Orientem denique*) *Denique*, *ſimul*, *tum*, ſimileſque particulas pro copula uſurpat Cicero. Senſus itaque eſt: Canis Leporem inſequitur, occidentem agitans, & paulum jam ortum. Ita conveniet Arato: alias ipſe ſenſus non conſtabit. *Grotius.*

(51) *Curiculum nunquam . . . ſedans*) Id eſt, nunquam curſum inhibens, nun-

quam

At Canis ad caudam ſerpens prælabitur Argo,
Converſam præ ſe portans cum lumine puppim:
Non aliæ naves ut in alto ponere proras
Ante ſolent roſtro Neptunia prata ſecantes;
Sed converſa retro cæli ſe per loca portat.
Sicut cum cœptant tutos contingere portus,
Obvertunt navem magno cum pondere nautæ,
Averſamque trahunt optata ad litora puppim,
Sic converſa vetus ſuper æthera labitur Argo,
Atque uſque a prora ad celſum ſine lumine malum,
A malo ad puppim clara cum luce videtur.
Inde gubernaclum diſperſo lumine fulgens,
Clari poſteriora Canis veſtigia tangit.
Exin ſemotam procul, in tutoque locatam
Andromedam tamen explorans fera quærere Piſtrix
Pergit, & uſque ſitam validas Aquilonis ad auras
Cærula veſtigat finita in partibus Auſtri.
Hanc Aries tegit, & ſquammoſi corpore Piſces,
Fluminis illuſtri tangentem corpore ripas.
Namque etiam Eridanum cernes in parte locatum
Cæli, funeſtum magnis cum viribus amnem,
Quem lacrymis mœſtæ Phaetontis ſæpe ſorores
Sparſerunt, lethum mœrenti voce canentes.
Hunc Orionis ſub læva cernere planta
Serpentem poteris, proceraque vincla videbis,
Quæ retinent Piſces, caudarum parte locata:
Flumine mixta retro ad Piſtricis terga reverti.
Hic una ſtella nectuntur, quam jacit ex ſe
Piſtricis ſpinæ valida cum luce refulgens.
Exinde exiguæ tenui cum lumine multæ,
Inter Piſtricem fuſæ ſparſæque videntur,
Atque gubernaclum ſtellæ, quas contegit omnes
Formidans acrem morſum Lepus; his neque nomen,
Nec formam veteres certam ſtatuiſſe videntur.
Nam quæ ſideribus claris natura polivit,
Et vario pinxit diſtinguens lumine formas,

quam quieſcens. Id autem hic de Cane dicitur, at alibi de Nat. Deor. II. 44. de Lepore. Ex quo ſane conjicio, verſum huc luxatum, ſic reſtituendum eſſe:

Hic fugit ictus
Horrificos metuens roſtri tremebundus acuti,
Curriculum nunquam defeſſo corpore ſedans.
Nam Canis infeſto ſequitur veſtigia curſu,
Præcipitantem agitans, &c. Patric.

Hæc ille aſtrorum cuſtos ratione notavit,
Signaque ſignavit cæleſtia nomine vero:
Has autem quæ ſunt parvo cum lumine fuſæ
Conſimili ſpecie ſtellas, parilique nitore,
Non potuit nobis nota clarare figura.
Exinde auſtralem ſoliti quem dicere Piſcem,
Volvitur inferior Capricorno verſus ad Auſtrum,
Piſtricem obſervans, procul illis Piſcibus hærens.
At prope conſpicies expertes nominis omnes,
Inter Piſtricem, & Piſcem quem diximus Auſtri,
Stellas ſub pedibus ſtratas radiantis Aquari.
Propter Aquarius obſcurum dextra rigat amnem,
Exiguo qui ſtellarum candore niteſcit.
E multis tamen his duo late lumina fulgent:
Unum ſub magnis pedibus cernetur Aquari;
Quod ſupereſt gelido delapſum flumine fontis
Spiniferam ſubter caudam Piſtricis adhæſit:
Et tenues ſtellæ perhibentur nomine aquai.
Hic aliæ volitant parvo cum lumine claræ,
Atque priora pedum ſubeunt veſtigia magni
Arcitenentis, & obſcuræ ſine nomine cedunt.
Inde Nepæ cernes propter fulgentis acumen
Aram, quam flatu permulcet ſpiritus Auſtri,
Exiguo ſuperum quæ limina tempore tranat:
Nam procul Arcturo eſt adverſa parte locata:
Arcturo magnum (52) ſpatium ſupera dedit, orbem
Jupiter huic parvum inferiore in parte locavit.
Hæc tamen æterno inviſens loca curriculo nox,
Signa dedit nautis, cuncti quæ noſcere poſſent,
Commiſerans hominum metuendos undique caſus.
Nam cum fulgentem cernes ſine nubibus atris
Aram ſub media cæli regione locatam,
A ſumma parte obſcura caligine tectam,
Tum validis fugito devitans viribus Auſtrum:
Quem ſi proſpiciens vitaveris, omnia caute
Armamenta locans, tuto labere per undas.
Sin gravis inciderit vehementi flamine ventus
Perfringet celſos defixo robore malos,
Ut res nulla feras poſſit mulcere procellas,

Ni

(52) *Spatium*) *Spatium* & *orbem* vocat arcum illum, qui ab orientali Finitoris ſigno, ad occidentale per datum ſignum ducitur. *Grotius*.

Ni parte ex Aquilonis opacam pellere nubem
Cœperit, & ſubitis auris diduxerit Ara.
Sin humeros medio in cœlo Centaurus habebit,
Ipſaque cærulea contectus nube feretur,
Atque Aram tenui (53) caligans veſtiet umbra,
Ad ſignorum obitum vis eſt metuenda Favoni.
Ille autem Centaurus in alta ſede locatus,
Qua ſeſe clarum collucens Scorpius infert,
Hæc ſubter partem præportans ipſe virilem
Cedit, Equi partes properans conjungere Chelis.
(54) Hic dextram porgens, quadrupes qua vaſta tenetur,
Quam nemo certo donavit nomine Graium,
Tendit & illuſtrem truculentus cedit ad Aram.
Hic ſeſe infernis de partibus erigit Hydra
Præcipiti lapſu, flexo cum corpore ſerpens.
Cæc caput atque oculos torquens ad terga Nepai,
Convexoque ſinu ſubiens inferna Leonis,
Hentaurum leni contingit lubrica cauda:
In medioque ſinu fulgens Cratera relucet.
Extremum nitens plumato corpore Corvus
Roſtro tundit; & hic Geminis eſt ille ſub ipſis
Antecanis, Graio Procyon qui nomine fertur.
Hæc ſunt, quæ viſens nocturno tempore ſigna,
Æternumque volens mundi pernoſcere motum,
Legitimo cernes cælum luſtrantia curſu.
Nam quæ per bis ſex ſignorum labier orbem
Quinque ſolent ſtellæ, ſimili ratione notari
Non poſſunt: quia quæ faciunt veſtigia curſu,
Non eadem ſemper ſpatio portata teruntur.
Sic malunt errare vagæ per nubila cæli,
Atque ſuos vario motu metirier orbes.
Hæc faciunt magnos longinqui temporis annos,
Cum redeunt ad idem cæli ſub tegmine ſignum:
Quarum ego nunc nequeo totos evolvere curſus.
Verum hæc, quæ ſemper certo volvuntur in orbe

Fixa

(53) *Caligans*) Leg. *caligo veſtiat*. Idem.

(54) *Hic dextram porgens*) Pingebatur Centaurus habitu porrigentis, ſive extendentis dexteram, & ea tenentis beſtiam *quadrupedem vaſtam* ac protenſam; euntiſque verſus *Aram*, ſidus quatuor ſtellis *illuſtre*, quaſi illam eſſet victimam *ad Aram* immolaturus. Mavult Patricius *illuſtrem* referri ad *quadrupedem*, ut quæ ſtellas habeat decem, cum *Ara* conſtet tantum quatuor. Nihil in Græco eſt, quo lis poſſit dirimi. *Anonymus*.

Fixa ſimul, magnos edicam gentibus orbes.
Quattuor æterno luſtrantes lumine mundum,
Orbes ſtelligeri portantes ſigna feruntur,
Amplexi terram cæli ſub tegmine fulti:
(55) E quibus annorum volitantia limina noſces,
Quæ denſis diſtincta libebit cernere ſignis.
Tum multos orbes magno cum lumine latos,
Vinctos inter ſe, & nodis cæleſtibus aptos,
Atque pari ſpatio duo cernes eſſe duobus.
Nam ſic nocturno cognoſcens tempore cælum,
Cum neque caligans deterſit ſidera nubes,
Nec pleno ſtellas ſuperavit lumine Luna,
Vidiſti magnum candentem ſerpere circum:
Lacteus hic nimio fulgens candore notatur:
Is non perpetuum detexens conficit orbem:
Quattuor huic ſimili nitentes mole feruntur:
Sed ſpatio multum ſupereſt: præſtare duobus
Dicitur, & late cæli luſtrare cavernas.
Quorum alter tangens Aquilonis vertitur auras,
Ora petens Geminorum illuſtria: tum genus ardens
In ſeſe retinens Aurigæ portat utrumque.
Hunc ſura læva Perſeus humeroque ſiniſtro
Tangit: at Andromedæ hic dextra de parte tenetur;
Cui manus ad Boream, cubitus cui ſpectat ad Auſtrum,
Imponitque pedes duplices Equus: & ſimul Ales
Ponit avis caput, & clinato corpore tergum.
Anguitenens humeris connititur: illa recedens
Auſtrum conſequitur devitans corpore Virgo.
At vero totum ſpatium conveſtit, & orbis
Magnu' Leo, & claro collucens lumine Cancer,
In quo conſiſtens convertit curriculum ſol
Æſtivus, medio diſtinguens corpore curſus.
Hic totus medius circo disjungitur ipſo:
Subter teſtatum cava tegmina, & intus & extra,
Lumen habens, ſævi ſed vis horrenda Leonis
Pectoribus validis, atque alvo poſsidet orbem.
Hunc octo in partes diviſum noſcere circum
Si potes, invenies ſupero convertier orbe
Quinque, pari ſpatio partes tres eſſe relictas,

Tem-

(55) *E quibus annorum*) Hic ſatis tenebricoſus eſt Aratus, ut exiſtimari poſſit eum non intellexiſſe puer Cicero. Alios cæli doctrina auctores habet. *Idem*.

Tempore nocturno quas vis inferna frequentet.
Ille quidem a Boreæ cancro connectitur *auris*,
Alter ab infernis *contra connititur* auſtris:
Diſtribuens medium ſubter ſecat hic Capricornum,
Atque pedes gelidum rivum fundentis Aquari,
Cæruleæque feram caudam Piſtricis, & illum
Fulgentem Leporem, inde pedes Canis, & ſimul amplam
Argolicam retinet crebro cum lumine Navem:
Tergaque Centauri, atque Nepai portat acumen:
Inde Sagittari defixum poſsidet arcum.
Hunc a clariſonis auris Aquilonis ad Auſtrum
Cedens poſtremum tangit tota fervida ſolis;
Exinde in ſuperas brumali tempora flexu
Se recipit ſedes: huic orbi quinque tributæ
Nocturnæ partes, ſupera tres luce dicantur.
Haſce inter mediam in partem retinere videtur
Tantus quantus erit collucens Lacteus orbis,
In quo autumnali, atque iterum ſol lumine verno
Exæquat ſpatium lucis cum tempore noctis.
Hunc retinens Aries ſublucet corpore totus,
Atque genu flexo Taurus connititur ingens:
Orion claro contingens corpore fertur:
Hydra tenet flexu Crateram, Corvus adhæret:
Et paucæ Chelis ſtellæ: ſimul Anguitenentis
Sunt genua, & ſummi Jovis Ales nuntius inſtat:
Propter Equus capite & cervicum lumine tangit.
Hoſce æquo ſpatio devinctos ſuſtinet axis,
Per medios ſummo cæli de vertice tranans.
Ille autem claro quartus cum lumine circus
Partibus extremis extremos continet orbes,
Et ſimul a medio media de parte ſecatur,
Atque obliquus in his nitens cum lumine fertur:
Ut nemo, cui ſancta manu doctiſsima Pallas
Solertem ipſa dedit fabricæ rationibus artem,
Tam tornare cate contortos poſsiet orbes,
Quam ſunt in cælo divino numine flexi,
Terram cingentes, ornantes lumine mundum,
Culmine tranſverſo retinentes ſidera fulta.
Quattuor hi motu cuncti volvuntur eodem;
Sed tantum ſupera terras ſemper tenet ille
Curriculum, oblique implexus tribus orbibus unus,
Quanto eſt diviſus Cancer ſpatio a Capricorno,
Ac ſubter terras ſpatium par eſſe neceſſe eſt.

Et

Et quantos radios jacimus de lumine noſtro,
Queis hunc convexum cæli contingimus orbem,
Sex tantæ poterunt ſub eum ſuccedere partes,
Bina pari ſpatio cæleſtia ſigna tenentes.
Zodiacum hunc Græci vocitant, noſtrique Latini
Orbem ſigniferum perhibebunt nomine vero:
Nam gerit hic volvens bis ſex ardentia ſigna.
Æſtifer eſt pandens ferventia ſidera Cancer:
Hunc ſubter fulgens cedit vis torva Leonis:
Quem rutilo ſequitur collucens corpore Virgo:
Exin projectæ claro cum lumine Chelæ:
Ipſaque conſequitur lucens vis magna Nepai:
Inde Sagittipotens dextra flexum tenet arcum:
Poſt hunc ore fero Capricornus vadere pergit:
Humidus inde loci collucet Aquarius orbi:
Exin ſquammifero ſerpentes ſidere Piſces:
Queis comes eſt Aries obſcuro lumine labens,
Inflexoque genu projecto corpore Taurus,
Et Gemini clarum jactantes lucibus ignem.
Hæc ſol æterno conveſtit lumine luſtrans,
Annua conficiens vertenti tempora curſu.
Hic quantus terris confectus pellitur orbis,
Tantundem ille patens ſupera mortalibus edit.
Sex omni ſemper cedunt labentia nocte,
Tot cælum rurſus fulgentia ſigna reviſunt.
Hoc ſpatium tranans cæcis nox conficit umbris,
Quod ſupera terras prima de nocte relictum eſt,
Signifero ex orbe, & ſignorum ex ordine fultum.
Quod ſi ſolis aves certos cognoſcere curſus,
Ortus ſignorum nocturno tempore viſes:
Nam ſemper ſignum exoriens Titan trahit unum.
Sin autem officiens ſignis mons obſtruet altus,
Aut adiment lucem cæca caligine nubes:
Certas ipſe notas cæli de tegmine ſumens,
Ortus atque obitus omnes cognoſcere poſsis.
Quæ ſimul exiſtant, cernes; quæ tempore eodem
Præcipitent obitum nocturno tempore, noſces.
Jam ſimul ut ſupera ſe toto lumine Cancer
Extulit, extemplo cedit delapſa Corona,
Et loca conviſit cauda tenus infera Piſcis.
Dimidiam retinens ſtellis diſtincta Corona
Partem etiam ſupera, atque alia de parte repulſa eſt:
Quam tamen inſequitur Piſcis, nec totus ad umbras

Tra-

Digitized by Google

Tractus, ſed ſupero contectus corpore cedit,
Atque humeros uſque a genibus, clarumque recondit
Anguitenens validis magnum a cervicibus Anguem.
Jam vero Arctophylax non æqua parte ſecatur.
Nam brevior clara cæli de parte videtur,
Amplior infernas depulſus poſſidet umbras.
Quattuor hic obiens ſecum deducere ſigna
Signifero ſolet ex orbi, tum ſerius ille,
Cum ſupera ſeſe ſatiavit luce, recedit,
Poſt mediam, labens claro cum corpore noctem.
Hæc obſcura tenens conveſtit ſidera tellus:
At parte ex alia claris cum lucibus errat
Orion, humeris & lato pectore fulgens,
Et dextra retinens non caſſum luminis enſem.
Sed cum de terris vis eſt patefacta Leonis,
Omnia, quæ Cancer præclaro detulit ortu,
Cedunt obſcurata; ſimul vis magna Aquilai
Pellitur, ac flexo confidens corpore Nixus:
Jam ſupero ferme depulſus lumine cedit:
Sed lævum genus, atque illuſtrem linquit in altum
Plantam; tum contra exoritur clarum caput Hydræ,
Et Lepus, & Procyon, qui ſeſe fervidus infert
Ante Canem; inde Canis veſtigia prima videntur.
Non pauca e cælo depellens ſigna repente
Exoritur candens illuſtri lumine Virgo.
Cedit clara Fides Cyllenia, mergitur unda
Delphinus, ſimul obtegitur depulſa Sagitta,
Atque Avis ad ſummam caudam, primaſque recedit
Pinnas, & magnus pariter delabitur Amnis.
Hic Equus a capite, & longa cervice lateſcit:
Longius exoritur jam claro corpore Serpens,
Crateraque tenus lucet mortalibus Hydra:
Inde pedes Canis oſtendit jam poſteriores,
Et poſt ipſe trahit claro cum lumine Puppim:
Inſequitur labens per cæli limina Navis.
Et cum jam toto proceſſit corpore Virgo:
Hæc medium oſtendit radiato ſtipite Malum.
At cum procedunt obſcuro corpore Chelæ,
Exiſtit pariter larga cum luce Bootes,
Cujus in adverſo eſt Arcturus corpore fixus,
Totaque jam ſupera fulgens prolabitur Argo,
Hydraque quod late cælo diſperſa tenetur,
Nondum tota patet, nam caudam contegit umbra.
Anguitenens autem renovata luce refulget.

Jam dextrum genus, & decoratam lumine ſuram
Erigit ille vacans vulgato nomine Nixus,
Qui Fidis Arcadiæ ſemper confinia tangit:
Quem nocte extinctum atque exortum vidimus una,
Perſæpe ut parvum tranans geminaverit orbem.
Hic genus, & ſuram cum Chelis erigit alte;
Ipſe autem præceps obſcura nocte tenetur,
Dum Nepa, & Arcitenens inviſant lumina cæli,
Nam ſecum medium pandet Nepa, tollere vero
In cælum totum exoriens conabitur Arcus.
Hic tribus elatus cum ſignis corpore toto
Lucet; at exoritur media de parte Corona,
Caudaque Centauri extremo candore refulget.
Hic ſe jam totum cæcas Equus abdit in umbras,
Quem rutila fulgens pluma prætervolat Ales.
Occidit Andromedæ clarum caput, & fera Piſtrix
Labitur, horribiles epulas funeſta requirens:
Hanc contra Cepheus non ceſſat tendere palmas:
Illa uſque ad ſpinam mergens ſe cærula condit,
At Cepheus caput, atque humeros, palmaſque reclinat.
Cum vero vis eſt vehemens exorta Nepai,
Late fuſa volans in terras labitur unda;
Orionque metu perculſus conditur una.
Pace hujus liceat cauſam explicuiſſe timoris,
Virgo, tua; mihi quæſo veni placata Diana,
Hæc fama eſt hominum, hæc per terras fama vagatur;
Ut quondam Orion manibus violaſſe Dianam
Dicitur, exceſis errans in collibus amens,
Quos tenet Ægæo defixa in gurgite (56) Chius
Bacchica, quam viridi conveſtit tegmine vitis.
Ille feras vecors amenti corde necabat,
Oenopionis avens epulas ornare nitentes.
At vero pedibus ſubito perculſa Dianæ
Inſula diſceſſit, disjectaque ſaxa revellens
Perculit, & cæcas luſtravit luce lacunas:

E qui-

(56) *Chius Bacchica*) Chius hic conveniret, niſi repugnaret ſyllaba. Nam *Chius* cum eſt inſulæ nomen, priore ſyllaba corripitur; cum incola *Chius* dicitur, priore eſt producta. Exiſtimavi tamen aliquando, a Cicerone in inſulæ nomine priorem eſſe productam. Sed cum etiam *Chia*, ut ait Plinius (*lib. V. cap. 31.*) dicatur, quod nomen ex adjectione (*id eſt*, *ex adjectivo Chius*) factum videtur, fortaſſe *Chia* non male legeretur. *Turnebus*, *Adv.* VIII. 17. Favet Apollodorus, *lib.* I. *cap.* 4. *num.* 3. *Chius* autem cur appelletur *Bacchica*, non ignorant, qui legerunt ſaltem Horatium; ne alios ex antiquitate vinorum laudatores accerſam. *Anonymus*.

E quibus ingenti exiſtit cum corpore præ ſe
Scorpius infeſtus, præportans flebile acumen.
Hic valido cupide venantem perculit ictu,
Mortiferum in venas figens per vulnera virus;
Ille gravi moriens conſtravit corpore terram.
Quare cum magnis ſeſe Nepa lucibus effert,
Orion fugiens commendat corpora terris.
Tum vero fugit Andromeda, & Neptunia Piſtrix
Tota latet; cedit converſo corpore Cepheus,
Extremas medio contingens corpore terras.
Hic caput, & ſuperas potis eſt demergere partes:
Infera lumborum nunquam conveſtiet umbra:
Nam retinent Arcti luſtrantes lumine ſuras.
Labitur illa ſimul gnatam lacrymoſa requirens
Caſsiopea, neque ex cælo depulſa decore
Fertur: nam verſo contingens vertice primum
Terras, poſt humeris, everſa ſede, refertur.
Hanc illi tribuunt pœnam Nereides almæ,
Cum quibus, ut perhibent, auſa eſt contendere forma.
Hæc obit inclinata: at pars exorta Coronæ eſt
Altera, cum caudaque omnis jam panditur Hydra.
At caput, & totum ſeſe Centaurus opacis
Eripit e tenebris linquens veſtigia parva
Antepedum contecta: ſimul tum lumina pandit:
Ipſe feram dextra retinet, *ſed cætera magni*
Expectant Arcus ortum. Prolabitur inde
Anguitenens capite, & manibus; profert ſimul Anguis
Jam caput, & ſummum flexo de corpore lumen.
Hic ille exoritur converſo corpore Nixus,
Alvum, crura, humeros, ſimul & præcordia luſtrans,
Et dextra radios læto cum lumine jactans.
Inde Sagittipotens ſuperas conviſere luces
Inſtitit, mergit Nixi caput, & ſimul effert
Seſe clara Fides, & promit pectore Cepheus.
Fervidus ille Canis toto cum corpore cedit.
Abditur Orion, obit & Lepus abditus umbra,
Inferiora cadunt Aurigæ lumina lapſu.
Inde obiens Capricornus ab alto culmine pellit
Aurigam, inſtantemque Capram, parvos ſimul Hœdos,
Et magnam antiquo depellit nomine Navem.
Obruitur Procyon. Emergunt alite lapſu
E terris volucres. Exiſtit clara Sagitta.
Crus dextrumque pedem linquens obit infera Perſeus
In loca, tum cedens a puppi linquitur Argo.

At poſtquam ſuperum conviſit Aquarius orbem,
Auſtraliſque Aræ ſurgit ſanctiſſima ſedes,
Seque humero, & pedibus primis Equus exerit alte:
Centauri oppoſitam devolvit ad infera caudam
Nox, caput, & latos humeros, & pectora magna
Non potis obſcurare, & Hydræ quę proxima collo eſt,
Subducit Spiram, rutilantiaque ora recondit:
Cætera ſed longum radianti lumine perſtant,
Nec prius a ſuperis cedunt cum ſemifero oris
Omnia, quam ſurgant geminato corpore Piſces:
Surgit & Ægoceri vicinus ab ęquore piſcis,
Parte alia expectans inſtantis ſideris ortum:
Sic humeri Andromedæ, & cum laſſis inclyta palmis
Crura bipartito ſignorum tempore ſurgunt:
Cum primum planis Piſces orientur ab undis,
Andromedes dextras dabitur tibi cernere partes;
At lęvas Aries, linquens inferna locorum,
Oſtendit terris. Illo ſub tempore ferme
Heſperii ſervantem Aram confinia ponti,
Perſeaque humeros Eoa in parte videbis.
Hoc dubium eſt, ceſſanſne Aries præcordia Perſei
Sttrahat, an Taurus: Tauro ſimul æthera luſtrat.
Aed non deſinere hæc Tauro exoriente putarim:
Nam vicina illis Aurigæ ſidera fulgent,
Quem tamen haud totum dias in luminis oras
Taurus agit, Geminis ſed enim completur in ipſis.
Sed duplices Hædi, & cum planta Capra ſiniſtra
Cum bove ſe tollunt, tunc terga immania Piſtrix
Erigit, & cæli ſplendentem in fornice caudam.
Occidit ipſe etiam prima jam parte Bootes:
Quattuor hunc lato vix condunt ſidera ponto,
Lævaque in occiduæ conſtans ſubvolvitur Urſæ.
Ambo pedes uſque ad geminum genus Anguitenentis
Cedentes cælo, atque immenſa ſub ęquora lapſi,
Surgentes alibi poterunt monſtrare Gemellos.
Jam lateri Piſtrix nulli vicina videtur,
Mox viſenda tamen, cum jam fluvii agmina prima
In medio venient nautæ cernenda profundo,
Qui ſignum expectans magnum manet Oriona,
Nempe iter ut ratis, & noctis menſura pateſcat,
Qualia plura hominum generi Di ſigna dederunt.

Digitized by Google

(1) PROGNOSTICA.

PRISC. *lib.* VI. Caprigeni pecoris cuſtos de gurgite vaſto.
IDEM, *lib.* VII.) Navibus amiſsis fluitantia quærere plauſtra.
IDEM, *lib.* X.) Quem neque tempeſtas perimet, neque longa vetuſtas.
Interimet, ſtinguens præclara inſignia cæli.
Idem, *ibid.* Ut cum luna means Hyperionis officit orbi,
Stinguuntur radii cæca caligine tecti.
Idem, *lib.* XVI.) Aſt autem tenuiquæ candent lumine (2) Phatnæ.
Cic. I. *Divin.* (Atque etiam ventos præmonſtrat ſæpe futuros.
Inflatum mare, cum ſubito, penituſque tumeſcit,
Saxaque cana, ſalis niveo ſpumata liquore,
Triſtificas certant Neptuno reddere voces:
Aut denſus ſtridor cum celſo e vertice montis
Ortus, adaugeſcit ſcopulorum ſæpe repulſu.

Rava fulix itidem fugiens e gurgite ponti,
Nuntiat horribiles clamans inſtare procellas,
Haud modicos tremulo fundens e gutture cantus.
Sæpe etiam pertriſte canit de pectore carmen,
Et matutinis acredula vocibus inſtat,
Vocibus inſtat, & aſsiduas jacit ore querelas,
Cum primum gelides rores aurora remittit.
Fuſcaque nonnunquam curſans per littora cornix,
Demerſit caput, & fluctum cervice recepit.
Vos quoque ſigna videtis, aquai dulcis alumnæ,
Cum clamore paratis inanes fundere voces,
Abſurdoque ſono fontes & ſtagna cietis.

Mollipedeſque boves ſpectantes lumina cæli,
Naribus humiferum duxere ex aere ſuccum.

Jam

(1) PROGNOSTICA, ſeu *Dioſemeja*. Arati carmen, quo ſigna præſenſioneſque tempeſtatum explicantur. Hoc quoque verterat Cicero. Græcum ad nos integrum pervenit: e Latino verſus admodum triginta. Septenos ſervavit Priſcianus, reliquos Cicero *de Divin.* I. 7. 8. 9. Hi cum in tertio jam ſint editionis hujus volumine, non niſi otioſe in hoc nono reponi videntur: eoque magis, quod nullam interpretis operam deſiderant. Obſcuram tamen aliorum editorum, qui hæc etiam in Fragmentorum collectione repetunt, ideo diligentiam imitabor, quod nihil nocet. *Olivetus.*

(2) *Phatnæ*) *Phatne* Latinis *præſepe* ſignificat. Rem ipſam quod attinet, Plinius lib. XVIII. cap. ultimo ſic habet: *Sunt in ſigno Cancri duæ ſtellæ parvæ, Aſelli appellatæ, exiguum inter illas obtinente nubecula*, quam Præſepia *appellant. Hac cum cœlo ſereno apparere deſierit, atrox hyems ſequitur, &c.* Patricius.

Digitized by Google

Jam vero ſemper viridis, ſemperque gravata,
Lentiſcus triplici ſolita grandeſcere fœtu,
Ter fruges fundens, tria tempora monſtrat arandi.

(1) ALCYONES.

NON.) . . . (2) Hunc genuit claris delapſus ab aſtris
Prævius auroræ, ſolis, noctiſque ſatelles.

(1) Teſtatur Julius Capitolinus in Gordiano, cap. 3. Ciceronem poema ſcripſiſſe hac inſcriptione. Ex eo hæc una lacinia ſuperest apud Nonium, verbo *Prævius*. Anonym.

(2) *Hunc*) De Ceyce agitur, Alcyonia conjuge, filio Luciferi. Hic dicitur *ſatelles ſolis noctiſque*, quoniam mane lucet & veſpere. *Idem*.

(1) LIMON.

NON. Tu quoque, qui ſolus lecto ſermone, Terenti,
Converſum, expreſſumque Latina voce Menandrum
In medio populi ſedatis vocibus effers,
Quidquid come loquens, atque omnia dulcia (2) liquens.

(1) *Limon*) Fuiſſe uſitatam apud Græcos inſcriptionem in libris, teſtatur Plinius in præfatione ſuæ Hiſtoriæ. Fuiſſe autem Ciceronis quoque Limonem, vel fragmentum ipſum indicio eſt, quod Donatus recitat in vita Terentii: cujus quidem fragmenti verbis laudatur Terentius, poeta comicus. *Patricius*. Hunc titulum ſuis libris præfigebant, quo ſignificarent eſse in illis variarum rerum collectanea, varios pratorum florea referentia, ut notat Joan. Harduinus in Plinii Præfat.

(2) *Liquens*) Eadem ratione dictum eſt, qua dixit Horatius lib. I. Epiſt. XIX. 44. *Fidis enim manare poetica mella Te ſolum*. Etenim *liquor*, quo verbo utitur non ſemel Virgilius, eſt *manare*. Ediderunt alii, *linquens*, nullo ſenſu. Daniel Heinſius, cum ederet Terentium, ſubſtituit *dicens*. Si tenuit ſenſum, receſſit nimium a voce *linquens* quam habuerant omnes ante hunc noſtrum editi codices. *Olivetus*.

(1) MARIUS.

Cic. *Leg.* I. 1.) Nuntia fulva Jovis, miranda viſa figura.
Cic. *Divin.* I. 47.) Hic Jovis altiſoni ſubito pinnata ſatelles.
Arboris e trunco, ſerpentis ſaucia morſu,
Ipſa feris ſubigit transfigens unguibus anguem
Semianimum, & varia graviter cervice micantem:
Quem ſe intorquentem lanians, roſtroque cruentans,
Jam ſatiata animos, jam duros ulta dolores,
Abjicit efflantem, & laceratum affligit in undas,

Seque

(1) Poematis hujus, quo Marium popularem ſuum Cicero, communemque patriam ornavit, reliquiæ extant apud Ciceronem omnes; niſi forte indidem, ut equidem arbitror, deſumptus videbitur, & ad Marii fugam pertinere verſus hic, quem exhibet Iſidorus, *Orig.* XIX. 1. *Olivetus*.

Seque obitu a ſolis nitidos convertit ad ortus.
Hanc ubi præpetibus pennis, lapſuque volantem
Conſpexit Marius, divini numinis augur,
Fauſtaque ſigna ſuæ laudis, reditusque notavit:
Partibus intonuit cæli pater ipſe ſiniſtris.
Sic aquilæ clarum firmavit Jupiter omen.
ISID. Tunc ſe fluctigero tradit, mandatque (a) paroni,

(a) *Paroni*) Navigio piratico.

DE SUO CONSULATU.

L I B. II.

CIC. *Divin.* I. 11.) Principio æthério flammatus Jupiter igni
Vertitur, & totum colluſtrat lumine mundum,
Menteque divina cælum terraſque petiſſit:
Quæ penitus ſenſus hominum, vitaſque retentat,
Ætheris æterni ſepta, atque incluſa cavernis.
Et, ſi ſtellarum motus curſuſque vagantes
Noſſe velis, quæ ſint ſignorum in ſede locatæ,
Quæ verbo, & falſis Grajorum vocibus errant,
Re vera certo lapſu ſpatioque feruntur:
Omnia jam cernes divina mente notata.
Nam primum aſtrorum volucres te Conſule motus,
Concurſuſque graves ſtellarum ardore micantes,
Tu quoque, cum tumulos Albano in monte nivales
Luſtraſti, & læto mactaſti lacte Latinas,
Vidiſti, & claro tremulos ardore cometas,
Multaque miſceri nocturna ſtrage putaſti:
Quod ferme dirum in tempus cecinere Latinæ,
Cum claram ſpeciem concreto lumine Luna
Abdidit, & ſubito ſtellanti nocte perempta eſt.
Quid vero Phœbi fax triſtis nuntia belli,
Quæ magnum ad culmen flammato ardore volabat,
Præcipites cæli partes, obituſque petiſſet:
Aut cum terribili perculſus fulmine civis,
Luce ſerenanti vitai lumina liquit,
Aut cum ſe gravido tremefecit corpore tellus?
Jam vero variæ nocturno tempore viſæ
Terribiles formæ bellum, motuſque monebant:
Multaque per terras vates oracla furenti
Pectore fundebant triſtes minitantia caſus.
Atque ea, quæ lapſu tandem cecidere vetuſto,

Hæc

Hæc fore perpetuis ſignis, clariſque frequentans
Ipſe Deum genitor cœlo, terriſque canebat.
Nunc ea, Torquato quæ quondam, & conſule Cotta
Lydius ediderat Tyrrhenæ gentis haruſpex.
Omnia fixa tuus glomerans determinat annus.
Nam pater altitonans ſtellanti nixus Olympo,
Ipſe ſuos quondam tumulos ac templa petivit,
Et Capitolinis injecit ſedibus ignes.
Tum ſpecies ex ære vetus, generataque Nattæ
Concidit, elapſæque vetuſto numine leges:
Et divum ſimulacra peremit fulminis ardor.
Hic ſilveſtris erat, Romani nominis altrix,
Martia, quæ parvos Mavortis ſemine natos
Uberibus gravidis vitali rore rigabat:
Quæ tum cum pueris flammato fulminis ictu
Concidit, atque avulſa pedum veſtigia liquit.
Tum quis non artis ſcripta ac monumenta volutans
Voces triſtificas chartis promebat Etruſcis?
Omnes civili & generoſa ſtirpe profectam
Vitare ingentem cladem, peſtemque monebant:
Vel legum exitium conſtanti voce ferebant,
Templa deumque adeo flammis, urbeſque jubebant
Eripere, & ſtragem horribilem, cædemque vereri:
Atque hæc fixa gravi fato, ac fundata teneri,
Ni poſt excifum ad columen formata decore
Sancta Jovis ſpecies claros ſpectaret in ortus:
Tum fore, ut occultos populus, ſanctuſque ſenatus
Cernere conatus poſſet, ſi ſolis ad ortum
Converſa, inde patrum ſedes, populique videret.
Hæc tardata diu ſpecies, multumque morata
Conſule te tandem celſa eſt in ſede locata:
Atque una fixi ac ſignati temporis hora,
Jupiter ex celſa clarabat ſceptra columna:
Ac clades patriæ flamma feroque parata,
Vocibus Allobrogum patribus populoque patebat.
Rite igitur veteres, quorum monumenta tenetis,
Qui populos, urbeſque modo ac virtute regebant;
Rite etiam veſtri, quorum pietaſque fideſque
Præſtitit, ac longe vicit ſapientia cunctos,
Præcipue ingenti coluerunt numine divos.
Hæc adeo penitus cura videre ſagaci,
Otia qui ſtudiis læti tenuere decoris,
Inque Academia umbrifera, nitidoque Lyceo
Fuderunt claras fœcundi pectoris artes,

E quibus

E quibus ereptum primo jam a flore juventæ,
Te patria in media virtutum mole locavit.
Tu tamen anxiferas curas requiete relaxas,
Quod patriæ voces ſtudiis nobiſque ſacraſti.

NON. Atque animo pendens (1) noctis eventa timebat.

LIB. III.

CIC. *Att.* II. 3.) Interea curſus, quos prima a parte juventæ,
Quoſque adeo conſul virtute, animoque petiſti,
Hos retine, atque auge famam, (2) laudemque bonorum.

(1) *Noctis eventa*) Scripſerat fortaſſe Cicero, *nocturna eventa*. Atque huc etiam, ni fallor, traducenda eſt alia ejuſdem Nonii Marcelli lacinia, de qua Tomo noſtro VI. pag. 613. *Olivetus*.

(2) *Laudemque*) Alii, *laudeſque*.

(1) DE SUIS TEMPORIBUS.

CIC. *Off.* I 22.) (2) Cedant arma togæ: concedat laurea (3) linguæ.

QUINT. ((4) O fortunatam natam me conſule Romam!

(1) Quidam exiſtimant titulo duntaxat hos tres libros differre ab illis tribus de ſuo Conſulatu. Quod ſecus tamen videtur *Fam.* I. 9. Sed & hæc fuit ejuſdem forte operis inſcriptio: *De ſuorum conſiliorum rationibus*. Vide Tomo noſtro III. pag. 599. & laudatum Dionis locum Tomo VII. pag. 38.

(2) Verſus hujuſce ſententiam multi criminabantur, quibus reſpondit Cicero, *Off.* I. 22. *Piſon.* 92. *Phil.* II. 8.

(3) *Lingua*) Pro *lingua*, alii habent *laudi*. Vide, ſi vacat, G. J. Voſſii annotationem in hunc locum, Tomo noſtro III. pag. 290.

(4) O *fortunatam*) Poſteriorem hunc verſum irridet Juvenalis, X. 123. Illud *fortunatam natam* Quintilianus, IX. 4. ajebat *Ciceroni excidiſſe*. Quod contra ſtudio quæſitum cenſet Giſanius, *in Lucret.* & Turnebus, *Adverſ.* VII. 19.

(1) TAMELASTIS.

Elegia.

SERVIUS. Jam mare Tyrrhenum longe penituſque palumbes Reliquit.

(1) *Tamelaſtis*) Et titulus & fragmentum hujus Elegiæ ex Servio deſumptum eſt; qui ſcribens in illud Virgilii Eclog. 1. *Raucæ tua cura palumbes*, citat manifeſte Ciceronem in hac Elegia, verbaque adfert, quæ nos inter fragmenta repoſuimus. Notandum tamen varie Elegiæ nomen ſcribi a deſcriptoribus Servii. Quidam enim *Tamelaſtin* ſcribunt, uti a nobis quidem deſcripta eſt. Quidam *Thamelaſtin*, quidam etiam *Telemaſtin*. Patricius. Varie deſcribi, quid mirum in voce ignota?

(1) VERSA EX HOMERO.

AUG. *Civit.* V. 8.) Tales ſunt hominum mentes, quali pater ipſe Jupiter auctiferas luſtravit lumine terras.

(1) Cic. *Fin.* V. 18. *Verti*, inquit, *quadam Homeri*. Extant fruſta, *Fin.* V. 18. *Divin.* II. 30. Quæ loca cum longiuſcula ſint, piget hic deſcribere. Duo præteres verſus ab Auguſtino laudati; quos hic repræſentamus, pertinent ad Odyſs. XVIII. 135.

JOCULARIS LIBELLUS.

QUINT. VIII. 6.) (1) Fundum Varro vocat, quem poſſim mittere funda,
Ni tamen exciderit, qua cava funda patet.

(1) *Fundum*) Varro *fundum* appellatum eſſe cenſuit a *funda*. Itaque Cicero jocatur, extenuando hyperbolicos, quaſi fundus ſit tam exiguus & parvus, ut more lapidis poſſit projici. *Pſeudo*-Turnebus, in *Quintil.* VIII. 6. Videtur aliter intelligere Franc. Vavaſsor, lib. de Epigr. cap. 21. Hoc autem epigramma Voſſius in Etymol. verbo *Fundus*, opinatur potius Laureæ Tulli eſſe, quam Ciceronis.

FRAG.

Digitized by Google

FRAGMENTA

(1) LIBRORUM INCERTORUM.

D. AUG. *epiſt.* 1.) (2) Nullum unquam verbum, quod revocare vellet, emiſit.

Lib. II. *contra Pelag.*) (3) De plebeja fæce ſellulariorum.

Lib. IV. *contra eundem*.) (4) Eorum quippe opinioni convenienter ait quodam loco Tullius, ſe non putare idem eſſe arietis, & P. Africani bonum.

De civ. lib. V. *cap.* 2.) Hippocrates, nobiliſſimus medicus, ſcriptum

V 2 reli-

---

(1) *Librorum incertorum*) Eſse hæc quidem Ciceronis tam certum eſt, quam quod maxime. Cæterum quo pertineant, & ad quem Ciceronis librum referantur, eum divinare nec valde promptum, nec nimis etiam tutum eſset, omnia ſub inſcriptione eorum, quæ ad libros incertos pertineant, comprehendere libuit. Itaque nullum etiam in iis certum ordinem tenere potuimus: illum duntaxat ſecuti ſumus, qui eſt ex eorum auctorum nominibus, eorumque libris, qui hæc ad noſtram uſque ætatem, in tantis imperiorum mutationibus, conſervarunt. *Patricius*. Quod ſtatim affert Patricius: *Eſſe hæc Ciceronis, tam certum eſt, quam quod maxime*; poteſt nimis affirmate dictum videri. Unde enim corraſam hanc habemus farraginem? E libris veterum, a quibus laudatur Cicero, aut, ſi volumus, citatur. At quis præſtare auſit, nihil accidiſſe illis, quale humana fere conditio? putaſse nunquam, ſe apud Ciceronem vidiſse, quod apud alium videatur? nunquam memoriæ factum vitio, ut Tullianis vocibus alias ſupponerent? Libros quidem ſi habuiſſent præſentes, non Ciceronem univerſe, ſed, indicato libro, appellaſsent. Cur autem non fecerint, quod ſæpe fit, ut ſenſum tenere voluerint, non verba, ut quæ in eandem ſententiam Cicero variis locis dixerat, in unum cogerent? quæ breviter contraxerat, copioſius dilatarent? Ipſi denique Fragmentorum farcinatores multa, quæ certis ex orationibus ac libris petita eſse conſtat, in hanc *Incertorum* claſsem conjecere, tantummodo quia laudatores librum non deſignarant. Quare nemo miretur, quod Græviana brevior hæc ſit collectio. *Olivetus*.

(2) *Nullum unquam verbum*) Hoc fragmentum auctius refertur ab aliis. Nos tamen pleraque non tam Ciceronis quam Auguſtini ad Ciceronem alludentis eſse judicantes, quod Auguſtini eſse credidimus, induximus; quod Ciceronis, repoſuimus. Recte autem feciſse nos, is profecto judicabit, qui epiſtolam ipſam Auguſtini legerit, ex qua hæc ſunt ſumpta. Mirum autem ni hæc dicantur de Catone: & ad librum de laude M. Catonis pertineant. *Patric.*

(3) *De plebeia fæce ſellulariorum*) Puto ſellularios opifices eſſe a ſellis dictos, in quis ſedentes quotidianum quæſtum exercerent. Cicero, orat. in Catil. IV. *Nulli ſunt*, inquit, *inventi, tam aut fortuna miſeri, aut voluntate perditi, qui non ipſum illum ſellæ, atque operis, & quæſtus quotidiani locum . . . ſalvum eſſe velint*. Sellulariorum nomine uſus eſt etiam Livius lib. III. *Opificum quoque vulgus*, inquit, *& ſellularii, minime militiæ idoneum genus*. Idem.

(4) *Eorum quippe opinioni*) Omnino; niſi admodum fallor, fragmentum hoc extare ad verbum, apud Ciceronem ipſum exiſtimo, iis quidem in libris qui hodieque extant: ſed locus non ſuccurrit. Similem tantum huic adferre poſſum hoc tempore, illum qui eſt V. Tuſc. ſub finem. *Polyphemum Homerus*, inquit Cicero, *cum immanem ferumque finxiſſet, cum ariete etiam colloquentem facit, ejuſque laudantem fortunas*, &c. *Idem*.

reliquit, quoſdam fratres, cum ſimul ægrotare cœpiſſent, & eorum morbus eodem tempore ingraveſceret, eodem levaretur, geminos eſſe ſuſpicatum.

Ibid. v. cap. 27.)(5) O miſerum, cui peccare licebat.

Ibid lib. XXII. *cap.* 22.) Philoſophiam Dii paucis quibuſdam veram dederunt.

Vita beata.) An vero, quod ait Tullius, multorum in terris prædiorum dominos divites appellamus, omnium virtutum poſſeſſores pauperes nominabimus?

IDEM.) Nullæ ſunt occultiores inſidiæ, quam quæ latent in ſimulatione officii, aut in aliquo neceſſitudinis nomine.

AUSON. *de Monoſyl.*) Seps.

CARIS.) Plure venit.

COLUM. *lib.* III. *cap.* 8.) (6) Romanum fuiſſe civem Nævium Pollionem, pede longiorem, quam quemquam longiſſimum.

DIOMED. *lib.* II.) Qui fuit locus religioſiſſimus, is erit deſertiſſimus, & cuſtodia caſtrorum non honoris, ſed oneris exiſtimatur.

DONAT. *Vita Terent.*) Comœdia eſt imitatio vitæ, ſpeculum conſuetudinis, imago veritatis.

FESTUS.) Ruſtaretur.

IDEM.) (7) Teſqua.

FORTUN.) (8) Ferem,

HIER. *ſuper obitu Paulinæ.*) Cæſar cum quoſdam ornare voluit, non illos honeſtavit, ſed ornamenta ipſa turpavit.

LACT. *Lib.* III. *cap.* 6.) Recte Tullius civiles viros, qui remp. gubernant, qui urbes aut novas conſtituant, aut conſtitutas æquitate tueantur, qui ſalutem & libertatem civium, vel bonis legibus, vel ſalubribus conſiliis, vel judiciis gravibus conſervent, philoſophiæ doctoribus præfert.

Lib. v. *cap.* 11.) (9) Etenim ſi nemo eſt, qui non mori malit,

Quam

---

(5) O *miſerum*) Hæc etiam Ciceroni tribuit Fortunatianus lib. III. Rhetoric. ubi agit de vitandis in ſolutis oratione verſibus. Qui in Auguſtinum ſcripſerunt, de Cinna hæc accipere videntur, locumque ex lib. V. Tuſcul. adducunt, huic perſimilem, ubi Cinnæ peccare licuiſſe ſcribit. *Idem.*

(6) *Romanum*) Vide Plinium VII. 16.

(7) *Teſqua*) *Teſqua*, inquit Feſtus, *loca augurio deſignata*. Cicero *aſpera* ait eſſe & *difficilia*. Vide etiam de hoc verbo Varronem lib. VI. de Ling. Latina ſub initium. *Idem.*

(8) *Ferem*) Vulgaria, inquit Fortunatianus, verba, quibus utitur vulgus: ut M. Tullius, & *feracum*, & *ferem* dicere non dubitavit. In meo Fortunatiano pro *ferem*, eſt *ficem*. Itaque legendum fortaſſis, *facem*. Quo verbo cum in ea pro Flacco utitur, tum alibi, atque adeo quoque in fragmento paulo ſuperiori. *Idem.*

(9) *Etenim ſi nemo*) Ni ita aperte Lactantius fateretur verba eſſe Ciceronis, exiſtimarem ipſius eſſe Lactantii, cum alluſione quadam ad id, quod eſt lib. III. Officiorum. *Quid intereſt*, inquit ibi Cicero, *utrum ex homine ſe convertat quis in belluam, an in hominis figura immanitatem gerat bellua?* Idem.

quam converti in aliquam figuram beſtiæ, quamvis mentem hominis habiturus, quanto eſt miſerius, in hominis figura animo eſſe efferato? Mihi quidem tanto videtur, quanto eſt præſtabilior animus corpore.

Lib. VI. *cap.* 24.) Lex Dei præclara & divina ſemper, quæ recta & honeſta jubet, vetat prava & turpia: cui parentem ſanctiſsimæ ac certiſsimæ legi, juſte ac legitime neceſſe eſt vivere.

Lib. VII. *cap.* 8.) Quoniam utraque earum ſententiarum doctiſsimos habuit auctores: nec, quid certi ſit, divinari poteſt.

Lib. VII. *cap.* 11.) (10) Nihil eſſe, quod ſit manibus humanis laboratum, quod non aliquando ad interitum redigatur, vel injuriam hominum, vel ipſa confectrice omnium vetuſtate.

MARCEL *lib.* XV.) (11) Et quanquam optatiſſimum eſt, perpetuo fortunam quam florentiſſimam permanere: ita tamen æquabilitas vitæ non tantum habet ſenſum, quantum cum ex adverſis & perditis rebus ad meliorem ſtatum fortuna revocatur.

Lib. XIX. *in fine*.) Cum parcere, vel lædere potuiſſem, ignoſcendi quærebam cauſas, non puniendi occaſiones, quod judicis lenti & conſiderati eſt proprium.

Lib. XXVI. *prope finem*.) Infelices eſſe, qui omnia ſibi licere exiſtimarent.

Lib. XXXI.) Erythræo oppido ſuperpoſitum montem (12) Mimanta.

NON. (13) Arcera.

PLIN. *Præf.*) In libris de republica, Platonis me comitem profiteor; in conſolatione filiæ, Crantorem ſequor; item Panætium de officiis.

Lib. III. *cap.* 2.) (14) Fœminas omnes viſu nocere, quæ duplices pupillas habent.

Lib. VII. *cap.* 21.) In nuce incluſam Iliada Homeri carmen in membrana ſcriptum.

Idem

(10) *Nihil eſſe*) Cum hæc ſcribit Lactantius, ad illud quaſi reſpicere videtur, quod eſt in ea pro Marcello ad hunc modum: *Nihil eſt opere aut manu factum, quod aliquando non conficiat & conſumat vetuſtas.* Idem.

(11) *Et quanquam*) Hæc videntur hauſta, paucis quidem mutatis verbis, ex Oratione poſt Reditum ad Quirites, c. 1.

(12) *Mimanta*) De monte Mimante Plinius, V. 29. & Strabo lib. XIV.

(13) *Arcera*) De hoc fragmento ſic Nonius: *Arcera plauſtrum eſt ruſticum, tectum undique quaſi arca. Hoc vocabulum*, inquit ibidem, *& apud Varronem & apud Tullium invenitur*. Vide de hoc ipſo fragmento Gellium lib. XX. cap. 1. *Patricius*.

(14) *Fœminas omnes*) Ejus ſententiæ Ciceronem auctorem eſſe ſcribit Plinius lib. VII. cap. 2. Eam autem ſententiam ita refert Gellius lib. IX. cap. 4. *Oculis quoque*, inquit, *exitialem faſcinationem fieri, in eiuſdem libris ſcriptum eſt, traditurque eſſe homines in Illyriis, qui interimant videndo, quos diutius irati viderint: eoſque ipſos mares feminaſque, qui viſu tam nocenti ſunt, pupillas, in ſingulis oculis binas habere.* Idem.

Idem ibid.) Fuiſſe qui prævideret cxxxv. M. paſſuum.

Lib. VII. *cap.* 43.) (15) P. Ventidium Mulionem caſtrenſem ſuffarraneum fuiſſe.

Lib. XXIX. *cap.* 4.) (16) Formicas ſolipugas.

Ibid.) Muſtela catulos ſuos quotidie transfert, mutatque ſedem.

Lib. XXX. *cap.* 5.) Animalia biuros vocari, qui vites in Campania erodant.

Lib. XXXI. *cap.* 2.) (17) Cicero in admirandis poſuit, Reatinis tantum paludibus ungulas jumentorum indurari.

Lib. XXXI. *cap.* 4.) Quædam terræ imbribus ſicciores fiunt, veluti in Narnienſi agro, quod admirandis ſuis inſeruit M. Cicero; ſiccitate lutum fieri prodens, imbre pulverem:

QUINT. *lib.* VIII. *cap.* 6.) Hoc miror enim, queror que, quemquam hominem ita peſſundare alterum verbis velle, ut etiam (18) navem perforet, in qua ipſe naviget.

Lib. XI. *cap.* 1.) Non ſe id egiſſe, ut ita diceret, quomodo ſe quilibet poſſe confideret, ſed quomodo nemo.

SENEC. *lib.* 1. *Tranquil.*) (19) Gladiatores inviſos habemus, ſi omni modo vitam impetrare cupiunt: favemus, ſi contemptum ejus pre ſe ferunt.

In epiſt.) Si mihi vitæ ſpatium duplicetur, vel iis tantummodo poetis percurrendis, qui λυρικοὶ a Græcis vocantur, non eſſe ſuffecturum.

SERVIUS, *Georg.* III.) De accuſatore lege quinta (20) dicta.

Libr. V. *Æneid.*) Ad militiam euntibus dari ſolebant cuſtodes, quibus primo anno regerentur.

Lib.

(15) *P. Ventidium Mulionem*) De hoc Ventidio eſt illud Planci in epiſtolis ad Familiares Ciceronis lib. X. *Sic illas*, inquit, *perculſas copias*, *& Ventidii Mulionis caſtra deſpicio*. Idem.

(16) *Formicas ſolipugas*) Vide Harduini emendationes ad lib. Plinii VIII. n. 88.

(17) *Cicero in admirandis*) Plinius, cum dicit, *In admirandis*, aut illud ſignificat, quod aliter dici poſſet, inter miracula reputavit: aut Paradoxa, ut quidam putat, deſignat, in quibus tamen nullum ejus fragmenti veſtigium reperitur: aut librum alium denotat peculiarem, quem *Admirandorum* nomine inſcripſerit: quam opinionem illa etiam locutio proximi fragmenti confirmare, quodammodo videtur, cum inquit Plinius, inſeruiſſe Ciceronem *Admirandis ſuis*, de Narnienſi agro imbribus ſicciore. Aut vero denique, id quod ego magnopere verendum eſſe puto, Plinii liber utroque in loco corruptus eſt, qui pro Varrone Ciceronem legit. Varronis enim profecto librum *de admirandis* inſcriptum fuiſſe, ex Nonio, & Cariſio lib. I. & aliis colligitur. *Patricius.*

(18) *Navem perforet*) Navem perforare, eſt tanto ſtudio velle alteri nocere, ut interim tibi etiam obſis. *Pſeudo*-Turneb. *in Quintil.* VIII. 6.

(19) *Gladiatores*) Reperio eandem ſententiam, iiſdem prope verbis in Miloniana expreſſam eſſe a Cicerone, ut non ad alium quam ad eum illius orationis locum reſpexiſſe Seneca videri poſſit. *Etenim ſi in gladiatoriis pugnis*, inquit, *& infirmi generis hominum conditione*, *atque fortuna*, *timidos*, *& ſupplices*, *&*, *ut vivere liceat obſecrantes*, *etiam odiſſe ſolemus*; *fortes*, *& animoſos*, *& ſe acriter ipſi morti offerentes ſervare cupimus*, &c. *Patricius*.

(20) *Dicta*) Dicta, exponit *deſignata*, idem ille Servius, in Georg. III. 125. *Idem*.

Digitized by Google

Lib. VI. *Æneid.*) Eſt autem cauſa difficilis, laudare puerum: non enim res laudanda, ſed ſpes eſt.

SOLIN. *cap.* 2) (21) Romam conditam Olympiadis ſextæ anno tertio.

(21) *Romam conditam*) Ex Solino cap. 11. *Cincio*, ait, *Romam duodecima olympiade placet conditam; Pictori octava; Nepoti, & Lutatio opiniones Eratoſthenis, & Apollodori comprobantibus, olympiadis ſeptima anno ſecundo; Pomponio Attico, & M. Tullio, olympiadis ſexta anno tertio.* Idem.

ADDENDA.

Tomo III. pag. 497.

PHILARG.) (1) Statuerunt gloria leæna.

Tomo VI. pag. 494.

SCHOL. *Juven.*) (2) Conrepſit in ſcalas.

---

(1) Citatur a Philargyro ad verſum 63. Eclogæ II. e Ciceronis libro ſecundo de Gloria. Eſt quidem illud leviter corruptum, ſed tamen quod nullo negotio reſtitui poſſet hoc modo, *Statuerunt gloria Leæna*. Loquitur autem de Leæna meretrice Attica, Ariſtogitonis amica, quæ cum immani cruciatu ab Hippia Piſiſtrati filio lacerata conjurationis ſocios non edidiſſet, ejus honori ænea Leæna ab Athenienſibus ſtatuta eſt. *Jan. Rutgerſ. Var. Lect.* V. 3. Tanaquillus Faber emendabat, *ſtatuerunt æream Leænam*. Vide Plinium, *lib.* VII. *cap.* 23. & XXXIV. *ſect.* 8. *num.* 12. *Olivetus*.

(2) *Conrepſit*) Juvenalis. VII. 117. 118.

Rumpe miſer tenſum jecur, ut tibi laſſo
Figantur virides, ſcalarum gloria, palma. In hunc locum ſic vetus Scholiaſtes a P. Pithœo editus: *Scalas, armaricla advocatorum: vel, ut quidam, caſa & ſtationes. Cicero in Corneliana*, Conrepſit, *inquit*, in ſcalas. *Armaria namque advocatorum apud veteres ſcalas habebant*; Hæc ille. Sed melius, opinor, Caſaubonus in Suetonium, *Domit.* 23. ubi Juvenalis verſum hunc ipſum interpretans, *Scala*, inquit, *hinc ſunt aditus domus, ianua*. Fragmentum illud fuerat a Patricio, cæteriſque prætermiſſum. *Idem*.

APPEN.

A P P E N D I X

B I P A R T I T A.

Pars I. *Opera, quæ Ciceronis non ſunt quidem, ſed ejuſdem tamen ætatis, & in Ciceroniana vulgo includuntur.*

Rhetoricorum ad Herennium libri IV.

Q. Cicero de Petitione Conſulatus.

Pars II. *Quæ ad Ciceronis vitam & ſcripta pertinent.*

Digitized by Google

Rhetoricorum ad Herrenium libros IV., Marco quidem Ciceroni tribuunt B. Hieronymus in Abdiam, Præfat. quæ ad Pammachium, & Priſcianus lib. 6. 8. 9. & 10. E junioribus vero Leonardus Aretinus in vita Ciceronis, Trapezuntius primo Rhetoricorum, Laurentius Vallenſis, Angelus Politianus, & Udalricus Zaſius proœmio Comment. in hunc magiſtrum Herennianum: operoſeque idem defendunt Nicolaus Angelius, Marinus Becichemus, Georgius Valla Placentinus. Sed hanc ſententiam refutat Angelus Decembrius libro I. de Politia literaria, part. 10. Corradus in Quæſtura, & Franciſcus Floridus lib. I. *Subſicivarum*, cap. 4. Sed quem eorum putent auctorem, non exponunt. Nonnulli, non levibus adducti conjecturis, Cornificio tribuunt: quem Rhetorica ſcripſiſſe Fabius docet lib. III. cap. 1. & alibi. Eam ſententiam oppugnat M. Mattius. Contra eſſe eorum auctorem Cornificium, perſuaſum fuit Petro Victorio, Paulo Manutio, Majoragio, Mureto, Sigonio, ac Riccobono; cujus hac de re extat tractatus adverſum M. Mattium. Raphael quoque Regius, vel Cornificii eſſe putat, vel Virginii Rufi, vel Timolai; qui unus e triginta Romanorum tyrannis fuit: at Virginius temporibus Neronis juventutem in eloquentiæ ſtudio exercebat, ut auctor eſt Tacitus Annal. XV. eumque de arte Rhetorica ſcripſiſſe Fabius ait libro III. cap. 1. ac meminit illius etiam Plinius epiſt. 1. lib. II. deque eodem Tranquillus egit libro de Claris Rhetoribus. Aliis quoque auctor videtur M. Gallio, quem inter Rhetores reponit rhetor Seneca, ac meminit quoque ejus auctor Dialogi de cauſis corruptæ eloquentiæ: Gallioni quidem diſertim tribuit Julius Scaliger Oratione pro Cicerone contra Eraſmum, & lib. III. de re Poetica cap. 31. & 36. Denique Naſcimbænius in libro II. Cic. de Inventione vult, aut Ciceronis filium auctorem eſſe, aut Lauream ejus libertum; qui & ipſe Cicero vocabatur, eoſque libros ſcribere potuit, ut perficeret oratoriam artem, cujus partem tantum tractarat Cicero in duobus, ut ait, de Inventione libris. In hoc diſſenſu, nos iis accedimus, qui Cornificii eſſe arbitrantur: idque iis compulſi, quæ a Riccobono & aliis adducuntur. *Sed* quis iſte Cornificius? num. L. Cornificius, qui Cæſaris Quæſtor fuit bello civili, & pro Prætore miſſus in Illyricum, teſte Cæſare lib. IV. quique Cæſare interempto partes *Senatus* ſecutus, atque a Sextio in Libya profligatus & cæſus fuit, ut eſt apud Appianum lib. IV., & Dionem lib. XLVIII.? Extant ad eum epiſtolæ Ciceronis lib. XII. Atque hunc patrem eſſe quatuor ad Herennium librorum cenſet Glandorpius in in Onomaſtico. *Sed* mihi magis fit veriſimile, eſſe eorum auctorem L. Cornificium Lucii filium, qui Octaviani Cæſaris partes ſecutus M. Brutum Cæſaris percuſſorem, Plutarcho teſte, pro tribunali accuſavit, ac bello *Siculo* Octaviano ſtrenue operam navavit, favore denique Octaviani adhuc Triumviri conſulatum eſt adeptus anno DCCXIX. Quod ſi idcirco, quia Tullii nomen a tot retro ſæculis prætulerint, & tamen nobilis illius Oratoris eſſe non poſſint; aliquis cum Naſcimbænio ſuſpicetur, eſſe unius e Ciceronis libertis: equidem non Laureæ Tulli eſſe dixerim, cujus in Ciceronis villam verſos habemus in Catalectis Virgilianis (nec enim quod ſciam, eum inter hujus artis doctores veterum repoſuit quiſquam) ſed Tullii Tironis: quem inter Rhetoras nomen habuiſſe, conſtat ex Plinii Veronenſis lib. II. Ac fuit is quoque inter eos; de quibus egit Tranquillus libro de Claris Rhetoribus.

RHE-

RHETORICORUM
AD
C. HERENNIUM
LIBER I.

I. ETſi negotiis familiaribus impediti, vix ſatis otium ſtudio ſuppeditare poſſumus, & idipſum, quod datur otii libentius in philoſophia conſumere conſuevimus; tamen tua nos, C. Herenni, voluntas commovit, ut de ratione dicendi conſcriberemus; ne aut tua cauſa noluiſſe nos, aut fugiſſe laborem putares. Et eo ſtudioſius hoc negotium ſuſcepimus, quod te non ſine cauſa velle cognoſcere artem rhetoricam intelligebamus. Non enim parum habet in ſe fructus copia dicendi, & commoditas orationis, ſi recta intelligentia & definita moderatione animi gubernetur. Quas ob res illa, quæ Græci ſcriptores inanis arrogantiæ cauſa ſibi aſſumpſerunt, reliquimus. Nam illi, ne parum multa ſciſſe viderentur, ea conquiſierunt, quæ nihil attinebant, ut ars difficilior cognitu putaretur: nos autem ea, quæ videbantur ad rationem dicendi pertinere, ſumpſimus. Non enim ſpe quæſtus, aut gloria commoti venimus ad ſcribendum, quemadmodum cæteri; ſed ut induſtria noſtra tuæ morem geramus voluntati. Nunc, ne nimium longa ſumatur oratio, de re dicere incipiemus; ſi te unum illud monuerimus, artem ſine aſſiduitate dicendi non multum juvare: ut intelligas hanc rationem præceptionis ad exercitationem accommodari oportere.

II. Oratoris officium eſt, de his rebus poſſe dicere, quæ res ad uſum civilem moribus ac legibus conſtitutæ ſunt, cum aſſenſione auditorum, quoad ejus fieri poterit. Tria ſunt genera cauſarum, quæ recipere debet orator: demonſtrativum, deliberativum, judicialem. Demonſtrativum eſt, quod tribuitur in alicujus certæ perſonæ laudem, vel vituperationem. Deliberativum eſt, quod in conſultationem poſitum, habet in ſe ſuaſionem & diſſuaſionem. Judiciale eſt, quod poſitum in controverſia, habet accuſationem, aut petitionem cum defenſione. Nunc, quas res oratorem habere oporteat, docebimus: deinde quo modo has cauſas tractari conveniat oſtendemus. Oportet igitur eſſe in oratore inventionem, diſpoſitionem, elocutionem, memoriam, & pronuntiationem. Inventio eſt excogitatio rerum verarum aut veriſimilium, quæ cauſam probabilem reddant. Diſpoſitio eſt ordo & diſtributio rerum, quæ demonſtrat, quid quibus in locis ſit collocandum. Elocutio eſt idoneorum verborum & ſententiarum ad inventionem accommodatio. Memoria eſt firma animi rerum & verborum, & diſpoſitionis perceptio. Pronuntiatio

eſt vocis, vultus, geſtus moderatio cum venuſtate. Hæc omnia tribus rebus aſſequi poterimus, arte, imitatione, exercitatione. Ars eſt præceptio, quæ dat certam viam rationemque dicendi. Imitatio eſt, qua impellimur cum diligenti ratione, ut aliquorum ſimiles in dicendo velimus eſſe. Exercitatio eſt aſſiduus uſus, conſuetudoque dicendi. Quoniam igitur demonſtratum eſt, quas cauſas oratorem recipere, qualeſque res habere conveniret, nunc, quemadmodum ad orationem poſſint oratoris officia accommodari, dicendum videtur.

III. Inventio in ſex partes orationis conſumitur, in exordium, narrationem, diviſionem, confirmationem, confutationem, concluſionem. Exordium eſt principium orationis, per quod animus auditoris aut judicis conſtituitur, vel apparatur ad audiendum. Narratio eſt rerum geſtarum, aut perinde geſtarum, expoſitio. Diviſio eſt, per quam aperimus, quid conveniat, quid in controverſia ſit; & per quam exponimus, quibus de rebus ſimus dicturi. Confirmatio eſt noſtrorum argumentorum expoſitio cum aſſeveratione. Confutatio eſt contrariorum locorum diſſolutio. Concluſio eſt artificioſus terminus orationis. Nunc, quoniam una cum oratoris officiis, quo res cognitu facilior eſſet, producti ſumus, ut de orationis partibus loqueremur, & eas ad inventionis rationem accommodaremus; de exordio primum dicendum videtur. Cauſa poſita, quo commodius exordiri poſſimus, genus cauſæ conſiderandum eſt. Genera cauſarum ſunt quatuor, honeſtum, turpe, dubium, humile. Honeſtum cauſæ genus putatur, cum aut id defendimus, quod ab omnibus defendendum videtur; aut id oppugnamus, quod ab omnibus videtur oppugnari debere: ut pro viro forti contra parricidam. Turpe genus intelligitur, cum aut honeſta res oppugnatur, aut defenditur turpis. Dubium genus eſt, cum habet in ſe cauſa & honeſtatis, & turpidinis partem. Humile genus eſt, cum contempta res affertur.

IV. Cum hæc ita ſint, conveniet exordiorum rationem ad genus cauſæ accommodari. Exordiorum duo ſunt genera, principium quod Græce προοίμιον appellatur; & inſinuatio, quæ ἔφοδος nominatur. Principium eſt, cum ſtatim auditoris animum nobis idoneum reddimus ad audiendum. Id ita ſumitur, ut attentos, ut dociles, ut benevolos auditores habere poſſimus. Si genus cauſæ dubium habebimus, a benevolentia principium conſtituemus, ne quid illa turpitudinis pars nobis obeſſe poſſit. Sin humile erit genus cauſæ, faciemus attentos. Sin turpe cauſæ genus erit, inſinuatione utendum eſt, de qua poſterius dicemus, niſi quid nacti fuerimus, quare adverſarios criminando benevolentiam captare poſſimus. Sin honeſtum cauſæ genus erit, licebit recte vel uti, vel non uti principio. Si uti volemus, aut id opportebit oſtendere, quare cauſa ſit honeſta, aut breviter, quibus de rebus ſimus dicturi, exponere. Si principio uti volemus, a lege, a ſcriptura, aut ab aliquo firmiſſimo noſtræ cauſæ adjumento principium capere oportebit. Quoniam igitur docilem, benevolum,

lum, attentum habere auditorem volumus, quomodo quidque confici poſſit, aperiemus. Dociles auditores habere poterimus, ſi ſummam cauſæ breviter exponemus, & ſi attentos eos faciemus. Nam docilis eſt is, qui attente vult audire. Attentos habemus, ſi pollicebimur, nos de rebus magnis, novis, inuſitatis verba facturos, aut de iis rebus, quæ ad remp. pertinent, aut ad eos ipſos, qui audient, aut ad Deorum immortalium religionem: & ſi rogabimus, ut attente audiant: & ſi numero exponemus res, de quibus dicturi ſumus. Benevolos auditores facere quatuor modis poſſumus, a noſtra, ab adverſariorum, ab auditorum perſona, & a rebus ipſis.

V. A noſtra perſona benevolentiam contrahemus, ſi noſtrum officium ſine arrogantia laudabimus, aut in remp. quales fuerimus, aut in parentes, aut in amicos, aut in eos ipſos, qui audiunt, vel omnes, vel aliquos, referemus, dummodo hæc omnia ad eam ipſam rem, de qua agitur, ſint accommodata. Item ſi noſtra incommoda proferemus, inopiam, ſolitudinem, calamitatem: & ſi orabimus, ut nobis ſint auxilio, ſimul oſtendemus, nos in aliis ſpem noluiſſe habere. Ab adverſariorum perſona benevolentia captabitur, ſi eos in odium, in invidiam, in contemptionem adducemus. In odium rapiemus, ſi quid eorum ſpurce, ſuperbe, perfidioſe, crudeliter, confidenter, malitioſe, flagitioſe factum proferemus. In invidiam trahemus, ſi vim, ſi potentiam, factionem, divitias, incontinentiam, nobilitatem, clientelas, hoſpitium, ſodalitatem, affinitates adverſariorum proferemus, & his adjumentis magis quam veritati eos confidere aperiemus. In contemptionem adducemus ſi inertiam, ignaviam, deſidiam, luxuriam eorum proferemus. Ab auditorum perſona benevolentia colligetur, ſi res eorum fortiter, ſapienter, manſuete, magnifice judicatas proferemus: & ſi, quæ de iis exiſtimatio, quæ judicii expectatio ſit, aperiemus. A rebus ipſis benevolum efficiemus auditorem, ſi noſtram cauſam laudando extollemus, adverſariorum per contemptionem deprimemus.

VI. Deinceps de inſinuatione aperiendum eſt. Tria ſunt tempora, quibus principio uti non poſſumus, quæ diligenter ſunt conſideranda: aut cum turpem cauſam habemus, hoc eſt, cum ipſa res animum auditoris a nobis alienat; aut cum animus auditoris perſuaſus videtur eſſe ab iis, qui ante contra dixerunt; aut cum deffeſus eſt eos audiendo, qui ante dixerunt. Si cauſa turpitudinem habebit, exordiri poterimus his rationibus: rem, non hominem: aut hominem, non rem ſpectari oportere, non placere nobis ipſis, quæ facta dicantur ab adverſariis, & eſſe indigna, aut nefaria. Deinde cum diu rem auxerimus, nihil ſimile a nobis factum oſtendemus; aut aliquorum judicium de ſimili cauſa, aut de eadem, aut de minore, aut de majore proferemus. Deinde ad noſtram cauſam pedetentim accedemus, & ſimilitudinem conferemus. Item ſi negabimus, nos de adverſariis, aut de aliqua re dicturos, & tamen occulte dicemus interjectione verborum. Si per-

perſuaſus auditor ſuerit, id eſt, ſi oratio adverſariorum auditoribus fidem fecerit: (neque enim non facile ſcire poterimus, quoniam non ſumus neſcii, quibus rebus fides fieri ſoleat) ergo ſi fidem factam putabimus, his nos rebus inſinuabimus ad cauſam: de eo, quod adverſarii firmiſſimum ſibi adjumentum putaverunt, primum nos dicturos pollicebimur; aut ab adverſarii dicto exordiemur, & ab eo maxime, quod ille nuperrime dixerit; aut dubitatione utemur, quid potiſſimum dicamus, aut cui loco primum reſpondeamus cum admiratione. Si defeſſi erunt audiendo; ab aliquà re, quæ riſum movere poſſit, exordiemur, ab apologo, a fabula veriſimili, imitatione, depravatione, inverſione, ambiguo, ſuſpicione, irriſione, ſtultitia, exſuperatione, collatione, abjectione, adjectione, literarum mutatione; præpterea expectatione, ſimilitudine, novitate, hiſtoria, verſu; aut ab alicujus interpellatione, aut arriſione; & ſi promiſerimus, aliter, ac parati ſuerimus, nos eſſe dicturos; nos non eodem modo, ut cæteri ſoleant, verba facturos; quid alii ſoleant, quid nos ſacturi ſimus, breviter exponemus.

VII. Inter inſinuationem, & principium hoc intereſt, quod principium hujuſmodi debet eſſe, ut ſtatim apertis rationibus, quas præſcripſimus, aut benevolum, aut attentum, aut docilem faciamus auditorem. At inſinuatio ejuſmodi debet eſſe, ut occulte per diſſimulationem eandem illa omnia conficiamus, ut ad eandem commoditatem in dicendo pervenire poſſimus. Verum hæ tres utilitates tametſi in tota oratione ſunt comparandæ, hoc eſt, ut auditores ſeſe perpetuo nobis attentos, dociles, benevolos præbeant; tamen id per exordium cauſæ mixime comparandum eſt. Nunc, ne quando vitioſo exordio utamur, quæ vitia vitanda ſunt docebo. In exordienda cauſa ſervandum eſt, ut lenis ſit ſermo, & uſitata verborum conſuetudo, ut non apparata oratio eſſe videatur. Vitioſum exordium eſt, quod in plures cauſas poteſt accomodari, quod *vulgare* dicitur. Item vitioſum eſt, quo nihilo minus adverſarius poteſt uti, quod *commune* appellatur. Item illud, quo leviter commutato adverſarius poterit uti ex contrario. Item vitioſum eſt, quod nimium apparatis verbis compoſitum eſt, aut nimis longum eſt, & quod non ex ipſa cauſa natum videtur, (quod *ſeparatum* vocatur; in quo etiam translatum includitur) ut proprie cohæreat cum narratione; & quod neque benevolum, neque docilem, neque attentum facit auditorem. De exordio ſatis dictum eſt: deinceps ad narrationem tranſeamus.

VIII. Narrationum tria ſunt genera. Unum, quo exponimus rem geſtam, & unumquodque trahimus ad utilitatem noſtram, vincendi cauſa; quod pertinet ad eas cauſas, de quibus judicium futurum eſt. Alterum genus narrationis eſt, quod intercurrit nonnunquam aut fidei, aut criminationis, aut tranſitionis, aut alicujus apparationis, vel laudationis cauſa. Tertium genus eſt id, quod a cauſa civili remotum eſt: in quo tamen exerceri convenit, quo commodius illas ſuperiores narrationes in cauſis tractare poſſimus. Ejus narrationis duo ſunt genera: unum, quod

in

in negotiis; alterum, quod in perſonis poſitum eſt. Id quod in negotiorum expoſitione poſitum eſt, tres habet partes, fabulam, hiſtoriam, argumentum: Fabula eſt, quæ neque veras, neque veriſimiles continet res, ut hæ, quæ tragædiis traditæ ſunt. Hiſtoria eſt res geſta, ſed ab ætatis noſtræ memoria remota. Argumentum eſt ficta res, quæ tamen fieri potuit, velut argumenta comœdiarum. Illud genus narrationis, quod in perſonis poſitum eſt, debet habere ſermonis feſtivitatem, animorum diſſimilitudinem, gravitatem, lenitatem, ſpem, metum, ſuſpicionem, deſiderium, diſſimulationem, miſericordiam, rerum varietates, fortunæ commutationem, inſperatum incommodum, ſubitam lætitiam, jucundum exitum rerum. Verum hæc in exercendo tranſigentur. Illud, quod ad veritatem pertinet, quomodo tractari conveniat, aperiemus.

IX. Tres convenit res habere narrationem, ut brevis, ut dilucida, ut veriſimilis ſit: quæ quoniam fieri oportere ſcimus, quemadmodum faciamus, cognoſcendum eſt. Rem breviter narrare poterimus, ſi inde incipiemus narrare, unde neceſſe erit, & ſi non ab ultimo initio repetere volemus; & ſi ſummatim, non particulatim narrabimus; & ſi non ad extremum, ſed uſque eo, quo opus erit, proſequemur; & ſi tranſitionibus nullis utemur; & ſi non deerrabimus ab eo, quod cœperimus exponere; & ſi exitus rerum ita exponemus, ut ante quoque quæ facta ſunt, ſciri poſſint, tametſi nos reticuerimus. Quod genus, ſi dicam, me ex provincia rediiſſe, profectum quoque in provinciam intelligatur, & omnino non modo id, quod obeſt; ſed etiam id, quod neque obeſt, neque adjuvat, ſatius eſt præterire. Et ne bis aut ſæpius idem dicamus, cavendum eſt: etiam ne id, quod ſemel ſupra diximus, deinceps dicamus, hoc modo:

Athenis Megaram veſperi advenit Simo:
Ubi advenit Megaram, inſidias fecit virgini.
Inſidias poſtquam fecit, vim in loco attulit.

Rem dilucide narrabimus, ſi, ut quidque primum geſtum erit, ita primum exponemus, & rerum ac temporum ordinem conſervabimus, ut geſtæ res erunt, aut ut potuiſſe geri videbuntur. Hic erit conſiderandum, ne quid perturbate, ne quid contorte, ne quid ambigue, ne quid nove dicamus, ne quam in aliam rem tranſeamus, ne ab ultimo repetamus, ne longe perſequamur, ne quid, quod ad rem pertineat, prætereamus, & ſi ſequemur ea, quæ de brevitate præcepta ſunt. Namquo brevior, eo dilucidior & cognitu facilior narratio fiet. Veriſimilis narratio erit, ſi, ut mos, ut opinio, ut natura poſtulat, dicemus; ſi ſpatia temporum, perſonarum dignitates, conſiliorum rationes, locorum opportunitates conſtabunt. Ne refelli poſſit, aut temporis parum fuiſſe, aut caſum nullum, aut locum idoneum non fuiſſe, aut homines ipſos facere, aut pati non potuiſſe. Si vera res erit, nihilominus hæc omnia narrando conſervanda ſunt. Nam ſæpe veritas, niſi hæc ſervata ſint, fidem facere non poteſt. Sin erit ficta, eo magis erunt conſervanda. De iis rebus caute confligendum eſt, quibus in rebus tabulæ, aut alicujus firma auctoritas

vi-

videbitur interfuiſſe. Adhuc quæ dicta ſunt, arbitror mihi conſtare cum cæteris artis ſcriptoribus, niſi quia de inſinuatione nova excogitavimus, quod eam ſoli, præter cæteros, in tria tempora diviſimus, ut plane certam viam & perſpicuam rationem exordiorum haberemus.

X. Nunc, quod reliquum eſt, quoniam de rerum inventione diſputandum eſt, in qua ſingulare conſumitur oratoris officium, dabimus operam, ut nihilominus induſtriæ, quam rei utilitas poſtulabit, quæſiiſſe videamur, ſi prius pauca de cauſarum diviſione dixerimus. Cauſarum diviſio in duas partes diſtributa eſt. Primum perorata narratione debemus aperire, quid nobis conveniat cum adverſariis. Si ea, quæ nobis utilia erunt, convenient, quid in controverſia relinquatur, hoc modo: *Interfectam eſſe matrem ab Oreſte convenit mihi cum adverſariis:* jure fecerit, & licueritne facere, id eſt in controverſia. Item e contrario, *Agamemnonem eſſe a Clytæmneſtra occiſum confitentur: cum id ita ſit, me ulciſci parentem negant oportuiſſe.* Deinde cum hoc fecerimus, diſtributione uti debemus. Ea dividitur in duas partes, enumerationem & expoſitionem. Enumeratione utemur, cum dicemus numero, quot de rebus dicturi ſumus. Eam plus quam trium partium numero eſſe non oportet. Nam & periculoſum eſt, nequando plus minuſve dicamus, & ſuſpicionem affert auditori meditationis & artificii, quæ res fidem abrogat oratori. Expoſitio eſt, cum res, de quibus dicturi ſumus, exponimus breviter & abſolute. Nunc ad confirmationem tranſeamus. Tota ſpes vincendi, ratioque perſuadendi poſita eſt in confirmatione & confutatione. Nam cum adjumenta noſtra expoſuerimus, contrariaque diſſolverimus, abſolute nimirum munus oratorium confecerimus.

XI. Utrumque igitur facere poterimus, ſi conſtitutionem cauſæ cognoverimus. Cauſarum conſtitutiones alii quattuor fecerunt: noſter doctor Hermetes tres putavit eſſe. Non ut de illorum quiquam detraheret inventione, ſed ut oſtenderet, id, quod oportuiſſet ſimpliciter & ſingulari modo docere, illos diſtribuiſſe dupliciter & bipartito. Conſtitutio eſt prima deprecatio defenſoris cum accuſatoris inſimulatione conjuncta. Conſtitutiones itaque, ut ante diximus, tres ſunt, conjecturalis, legitima, juridicialis. Conjecturalis, eſt, cum de facto controverſia eſt, hoc modo: *Ajax in ſilva, poſtquam reſcivit quæ feciſſet per inſaniam, gladio incubuit. Ulyſſes intervenit: occiſum conſpicatur: e corpore telum cruentum educit. Teucer intervenit; cum fratrem occiſum & inimicum fratris cum gladio cruento videt; capitis arceſſit.* Hic, quoniam conjectura verum quæritur, de facto erit controverſia, & ex eo conſtitutio cauſæ conjecturalis nominatur. Legitima conſtitutio eſt, cum in ſcripto, aut ex ſcripto aliquid controverſiæ naſcitur. Ea dividitur in partes ſex, ſcriptum & ſententiam, contrarias leges, ambiguum, definitionem, tranſlationem, ratiocinationem. Ex ſcripto & ſententia naſcitur controverſia, cum videtur ſcriptoris voluntas cum ſcripto ipſo diſſentire, hoc modo: *Si lex, quæ jubeat, eos, qui propter tempeſtatem navim reliquerint, omnia perdere; eorum navim, cæteraque eſſe, ſi navis conſervata ſit, qui*

remanſerint in navi. Magnitudine tempeſtatis omnes perterriti navim reliquerunt, ſcapham conſcenderunt, præter unum ægrotum. Is propter morbum exire & fugere non potuit. Caſu & fortuitu navis in portum incolumis delata eſt. Illam ægrotus poſſidet. Navim petit ille, cujus fuerat. Hæc conſtitutio legitima eſt ex ſcripto & ſententia. Ex contrariis legibus controverſia conſtat, cum alia lex jubet aut permittit, alia vetat quippiam fieri, hoc modo: *Lex vetat eum, qui de pecuniis repetundis damnatus ſit, in concione orationem habere. Altera lex jubet, augurem, in demortui locum qui petat, in concione nominare. Augur quidam damnatus de pecuniis repetundis, in demortui locum qui petat; nominavit. Petitur ab eo mulcta.*

XII. Conſtitutio hæc legitima eſt ex contrariis legibus. Ex ambiguo controverſia naſcitur, cum ſcriptum duas aut plures ſententias ſignificat, hoc modo; *Paterfamilias, cum filium heredem faceret, teſtamento vaſa argentea uxori legavit*, hoc modo: *Tullius heres meus Terentiæ uxori meæ* XXX. *pondo vaſorum argenteorum dato quæ volet. Poſt mortem ejus vaſa pretioſa & celata magnifice petit mulier. Tullius ſe, quæ velit ipſe*, XXX. *pondo ei debere dicit*. Conſtitutio eſt legitima ex ambiguo. Ex definitione conſtat cauſa, cum in controverſia eſt, qun nomine factum appelletur. Ea eſt hujuſmodi. *Cum L. Saturninus legem frumentariam de ſemiſſibus & trientibus laturus eſſet, Q. Cæpio, qui per id temporis quæſtor urbanus erat, docuit ſenatum, ærarium pati non poſſe largitionem tantam. Senatus decrevit, ſi eam legem ad populum ferat, adverſus remp. videri eum facere. Saturninus ferre cœpit. Collegæ intercedere. Ille nihilominus ciſtellam detulit. Cæpio, ut illum contra S.C. intercedentibus collegis adverſus remp. vidit ferre, cum viris bonis impetum facit, pontes diſturbat, ciſtas dejicit, impedimento eſt, quo ſecius feratur lex. Arceſſitur Cæpio majeſtatis.* Conſtitutio eſt legitima ex definitione. Vocabulum enim definitur ipſum, cum quæritur quid ſit minuere majeſtatem. Ex tianslatione controverſia naſcitur, cum aut tempus differendum, aut accuſatorem mutandum, aut judices mutandos reus dicit. Hac parte conſtitutionis, Græci in judiciis, nos in jure civili plerumque utimur. In hac parte nos juris civilis ſcientia maxime adjuvabit. In judiciis tamen nonnihil ea utimur, hoc modo: *Si quis peculatus accuſatur, quod vaſa argentea publica de loco privato dicatur ſuſtuliſſe, poſſit dicere, cum definitione ſit uſus, quid ſit furtum, quid peculatus; ſecum furti agi, non peculatus oportere.* Hæc partitio legitimæ conſtitutionis his de cauſis raro venit in judicium, quod in privata actione prætoriæ exceptiones ſunt, & cauſa cadit is, qui non, quemadmodum oportet, egerit; & in publicis quæſtionibus cavetur legibus, ut ante, ſi reo commodum ſit, judicium de accuſatore fiat, utrum illi liceat accuſare, necne.

XIII. Ex ratiocinatione controverſia conſtat, cum res ſine propria lege venit in judicium, quæ tamen ab aliis legibus ſimilitudinem quandam aucupatur. Ea eſt hujuſmodi Lex eſt: *Si furioſus exiſtit, agnatum gentiliumque in eo pecuniaque ejus poteſtas eſto*. Et lex: *Qui parentem necaſſe judicatus erit, is obvolutus & obligatus corio, devehatur in profluentem*. Et lex: *Paterfamilis uti ſuper fami-*

familia pecuniave ſua legaverit, ita jus eſto. Et lex *Si paterfamilias inteſtatus moritur, familia pecuniaque ejus agnatum gentiliumque eſto*. Malleolus judicatus eſt matrem necaſſe. Ei damnato ſtatim folliculo lupino os obvolutum eſt, & ſoleæ ligneæ pedibus inductæ ſunt, & in carcerem ductus eſt. Qui defendebant eum, tabulas in carcerem afferunt; teſtamentum ipſo præſente conſcribunt; teſtes rite affuerunt: de illo ſupplicium paulo poſt ſumitur. Ii, qui heredes erant teſtamento, hereditatem adeunt. Frater minor Malleoli, qui eum oppugnaverat in ejus periculo, ſuam vocat hereditatem lege agnationis. Hic certa lex in rem nulla affertur, & tamen multæ afferuntur e quibus ratiocinatio naſcitur, quare potuerit, aut non potuerit jure teſtamentum facere. Conſtitutio legitima eſt ex ratiocinatione. Cujuſmodi partes eſſent legitimæ conſtitutionis oſtendimus: nunc de juridiciali conſtitutione dicamus.

XIV. Juridicialis conſtitutio eſt, cum factum convenit, ſed jure, an injuria factum ſit, quæritur. Ejus conſtitutionis partes ſunt duæ, quarum una abſoluta, altera aſſumptiva nominatur. Abſoluta eſt, cum id ipſum, quod factum eſt, ut aliud nihil foris aſſumatur, recte factum eſſe dicemus. Ea eſt hujusmodi: *Mimus quidam nominatim Accium poetam compellavit in ſcena. Cum eo Accius injuriarum agit. Hic nihil aliud defendit; niſi licere nominari eum, cujus nomine ſcripta dentur agenda*. Aſſumptiva pars eſt, cum per ſe defenſio infirma eſt, ſed aſſumpta extranea re comprobatur. Aſſumptivæ partes ſunt quatuor; conceſſio criminis, remotio, translatio, comparatio. Conceſſio eſt, cum reus poſtulat ſibi ignoſci. Ea dividitur in purgationem, & deprecationem. Purgatio eſt, cum conſulto ſe negat reus feciſſe. Ea dividitur in fortunam, imprudentiam, neceſſitatem. Fortunam, ut Cæpio ad tribunos pleb. de amiſſione exercitus. Imprudentiam, ut ille, qui de eo ſervo, qui dominum occiderat, ſupplicium ſumpſit, cui frater eſſet, antequam tabulas teſtamenti aperuerit, cum is ſervus manumiſſus teſtamento eſſet. Neceſſitudinem, ut ille, qui ad diem commeatus non venit, quod eum aquæ intercluſiſſent. Deprecatio eſt, cum & peccaſſe ſe, & conſulto feciſſe reus confitetur, & tamen poſtulat, ut ſui miſereantur. Hoc in judicio fere non poteſt uſu venire, niſi quando pro eo dicimus, cujus multa recte facta conſtant. Hoc modo in loco communi per amplificationem injiciemus; *Quod ſi hoc feciſſet, tamen ei pro priſtinis beneficiis ignoſci conveniret: verum nihil poſtulat ignoſci*. Ergo in judicium non venit: at in ſenatum, aut ante imperatorem, & in conſilium talis cauſa poteſt venire.

XV. Ex translatione criminis cauſa conſtat, cum feciſſe nos non negamus, ſed aliorum peccatis coactos feciſſe dicimus: ut, *Oreſtes cum ſe defendit, in matrem confert crimen*. Ex remotione criminis cauſa conſtat, cum a nobis non crimen, ſed culpam ipſam amovemus, & vel in hominem transferimus, vel in rem quampiam conferimus. In hominem transfertur: ut, *ſi accuſetur is, qui P. Sulpitium ſe fateatur occidiſſe, & id juſſu conſulum defendat: & eos dicat non modo imperaſſe, ſed rationem quoque oſtendiſſe, quare id facere liceret*:

ret. In rem confertur, ut ſi quis ex teſtamento, quod facere juſſus ſit, ex plebiſcito vetetur. Ex comparatinne criminis cauſa conſtat, cum dicimus neceſſe fuiſſe alrerutrum facere, & id, quod fecerimus, ſatius fuiſſe facere. Ea cauſa hujuſmodi eſt: *C. Popilius, cum a Gallis obſideretur, neque effugere ullo modo poſſet, venit cum hoſtium ducibus in collocutionem; ita diſceſſit, ut impedimenta relinqueret, exercitum educeret; ſatius eſſe duxit amittere impedimenta, quam exercitum. Exercitum eduxit, impedimenta reliquit; arceſſitur majeſtatis*.

XVI. Quæ conſtitutiones, & quæ conſtitutionum partes ſint, ſatis videor oſtendiſſe. Nunc quo modo eas, & qua via tractari conveniat, demonſtrandum eſt, ſi prius aperuerimus, quid oporteat ab ambobus in cauſa deſtinari, quo ratio omnis totius orationi confetatur. Conſtitutione igitur reperta, ſtatim quærenda eſt ratio. Ratio eſt, quæ cauſam facit, & continet defenſionem, hoc modo, (ut docendi cauſa in hac potiſſimum conſiſtamus:) Oreſtes, cum confiteatur ſe occidiſſe matrem, niſi attulerit facti rationem, perverterit defenſionem. Ergo affert eam, quæ niſi intercederet, ne cauſa quidem eſſet. *Illa enim*, inquit, *patrem meum occiderat*. Ergo (ut oſtendi) ratio ea eſt, quæ continet defenſionem, ſine qua ne parva quidem dubitatio poteſt remorari damnationem. Inventa ratione, firmamentum quærendum eſt; id eſt, quod continet accuſationem, quod affertur contra rationem defenſionis, de qua ante dictum eſt. Id conſtituetur hoc modo: Cum uſus fuerit Oreſtes ratione, hoc pacto, *Jure occidi, illa enim patrem meum occiderat*; utetur accuſator firmamento, hoc modo: *Sed non abs te tamen occidi, neque indemnatam pœnas pendere oportuit*. Ex ratione defenſionis, & ex firmamento accuſationis, judicii quæſtio naſcatur oportet; quam nos judicationem, Græci κρινόμενον appellant. Ea conſtituitur ex conjunctione firmamenti & rationis defenſione, hoc modo: *Cum dicat Oreſtes, ſe patris ulciſcendi cauſa matrem occidiſſe, rectumne fuerit a filio ſine judicio Clytæmneſtram occidi*. Ergo hac ratione judicationem reperire convenit. Reperta judicatione, omnem rationem totius orationis eo conferri oportebit.

XVII. In omnibus conſtitutionibus & partibus conſtitutionum hac via judicationes reperientur, præterquam in conjecturali conſtitutione. In ea enim nec ratio quæritur, quare fecerit; feciſſe enim negatur: nec firmamentum exquiritur; quoniam non ſubeſt ratio. Quare ex intentione & infitiatione judicatio conſtituitur, hoc modo: Intentio eſt, *Occidiſti Ajacem*. Infitiatio, *Non occidi*. Judicatio, *Occideritne*. Ratio omnis utriuſque orationis, ut ante dictum eſt, ad hanc judicationem conferenda eſt. Si plures erunt conſtitutiones, aut partes conſtitutionum; judicationes quoque plures erunt in una cauſa, ſed omnes ſimili ratione reperientur. Sedulo dedimus operam, ut breviter & dilucide, quibus de rebus adhuc dicendum fuit, diceremus. Nunc, quoniam ſatis hujus voluminis magnitudo crevit, commodius eſt in altero libro de cæteris rebus deinceps exponere; ne qua propter multitudinem literarum poſſit animum tuum defatigatio retardare. Sed ſi quo hæc tardius, quam

ſtudes, abſolventur, cum rerum magnitudini, tum noſtris quoque occupationibus aſſignare debebis. Veruntamen maturabimus, & quod negotio diminutum fuerit, exæquabimus induſtria: ut pro tuo in nos officio, & noſtro in te ſtudio munus hoc accumulatiſſime tuæ largiamur voluntati.

RETHORICORUM
AD C. HERENNIUM
LIBER II.

I. IN primo libro, Herenni, breviter eſpoſuimus, quas cauſas recipere oratorem oporteret, & in quibus officiis artis elaborare conveniret, & ea officia qua ratione facillime conſequi poſſet. Verum quia neque de omnibus rebus ſimul dici poterat, & de maximis primum ſcribendum fuit, quo cætera tibi faciliora cognitu viderentur; ita nobis placitum eſt, ut ea quæ difficillima eſſent, potiſſimum ſcriberemus.

Cauſarum tria ſunt genera, demonſtrativum, deliberativum, judiciale. Multo difficillimum eſt judiciale. Ergo id primum abſolvemus. Hoc & priore libro egimus, cum de quinque oratoris officiis tractaremus, quorum inventio & prima & difficillima eſt: ea quoque nobis erit in libro propemodum abſoluta, & parvam partem ejus in tertium volumen transferemus. De ſex partibus orationis primum ſcribere incepimus. In primo libro locuti ſumus de exordio, narratione, diviſione, nec pluribus verbis, quam neceſſe fuit, nec minus dilucide, quam te velle exiſtimabamus. Deinde conjunctim de confirmatione & confutatione dicendum fuit. Quare genera conſtitutionum & earum partes aperuimus: ex quo ſimul oſtendebatur, quomodo conſtitutionem & partes conſtitutionis, cauſa poſita, reperiri oporteret. Deinde docuimus, judicationem quemadmodum quæri conveniret: qua inventa, curandum, ut omnis ratio totius orationis ad eam conferatur. Poſtea admonuimus eſſe cauſas complures, quibus plures conſtitutiones aut partes conſtitutionum accommodarentur.

II. Reliquum videbatur eſſe, ut oſtenderemus, quæ ratio poſſet inventiones ad unamquamque conſtitutionem aut partem conſtitutionis accommodare. Et item quales argumentationes, quas Græci ἐπιχειρήματα appellant, ſequi, & quales vitari oporteret: quorum utrumque pertinet ad confirmationem & confutationem. Deinde ad extremum docebimus, cujuſmodi concluſionibus orationum uti oporteat: qui locus erat extremus de ſex partibus orationis. Primum ergo quæremus, quemadmodum quamque cauſam tractari conveniat. Et nimirum conjecturalem, quæ prima & difficillima eſt, potiſſimum conſideremus. In cauſa conjecturali, narratio accuſatoris ſuſpiciones interjectas & diſperſas habere debet, ut nihil actum, nihil dictum, nuſquam ven-

ventum, aut abitum, nihil denique factum ſine cauſa putetur. Defenſoris narratio ſimplicem & dilucidam expoſitionem debet habere, cum attenuatione ſuſpicionis. Hujus conſtitutionis ratio in ſex partes eſt diſtributa; probabile, collationem, ſignum, argumentum, conſecutionem, approbationem. Horum unumquidque quid valeat, aperiemus. Probabile eſt, per quod probatur, expediſſe reo peccare, & a ſimili turpitudine hominem nunquam abfuiſſe. Id dividitur in cauſam & in vitam. Cauſa eſt ea, quæ induxit ad maleficium, commodorum ſpe, aut incommodorum vitatione: ut cum quæritur, num quod commodum maleficio appetierit, num honorem, num pecuniam, num dominationem, num aliquam cupiditatem amoris, aut hujuſmodi libidinis voluerit explere. Aut num quod incommodum vitarit, inimicitias, infamiam, dolorem, ſupplicium.

III. Hic accuſator in ſpe commodi cupiditatem oſtendet adverſarii, in vitatione incommodi formidinem augebit. Defenſor autem negabit fuiſſe cauſam, ſi poterit, aut eam vehementer extenuabit. Deinde iniquum eſſe dicet, omnes, ad quos aliquid emolumenti ex aliqua re perveniret, in ſuſpicionem maleficii devocari. Deinde vita hominis ex ante factis ſpectabitur. In quo primum conſiderabit accuſator, num quando ſimile quid fecerit. Si id non reperiet, quæret, num quando venerit in ſimilem ſuſpicionem: & in eo debebit eſſe occupatus, ut ad eam cauſam peccati, quam paulo ante expoſuerit, vita hominis poſſit accommodari, hoc modo. Si dicet pecuniæ cauſa feciſſe, oſtendet eum ſemper avarum fuiſſe: ſi honoris, ambitioſum: ita poterit animi vitium cum cauſa peccati conglutinare. Si non poterit par animi vitium eum cauſa reperire, reperiat diſpar. Si non poterit avarum demonſtrare, demonſtret corruptorem vel perfidioſum, ſi quo modo poterit: denique aliquo aut quam plurimis vitiis contaminabit perſonam: deinde qui illud fecerit tam nequiter, eundem hunc tam perperam feciſſe non eſſe mirandum. Si vehementer caſtus & integer exiſtimabitur adverſarius, dicet facta, non famam ſpectari oportere; illum ante occultaſſe ſua flagitia; ſe planum facturum, ab eo maleficium non abeſſe. Defenſor primum demonſtrabit vitam integram, ſi poterit: id ſi non poterit, confugiet ad imprudentiam, ſtultitiam, adoleſcentiam, vim, perſuaſionem: quibus de rebus vituperatio eorum, quæ extra id crimen erunt, non debeat aſſignari. Sin vehementer hominis turpitudine impedietur, & infamia, prius dabit operam, ut falſos rumores diſſipatos eſſe dicat de innocente; & utetur loco communi, rumoribus credi non oportere. Sin nihil horum fieri poterit, utatur extrema defenſione, & dicat, non ſe de moribus ejus apud cenſores, ſed de criminibus adverſariorum apud judices dicere.

IV. Collatio eſt, cum accuſator id, quod adverſarium feciſſe criminatur, alii nemini, niſi reo, bono fuiſſe demonſtrat: aut alium neminem potuiſſe perficere, niſi adverſarium: aut eum ipſum aliis rationibus aut non potuiſſe, aut non æque commode potuiſſe, aut eum effugiſſe alias rationes commodiores propter cupiditatem. Hoc loco defenſor demonſtret, oportet, aut aliis quo-

quoque bono fuiſſe, aut alios quoque, id, quod ipſe inſimuletur, facere potuiſſe. Signum eſt, per quod oſtenditur idonea perficiendi facultas eſſe quæſita. Id dividitur in partes ſex; locum, tempus, ſpatium, occaſionem, ſpem perficiendi, ſpem celandi. Locus quæritur, celebris, an deſertus; ſemper deſertus, an tum, cum id factum ſit, fuerit in eo loco ſolitudo; ſacer, an profanus; publicus, an privatus fuerit; cujuſmodi loci attingant; num, qui eſt paſſus, perſpectus aut exauditus eſſe poſſit. Horum quid reo, quid accuſatori conveniat, preſcribere non gravaremur, niſi facile quivis, cauſa poſita, poſſet judicare. Initia enim inventionis ab arte debent proficiſci; cætera facile comparabit exercitatio. Tempus ita quæritur; qua parte anni, qua hora: noctu, an interdiu: qua diei, qua noctis hora factum eſſe dicatur, & cur ejuſmodi temporibus. Spatium ita conſideratur, ſatiſne longum fuerit ad eam rem tranſigendam, & potueritne ſcire, ſatis ad id perficiendum ſpatii futurum. Nam parvi refert ſatis ſpatii fuiſſe ad id perficiendum, ſi id ante ſciri & ratione provideri non potuit. Occaſio quæritur, idoneane fuerit ad rem adoriendam, an alia melior, quæ aut prætetita ſit, aut non expectata. Spes perficiendi quæ fuerit, ſpectabitur hoc modo: ſi quæ ſupra dicta ſunt ſigna, concurrerint; ſi præterea ex altera parte vires, pecunia, conſilium, ſcientia, apparatio videbitur fuiſſe; ex altera parte imbecillitas, inopia, ſtultitia, imprudentia, inapparatio demonſtrabitur fuiſſe: quare ſcire potuerit, utrum diffidendum, an confidendum fuerit. Spes celandi quæ fuerit, quæritur ex conſciis, arbitris, adjutoribus, liberis, aut ſervis, aut utriſque.

V. Argumentum eſt, per quod res coarguitur certioribus argumentis, & magis firma ſuſpicione. Id dividitur in tempora tria, præteritum, inſtans, conſequens. In præterito tempore oportet conſiderare, ubi fuerit, ubi viſus ſit, quocum viſus ſit; num quid appararit, num quem convenerit, num quid dixerit, num quem habuerit de conſciis, de adjutoribus, de adjumentis; num quo in loco præter conſuetudinem fuerit, aut alieno tempore. In iſtanti tempore quæritur, num viſus ſit, cum faciebat, num qui ſtrepitus, clamor, crepitus exauditus ſit, aut denique num quid aliquo ſenſu perceptum ſit, aſpectu, auditu, tactu, odoratu, guſtatu. Nam quivis horum ſenſus poteſt conflare ſuſpicionem. In conſequenti tempore ſpectabitur, cum quid re tranſacta relictum ſit, quod indicet aut factum eſſe maleficium, aut a quo ſit factum. Factum eſſe, hoc modo: ſi tumore & livore decoloratum eſt corpus mortui, ſignificat eum veneno necatum. A quo factum ſit, hoc modo: ſi telum, ſi veſtimentum, ſi quid ejuſmodi relictum ſit, aut veſtiginm repertum fuerit, ſi cruor in veſtimentis, ſi in eo loco comprehenſus, aut viſus tranſacto negotio, quo in loco res geſta dicitur. Conſecutio eſt, cum quæritur, quæ ſigna nocentis & innocentis conſequi ſoleant. Accuſator dicet, [illegible]erit, adverſarium, cum ad eum [illegible]ſit, erubuiſſe, expalluiſse, [illegible], incoſtanter locutum eſſe, conci[illegible]ſse, pollicitum eſse aliquid, quæ ſigna conſcientiæ ſunt. Si reus horum nihil fecerit, accuſator dicet, eum uſque adeo præmeditatum fuiſ-

ſe

ſe, quid ſibi eſſet uſu venturum, ut fidentiſſime reſiſtens reſponderet, quæ ſigna confidentiæ, non innocentiæ ſunt. Defenſor, ſi pertimuerit, magnitudine periculi, non conſcientia peccati ſe commotum eſſe dicet. Si non pertimuerit, fretum innocentia negabit eſſe commotum.

VI. Approbatio eſt, qua utimur ad extremum, confirmata ſuſpicione. Ea habet locos proprios atque communes. Proprii ſunt ii, quibus, niſi accuſator, & ii, quibus, niſi defenſor, nemo poteſt uti. Communes ſunt, qui alia in cauſa ab eo, alia ab accuſatore tractantur. In cauſa conjecturali proprius locus accuſatoris eſt, cum dicit malorum miſereri non oportere, & cum auget peccati atrocitatem. Defenſoris proprius locus eſt, cum miſericordiam captat; & cum accuſatorem calumniari criminatur. Communes loci ſunt cum accuſatoris, tum defenſoris, a teſtibus contra teſtes, a quæſtionibus contra quæſtiones, ab argumentis contra argumenta, a rumoribus contra rumores. A teſtibus dicemus ſecundum auctoritatem & vitam teſtium, & conſtantiam teſtimoniorum. Contra teſtes, vitæ turpitudinem, teſtimoniorum inconſtantiam: ſi aut fieri non potuiſſe dicemus, aut non factum eſſe quod dicant, aut ſcire illos non potuiſſe, aut cupide dicere, & argumentari. Hæc & ad improbationem & approbationem teſtium pertinebunt.

VII. A quæſtionibus dicemus [illegible] demonſtrabimus, majores no[illegible]ri inveniendi cauſa tormentis [illegible]ciatibus voluiſſe quæri, & ſummo dolore homines cogi, ut quicquid ſciant, dicant. Et præterea confirmatio hæc erit diſputatio, ſi quæ dicta erunt argumentando, iiſdem viis, quibus omnis conjectura, trahemus ad veriſimilem ſuſpicionem; idemque hoc in teſtimoniis facere oportebit. Contra quæſtiones hoc modo dicemus; primum majores noſtros voluiſſe certis in rebus interponi quæſtiones, cum, quæ vere dicerentur, ſciri; quæ falſo in quæſtiones pronuntiarentur, refelli poſſent, hoc modo: Quo in loco quid poſitum ſit, & ſiquid eſſet ſimile, quod videri, aut aliquo ſimili ſigno percipi poſſet; deinde, dolori credi non oportere, quod alius alio recentior ſit in dolore, quod ingenioſior ad comminiſcendum, quod denique ſæpe ſcire, aut ſuſpicari poſſit, quid quæſitor velit audire; quod cum dixerit, intelligat ſibi finem doloris futurum. Hæc diſputatio comprobabitur, ſi refellemus, quæ in quæſtionibus erunt dicta probabili argumentatione; idque partibus conjecturæ, quas ante expoſuimus, facere oportebit. Ab argumentis, & ſignis, & cæteris locis, quibus augetur ſuſpicio, dicere, hoc modo convenit: Cum multa concurrant argumenta & ſigna, quæ inter ſe conſentiant, rem perſpicuam, non ſuſpicioſam videri oportere. Item plus oportere ſignis & argumentis credi, quam teſtibus. Hæc enim eo modo exponi, quo re vera ſint geſta; teſtes corrumpi poſſe vel pretio, vel gratia, vel metu, vel ſimultate. Contra argumenta & ſigna & cæteras ſuſpiciones dicemus hoc modo: ſi demonſtrabimus, nullam rem eſſe, quam non ſuſpicionibus quivis poſſit criminari; deinde, unamquamque ſuſpicionem extenuabimus, & dabimus operam, ut oſtendamus, nihilo magis in nos eam, quam in alium quempiam conveni-

re

Digitized by Google

re; indignum eſse facinus, ſine teſtibus conjecturam & ſuſpicionem firmamenti ſatis habere.

VIII. A rumoribus, dicemus, ſi negabimus temere famam naſci ſolere, quin ſubſit aliquid; & ſi dicemus cauſam non fuiſse, quare quiſpiam confingeret, & comminiſceretur; & præterea ſi cæteri falſi ſoleant eſse, agumentabimur hunc eſſe verum. Contra rumores dicemus primum, ſi docebimus multos eſse falſos rumores, & exemplis utemur, de quibus falſa fama fuerit; & aut inimicos noſtros, aut homines natura malevolos & maledicos confinxiſse dicemus; & aut aliquam fictam fabulam in adverſarios afferemus, quam dicamus omnibus in ore eſse; aut verum rumorem proferemus, qui illis aliquid turpitudinis afferat, neque tamen ei rumori nos fidem habere dicemus; ideo quod quivis homo poſſit quemvis turpem de quolibet rumorem proferre, & confictam tabulam diſſipare. Veruntamen ſi rumor vehementer probabilis eſse videbitur, argumentando famæ fidem poterimus abrogare. Quod & difficillima tractatu eſt conſtitutio conjecturalis, & in veris cauſis ſæpiſſime tractanda eſt, eo diligentius omnes ejus parte perſcrutati ſumus; ut ne parvula quidem titubatione aut offenſione impediremur, ſi ad hanc rationem præceptionis, aſſiduitatem exercitationis accomodaremus. Nunc ad legitimæ conſtitutionis partes tranſeamus.

IX. Cum voluntas ſcriptoris cum ſcripto diſſidere videbitur, ſi a ſcripto dicemus, his locis utemur, ſecundum narrationem: primum ſcriptoris collaudatione: deinde ſcripti recitatione: deinde percunctatione, ſciren ne adverſarii id ſcriptnm fuiſſe in lege, aut in teſtamento, aut in ſtipulatione, aut in quolibet ſcripto, quod ad eandem rem pertineat. Deinde collatione, quid ſcriptum ſit, quid adverſarii ſe feciſſe dicant: quid judicem ſequi conveniat, utrum id, quod diligenter perſcriptum ſit, an id, quod acute ſit excogitatum; deinde, ea ſententia, quæ ab adverſariis ſit excogitata, & ſcripto attributa, contemnetur & infirmabitur. Deinde quæretur, quid ei obfuerit, ſi id voluiſſet adſcribere, num non potuerit preſcribi. Deinde a nobis ſententia reperietur, & cauſa proferetur, quare id ſcriptor ſenſerit, quod preſcripſit: & demonſtrabitur ſcriptum illud eſſe dilucide, breviter, commode, perfecte, certa cum ratione. Deinde exempla proferentur, quæ res, cum ab adverſariis ſententia redderetur, & voluntas afferretur, a ſcripto potius judicatæ ſint. Deinde oſtendetur, quam periculoſum ſit a ſcripto recedere. Loous communis eſt contra eum, qui, cum fateatur, ſe contra id, quud legibus ſancitum, aut teſtamento perſcriptum ſit, feciſſe, tamen facti quærat defenſionem.

X. A ſententia ſic dicemus. Primum laudabimus ſcriptoris commoditatem atque brevitatem, quod tantum ſcripſerit, quod neceſſe fuerit: illud, quod ſine ſcripto intelligi potuerit, non neceſſario ſcribendum putarit. Deinde dicemus caluminiatoris eſſe officium, verba & literas ſequi, negligere voluntatem. Deinde id, quod ſcriptum ſit, aut non poſſe fieri, aut non lege, non more, non natura, non æquo & bono poſse fieri; quæ omnia ſcriptorem voluiſſe quam rectiſſime fieri nemo dubitet: at ea, quæ a nobis facta ſint, juſtiſſime facta. Deinde contrariam ſenten-

entiam aut nullam eſſe, aut ſtultam, aut injuſtam, aut non poſſe fieri, aut non conſtare cum ſuperioribus & inferioribus ſententiis, aut cum jure communi, aut cum aliis legibus communibus, aut cum rebus judicatis diſſentire. Deinde exemplorum a voluntate, & contra ſcriptum judicatorum enumeratione utemur; deinde legum & ſtipulationum breviter excerptarum, in quibus intelligatur ſcriptorum voluntas & expoſitio. Locus communis contra eum, qui ſcriptum recitet, & ſcriptoris voluntatem non interpretetur. Cum duæ leges inter ſe diſcrepant, videndum eſt primum, num qua obrogatio aut derogatio ſit. Deinde, utrum leges ita diſſentiant, ut altera jubeat, altera vetet: an ita, ut altera cogat, altera permittat. Infirma enim erit ejus defenſio, qui negabit ſe feciſſe quod cogeretur, cum altera lex permitteret. Plus enim valet ſanctio permiſſione. Item illa defenſio tenuis eſt, cum oſtenditur id factum eſſe, quod ea lex ſanciat, cui legi obrogatum, vel derogatum ſit: id, quod poſteriori lege ſancitum ſit, eſſe neglectum. Cum hæc erunt conſiderata, ſtatim noſtræ legis expoſitione, recitatione, collaudatione utemur. Deinde contrariæ legis enodabimus voluntatem, & eam trahemus ad noſtræ cauſæ commodum. Deinde de juridiciali abſoluta ſumemus rationem juris & quæremus partem juris utrum cum ea faciat; de qua parte poſterius differemus.

XI. Si ambiguum eſt ſcriptum, ut puta quod in duas aut plures ſententias trahi poſſit, hoc modo tractandum eſt. Primum, ſitne ambiguum, quærendum eſt. Deinde, quomodo ſcriptum eſſet, ſi id, quod adverſarii interpretantur, ſcriptor fieri voluiſſet, oſtendendum eſt. Deinde id, quod nos interpretemur, & fieri poſſe, & honeſte, recte, lege, more, natura, bono & æquo fieri poſſe; quod adverſarii interpretentur, e contrario: neceſſe ambigue ſcriptum, cum intelligatur, utra ſententia vera ſit. Sunt qui arbitrantur ad hanc cauſam tractandam vehementer pertinere cognitionem amphiboliarum eam, quæ a dialecticis profertur. Nos vero arbitramur, non modo nullo adjumento eſſe, ſed potius maximo impedimento. Omnes enim illi amphibolias aucupantur, eas etiam, quæ ex altera parte ſententiam nullam poſſunt interpretari. Itaque & alieni ſermonis moleſti interpellatores, & ſcripti tum odioſi, tum obſcuri interpretes ſunt; & dum caute & expedite loqui volunt, infantiſſimi reperiuntur. Ita dum metuunt in dicendo, ne quid ambiguum dicant, nomen ſuum pronuntiare non poſſunt. Verum horum pueriles opiniones rectiſſimis rationibus, cum voles, refellemus. In præſentia hoc interdicere non alienum fuit; ut hujus infantiæ garrulam diſciplinam contemneremus.

XII. Cum definitione utemur, primum afferemus brevem vocabuli definitionem, hoc modo: *Majeſtatem is minuit, qui ea tollit, ex quibus rebus civitatis amplitudo conſtat: quæ ſunt ea? quæ capiunt ſuffragia populi, & magiſtratus conſilia. Nempe igitur tu & populum ſuffragio & magiſtratum conſilio privaſti, cum pontes diſturbaſti.* Item ex contrario: *Majeſtatem is minuit, qui amplitudinem civitatis detrimento afficit. Ego non affeci, ſed prohibui detrimento; ærarium enim conſervavi, libidini malorum reſtiti, majeſtatem omnem interire non paſſus ſum.*

Primum igitur vocabuli ſententia breviter, & ad utilitatem cauſæ accommodate deſcribetur. Deinde factum noſtrum cum verbi deſcriptione conjungetur. Deinde contrariæ deſcriptionis ratio refelletur, ſi aut falſa erit, aut inutilis, aut turpis, aut injurioſa. Id quoque ex juris partibus ſumetur de juridiciali abſoluta, de qua jam loquemur. Quæritur In tranſlationibus, primum, num aliquis ejus rei actionem per petitionem aut perſecutionem habeat, quem non oporteat; num alio modo, tempore, loco, num alia lege, num alio quærente, aut agente. Hæc legibus, moribus, æquo & bono reperientur, de quibus dicetur in juridiciali abſoluta. In cauſa rationali primum quæretur, ecquid in rebus majoribus, aut minoribus, aut ſimilibus, ſimiliter ſcriptum aut judicatum ſit. Deinde, utrum ea res ſimilis ſit ei rei, qua de agitur, an diſſimilis. Deinde, utrum conſulto de ea re ſcriptum non ſit, quod noluerit cavere, an quod ſatis cautum putarit, propter cæterorum ſcriptorum ſimilitudinem. De partibus legitimæ conſtitutionis ſatis dictum eſt; nunc ad juridicialem revertamur.

XIII. Abſoluta juridiciali conſtitutione utemur, cum ipſam rem, quam nos feciſſe confitemur, jure factam dicemus, ſine ulla aſſumptione extrariæ defenſionis. In ea quæri convenit, jurene factum ſit. De eo cauſa poſita dicere poterimus, ſi, ex quibus partibus jus conſtet, cognoverimus. Conſtat igitur ex his partibus; natura, lege, conſuetudine, judicato, æquo & bono, pacto. Natura jus eſt, quod cognationis aut pietatis cauſa obſervatur; quo jure parentes a liberis, & a parentibus liberi coluntur. Lege jus eſt id, quod populi juſſu ſancitum eſt; quod genus, *Ut in jus eas, cum voceris*. Conſuetudine jus eſt id, quod ſine lege æque ac ſi legitimum ſit, uſitatum eſt; quod genus, id: *Quod argentario tuleris expenſum, a ſocio ejus recte repetere poſſis*. Judicatum eſt id, de quo ſententia lata eſt, aut decretum interpoſitum. Ea ſæpe diverſa ſunt, ut aliud alii judici, aut prætori, aut conſuli, aut tribuno plebis placitum ſit; & fit, ut de eadem re ſæpe alius aliud decreverit, aut judicaverit; quod genus, M. Druſus, prætor urbanus, quod cum herede mandati ageretur, judicium reddit; S. Julius non reddidit. Item, C. Cælius judex abſolvit injuriarum eum; qui Lucilium poetam in ſcena nominatim læſerat; P. Mucius eum, qui L. Accium poetam nominaverat, condemnavit. Ergo quia poſſunt res ſimili de cauſa diſſimiliter judicatæ proferri, cum id uſu venerit, judicem cum judice, tempus cum tempore, numerum cum numero judiciorum proferemus. Ex æquo & bono jus conſtat, quod ad veritatem & utilitatem communem videtur pertinere: quod genus, *Ut major annis LX. & cui morbus cauſa eſt, cognitorem det*. Ex eo vel novum jus conſtitui conveniet ex tempore, & hominis dignitate. Ex pacto jus eſt, *Si qui inter ſe pepigerunt, ſi quid inter quos convenit*. Pacta ſunt, quæ legibus obſervanda ſunt, hoc modo, *Rem ubi pagunt, orato, ni pagunt, in comitio, aut in foro ante meridiem cauſam conjicito*. Sunt item pacta, quæ ſine legibus obſervantur ex conventu, quæ juri præſtare dicuntur. His igitur partibus injuriam demonſtrari, jus confirmari convenit, idque in abſoluta juridiciali faciendum videtur.

XIV.

Digitized by Google

XIV. Cum ex comparatione quæretur, ntrum ſatius fuerit agere id, quod reus dicat ſe feciſſe, au id, quod accuſator dicat oportuiſſe fieri; primnm quæri convenit, utrum fuerit utilius ex contentione, hoc eſt, utrum venuſtius, ſacilius, conducibilius. Deinde oportebit quæri, ipſumne oportuerit judicare, utrum fuerit utilius, an aliorum fuerit ſtatnendl poteſtas. Deinde interponetnr ab accuſatore ſuſpicio ex conſtitutione conjecturali, quare putetur non ea ratione factum eſſe, quo melius deteriori anteponeretur, ſed dolo malo negotium geſtum. Deinde qnæretur, potueritne vitari, ne in eum locum veniretur. Ab defenſore contra refelletur argumentatlo conjecturalis, aliqua probabili cauſa, de qna ante dictum eſt. His locis ita tractatis, accuſator utetur loco communi iu eum, qni inutile utili præpoſuerit, cum ſtatuendi uon habuerit poteſtatem. Defenſor contra eos, qui æquum cenſeaut, rem pernicioſam utili præpoui, utetur loco communi per conqueſtionem, & ſimnl quæret ab accuſatoribus, & ab judicibus lpſis, quid facturi eſſent, ſi in eo loco fuiſſent; & tempus, locum, rem, deliberationem ſuam ponet ante oculos.

XV. Translario criminis eſt, cum ab reo facti cauſa in aliorum peccatum tramsfertur. In qua primum quærendum eſt, jurene in alinm crimen transferatur. Deiude ſpectandum eſt, an æque magunm ſit illud peccatnm, quod in alium transferatur, atque illud, quod reus ſuſcepiſſe ſe fateatur. Delnde oportueritne in ea re peccare, in qua alius ante peccarit. Deinde oportueritne judicium ante fieri. Deinde, cum factum judicinm non ſit de illo crimine, quod in alium transferatnr, oporteatne de ea re judicium fieri, quæ res in judicium non venerit. Locus communis accuſatoris, contra eum, qui pius cenſeat vim, quam judicia vaiere oportere, & ab adverſariis percunctabitur accuſator, quid futnrum ſit, ſi idem cæteri faciant, ut de iudemnatis ſupplicia ſumaut, quod eos idem feciſſe dicant. Quid ſi ipſe accuſator idem facere voluiſſet? Defenſor eorum peccati atrocitatem proferet, in quos crimen transferetur; rem, locum, tempus ante oculos ponet, ut ii, qui audient, exiſtiment aut non potuiſſe, aut non fuiſſe utile rem in judicium venire.

XVI. Conceſſio eſt, per quam nobis ignoſci poſtuiamus. Ea dividitur in purgationem, & deprecarionem. Purgatio eſt, cum conſulto a nobis ſactum negamus. Ea dividitur ln neceſſitudinem, fortnnam, imprudentiam. De his primnm partibus oſtendendum eſt; delnde ad deprecationem revertendum videtur. Primnm conſiderandum eſt, utrum per culpam ventum ſit in neceſſitudinem, num culpam veniendl neceſſitudo fecerit. Deinde quærendum eſt, ecquo modo vis ilia vitari potuerit, ac levari. Deinde is, qui in neceſſitudinem cauſam couferet, expertusne ſit, quid contra facere, aut excogitare poſſet. Deinde numquæ ſuſpiciones ex conjecturali conſtitutione trahi poſſint, quæ ſignificent, id conſilito factum eſſe, quod neceſſario accidiſſe dicitur. Deinde ſi maxime neceſſitudo quæpiam fuerit, conveniatne eam ſatis idoneam cauſam putari. Si autem imprudentia reus ſe peccaſse dicet, primum quæretur, utrum potuerit ſcire, an non potuerit. Deinde, utrum data ſit opera, ut ſcire-

Digitized by Google

tur, an non. Deinde, utrum caſu neſcierit, an culpa. Nam qui ſe propter vinum, aut amorem, aut iracundiam, fugiſse rationem dicet, is animi vitio videbitur neſciſse, non imprudentia. Quare non imprudentia ſe defendet, ſed culpa contaminabit. Deinde conjecturali conſtitutione quæretur, utrum ſcierit, an ignoraverit, & conſiderabitur, ſatiſne imprudentia præſidii debeat eſse, cum factum eſse conſtet imprudenter. Cum in fortunam cauſa conferetur, & ea re defenſor ignoſci reo dicet oportere, eadem omnia videntur conſideranda, quæ de neceſsitudine præſcripta ſunt. Etenim omnes hæ tres partes purgationis inter ſe finitimæ ſunt, ut in omnes eadem fere poſsint accommodari. Loci communes in his cauſis; Accuſatoris contra eum, qui, cum ſe peccaſſe confiteatur, tamen oratione judices demoretur; Defenſoris, de humanitate, miſericordia; voluntatem in omnibus rebus ſpectari convenire, & quæ conſulto facta non ſint, ea fraudi eſse non oportere.

XVII. Deprecatione utemur, cum fatebimur nos peccaſse, neque id imprudenter, aut fortuitu, aut neceſſario feciſse dicemus, & tamen ignoſci nobis poſtulabimus. Hic ignoſcendi ratio quæritur ex iis locis, ſi plura aut majora officia, quam maleficia, videbuntur conſtare; ſi qua virtus, aut nobilitas erit in eo, qui ſupplicabit; ſi qua ſpes erit, uſui futurum, ſi ſine ſupplicio diſceſserit; ſi ipſe ille ſupplex, manſuetus, & miſericors in poteſtatibus oſtendetur fuiſse; ſi ea, quæ peccavit, non odio, neque crudelitate, ſed officio & recto ſtudio commotus fecit; ſi tali de cauſa aliis quoque ignotum eſt; ſi nihil ab eo periculi nobis futurum videbitur, ſi eum miſſum fecerimus; ſi nulla aut a noſtris civibus, aut ab aliqua alia civitate vituperatio ex ea re ſuſcipietur. Loci communes, de humanitate, fortuna, miſericordia, rerum commutatione. His locis omnibus ex contrario utetur is, qui contra dicet, cum amplificatione, & enumeratione omnium peccatorum. Hæc cauſa judicialis fieri non poteſt, ut in primo libro oſtendimus, ſed quod poteſt vel ad ſenatum vel ad conſilium venire, non viſa eſt ſuperſedenda. Cum a nobis crimen removere volemus, aut in rem aut in hominem noſtri peccati cauſam conferemus. Si cauſa in hominem conferetur, quærendum eric primum, potueritne tantum, quantum reus demonſtrabit is, in quem cauſa confertur, ecquonam modo aut honeſte, aut ſine periculo potuerit obſiſti: ſi maxime ita ſit, num ea re concedi reo conveniat, quod alieno inductu fecerit. Deinde in conjecturalem trahetur controverſiam; & ediſseretur, num conſulto factum ſit. Si cauſa in rem quandam conferetur, & hæc eadem fere, & omnia, quæ de neceſsitudine præcepimus, conſideranda erunt.

XVIII. Quoniam ſatis oſtendere videmur, quibus argumentationibus in unoquoque genere cauſæ judicialis uti conveniret; conſequi videtur, ut doceamus, quemadmodum ipſas argumentationes ornate & abſolute tractare poſsimus. Nam fere non difficile eſt invenire, quid ſit cauſæ adjumento; difficillimum vero eſt, inventum expolire, & expedite pronuntiare. Hæc enim res facit, ut neque diutius, quam ſatis ſit, in iiſdem locis commoremur, neque eodem identi-

Digitized by Google

dentidem revolvamur, neque inchoatam argumentationem relinquamus, neque incommode ad aliam deinceps tranſeamus. Itaque hac ratione & ipſi meminiſſe poterimus, quid quoquo loco dixerimus, & auditor cum totius cauſæ, tum uniuſcujuſque argumentationis diſtributionem percipere & meminiſſe poterit. Ergo abſolutiſſima & perfectiſſima argumentatio eſt ea, quæ in quinque partes eſt diſtributa, propoſitionem, rationem, rationis confirmationem, exornationem, complexionem. Propoſitio eſt, per quam oſtendimus ſummatim, quid ſit, quod probare volumus. Ratio eſt cauſa, quæ demonſtrat verum eſſe id, quod intendimus, brevi ſubjectione. Rationis confirmatio eſt ea, quæ pluribus argumentis corroborat breviter expoſitam rationem. Exornatio eſt, qua utimur rei honeſtandæ & collocupletandæ cauſa, confirmata argumentatione. Complexio eſt, quæ concludit breviter, colligens partes argumentationis.

XIX. Hiſce igitur quinque partibus, ut abſolutiſſime utamur, hoc modo tractabimus argumentationem. Cauſam oſtendemus Ulyſſi fuiſſe, quare interfecerit Ajacem: inimicum enim acerrimum de medio tollere volebat: a quo ſibi non injuria ſummum periculum metuebat. Videbat illo incolumi, ſe incolumem non futurum; ſperabat illius morte ſe ſalutem ſibi comparare; conſueverat, ſi jure non poterat, quavis injuria inimico exitium machinari; cui rei mors indigna Palamedis teſtimonium dat. Ergo & metus periculi hortabatur eum interimere, a quo ſupplicium verebatur; & conſuetudo peccandi maleficii ſuſcipiendi removebat dubitationem. Omnes enim cum minima peccata cum cauſa ſuſcipiunt, tum vero illa, quæ multo maxima ſunt maleficia, aliquo certo emolumento ducti ſuſcipere conantur. Si multos induxit in peccatum pecuniæ ſpes, ſi complures ſcelere ſe contaminaverunt imperii cupiditate, ſi multi leve compendium fraude maxima commutaverunt; cui mirum videbitur, iſtum a maleficio propter acerrimam formidinem non temperaſſe? Virum fortiſſimum, integerrimum, inimicitiarum perſequentiſſimum, injuria laceſſitum, ira excitatum, homo timidus, nocens, conſcius ſui peccati, inſidioſus, inimicum incolumem eſſe noluit: cui tandem hoc mirum videbitur? Nam cum feras beſtias videamus alacres & erectas vadere, ut alteri beſtiæ noceant; non eſt incredibile putandum, iſtius quoque animum ferum, crudelem, atque inhumanum, cupide ad inimici perniciem profectum; præſertim cum in beſtiis nullam neque bonam neque malam rationem eſſe videamus; in iſto plurimas & peſſimas rationes ſemper fuiſſe intelligamus. Si ergo pollicitus ſum, me daturum cauſam, qua inductus Ulyſſes acceſſerit ad maleficium, &, ſi inimicitiarum acerrimam rationem, & periculi metum interceſſiſſe demonſtravi; non eſt dubium, quin confiteatur cauſam maleficii fuiſſe. Ergo abſolutiſsima eſt argumentatio ea, quæ ex quinque partibus conſtat: ſed ea non ſemper neceſſe eſt uti. Tum enim complexione ſuperſedendum eſt, ſi res brevis eſt, ut facile memoria comprehendatur: tum exornatio prætermittenda eſt, ſi parum locuples ad amplificandum & exornandum res videtur eſse. Sin & brevis erit argumentatio, & res tenuis, aut humilis; tum & ex-

er-

ornatione & complexione ſuperſedendum eſt. In omni argumentatione de duabus partibus poſtremis, hæc, quam expoſui, ratio eſt habenda. Ergo ampliſsima eſt argumentatio quinquepartita; breviſsima eſt tripartita; mediocris; ſublata aut exornatione aut complexione, quadripartita.

XX. Duo genera ſunt vitioſarum argumentationum; unum, quod ab adverſario reprehendi poteſt, idque pertinet ad cauſam; alterum, quod tametſi nugatorium eſt, tamen non indiget reprehenſione. Quæ ſint, quæ reprehenſione confutari conveniat, quæ tacite contemni atque vitari ſine reprehenſione, ſi exempla ſubjecero, intelligere dilucide poteris. Hæc cognitio vitioſarum argumentationum duplicem utilitatem afferet. Nam & vitare in argumentatione vitium admonebit, & ab aliis non vitatum commode reprehendere docebit. Quoniam igitur oſtendimus, perfectam & plenam argumentationem ex quinque partibus conſtare, in unaquaque parte argumentationis quæ vitia vitanda ſunt, conſideremus: ut & ipſi ab his vitiis recedere, & adverſariorum argumentationes hac præceptione in omnibus partibus tentare, & ab aliqua parte labefactare poſsimus. Expoſitio vitioſa eſt, cum ab aliqua aut a majore parte ad omnes confertur id, quod non neceſsario eſt omnibus attributum; ut ſi quis hoc modo exponat: *Omnes qui in paupertate ſunt, malunt maleficio parare divitias, quam officio paupertatem tueri.* Si quis hoc modo expoſuerit argumentationem, ut non curet quærere, qualis ratio aut rationis confirmatio ſit, ipſam facile reprehendemus expoſitionem, cum oſtendemus, id quod in aliquo paupere improbo ſit, in omnes pauperes falſo & injuria conferri. Item vitioſa expoſitio eſt, cum id, quod raro fit, fieri omnino negatur, hoc modo: *Nemo poteſt uno aſpectu, neque præteriens, in amorem incidere.* Nam cum nonnemo devenerit in amorem uno aſpectu, cum ille neminem dixerit omnino, nihil differt raro id fieri, dummodo aliquando fieri aut poſse fieri intelligatur.

XXI. Item vitioſa expoſitio eſt, cum omnes res oſtendimus nos collegiſse, & aliquam rem idoneam præterimus, hoc modo. *Quoniam igitur hominem occiſum conſtat eſſe, neceſſe eſt aut a prædonibus, aut ab inimicis occiſum eſſe, aut abs te, quem ille heredem teſtamento ex parte faciebat. Prædones illo loco nunquam ſunt viſi: inimicum nullum habebat. Relinquitur, ſi neque a prædonibus, neque ab inimicis occiſus eſt, quoniam alteri non erant, alteros non habebat, ut abs te ſit interemptus.* Nam in hujuſmodi expoſitione, reprehenſione utemur, ſi quos præter eos, quos ille dixerit, potuiſſe ſuſcipere maleficium oſtenderimus: velut in hoc exemplo, cum dixerit neceſse eſse aut a prædonibus, aut ab inimicis, aut a nobis occiſum eſſe; dicemus potuiſse vel a familia, vel a cohæredibus noſtris. Cum hoc modo illorum collectionem diſturbaverimus, nobis latiorem locum defendendi relinquemus. Ergo hoc quoque vitandum eſt in expoſitione, nequando, cum omnia collegiſse videamur, aliquam idoneam partem reliquerimus. Item vitioſa expoſitio eſt, quæ conſtat ex falſa enumeratione: ut ſi, cum plura ſunt, pauciora dicamus, hoc modo: *Duæ res ſunt, Judices, quæ omnes ad maleficium impellunt, luxuries, & avaritia. Quid amor?* inquiet quiſpiam. *Quid ambitio?*

tio? quid religio? quid metus mortis? quid imperii cupiditas? quid denique alia permulta? Item falſa enumeratio eſt, cum pauciora ſunt, & plura dicimus, hoc modo: *Tres res ſunt, quæ omnes homines ſollicitant, metus, cupiditas, ægritudo.* Satis enim fuerat dixiſse metum & cupiditatem, quoniam ægritudinem cum utraque re conjunctam eſse neceſse eſt.

XXII. Item vitioſa expoſitio eſt, quæ nimium longe repetitur, hoc modo, *Omnium malorum ſtultitia eſt mater, quæ parit immenſas cupiditates: immenſæ porro cupiditates infinitæ & immoderatæ ſunt. Hæ pariunt avaritiam: avaritia porro hominem ad quodvis maleficium impellit. Igitur avaritia inducti adverſarii noſtri, hoc in ſe facinus admiſerunt.* Hic id, quod extremum dictum eſt, ſatis fuit exponere, ne Ennium, & cæteros poetas imitemur, quibus hoc modo loqui conceſsum eſt,

Utinam ne in nemore Pelio ſecuribus
Cæſa cecidiſſet abiegna ad terram trabes:
Neve inde navis incho andæ exordium
Cæpiſſet, quæ nunc nominatur nomine
Argo, qua vecti Argivi delecti viri,
Petebant illam pellem inauratam arietis,
Colchis, imperio regis Peliæ per dolum:
Nam nunquam hera errans mea domo efferret pedem
Medea, animo ægra, amore ſævo ſaucia.

Nam hic ſatis erat dicere (ſi id modo, quod eſset ſatis, curaſset poeta)

Utinam ne hera errans mea, domo efferret pedem
Medea.

Ergo hac quoque ab ultimo repetitione in expoſitionibus magnopere ſuperſedendum eſt. Non enim reprehenſione, ſicut aliæ complures, ſed ſua ſponte vitioſa eſt.

XXIII. Vitioſa ratio eſt, quæ ad expoſitionem non eſt accommodata, vel propter infirmitatem, vel propter vanitatem. Infirma ratio eſt, quæ non neceſsario oſtendit ita eſse, quemadmodum expoſitum eſt: velut apud Plautum,

Amicum caſtigare ob meritam noxiam,
Immane eſt facinus: verum in ætate utile,
Et conducibile,

Hæc expoſitio eſt. Videamus, quæ ratio afferatur:

Nam ego amicum hodie meum
Concaſtigabo pro commerita noxia.

Ex eo, quod ipſe facturus eſt, non ex eo, quod fieri convenit, utile quid ſit, ratiocinatur. Vana ratio eſt, quæ ex falſa cauſa conſtat, hoc modo. *Amor fugiendus non eſt. Nam ex eo veriſſima naſcitur amicitia.* Aut hoc modo; *Philoſophia vitanda eſt. Affert enim ſocordiam atque deſidiam.* Nam hæ rationes niſi falſæ eſsent, eſpoſitiones quoque earum veras eſse confiteremur. Item infirma ratio eſt, quæ non neceſsariam cauſam affert expoſitionis: velut Pacuvius,

Fortunam inſanam eſſe & cæcam & brutam perhibent Philoſophi,
Saxoque illam inſtare globoſo prædicant volubilem:
Ideo, quo ſaxum impulerit fors, cadere eo fortunam autumant.
Cæcam ob eam rem eſſe iterant, quia nihil cernat, quo ſeſe applicet.
Inſanam autem ajunt, quia atrox, incerta, iſtabiliſque ſit.

Bru-

Digitized by Google

Brutam, quia dignum atque indignum nequeat internoſcere.
Sunt autem alii Philoſophi, qui contra fortunam negant
Eſſe ullam, ſed temeritate omnia regi. Id magis
Veriſimile ajunt; quod uſus reapſe experiundo edocet.
Velut Oreſtes modo fuit Rex, *modo mendicus factus eſt:*
Naufragio res contigit: nempe ergo haud fortuna obtigit.

Nam hic Pacuvius infirma ratione utitur, cum ait, verius eſse temeritate, quam fortuna res regi. Nam utraque opinione philoſophorum fieri potuit, ut is, qui rex fuiſset, mendicus factus eſset.

XXIV. Item infirma ratio eſt, quæ videtur pro ratione afferri, ſed idem dicit, quod in expoſitione dictum eſt, hoc modo; *Magno malo eſt hominibus avaritia, idcirco quod homines magnis & multis incommodis conflictantur propter immenſam pecuniæ cupiditatem.* Nam hic aliis verbis idem per rationem dicitur, quod dictum eſt per expoſitionem. Item infirma ratio eſt, quæ minus idoneam, quam res poſtulat, cauſam ſubjicit expoſitionis, hoc modo: *Utilis eſt ſapientia, propterea quod qui ſapientes ſunt, pietatem colere conſueverunt.* Item, *utile eſt amicos veros habere. Habeas enim quibuſcum jocari poſſis.* Nam hujuſmodi in rationibus non univerſa, neque abſoluta, ſed extenuata ratione expoſitio confirmatur. Item infirma ratio eſt, quæ vel alii expoſitioni poteſt accomodari, ut facit Pacuvius, qui eandem affert rationem, quare cæca; eandem, quare bruta fortuna dicatur. In confirmatione rationis, multa & vitanda in noſtra, & obſervanda in adverſariorum ratione ſunt vitia; proptereaque diligentius conſideranda ſunt, quod accurata confirmatio rationis totam vehementiſsime comprobat argumentationem. Utuntur igitur ſtudioſe in confirmanda ratione duplici concluſione, hoc modo:

Injuria abs te afficior indigna, pater.
Nam, ſi improbum Creſphontem exiſtimaveras,
Cur me huic locabas nuptiis? ſin eſt probus,
Cur talem invitam invitum cogis linquere?

Quæ hoc modo concludentur, aut ex contrario convertentur, aut ex ſimplici parte reprehendentur. Ex contrario hoc modo,

Nulla te indigna, nata, afficio injuria.
Si probus eſt, bene locavi: ſin autem improbus,
Divortio te liberabo incommodis.

Ex ſimplici parte reprehendentur, ſi ex duplici concluſione alterutra pars diluitur, hoc modo:

Nam ſi improbum Creſphontem exiſtimaveras,
Cur me huic locabas nuptiis? Duxi probum.
Erravi: poſt cognovi, & fugio cognitum.

Ergo reprehenſio hujus concluſionis duplex eſt; acutior illa ſuperior, facilior hæc poſterior ad excogitandum.

XXV. Item vitioſa eſt confirmatio rationis, cum ea re quæ plura ſignificat, abutimur pro certo unius rei ſigno, hoc modo. *Neceſſe eſt, quoniam pallet, ægrotaſſe:* aut, *Neceſſe eſt peperiſſe, quoniam ſuſtinet puerum infantem.* Nam hæc ſua ſponte certa ſigna non habent, ſi non cætera quoque ſimilia concurrant. Quod ſi concurrerint, nonnihil hujuſmodi ſigna

adau-

adaugent ſuſpicionem. Item vitioſum eſt, cum vel in alium, vel in eum ipſum, qui dicit, id, quod in adverſarium dicitur, poteſt convenire, hoc modo:

Miſeri ſunt, qui uxores ducunt: at tu duxiſti alteram.

Item vitioſum eſt id, quod vulgarem habet defenſionem, hoc modo: *Iracundia inductus peccavit, aut adoleſcentia, aut amore.* Hujuſcemodi enim deprecationes ſi probabuntur, impune maxima peccata dilabentur. Item vitioſum eſt, cum id pro certo ſumitur, quod inter omnes non conſtat, quia etiam nunc in controverſia eſt, hoc modo,

Eho tu, dii, quibus eſt poteſtas motus ſuperum, atque inferum,
Pacem inter ſe conciliant, conferunt concordiam.

Nam ita pro ſuo jure hoc exemplo uſum Creſphontem Ennius induxit, quaſi jam ſatis certis rationibus ita eſſe demonſtraſſet. Item vitioſum eſt, quod jam quaſi ſero, atque acto negotio dici videtur, hoc modo: *In mentem mihi ſi veniſſet, Quirites, non commiſiſſem, ut hunc in locum res veniret; nam hoc, aut hoc feciſſem: ſed me tum hæc ratio fugit.* Item vitioſum eſt, cum id, quod in aperto delicto poſitum eſt, tamen aliqua levi tegitur defenſione, hoc modo:

Cum te expetebant omnes, florentiſſimo
Regno reliqui: nunc deſertum ab omnibus,
Summo periclo ſola ut reſtituam paro.

XXVI. Item vitioſum eſt, quod in aliam partem, ac dictum ſit, poteſt accipi. Id eſt hujuſmodi, ut, ſi quis potens ac factioſus in concione dixerit, *Satius eſt uti regibus, quam malis legibus.* Nam & hoc tametſi rei arguendæ cauſa poteſt ſine malitia dici, tamen propter potentiam ejus, qui dicit, non dicitur ſine atroci ſuſpicione. Item vitioſum eſt, falſis aut vulgaribus definitionibus uti. Falſæ ſunt hujuſmodi, ſi quis dicat injuriam eſſe nullam, niſi quæ ex pulſatione, aut convicio conſtet. Vulgares ſunt, quæ nihilominus in aliam rem transferri poſſunt: ut ſi quis dicat, *Quadruplator, ut breviter deſcribam, capitalis eſt. Eſt enim improbus, & peſtifer civis.* Nam nihilo magis quadruplatoris, quam furis, quam ſicarii, aut proditoris attulit definitionem. Item vitioſum eſt pro argumento ſumere, quod in diſquiſitione poſitum eſt: ut, *ſi quis, quem furti arguat, dicat, eum eſſe hominem improbum, avarum, fraudolentum: ei rei teſtimonium eſſe, quod ſibi furtum fecerit.* Item vitioſum eſt, controverſiam controverſia diſſolvere, hoc modo: *Non convenit, Cenſores, iſtum vobis ſatisfacere ex eo, quod ait, ſe non potuiſſe adeſſe, ita ut juratus fuerat. Quod ſi ad exercitum non veniſſet, idne tribuno militum diceret?* Hoc ideo vitioſum eſt, quia non expedita, aut judicata res, ſed impedita, & in ſimili controverſia poſita, exempli loco perfertur. Item vitioſum eſt, cum id, de quo ſumma controverſia eſt, parum expeditur, & quaſi tranſactum ſit, relinquitur, hoc modo:

Aperte ſatur dictio, ſi intelligas.
Tali dari arma, qualis qui geſſit, fuit,
Jubet, potiri ſi ſtudeamus Pergamo:
Quæ ego profiteor eſſe mea, me æquum eſt frui
Fraternis armis, mihique adjudicarier,
Vel quod propinquus, vel quod virtutis æmulus.

Item vitioſum eſt, ipſum ſibi in ſua ora-

o atione diſsentire, & contra ea, quæ ante dixerit, dicere, hoc modo:

Quare accuſem hunc, nequeo expu-tando evolvere.

Nam ſi veretur, quid eum accuſem qui eſt probus?

Sin inverecundum animi ingenium poſſidet,

Quid eum accuſem, qui id parvi auditu exiſtimet?

XXVII. Non incomoda ratione videtur ſibi oſtendiſſe, quare non accuſaret. Quid quod poſtea ait?

Nunc ego te ab ſummo jam detexam exordio.

Item vitioſum eſt, quod dicitur contra judicis voluntatem, aut eorum, qui audiunt, ſi aut partes, quibus illi ſtudent, aut homines, quos illi caros habent, lædantur, aut aliquo hujuſmodi vitio lædatur auditoris voluntas. Item vitioſum eſt, non omnes res confirmare, quas pollicitus ſis in expoſitione. Item verendum eſt, ne de alia re dicatur, cum alia de re controverſia ſit, inque hujuſmodi vitio conſiderandum eſt, ne aut ad rem addatur quid, aut quippiam de re detrahatur; aut tota cauſa mutata in aliam cauſam derivetur. Uti apud Pacuvium Zethus cum Amphione, *quorum controverſia cum de muſica inducta ſit, diſputatio in ſapientiæ rationem, & virtutis utilitatem conſumitur.* Item conſiderandum eſt, ne aliud accuſatoris criminatio contineat, aliud defenſoris ratio purget: quod ſæpe conſulto multi ab reo faciunt, anguſtiis cauſæ coacti. Uti *ſi quis cum accuſetur, ambitu magiſtratum petiſſe, ab imperatoribus ſæpenumero ſe apud exercitum donatum eſſe dicat.* Hoc ſi diligenter in adverſariorum oratione obſervaverimus, ſæpe deprehendemus, & in hujuſmodi deprehenſione oſtendemus & eos de ea re quid dicant, non habere. Item vitioſum eſt, artem aut ſcientiam aut ſtudium quodpiam vituperare propter eorum vitia, qui in eo ſtudio ſunt: veluti, *qui rhetoricam vituperant, propter alicujus oratoris vituperandam vitam.* Item vitioſum eſt, ex eo, quod perperam factum, eſſe conſtat, putare oſtendi, a quo homine factum eſt, hoc modo: *Mortuum deformatum, tumore præditum, coloratum fuiſſe conſtat. Ergo veneno necatus eſt.* Deinde, ſi ſit uſque in eo occupatus (ut multi faciunt) venenum datum, vitio non mediocri conflictetur. Non enim factumne ſit, quæritur, ſed a quo factum ſit.

XXVIII. Item vitioſum eſt, in comparandis rebus alteram rem efferre, de altera mentionem non facere, aut negligentius diſputare: ut ſi comparetur, *utrum ſatius ſit populum frumentum accipere, an non:* quæ commoda ſint in altera re, curet enumerare: quæ in altera incommoda ſint, velut depreſſa prætereat; aut ea, quæ minima ſunt, dicat. Item vitioſum eſt, in rebus comparandis neceſſe putare alteram rem vituperari, cum alteram laudes. Quod genus, ſi quæratur, *utris major honor habendus ſit, Albenſibus, an Venuſinis*, quod reipublicæ & populo Romano profuerunt, & is, qui dicit alteris, alteros lædat. Non enim neceſſe eſt, ſi alteros præponas, alteros vituperare Fieri enim poteſt, ut, cum alteros magis laudaris, aliquam alteris laudis partem attribuas, ne cupide pugnaſſe contra veritatem puteris. Item vitioſum eſt, de nomine & vocabulo ejus rei controverſiam ſtruere, quam rem conſuetudo poteſt optime judicare. Velut Sulpicius, qui intercef-

reſſerat, ne exules, quibus cauſam dicere non licuiſſet, reducerentur; idem poſterius immutata voluntate, cum eandem legem ferret, aliam ſeſe ferre dicebat propter nominum commutationem: nam *non exules*, ſed *vi ejectos* ſe reducere ajebat; perinde quaſi id fuiſſet in controverſia, quo illi nomine appellarentur a populo Romano, aut perinde quaſi non omnes, quibus aqua & igni interdictum eſt, exules appellentur. Verum illi fortaſſe ignoſcimus, ſi cum cauſa fecit: nos tamen intelligamus, vitioſum eſſe intendere controverſiam propter nominum mutationem.

XXIX. Quoniam exornatio conſtat ex ſimilibus, & exemplis, & amplificationibus, ex judicatis, & cæteris rebus, quæ pertinent ad exaggerandam & collocupletandam argumentationem, quæ ſint iis rebus vitia, conſideremus. Simile vitioſum eſt, quod ex aliqua parte diſſimile eſt, nec habet parem rationem comparationis, aut ſibi ipſi obeſt qui affert. Exemplum vitioſum eſt, ſi aut falſum eſt, ut reprehendatur: aut ſi improbum, ut non ſit imitandum: aut majus, aut minus, quam res poſtulabit. Res judicata vitioſe profertur, ſi aut diſſimili de re proferatur; aut de ea re, de qua controverſia non eſt; aut ſi improba: aut ejuſmodi, ut aut plures, aut magis idoneæ res judicatæ ab adverſariis proferri poſſint. Item vitioſum eſt id, quod adverſarii factum eſſe confiteantur, de eo argumentari, & planum facere factum eſſe. Nam id tantum augeri oportet. Item vitioſum eſt, id augere, quod convenit doceri, ut, *ſi quis quem arguat hominem occidiſſe*, & antequam ſatis idoneas argumentationes attulerit, augeat peccatum, & dicat, nihil indignius eſſe, quam hominem occidere. Non enim, utrum indignum ſit, an non, ſed factumne ſit quæritur. Complexio vitioſa eſt, quæ non, ut quidque primum dictum eſt, primum complectitur, & quæ non breviter concludit, & quæ non ex enumeratione certum & conſtans aliquid relinquit, ut intelligatur, quid propoſitum in argumentatione ſit, quid deinde ratione, quid confirmatione, quid tota argumentatione demonſtratum.

XXX. Concluſiones, quæ apud Græcos ἐπίλογοι nominantur, tripertitæ ſunt. Nam conſtant ex enumeratione, amplificatione, & commiſeratione. In quatuor locis uti poſſumus concluſionibus; in principio, ſecundum narrationem, ſecundum firmiſſimam argumentationem, in concluſione. Enumeratio eſt, per quam colligimus & commonemus, quibus de rebus verba fecerimus, breviter: ut renovetur, non redintegretur oratio: & ordine, quidquid erit dictum referamus, ut auditor, ſi memoriæ mandaverit, ad id, quod ipſa meminerit, reducatur. Item curandum eſt, ne aut ab exordio, aut a narratione repetatur orationis enumeratio. Ficta enim, & dedita opera comparata oratio videbitur eſſe, aut artificii ſignificandi, aut ingenii venditandi, aut memoriæ oſtentandæ cauſa. Quapropter initium enumerationis ſumendum eſt a diviſione. Deinde ordine breviter exponendæ ſunt res, quæ tractatæ erunt in confirmatione, & confutatione. Amplificatio eſt res, quæ per locum communem inſtigationis auditorum cauſa ſumitur. Loci communes ex decem præceptis commodiſſime ſumuntur adaugendi criminis cauſa. Primus locus ſumitur

ab auctoritate, cum commemoramus. quantæ curæ ea res fuerit diis immortalibus, aut Majoribus noſtris, regibus, civitatibus, nationibus, hominibus ſapientiſſimis, ſenatui. Item maxime quo modo de his rebus legibus ſancitum ſit. Secundus locus eſt: cum conſideramus, illæ res, de quibus criminamur, ad quos pertineant: utrum ad omnes, quod atrociſſimum eſt; an ad ſuperiores, quod genus ii ſunt, a quibus auctoritatis locus communis ſumitur; an ad pares, hoc eſt, in eiſdem partibus animi, corporis, fortunarum poſitos; an ad inferiores, qui omnibus his rebus antecelluntur. Tertius locus eſt, quo percunctamur, quid ſit eventurum, ſi omnibus idem concedatur: & ea re neglecta, oſtendemus, quid periculorum aut incommodorum conſequatur. Quartus locus eſt, quo demonſtratur, ſi huic ſit remiſſum, multos alacriores ad maleficia futuros, quos adhuc expectatio judicii remoratur. Quintus locus eſt, per quem oſtendimus, ſi ſemel aliter judicatum ſit, nullam rem fore, quæ incommodo mederi, aut erratum judicum corrigere poſſit. Quo in loco non incommodum erit uti cæterarum rerum comparatione, ut oſtendemus, alias res poſſe aut vetuſtate ſedari, aut conſilio corrigi: hujus rei aut leniendæ, aut corrigendæ nullam rem adjumento futuram. Sextus locus eſt, cum oſtendemus ex conſulto factum, & dicemus voluntario facinori nullam excuſationem; imprudentiæ juſtam deprecationem paratam. Septimus locus eſt, quo oſtendemus tetrum facinus, crudele, nefarium, tyrannicum eſſe: quod genus, injuriæ mulierum, aut earum rerum aliquid, quarum rerum cauſam bella ſuſcipiuntur, & cum hoſtibus de vita dimicatur. Octavus locus eſt, quo oſtendimus, non vulgare, ſed ſingulare eſſe maleficium, ſpurcum, nefarium, inuſitatum, quo maturius & atrocius vindicandum ſit. Nonus locus conſtat ex peccatorum comparatione, quaſi cum dicemus, majus eſſe maleficium ſtuprare ingenuam, quam ſacrum legere: quod propter egeſtatem alterum, alterum propter imperantem ſuperbiam fiat. Decimus locus eſt, per quem omnia, quæ in negotio gerundo acta ſunt, quæque rem conſequi ſolent, exponemus acriter, & crimінoſe, & diligenter, ut agi res, & geri negotium videatur, rerum conſequentium enumeratione.

XXXI. Miſericordia commovebitur auditoris animus, ſi variam fortunarum commutationem dicemus; ſi oſtendemus, in quibus commodis fuimus, quibuſque incommodis ſimus, comparatione. Si, quæ nobis futura ſint, niſi cauſam obtinuerimus, enumerabimus, & oſtendemus. Si ſupplicabimus, & nos ſub eorum, quorum miſericordiam captabimus, poteſtatem ſubjiciemus. Si, quid noſtris parentibus, liberis, cæteris neceſſariis caſurum ſit propter noſtras calamitates, aperiemus, & ſimul oſtendemus, illorum nos ſolitudine & miſeria, non noſtris incommodis dolere. Si de clementia, humanitate, miſericordia noſtra, qua in alios uſi ſumus, aperiemus. Si nos ſemper, aut diu in malis fuiſſe oſtendemus. Si noſtrum fatum, aut fortunam conqueremur. Si animum noſtrum fortem, patientem incommodorum oſtendemus futurum. Commiſerationem brevem eſſe oportet. *Nihil enim lacryma citius areſcit.* Fere locos obſcuriſſimos totius artificii tractavimus in hoc libro.

bro. Quapropter huic volumini modus hic ſit. Reliquas præceptiones, quoad videbitur, in tertium librum transferemus. Hæc ſi, ut conquiſite conſcripſimus, ita tu diligenter fueris conſecutus, & nos induſtriæ fructus ex tua ſcientia capiemus, & tute noſtram diligentiam laudabis, tuaque perceptione lætabere: tu ſcientior eris præceptorum artificio, nos alacriores ad reliquum perſolvendum. Verum hæc futura ſatis ſcio. Te enim non ignoro. Nos deinceps ad cætera præcepta tranſeamus, ut, quod libentiſſimæ facimus, tuæ voluntati rectiſſimæ morem geramus.

RETHORICORUM

AD C. HERENNIUM

LIBER III.

I. AD omnem judicialem cauſam quemadmodum conveniret inventionem rerum accommodari, ſatis abundanter, ut arbitror, ſuperioribus libris demonſtratum eſt. Nunc earum rationem rerum inveniendarum, quæ pertinebant ad cauſas deliberativas & demonſtrativas, in hunc librum tranſtulimus, ut omnis inveniendi præceptio tibi quamprimum perſolveretur. Reliquæ quatuor partes erant artificii. De tribus partibus in hoc libro dicemus, diſpoſitione, pronuntiatione, memoria. De elocutione, quia plura dicenda videbantur, in quarto libro conſcribere maluimus: quem, ut arbitror, tibi librum celeriter abſolutum mittemus, ne quid tibi rhetoricæ artis deeſſe poſſit. Interea prima quæque & nobiſcum, cum voles, & interdum ſine nobis legendo conſequere; nequid impediare, quin ad hanc utilitatem, pariter nobiſcum progredi poſſis. Nunc tu fac attentum te præbeas: nos proficiſci ad inſtituta pergemus.

II. Deliberationes partim ſunt hujuſmodi, ut quæratur, utrum potius faciendum ſit: partim huiuſmodi, uti, quid potiſſimum faciendum ſit, conſideretur. Utrum potius, hoc modo: *Carthago tollenda, an relinquenda videatur*. Quid potiſsimum hoc pacto: ut, *ſi Annibal conſultet, cum ex Italia Carthaginem arceſſitur, in Italia remaneat; an domum redeat; an in Ægyptum profectus occupet Alexandriam*. Item deliberationes partim ipſæ propter ſe conſultandæ ſunt: ut *ſi deliberet ſenatus, captivos ab hoſtibus redimat, an non*; partim propter aliquam extraneam cauſam veniunt in deliberationem & conſultationem; ut *ſi deliberet ſenatus, bello Italico ſolvatne legibus Scipionem, ut eum liceat ante tempus conſulem fieri*; partim & propter ſe ſunt deliberandæ, & magis propter extraneam cauſam veniunt in conſultationem; ut, *ſi deliberet ſenatus, bello Italico ſociis civitatem det, an non*. In quibus cauſis rei natura faciet deliberationem, omnis ratio ad ipſam rem accommodabitur. In quibus extranea cauſa conficiet deliberationem, in his ea ipſa cauſa erit adaugenda, aut depri-

Digitized by Google

primenda. Omnem rationem eorum qui ſententiam dicent, finem ſibi conveniet utilitatis proponere, ut omnis eo totius orationis ratio conferatur. Utilitas in duas partes in civili conſultatione dividitur, tutam, & honeſtam: Tuta eſt, quæ conficit inſtantis, aut conſequentis periculi vitationem qualibet ratione. Hæc diſtribuitur in vim, & dolum: quorum aut alterum ſeparatim, aut utrumque ſumemus conjunctim. Vis decernitur per exercitus, claſſes, arma, tormenta, evocationes hominum, & alias hujuſmodi res. Dolus conſumitur in pecunia, pollicitatione, diſſimulatione, maturatione, mentione, & cæteris rebus, de quibus magis idoneo tempore loquemur, ſi quando de re militari, aut de adminiſtratione reipublicæ ſcribere velimus. Honeſta res dividitur in rectum, & laudabile. Rectum eſt, quod cum virtute & officio fit. Id dividitur in prudentiam, juſtitiam, fortitudinem, modeſtiam. Prudentia eſt calliditas, quæ ratione quadam poteſt delectum habere bonorum & malorum. Dicitur item prudentia, ſcientia cujuſdam artificii. Item appellatur prudentia, multarum rerum memoria & uſus complurium negotiorum. Juſtitia eſt æquitas, jus unicuique tribuens pro dignitate cujuſque. Fortitudo eſt rerum magnarum appetitio, & rerum humilium contemptio, & laboris cum utilitatis ratione perpeſſio. Modeſtia eſt in animo continens moderatio cupiditatum.

III. Prudentiæ partibus utemur in dicendo, ſi commoda cum incommodis conferemus, cum alterum ſequi, vitare alterum cohortabimur: aut ſi quam ad rem cohortabimur aliquem, cujus rei aliquam diſciplinabilem ſcientiam poterimus habere; & quo modo, aut qua quidque ratione fieri oporteat, oſtendemus: aut ſi ſuadebimus quippiam, cujus rei geſtæ aut præſentem, aut auditam memoriam poterimus habere: qua in re facile id, quod velimus, exemplo allato perſuadere poſſimus. Juſtitiæ partibus utemur, ſi aut innocentum, aut ſupplicum dicemus miſereri oportere: ſi oſtendemus bene merentibus gratiam referri convenire: ſi demonſtrabimus ulciſci male meritos oportere: ſi fidem magnopere cenſebimus conſervandam: ſi leges & mores civitatis egregie dicemus ſervari oportere: ſi ſocietates, atque amicitias ſtudioſe dicemus coli convenire: ſi, quod jus in parentes, deos, patriam natura comparavit, id religioſe colendum demonſtrabimus: ſi hoſpitia, clientelas, cognationes, affinitates caſte colendas eſſe dicemus: ſi nec prece, nec pretio, nec gratia, nec periculo, nec ſimultate a via recta oſtendemus deduci oportere: ſi dicemus in omnibus jus æquabile ſtatui convenire. His atque hujuſmodi partibus juſtitiæ ſi quam rem in concione, aut in conſilio faciendam cenſebimus, juſtam eſſe oſtendemus, contrariis injuſtam. Ita fiet, ut eiſdem locis & ad ſuadendum, & ad diſſuadendum ſimus comparati. Sin fortitudinis retinendæ cauſa faciendum quid eſſe dicemus, oſtendemus, res magnas & celſas ſequi, & appeti oportere, & item res humiles, & indignas viris fortibus; vel viros fortes propterea contemnere oportere, nec idoneas dignitate ſua judicare. Item a nulla re honeſta, periculi aut laboris magnitudine deduci oportere, antiquiorem mortem turpitudine haberi: nullo do-

lo-

lore cogi, ut ab officio recedatur: nullius rei pro veritate metuere inimicitias: quodlibet pro patria, parentibus, hoſpitibus, amicis, & iis rebus, quas juſtitia colere cogit, adire periculum, & quemlibet ſuſcipere laborem. Modeſtiæ partibus utemur, ſi nimias libidines honoris, pecuniæ, ſimiliumque rerum vituperabimus. Si unamquamque rem certo naturæ termino deſiniemus. Si quoad cuique ſatis ſit, oſtendemus, & nimium progredi diſſuadebimus, & modum unicuique rei ſtatuemus. Hujuſmodi partes ſunt virtutis, amplificandæ, ſi ſuadebimus; attenuandæ, ſi ab his dehortabimur, ut hæc attenuentur, quæ ſupra demonſtravi. Nam nemo erit, qui cenſeat a virtute recedendum: verum aut res non hujuſmodi dicatur eſſe, ut virtutem poſſimus egregiam experiri, aut in contrariis potius rebus, quam in his, virtus conſtare oſtendatur. Item ſi quo pacto poterimus, quam is, qui contra dicet, juſtitiam vocaverit, nos demonſtrabimus ignaviam eſſe, & inertiam, ac pravam libertatem: quam prudentiam appellarit, ineptam, & garrulam, & odioſam ſcientiam eſſe dicemus: quam ille modeſtiam dicet eſſe, eam nos inertiam, & diſſolutam negligentiam dicemus: quam ille fortitudine nominarit, eam nos gladiatoriam, & inconſideratam appellabimus temeritatem.

IV. Laudabile eſt, quod conficit honeſtam, & præſentem, & ſequentem commemorationem. Hoc nos eo a recto ſeparavimus, non quod hæ quatuor partes, quæ ſubjiciuntur ſub vocabulo recti, hanc honeſtatis commemorationem dare non ſoleant: ſed quamquam ex recto laudabile naſcatur, tamen in dicendo ſeorſum tractandum eſt hoc ab illo. Neque enim ſolum laudis cauſa rectum ſequi convenit, ſed ſi laus conſequitur, duplicatur recti appetendi voluntas. Cum igitur erit demonſtrandum rectum, laudabile eſſe demonſtrabimus aut ab idoneis hominibus, ut ſi qua res honeſtiori ordini placeat, quæ a deteriori ordine improbetur: aut ab aliquibus ſociis, aut omnibus civibus, exteris nationibus, poſteriſque noſtris. Cum hujuſmodi locorum diviſio ſit in conſultatione, breviter aperienda eſt totius tractatio cauſæ. Exordiri licebit; vel a principio, vel ab inſinuatione, vel iiſdem rationibus, quibus in judiciali cauſa. Si cujus rei narratio incidet, eadem ratione narrare oportebit. Quoniam in hujuſmodi cauſis finis eſt utilitas, & ea dividitur in rationem tutam atque honeſtam: ſi utrumque poterimus oſtendere, utrumque pollicebimur nos in dicendo demonſtraturos eſſe: ſin alterum demonſtraturi erimus, ſimpliciter, quod dicturi ſumus, oſtendemus. At ſi noſtram rationem tutam eſſe dicemus, diviſione utemur in vim, & conſilium. Nam, quod in docendo rei dilucidandæ cauſa dolum appellavimus, id in dicendo honeſtius conſilium appellabimus. Si rationis noſtræ ſententiam rectam eſſe dicemus, & omnes partes recti incident; quadripartita diviſione utemur. Si non incident, quot erunt, tot exponemus in dicendo. In confirmatione & confutatione utemur locis, quos ante oſtendimus, noſtris confirmandis, contrariis confutandis. Argumentationis artificioſe tractanda ratio de ſecundo libro petetur.

V. Sed ſi acciderit, ut in conſultatione alteri ab tuta ratione, alteri

ab

Digitized by Google

ab honeſta, ſententia ſit, ut in deliberatione eorum, qui a Pœnis circumſeſſi deliberant quid agant: qui tutam rationem ſequi ſuadebit, his locis utetur: nullam rem utiliorem eſſe incolumitate: virtutibus uti neminem poſſe, qui ſuas rationes in tuto non collocarit; ne deos quidem eſſe auxilio iis, qui ſe inconſulto in periculum mittant: honeſtum nihil oportere exiſtimari, quod non ſalutem pariat. Qui tutæ rei præponet rationem honeſtam, his locis utetur: virtutem nullo tempore relinquendam. Vel dolorem, ſi is timeatur; vel mortem, ſi ea formidetur, dedecore, & infamia leviorem eſſe conſiderare, quæ ſit turpitudo conſecutura. At non Immortalitatem, neque æternam Incolumitatem conſequi: nec eſſe exploratum, illo vitato periculo, nullum in aliud periculum venturos: virtute vel ultro ad mortem proficiſci, eſſe præclarum: Fortitudini fortunam quoque eſſe adjumento ſolere: eum tute vivere, qui honeſte vivat, non qui in præſentia incolumis ſit: & eum, qui turpiter vivat, incolumem in perpetuum eſſe non poſſe. Concluſionibus fere ſimilibus in his, & judicialibus cauſis uti ſolemus, niſi quod in his maxime conducit quamplurima rerum ante geſtarum exempla proferre.

VI. Nunc ad demonſtrativum genus cauſæ tranſeamus. Quoniam hæc cauſa dividitur in laudem, & vituperationem, quibus ex rebus laudem conſtituerimus, ex contrariis rebus erit vituperatio comparanda. Laus igitur poteſt eſſe rerum externarum, & corporis, & animi. Rerum externarum ſunt ea, quæ cauſa, aut fortuna ſecunda, aut adverſa, accidere poſſunt: ut genus, educatio, divitiæ, poteſtates, gloriæ, civitas, amicitiæ, & quæ hujuſmodi ſunt, & ea, quæ his ſunt contraria. Corporis ſunt ea, quæ natura corpori attribuit commoda, aut incommoda; ut velocitas, vires, dignitas, valetudo, & quæ contraria ſunt. Animi ſunt ea, quæ conſilio, & cogitatione noſtra conſtant: ut prudentia, juſtitia, fortitudo, modeſtia, & quæ contraria ſunt. Erit igitur hæc confirmatio & confutatio nobis. In hujuſmodi igitur cauſa principium ſumetur aut a noſtra, aut ab ejus, de quo loquemur, aut ab eorum, qui audient, perſona, aut ab re. A noſtra, ſi laudabimus, dicemus aut officio facere, quod cauſa neceſſitudinis intercedat, aut ſtudio, quod ejuſmodi virtutis ſit, ut omnes commemorare debeant velle: aut quod rectum ſit ex aliorum laude oſtendere, qualis noſter animus ſit. Si vituperabimus, aut merito facere, quod ita tractati ſimus: aut ſtudio, quod utile putemus eſſe, ab omnibus unicam malitiam atque nequitiam cognoſci: aut quod placeat oſtendi, quid nobis diſpliceat, ex aliorum vituperatione. Ab ejus perſona, de quo loquemur; ſi laudabimus; vereri nos dicemus, ut illius facta verbis conſequi poſſimus: omnes homines illius virtutes prædicare oportere: ipſa facta omnium laudatorum eloquentiam anteire. Si vituperabimus; ea, quæ videbimus contraria, paucis verbis commutatis, dici poſſe, dicemus: ut paulo ante exempli cauſa demonſtratum eſt, ab auditorum perſona, ſi laudabimus, quoniam non apud ignotos laudemus, nos monendi cauſa pauca eſſe dicturos: aut ſi erunt ignoti, ut talem virum velint

co-

cognoſcere, petemus: quoniam in eodem virtutis ſtudio ſint, apud quos laudemus, quo ille, qui laudatur, fuerit, aut ſit, ſperare nos facile iis, quibus velimus, hujus facta probaturos. Contraria vituperatio: quoniam norint, pauca de nequitia ejus nos eſſe dicturos: quod ſi ignorent, petemus ut cognoſcant, uti malitiam vitare poſſint: quoniam diſſimiles ſint, qui audiunt, atque ille, qui vituperatur, nos ſperare illius vitam vehementer improbaturos. Ab rebus ipſis, incertos eſſe, quid potiſſimum laudemus. Vereri nos, ne, cum multa dixerimus, plura prætereamus; & quæ ſimiles ſententias habebunt: quibus ſententiis contraria ſumuntur a vituperatione.

VII. Principio tractato ab aliqua harum, quas ante commemoravimus, rationum, narratio non erit ulla, quæ neceſſario conſequatur: ſed ſi qua inciderit, cum aliquod factum ejus de quo loquemur, nobis narrandum ſit cum laude, aut vituperatione, præceptio narrandi de primo libro repetetur. Diviſione hac utemur. Primo exponemus, quas res laudaturi ſumus, aut vituperaturi. Deinde, ut quæque, quove tempore res erit geſta, ordine dicemus, ut, quid quamque tute, cauteque egerit, intelligatur. Sed exponere oportebit animi virtutes, aut vitia. Deinde commoda, aut incomoda corporis, aut rerum externarum, quomodo ab animo tractata ſint, demonſtrare. Ordinem hunc adhibere in demonſtranda vita debemus. Ab externis rebus: genus, in laude, quibus majoribus natus ſit: ſi bono genere, parem aut excelſiorem fuiſſe: ſi humili genere, ipſum in ſuis non in majorum virtutibus habuiſſe præſidium. In vituperatione, ſi bono genere, dedecori majoribus fuiſſe: ſi malo, tamen his ipſis detrimento fuiſſe. Educatio, in laude, bene, & honeſte, in bonis diſciplinis per omnem pueritiam educatum eſſe: in vituperatione, e contrario. Deinde tranſire oportet ad corporis commoda. A natura, in laude: ſi ſit dignitas, atque forma, laudi fuiſſe eam; non quemadmodum cæteris, detrimento atque dedecori: ſi vires, atque velocitas egregia; honeſtis exercitationibus & induſtriis diemus comparata: ſi valetudo perpetua, diligentia, & temperantia cupiditatum. In vituperatione, ſi erunt hæc corporis commoda, male his uſum dicemus, quæ caſu & natura, tanquam quilibet gladiator, habuerit; ſi non erunt præter formam, omnia ipſius culpa, & intemperantia non fuiſſe dicemus. Deinde revertemur ad extraneas res, & in his, animi virtutes, aut vitia quæ fuerint, conſiderabimus: divitiæ, an paupertas fuerit, & quæ poteſtates, quæ gloriæ, quæ amicitiæ, quæ inimicitiæ, & quid fortiter in inimicitiis gerendis fecerit; cujus cauſa ſuſceperit inimicias, qua fide, benevolentia, officio geſſerit amicitias. In divitiis qualis, aut in paupertate cujuſmodi fuerit: quemadmodum habuerit in poteſtatibus gerendis animum. Si interierit, cujuſmodi mors ejus fuerit, cujuſmodi res mortem ejus ſit conſecuta.

VIII. Ad omnes autem res, in quibus animus hominis maxime conſideratur, illæ quatuor animi virtutes erunt accomodandæ: ut, ſi laudemus, aliud juſte, aliud prudenter factum eſſe dicamus: ſin vituperemus, e contrario, aliud injuſte, aliud igna-

ve, aliud immodeſte, aliud ſtulte factum eſſe dicamus: perſpicuum eſt jam nimirum ex hac diſpoſitione, quemadmodum ſit tractanda tripartita diviſio laudis & vituperationis, ſi illud etiam aſſumpſerimus; non neceſſe eſſe nos omnes has partes in laudem, aut vituperationem transferre, propterea quod ſæpe ne incidunt quidem: ſæpe ita tenuiter incidunt, ut non ſint neceſſariæ dictu. Quapropter eas partes, quæ firmiſſimæ videbuntur, legere oportebit. Concluſionibus brevibus utemur, enumeratione ad exitum cauſæ: in ipſa cauſa crebas & breves amplificationes interponemus per locos communes. Nec hoc genus cauſæ, eo quod raro accidit in vita, negligentius conſiderandum eſt. Neque enim id, quod poteſt accidere, ut faciendum ſit aliquando, non oportet velle quam accommodatiſſime poſſe facere. Et, ſi ſeparatim hæc cauſa minus ſæpe tractatur; at in judicialibus, & in deliberativis cauſis ſæpe magnæ partes verſantur laudis, aut vituperationis. Quare in hoc quoque genere cauſæ nonnihil induſtriæ conſummandum putamus. Nunc, abſoluta nobis difficillima partes rhetoricæ, hoc eſt, inventione perpolita, atque ad omne cauſæ genus accommodata, tempus eſt ad cæteras partes proficiſci. Deinceps igitur de diſpoſitione dicemus.

IX. Quoniam diſpoſitio eſt, per quam illa quæ invenimus, in ordinem redigimus, ut certo quidque loco pronuntietur: videndum eſt, cujuſmodi rationem in diſponendo habere conveniat. Genera diſpoſitionis ſunt duo: unum ab inſtitutione artis profectum: alterum ad caſum temporis accomodatum. Ex inſtitutione artis diſponimus, cum ſequemur eam præceptionem, quam in primo libro expoſuimus, hoc eſt, ut utamur principio, narratione, diviſione, confirmatione, confutatione, concluſione: & hunc ordinem, quemadmodum præceptum eſt ante, in dicendo ſequemur. Item ex inſtitutione artis, non modo totas cauſas per orationem, ſed per ſingulas quoque argumentationis partes diſponemus, quemadmodum in ſecundo libro, docuimus, id eſt, expoſitionem, rationem, confirmationem rationis, exornationem, complexionem. Hæc igitur duplex diſpoſitio eſt, una per orationes, altera per argumentationes, ab inſtitutione artis profecta. Eſt autem & alia diſpoſitio, quæ, cum ab ordine artificioſo recedendum eſt, oratoris judicio ad tempus accommodatur: ut ſi a narratione dicere incipiamus, aut ab aliqua firmiſſima argumentatione, aut a literarum aliquarum recitatione, aut ſi ſecundum principium confirmatione utamur, deinde narratione: aut, ſi quam hujuſmodi permutationem ordinis faciamus: quorum nihil, niſi cauſa poſtulet, fieri oportebit. Nam ſi vehementer aures auditorum obtuſæ videbuntur, atque animi defatigati ab adverſariis multitudine verborum, commode poterimus principio ſuperſedere, & exordiri cauſam aut a narratione, aut ab aliqua firma argumentatione. Deinde, ſi commodum erit, quia non ſemper neceſſe eſt, ad principii ſententiam reverti licebit.

X. Si cauſa noſtra magnam difficultatem videbitur habere, ut nemo æquo animo principium poſſit audire; a narratione cum inceperimus, ad principii ſententiam revertamur licebit.

bit. Si narratio parum probabilis eſt, exordiemur ab aliqua firma argumentatione. His commutationibus, & translationibus partium ſæpe uti neceſſe eſt, cum ipſa res artificioſam diſpoſitionem artificioſe commutare cogit. In confirmatione, & confutatione argumentationum diſpoſitiones hujuſmodi convenit habere: firmiſſimas argumentationes in primis & in poſtremis cauſæ partibus collocare: mediocres, & neque inutiles ad dicendum, neque neceſſarias ad probandum, quæ ſi ſeparatim ac ſingulæ dicantur, infirmæ ſint, cum cæteris conjunctæ, firmæ, & probabiles fiant, interponi, & in medio collocari oportet. Nam re narrata, ſtatim expectat animus auditoris, ex qua re cauſa confirmari poſſit. Quapropter continuo firmam aliquam oportet inferre argumentationem. Et quoniam nuperrime dictum facile memoriæ mandatur, utile eſt, cum dicere deſinamus, recentem aliquam relinquere in animis auditorum bene firmam argumentationem. Hæc diſpoſitio locorum, tamquam inſtructio militum, facillime in dicendo, ſicut illa in pugnando, parare poterit victoriam.

XI. Pronuntiationem multi maxime utilem oratori dixerunt eſſe, & ad perſuadendum plurimum valere. Nos quidem unum de quinque rebus plurimum poſſe non facile dixerimus; nec egregie magnam eſſe utilitatem in pronuntiatione, audacter confirmaverimus. Nam commodæ inventiones, & concinnæ verborum elocutiones, & partium cauſæ artificioſæ diſpoſitiones, & horum omnium diligens memoria, ſine pronuntiatione, non plus, quam ſine his rebus pronuntiatio ſola valere poterit. Quare, quia nemo de ea re diligenter ſcripſit (nam omnes vix poſſe putarunt de voce, & vultu, & geſtu dilucide ſcribi, cum hæ res ad ſenſus noſtros pertinerent) & quia magnopere ea pars à nobis ad dicendum comparanda eſt, non negligenter videtur tota res conſideranda. Dividitur igitur pronuntiatio in vocis figuram, & corporis motum. Figura vocis eſt, quæ ſuum quendam poſſidet habitum ratione & induſtria comparatum. Ea dividitur in tres partes, magnitudinem, firmitudinem, mollitudinem. Magnitudinem vocis maxime comparat natura, nonnihil hanc auget, ſed maxime conſervat cura. Firmitudinem vocis maxime natura comparat, nonnihil adauget, & maxime conſervat exercitatio declamationis. Mollitudinem vocis, hoc eſt, ut eam torquere in dicendo pro noſtro commodo poſſimus, maxime faciet exercitatio declamationis. Quapropter de magnitudine vocis, & firmitudinis parte, quoniam altera natura, altera cura comparatur, nihil ad nos attinet commonere, niſi ut ab iis, qui non inſcii ſunt ejus artificii, ratio curandæ vocis petatur.

XII. De ea parte firmitudinis, quæ conſervatur ratione declamationis, & de mollitudine vocis, quæ maxime neceſſaria eſt oratori, quoniam ea quoque moderatione declamationis comparatur, dicendum videtur. Firmam igitur maxime poterimus in dicendo vocem conſervare, ſi quam maxime ſedata & depreſſa voce principia dicemus. Nam læduntur arteriæ, ſi, antequam leni voce permulſæ ſunt, acri clamore complentur. Etiam intervallis longioribus uti conveniet. Recreatur enim vox ſpiritu, & arteriæ reticendo acquieſcunt.

cant. Et continuum clamorem remittere, & ad ſermonem tranſire oportet: (commutationes enim faciunt, ut nullo genere vocis effuſo, in omni voce integri ſimus,) & acutas vocis exclamationes vitare. Ictus enim fit, & vulnerantur arteriæ acuta atque attenuata nimis acclamatione, & ſi quis ſplendor eſt vocis, conſumitur uno clamore univerſus. Et uno ſpiritu continenter multa dicere in extrema convenit oratione. Fauces enim calefiunt, & arteriæ complentur, & vox, quæ varie tractata eſt, reducitur in quendam ſonum æquabilem atque collantem. Sæpe rerum naturæ gratia quædam jure debetur, velut accidit in hac re. Nam quæ diximus ad vocem ſervandam prodeſſe, eadem attinent ad ſuavitatem pronuntiationis: ut, quod noſtræ voci proſit, idem voluptate auditoris probetur. Utile eſt ad firmitudinem vocis, ſedata vox in principio. Quid inſuavius, quam clamor in exordio cauſæ? Intervalla vocem confirmant: eadem ſententias concinniores diviſione reddunt, & auditori ſpatium cogitandi relinquunt. Conſervant vocem continui clamoris remiſſio. Et auditorem quidem varietas maxime delectat; cum ſermone animum ejus retinet, aut exſuſcitat clamore. Acuta exclamatio vocem & fauces vulnerat: eadem lædit auditorem. Habet enim quiddam illiberale, & ad muliebrem potius vociferationem, quam ad virilem dignitatem in dicendo accommodatum. In extrema oratione continens vox remedio eſt voci. Quid? hæc eadem nonne animum vehementiſſime calefacit auditoris, in totius concluſione cauſæ? Quoniam igitur res eædem vocis firmitudini, & pronuntiationis ſuavitudini proſunt, de utraque re ſimul erit in præſentia dictum, de firmitudine quæ viſa ſunt, de ſuavitate, quæ conjuncta fuerunt: cætera ſuo loco paulo poſt dicemus.

XIII. Mollitudo igitur vocis, quoniam omnis ad rhetoris præceptionem pertinet, diligentius nobis conſideranda eſt Eam dividimus in ſermonem, contentionem, amplificationem. Sermo eſt oratio remiſſa, & finitima quotidianæ locutioni. Contentio eſt oratio acris, & ad confirmandum, & confutandum accommodata. Amplificatio eſt oratio, quæ aut ad iracundiam inducit, aut ad miſericordiam trahit auditoris animum. Sermo dividitur in partes quatuor, dignitatem, demonſtrationem, narrationem, jocationem. Dignitas eſt oratio cum aliqua gravitate, & vocis remiſſione. Demonſtratio eſt, quæ docet remiſſa voce, quomodo quid fieri potuerit, aut non potuerit. Narratio eſt rerum geſtarum, aut perinde ut geſtarum, expoſitio. Jocatio eſt oratio, quæ ex aliqua re riſum pudentem, & liberalem poteſt comparare. Contentio dividitur in continuationem, & diſtributionem. Continuatio eſt orationis enuntiandæ acceleratio clamoſa. Diſtributio eſt in contentione oratio frequens, cum raris & brevibus intervallis, acri vociferatione. Amplificatio dividitur in cohortationem, & conqueſtionem. Cohortatio eſt, quæ aliquod peccatum amplificans, auditorem ad iracundiam adducit. Conqueſtio eſt oratio, quæ incommodorum amplificatione animum auditoris ad miſericordiam perducit. Quoniam igitur mollitudo vocis in tres partes diviſa eſt, & hæ partes ipſæ in octo partes alias

Digitized by Google

lias diſtributæ, harum octo partium quæ cujuſque idonea pronuntiatio ſit, demonſtrandum videtur.

XIV. Sermo cum eſt in dignitate, plenis faucibus quam ſedatiſſima & depreſſiſſima voce uti conveniet: ita tamen, ut ne ab oratoria conſuetudioe ad tragicam tranſeamus. Cum autem eſt in demonſtratione, voce paulum attenuata, crebris intervallis, & diviſionibus uti oportebit: ut ipſa pronuntiatione eas res, quas demonſtrabimus, inſerere, atque inculcare videamur in animis auditorum. Cum autem ſermo in narratione eſt, tum vocum varietate opus eſt, ut, quo quidque pacto geſtum ſit, ita narrari videatur. Strenue quod volumus oſtendere factum, celeriuſque dicemus: at aliud otioſe, retardabimus. Deinde modo acriter, tum clementer, mæſte, hilariter in omnes partes commutabimus, ut verba, ita pronuntiationem. Si qua inciderint in narratione dicta, rogata, reſponſa, ſi quæ admirationes, de quibus nos narrabimus, diligenter animadvertemus, ut omnium perſonarum ſenſus, atque animos voce exprimamus. Sin erit ſermo in jocatione, leniter tremebunda voce, cum parva ſignificatione riſus, ſine ulla ſuſpicione minæ cacchinnationis leniter oportebit a ſermone ſerio torquere ad liberalem jocum vocem. Cum autem contendere oportebit, quoniam id aut per continuationem, aut per diſtributionem faciendum eſt, in continuatione, adaucto mediocriter ſono vocis, verbis continuandis, vocem quoque adaugere oportebit, & torquere ſonum, & celeriter cum clamore verba conficere, ut vim volubilem orationis vociferatio conſequi poſſit. In diſtributione vocem ab imis faucibus exclamatione quam clariſſima adhibere oportet: & quantum ſpatii per ſingulas exclamationes ſumpſerimus, tantum in ſingula intervalla ſpatii conſumere jubemur. In amplificationibus, cum cohortatione utemur voce attenuatiſſima, clamore leni, ſono æquali, commutationibus crebris, maxima celeritate. In conqueſtione utemur voce depreſſa, inclinato ſono, crebris intervallis, longis ſpatiis, magnis commutationibus.

XV. De figura vocis ſatis dictum eſt: nunc de corporis motu dicendum videtur. Motus eſt corporis geſtus, & vultus moderatio quædam, quæ pronuntianti convenit, & probabiliora reddit ea, quæ pronuntiantur. Convenit igitur in vultu pudorem & acrimoniam eſſe: in geſtu nec venuſtatem conſpicuam, nec turpitudinem eſſe, ne aut hiſtriones, aut operarii videamur eſſe. Ad eaſdem igitur partes, in quas vox eſt diſtributa, motus quoque corporis ratio videtur eſſe accommodanda. Nam ſi erit ſermo cum dignitate; ſtantes in veſtigio, levi dexteræ motu loqui oportebit, hilaritate, triſtitia, mediocritate vultus ad ſermonis ſententias accommodata. Sin erit in demonſtratione ſermo; paululum corpus a cervicibus demittemus. Nam hoc eſt a natura datum, ut quam proxime tum vultum admoveamus ad auditores, ſi quam rem docere eos, & vehementer inſtigare velimus. Sin erit in narratione ſermo; idem motus poterit idoneus eſſe, qui paulo ante demonſtrabatur in dignitate. Sin in jocatione; vultu quandam debebimus hilaritatem ſignificare, ſine commutatione geſtus. Si contendemus per continuationem; brachio celeri, mobili vul-

vultu, acri aſpectu utemur. Sin contentio fiet per diſtributionem; celeri porrectione brachii, inambulatione, pedis dextri rara ſupplauſione, acri & defixo aſpectu uti oportebit. Sin utemur amplificatione per cohortationem; paulo tardiore & conſideratiore geſtu conveniet uti, ſimilibus cæteris rebus, atque in contentione per continuationem. Sin utemur amplificatione per conqueſtionem, fœmineo plangore, & capitis ictu, nonnunquam ſedato & conſtanti geſtu, mœſto & conturbato vultu uti oportebit. Non ſum neſcius, quantum ſuſceperim negotii, qui motus corporis exprimere verbis, imitari ſcriptura conatus ſim voces. Verum nec hoc confiſus ſum poſſe fieri, ut de his rebus ſatis commode ſcribi poſſet: nec, ſi id fieri non poſſet, hoc, quod feci, fore utile putabam, propterea quod hic admonere voluimus, quod oporteret: reliqua trademus exercitationi. Hoc ſcire tamen oportet, pronuntiationem bonam id perficere, ut res ex animo agi videatur. Nunc ad theſaurum inventorum, atque omnium partium rhetoricæ cuſtodem, memoriam tranſeamus.

XVI. Memoria utrum habeat quidquam artificioſi, an omnis a natura proficiſcatur, aliud dicendi tempus magis idoneum dabitur. Nunc perinde atque conſtet in hac re multum valere artem & præceptionem, ita ea de re loquemur. Placet enim nobis eſſe artificium memoriæ: quare placeat, alias oſtendemus: in præſentia cujuſmodi ea ſit, aperiemus. Sunt igitur duæ memoriæ; una naturalis, altera artificioſa. Naturalis eſt ea, quæ noſtris animis inſita eſt, & ſimul cum cogitatione nata. Artificioſa eſt ea, quam confirmat inductio quædam, & ratio præceptionis. Sed quia in cæteris rebus ingenii bonitas imitatur ſæpe doctrinam, ars porro naturæ commoda confirmat & auget: ita fit in hac re, ut nonnunquam naturalis memoria, ſi cui data eſt egregia, ſimilis ſit huic artificioſæ. Porro hæc artificioſa, naturæ commoda retinet, & amplificat ratione doctrinæ. Quapropter & naturalis memoria præceptione confirmanda eſt, ut ſit egregia: & hæc, quæ doctrina datur, indiget ingenii. Nec hoc magis, aut minus in hac re, quam in cæteris artibus fit, ut ingenio, doctrina, præceptione, natura niteſcat. Quare & illis, qui natura memores ſunt, utilis hæc erit Inſtitutio: quod tute paulo poſt poteris intelligere. Quod ſi illi freti ingenio noſtra præceptione non indigerent; tamen juſta cauſa daretur, quare iis, qui minus ingenii habent, adjumento velimus eſſe. Nunc de artificioſa memoria loquemur. Conſtat igitur artificioſa memoria ex locis & imaginibus. Locos appellamus eos, qui breviter, perfecte, inſignite, aut natura, aut manu ſunt abſoluti, ut eos facile naturali memoria comprehendere & amplecti queamus, ut ædes, intercolumnium, angulum, fornicem, & alia, quæ his ſimilia ſunt. Imagines ſunt formæ quædam, & notæ, & ſimulacra ejus rei, quam meminiſſe volumus: quod genus, equi, leones, aquilæ, quorum memoriam ſi volemus habere, imagines eorum certis in locis collocare nos oportebit. Nunc, cujuſmodi locos invenire, & quo pacto reperire, & in locis imagines conſtituere oporteat, oſtendemus.

XVII. Quemadmodum igitur qui

li-

literas ſciunt, poſſunt id, quod dictatum eſt, ſcribere, & recitare quod ſcripſerunt: ita qui μνημονικὰ didicerunt, poſſunt, quæ audierunt, in locis collocare, & ex his memoriter pronuntiare. Loci enim ceræ aut chartæ ſimillimi ſunt; imagines, literis; depoſitio & collocatio imaginum, ſcripturæ; pronuntiatio, lectioni. Oportet igitur, ſi volumus multa meminiſſe, multos nobis locos comparare, ut in multis locis multas imagines collocare poſſimus. Item putamus oportere ex ordine hos locos habere, nequando perturbatione ordinis impediamur, quo ſecius quoto quoque loco libebit, vel a ſuperiore, vel ab inferiore, vel a media parte imagines ſequi, ut ea, quæ mandata locis erunt, edere, & proferre poſſimus.

XVIII. Nam ut, ſi in ordine ſtantes notos complures viderimus, nihil noſtra interſit, utrum a ſummo, an ab imo, an ab medio nomina eorum dicere incipiamus: item in locis ex ordine collocatis eveniet, ut in quamlibet partem quoto quoque loco libebit, imaginibus commoniti dicere poſſimus id, quod locis mandaverimus. Quare placet & ex ordine locos comparare; & locos, quos aſſumpſerimus, egregie commeditari oportebit, ut perpetuo nobis hærere poſſint. Nam imagines, ſicut literæ, delentur, ubi nihil illis utimur: loci, tanquam cera, remanere debent. Et, ne forte in numero locorum falli poſſimus, quintum quemque locum placet notari: quod genus, ſi in quinto loco manum auream collocemus, & ſi in decimo aliquem notum, cui prænomen ſit Decimo; deinde facile erit ſimiles notas quinto quoque loco collocare.

XIX. Item commodius eſt in derelicta, quam in celebri regione locos comparare: propterea quod frequentia, & obambulatio hominum conturbat, & infirmat imaginum notas; ſolitudo conſervat integras ſimulacrorum figuras. Præterea diſſimiles forma atque natura loci comparandi ſunt, ut diſtincte interlucere poſſint. Nam ſi quis multa intercolumnia ſumpſerit, conturbabitur ſimilitudine locorum, ut ignoret, quid quoque in loco collocarit. Et magnitudine modica, & mediocres locos habere oportet, Nam & præter modum ampli, vagas imagines reddunt; nimis anguſti, ſæpe non videntur poſſe capere imaginum collationem. Tum nec nimis illuſtres, nec vehementer obſcuros locos haberi oportet, ne aut obcæcentur tenebris imagines, aut ſplendore præfulgeant. Intervalla locorum mediocria eſſe placet, fere paulo plus, aut minus pedum tricenum. Nam ut aſpectus, ita cogitatio minus valet, ſive minus procul removeris, ſive vehementer prope admoveris, quod oportet videri. Sed quanquam facile eſt ei, qui paulo plura exploraverit, quamvis multos, & idoneos locos comparare: tamen ſi quis ad iſta ſatis idoneos invenire ſe non putabit, ipſe ſibi conſtituat quam volet multos licebit. Cogitatio enim quamvis regionem poteſt amplecti, & in ea ſitum loci cujuſdam ad ſuum arbitrium fabricari & architectari. Quare licebit, ſi hac prompta copia contenti non erimus, noſmetipſos nobis cogitatione noſtra regionem conſtituere, & idoneorum locorum commodiſſimam diſtinctionem comparare. De locis ſatis dictum eſt: nunc ad imaginum rationem tranſeamus.

XX. Quoniam ergo rerum ſimiles imagines eſſe oportet, & ex omnibus verbis notas nobis ſimilitudines eligere debemus, duplices ſimilitudines eſſe debent; unæ rerum, alteræ verborum. Rerum ſimilitudines exprimuntur, cum ſummatim ipſorum negotiorum imagines comparamus. Verborum ſimilitudines conſtituuntur, cum uniuſcujuſque nominis, & vocabuli memoria imagine notatur. Rei totius memoriam ſæpe una nota, & imagine ſimplici comprehendemus, hoc modo: Ut, *ſi accuſator dixerit, ab reo hominem veneno necatum; & hereditatis cauſa factum arguerit, & ejus rei multos dixerit teſtes & conſcios eſſe:* ſi hoc primum, ut ad defendendum nobis expeditum ſit, meminiſſe volemus; in primo loco rei totius imaginem conformabimus; ægrotum in lecto cubantem faciemus ipſum illum de quo agetur, ſi formam ejus detinebimus. Si enim non agnoverimus, aliquem ægrotum non de minimo loco ſumemus, ut cito in mentem venire poſſit, & reum ad lectum ejus adſtituemus, dextra poculum, ſiniſtra tabulas, medico teſticulos arietinos tenentem. Hoc modo & teſtium, & hereditatis, & veneno necati memoriam habere poterimus. Item deinceps cætera crimina ex ordine in locis ponemus: &, quotieſcumque rem meminiſſe volemus, ſi formarum diſpoſitione, & imaginum diligenti notatione utemur, facile ea, quæ volemus, memoria conſequemur.

XXI. Cum verborum ſimilitudines imaginibus exprimere volemus, plus negotii ſuſcipiemus, & magis ingenium noſtrum exercebimus. Id nos hoc modo facere oportebit. *Jam domuitionem reges Atridæ parant*. In loco conſtituere oportet manus ad cælum tollentem Domitium, cum a Regibus Marciis loris cædatur. Hoc erit, *Jam domuitionem reges*. In altero loco Æſopum & Cimbrium ſubornare Iphigeniam, Agamemnonem & Menelaum. Hoc erit, *Atridæ parant*. Hoc modo omnia verba erunt expreſſa. Sed hæc imaginum conformatio tum valet, ſi naturalem memoriam exſuſcitaverimus hac notatione, ut, verſu poſito, ipſi nobiſcum primum tranſeamus bis, aut ter eum verſum; deinde cum imaginibus verba exprimamus. Hoc modo naturæ ſuppeditabit doctrina. Nam utraque altera ſeparata minus erit firma; ita tamen ut multo plus in doctrina atque arte præſidii ſit. Quod docere non gravaremur, ni metueremus, ne, cum ab inſtituto noſtro receſſiſſemus, minus commode ſervaretur hæc dilucida brevitas præceptionis. Nunc, quoniam ſolet accidere, ut imagines partim firmæ & ad monendum idoneæ ſint, partim imbecilles & infimæ, quæ vix memoriam poſſint excitare: qua de cauſa utrumque fiat, conſiderandum eſt, ut, cognita cauſa, quas vitemus, & quas ſequamur imagines, ſcire poſſimus.

XXII. Docet igitur nos ipſa natura, quid oporteat fieri. Nam ſi quas res in vita videmus parvas, uſitatas, quotidianas, eas meminiſſe non ſolemus; propterea quod nulla niſi nova, aut admirabili re commovetur animus. At ſi quid videmus, aut audimus egregie turpe, aut honeſtum, inuſitatum, magnum, incredibile, ridiculum, id diu meminiſſe conſuevimus. Itemque quas res ante ora videmus, aut audimus, obliviſcimur plerumque; quæ acciderunt

in

in pueritia, meminimus optime ſæpe: nec hoc alia de cauſa poteſt accidere, niſi quod uſitatæ res facile e memoria elabuntur, inſignes & novæ manent diutius. Solis exortus, curſus, occaſus nemo admiratur, propterea quod quotidie fiunt: at eclipſes ſolis mirantur, quia raro accidunt, & ſolis eclipſes magis mirantur, quam lunæ, quoniam hæ crebriores ſunt. Docet ergo ſe natura, vulgari & uſitata re non exſuſcitari: novitate vero & inſigni quodam negotio commoveri. Imitetur igitur ars naturam, & quod ea deſiderat, inveniat: quod oſtendit, ſequatur. Nihil eſt enim, quod aut natura extremum invenerit, aut doctrina primum: ſed rerum principia ab ingenio profecta ſunt, & exitus diſciplina comparantur. Imagines igitur nos in eo genere conſtituere oportebit, quod genus manere in memoria diutiſſime poteſt. Id accidet, ſi quam maxime notas ſimilitudines conſtituemus: ſi non mutas, nec vagas, ſed aliquid notum agentes imagines ponemus: ſi egregiam pulchritudinem, aut unicam turpitudinem eis attribuemus: ſi aliqua re exornabimus, ut ſi coronis, aut veſte purpurea, quo nobis notatior ſit ſimilitudo: aut ſi qua re deformabimus, ut ſi cruentam, aut cæno oblitam, aut rubrica delibutam inducemus, quo magis inſignita ſit forma: aut ſi ridiculas res aliquas imaginibus attribuemus. Nam ea res quoque faciet, ut facilius meminiſſe poſſimus. Nam, quas res veras facile meminimus, eaſdem fictas & diligenter notatas meminiſſe non eſt difficile. Sed illud facere oportebit, ut identidem primos quoſque locos imaginum renovandarum cauſa celeriter animo percurramus.

XXIII. Scio, pleroſque Græcos, qui de memoria ſcripſerunt, feciſſe, ut multorum verborum imagines conſcriberent, uti, qui eas ediſcere vellent, paratas haberent, ne quid in quærendo operæ conſumerent. Quorum rationem aliquot de cauſis improbamus: primum, quod in verborum innumerabilium multitudine ridiculum ſit mille verborum imagines comparare. Quantulum enim poterunt hæc valere, cum ex infinita verborum copia, modo aliud, modo aliud nos verbum meminiſſe oportebit? Deinde cur volumus ab induſtria quemquam removere, ut nequid ipſe quærat, cum illi omnia parata quæſitaque tradamus? Præterea ſimilitudine alia alius magis commovetur. Nam ut ſæpe formam ſi quam ſimilem cuipiam dixerimus eſſe, non omnes habemus aſſenſores, quod alii videtur aliud: ita fit in imaginibus, ut, quæ nobis diligenter notæ ſint, ea parum videantur inſignes aliis. Quare ſibi quemque ſuo commodo convenit imagines comparare. Poſtremo præceptoris eſt docere, quemadmodum quæri quidque conveniat, & unum aliquod, aut alterum, non omnia, quæ ejus generis erunt, exempli cauſa ſubjicere, quo res poſſit eſſe dilucidior. Ut cum de proœmiis quærendis diſputamus, rationem damus quærendi, non mille proœmiorum genera conſcribimus: ita arbitramur de imaginibus fieri convenire.

XXIV. Nunc, ne forte verborum memoriam, aut nimis difficilem, aut parum utilem arbitreris, & ipſarum memoria rerum contentus ſis, quod & utiliores ſint, & plus habeant facilitatis; admonendus es, quare verborum memoriam non improbemus.

Nam putamus oportere, eos, qui velint res faciliores ſine labore & moleſtia facile meminiſſe, in rebus difficilioribus eſſe ante exercitatos. Nec nos hanc verborum memoriam inducimus, ut verſus meminiſſe poſſimus, ſed ut hac exercitatione, illa rerum memoria, quæ pertinet ad utilitatem, confirmetur; ut ab hac difficili conſuetudine ſine labore ad illam facilitatem tranſire poſſimus. Sed cum in omni diſciplina infirma eſt artis præceptio ſine ſumma aſſiduitate exercitationis, tum vero in μνημονικοῖς minimum valet doctrina, niſi induſtria, ſtudio, labore, diligentia comprobetur. Quam plurimos locos ut habeas, & quam maxime ad præcepta accommodatos, curare debebis. In imaginibus collocandis exercari quotidie conveniet. Non enim ſicut a cæteris ſtudiis abducimur nonnunquam occupatione, ita ab hac re nos poteſt cauſa deducere aliqua. Nunquam eſt enim, quin aliquid memoriæ tradere velimus, & tum maxime, cum aliquo majore negotio detinemur. Quare cum ſit utile, facile meminiſſe, non te fallit, quod tantopere utile ſit, quanto labore ſit appetendum: quod poteris exiſtimare, utilitate cognita. Pluribus verbis ad eam te hortari non eſt ſententia, ne aut tu noſtro, aut nos tuo ſtudio diffiſi; aut minus, quam res poſtulat, dixiſſe videamur. De quinta parte rhetoricæ deinceps dicemus: tu primas quaſque partes in animo frequenta, &, quod maxime neceſſe eſt, exercitatione confirma.

RETHORICORUM

AD C. HERENNIUM

LIBER IV.

I. Quoniam in hoc libro, C. Herenni, de elocutione conſcripſimus, & quibus in rebus opus fuit exemplis uti, noſtris exemplis uſi ſumus; & id fecimus præter conſuetudinem Græcorum, qui de hac re ſcripſerunt; neceſſario faciendum eſt, ut paucis rationem noſtri conſilii demus. Atque hoc nos neceſſitudine facere, non ſtudio, ſatis erit ſigni, quod in ſuperioribus libris nihil neque ante rem, neque præter rem locuti ſumus. Nunc, ſi pauca, quæ res poſtulat, dixerimus, tibi id, quod reliquum eſt artis, ita, ut inſtituimus, perſolvemus. Sed facilius noſtram rationem intelliges, ſi prius, quid illi dicant, cognoveris. Compluribus de cauſis putant oportere, cum ipſi præceperint, quo pacto oporteat ornare elocutionem, uniuſcujuſque generis ab oratore, aut poeta probato ſumptum ponere exemplum. Et primum ſe id modeſtia commotos facere dicunt, propterea quod videatur eſſe oſtentatio quædam, non ſatis habere præcipere de artificio, ſed ipſos etiam videri velle artificioſe gignere exempla: hoc eſt, inquiunt, oſtentare ſe, non oſtendere artem. Quare pudor in primis eſt ad eam rem impedimento, ne nos ſolos probare, nos amare,

re, alios contemnere & deridere videamur. Etenim cum poſſimus ab Ennio ſumptum, aut a Graccho ponere exemplum, videtur eſſe arrogantia, illa relinquere, & ad ſua devenire. Præterea exempla teſtimoniorum locum obtinent. Id enim, quod admonuerit, & leviter fecerit præceptio, exemplo, ſicut teſtimonio, comprobatur. Non igitur ridiculus ſit, ſi quis in lite, aut in judicio, domeſticis teſtimoniis pugnet, & ſui ipſius abutatur exemplo? Ut enim teſtimonium, ſic exemplum, rei confirmandæ cauſa ſumitur. Non ergo oportet hoc, niſi a probatiſſimo ſumi, ne, quod aliud confirmare debeat, egeat ipſum confirmationis. Etenim neceſſe eſt aut ſe omnibus anteponant, & ſua maxime probent; aut negent optima eſſe exempla, quæ a probatiſſimis oratoribus, aut poetis ſumpta ſunt. Si ſe omnibus anteponant, intolerabili arrogantia ſunt. Si quos ſibi præponant, & eorum exempla ſuis exemplis non putent præſtare, non poſſunt dicere quare ſibi illos anteponant.

II. Quid igitur ipſa auctoritas antiquorum? Nam cum res probabiliores, tum hominum ſtudia, ad imitandum alacriora reddit: immo erigit omnium cupiditates, & acuit induſtriam, cum ſpes injecta eſt, poſſe imitando, Gracchi, aut Craſſi conſequi facultatem. Poſtremo hoc ipſum eſt ſummum artificium, res varias & diſpares in tot poematibus & orationibus ſparſas, & vage disjectas, ita diligenter eligere, ut unumquodque genus exemplorum ſub ſingulos artis locos ſubjicere poſſis. Hoc ſi induſtria ſolum fieri poſſet, tamen eſſemus laudandi, cum talem laborem non fugiſſemus: nunc vero ſine ſummo artificio non poteſt fieri. Quis eſt enim, qui non, cum ſumme teneat artem, poſſit ea, quæ jubeat ars, de tanta, & tam diffuſa ſcriptura notare, & ſeparare? Cæteri, cum legunt orationes bonas aut poemata, probant oratores, & poetas, neque intelligunt, qua re commoti probent: quod ſcire non poſſunt, ubi ſit, nec quid ſit, nec quo modo factum ſit id, quod eos maxime delectet. At is, qui & hæc omnia intelligit, & idonea maxime eligit, & omnia in arte maxime ſcribenda, redigit in ſingulas rationes præceptionis, neceſſe eſt ejus rei ſummus artifex ſit. Hoc igitur ipſum maximum artificium eſt, in arte ſua poſſe & alienis exemplis uti. Hæc illi cum dicunt, magis nos auctoritate ſua commovent, quam veritate diſputationis. Illud enim veremur, ne cui ſatis ſit ad contrariam rationem probandam, quod ab ea parte ſteterint ii, qui & inventores hujus artificii fuerunt, & vetuſtate jam ſatis omnibus probati ſunt. Quod ſi, illorum auctoritate remota, res omnes volent cum re comparare, intelligent, non omnia eſſe concedenda antiquitati.

III. Primum igitur, quod ab eis de modeſtia dicitur, videamus, ne nimium pueriliter proferatur. Nam ſi tacere, & nihil ſcribere modeſtia eſt, cur quicquam ſcribunt, aut loquuntur? Sin aliquid ſuum ſcribunt; cur, quo ſecius omnia ſcribant, impediuntur modeſtia? Quaſi ſi quis ad Olympiacum venerit curſum, & ſteterit, ut mittatur, impudenteſque illos dicat eſſe, qui currere cæperint, ipſe intra carceres ſtet, & narret aliis, quomodo Ladas aut Bojus cum Sicyoniis curſitarint. Sic iſti, cum in artis curriculum deſcenderunt, illos,

los, qui in eo, quod eſt artificii, elaborent, ajunt facere immodeſte; ipſi aliquem antiquum oratorem, aut poetam laudant, aut ſcripturam, ſic ut in ſtadium artis rhetoricæ prodire non audeant. Non auſim dicere, ſed tamen vereor, ne qua in re laudem modeſtiæ venentur, in ea ipſa re ſint impudentes. Quid enim tibi vis? aliquis inquiet. Artem tuam ſcribis: gignis nobis novas præceptiones: eas ipſe confirmare non potes: ab aliis exempla ſumis. Vide ne facias impudenter, qui tuo nomini velis ex aliorum laboribus libare laudem. Nam ſi eorum volumina prehenderint antiqui oratores, & poetæ, & ſuum quiſque de libris ſuſtulerit; nihil iſtis, quod ſuum velint, relinquetur. At exempla, quoniam teſtimoniorum ſimilia ſunt, item convenit, ut teſtimonia, ab hominibus probatiſſimis ſumi. Primum omnium exempla ponuntur hic non confirmandi, neque teſtificandi cauſa, ſed demonſtrandi. Non enim cum dicimus eſſe exornationem, quæ, verbi cauſa, conſtet ex ſimiliter deſinentibus verbis, & ponimus hoc exemplum a Craſſo, *quibus poſſumus, & debemus*, non teſtimonium collocamus, ſed exemplum. Hoc igitur intereſt inter exemplum, & teſtimonium: Exemplo demonſtratur id, quod dicimus, cujuſmodi ſit: Teſtimonio, eſse illud ita, ut nos dicimus, confirmatur. Præterea oportet teſtimonium cum re convenire. Aliter enim rem non poteſt confirmare. At id, quod illi faciunt, cum re non convenit. Quid ita? quia pollicentur artem ſe ſcribere, & exempla proferunt ab iis plerumque, qui artem neſcierunt. Tum quis eſt, qui poſsit id, quod de arte ſcripſerit, comprobare, niſi aliquid ſcribat ex arte? Contraque faciunt, quam polliceri videntur. Nam cum ſcribere artem inſtituunt, videntur dicere ſe excogitaſſe, quod alios docerent: cum vero ſcribunt, oſtendunt nobis, quid alii excogitarint.

IV. Ad hoc ipſum difficile eſt, inquiunt, eligere de multis. Quid dicitis difficiles? utrum laborioſum, an artificioſum? Si laborioſum, non ſtatim præclarum. Sunt enim multa laborioſa, quæ ſi faciatis, non continuo gloriemini: niſi forte etiam, ſi veſtra manu fabulas, aut orationes totas tranſcripſiſſetis, glorioſum putaretis. Sin autem iſtud artificium egregium dicitis; videte, ne inſueti rerum majorum videamini, ſi vos parva res, ſicuti magna, delectat. Nam iſto modo eligere rudis quidem nemo poteſt, ſed ſine ſummo artificio multi. Quiſquis enim audierit de arte paulo plus, in elocutione præſertim, omnia videre poterit, quæ ex arte dicuntur; facere nemo poterit, niſi eruditus. Ita ut, ſi de tragœdiis Ennii velis ſententias eligere, aut de Pacuvianis periodos, quia plane rudis id facere nemo poterit, cum feceris, te literatiſsimum putes, ineptus ſis; propterea quod id facile faciat quivis mediocriter literatus: item ſi, cum ex orationibus, aut poematis elegeris exempla, quæ certis ſignis artificii notata ſunt, quia rudis id nemo facere poſsit, artificioſiſſime te feciſſe putes, erres; propterea quod iſto ſigno videmus te nonnihil ejus ſcire: aliis ſignis, multa ſcire intelligimus. Quod ſi artificioſum eſt intelligere quæ ſunt ex arte ſcripta, multo eſt artificioſius, ipſum ſcribere ex arte. Qui enim ſcribit artificioſe, ab aliis commode ſcripta

ſa-

Digitized by Google

facile intelligere poterit : qui eliget facile , non continuo ipſe commode ſcribit . Et , ſi eſt maxime artificioſum ; alio tempore utantur ea facultate , non tum , cum parere ipſi , & gignere , & proferre debent. Poſtremo , in eo vim artificii conſumant , ut ipſi ab aliis potius eligendi , quam aliorum boni electores exiſtimentur . Contra ea , quæ ab iis dicuntur , qui dicunt alienis ſe exemplis uti oportere , ſatis eſt dictum. Nunc , quæ ſeparatim dici poſſunt , conſideremus .

V. Dicimus ergo, eos omnes , ideo quod alienis utantur , peccare , tum etiam magis delinquere , quod a multis exempla ſumant. Sed de eo , quod poſtea diximus , ante videamus . Si concederem , aliena oportere aſſumere exempla , vincerem unius oportere : primum , quod contra hoc nulla ſtaret eorum ratio . Liceret enim eligerent , & probarent quemlibet , qui ſibi in omnes res ſuppeditaret exempla , vel poetam , vel oratorem , cujus auctoritate niterentur . Deinde intereſt magni ejus , qui diſcere vult , utrum unum omnia , an omnia neminem , ſed aliud alium putet conſequi poſſe . Si enim putabit poſſe omnia penes unum conſiſtere , ipſe quoque ad omnium nitetur facultatem . Sin id deſperabit , in paucis ſe exercebit. Ipſis enim contentus erit . Nec mirum , cum ipſe præceptor artis omnia penes unum reperire non potuerit . Allatis igitur exemplis a Catone , a Gracchis , a Lælio , a Scipione , Galba , Porcina , Craſſo , Antonio , cæteriſque ; item ſumptis aliis a poetis , & hiſtoriarum ſcriptoribus , neceſſe erit , eum , qui diſcet , ab omnibus putare omnia , ab uno pauca vix potuiſſe ſumi. Quare ſi unius alicujus eſſe ſimilem ſatis habebit , omnia , quæ omnes habuerint , ſolum habere ſe poſſe diffidet. Ergo inutile eſt ei , qui diſcere vult , non putare unum poſſe omnia . Igitur nemo in hanc incidet opinionem , ſi ab uno exempla ſumpſiſſent. Nunc hoc ſigni eſt , ipſos artis ſcriptores non putaſſe unum potuiſſe in omnibus elocutionis partibus enitere , quoniam neque ſua protulerunt , neque unius alicujus , aut denique duorum , ſed ab omnibus oratoribus , & poetis exempla ſumpſerunt. Deinde , ſi quis velit artem demonſtrare , nihil prodeſſe ad diſcendum , non male utatur hoc adjumento , quod unus omnes artis partes conſequi nemo potuerit. Quod igitur juvat eorum rationem , qui omnino improbent artem , id non ridiculum eſt , ipſum ſcriptorem artis ſuo judicio comprobare ? Ergo ab uno ſumenda fuiſſe docuimus exempla , ſi ſemper aliunde ſumerentur .

VI. Nunc omnino aliunde ſic intelligemus ſumenda non fuiſſe . Primum omnium , quod ab artis ſcriptore affertur exemplum , de ejus artificio debet eſſe , non ut ſi quis purpuram , aut aliud quippiam vendens, dicat , Sume a me , ſed hujus exemplum aliunde rogabo , tibique oſtendam. Si merces ipſi qui venditant , aliunde exemplum quærerent aliud mercis ; ut ſi acervos ſe dicant tritici habere , & eorum exemplum pugno non habeant , quod oſtendant : ſi Triptolemus , cum hominibus ſemen largiretur , ipſe ab aliis id hominibus mutuaretur : aut ſi Prometheus , cum mortalibus ignem dividere vellet , ipſe a vicinis cum teſta ambulans , carbunculos corrogaret , non ridiculus videretur ? Iſti magiſtri omnium , dicendi præceptores , non videntur ſibi ridicule facere ,

cum

cum id, quod alias pollicentur, ab aliis quærunt. Si, qui ſe fontes maximos, penitus abſconditos, aperuiſſe dicat, & hoc, ſitiens quam maxime, loquatur, neque habeat qui ſitim ſedet, non rideatur? Iſti cum non modo dominos ſe fontium, ſed ſe ipſos fontes eſſe dicant, & omnium rigare debeant ingenia, non putant fore ridiculum, ſi, cum id pollicentur aliis, areſcant ipſi ſiccitate. Chares a Lyſippo ſtatuas facere non illo modo didicit, ut Lyſippus caput oſtenderet Myronis, brachia Praxitelis, pectus Polycleti: ſed omnia coram magiſtrum facientem videbat, cæterorum opera vel ſua ſponte conſiderare poterat.

VII. Iſti credunt, eos, qui hæc velint diſcere, alia ratione doceri poſſe commodius. Præterea ne poſſunt quidem ea, quæ ſumuntur ab aliis exempla, tam eſſe accommodata ad artem, quam propria; propterea quod in dicendo leviter unuſquiſque locus plerumque tangitur, ne ars appareat. In præcipiendo expreſſe con ſcripta ponere oportet exempla, ut in artis formam convenire poſſint: & poſt in dicendo, ne poſſit ars eminere & ab omnibus videri, facultate oratoris occultatur. Ergo etiam ut magis ars cognoſcatur, ſuis exemplis melius eſt uti. Poſtremo hæc quoque res nos duxit ad hanc rationem, quod nomina rerum Græca, quæ convertimus, ea remota ſunt a conſuetudine, quæ enim res apud noſtros non erant, earum rerum nomina non poterant eſſe uſitata. Ergo hæc aſperiora primo videantur neceſſe eſt, ideque fiet rei, non noſtra, difficultate. Reliquum ſcripturæ conſumetur in exemplis. Hæc aliena ſi poſuiſſemus, factum eſſet, ut, quod commodius eſſet in hoc libro, id noſtrum non eſſet; quod aſperius, & inuſitatum, id proprie nobis attribueretur. Ergo hanc quoque incommoditatem fugimus. His de cauſis, cum artis inventionem Græcorum probaſſemus, exemplorum rationem ſecuti non ſumus. Nunc tempus poſtulat, ut ad elocutionis præcepta tranſeamus. Bipertita erit igitur nobis elocutionis præceptio. Primum dicemus, quibus in generibus ſemper omnis oratoria elocutio debeat eſſe. Deinde oſtendemus quas res ſemper habere debeat.

VIII. Sunt igitur tria genera, quæ nos figuras appellamus, in quibus omnis oratio non vitioſa conſumitur; unam gravem, alteram mediocrem, tertiam extenuatam vocamus. Gravis eſt, quæ conſtat ex verborum gravium lævi & ornata conſtructione. Mediocris eſt, quæ conſtat ex humiliore, neque tamen ex infima & pervulgatiſſima verborum dignitate. Attenuata eſt, quæ demiſſa eſt uſque ad uſitatiſſimam puri ſermonis conſuetudinem. In gravi figura conſumetur oratio, ſi quæ cujuſque rei poterunt ornatiſſima verba repetiri, ſive propria, ſive translata, ſive extranea, ad unamquamque rem accommodabuntur: &, ſi graves ſententiæ, quæ in amplificatione, & commiſeratione tractantur, eligentur: &, ſi exornationes ſententiarum, aut verborum, quæ gravitatem habebunt, de quibus poſt dicemus, adhibebuntur. In hoc genere figuræ erit hoc exemplum: *Nam quis eſt veſtrum, Judices, qui ſatis idoneam poſſit in eum pœnam excogitare, qui prodere hoſtibus patriam cogitarit? quod maleficium cum hoc ſcelere comparari, quod huic maleficio dignum ſupplicium* po-

Digitized by Google

poteſt inveniri? In iis, qui violaſſent ingenuum, matremfamilias conſtupraſſent, pulſaſſent aliquem, aut poſtremo necaſſent, maxima ſupplicia majores noſtri conſumpſerunt: huic truculentiſſimo, ac nefario facinori ſingularem pœnam non reliquerunt. Atque in aliis maleficiis ad ſingulos, aut ad paucos ex alieno peccato injuria pervenit; hujus ſceleris qui ſunt affines, uno conſilio univerſis civibus atrociſſimas calamitates machinantur. O feros animos! o crudeles cogitationes! o derelictos homines ab humanitate! quid agere auſi ſunt, aut cogitare potuerunt? quo pacto hoſtes, revulſis majorum ſepulcris, dejectis mœnibus, ovantes irruerent in civitatem: quo modo deum templis ſpoliatis, optimatibus trucidatis, aliis arreptis in ſervitute, matribus familias & ingenuis ſub hoſtilem libidine ſubjectis, urbs acerbiſſimo concidat incendio conflagrata: qui ſe non putant, id, quod voluerint, ad exitum perduxiſſe, niſi ſanctiſſimæ patriæ miſerandum ſcelerati viderint cinerem. Nequeo verbis conſequi, Judices, indignitatem rei: ſed negligentius id fero, quia vos mei non indigetis. Veſter enim vos animus amantiſſimus reipublicæ facile edocet, ut eum, qui fortunas omnium voluerit prodere, præcipitem perturbetis ex ea civitate, quam ipſe ſpurciſſimorum hoſtium dominatu nefario voluerit obruere.

IX. In mediocri figura verſabitur oratio, ſi hæc, ut ante dixi, aliquantulum demiſerimus, neque tamen ad infimum deſcenderimus, ſic: *Quibuſcum bellum gerimus, Judices, videtis; cum ſociis, qui pro nobis pugnare, & imperium noſtrum nobiſcum ſimul virtute & induſtria conſervare ſoliti ſunt. Hi cum ſe, & opes ſuas, & copiam neceſſariorum norunt; tum vero nihilominus propter propinquitatem, & omnium rerum ſocietatem, quid in omnibus rebus populus Romanus poſſet, ſcire & æſtimare poterant. Hi, cum deliberaſſent nobiſcum bellum gerere, quæſo, quæ res erat, qua freti bellum ſuſcipere conarentur, cum multo maximam ſociorum partem in officio manere intelligerent? cum ſibi non multitudinem militum, non idoneos imperatores, non pecuniam publicam præſto eſſe viderent? non denique ullam rem, quæ pertineat ad bellum adminiſtrandum? Si cum finitimis de finibus bellum gererent; ſi totum certamen in uno prælio poſitum putarent: tamen omnibus rebus inſtructiores, ac paratiores venirent; nedum illud imperium orbis terræ, cui imperio omnes gentes, reges, nationes, partim vi, partim voluntate conſenſerunt, cum aut armis, aut liberalitate a populo Romano ſuperati eſſent, ad ſe transferre tantulis viribus conarentur. Quæret aliquis. Quid Fregellani, non ſua ſponte conati ſunt? Eo quidem minus iſti facile conarentur, quo, illi quemadmodum deſciſſent, videbant. Nam rerum imperiti, qui uniuſcujuſque rei de rebus ante geſtis exempla petere non poſſunt, ii per imprudentiam facillime deducuntur in fraudem. At ii, qui ſciunt, quid aliis acciderit, facile ex aliorum eventu, ſuis rationibus poſſunt providere. Nulla igitur re inducti, nulla ſpe freti arma ſuſtulerunt? Quis hoc credat, tantam amentiam quemquam tenuiſſe, ut imperium populi Romani tentare auderet, nullis copiis fretus? Ergo aliquid fuiſſe neceſſe eſt. Quid aliud, niſi id, quod dico, poteſt eſſe?*

X. In attenuato figuræ genere, quod ad infimum, & quotidianum ſermonem demiſſum eſt, hoc erit exemplum. *Nam, ut forte hic in balneas venit, cœpit, poſtquam perfuſus eſt, defricari. Deinde, ubi viſum eſt, ut in alveum deſcenderet, ecce ibi iſte de transverſo. Heus, inquit, adoleſcens, pueri tui modo me pulſaverunt; ſatisfacias oportet. Hic, qui id ætatis ab ignoto præter conſuetudinem appellatus eſſet, erubuit. Iſte clarius eadem, & alia dicere cœpit. Hic vix tandem inquit, Sine me conſiderare. Tum vero iſte cœpit clamare voce iſta, quæ vel facile cuivis rubore elicere poſſet: Ita petulans es, atque acer, ut ne ad ſolatium quidem idoneus, ut mihi videtur, ſed pone ſcenam, & in ejuſmodi locis exercitatus ſis. Conturbatus eſt adoleſcens; nec mirum, cui etiam nunc pædagogi lites ad auriculas verſarentur, imperio ejuſmodi conviciorum. Ubi enim iſte vidiſſet ſcurram exhauſto rubore, qui ſe putaret nihil habere, quod de exiſtimatione perderet, ut omnia ſine famæ detrimento facere poſſet?* Igitur genera figurarum ex ipſis exemplis intelligi poterunt. Erit enim & attenuata verborum conſtructio quædam, & item alia in gravitate, alia poſita in mediocritate. Eſt autem cavendum, ne, dum hæc genera conſectamur, in finitima & propinqua vitia veniamus. Nam gravi figuræ, quæ laudanda eſt, propinqua eſt ea, quæ fugienda eſt, quæ recte videbitur appellari, ſi ſufflata nominabitur. Nam ut corporis bonam habitudinem tumor imitatur ſæpe; ita gravis oratio ſæpe imperitis videtur ea, quæ turget, & inflata eſt, cum aut novis, aut priſcis verbis, aut duriter aliunde translatis, aut gravioribus, quam res poſtulat, aliquid dicitur, hoc modo: *Nam qui perduellionibus venditat patriam, non ſatis ſupplicii dederit, ſi præceps in Neptunias depultus erit lacunas. Pœnitet igitur iſtum, qui montes belli fabricatus eſt, campos ſuſtulit pacis.* In hoc genus plerique cum declinaſſent, & ab eo, quo profecti ſunt, aberraverunt, & ſpecie gravitatis falluntur, nec proſpicere poſſunt orationis tumorem.

XI. Qui in mediocre genus orationis profecti ſunt, ſi pervenire eo non poterunt, errantes perveniunt ad confine genus ejus generis, quod appellamus fluctuans, & diſſolutum; eo quod ſine nervis, & articulis fluctuat huc & illuc, nec poteſt confirmare, neque viriliter ſeſe expedire. Id eſt hujuſmodi: *Socii noſtri cum belligerare nobiſcum vellent, profecto ratiocinati eſſent etiam atque etiam, quid poſſent facere, ſi quidem ſua ſponte facerent, & non haberent hic adjutores multos, & malos homines, & audaces. Solent enim diu cogitare omnes, qui magna negotia volunt agere.* Non poteſt hujuſmodi ſermo tenere attentum auditorem. Diffluit enim totus, neque quicquam comprehendens perfectis verbis amplectitur. Qui non poſſunt in illa facetiſſima verborum attenuatione commode verſari, veniunt ad aridum & exſangue genus orationis, quod non alienum eſt exile nominari, cujuſmodi eſt, hoc: *Nam iſtic ille ad balneas acceſſit; ad hunc poſtea dicit, hic tuus ſervus me pulſavit. Poſtea dicit hic illi, conſiderabo. Poſt ille huic convicium fecit, & magis magiſque præſentibus multis clamavit.* Frivolus hic quidem jam, & illiberalis eſt ſermo. Non enim adeptus eſt id, quod ha-

bet

bet attenuata figura, puris verbis & electis compoſitam orationem. Omne genus orationis, & grave, & mediocre, & attenuatum, dignitate afficiunt exornationes, de quibus poſt loquemur: quæ ſi raræ diſponentur, diſtinctam, ſicuti coloribus, ſi crebræ collocabuntur, oblitam reddunt orationem. Sed figuram in dicendo commutari oportet, ut gravem mediocris, mediocrem excipiat attenuata. Deinde identidem commutentur, ut facile ſatietas varietate vitetur.

XII. Quoniam, quibus in generibus elocutio verſari debeat, dictum eſt, videamus nunc, quas res debeat habere elocutio commoda & perfecta. Quæ maxime admodum oratori accommodata eſt, rres res in ſe debet habere, elegantiam, compoſitionem, dignitatem. Elegantia eſt, quæ facit, ut unumquidque pure, & aperte dici videatur: Hæc diſtribuitur in latinitatem, & explanationem. Latinitas eſt, quæ ſermonem purum conſervat, ab omni vitio remotum. Vitia in ſermone, quo minus is latinus ſit, duo poſſunt eſſe; ſolœciſmus, & barbariſmus. Solœciſmus eſt, cum verbis pluribus conſequens verbum ſuperiori non accommodatur. Barbariſmus eſt, cum verbum aliquod vitioſe effertur. Hæc qua ratione vitare poſſimus, in arte Grammatica dilucide diſcemus. Explanatio eſt, quæ reddit apertam & dilucidam orationem. Ea comparatur duabus rebus, uſitatis verbis, & propriis. Uſitata ſunt ea, quæ verſantur in ſermone, & conſuetudine quotidiana. Propria, quæ ejus rei verba ſunt, aut eſſe poſſunt, qua de loquemur. Compoſitio eſt verborum conſtructio, quæ facit omnes partes orationis æquabiliter perpolitas. Ea conſervabitur, ſi fugiemus crebras vocalium concurſiones, quæ vaſtam atque hiantem orationem reddunt, ut hoc eſt: *Baccæ æneæ amœniſſimæ impendebant*. Et ſi vitabimus ejuſdem literæ nimiam aſſiduitatem: cui vitio verſus hic erit exemplo. Nam hic nihil prohibet in vitiis, alienis exemplis uti. *O Tite, tute, Tati, tibi tanta tyranne tuliſti*. Et hic ejuſdem poetæ: *Quidquam quiſquam cuiquam quod conveniat*, neget. Et, ſi, ejuſdem verbi aſſiduitatem nimiam fugiemus. Ea eſt hujuſmodi: Nam cujus rationis ratio non extet, ei rationi ratio non eſt fidem habere. Et, ſi non utemur continenter ſimiliter cadentibus verbis, hoc modo: *Flentes, plorantes, lacrymantes, obteſtantes*. Et, ſi verborum tranſjectionem vitabimus, niſi quæ erit concinna, qua de re poſterius loquemur, quo in vitio eſt Lucilius aſſiduus, ut hoc eſt in priore libro: *Has res ad te ſcriptas, Luci, miſimus, Æli*. Item fugere oportet longam verborum continuationem, quæ & auditoris aures, & oratoris ſpiritum lædit. His vitiis in compoſitione vitatis, reliquum operis conſumendum eſt in dignitate.

XIII. Dignitas eſt, quæ reddit ornatam orationem varietate diſtinguens. Hæc in verborum & ſententiarum exornationem dividitur. Verborum exornatio eſt, quæ ipſius ſermonis inſignita continetur perpolitione. Sententiarum exornatio eſt, quæ non in verbis, ſed in ipſis rebus quandam habet dignitatem. Repetitio eſt, cum continenter ab uno atque eodem verbo in rebus ſimilibus & diverſis principia ſumuntur, hoc modo: *Vobis iſtud attri-*

buendum eſt , vobis gratia babenda , vobis res iſta erit bonori . Item , *Scipio Numantiam ſuſtulit , Scipio Carthaginem delevit , Scipio pacem peperit , Scipio eivitatem ſervavit .* Item , *Tu in forum prodire , tu lucem conſpicere , tu in horum conſpectum venire conaris ? audes verbum facere ? audes quicquam ab iſtis petere ? audes ſupplicium deprecari ? Quid eſt , quod poſſis defendere ? quid eſt , quod audeas poſtulare ? quid eſt , quod tibi putes concedi oportere ?* Non *jusjurandum reliquiſti ? non amicos prodidiſti ? non parenti manus intuliſti ? non denique in omni dedecore volutatus es ?* Hæc exornatio , cum multum venuſtatis habet , tum gravitatis & acrimoniæ plurimum . Quare videtur eſſe adhibenda & ad ornandam , & ad augendam orationem . Converſio eſt , per quam non , ut ante , primum repetimus verbum , ſed ad poſtremum contineoter revertimur hoc modo : *Pœnos populus Romanus juſtitia vicit , armis vicit , liberalitate vicit .* Item , *ex quo tempore concordia de civitate ſublata eſt , libertas ſublata eſt , fides ſublata eſt , amicitia ſublata eſt , reſpublica ſublata eſt .* Item *C. Lælius homo navus erat , ingenioſus erat , doctus erat , bonis viris & ſtudioſis amicus erat . Ergo in civitate primus erat .* Item , *Nam cum iſtos , ut abſolvant te , rogas : ut pejerent , rogas : ut exiſtimationem negligant , rogas : ut leges populi Romani tuæ libidini largiantur , rogas .*

XIV. Complexio eſt , quæ utramque complectitur exoroationem , & hanc , & quam aote expoſuimus , ut & repetatur idem primum verbum ſæpius , & crebro ad idem poſtremum revertamur , hoc modo : *Qui ſunt , qui fœdera ſæpe ruperunt ? Carthaginenſes . Qui ſunt , qui crudele bellum in Italia geſſerunt ? Carthaginenſes . Qui ſunt , qui Italiam deformaverunt ? Carthaginenſes . Qui ſunt , qui ſibi poſtulant ignoſci ? Carthaginenſes . Videte ergo , quid conveniat eos impetrare .* Item , *Quem ſenatus damnarit , quem populus Romanus damnarit , quem omnium exiſtimatio damnarit , eum vos ſententiis veſtris abſolvetis ?* Traductio eſt , quæ facit , ut cum idem verbum crebrius ponatur , non modo non offendat animum , ſed etiam concinniorem orationem reddat , hoc pacto : *Qui nihil habet in vita jucundius vita , is eum virtute vitam non poteſt colere .* Item , *Eum tu hominem appellas , qui ſi fuiſſet homo , numquam tam crudeliter vitam hominis petiiſſet . At erat inimicus . Ergo inimicum ſic ulciſci voluit , ut ipſe ſibi reperiretur inimicus ?* Item , *Divitias ſine divitum eſſe : tu vero virtutem præfer divitiis . Nam ſi voles divitias eum virtute comparare , vix ſatis idoneæ tibi videbuntur divitiæ , quæ virtutis pediſſequæ ſint .* Ex eodem genere exornationis eſt , cum idem verbum modo ponitur in hac , modo in altera re , hoc modo : *Cur eam rem tam ſtudioſe curas , quæ multas tibi dabit curas ?* Item , *Amari jucundum ſit , ſi curetur , ne quid inſit amari .* Itam , *Veniam ad vos , ſi mihi ſenatus det veniam .* In his quatuor generibus exornatioationum , quæ adhuc propoſitæ ſunt , non inopia verborum fit , ut ad idem verbum redeatur ſæpius ; ſed ineſt feſtivitas quædam , quæ facilius auribus dijudicari , quam verbis demonſtrari poteſt .

XV. Contentio eſt , cum ex con-

trariis verbis aut rebus oratio conficitur, hoc pacto: *Habet aſſentatio jucunda principia, eadem exitus amariſſimos affert.* Item, *Inimicis te placabilem, amicis inexorabilem præbes.* Item, *In otio tumultuaris, in tumultu ſolus eos otioſus. In re frigidiſſima cales, in ferventiſſima friges. Tacito cum opus eſt, clamas: ubi loqui convenit, obmuteſcis. Ades? abeſſe vis: abes? reverti cupis. In pace bellum quæritas: in bello pacem deſideras. In concione de virtute loqueris, in prælio præ ignavia tubæ ſonitum perferre non potes.* Hoc genere ſi diſtinguemus orationem, & ornati & graves poterimus eſſe. Exclamatio eſt, quæ conficit ſignificationem doloris, aut indignationis alicujus, per hominis, aut urbis, aut loci, aut rei cujuſpiam compellationem, hoc modo: *Te nunc alloquor, Africane, cujus mortui quoque nomen ſplendori ac decori eſt civitati. Tui clariſſimi nepotes ſuo ſanguine aluerunt inimicorum crudelitatem.* Item, *O perfidioſæ Fregellæ, quam facile ſcelere veſtro contabuiſtis! ut, cujus nitor urbis Italiam nuper illuſtravit, ejus nunc vix fundamentorum reliquiæ maneant.* Item, *Bonorum inſidiatores latrocinio vitam innocentiſſimi cujuſque petiſtis: tantamne ex iniquitate judiciorum veſtris calumniis aſſumitis facultatem?* Hac exclamatione ſi loco utemur, & raro, & cum rei magnitudo poſtulare videbitur, ad quam volemus indignationem animum auditoris adducemus. Interrogatio non omnis gravis eſt, neque concinna, ſed hæc, quæ, cum enumerata ſunt ea, quæ obſunt cauſæ adverſariorum, confirmat ſuperiorem orationem, hoc pacto: *Cum igitur hæc omnia faceres, diceres, adminiſtrares, utrum animos ſociorum ab republica removebas, & alienabas, an non?* Et, *utrum aliquem exornari oportuit, qui iſta probiberet, ac fieri non fineret, an non?*

XVI. Ratiocinatio eſt, per quam ipſi a nobis rationem poſcimus, quare quidque dicamus, & crebro noſmet a nobis petimus uniuſcujuſque propoſitionis explanationem. Ea eſt hujuſmodi. *Majores noſtri ſiquam unius peccati mulierem damnabant, ſimplici judicio multorum maleficiorum convictam putabant, quo pacto? quoniam, quam impudicam judicarant, eam veneficii quoque damnatam exiſtimabant. Quid ita? quia neceſſe eſt, eam, quæ ſuum corpus addixerit turpiſſimæ cupiditati, timere permultos. Quos iſtos? virum, parentes, cæteros, ad quos videt ſui dedecoris infamiam pertinere. Quid poſtea? quos tantopere timeat, eos neceſſe eſt, ut, quoquo modo poſſit, veneficio petat. Cur? quia nulla poteſt honeſta ratio retinere eam, quam magnitudo peccati facit timidam, intemperantia audacem, natura muliebris inconſideratam. Quid veneficii damnatam? quid? putabant impudicam quoque neceſſario. Quare? quia nulla facilis ad id maleficium cauſa, quam turpis amor, & intemperans libido commovere potuit: cum, cujus animus mulieris eſſet corruptus, ejus corpus caſtum eſſe non putaverunt. Quid in viris? idemne hoc obſervabant? minime. Quid ita? quia viros ad unumquodque maleficium ſingulæ cupiditates impellunt: mulieres ad omnia maleficia cupiditas una ducit.* Item, *Bene majores noſtri hoc comparaverunt, ut neminem regem, quem armis cepiſſent, vita privarent. Quid ita? quia, quam nobis facultatem*

 for-

fortuna dediſſet, iniquum erat in eorum ſupplicio conſumere, quos eadem fortuna paulo ante in ampliſſimo ſtatu collocarat. Quid quod exercitum contra duxit? deſino meminiſſe. Quid ita? quia viri fortis eſt, qui de victoria contendant, eos hoſtes putare; qui victi ſunt, eos homines judicare, ut poſſit bellum fortitudo minuere, pacem humanitas augere. At ille, ſi viciſſet, num idem feciſſet) non profecto tam ſapiens fuiſſet. Quid igitur ei parcis? quia talem ſtultitiam contemnere, non imitari conſuevi. Hæc exornatio ad ſermonem vehementer accommodata eſt, & animum auditoris retinet attentum, tum venuſtate ſermonis, tum rationum expectatione.

XVII. Sententia eſt oratio ſumpta de vita, quæ aut quid ſit, aut quid eſſe oporteat in vita, breviter oſtendit, hoc modo: *Difficile eſt primum virtutes revereri, qui ſemper ſecunda fortuna ſit uſus.* Item, *Liber is eſt exiſtimandus, qui nulli turpitudini ſervit.* Item, *egens æque eſt is, qui non ſatis habet, & is cui nihil ſatis poteſt eſſe.* Item, *Optima vivendi ratio eſt eligenda. Eam jucundam conſuetudo reddet.* Hujuſmodi ſententiæ ſimplices non ſunt improbandæ, propterea quod habet brevis expoſitio, ſi rationis nullius indiget, magnam delectationem. Sed illud quoque probandum eſt genus ſententiæ, quod confirmatur ſubjectione rationis, hoc modo: *Omnes bene vivendi rationes in virtute ſunt collocandæ, propterea quod ſola virtus in ſua poteſtate eſt; omnia præter eam ſubjecta ſunt fortunæ dominationi.* Item, *Qui fortunis alicujus inducti amicitiam ejus ſecuti ſunt, hi, ſimul ac fortuna dilapſa eſt, devolant omnes. Cum enim receſſit ea res, quæ fuit conſuetudinis cauſa, nihil ſupereſt, quare poſſit in amicitia retineri.* Sunt item ſententiæ, quæ dupliciter efferuntur ſine ratione, & cum ratione. Hoc modo ſine ratione: *Errant, qui in proſperis rebus omnes impetus fortunæ ſe putant fugiſſe. Sapienter cogitant, qui temporibus ſecundis caſus adverſos reformidant.* Cum ratione, hoc pacto: *Qui adoleſcentium peccatis ignoſci putant oportere, falluntur, propterea quod ætas illa non eſt impedimento bonis ſtudiis. At hi ſapienter faciunt, qui adoleſcentes maxime caſtigant, ut, quibus virtutibus omnem viam tueri poſſunt, eas in ætate maturiſſima velint comparare.* Sententias interponi raro convenit, ut rei actores, non vivendi præceptores eſſe videamur. Cum ita interponentur, multum afferent ornamenti. Nam neceſſe eſt animo eam comprobet tacitus auditor, cum ad cauſam videat accommodari rem certam, ex vita & moribus ſumptam.

XVIII. Contrarium idem fere eſt, quod contentio. Contrarium eſt, quod ex rebus diverſis duabus, alteram breviter & facile confirmat, hoc pacto: Nam, *qui ſuis rationibus inimicus fuerit ſemper, eum quomodo alienis rebus amicum fore ſperes?* Et item, Nam, *quem in amicitia perfidioſum cognoveris, eum quare putes inimicitias cum fide habere poſſe?* Et, *Qui privatus intolerabili ſuperbia fuerit, eum commodum, & ſui cognoſcentem videre in poteſtate, quis ſperet?* Et, *Qui in ſermonibus & conventu amicorum verum dixerit numquam, cum ſibi in concionibus credis a mendacio temperaturum?* Item, *Quos ex collibus dejecimus,*

cum

cum iis in campo metuimus dimicare? Qui cum plures erant, paucis nobis exæquari, non poterant; hi poſt. quam pauciores ſunt, metuimus, ne ſint ſuperiores? Hoc exornationis genus brevibus & continuatis verbis perfectum eſſe debet, & cum commodum eſt auditu, propter brevem & abſolutam concluſionem; tum vero vehementer, id, quod opus eſt oratori, comprobat contraria re, & ex eo, quod dubium non eſt, expedit illud, quod dubium eſt, ut aut dilui non poſſit, aut multo difficillime poſſit.

XIX. Membrum orationis appellatur res breviter abſoluta ſine totius ſententiæ demonſtratione, quæ denuo alio membro orationis excipitur, hoc modo: *Et inimico proderas*. Id eſt unum, quod appellatur membrum: deinde hoc excipiatur oportet ab altero; *Et amicum lædebas*. Ex duobus membris hæc exornatio poteſt conſtare: ſed commodiſſima & abſolutiſſima eſt, quæ ex tribus conſtat, hoc pacto: *Et inimico proderas, & amicum lædebas, & tibi ipſi non conſulebas*. Item, *Nec reipublicæ conſuluiſti, nec amicis profuiſti, nec inimicis reſtitiſti*. Articulus dicitur, cum ſingula verba intervallis diſtinguuntur cæſa oratione, hoc modo: *Acrimonia, voce, vultu adverſarios perterruiſti*. Item, *Inimicos invidia, injuriis, potentia, perfidia, ſuſtuliſti*. Inter hujus generis, & illius ſuperioris vehementiam hoc intereſt, quod illud tardius & rarius venit, hoc crebrius & celerius pervenit. Itaque in illo genere, ex remotione brachii, & contortione dexteræ gladius ad corpus afferri; in hoc autem crebro & celeri vulnere corpus conſauciari videtur. Continuatio eſt denſa & continens frequentatio verborum cum abſolutione ſententiarum. Ea utemur commodiſſime tripertito; in ſententia, in contrario, in concluſione. In ſententia, hoc pacto: *Ei non multum poteſt obeſſe fortuna, qui ſibi firmius in virtute, quam in caſu, præſidium collocavit*. In contrario, hoc modo: *Nam ſi quis ſpei non multum collocarit in caſu, quid eſt, quod ei magnopere caſus obeſſe poſſit?* In concluſione, hoc pacto: *Quod ſi in eos plurimum fortuna poteſt, qui ſuas rationes omnes in caſum contulerunt; non ſunt omnia committenda fortunæ, ne magnam nimis in nos habeat dominationem*. In his tribus generibus ad continuationis vim adeo frequentatio eſt neceſſaria, ut infirma facultas oratoris videatur, niſi ſententiam, & contrarium, & concluſionem frequentibus efferat verbis. Sed & alias quoque nonnunquam non alienum eſt, tametſi neceſſe non eſt, eloqui res aliquas per hujuſcemodi continuationes.

XX. Compar appellatur, quod habet in ſe membra orationis, de quibus ante diximus, quæ conſtant ex pari fere numero ſyllabarum. Hoc non de enumeratione noſtra fiet: (nam id quidem puerile eſt,) ſed tantum affert uſus & exercitatio facultatis, ut animi quodam ſenſu par membrum ſuperiori referre poſſimus, hoc modo: *In prælio mortem pater oppetebat, domi filius nuptias comparabat; hæc omnia graves caſus adminiſtrabant*. Item, *Alii fortuna felicitatem dedit, huic induſtria virtutem comparavit*. In hoc genere ſæpe fieri poteſt, ut non plane par ſit numerus ſyllabarum, & tamen eſſe videatur, ſi una aut etiam altera

ſyl-

ſyllaba eſt alterum brevius: aut ſi, cum in altero plures ſunt, in altero longior, aut longiores, plenior, aut pleniores ſyllabæ erunt: ut longitudo, aut plenitudo harum, multitudinem alterius aſſequatur & exæquet. Similiter cadens exornatio dicitur, cum in eadem conſtructione verborum duo aut plura ſunt verba, quæ ſimiliter iiſdem caſibus efferuntur, hoc modo: *Hominem laudas egentem virtutis, abundantem felicitatis.* Item, *Cujus omnis in pecunia ſpes eſt, ejus a ſapientia eſt animus remotus. Diligentia comparat divitias, negligentia corrumpit animum; & tamen cum ita vivit, neminem præ ſe ducit hominem.* Similiter deſinens eſt, cum tametſi caſus non inſunt in verbis, tamen ſimiles exitus ſunt, hoc pacto: *Turpiter audes facere, nequiter ſtudes dicere. Vivis invidioſe, delinquis ſtudioſe, loqueris odioſe.* Item, *Audacter territas, humiliter placas.* Hæc duo genera, quorum alterum in exitus, alterum in caſus ſimilitudine verſatur, inter ſe vehementer conveniunt: & ea re, qui his bene utuntur, plerumque ſimul ea collocant in iiſdem partibus orationis. Id hoc pacto facere oportet: *Perditiſſiam ratio eſt amorem petere, pudorem fugere; diligere formam, negligere famam.* Hic & ea verba, quæ caſus habent, ad caſus ſimiles; & illa quæ non habent, ad ſimiles exitus veniunt.

XXI. Annominatio eſt, cum ad idem verbum & idem nomen acceditur commutatione unius literæ aut literarum, ſyllabæ aut ſyllabarum; aut ad res diſſimiles ſimilia verba accommodantur. Ea multis & variis rationibus conficitur. Attenuatione, aut complexione ejuſdem literæ, ſic: *Hic, qui ſe magnifice jactat, atqu oſtentat, venit a te ante, quam Romam venit.* Ex contrario: *Hic, quos homines alea vincit, eos ferro ſtatim* * *vincit.* Productione ejuſdem literæ, hoc modo: *Hunc avium dulcedo ducit ad avium.* Brevitate ejuſdem literæ, hoc modo: *Hic tametſi videtur eſſe honoris cupidus, tamen non tantum curiam diligit quantum Curiam.* Addendis literis, hoc pacto: *Hic ſibi poſſet temperare, niſi amori mallet obtemperare.* Demendis literis, ſic: *Si lenones, tanquam leones vitaſſet, vitæ ſe tradidiſſet.* Transferendis literis, ſic: *Videte, Judices, utrum homini navo, an vano, credere malitis.* Item, *Nolo eſſe laudator, ne videar adulator.* Commutandis, hoc modo: *Deligere oportet, quemvelis diligere.* Hæ ſunt annominationes, quæ in literatura, brevi commutatione, aut productione, aut translatione, aut aliquo hujuſmodi genere verſantur.

XXII. Sunt autem aliæ, quæ non habent tam propinquam in verbis ſimilitudinem, & tamen diſſimiles non ſunt: quibus de generibus unum eſt hujuſmodi: *Quid veniam, qui ſim, quare veniam, quem inſimulem, cui proſim, quem poſtulem, brevi cognoſcetis.* Nam hic eſt in quibuſdam verbis quædam ſimilitudo non tam affectanda, quam illæ ſuperiores, ſed tamen adhibenda nonnunquam. Alterum genus hujuſmodi: *Demus operam, Quirites, ne omnino Patres Conſcripti circumſcripti putentur.* Hæc annominatio accedit magis ad ſimilitudinem, quam ſuperior: ſed minus, quam illæ ſuperiores: propterea quod non ſolum additæ, ſed uno tempore demptæ quoque literæ ſunt. Tertium genus eſt, quod verſatur in ca-

* *Man. Lamb.* vincit.

caſuum commutatione, aut unius, aut plurium nominum. Unius nominis, hoc modo: *Alexander Macedo ſummo labore animum ad virtutes a pueritia confirmavit. Alexandri virtutes per orbem terræ cum laude & gloria ſunt. Alexandrum omnes, ut maxime metuerunt, item plurimum dilexerunt. Alexandro ſi vita longior data eſſet, Oceanum manus Macedonum tranſvolaſſet.* Varie hic unum nomen in commutatione caſuum volutatum eſt. Plura nomina caſibus commutatis, hoc modo faciunt annominationem: *Ti Gracchum rempublicam adminiſtrantem indigna probibuit nex diutius in ea commorari. C. Graccho ſimiliter occiſio oblata eſt, quæ virum reipublicæ amantiſſimum ſubito de ſinu civitatis eripuit. Saturninum fidem captum malorum, perfidiæ ſcelus vita privavit. Tuus, o Druſe, ſanguis domeſtico parietes, & vultum parentis aſperſit. Suplicium, cui paulo ante omnia concedebant, eum brevi ſpatio non modo vivere, ſed etiam ſepeliri prohibuerunt.* Hæc tria genera proxima exornationum, quorum unum in ſimiliter cadentibus, alterum in ſimiliter deſinentibus verbis, tertium in annominationibus poſitum eſt, perraro ſumenda ſunt, cum in veritate dicemus: propterea quod non hæc videntur reperiri poſſe ſine elaboratione & conſumptione operæ.

XXIII. Ejuſmodi autem ſtudia ad delectationem, quam ad veritatem videntur accommodatiora. Quare fides, & gravitas, & ſeveritas oratoria minuitur his exornationibus frequenter collocatis: & non modo tollitur auctoritas dicendi, ſed offenditur qnoque in ejuſmodi oratione auditor; propterea quod eſt in his lepos & feſtivitas, non dignitas, neque pulchritudo. Quare quæ ſunt ampla & pulcra, diu placere poſſunt: quæ lepida & concinna, cito ſatietate afficiunt aurium ſenſum faſtidioſiſſimum. Quo modo igitur, ſi crebro his generibus utemur, pueri li videbimur elocutione delectari: ita ſi raro has interferemus exornationes, & in cauſa tota varie diſpergemus, commode luminibus diſtinctis illuſtrabimus orationem. Subjectio eſt, cum interrogamus adverſarios, aut quærimus ipſi, quid ab illis, aut quid contra nos dici poſſit: deinde ſubjicimus id, quod dici oportet, aut quod non oportet, aut offuturum illis e contrario, hoc modo: *Quæro igitur, unde iſte tam pecunioſus ſit factus. Amplum patrimonium relictum eſt? at patris bona venierunt. Hæreditas aliqua obvenit? non poteſt dici, ſed etiam a neceſſariis omnibus exheredatus eſt. Præmium aliquod ex lite aut judicio cepit? non modo id non fecit, ſed etiam inſuper ipſe grandi ſponſione victus eſt. Ergo ſi his rationibus locupletatus non eſt, ſicut omnes videtis; aut iſti domi naſcitur aurum, aut, unde licitum non eſt pecunias accepit.*

XXIV. Item *Sæpe, judices, animadverti, multos aliqua ex honeſta re, quam ne inimici quidem criminari poſſint, ſibi præſidium petere: quorum nihil poteſt adverſarius facere. Nam utrum ad patris virtutem confugiet? at eum vos jurati capite damnaſtis. An ad ſuam revertetur antiquam vitam, alicubi honeſte tractatam? at hic quidem ante oculos veſtros quomodo vixerit, ſcitis omnes. An cognatos ſuos enumerabit, quibus vos conveniat commoveri? at hi*

bi quidem nulli ſunt. Amicos proferet? at nemo eſt, qui ſibi non putet turpe, iſtius amicum nominari. Item, *Credo, inimicum, quem nocentem putabas, in judicium adduxiſti: non.* Nam *indemnatum necaſti. Leges, quæ id facere prohibent, veritus es? at ne ſcriptas quidem judicaſti. Cum ipſe te veteris amicitiæ commonefaceret, commotus es? at nihilo minus, ſed etiam ſtudioſius occidiſti. Quid? cum tibi pueri ad pedes volutarentur, miſericordia motus es? at eorum patrem crudeliſſime ſepultura quoque prohibuiſti.* Multum ineſt acrimoniæ & gravitatis in hac exornatione, propterea quod, cum quæſitum eſt, quid oporteat, ſubjicitur id non eſſe factum. Quare facillime fit, ut augeatur idignitas negotii. Ex eodem genere, ut ad noſtram quoque perſonam referemus ſubjectionem, ſic: Nam *quid me facere conveniret, cum a tanta Gallorum multitudine circumſederer? an dimicarem? at cum parva manu tum prodiremus, locum quoque inimiciſſimum habebamus. Sederem in caſtris? at neque ſubſidium, quod expectarem, habebamus, neque erat, quo vitam produceremus. Caſtra relinquerem? at obſidebamur. Vitam militum negligerem? at ea videbar eos accepiſſe conditione, ut, quoad poſſem, incolumes patriæ & parentibus conſervarem. Hoſtium conditionem repudiarem? at ſalus antiquior eſt militum, quam impedimentorum.* Hujuſmodi conſequuntur identidem ſubjectiones, ut ex omnibus oſtendi videatur, nihil potius quam quod factum ſit, faciendum fuiſſe.

XXV. Gradatio eſt, In qua non ante ad conſequens verbum deſcenditur, quam ad ſuperius conſcenſum eſt, hoc modo: *Nam quæ reliqua ſpes manet libertatis, ſi illis, & quod libet, licet; & quod licet, poſſunt; & quod poſſunt; audent; & quod audent, faciunt; & quod faciunt, vobis moleſtum non eſt?* Item, *Non ſenſi hoc, & non ſuaſi; neque ſuaſi, & non ipſe ſtatim facere cœpi, neque facere cœpi, & non perfeci; neque perfeci, & non probavi.* Item, *Africano induſtria virtutem, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit.* Item, *Imperium Græciæ fuit apud Athenienſes, Athenienſium potiti ſunt Spartiatæ, Spartiatas ſuperavere Thebani, Thebanos Macedones vicerunt, qui ad imperium Græciæ brevi tempore adjunxerunt Aſiam bello ſubactam.* Habet in ſe quendam leporem ſuperioris cujuſque crebra repetitio verbi, quæ propria eſt hujus exornationis. Definitio eſt, quæ rei alicujus proprias amplectitur poteſtates breviter & abſolute, hoc modo: *Majeſtas reipublicæ eſt, in qua continetur dignitas & amplitudo civitatis.* Item, *Injuriæ ſunt, quæ aut pulſatione corpus, aut convicio aures, aut aliqua turpitudine vitam cujuſpiam violant.* Item, *Non eſt iſta diligentia, ſed accurata conſervatio ſuorum: avaritia, injurioſa appetitio alienorum.* Item, *Non eſt iſta fortitudo, ſed temeritas, propterea quod fortitudo eſt contemptio laboris & periculi cum ratione utilitatis, & compenſatione commodorum: temeritas eſt cum inconſiderata laborum perpeſſione gladiatoria periculorum ſuſceptio.* Hæc ideo commoda putatur exornatio, quod omnem rei cujuſpiam vim & poteſtatem ita dilucide proponit, & breviter explicat, ut neque pluribus verbis oportuiſſe dici videatur, neque lucidius potuiſſe dici putetur.

Digitized by Google

XXVI. Tranſitio vocatur, quæ cum oſtendit breviter, quid dictum ſit, proponit item brevi quid ſequatur, hoc modo: *In patriam cujuſmodi fuerit, habetis: nunc in parentes qualis extiterit, conſiderate.* Item, *Mea in iuſtum beneficia cognoſcitis: nunc quemodo iſte mihi gratiam retulerit, accipite.* Proficit hæc aliquantum exornatio ad duas res. Nam & quid dixerit commonet, & ad reliquum comparat auditorem. Correctio eſt, quæ tollit id, quod dictum eſt, & pro eo id, quod magis idoneum videtur, reponit, hoc pacto: *Quod ſi iſte ſuos hoſpites rogaſſet, immo innuiſſet modo; hoc facile perfici poſſet.* Item, *Nam poſtquam iſti vicerunt, atque adeo victi ſunt, eam quomodo victoriam appellem, quæ victoribus plus calamitatis, quam boni dederit? O virtutis comes invidia, quæ bonos inſequeris plerumque, atque adeo inſectaris!* Commovetur hoc genere animus auditoris. Res enim communi verbo elata, tantummodo dicta videtur: at ea poſt ipſius oratoris correctionem magis idonea fit pronuntiatione. Non igitur ſatius eſſet, dicet aliquis, ab initio, præſertim cum ſcribas, ad optimum, & electiſſimum verbum devenire? Eſt, cum non eſt ſatius, ſi commutatio verbi id erit demonſtratura, ejuſmodi rem eſſe, ut, cum eam communi verbo appellaris, levius dixiſse videaris: cum ad electius verbum accedas, inſigniorem rem facias. Quod ſi continuo veniſſes ad id verbum, nec rei, nec verbi gratia animadverſa eſſet.

XXVII. Occupatio eſt, cum dicimus, nos præterire, aut non ſcire, aut nolle dicere id, quod tunc maxime dicimus, hoc modo: *Nam de pueritia quidem tua, quam tu omni intemperantiæ addixiſti, dicerem, ſi hoc tempus idoneum putarem: nunc conſulto relinquo. Et illud præterea, quod te tribuni rei militaris infrequentem tradiderunt. Deinde quod injuriarum ſatisfeciſti L. Labeoni, nihil ad rem pertinere puto. Horum nihil dico: revertor ad illud, de quo judicium eſt.* Item, *Non dico te ab ſociis pecunias accepiſſe: non ſum in eo occupatus, quod civitates, regna, domos omnium depeculatus es: furta, rapinas tuas omnes omitto.* Hæc utilis eſt exornatio, ſi aut rem, quam non pertineat aliis oſtendere, occulte admonuiſſe prodeſt, aut ſi longum eſt, aut ignobile, aut planum, aut non poteſt fieri, aut facile poteſt reprehendi; ut utilius ſit occulte feciſſe ſuſpicionem, quam hujuſmodi intendiſſe orationem, quæ redarguatur. Disjunctio eſt, cum eorum de quibus dicimus, aut utrumque, aut unumquodque certo concluditur verbo, ſic: *Populus Romanus Numantiam delevit, Carthaginem ſuſtulit, Corinthum disjecit, Fregellas evertit. Nihil Numantinis vires corporis auxiliatæ ſunt; nihil Carthaginenſibus ſcientia rei militaris adjumento fuit; nihil Corinthiis erudita calliditas præſidii tulit; nihil Fregellanis morum & ſermonis ſocietas opitulata eſt.* Item, *Formæ dignitas aut morbo defloreſcit, aut vetuſtate extinguitur.* Hic utrumque, & in ſuperiore exemplo unamquamque rem certo verbo concludi videmus. Conjunctio eſt, cum interpoſitione verbi & ſuperiores orationis partes comprehenduntur, & inferiores, hoc modo: *Formæ dignitas aut morbo defloreſcit, aut vetuſtate.* Adjunctio eſt, cum verbum, quo res comprehenditur, non

non interponimus, ſed aut primum, aut poſtremum collocamus. Primum, hoc pacto: *Defloreſcit formæ dignitas aut morbo, aut vetuſtate*. Poſtremum ſic: *Aut morbo, aut vetuſtate formæ dignitas defloreſcit*. Ad feſtivitatem disjunctio eſt appoſita; quare rarius utemur ea, ne ſatietatem pariat: ad brevitatem conjunctio; quare ſæpius adhibenda eſt.

XXVIII. Hæ tres exornationes de ſimplici genere manant. Conduplicatio eſt, cum rationе amplificationis, aut commiſerationis, ejuſdem unius, aut plurium verborum iteratio, hoc modo: *Tumultus C. Gracchi tumultus domeſticos & inteſtinos comparat*. Item, *Commotus non es, cum tibi mater pedes amplexaretur, non es commotus?* Item, *Nunc etiam audes in horum conſpectum venire, proditor patriæ, proditor, inquam, patriæ, venire audes in horum conſpectum?* Vehementer auditorem commovet ejuſdem redintegratio verbi, & vulnus majus efficit in contrario cauſæ; quaſi aliquod telum ſæpius perveniat in eandem partem corporis. Interpretatio eſt, quæ non iterans idem redintegrat verbum, ſed id commutat, quod poſitum eſt, alio verbo, quod idem valeat, hoc modo: *Rempublicam radicitus evertiſti, civitatem funditus dejeciſti*. Item, *Patrem nefarie verberaſti, parenti manus ſcelerate intuliſti*. Neceſſe eſt ejus, qui audit, animum commoveri, cum gravitas prioris dicti renovatur interpretatione verborum. Commutatio eſt, cum duæ ſententiæ inter ſe diſcrepantes ex transjectione ita efferuntur, ut a priore poſterior, contraria priori, proficiſcatur, hoc modo: *Eſſe oportet, ut vivas; non vivere, ut edas*. Item, *Ea re poemata non facio, quia cujuſmodi volo non poſſum; cujuſmodi poſſum nolo*. Item, *Quæ de illo dicuntur, dici non poſſunt; quæ dici poſſunt, non dicuntur*. Item. *Si poema loquens pictura eſt; pictura tacitum poema debet eſſe*. Item, *Quia ſtultus es, ea re taces; non tamen, quia taces, ea re ſtultus es*. Non poteſt dici, quin commode fiat, cum contrariæ ſententiæ translatione, verba quoque convertantur. Plura ſubjecimus exempla, ut, quoniam difficile eſt hoc genus exornationis inventu, dilucidum eſſet, ut, cum bene eſſet intellectum, facilius in dicendo inveniretur.

XXIX. Permiſſio eſt, cum oſtendimus in dicendo nos aliquam rem totam tradere & concedere alicujus voluntati ſic: *Quoniam omnibus rebus ereptis, ſupereſt animus & corpus, hæc ipſa, quæ mihi de multis ſola relicta ſunt, vobis & veſtræ condono poteſtati. Vos me, quo pacto vobis videbitur, utamini, atque abutamini licebit impune: in me, quicquid libet, ſtatuite: dicite, atque obtemperabo*. Hoc genus tametſi alias quoque nonnunquam tractandum eſt, tamen ad miſericordiam commovendam vehementiſſime eſt accommodatum. Dubitatio eſt, cum quærere videtur orator, utrum de duobus potius, aut quid de pluribus potiſſimum dicat, hoc modo: *Obfuit eo tempore plurimum reipublicæ conſulum ſive ſtultitiam, ſive malitiam dicere oportet, ſive utrumque*. Item, *Tu iſtud auſus es dicere, homo omnium mortalium . . . quæro quonam te digno moribus tuis appellem nomine*. Expeditio eſt, cum rationibus compluribus enumeratis, quibus aliqua res aut fieri aut non fieri po-

tue-

tuerit, cæteræ tolluntur, una relinquitur, quam nos intendimus, hoc modo: *Neceſſe eſt, cum conſtet iſtum noſtrum fundum fuiſſe, oſtendas, te aut vacuum poſſediſſe, aut uſu tuum feciſſe, aut emiſſe, aut hereditate tibi veniſſe. Vacuum, cum ergo adeſſem, poſſidere non potuiſti. Tuum uſu feciſſe etiamnum non potes. Emptio nulla profertur. Hereditate tibi, me vivo, mea pecunia venire non potuit. Relinquitur ergo, ut me vi de meo fundo dejeceris.* Hæc exornatio plurimum juvabit conjecturales argumentationes. Sed non erit, tanquam in plerisque, ut, cum velimus, ea poſſimus uti. Nam facere id non poterimus, niſi nobis ipſa negotii natura dabit facultatem.

XXX. Diſſolutio eſt, quæ conjunctionibus verborum è medio ſublatis, partibus ſeparatis effertur, hoc modo: *Gere morem parenti, pare cognatis, obſequere amicis, obtempera legibus.* Item, *Deſcende in integram defenſionem, noli quidquam recuſare, da ſervos in quæſtionem, ſtude verum invenire.* Hoc genus & acrimoniam habet in ſe, & vehementiſſimum eſt, & ad brevitatem accommodatum. Præciſio eſt, cum, dictis quibuſdam, reliquum, quod cœptum eſt dici, relinquitur in audientium judicio, ſic: *Mihi tecum præcertatio non eſt, ideo quod populus Romanus me . . . nolo dicere, ne cui forte arrogans videar: te autem ſæpe ignominia dignum putavit.* Item, *Tu iſta nunc audes dicere, qui nuper alienæ domui . . .* Non auſim dicere, ne, *cum te digna dixero, me indignum quidpiam dixiſſe videar.* Hic atrocior tacita ſuſpicio, quam diſerta explanatio facta eſt. Concluſio eſt, quæ brevi argumentatione ex iis, quæ ante dicta ſunt, aut facta, conficit id, quod neceſſario conſequatur, hoc modo: *Quod ſi Danais datum erat oraculum, non poſſe capi Trojam ſine Philoctetæ ſagittis, hæ autem nihil aliud fecerunt, niſi Alexandrum perculerunt: hunc extinguere, id nimirum capi fuit Trojam.*

XXXI. Reſtant etiam decem exornationes verborum, quas idcirco non vage diſperſimus, ſed a ſuperioribus ſeparavimus, quod omnes in uno genere poſitæ ſunt. Nam earum omnium hoc proprium eſt, ut ab uſitata verborum poteſtate recedatur, atque in aliam rationem cum quadam venuſtate oratio conferatur. De quibus exornationibus nominatio eſt prima, quæ nos admonet, ut, cui rei nomen aut non ſit, aut ſatis idoneum non ſit, eam noſmet idoneo verbo nominemus, aut imitationis, aut ſignificationis cauſa. Imitationis, hoc modo, ut majores *rudere*, & *vagire*, & *mugire*, & *murmurare*, & *ſibilare* appellaverunt. Significandæ rei cauſa, ſic: *Poſtquam iſte in rempublicam fecit impetum, fragor civitatis imprimis eſt auditus.* Hoc genere raro utendum eſt, ne novi verbi aſſiduitas odium pariat: ſed ſi commode quis eo utatur, & raro, non modo non offendet novitate, ſed exornabit etiam orationem. Pronominatio eſt, quæ ſicuti cognomine quodam extraneo demonſtrat id, quod ſuo nomine appellari non poteſt: ut, ſi quis, cum loquatur de Gracchis, *At non Africani nepotes*, inquiet, *iſtiuſmodi fuerunt.* Item, ſi quis de adverſario dicat: *Videte nunc*, inquiet, *judices, quemadmodum me Plagioſippus iſte tractarit.* Hoc pacto non inornate poterimus & in laudando, & in læ-

dendo, aut in corpore, aut in animo, aut in extraneis rebus dicere, ſicuti cognomen, quod pro certo nomine collocamus.

XXXII. Denominatio eſt, quæ a propinquis & finitimis rebus trahit orationem, qua poſſit intelligi res, quæ non ſuo vocabulo ſit appellata. Id aut ab inventore conficitur, ut ſi quis de Tarpejo loquens, eum *Capitolinum* nominet: aut ab invento, ut ſi quis pro Libero *vinum*, pro Cerere *frugem* appellet: aut ab inſtrumento dominum, ut ſi quis Macedonas appellarit, hoc modo; *Non tam cito ſariſſæ Græcia potitæ ſunt:* aut idem Gallos ſignificans dicat, *Nec tam facile ex Italia materis Tranſalpina depulſa eſt:* aut id, quod fit, ab eo, qui facit, ut, ſi quis cum bello velit oſtendere aliquid quempiam feciſſe, dicat; *Mars iſtud te facere neceſſario coegit:* aut ſi, quod facit, ab eo, quod fit, ut cum *deſidioſam* artem dicemus, quia deſidioſos facit: & frigus *pigrum*, quia pigros facit. Ab eo, quod continet, id quod continetur, hoc modo denominabitur: *Armis Italia non poteſt vinci, nec Græcia diſciplinis*. Nam hic pro Græcis & Italis, quæ continent, notata ſunt. Ab eo, quod continetur, id, quod continet, ut, ſi quis aurum, vel argentum, aut ebur nominet, cum divitias velit nominare. Harum omnium denominationum magis in præcipiendo diviſio, quam in quærendo difficilis inventio eſt, ideo quod plena conſuetudo eſt nnn modo poetarum & oratorum, ſed etiam quotidiani ſermonis, hujuſmodi denominationum. Circuitio eſt oratio, rem ſimplicem aſſumptam circumſcribens elocutione, hoc pacto: *Scipionis providentia Carthaginis opes fregit*. Nam hic, niſi ornandi ratio quædam eſſet habita, Scipio potuit & Carthago ſimpliciter appellari. Tranſgreſſio eſt, quæ verborum perturbat ordinem perverſione, aut tranſjectione. Perverſione ſic: *Hoc vobis deos immortales arbitror dediſſe pietate pro veſtra*. Tranſjectione hoc modo: *Inſtabilis in iſtum plurimum fortuna valuit*. Item, *Omnes invidioſe eripuit tibi bene vivendi caſus facultates*. Hujuſmodi tranſjectio, quæ rem non reddit obſcuram, multum proderit ad continuationes, de quibus ante dictum eſt: in quibus oportet verba, ſicut a poetis, in quendam extruere numerum, ut perfecte & perpolitiſſime poſſint eſſe abſolutæ.

XXXIII. Superlatio eſt oratio ſuperans veritatem, alicujus augendi, minuendive cauſa. Hæc ſumitur ſeparatim, aut cum comparatione. Separatim ſic: *Quod ſi concordiam retinebimus, imperii magnitudinem ſolis ortu atque occaſu metiemur*. Cum comparatione, aut a ſimilitudine, aut a præſtantia ſuperlatio ſumitur. A ſimilitudine ſic: *Corpore niveum candorem, aſpectu igneum ardorem aſſequebatur*. A præſtantia hoc modo: *Cujus ore ſermo melle dulcior profluebat*. Eodem genere hoc eſt: *Tantus erat in armis ſplendor, ut ſolis fulgor obſcurior videretur*. Intellectio eſt, cum res tota parva de parte cognoſcitur, aut de toto pars. De parte totum ſic intelligitur: *Non illæ te nuptiales tibiæ ejus matrimonii commonebant?* Nam hic omnis ſanctimonia nuptiarum uno ſigno tibiarum intelligitur. De toto pars, ut ſi quis ei, qui veſtitum aut ornatum ſumptuoſum oſtentet, dicat,

Oſten-

Digitized by Google

Oſtentas mihi divitias, & locupletes copias jactas. Ab uno plura intelliguntur, hoc modo: *Pœno fuit Hiſpanus auxilio, fuit immanis ille Tranſalpinus: in Italia quoque idem nonnemo togatus ſenſit.* A pluribus unum ſic intelligitur: *Atrox calamitas pectora mœrore pulſabat. Itaque anhelans ex imis pulmonibus præ cura ſpiritus ducebatur.* Nam in ſuperioribus plures Hiſpani, & Galli, & togati, hic unum pectus, & unus pulmo intelligitur: & erit illic diminutus numerus feſtivitatis, hic adauctus gravitatis gratia. Abuſio eſt, quæ verbo ſimili & propinquo, pro certo & proprio abutitur, hoc modo: *Vires hominis breves ſunt*; aut *parva ſtatura*, aut *longum in homine conſilium*; aut *uti pauco ſermone*. Nam hic facile eſt intellectu, finitima verba rerum diſſimilium, ratione abuſionis eſſe traducta.

XXXIV. Tranſlatio eſt, cum verbum in quandam rem transfertur ex alia re, quod propter ſimilitudinem recte videtur poſſe transferri. Ea utimur rei ante oculos ponendæ cauſa, ſic: *Hic Italiam tumultus expergefecit terrore ſubito.* Brevitatis cauſa, ſic: *Recens adventus exercitus ſubito civitatem extinxit.* Obſcœnitatis vitandæ cauſa, ſic: *Cujus mater quotidianis nuptiis delectatur.* Augendi cauſa, ſic: *Nullius mœror & calamitas iſtius explere inimicitias, & nefariam ſaturare crudelitatem potuit.* Minuendi cauſa, ſic: *Magno ſe prædicat auxilio fuiſſe, quia paululum in rebus difficillimis aſpiravit.* Ornandi cauſa, ſic: *Aliquando reipublicæ rationes, quæ malitia nocentum exaruerant, virtute optimatium revirure.* Tranſlationem dicunt pudentem eſſe oportere, ut cum ratione in conſimilem rem tranſeat, ne ſine delectu temere & cupide videatur in diſſimilem tranſcurriſſe. Permutatio eſt oratio, aliud verbis, aliud ſententia demonſtrans. Ea dividitur in tres partes, ſimilitudinem, argumentum, contrarium. Per ſimilitudinem ſumitur, cum tranſlationes, una aut plures frequenter ponuntur a ſimplici ratione ductæ, ſic: *Nam cum canes funguntur officiis luporum, cui præſidio pecua credimus?* Per argumentum tractatur, cum a perſona, aut a loco, aut a re aliqua, ſimilitudo, augendi aut minuendi cauſa, ducitur, ut ſi quis Druſum, Gracchum, *nitorem obſoletum* dicat. Ex contrario ducitur ſic; ut ſi quis hominem prodigum & luxurioſum illudens, *parcum & diligentem* appellet. Et in hoc poſtremo, quod ex contrario ſumitur; & in illo primo, quod a ſimilitudine ducitur, per tranſlationem argumento poterimus uti. Per ſimilitudinem, ſic: *Quid ait hic rex, atque Agamemnon noſter, ſive, ut crudelitas eſt potius Atreus?* Ex contrario, ſi quem impium, qui patrem verberaverit, *Æneam* vocemus: intemperantem & adulterum, *Hyppolitum* nominemus. Hæc ſunt fere, quæ dicenda videbantur de verborum exornationibus. Nunc res ipſa monet, ut deinceps ad ſententiarum exornationes tranſeamus.

XXXV. Diſtributio eſt, cum in plures res, aut perſonas certas negotia quædam diſpertiuntur, hoc modo: *Qui veſtrum, Judices, nomen ſenatus diligit, hunc oderit neceſſe eſt. Petulantiſſime enim ſemper iſte oppugnavit ſenatum. Qui equeſtrem locum ſplendidiſſimum cupit eſſe in civitate, is oportet iſtum maximas pœ-*

Digitized by Google

pœnas dediſſe velit, ne iſte ſua turpitudine ordini honeſtiſſimo maculæ atque dedecori ſit. Qui parentes habetis, oſtendit iſtius ſupplicio vobis homines impios non placere. Quibus liberi ſunt, ſtatuite exemplum, quantæ pœnæ in civitate ſint hominibus hujuſmodi comparatæ. Item, *Senatus officium eſt, conſilio civitatem juvare. Magiſtratus officium eſt, opera & diligentia conſequi voluntatem ſenatus. Populi officium eſt, res optimas, & homines idoneos maxime ſuis ſententiis eligere & probare. Accuſatoris officium eſt, inferre crimina. Defenſoris, diluere & propulſare. Teſtis eſt, dicere, quæ ſcierit, aut audierit. Quæſitoris eſt, unumquemque horum in officio ſuo continere. Quare, L. Caſſi, ſi teſtem, præterquam quod ſciat, aut audierit, argumentari, & conjectura proſequi patieris; jus accuſatoris cum jure teſtimonii commiſcebis, teſtis improbi cupiditatem confirmabis, reo duplicem defenſionem parabis.* Eſt hæc exornatio copioſa. Comprehendit enim brevi multa, & ſuum cuique tribuens officium, ſeparatim res dividit plures.

XXXVI. Licentia eſt, cum apud eos, quos aut vereri, aut metuere debemus, tamen aliquid pro jure noſtro dicimus, quod eos minime offendat, aut quos ii diligunt, cum in aliquo errato vere reprehendi poſſe videantur, hoc modo: *Miramini, Quirites, quod ab omnibus veſtræ rationes deſerantur? quod cauſam veſtram nemo ſuſcipiat? quod ſe nemo veſtri defenſorem profiteatur: id tribuite veſtræ culpæ; atque deſinite mirari. Quid enim eſt, quare non omnes iſtam rem fugere ac vitare debeant? Recordamini, quos habueritis defenſores; ſtudia eorum vobis ante oculos ponite; deinde exitus omnium conſiderate. Tum vobis veniet in mentem, ut vere dicam, negligentia veſtra, ſive ignavia potius illos omnes ante oculos veſtros trucidatos eſſe, inimicos eorum veſtris ſuffragiis in ampliſſimum locum perveniſſe.* Item. *Nam quid fuit, Judices, quare in ſententiis ferendis dubitaveritis, aut iſtum hominem nefarium ampliaveritis? non apertiſſimæ res erant crimini datæ? non omnes hæ teſtibus comprobatæ? non contra tenuiter & nugatorie reſponſum? Hic vos veriti eſtis, ſi primo cœtu condemnaſſetis, ne crudeles exiſtimaremini? Dum eam vitaſtis vituperationem, quæ longe a vobis erat abſutura, eam inveniſtis, ut timidi atque ignavi putaremini. Maximas, & privatas, & publicas calamitates accepiſtis: cum etiam majores impendere videantur, ſedetis, & oſcitamini. Luce noctem, nocte lucem expectatis. Aliquid quotidie acerbi atque incommodi nuntiatur, & eum, cujus opera vobis hæc accidunt, remoramini diutius, & alitis; ac reipublicæ perniciem retinetis, quoad poteſtis, in civitate.*

XXXVII. Ejuſmodi licentia ſi nimium videbitur acrimoniæ habere, multis mitigationibus lenietur. Nam continuo aliquid hujuſmodi licebit inferre: *Hic ego virtutem veſtram quæro, ſapientiam deſidero, veterem conſuetudinem requiro;* ut quod erit commotum licentia, id laude mitigetur, ut altera res ab iracundia & moleſtia removeat, altera ab errato deterreat. Hæc res, ſicut in amicitia, ita in dicendo, ſi loco fit, maxime facit, ut & illi, qui audiunt, a culpa abſint, & nos, qui dicimus, amici eorum & veritatis eſſe videamur. Eſt autem quoddam genus licen-

centiæ in dicendo, quod aſtutiore ratione comparatur: cum aut ita objurgamus eos, qui audiunt, quomodo ipſi ſe cupiunt objurgari: aut id, quod ſcimus facile omnes audituros, dicimus nos timere, quomodo accipiant; ſed tamen veritate commoveri, ut nihilo ſecius dicamus. Horum amborum generum exempla ſubjiciemus. Prioris, hujuſmodi: *Nimium, Quirites, animis eſtis ſimplicibus & manſuetis, nimium creditis unicuique. Exiſtimatis unumquemque eniti, ut perficiat, quæ vobis pollicitus ſit: erratis, & fruſtra falſa ſpe jam diu detinemini: ſtultitia veſtra eſt, qui, quod erat in veſtra poteſtate, ab aliis petere, quam ipſi ſumere maluiſtis.* Poſterioris licentia hoc erit exemplum. *Mihi cum iſto, Judices, fuit amicitia, ſed iſta tamen amicitia, tametſi vereor quomodo accepturi ſitis, vos me privaſtis. Quid ita? quia ut vobis eſſem probatus, eum, qui vos oppugnabat, inimicum, quam amicum habere malui.* Ergo hæc exornatio, cui licentiæ nomen eſt, ſicuti demonſtravimus, duplici ratione tractabitur; acrimonia, quæ ſi nimium fuerit aſpera, mitigabitur laude; & aſſimulatione, de qua poſterius diximus, quæ non indiget mitigationis, propterea quod imitatur licentiam. & ſua ſponte ad animum auditoris ſe accommodat.

XXXVIII. Deminutio eſt, cum aliquid eſſe in nobis, aut in iis, quos defendimus, aut natura, aut fortuna, aut induſtria dicemus egregium: quod, ne qua ſignificetur arrogans oſtentatio, deminuitur, & attenuatur oratione, hoc modo: *Nam hoc pro meo jure, Judices, dico, me labore & induſtria curaſſe, ut diſciplinam militarem non in poſtremis tenerem.* Hic ſi quis dixiſſet, *ut optime tenerem*, tametſi vere dixiſſet, tamen arrogans viſus eſſet. Nunc & ad invidiam vitandam, & ad laudem comparandam ſatis dictum eſt. Item, *Utrum igitur avaritiæ cauſa, an egeſtatis acceſſit ad maleficium? Avaritiæ? at largiſſimus fuit in amicos, quod ſignum liberalitatis eſt, quæ contraria avaritiæ eſt. Egeſtatis? at huic quidem pater, (nolo nimium dicere) non tenuiſſimum patrimonium reliquit.* Hic quoque vitatum eſt, ne *magnum* aut *maximum* diceretur. Hoc igitur in noſtris, aut eorum, quos defendemus, egregiis commodis proferendis obſervabimus. Nam ejuſmodi res & invidiam contrahunt in vita, & odium in oratione, ſi conſiderate tractes. Quare, quemadmodum ratione vivendi fugitur invidia, ſic in dicendo, conſilio vitatur odium.

XXXIX. Deſcriptio nominatur, quæ rerum conſequentium continet perſpicuam & dilucidam cum gravitate expoſitionem, hoc modo: *Quod ſi iſtum, Judices, veſtris ſententiis liberaveritis, ſtatim ſicut e cavea leo miſſus, aut aliqua teterrima bellua ſoluta ex catenis, volitabit, & vagabitur in foro, acuens dentes multos in cujuſque fortunas, in omnes amicos atque inimicos, notos atque ignotos incurſans; aliorum famam depeculans, aliorum caput oppugnans, aliorum domum atque omnem familiam perfringens, rempublicam funditus labefactans. Quare, Judices, ejicite eum de civitate, liberate omnes formidine; vobis denique ipſis conſulite. Nam ſi iſtum impunitum dimiſeritis, in voſmetipſos, mihi credite, feram & truculentam beſtiam, Judices, immiſeritis.* Item, *Nam ſi de hoc, Ju-*

Judices, gravem ſententiam tuleritis, uno judicio ſimul multos jugulaveritis. Grandis natu parens, cujus ſpes ſenectutis omnis in hujus adoloſcentia poſita eſt, quare velit in vita manere, non habebit: filii parvi, privati patris auxilio, ludibrio & deſpectui paternis inimicis erunt oppoſiti: tota domus hujus indigna concidet calamitate: at inimici ſtatim ſanguinolenta palma, crudeliſſima victoria potiti, inſultabunt in horum miſerias, & ſuperbi re ſimul, & verbis invehentur. Item. *Nam neminem noſtrum fugit, Quirites, capta urbe, quæ miſeriæ conſequi ſoleant: arma qui contra tulerint, ſtatim crudeliſſime trucidantur: cæteri, qui poſſunt per ætatem & vires laborem ferre, rapiuntur in ſervitutem: qui non poſſunt, vita privantur: uno denique atque eodem tempore domus hoſtili flagrabit incendio, & quos natura, aut voluntas neceſſitudine, aut benevolentia conjunxit, diſtrahuntur: liberi partim e gremiis parentum diripiuntur, partim in ſinu jugulantur, partim ante pedes conſtuprantur. Nemo, Judices, eſt, qui poſſit ſatis rem conſequi verbis, nec referre oratione magnitudinem calamitatis.* Hoc genere exornationis, vel indignatio, vel miſericordia poteſt commoveri, cum res conſequentes comprehenſæ univerſæ perſpicua breviter exprimuntur oratione.

XL. Diviſio eſt, quæ rem ſemovens a re, utramque abſolvit, ratione ſubjecta; hoc modo: *Cur ergo nunc tibi quicquam objiciam? ſi probus es, non meruiſti: ſin improbus, non commoveris.* Item, *Quid nunc ego de meis propriis meritis prædicem? ſi meminiſtis, obtundam: ſin obliti eſtis, cum re nihil egerim, quid eſt, quod verbis proficere poſſim?* Item, *Duæ res ſunt, quæ poſſunt homines ad turpe compendium commovere, inopia, atque avaritia. Te avarum in fraterna diviſione cognovimus: inopem atque egentem nunc videmus. Qui potes igitur oſtendere cauſam maleficii non fuiſſe?* Inter hanc diviſionem, & illam, quæ de partibus orationis tertia eſt, de qua in libro primo diximus ſecundum narrationem, hoc intereſt: Illa dividit per enumerationem, aut per expoſitionem, quibus de rebus in tota oratione diſputatio futura ſit: hæc ſe ſtatim explicat, & brevi duabus, aut pluribus partibus ſubjiciens rationes, exornat orationem. Frequentatio eſt, cum res in tota cauſa diſperſæ coguntur in unum, quo gravior, aut acrior, aut criminoſior oratio ſit, hoc pacto: *A quo tandem abeſt iſte vitio? quid eſt, Judices, cur velitis eum liberare? Suæ pudicitiæ proditor eſt, inſidiator alienæ; cupidus, intemperans, petulans, ſuperbus; impius in parentes, ingratus in amicos, infeſtus in cognatos, in ſuperiores contumax, in æquos & pares faſtidioſus, in inferiores crudelis, denique in omnes intolerabilis.*

XLI. Ejuſdem generis eſt illa frequentatio, quæ plurimum conjecturalibus cauſis opitulatur, cum ſuſpiciones, quæ ſeparatim dictæ, minutæ & infirmæ erant, unum in locum coactæ rem videntur perſpicuam facere, non ſuſpicioſam, hoc pacto: *Nolite igitur, nolite, Judices, ea, quæ dixi, ſeparatim ſpectare: ſed omnia colligite, & conferte in unum. Si & commodum ad iſtum ex illius morte veniebat, & vita hominis eſt turpiſſima, animus avariſſimus, fortuna familiaris rei attenuatiſſima, &*

res

res iſta bono nemini præter iſtum fuit: neque alius quiſquam æque commode, neque iſte aliis commodioribus rationibus facere potuit: neque præteritum quicquam eſt ab iſto quod opus fuerit ad maleficium: neque factum, quod opus non fuerit: & cum locus idoneus maxime quæſitus, tum occaſio aggrediendi commoda, tempus adeundi opportuniſſimum, ſpatium conficiendi longiſſimum ſumptum eſt, non ſine maxima occultandi & perficiendi maleficii ſpe: & præterea ante quam occiſus homo is eſt, iſte viſus eſt in eo loco, in quo eſt occiſio facta, ſolus: paulo poſt in ipſo maleficio, vox illius, qui occidebatur, audita eſt: deinde poſt occiſionem, iſtum multa nocte demum rediiſſe conſtat; poſtera die titubanter & inconſtanter de occiſione illius locutum: hæc partim teſtimoniis, partim quæſtionibus, & argumentis omnia comprobantur, & rumore populi, quem ex argumentis natum, neceſſe eſt eſſe verum: veſtrum eſt, Judices, his in unum locum collatis, certam ſumere ſcientiam, non ſuſpicionem maleficii. Nam unum aliquid, aut alterum poteſt in iſtum caſu cecidiſſe ſuſpicioſe. Ut omnia inter ſe a primo ad poſtremum conveniant maleficia, neceſſe eſt caſu non poſſe fieri. Vehemens eſt hæc exornatio, & in conjecturali conſtitutione cauſæ ferme ſemper neceſſaria, & in cæteris generibus cauſarum, & in omni oratione adhibenda nonnunquam.

XLII. Expolitio eſt, cum in eodem loco manemus, & aliud atque aliud dicere videmur. Ea dupliciter fit, ſi aut eandem plane rem dicemus, aut de eadem re. Eandem rem dicemus, non eodem modo (nam id quidem obtundere auditorem eſt, non rem expolire) ſed commutate. Commutabimus tripliciter, verbis pronuntiando, tractando. Verbis commutabimus, cum, re ſemel dicta, iterum, aut ſæpius aliis verbis, quæ idem valeant, eadem res proferetur, hoc modo: *Nullum tantum eſt periculum, quod ſapiens pro ſalute patriæ vitandum arbitretur. Cum agetur incolumitas perpetua civitatis; qui bonis erit rationibus præditus, profecto nullum vitæ diſcrimen ſibi pro fortunis reipublicæ fugiendum putabit: & erit in ea ſententia ſemper, ut pro patria ſtudioſe quamvis in magnam deſcendat vitæ dimicationem.* Pronuntiando commutabimus, ſi tum in ſermone, tum in acrimonia, tum in alio atque alio genere vocis, atque geſtus, eadem verbis commutando, pronuntiatione quoque vehementius immutabimus. Hoc neque commodiſſime ſcribi poteſt, neque parum eſt apertum: quare non eget exempli. Tertium genus eſt commutationis, quod tractando conficitur, ſi ſententiam trajiciemus, aut ad ſermocinationem, aut ad exſuſcitationem.

XLIII. Sermocinatio eſt, (de qua planius paulo poſt ſuo loco dicemus; nunc breviter ad hanc rem, quod ſatis ſit, attingemus) in qua conſtituetur alicujus perſonæ oratio accommodata ad dignitatem, hoc modo, ut, quo facilius res cognoſci poſſit, ne ab eadem ſententia recedamus: *Sapiens, qui omnia reipublicæ cauſa ſuſcipienda pericula putabit, ſæpe ipſe ſecum loquitur: Non mihi ſoli, ſed etiam, atque adeo multo potius, natus ſum patriæ: vita, quæ fato debetur, ſaluti patriæ potiſſimum ſolvatur. Aluit hæc me: tute, atque honeſte produxit uſque ad hanc*

hanc ætatem : muniit meas rationes bonis legibus , optimis moribus , honeſtiſſimis diſciplinis . Quid eſt , quod a me ſatis ei perſolvi poſſit , unde hæc accepta ſunt ? Quia hæc loquitur ſecum ſapiens , ſæpe ego in periculis reipublicæ nullum ipſe periculum fugi . Item mutatur res tractando, ſi traducitur ad exſuſcitationem , cum & nos commoti dicere videamur, & auditoris animum commovemus , ſic : *Quis eſt tam tenui cogitatione præditus , cujus animus tantis anguſtiis invidiæ continetur , qui non hunc hominem ſtudioſiſſime laudet, & ſapientiſſimum judicet , qui pro ſalute patriæ , pro incolumitate civitatis , pro reipublicæ fortunis , quamvis magnum atque atrox periculum ſtudioſe ſuſcipiat , & libenter ſubeat ? Equidem hunc hominem magis cupio ſatis laudare , quam poſſum : idemque hoc certo ſcio vobis omnibus uſu venire .* Eadem res igitur his tribus in dicendo commutabitur rebus, verbis, pronuntiando, tractando : ſed tractando dupliciter, ſermocinatione, & exſuſcitatione . Sed de eadem re cum dicemus, pluribus utemur commutationibus . Nam cum rem ſimpliciter pronuntiaverimus , rationem poterimus ſubjicere : Deinde duplicem, vel ſine rationibus vel cum rationibus pronuntiare ſententiam : Deinde afferre contrarium ; de quibus omnibus diximus in verborum exornationibus : Deinde ſimile , & exemplum , de quo ſuo loco plura dicemus.

XLIV. Deinde concluſionem , de qua in ſecundo libro, quæ opus fuerunt, diximus , demonſtrantes , argumentationem quemadmodum concludere oporteat . In hoc libro docuimus , cujuſmodi eſſet exornatio verbi , cui concluſioni nomen eſt . Ergo hujuſmodi vehementer ornata poterit eſſe expolitio , quæ conſtabit ex frequentibus verborum exornationibus & ſententiarum. Hoc modo igitur ſeptem partibus tractabitur. Sed ab ejuſdem ſententiæ non recedamus exemplo, ut ſcire poſſis, quam facile præceptione rhetorica res ſimplex multiplici ratione tractetur . *Sapiens nullum pro republica periculum vitabit ; ideo quod ſæpe fit , ut cum pro republica perire noluerit , neceſſario cum republica pereat . Et quoniam ſunt omnia commoda a patria accepta , nullum incommodum pro patria grave putandum eſt . Ergo qui fugiunt id periculum , quod pro republica ſubeundum eſt , ſtulte faciunt . Nam neque effugere incommoda poſſunt , & ingrati in civitatem reperiuntur . At, qui patriæ pericula ſuo periculo expetunt, hi ſapientes putandi ſunt, cum & eum, quem debent, honorem reipublicæ reddunt , & pro multis perire malunt , quam cum multis . Etenim vehementer eſt iniquum , vitam , quam a natura acceptam propter patriam conſervaveris , naturæ , cum cogat , reddere ; patriæ, cum roget , non dare : & cum poſſis cum ſumma virtute & honore pro patria interire , malle per dedecus & ignaviam vivere : &, cum pro amicis & parentibus & ceteris neceſſariis adire periculum velis, pro republica, in qua & hoc , & illud ſanctiſſimum nomen patriæ continetur , nolle in diſcrimen venire. Itaque uti contemnendus eſt , qui in navigando ſe, quam navim, mavult incolumem : ita vituperandus , qui in reipublicæ diſcrimine , ſua plus , quam communi ſaluti, conſulit .* Nave *enim fracta , multi incolumes evaſerunt : ex naufragio patriæ ſalvus nemo poteſt*

ena-

Digitized by Google

enatare. Quod mibi bene videtur Decius intellexiſſe, qui ſe devoviſſe dicitur, & pro legionibus in hoſtes immiſiſſe medios. Amiſit vitam; at non perdidit. Re enim viliſſima & perparva maximam redemit. Dedit vitam, accepit patriam: amiſit animam, potitus eſt gloria, quæ cum ſumma laude prodita vetuſtate quotidie magis enitefcit. Quod ſi pro republica debere accedere ad periculum & ratione demonſtratum eſt, & exemplo comprobatum, it ſapientes ſunt exiſtimandi, qui nullum pro ſalute patriæ periculum vitant. In his igitur generibus expolitio verſatur, de qua producti ſumus, ut plura diecemus, quod non modo, cum cauſam dixerimus, adjuvat & exornat orationem, ſed multo maxime per eam exercemur ad elocutionis facultatem. Quare conveniet extra cauſam in exercendo rationes adhibere expolitionis, in dicendo uti, cum exornabimus argumentationem, de qua diximus in libro ſecundo.

XLV. Commoratio eſt, cum in loco firmiſſimo, quo tota cauſa continetur, manetur diutius, & eodem ſæpius reditur. Hac uti maxime convenit, & id eſt oratoris boni maxime proprium. Non enim datur auditori poteſtas animum de re firmiſſima dimovendi. Huic exemplum ſatis idoneum ſubjici non potuit, propterea quod hic locus non eſt a tota cauſa ſeparatus, ſicuti membrum aliquod, ſed tanquam ſanguis, perfuſus eſt per totum corpus orationis. Contentio eſt, per quam contraria referuntur. Ea eſt in verborum exornationibus, ut ante docuimus, ejuſmodi: *Inimicis te placabilem, amicis inexorabilem præbes.* In ſententiarum, hujuſmodi: *Vos hujus incommodis lugetis, iſte reipublicæ calamitate lætatur. Vos veſtris fortunis diffiditis, iſte ſolus ſuis eo magis confidit.* Inter hæc duo contentionum genera hoc intereſt: illud ex verbis celeriter relatis conſtat; hic ſenteotiæ contrariæ ex comparatione referantur oportet. Similitudo eſt oratio traducens ad rem quampiam aliquid ex re diſpari ſimile. Ea ſumitur aut ornandi cauſa, aut probandi, aut apertius dicendi, aut ante oculos ponendi. Quomodo igitur quatuor de cauſis ſumitur, ita quatuor modis dicitur; per contrarium, per negationem, per brevitatem, per collationem. Ad unamquamque ſumendæ cauſam ſimilitudinis accommodabimus ſingulos modos pronuntiandi.

XLVI. Ornandi cauſa ſumitur per contrarium, ſic: *Non enim, quemadmodum in palæſtra, qui tædas candentes accipit, celerior eſt in curſu continuo, quam ille, qui tradit; ita melior imperator novus, qui accipit exercitum, quam ille, qui decedit: propterea quod defatigatus curſor integro facem, hic peritus imperator imperito exercitum tradit.* Hoc ſine ſimili ſatis plane, & perſpicue, & probabiliter dici potuit, hoc modo, *Minus bonos imperatores a melioribus exercitum accipere ſolere*, ſed ornandi cauſa ſimile ſumptum eſt, ut orationi dignitas quædam comparetur. Dictum eſt autem per contrarium. Nam tunc ſimilitudo ſumitur per contrarium, cum ei rei, quam nos probamus, aliquam rem negamus eſſe ſimilem, ut paulo ante, cum de curſoribus differebamus. Per negationem dicetur, probandi cauſa hoc modo: *Neque equus indomitus, quamvis natura bene compo-*

ſitus ſit, idoneus poteſt eſſe ad eas utilitates, quæ deſiderantur ab equo, neque homo indoctus, quamvis ſit ingenioſus, ad virtutem poteſt pervenire. Hoc probabilius factum eſt, quod magis eſt veriſimile, non poſſe virtutem ſine doctrina comparari, quoniam ne equus quidem indomitus idoneus poſſit eſſe. Ergo ſumptum eſt probandi cauſa.

XVLII. Dictum eſt autem per negationem. Id enim perſpicuum eſt de primo ſimilitudinis verbo. Sumetur & apertius dicendi cauſa ſimilitudo per brevitatem, hoc modo: *In amicitia gerenda, ſicut in certamine currendi, non ita convenit exerceri, ut quoad neceſſe ſit, pervenire poſſis: ſed ut productus ſtudio, & viribus, ultra facile procurras*. Nam hoc ſimile eſt, ut apertius intelligatur, mala ratione facere, qui reprehendant eos, qui, verbi cauſa, poſt mortem amici liberos ejus cuſtodiant, propterea quod in curſore tantum velocitatis eſſe oporteat, ut efferatur uſque ad finem: in amico, tantum benevolentiæ, ut ultra, quam amicus ſentire poſſit, procurrat amicitiæ ſtudio. Dictum autem ſimile eſt per brevitatem: non enim ita, ut in cæteris rebus, res ab re ſeparata eſt, ſed utraque res conjuncte & confuſe comparata. Ante oculos ponendi negotii cauſa, ſumetur ſimilitudo per collationem, ſic: *Uti citharœdus, cum prodierit optime veſtitus, palla inaurata indutus, cum chlamyde purpurea, coloribus variis intexta, & cum corona aurea magnis fulgentibus gemmis illuminata, citharam tenens exornatiſſimam, auro & ebore diſtinctam, ipſe præterea forma & ſpecie ſit & ſtatura appoſita ad dignitatem; ſi, cum magnam populo commoverit his rebus expectationem, repente ſilentio facto, vocem emittat acerbiſſimam cum turpiſſimo corporis motu; quo melius ornatus & magis fuerit expectatus, eo magis deriſus & contemptus ejicitur: ita ſi quis in excelſo loco, & in magnis ac locupletibus copiis collocatus, fortunæ muneribus, & naturæ commodis omnibus abundabit; ſi virtutis, & artium, quæ virtutis magiſtræ ſunt, egebit; quo magis cæteris rebus erit copioſus, & induſtrius, & expectatus, eo vehementius deriſus & contemptus, ex omni conventu bonorum ejicietur*. Hoc ſimile exornatione utriuſque rei, & alterius inertiæ artificis, alterius ſtultitiæ ſimili ratione collata, ſub aſpectum omnium rem ſubjecit.

XLVIII. Dictum autem eſt per collationem, propterea quod propoſita ſimilitudine, paria ſunt omnia relata. In ſimilibus obſervare oportebit diligenter: ut, cum rem afferamus ſimilem, cujus rei cauſa ſimilitudinem attulerimus, verba quoque ad ſimilitudinem habeamus accommodata. Id eſt hujuſmodi: *Ut hirundines æſtivo tempore præſto ſunt, frigore pulſæ recedunt*. Ex eadem ſimilitudine nunc per translationem verbi ſumimus: *Ita falſi amici ſereno vitæ tempore præſto ſunt; ſimulatque hiemem fortunæ viderint, devolant omnes*. Sed inventio ſimilium facilis erit, ſi quis ſibi omnes res animatas & inanimatas, mutas & loquentes, feras & manſuetas, terreſtres & cæleſtes & maritimas, artificio, caſu, natura comparatas, uſitatas atque inuſitatas, frequenter ante oculos poterit ponere, & ex his aliquam venari ſimilitudinem, quæ aut ornare, aut docere, aut aper-

Digitized by Google

pertiorem rem facere, aut ponere ante oculos poſsit. Non enim res tota toti rei neceſſe eſt ſimilis ſit, ſed ad ipſum, ad quod conferetur, ſimilitudinem habeat oportet.

XLIX. Exemplum eſt alicujus facti, aut dicti præteriti cum certi auctoris nomine propoſitio. Id ſumitur iiſdem de cauſis, quibus ſimilitudo. Rem ornatiorem facit, cum nullius rei, niſi dignitatis, cauſa ſumitur: Apertiorem, cum id, quod ſit obſcurius, magis dilucidum reddit: Probabiliorem, cum magis veriſimilem facit: Ante oculos ponit, cum exprimit omnia perſpicue, ut res dicta prope manu tentari poſsit, Uniuſcujuſque generis ſingula ſubjeciſſemus exempla, niſi exemplum, quod genus eſſet, in expolitione demonſtraſſemus, & cauſas ſumendi in ſimilitudine aperuiſſemus. Quare noluimus, neque pauca, quo minus intelligeretur, neque, re intellecta, plura conſcribere. Imago eſt formæ cum forma cum quadam ſimilitudine collatio. Hæc ſumitur aut laudis, aut vituperationis cauſa. Laudis cauſa, ſic: *Ibat in prælium, corpore tauri validiſſimi, impetu leonis acerrimi ſimilis*. Vituperationis, ut in odium, aut in invidiam, aut in contemptionem adducat. Ut in odium, hoc modo: *Iſte quotidie per forum medium, tamquam jubatus draco ſerpit, dentibus aduncis, aſpectu venenato, ſpiritu rabido, circumſpectans huc, & illuc, ſi quem reperiat, cui aliquid mali faucibus afflare, ore attingere, dentibus inſecare, lingua aſpergere poſſit*. Ut in invidiam adducat, hoc modo: *Iſte, qui divitias ſuas jactat, ſicut Gallus e Phrygia, aut ariolus quiſpiam, depreſſus & oneratus auro, clamat, & dejerat*. Ut in contentionem adducat, ſic: *Iſte qui tamquam cotblea, abſcondens retentat ſeſe tacitus, quo ſit tutus, comeditur cum domo ſua, & auferetur*. Effictio eſt cum exprimitur & effingitur verbis corporis cujuſpiam forma, quod ſatis ſit ad intelligendum, hoc modo: *Hunc dico, Judices, rubrum, brevem, incurvum, canum, ſubcriſpum, cæſium, cui ſane magna eſt in mento cicatrix, ſi quomodo poteſt vobis in memoria redire*. Habet hæc exornatio cum utilitatem, ſi quem velis oſtendere: tum venuſtatem, ſi breviter & dilucide facta eſt.

L. Notatio eſt, cum alicujus natura certis deſcribitur ſignis, quæ, ſicuti notæ quædam, naturæ ſunt attributa. Ut ſi velis non divitem, ſed oſtentatorem pecunioſum deſcribere, *Iſte*, inquies, *Judices, qui ſe dici divitem, putat eſſe præclarum, primum nunc videte, quo vultu nos intueatur. Nonne vobis videtur dicere? Darem, ſi mihi moleſti non eſſetis: cum vero ſiniſtra mentum ſublevat, exiſtimat ſe gemmæ nitore, & auri ſplendore aſpectus omnium præſtringere. Cum puerum reſpicit hunc unum, quem ego novi, (vos non arbitror noviſſe,) alio nomine appellat, deinde alio atque alio: Heus tu, inquit, veni, Sannio, ne quid iſti Barbari perturbent: ut ignoti, qui audiunt, unum putent eligi de multis: ei dicit in aurem, aut ut domi lectuli ſternantur, aut ab avunculo rogetur Æthiops, qui ad balneas veniat, aſturconi locus ante oſtium ſuum detur, aut aliquod fragile falſæ choragium gloriæ comparetur. Deinde exclamat, ut omnes audiant, Videto, ut diligenter numeretur, ſi poteſt ante noctem. Puer, qui jam bene hominis naturam*

novit, Tu illo plures mittas oportet, inquit, ſi hodie vis tranſnumerari. Age, inquit, duc tecum Libanum, & Soſiam Sane. Deinde caſu veniunt hoſpites homini, qui iſtum ſplendide, dum peregrinaretur, receperant. Ex ea re homo hercle ſane conturbatur: ſed tamen a vitio naturæ non recedit. Bene, inquit, facitis, cum venitis: ſed rectius feciſſetis, ſi ad me domum recta abiiſſetis. Id feciſſemus, inquiunt illi, ſi domum noviſſemus. At iſtud quidem facile fuit undelibet invenire. Verum ite mecum. Sequuntur illi. Sermo interea hujus conſumitur omnis in oſtentatione. Quærit, in agris cujuſmodi frumenta ſint: negat, ſe, quia villæ incenſæ ſint, accedere poſſe, nec ædificare etiam nunc audere; tametſi in Tuſculano quidem cœpi inſanire, & in iiſdem fundamentis ædificare.

LI. *Dum hæc loquitur, venit in ædes quaſdam, in quibus ſodalitium erat eodem die futurum: quo iſte pro notitia domini ædium ingreditur cum hoſpitibus. Hic, inquit, habito. Perſpicit argentum, quod erat expoſitum, viſit triclinium ſtratum, probat. Accedit ſervulus: dicit homini clare, dominum jam venturum, ſi velit exire. Itane inquit? Eamus hoſpites; frater venit ex Salerno: ego illi obviam pergam: vos huc decuma venitote. Hoſpites diſcedunt. Iſte ſe raptim domum ſuam conjicit: illi decuma, quo juſſerat, veniunt. Quærunt hunc. Reperiunt, domus cuja ſit: in diverſorium deriſi conferunt ſeſe. Vident hominem poſtera die: narrant, expoſtulant, accuſant. Ait iſte, eos ſimilitudine loci deceptos, angiporto toto deerraſſe: contra valetudinem ſuam ad noctem multam expectaſſe. Sannioni puero negotium dederat, ut vaſa, veſtimenta, pueros corrogaret. Servulus non inurbanus ſatis ſtrenue, & concinne comparat: iſte hoſpites domum deducit. Ait ſe ædes maximas cuidam amico ad nuptias commodaſſe. Nuntiat interea puer argentum repeti (pertimuerat enim qui commodarat): Apagete, inquit, ædes commodavi, familiam dedi: argentum quoque vult? tametſi hoſpites habeo, tamen utatur licet, nos Samis delectabimur. Quid ego, quæ deinde efficiat, narrem? ejuſmodi eſt hominis natura, ut, quæ ſingulis diebus efficiat gloria atque oſtentatione ea vix annuo ſermone enarrare poſſim.* Hujuſmodi notationes, quæ deſcribunt, quid conſentaneum ſit uniuſcujuſque naturæ, vehementer habent magnam delectationem. Totam enim naturam cujuſpiam ponunt ante oculos, aut glorioſi, ut nos, exempli cauſa, cœperamus; aut invidi, aut timidi, aut avari, ambitioſi, amatoris, luxurioſi, furis, quadruplatoris: denique cujuſvis ſtudium protrahi poteſt in medium tali notatione.

LII. Sermocinatio eſt, cum alicui perſonæ ſermo attribuitur, & is exponitur cum ratione dignitatis, hoc pacto: *Cum militibus urbs redundaret, & omnes timore oppreſſi domi continerentur, venit iſte cum ſago, gladio ſuccinctus, tenens jaculum: quinque adoleſcentes hominem ſimili ornatu ſubſequuntur. Irrumpit in ædes ſubito, deinde magna voce, Ubi eſt iſte beatus, inquit, ædium dominus? quin mihi præſto ſit? quid tacetis? hic alii omnes ſtupidi timore obmutuerunt. Uxor illius infeliciſſimi cum maximo fletu ad iſtius pedes abjecit ſeſe. Parce, inquit, & per ea, quæ tibi dulciſſima ſunt in vita, mi-*

miſerere noſtri: noli extinguere extinctos. Fer manſuete fortunam. Nos quoque fuimus beati: noſce te eſſe hominem. At ille: Quin illum mihi datis, ac vos auribus meis opplorare deſinitis? non abibit. Illi nuntiatur interea veniſſe iſtum, & clamore maximo mortem minari. Quod ſimul ut audivit, Heus, inquit, Gorgia, pediſeque puerorum, abſconde pueros: defende: fac, ut incolumes ad adoleſcentiam perducas. Vix hæc dixerat, cum ecce iſte præſto, Sedes, inquit, audax? non vox mea tibi vitam ademit? exple inimicitias meas, & iracundiam ſatura tuo ſanguine. Ille cum magno ſpiritu, Metuebam, inquit, ne plane victus eſſem. Nunc video: in judicio mecum contendere non vis, ubi ſuperari turpiſſimum, & ſuperare pulcherrimum eſt: interficere me vis: occidar equidem, ſed victus non peribo. At ille, In extremo vitæ tempore etiam ſententioſe loqueris? neque ei, quem vides dominari, vis ſupplicare? Tum mulier, Immo quidem iſte rogat, & ſupplicat: ſed tu, quæſo, commovere; & tu, per deos, inquit, hunc examplexare. Dominus eſt; vicit hic te, vince tu nunc animum. Cur non deſinis, inquit, uxor, loqui, quæ me digna non ſunt? tace, &, quæ curandi ſunt, cura: tu ceſſas mihi vitam, tibi omnem bene vivendi ſpem mea morte eripere? Iſte mulierem repulit ab ſe lamentantem: illi, neſcio quid incipienti dicere, quod dignum videlicet illius virtute eſſet, gladium in latere defixit. Puto in hoc exemplo datos eſſe unicuique ſermones ad dignitatem accommodatos, quod oportet in hoc genere obſervare. Sunt item ſermocinationes conſequentes hoc genus: *Nam quid putamus illos dicturos, ſi hoc judicaveritis? nonne hac omnes utentur oratione?* Deinde ſubjicere ſermonem.

LIII. Conformatio eſt, cum aliqua, quæ non adeſt, perſona confingitur, quaſi adſit, aut cum res muta, aut informis, fit eloquens, & formata, & ei oratio attribuitur ad dignitatem accommodata, aut actio quædam, hoc pacto: *Quod ſi nunc hæc urbs inviſtiſſima vocem mittat, non hoc pacto loquatur? Ego illa plurimis tropæis ornata, triumphis ditata certiſſimis, clariſſimis locupletata victoriis, nunc veſtris ſeditionibus, o cives, vexor: quam dolis malitioſa Carthago, viribus probata Numantia, diſciplinis erudita Corinthus labefactare non potuit, eam patiemini nunc ab homunculis deterrimis proteri, atque conculcari?* Item, *Quod ſi nunc L. ille Brutus reviviſcat, & hic ante pedes veſtros adſit, non hac utatur oratione? Ego reges ejeci, vos tyrannos introducitis: ergo libertatem, quæ non erat, peperi, vos partam ſervare non vultis: ego capitis mei periculo patriam liberavi, vos liberi ſine periculo eſſe non curatis.* Hæc conformatio, licet in plures res mutas atque inanimas transferatur, proficit tamen plurimum in amplificationis partibus, & commiſeratione.

Significatio eſt, quæ plus in ſuſpicione relinquit, quam poſitum eſt in oratione. Ea fit per exuberationem, ambiguum, conſequentiam, abſciſſionem, ſimilitudinem. Per exuberationem, cum plus dictum eſt, quam patitur veritas, augendæ ſuſpicionis cauſa, ſic: *Hic de tanto patrimonio tam cito teſtam, qua ſibi petat ignem, non reliquit.* Per ambiguum, cum verbum poteſt in duas pluresve ſententias accipi, ſed acci-

pitur

pitur in eam partem, quam vult is, qui dixit : ut de eo ſi dicas, qui multas hereditates adierit, *Proſpice tu, qui plurimum cernis.*

LIV. Ambigua quemadmodum vitanda ſunt, quæ obſcuram reddunt orationem, ita hæc conſequenda, quæ conficiunt hujuſmodi ſignificationem. Ea reperientur facile, ſi noverimus & animadverterimus verborum ancipites aut multiplices poteſtates. Per conſequentiam ſignificatio fit, cum res, quæ ſequuntur aliquam rem, dicuntur, ex quibus tota res relinquitur in ſuſpicione, ut ſi falſamentarii filio dicas : *Quieſce, tu, cujus pater cubito ſe emungere ſolebat.* Per abſciſſionem, ſi, cum incipimus aliquid dicere : præcidimus, & ex eo, quod jam diximus, ſatis relinquitur ſuſpicionis, ſic: *Qui iſta forma & ætate nuper alienæ domis... nolo plura dicere.* Per ſimilitudinem, cum aliqua re ſimili allata, nihil amplius dicimus, ſed ex ea ſignificamus, quid ſentiamus, hoc modo: *Noli, Saturnine, nimium populi frequentia fretus eſſe. Inulti jacent Gracchi.* Hæc exornatio plurimum feſtivitatis habet interdum, & dignitatis: ſinit enim quiddam, tacito oratore, ipſum auditorem ſuſpicari. Brevitas eſt res ipſis tantummodo verbis neceſſariis expedita, hoc modo: *Lemnum præteriens cepit: inde Thaſi præſidium reliquit: poſt urbem in Bithynia ſuſtulit: inde pulſus in Helleſpontum, ſtatim potitur Abydo.* Item, *Modo conſul, quondam tribunus, deinde primus erat civitatis.* Tum, *Proficiſcitur in Aſiam, deinde exul, & hoſtis eſt dictus, poſt imperator; poſtremo conſul factus eſt.* Habet paucis comprehenſa brevitas multarum rerum expeditionem. Quare adhibenda ſæpe eſt, cum aut res non egent longæ orationis, aut tempus non ſinit commorari.

LV. Demonſtratio eſt, cum ita res verbis exprimitur, ut geri negotium, & res ante oculos eſſe videatur. Id fieri poterit, ſi, quæ ante, & poſt, & in ipſa re facta erunt, comprehendemus, aut ſi a rebus conſequentibus, aut a circumſtantibus non recedemus, hoc modo: *Quod ſimul atque Gracchus proſpexit, fluctuare populum, verentem, ne ipſe auctoritate ſenatus commotus a ſententia deſiſteret, jubet advocari concionem. Iſte interea ſcelere, & malis cogitationibus redundans, evolat ex templo Jovis, & ſudans, oculis ardentibus, erecto capillo, contorta toga, cum pluribus aliis ire celerius cœpit. Illi præco faciebat audientiam: hic ſubſellium quoddam calce premens, dextra pedem defringit, & alios hoc idem jubet facere. Cum Gracchus deos inciperet precari, curſim iſti impetum faciunt : ex aliis aliiſque partibus convolant: atque e populo unus, Fuge, inquit, Tiberi fuge. Non vides? reſpice, inquam. Deinde vaga multitudo, ſubito timore perterrita, fugere cœpit. At iſte ſpumans ex ore ſcelus, anhelans ex intimo pectore crudelitatem, contorquet brachium; & dubitanti Graccho, quid eſſet, neque tamen locum, in quo conſtiterat, relinquenti, percutit tempus. Ille nulla voce delabans inſita virtute concidit tacitus. Iſte viri fortiſſimi miſerando ſanguine adſperſus u quaſi facinus præclariſſimum feciſſet circumſpectans, & hilaris ſcelerata gratulantibus manum porrigens, in templum Jovis contulit ſeſe.* Hæc exornatio plurimum prodeſt in amplificanda & commiſeranda re, hujuſ-

modi

modi enarrationibus. Statuit enim totam rem, & prope ponit ante oculos.

LVI. Omnes rationes honeſtandæ elocutionis ſtudioſe collegimus, in quibus, Herenni, ſi te diligenter exercueris, & gravitatem, & dignitatem, & ſuavitatem habere in dicendo poteris, ut oratorie plane loquaris: ne nuda, atque inornata inventio vulgari ſermone efferatur. Nunc identidem noſmet ipſi nobis inſtemus. Res enim communis agitur, ut frequenter, & aſſidue conſequamur artis rationem ſtudio, & exercitatione: quod alii cum moleſtia tribus de cauſis maxime faciunt; aut, ſi, cum quibus libenter exerceantur, non habent; aut ſi ſibi diffidunt; aut ſi neſciunt, quam viam ſequi debeant: quæ a nobis abſunt omnes difficultates. Nam & ſimul libenter exercemus propter amicitiam, cujus initium cognatio fecit, cætera philoſophiæ ratio confirmavit: & nobis non diffidimus, propterea quod & aliquantulum proceſſimus; & alia meliora ſunt, quæ multo intentius petimus in vita, ut, etiamſi non pervenerimus in dicendo, quo volumus, parva pars vitæ perfectiſſimæ deſideretur: & viam, quam ſequamur, habemus, propterea quod in his libris nihil prætermitum eſt rhetoricæ præceptionis. Demonſtratum eſt enim, quomodo res in omnibus generibus cauſarum inveniri oporteat. Dictum eſt, quo pacto eas diſponere conveniat. Traditum eſt, qua ratione eſſet pronuntiandum. Præceptum eſt, qua via meminiſſe poſſemus. Demonſtratum eſt, quibus modis perfecta elocutio compararetur. Quæ ſi exſequimur, acute & cito reperiemus: diſtincte & ordinate diſponemus: graviter & venuſte pronuntiabimus: firme & perpetuo meminerimus: ornate & ſuaviter eloquemur. Ergo amplius in arte rhetorica nihil eſt. Hæc omnia adipiſcemur, ſi rationes præceptionis diligentia conſequemur & exercitatione.

Q. CICERO

* DE

PETITIONE CONSULATUS,

AD M. FRATREM.

ETſi tibi omnia ſuppetunt, quæ conſequi ingenio, aut uſu homines, aut diligentia poſſunt; tamen ab amore noſtro non ſum arbitratus alienum, ad te perſcribere ea, quæ mihi veniebant in mentem, dies ac noctes (1) de petitione tua cogitanti: non ut aliquid ex iis novi adjicerem, ſed ut ea, quæ in re diſperſa atque infinita viderentur eſſe, ratione & diſtributione ſub uno aſpectu ponerentur. Quanquam plurimum natura valet; tamen videtur in paucorum menſium negotio poſſe (2) ſimulatio naturam vincere. (3) CIVITAS QUÆ SIT, cogita; QUID PETAS; QUI SIS. Prope quotidie ad forum tibi deſcendenti, meditatum hoc ſit: (4) NOVUS SUM; CONSULATUM PETO; ROMA EST. Nominis novitatem dicendi gloria maxime ſublevabis. Semper ea res plurimum dignitatis habuit, Non poteſt, qui dignus habetur patronus Conſularium, indignus Conſulatu putari. Quamobrem, quoniam ab hac laude proficiſceris, & quicquid es, ex hoc es; ita paratus ad dicendum venito, quaſi in ſingulis cauſis judicium de omni ingenio futurum ſit. Ejus facultatis adjumenta, quæ tibi ſcio eſſe ſepoſita, ut prompta ac parata ſint, cura; & ſæpe, quæ de Demoſthenis ſtudio & ex-

---

JACOBI FACCIOLATI

Adnotationes ſelectæ.

* Titulus Operis ſumi poteſt ex poſtremis Quinti verbis: *Volo enim hoc* COMMENTARIOLUM PETITIONIS *haberi omni ratione perfectum*.

(1) *De petitione tua*) Petebat conſulatum; quem obtinuit, & geſſit una cum C. Antonio anno U. C. 690, cum ipſe annum ageret 44.

(2) *Simulatio*) Candidati, ſi forte eſſent natura duriores, quo tempore petebant, mores alios ſimulare debebant ad conciliandum ſibi populi ſtudium.

(3) *Civitas*) Tria ſumma capita hujus Commentarioli, *quis*, *quid*, *ubi*.

(4) *Novus*) Novæ nobilitatis homo dicebatur, qui primus ex ſua familia magiſtratum gereret Curulem. Huic ex una parte reſpondebat *nobilis*, id eſt is, cujus majores magiſtratus Curules geſſerant; quod ſignificabatur per imagines in atrio domeſtico collocatas: ex altera reſpondebat *ignobilis*, qui nec ipſe ius imaginis habebat, nec imagines majorum oſtendere poterat. Marcus igitur Cicero, qui genere ignobilis erat, *novus* dici cœpit, cum Ædilis eſt creatus; quia tum primum jus imaginis acquiſivit.

exercitatione ſcripſit (5) Demetrius, recordare. Deinde & (6) amicorum multitudo, & genera appareant. Habes enim ea, quæ (7) nulli habuerunt, (8) omnes publicanos, totum fere equeſtrem ordinem; multa præterea municipia, multos abs te defenſos homines cujuſque ordinis, aliquot (9) collegia; præterea ſtudio dicendi conciliatos plurimos adoleſcentulos quotidianam amicorum aſſiduitatem & frequentiam. Hæc cura ut teneas, & commendando, & rogando, & omni ratione efficiendo, ut intelligant, (10) qui debent tua cauſa, referendæ gratiæ; & qui volunt, obligandi tui, tempus ſibi aliud nullum fore. Etiam hoc multum videtur adjuvare poſſe novum hominem: hominum nobilium voluntas, & maxime Conſularium. Prodeſt, quorum in locum ac numerum pervenire velis, ab his ipſis illo loco ac numero dignum putari. Hi rogandi omnes ſunt diligenter, & ad eos (11) allegandum; perſuadendumque eſt iis, nos ſemper (12) cum optimatibus de republica* ſenſiſſe; minime populares fuiſſe; ſi quid locuti populariter videmur, id nos eo conſilio feciſſe, ut nobis Cn. (13) Pompejum adjungeremus; ut eum, qui plurimum poſſet, aut amicum in noſtra petitione haberemus, aut certe non adverſarium. Præterea adoleſcentes nobiles elabora ut habeas, vel ut teneas ſtudioſos tui, quos habes: multum dignitatis afferent. Plurimos habes: perfice, ut ſciant, quantum in his putes eſſe. Si adduxeris, ut ii, qui non nolunt, cupiant; plurimum quidem (14) proderunt.

II. Ac (15) multum etiam novitatem tuam adjuvat, quod ejuſmodi nobiles tecum petunt, ut nemo ſit, qui audeat dicere, plus illis nobilitatem, quam tibi virtutem, prodeſſe oportere. (16) Jam P. Galbam, &

(5) *Demetrius*) Demetrius Phalereus. Ipſe quoque Marcus de hac Demoſthenis cura ſcribit in lib. I. de Orat. c. 61. & in lib. V. de Fin. c. 1.

(6) *Amicorum*) Hoc eſt alterum, quod ſublevare novitatem poteſt; ſi appareat, te & multos, & ex omni civitatis ordine amicos habere. Fortaſſe vox *genera* non tam ad varietatem, quam ad dignitatem refertur.

(7) *Nulli habuerunt*) Vulgo legitur *novi habuerunt*; quod ſuſtineri non poteſt, niſi addita negatione, vel majore aliqua mutatione adhibita, ut interpretes omnes animadverterunt. Ego repoſui *nulli*: idque neceſſitate ipſa compulſus in contextum intuli.

(8) *Omnes publicanos*) In Orat. pro Planc. c. 9. flos Equitum Romanorum, ornamentum civitatis, firmamentum reip. publicanorum ordine contineri dicitur. Quantopere autem ordo hic M. Ciceroni faveret, apparet ex orat. pro Domo ſua ad Pont. c. 28.

(9) *Collegia*) Opificum ſocietates; quarum vis quanta eſſet in civitate, habes ex Sigonio *de Ant. jur. civ. Rom.* lib. II. c. 12.

(10) *Qui debent*) Qui debent, & qui volunt facere aliquid tibi gratum.

(11) *Allegandum*) Mittendi amici, qui rogent.

(12) *Cum optimatibus*) Locum hunc illuſtrabunt ipſius Marci verba in orat. pro Sext. cap. 45.

(13) *Pompejum*) His temporibus Pompejus popularis videri volebat, quamvis poſtea, cauſa nobilitatis ſuſcepta, Cæſarem revera popularem oppugnarit. Faverant autem Cicerones Pompejo, ut apparet ex Oratione pro lege Manilia.

(14) *Proderunt*) Fortaſſe Quintus ſcripſit *proderit*: id eſt, hoc tibi plurimum proderit, ſi adduxeris cives ἀδιαφόρους, ut te potiſſimum Conſulem cupiant, tibique faveant.

(15) *Ac multum*) Tertia ratio, quæ adjuvat novitatem tuam, eſt, quod habes competitores contemnendos. Fuere autem ſex, P. Sulpicius Galba, L. Sergius Catilina, C. Antonius, L. Caſſius Longinus, Q. Cornificius, & C. Licinius Sacerdos.

(16) *Jam P. Galbam*) Muretus & Lambinus

L. Caſſium, ſummo loco natos, quis eſt, qui petere conſulatum putet? Vides igitur, ampliſſimis ex familiis homines, quia ſine nervis ſunt, tibi pares non eſſe. At (17) Antonius & Catilina moleſti ſunt. Imo homini (18) navo, induſtrio, innocenti, diſerto, gratioſo (19) apud eos qui res judicant, optandi competitores. Ambo a pueritia ſicarii, ambo libidinoſi, ambo egentes. Eorum alterius (20) bona proſcripta vidimus; vocem denique audivimus (21) jurantis, ſe Romæ judicio æquo cum homine Græco certare non poſſe; & (22) ex ſenatu ej ctum ſcimus. (23) Optimi vero cenſorum exiſtimatione in prætura competitorem habuimus, (24) amico Sabidio, & Panthera; quod (25) ad tabulam, quos poneret, non habebat. Quo tamen in magiſtratu amicam, quam palam domi haberet, (26) de machinis emit. In petitione autem conſulatus, (27) cauponas omnes compilare per turpiſſimam legationem maluit, quam adeſſe, & populo Romano ſupplicare. (28) Alter vero, dii boni, quo ſplendore eſt! Primum nobilitate eadem. (29) Num majore virtute? Non, ſed audacia. Quamobrem? Quia Antonius (30) umbram ſuam metuit: hic ne leges quidem, natus in patris egeſtate, educatus in ſororis ſtupris, corroboratus in cæde civium; cujus primus ad rempublicam aditus in equitibus Romanis occidendis fuit. Nam illis, quos (31) meminimus, (32) Gallis, qui tum Titiniorum, ac Nanniorum, ac Tanuſiorum capita demebant, Sylla unum Catilinam præfecerat; in quibus ille hominem optimum, Q. Cæci-

nus legere malunt *nam*. Placeret & nobis, ſi *jam* nullum locum habere poſſet.

(17) *Antonius & Catilina*) Uterque nobilis propter majorum imagines, Catilina vero etiam patricius.

(18) *Navo*) Al. leg. *novo*.

(19) *Apud eos, qui res judicant*) Ita loquuntur Latini, quoties non ſingulos judices, ſed totum ordinem ſignificant.

(20) *Bona proſcripta*) Antonii bona publice vendita, ut ſatisfieret creditoribus.

(21) *Jurantis*) Antonius accuſatus a Græcis, quos in Achaja ſpoliaverat, & damnatus judicio repetundarum, Tribunos appellavit, juratus ex formula, ſe æquo jure uti non poſſe, ubi vim fieri opibus adverſariorum. De re hac, & de bonis Antonii proſcriptis, vide fragmenta Orationis in C. Antonium & L. Catilinam apud Aſconium.

(22) *Ex Senatu ejectum*) A Cenſoribus, quod ſocios diripuiſſet, & judicium recuſaſſet.

(23) *Optima*) Per ironiam. Nam Antonius ignominia laborabat apud Cenſores.

(24) *Amico Sabidio*) Uſus eſt amicis viliſſimis, qui ſuo nomine ſuffragiorum cuſtodes eſſent, rogatores, diribitores. Fere autem munia hæc viri nobiliſſimi obibant pro merito & dignitate ejus, de cujus re agebatur. M. Cicero poſt redit. in Sen. c. 11. *Quando tantam frequentiam in Campo, tantum ſplendorem Italiæ totius ordinumque omnium quando illa dignitate rogatores, diribitores, cuſtodeſque vidiſtis?*

(25) *Ad tabulam*) In qua ſuffragiorum numerus & ratio inibatur.

(26) *De machinis emit*) De cataſta, ubi ſervi vendebantur. Machinæ iſtiuſmodi mentio eſt apud Perſium Sat. 6. apud Tibullum lib. II. El. 3. apud Martialem pluribus locis.

(27) *Cauponas omnes*) Antonius petitionis tempore legationem liberam obibat, compilando cauponas, a quibus omnia ſibi tanquam legato prop. Rom. ſuppeditari jubebat.

(28) *Alter vero*) Catilina.

(29) *Num majore*) Corruptiſſimus eſt locus hic. Alii aliter mutarunt, ut ſenſus conſtaret. Ego ſecutus ſum Puteanum.

(30) *Umbram ſuam*) Proverbium ad nimium timorem ſignificandum.

(31) *Meminimus*) Acciderat enim ante annos fere viginti.

(32) *Gallis*) Sylla uſus eſt militibus Gallis ad obtruncandos cives.

cilium, ſorotis ſuæ virum, equitem Romanum, (33) nullarum partium, cum ſemper natura, tum etiam ætate jam quietum, ſuis manibus occidit.

III. Quid ego nunc dicam, petere cum eo te conſulatum, qui (34) hominem cariſſimum populo Romano, M. Marium, inſpectante populo Romano, (35) virgis per totam urbem ceciderit; (36) ad buſtum egerit; ibi omni cruciatu vivum lacerarit; ſtanti collum gladio ſua dextera ſecuerit, cum ſiniſtra capillum ejus a vertice teneret; caput ſua manu tulerit, cum inter digitos ejus rivi ſanguinis fluerent: qui poſtea cum hiſtrionibus, & cum gladiatoribus ita vixit, ut alteros libidinis, alteros facinoris adjutores haberet: qui nullum in locum tam ſanctum ac tam religioſum acceſſit, in quo non, etſi in aliis culpa non eſſet, tamen ex ſua nequitia (37) dedecoris ſuſpicionem relinqueret: qui ex curia (38) Curios & Annios; ab atriis (39) Sapalas & Carvilios; ex equeſtri ordine Pompilios & Vettios, ſibi amiciſſimos comparavit; qui tantum habet audaciæ, tantum nequitiæ, tantum denique in libidine artis & efficacitatis, ut prope in parentum gremiis (40) prætextatos liberos conſtuprarit? Quid ego nunc tibi (41) de Africa; quid de (42) teſtium dictis ſcribam? Nota ſunt, & ea tu ſæpius legito. Sed tamen hoc mihi non prætermittendum videtur, quod primum ex eo judicio (43) tam egens diſceſſit, quam quidam judices ejus ante illud judicium fuerunt: deinde tam invidioſus, ut (44) aliud in eum judicium quotidie flagitetur. Hic ſe ſic habet, ut magis timeat; etiamſi quieverit; quam (45) ut contemnat, ſi quid commoverit. Quanto melior tibi fortuna petitionis data eſt, quam nuper homini novo, C. Cælio? Ille cum duobus hominibus (46) ita nobiliſſimis petebat, ut tamen in iis omnia pluris

(33) *Nullarum partium*) Non Marianorum, quibus parci nolebat Sylla. Itaque privato odio & crudelitate Cæcilium occidit.

(34) *Hominem cariſſimum*) Nemo fuit carior multitudini, ut eſt de Offic. lib. III. cap. 20. Ad locum hunc totum illuſtrandum mirifice valet, quod ſcribit Seneca l. III. de Ira c. 18.

(35) *Virgis*) Alii legere malunt *vitibus*. Sed profecto *vitibus* cædebantur milites in caſtris, cives in urbe *virgis*.

(36) *Ad buſtum*) Val. Maximus IX. 2.

(37) *Dedecoris ſuſpicionem*) Fabia Virgo Veſtalis ob nequitiam Catilinæ in inceſti ſuſpicionem inciderat. Cauſam dixit, & abſoluta eſt.

(38) *Curios & Annios*) Senatores probroſos, qui poſtea cum Catilina conjurarunt, ut eſt in Salluſtii Catilinario. Curium autem Cenſores probri cauſa Senatu moverant, ut eſt ibid. c. 24.

(39) *Sapalas & Carvilios*) Præcones amicos ſibi ſumpſerat ab atriis auctionariis, & quidem egentes ac vitioſos; cujuſmodi erant fere omnes, qui præconium exercebant.

(40) *Prætextatos*) Impuberes, qui nondum ſumpſerant togam puram.

(41) *De Africa*) Africam cum Prætor Catilina avare crudeliterque adminiſtraſſet, repetundarum eſt accuſatus, & corruptis judicibus abſolutus.

(42) *Teſtium dictis*) Quæ dicta cum extarent, poterant a Marco legi; ut intelligeret quinam eſſet Catilina, quamvis fuiſſet abſolutus.

(43) *Tam egens*) Quia excuſſus & exhauſtus ab judicibus, quos corruperat.

(44) *Aliud*) Deſiderabant homines, ut accuſaretur corrupti judicii.

(45) *Ut contemnat*) Contemnat periculum, ſi aut largitionibus, aut aliis artibus quippiam commoverit.

(46) *Ita nobiliſſimis*) Particula *ita* hoc loco valet *eatenus*, quemadmodum eſt in cap. ſeq. *ita ſummum*.

riſ eſſent, quam ipſa nobilitas; ſumma ingenia, ſummus pudor, plurima beneficia, ſumma ratio ac diligentia petendi: tamen eorum alterum Cælius, etiam cum multo eſſet inferior genere, ſuperior nulla re, pene ſuperavit. Quare, ſi facies ea, quæ tibi natura & ſtudia, quibus uſus es ſemper, largiuntur; quæ temporis tui ratio deſiderat; quæ potes; quæ debes; non erit difficile certamen cum iis competitoribus, qui nequaquam ſunt tam genere inſignes, quam vitiis nobiles. Quis enim reperiri poteſt tam improbus civis, qui velit (47) uno ſuffragio duas in rempublicam ſicas diſtringere?

IV. Quoniam igitur, quæ ſubſidia novitatis haberes, & habere poſſes, expoſui; nunc de magnitudine petitionis dicendum videtur. CONSULATUM PETIS; quo honore, nemo eſt, qui te non dignum arbitretur; ſed ſunt multi, qui invideant. Petis enim homo ex equeſtri loco locum ſummum civitatis; atque (48) ita ſummum, ut forti viro, diſerto, innocenti, multo idem ille honos plus amplitudinis, quam cæteris afferat. Noli putare, eos, qui ſunt eo honore uſi, non videre, tu, cum idem ſis adeptus, quid dignitatis habiturus ſis: eos vero, qui conſularibus familiis nati locum majorum conſecuti non ſunt, ſuſpicor, tibi, niſi qui admodum te amant, invidere. Etiam novos homines prætorios, exiſtimo, niſi qui tuo beneficio vincti ſunt, nolle abs te ſe honore ſuperari. Jam in populo quam multi invidi ſint, quam multi (49) conſuetudine horum annorum ab hominibus novis alienati, venire tibi in mentem certo ſcio. Eſſe etiam nonnullos tibi iratos ex iis cauſis, quas egiſti, neceſſe eſt. Jam illud tute circumſpicito, quod ad Cn. Pompeii gloriam augendam tanto ſtudio te dediſti, num quos tibi putes ob eam cauſam eſſe inimicos. Quamobrem, cum & ſummum locum civitatis petas, & videas, eſſe ſtudia, quæ tibi adverſentur; adhibeas, neceſſe eſt, omnem rationem, & curam, & laborem, & diligentiam.

V. Ac petitio magiſtratuum diviſa eſt in duarum rationum diligentiam: quarum altera in amicorum ſtudiis: altera in populari voluntate ponenda eſt. Amicorum ſtudia beneficiis, & officiis, & (50) vetuſtate, & facilitate ac jucunditate naturæ, parta eſſe oportet. Sed hoc nomen amicorum in petitione latius patet, quam in cætera vita. Quiſquis eſt enim, qui oſtendat aliquid in te voluntatis, qui colat, qui domum ventitet, is in amicorum numero eſt habendus. Sed tamen, qui ſunt amici ex cauſa honeſtiore cognationis, aut affinitatis, aut ſodalitatis, aut alicujus neceſſitudinis, his carum ac jucundum eſſe, maxime prodeſt. Deinde, ut quiſque eſt intimus ac ma-

(47) *Uno ſuffragio*) Malim legere *ſuo ſuffragio*; vel *uno tempore ſuffragio ſuo*. Ita in fragmentis Orationis in Tog. Cand. *Duas uno tempore conantur in remp. ſicas diſtringere*. Recte *uno tempore* dici poteſt; *uno ſuffragio* non poteſt. Attamen nihil ex contextu mutare auſus ſum.

(48) *Ita ſummum*) Eatenus ſummum, ut tamen pro dignitate hominis poſſit amplior videri.

(49) *Conſuetudine horum annorum*) Quibus annis nobilitatis partes, duce Sylla, prævalebant adverſus Marium hominem novum, & totam illam Marianam factionem.

(50) *Vetuſtate*) Longo & familiari uſu.

maxime domeſticus, ut is amet, atque feliciſſimum eſſe te cupiat, valde elaborandum puto; tum ut tribules, ut vicini, ut clientes, ut denique liberti, poſtremo (51) etiam ſervi tui: nam fere omnis ſermo ad forenſem famam a domeſticis emanat auctoribus. Denique inſtituendi ſunt cujuſcunque generis amici: ad ſpeciem, homines illuſtres honore ac nomine; qui etiamſi ſuffragandi ſtudia (52) non navant, tamen afferunt petitori aliquid dignitatis: (53) ad juſtitiam obtinendam, magiſtratus; ex quibus maxime conſules, deinde tribuni plebis: (54) ad conficiendas centurias, homines excellenti gratia. (55) Qui tribuent centuriam, (56) quod abs te beneficium habeant, aut, ut habeant, ſperent, eos prorſus magnopere compara & confirma. Nam per hos annos homines ambitioſi vehementer omni ſtudio atque opere laborarunt, ut poſſent a tribulibus ſuis, ea, quæ peterent, impetrare. Hos tu homines quibuſcunque rationibus poteris, ut ex animo atque ex illa ſumma voluntate tui ſtudioſi ſint, elaborato. Quod ſi ſatis grati homines eſſent, hæc tibi omnia parata eſſe debebant, ſicut parata eſſe confido. Nam hoc biennio quatuor ſodalitates civium ad ambitionem gratioſiſſimorum tibi obligaſti, M. Fundanii, Q. Gallii, C. Cornelii, C. Orcinini. Horum in cauſis ad te deferendis, quidnam eorum ſodales tibi receperint & confirmarint, ſcio: nam interfui. Quare hoc tibi faciendum eſt, ut hoc tempore ab iis, quod debent, exigas; ſæpe commonendo, rogando, confirmando, curando ut intelligant, nullum tempus aliud ſe unquam habituros referendæ gratiæ. Profecto homines & ſpe reliquorum tuorum officiorum, & recentibus beneficiis ad ſtudium navandum excitabuntur. Et omnino, quoniam eo genere amicitiarum petitio tua maxime munita eſt, quod cauſarum defenſionibus adeptus es, fac, ut plane iis omnibus, quos devinctos tenes, deſcriptum ac diſpoſitum ſuum cuique munus ſit. Et quemadmodum, quod memini, nulla in re illis unquam moleſtus fuiſti; ſic cura, ut intelligant, omnia te, quæ ab illis tibi deberi putaris, ad hoc tempus reſervaſſe.

VI. Sed quoniam tribus rebus homines maxime ad benevolentiam, atque ad hæc ſuffragandi ſtudia ducuntur, beneficio, ſpe, adjunctione animi, vel voluntate; animadvertendum eſt, quemadmodum cuique horum generi ſit inſerviendum. Minimis bene-

(51) *Etiam ſervi*) Hoc non pertinet ad ſuffragandi ſtudium, ſed ad famam nominis.

(52) *Non navant*) Dedignantur ea facere, quæ ſuffragatores faciunt.

(53) *Ad juſtitiam obtinendam*) Amicitia magiſtratuum juvat, ne quid fraudis fiat: qua in re primum valent Conſules, qui præſunt Comitiis, deinde Tribuni pl. qui poſſunt interecedere.

(54) *Ad conficiendas centurias*) *Conficere centurias* eſt centuriarum favorem & ſuffragia conciliare: quem modum dicendi adhibuit Marcus quoque in lib. II. ad Fam. epiſt. 16.

(55) *Qui tribuent centuriam*) Totum hunc locum valde contaminatum & obſcurum alii aliter legunt. Ego in primo membro retinui quod eſt apud Manutium & in aliis vulgatis editionibus. Tribuent autem Marco centuriam homines gratioſi ad ambitionem, qui plurimum poſſunt apud ſuos tribules.

(56) *Quod abs te beneficium*) Hic ego mihi indulſi, non addendo, ſed detrahendo. Vulgo enim legebatur: *aut aliquod abs te beneficium*.

neficiis homines adducuntur, ut ſatis cauſæ putent eſſe ad ſtudium ſuffragationis: nedum ii, quibus ſaluti fuiſti, quos tu habes plurimos, non intelligant, ſi hoc tuo tempore tibi non ſatisfecerint, ſe probatos nemini unquam fore. Quod cum ita ſit, tamen rogandi ſunt; atque etiam in hanc opinionem adducendi, ut, qui nobis adhuc obligati fuerint, iis viciſſim nos adhuc obligari poſſe videamur. (57) Qui autem ſpe tenentur, quod genus hominum multo eſt diligentius atque officioſius; iis, fac, ut propoſitum ac paratum auxilium tuum eſſe videatur: denique, ut ſpectatorem te ſuorum officiorum eſſe intelligant diligentem; ut videre te plane atque animadvertere, quantum ab unoquoque proficiſcatur, appareat. Tertium illud genus eſt ſtudiorum (58) voluntarium, quod agendis gratiis, (59) accommodandis ſermonibus ad eas rationes, propter quas quiſque ſtudioſus eſſe tui videbitur, ſignificanda erga illos pari voluntate, adducenda amicitia in ſpem familiaritatis & conſuetudinis, confirmari oportebit. Atque in iis omnibus generibus judicato & perpendito, quantum quiſque poſſit: ut ſcias, & quemadmodum cuique inſervias, & quid a quoque expectes ac poſtules. Sunt enim quidam homines (60) in ſuis civitatibus & municipiis gratioſi; ſunt diligentes & copioſi; qui etſi antea non ſtuduerunt huic gratiæ; tamen ex tempore elaborare ejus cauſa, cui debent, aut volunt, facile poſſunt. His hominum generibus ſic inſerviendum eſt, ut ipſi intelligant, te videre, quid a quoque expectes; ſentire, quid accipias; meminiſſe, quid acceperis. Sunt autem alii, qui aut nihil poſſunt, aut odio ſunt etiam tribulibus ſuis; nec habent tantum animi, aut facultatis, ut (61) enitantur ex tempore: hoc ut internoſcas, videto; ne, ſpe in aliquo majore poſita, præſidii parum comparetur.

VII. Et quanquam partis & fundatis amicitiis fretum ac munitum eſſe oportet; tamen in ipſa petitione amicitiæ permultæ ac perutiles comparantur. Nam in cæteris moleſtiis habet hoc tamen petitio commodi, ut poſſis honeſte, quod in cætera vita non queas, quoſcunque velis, adjungere ad amicitiam: quibuſcum ſi alio tempore agas, ut te utantur, abſurde facere videare; in petitione autem niſi id agas & cum multis, & diligenter, nullus petitor eſſe videare. Ego autem tibi hoc confirmo, eſſe neminem, niſi aliqua neceſſitudine competitorum alicui tuorum ſit adjunctus, a quo non facile, ſi conten-

(57) *Qui autem ſpe*) Examinato *beneficio*, ad *ſpem* deſcendit; quod ſecundo loco propoſuit.

(58) *Voluntarium*) Eorum qui nihil acceperunt, nihilque expectant, ideoque nec beneficio, nec ſpe moventur.

(59) *Accommodandis ſermonibus*) Quibus quiſque delectatur & capitur, quibus quiſque movetur ad ſuffragandum.

(60) *In ſuis civitatibus*) Qui conati ſunt reponere *vicinitatibus* pro *civitatibus*, inanem laborem ſuſceperunt. Ita locutus eſt Marcus quoque in Orat. pro Mur. cap. 23. *Homines in ſuis civitatibus & municipiis gratioſi*. Quo in loco Manutius *civitates* dici putat Colonias & Præfecturas. Revera *civitates* dicuntur cœtus quilibet jure ſociati, ut eſt in ſomnio Scipion. cap. 3. Hac ſignificatione Cæſar lib. I. Bel. Gal. cap. 12. *Omnis civitas Helvetia in quatuor pagos diviſa eſt*.

(61) *Enitantur ex tempore*) Ex tempore fiant gratioſi.

tenderis, impetrare poſſis, ut ſuo beneficio promereatur, ſe ut ames, & ſibi ut debeas: modo ut intelligat, te magni æſtimare, ex animo agere, (62) bene ſe ponere, fore ex eo non brevem & ſuffragatoriam, ſed firmam & perpetuam amicitiam. Nemo erit, mihi crede, in quo modo aliquid virtutis ſit, qui hoc tempus ſibi oblatum amicitiæ tecum conſtituendæ prætermittat; præſertim cum tibi hoc caſus afferat, ut ii tecum petant, quorum amicitia aut contemnenda, aut fugienda ſit; & qui hoc, quod ego te hortor, non modo non aſſequi, ſed ne incipere quidem poſſint. Nam quid incipiat Antonius homines adjungere, atque invitare ad amicitiam, quos (63) per ſe ſuo nomine appellare non poſſit? Mihi quidem ſtultius nihil videtur, quam exiſtimare cum ſtudioſum tui, quem non noris. Eximiam quandam gloriam & dignitatem, ac rerum geſtarum magnitudinem eſſe oportet in eo, quem homines ignoti, nullis ſuffragantibus, honore afficiant. Itaque ut homo iners, ſine officio, ſine ingenio, eum infamia, (64) nullis amicis, hominem plurimorum ſtudio atque omnium bona exiſtimatione munitum præcurrat, ſine magna culpa negligentiæ fieri non poteſt.

VIII. Quamobrem omnes centurias multis & variis amicitiis cura ut confirmatas habeas. Et primum, id quod ante oculos eſt, ſenatores equiteſque Romanos, cæterorum ordinum navos homines & gratioſos complectere. Multi homines (65) urbani induſtrii; multi (66) libertini gratioſi in foro navique verſantur; quos per te, quos per communes amicos poteris, ſumma cura, ut tui cupidi ſint, elaborato; (67) appetito, (68) allegato; ſummo beneficio te affici, oſtendito. Deinde habeto rationem urbis totius, collegiorum omnium, (69) pagorum, vicinitatum. Ex iis principes ad amicitiam tuam ſi adjunxeris; per eos reliquam multitudinem facile tenebis. Poſtea totam Italiam fac ut in animo & in memoria tibi diſtributam comprehenſamque habeas: ne quod Municipium, Coloniam, Præfecturam, locum denique Italiæ ne quem eſſe patiare, in quo non habeas firmamenti quod ſatis eſſe poſſit. Perquiras etiam & inveſtiges homines ex omni regione; eoſque cognoſcas, appetas, confirmes, cures, ut in ſuis vi-

(62) *Bene ſe ponere*) Bene ſe collocare beneficium ſuum.

(63) *Per ſe ſuo nomine*) Cum cives non noſſet, non poterat ipſe per ſe ſine opera nomenclatoris prenſare. Idcirco petitionis tempore liberam legationem obiit, ut eſt in c. 11.

(64) *Nullis amicis*) Vulgo additur *ſeptus*. Sed vox hæc addita fortaſſe eſt ab aliquo interprete; quemadmodum & vox *meritis* poſt *ſuffragantibus*. Utraque abeſt a Mſſ.

(65) *Urbani*) Ex tribubus urbanis. His tribuit induſtriam, non opes & gratiam. Nam Q. Fabius Cenſor, ut ſcribit Livius lib. IX. cap. 46. *ſimul concordiæ cauſa, ſimul ne humillimorum in manu eſſent comitia, omnem forenſem turbam excretam in quatuor tribus conjecit, Urbanaſque eas appellavit.*

(66) *Libertini*) Libertini omnes hoc tempore in tribubus Urbanis cenſebantur: quamvis ſæpe de iis movendis, & in Ruſticas quoque diſtribuendis actum eſſet.

(67) *Appetito*) Ipſe per te roga.

(68) *Allegato*) Submitte alios ad rogandum.

(69) *Pagorum, vicinitatum*) Significat vicos cæteraſque domorum vicinitates, quæ circa Urbem erant, & in tribubus Urbanis numerabantur.

vicinitatibus tibi petant, & tua cauſa quaſi (70) candidati ſint. Volentes amicum, ſi ſuam a te amicitiam expeti videbunt. Id ut intelligant, oratione (71) quæ ad eam rationem pertineat, conſequere. Homines municipales & ruſticani, ſi nomine tantum noti ſunt, in amicitia ſe eſſe arbitrantur. Si vero etiam præſidii ſe aliquid ſibi conſtituere putant, non amittunt occaſionem promerendi. Hos cæteri, & maxime tui competitores ne norunt quidem: tu & noſti, & facile cognoſces; ſine quo amicitia eſſe non poteſt. Neque id tamen ſatis eſt, tametſi magnum eſt, ſi non conſequatur ſpes utilitatis atque amicitiæ; ne nomenclator ſolum, ſed amicus etiam bonus eſſe videare. Ita, cum & hos ipſos, propter ſuam ambitionem, qui apud tribules ſuos plurimum gratia poſſunt, tui ſtudioſos in centuriis habeas, & cæteros, qui apud aliquam partem tribulium, propter municipii, aut civitatis, aut collegii rationem valent, cupidos tui conſtitueris, in optima ſpe eſſe debebis. Jam (72) equitum centuriæ multo facilius mihi diligentia poſſe teneri videntur. Primum cognoſcendi ſunt equites; pauci enim ſunt: deinde adipiſcendi. Multo autem (73) facilius illa adoleſcentulorum ad amicitiam ætas adjungitur: proinde habebis tecum ex juventute optimum quemque & ſtudioſiſſimum humanitatis. Tum autem, quod equeſter ordo tuus eſt, ſequentur illi auctoritatem ordinis ſi abs te adhibebitur ea diligentia, ut non ordinis ſolum voluntate, ſed etiam ſingulorum amicitiis eas centurias confirmatas habeas. Jam ſtudia adoleſcentulorum (74) in ſuffragando, in obeundo, in nuntiando, in aſſectando, mirifice & magna & honeſta ſunt.

IX. Et quoniam aſſectationis mentio facta eſt; id quoque curandum eſt, ut quotidiana cujuſque generis, & ordinis, & ætatis utare frequentia. Nam ex ea ipſa copia conjectura fieri poterit, quantum ſis in ipſo campo virium ac facultatis habiturus. Hujus autem rei tres partes ſunt: una (75) SALUTATORUM, cum domum veniunt; altera (76) DEDUCTORUM; tertia (77) ASSECTATORUM. In SALUTATORIBUS, qui magis vulgares ſunt, & ad hanc conſuetudinem, quæ nunc eſt, plures veniunt; hoc efficien-

(70) *Candidati ſint*) Tuo nomine petant. Nam petentes magiſtratum, candida toga utebantur.

(71) *Quæ ad eam*) Quæ oſtendat, te eorum amicitiam expetere.

(72) *Equitum centuriæ*) Erant decem & octo, quæ in prima claſſe cenſebantur. In claſſe hac erant præterea centuriæ LXXX. eorum, qui centum millia æris haberent; & duæ fabrum, ſi Livio credimus.

(73) *Facilius illa adoleſcentulorum*) Adipiſcendi equites; atque inter hos primum adoleſcentes, quia facilius amant.

(74) *In ſuffragando*) Id eſt rogando tempore petitionis, adeundo, & nunciando quæ velis.

(75) *Salutatorum*) Qui mane ſalutatum veniunt. Martialis lib. IV. epig. 7. *Prima ſalutantes atque altera continet hora.*

(76) *Deductorum*) Qui ad forum comitantes deducunt, & domum reducunt.

(77) *Aſſectatorum*) Qui perpetuo ſectantur, nec unquam ab officio diſcedunt. Hoc nomine appellantur qui Medicos, qui Oratores, aliosve artifices, non officii modo, ſed etiam doctrinæ cauſa totos dies frequentant & comitantur. Plinius lib. II. epiſt. 14. *Aſſectabar Domitium Afrum, cum* &c.

Digitized by Google

ciendum eſt, ut hoc ipſum minimum officium eorum tibi gratiſſimum eſſe videatur. Qui domum tuam venient, his ſignificato (78) te animadvertere; & eorum amicis, qui illis renuntient, oſtendito; ſæpe ipſis dicito. Sic homines ſæpe, cum obeunt plures competitores, ſi videant, unum eſſe aliquem, qui hæc officia maxime animadvertat; ei ſe dedunt; deſerunt cæteros; minutatim ex communibus proprii, ex fucoſis firmi ſuffragatores evadunt. Jam illud teneto diligenter, ſi eum, qui tibi promiſerit, fucum, ut dicitur, facere velle ſenſeris; ut te id audiſſe, aut ſcire diſſimules. Si quis tibi ſe purgare volet, quod ſuſpectum ſe eſſe arbitretur; affirmes, te de illius voluntate nunquam dubitaſſe, nec debere dubitare. Is enim, qui ſe non putat ſatisfacere, amicus eſſe nullo modo poteſt. Scire autem oportet, quo quiſque animo ſit; ut & quantum cuique confidas, conſtituere poſſis. Jam DEDUCTORUM officium quo majus eſt, quam ſalutatorum, hoc gratius tibi eſſe ſignificato atque oſtendito; & quoad ejus fieri poterit, certis temporibus (79) deſcendito. Magnam affert opinionem, magnam dignitatem quotidiana in deducendo frequentia. Tertia eſt ex hoc genere aſſidua ASSECTATORUM copia. In ea quos voluntarios habes, cura ut intelligant, te ſibi in perpetuum ſummo beneficio obligati; qui autem tibi debent, ab iis plane hoc munus exige: qui per ætatem ac negotium poterunt, ipſi tecum ut aſſidui ſint; qui ipſi ſectari non poterunt, neceſſarios ſuos in hoc munere conſtituant. Valde ego te volo, & ad rem pertinere arbitror, ſemper cum multitudine eſſe. Præterea magnam affert laudem & ſummam dignitatem, ſi ii tecum erunt, qui a te defenſi, & qui per te ſervati ac judiciis liberati ſunt. Hæc tu plane ab iis poſtulato, ut, quoniam (80) nulla impenſa per te alii honeſtatem, alii ſalutem ac fortunas omnes obtinuerunt: nec aliud ullum tempus futurum ſibi, ubi tibi referre gratiam poſſint; hoc te officio remunerent.

X. Et quoniam in amicorum ſtudiis hæc omnis ratio verſatur; qui locus in hoc genere cavendus ſit, prætermittendum non videtur. Fraudis, atque inſidiarum, & perfidiæ plena ſunt omnia. Non eſt hujus temporis perpetua illa de hoc genere diſputatio, quibus rebus benevolus & ſimulator dijudicari poſsit: tantum eſt hujus temporis, admonere. Summa tua virtus eoſdem homines, & ſimulare tibi ſe eſſe amicos, & invidere coegit. Quamobrem (81) Eπιχαρμεῖον illud teneto: *nervos atque artus eſſe ſapientiæ, non temere credere*. Et cum tuorum amicorum ſtudia conſtitueris, tum etiam obtrectatorum atque adverſariorum rationes

 &

(78) *Te animadvertere*) Interdum enim turba hæc ſolum nomenclatorem ſalutabat; interdum etiam prorſus excludebatur, quod tardior fuiſset ad officia.

(79) *Deſcendito*) Ad forum.

(80) *Nulla impenſa*) Apparet in hoc loco, Ciceronem cauſas civium ſuorum gratis egiſſe. Ita in qualibet rep. qu. honores ſpectat, non ſolet operam ſuam illis vendere, quorum ſuffragiis aliquando uti velit.

(81) *Eπιχαρμεῖον*) Sententia hæc Epicharmi Comici refertur etiam a Marco Fratre lib. I. ad Att. epiſt. 19.

& genera cognoſcito. Hæc tria ſunt: unum ex iis, quos læſiſti; alterum, qui ſine cauſa non amant; tertium, qui competitorum valde amici ſunt. Quos læſiſti, cum contra eos pro amico diceres, his te purgato plane; (82) neceſsitudines commemorato; in ſpem adducito; te in eorum rebus, ſi ſe in amicitiam contulerint, pari ſtudio atque officio futurum, ſpondeto. Qui ſine cauſa non amant, eos (83) aut beneficio, aut ſpe, aut ſignificando tua erga illos ſtudia futura, delinito; dans operam, ut de illa animi pravitate deducas. Quorum voluntas erit abs te propter competitorum amicitias alienior, his quoque eadem inſervito ratione, qua ſuperioribus: & ſi probare poteris, te in eos ipſos competitores tuos benevolo eſſe animo, oſtendito.

XI. Quoniam de amicitiis conſtituendis ſatis dictum eſt; dicendum eſt de illa altera parte petitionis, quæ in populari ratione verſatur. Ea deſiderat NOMENCLATIONEM, BLANDITIAM, ASSIDUITATEM, BENIGNITATEM, RUMOREM, (84) SPEM IN REPUBLICA. Primum fac, id quod facis, ut homines noris; (85) ſignifica, ut appareat; & auge, ut quotidie melius fiat. Nihil mihi tam populare, neque tam gratum videtur. Deinde id, quod natura non habes, induc in animum, ita ſimulandum eſſe, ut natura facere videare. Nam (86) comitas tibi non deeſt, ea, quæ bono ac ſuavi homine digna eſt. Sed opus eſt magnopere BLANDITIA; quæ, etiamſi vitioſa eſt & turpis in cætera vita, tamen in petitione eſt neceſſaria. Tunc enim, cum deteriorem aliquem aſſentando facit, improba eſt; cum amiciorem, non tam vituperanda: petitori vero neceſſaria eſt, cujus & frons, & vultus, & ſermo, ad eorum, quoſcunque convenerit, ſenſum & voluntatem commutandus eſt. Jam ASSIDUITATIS nullum eſt præceptum; verbumque ipſum docet, quæ res ſit. Prodeſt quidem vehementer, nuſquam deeſſe: ſed tamen hic fructus eſt aſsiduitatis, non ſolum eſſe Romæ, atque in foro; ſed aſsidue petere; ſæpe eoſdem appellare; non committere, ut quiſquam poſsit dicere, quid ejus ſit, quod conſequi poſsis, ſi abs te non ſit rogatum, & valde ac diligenter rogatum. BENIGNITAS autem late patet, & eſt in re familiari: quæ quanquam ad multitudinem pervenire non poteſt; tamen ab amicis laudatur; multitudini grata eſt: eſt in conviviis, quæ fac, & abs te & ab amicis tuis concelebrentur, & paſsim, & (87) tributim:

(82) *Neceſſitudines*) Quibus coactus fuiſti pro amico dicere contra eos. Hinc enim idonea purgatio eſt.

(83) *Aut beneficio, aut ſpe*) Aut ſtatim beneficium confer, aut in ſpem beneficii adducito.

(84) *Spem in rep.*) Ut ſit ſpes de te in republica. Hanc ſpem ut excitarent, aliquando in concione ad populum, vel in Senatu, ſe aliquid pro rep. facturos, profitebantur Candidati.

(85) *Significa*) Hanc in rem ſcribit Donatus ad Terentii Adelph. a. V. ſc. 6. moris eſse inferiores proprio nomine appellare, ſi blandiri velis.

(86) *Comitas*) Comitas virtutis adminiſtra eſt, blanditia vitii. Comitate amicus, blanditiis adulator cernitur.

(87) *Tributim*) Per tribus, ut ex ſingulis tribubus aliqui capiantur, & benignitatis fama late vagetur.

Digitized by Google

tim: eſt etiam in opera, quam pervulga & communica. Cura, ut aditus ad te diurni atque nocturni pateant: neque foribus ſolum ædium tuarum, ſed etiam vultu & fronte, quæ eſt animi janua; quæ ſignificat, voluntatem abditam eſſe ac retruſam, parvi refert, patere oſtium. Homines enim non modo promitti ſibi, præſertim quæ a Candidato petant, ſed etiam large atque honorifice promitti volunt. Quare hoc quidem facile præceptum eſt, ut quod acturus ſis, id ſignifices te ſtudioſe ac libenter eſſe facturum: illud difficilius, & magis ad tempus, quam ad naturam accommodatum tuam, quod facere non poſsis, ut id jucunde neges: quorum alterum eſt boni viri; alterum boni petitoris. Nam, cum id petitur, quod honeſte, aut ſine detrimento noſtro, promittere non poſſumus; quo modo ſi quis roget, ut contra amicum aliquam cauſam recipiamus; belle negandum eſt; ut oſtendas neceſsitudinem; demonſtres, quam moleſte feras; aliis te id rebus (88) exſarturum eſſe, perſuadeas.

XII. Audivi, hoc dicere quemdam de quibuſdam oratoribus, ad quos cauſam ſuam detuliſſet; gratiorem ſibi orationem fuiſſe ejus, qui negaſſet; quam illius, qui recepiſſet. Sic homines fronte & oratione magis, quam ipſo beneficio reque capiuntur. Verum hoc probabile eſt. Illud (89) alterum ſubdurum tibi (90) homini Platonico ſuadere; ſed tamen tempori tuo conſulam: quibus enim te propter aliquod officium neceſſitudinis aſſuturum negaris, tamen ii poſſunt abs te placati æquique diſcedere; quibus autem idcirco negaris, quod (91) te impeditum eſſe dixeris, aut amicorum negotiis, aut gravioribus cauſis ante ſuſceptis, inimici diſcedunt, omneſque hoc animo ſunt, ut ſibi te mentiri malint, quam negare. C. Cotta, in ambitione artifex, dicere ſolebat, ſe operam ſuam, quod non contra officium rogaretur, polliceri ſolere omnibus; impertire iis, apud quos optime poni arbitraretur; ideoque ſe negare nemini, quod ſæpe accideret cauſa, cur iis, cui pollicitus eſſet, non uteretur; ſæpe, ut ipſe magis eſſet vacuus, quam putaſſet: neque poſſe (92) domum ejus compleri, qui tantummodo reciperet, quantum videret ſe obire poſſe: caſu fieri, ut agantur ea, quæ non putaris; illa, quæ credideris, in manibus eſſe, ut aliqua de cauſa non agantur: deinde eſſe extremum, ut iraſcatur is, cui mendacium dixeris. Id, ſi promittas, & incertum eſt, & in diem, & in paucioribus. Sin autem id neges; & certe abalienes, & ſtatim, & plures. Plures enim multo ſunt, qui rogant, ut uti liceat opera alterius, quam qui utantur. Quare ſatius eſt, ex iis aliquos aliquando tibi in foro iraſci, quam omnes continuo domi; præſertim

(88) *Exſarturum*) Id eſt compenſaturum. Vulgo legitur *exacturum*; quod vix ſuſtineri poteſt.

(89) *Alterum ſubdurum*) Ut omnibus omnia pollicearis.

(90) *Homini Platonico*) Qui veritatem & ſanctitatem doctrinæ Platonicæ & Socraticæ profiteris.

(91) *Te impeditum*) Hoc vero dicere non debes, ſed large polliceri: quamvis tibi homini Platonico non probetur.

(92) *Domum compleri*) Multitudine eorum qui egent oratoris opera.

tim eum multo magis iraſcantur ei, qui neget, quam ei, quem videant juſta cauſa impeditum, ut facere, quod promiſit, cupiat, ſi ullo modo poſſit. Ac, ne videar aberraſſe a diſtributione mea, qui hæc in hac populari parte petitionis diſputem; hoc ſequor, hæc omnia non tam ad amicorum ſtudia, quam ad popularem famam pertinere. Etſi enim ineſt aliquod dictum ex illo genere, benigne reſpondere, ſtudioſe inſervire negotiis amicorum ac periculis; tamen hoc loco ea dico, quibus multitudinem capere poſſis: ut de nocte domus compleatur; ut multi ſpe tui præſidii teneantur; ut amiciores abs te diſcedant, quam acceſſerint; ut quamplurimorum aures optimo ſermone compleantur.

XIII. Sequitur enim, ut de RUMORE dicendum ſit; cui maxime ſerviendum eſt. Sed quæ dicta ſunt omni ſuperiori oratione, eadem ad celebrandum rumorem valent: dicendi laus; ſtudia publicanorum & equeſtris ordinis; hominum nobilium voluntas; adoleſcentulorum frequentia; eorum, qui abs te defenſi ſunt, aſſiduitas; ex municipiis multitudo eorum, quos tua cauſa veniſſe appareat; bene homines noſſe; comiter appellare; aſſidue ac diligenter petere; benignum ac liberalem eſſe; (93) bene omnes loqui & exiſtimare; domus ut multa nocte compleatur; omnium generum frequentia adiit; ſatisfiat oratione omnibus, re operaque multis; perficiatur, id quod fieri poteſt, labore & arte & diligentia, non ut ad populum ab iis omnibus fama perveniat, ſed ut in his ſtudiis populus ipſe verſetur. Jam (94) urbanam illam multitudinem, & eorum ſtudia, (95) qui conciones tenent, (96) quæ adeptus es in Pompejo ornando, Manilii cauſa recipienda, Cornelio defendendo, (97) excitanda nobis ſunt; quæ adhuc habuit nemo, quin idem ſplendorem omnium voluntateſque haberet. Efficiendum etiam illud; ut ſciant omnes, C. Pompeii ſummam erga te eſſe voluntatem; & vehementer ad illius rationes, te id aſſequi, quod petis, pertinere. Poſtremo tota petitio cura ut pompæ plena ſit, ut illuſtris, ut ſplendida, ut popularis; ut habeat ſummam ſpeciem ac dignitatem; ut etiam, ſi qua poſſit, in competitoribus tuis exiſtat aut ſceleris, aut libidinis, aut largitionis, accommodata ad eorum mores infamia.

XIV. Atque etiam in hac petitione maxime videndum eſt, ut (98) SPES REIPUBLICÆ Romanæ bona de te ſit,

(93) *Bene omnes loqui & exiſtimare*) Alii aliter verba hæc mutare conati ſunt. Ego addidi vocem *omnes*. Nam bene omnes loqui & exiſtimare pertinet ad illum, quem dixerat, *optimum ſermonem*. Niſi forte omnia prorſus tollenda ſunt.

(94) *Urbanam*) Plebis urbanæ ſtudia commemorat, ne ullam civitatis partem omittat.

(95) *Qui conciones tenent*) Qui in concionibus ſunt aſſidui.

(96) *Quæ adeptus es*) Ajunt Critici, deeſſe *quæ* in manuſcriptis. Quod ſi ita eſt, verbum, *adeptus* regit *urbanam multitudinem*.

(97) *Excitanda nobis ſunt*) Si retinere placet in ſuperiore membro *quæ adeptus*, &c. hæc ſit conſtructio: *urbanam illam multitudinem, & ſtudia excitanda ſunt*. Antiptoſis eſt non temere imitanda.

(98) *Spes reip.*) Poſtremum quod propoſuit, illud eſt, ut reſp. bene ſibi polliceatur. Ob hanc unam ſpem, quæ de Ciceronis virtute erat in republica, conſulatum obtinuit, ut ſcribit Plutarchus in ejus vita.

ſit, & honeſta opinio. Nec tamen in petendo (99) reſpublica capeſſenda eſt, neque in ſenatu, neque in concione: ſed hæc ſunt tibi retinenda; ut ſenatus te exiſtimet ex eo, quod ita vixeris, defenſorem auctoritatis ſuæ fore; equites Romani, viri boni & locupletes, ex vita acta te ſtudioſum otii ac rerum tranquillarum; multitudo, ex eo duntaxat, quod oratione in concionibus ac judicio popularis fuiſti, te a ſuis commodis alienum non futurum.

XV. Hæc mihi veniebant in mentem de duabus illis commentationibus matutinis, (1) quas tibi quotidie ad forum deſcendenti meditandum eſſe dixeramus: NOVUS SUM; CONSULATUM PETO. Tertium reſtat: ROMA EST, civitas ex nationum conventu conſtituta; in qua multæ inſidiæ, multæ fallaciæ, multa in omni genere vitia verſantur: multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum malevolentia, multorum ſuperbia, multorum odium ac moleſtia perferenda eſt. Video, eſſe magni conſilii atque artis; in tot hominum cujuſquemodi vitiis tantiſque verſantem, vitare offenſionem, (2) vitare fabulam, vitare inſidias; eſſe unum hominem accommodatum ad tantam morum, ac ſermonum, & voluntatum varietatem. Quare etiam atque etiam perge tenere iſtam viam, quam inſtituiſti; excelle dicendo: hoc & tenentur Romæ homines, & alliciuntur, & ab impediendo ac lædendo repellſuntur. Et quoniam in hoc vel maxime vitioſa eſt civitas, quod, largitione interpoſita, virtutis ac dignitatis oblíviſci ſolet; in hoc fac, ut te bene noris, id eſt ut intelligas, eum eſſe te qui (3) judicii ac periculi metum maximum competitoribus afferre poſſis. Fac, ut ſe abs te cuſtodiri atque obſervari ſciant: cum diligentiam tuam, tum auctoritatem vimque dicendi, tum profecto equeſtris ordinis erga te ſtudium pertimeſcent. Atque hæc ita te volo illis proponere, ut non videare jam (4) accuſationem meditari, ſed ut hoc terrore facilius hoc ipſum, quod agis, conſequare. Et plane ſic contende omnibus nervis ac facultatibus, ut adipiſcamur, quod petimus. Video, nulla eſſe comitia tam inquinata largitione, quibus non gratis aliquæ centuriæ renuntient ſuos maxime neceſſarios. Quare, ſi advigilamus pro rei dignitate; & ſi noſtros ad ſummum ſtudium benevolos excitamus; & ſi hominibus gratioſis ſtudioſiſque noſtri ſuum cuique munus deſcribimus; & ſi competitoribus judicia proponimus, (5) ſequeſtribus metum injici-

(99) *Reſp. capeſſenda*) Non eſt commovenda reſpublica, propoſitis rebus novis ad conciliandam ſibi plebem, vel nobilitatem.

(1) *Quas tibi quotidie*) Id eſt *quas meditandum*. Librarii quidam non intelligentes hunc conſtruendi modum, tametſi latinum & regularem, mutarunt *quas* in *quod*, alii in *quo*.

(2) *Vitare fabulam*) Ne in fabulam venias. Ovidius lib. III. Amor. el. 1. *Fabula, nec ſentis, tota jactaris in urbe.*

(3) *Judicii*) Nam poterat Marcus Cicero competitores ſuos de ambitu accuſare, ſi per eorum largitione repulſam tuliſſet.

(4) *Accuſationem meditari*) Quod nimis eſſet odioſum.

(5) *Sequeſtribus*) *Sequeſtres* appellabantur ii, apud quos pecunia largiendo deſtinata deponebatur; *diviſores*, qui eam dividebant.

injicimus , diviſores ratione aliqua coercemus ; perfici poteſt , ut largitio aut nulla fiat , aut nihil valeat.

XVI. Hæc ſunt, quæ putavi non melius ſcire me , quam te ; ſed facilius his tuis occupationibus colligere unum in locum poſſe , & ad te perſcripta mittere . Quæ tametſi ita ſcripta ſunt, ut non ad omnes , qui honores petant , ſed ad te proprie , & ad hanc tuam petitionem valeant : tamen tu ſi quid mutandum eſſe videbitur , aut omnino tollendum , aut ſi quid erit præteritum , velim hoc mihi dicas . Volo enim , hoc commentariolum petitionis haberi omni ratione perfectum.

M. TU-

Digitized by Google

M. TULLII CICERONIS
HISTORIA,
PER CONSULES DESCRIPTA,
ET
IN ANNOS LXIV. DISTINCTA.

Per Franciſcum FABRICIUM, Marcoduranum.

M. TULLIUS, M. F. M. N. COR. CICERO.

HOc modo Orator noſter, cujus hiſtoriam deſcripturi ſumus, Romanorum more nominatur, atque hæc ſingula primum explicabimus.

M. id eſt MARCUS, prænomen ejus eſt, quod a patre maximus natu filius de more habuit.

TULLIUS proprium & gentile ejuſdem nomen eſt: fuit enim e Tullia gente antiquiſſima, *libro II. de Legibus cap.* 1. Patrem Ciceronis ex regio Volſcorum genere fuiſſe, in Euſebii Chronicis legimus. Et Plutarchus ſcribit, nonnullos ejus genus referre ad Tullum Attium, nobilem Volſcorum regem. Hinc Silius Italicus lib. VIII. verſ. 405.

Tullius æratas raptabat in agmina turmas,
Regia progenies, & Tullo ſanguis ab alto.
Indole prob quanta juvenis, quantumque daturus
Auſoniæ populis ventura in ſæcula civem!
Ille ſuper Gangem, ſuper exauditus & Indos
Implebit terras voce; & furialia bella
Fulmine compeſcet linguæ, nec deinde relinquet
Par decus eloquii cuiquam ſperare nepotum.

M. F. Marci filius. Habuit enim Cicero noſter patrem M. Tullium, qui cum eſſet infirma valetudine, in Arpinati villa fere ætatem egit in literis, *lib.* II. *de Legibus*, *cap.* 1. Eum fulloniam feciſſe, ac vites oleaſque ſemper coluiſſe, Q. Calenus in maledica oratione *apud Dionem lib.* XLVI, ait. Patrem hunc Cicero in petitione conſulatus, annos jam natus XLIII. amiſit, ut *Aſconius* ſcribit. Vide *epiſt.* 5. *lib.* I. *ad Att.*

M. N. Marci nepos: nam & avus ejus M. Tullius Cicero nominatus fuit, eoque vivo ſe natum ait, *Lib.* II. *de Legibus*, *cap.* 1. De eodem *lib.* III. *cap.* 16. ita ſcribit, *Et avus quidem noſter ſingulari virtute in hoc municipio, quoad vixit, reſtitit M. Gratidio, cujus in matrimonio ſororem, aviam noſtram, habe-*

bat, *ferenti legem tabellariam*. Is quoque eſt, de quo Cæſar *lib.* II. *de Oratore*, cap. *66*. *M. Cicero*, inquit, *ſenex*, *hujus viri optimi*, *noſtri familiaris*, *pater*, *noſtros homines ſimiles eſſe Syrorum venalium dicebat*: *ut quiſque optime Græce ſciret*, *ita eſſe nequiſſimum*.

COR. Cornelia. Nomen eſt tribus, ablativi caſus, ut ſit, ex Cornelia. Ex tribubus autem XXXV. aliquam neceſſe erat, cujuſcunque ordinis eſſet, civis Romanus obtineret. Atque a tribu, in qua cenſebantur, cives etiam ſignificabantur; *Aſconius in Verrinam ſecundam*, *cap.* 8. Cicero autem cum reliquis Arpinatibus in tribu Cornelia cenſebatur, *Livius*, *lib.* XXXVIII. *c.* 36.

CICERO. Cicerones a cicere appellatos fuiſſe ſatis conſtat: itaque dictum eſſe illum, qui primus hoc nomen invenit, a naſi figura, auctor eſt Plutarchus. Apud Priſcianum quoque Grammaticum *lib.* II. legitur, eum, qui primus hoc nomen habuit, ab habitu faciei nominatum eſſe. Plinius vero *lib.* XVIII. *cap.* 3. ait, Fabiorum, Lentulorum, Ciceronum cognomina prima inde eſſe, ut quiſque aliquod optime genus ſereret.

Anno poſt Romam conditam 647, *ante Chriſtum natum 103*,

Conſules fuerunt

Q. SERVILIUS CÆPIO, C. ATILIUS SERRANUS.

His Conſulibus ante diem III. Nonas Januarii M. Cicero natus eſt. *Gellius lib.* XV. *cap.* 28. His quoque Conſulibus, quibus L. Craſſus legem Serviliam ſuaſerit, ſe natum eſſe ipſe Cicero in *Bruto c.* 43. ſcribit. Idem III. Non. Januar. natalem ſuum vocat, *epiſt.* 5. *lib.* VII. & *epiſt.* 41. *lib.* XIII. *ad Atticum*. Verba Plutarchi ſine cauſa in dubium vocantur: qui de Ciceronis natali ita ſcribit: Τεχθῆναι δὲ Κικέρωνα λέγουσιν ἡμέρᾳ τρίτῃ ἐξ νῶν Καλανδῶν, id eſt, *Editum in lucem Ciceronem ferunt tertio die Kalendarum novarum*, ſive, poſt diem tertium Kalendarum Januarii. Quo genere loquendi non quartus, ſed tertius dies Januarii ſignificatur, ut ſit, tertio die poſt Kalendas, connumeratis ipſis Kalendis. Sic Livius, *lib.* XXX. *cap.* 28. ait, Hannibalem poſt ſextum decimum annum ex Italia deceſſiſſe: qui venit in Italiam anno, ut Livius numerat, ab U. C. DXXXII., deceſſit anno DXLVII. Recte igitur Paulus Juriſconſultus in L. Anniculo, D. de Verb. ſignif. *Ante diem decimum Kalendarum*, *poſt diem decimum Kalendarum*, *neutro*, inquit, *ſermone undecim dies ſignificantur*. Sic enim legendum ex Pandectis Florentinis, non, *utroque ſermone*: ut perperam Alciatus, Budæus, Valla & Corradus legerunt. Apud Plutarchum omnem dubitationem tollit id quod ſequitur: Ἐν ᾗ νῦν οἱ ἄρχοντες εὔχονται καὶ θύουσιν ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος. Id eſt, *Quo die nunc magiſtratus pro Principe faciunt & vota nuncupant*. De quo die Cajus in L. Si calvitur, D. de Verb. ſignif. *Poſt Kalendas Januarias die tertio pro ſalute Principis vota ſuſcipiuntur*. Ubi tertium diem Januarii intelligendum eſſe hæc verba Capitolini in Pertinace oſtendunt, *cap.* 6. *Denique ante tertium Nonarum diem*, *Votis ipſis*, *milites Maternum Laſcivium*, *ſenatorem nobilem*,

bilem , ducere in caſtra voluerunt . *Votis ipſis* , id eſt, ipſo votorum die; quomodo *ludis* , *gladiatoribus* , & ſimilia a Latinis dicuntur. De iiſdem votis Spartianus in Hadriano , cap. 23. *Ingraveſcente valetudine per ſomnum periit ipſis Kalendis Januariis . Quare ab Hadriano votorum cauſa eſt lugeri vetitus .* Et Vopiſcus in Tacito , cap. 9. *Divorum templum fieri juſſit , in quo eſſent ſtatuæ principum bonorum , ita ut iiſdem Natalibus ſuis , Parilibus , Kalendis Januariis , & Votis libamina ponerentur .*

Mater Ciceronis , quæ ipſum , ut Plutarchus ſcribit , ſine ullo dolore peperit, fuit Helvia , ut ab Euſebio & Paulo Diacono in Supplementis Eutropianis recte nominatur : nam apud Plutarchum O'λβίαν mendoſe eſt pro E'λβίαν, quod nomen in ejuſdem Quæſtionibus Romanis emendate legitur , quo de *in Annotationibus in Oroſii lib.* V. *cap.* 15.

Habuit mater Ciceronis ſororem , quæ C. Aculeoni equiti R. nupſit : quem L. Craſſus dilexit ex omnibus plurimum , ut eſt *lib.* II. *de Oratore* , *cap.* 65. ubi Aculeonem Craſſus apud M. Perpernam judicem contra Gratidianum defendiſſe dicitur . De eodem ipſe Craſſus lib. I. cap. 43. *Nonne* , inquit , *videtis equitem* R. *hominem acutiſſimo omnium ingenio , ſed minime cæteris artibus eruditum , C. Aculeonem , qui mecum vivit ſemperque vixit , ita tenere jus civile , uti , cum ab hoc diſceſſeris , nemo de iis qui peritiſſimi ſunt , anteponatur?* Hujus igitur Aculeonis filii Ciceronis conſobrini fuerunt , quibuſcum ſe in pueritia bonis diſciplinis operam dediſſe ipſe teſtatur , initio *lib.* II. *de Orat.* Ex his fuit C. Viſellius Varro, vir doctus in primis : qui juris civilis a patre Aculeone traditam tenuit diſciplinam ; *Brut.* 76. *Prov. Conſul.* 17.

Antequam ad ſequentem annum tranſeo , admonebo adoleſcentes ſtudioſos, his conſulibus natum eſſe Cn. Pompejum pridie Kal. Octobris , quod Velleius *lib.* II. *cap.* 53. & Plinius *lib.* XXXVII. *capit.* 2. diſerte ſcribunt : cujus rei obſervatione facillime dijudicari poteſt, quot annos natus Pompejus res ſingulas geſſerit , honoreſve conſecutus ſit . Id quod tam varie ab auctoribus ſcriptum eſt , ut major diſcrepantia vix inveniatur.

Anno Urbis 648 , Ciceronis , 2 ,

Conſules fuerunt

P. RUTILIUS RUFUS ,
CN. MALLIUS.

Hic eſt P. Rutilius Stoicus , homo doctiſſimus & Panætii auditor , de quo Cicero *in Bruto cap.* 30. *lib.* III. *de Officiis* , *cap.* 2. & nos inferius . Alterum conſulem Cn. Mallium voco, quoniam ſic quoque appellatur in antiquo marmore Neapoli : unde Georgius Fabricius legem ædificantium deſcripſit : de quo Cic. pro Plancio , cap. 5. *Populus Rom. Q. Catulo , in ſumma familia nato , ſapientiſſimo & ſanctiſſimo viro , præpoſuit Cn. Mallium , non ſolum ignobilem , verum ſine virtute , ſine ingenio , vita etiam contempta .* Idem ſcribit *pro Murena* , *cap.* 17. Sed apud hiſtoricos , qui hunc conſulem victum a Cimbris ſcribunt , magna varietas in nomine & prænomine invenitur , de qua Sigonius in faſtis.

Hoc anno Q. Servilio Cæpioni proconſuli imperium rogatione C. Norbani Tribuni pl. abrogatum eſt, qua de cauſa ſeditio in urbe excitata fuit, de qua Cicero *lib.* II. *de Orat. cap.* 47. unde L. Cottam & T. Didium Norbani collegas fuiſſe cognoſcimus. Sed Cæpio damnatus eſt, ejuſque bona publicata ſunt. Livius *Lib.* LXVII. & Aſconius *in Cornelianam*, ubi meodoſe impreſſum eſt, *Tulerat autem eam maxime, propter ſimultates cum Q. Cæcilio*. Eſt enim legendum, *cum Q. Servilio*, vel, *cum Q. Cæpione*.

Anno Urbis 649, *Ciceronis* 3,

Conſules fuerunt

C. MARIUS II, C. FLAVIUS FIMBRIA.

C. Marius iterum Conſul Kalendis Januarii de Jugurtha triumphavit, *Plutarchus in Mario*, *Salluſt ius in Jugurthino*. C. Fimbriam Cicero *pro Plancio*, *cap.* 21. inter eos numerat, qui cum Tribuni pleb. eſſe non potuiſſent, Conſules facti ſunt. De ejus eloquentia idem *in Bruto*, *cap.* 66.

His conſulibus C. Caſſius L. F. Longinus Tribunus pleb. plures leges ad minuendam nobilitatis potentiam tulit, in quibus hanc etiam, ut quem populus damnaſſet, cuive imperium abrogaſſet, in Senatu ne eſſet. *Aſconius in Cornelianam*.

Hoc anno C. Luſius Tribunus milit. Marii ſorore natus, pudicitiam cum eriperet Trebonio, ſive C. Plotio militi, interfectus ab eo eſt, cu vim afferebat. Quem cum Mariu ſcelere ſolutum periculo liberaſſet ac coronaſſet, non parum adjumenti ea res illi ad tertium Conſulatum attulit. Auctor Plutarchus *in Mario* & *Apophthegmatis*. Cicero *pro Milone*, *cap.* 4. Valerius *lib.* VI. *capit.* 3. Quintilianus *lib.* III. *cap. ult.*

Anno Urbis 650, *Ciceronis* 4,

Conſules fuerunt

C. MARIUS III, L. AURELIUS ORESTES.

Marius hunc Conſulatum in apparatu belli Cimbrici (quod Cicero *de Provinciis Conſ. cap.* 8. Gallicum vocat, & Mario extra ordinem decretum fuiſſe ait) conſumpſit, ut ſcribit Vellejus *lib.* II. *cap.* 12. ubi addit, his Conſulibus Cn. Domitium Tribunum pleb. legem tuliſſe, ut ſacerdotes, quos antea collegæ ſufficiebant, populus crearet. Cujus meminit Suetonius *in Nerone cap.* 2. & Cicero *Agraria ſecunda*, *cap.* 7. his verbis: *De ſacerdotiis Cn. Domitius Tribunus pl. vir clariſſimus, tulit, quod populus per religionem ſacerdotia mandare non poterat, ut minor pars populi vocaretur: ab ea parte qui eſſet factus, is a collegio cooptaretur*. De eadem lege Domitia idem *in Corneliana* apud Aſconium: ubi illud quoque legimus, Domitium tribunum M. Silanum conſularem hominem vexaviſſe. Oreſtes in magiſtratu mortuus fuit. Itaque Marius e Gallia Romam profectus comitia conſularia habuit, quibus ipſe conſul quartum creatus eſt. *Plutarchus in Mario*.

Anno

Digitized by Google

Anno Urbis 651, Ciceronis, 5,

Conſules fuerunt

C. MARIUS IV, Q. LUTATIUS CATULUS.

Hoc anno Marius Teutonos & Ambronas ad Aquas Sextias prope Maſſiliam delevit. *Strabo lib.* IV. Oroſius *lib.* V. *cap.* 16. ut alios mittam, de quibus in Oroſium ſcripſi. Q. Catulus pater eſt: de cujus dicendi genere multa Cicero *in Bruto, cap.* 35. Interfectus eſt a Marianis anno DCLXVI.

Eodem anno M. Antonius Orator, qui triennio poſt, ſuo nimirum anno, conſul fuit, prætor maritimos prædones in Ciliciam perſecutus fuit, ut eſt in Epitoma Liviana *lib.* LXVIII. Atque hanc rem ipſe Antonius intelligens, lib. I. de Oratore, cap. 185. *Cum proconſule*, inquit, *in Ciliciam proficiſcens Athenas veniſſem, complures tum ibi dies ſum propter navigandi difficultatem commoratus*. Corradus, non animadvertens, *proconſule* dici etiam, qui ante conſulatum cum imperio conſulari in provinciam mittitur, ſcripſit M. Antonium poſt conſulatum in Ciliciam profectum. Tu lege commentarium noſtrum in Ligarianam. Atque hic eſt Antonius ille triumphalis vir, cujus filiam a prædonibus captam fuiſſe Plutarchus in Pompejo tradit. Unde Cicero pro Lege Manilia, cap. 12. *An ignoratis ex Miſeno ejus ipſius liberos, qui cum prædonibus antea ibi bellum geſſerat, a prædonibus eſſe ſublatos?* In cujus loci interpretatione doctiſſimus Hotomanus perperam hunc Antonium cum ejus filio, qui curator oræ maritimæ fuit, ut infra demonſtrabimus, confundit.

His conſulibus Archiam poetam Romam veniſse Cicero in oratione pro eo habita ſcribit; & addit, illum ſibi a prima pueritia principem ad ſuſcipiendam & ad ingrediendam rationem ſuorum ſtudiorum extitiſſe. Uſus enim fuit Cicero puer Græcis doctoribus, quod ipſe in epiſt. ad M. Titinnium, referente Suetonio de claris Rhetoribus *cap.* 2. ita ſcripſit: *Equidem memoria teneo pueris nobis primum Latine docere cæpiſſe L. Plotium quendam: ad quem cum fieret concurſus, quod ſtudioſiſſimus quiſque apud eum exerceretur, dolebam mihi idem non licere. Continebar autem doctiſſimorum hominum auctoritate, qui exiſtimabant Græcis exercitationibus ali melius ingenia poſſe.*

Anno Urbis 652, Ciceronis 6,

Conſules fuerunt

C. MARIUS V, M'. AQUILLIUS.

Marii in quinto conſulatu collega fuit Manius Aquillius. Hinc Antonius apud Ciceronem *lib.* II. *de Oratore, cap.* 47. ait, ſe in Aquillii cauſa Marium crebro appellando collegam ei ſuum commendaſſe. Aquillium Marii in quinto conſulatu collegam adverſus fugitivos in Siciliam miſſum, bellumque ſervile, Athenione duce interfecto, confeciſſe, Diodorus Siculus lib. XXXVI. ſcripſit. In cujus excerpta hiſtoria, ab Henrico Stephano Latine edita, hic Conſul C. Acilius per mendum voca-

catur. Apud Ciceronem quoque Agraria II. c. 30. male ſcriptum eſt, *Siciliæ civitatibus bello fugitivorum M. Atilius etiam mutuum frumentum dedit*, ubi M'. *Aquillius* ſcribendum: ut initio Verrinæ ſeptimæ, *Nos poſt id bellum, quod M'. Aquillius confecit, ſic accepimus; nullum in Sicilia bellum fugitivorum fuiſſe*. Aquillius deinde cauſam de pecuniis repetundis dixit: eumque M. Antonius acriter defendit, ut Livius lib. LXX. Cicero lib. II. de Oratore, cap. 47. & Verrina VII, cap. 1. teſtantur. Idem pro Flacco, cap. 39. M' *Aquillium patres noſtri, multis avaritiæ criminibus teſtimoniiſque convictum, quia cum fugitivis fortiter bellum geſſerat, judicio liberaverunt*. Eodem pertinet illud pro Fonteio, cap. 13. *Quam multa M'. Aquillius audivit in ſuo judicio?* Accuſavit Aquillium L. Fuſius, ut Cicero in Bruto; cap. 62. ſcribit. Itaque recte nunc libro II. de Officiis cap. 14. legitur: *In accuſando etiam M'. Aquillio L. Fuſii cognita eſt*. Ubi prius *Manlio* corrupte ſcriptum erat.

C. Marius Coſ. V. & Q. Lutatius procoſ. Cimbros in Venetia ad Atheſim Veronæ fluvium vicerunt, de qua victoria Oroſius noſter *lib. V. cap.* 16. Sic Marius influentes in Italiam Gallorum maximas copias repreſſit; ut ait Cicero *de Prov. Conſul. cap.* 13. atque Italiam obſidione liberavit. Idem *poſt Redit. ad Quirit. cap.* 8. Meminit *pro Rabirio, cap.* 10. *& in Catilin.* IV. *cap.* 10. Q. Catulus de manubiis Cimbricis porticum in Palatio in area M. Fulvii Flacci fecit: *Cicero, pro Domo, cap.* 38.

Anno Urbis 653, Ciceronis 1.

Conſules fuerunt

C. MARIUS VI, *L.* VALERIUS FLACCUS.

Horum conſulum frequens eſt mentio apud Ciceronem *pro Rabirio, cap. 7. in Bruto, cap. 62. in Catilinam* I. *c.* 2. *& in Antonium* VIII. *cap.* 5. Quibus L. Appulejus Saturninus ſeditionem movit. Is enim, cum anno ſuperiore Tribunatus competitorem A. Nonium (de quo nomine vide Annotationes noſtras in *cap.* 17. *lib.* V. Oroſii) adjuvante C. Mario occidiſſet, eaque ratione Tribunus pleb. iterum factus, legem Agrariam per vim tuliſſet, in quam a ſingulis ſenatoribus jurari voluit, Q. Metello Numidico, qui unus in eam jurare noluit, diem dixit. Metellus autem, cûi patriæ ſalus dulcior quam conſpectus erat, de civitate maluit quam de ſententia dimoveri: & C. Mario ſextum conſuli, & ejus invictis legionibus, ne armis confligeret, cedendum eſſe duxit. *Cicero pro Balbo, cap. 5. pro Sextio, cap. 16. & in Piſonem, cap.* 9. Sed cum idem Saturninus C. Memmium candidatum conſulatus interfeciſſet, operamque daret, ut C. Servilius Glaucia prætor, conſul fieret: S. C. factum eſt, ut conſules viderent, ne quid reſpublica detrimenti caperet. Itaque Saturninus & Glaucia ſtatim ſunt interfecti. *Cicero pro Rabirio, cap. 7. in Catil.* I. *cap. 2. Philip.* VIII. *cap. 5. & in Bruto cap.* 62. Saturnini caput Rabirium quendam Senatorem per convivia circumtuliſſe. Auctor de Viris

Illu-

Illuſtribus ſcribit. Quare poſtea Cicerone conſule C. Rabirius accuſatus fuit a T. Labieno, cujus patruus Q. Labienus cum Saturnino occiſus fuerat. *Cicero pro Rabirio*, *Oroſius lib. V. cap.* 17. A Saturnino latæ ſunt leges Appulejæ: In quibus fuit illa, qua Saturninus C. Mario tulit, ut in ſingulas colonias ternos cives Romanos facere poſſet, de qua Cicero *pro Balbo*, *cap.* 21.

Anno Urbis 654, *Ciceronis* 8,

Conſules fuerunt

M. ANTONIUS, A. POSTUMIUS ALBINUS.

De his Cicero *in Orat. poſt Reditum* ad Quirites, *cap.* 5. *Nunquam de Q. Metello C. Marius, qui erat inimicus; ſed ne is quidem, qui ſecutus eſt, M. Antonius, homo eloquentiſſimus, cum A. Albino collega Senatum aut populum eſt cohortatus.* Hoc tamen anno Metellus unius tribuni pl. rogatione ab exilio revocatus eſt; *epiſt. 9. lib.* I. *Fam.* Tribunus fuit Q. Calidius, auctore Valerio *lib.* V. *cap.* 2. Calidii lege Q. Metellum in civitatem reſtitutum fuiſſe Cicero quoque *pro Plancio*, *cap.* 28. ait.

Eodem anno Tribunus pl. fuit Sex. Titius, homo ſeditioſus & turbulentus: cui Antonius Conſul reſtitit, ut ipſe narrat *lib.* II. *de Oratore*, *cap.* 11. ubi de teſtimonio ſuo in Titium reum agit. Fuit enim hic Titius accuſatus & condemnatus, quod L. Saturnini imaginem domi ſuæ habuiſſet, ut ſcribit Cicero *pro C. Rabirio*, *cap.* 9. & Valerius *lib.* VIII. *cap.* 1. qui ait, eum lege Agraria gratioſum fuiſſe. Eſt ergo is, de quo Obſequens in Antonii & Albini Conſulatu hæc ſcribit: *Sex. Titius* (*Sextius* in Obſequente mendoſe legitur) *tribunus pleb. de agris dividendis populo, cum repugnantibus collegis, pertinaciter legem ferret, corvi duo numero in alto volantes ita pugnaverunt ſupra concionem, ut roſtris unguibuſque lacerarentur. Haruſpices ſacra Apollinis litanda, & de lege, quæ ferebatur, ſuperſedendum pronuntiarunt.* Unde emendandus eſt locus Ciceronis *lib.* II. *de Legibus*, *cap.* 12. corruptus adhuc in omnibus libris, etiam Manutianis poſtremis. Sic enim legitur: *Quid religioſius quam cum populo, cum plebe agendi jus aut dare, aut non dare? quid, leges non jure rogatas tollere, ut etiam decreto collegii, ut Livias conſilio Philippi, conſulis & auguris?* In codice manuſcripto pro, *ut etiam*, legitur, *ut tetiam*; tu, *ut Titiam*, repone. Nam in eodem libro, *Levias* pro *Livias* ſcriptum eſt.

His conſulibus C. Claudium Pulchrum eum, qui ſeptimo anno poſt conſul fuit, ædilem curulem fuiſſe ex Plinii *lib.* VIII. *cap.* 7. cognoſcimus. Eum magnificentiſſima ædilitate functum eſse Cicero, *lib.* II. de Officiis, *cap.* 16. ait. De eodem in Verrem VI. cap. 3. *C. Claudius, cujus ædilitatem magnificentiſſimam ſcimus fuiſſe, uſus eſt hoc Cupidine tam diu, dum forum Diis immortalibus populoque Romano habuit ornatum.*

Anno Urbis 655, Ciceronis 9,

Conſules fuerunt.

Q. CÆCILIUS METELLUS NEPOS, T. DIDIUS.

Ab his Conſulibus lata eſt lex Cæcilia Didia, ab utriuſque nomine dicta. Cujus meminit Cicero *pro Domo*, *cap.* 16. & 20. *Philip.* V. *cap.* 3. *epiſt.* 8. *lib.* II. *ad Attic.* ubi vulgo *Cæciliam Didiam*, ſicut pro Sextio capit. 64. *Aciliam Didiam*, mendoſe legitur. Hujus legis duo capita fuerunt: unum, ne diverſis de rebus, lex ferretur; alterum, ut leges trinundino promulgarentur. Auctor Cicero locis jam citatis.

Manutius in Libro de Legibus duas leges Cæcilias Didias fuiſse affirmat, quem lege. Hoc ex Aſconio addendum, Hujus Metelli conſulis filium fuiſse Metellum Nepotem eum, qui cum Cicerone inimicitias geſſit. Quem Herbeſtus neſcio quis, errore non ferendo, eundem cum patre facit.

Anno Urbis 656, Ciceronis 10,

Conſules fuerunt.

C. CORNELIUS LENTULUS, P. LICINIUS CRASSUS.

P. Craſſus pater eſt M. Craſſi, de cujus cenſura ad annum DCLXIV. de interitu ad ann. DCLXVI. infra dicemus. Ejus fuit domus Ciceronis, ut eſt in Salluſtii Invectiva, *cap.* 2.

Eodem anno Cenſores in tabulis Capitolinis inveniuntur, L. Valerius Flaccus & M. Antonius, de quibus Valerius Max. *lib.* II. *cap.* 4. Cicero initio libri III. de Oratore ſcribit, Antonium Cenſorem imperatoriis manubiis roſtra ornaſſe.

Anno Urbis 657, Ciceronis 11,

Conſules fuerunt,

CN. DOMITIUS AHENOBARBUS, C. CASSIUS LONGINUS.

De hoc Domitio Cicero pro Domo, *Cn. Domitium*, inquit, *nos pueri Conſulem*, *Cenſorem*, *Pontificem Max. vidimus*. De ejus Tribunatu dixi ad annum DCL. Cenſor fuit anno DCLXI. Poſt Tribunatum pontifex maximus populi ſuffragio creatus fuit, ut eſt in Epitoma Liviana *lib.* LXVII. De eodem Cicero in Bruto cap. 45. *Hoc*, inquit, *loco ipſum Domitium non relinquo. Nam etſi non fuit in oratorum numero, tamen pono ſatis in eo fuiſſe orationis atque ingenii, quo & magiſtratus perſonam, & conſularem dignitatem tueretur*. His Conſulibus Ptolemæum regem Cyrenatum, cui cognomen Apioni fuit, mortuum teſtamento heredem populum Romanum reliquiſſe Obſequens & Caſſiodorus ſcribunt. Cicero *contra Rullum* II. *cap.* 19. *Adſcribit idem auctioni Corinthios agros opimos & fertiles, & Cyrenenſes, qui Apionis fuerunt.*

Anno

Anno Urbis 658, Ciceronis 12,

Conſules fuerunt

L. LICINIUS CRASSUS, Q. MUCIUS SCÆVOLA.

De his Cic. Verr. IV. capit. 49. *Haleſini pro multis & magnis ſuis majorumque ſuorum in rempublicam noſtram meritis atque beneficiis ſuo jure nuper L. Licinio, Q. Mucio coſſ. cum haberent inter ſe controverſias de ſenatu cooptando, leges ab ſenatu noſtro petiverunt.* Idem, libro III. de Officiis, cap. 11. *Eſſe pro cive, qui non ſit civis, rectum eſt non licere. Quam tulerunt legem ſapientiſſimi Conſules Craſſus & Scævola.* Hanc legem Liciniam & Muciam vocat in Bruto cap. 16. qua acerrimam de civitate quæſtionem veniſſe ait pro Balbo, cap. 21. De eadem *pro Cornelio*, majeſtatis reo: *Legem Liciniam & Muciam de civibus regundis duo Conſules omnium, quos vidimus, ſapientiſſimi tulerunt.* In quem locum Aſconius plura ſcribit.

Craſſo Gallia provincia obvenit, in eaque rem geſſit, de qua Cicero *lib. II. de Inventione, cap. 37. & in Piſonem, cap. 26.* Q. Mucius in Aſia legatum habuit P. Rutilium Rufum, qui Conſul fuerat anno DCLVIII. & quia publicanis nihil agere in Aſia permiſerat, eorum conſpiratione in judicium vocatus, ab equitibus, qui tum judicabant, damnatus eſt, ut ſcripſi *in cap. 17. lib.* V. Oroſii. Meminit ejus Cicero paſſim, *lib. I. de Oratore, cap. 53. in Bruto, cap. 29. pro Fontejo, cap. 13. in Piſonem, cap. 39. lib.* III. *de Nat. Deor. cap. 32.* & alibi. His Conſulibus Prætor fuit ſuo anno C. Claudius Ap. F. Pulcher, ut eſt *in Verrina* IV. cap. 49.

Anno Urbis 659, Ciceronis 13,

Conſules fuerunt

C. CÆLIUS CALDUS, L. DOMITIUS AHENOBARBUS.

Cælium hunc inter novos homines numerat Cicero *pro Murena cap.* 8. Eundem non mediocribus inimicitiis ac laboribus contendiſſe, ut ad ſummos honores perveniret, ait *in Ver.* VII. *cap.* 70. De eodem Craſſus lib. I. de Orat. cap. 25. *Quis non videat, C. Cælio æquali meo magno honori fuiſſe homini novo, illam ipſam, quamcunque habuit, in dicendo mediocritatem?* Hac de cauſa meminit ejus *in Bruto cap.* 45. Eundem clariſſimum ac fortiſſimum adoleſcentem Quæſtorem non eſſe factum ait *pro Plancio capit.* 21. ubi male *Q. Cælius* legitur. L. Domitius prætor Siciliam obtinuerat, atque ſeveritatis exemplum in paſtorem, qui aprum venabulo percuſſerat, ediderat; quod ex Ciceronis *Ver.* VII. *cap.* 3. Valerius *in capit.* 3. *lib.* VI. tranſtulit.

Anno Urbis 660, Ciceronis 14,

Conſules fuerunt

C. VALERIUS FLACCUS, M. HERENNIUS.

M. Herennius is eſt, qui in conſulatus petitione L. Philippum ſuperavit. De quo Cicero in Bruto

cap. 45. *Eodem tempore M. Herennius in mediocribus oratoribus Latine & diligenter loquentibus numeratus eſt : qui tamen ſumma nobilitate hominem, cognatione, ſodalitate, collegio, ſumma etiam eloquentia L. Philippum in conſulatus petitione ſuperavit*. Et pro Murena, cap. 17. *Quis L. Philippum, ſummo ingenio, opera, gratia, nobilitate, a M. Herennio ſuperari poſſe arbitratus eſt ?* Totum annum domi foriſque tranquillum fuiſſe Obſequens ſcribit.

Anno Urbis 661, Ciceronis 15,

Conſules fuerunt

C. CLAUDIUS PULCHER, M. PERPERNA.

Hic C. Claudius Ap. F. dicitur a Cicerone *Verrina* IV. *cap.* 49. Alii non male C. F. appellare videntur: ut ſit P. Clodii patruus, quem Conſulem fuiſſe Cicero *in Cæliana cap.* 14. oſtendit. Claudii collega in Fragmentis Capitolinorum Faſtorum M. Perperna vocatur. Περπέρνας idem nominatur a Dione *lib.* XLI. ubi de ipſius morte ſcribit.

Hoc anno Cenſor cum Cn. Domitio fuit L. Craſſus, cujus Cenſuræ Cicero *in libris de Oratore* aliquoties mentionem facit. Hoc etiam tempore clariſſima illa M'. Curii & M. Coponii cauſa apud Centumviros a duobus conſularibus atque æqualibus L. Craſſo & Q. Scævola defenſa eſt, paulo ante quam Cicero in forum venit, ut teſtatur ipſe *pro Cæcina*, *cap.* 18. Meminit ejuſdem *lib.* I. *cap.* 39. & 56. II. 32. *de Oratore*, & *in Bruto*, *cap.* 39. & 52. unde cauſam talem fuiſſe cognoſcimus. Coponius in teſtamento poſtumum heredem ſcripſerat: eique, ſi ante quam in tutelam ſuam veniret, mortuus eſſet, Manium Curium ſubſtituerat. Cum poſtumus natus non eſſet, M. Coponius hæres legitimus ad ſe hereditatem pertinere contendit, negavitque Scævola, Coponii patronus, niſi poſtumus, & natus, & antequam in ſuam tutelam veniret, eſſet mortuus, heredem eum eſſe poſſe, qui poſtumo & nato & mortuo eſset ſubſtitutus. Craſsus, qui Curium defendebat, contendit, teſtatorem hac mente fuiſse, ut ſi filius non eſset qui in tutelam veniret, Curius heres eſset, idque omnibus probavit.

Anno Urbis 662, Ciceronis 16,

Conſules fuerunt

L. MARCIUS PHILIPPUS, SEX. JULIUS CÆSAR.

L. Philippus is eſt, quem a M. Herennio prius ſuperatum fuiſse diximus. De eodem Cicero *lib.* II. de Officiis cap. 17. *L. Philippus Q. F. magno vir ingenio imprimiſque clarus, gloriari ſolebat, ſe ſine ullo munere adeptum eſſe omnia, quæ haberentur ampliſſima.*

Hic annus decimus ſextus terminus eſt pueritiæ Ciceronis: in qua, ut Plutarchus ſcribit, cum eas artes, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari ſolet, diſceret, ingenium ejus ita eluxit, tantumque nominis & gloriæ inter pueros habuit, ut eorum parentes, viſendi Ciceronis, cognoſcendæque celebratæ celeritatis in diſcendo gratia, ad ludum venirent. Pueri quoque

que honoris gratia Ciceronem medium deducebant. De quo honore Plutarchus in Præceptis Civilibus, & Ovidius *lib.* V. Faſtorum, verſ. 67.

> *Et medius juvenum, non indignantibus ipſis*
> *Ibat: & interior, ſi comes unus erat.*

Laudat etiam Plutarchus indolem Ciceronis, ac plane ipſum ejuſmodi naturæ fuiſse ait, qualem Plato lib. V. de Rep. in Philoſopho & homine docili requirit. Ubi Socrates ita concludit, Οὐκοῦν ϗ τὸν φιλόσοφον σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι οὐ τῆς μὲν, τῆς δ' οὔ, ἀλλὰ πάσης. Id eſt, *igitur & Philoſophum dicemus ſapientiæ amatorem eſſe, non unius alicujus, ſed univerſæ.*

Puer Cicero, cum poeſi imprimis delectaretur, *Pontium Glaucum* tetrametris compoſuit, quem ſua etiamnum ætate extitiſse Plutarchus ait. Æſchylus ἐν τῷ Ποντίῳ Γλαύκῳ a Strabone, Athenæo & aliis citatur.

Hoc anno tribunus pleb. M. Livius Druſus, cum ſenatui priſcum reſtituere cuperet decus, & judicia ab equitibus, qui tum lege Sempronia judicabant, ad eum transferre ordinem, in iis ipſis, quæ pro ſenatu moliebatur, ſenatum habuit adverſarium, inquit Vellejus *lib.* II. *cap.* 13. Cum igitur vehementius inveheretur in cauſam Principum conſul Philippus, Druſique tribunatus, pro ſenatus auctoritate ſuſceptus, infringi jam ac debilitari videretur, ludorum Romanorum diebus, quos a pridie Non. uſque ad Idus Septemb. fuiſse ex veteri Kalendario cognoſcitur, Craſsus ſecum C. Cotta & P. Sulpicio in Tuſculanum contulit. Quo cum primum Q. Scevola & M. Antonius, deinde Q. Catulus & C. Julius Cæſar veniſſent, habita fuit diſputatio de Oratore, quam Cicero poſtea tribus libris complexus eſt, ſeque tum adhuc puerum fuiſse ait, *lib.* XIII. *ad Att. ep.* 19.

Idibus Septembris ſenatus frequens vocatu Druſi in Curiam venit: ibique permulta vehementiſſima contentione animi, ingenii, virium a L. Craſso dicta ſunt: dicenti latus condoluit, ſudorque multus conſecutus eſt: ex quo cum cohorruiſset, cum ſebri domum rediit, dieque ſeptimo eſt lateris dolore conſumptus. *Cicero de Oratore lib.* I. *cap.* 7. *&* III. *cap.* 1. *&* 2. Druſus quoque, ſociis & Italicis populis ſpe civitatis Romanæ ſollicitatis, cum e foro cinctus immenſa multitudine revertiſset, in atrio domus ſuæ cultello percuſsus, qui affixus lateri ejus relictus eſt, intra paucas horas deceſſit. *Vellejus lib.* II. *cap.* 14. *& Livius lib.* LXX. Cicero quoque *lib.* III. *de Nat. Deor. cap.* 32. ait, Druſum domi ſuæ ferro a Q. Vario interfectum eſse. Et pro Milone cap. 7. *Tribunus pl. M. Druſus occiſus eſt: nihil de ejus morte populus conſultus, nulla quæſtio decreta a ſenatu eſt.*

Petiit eodem tempore tribunatum pleb. C. Cotta is, qui anno poſt Rom. cond. DCLXXVIII. Conſul cum L. Octavio fuit. Sed paucis diebus poſt mortem Craſſi depulſus per invidiam tribunatu, non multis ab eo tempore menſibus ejectus eſt e civitate, *lib.* III. *de Oratore cap.* 3. Reus enim lege Varia factus, venit in judicium: cumque res ſuas extuliſset, & equites palam inſecta-

tus eſset, antequam ſententiæ de ipſo ferrentur, urbe ceſsit. *Appianus lib.* I.

Craſſo mortuo, Cotta pulſo, Cicero in forum venit, ut ipſe teſtatur *in Bruto cap.* 88. Unde cognoſcitur, M. Tullium anno ſequente, cum judicia bello Italico intermiſsa eſsent, ſumpta virili toga, in forum veniſse. Reducebantur enim tum in forum adoleſcentes a patre, vel a propinquis, ut eſſent fori auditores, & ſectatores judiciorum. Qua de re Tacitus *in Dialogo de Oratoribus c.* 34. meminit Cicero *pro Cælio cap.* 4. *& ep.* 10. *lib.* XIII. *Famil.* Filius etiam, qui togam virilem ſumebat, a patre & propinquis in forum deducebatur, Plutarchus in Bruto de Caſſii filio ſcribit, & togam virilem *ἀνδρεῖον ἱμάτιον* appellat. *Dio lib.* XLV. eandem *ἐσθῆτα ἀνδρικὴν* vocat. Hanc togam Latini etiam puram, & Græci *ἀπόρφυρον* nominant. Dabant eam ſuis liberis Romani decimo ſexto fere anno. Sic enim Suetonius in Auguſto, cap. 8. *Quadrimus patrem amiſit: duodecimum annum agens, aviam Juliam defunctam pro concione laudavit: quadriennio poſt, virili toga ſumpta, militaribus donis triumpho Cæſaris Africanus donatus eſt, quanquam expers belli propter ætatem*. Sic M. Tullius ſuo filio, quo auctus fuit Cæſare & Figulo coſſ. anno DCLXXIX. togam puram dedit Lentulo & Marcello coſſ. anno DCCIX. *ep.* 1. *lib.* I. *& ep.* 20. *lib.* IX. *ad Att.* Adoleſcentes eo ipſo die, quo togam virilem ſumebant, in Capitolium aſcendiſse argumento eſt, quod Valerius *lib.* V. *cap.* 4. de M. Cotta ſcribit, de quo Dio *lib.* XXXVI. Hoc anno multis prodigiis bellum Italicum ſignificatum fuit: quæ Siſenna initio belli Marſici expoſuit, auctore Cicerone, *lib.* I. *de Divinat. cap.* 44. Eadem referuntur ab Obſequente & Oroſio *lib.* V. *cap.* 18. Tum Haruſpices Italici belli funeſta illa principia non obſcure prædixerunt. *Cicero de Haruſp. Reſp. cap.* 9.

Anno Urbis 663, Ciceronis 17,

Conſules fuerunt

L. JULIUS CÆSAR, P. RUTILIUS LUPUS.

Horum Conſulum Cicero *lib.* I. *de Divinat. cap.* 2. his verbis meminit: *Quin etiam memoria noſtra templum Junonis Soſpitæ L. Julius, qui cum P. Rutilio Conſul fuit, de ſenatus ſententia refecit ex Cæciliæ Balearici filiæ ſomnio.* Et paulo poſt, *Cæciliæ Q. filiæ ſomnio modo, Marſico bello, templum eſt a ſenatu Junoni Soſpitæ reſtitutum*. Nam his conſulibus, ut Paterculus ſcribit, ortum eſt bellum, quod, quia a Marſis primum commotum fuit, *Marſicum* eſt dictum, ut Strabo libro V. ſcribit: atque ita vocatur a Cicerone etiam Philip. VIII. cap. 10. & orat. II. contra Rullum cap. 33. ubi idem, ſicut & Verrina IV. capit. 2. pro Cluentio, cap. 7. pro Archia, cap. 4. & de Haruſp. Reſp. cap. 9. *Italicum* nominatur. Idem a Cicerone pro Fontejo cap. 14. *Sociale*; a Diodoro, Plutarcho & Appiano *Μαρσικὸς* & *συμμαχικὸς πόλεμος* dicitur. Defecerunt eo bello finitimi ac vicini, ut Cicero *pro Sylla* ait *cap.* 20. *lib.* V. Geſtum eſt hoc anno & proximo ſequente ab ipſis Conſulibus. Hinc Cicero pro Fontejo cap. 15.

Re-

Recordamini quos legatos nuper in bello L. Julius, quos P. Rutilius, quos L. Cato, quos Cn. Pompejus habuerit. Atque de his duobus annis intelligendum, quod Cicero *in Bruto cap.* 89. ſcribit: *Erat Hortenſius in bello primo anno miles, altero tribunus militum.* Hoc tempore, ut ibidem Cicero ait, judicium exercebatur una lege Varia. Tulerat eam Q. Varius adverſus interceſſionem collegarum annitentibus equitibus, ut quæreretur de iis, quorum opera conſiliove ſocii contra populum R. arma ſumpſiſſent. *Aſconius in orat. pro Scauro, Valerius lib.* VIII. *cap.* 6. *Appianus lib.* I. Cujus libri mendoſe Κόιντον Οὐαλίων pro *Q. Vario* edunt. Sed cum multi Varia lege inique damnarentur, crebræque defectiones Italicorum nuntiarentur, tunc ob ejus triſtitiæ occaſionem ſenatus decrevit, ne judicia, dum tumultus Italicus eſset, exercerentur, inquit Aſconius *pro Cornelio*.

Tum Cicero, ut ipſe *in Bruto c.* 89. ait, quotidie & ſcribens, & legens, & commentans, oratoris tamen exercitationibus contentus non erat. Quare, cum idem, auctore Quintiliano *lib.* X. *cap.* 3. in diſputationibus de Oratore judicium ſuum cum Craſſi auctoritate conjunxerit, non dubium eſt, quin ipſe Tullius ſuas exercitationes *lib.* I. *de Oratore cap.* 34. ſub Craſſi perſona ita ſignificaverit: *In quotidianis cogitationibus equidem mihi adoleſcentulus proponere ſolebam illam exercitationem maxime, ut aut verſibus propoſitis quam maxime gravibus, aut oratione aliqua lecta ad eum finem, quem memoria poſſem comprehendere, eam rem ipſam, quam legiſſem, verbis aliis quam maxime poſſem lectis pronuntiarem. Poſtea mihi placuit, eoque ſum uſus adoleſcens, ut ſummorum oratorum Græcas orationes explicarem: quibus lectis hoc aſſequebar, ut, cum ea, quæ legerem Græce, Latine redderem, non ſolum optimis verbis uterer, & tamen uſitatis, ſed etiam exprimere quædam verba imitando, quæ nova noſtris eſſent, dummodo eſſent idonea.*

Tum igitur Cicero admodum adoleſcentulus, ut eſt *lib.* II. *de Nat. Deor. c.* 41. Arati carmina de cælo ſtelliſque convertit; quorum fragmenta extant. *Marium* quoque illis temporibus cum Scævola viveret, qui de eo dixit, *Caneſcet ſæclis innumerabilibus*, ſcripſit. Cujus a ſe ſcripti meminit *lib.* I. *de Legib. cap.* 1. *lib.* I. *de Divinat. cap.* 48. & *lib.* XII. *ad Att. ep.* 48. De Mario aliter Corradus: quem *lib.* I. *de Legibus* refellit. Extremo hoc anno L. Julius Cæſar coſ. legem Juliam de civitate tulit: qua lege civitas eſt ſociis & Latinis data, ut Cicero *pro Balbo* ait, *cap.* 8.

Anno Urbis 664, Ciceronis 18,

Conſules fuerunt

C. POMPEJUS STRABO,
L. PORCIUS CATO.

Hoc anno primum ſenatores cum equitibus Rom. lege Plotia judicarunt, cujus Cicero *pro Cornelio* meminit; & Aſconius, eum locum interpretans, ſcribit, his conſulibus M. Plautium Silvanum tribunum pl. eam legem tuliſſe.

Tulit idem legem Plotiam de vi, de qua Cicero pro Milone cap. 13. de Haruſp. Reſponſ. & alibi. De

eo-

Digitized by Google

eodem hoc anno Cicero in Bruto cap. 89. *Jam conſequente anno Q. Varius ſua lege damnatus, exceſſerat. Ego autem juris civilis ſtudio multum operæ dabam Q. Scævolæ, P. F. qui quanquam nemini ſe ad docendum dabat, tamen conſulentibus reſpondendo ſtudioſos audiendi docebat.* Atque hic eſt Q. Mucius Augur, ad quem ſumpta virili toga Cicero a patre ita erat deductus, ut, quoad poſset & liceret, a ſenis latere nunquam diſcederet; quod ipſe *in Lælio capit.* 1. ſcribit.

Sed cum Q. Scævola Augur, qui cum L. Metello Conſul fuit anno Urbis DCXXXVI. in monumentis antiquis Q. F. dicatur, videndum, an patris prænomen in Ciceronis libris ſit depravatum. Nam Scævolam Pontificem, quem Corradus & alii viri docti ſignificari putant, intelligi non poſſe inde conſtat, quod Cicero ſe ad Pontificem non niſi augure mortuo contulit. Augur autem non ſolum hoc, verum etiam ſequente anno ſuperſtes fuit, ac tum Ciceroni ſermonem Lælii de Amicitia expoſuit, ut e *Lælio* M. Tullii perſpicuum eſt. De eodem Augure Cicero hæc, Philippica VIII. cap. 10. *Ego Q. Scævolam Augurem memoria teneo bello Marſico, cum eſſet ſumma ſenectute & perdita valetudine, quotidie, ſimulatque luceret, facere omnibus conveniendi ſui poteſtatem, neque eum quiſquam illo bello vidit in lecto: ſenexque & debilis primus veniebat in curiam.* Plutarchus ſcribit, Ciceronem bello Marſico aliquandiu ſub Sylla militaſſe. Apud Syllam legatum ſe fuiſse, cum ille hoc anno ante oppidum Nolam florentiſſima Samnitium caſtra cepit, ipſe Cicero, *lib. I. de Divinatione cap.* 33. ſcribit. De hac ſua militia etiam *Philipp.* XII. *cap.* 11. hæc memoriæ prodidit: *C. Pompejus Sex. F. conſul, me præſente, cum eſſem tiro in ejus exercitu, cum P. Vettio Catone, duce Marſorum, inter bina caſtra collocutus eſt.*

Hoc anno cenſores fuerunt P. Licinius Craſsus & L. Julius Cæſar, quibus cenſoribus nullam populi partem eſse cenſam Cicero ait *pro Archia, cap.* 5.

Anno Urbis 665, Ciceronis 19.

Conſules fuerunt

L. CORNELIUS SYLLA,
Q. POMPEJUS RUFUS.

De hoc anno Cicero in Bruto c. 89. *Atque huic anno proximus Sylla conſule & Pompejo fuit: tum P. Sulpicii in tribunatu quotidie concionantis totum genus dicendi penitus cognovimus. Sulpicium ab optima cauſa profectum, Cajoque Julio conſulatum contra leges petenti reſiſtentem, longius quam voluit popularis aura provexit*, ait idem *de Haruſp. Reſp. cap.* 20. Diſſidebat enim capitali odio a Q. Pompejo, conſule, quicum conjunctiſſime & amantiſſime vixerat, *in Lælio cap.* 1. cumque, auctore Mario, pernicioſas leges (quas per vim latas Sylla dicebat, ut eſt *Philipp.* VIII. *cap.* 2.) promulgaret, ac Pompeji conſulis filium, Syllæ generum, occidiſset, Sylla cum exercitu in urbem venit, ex eaque Sulpicii & Marii factionem expulit. *Livius lib.* LXXVII. *& alii*. Tum Sylla P. Sulpicium oppreſſit, eique ferro erepta vita eſt. *Ci-*

cero

cero in Catil. III. *c.* 10. *&* *l.* III. *de Orat. c.* 3. Marius primo ſenile corpus paludibus demerſus occultavit: deinde ad infirmorum ac tenuiſſimorum hominum Minturnis miſericordiam confugit: inde navigio perparvo, cum omnes portus terraſque fugeret, in oras Africæ deſertiſſimas pervenit, ait Cicero *pro Sextio*, *c.* 22. Hiſtoriam pleniorem apud *Plutarchum*, *Appianum*, *Veliejum lib.* II. *c.* 19. *& in Epitoma Livii* invenies. De eodem Cicero poſt Reditum ad Quirites cap. 8. *C. Marium egomet dicere audivi, tum ſe fuiſſe miſerum, cum careret patria, quam obſidione liberaviſſet: cum ſua bona poſſideri ab inimicis ac diripi audiret: cum adoleſcentem filium videret ejuſdem ſocium calamitatis: cum in paludibus demerſus concurſu ac miſericordia Minturnenſium corpus ac vitam ſuam conſervaſſet: cum parva navicula trajectus in Africam, quibus regna ipſe dederat, ad eos inops ſupplexque veniſſet.* Et in Piſonem, cap. 19. *C. Marium Italia ſervata ab illo demerſum in Minturnenſium paludibus, Africa devicta ab eodem expulſum & naufragum vidit.*

Dum hæc in Italia geruntur, interim Mithridates, rex Ponti, Ariobarzane & Nicomede amicis populi Rom. exactis Cappadocia atque Bithynia, Aſiam intravit, unaque die, tota Aſia tot in civitatibus uno nuncio atque una literarum ſignificatione cives Roman. necandos trucidandoſque denotavit, inquit Cicero *in Maniliana cap.* 3. ſcribit Livius, *lib.* LXXVIII. Valerius *lib.* IX. *c.* 2. Plutarchus *in Sylla*, Appianus *in Mithridatico*. Atque hæc eſt illa univerſorum civium Romanorum per tot urbes uno puncto temporis miſera crudeliſque cædes, quam Cic. *pro Flacco c.* 25. nominat.

Hanc vero crudelitatem Mithridatis in togatos P. Rutilius Rufus, cum a rege Mytilenis oppreſſus eſſet, veſtis mutatione vitavit, ut eſt *in orat. pro Rabirio Poſtumo c.* 10. Idem *in Maniliana c.* 5. ait Mithridatem tum legatum populi Rom. conſularem vinculis ac verberibus atque omni ſupplicio excruciatum necaſſe. Intelligit autem M'. Aquillium conſulem anni DCLII. de quo præter Appianum Juſtinus *lib.* XXXVIII. *c.* 3. & Athenæus *lib.* V. *Dipnoſoph.* Cicero etiam hac de cauſa M'. Aquillii mentionem facit *Tuſcul.* V. *cap.* 5. Urbs Rhodus ſola tum in fide manſit, atque oppugnata fuit, ut eſt in Epitoma Livii *lib.* LXXVIII. Unde Cicero *in Verr.* IV. *cap.* 65. ait, Rhodios prope ſolos bellum illud ſuperius cum Mithridate geſſiſſe, omneſque ejus copias acerrimumque impetum mœnibus, littoribus, claſſibuſque ſuis excepiſſe.

Eodem tempore, cum princeps Academiæ Philo cum Athenienſium optimatibus, Mithridatico bello, domo profugiſſet, Romamque veniſſet, totum ei ſe Cicero tradidit, admirabili quodam ad philoſophiam ſtudio concitatus, ut ipſe *in Bruto*, *cap.* 89. ait. Hinc Plutarchus ſcribit, Ciceronem, cum e pueris exceſſiſſet, Philonem Academicum audiviſſe: quem inter Clitomachi diſcipulos Romani imprimis & propter doctrinam admirabantur, & propter morum manſuetudinem diligebant. Philonem igitur Cicero *lib.* I. *de Nat. Deor. cap.* 2. inter eos philoſophos numerat, a quibus inſtitutus fuit. De eodem in Lucullo cap. 6. *Jam*

Cli-

Digitized by Google

Clitomacho Philo noſter operam multos annos dedit. Philone autem vivo patrocinium Academiæ non defuit. Phædrus quoque Ciceroni, cum pucr eſſet, antequam Philonem cognoviſſet, valde ut philoſophus probatus fuit. *Epiſt.* 1. *lib.* XIII. *Famil.* Merito igitur *lib.* I. *de Nat. Deor. cap.* 3. ſcripſit, non mediocrem ſe a primo tempore ætatis in philoſophiæ ſtudio operam curamque conſumpſiſſe, in quo hoc etiam commorabatur attentius, quod ſublata jam eſſe in perpetuum ratio judiciorum videbatur, ut ait *in Bruto c.* 80.

Hoc etiam anno, ut jam retulimus, Q. Mucius Augur Lælii de Amicitia ſermonem, habitum ab illo paucis diebus poſt mortem Africani, Aquillio & Tuditano conſulibus, anno DCXXIV. Ciceroni expoſuit. Augure mortuo Cicero ſe ad Q. Scævolam pontificem contulit. Cui Reip. & ſenatus principi cum oper m daret, peritus juris evaſit, ut Plutarchus ſcribit. Unde Atticus *lib.* I. *de Legib. c.* 4. Tullium his verbis affatur: *Nam a primo tempore ætatis juri ſtudere te memini, cum ipſe etiam ad Scævolam ventitarem: neque unquam mihi viſus es ita te ad dicendum dediſſe, ut jus civile contemneres*. Et Brutus de Claris Orat. capit. 40. *Tu mihi videris tantum juris civilis ſcire voluiſſe, quantum ſatis eſſet Oratori*. Q. Scævola pontifex, ſeu, ut Appianus eum nominat, Μύκιος Σκαιόλας ὁ τὴν μεγίστην Ῥωμαίοις ἱερωσύνην ἱερώμενος, is eſt quem ſupra conſulem cum L. Craſſo fuiſſe anno ab U. C. DCLVIII. ſcripſimus, de cujus morte dicemus ad annum DCLXXI.

Anno Urbis 666, Ciceronis 20,

Conſules fuerunt

CN. OCTAVIUS, L. CORNELIUS CINNA.

Hoc anno Cinna conſul, cum perniciosas leges per vim ferret, urbe a Cn. Octavio collega pulſus eſt. *Livius lib.* LXXIX. Unde Cicero in Catil. III. cap. 10. *Cn. Octavius conſul armis ex urbe collegam ſuum expulit. Omnis hic locus acervis corporum & civium ſanguine redundavit*. Atque ita bellum Octavianum commotum eſt: cujus meminit Cicero, *lib.* I. de Divinat. cap. 2. & *lib.* II. de Nat. Deor. cap. 5. *Tum*, inquit, *ſtellis iis, quas Græci cometas, noſtri* crinitas *vocant, quæ nuper bello Octaviano magnarum fuerunt calamitatum prænuntiæ*. Vide Plinium *lib.* II. *c.* 25. Diſſenſionis inter Octavium & Cinnam meminit Cicero etiam *de Haruſp. reſp. c.* 25.

Cinna urbe pulſus corruptum App. Claudii exercitum in poteſtatem ſuam redegit, ut Livius *lib.* LXXIX. ſcripſit. App. Claudio, P. Clodii patri, imperium hoc tempore abrogatum fuiſſe Cicero *pro Domo* ait *cap.* 31. Tum Marius cum reliquis exulibus ex Africa accerſitus, cum in urbem recepti eſſent, eam velut captam cædibus & rapinis vaſtarunt, qua de re Oroſius *lib.* V. *cap.* 19. & ego in eum locum. Hinc Cicero *poſt. Red. in Senatu cap.* 15. ait, C. Marium reditu ſuo ſenatum cunctum pene deleviſſe. Tum Q. Catulus, M. Antonius, C. Julius trium ætatum oratores tres ſunt crudeliſſime interfecti. *Cicero in Bruto cap.* 89. Et Marius quidem Cimbricæ victoriæ gloriam cum collega

Catulo communicavit: poſtea vero civili bello victor iratus, neceſſariis Q. Catuli deprecantibus non ſemel reſpondit, *moriatur*. Idem, *Tuſcul.* V. *capit.* 19. & Cotta *lib.* III. de Nat. Deor. cap. 32. *Cur tot civitatis principes a Cinna interempti? cur omnium perfidioſiſſimus C. Marius Q. Catulum, præſtantiſſima dignitate virum, mori potuit jubere?* M. Antonii in iis ipſis roſtris, in quibus ille Remp. coſtantiſſime conſul defenderat, quæque cenſor imperatoriis manibus ornarat, poſitum caput illud fuit, a quo erant multorum civium capita conſervata: lib. III. de Orat. cap. 3. & Tuſcul. V. cap. 10. *Cinna collegæ ſui conſulis Cn. Octavii præcidi caput juſſit, P. Craſſi, L. Cæſaris, nobiliſſimorum hominum, quorum virtus fuerat domi militiæque cognita, M. Antonii omnium eloquentiſſimi quos audierim, C. Cæſaris, in quo mihi videtur fuiſſe ſpecimen humanitatis, ſalis, ſuavitatis, leporis*. De his omnibus vide procemium *lib.* III. *de Orat.* De P. Craſſo Cicero pro Sextio, capit. 21. *In qua civitate ipſe meminiſſem patrem hujus M. Craſſi, fortiſſimum virum, ne videret victorem vivus inimicum, eadem ſibi manu vitam exhauſiſſe, qua mortem ſæpe hoſtibus obtuliſſet*. De eodem *pro Scauro*, & ibi Aſconius.

Hoc anno M. Tullius Moloni Rhodio Romæ dedit operam, & actori ſummo cauſarum & magiſtro ut ait *in Bruto capit.* 89. de quo Molone Plutarchus *in Cic.* & *Cæſare*, Strabo *lib.* XIV. Quintilianus *lib.* III. *cap.* 1. & Suetonius *in Julio Cæſare c.* 4. Molonem Rhetorem ſtudia M. Ciceronis acuiſſe ait etiam Valerius Max. *lib.* II. *c.* 2. Circa hoc tempus Cicero adoleſcens commentarios Rhetoricos de Inventione inchoatos & rudes edidit. Quod ipſe initio *lib.* I. *de Oratore* & Quintilianus *lib.* III. *c.* 1. ſignificant.

Poſt hunc annum triennium fere urbem ſine armis fuiſſe Cicero *in Bruto cap.* 90. ait, quo Sylla bellum Mithridaticum gerente, de quo Plutarchus & Appianus, Cinnanæ Marianæque partes Italiam obſederunt, ut ſcribit Vellejus *lib.* II. *cap.* 24.

Anno igitur ab U. C. 667, *Cic.* 21,

Conſules fuerunt

C. MARIUS VII, L. CORNELIUS CINNA II.

Marius, quem Cicero *pro Plancio*, *cap.* 21. duabus ædilitatis acceptis repulſis, ſepties conſulem eſſe factum ait, editis multis ſceleribus Idibus Januarii deceſſit. *Livius lib.* LXXX. De ejus morte ſic Cic. *lib.* III. de Nat. Deor. cap. 33. *Cur Marius tam feliciter ſeptimum conſul domi ſuæ ſenex eſt mortuus?* Mario ſuffectus eſt L. Valerius Flaccus, pater illius Flacci, pro quo Ciceronis oratio extat. Huic, cum a Cinna miſſus, ut Syllæ ad bellum Mithridaticum ſuccederet, in Aſiam trajeciſſet, conſuli portas tota Aſia clauſit. *Cicero pro Flacco*, *c.* 25.

Anno ſequente idem a C. Fimbria legato ſuo conſularis interfectus eſt. *Vellejus lib.* II. *capit.* 24. *Livius* LXXXII. *Strabo* XIII.

Hoc anno cenſores in tabulis Capitolinis inveniuntur L. Marcius Philippus, M. Perperna, quorum *Verrina* III. *capit.* 55. In lege Verris men-

mentio ſit ita : *Qui de L. Marcio, M. Perperna cenſoribus redemerit, eum ſocium ne ei admittito*. De Marcio item Cicero *pro Domo cap.* 32. ait : *L. Philippus cenſor avunculum ſuum præteriit in recitando ſenatu : nihil enim poterat dicere, quare rata non eſſent, quæ erant acta in ea Rep. in qua ſe illis ipſis temporibus cenſorem eſſe voluiſſet*. Hi ſunt ſuperiores illi cenſores, quibus Archiam cum L. Lucullo quæſtore fuiſſe in Aſia Cic. *pro Archia, cap.* 5. ait. Lucullus enim hoc tempore quæſtor in Aſia permultos annos admirabili quadam laude provinciæ præfuit, ut Cic. in *Luculli* principio ſcribit. Lucullum vero in Græcia fuiſſe ante quam Sylla eo veniret, ex *Plutarchi Sylla* cognoſcitur. Sylla quoque ex Aſia decedente, Lucullus ibi manſit, ut infra dicemus.

Proximo biennio, quo comprehenditur annus urbis 668, & 669, Ciceronis 22, & 23,

Conſules a ſe creati Remp. tenuerunt

L. CORNELIUS CINNA III, CN. PAPIRIUS CARBO.

Qua ratione M. Tullius hoc triennium, quo urbs fere ſine armis fuit, traduxerit, ipſe *in Bruto, c.* 90. his verbis exponit : *Ego*, inquit, *hoc tempore omni noctes & dies in omnium doctrinarum meditatione verſabar. Eram cum Stoico Diodoto : qui cum habitaviſſet apud me, mecumque viviſſet, nuper eſt domi meæ mortuus, a quo cum in aliis rebus, tum ſtudioſiſſime in dialectica exercebar : quæ quaſi contracta & aſtricta eloquentia putanda eſt : ſine qua etiam tu, Brute, judicaviſti, te illam juſtam eloquentiam, quam dialecticam dilatatam eſſe putant, conſequi non poſſe*. Hactenus Cic. qui hunc Diodotum *lib.* I. *de Nat. Deor. cap.* 3. primo loco numerat inter eos philoſophos, a quibus inſtitutus fuit. De eodem in Lucullo, cap. 36. *Diodoto quid faciam Stoico? quem a puero audivi, qui mecum vivit tot annos, qui habitat apud me, quem & admiror & diligo*. Et ep. 16. lib. XIII. Fam. *Domi meæ cum Diodoto Stoico, homine, meo judicio, eruditiſſimo, multum a puero fui*. Ejuſdem meminit *ep.* 4. *lib.* IX. *Fam.* de quo loco etſi Adriani Turnebi & Petri Rami, præceptorum meorum, quos, ut ipſorum dignitas poſcit, honoris gratia nomino, ſententiæ aliquando nonnihil diſcreparunt : res tamen ipſa ex vera hujus nominis ſcriptura, quam Victorius, Manutius & Lambinus, viri doctiſſimi, e vetuſtis libris ediderunt, jam extra controverſiam eſt. De eodem Cicero, Tuſcul. V. cap. 39. *Diodotus Stoicus cæcus multos annos noſtræ domi vixit. Is vero, quod credibile vix eſſet, cum in Philoſophia multo etiam magis aſſidue quam antea verſaretur; & cum fidibus Pythagoreorum more uteretur : cumque ei libri noctes & dies legerentur (quibus in ſtudiis oculis non egebat) tum, quod ſine oculis fieri poſſe vix videtur, Geometriæ munus tuebatur, verbis præcipiens diſcentibus, unde, quo qua lineamque ducerent*.

Mortuus fuit Cæſare & Bibulo coſſ. anno ab U. C. DCXCIV. Cornelius Tacitus in *Dialogo de Oratoribus, cap.* 30. ait, Ciceronem apud Philo-

Philonem Academicum, apud Diodotum Stoicum, omnes philoſophiæ partes penitus hauſiſſe. Addit Cicero in Bruto, cap. 90. *Huic ego doctori & ejus artibus variis atque multis ita eram tamen deditus, ut ab exercitationibus oratoriis nullus dies vacuus eſſet. Commentabar declamitans ſæpe cum M. Piſone & cum Q. Pompejo, aut cum aliquo quotidie, idque faciebam multum etiam Latine, ſed Græce ſæpius: vel quod Græca oratio plura ornamenta ſuppeditans conſuetudinem ſimiliter Latine dicendi afferebat: vel quod a Græcis ſummis doctoribus, niſi Græce dicerem, neque corrigi poſſem, neque doceri.* Ciceronem ad Præturam uſque Græce declamaſſe auctor eſt Suetonius *de Claris Rhetoribus cap.* 1.

Circa hoc tempus Cicero, cum *Aratum* jam Romanum hexametris verſibus edidiſſet, in Xenophontis Oeconomico luſit, ut ſcribit Hieronymus in *præfatione in Euſeb. Chron.* Ipſe Cicero, ſecundo libro extremo *de Officiis* ad filium, viginti annos natum, ita ſcribit: *Has res commodiſſime Xenophon Socraticus perſecutus eſt in eo libro, qui Oeconomicus inſcribitur: quem nos iſta fere ætate cum eſſemus, qua es tu nunc, e Græco in Latinum convertimus.* Diviſit autem Cicero unum Xenophontis librum in tres, ut Servius *in primum Georgicorum* teſtatur.

Quin etiam libros Platonis Cicero hoc genere tralatos edidit, inquit Fabius *lib.* X. *c.* 5. Timæi pars cum maximo bono ſtudioſorum utriuſque linguæ extat.

Protagoram ab eo converſum fuiſſe Hieronymi, Priſciani & Donati teſtimoniis tantummodo ſcimus. Id tamen Ciceronem potius extremo tempore ætatis quam hoc feciſſe putamus. Carbonis in ſecundo conſulatu quæſtor fuit C. Verres, Cic. *Verrina* III. *c.* 4. & 13. Tum Sylla, pace cum Mithridate facta, Aſiam in quadraginta quatuor regiones diſtribuit, auctore Caſſiodoro. Cum autem Sylla omnes Aſiæ civitates pro portione in provincias deſcripſiſſet, vectigal quoque iis, quod æqualiter penderent, deſcripſit. *Cic. pro Flacco, cap.* 14. & *ep.* 1. *lib.* I. *ad Q. Fratrem*. Sed Syllam in Italiam revocavit Reſp. ait *pro lege Manilia, c.* 3,

Anno Urbis 670, Ciceronis 24.

Conſules fuerunt

L. CORNELIUS SCIPIO ASIATICUS, C. NORBANUS FLACCUS.

Horum Conſulum meminit Cic. *pro Quinto, cap.* 6. ubi etiam (cap. 7.) C. Valerium Flaccum imperatorem hoc anno in Gallia ulteriore fuiſſe ait. Cujus Flacci mentionem Cæſar *lib.* I. *de Bello Gallico, cap.* 40. facit. Scipionis quæſtorem M. Piſonem, de quo paulo ante, fuiſſe, ex *Verrina* III. *cap.* 14. cognoſcitur.

Hoc tempore tumultus ille pro recuperanda Rep. ortus eſt, de quo *Cic. in Bruto c.* 90. Nam Sylla, compoſitis tranſmarinis rebus, in Italiam venit & C. Norbanum prælio vicit, de quo diximus *in c.* 20. *lib.* V. Oroſii. Tum Cn. Pompejus adoleſcentulus, privatus, exercitum difficili Reip. tempore confecit, eique præfuit, & rem optime ductu

 ſuo

ſuo geſſit. *Cicero in Maniliana*, *cap.* 21. Eodem pertinet illud in Phil. V. cap. 16. *Pompeius ad L. Syllæ maximum imperium victoremque exercitum acceſſit*. Vide Plutarchum & alios.

Sylla vero cum Scipione inter Cales & Theanum, cum alter nobilitatis florem, alter belli ſocios adhibuiſſet, de auctoritate ſenatus, de ſuffragiis populi & de jure civitatis, legis inter ſe conditiones contulerunt, inquit Cicero *Phil.* XII. *c.* 11. Sed cum res convenire non poſſet, & Sylla Scipionis caſtra oppugnaturus eſſet, univerſus exercitus conſulis ſigna ad Syllam tranſtulit: Scipio, cum interimi poſſet, dimiſſus eſt. Hæc Livius *lib.* LXXXV. Itaque Scipio fluctibus Reip. expulſus, Maſſiliæ poſtea in exilio vixit. *Cic. pro Sextio*, *cap.* 3. Hoc anno Capitolium incenſum fuit, cujus meminit Cic. *in Catil.* III. *cap.* 4. & Dionyſius Halicarnaſſeus *lib.* IV. Tu lege Plutarchum in *Sylla*, & Auguſt. *cap.* 24. *lib.* II. *de Civit. Dei*.

Anno Urbis 671, *Ciceronis* 25,

Conſules fuerunt

CN. PAPIRIUS CARBO III, C. MARIUS C. F.

Horum conſulum mentio eſt apud Ciceronem *contra Rullum*, III. *c.* 2. Hoc anno, cum a Marianis urbs etiamnum teneretur, L. Damaſippus prætor ex voluntate C. Marii conſulis, cum Senatum contraxiſset, omnem, quæ in urbe erat, nobilitatem trucidavit. Livius *lib.* LXXXVI. Tunc interfectus fuit C. Carbo conſulis frater, de quo Cicero *epiſt.* 21. *lib.* IX. *Famil.* Periit tum quoque P. Antiſtius, Cn. Pompeii ſocer, de quo Cicero *in Bruto*, *c.* 60. & Q. Scævola pontifex maximus, quem Livius *lib.* LXXXVI. ſcribit in veſtibulo ædis Veſtæ occiſum fuiſſe. Hinc Cicero lib. III. de Nat. Deor. capit. 32. *Temperantiæ prudentiæque ſpecimen ante ſimulacrum Veſtæ pontifex max. eſt Q. Scævola trucidatus*. Meminit ejuſdem *lib.* III. *de Orat. c.* 3. Tandem Sylla, fuſo Carbonis exercitu, in urbem venit, eoque tempore ejus immanis crudelitas in cives extitit, de qua Cicero *lib.* II. *de Officiis*, *c.* 8. & Oroſius *lib.* V. *c.* 21. Tum Cn. Pompejus, in Siciliam cum imperio a Senatu miſſus Carbonem conſulem captum interfecit, *Livius lib.* LXXXIX. *Plutarchus in Pompejo*, *& alii*. De quo Cicero, epiſt. 21. lib. IX. Fam. *Hoc vero qui Lilybæi a Pompejo noſtro eſt interfectus, improbior nemo, meo judicio, fuit*. Atque ita Pompejus Siciliam multis undique cinctam periculis, non terrore belli, ſed celeritate conſilii explicavit. *Cic. in Maniliana*, *cap.* 11.

Eodem tempore L. Licinius Murena, pater ejus, quem Cicero defendit, a Sylla cum duabus legionibus in Aſia relictus, bellum Mithridaticum renovavit: de quo Appianus *in Mithridatico*. Murena vero Mithridatem vehementiſſime vigilantiſſimeque vexatum, repreſſum magna ex parte, non oppreſſum reliquit, ut ait Cic. *pro Murena*, *cap.* 15. & addit, *cap.* 5. filium viro fortiſſimo parenti ſuo magno adjumento in periculis, ſolatio in laboribus, gratulationi in victoria fuiſſe.

Digitized by Google

ſe. Lucullum autem quæſturæ diuturnum tempus, Murena bellum in Ponto gerente, in Aſiæ pace conſumpſiſſe, idem *in Lucullo* ſcribit *c.* 1.

Extremo hoc anno Sylla effecit, ab interrege ut Dictator diceretur, ait Cicero *ep.* 18. *lib.* IX. *ad Att.* Quomodo id effecerit copioſe *Appianus* & *Plutarchus* ſcribunt. Interrex fuit L. Valerius Flaccus, de quo Cic. orat. III. contra Rullum, cap. 2. *Omnium legum iniquiſſimam diſſimillimamque legis eſſe arbitror eam, quam L. Flaccus Interrex de Sylla tulit, ut omnia, quæcunque ille feciſſet, eſſent rata.* De eadem lege lib. I. de Legibus cap. 15. *Nihilo credo magis illa juſta eſt, quam Interrex noſter tulit, ut Dictator, quem vellet civium indicta cauſa impune poſſet occidere.* Itaque Sylla Dictator, qui tum ſine dubio habuit regalem poteſtatem, ut eſt in orat. *de Haruſp. Reſp. c.* 25. omnes, quos oderat, morte multabat, *pro Ligario c.* 4. De proſcriptione Syllana *Oroſius noſter cap.* 21. *lib.* V. Etſi autem Sylla Dictator poſt C. Marium & Cn. Papirium fuit, ut ait Cicero, *orat.* III. *contra Rullum*, *c.* 2. conſules tamen creari permiſit.

Anno Urbis 672, Ciceronis 26,

Conſules fuerunt

M. TULLIUS DECULA,
CN. CORNELIUS
DOLABELLA.

De his conſulibus Cicero, orat. II. contra Rullum, cap. 14. *De quibus vendendis S. C. facta ſunt M. Tullio Cn. Cornelio coſſ.* Sylla Dictator hoc tempore rebus (legibus) novis Reip. ſtatum confirmavit, ut eſt *in epitome Livianæ lib.* LXXXIX. Recuperata Rep. & legibus atque judiciis conſtitutis, Cicero ad cauſas & privatas & publicas adire cœpit, *in Bruto cap.* 90. Itaque his conſulibus, ut Gellius *lib.* XV. *cap.* 28. ſcribit, *M. Cicero cauſam privatam pro Quintio apud Aquillium Gallum judicem dixit.* Præterea in Euſebii Chronico ita legitur: *26. anno ætatis C. Quintium defendit.* Idem cognoſcitur ex ipſa cauſa expoſitione, quæ talis eſt. Sex. Nævius ante biennium, Scipione & Norbano coſs. cum P. Quintius pridie Kal. Febr. in Galliam profectus eſſet, a P. Burrieno prætore poſſeſſionem bonorum Quintii, a quo ſibi pecuniam deberi, & vadimonium deſertum dicebat, ex edicto poſtulavit. Miſſus in poſſeſſionem Nævius, cum bona abſentis Quintii dies XXX. poſſediſset, ea proſcribi juſſit. Tum Sex. Alphenus procurator Quintii auctionem impedire conatur, ſeque paratum eſſe judicio abſentem defendere profitetur. Nævius poſtulat, ut Alphenus judicatum ſolvi ſatiſdet; quod cum ille recuſaret, eoque nomine Tribunos appellaſſet, convenit, ut Idibus Septemb. Quintium ſiſti Alphenus promitteret. Venit Romam Quintius ad vadimonium. Nævius annum & ſex menſes, hoc eſt, ab Idibus Septemb. Scipione & Norbano coſs. uſque ad Idus Martias hujus anni nihil petit. Tum demum in jus ventum ad P. Dolabellam Prætorem. Ibi Nævius petiit, ut Quintius judicatum ſolvi ſatiſdaret; quod cum is recuſaret, Dolabella decrevit, ut Quintius aut ſatiſdaret, aut ſponſionem faceret, Ni bona ſua ex edicto poſſeſſa non eſſent. Sponſione facta, C. Aquillius Judex datus eſt,

apud

Digitized by Google

apud quem Cicero contendit, Quintii bona ex edicto a Nævio poſſeſſa non eſſe.

Vides igitur aperte Quintii cauſam hoc anno a M. Tullio defenſam eſſe poſt Idus Martias. Nam quod Cicero ait, rem jacuiſſe in controverſiis biennium, Oratorum more elate dictum eſt, & ſi quis velit calumniis Nævii rem in biennium ductam fuiſſe, hoc quidem certe omnes fateri neceſſe eſt, poſt Idus Sept. quæ hoc anno, non quæ Sylla & Metello coſſ. anno inſequente fuerunt (ut Corradus res neſcio quas agens ſcripſit) hanc cauſam actam eſſe.

Quod vero & Corradus opinatur, & nonnemo affirmat, Quintium defenſum poſt Dictatorem Syllam, eo quod Cicero dicat, *Emiſti bona Sex. Alpheni L. Sylla Dictatore vendente*, leve admodum eſt. Cur enim in judicio privato hoc eloqui auſus non fuiſſet? aut quis præſtabit, ab Oratoribus omnia dicta vel eo modo acta fuiſſe, quo poſtea ſcripta ſunt & edita?

Sylla dictatore Cicero iterum ſe Moloni, qui legatus ad ſenatum de Rhodiorum præmiis venerat, operam dediſſe ait *in Bruto*, *c.* 90.

Hoc quoque tempore Cn. Pompejus, bello in Africa maximo confecto, victorem exercitum deportavit, ut ait Cicero *pro lege Manilia c.* 21. Intelligit autem bellum geſtum cum Domitio & Hierta, Numidiæ rege, quo de Oroſius *lib.* V. *c.* 21. atque ex Africa Pompejus adhuc eques triumphavit.

Miror autem Eutropium *lib.* V. *extr.* ſcribere, Pompejum tunc quartum & vigeſimum annum egiſſe, cum M. Tullii æqualis fuerit, ut ex Ciceronis Bruto, *c.* 68. & Velleio, *lib.* II. *cap.* 53. notum eſt, & nos ſupra admonuimus.

Eodem tempore L. Sylla Murenam ex Aſia revocavit, ut ait Cic. *in Maniliana*, *cap.* 3. Murena reverſus ampliſſime atque honeſtiſſime ex prætura triumphavit, *in Orat. pro Murena*, *c.* 7.

Anno Urbis 673, *Ciceronis* 27,

Conſules fuerunt.

L. CORNELIUS SYLLA FELIX II, Q. CÆCILIUS METELLUS PIUS.

Horum Conſulum meminit Cicero *Verrina* III. *c.* 50. & Gellius *lib.* XV. *c.* 28. ubi ſcribit, Ciceronem his conſulibus Sex. Roſcium parricidii reum defendiſſe. Et addit, Feneſtellæ errorem notatum fuiſse a Pediano, quod ſcripſiſset Ciceronem ſexto & vigeſimo ætatis anno pro Sex. Roſcio dixiſſe. Quem Feneſtellæ errorem Corradum alioſque viros doctos potius amplecti, quam Aſconii & Gellii auctoritatem ſequi, equidem miror: cum præſertim Quintilianus *lib.* XII. *c.* 6. ſcribat Ciceronem ſex & XX. annos natum pro Sex. Roſcio dixiſſe. Egit autem, opinor, hanc cauſam in principio anni. Nam, ut ex oratione ipſa intelligitur, *c.* 44. in lege de proſcriptione erat, ut anno ſuperiore ad Kal. Junias proſcriptiones venditioneſque fierent: Roſcius autem pater aliquot poſt menſes Romæ occiſus eſt: eaque res quatriduo ad Chryſogonum in caſtra Syllæ Volaterras (quod oppidum obſeſſum Sylla in deditionem accepit; *Livius lib.* LXXXIX.) de-

Digitized by Google

delata eſt. Bona Roſcii tanquam proſcripti ideoque occiſi, ut Plutarchus tradit, Sylla haſtæ ſubjecit; & Chryſogonus ejus libertus duobus millibus nummum emit, cum jam proſcriptionis mentio nulla fieret, cum etiam, qui antea metuerant, redirent, ac jam defunctos ſepe periculis arbitrarentur. Sed cum filius idemque heres Roſcii bona patris ita vendita eſſe ægre ferret, eaque ſexagies eſſe demonſtraret, Sylla coargui ſe graviter tulit, & Roſcii filii nomen opera Chryſogoni de parricidio deferendum curavit. Cum Roſcii patrocinium ob Syllæ metum nemo ſuſciperet, adoleſcens ab omnibus deſertus ad Cic. confugit: quem amici quodque ad rem defendendum cohortabantur, cum aliud ſplendidus aut præclarius gloriæ initium habere non poſſet. Cic. igitur adoleſcens contra L. Syllæ dominantis opes Sex. Roſcium Amerinum defendit, *lib.* II. *de Offic. c.* 14.

Defenſionis capita tria ſunt: in primo parricidii crimen falſo objectum fuiſſe Roſcio multis argumentis convincit: ſecundum eſt de audacia duorum Roſciorum, Capitonis & Magni, in quos crimen ita confert, ut eos multis ſuſpicionibus arguat: tertium eſt de Chryſogoni potentia, quam invidioſe inſectatur.

Victor in cauſa magna in admiratione fuit, ut Plutarchus ait. Ipſe vero *in Bruto*, *capit.* 90. ſic ſcribit: *Itaque prima cauſa publica pro Sex. Roſcio dicta tantum commendationis habuit, ut non ulla eſſet, quæ non noſtro digna patrocinio videretur.*

Roſcio contra Chryſogonum defenſo, Ciceronem Athenas receſſiſſe, atque inde poſt triennium Romam revertiſſe, *in Euſebii Chronico* ſcriptum eſt. Unde illud Caleni apud Dionem *lib.* XLVI. manaſſe videtur, Καίπερ τρία ἐν Ἀθήναις ἔτη κατατρίψας: quibus verbis ſignificat, M. Tullium eloquentiæ gratia triennium Athenis vixiſſe. Et certe ſi Roſcio defenſo ſtatim in Græciam profectus eſſet, quod Plutarchus quoque putavit, triennium ibi vixiſſet. Jam vero, cum ſecus ipſe *in Bruto*, *cap.* 19. ſcribat, nos etiam hæc temporibus aliter dividemus.

Mitylenas hoc tempore in Aſia expugnatas fuiſſe in Liviana epitoma *lib.* LXXXIX. ſcriptum eſt. Expugnavit eas M. Thermus: in qua expugnatione Julius Cæſar, auctore Suetonio, *in Cæſare cap.* 2. corona civica donatus eſt. Atque ita urbs & natura, & ſitu, & deſcriptione ædificiorum & pulchritudine, in primis nobilis, belli lege ac victoriæ jure pop. Rom. facta eſt; *Cic. or.* II. *contra Rullum*, *cap.* 56.

Anno Urbis 674, *Ciceronis*, 28,

Conſules fuerunt

P. SERVILIUS VATIA ISAURICUS, AP. CLAUDIUS PULCHER.

Hos Conſules in hunc annum Sylla contra voluntatem populi, qui ipſum creabat, renunciandos curavit, & Dictatura ſe abdicavit, *Appianus lib.* I. *Oroſius lib.* V. *capit.* 22. Ap. Claudius P. Clodii inimici Ciceronis pater fuit, unde *in orat. de Haruſp. Reſp. capit.* 5. P. Servilius collega patris ejus nominatur.

Hoc

Hoc tempore Cicero antequam in Græciam profectus ſuit, Arretinæ mulieris libertatem contra Cottam hominem diſertiſſimum defendit, Sylla adhuc vivo, ut ait *pro Cæcina*, *cap.* 33.

Erat eo tempore in Cicerone ſumma gracilitas & infirmitas corporis, procerum & tenue collum: qui habitus & quæ figura non procul a beſſe putatur a vitæ periculo, ſi accedit labor & laterum magna contentio. Eoque magis, ut ipſe *in Bruto*, *cap.* 91. ſcribit, hoc eos, quibus erat carus, commovebat, quod omnia ſine remiſſione, ſine varietate, vi ſumma vocis, & totius corporis contentione dicebat. Itaque cum eum & amici & medici hortarentur, ut cauſas agere deſiſteret; ipſe autem quodvis periculum adire quam a ſperata dicendi gloria diſcedere mallet, cenſeret tamen remiſſione & moderatione vocis, & commutato genere dicendi, ſe & periculum vitare poſſe, & temperatius dicere, ut conſuetudinem dicendi mutaret, eam ſibi cauſam in Græciam proficiſcendi fuiſſe ait *in Bruto*. Itaque eum eſſet biennium verſatus in cauſis, Roma eſt profectus hujus anni æſtate, ut ex ſequentibus cognoſcetur.

Cum veniſſet Athenas, ſex menſes cum Antiocho, veteris Academiæ nobiliſſimo & prudentiſsimo philoſopho, fuit: ſtudiumque philoſophiæ nunquam intermiſſum, a primaque adoleſcentia cultum & ſemper auctum, hoc rurſus ſummo auctore & doctore renovavit, ut ipſe *in Bruto* teſtatur. Ideoque *lib.* I. *de Nat. Deor. cap.* 3. Antiochum inter eos philoſophos numerat, a quibus inſtitutus fuit. De eodem *lib.* I. de Legibus, cap. 21. *Vir iſte fuit prudens, & acutus, & in ſuo genere perfectus, mihique, ut ſcis, familiaris*. Plutarchus quoque in *Cicerone* a nobis converſo ita ſcribit: *Cum Athenas veniſſet, Antiocho Aſcalonitæ operam dedit: ejuſque copia quidem & lepore dicendi delectabatur: ſed quæ ab ipſo in philoſophia novabantur, ea minime probabat. Jam enim Antiochus a nova Academia defecerat; & relicta Carneadis ſecta, commutatoque inſtituto, vel evidentia & ſenſibus victus, vel, ut nonnulli ajunt, ambitione & contentione cum Philonis & Cliotmachi diſcipulis adductus, Stoicorum decreta fere defendebat*. Antiochus igitur, ut Cicero *in Lucullo*, *cap.* 43. teſtatur, appellabatur quidem Academicus, ſed erat, ſi perpauca mutaviſſet, germaniſsimus Stoicus. Didicerat apud Philonem tandiu, ut conſtaret diutius didiciſſe neminem: & ſcripſerat de Academica ſecta acutiſſime, eamque non acrius accuſavit in ſenectute, quam antea defenſitaverat. Plura in *Lucullo* Ciceronis, & Plutarchi. Athenis Cicero Epicureos quoque, Phædrum & Zenonem, frequenter cum Attico audivit, ut ait *lib.* I. *de Finib. capit.* 5. Meminit *Tuſcul.* III. *cap.* 17. & *Acad.* 1. *extr.* Hic annus XX. eſt poſt M. Antonii & A. Poſtumii conſulatum: ad quem Lucullorum ædilitas a Plinio *lib.* VIII. *capit.* 7. refertur. Eam vero magnificentiſsimam fuiſſe *Cic. lib.* II. *de Officiis* ſcribit, *cap.* 16. Hac ego conjectura ductus, L. Luculli magiſtratus, quos Cic. initio *Luculli* recenſet, ita conſtituo, ut hoc anno ædilis, Bruto & Mamerco coſſ. prætor fuerit, ſequenti Africam obtinuerit, atque inde Octavio & Cotta

ta coſſ. ad conſulatus petitionem rediérit.

Anno Urbis 675, Ciceronis 29,

Conſules fuerunt

M. AIMILIUS LEPIDUS,
Q. LUTATIUS CATULUS.

His conſulibus Sylla in agro Cumaoo mortuus ac Romam perlatus cum magna pompa in campo Martio ſepultus eſt, quod præter cæteros *Appianus lib.* I. copioſe narrat. Primus autem e patriciis Corneliis Sylla igni voluit cremari; *lib. II. de Legibus c.* 22.

Poſt Syllæ mortem diſſenſio inter conſules orta eſt, cum Lepidus Syllæ acta reſcindere tentaret, & Catulus ei reliſteret. Vide Oroſium noſtrum *lib. V. capit.* 22. Hinc Cicero in Catil. III. cap. 10. *Diſſenſit M. Lepidus a clariſſimo & fortiſſimo viro Q. Catulo. Attulit non tam ipſius interitus reip. luctum quam cæterorum.*

Ubi vero M. Tullio de Syllæ morte Athenas allatum eſt, ut Plutarchus ſcribit, cum jam corpus ejus exercitationibus confirmatum meliore habitu eſſe cœpiſſet, & vox ita conformata eſſet, ut cum auditu ſuavis ac plena, tum ad corporis conſtitutionem moderate accommodata eſſet, motus & precibus literiſque amicorum, quæ Roma frequentes ad ipſum afferebantur, & cohortatione Antiochi, ut rempubl. capeſſeret, dicendi vim ceu inſtrumentum rurſus excoluit, civilemque facultatem excitavit.

Itaque primum, ut ipſe *in Bruto, cap.* 91. ſcribit, Athenis apud Demetrium Syrum, veterem & non ignobilem dicendi magiſtrum, ſtudioſe exercebatur. Poſt totam Aſiam peragravit cum ſummis oratoribus, quibuſcum exercebatur ipſis lubentibus: quorum erat princeps Menippus Stratoniceoſis, quem Plutarchus Menippum Carem nominat, Cic. cum tota Aſia illis temporibus diſertiſſimum fuiſſe judicat. Unde Strabo *lib.* XIV. Κἀνταῦθα δ' ἀνὴρ ἀξιόλογος γεγένηται ῥήτωρ, Μένιππος κατὰ τοὺς πατέρας ἡμῶν, Κατόκας ἐπικαλούμενος, ὃν μάλιστα ἐπαινεῖ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ῥητόρων, ὧν ἠκροάσατο, Κικέρων, ὥς φησιν ἔν τινι γραφῇ, αὐτοῦ συγκρίνων Ξενοκλεῖ καὶ τοῖς κατ' ἐκεῖνον ἀκμάζουσι. Id eſt, *Fuit ibi patrum noſtrorum memoria nobilis magiſter dicendi Menippus, cognomento Catocas: quem Cicero ex Aſiaticis oratoribus, quos audivit, maxime laudat, ut eſt in quodam ipſius libro: ubi eum cum Xenocle atque illius ætatis oratoribus comparat.*

De Xenocle Adramytteno, cui Cic. quoque operam dedit, idem Strabo *lib.* XIII. Erat cum Cicerone tum etiam Æſchylus Cnidius, aſſiduiſſime autem Dionyſius Magnes. Quibus non contentus, Rhodum venit, ſeque ad eundem, quem Romæ audiverat, Molonem applicavit, cum actorem in veris cauſis ſcriptoremque præſtantem, tum in notandis animadvertendiſque vitiis, & inſtituendo docendoque prudentiſſimum. Is dedit operam, ut nimis redundantem Oratorem noſtrum & ſuperfluentem juvenili quadam dicendi impunitate & licentia reprimeret, & quaſi extra ripas diffluentem coerceret, auctor ipſe *in Bruto*. De Apollonio Molone, inquit Plutarchus, traditum eſt memoriæ, eum Latinæ linguæ rudem

dem rogaſse Cic. ut Græce declamaret. In quo cum ideo illi obtemperaſſet, quod putaret, ſe ita melius corrigi poſse; cæteri omnes admiratione obſtupefacti, certatim de Cicerone, aliuſque alio glorioſius prædicabat. Apollonius neque orante Cicerone lætitiam præ ſe tulit, & cum peroraſset, defixus in cogitatione diu ſedit. Quod ubi Ciceronem ægre ferre ſenſit, hæc ejus vox erupit: Te quidem, M. Tulli, collaudo & admiror: ſed me Græcorum fortunæ miſeret, cum videam doctrinæ & eloquentiæ laudem, quæ ſola nobis reliqua erat, per te ad Romanos translatam eſse.

Rhodi Cicer. Poſidonium Philoſophum etiam audivit, ut Plutarchus ſcribit. Poſidonius enim cum eſset Apamienſis e Syria, Rhodi vixit, teſte Strabone *lib.* XIV. Hunc familiarem ſuum vocat Cic. *lib.* I. *de Finib. capit.* 2. Eundem *lib.* I. *de Nat. Deor. cap.* 3. inter eos numerat, a quibus in Philoſophia inſtitutus fuit. Præterea in libro *De Fato*, *c.* 3. ita ſcribit: *Quædam etiam Poſidonius (pace magiſtri dixerim) comminiſci videtur.*

Anno Urbis 675, *Ciceronis* 30,

Conſules fuerunt

D. JUNIUS BRUTUS, MAM. AIMILIUS LEPIDUS LIVIANUS.

Hos conſules ex interregno iniiſſe argumento eſt oratio Philippi *apud Salluſtium*, de quibus Cicero in Bruto, *cap.* 47. *Iiſdem fere temporibus D. Brutus, is qui conſul cum Mamerco fuit, homo & Græcis doctus literis & Latinis.* Mamerci Æmilii Lepidi conſulis meminit Valerius *lib.* VII. *capit.* 7. Hoc anno, cum duo conſules clariſsimi fortiſsimique eſsent, Pompejus adhuc eques contra Sertorium ad bellum maximum formidoloſiſsimumque, ſuaſu L. Philippi, pro conſule miſsus eſt. Quo quidem tempore, cum eſset nonnemo in Senatu, qui diceret, non oportere mitti hominem privatum pro conſule, Philippus dixiſse dicitur, Non ſe illum ſua ſententia pro conſule, ſed pro conſulibus mittere. *Cicero in Maniliana*, *c.* 21. Idem, Philipp. XI. cap. 8. *Pompejo Sertorianum bellum a Senatu privato datum eſt: cum L. Philippus pro conſulibus ſe eum mittere dixit, non pro conſule.* Scribit idem Plutarchus *in Pompejo*. Comparato exercitu, hoſtes in cervicibus jam Italiæ agentes ab Alpibus in Hiſpaniam ſubmovit, Galliamque recepit; ut ipſe *apud Salluſtium*, *Fragm. lib.* III. *Hiſtor.* ad Senatum ſcribit. Unde Cicero *in Maniliana*, *c.* 11. ait, Pompejum per Galliam legionibus Romanis in Hiſpaniam iter Gallorum internecione patefeciſse.

Hoc quoque anno M. Tullius ſe recepit e Græcia biennio poſt quam eo profectus erat, non modo exercitatior, ſed prope mutatus. Nam & contentio nimia vocis reſederat, & quaſi deferbuerat oratio, lateribuſque vires & corporis mediocris habitus acceſserat, ut ipſe *in Bruto* teſtatur, *c.* 91.

Cum autem Cicero, auctore Plutarcho, magna ſpe erectus, ad remp. ſummo ſtudio raperetur, ardor ejus oraculo quodam repreſsus eſt. Nam cum Delphos profectus Apollinem conſuluiſset, quanam via ad ſummam glo-

Digitized by Google

gloriam pervenire poſset , oraculum editum eſt, Suam naturam, non multitudinis opinionem ducem vitæ ſequeretur : Quapropter Romam reverſus primo timide vixit, & dubitanter ad honores acceſsit, nec ullo in numero habitus , ſed Græculus atque otioſus appellatus fuit : quæ nomina infimis & ſordidis hominibus in promptu eſse atque in ore conſueverunt.

Ut vero & innata honorum cupiditate ductus , & patris atque amicorum cohortatione incitatus , ſe totum patrociniis tradidit , non jam pedetentim principem locum petiit , ſed ſtatim eluxit, cæteriſque oratoribus longe præſtitit . Hactenus Plutarchus , ut a me ante annos octo converſus fuit, ubi quod Græculum atque otioſum dixi , qui Plutarcho eſt Γραικὸς καὶ σχολαστικὸς, ſecutus ſum auctoritatem noſtri oratoris , qui *pro Sextio*, *c.* 51. *Græculum*, inquit, *ſe atque otioſum putari voluit : ſtudio literarum ſe ſubito dedit*. Solent autem Romani iſti appellatione Græci probri loco , cum ignobilitatem objiciunt, ut *Zonaras* ſcribit.

Anno Urbis 677, *Ciceronis* 31,

Conſules fuerunt

CN. OCTAVIUS , C. SCRIBONIUS CURIO.

De his Cicero in Bruto , cap. 60. *Cn. Sicinius , cum tribunus pl. Curionem & Octavium conſules produxiſſet , Curioque multa dixiſſet , ſedente Cn. Octavio collega , qui devinctus erat faſciis , & multis medicamentis propter dolorem artuum delibutus : Nunquam* , inquit , *Octavi , collegæ tuo gratiam referes ; qui niſi ſe ſuo more jactaviſſet , hodie te iſtic muſcæ comediſſent*.

Videntur autem conſules a Sicinio producti fuiſse, cum id egit , ut tribunitia poteſtas populo redderetur. *Aſconius in Divinat. in Verrem*, *cap.* 3. Cn. Octavium M. filium optimum atque humaniſsimum virum , familiarem ſuum , nominat *Cic. lib.* II. *de Finib. c.* 28.

His conſulibus Cicero , ut ipſe in eodem *Bruto* , *c.* 92. oſtendit , cum unum annum reverſus ex Aſia cauſas nobiles egiſset, quæſturam petiit, C. Cotta , qui anno inſequenti conſul fuit, conſulatum, Hortenſius ædilitatem peteret, Quæſtoris comitiis, quæ Tributa fuiſse *epiſt.* 31. *lib.* VII. *Famil.* cognoſcitur , Cicero quæſtor in primis cunctis ſuffragiis eſt factus ; *in Orat. in Piſonem* , *cap.* 1. Idem , *Verrina* VII. *c.* 14. ait , ſe ita quæſtorem factum fuiſse, ut ſibi honorem illum tum non ſolum datum , ſed etiam creditum ac commiſsum putaret.

In cauſis iis , quas Cicero ex Aſia reverſus ante quæſturam egit , numero orationem pro Q. Roſcio Comœdo : id quod propoſita conſtitutione cauſæ planum faciam . Res igitur , ut ex orationis fragmento colligitur, ita ſe habet.

C. Fannius Chærea ſervum ſuum Panurgum communem cum Roſcio ea lege fecit , ut is a Roſcio arte hiſtrionica inſtitueretur , quæſtuſque inter eos communis eſset . Inſtitutum artificio comico Panurgum Q. Flavius Tarquinienſis quidam interfecit . In hanc rem Fannius cognitor a Roſcio datus fuit , qui Flavium judicio *DAMNI INJURIA DATI* Roſcii nomine perſequeretur , non

non ſecus atque ſi res ſua eſset. Lite conteſtata Roſcius ſine Faonio cum Flavio decidit H.S. centum millibus. Deinde C. Piſone teſte & arbitro, Roſcius Fanoio pro opera, pro labore, quod cognitor ſuiſset, quod vadimoola obiiſset, certam pecuniam dedit hac conditione, ut ſi quid Faonius pro ſua parte ſervi ioteremti a Flavio exegiſset, partem. ejus dimidiam Roſcio diſsolveret. Poſt triennium Fannius, qui diceret ſe a Flavio nihil abſtuliſse, Roſcium cum eo de tota re pro ſocietate deciſiſse, Roſcium in jus vocavit,. & H-S. quinquaginta millia, dimidiam ſcilicet partem ejus pecuniæ, quam Roſcius a Flavio abſtulerat, petiit, & ſponſione Roſcium laceſsivit, Ni ſibi ille H-S 1000. deberet. Datus igitur judex a Prætore fuit C. Piſo cum hac formula, Si paret Roſcium Faonio H-S. 1000. debere. Quod Cic. enumeratiooe cauſarum debitionis falſum eſse docet: neque ſocietatis nomine quidquam a Roſcio peti poſse probat.

Corradus Ciceronem hanc cauſam egiſse Cn. Pompejo & M. Craſso coſs. anno poſt hunc ſexto inde putat, quod tum C. Piſo prætor fuerit. Sed fallitur,. qui ex judice privato prætorem facit.

Falluntur quoque illi, qui Roſcium Comœdum ante Amerinum defenſum iude putant,. quod poſt Amerini defenſionem Cicero in Græciam ſtatim fuerit profectus. Hoc tempore Q. Roſcium fuiſse defenſum ex oratione, *c.* 12. *&* 13. cognoſcitur, in qua Roſcium Syllano tempore Flavio deciḍiſse, & quadriennio poſt cauſam actam eſse, aperte ſignificatur.

Hoc anno in Hiſpania adverſus Sertorium acerrima illa prælia & maxima, Sucrooeoſe & Durienſe, commiſsa ſunt, quorum meminit Cicero *pro Balbo*, *cap.* 2. Tu vide Plutarchum *in Pompejo*.

Anno Urbis 678, Ciceronis 32.

Conſules fuerunt

L. OCTAVIUS, C. AURELIUS COTTA.

De his Cicero in Verrem III. cap. *Cum L. Octavius, C. Aurelius coſſ. ædes ſacras locaviſſent, neque potuiſſent omnia ſarta tecta exigere, neque ii prætores, quibus erat negotium datum, C. Sacerdos, M. Cæſius: factum eſt S. C. quibus de ſartis tectis cognitum & judicatum non eſſet, uti C. Verres, P. Cælius prætores cognoſcerent & judicarent.* Ubi vides, C. Sacerdotem, cui Verres in prætura urbana & Sicilienſi ſucceſſit, hoc anno prætorem urbanum fuiſſe: qui cum ſequenti Siciliam obtinuerit;. & Cicero ante eum Quæſtor in Sicilia fuerit, prætore Sex. Peducæo, ſuſpicionem Corradi,. qui Ciceronem hoc anno Quæſtorem urbanum & inſequenti in Sicilia fuiſſe putavit, falſam eſſe omnes vident.

Hic eſt igitur Sicilienſis annus, qui M. Tullium quæſtorem excepit, ut ipſe *in Bruto*, ſcribit, *capit.* 92. Cum autem bini quæſtores in Sicilia ſingulis prætoribus eſſent, Lilybætanus & Syracuſanus: Cicero Lilybætanus quæſtor fuit, ut Aſconius ſcribit, & Cicero ipſe *pro Plancio*, *cap.* 26. oſtendit. Idem Aſconius ſcribit, Ciceronem quæſtorem in Sicilia fuiſſe prætore Sex. Peducæo. Ipſe vero

in

ni orat. poſt Reditum in Senatu ait, *cap.* 8. ſe patri M. Curtil quæſtorem fuiſſe. Accidebat autem ſæpe, ut unus quæſtor duorum prætorum eſſet, ut Gruchius *lib.* II. *de Comitiis* docet. De Quæſtura Ciceronis Plutarchus ita ſcribit: *Quæſtor creatus & ſortitus provinciam Siciliam, cum in difficultate annonæ atque inopia rei frumentariæ magnus frumenti numerus Romam eſſet mittendus, Siculos initio offendit: poſt, ubi diligentiam, juſtitiam & comitatem ejus experti fuerunt, majores illi honores quam ulli unquam prætori tribuerunt.* De eadem ipſe in oratione pro Plancio, cap. 26. *Non vereor, ne quis audeat dicere, ullius in Sicilia quæſturam aut gratiorem aut clariorem fuiſſe. Frumenti in ſumma caritate maximum numerum miſeram: negotiatoribus juſtus, municipibus liberalis, ſociis abſtinens, omnibus eram viſus in omni officio diligentiſſimus, excogitati quidam erant a Siculis honores inauditi.* Et in Verr. VII. cap. 14. *Sic obtinui quæſturam in provincia Sicilia, ut omnium oculos in me unum conjectos arbitrarer: at me quæſturamque meam quaſi in aliquo orbis terræ theatro verſari exiſtimarem: ut omnia ſemper, quæ jucunda videntur eſſe, non modo his extraordinariis cupiditatibus, ſed etiam ipſi naturæ ac neceſſitati denegarem.* Idem *Verrina* II. ait, *capit.* 12. Siculos in quæſtura ſuæ innocentiæ abſtinentiæque periculum feciſſe.

Eo tempore, ut Plutarchus ſcribit, multi Romani adoleſcentes, claris parentibus atque honeſto loco nati, apud Siciliæ prætorem accuſati ſunt intemperantiæ & neglectæ diſciplinæ militaris, quos Cicero magna commendatione defendit & conſervavit.

Anno Urbis 679, Ciceronis 33,

Conſules fuerunt

L. LICINIUS LUCULLUS,
M. AURELIUS COTTA.

His Conſulibus Cicero, annuo munere quæſturæ expleto, e Sicilia provincia deceſſit. Habuit tum orationem Lilybæi, in qua Siculis multa benigne promiſit, ut Aſconius *in Argum. Verr.* I. ſcribit. Decedebat autem ea ſpe, ut ſibi populum Rom. ultro omnia delaturum putaret. Ac cum caſu diebus iis itineris faciendi cauſa Puteolos forte veniſſet, concidit pene, cum ex eo quidam quæſiſſet, quo die Roma exiſſet, & numquid in ea eſſet novi, quod ipſe *pro Plancio* narrat, *cap.* 26. & Plutarchus *in vita* ſcribit. Cum e Sicilia ſe recepiſſet, jam videbatur facultas illa dicendi eſſe perfecta, & habere maturitatem quandam ſuam, ut ait *in Bruto*, *cap.* 92.

Fuit hoc anno Tribunus pleb. L. Quintius, homo maxime popularis & ad inflammandos animos multitudinis accommodatus: qui conciones quotidie ſeditioſas & turbulentas habebat. *Cicero pro Cluentio*, *cap.* 28. 29. 34. & 37.

Hunc, acta Syllæ reſcindere ac reipublicæ ſtatum movere & perturbare conantem, Lucullus conſul ab incepto deduxit, auctore Plutarcho *in Lucullo*. Hinc Macer apud Salluſtium, Fragm. lib. III. Hiſt. *Lucullus quantis animis ierit in L. Quintium, vidiſtis.* Idem Quintius patronus fuit Oppianici, qui hoc anno, Verre prætore urbano, condemnatus eſt. *Cicero pro Cluentio*, *cap.* 33. &

33. & *Aſconius in Verrin.* II. *capit.* 1. & 10. Verrem his conſulibus prætorem urbanum fuiſſe cognoſcitur etiam Verrina VII. cap. 13. ubi Cicero inquit: *Nemo tam ruſticanus homo L. Lucullo & M. Cotta coſſ. Romam ex ullo municipio vadimonii cauſa venit, quin ſciret, jura omnia populi Romani nutu atque arbitrio Chelidonis meretriculæ gubernari.*

Hoc etiam tempore M. Antonius gratia Cottæ conſulis & Cethegi factione in ſenatu, curationem nactus totius oræ maritimæ, Siciliam & provincias omnes depopulatus eſt; & ad extremum inferens Cretenſibus bellum, re male geſta, morbo interiit; *Aſconius in Verr. cap.* 3. *Livius lib.* XCVII. *Florus lib.* III. *capit.* 7. Meminit Vellejus *lib.* II. *capit.* 31. & Cicero *Verr.* IV. *cap.* 13. ubi M. Antonii infinitum imperium dicit. Hic Antonius pater fuit M. Antonii Triumviri, qui in Plutarchi *Antonio* κρητικὸς mendoſe pro Κρητικὸς nominatur.

Tum quoque Metellus & Pompejus in Hiſpania ab obſidione Calagurii oppidi depulſi, coacti fuerunt diverſas regiones petere, Metellus ulteriorem Hiſpaniam, Pompejus Galliam, auctore Livio *lib.* XCIII. Itaque tum exercitus Pompeji hiemavit in Gallia, cum M. Fontejus prætor eam provinciam obtineret, ut Cicero *pro Fontejo* oſtendit, *cap.* 3.

Anno Urbis 680, Ciceronis 34.

Conſules fuerunt

M. TERENTIUS VARRO LUCULLUS, C. CASSIUS VARUS.

De his Cicero pro Cluentio, cap. 49. *Sed quæro a vobis, num iſtam legem ex iſto S. C. L. Lucullus conſul, homo ſapientiſſimus, tulerit? num anno poſt M. Lucullus & C. Caſſius?* Eoſdem *Verrina* III. *cap.* 23. M. Terentium & C. Caſſium nominat, a quibus lex frumentaria Terentia & Caſſia lata fuit, de qua Cicero *Verrina* V. *cap.* 70. & VII. *capit.* 21. Fuit enim M. Lucullus, frater L. Luculli, in Terentiorum familiam adoptatus. Eidem Macedoniam eveniſse Eutropius lib. VI. ſcribit, *cap.* 6. Hinc Cicero in Verr. IV. cap. 8. *Dixit hoc idem M. Lucullus, ſe de his Dionis incommodis pro hoſpitio, quod ſibi cum eo eſſet, jam ante cognoſſe. Quid? Lucullus, qui tum in Macedonia fuit, melius hæc cognovit quam tu, Hortenſi, qui Romæ fuiſti?*

Hoc anno bellum in Italia a gladiatoribus, duce Spartaco, excitatum eſt, quod Cicero in Maniliana, *cap.* 10. Servile vocat: de quo ſcripſi *in ult. cap. lib.* V. *Oroſii*. Eodem tempore L. Lucullus, qui conſul anno ſuperiore contra Mithridatem profectus erat, ad Cyzicum urbem exercitum ejus fame ferroque delevit, *auctore Livio lib.* XCV. Nam cum totius impetus belli ad Cyzicenorum mœnia conſtitiſset, eamque urbem ſibi Mithridates Aſiæ januam fore putaviſset, qua effracta, & revulſa

tota

tota pateret provincia ; perfecta ab Lucullo hæc ſunt omnia , ut urbs fideliſſimorum ſociorum defenderetur, ut omnes copiæ regis diuturnitate obſidionis conſumerentur , ait Cicero *pro Murena*, *cap.* 15. Eandem rem *pro lege Manilia*, *cap.* 8. & *pro Archia*, *cap.* 9. commemorat.

Anno Urbis 681, *Ciceronis* 35,

Conſules fuerunt

L. GELLIUS POPLICOLA , CN. CORNELIUS LENTULUS CLODIANUS.

De his Cicero in Ver. IV. cap, 39. *Itaque in Senatu continuo Cn. Lentulus & L. Gellius Lucullus* (impreſſi libri Ciceronis mendoſe habent , cum, *L. Gellius* in vetuſtis recte legatur) *Conſules faciunt mentionem, placere ſtatui, ſi Patribus conſcriptis videretur, ne abſentes homines in provinciis rei fierent rerum capitalium.* Iidem in orat. *pro Balbo* aliquoties nominantur. In quarta vero in Verrem , *cap.* 41. M. Lollium Palicanum Tribunum pleb. hoc anno fuiſſe cognoſcimus. Quem laboraſſe, ut Tribunitia poteſtas populo reſtitueretur, Aſconius *in Verrinam* I. *cap.* 3. ſcribit. De eodem Cicero in Bruto , cap. 62. *Aptior* , inquit , *etiam Palicanus auribus imperitorum.*

Hoc anno Lucullus Mitaridatem in Pontum perſecutus , eum legionibus Romanis patefecit , qui ante pop. Rom. ex omni aditu clauſus fuerat , ut ait Cicero *pro lege Manilia*, *cap.* 8. & *pro Archia*, *cap.* 9.

Anno Urbis 682, *Ciceronis* 36,

Conſules fuerunt

CN. AUFIDIUS ORESTES , P. CORNELIUS LENTULUS SURA.

Oreſtes gentis Aureliæ cognomen eſt : ſed hic Oreſtes a Cn. Aufidio adoptatus , ut Cicero *pro Domo* ait, *cap.* 13. Cn. Aufidius Oreſtes dictus fuit . Cn. Oreſtem , cum Tribunus pleb. eſſe non potuiſſet , conſulem factum ait Cicero *pro Plancio* , *cap.* 21. Idem prætor urbanus fuit anno urbis DCLXXVI. ut ex *Valerio lib.* VII. *cap.* 7. apparet . P. Lentulus cum Catilina conjuravit , atque a Cicerone Conſule in carcere ſtrangulatus fuit, ut inferius dicemus.

Unde Suræ cognomen invenerit , Plutarchus in Cicerone hoc modo exponit : *Cum Syllanis temporibus quæſtor magnam vim pecuniæ publicæ conſumpſiſſet atque perdidiſſet , Sylla id ægre ferens , rationem ab eo in Senatu exegit . Tum ille negligenter & cum contemptu progreſſus, rationem ſe redditurum negavit , ſuram autem præbiturum , ita ut pueri conſueſſent , cum in pilæ luſione deliquiſſent . Hinc Sura cognominatus fuit . Sura enim Romanis eſt ea , quæ Græcis κνήμη dicitur.* Hactenus Plutarchus.

Bellum ſervile jam tertium annum cum Spartaco gerebatur , cum M. Craſſo prætori id manatum & ſex menſibus confectum fuit; ut Appianus *lib.* I. extremo ſcribit . Itaque Craſſo tum permiſſum Plutarchus ait , ut ovans urbem iniret . Hinc Cicero in Piſonem cap. 24.

Craſſe, pudet me tui. Quid eſt, quod confecto formidoloſiſſimo bello coronam illam lauream tibi tantopere decerni volueris a ſenatu? Exercitum eodem tempore ex Hiſpania in Italiam Pompejus reduxit, & quinque millia fugitivorum, qui e prælio aufugerant, interfecit, atque ad ſenatum, auctore Plutarcho, ſcripſit, Craſſum acie gladiatores fudiſſe, ſe bellum radicitus ſuſtuliſſe. Hinc Cicero *in Maniliana*, *cap.* 11. *Teſtis eſt iterum & ſæpius Italia, quæ cum ſervili bello tetro periculoſoque premeretur, ab hoc auxilium abſente expetivit: quod bellum expectatione Pompeii attenuatum atque imminutum eſt, adventu ſublatum ac ſepultum.*

Hujus belli confecti gloriam Cicero *pro Sextio cap.* 31. quoque ad Pompejum his verbis transfert: *Qui etiam ſervitia virtute victoriaque domuiſſet.* Ultimo hujus anni die, pridie quam conſulatum iniret, Pompejus etiamnum eques Romanus ex Hiſpania procoſ. triumphavit, ut Vellejus *lib.* II. *cap.* 39. ſcribit. De quo triumpho Cicero pro lege Manilia, *cap.* 21. *Quid tam incredibile quam ut iterum eques Romanus ex Senatusconſulto triumpharet?*

Anno Urbis 683, Ciceronis 37,

Conſules fuerunt

M. LICINIUS CRASSUS, CN. POMPEJUS MAGNUS.

Pompejum ex S. C. legibus ſolutum, conſulem ante factum, quam ullum alium magiſtratum per leges capere licuiſſet, Cicero *in Maniliana* teſtatur *cap.* 21. Numerus de ætate Pompeii *apud Appianum*, mendo caret: reſpicit enim tempus anni ſuperioris, quo Pompejus ante natalem ſuum conſulatum petivit.

M. Tullius jam poſt quæſturam in plurimis cauſis, & in principibus patronis quinquennium fere verſatus erat, ut ipſe *in Bruto* ſcribit, *cap.* 92. fuitque in admiratione, quod ab iis, quorum cauſas agebat, nulla dona aut munera, *auctore Plutarcho*, accipiebat. In iis cauſis fortaſſe fuerunt M. Tullii & L. Vareni, quas Cic. ſcriptas ediſſe teſtimonio Quintiliani & Priſciani cognoſcitur.

In primis autem, ut *Plutarchus* ait, Cic. enituit, cum C. Verrem hoc anno in judicium vocavit. Nam in patrocinio Sicilienſi maxime in certamen venit deſignatus Ædilis, cum deſignato conſule Hortenſio, quod ipſe *in Bruto* ſcribit.

Tenuerat Verres prætura Siciliam provinciam per triennium, atque in ea fuerat libidinoſe, avare, crudeliterque verſatus. Quare, cum tandem hoc anno L. Metellus ei ſuccederet, repetundarum reus a Siculis poſtulatus eſt: qui omnes, præter Syracuſanos & Mamertinos, M. Tullium, illo tempore florentem defenſionibus amicorum, ad accuſandum deſcendere compulerunt, jampridem illis neceſſitudine copulatum, quod quæſtor in Sicilia fuiſſet, & decedens multa iis benigne promiſiſſet, ut Aſconius ait, *in Argum. Verr.* I.

Natus jam erat Cicero annos XXXVI. quod tempus legitimum erat ædilitatis petendæ. Certe P. Scipio Africanus minor, cum annos natus XXXVI. ædilitatem peteret, conſul a populo dictus eſt; *Livius lib.* L. *Vellejus l.* I. *cap.* 12. Ædilitatem igitur ſuo anno petens Cicero, prior deſignatus eſt cunctis ſuf-

ſuffragiis populi, *in orat. in Piſonem cap.* 1.

Suſcepto patrocinio Sicilienſi, extitit Q. Cæcilius Niger, domo Siculus, ut Aſconius ſcribit; Plutarchus ait hominem libertinum fuiſſe & Judaicæ religioni obnoxium. Unde Cicero in eum dixit, *Quid Judæo cum Verre?* Romani autem porcum non caſtratum Verrem nominant. In Plutarchi libris, in quibus legitur, Βέῤῥην οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἐκτετμημένον χοῖρον καλοῦσι, negatio deeſt & reſtitui debet, τὸν μὴ ἐκτετμημένον. Alioqui falſum eſſet, quod Plutarchus ſcribit, idque duos interpretes viros doctiſſimos non animadvertiſſe miror.

Cæcilius igitur contendebat, ſe potius accuſatorem conſtitui oportere, has afferens cauſas; unam, quod a Verre læſus, jure illi inimicus eſſet; alteram, quod cum quæſtor ejus fuiſſet, crimina ſciret: tertiam, quod Siculus pro Siculis ageret. Hinc, quia in publicis quæſtionibus, ut eſt *lib.* I. *ad Herennium*, *cap.* 12. legibus cavetur, ut ante, ſi reo commodum ſit, judicium de accuſatore fiat, utrum illi liceat accuſare, necne, divinatio accuſatorum Ciceronis & Cæcilii facta eſt.

Tum Cicero primam Verrinam de accuſatore conſtituendo dixit, in qua hac uſus eſt diviſione: ſpectandum, a quo maxime agi velint ii, quorum de ultione quæritur, a quo minime velit is, qui accuſatur: auctor Quintilianus *lib.* VII. *cap.* 5.

Victo Cæcilio, & accuſatione ad ſe delata Cicero, cum inquiſitionis tempus in Siciliam poſtulaſſet dies CX. & cum L. Tullio fratre patruele totam provinciam colligendis literis in Verrem & denuntiandis teſtimoniis peragraſſet diebus quinquaginta: Romam reverſus, cum videret id agi ut a M'. Glabrione prætore, & ab iis judicibus, qui tunc erant, ad alium annum aliumque prætorem res tota tranſiret, eriperetur que ſibi reus, patrocinio Hortenſii ac Metelli, qui tunc Conſules futuri erant, hoc commentus eſt rationis, ut orationem longam prætermitteret, neque in criminibus declamatione cumulandis tempus abſumeret, ſed tantummodo citaret teſtes ad unumquodque crimen expoſitum, & eos Hortenſio interrogandos daret, inquit Aſconius *in Argum. Verr.* II. Unde Quintilianus lib. VI. cap. 6. *Cicero ſummo conſilio videtur in Verrem vel contrahere tempora dicendi maluiſſe, quam in eum annum, quo erat Q. Hortenſius conſul futurus, incidere.*

Conſilium ſuum ipſe Cicero *Verrina* II. copioſe exponit; quæ præterea exhortationem continet judicum ad vere judicandum: minæ quoque in adverſarios diriguntur, omnia tentantes ad corrumpendum judicium. Qua oratione ipſe *Verrina* III. *cap.* 7. hoc ſe aſſecutum fuiſse ait, ut una hora, qua cœpit dicere, reo ſpem judicii corrumpendi præcideret. Primo autem die magno teſtium numero citato, alter dies amicis Verris & defenſoribus non modo ſpem victoriæ, ſed etiam voluntatem defenſionis abſtulit. Nam, ut *Aſconius* ſcribit, arte Ciceronis ita eſt fatigatus Hortenſius, ut nihil, contra quod diceret, inveniret. Itaque *nobis*, ait Cicero in Oratore cap. 37. *pro familiari reo ſummus orator non reſpondit Hortenſius.* Dicendi enim facultatem Cicero Hortenſio nullam dedit, nihil ipſe dicendo, ait Aſconius. Et Plutar-

chus, *τηνῦν εἷλε, ὐκ εἰπὼν, ἀλλ' ἐξ αὐτῦ τρόπον τινὰ τῦ μὴ εἰπεῖν*, ubi aliquando *ἐξ αὐτῦ* corruptum eſse, atque pro eo *ἀξελών* commodius legi poſse putavi. Sed Adrianus Turnebus (cujus nomen, ut magiſtri de me optime meriti, mihi nunquam niſi honoris cauſa uſurpandum eſt) anno ſuperiore literis ſignificavit, *τρόπον τινὰ ἐξ αὐτῦ τῦ μὴ εἰπεῖν*, eſse quodam modo abdicata eloquentia.

Hæc prima actio, cujus quaſi procemium tantum literis mandatum eſt, quæ Verrina ſecunda numeratur, novem diebus tranſacta eſt. *Verrina* III. Eaque Verres convictus, ſua ſponte in exilium deceſſit; *Aſco. nius*. In quo exilio illum conſenuiſſe, donec a Triumviris poſt Cic. mortem proſcriptus periit, auctor eſt Lactantius *lib.* II. *cap.* 4. & Seneca *in Suaſoriis lib.* I.

Proſcriptum Verrem ab Antonio traditur, quod Corinthiis ſe ei ceſſurum negaviſset. *Plin. lib.* XXXIV. *cap.* 2.

Reliquas Verrinas quinque Cicero non dixit: ſed, cum vellet omnem vim & rationem accuſandi in uno reo oſtendere, quinque hos libros domi ſcriptos edidit: quos pro qualitate criminum dividens, anteactis unum dedit; crimini repetundarum quatuor; unum de jure dicendo, alterum de re frumentaria, tertium de ſignis, quartum de ſuppliciis. *Aſconius*.

Hi ſunt quinque contra Verrem ſecundæ actionis libri, de quibus Fabius *lib.* XI. *cap.* 2. & Tacitus *in Dialogo de Oratoribus*, *cap.* 20. Cicero etiam *in oratore*, *cap.* 62. Verrinam ſextam *quartam accuſationis* appellat.

Itaque in primo accuſationis libro, quæ eſt Verrina tertia, Cicero anteacta, id eſt ea crimina, quæ Verres ante præturam Siciliensem in quæſtura, legatione, & prætura urbana commiſit, exponit.

In ſecundo Accuſationis libro, quæ eſt Verrina quarta, explicantur crimina in Sicilia, in jure dicendo, commiſsa.

Tertius liber eſt de frumenti criminibus, eaque oratio *frumentaria* a veteribus Grammaticis nominatur.

Quartus liber, ſeu Verrina ſexta, eſt de ſignis. Quintus & ultimus de ſuppliciis.

Verre damnato, ut Plutarchus tradit, cum Cicero litem ei tricies H.S. æſtimaſset, male audivit, quaſi pecunia accepta, de multa remiſiſſet. Apud Plutarchum *ἑβδομήκοντα πέντε μυριάδες* eſt tricies ſeſtertium: ſiquidem *εἴκοσι πέντε μυριάδες* eſt decies H.S. ut idem in Antonio teſtatur. Verum Budæus *in libris de Aſſe & in Commentariis*, cenſet in Plutarchi libris verbum *τριακοσίων* aut aliud deeſse. Seſtertium quadringenties a Verre tantum repetitum eſse Aſconius ſcribit.

His coſs. tribuniciam poteſtatem reſtitutam eſse, Salluſtius *in Catil. cap.* 38. ſcribit. Idem eſt in Liv. epitoma *lib.* XCVII. apud Vellejum *lib.* II. *cap.* 30. & Plutarchum *in Pompejo*. Hinc Q. Cicero lib. III. de Legib. ait, cap. 9. *Pompejum noſtrum cæteris rebus omnibus ſemper ampliſſimis ſummiſque effero laudibus: de tribunicia poteſtate taceo: nec enim reprehendere libet, nec laudare poſſum.*

Poſt judicia a Sylla conſtituta, ſenatus jam ex lege Cornelia per decem annos turpiter judicaverat, ita ut judiciorum levitate ordo quo-

que

que alius ad res judicandas poſtularetur.

Hoc igitur anno L. Aurelius Cotta Prætor legem ad populum tulit, ut ſenatores cum equitibus & tribunis ærariis judicarent, *Cicero*, *Verrina* I. *cap.* 3. *&* *Aſconius in eandem*. *Livius lib.* XCVII. *&* *Vellejus* II. *cap.* 32.

Eodem anno Cenſores fuerunt Gellius Poplicola & C. Cornelius Lentulus, de quibus Cicero *pro Cluentio*, *cap.* 42. Lentuli cenſoris meminit etiam *Verrina* VII. *cap.* 7. *pro Flacco*, *cap.* 19. *&* *pro Domo*, *cap.* 47.

Anno Urbis 684, *Ciceronis* 38,

Conſules fuerunt

Q. HORTENSIUS, Q. CÆCILIUS METELLUS CRETICUS.

De his conſulibus Cicero pro Cluentio capit. 64. *Tum interim Hortenſio*, *Metello coſſ. ut hunc Oppianicum alium agentem ac nihil ejuſmodi cogitantem ad hanc accuſationem detraheret*, *invito deſpondit ei filiam ſuam*.

Hoc anno Cicero ædilis curulis fuit. Ædiles autem *ἀφ' ἑνός ὧν πράττουσιν ἔργων*, *ἱερῶν τόπων ἐπιμεληταὶ καλοῦνται*, id eſt, ab una parte ſui muneris quaſi curatores ædium dicti ſunt, *Dionyſius Halicarnaſſeus lib.* VI. ubi addit eos a Græcis *ἀγορανόμους* dici, quod magnam illis parrem ſimiles ſunt. De ædilitate ſua Cicero, *Verrina* VII. *c.* 47. ita ſcribit: *Nunc ſum deſignatus ædilis: habeo rationem*, *quid a populo Romano acceperim: mihi ludos ſanctiſſimos maxima cum cæremonia Cereri*, *Libero*, *Liberæque faciendos: mihi Floram matrem populo plebique Rom. ludorum celebritate placandam: mihi ludos antiquiſſimos*, *qui primi Romani ſunt nominati*, *maxima cum dignitate ac religione Jovi*, *Junoni*, *Minervæque eſſe faciendos: mihi ſacrarum ædium procurationem*, *mihi totam urbem tuendam eſſe commiſſam: ob earum rerum laborem & ſollicitudinem fructus illos datos*, *antiquiorem in ſenatu ſententiæ dicendæ locum*, *togam prætextam*, *ſellam curulem*, *jus imaginis ad memoriam poſteritatemque prodendam*.

Hinc etiam *pro Murena*, *cap.* 19. ſe ædilem trinos ludos feciſse, ait. Idem *lib.* II. *de Officiis*, *capit.* 17. pro amplitudine honorum, quos cunctis ſuffragiis adeptus eſset ſuo anno, exiguum ſumptum ædilitatis ſuæ fuiſse tradit.

Advexerunt tum & attulerunt Siculi multa ex inſula ad Ciceronem ædilem, quorum ille nihil in ſuum quæſtum contulit: tantum liberalitate hominum ad annonam levandam uſus eſt, auctore Plutarcho. Collega Ciceronis in ædilitate fuit M. Cæſonius, ut ipſe *Verrina* II. *cap.* 10. & Aſconius *in eum locum* teſtantur. Scio Paulum Manutium *in Aſconium* ſcribere, hunc magiſtratum cum Tullio non Cæſonium, ſed C. Antonium geſſiſſe. Verum unde id didicerit equidem ignoro.

Hoc anno Lucullus urbem ex Tigranis regno cepit, cujus meminit *in Maniliana* Cicero, *capit.* 9. Cum enim pridie Nonas Octobris magnum numerum hoſtium exigua manu ad Tigranocertam vicifset, deinde urbem cepit. *Plutarchus in Lucullo*; *Dio lib.* XXXV. Eodem anno M. Pupius Piſo de Hiſpanis triumphavit;

vit ; *Cicero in Piſon. cap.* 26. & *Aſconius*. His quoque conſulibus templum Jovis in Capitolio , quod incendio conſumptum ac refectum erat , a Q. Catulo dedicatum eſt , *Caſſiodorus* , & *Livius lib.* XCVIII. *Tacitus Hiſt. lib.* III. *cap.* 72. *Plinius lib.* VII. *cap.* 43. Cicero etiam, *Verrina* VI. *capit.* 31. Q. Catulum appellans , Capitolium magnificentius eſse reſtitutum quam fuerit , ait.

Circa idem tempus M. Tullius pro Fontejo dixiſse videtur . Tenuerat is provinciam Galliam prætor per triennium , ut ſupra ad annum DCLXXIX. annotavi . Reverſus autem Romam , repetundarum reus factus eſt a Gallis, quod Fontejo prætore oppreſsa ære alieno provincia fuiſset : quæſtum ipſe ex viarum munitione feciſset , & portorium vini inſtituiſset . Accuſavit eum M. Pletorius , ſubſcriptore M. Fabio : defendit M. Cicero circa hoc tempus, cum jam equites cum ſenatoribus ex lege Aurelia judicarent , quod orationis verba oſtendunt . Vide cap. 12.

Sequitur oratio pro A. Cæcina : cujus tempus incertum , argumentum vero tale eſt. M. Fulcinius Tarquinienſis Cæſenniæ uxori moriens uſumfructum omnium bonorum ſuorum legavit, ut frueretur una cum filio herede inſtituto. Filio mortuo , & auctione bonorum conſtituta, Cæſennia fundum ex iis bonis emere de ſententia amicorum conſtituit . Idque negotium Sex. Æbutio dedit . Cui fundus , pecunia Cæſenniæ emptus , fuit addictus . Cæſennia cum non multo poſt A. Cæcinæ nupſiſſet , eumque heredem feciſset , deceſſit . Tum Æbutius fundum illum , quem mandato Cæſenniæ emerat , ſuum eſse dixit. Itaque conſtitutum fuit, quo die in rem præſentem veniretur , ut cum Cæcina de fundo eſset dejectus , interdictum a prætore poſtularet . Verum Æbutius , fundo occupato, Cæcinam , in eum ingredi conantem , coactis armatiſque hominibus per vim aditu ingreſsuque prohibuit . Repulſus Cæcina interdictum de armatis hominibus a Dolabella prætore impetravit , ut unde dejectus eſset , eo reſtitueretur . Æbutius reſtituiſse ſe dixit : in eamque rem ſponſio facta eſt . De qua Recuperatores a prætore dati cognoverunt .

Tota queſtio definitionis eſt ; An interdicto de vi teneatur etiam is , qui non dejecit de fundo, ſed ab ejus ingreſsu prohibuit : de qua re Cicero in Oratore , cap. 29. *Tota mihi cauſa pro Cæcina de verbis interdicti fuit : res involutas definiendo explicavimus , jus civile laudavimus , verba ambigua diſtinximus.*

Anno Urbis 685, Ciceronis , 39 .

Conſules fuerunt

L. CÆCILIUS METELLUS , Q. MARCIUS REX.

De his conſulibus Cicero in Piſonem , cap. 4. *Aude nunc o furia de tuo dicere , cujus fuit initium ludi Compitalicii , tum primum facti poſt L. Metellum & Q. Marcium coſſ. contra auctoritatem hujus ordinis* . Ita enim recte Paulus Manutius nomina mendoſa reſtituit . Idem Manutius hoc anno epiſtolam 4. lib. I. ad Atticum ſcriptam putavit : in qua de L. Ciceronis morte agit.

Hoc

Hoc anno P. Clodius Luculli exercitum in Niſibis obſidione ſollicitavit, auctore Dione *lib.* XXXV. unde Cicero, de Haruſp. Reſp. cap. 20. *Poſt exercitu L. Luculli ſollicitato, fugit illinc.*

Anno Urbis 686, Ciceronis 40,

Conſules fuerunt

C. CALPURNIUS PISO,
M'. ACILIUS GLABRIO.

Hi conſules nominantur a Cicerone *lib.* XII. *ad Att. ep.* 22. & *Philippica* II. *cap.* 5. quibus C. Triarius legatus Luculli a Mithridate victus fuit, ut Dio, Plutarchus & Appianus ſcribunt, qui addunt, cecidiſse tum centuriones CL. tribunos XXIV. & caſtra Romanorum a Mithridate capta fuiſse.

Hæc eſt illa calamitas, quam Cicero *in Maniliana*, *cap.* 9. tantam fuiſse ait, ut eam ad aures L. Luculli imperatoris non ex prælio nuncius, ſed ex ſermone rumor afferret. *Hic in ipſo illo malo, graviſsimaque belli offenſione L. Lucullus, qui tamen aliqua ex parte iis incommodis mederi fortaſse potuiſset, veſtro juſsu coactus, quod imperii diuturnitatis modum ſtatuendum veteri exemplo putaviſtis, partem militum, qui jam ſtipendiis confecti erant, dimiſit, partem Glabrioni tradidit.* Hactenus Cicero. Confectis ſtipendiis erant milites Valeriani, Οὐαλέριοι οἱ τῆς στρατείας ἀφεθέντες, ut Dio loquitur, qui addit, turbam etiam tum factam, cum milites Acilium conſulem, qui ut Lucullo ſuccederet miſſus erat, adventare audiverunt. Atque Acilius Glabrio eſt, quem Cicero *in Maniliana* Lucullo ſucceſſiſse ait.

Huc pertinent verba illa Salluſtii, quæ ex libro V. Hiſtor. apud Priſcianum lib. XVIII. leguntur: *Legiones Valerianæ, comperto lege Gabinia Bithyniam & Pontum conſuli datam, ſe miſſas eſſe.* Fuit enim hoc anno tribunus pl. A. Gabinius: qui, cum piratæ non ſolum maria, verum etiam oras maritimas ſuis latrociniis infeſtas redderent, ut præter hiſtoricos Cicero *in Maniliana* ait, *capit.* 11. de uno imperatore contra prædones conſtituendo legem initio ſui tribunatus promulgavit. Unde idem poſt Reditum in Senatu, *cap.* 5. de Gabinio, *Qui in magiſtratu*, inquit, *niſi rogationem de piratico bello tuliſſet, profecto & egeſtate & improbitate coactus piraticam ipſe feciſſet.*

Tum Hortenſius in ſenatu contra Gabinium graviter ornateque dixit. Q. Catulus, cum ex populo Romano quæreret, ſi in uno Pompejo omnia ponerent, ſi quid eo factum eſſet, in quo ſpem eſſent habituri, cepit magnum ſuæ virtutis fructum ac dignitatis, cum omnes una prope voce in eo ipſo ſe ſpem habituros eſſe dixerunt. Hæc Cicero *pro lege Manilia*, *capit.* 20. ubi ait etiam, *cap.* 12. Pompejum hoc bellum piraticum, quod ipſe cum Salluſtio maritimum nominat, extrema hyeme apparaſſe, ineunte vere ſuſcepiſſe, media æſtate confeciſſe.

Inter Gabinii collegas fuit L. Roſcius Otho, quem Cicero, *pro Murena*, *cap.* 19. ait reſtituiſſe equeſtri ordini non ſolum dignitatem, ſed etiam voluptatem. Tulit enim hoc anno tribunus plebis legem, ut equitibus Romanis in theatro quatuordecim

cim gradus proximi aſſignarentur, auctor Livius *lib.* XCIX. & Dio *lib.* XXXVI. de eadem lege Aſconius in Cornelianam ita ſcribit: *Roſcia eſt, qua L. Roſcius Otho biennio ante confirmavit, ut in theatro equit. Rom.* XIV. *ordines ſpectandi gratia daren tur*. Meminit ejuſdem Tacitus *lib.* XV. *cap.* 32. Horatius *in Epodo* 4. & *Ep.* 2. *lib.* 1. *verſ.* 62. & Juvenalis *Sat.* III. *verſ.* 159. & XIV. 324. Tu vide Xylandrum in Annotationibus in Plutarchi Ciceronem, in quas ea tranſtulit, quæ ante biennium ad ipſum pro noſtra amicitia miſeram.

Eodem anno, cum magnus ambitus eſſet, C. Cornelius tribunus plebis, is, qui biennio poſt majeſtatis reus a Cicerone defenſus eſt, legem de ambitu tulit: in qua graviſſimis pœnis crimen hoc ſanxit: quare ſenatus conſulibus mandavit, ut huic rei moderarentur: qui tum legem tulerunt, auctore Dione, ut eorum, qui ambitus convicti eſſent, nemini aut magiſtratum gerere, aut in ſenatu eſſe liceret, addita etiam multa pecuniaria. Hæc eſt lex Calpurnia de ambitu, quam ſeveriſſime ſcriptam fuiſſe Cicero *pro Murena*, ait *cap.* 23. Indicta erant tum comitia, ante quæ, ut Dio ſcribit, nihil ſciſcere licebat: ſed cum interim candidati multa nefarie facerent, cædeſque fierent, ſenatus decrevit, ut antequam lex de ambitu lata eſſet, comitia ne haberentur, & conſulibus præſidium daretur. Excitavit etiam turbas Cornelius, ut Dio & Aſconius ſcribunt.

Ob quas cum dilata comitia eſſent, Cicero ter prætor primus centuriis cunctis renontiatus eſt, ut ipſe in *Maniliana* teſtatur, *cap.* 1. Licebat autem ei præturam petere hoc tempore biennio poſt ædilitatem. Vide *epiſt.* 25. *lib.* X. *Fam.* In præturæ petitione competitores illuſtres multos cum haberet, prætor primus deſignatus eſt, auctore Plutarcho. Ipſe præterea *in Bruto cap.* 93. ſe & prætorem primum & incredibili populi voluntate eſſe factum ait. Idem *in Piſonem* confirmat, *cap.* 1. Cicero igitur prætor primus, id eſt primo loco factus fuit ex octo illis, qui tum fieb nt.

Prætores cum Cicerone deſignat ſeptem hi fuerunt, Q. Voconius Naſo, M. Plætorius, C. Flaminius, C. Orchiuius, C. Aquillius Gallus, P. Caſſius, & C. Antonius, *Cicero pro Cluentio*, *capit.* 34. & 35. & *Aſconius*. De comitiis prætoriis agit Cicero *epiſt.* 8. & 9. *lib.* I. *ad Att.* quæ hoc anno ſcriptæ fuerunt. In nona, candidatos omnibus iniquitatibus exercitos fuiſſe teſtatur.

Extremo hujus anni menſe, a. d. IV. Id. Decemb. (quem diem tribunis plebis ineundo magiſtratui ſolemnem fuiſſe ex Livio, *lib.* V. *cap.* 9. & Dionyſio, *lib.* XI. *capit.* 89. patet) C. Manilius tribunatu inito, poſt pauculos dies ſubnixus libertinorum & ſervorum manu legem tulit, ut libertinis in omnibus tribubus ſuffragium eſſet, auctor Aſconius *in Cornelianam & Milonianam*. Atque hoc Dio, *lib.* XXXVI. ita ſcribit: Τῷ ἔθνει τῷ τῶν ἀπελευθέρων ἔν τε τῇ ἐσχάτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ, καὶ πρὸς ἑσπέραν παρασκευάσας τινὰς ἐκ τοῦ ὁμίλου, ψηφίσασθαι μετὰ τῶν ἐξελευθερωσάντων σφᾶς ἔδωκεν. Quorum verborum ſententia, a docto interprete non ſatis bene expreſſa, hæc eſt: *Manilius libertinis extremo anni die ſub veſperam, comparatis nonnullis e multitudine, lege*

lata

lata dedit, ut cum patronis ſuis ſuffragia ferrent.

Anno Urbis 687, Ciceronis 41,

Conſules fuerunt

M. AIMILIUS LEPIDUS, L. VOLCATIUS TULLUS.

Hos conſules nominat Cicero *in Catilin. I. cap. 6.* & *pro Sylla, cap. 4.* quibus ipſe Kal. Jan. præturam iniit, quam hoc anno geſſit. Indicat Aſconius in Cornelianam, *Sequenti*, inquiens, *anno M. Lepido, L. Volcatio coſſ. quo anno prætor Cicero fuit, reum Cornelium duo fratres Cominii lege Cornelia de majeſtate fecerunt.* Indicat idem Cicero pro Cælio, cap. 4. *Fuit aſſiduus mecum prætore me: non noverat Catilinam: Africam tum prætor ille obtinebat, ſecutus eſt annus, cauſam de pecuniis repetundis Catilina dixit.* Quare ſi Catilina cauſam de pecuniis repetundis anno ſequente Cotta & Torquato coſſ. dixit, ut ex Aſconio & oratione pro Sylla cognoſcitur: hoc anno, quo ille Africam obtinuit, Cicero prætor Romæ fuit. Quod Dio exponens res geſtas hujus anni diſerte ſcribit.

Prætor Cicero quæſtioni de pecuniis repetundis præfuit, ut ipſe *pro Rabirio Poſtumo, cap. 4.* ita confitetur: *Accuſavi de pecuniis repetundis, judex ſedi, prætor quæſivi.* Et pro Cornelio, princ. *Poſtulatur apud me prætorem primum de pecuniis repetundis.* Idem oſtendit *pro Cluentio, cap. 53.* ubi quæſtionem de pecuniis repetundis ſuam vocat.

Judicia Cicero, ut Plutarchus ſcribit, viſus fuit caſte integreque exercere. De Licinio Macro idem memoriæ proditum ait, eum, qui & ipſe multum in civitate poterat, & Craſſo patrono utebatur, cum de pecuniis repetundis apud Ciceronem prætorem accuſatus eſſet, & judices adhuc ſententias ferrent, fretum ſua potentia & ſtudio amicorum domum abiiſſe, & caput ſtatim totondiſſe, ſumptaque veſte pura tanquam victorem in forum revertiſſe. Sed cum Craſſus, in veſtibulo occurrens, eum omnibus ſententiis damnatum eſſe dixiſſet, reverſum decubuiſſe, atque ita deceſſiſſe ajunt. Quæ res Ciceroni, ut qui judicia magna cum diligentia exerceret, gloriam peperit. Hactenus Plutarchus. Valerius Maximus, *lib. IX. cap. 12.* rem paulo aliter narrat. Cicero autem *ep. 3. l. I. ad Att.* quam hoc anno prætor ſcripſit: *Nos*, inquit, *hic incredibili ac ſingulari populi voluntate de C. Macro tranſegimus: cui cum æqui fuiſſemus, tamen multo majorem fructum ex populi exiſtimatione illo damnato cepimus, quam ex ipſius, ſi abſolutus eſſet, gratia cepiſſemus.* Meminit in eadem epiſtola comitiorum Q. Fratris, quibus ille ædilitatem petiiſſe videtur.

Kal. Jan. hujus anni C. Manilii lex de libertinis S. C. damnata fuit, auctore Dione. Tum Manilius, ut Pompeji gratiam colligeret, legem promulgavit, ut Pompejo, qui tum in Cilicia belli maritimi reliquias perſequebatur, Bithynia, Phrygia, Lycaonia, Galatia, Cappadocia, Cilicia, Colchus, Armenia minor cum omni apparatu belli piratici & copiis omnibus, quæ ſub Lucullo meruerant, bellumque Mithridaticum, quod Lucullus jam annis ſeptem geſſerat, committeretur. *Plutarchus in Pompejo, Appianus in Mithridatico,*

Dio

Dio lib. XXXVI. . Hanc legem promulgatam Q. Catulus & Hortenſius viri conſulares de more diſſuaſerunt, Cicero prætor ſuaſit oratione, quæ pro lege Manilia extat, qua bellum Mithridaticum, & genere neceſsarium, & magnitudine periculoſum, Cn. Pompejo, in quo ſumma eſſet ſcientia rei militaris, virtus, auctoritas & felicitas, tranſmittendum eſse perſuaſit.

Eodem anno A. Cluentius Avitus, veneficii a T. Atio accuſatus, a Cicerone prætore apud Q. Voconium defenſus fuit. Veneno ſuſtuliſſe cum alios nonnullos, tum Oppianicum vitricum ſuum arguebatur. Sed Cicero antequam ad hoc crimen veniat, Cluentium longa defenſione primum de falſa infamia purgat. Cum enim Oppianicus ante annos octo, Lucullo & Cotta coſſ. ut ſupra demonſtravimus, a Cluentio accuſatus & condemnatus eſset, defenſor ejus L. Quintius rem in invidiam adduxit, cum diceret, pecuniam in judicio fuiſſe verſatam: & eum incertum eſset, ex qua parte eſset profecta, populus Romanus non credidit ab Oppianico datam, quia damnatus erat; & errore multorum in falſo crimine Cluentius fuit, ut ſcribit Aſconius *in Verr.* II. *cap.* 10.

Hoc tempore Ciceronem etiam pro M. Fundanio & Q. Gallio dixiſse Car. Sigonius in Fragmentis Ciceronis annotavit: ſed de oratione pro Gallio diſsentio.

M. Ciceronem etiam, cum prætura fungeretur, ſcholam M. Antonii Gniphonis frequentaſse, Tranquillus *de illuſtribus Grammaticis*, *cap.* 7. auctor eſt. Cum P. Vatinius, patronus aſper & magiſtratuum contemptor, ſtrumis oppletum collum haberet, ac coram a Cicerone prætore aliquid peteret, idque ille non concederet, ſed diu deliberaret; dixit, ea de re ſe, ſi prætor eſset, nihil dubitaturum. Cui Cicero: *At ego tantas cervices non habeo.*

Extremo menſe hujus anni, cum Ciceroni jam biduum aut triduum præturæ ſupereſset, Manilium quidam furti apud ipſum poſtulavit. Studebat Manilio populus, quod propter Pompejum, cui amicus erat, accuſari videretur. Cum igitur Manilius unum diem petiiſset, ac Cicero tantum inſequentem dediſset, populus indigne tulit: quod mos eſſet, ut decem minimum dies prætores reis darent. Quare productus in concionem a tribunis plebis, ibique accuſatus, cum rogaſset, ut audirent, dixit, Se, qui in reos ſemper, quantum leges permitterent, comis & humanus fuiſset, indignum judicaſse, non eundem ſe Manilio præſtare: itaque ei idem, quem unum prætor in ſua poteſtate haberet, dedita opera præfiniviſse: cum non ſit ejus, qui rei cauſam adjuvare velit, ad alium magiſtratum judicium rejicere. Hac oratione animi populi ita commutati ſunt, ut Ciceronem lætis acclamationibus proſecuti, rogarent, ut Manilii patrocinium ſuſciperet, quod ille præſertim ob Pompejum abſentem cupide recepit: magnaque vi orationis in ſtudioſos potentiæ paucorum, & Pompeji invidos invectus eſt. Hactenus Plutarchus.

Dio autem de eadem re in hanc ſententiam ſcribit: *Cum homines nobiles Manilio accuſationem comparaſſent, iſque in hoc incumberet, ut dies* *ſibi*

Digitized by Google

ſibi prorogaretur, *Cicero prætor & quæſtionis judex*, *præter alia*, *quæ contra Manilium fecit*, *vix in poſterum diem judicium diſtulit*, *anni & præturæ exitum prætexens*. *Quod cum multitudo indigne ferret*, *in concionem venit*, *coactus a tribunis plebis*, *ſenatumque inſectatus*, *Manilii cauſam defenſurum ſe promiſit*. Sed quo munus hoc judicium fieret, Dio tumultum in cauſa fuiſſe ait. Quem brevi expediam.

Comitia conſularia hoc anno habente L. Volcatio Tullo, conſules deſignati fuerunt P. Autronius Pætus & P. Cornelius Sylla. Deſignatos jam L. Cotta & L. Torquatus lege Calpurnia de ambitu, de qua diximus, accuſarunt & damnarunt, atque ad ſe magiſtratum tranſtulerunt, ut Cic. *in orat. & Toga candida*; Aſconius *in eam*; Salluſtius, *Cat. cap.* 18: & Dio teſtantur. Cicero quoque *lib.* II. *de Finibus*, *c.* 19. ait, L. Torquatum adoleſcentulum eripuiſſe P. Syllæ conſulatum, & ad patrem ſuum retuliſſe.

Eodem tempore Catilina, cum de provincia Africa deceſſiſſet petituros conſulatum, pecuniarum repetundarum reus factus, prohibitus fuit petere, *auctore Salluſtio & Aſconio*. Tum contra rempublicam conjuraverunt pauci, in quibus a Salluſtio P. Autronius, L. Catilina & Cn. Piſo numerantur. Dio, & Suetonius *in Cæſ. cap.* 9. illis addunt P. Syllam, nec diſſentit Liv. *lib.* CI. quo nomine Sylla poſt annos quatuor a L. Torquato accuſatus, ab Hortenſio & Cicerone defenſus fuit. Circiter Nonas Decemb. conſilio communicato, parabant in Capitolio Kalend. Jan. Cottam, & Torquatum coſſ. interficere. Ea re cognita, in Nonas Februar. conſilium cædis tranſtulerunt. Sed neque tum cædes facta eſt, quod Catilina ſignum conjurationis prius quam parati eſſent dederit; *Salluſt.* & *Aſconius*.

Anno Urbis 688, *Ciceronis* 42,

Conſules fuerunt

L. AURELIUS COTTA,
L. MANLIUS TORQUATUS.

Horum conſulum meminit Cicero *Agraria* II. *cap.* 17. & *in Catil. cap.* III. 8. his verbis: *Memoria tenetis*, *Cotta & Torquato coſſ. complures in Capitolio turres de cœlo eſſe percuſſas*, *cum & ſimulacra Deorum immortalium depulſa ſunt*, *& ſtatuæ veterum hominum dejectæ*, *& legum æra liquefacta*: *tactus eſt etiam ille*, *qui hanc urbem condidit*, *Romulus*, *&c.* Eadem prodigia Cicero in ſecundo de conſulatu Uraniam Muſam narrantem fecit verſibus elegantiſſimis, qui extant *lib.* I. *de Divinat. capit.* 11. de iiſdem Obſequens, & Dio *lib.* XXXVII.

M. Tullius ex pratura in provinciam ire noluit, ut ipſe *pro Murena* teſtatur: ſed cum anno ſequente conſulatum petere cogitaret, hoc tempore prenſabat. Qua de re ait *in ep.* 1. *lib.* I. *ad Att.* quam hoc anno ante comitia conſularia Attico ſcripſit.

His conſulibus Cicero C. Cornelium de majeſtate apud Q. Gallium prætorem quatriduo defendit, quas actiones in duas orationes collatas edidit, auctore Aſconio, apud quem reliquiæ orationum extant. Eodem anno, ut Dio *lib.* XXXVII. ſcribit,

bit, C. Papius tribunus plebis legem tulit, ne quis peregrinus in urbe eſſet. Hinc Cic. *lib.* III. *capit.* 11. de Officiis: *Male etiam qui peregrinos urbibus prohibent, eoſque exterminant, ut Pennus apud Patres noſtros, Papius nuper.* Hanc legem Papiam nominat idem *pro Archia, cap.* 5. eandem intelligit *in Agraria* I. *capit.* 4. cum inquit: *Simillime atque in illa lege, qua peregrini Romæ ejiciuntur, Glaucippus excipitur.* Hoc quoque anno Catilina accuſatus eſt repetundarum a P. Clodio adoleſcente, Cicero *pro Cælio, cap.* 4. & *Aſconius.* Reo de pecuniis repetundis Catilinæ advocatus fuit Torquatus conſul, *pro Sylla, cap.* 29. Clodius accuſator a Catilina pecuniam accepit, ut turpiſſime prævaricaretur, *de Haruſp. reſp. cap.* 20.

Anno Urbis 689, *Ciceronis* 43,

Conſules fuerunt

L. JULIUS CÆSAR, C. MARCIUS FIGULUS.

Hos conſules nominat Cicero *pro Sylla, cap.* 20. Idem ſe filiolo auctum ſcribit *ep.* 2. *lib.* I. *ad Att.* Quia vero annus XLIII. legibus Romanis conſularis fuit, ut Cicero *Philip.* V. *cap.* 17. oſtendit, ideo Cicero hoc anno conſulatum petivit, de quo *pro Cælio* inquit *capit.* 4. *Deinceps fuit annus, quo ego conſulatum petivi.* In conſulatus petitione ſex competitores Cicero habuit, P. Sulpicium Galbam, L. Sergium Catilinam, C. Antonium, L. Caſſium Longinum, Q. Cornificium, & C. Licinium Sacerdotem, de quibus Aſconius *in orat. in Tog. cand.* & Q. Cicero *de Petit. Conſ. cap.* 2. In his patricii duo fuerunt, P. Galba & L. Catilina. De quibus Cicero *pro Murena*, capit. 8. *Etenim mihi ipſi accidit, ut cum duobus patriciis, altero improbiſſimo atque audaciſſimo, altero modeſtiſſimo atque optimo viro, peterem: ſuperavi tamen dignitate Catilinam, gratia Galbam.*

Cum autem in dies licentia ambitus augeretur propter præcipuam Catilinæ & Antonii audaciam, cenſuerat ſenatus, ut lex ambitus aucta etiam cum pœna ferretur: cui rei cum Q. Mucius Oreſtinus tribunus plebis interceſſiſſet, graviter ſenatu interceſſionem ferente, Cicero ſurrexit, atque in coitionem Catilinæ & Antonii invectus eſt, habita oratione in toga candida. Utebatur enim hoc tempore magiſtratum petens candida toga, quam Polybius *lib.*X. τήβενναν λαμπρὰν nominat. Eam orationem, cujus fragmenta apud Aſconium extant, *Quintilian. lib.* III. *capit.* 9. vocat librum in competitores, quem vituperationem continere ait, & tamen in ſenatu eſſe habitum loco ſententiæ.

Catilina jam convocatis iis, quibus maxima neceſſitudo & plurimum audaciæ inerat, conſilium ſuum expoſuerat, quod per Fulviam in vulgus prolatum, in primis ſtudia hominum accendit ad conſulatum mandandum M. Tullio Ciceroni, ut Salluſtius, *Cat. capit.* 23. ſcribit. *Itaque*, ait Aſconius in Orat. in Toga cand. *Cicero conſul omnium conſenſu factus eſt: Antonius pauculis centuriis Catilinam ſuperavit.* Et ipſe in Piſonem, capit. 1. *Me cuncta Italia, me omnes ordines, me univerſa civitas non prius tabella quam voce priorem conſulem declaravit.*

Digitized by Google

vit. Item Agraria II. capit. 2. *Eſt illud ampliſſimum , quod hoc honore ex novis hominibus primum me multis poſthabitis affeciſtis , quod prima petitione , quod anno meo: ſed tamen magnificentius atque ornatius eſſe illo nihil poteſt , quod meis comitiis non tabellam vindicem tacitæ libertatis , ſed vocem vivam præ vobis indicem veſtrarum erga me voluntatum ac ſtudiorum tuliſtis . Itaque me non extrema tribus ſuffragiorum , ſed primi illi veſtri concurſus , neque ſingulæ voces præconum , ſed una voce univerſus populus Rom. conſulem declaravit.*

Hoc anno Ciceronem Q. Gallium de ambitu defendiſſe ut putem , Aſconius facit , qui *in orat. in toga candida* ſcribit , poſtea defenſum eſſe Gallium. Prætor fuerat anno ſuperiore: hoc vero tempore de ambitu accuſatus fuit , quod præturæ candidatus cum eſſet , gladiatorium dediſſet, *auctor Aſconius*.

Eodem anno illud memoria dignum accidiſſe Dio ſcribit, quod is, qui Syllæ juſſu Lucretium occiderat , & alius , qui multos proſcriptos interfecerat , rei inter ſicarios facti & condemnati ſunt, auctore in primis Julio Cæſare; ubi L. Bellienum & L. Luſcium ſignificari ex Aſconio *in orat. pro Ligario*, *cap.* 4. ſcripſi. Ubi Cicero ait, Syllanam crudelitatem a C. Cæſare eſſe vindicatam . Cæſar enim hoc anno in exercenda de ſicariis quæſtione, eos quoque ſicariorum numero habuit , qui proſcriptione ob relata civium Romanorum capita pecunias ex ærario acceperant , *auctore Suetonio* , *in Cæſ. cap.* 11. Eas vero pecunias M. Catonem quæſtorem anno ſuperiore, Cotta & Torquato coſſ. etiam exegiſſe, Plutarchus in Catone ſcribit. Neque ſolum hoc præter opinionem multitudinis accidiſſe Dio ait , verum etiam quod Catilina, qui permultos a Sylla proſcriptos occiderat, in judicium adductus & abſolutus fuit. Atque hoc eſt illud judicium, in quo Catilinæ Torquatum non adfuiſſe , cum adeſſent cæteri , Cicero *pro Silla* dicit , *cap.* 29. Catilinam a L. Lucullo reum inter ſicarios factum poſt repulſam Aſconius ſcribit.

Fuit hoc anno cenſor L. Aurelius Cotta , ut Plutarcus *in Cicerone* oſtendit . Itaque L. Cotta homo cenſorius dicitur , *pro Domo ſua* , *cap.* 32.

Extremo hujus anni menſe P. Servilius Rullus tribunus plebis inito magiſtratu legem agrariam promulgavit , ut decemviri ſummo cum imperio crearentur , qui in ſua poteſtate Italiam totam , Syriam univerſam , eaque omnia, quæ virtute Pompeji recens Imperio Romano adjecta erant , haberent ; venderent quidquid publicum populi Rom. eſſet; judicarent de omnibus, de quibus ipſi vellent , exules ejicerent , colonias deducerent , pecuniam ex ærario caperent, millites, quot opus haberent, conſcriberent & alerent . Hæc capita legis agrariæ Plutarchus *in Cicerone* recenſet: ipſe in Orationibus plura habet , ſed quæ ad hæc pertineant.

Anno Urbis 690, Ciceronis 44,

Conſules fuerunt

M. TULLIUS CICERO, C. ANTONIUS.

Kal. Januarii Cicero ſe Rempubl. accepiſſe plenam ſolicitudinis, plenam timoris, in qua nihil eſſet mali, nihil adverſi, quod non boni metuerent, improbi expectarent, ait *Agrar. II. cap.* 3. Nam tribuni pl. ut Dio ſcribit, nacti Antonium coſ. moribus ſibi ſimillimum, partim liberos eorum, qui a Sylla proſcripti, honorum petitione privati erant, ad magiſtratus adducebant; partim P. Pæto & Cornelio Syllæ, qui cum ipſo damnatus fuerat, ſenatoriam dignitatem reſtituebant, atque ut magiſtratus gerere poſſent permittebant: alii novas tabulas proponebant, alii legem ferebant de agris dividendis per Italiam, & ditiones, quæ pop. Rom. imperio parebant. Hactenus Dio.

Multa Antonius, collega Ciceronis, in Repub. moliebatur, favebat legi agrariæ; & Catilinæ familiaris ab ejus conſiliis non erat alienus. Quod Cicero *pro Sextio capit.* 3. *& in Piſonem, cap.* 2. Salluſtius, Plutarchus, & Dio ſignificant. Erat enim inflatus Catilina Antonii promiſſis, *pro Murena, cap.* 24. Hunc igitur Cicero patientia & obſequio ſuo primum mitigavit, atque ita de lege agraria cœpit agere. Kalendis Januarii inito conſulatu, ſenatum & bonos omnes legis agrariæ maximarumque largitionum metu liberavit, ut ipſe *in Piſonem* ait. Tum primam orationem conſularem habuit in ſenatu, *epiſt. 1. lib. II. ad Att.* atque hæc eſt oratio prima contra Rullum, cujus pars extat, in qua diſputat contra venditionem rerum publicarum, emptionem agrorum & deductionem coloniarum.

Hac oratione, Plutarchus, auctores legis ita perterritos fuiſſe, ait, ut nihil contra dixerint. Cum deinde iidem conſules in concionem vocarent, Cicero populo Rom. diſceptatore uti non dubitavit: ſed, cum ſenatum ſe ſequi juſſiſſet, progreſſus, ſecundam orationem conſularem ad populum de lege Agraria dixit, in qua legem Serviliam antiquandam eſſe ſuadet, quod per eam Rullus ſimulatione largitionis tyrannidem conſtituat: cum & decemviris creandis libertatem populo eripiat, & in agrorum venditione atque emtione, coloniarumque deductione tyrannicam poteſtatem ipſis permittat. Hac oratione Plutarchus ait, Ciceronem non modo legem ejeciſſe, verum etiam tribunos in deſperationem reliquorum, quæ moliebantur, conjeciſſe.

Huc acceſſerunt duæ orationes breves, quaſi ἀποσπασμάτια legis Agrariæ, ut ſcribit *ad Att. epiſt.* 1. *lib.* II. harum una, quæ contra Rullum ad populum tertia legitur, breviſſima extat: qua ſe defendit contra accuſationem tribunorum, qui Ciceronem gratificantem Syllanarum aſſignationum poſſeſſoribus, Agrariæ legi obſiſtere criminati erant.

Ita factum eſt, ut Cicerone dicente, legem Agrariam, hoc eſt, alimenta ſua abdicaverint tribus, ut Plinius *lib.* VII. *cap.* 30. ait. Quanta vis dicendi & eloquentia in Cicerone fuerit, Plutarchus in eo quoque

que declaratum fuiſſe ait; quod in illius conſulatu circa ſpectacula evenit. L. Roſcius Otho legem Theatralem Piſone & Glabrione coſſ. tulerat, ut ſupra demonſtravimus, quam plebs ad ignominiam ſuam pertinere cenſuit: ideoque Roſcium in theatro ſibilis confectata eſt, cum equites contra illum plauſu excepe runt. Sublato deinde majore hinc ſibilo, inde plauſu, convicia, & tumultus tota cavea conſecutus eſt. Quo audito, M. Tullius in theatrum venit, & populum in ædem Bellonæ evocatum reprehendendo & admonendo caſtigavit.

Hanc orationem conſularem tertiam de Othone appellat ep. 1. *lib.* II. *ad Att.* qua effectum eſt, ut Roſcio theatralis auctoris legis plebs ignoverit, & notatam ſe diſcrimine ſedis æquo animo tulerit, ut Plinius *lib.* VII. *cap.* 30. teſtatur. Plutarchus vero ſcribit, plebem ex æde Bellonæ in theatrum reverſam, Othoni magnum plauſum dediſſe, & de ornando viro equeſtri ordini nihil conceſſiſſe.

Quarta oratio conſularis *pro Rabirio* extat, ſed imperfecta. Unde tuor hæc cauſa fuerit diximus ſupra ad annum DCLIII. quo Saturninus occiſus fuit. Hoc vero tempore C. Julius Cæſar T. Labienum ſubornavit, qui C. Rabirio perduellionis diem diceret, ut Suetonius *in Cæſ. cap.* 12. ſcribit, & Dio pluribus verbis *lib.* XXXVII. Eſt autem perduellio ſummum imminutæ majeſtatis crimen, de quo Duumviri a populo creati quærere ſolebant: quod vetus lex apud Livium *lib.* I. *cap.* 26. oſtendit. Itaque C. & L. Cæſares Duumviri in hac cauſa creati, non a populo ut moris erat, ſed a prætore, quod non licebat, Rabirium condemnarunt, ut Dio ſcribit. C. Cæſar, auctore Suetonio, *ſorte judex in reum ductus tam cupide condemnavit, ut ad populum provocanti nihil æque ac judicis acerbitas profuerit.* Populo appellato, comitia centuriata, quibus de perduellione judicari ſolebat, in campo Martio habita ſunt: ubi conſul Cicero C. Rabirium defendit, tum quod ſenatus imperio paruiſſet, tum quod fidem publicam non violaſſet, quam Marius ſine S. C. dare non potuiſſet. De hac cauſa *in Piſonem, cap.* 2. hæc dixit: *Ego in C. Rabirio perduellionis reo XL. annis ante me conſulem interpoſitam ſenatus auctoritatem ſuſtinui contra invidiam, atque defendi.* De eadem in Oratore, capit. 29. *Jus omne retinendæ majeſtatis Rabirii cauſa continebatur; ergo in omni genere amplificationis exarſimus.*

Quinta oratio conſularis fuit de proſcriptorum filiis. Hi ſunt, quos Plutarchus *in Cic.* ſcribit, lege Cornelia honoribus excluſos, cum neque infirmi, neque pauci eſſent, populum concitaſſe: ac juſte quidem Syllæ tyrannidem accuſaſſe, verum alieno tempore rempub. perturbaſſe. Dictator enim Sylla non ſolum inimicos ſuos proſcripſit, ſed eorum etiam filios petendorum honorum jure, lege lata, privavit. Auctores ſunt Plutarchus *in Sylla*, Paterculus *lib.* II. *c.* 28. & Dionyſius Halicarnaſſeus *lib.* VIII. qui addit illis etiam aditum in ſenatum obſtructum fuiſſe. Itaque petentibus illis, ut, lege Cornelia abrogata, capeſſendorum honorum poteſtas ſibi fieret, Cicero conſul reſtitit, qua de Quintilianus *lib.* XI. *c.* 1. & Cicero

ro in Piſonem, capit. 2. *Ego adoleſcentes bonos & fortes, ſed uſos ea conditione fortunæ, ut ſi eſſent magiſtratus adepti, reip. ſtatum convulſuri viderentur, meis inimicitiis, nulla ſenatus mala gratia, comitiorum ratione privavi*. Hinc Plinius *lib.* VII. *capit.* 30. Ciceronem appellans, *Te orante*, inquit, *proſcriptorum liberos honores petere puduit*.

Sextam orationem conſularem M. Tullius, *ad Atticum*, numerat, quam habuit, cum provinciam in concione depoſuit. Provincias ſenatus conſulibus lege Sempronia decreverat Macedoniam & Galliam Ciſalpinam. Macedoniam, ut Dio ſcribit, Cicero, Galliam Antonius erat ſortitus. Commutatis deinde provinciis, Cicero pro illa hanc recepit, acceptamque in concione depoſuit. Hinc in Piſonem, cap. 2. *Ego*, inquit, *provinciam Galliam, ſenatus auctoritate, exercitu & pecunia inſtructam & ornatam, quam cum Antonio communicavi* (*commutavi* fortaſſe rectius) *quod ita exiſtimabam tempora reip. ferre, in concione depoſui, reclamante populo Rom.*

Interim L. Sergius Catilina arma per Italiam locis opportunis parabat, pecuniam ſua aut amicorum fide ſumptam mutuam, Fæſulas ad C. Manlium centurionem portabat. Denique plurimos cujuſque generis homines adſciſcebat, & in proximum annum conſulatum petebat, ut Salluſtius ſcribit, *cap.* 24. & 26. Cum omnia, ut conſul deſignaretur, Catilina moliretur, nihilque intentatum relinqueret, M. Tullio referente placuit ſenatui, ut ad pœnam, quæ ambitus crimini conſtituta erat, decem annorum exilium lege ad populum lata, adderetur. Hæc Dio. Legem de ambitu ſe conſulem tuliſſe, Cicero quoque *pro Murena* aliquoties ſignificat. Item in Vatinium, cap. 15. *Atque illud etiam audire a te cupio, quare cum ego legem de ambitu ex S. C. tulerim, ſine vi tulerim, ſalvis auſpiciis tulerim, ſalva lege Ælia & Fuſia, tu eam eſſe legem non putes?* Vetabat eadem lex biennio, quo quis peteret, petiturusve eſſet, gladiatores dare, niſi ex teſtamento præſtituta die, ut ibidem & *pro Sextio* ait *cap.* 64.

Cum Catilina, ut Dio tradit, hanc legem Tulliam contra ſe ex S. C. latam putaret, manum quandam comparavit, & Ciceronem cum aliis nonnullis principibus in campo comitiis interficere conatus eſt, ut ipſe confeſtim deſignaretur. Edicta comitia conſularia fuiſſe videntur in ante diem XII. Kal. Novemb. qui nominatur *in Catil.* 1. *c.* 3. ſed, cum pridie ejus diei Cicero Catilinæ conſilia ad ſenatum detuliſſet, factum eſt S. C. ne poſtero die comitia haberentur, ut de iis rebus in ſenatu agi poſſet. *Itaque poſtridie*, inquit Cicero pro Murena, cap. 25. *frequenti ſenatu Catilinam excitavi, atque eum de iis rebus juſſi, ſi quid vellet, quæ ad me allatæ eſſent, dicere. Atque ille, ut ſemper fuit apertiſſimus, non ſe purgavit, ſed indicavit atque induit. Tum dixit, duo corpora eſſe Reip. unum debile infirmo capite, alterum firmum ſine capite: huic, cum ita de ſe meritum eſſet, caput ſe vivo non defuturum*. Hactenus Cicero. Idem eſt apud Plutarchum.

Eo die, id eſt, decimo octavo ante quam primam Catilinariam Cicero dixit, ut Aſconius *in orat. in*

Piſo.

Digitized by Google

Piſonem, *c.* 2. ſcribit, factum eſt S. C. ut viderent conſules, ne quid reſpub. detrimenti caperet. De quo Salluſtius, *cap.* 29. & Plutarchus, qui addit, hoc S. C. facto, Ciceronem res externas Q. Metello commiſiſſe, ipſi urbem curæ fuiſſe; idem Cicero *ep.* 2. *lib.* V. *Famil.* ſignificat. Comitiis, quod homines jam tum conjuratos, ut *pro Murena*, *cap.* 26. teſtatur, in campum deduci ſciebat, deſcendit in campum cum firmiſſimo præſidio fortiſſimorum virorum, & cum illa lata inſignique lorica, ut omnes boni animadverterent, & cum in metu & periculo conſulem viderent, id quod eſt factum, ad opem præſidiumque ejus concurrerent.

Tectus igitur præſidio firmo amicorum, Catilinæ tum & Autronii copias & conatum repreſſit, ut ait pro Sylla, cap. 18. & in Catil. I. cap. 5. *Cum proximis comitiis conſularibus me conſulem in campo & competitores tuos interficere voluiſti, compreſſi tuos nefarios conatus, amicorum præſidio & copiis, nullo tumultu publice concitato*. Loricæ, qua tectus Cicero in campum deſcendit, meminerunt *Plutarchus*, & *Dio*.

His comitiis Catilina repulſam iterum tulit: conſules declarati ſunt D. Junius Silanus & L. Licinius Murena. *Cum igitur nihil*, inquit Dio, *Catilinæ procederet*, *juſſit conjuratos noctu in domum quandam convenire*. Fuit ea domus M. Porcil Leccæ, in quam conjuratos nocte ea, quæ conſecuta eſt poſterum diem Nonarum Novembr. Catilinæ denuntiatione conveniſſe Cicero pro Sylla ait, *cap.* 18.

Tum Catilinæ dies exeundi, tum cæteris manendi conditio, tum deſcriptio totam per urbem cædis atque incendiorum conſtituta eſt. Quod a *Cic. Orat.* I. & II. *in Catil.* & a *Salluſtio* explicatur. Dixit ibi Catilina, paulùlum eſſe ſibi etiam tum moræ, quod Cicero viveret; reperti ſunt duo equites Romani, qui ſeſe illa ipſa nocte paulo ante lucem Ciceronem in ſuo lectulo interfecturos pollicerentur, *Orat.* I. *in Catil. cap.* 4. Alter eorum C. Cornelius a *Salluſtio*, *cap.* 28. & *Cicerone pro Sylla*, *cap.* 6. nominatur. Ei Salluſtius L. Varguntejum addit, qui ſenator, non eques fuit. Plutarchi libri Marcium & Cethegum habent. Dio neutrius nomen expreſſit.

Cum autem Cicero per Fulviam de dolo, qui parabatur, vixdum etiam cętu illo dimiſſo, certior factus eſſet, domum ſuam majoribus præſidiis munivit atque firmavit: excluſit eos, quos Catilina mane ad ipſum ſalutatum miſerat, *Cic. in Catil.* I. *cap.* 4. *Salluſtius*, *Plutarchus*, *Appianus* & *Dio*.

VI. Idus Novemb. Cicero ſenatum in Jovis Statoris ædem, quæ erat initio Viæ Sacræ, qua ad Palatium aſcenditur, convocavit. Venit eodem Catilina, eique nullus ſenator aſſidere voluit, ut Plutarchus ſcribit. Cicero *in Catil.* I. *cap.* 7. & II. *cap.* 6. ait principes ordinis ſenatorii partem illam ſubſelliorum, quam ille acceſſerat, nudam atque inanem reliquiſſe.

Tum M. Tullius conſul ſive præſentiam ejus timens, ſive ira commotus, orationem habuit luculentam atque utilem reipub. quam poſtea ſcriptam edidit, ait *Salluſtius*, *cap.* 31.

Hæc eſt prima oratio in Catili-

nam

nam & ſeptima conſularis, qua Catilinam emiſit, *epiſt.* 1. *lib.* II. *ad Att. Ego*, inquit in Piſonem, cap. 2. *L. Catilinam, cædem ſenatus, interitum urbis non obſcure, ſed palam molientem, egredi ex urbe juſſi: ut a quo legibus non poteramus, mœnibus tuti eſſe poſſemus*. Plutarchus: *Cicero eum urbe exire juſſit: oportere enim inter ſe, qui verbis, & illum, qui armis remp. gereret, murum intereſſe*.

Catilina igitur nocte intempeſta cum trecentis armatis, lictoribus & faſcibus imperii inſignibus adhibitis, ex urbe in Manliaua caſtra profectus eſt.

Poſtridie quam Catilina profuit, Cicero orationem ad populum habuit, quam octavam conſularem numerat *epiſt.* 1. *lib.* II. *ad Att.* & eſt ſecunda Catilinarla, In qua Orator gratulatur populo & reipubl. quod Catilina ex nrbe ſit profectus: atque ad confirmandos animos bonorum civium, & infringendos conjuratos utriuſque partis copias inter ſe compar at.

Poſtquam Romæ compertum fuit, Catillnam in caſtra Manliana profectum eſſe, ſenatus Catilinam & Manlium hoſtes judicavit. Decrevit præterea, uti conſules delectum haberent, Antonius cum exercitu Catilinam perſequi maturaret, Cicero urbi præſidio eſſet, *auctore Salluſtio*, *cap.* 36.

Catilina jam bellum gerente, cum ejus ſocil in urbe relicti nondum eſſent deprehenſi, Cicero Murenam conſulem deſignatum defendit, ut ex ipſa oratione, *cap.* 27. & pro Flacco, *capit.* 39. apparet. Accuſarunt eum de ambitu Ser. Sulpicius, M. Porcius Cato & Cn. Poſtumius. Sulpicius competitor ejus fuerat, & repulſam tulerat. Catonem Plutarchus In ejus vita ſcribit juraſſe, accuſaturum ſe quemcunque pecuniam populo dare cognoviſſet: ideoque Murenæ nomen ab eo delatum eſſe, quod is pecunia effeciſſet, ut conſul cum Silano deſignaretur.

Defenderunt Murenam Q. Hortenſius, M. Craſſus & M. Cicero, qui cum Hortenſium eloquentiæ laude tum florentem ſuperare contenderet, nullam partem noctis conquievit, uſque eo ut nimiis curis & vigiliis afflictus, Inferior quam ille in actione viſus fuerit. Hæc Plutarchus *in Cicerone*, ut ego jampridem converteram, ubi quod alii μὴ addunt, alii ἑαυτῷ, pto αὐτῷ, legunt, nullo modo probare poſſum.

Interim P. Lentulus Sura legatos Allobrogum, qui Romam queſtum de avaritia magiſtratuum venerant, ſollicitavit, eoſque in Galliam ad ſuos cives cum literis miſit. Cicero omni re, opera Q. Fabii Sanguæ patroni civitaris Allobrogum cognita, L. Valerio Flacco & C. Pomptinio prætoribus imperavit, ut in ponte Mulvio per inſidias Allobrogum comitatus deprehenderent. Igitur IV. Nonas Decembr. cum adveſperaſceret occulte eo profecti, tertia fere vigilia exacta, Allobroges cum comitatu & literis comprehenderunt, atque ad Ciceronem, cum jam diluceſceret, deduxerunt.

III. Nonas Cicero principes conjurationis ad ſe venire juſſit, & ſenatum in ædem Concordiæ vocavit. Ibi T. Vulturcii & Allobrogum indiciis conjuratio omnis patefacta eſt. Introductis in ſenatum indicibus,

Ci-

Cicero conſtituit C. Coſconium, M. Meſſalam, P. Nigidium, Ap. Claudium, qui omnia indicum dicta, interrogata, reſponſa preſcriberent; Quod ipſe *pro Sylla* refert, *cap.* 14. Tum Lentulus, Cethegus, Statilius, Gabinius & Cæparius ex S. C. in cuſtodiam ſunt traditi. Quæ *Cicero in Catil.* III. *Salluſtius*, *capit.* 40. *Plutarchus*, *Appianus* & *Dio* pluribus exponunt.

Eo die ſenatus Ciceroni togato, non, ut multis, bene geſtæ, ſed ut nemini; conſervatæ reipub. teſtimonium dedit, & ſingulari genere ſupplicationis Deorum immortalium templa patefecit, *in orat. in Piſonem*, *cap.* 3. Ejuſdem ſupplicationis mentio eſt *Catil.* III. *cap.* 10. & IV. *cap.* 3. *Philip.* II. *cap.* 1. & XIV. *cap.* 8. *pro Sylla*, *cap.* 30. & *epiſt.* 4. *lib.* XV. *Famil.*

Sub noctem progreſſus in concionem Cicero, populo, qui frequens aderat, quidquid in ſenatu actum erat expoſuit ea oratione, quæ tertia in Catilinam extat & nona Conſularis numeratur, *epiſt.* 1. *lib.* II. *ad Attic.*

E concione Cicero, ut Plutarchus ſcribit, in domum vicini a populo deductus fuit, eo quod domi ejus in operto ſacra Bonæ deæ a mulieribus & Veſtalibus fierent. Ibi tum peracto ſacrificio, cum ignis in ara jam extinctus putaretur, magna flamma e cineribus in altum ſublata fuit. Quo oſtento aliarum mentes perculſæ fuerunt: Veſtales Terentiam Ciceronis conjugem maritum adire atque dicere juſſerunt, quæ de patriæ ſalute agere inſtituiſſet, ea exequi ne dubitaret. Oſtenti hujus mentio eſt quoque in Dionis Hiſtoria *lib.* XXXVII.

Poſtero die, pridie nonas Decembr. indicibus præmia conſtituta fuerunt, ut Cicero *in Catilin.* IV. indicat, *cap.* 3. Nonis Decembr. cum Cicero conſul intelligeret, paratos eſſe, qui Lentulum & Cethegum eriperent, diſpoſitis præſidiis & ſenatu convocato, retulit, quid de iis fieri placeret, qui in cuſtodiam traditi erant.

Primus D. Junius Silanus, quia conſul deſignatus erat, ſententiam rogatus, extremum ſupplicium in eos decrevit. Ei aſsenſi ſunt deinceps multi, donec ad Ti. Neronem ſententiæ dictio pervenit. Hunc cenſuiſse *Appianus* ait, ut comprehenſi in vinculis haberentur, quoad Catilina bello profligatus eſset.

Cæſar deinde prætor deſignatus cenſuit, eos publicatis bonis in vinculis per municipia habendos. Huic ſententiæ, ait *Plutarchus*, cum & æquitatis plena, & ab homine eloquentiſſimo dicta eſset, momenti Cicero non parum addidit: ſurrexit enim atque in utramque partem diſſeruit; partim illam Silani, partim hanc Cæſaris ſententiam defendens. Quibus verbis ſummam quartæ orationis in Catilinam comprehendit. In qua Cicero de duabus ſententiis contrariis ita diſputat, ut non obſcure in ſeveriorem Silani inclinet. Atque hæc eſt decima oratio Conſularis: quam in ſenatu Nonis Decemb. habitam fuiſſe ipſe *epiſt.* 1. *lib.* II. *ad Att.* ſcribit; ut ſatis mirari nequeam, Silvium & Curionem affirmare, illam orationem VII. Idus dictam ſuiſse.

Cæſari deinceps omnes aſsenſos eſse uſque ad Catonem *Appianus* & *Dio* tradunt. *Plutarchus* ait, Q. Lutatium Catulum primum contradixiſse.

Inde M. Porcius Cato tribunus pl. deſignatus, adhuc admodum adoleſcens, pene inter ultimos rogatus ſententiam, tanta vi animi atque ingenii invectus eſt in conjurationem, ut ardore oris orationem omnium lenitatem ſuadentium ſocietata conſilii ſuſpectam fecerit; ſic impendentia ex ruinis incendiiſque urbis & commutatione ſtatus publici pericula expoſuit; ita conſulis virtutem amplificavit, ut univerſus ſenatus in ejus ſententiam tranſiret. Hæc Vellejus *lib.* II. *cap.* 35. tu lege Ciceronem *pro Sextio*, *c.* 28.

Facto igitur S. C. in Catonis ſententiam, ſupplicium de Lentulo, Cethego, Statilio, Gabinio, Cæpario in carcere ſumptum eſt. Atque ita M. Cicero ſuis conſiliis, ſuis laboribus, ſui capitis periculis, ſine tumultu, ſine delectu, ſine armis, ſine exercitu, quinque hominibus comprehenſis atque confeſſis, incenſione urbem, internecione cives, vaſtitate Italiam, interitu rempubl. liberavit, *in orat. pro Sylla*, *cap.* 11.

Ad veſperum, cum Cicero, ut *Plutarchus* ſcribit, per forum ſe domum ſuam reciperet, non jam ſilentio cives, neque ordine illum deducebant: ſed quocunque acceſſerat, omnes eum vocibus & plauſu excipiebant, & ſervatorem ac conditorem patriæ appellabant. In foribus lampades & faces accenſæ vicos & angiportus clariſſima luce colluſtrabant, pro tectis mulieres ſtabant, ut eum virum honorarent & ſpectarent, qui clariſſimis viris comitatus tanto ſplendore per forum aſcenderet. Atque hæc facta ſunt Nonis Decembr. quas Cicero ſemper in ore habebat, ut ſcribit *Brutus ad Att.* Vide *epiſt.* 9. *lib.* I. *Fam. epiſt.* 16. *lib.* I. & *epiſt.* 1. *lib.* X. *ad Att.* In conſulatu M. Tullius legem quoque de legationibus liberis tulit, ne, ſicut antea, infinitum, ſed annuum tempus earum eſſet, *lib.* III. *de Legibus cap.* 8. Quæſtor Ciceronis col. fuit T. Fabius; *poſt Redit. in Senatu*, *cap.* 8. Antonii quæſtor fuit P. Sextius, *pro Sextio*, *cap.* 3. Eodem anno Cicero conſul L. Luculli currum triumphalem pene in urbem introduxit, *in Lucullo*, *cap.* 1. itaque Murenæ conſulatum petenti exercitus totus Luculli, qui ad triumphum per eos dies venerat, præſto affuit, *pro Murena*, *cap.* 18. Eodem conſule referente, primum decem dierum eſt ſupplicatio decreta Cn. Pompejo, Mithridate interfecto confectoque Mithridatico bello, *in orat. de Prov. Conſul. c.* 11.

Hactenus conſulatum Ciceronis deſcripſimus. De quo M. Craſſus ita dixit, *Se, quod eſſet ſenator, quod civis, quod liber, quod viveret, Ciceroni acceptum referre. Quoties conjugem, quoties domum, quoties patriam videret, toties ſe beneficium ejus videre*, epiſt. 11. lib. I. ad Att.

Maxime vero conſulatum hunc Cn. Pompejus probavit, qui, ut Ciceronem primum decedens ex Syria vidit, complexus & gratulans, ejus beneficio patriam ſe viſurum eſſe dixit, *Philip.* II. *cap.* 5. Idem vir abundans bellicis laudibus, Ciceroni multis audientibus hoc tribuit, ut diceret; fruſtra ſe tertium triumphum deportaturum fuiſſe, niſi ejus in rempubl. beneficio, ubi triumpharet, eſſet habiturus, *lib.* I. *de Officiis*, *c.* 22.

Ciceronem præterea Q. Catulus prin-

prin-

Digitized by Google

princeps ſenatus & auctor publici conſilii frequentiſſimo ſenatu parentem patriæ nominavit, *in Piſonem*, *cap.* 3. Neque ſolum Catulus, verum etiam multi alii ſæpe in ſenatu Ciceronem patrem patriæ nominarunt, ut ipſe teſtatur *pro Sextio*, *c.* 57. In his *Plutarchus* numerat Catonem. De quo Appianus: *Cum Cato Ciceronem patrem patriæ appellaſſet, populus acclamavit: atque, ut quibuſdam placet, hæc appellatio primum Ciceroni tributa, inde ad Imperatores pervenit*. Hinc Juvenalis Satyra VIII. verſ. 243.

Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

Et Plinius *lib.* VII. *cap.* 10. M. Tullium ſic affatur: *Salve primus omnium parens patriæ appellate.*

De Cicerone L. Gellius, vir clariſſimus, in concione dixit, ſi ille conſul, eum fuit, non fuiſſet, rempubl. funditus interituram fuiſſe, *poſt. Red. ad Quirites*, *cap.* 7. Idem civicam coronam Ciceroni deberi a sepubl. dixit, *in Piſonem*, *cap.* 3. Vide *Gellium lib.* V. *cap.* 6.

Cum extremis diebus anni hujus novi tribuni pl. quia a. d. IV. Id. Decembr. magiſtratum inibant (ut ſupra ad annum DCLXXXVI. demonſtravimus) res eas, quas Cicero conſul geſſerat, vexare cuperent, ille P. Sextium Capua arceſſivit, cum eo exercitu, quem tum ſecum habebat: cujus adventu tribunorum conatus ſunt retardati; *Cicero pro Sextio cap*: 4. Hos tribunos Plutarchus Metellum & Beſtiam nominat: ſed L. Calpurnius Beſtia tribunatu jam V. Id. abierat, quod Manutius & Corradus ex Salluſtio monuerunt.

Quintus autem Metellus Nepos novus tribunus pridie Kalend. Januarii Ciceronem conſulem abeuntem magiſtratu concionis habendæ poteſtate privavit. Cujus injuria Ciceroni tamen honori ſummo fuit. Nam eum ille nihil ei niſi ut juraret, permitteret, magna voce juravit veriſſimum pulcherrimumque jusjurandum: quod populus item magna voce ipſum vere juraſſe juravit; *epiſt.* 3. *lib.* V. *Fam.* Juravit autem ſe patriam conſervaſſe, ut Plutarchus & Dio ſcribunt, & ipſe Cicero in Piſonem, cap. 3. *Ego*, inquit, *cum in concione abiens magiſtratu dicere a tribuno plebis prohiberer, quæ conſtitueram; cumque is mihi tantummodo, ut jurarem, permitteret; ſine ulla dubitatione juravi, rempublicam atque hanc urbem mea unius opera eſſe ſalvam. Mihi populus Rom. univerſus illa in concione non unius diei gratulationem, ſed æternitatem immortalitatemque donavit, cum meum jusjurandum tale atque tantum juratus ipſe una voce & conſenſu approbavit. Quo quidem tempore is meus domum fuit e foro reditus, ut nemo, niſi qui mecum eſſet, civium eſſe in numero videretur.* Hujus frequentiæ, qua abiens conſulatu domum fuit reductus, mentio eſt *in ep.* 13. *lib.* I. *ad Att.*

Anno Urbis 691, Ciceronis 45,

Conſules fuerunt

D. JUNIUS SILANUS, L. LICINIUS MURENA.

Ab his Conſulibus lata fuit lex Junia Licinia, qua, ut leges trinundino die promulgarentur, pœna adjecta cavebatur. Cic. Philip. V. cap. 3. *Ubi lex Cæcilia & Didia? ubi promulgatio trinundinum? ubi pœnæ recenti lege Junia & Licinia?* Ejuſdem legis meminit *in Vatinium cap.* 14. *& ad Atticum ep.* 9. *lib.* II. *& ep.* 15. *lib.* IV.

Initio hujus anni Catilina in agro Piſtorienſi a C. Antonio proconſule cum exercitu cæſus eſt; *Salluſtius Catil. c.* 57. *Dio lib.* XXXVII. *Livius lib.* CIII Vicit eum prælio M. Petrejus, Legatus Antonii, de quo Cicero *pro Sextio, c.* 5. Victo Catilina Antonius laureatus faſces, ut Obſequens ſcribit, in Macedoniam provinciam tulit, cui per triennium deinde præfuit. Quia vero Antonius in faſcibus inſignia lauteæ præferebat, imperator appellatus erat. Qua de re ſcripſi in Ligarianam. Itaque *Cic. ep.* 5. *lib.* V. *Fam.* qua Antonio T. Pomponium Atticum in Græciam proficiſcentem hoc anno commendavit, *Imperatori* adſcribit, quod Paulus Manutius ſine cauſa miratur. Nam & Dio *lib.* XXXVII. aperte tradit, Antonium ob victoriam de Catilina, quamquam cæſorum numerus infra legitimum eſſet, Imperatorem appellatum fuiſſe.

Metellus tribunus pleb. a. d. III. Non Januar. ut eſt *epiſt.* 2. *lib.* V. *Famil.* cum agere cœpiſſet, non in ſenatu, ut vir doctus annotavit, ſed ad populum ἐν τῷ ὁμίλῳ, ut *Dio* loquitur (fuiſſe autem diem comitialem vetus Kalendarium oſtendit) tertio quoque verbo orationis ſuæ Ciceronem appellabat, cum clamaret, non licuiſſe ei; Lentulum, Cethegum & reliquos cives indicta cauſa necare: atque hoc crimen verbo Ciceroni, re ſenatui intendebatur, auctore Dione. Cicero Metello forti animo reſtitit, & orationem Metellinam contra concionem Metelli ſcripſit, cum ille prior ſcripſiſſet, *epiſt.* 10. *lib.* I. & *epiſt.* 12. *lib.* III. *ad Att.* Meminit Quintilian. *lib.* IX. *cap.* 3. *Gellius lib.* XVIII. *cap.* 17. *Priſcianus lib.* IX. & X. Tunc etiam Metellus Celer, qui Galliam provinciam pro conſule obtinebat, ad Ciceronem miſit *epiſt.* 1. *lib.* V. *Famil.* querens Nepotem fratrem ſuum ab eo oppugnatum: cui Cicero *epiſt.* 2. reſpondet.

Hoc anno ex indicio L. Vettii equitis R. qui de Catilinæ ſociis in urbe remanſerant, partim præſentes, partim cum citati non reſpondiſſent, damnati ſunt, ut *Dio* ſcribit. In his fuerunt P. Autronius, Ser. Sylla, L. Vargunteius, M. Porcius Læca, C. Cornelius, quos Cicero *in orat. pro Sylla, capit.* 2. nominat. Damnati ſunt lege Lutatia de vi publica: quod indicant hæc verba Ciceronis pro Cælio, cap. 29. *Quam legem Q. Catulus armata diſſenſione civium, reip. extremis pene temporibus, tulit: quæque lex, ſedata illa flamma conſulatus mei, fumantes reliquias conjurationis extinxit.*

Tum L. Torquatus, qui P. Cornelio Syllæ conſulatum ante triennium eripuerat, ejuſdem nomen de duplici conjuratione detulit. De

priore, quæ L. Tullo, M'. Lepido coſſ. inita fuit, Q. Hortenſius; de poſteriore Cicero, qui illam anno ſuperiore oppreſſerat, defendit oratione illa, quæ pro P. Sylla extat. Quam hoc tempore, condemnatis aliis conjuratis, habitam eſſe illa verba, *capit.* 32. argumento ſunt: *Severitatem judiciorum, quæ per hos menſes in homines audaciſſimos facta eſt, lenitate ac miſericordia mitigate.* Huc accedit, quod homines docti tribunum illum quem Cicero ad lugendos conjuratos ex illis relictum videri ait, *cap.* 10. Metellum Nepotem eſſe non ſine cauſa putant.

Eodem tempore, cum Sylla reus eſſet, domum Cicero in Palatio emit, ut Gellius ſcribit *lib.* XII. *cap.* 12. Domus emptæ a ſe meminit *epiſt.* 10. *lib.* I. *ad Att.* quam ſcripſit menſe Januario anni ſequentis. Quare non dubito, quin extremo hujus anni menſe, cum Q. Fuſius Calenus tribunatum pl. iniviſſet, Cicero ſcripſerit *epiſt.* 6. *lib.* V. *Famil.* ad P. Sextium, qui cum anno ſuperiore C. Antonii conſulis quæſtor fuiſſet, hoc anno pro quæſtore cum eodem in Macedonia erat. Vide *orat. pro Sextio*, *c.* 5.

Cn. Pompejus, confecto jam bello Mithridatico, literas publice miſerat: in quibus, quod gratulationem de rebus a ſe in urbe geſtis prætermiſerat, Cicero cum eo expoſtulat *epiſt.* 7. *lib.* V. *Famil.*

P. Clodius Ap. F. adoleſcens audax & inſolens, Pompejæ uxoris C. Cæſaris amore captus, extremo hoc anno, cum Bonæ Deæ in domo Cæſaris pro populo fieret, in opertum cum veſte muliebri venit; ſperans ſe, quod imberbis eſſet, clam ingreſſum, ad Pompejam perventurum. Sed dum in amplis & laxis ædibus oberrat, ab Aureliæ matris Cæſaris ancilla conſpicitur, nomenque rogatus, cum ſe Auram pediſequam Pompejæ quærere dixiſſet, ex voce agnoſcitur, & a mulieribus in cubiculo ancillæ, cum qua domum ingreſſus erat, deprehenditur atque foras ejicitur, ut Plutarchus *in Cicerone & Cæſare* ſcribit. Cicero *in orat. de Haruſp. Reſp. c.* 21. ait illum ancillarum beneficio emiſſum eſse. Tu vide *epiſt.* 10. & ſequentes *lib.* I. ad Atticum.

Anno Urbis 692, *Ciceronis* 46,

Conſules fuerunt

M. PUPIUS PISO, M. VALERIUS MESSALA.

P. Clodii facinore patefacto, a Virginibus & Pontificibus id nefas eſt decretum; Cæſar deinde uxori nuntium remiſit, & Clodium tribunus pl. accuſavit, auctore Plutarcho in Cæſare. Accuſatorem Clodii Cicero *de Haruſp. Reſp. cap.* 17. Lentulum nominat. Clodium inceſti crimine a tribus Lentulis acculatum fuiſſe *Valerius lib.* IV. *cap.* 2. tradit. De Clodii judicio vide *epiſt.* 13. *lib.* I. *ad Att.* In eo M. Tullius ceſtis productus, cum Clodius crimen ita refelleret, ut diceret, ſe illa nocte non Romæ, ſed longe ab urbe Interamnæ apud Cadmium Scholam fuiſſe, Cicero contra pro teſtimonio dixit, illum ad ſe domum veniſſe & de quibuſdam rebus egiſſe. Id quo verum erat. *Plutarchus*, *Cicero pro Domo*, *& Milone*, ibidemque *Aſconius*, *Quintilianus lib.* IV. *cap.* 2. *Valerius lib.* VIII. *cap.* 5.

Ab-

Digitized by Google

Abſoluto Clodio, Cicero eum eo Idibus Maji in ſenatu contendit. *ep.* 13. *lib.* I. *ad Att.* Hoc anno Q. Tullius Cicero, M. frater prætor fuit: cumque prætores provincias ſortirentur, Q. Ciceroni Aſia obtigit, *ep.* 12. *lib.* I. *ad Att.* Obtinuit eam provinciam per triennium, cum L. Valerio Flacco ſucceſſiſſet, ut ex orat. *pro Flacco*, *cap.* 14. intelligitur.

Eodem anno cenſores creatos fuiſſe, & luſtrum condidiſſe, ex *lib.* I. *ad Att.* & *Dionis lib.* XXXVII. ſatis notum eſt. Hi Onuphrio ſunt P. Servilius Iſauricus & Mam. Æmilius Lepidus.

Ante hos Cenſores Ciceronem pro Archia dixiſſe, hæc verba orationis, *cap.* 5. quæ ex tanto numero interpretum nemo adhuc expoſuit, arguunt: *Eſt enim obſcurum, proximis cenſoribus hunc cum clariſſimo imperatore L. Lucullo apud exercitum fuiſſe, ſuperioribus cum eodem quæſtore fuiſſe in Aſia, primis Julio & Craſſo nullam populi partem eſſe cenſam.*

L. Julium Cæſarem & P. Licinium Craſſum cenſores fuiſſe primos poſt datam civitatem Archiæ anno DCLIV. diximus. Tertio anno poſt L. Marcius Philippus & M. Perperna cenſores luſtrum LXVI. fecerunt, quo tempore Archias in Aſia fuit cum Lucullo quæſtore, qui per multos annos admirabili quadam laude provinciæ præfuit; *Cicero in Lucullo*, *cap.* 1. Cenſura deinde intermiſſa fuit uſque ad annum urbis DCLXXXIII. quo L. Gellius, Cn. Lentulus luſtrum LXVII. fecerunt; cum Lucullus in Aſia bellum contra Mithridatem adminiſtraret. Atque hi Cenſores proximi ante Ciceronis conſulatum cenſum egerunt. Nam qui Cotta & Torquato coſſ. creati fuerunt, propter diſſenſionem abdicarunt: illi autem, qui anno inſequenti iis ſucceſſerunt, intercedentibus tribunis pl. nihil agere potuerunt. Auctor Dio *lib.* XXXVII.

Itaque M. Tullius poſt conſulatum ante cenſores, qui hoc anno creati fuerunt, A. Licinium Archiam, cui Gracchus quidam civitatis controverſiam moverat, defendit illa oratione, quæ extat. In qua primo eum civem eſſe probat: deinde reliqua oratione ornat, ut civitate Romana dignum eſſe demonſtret. Corradus *ex epiſt.* 13. *lib.* I. *ad Att.* putat, Ciceronem pro Archia dixiſſe Metello, & Afranio coſſ. ſed qui, quod inchoavit, nondum perfecit, nihil ſcripſiſſe videre poteſt.

Hoc anno Pompejus tertium triumphum de Mithridate, Tigrane, plurimiſque regibus ac gentibus per biduum III. & prid. Kal. Octobr. ut eſt in Faſtis Capitol. egit. Trium triumphorum Pompeji mentio eſt *lib.* II. *de Divinat. cap.* 9. De iiſdem Cicero pro Balbo, *cap.* 6. *Cujus tres triumphi teſtes eſſent, totum orbem terrarum noſtro imperio teneri.* Eodem anno C. Cæſar, cum eſſet in Hiſpania prætor, populum Gaditanum ſummis ornamentis affecit, controverſias ſedavit, jura ipſorum permiſſu ſtatuit, & inveteratam quondam barbariam ex Gaditanorum moribus diſciplinaque delevit, ut Cicero in eadem oratione *cap.* 19. teſtatur.

Tum quoque C. Pomptinius, qui anno ſuperiore in Galliam ulteriorem ex prætura miſſus erat, Allobrogas domuit, ut copioſe Dio *lib.* XXXVII. narrat. Meminit Cicero *in orat. de Provinciis Conſ. cap.* 13. & Livius *lib.* CIII. Nonis Decemb. Cicero *ad Attic.* ſcripſit *epiſt.* 14. *lib.* I.

Anno

Anno Urbis 693, *Ciceronis* 47,

Conſules fuerunt

Q. CÆCILIUS METELLUS CELER, L. AFRANIUS.

De his conſulibus Cicero *lib.* I. *ad Att.* Primis hujus anni menſibus Tullius in urbe fuit, *epiſt.* 15. & 16. *lib.* I. *ad Att.* effecitque, ne Q. fratri in Aſia ſuccederetur, *ep.* 1. *lib.* I. *ad Q. Fratr.*

L. Flavius tribunus pl. legem Agrariam auctore Pompejo promulgavit de agris dividendis militibus Pompeji & plebi, de qua Cicero *lib.* I. *ad Att.* & Dio *lib.* XXXVII. qui ſcribit Metellum conſulem tum a Flavio in carcerem ductum fuiſſe: unde Cicero, epiſt. 1. lib. II. ad Atticum, *Nunc conſule in carcere incluſo.* P. Clodius, ut idem *Dio* ſcribit, tribunatus cupidus, primum tribunos quosdam ſubmiſit, qui legem ferrent, ut patriciis quoque ejus magiſtratus capiundi poteſtas eſſet. Quod ubi non perſuaſit, patriciatum ejuravit, atque in concionem progreſſus ad plebem tranſit. In hanc ſententiam *Dio.* Cicero vero *epiſt.* 15. *Libri* I. *ad Att.* ita ſcribit: *C. Herennius tribunus pleb. ad plebem P. Clodium traducit: idemque fert, ut univerſus populus in campo Martio ſuffragium de re Clodii ferat.* Addit Dio: *Clodius tribunatum ſtatim petiit: ſed creatus non eſt, Metello ei reſiſtente: qui & propinquus Clodii erat, & ea, quæ ille agebat, non probabat. Prætendebat vero adoptionem more majorum non eſſe factam: quia plebejus, niſi lege curiata, fieri nemo poſſet.* Apud Dionem ἐν τῇ εἰσφορᾷ τοῦ φρατριατικοῦ νόμου, mendoſe eſt pro τοῦ φρατριακτικοῦ, quod *ex lib.* XXXIX. cognoſcitur, ubi, τὴν εἰσφορὰν τοῦ φρατριατικοῦ de Clodii adoptione agens dicit.

Clodio igitur tum frater Metellus & concors ſenatus principi Cn. Pompejo ſententiam dicenti acerrime una voce ac mente reſtitit. *Cicero de Haruſp. Reſp. cap.* 21. Metellus etiam conſul incipientem furere Clodium atque conantem, ſua ſe manu interfecturum, audiente ſenatu, dixit, *pro Cælio cap.* 24.

Idibus Martiis hujus anni Cicero Commentarium conſulatus ſui Græce compoſitum ad Atticum miſit, *epiſt.* 16 *lib.* I. Miſit eundem Rhodum ad Poſidonium, ut ornatius de iiſdem rebus ſcriberet. Ille vero reſcripſit, ſe illud ὑπόμνημα cum legeret, non modo non excitatum eſſe ad ſcribendum, ſed etiam plane perterritum, *ep.* 1. *lib.* II. *ad Att.* Ciceronem ἐν τῷ περὶ τῆς ὑπατείας Plutarchus in Cæſare adducit. Scripſit etiam Cicero de conſulatu ſuo verſibus tres libros. *Tertium poema expectato*, inquit *epiſt.* 16. *lib.* I. *ad. Att.* & *epiſt.* 3. *lib.* II. *Sed me* καταίνεσις *mea illa commovet, quæ eſt in libr. tertio.* Libro etiam primo *de Divin. cap.* 11. Q. frater plures verſus ab Urania Muſa *in ſecundo de conſulatu* pronuntiatos commemorat, quorum tres ex libris Conſulatus Ciceronis Lactantius adducit *lib.* III. *cap.* 17.

De Prognoſticis, quæ Atticum propediem expectare jubet, *epiſt.* 1. *lib.* II. quid dicam non habeo. Certe quæ *lib.* I. *de Divin. cap.* 11. Ciceronis Prognoſticis adducuntur, Aratea ſunt, atque Διοσημείοις Græce extant. Priſcianus quoque lib. X. XVI. & XVIII. Ciceronem *in Prognoſticis* citat: verum, quos adducit verſus, ex Arato expreſſi ſunt.

Poſt

Poſt Idus Martii hujus anni Cicero aliquandiu ruri fuit. Romam autem e Pompejano ſe recepit a. d. iv. Id. Maji. *epiſt. ult. lib. I. ad Att.* Kal. Junii Antium profectus fuit, *epiſt. 1. lib. II. ad Att.*

Hoc anno Q. Metellus Nepos prætor portoria Italiæ lege lata ſuſtulit, auctore Dione. De portoriis Italiæ ſublatis Cicero *ep. 16. lib. II. ad Att.* Sub idem tempus, ut *Dio* ſcribit, Fauſtus Syllæ F. in honorem patris munus gladiatorium, & magnificum epulum populo dedit: balneas etiam cum oleo gratuito præbuit. Hoc munus Fauſto teſtamento patris debuiſſe Cicero *pro Sylla* ait *cap.* 19. Hoc eſt Fauſti adoleſcentis nobiliſſimi epulum magnificentiſſimum, ex quo Vatinium famem ſuam expleſſe Cicero *in Interrogatione* ait, *cap.* 13.

Hoc anno conſpiratio inter tres principes civitatis facta eſt, Cn. Pompejum, M. Craſſum & C. Cæſarem, de qua Cicero *lib.* II. *ad Atticum*.

Anno Urbis 694, *Ciceronis* 48,

Conſules fuerunt

C. JULIUS CÆSAR, M. CALPURNIUS BIBULUS.

Cum C. Antonio C. Octavius in Macedonia anno ſuperiore ſucceſſiſſet, ut cognoſcitur *epiſt. 1. lib. II. ad Att.* Antonius hoc anno lege Lutatia de vi accuſatus eſt a M. Cælio, ut eſt in orat. *pro Cælio*, *cap.* 29. & 31.

Antonium apud Cn. Lentulum Claudianum (ſic lego ex libris olim impreſſis) reum factum eſſe a Q. Fabio Maximo Cicero *in Vatinium*, *cap.* 11. demonſtrat; ſed, an de eodem crimine Cælius, & Maximus accuſarint, mihi non conſtat. Hoc *Dio lib.* XXXVIII. ſcribit, Antonium de Catilinæ conjuratione in judicium adductum, propter male adminiſtratam provinciam condemnatum fuiſſe. Cicero vero *pro Cælio* ait, *c.* 31. Antonio nocuiſſe opinionem maleficii cogitati. Antonius condemnatus in Cephalenia exulavit, auctore Strabone *lib.* X. nec a M. Antonio fratris filio cum aliis exulibus reſtitutus fuit, *Philipp.* II. *cap.* 23.

De ſua defenſione Cic. *pro Domo*, *cap.* 16. ita inquit: *Hora fortaſſe ſexta diei queſtus ſum in judicio, cum C. Antonium collegam meum defenderem quædam de republ. quæ mihi viſa ſunt ad illius miſeri cauſam pertinere; hæc homines improbi ad quoſdam viros fortes longe aliter, atque a me dicta erant, detulerunt: hora nona, illo ipſo die, tu es adoptatus.* Hinc Suetonius in Julio cap. 20. *Cicerone in judicio quodam deplorante temporum ſtatum, P. Clodium inimicum ejus, fruſtra jampridem a patribus ad plebem tranſire nitentem, eodem die horaque nona traduxit.*

Tranſit Clodius ad plebem adoptione, quæ arrogatio dicitur. Adoptatus fuit a P. Fontejo. Contra quam adoptionem Cicero *pro Domo ſua* diſputat. De eadem Sueton. in Tiberio, cap. 2. *P. Clodius ob expellendum urbe Ciceronem plebejo homini atque etiam natu minori in adoptionem ſe dedit.* In hac adoptione Cæſar legem Curiatam tulit, Pompejus in auſpicio fuit, *epiſt.* 7. & 12. *lib.* II. *ad Att. de Haruſp. Reſp. cap.* 23. Tullius menſe Aprili & Majo extra urbem Antii, in Pompejano, Formiano & Arpinati in literis vixit: ibique *epiſt. quarta & ſeqq. uſque ad* 18 *lib.* II. ad Atticum miſit.

At-

Digitized by Google

Attico deinde in Epirum profecto, Cicero ſe Romam recepit, & ea, quæ in ſequentibus epiſtolis leguntur, ad Atticum ſcripſit. Conſiliis publicis nullis, ut eſt *epiſt.* 23. intererat, totumque ſe ad forenſem operam laboremque contulerat.

Tum A. Thermus bis Cicerone defendente abſolutus eſt, *pro Flacco*, *cap.* 39. Tum quoque L. Valerius Flaccus, qui ex prætura, quam Cicerone conſule geſſerat, Aſiam provinciam obtinuerat, a D. Lælio repetundarum accuſatus, a Q. Hortenſio & M. Cicerone defenſus eſt. Ciceronis oratio extat: de Hortenſii defenſione vide *ep. ult. lib.* II. *ad Attic.*

Hoc anno P. Vatinius, qui in Dionis libris Πόπλιος Ἄτιιος non ſine mendo nominatur, tribunus plebis Cæſari conſuli in omni re obſecutus eſt, eaque geſſit, quæ a Cicerone in interrogatione *in Vatinium* reprehenduntur.

Lege Vatinia Cæſari data in quinquennium fuit Gallia citerior cum Illirico, & tribus legionibus, quibus Senatus Galliam ulteriorem cum alia legione adjecit. *Dio lib.* XXXVIII *Plutarchus*, *Sueton. in Jul. cap.* 22. *& Oroſius*, *lib.* VI. *cap.* 7.

In hoc imperio Cæſar Ciceronem ſibi legatum eſſe volebat, lib. II. ad Att. ep. 19. & epiſt. 18. *A Cæſare*, inquit, *valde liberaliter invitor in legationem illam, ſibi ut ſim legatus.* Et de Pronvinciis Conſ. cap. 17. *Me, ut ſibi eſſem legatus, non ſolum ſuaſit, verum etiam rogavit.*

Conſul Cæſar leges multas tulit, quæ ab ipſo Juliæ ſunt appellatæ. De quibus Dio, *lib.* XXXXVII. & Cicero de Haruſp. Reſp. cap. 23. *Tum leges Julias, contra auſpicia latas, & hic & in concionibus dicere.*

Tulit præterea, ut ager Campanus iis, qui ternos pluresve liberos haberent, divideretur, *Suetonius in Jul. c.* 20. & *Vellejus*, *lib.* II. *cap.* 44. Curatores etiam, qui agros dividerent, conſtituit vigintiviros ex iis, qui plurimos honores geſſiſſent, atque ad eam rem quam maxime idonei eſſent, auctore Dione initio *lib.* XXXVIII. Suetonius quoque *in Auguſto*, *cap.* 4. vigintiviros agrum Campanum plebi Julia lege diviſiſſe ait. In his fuit Coſconius. Quo mortuo Cicero in ejus locum invitatus fuit, *ep.* 19. *lib.* II. *ad Att.* In iiſdem fuit Cn. Tremellius Scrofa, quo de Varro, *lib.* I. *de Re Ruſt. c.* 2. Nominat eoſdem *Frontinus* & *Plinius*, *lib.* VII. *c.* 52. Sed Cicero vigintiviratum repudiavit, quod Quintilianus, *lib.* XII. *c.* 1. ſcribit, & ipſe, *epiſt.* 2. *lib.* IX. *ad Attic.* de Cæſare inquit, *Repudiari ſe totum, magis etiam quam olim in viginti viratu putabit; ac ſolet, cum ſe purgat, in me conferre omnem illorum temporum culpam: ita me ſibi fuiſſe inimicum, ut ne honorem quidem a ſe accipere vellem.* Paterculus quoque *lib.* II. *c.* 45. in commemoratione exilii Ciceronis addit: *Hoc ſibi contraxiſſe videbatur Cicero, quod inter vigintiviros dividendo agro Campano eſſe noluiſſet.*

Hic ſcrupulum injicit oratio *de Provinciis Conſ.* in qua, *c.* 17. Cicero ait, ſe a Cæſare fuiſſe rogatum, ut quinqueviratum acciperet, eumque ſe obſtinatione quadam ſententiæ repudiaſſe. Præterea quinque viri nominantur *ep.* 7. *lib.* II. *ad Att.* Sunt viri doctiſſimi, in rebus Romanis cognoſcendis diu multumque verſati, qui ſcribunt Cæſarem ad æſtimationem agri Campani vigin-

ginti-viros creaſſe: ac præterea quinque, qui æſtimatum dividerent. Dant illi quidem teſtem in hanc rem *Dionem:* ſed verba, quibus hoc demonſtretur, in Græca ejus hiſtoria invenire equidem adhuc nulla potui.

Comitiis tribuniciis P. Clodius Pulcher tribunus plebis factus fuit opera Cæſaris, ut ſcribit *Dio*, & *Plutarchus in Cæſare*. Etſi autem Pompejus Clodium omni cautione, fœdere, execratione devinxerat, nihil in tribunatu contra Ciceronem eſſe facturum, ut eſt *pro Sextio*, *c.* 7. ille tamen in fide non manſit: ſed tribunus plebis factus, continuo ſe in Ciceronem convertit. Qua de re dicemus, ſi prius illud admonuerimus, hunc tertium fuiſſe annum imperii Q. Ciceronis in Aſia. Quo ad duos priores adjuncto, M. Cicero epiſtolam illam pulcherrimam, quæ eſt prima *lib.* I. *ad Q. Fratrem*, miſit, in qua omnia præcepta bene adminiſtrandæ provinciæ ita perſequitur, ut amplius nihil requiri poſſit. Ejuſdem anni ultimis menſibus ſcripſit *epiſtolam ſecundam ad Fratrem*, ut ex ipſa cognoſcitur.

Anno Urbis 695, *Ciceronis* 49,

Conſules fuerunt

L. CALPURNIUS PISO CÆSONIUS, A. GABINIUS.

Prætores hujus anni a Suetonio *in Julio*, *cap.* 23. nominantur duo, C. Memmius & L. Domitius. C. Memmium prætorem ex lege Licinia & Junia edidiſſe, ut Vatinius adeſſet die tricefimo, Cicero *in Vatinium* ait. Piſo & Gabinius fuere duo funeſti, non conſules, ſed latrones atque everſores reipublicæ, quos ſuis coloribus Cicero multis locis depinxit: ut in orat. poſt Reditum, *cap.* 4. pro Domo, *cap.* 9. pro Sextio, *c.* 7. de Provinc. Conſ. *cap.* 3. in Piſonem, *cap.* 4. & alibi. His conſulibus ſedentibus, inſpectantibus atque adeo adjuvantibus, M. Tullius conſervator patriæ a ſceleratiſſimo tribuno plebis in exilium ejectus eſt.

Clodius enim, ut Dio, *lib.* XXXVIII. ſcribit, ſperans, facile ſe Ciceronem oppreſſurum, ſi prius ſenatum, equites & plebem ſibi conciliaſſet, quatuor leges, populares illas quidem, ſed reipublicæ pernicioſas, initio hujus anni, quod Cicero *in Piſonem*, *c.* 4. ſignificat, tulit: unam, ut frumentum populo gratis daretur: alteram, ne quis per eos dies, quibus cum populo agi liceret, de cœlo ſervaret: tertiam de collegiis reſtituendis, noviſque inſtituendis: quartam, ne quem Cenſores in ſenatu legendo præterirent, neque qua ignominia afficerent, niſi qui apud eos accuſatus & utriuſque Cenſoris ſententia damnatus eſſet. Hæc Aſconius in *Piſonianam*, Dio, *lib.* XXXVIII. & Cicero paſſim.

Alias deinde rogationes idem Clodius uno eodemque tempore promulgavit, unam de provinciis conſulum nominatim, alteram de Ciceronis pernicie, ut ait *pro Sextio*, *c.* 10. Pactus enim cum conſulibus, Gabinio Syriam, Babylonem, Perſas; Piſoni Achajam, Theſſaliam, Græciam, Macedoniam, omnemque Bœotiam dedit: *Cicero de Provinciis* & *in aliis Orationibus*.

Ad Ciceronis perniciem lex illa pertinebat, qua tulit, Qui civem Ro-

Romanum indemnatum interemiſſet, ei aqua & igni interdiceretur: *cujus verbis etſi non nominabatur Cicero, tamen ſolus petebatur*, inquit Paterculus, *lib.* II. *c.* 45. Idemque ſcribit Dio, *lib.* XXXVIII. atque idcirco Tullius hoc privilegium appellat, vide orat. *pro Domo c.* 14. Reus igitur Cicero, ut *Plutarchus* ſcribit, veſtem mutavit, & ſordidatus populo ſupplicavit. Tum Clodius illi omnibus vicis occurrebat ſtipatus hominibus contumelioſis & temerariis, qui petulanter mutationem veſtis & habitum Ciceronis exagitantes, multiſque locis luto & lapidibus in eum conjectis, ſupplicationes impediebant.

Cum Cicerone tamen primum omnis fere ordo equeſter veſtem mutavit: eumque nobiliſſimi adoleſcentes numero ad viginti millia ſordidati, deprecatores ejus ſalutis, comitabantur. Deinde cum ſenatus frequens conveniſset, ut veſtem tanquam in publico luctu mutandam cenſeret, idque conſules vetarent, & Clodius cum armis ad curiam verſaretur, ſenatores non pauci e ſenatu, veſtibus diſciſſis & clamore ſublato, ſe proripuerunt. Hactenus Plutarchus. Dio, *lib.* XXXVIII. tradit, equites in Capitolium tunc conveniſse, atque ad conſules & ſenatum miſiſse legatos non ſolum e ſuo ordine, verum etiam ſenatores duos, Q. Hortenſium & C. Curionem, qui pro Cicerone deprecarentur. Unde Cicero *pro Sextio*, *cap.* 11. ait: *Cum incredibilis in Capitolium multitudo ex tota urbe cunctaque Italia conveniſſet, veſtem mutandam omnes meque omni ratione defendendam putarunt*.

Erat tum ſenatus in æde Concordiæ, & Gabinium conſulem, Piſone abſente, orabat. Equites quoque Romani, & omnes boni veſte mutata ſe pro Ciceronis capite ad pedes Gabinii projecerunt: quorum precibus ab illo repudiatis, vir incredibili fide, magnitudine animi, conſtantia, L. Mummius, ad ſenatum de republica retulit, ſenatuſque frequens veſtem pro Ciceronis ſalute mutandam cenſuit, *pro Sextio*, *cap.* 11. *Dio* hunc Mummium vocat L. Ninnium Quadratum, & ſcribit, eum populo auctorem fuiſse, ut tanquam in aliqua publica calamitate veſtem pro ſalute Ciceronis mutaret. *Pro me*, inquit Cicero *poſt Reditum ad Quir. c.* 3. *ſenatus hominumque præterea viginti millia veſtem mutaverunt*. Sed conſules edixerunt, ut ad ſuum veſtitum ſenatores redirent. Vide *orationes poſt Reditum*, *pro Domo*, *pro Sextio*, & *in Piſonem*.

Tum Gabinius L. Ælium Lamiam equeſtris ordinis principem relegavit, quod Dio *lib.* XXXVIII. dicit, ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλασε. Meminit Cicero poſt Reditum in Senatu, pro Sextio, in Piſonem, & epiſt. 16. lib. XI. Famil.

Itaque Cicero, non ſolum a conſulibus, verum etiam a Cn. Pompejo proditus & derelictus, maluit urbe cedere, quam bonorum vitam ſervis armatis objicere, quod ipſe *in Orationibus* non ſemel teſtatur. Habebat domi ſuæ Minervæ ſignum, idque longo tempore religioſiſſime coluerat. Cum autem ex urbe diſceſſurus eſſet, hoc ſignum in Capitolium delatum ibi dedicavit & ſubſcripſit, MINERVÆ CUSTODI URBIS. *Plutarchus*, & *Dio*. Hæc eſt illa Minerva cuſtos urbis, de qua

Cicero, *epiſt.* 25. *lib.* XII. *Familiar.* & *lib.* II. *de Legibus*, *cap.* 17. *Dio*, *lib.* XLV. Αἰτωλὰν χλαμύδα nominat.

Diſcedentem M. Tullium omnes boni flentes proſecuti ſunt, ut ipſe *pro Domo*, ait *cap.* 22. Ceſſiſſe urbe Ciceronem puto menſe Martio extremo. Nam, ut ex Plutarchi *Cæſare*, & primo Commentario *de Bello Gallico*, *cap.* 6. intelligitur, cum Helveticos a. d. v. Kal. Apr. de finibus ſuis exire conſtituiſſe Cæſar cognoviſset, maturavit ab urbe proficiſci. Atque octavo die ad Rhodanum pervenit. Neque tamen prius Cæſar ad exercitum abiit, quam Ciceronem per Clodium Italia expuliſſet, *auctore Plutarcho*.

Ubi compertum fuit Ciceronem diſceſſiſſe, Clodius de exilio ejus ad populum tulit, atque edictum propoſuit, ut illi aqua & igni interdiceretur, & ne intra quingenta millia paſſuum ab Italia tecto reciperetur. Hæc Plutarchus *in Cicerone*, quibus gemina ſcribit *Dio*, *lib.* XXXVIII. in eo tamen diſſentit, quod Ciceroni lege Clodia irrogatum fuiſſe ait, ne intra ſtadium tria millia ſeptingenta quinquaginta, id eſt, millia paſſuum CCCLXIX. fere, ab urbe illi eſſe liceret. Cicero, *epiſt.* 4. *lib.* III. *Ad Att.* in lege hoc correctum fuiſse ait, ut ſibi ultra quadringenta millia liceret eſse. *Dio* hoc quoque legi adjectum fuiſse tradit, ut ſi Tullius intra ſpatium definitum viſus fuiſset, & ipſe, & qui eum recepiſsent, impune interficerentur. Hinc Cicero *pro Domo*, cap. 20. *Pœna eſt*, *qui receperit*: *quam omnes neglexerunt*; Pœnam neglectam ſuiſse, omnibus reverentibus M. Tullium, comiterque excipientibus & proſequentibus, *Plutarchus* quoque ſcribit.

Clodius præterea villas Ciceronis ejecti inflammavit, & domum in Palatio incendit, atque in area templum Libertatis extruxit, *Plutarchus*, *Dio* & *Cicero pro Domo*, *cap.* 42. Bona diripiebantur atque ad conſules deferebantur. Columnæ marmoreæ ex ædibus ad ſocrum Piſonis portabantur: in fundum autem Gabinii vicini conſulis, non modo inſtrumenta aut ornamenta villæ Tuſculanæ, ſed etiam arbores transferebantur. Hæc Cicero *pro Domo*, *cap.* 24. *poſt Reditum in Senatu*, *cap.* 7. *pro Sextio*, *capit.* 24. & *in Piſonem*, *cap.* 11. Templum Libertatis, ναὸν Ἐλευθερίας, Cicero, II. *lib. de Legibus*, *cap.* 17. templum Licentiæ vocat.

Pulſum M. Tullium pedibus iter per Lucaniam Siciliam verſus feciſſe *Plutarchus* ſcribit. Naryce Locridis fuit VI. Idus Aprilis, ibique ſcripſit epiſtolam *ſecundam lib.* III. *ad Att.* Inde Cicero Vibonem venit, quod eſt oppidum Lucaniæ ad fretum, & a Locris conditum prius Hipponium appellatum fuit, *Strabo lib.* VI. *Cæſar* III. *de Bello Civili*, *cap.* 101. Ibi, ut Plutarchus ſcribit, Vibius homo Siculus, qui cum alia multa commoda ex Ciceronis amicitia perceperat, tum eo conſule præfectus fabrum fuerat, illum in ædes quidem non receperit, ſed fundum ſe ipſi adſignaturum denunciavit. Sic illa Plutarchi verba, Χωρίον δὲ καταγράψειν ἐπηγγέλλετο, ergo jam pridem converteram: cum præſertim alibi quoque verbum καταγράφειν, pro attribuere & aſſignare uſurpatum notaſsem, ut περὶ φιλαδελφίας: ἕτεροι δὲ, παλλακίσι τῆς πόρνας οἰκίας τῆς ἀγυιᾶς κα-

πε.

πυρφοροῦντες, ὑπὲρ οἰκοπέδου τῆς γωνίας πρὸς ἀλλήλους διαμονομαχοῦσι. Merito igitur Xylander noſter a Bocchi & Corradi falſis interpretationibus diſceſſit.

Cicero ſe ad Vibonem in fundo Sicæ fuiſse ad Atticum ſcribit *epiſt.* 2. & 4. *lib.* III. Siciliam, quam Cicero petebat, eo tempore obtinebat C. Virgilius (Γάϊος Οὐεργίλιος eſt apud Plutarchum) prætor is Ciceroni ſcripſit, ne in Siciliam veniret. Quare conſilio repente mutato iterum a Vibone Brunduſium terra petere contendit, ut ipſe *pro Plancio cap.* 4. enarrat. In eo itinere III. Idus Apr. Thurii ſcripſit *epiſt.* 5. *lib.* III. *ad Att.* & XIV. Kal. Maij Tarenti ſequentem. Eodemque die ſe Brunduſium veniſse *epiſt.* 7. ejuſdem libri ſcribit. Urbem ipſam ingreſsus non eſt: ſed in hortos M. Lenii Flacci ſe contulit, *pro Plancio*, *cap.* 41. meminit etiam *in Sextiana*, *capit.* 63. Apud M. Lenium dies XIII. fuit, *epiſt.* 4. *lib.* XIV. *Famil.*

Pridie Kal. Maji, cum Brunduſio proficiſcens Dyrrhachium vento ſecundo tranſmitteret atque adverſus ex alto reflaſset, rejectus eſt: deinde iterum in altum provectus Dyrrhachium pervenit. Ubi, cum e navi in terram egreſsurus eſset, terræmotum & maris convulſionem extitiſse fuerunt; unde haruſpices conjiciebant, illius exilium non fore diuturnum, quod hæc mutationis ſigna eſsent. Hæc *Plutarchus*. Dyrrhachio aliquorum dierum viam in Macedoniam ad Planciumque perrexit, & cum eo Theſsalonicam X. Kalend. Junii venit, *pro Plancio*, *capit.* 41. & *epiſt.* 8. *lib.* III. *ad Att.* Theſſalonicæ Cn. Plancius ſua liberalitate Ciceronem per menſes ſeptem retinuit. Quo tempore plures epiſtolas ad Atticum ſcripſit, quæ *lib* III. *ab octava uſque ad* XXII. leguntur.

Interim Q. Cicero, cum jam Aſiam per triennium obtinuiſset, de provincia ante Kal. Maji deceſsit, *epiſt.* 9 *lib.* III. *ad Att.* Fratrem aliquanto poſt ſuum diſceſsum ex provincia veniſse ait *pro Domo*, *capit.* 23. meminit quoque *in Sextiana*, *cap.* 31. Itaque M. Cicero Idib. Junii ad eum miſit *epiſt.* 3. *lib.* I. & *deinceps ſequentem*. Tertio Non. Octob. Theſsalonica ad Terentiam uxorem miſit *epiſt.* 2. *lib.* XIV. *Fam.*

Redeamus nunc ad acta urbana. Cicerone expulſo Clodius legem promulgavit de Ptolemæo rege Cypri, ut bona ejus publicarentur, & regnum in provinciæ formam redigeretur: idque negotium M. Catoni mandatum eſt, quo de Cicero ſæpe, *Plutarchus in Catone*, *Appianus l.* II. *Dio lib.* XXXVII. Kal. Junii, ut eſt *in orat. pro Sextio*, *cap.* 27. decrevit Senatus frequens de Ciceronis reditu, diſsentiente nullo, referente L. Mummio tribuno pl. interceſſit Ælius Ligus. Pompejus quoque illo tempore ſe accuſans, ut *Plutarch.* ſcribit, quod Ciceronem prodidiſset, de illius reditu, amicorum opera adjutus, agere cœpit.

Reſiſtente Clodio placuit Senatui, nihil in rep. decernere, nulla de re agere, niſi Cicero ab exilio revocaretur. Hinc Cicero pro Sextio, cap. 31. *Omnia ſenatus rejiciebat, niſi de me primum conſules retuliſſent.* Et in Piſonem, cap. 13. *An tum eratis conſules, cum quacunque de re verbum facere cœperatis, aut referre ad ſenatum, cunctus ordo recla-*

ma-

mabat: oſtendebatque, nihil eſſe vos acturos, niſi prius de me retuliſſetis? De eadem re vide epiſt. 24. lib. III. ad Att.

Initur deinde conſilium de interitu Cn. Pompeji, ait Cicero *pro Sextio*, *c.* 32. quam rem Aſconius *in Milonianam*, *cap.* 14. ſic exponit: *Cum III. Idus Sext. Pompejus in ſenatum veniſſet, dicitur ſervo P. Clodii ſicam excidiſſe, eaque ad Gabinium conſulem delata dictum eſt, ſervo imperatum a P. Clodio, ut Pompejus occidereretur. Pompejus ſtatim domum rediit, ex eo* (a) *domi tenus.* Et Cicero pro Milone, capit. 17. *Comprehenſus eſt in templo Caſtoris ſervus P. Clodii, quem ille ad Cn. Pompejum interficiendum collocarat. Extorta eſt confitenti ſica de manibus, caruit foro Pompejus poſtea, caruit ſenatu, caruit publico.* Huc pertinet illud Paraduxo IV. *Ante ſenatum tua ſica deprehenſa eſt.* Et in Piſonem, cap. 12. *Deprehenſus cum ferro ad ſenatum is, quem ad Cn. Pompejum interimendum collocatum fuiſſe conſtabat.* Meminit etiam *pro Domo*, *c.* 25.

Quarto Kalend. Novembris octo tribuni pl. de Ciceronis reditu legem promulgarunt, iiſdemque referentibus P. Lentulus, conſ. deſignatus, præſtantiſſimam de Cicerone ſententiam dixit, *pro Sextio*, *capit.* 32. *poſt red. in Senatu*, *cap.* 4. & *epiſt.* 23. *lib.* III. *ad Att.* Theſſalonica Cicero ſe Dyrrhachium recepit: ibique IV. Kal. Decembr. ſcripſit ad Terentiam *ep.* 1. *lib.* XIV. *Famil.* & partem *epiſtolæ* 22. *lib.* III. *ad Att.* Pridie Kal. Decemb. inde miſit ad Terentiam *epiſt.* 3. *lib.* XIV. & *ad Atticum epiſt.* 23. lib. III. & deinceps *quatuor reliquas ejuſdem libri*. Exierunt deinde paludati in provincias conſules, Piſo in Macedoniam, Gabinius in Syriam, *Cicero pro Sextio*, *c.* 33.

IV. Idus Decemb. novi tribuni pl. T. Annius Milo, P. Sextius, C. Seſtilius, M. Ciſpius, T. Fadius, M. Curtius, C. Meſſinius, Q. Fabricius, Sex. Atilius Serranus & Numerius Quintius, magiſtratum inierunt, *pro Sextio*, *capit.* 33. & *poſt Reditum in Senatu*, *cap.* 8.

Anno Urbis 696, Ciceronis 50,

Conſules fuerunt

P. CORNELIUS LENTULUS SPINTHER, Q. CÆCILIUS METELLUS NEPOS.

Prætores eodem anno fuerunt L. Cæcilius, M. Calidius, C. Septimius, Q. Valerius, P. Craſsus, Sex. Quintilius, C. Cornutus & Ap. Claudius Pulcher, *Cicero poſt Reditum in Senatu*, *c.* 9.

Kalendis Januarii P. Lentulus ſimulac de ſolemni religione retulerat, nihil humanarum rerum ſibi priuſquam de Cicerone agendum judicavit. Tum princeps rogatus ſententiam L. Cotta dixit, nihil de Cicerone actum eſse jure, nihil more majorum, nihil legibus, proptereaque

(a) *Domi tenus*) Forte, *Domitenus*. Vide Tomo noſtro VI.

que lege illi opus non eſse: verum Pompejus cenſuit, ut ad Senatus auctoritatem populi beneficium adjungeretur. Atque eo die confecta res eſset, niſi Sex. Atilius tribunus plebis non auſus intercedere, noctem ſibi ad deliberandum poſtulaſſet: Hæc Cicero *poſt reditum ad Quirites*, *cap.* 5. *pro Domo*, *c.* 26. *pro Sextio*, *c.* 34. & *lib.* III. *de Legibus*, *c.* 19.

Poſtea res acta eſt in Senatu alia nulla, & cum variis rationibus impediretur, voluntate tamen perſpecta ſenatus, cauſa ad populum VIII. Kal. Feb. fuit delata, quo die Clodiani, cæde in foro maxima facta, flumine ſanguinis reditum Ciceronis intercludendum putaverunt, *poſt Reditum ad Quirites*, *c.* 5. & *pro Sextio*, *c.* 35.

Clodius enim, ut *Dio lib.* XXXIX. ſcribit, illo die cum lex ad populum ferretur, acceptis a fratre Appio gladiatoribus, quos ille in funere Marci propinqui ſui daturus erat, impetu in multitudinem facto, multos vulneravit multoſque occidit. Tum in foro tribuni plebis vulnerati fuerunt, & Q. Cicero inter cadavera tamquam occiſus jacuit, *Plutarchus* & *Cicero pro Sextio*, *capit.* 35. Crudeliſsiſſimæ cædis eo tempore in foro factæ mentio eſt etiam *in Miloniana*, *c.* 14.

Clodium Milo tum de vi poſtulavit: ſed in judicium non adduxiſse *Dio* ſcribit, quod nondum creati eſſent Quæſtores, per quos judicum ſortitionem fieri oporteret, Nepoſque Prætori edixiſset, ne quod judicium ante, quam judices ſorte deligerentur, fieri pateretur. Quæſtores autem, niſi habitis prius comitiis ædilitiis, quibus, hac de cauſa mora potiſsimum afferebatur, creari non poterant. In hanc ſententiam *Dio*: Cicero vero *in Sextiana* ait *capit.* 41. conſulem, prætorem, tribunum plebis nova novi generis edicta propoſuiſse: ne reus adeſset, ne citaretur, ne quæreretur; ne mentionem omnino cuiquam judicum, aut judiciorum facere liceret. Quo pertinet illud de Haruſp. Reſponſ. cap. 24. *Reſtiterunt etiam, ne cauſam diceret.*

Quare, cum Milo videret judicia eſſe ſublata, ne Clodius omnia vi poſſet efficere, curavit, inquit idem *poſt Redit. in Senatu*, *cap.* 8. Emit enim gladiatores, ut Dio ſcribit. De quibus Cicero lib. II. de Officiis, capit. 17. *Sed honori ſummo nuper noſtro Miloni fuit, quod gladiatoribus emptis reipublicæ cauſa, quæ ſalute noſtra continebatur, omnes P. Clodii conatus furoreſque compreſſit.* Senatus autem multo ante quam lex de Ciceronis reditu fuit lata, gratias agendas cenſuit civitatibus iis, quæ M. Tullium civem optime de republica meritum recepiſſent, *pro Domo*, *cap.* 32. *in Piſonem*, *capit.* 15. *Parad.* IV. & *Plutarchus*. Idem decrevit, ut qui provincias cum imperio obtinerent, qui quæſtores legatique eſſent, ſalutem & vitam Ciceronis cuſtodirent, *pro Sextio*, *capit.* 60. Idem ad M. Tullii ſalutem auxilium omnium civium cuncta ex Italia, qui rempublicam ſalvam eſſe vellent, imploravit, *in Piſonem*, *cap.* 15.

Factum enim S. C. fuit, ut literis conſularibus cuncta ex Italia omnes, qui rempublicam ſalvam vellent, convocarentur, *pro Sextio*, *c.* 60. *poſt Redit. in Senatu*, *capit.* 9. & *pro Domo*, *cap.* 27. Cum igitur

Ci-

Ciceronis capitis ſervandi cauſa Romam uno tempore, quaſi ſigno dato, Italia tota convenifſet, Lentulus conſul ſenatum frequentiſſimum in Capitolium convocavit, *in Piſonem cap.* 15. & *poſt Redit. in Senatu*, *capit.* 10 Ibi tum in templo Jovis Opt. Max. Q. Metellus Nepos conſul, qui Ciceroni vel maxime ex magnis contentionibus reipublicæ fuerat inimicus, permotus cum auctoritate ſenatus, tum P. Servilii incredibili gravitate dicendi, abſens cum M. Tullio rediit in gratiam, *poſt Redit. in Senat. cap.* 10. *pro Sextio, capit.* 33. *&* 62. & *de Provinciis Conſ. capit.* 9. Hic cum mitiſſimam orationem in ſenatu habuiſſet, Cicero ad eum miſit *epiſt.* 4. *lib.* V. *Fam.* in qua ſtudium & auxilium ejus implorat.

Illo vero die, cum CCCCX. ſenatores magiſtratuſque omnes in Capitolio adeſſent, Cn. Pompejus de ſcripto ſententia dicta, uni Ciceroni patriæ conſervatæ teſtimonium dedit: cujus ſententiam frequentiſſimus ſenatus, uno P. Clodio diſſentiente, ſecutus, M. Tullium ab exilio revocavit, *poſt Redit. in Senatu*, *cap.* 10. *pro Sextio*, *cap.* 62. & *pro Milone*, *cap.* 15. De hoc S. C. in æde Jovis Mariana facto, *Cic. lib.* I. *de Divinit. cap.* 28. & *Valerius*, *lib.* I. *cap.* 7. Faciebat eodem die ludos in theatro conſul, quo cum ipſe & ſenatores ſpectatum e ſenatu veniſſent, S. C. illud, de Ciceronis reditu factum, frequentiſſimo theatro, incredibili clamore & plauſu comprobatum eſt, *pro Sextio*, *cap.* 55. & *lib.* I. *de Divinat. cap.* 28.

Poſtridie de Ciceronis ſalute P. Lentuli conſulis, Cn. Pompeji, cæterorumque principum, in his P. Servilii & L. Gellii, celeberrimæ & graviſſimæ conciones fuerunt, *poſt Redit. ad Quirites*, *capit.* 6. & *in Senatu*, *cap.* 11. *pro Sextio*, *capit.* 50. *in Piſonem*, *cap.* 15. Eodemque die decretum in Curia fuit, populi ipſius Romani & eorum, qui ex municipiis convenerant, admonitu; ne quis de cœlo ſervaret; ne quis moram ullam afferret. Si quis aliter feciſſet, eum plane everſorem Reipublicæ fore, idque ſenatum graviſſime laturum: & ut ſtatim de ejus facto referretur. Addidit etiam ſenatus illud: niſi diebus quinque, quibus agi de Cicerone potuiſſet, eſſet actum, rediret in patriam dignitate omni recuperata.

Decrevit eodem tempore ſenatus, ut iis, qui ex tota Italia ſalutis M. Tullii cauſa convenerant, agerentur gratiæ, atque ut iidem ad res redeuntes, ut venirent, rogarentur, *pro Sextio*, *cap.* 62. *poſt Redit. in Senatu*, *cap.* 9. & 11. & *in Piſonem*, *capit.* 25. Legem deinde omnes magiſtratus, præter Appium prætorem, duoſque tribunos plebis N. Quintium & Sex. Atilium, ex S. C. promulgarunt, *in Piſonem*, *cap.* 15. Cum ferendæ legis dies, qui fuit pridie Non. Sextil. veniſſet, & Lentulus conſul idemque lator legis comitia centuriata in campo Martio haberet, P. Clodius legem de more diſſuaſit, quod Dio *lib.* XXXIX. plane ſcribit, & Cicero *pro Domo*, *cap.* 33. ita ſignificat: *Illa fuit pulchritudo populi Romani, illa forma, quam in campo vidiſti tum, cum etiam tibi contra ſenatus totiuſque Italiæ auctoritatem & ſtudium dicendi poteſtas fuit.* Et in Sextiana, c. 50. *Cedo nunc ejuſdem illius inimici*

mei

mei de me eodem ad verum populum in campo Martio concionem. Verum, cum & alii, & Pompejus in primis legem ſuaderet, ut Dio ſcribit, ſummo conſenſu omnium centuriarum accepta fuit, cum nemini civi ulla quo minus adeſſet, juſta excuſatio eſſet viſa, nullis comitiis unquam multitudo hominum tanta, neque ſplendidior fuiſſet, *in Piſonem*, *cap.* 15. Conſtat enim, ut idem *pro Domo ſua* ait *cap.* 28. nullis unquam comitiis campum Martium tanta celebritate, tanto ſplendore omnis generis hominum, ætatum, ordinum floruiſſe. Idem eſt *in orat. poſt Reditum ad Quirites*, *cap.* 8. *in Sen. c.* 11.

Pridie Non. Sextil. ipſo illo die, quo lex eſt lata, Cicero Dyrrhachio profectus Brunduſium venit Non. Sext. *ep.* 1. *lib.* IV. *ad Att.* Advenienti Ciceroni tanquam totius Italiæ atque ipſius patriæ dexteram porrexerunt Brunduſini; cum ipſi Nonis Sextil. idem dies adventus M. Tullii fuiſſet, qui natalis idem Tulliæ filiæ, quæ ibi patri fuit præſto, idem etiam ipſius coloniæ Brunduſinæ, idem Salutis, quæ res animadverſa a multitudine, ſumma Brunduſinorum gratulatione celebrata eſt, *pro Sextio*, *cap.* 63. *lib.* IV. *ad Att. epiſt.* 1.

Brunduſii, cum eſſet in domo optimorum & doctiſſimorum virorum Lenii Flacci, & patris & fratris ejus, ante diem VI. Id. Sext. cognovit literis Quinti Fratris, mirifico ſtudio omnium ætatum atque ordinum, incredibili concurſu Italiæ, legem comitiis centuriatis eſſe perlatam, *ibidem*.

Inde a Brunduſinis honeſtiſſimis ornatus, iter via Appia Romam verſus fecit. In itinere XXIV. dies conſumpſiſſe videtur, cum Sextilis tum XXIX. dierum eſſet. Brunduſio profectus Neapolim, inde Capuam, Sinueſſam, Minturnas, Formias, Terracinam & demum Ariciam, pridie Non. Septemb. Romam venit, *epiſt.* 1. *lib.* IV. *ad Att.*

Toto autem illo itinere a Brunduſio uſque Romam agmen perpetuum totius Italiæ vidit. Neque enim regio fuit ulla, neque municipium, neque præfectura aut colonia, ex qua non publice ad Ciceronem venerint gratulatum. Magnæ erant effuſiones hominum ex oppidis, maximi concurſus ex agris patrumfamilias cum conjugibus ac liberis. Cumque vix multitudine legatorum undique miſſorum celebrarentur: urbes Italiæ feſtos dies agere adventus ejus videbantur, *in Piſonem cap.* 22. & *pro Sextio*, *cap.* 63.

Ad urbem ita venit, ut nemo ullius ordinis homo nomenclatori notus fuerit, qui ipſi obviam non venerit, epiſt. 1. lib. IV. ad Att. itaque in Piſonem, cap. 22. ait: *Unus ille dies mihi quidem immortalitatis inſtar fuit, quo in patriam redii: cum ſenatum egreſſum vidi populumque Rom. univerſum: cum mihi ipſa Roma prope convulſa ſedibus ſuis ad complectendum conſervatorem ſuum procedere viſa eſt*. Cum veniſſet ad portam Capenam, qua via Appia ducit in urbem, gradus templorum (in quibus fuit Martis, & Camænarum) ab infima plebe completi erant; a qua plauſo maximo cum eſſet Ciceroni gratulatio ſignificata, ſimilis & frequentia & plauſus eum uſque ad Capitolium celebravit; in foro & in ipſo Capitolio miranda multitudo fuit, epiſt. 1. lib. IV. ad Att.

Att. *Itaque ille unus dies*, ait pro Domo, cap. 28. *quo die me populus Rom. a porta in Capitolium atque in domum ſua celebritate lætitiaque comitatum honeſtavit, tantæ mihi jucunditati fuit, ut tua mihi conſcelerata illa vis non modo non propulſanda, ſed etiam emenda fuiſſe videatur*. Plutarchus ſcribit, revertenti Ciceroni tanta lætitia civitates, tanto ſtudio homines obviam veniſſe, ut infra veritatem ſit, quod poſtea dixit, ſe humeris Italiæ Romam reportatum fuiſſe. Dixit autem hoc in extrema oratione *poſt Reditum in Senatu*.

Poſtridie in ſenatu, qui fuit dies Non. Septemb. ſenatui gratias egit ea oratione, quæ, *poſt Reditum in Senatu* inſcripta, extat. Egit etiam populo Rom. gratias altera oratione, quæ *poſt Reditum ad Quirites* inſcribitur. De utraque Dio ita ſcribit: Κατῆλθέ τε οὖν ὁ Κικέρων, ϗ χάριν τῇ τε βουλῇ, ϗ τῷ δήμῳ, παρασχόντων αὐτῷ τῶν ὑπάτων ϗ κατὰ τὸ συνέδριον, ϗ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἔγνω. Id eſt, *Rediit igitur Cicero, & gratias tum Senatui, tum populo, concione a Conſulib. data, in ſenatu & in concione egit*.

Eo biduo, cum eſſet annonæ ſumma caritas, homines primo ad theatrum venerunt: ubi L. Cæcilio Rufo prætore ludos Appollinares faciente, ita infima concitata multitudo annonæ caritate tumultuata eſt, ut omnes, qui in theatro ſpectandi cauſa conſederant, pellerentur: deinde iidem ad Capitolium, ubi tum ſenatus habebatur, concurrerunt, cumque cædem & incenſionem Capitoli ſenatoribus minarentur, atque idcirco per eos dies, quibus ſenatus de annona habebatur, conſulares plerique abeſſent, quod tuto ſe negarent poſſe ſententiam dicere, in Ciceronis ſententiam factum eſt S. C. atque ex eo lex promulgata, ut Pompejo, per quinquennium omnis poteſtas rei frumentariæ toto orbe terrarum daretur; *Cicero pro Domo, cap.* 3. & *epiſt.* 1. *lib.* IV. *ad Att. Aſconius in Milonianam, c.* 14. *Plutarchus in Pompejo & Dio lib.* XXXIX.

Secuta eſt deinde magna contentio de domo Ciceronis, quam Clodius Libertati conſacraverat. Populus eam comitiis centuriatis eodem jure eſſe juſſerat, quo fuiſſet. Verum ſenatus decreverat, ut de ejus religione, ad Pontificum collegium referretur, ut eſt in *orat. de Haruſp. Reſp. cap.* 6.

Apud pontifices pridie Kal. Octobris Cicero pro Domo dixit eam orationem, quæ extat. In qua primum reſpondet Clodio, qui actionem ejus de poteſtate rei frumentariæ Pompejo danda reprehenderat: deinde ſuam domum, propter Clodii conſecrationem, ſacram non eſſe; ſed ab omni religione vacuam atque puram docet. Nam, ut *Dio lib.* XXXIX. ſcribit, lationem legis Curiatæ, qua e patriciis ad plebem Clodius tranſierat, criminans, quod ex inſtituto majorum per trinundinum promulgata non fuiſſet, omnem ejus tribunatum, in quo de domo Ciceronis etiam conſtituerat, evertit; affirmans, nihil ab eo tribuno pl. jure fieri potuiſſe, qui ipſe contra omne jus plebejus factus eſſet. Atque ita Pontificibus perſuaſit, ut ſibi aream, quæ ab omni religione vacua & pura eſſet, reſtituerent. Hactenus Dio. Itaque Cicero *in Piſonem, cap.* 22. ait; *Me conſequentibus diebus in ea ipſa domo, qua tu me expuleras, quam expilaras, quam in-*

incenderas, *Pontifices*, *Conſules*, *Patres conſcripti collocaverunt : mihique*, *quod ante me nemini*, *pecunia publica ædificandam domum cenſuerunt* . In quem locum Aſconius legendus.

Superficiem ædium conſules de conſilii ſententia æſtimarunt H-S. vicies, Tuſculanam villam H-S. quingentis millibus, Formianum H-S. ducentis quinquaginta millibus, *ep.* 2. *lib.* IV. *ad Att.*

Eodem anno Ptolemæus, rex Ægypti, cum ingenti pecunia conſumta, ut rex atque ſocius populi Rom. appellaretur, eam vi ab Ægyptiis extorqueret, & cum hoc nomine, tum quod Cyprum a Romanis repetere, aut amicitiam eis renunciare nollet, apud ſuos offendiſſet, regno pulſus Romam venit, P. Lentulo etiam tum conſule, cui Cilicia obtigerat, petens, ut in regnum reſtitueretur. Ægyptii quoque legatos, qui Regis crimina pugnarent, miſerunt. De quibus Dio & Cicero *de Haruſ. Reſp. c.* 16.

Ante diem tertium Non. Novemb. expulſi fuerunt fabri de area Ciceronis. Quinti fratris domus primo fracta conjectu lapidum ex area Marci, deinde inflammata juſſu Clodii, *epiſt.* 3. *lib.* IV. *ad Att.* hæc eſt vis illa nefaria, qua ſe cum fratre domo expulſum fuiſse ad Lentulum *ep.* 9. ſcribit. Cum autem Clodius ſaxis, & ignibus, & ferro vaſtitatem ædibus Ciceronis intuliſſet, decrevit ſenatus, eos qui id feciſsent, lege de vi, quæ eſt in eos, qui univerſam Remp. oppugnaſſent, teneri, *in orat. de Haruſp. Reſp. c.* 8. Quæ deinde uſque ad VIII. Kal. Decembr. acta ſunt, vide *epiſt.* 3. *lib.* IV. *ad Att.*

IV. Idus Dec. novi tribuni pl. magiſtratum inierunt, e quibus a Cicerone *lib.* I. *Famil. lib.* II. *ad Fratrem*, & *Dione lib.* XXXIX. hi nominantur, P. Rutilius Lupus, C. Porcius Cato, C. Caninius, L. Racilius, Cn. Plancius, A. Plautius, Sex. Antiſtius Vetus, & Caſſius.

Cum tribuni magiſtratum iniſsent, C. Cato, turbulentus adoleſcens, nec imparatus ad dicendum, concionibus aſſiduis invidiam & Ptolemæo ſimul, qui jam profectus ex urbe erat, & P. Lentulo conſuli paranti jam iter, concitare, ſecundo quidem populi rumore, cœpit. Quod ex *lib.* XXII. *Annal. Feneſtellæ Nonius Marcellus* refert. In quindecim legatis quos Pompejus ſibi rei frumentariæ cauſa legaverat, fuit Q. Cicero; qui cum eſſet in Sardinia, M. Cicero ad eum ſcripſit; quæ extremo hujus anni menſe in ſenatu acta fuerunt, *epiſt.* 1. *lib.* II. *ad Q. Fratr.*

Anno Urbis 697, *Ciceronis* 51,

Conſules fuerunt

CN. CORNELIUS LENTULUS MARCELLINUS,
L. MARCIUS PHILIPPUS.

In collegio prætorum hujus anni fuerunt, Cn. Domitius, Q. Ancharius & C. Claudius Pulcher, ut *pro Sextio*, *cap.* 53. *lib.* II. *ad Frat.* & in *Cicerone* Plutarchi cognoſcitur. M. Tullius initio hujus anni omni ſtudio in id incubuit, ut P. Lentulo, qui Ciliciam pro conſule obtinebat, Ptolemæi regis reductio decerneretur. Argumento ſunt epiſtolæ,

quæ hoc tempore ad Lentulum miſſæ *lib.* I. *Famil.* extant. Tum quoque orationem *de rege Ptolemæo*, cujus apud Aquilam & Fortunatianum mentio eſt, habuiſſe videtur, cum regis Alexandrini reſtitutionem Lentulo ſua ſententia decerneret.

xiv. Kalend. Februarii Cicero ſcripſit ad Q. Fratrem *epiſt.* 2. *lib.* II. ubi ait, Comitia ædilitia, quibus Clodius ædilitatem petebat, edicta eſſe a. d. xi. Kal. Feb. Clodius ædilis factus Miloni diem dixit, & de vi ad populum accuſavit, *pro Sextio*, *cap.* 44. *in Vatinium*, *capit.* 17. & *lib.* II. *ad Frat.* qua de re Dio ita ſcribit: *Clodius ſimul atque ædilitatem Marcellino & Philippo coſſ. iniit, Miloni diem dixit, quod gladiatoribus remp. obſediſſet: quæ enim ipſe commiſerat, quorumque nomine reus erat, ea illi criminis dabat; non quod Milonem condemnatum iri ſperaret, qui patronos magnos, in iis Pompejum & Ciceronem, habebat; ſed ut per hanc cauſam & Milonem oppugnaret, & patronos ejus vexaret.* iv. Non. Febr. Milo affuit: ei Pompejus advocatus venit: producta dies eſt in viii. Idus: quo die Pompejus, cum pro Milone apud populum diceret, clamore convicioque jactatus eſt, Clodiuſque diem in Quirinalia, id eſt, xiii. Kal. Mart. produxit: *epiſt.* 3. *lib.* II. *ad Frat.* & *epiſt.* 5. *lib.* I. *Famil.* Cicero autem jam ante diem tertium Kal. Febr. *ad Atticum* ex Epiro in Italiam reverſum miſerat *epiſt.* 4. *lib.* IV.

A. d. iv. Id. Februar. P. Sextius a M. Tullio Albinovano lege Lutatia de vi poſtulatus fuit, propter cædem, quam anno ſuperiore, viii. Kal. Febr. cum de Ciceronis reditu ageretur, in foro factam diximus. Defenſus fuit cum ab aliis, tum a Q. Hortenſio & M. Cicerone: cujus oratio *pro Sextio* extat. Sextius abſolutus fuit a.d. ii. Id Mart. *epiſt.* 4. *lib.* II. *ad Frat.* Oppugnaverat Sextium maxime P. Vatinius, qui etiam teſtimonium in illum dixerat. Itaque Cicero Vatinium teſtem perpetua interrogatione accuſavit, quæ *oratio* ſeparatim edita extat, de qua Fabius lib. V. cap. 7. Et Cicero epiſt. 9. lib. I. Fam. *Tota vero interrogatio mea* (orationem in Vatinium ſic appellat) *nihil habuit aliud, niſi reprehenſionem illius tribunatus: in quo omnia dicta ſunt libertate animoque maximo de vi, de auſpiciis, de donatione regnorum.*

iii. Id. Feb. Cicero dixit pro Beſtia de ambitu, apud prætorem Cn. Domitium, in foro medio, maximo conventu. Prid. Id. T. Pomponius Atticus Pilia uxore ducta nuptias celebravit, in quibus Cicero cœnavit, *epiſt.* 3. *lib.* II. *ad Frat.* Tulliam filiam Cicero anno proximo ante conſulatum ſuum deſponderat C. Piſoni L. F. Frugi, *epiſt.* 2. *lib.* I. *ad Att.* ejus amor, virtus, pietas in Ciceronem exulantem tanta fuit, ut ſupra nihil poſſet, *epiſt.* 1. & 3. *lib.* XIV. *ad Fam.* & *in orat. poſt Redit.* Ei vero fructum pietatis ſuæ ferre non licuit: deceſſit enim anno ſuperiore, ut *ex Sextiana*, *cap.* 31. & *orat. in Vatinium*, *c.* 11. cognoſcitur. Quem cum Tullia hoc anno exuliſſet, Cicero pridie Non. Apr. eam Furio Craſſipedi deſpondit, eique viii. Idus ſponſalia præbuit, *lib.* II. *ad Quint. Frat. ep.* 5. ut Manutius nunc diſtinxit. Unde ſcribit *ad Att. lib.* IV. *ep.* 5. *Viaticum Craſſipes præripit.* De hac conjunctione gratulatus quo-

quoque Lentulus Ciceroni fuit : cui Cicero reſpondet *epiſt.* 7. *lib.* I. *ad Famil.*

Non. April. factum fuit S. C. in Ciceronis ſententiam, ut de agro Campano frequenti ſenatu Idib. Maji referretur, *epiſt.* 9. *lib.* I. *Fam.* Cum autem Miloni dies In Nonas Maji prodita eſſet, Cicero Roma exivit villaſque luſtravit, *epiſt.* 5. & 6. *lib.* II. *ad Frat.* Prodigia interim facta, ut *Dio lib.* XXXIX. ſcribit. Nam & in Albano monte ſacellum Junonis, quod in menſa dedicatum orientem ſolem ſpectabat, ad ſeptentriones converſum eſt; fax a meridie ad aquilonem porrigi viſa: lupus urbem intravit, terra movit, cives quidam fulmine icti ſunt, & in agro Latinienſi auditus fuit ſtrepitus ſub terra cum fremitu. Quæ cum haruſpices expiari vellent, iratos Deos eſſe, quod loca ſacra & religioſa, profana haberentur, reſponderunt.

Hinc occaſionem arripiens Clodius ædilis, habuit concionem de ſacris & religionibus; atque Ciceronis domum inter ea loca eſſe dixit, quæ conſecrata, profana haberentur. Itaque poſtridie Cicero defendens ſe in ſenatu, qui ex haruſpicum reſponſo decreverat, ut de locis ſacris & religioſis conſules ad ſenatum referrent, orationem habuit *de Haruſp Reſponſis*, quæ extat, in qua haruſpicum reſponſa contra Clodium interpretatur.

Tum quoque Cicero, ut Dio ſcribit, Milone & quibuſdam tribunis plebis adhibitis, in Capitolium venit, & tabulas de exilio ſuo a Clodio tribuno plebis fixas dejecit. Sed Clodius cum fratre Cajo, qui prætor erat, interveniens, eas tum eripuit: poſtea vero, obſervata Clodii abſentia, rurſus in Capitolium aſcendit, & tabulas inde ablatas domum ſuam aſportavit. Quod factum a Clodio reprehenſum, cum Tullius in ſenatu, ut Plutarchus narrat, ſic defenderet, ut diceret, Clodium contra leges e patriciis ad plebem tranſiiſſe, ideoque nihil eorum, quæ geſſiſſet, ratum habendum eſſe: Cato indignatus illi contradixit: non quod Clodium laudaret, cujus acta oderat; ſed grave & violentum eſſe confirmabat, tot decreta & res geſtas ſenatus conſulto tolli; in quibus eſſent etiam ea, quæ ipſe in Cypro & Byzantii geſſiſſet. De quibus rebus præter hiſtoricos Cicero *pro Domo, cap.* 8. *in Sextiana, cap.* 28. & *alibi*.

Hoc etiam tempore actum in ſenatu fuit de ſtipendio exercitus Cæſaris. Idque Cicero ſe non ſolum decreviſſe, ſed etiam, ut alii decernerent, laboraſſe ait *in orat. de Provinciis Conſ. cap.* 11. Stipendii decreti meminit *ep.* 7. *lib.* I. *Famil.* ubi & de decem legatis, de quibus ſic in oratione de Provinciis: *Actum eſt de decem legatis: quos alii omnino non dabant, alii exempla quærebant, alii tempus differebant, alii ſine ullis verborum ornamentis dabant; in ea quoque re ſic ſum locutus, ut omnes intelligerent, me id, quod reipublicæ cauſa ſentirem, facere uberius propter ipſius Cæſaris dignitatem.* Et pro Balbo, cap. 27. *Idem in anguſtiis ærarii victorem exercitum ſtipendio affecit: Imperatori decem legatos decrevit.* Hos decem legatos a Dione intelligi puto, cum de honoribus Cæſari habitis inquit, *ὥς τε καὶ ἐκ τῆς βουλῆς ἄνδρας, ὡς καὶ ἐπὶ δεδουλωμένοις παντελῶς τοῖς Γαλά-*

τοῖς ἀποςόλοις : Nam re bene geſta, diſpenſandæ cohoneſtandæque victoriæ, ut Manlius apud Liv. *lib.* XXXVIII. *cap.* 47. ait, Imperatoribus decem legati decernebantur.

A. Gabinius, qui Syriam proconſul tenebat, in Palæſtina re bene geſta contra Ariſtobuli filium Alexandrum ipſumque Ariſtobulum, ut Joſephus *lib.* XIV. *Antiquitatum* ſcribit, literas Romam miſit, quibus & rem bene geſtam in bello nuntiavit, & ſupplicationem a ſenatu poſtulavit. Idibus Maji ſenatus frequens ſupplicationem Gabinio denegavit, *ep* 7. *lib.* II. *ad Quintum Fratrem*, *de Provinciis Conſ. capit.* 6. & *in Piſonem*, *cap.* 17. Deinde, cum provinciæ conſulares futuri conſulibus lege Sempronia eſſent decernendæ, ut in argumento *orat. de Provinciis* ſcripſi, & de quatuor provinciis ſententiæ dictæ eſſent, de Syria, Macedonia & duabus Galliis: M. Tullius rogatus ſententiam, orationem, quæ *de Provinciis Conſ.* extat, in ſenatu habuit, in qua ſuadet, ut Syria & Macedonia futuris conſulibus decernantur, & Galliæ Cæſari non adimantur.

Ante orationem de Provinciis in libris Ciceronis legitur *Corneliana*, *pro L. Cornelio Balbo*, quam hoc anno a M. Tullio dictam eſſe ex eo ſuſpicor, quod de ſupplicatione, ſtipendio, & decem legatis extrema fere oratione dicitur. Ea enim hoc anno Cæſari decreta eſſe, non ſolum oratio *de Provinciis* docet, verum etiam *epiſt.* 7. *lib.* I. *ad Lentulum*, quam tametſi docti quidam ad ſecundum conſulatum Pompeji & Craſſi referant, tamen hoc anno ſcriptam eſſe arguit, quod L. Racilius inter magiſtratus nominatur, quem Marcellino & Philippo coſſ. tribunum plebis fuiſſe ſupra diximus.

Igitur Balbus, cum eſſet Gadibus in Hiſpania natus, ac bello Sertoriano Imperatoribus Romanis probatus, bello confecto a Cn. Pompejo civitate Romana donatus, & quia per L. Cornelium hoc beneficium conſecutus fuit, L. Cornelius Balbus vocatus eſt. Ei inimici Cæſaris & Pompeji accuſatorem compararunt, qui Balbo hoc tempore civitatis controverſiam movit: negans cum jure & recte civitate donatum, cum ex fœderato populo, quo in numero Gaditanus erat, nemo poſſet, niſi is populus factus eſſet fundus, id eſt, auctor obſtringendi ſe jure civium Romanorum, in civitatem venire.

Defenderunt Balbum M. Craſſus, Cn. Pompejus & M. Cicero. *De Planciana*, quæ ſuo loco non legitur, dicemus infra. Nunc de *Cæliana* dicendum.

Hoc anno Ciceronem pro M. Cælio apud Cn. Domitium prætorem dixiſſe Corradus ſcribit. Manutius cum in Commentario *in epiſt.* 5. *lib.* II. *ad Q. Fratrem*, orationem pro Cælio habitam, Marcellino & Philippo coſs. ſcripſiſset, exponens deinde *epiſtolam* 12. *ejuſdem libri*, diem illi in biennium prodit, atque L. Domitio & Appio Claudio coſs. Cælium de vi accuſatum & defenſum a M. Tullio facit.

Res eſt non levis, quæ & tanti viri animum in ſcribendo diſtraxerit, & aliis ancipitem curam cogitandi afferre poſſit. Quare, an certi quid eruere queamus, experiamur.

Quæſtionem illam Cn. Domitium

exer-

exercuiſse ipſa oratio demonſtrat. Fuit autem Cn. Domitius prætor hoc anno, apud quem Ciceronem pro Beſtia dixiſse indicavimus. Fuit quoque alius Domitius prætor biennio poſt, apud quem Cælius cauſam dicere debebat, *epiſt.* 12. *lib.* II. *ad Fratrem*.

Cum autem Cælium lege Lutatia de vi reum factum apud Domltium, qui his coſs. non eum, qui biennio poſt præturam geſſit, putem, illa me cauſa maxime movet, quod M. Craſsus una cum Tullio Cælium defendit. (Nam interpretum inſcitia, qui Craſsum Cælii accuſatorem faciunt, ridenda, ſeu miſeranda potius quam refutanda.) Craſsus vero cum anno inſequenti conſul paludatus exierit, Appio & Domitio coſs. ne Romæ quidem fuit, nedum cauſas ibi orare potuit. Huc accedit, quod Alexandrinæ legationis princeps Dio Academicus, cujus interficiendi cauſa Cælium aurum a Clodia ſumpſiſse adverſarii arguebant, anno ſuperiore fuerit occiſus, auctore Dione, *lib.* XXXIX. & Sttabone *in* XVII. nec veriſimile ſit, accuſatorem hujus cædis crimen & accuſationem in annos plures diſtuliſse.

Si quis objiciet, Cn. Domitium, hujus anni prætorem, de ambitu quæſiviſse; Cælium de vi accnſatum fuiſse: is ſi probaverit, ſingulos prætores tantummodo uni quæſtioni præfuiſse, magnum fecerit. Nec me movet, quod Cælius Appio, & Domitio coſs. reus inveni tur. Quid enim obſtat, quæſo, quo minus hoc tempore abſolutus, a gente Clodia in judicium retrahi potuerit?

Quod Latomus putat, hanc orationem Appio & Domitio coſs. ideo habitam, quod Cn. Domitius, qui poſt illos conſul fuit, in eorum conſulatu præturam geſſiſse videatur, tempori, quo iſta ſcripſit, attribuito.

Hoc ergo maneat, Cælium lege Lutatia de vi propter ſeditione, Neapolitanas & alia ctimina accuſatum: de ſeditionibus Neapolitanis & Alexandrinorum pulſatione Puteolana a M. Craſso; de auro, quod a Clodia ſumpſiſse, & veneno, quod ejuſdem Clodiæ necandæ cauſa paraſse dicebatur, a M. Cicerone hoc tempore eſse defenſum.

Q. Metellus Nepos, ex conſulatu in Hiſpaniam profectus eam provinciam hoc tempore pro conſule obtinebat, unde *τῆς Ἰβηρίας ἀνθύπατος* a Plutarcho in Cæſare nominatur. Videturque ex Hiſpania ad Ciceronem miſiſse *epiſtolam* 3. *lib.* V. *Famil.* in qua de contumelioſis concionibus Clodii ædilis conqueritur. Clodius frater Nepotis appellatur etiam *in orat.* poſt *Red. in Senatu*, *cap.* 10. & *pro Domo*, *cap.* 27. non propter affinitatem ut vulgo interpretes ſibi perſuaſerunt, verum quia *ἐγγίνι αὐτῷ ἦν*, ut Dio de Metello Celere ait, quem etiam Cicero *de Haruſp. reſp. cap.* 21. & *pro Cælio*, *cap.* 24. Clodii fratrem nominat. Fuerunt autem fratres patrueles, ſeu, ut juriſconſulti vocant, amitini. Cæcilia enim mater Clodii Metellorum amita fuit.

Metellum Nepotem hoc tempore in Hiſpania deceſſiſse, eumque a Cicerone intelligi, *epiſt.* 9. *lib.* IV. *ad Att.* viri docti putant. Quod ſi verum eſset, Dionem, *lib.* XXXIX. ubi res ab eo in provincia geſtas exponit, prætermiſsurum fuiſse non ar-

Digitized by Google

arbitror. Immo ſi jam in Hiſpania periit, eſt quod Pediano gratiam referat, qui illum mortuum in vitam reduxit, atque in choro novem conſularium, qui biennio poſt Scaurum reum laudaverunt, collocavit. Ut ut ſit, M. Tullius quinque epiſt. *lib.* II. *ad Att.* nempe 4. 5. 6. 7. & 8. his conſulibus ſcripſit. In ſexta meminit epiſtolæ ad Lucceium miſsæ, quæ eſt 12. *lib.* V. *Famil.* qua, ut res a ſe in conſulatu geſtas ſcribat, eum rogat.

C. Julius Cæſar, geſtis hoc anno rebus illis, quas *lib.* III. *Commentariorum* perſcripſit, exercituque in Aulercis Lexobiiſque, reliquis item civitatibus, quæ proxime bellum fecerant, in hibernis collocato, diſcedens in Italiam Lucæ hiemavit, auctore Plutarcho *in Pompejo*, *Cæſare* & *Catone*. Eoque Pompejum & Craſſum extractos compulit, ut detrudendi L. Domitii cauſa, (qui palam minabatur, conſulem ſe effecturum, quod prætor nequiſset, adempturumque Cæſari exercitus) conſulatum alterum peterent; *Suetonius in Julio cap.* 24. Ita factum, ut Domitius, qui tot annos, quot habebat, deſignatus conſul fuerat, fieri non potuerit, *epiſt.* 8. *lib.* IV. *ad Att.*

Cum autem Pompejus & Craſsus intra legitimum tempus profeſſi non eſsent, effecerunt cum per alios, tum per C. Catonem tribunum plebis, ne eo anno comitia haberentur: ut cum res ad interregnum rediiſset, legitime conſulatum & peterent & capeſserent; *Dio*, *lib.* XXXIX.

Anno Urbis 698, *Ciceronis* 52,

Conſules fuerunt

CN. POMPEJUS MAGNUS II, M. LICINIUS CRASSUS II.

Conſulatum ex interregno inierunt, (*Dio*, *lib.* XXXIX.) reliquoſque magiſtratus ſuo arbitratu crearunt, quo tempore M. Cato in præturæ petitione repulſam tulit, & P. Vatinius in locum ejus creatus eſt; *Plutarchus* & *Dio*. Cicero menſe Aprili fuit ruri, ibique ſcripſit *epiſt.* 9. *lib.* IV. *ad Att.* cum Puteolis magnus eſſet rumor, Ptolemæum eſſe in regno. Eum A. Gabinius hoc anno juſſu Pompeji in regnum reſtituit, *Plutarchus in Pompejo*, *Dio*, *lib.* XXX. *Strabo*, *lib.* XII. & XVII. Meminit Cicero *in Piſonem*, *cap.* 21. quam orationem his conſulibus dixit, auctore Aſconio, cum Piſo revocatus e Macedonia, ſententia Ciceronis, quam anno ſuperiore de provinciis conſularibus dixerat, de inſectatione ejus in ſenatu conqueſtus, atque in eum invectus eſſet.

Piſoni Cicero reſpondit oratione illa, quæ extat & continet Piſonis vituperationem, quamvis in ſenatu ſit habita loco ſententiæ, ut teſtatur Quintilianus *lib.* III. *cap.* 9. Dicta fuit oratio, *Auctore Aſconio*, ante paucos dies quam Cn. Pompejus ludos faceret, quibus theatrum a ſe factum dedicavit. Magnificentiſſima vero Pompeji munera ſecundo conſulatu fuerunt, ait Cicero *lib.* II. *de Officiis*, *cap.* 16. & demonſtrat *epiſt.* 1. *lib.* VII. *Famil. ad Marium*. De theatro & ludis Pompeji Plutar-

tarchus *in ejus vita*, *Dio lib.* XXXIX. Tacitus *Annalium lib.* XIV. *cap.* 20. Plinius *lib.* VIII. *cap.* 7.

Hoc anno Cicero *ad Quintum Fratrem* ſcripſit *epiſt.* 8. 9. & 10. *lib.* II. & *ad Atticum epiſt.* 9. 10. 11. & 12. *lib* IV. In duodecima facit mentionem profectionis Craſſi in Syriam; antequam vero paludatus exiret, cœnavit apud Ciceronem in hortis Craſſipedis generi, *epiſt.* 9. *lib.* I. *Fam.* Proficiſcentem Atejus Capito Tribunus pl. diris eum omnibus retinere conatus eſt; ille vero, dirarum obnunciatione neglecta, in Syriam contendit, atque exercitu deleto trans Euphratem cum ignominia & dedecore periit, *Cicero lib.* I. *cap.* 16. & II. *capit.* 9. *de Divinat. Plutarchus*, *Appianus*, *Dio*, *Vellejus*, *lib.* II. *cap.* 46. & alii. Cicero etiam hoc tempore ſcripſit tres libros *de Oratore*, de quibus ſic *ad Att.* epiſt. 12. lib. IV. *De libris oratoriis factum eſt a me diligenter: diu multumque in manibus fuerunt*, *deſcribas licet*. Vide quoque procemium *lib.* II. *de Orat.*

Anno Urbis 699, *Ciceronis* 53,

Conſules fuerunt

L. DOMITIUS AHENOBARBUS, AP. CLAUDIUS PULCHER.

Cum Craſſus hoc tempore in Syriam iter haberet, Cicero ejus abſentis cauſam in ſenatu defendit, & cum conſulibus atque conſularibus magna contentione decertavit, ut ſcribit ipſe ad Lentulum *epiſt.* 9. *lib.* I. & ad Craſſum *epiſt.* 8. *lib.* V. *Famil.* Quæ initio hujus anni menſe Februario in ſenatu acta ſunt, Cicero ad Fratrem ſcribit *lib.* II. *epiſt.* 11. & 12. ut in libris Manutianis diſtinguuntur.

Miſit deinde in Galliam ad Cæſarem pro coſ. C. Trebatium Teſtam Juriſconſultum cum literis, quibus eum ſtudioſiſſime commendat, *epiſt.* 5. *lib.* VII. *Famil.* Tum etiam Q. Tullius Cicero legatus Cæſari in Galliam profectus eſt, de quo Cæſar *lib.* V. *Comment. capit.* 24. M. Cicero item Roma profectus, ruri ſcripſit ad Atticum *epiſt.* 13. *lib.* IV. Fuit autem in Cumano & Pompejano: atque in Cumano inſtituit ſcribere Πολιτικά, de optimo ſtatu civitatis & de optimo cive *epiſt.* 13. *lib.* II. & 5. *lib.* III. *ad Fratr.* & *epiſt.* 13. *lib.* IV. *ad Att.*

IV. Non. Junii Cicero Romam rediit, *epiſt.* 14. *lib.* II. *ad Fratr.* IV. Non. Quintil. Suffenas & Cato abſoluti ſunt, *epiſt.* 14. *lib.* IV. *ad Att.* de C. Catone abſoluto *Aſconius pro Scauro*. His rebus actis Cicero a Reatinis in eorum agrum eductus, apud Ap. Claudium conſulem & decem legatos Reatinorum cauſam contra Interamnates egit, *ep.* 14. *lib.* IV. *ad Att. Varro de Re Ruſt. lib.* III. *cap.* 2. VII. Id. Romam rediit. Eoque tempore ſe a cauſis & judiciis diſtrictiſſimum fuiſſe ait *epiſt.* 15. *lib.* II. *ad Fratr.* Defendit tum Meſſium, item Druſum, de quibus *epiſt.* 14. *lib.* IV. *ad Att.* ubi hoc quoque ſcribit, ſe ex Quinti fratris literis ſuſpicari, jam eum eſſe in Britannia.

Illo tempore ad Trebatium ſcripſit *epiſt.* 6. 7. 8. 9. & 10. *lib.* VII. *Famil.* Ex Britannia Quintus ad Marcum literas miſit, quibus ille menſe Sextili reſpondit eodem die, quo P. Vatinium defendit, *epiſt. ult. lib.*

lib. II. *ad Fratr.* De Vatinio in gratiam recepto & defenſo ſcribit epiſtola longa ad Lentulum. Pro Vatinio Ciceronem dixiſſe, L. Domitio, Ap. Clodio coſſ. Aſconius teſtatur. Valerius quoque *lib.* IV. *cap.* 2. ſcribit M. Ciceronem P. Vatinium dignitati ſuæ ſemper infeſtum duobus publicis judiciis tutatum eſſe. Itaque Vatinius ſe clientem Ciceronis appellat, *epiſt.* 9. *lib.* V. *Famil.*

M. Æmilius Scaurus a C. Triaſio repetundarum poſtulatus apud M. Catonem prætorem a M. Tullio defenſus eſt a. d. IV. Nonas Septembr. vide *Aſconium*. Hanc orationem una cum *Planciana* menſe Septembri ſe abſolviſſe ſcribit *epiſt.* 1. *lib.* III. *ad Fratr.* Planclum his coſſ. a M. Juventio Laterenſe accuſatum & a Cicerone defenſum eſſe *Latomus* & *Corradus* putant, recte meo quidem judicio. Fuerat enim Plancius tribunus pleb. biennio ante, ut diximus, atque in hunc annum ædilitatem recte petiit.

Quod autem *Sylvius* per Conſulem, quem Cicero comitia ædilitia habuiſſe ait, M. Craſſum intelligit, nulla probabili ratione nititur. Nec potuit Plancius in tribunatu ædilitatem petere. Huc accedit, quod hunc fuiſſe legitimum annum ædilitatis Laterenſis ex prætura ejus perſpicuum ſit; quam triennio poſt, Ser. Sulpicio, M Marcello coſſ. geſſit, *epiſt.* 7. *lib.* VIII. *Famil.* Illud autem, quod Corradus pro certiſſimo argumento affert, quod C. Alfius, qui præturam hoc anno geſſit, quæſitor in cauſa Planciana fuerit, nullum eſt. Nam primum ex peroratione cognoſcitur, non C. Alfium, ſed C. Flavium quæſitorem fuiſſe, quem eundem præturam tum geſſiſſe affirmare non auſim: arbitror enim tam quæſitorem quam conſilium editicium fuiſſe: editos autem fuiſſe ab accuſatore: quæ poteſtas ſi rei fuiſſet, ait Cicero, *cap.* 17. eum ſine dubitatione C. Alfium tribulem ſuum quæſitorem, atque e Terentina & Voltinia tribubus judices fuiſſe editurum.

Pridie Nonas Septembr. ludi Romani, qui per novem continuos dies fiebant, commiſſi ſunt. Ludorum diebus Cicero in Arpinati fuit, & XIII. Kalend. Octobr. Romam venit, *epiſt.* 1. *lib.* III. *ad Fratr.* A. d. VI. Kalend. Octobris, cum æquinoctium ſubeſſet, Cæſar exercitum e Britannia reportavit, *Cicero epiſt.* 15. *lib.* IV. *ad Att.* & *Cæſar lib.* V. *Comment. cap.* 23. Cum Cæſar Britanniam peragraret, audivit deceſſiſſe filiam, *Seneca de Conſolatione ad Marciam*, *cap.* 14. Hinc Cæſaris luctus *epiſt.* 1. *lib.* III. *ad Fratr.* de morte Juliæ, quæ Pompejo nupta erat, *Dio lib.* XXXIX. *Plutarchus in Pompejo & Cæſare.*

Cum M. Craſſus A. Gabinio in Syria ſucceſſiſſet, ille in Italiam reverſus XII. Kalend. Octob. ad urbem acceſſit, & IV. Kal. urbem noctu intravit, & de majeſtate accuſatus eſt, *epiſt.* 1. *lib.* III. *ad Fratr.* In eo judicio Ciceronem Gabinium graviſſime accuſaſſe Dio *lib.* XXXIX. auctor eſt. Sed Cicero ſe teſtimonium ſecundum fidem & religionem graviſſime in eum dixiſſe teſtatur *epiſt.* 4. *lib.* III. *ad Fratr.*

Gabinio abſoluto M. Tullius VIII. Kal. Novembr. in Tuſculanum profectus fuit. Ita extremis menſibus hujus anni Cicero omnes epiſtolas

lib.

Digitized by Google

lib. 3. *ad Fratr.* & poſtremas *lib.* IV. *ad Att.* & longam ad Lentulum ſcripſit.

Gabinius, de majeſtate abſolutus, de repetundis accuſatus & condemnatus fuit, quamvis Tullius rogatu Pompeji eum defendiſſet, Dio lib. XXXIX. Valerius lib. IV. capit. 2. *Sed hujuſce generis humanitas etiam in M. Cicerone præcipua apparuit: A. namque Gabinium repetundarum reum ſummo ſtudio defendit, qui eum in conſulatu ſuo urbe expulerat*. Cicero *pro Rabirio Poſtumo* ait, *cap.* 12. ſibi cauſam defendendi Gabinii fuiſſe reconciliationem gratiæ. Ibidem, *cap.* 8. teſtatur, ſe Gabinium ex maximis inimicitiis receptum in gratiam ſummo ſtudio defendiſſe. Meminit hujus defenſionis *D. Hieronymus in Apologia adverſus Rufinum*.

Gabinio condemnato C. Memmius lege Julia de repetundis accuſavit C. Rabirium Poſtumum, qui, cum poſt mortem patris ſui C. Curtii natus eſſet, a C. Rabirio avunculo adoptatus, C. Rabirius Poſtumus dictus fuit. Defendit eum Cicero hiberno tempore, ut oratio indicat. Claudius Cæſar apud *Suetonium* refert, Rabirio Poſtumo, Ptolemæum Alexandriam crediti ſervandi cauſa ſecuto, crimen majeſtatis apud judices motum fuiſſe.

Hoc ad extremum admonebo, quatuor prætores hujus anni a Cicerone in Epiſtolis nominari, M. Catonem, Domitium, Servilium & C. Alfium, quibus *Dio* addit Ser. Sulpicium Galbam. Tribuni pl. apud Ciceronem ſunt, Q. Mucius Scævola, Terentius & C. Memmius; his apud *Valerium lib.* VIII. *capit.* 1. additur Lælius.

Anno Urbis 700, *Ciceronis* 54,

Conſules fuerunt

CN. DOMITIUS CALVINUS, M. VALERIUS MESSALA.

Hi conſules non ſtatim initio anni, ut moris erat, ſed ſeptimo tandem menſe magiſtratum inierunt, *auctore Dione lib.* XL. Cum enim anno ſuperiore comitiorum conſularium ſinguli dies obnuntiationibus ſublati eſſent, ut ſcribit Cicero *epiſt.* 3. *lib.* III. *ad Quint. Fratrem*, & ob id menſe Januario nulli dum conſules eſſent, interreges de more proditi fuerunt, qui rempublicam per ſex menſes adminiſtrarunt: cum, quod propter auſpicia, quæ ſecunda interregibus non eveniebant, comitia habere non poſſent; tum quod tribuni plebis, qui rempublicam tractabant, ne magiſtratus crearentur, impedirent, ut *Dio* ſcribit.

Plura igitur hoc tempore interregna fuerunt: de quibus Cicero, *epiſt.* 1. *lib.* VII. *Fam.* quam hoc tempore ſcriptam eſſe res ipſa indicat, ſicut & ſequentes. Quarum *decima tertia* data eſt III. Nonas Mart. *decima octava* VI. Idus April. Sed cum tribuni plebis comitia omni ratione impedirent, ac primum ut tribuni militum pro conſulibus, deinde ut Pompejus dictator crearetur, ad populum ferrent, M. Catonis cohortatione adductus Pompejus effecit, ut Cn. Domitius & M. Meſſala coſs. tandem fuerint creati, Plutarchus *in Pompejo*, & Dio, *lib.* XL.

His coſs. M. Craſſus, interfecto Publio filio, exercituque deleto,

trans Euphratem cum ignominia & dedecore periit, ait Cicero, *lib.* II. *de Divinat. capit.* 9. & ſcribit præter alios Oroſius noſter, *lib.* VI. *cap.* 13.

Periiſſe Craſſum menſe Junio Ovidius, *lib.* VI. *Faſtorum* indicat, *verſ.* 465. In locum P. Craſſi M. F. Cicero Augur factus fuit, ut Plutarchus ſcribit. In auguratus petitione competitorem habuit C. Hirrum, de quo *lib.* II. & VIII. *Famil.* Sed M. Tullium augurem a toto collegio expetitum Cn. Pompejus, & Q. Hortenſius nominaverunt *Philip.* II. Ab Hortenſio ſe cooptatum in collegium & inauguratum ait *in Bruto*, *cap.* 1.

Quo tempore Cicero augur factus eſt, C. Scribonius Curio filius in Italia non fuit, ut ipſe ait *Philip.* II. *capit.* 2. erat autem in Aſia, eoque Cicero ad illum miſit ſex primas epiſtolas *lib.* II. *Famil.*

Anno Urbis 701, *Ciceronis* 55, Conſul fuit

CN. POMPEJUS MAGNUS III, ſine Collega.

Petebant in hunc annum conſulatum ſummis contentionibus T. Annius Milo, & P. Plautius Hypſæus & Q. Metellus Scipio. Petebat in eundem annum præturam P. Clodius, cui ſummæ inimicitiæ cum Milone intercedebant. Itaque a. d. XIII. Kal. Feb. cum Milo Lanuvium proficiſceretur, & Clodius Aricia rediens ei occurriſſet, rixa & pugna forte commiſſa, Clodius interfectus fuit, quod Aſconius in argumento orat. *pro Milone* pluribus verbis narrat.

Pompejus deinde ab interrege Ser. Sulpicio V. Kal. Mart. conſul creatus eſt ſtatimque conſulatum iniit & novas leges tulit: duas ex S. C. alteram de vi, qua nominatim cædem Appia via factam, & incendium Curiæ, & domum M. Lepidi interregis oppugnatam comprehendit: alteram de ambitu, pœna graviore & forma judiciorum breviore propoſita. Utraque enim lex prius teſtes dari per triduum, deinde uno die atque eodem & ab accuſatore & ab reo perorari jubebat, ita ut duæ horæ accuſatori, tres reo darentur, auctore Aſconio. Hinc Tacitus in Dialogo de Oratoribus, *capit.* 38. ait Pompejum primum adſtrinxiſſe & impoſuiſſe veluti frænos eloquentiæ.

De hac lege Pompeji Cicero in Bruto, capit. 94. *Maxime*, inquit (de ſe & Hortenſio agens) *perſpecta eſt utriuſque noſtrum exercitatio paulo ante, cum lege Pompeja ternis horis ad dicendum datis, ad cauſas ſimillimas inter ſe; vel potius eaſdem novi veniebamus quotidie.* Et initio lib. IV. de Finibus. *Ain' tandem, cum ego te hac nova lege videam, eodem die accuſatori reſpondere, & tribus horis perorare, in hac me cauſa tempus dilaturum putas?*

Perlata lege Pompeji, & L. Domitio Ahenobarbo quæſitore ſuffragio populi creato, Milo de vi, & de ambitu, & de ſodalitiis poſtulatus fuit. Accuſarunt de vi Milonem III. Idus Apr. Appius major, M. Antonius & P. Valerius Nepos: reſpondit illis unus M. Cicero. Qui cum inciperet dicere, exceptus

eſt

eſt acclamatione Clodianorum, ita ut non ea, qua ſolitus erat, conſtantia diceret. Sed oratio illa quoque excepta fuit, ut Aſconius ſcribit. Meminit Quintilianus *lib.* IV. *cap.* 3. Eam vero, quam nos habemus, Cicero poſtea ſcripſit, cum Milo eſſet Maſſiliæ, quo condemnatus in exilium intra pauciſſimos dies profectus fuit; *Aſcon.* & *Dio*, *lib* XL.

Accuſatus deinde M. Sauſejus, defendente Cicerone & M. Cælio, abſolutus fuit. Sex. autem Clodius magno conſenſu damnatus eſt, *Aſconius*. Pompejus in hoc conſulatu Corneliam, Q. Metelli Scipionis filiam, uxorem duxit, & ſocerum ſibi in quinque menſes extremos collegam ſubrogavit; *Plutarchus in Pompejo*. *Dio*, *lib.* XL. *Appianus*, *lib.* II. Eundem Scipionem Cenſoriam poteſtatem, quam Clodius imminuerat, lege reſtituiſſe, *Dio* ſcribit.

Hoc anno fingitur habitus ſermo de *Finibus Bonorum & Malorum*, quem Cicero libris quinque poſtea perſcripſit. Argumento ſunt verba illa, quæ de libro quarto modo adduxi, & illa lib. II. cap. 18. *Ut M. Craſſus fuit, qui tamen ſolebat uti ſuo bono: ut hodie eſt noſter Pompejus, cui recte facienti gratia eſt habenda*.

Extremo hujus anni menſe, cum T. Munacius Plancus Burſa magiſtratu abiiſſet, a Cicerone accuſatus & Cn. Pompejo defenſus, condemnatus fuit; *Dio*, *lib.* XL. & *Cicero*, *epiſt.* 2. *lib.* VII. *Famil.* quam hoc tempore ſcripſit. Plancus omnibus ſententiis maximo populi plauſu condemnatus fuit, quod curiam incendiſſet, *Philippica* VI. *capit.* 4. & XIII. *capit.* 12.

Anno Urbis 703, Ciceronis 56.

Conſules fuerunt

SER. SULPICIUS RUFUS,
M. CLAUDIUS MARCELLUS.

Hoc tempore, certe poſt Clodii cædem, M. Tullius *de Legibus* ſcripſit, ut ex *lib.* II. *capit.* 17. cognoſcitur. Cum autem plures libros de Legibus ſcripſiſſet, ad nos tres tantum, iique mutilati, pervenerunt.

Factum anno ſuperiore ſenatusconſultum erat, ne quis prætorius, aut conſularis intra quinquennium in provinciam ire poſſet, ut Dio, *lib.* XL. ſcribit. Hoc ſenatus conſulto ire in provincias coacti ſunt, qui in eas ex prætura aut ex conſulatu non iverant. In his erat M. Tullius: cujus ſors cum dejecta eſſet, Cilicia provincia conſularis cum exercitu peditum XII. mil. equitum duum mil. DC. ei obvenit, auctore Plutarcho. Cicero ſe nomen tantum duarum legionum habuiſſe ait, *epiſt.* 15. *lib.* V. *ad Att.* & *epiſt.* 6. *lib.* III. *Famil.* ait in tanta militum paucitate abſuiſſe tres cohortes.

Tenuit Cicero pro coſ. etiam Cyprum inſulam Ciliciæ oppoſitam, & præterea tres diœceſes Aſiaticas, Cibyraticam, Synnadenſem & Apamenſem, ut *lib.* V. *epiſt.* 21. & VI. 2. *ad Att.* perſpicitur. Itaque *lib.* I. *de Divinat. cap.* 1. ait, ſe nationibus Cilicum, Piſidarum & Pamphyliæ præfuiſſe.

Succeſſit M. Tullius Ap. Claudio, quem

quem de ſucceſsione certiorem facit *epiſt.* 2. *lib.* III. *Famil.* cum *epiſtolam primam* prius ad ipſum in Ciliciam miſiſſet. Legatos habuit Cicero Q. Tullium fratrem, C. Pomptinium, L. Tullium & M. Annejum: quæſtorem L. Meſſinium, cui C. Cælius poſtea ſucceſſit.

Profectus Cicero ex urbe menſe Majo, Nonis cum Attico in Tuſculano fuit, inde Arpino, Arcano, Aquino, Cumano, Pompejano & Trebulano peragratis, Beneventum venit V. Id. Maji. Tarentum XV. Kalend. Jun. & triduum cum Pompejo & apud Pompejum fuit, *epiſt.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. *lib.* V. *ad Att.* Brunduſium venit a d. XII. Kal. Jun. *epiſt.* 3. *lib.* III. *Famil.* ubi plures dies manſit. Pridie Non. Jun. ſe etiam tum Brunduſii fuiſſe ſcribit ad Appium *epiſt.* 4. *lib.* III. *Famil.*

Interim M. Cælius ad eum miſit *epiſt.* 1. *lib.* VIII. cui Athenis reſcripſit *ep.* 8. *lib.* II. *Famil.* Brunduſio profectus Actium venit XVII. Kalend. Athenas VII. Kalend. Quint. *epiſt.* 9. *&* 10. *lib.* V. *ad Att.* Exulabat tum Athenis C. Memmius de ambitu condemnatus, *epiſt.* 2. *lib.* III. *ad Frat.* & *epiſt.* 19. *lib.* XIII. *Fam.* & *Appianus lib.* II. Is pridie quam Cicero Athenas venit, Mitylenas profectus erat, *epiſt.* 21. *lib.* V. *ad Att.* tum Cicero ad eum miſit *epiſt.* 1. *& ſeq.* ut videtur, *lib.* XIII. *Famil.*

Cum Athenis decem ipſos dies fuiſſet, pridie Non. Quintil. inde profectus Epheſum venit a. d. XI. Kal. Quintil. *epiſt.* 11. 12. & 13. *lib.* V. *ad Att.* & *epiſt.* 8. *lib.* II. *Famil.* Tralles venit a. d. VI. Kal. Sextil. atque ad Appium miſit *epiſt.* 5. *lib.* III. *Famil.* Laodiceam in provinciam venit pridie Kalendar. Sextil. *epiſt.* 15. 20. & *ult. lib.* V. *ad Att. ep.* 2. & 4. *lib.* XV. *Fam.* M. Cælius interim ad Ciceronem plures epiſtolas ſcripſit, quæ *lib.* VIII. *Famil.* extant. In quarta Kal. Sextil. data meminit C. Marcelli coſ. deſignati: habita ergo comitia conſularia fuerunt ante Sextilem. Quibus creati conſules ſunt L. Paulus & C. Marcellus: qua re cognita Cicero non ſolum ipſis, verum etiam C. Marcello patri & M. Marcello fratri patrueli C. Marcelli coſ. deſ. gratulatus eſt, *epiſt.* 7, 8, 9. *&* 12. *lib.* XV. *Famil.*

Triduum moratus Laodiceæ, triduum Apameæ, totidem dies Synnade, VII. Kal. Septemb. in Lycaoniam ad Iconium in caſtra venit, *epiſt.* 16. & ſequentibus *lib.* V. *ad Att.* & *epiſt.* 4. *lib.* XV. *Fam.* C. Caſſius, qui quæſtor M. Craſſi fuerat, atque ex clade, quæ ad Carrhas accepta erat, cum parte exercitus ſe in Syriam receperat, eo tempore, quo Cicero in Ciliciam venit, Antiochia tenebatur: Parthoſque cedentes ab oppido inſecutus rem bene geſsit, Oſace duce occiſo, *Cicero epiſt.* 10. *lib.* II. *Famil.* & *epiſt.* 20. *lib.* V. *ad Atticum*, *Dio lib.* XL. *Juſtinus* XLII. *cap.* 4. Unde Cicero Philipp. XI. *cap.* 14. de Caſsio: *Magnas ille res geſſit ante Bibuli ſummi viri adventum, cum Parthorum nobiliſſimos duces maximaſque copias fudit*, &c.

In caſtra Ciceronis ad Iconium ante diem III. Kalend. Septembr. venerunt legati miſſi ab Antiocho Commageno, iique nuntiarunt, Parthorum magnas copias Euphratem tranſire cœpiſſe, ut ſcribit

epiſt.

epiſt. 1. *&* 3. *lib.* XV. *Famil.*

Pridie Kalend. Septemb. Cicero caſtra ab Iconio movit, iterque per Cappadociam in Ciliciam faciens, in Cappadocia extrema, non longe a Tauro, apud oppidum Cybiſtra, caſtra poſuit, *epiſt.* 6. *lib.* III. & *epiſt.* 2. & 4. *lib.* XV. *Fam.* & *epiſt.* 18. *lib.* V. *ad Att.* Ibi cum dies quinque eſſet commoratus, regem Ariobarzanem, cujus ſalutem a ſenatu commendatam habebat, præſentibus inſidiis liberavit, ut ſcribit *ad Catonem*, & copioſe exponit magiſtratibus *epiſt.* 2. *&* 4. *lib.* XV. *Famil.* Inde confeſtim iter in Ciliciam fecit per Tauri pylas, & Tarſum venit a. d. III. Non. Octobr. *epiſt.* 20. *lib.* V. *ad Att.* Nona Octobr. in ſenatu recitatæ ſunt Ciceronis literæ, quas publice de Parthico tumultu miſerat, *epiſt.* 1. *lib.* XV. *Fam.* & *epiſt. ult. lib.* V. *ad Att.* eodemque die Cicero Tarſo Amanum verſus profectus eſt, *epiſt.* 8. *lib.* III. *Fam.* qui mons erat hoſtium plenus ſempiternorum.

Hic a. d. III. Id. Octob. magnum numerum hoſtium cecidit, caſtella minutiſsima cepit, incendit, imperatorque appellatus eſt, *epiſt.* 20. *lib.* V. *ad Att. epiſt.* 10. *lib.* II. & 4. *lib.* XV. *Fam.* vide quoque Commentarium noſtrum *in Lingarianam*. His rebus ita geſtis, caſtra in radicibus Amani habuit, ea ipſa quæ contra Darium habuerat apud Iſſum Alexander, ut eſt locis jam citatis. Inde Pindeniſſum oppidum munitiſsimum Eleutherocilicum, diu omnibus machinis oppugnatum, ſeptimo & quinquageſimo die cepit, Saturnalibus mane, *epiſt.* 20. *lib.* V. *ad Att.* & *epiſt.* 4. *lib.* XV. *Fam.* Pindeniſſo capto exercitum in hiberna dimiſit, iiſque Quintum fratrem præpoſuit, *epiſt.* 4. *lib.* XV.

Extremo hoc anno Cicero ad Curionem miſit *epiſt.* 7. *lib.* II. *Fam.* in qua illi de tribunatu pl. gratulatur, quem a. d. IV. Id Decemb. iniit.

Anno Urbis 703, *Ciceronis* 57,

Conſules fuerunt

L. AIMILIUS PAULUS,
C. CLAUDIUS MARCELLUS.

Ad hos conſules extant Ciceronis literæ: quibus petit, ut quam honorificentiſſimum S. C. de rebus a ſe geſtis faciendum curent, *epiſt.* 10. & 13. *lib.* XV. *Famil.* hac de re ſcripſit etiam ad Catonem *epiſt.* 4. *ejuſdem libri*; tum Ciceroni pro re bene geſta ſupplicationes ſunt decretæ, *epiſt.* 11. *lib.* VIII. *Famil.* & *epiſt.* 1. *lib.* VII. *ad Att.* pro quibus Marcello coſ. gratias agit *epiſt.* 11. *lib.* XV. *Famil.*

Non. Jan. Cicero Tarſo profectus fuit in Aſiam, ut ibi ſuarum diœceſium hominibus jus diceret, *epiſt. ult. lib.* V. *ad Att.* quam Idib. Febr. ſe dediſſe ait. Quo tempore Cicero Ciliciam, & M. Bibulus Syriam obtinuerunt, eodem tempore Q. Thermus pro prætore in Aſia, & P. Silius in Bithynia, ut videtur, fuerunt, indicat *epiſt.* 1. *lib.* VI. *ad Att.* Itaque e Cilicia Cicero ad *Thermum & Silium* miſit *epiſt.* 53. *& alias*, quæ deinceps *lib.* XIII. *Fam.* leguntur.

Laodiceæ M. Tullius ex Idib. Februarii ad Kalend. Maji forum egit omnium diœceſium Aſiaticarum, *epiſt.*

epiſt. 1. & 2. *lib.* VI. *ad Att.* Eo venit M. Fabius, commendatus ei a C. Caſſio. Commendat eundem ipſe Cælio, Pæto & Curtio, *epiſt.* 14. *lib.* II. *epiſt.* 25. *lib.* IX. *epiſt.* 59. *lib.* XIII. & *epiſt.* 14. *lib.* XV. *Famil.* Eodem tempore Cicero aliquot epiſtolas ad Cælium & Appium miſit, quæ *lib.* II. *&* III. leguntur. In quibus cum de aliis rebus, tum de Appii accuſatione & Tulliæ nuptiis agitur.

Accuſavit Appium reverſum e provincia P. Cornelius Dolabella: eidemque Tullia, M. Ciceronis filia, hoc tempore nupſit. De affinitate hac gratulatur Ciceroni Cælius *epiſt.* 13. *lib.* VIII. Fuit quoque Appius hoc anno, ut Dio ſcribit, cenſor cum L. Piſone. Appii cenſuræ meminit Cic. in epiſtolis ad ipſum, *epiſt.* 10. 11. & *ult. lib.* 3. de eadem Q. fratrer lib. 1. de Divin. cap. 16. *In quo Appius collega tuus, bonus augur, ut ex te audire ſoleo, non ſatis ſcienter, virum bonum & civem egregium, cenſor P. Atejum notavit, quod ementium auſpicia ſubſcripſerit.*

Ex Aſia Cicero in Ciliciam Nonis Maji profectus, *epiſt.* 13. *lib.* II. *Famil.* & *epiſt.* 2. *lib.* VI. *ad Att.* Tarſum venit Nonis Jun. *epiſt.* 4. *lib.* VI. *ad Att.* Ciceroni interim Quæſtor C. Cælius obtigit, ad quem ſcribit *epiſt. ult. lib.* II. *Fam.* eundemque de provincia decedens III. Kal. Sextil. provinciæ præfecit, *epiſt.* 6. *lib.* VI. *ad Att. epiſt.* 15. *lib.* II. *Famil.* & *epiſt.* 14. *lib* III.

Epheſo proficiſcens Kal. Oct. Athenas venit pridie Idus, *epiſt.* 8. *&* 9. *lib.* VI. *ad Att.* & *epiſt.* 5. *lib.* XIV. *Famil.* Athenis Ciceronem libenter commoratum eſſe, πόθῳ ἤδη πάλαι διατριβῶν, *Plutarchus* ſcribit Athenis Imperatorem ſe apud Ariſtonem diverſatum eſſe *Tuſcul.* V. ait, *cap.* 8.

Tironem libertum Cicero e Cilicia in Italiam revertens Patris ægrum reliquit, *epiſt.* 2. *lib.* VII. *ad Att.* ad eumque plures ex itinere epiſtolas miſit, quæ *lib.* XVI. *Fam.* leguntur, & totius itineris rationem continent. Brunduſiam venit VII. Kal. Decemb. eodemque tempore uxor Terentia ad portam Brunduſinam acceſſit, quo Tullius in portum, *epiſt.* 1. *lib.* VII. *ad Att.* & *epiſt.* 9 *lib.* XVI. *Fam.* Inde Romam verſus proficiſcens, ex itinere ſcripſit *ad Atticum epiſt.* 3, 4, 5, 6, 7, & 8. *lib.* VII.

Anno Urbis 704, *Cicerronis* 58,

Conſules fuerunt

C. CLAUDIUS MARCELLUS,
L. CORNELIUS LENTULUS
CRUS.

His conſulibus M. Tullio pridie Non. Januar. ad urbem accedenti ſic eſt obviam preditum, ut nihil fieri potuerit honoratius, *epiſt.* 10. *lib.* XVI. *Famil.* ubi addit, ſe incidiſſe in ipſam flammam civilis diſcordiæ, vel potius belli. Quod etiam *Plutarchus* ſcribit.

Nam Kalend. Januar. cum in Q. Metelli Scipinnis ſententiam S. C. fieret, uti ante certam diem Cæſar exercitum dimitteret: ſi non faceret, eum adverſus remp. facturum videri: eique S. C. M. Antonius & Q. Caſſius tribuni pl. interceſſiſſent: Senatus conſulibus, prætoribus, tribunis pl. & iis, qui pro conſulibus

ad

ad urbem erant, negotium dedit, ut curarent, ne quid reſp. detrimenti caperet. Tum Antonius & Caſſius ad Cæſarem ex urbe cum Curione profugiunt, *Cæſar lib.* I. *de Bello Civili*, *cap.* 5. *Cicero epiſt.* 10. *lib.* XVI. *Famil.* & *Philipp.* II. *cap.* 21. Cicero ut venit ad urbem, non deſtitit omnia & ſentire, & dicere, & facere, quæ ad concordiam pertinerent, *epiſt.* 11. *lib.* XVI. *Famil.* fuitque ſemper auctor pacis, ut teſtatur in orationib. *pro Marcello*, *cap.* 5. *Ligario*, *cap.* 9. & *Dejotaro*, *cap.* 10. item *epiſt.* 6. *lib.* VI. & *epiſt.* 3. *lib.* VII. *Famil.* eaque de re, ut *Plutarchus* tradit, privatim multa ad Cæſarem ſcripſit, & Pompejum coram precatus eſt, utrumque placans & deliniens. Sed mirus invaſerat furor non ſolum improbis, ſed etiam iis, qui boni habebantur, Cicerone clamante, nihil eſſe bello civili miſerius, *epiſt.* 11. *lib.* XVI. *Famil.*

Itaque Italiæ regiones deſcriptæ fuerunt, quam quiſque partem tueretur. Cicero Capuam ſumpſit, quod pridie Idus Jan. ad Tironem ſcripſit *ep.* 11. *lib.* XVI. Cum interim Cæſar, trajecto Rubicone, Ariminum, Piſaurum, Anconam, Aretium occupaſſet, urbem conſules atque optimates omnes reliquerunt. *Cicero ep.* 11. *lib.* XVI. *Famil. Dio lib.* XLI. & *alii*. M. Tullius tum quoque ab urbe diſceſſit, *epiſt.* 9. & *ſequent. lib.* VII. *ad Att.* Diſceſſiſſe eum XIV. Kal. Febr. cognoſcitur epiſt. 12. lib. IX. ad Att. Fuit Cicero ἐπίσκοπος totius oræ maritimæ a Formiis, *epiſt.* 11. *lib.* XVI. *Famil.* & *epiſt.* 10. *lib.* VII. *ad Att.* VIII. Kal. Februarii Cicero Minturnis fuit, *epiſt.* 12. *lib.* VII. *ad Att.*

Reliquerat uxorem Terentiam & filiam Tulliam Romæ, *epiſt.* 11. *lib.* XVI. *Famil.* quarum curam ſæpius Attico mandat: ipſas quoque de hac re monet epiſt. 14. & 18. lib. XIV. Famil. 6. Kal. Febr. Cicero Calibus Capuam proficiſcens ad Atticum miſit epiſt. 13. lib. VII. & poſtridie ſequentem. IV. Kalend. Capua ad Tironem dedit epiſt. 11. lib. XVI. Famil. Capua profectus eſt Formias a. d. III. Kalend. eo quarto Non. Febr. Tullia & Terentia venerunt.

M. Tullius poſtridie cum fratre Capuam verſus profectus eſt, *epiſt.* 15. & 16. *lib.* VII. & *epiſt.* 13. *lib.* VIII. *ad Att.* Capuæ cum triduum fuiſſet VII. Id. Febr. inde diſcedens ſe Formias recepit, *epiſt.* 19. *lib.* VII. & 13. *lib.* VIII. *ad Att.* Formiis quotidie fere literas *ad Atticum* dedit, quæ extremo *lib.* VII. & primo VIII. leguntur.

Reddita interim Ciceroni eſt a Pompejo *ep.* 12. *lib.* VIII. *ad Att.* qua in Apuliam evocatur, eam ſe XV. Kal. Mart. Formiis accepiſſe. Pompejo reſcribens ait *ep.* 13. *lib.* VIII. *ad Att.* meminit *epiſt.* 1. ejuſdem libri.

Profectus deinde ad Pompejum cum Theanum Sidicinum veniſſet, ex C. Meſſio aliiſque complutibus cognovit, in iis locis eſſe Cæſarem, ut tuto ad Pompejum venire non poſſet. Itaque Cales progreſſus ibi conſtitit. Et cum eſſet incertum iter Cæſaris, Leptam ad Pompejum miſit & literas. Ipſe Formias revertit, *epiſt.* 3. & 15. *lib.* VIII. *ad Attic.* Ibi aliquandiu manens *plures ep. ad Atticum* miſit, quæ *lib.* VIII. & IX. extant.

VIII. Kal. Mart. Pompejus Canuſio Brundusium profectus fuit,

epiſt. I. *lib.* IX. *ad Att.* eo Ciceronem vocavit miſſa *ep.* 14. *lib.* VIII. *ad Att.* quam Cicero accepit III. Kal. *epiſt. ſeq.* & manſit in Formiano. A. d. VII. Id. Mart. Cæſar Brunduſium cum legionibus ſex pervenit, atque ad murum caſtra poſuit, cum jam conſules Dyrrhachium profecti cum magna parte exercitus eſſent, & Pompejus Brunduſii cum cohortibus XX. remaneret, *epiſt.* 16. *lib.* IX. *ad Att.* & *lib.* I. *de Bello Civili*, *c.* 25.

Cicero illo tempore etiam ad Tironem ſcripſit *epiſt.* 13. 14. & 15. *lib.* XVI. *Fam.* Pompejus XVI. Kal. April. Brunduſio cum omnibus copiis, quas habuerat, profectus eſt. Cæſar poſtero die oppidum ingreſſus & concionatus Romam contendit, *ep.* 18. *lib.* IX. *ad Att.* Eo itinere M. Cicero illum convenit, & quid egerit Attico ſcribit *epiſt.* 21. *l.b.* IX. Cicero deinde Arpinum profectus, ibi Tullio filio ſuo togam puram dedit, *epiſt.* 21. & *ult. lib.* IX. *ad Att.* manſitque in villis menſe Aprili & Majo, atque ad Atticum miſit epiſtolas, quæ *lib.* X. extant.

VII. Idus Junii ad Pompejum in Græciam proficiſcens navim conſcendit, epiſt. 7. lib. XIV. Famil. *Suſcepto bello, Cæſar, geſto etiam ex magna parte, nulla vi coactus, judicio meo ac voluntate, ad ea arma profectus ſum, quæ erant ſumpta contra te*, ait ipſe *pro Ligario*, *cap.* 3. & nos in Commentario expoſuimus. Adventus ejus, ut Plutarchus ſcribit, cæteris gratus fuit; Cato autem illum conſpicatus multis verbis reprehendit, quod Pompejum ſecutus eſſet. Nam ſe non potuiſſe honeſte eam ſectam deſerere, quam ab initio in republica delegiſſet; illum, qui magis prodeſſe patriæ & amicis potuerit, ſi in Italia manſiſſet, & æqualiter ſe ad eventum comparaſſet, nulla ratione & abſque neceſſitate hoſtem Cæſari factum eſſe, atque in tanti periculi ſocietatem veniſſe.

Cum hæc verba Ciceronis animum flexerunt, tum quod nulla magna in re Pompejus illius opera utebatur. In cauſa erat ipſe, non negans ſe facti ſui pœnitere. Hactenus Plutarchus. Ipſe quoque epiſt. 3. lib. VII. Famil. ait: *Cujus me mei facti pœnituit, non tam propter periculum meum, quam propter vitia multa, quæ ibi offendi, quo veneram.*

Cæſar in Hiſpaniam profectus, ea potitus eſt, & Dictator a M. Lepido prætore dictus comitia habuit, quibus ipſe cum P. Servilio conſul creatus eſt, ut ſcribit *lib.* III. *de Bello Civili*, *cap.* 1.

Anno Urbis 705, *Ciceronis* 59,

Conſules fuerunt

C. JULIUS CÆSAR II, P. SERVILIUS VATIA ISAURICUS.

His conſulibus pridie Nonas Januar. Cæſar Brunduſio in Epirum contra Pompejum trajecit, *lib.* III. *de Bello Civili*, *cap.* 6. Poſt Non. Febr. Cicero e Græcia ad Atticum dedit epiſt. 2. *lib.* XI. Obſeſſo a Cæſare & circumvallato Pompejo apud Dyrrhachium P. Dolabella ad Ciceronem miſit *epiſt.* 9. *lib.* IX. *Famil.*

Nonis Junii in caſtris fuit: e quibus ad Atticum dedit *epiſt.* 3. *lib.* XI.

xi. & ſequentam: in quà ſcribit ſe conſici ſollicitudine, ex qua etiam ſumma infirmitas corporis conſecuta ſit. Itaque cum Pompejus, tranſlato in Theſſaliam bello, apud Pharſaliam media æſtate, ut Plutarchus *æ Bruto* tradit, a Cæſare victus eſt, Cicero in acie non fuit, ut ſcribir ad Pætum *ep.* 18. *lib.* IX. *Famil.* ſed remanſit in caſtris, ut Livius *lib.* CXI. ſcripſit: unde Plutarchus *in Cicerone* ait: τῆς μάχης ὐ μετέσχε δι' ἀῤῥωςίαν, id eſt, *prælio propter infirmitatem corporis non interfuit*.

Erant cum Cicerone M. Varro & M. Cato, *lib.* I. *de. Divinat. capit.* 32. Catonem Dyrrhachii, ut impedimentis præſidio eſſet, cum XV. cohortibus a Pompejo relictum fuiſſe Plutarchus *in Pompejo* & *Catone* auctor eſt. Victo Pompejo, Cato (inquit Plutarchus *in Cicerone*) qui copias magnas claſſemque magnam Dyrrhachii habebat, ad M. Tullium, qui & lege & dignitate conſulari præſtaret, imperium deferebat. Quod cum ille recuſaret, militiamque ſubterfugeret, propius factum eſt nihil quam ut occideretur, cum & Pompejus filius, & amici eum proditorem appellarent, gladioſque ſtringerent; ſed Cato reſiſtens vix illum cædi eripuit, & ex caſtris removit atque ablegavit. Hæc Plutarchus. Q. Cicero, *lib.* I. *de Divinat. cap.* 32. refert Labienum ex Pharſalica fuga in caſtra veniſſe, interitumque exercitus nuntiaviſſe, atque ita ipſos ſubito perterrito metu naves conſcendiſſe.

Victoriam igitur Cæſaris Cicero belli finem ſibi fecit. Nec putavit, cum integri pares non fuiſſent, fractos ſuperiores fore, *ep.* 3. *lib.* VII. *Famil. Dio lib.* XLII. ſcribit Ciceronem cum nonnullis aliis ſenatoribus continuo Romam profectos eſſe: ipſe *epiſt.* 6. *lib.* XI. *ad Att.* ait, ſe in Italiam veniſſe non arceſſitum. Terentiæ uxori, quæ ipſi de adventu gratulata erat, pridie Non. Novembr. Brunduſio reſcripſit, *ep.* 12. *lib.* XIV. *Fam.*

Brunduſii Cicero diu moratus eſt, Cæſarem expectans, dum is poſt prælium Pharſalicum in Ægyptum profectus, bellum Alexandrinum geſſit, & Pharnacem in Ponto ſuperavit.

Brunduſium quoque M. Antonius poſt victoriam cum legionibus venit, & Ciceroni pepercit. Quod beneficium Cicero *Philippica* II. *capit.* 3. & 24. agnoſcit. Scripſit tum Cæſar ad Antonium, prohiberi omnes Italia, niſi quorum ipſe cauſam cognoviſſet. Quare, cum Antonius petiiſset a Cicerone per literas, ut ſibi ignoſceret: facere ſe non poſſe, quin Cæſaris literis pareret: miſit Cicero ad eum L. Lamiam, qui demonſtraret, Cæſarem Dolabellæ dixiſſe, ut ad Ciceronem ſcriberet, ut in Italiam quam primum veniret. Itaque Antonius edixit ita, ut M. Tullium exciperet nominatim. Hæc XIV. Kalend. Jan. Cicero *ad Atticum* ſcripſit *epiſt.* 7. *lib.* XI. Affligebat Ciceronem eodem tempore Tulliæ morbus: cujus meminit *ep.* 7. *lib.* XI. *ad Att.* de eodem ſcribit ad Terentiam *ep.* 39. *lib.* XIV. *Famil.* ſcribit etiam per Leptam & Trebatium *ep.* 17. *ejuſdem lib.* vide *epiſt.* 8. *lib.* XI. *ad Atticum*.

Anno Urbis 706, Ciceronis 60,

C. JULIUS CÆSAR II,

Dictator fuit;

M. ANTONIUS,
Mag. equit.

Hanc dictaturam Cæſar extra Italiam iniit, *auctore Dione*, *lib.* XLII. De Antonio magiſtro equitum Cicero Philipp. II. capit. 25. *Acceſſit, ut Cæſare ignaro, cum eſſet ille Alexandriæ, beneficio amicorum ejus magiſter equitum conſtitueretur.*

III. Nonas Januar. die natali ſuo M. Tullius *ad Att.* dedit *epiſt.* 9. *lib.* XI. *&* *ſequentem* XII. Kalend. Februar. viii. Idus Martii ad eundem ſcripſit *epiſt.* 11. & 12. Romæ illo tempore ſeditiones a P. Cornelio Dolabella tribuno plebis & Tulliæ marito, legem ferente de novis tabulis, excitatæ ſunt. De quibus *Livius*, *lib.* cxii. *Dio lib.* xiii. Hæ ſunt generi actiones, de quibus Cicero *epiſt.* 12. 14. 15. & 23. *lib.* xi. *ad Att.* Pridie Idus Maji Cicero ad Atticum dedit *epiſt.* 15. & 111. Nonas Junii ſequentem ejuſdem libri. Pridie Idus Jun. Tullia ad patrem Brunduſium venit, *epiſt.* 17. *lib.* xi. *ad Atticum.*

Conſtituerat eo tempore M. Tullius Ciceronem filium cum Cn. Salluſtio obviam Cæſari mittere; ſed cum de ejus adventu nihil afferretur, conſilium mutavit, *epiſt.* 17. & 18. *lib.* xi. *ad Att.* & *ep.* 11.& 15. *lib.* XIV. *Famil.* Pridie Idus Sextil. Cicero accepit literas Cæſaris, quas ille ex Ægypto ad eum miſerat, ut eſſet idem, qui fuiſſet, *epiſt. ult. lib.* xiv. *Famil.* & *pro Ligario*, *capit.* 3. ubi C. Panſam nuntium de conceſſis faſcibus pertuliſſe ait. Dedit tum Cicero ad Att. epiſtolas, quæ extremo *lib.* XI. extant.

Cum Cæſar ad Kal. Septembr. Athenis fore diceretur, Cicero propter moras Aſiaticas ſecus putabat, *epiſt.* 21. *lib.* xi. *ad Att* Venit tamen in Italiam celerius omnium opinione, ut Hirtius auctor eſt. Ubi ad Ciceronem allatum eſt, eum Tarentum navibus appuliſſe, atque in Brunduſium pedibus contendere, obviam illi proceſſit, non equidem valde diffidens, ſed tamen veritus in tanta multitudine hoſtis & victoris periculum facere. Verum non fuit opus quicquam dicere aut facere præter dignitatem. Cæſar enim, ut eum longe ante alios occurrere vidit, deſcendit & ſalutavit, cumque eo ſolo colloquens multa ſtadia proceſsit. Hæc Plutarchus in *Cicerone.*

Kal. Octobr. Cicero ad Terentiam de Venuſino dedit *epiſt.* 2. *lib.* xiv. *Famil.* mandans, ut in Tuſculano omnia eſſent parata ad hoſpites excipiendos. Deinde in urbem venit, & rediit cum libris in gratiam, *epiſt.* 1. *libro* IX. *Fam.* Extremo anno Q. Fuſius Calenus & P. Vatinius coſſ. fuerunt; *Dio lib.* XL

Ann

Anno Urbis 707, *Ciceronis* 61,

Conſules fuerunt

C. JULIUS CÆSAR III, M. AIMILIUS LEPIDUS.

Cæſar cum a ſummo haruſpice moneretur, ne in Africam ante brumam tranſmitteret, ut Cicero *lib.* II. *de Divinat. cap.* 24. ait, VI. Kal. Jan. Lilybęi conſcendit, ac poſt diem quartum in conſpectum Africæ venit, ibique hoc anno bellum Africanum adverſus P. Scipionem, & Jubam Mauritaniæ regem, adminiſtravit, de quo Hirtius & alii.

Obtinebat eo tempore Siciliam Allienus prætor, ut Hirtius ſcribit *de Bello Afr. capit.* 2. Miſit tum ad eum in provinciam Cicero *ep. penul. & ult. lib.* XIII. *Famil.* Cæſar, cum ad bellum Africanum proficiſceretur, M. Brutum Galliæ Ciſalpinæ præfecit, auctor *Appianus lib.* II. & Cicero *ep.* 6. *lib.* VI. *Fam.* eo tempore Cicero ad illum ſcripſit *quinque epiſtolas*, quæ *lib.* XIII. *Famil.* leguntur. Græciæ idem Cæſar præfecit Ser. Sulpicium, *epiſt.* 4. *lib.* IV. item 1. & 6. *lib.* VI. *Famil.* Ad eum quoque plures Ciceronis epiſtolæ extant *lib.* XIII. *Famil.*

Erat autem M. Tullius tempore belli Africani Romæ, nec fere exibat, propter varias hominum ſuſpiciones, quas Varroni exponit *epiſt.* 2. *lib.* IX. *Famil.* Fuit etiam ruri in villis, *ep.* 1 *lib.* XII. *ad Att.* ubi Hirtii & Balbi Cæſarianorum meminit, qui hoc bello Africano Romæ fuerunt, ut permultæ *epiſtolæ ad familiares* tum ſcriptæ oſtendunt. In quibus ſunt *ad Varronem & Pætum pleræque lib.* IX. *Famil.*

Conquieſcebat M. Tullius in ſtudiis, *ep.* 6. *lib.* IX. *Famil.* Scripſiſſe illum eo tempore *Partitiones Oratorias* Corradus putat. Et de *Bruto*, qui eſt *de Claris Oratoribus*, vere affirmat, eum vivo adhuc Catone ſcriptum eſſe, quamvis proœmium anno ſequenti editum fuiſſe oſtendat.

Cæſar initio menſis Aprilis, ut *Hirtius* ſcribit: Jubam & Scipionem vicit: ac paucis diebus poſt M. Cato ſibi Uticæ mortem conſcivit. Cato autem ſic abiit e vita, ut cauſam moriendi nactum ſe eſſe gauderet, ait Cicero *Tuſcul.* I. *capit.* 30.

Africano bello confecto Cæſar Idib. Jun. claſſem conſcendit, & poſt diem tertium in Sardiniam pervenit. Inde a. d. 3. Kal. Quint. naves conſcendens duodetrigeſimo die ad urbem Romam venit. *Hirtius.* Fuerat cum Cæſare in Africa P. Dolabella, ut docet Cicero *Philip.* II. *cap.* 30. qui eum Cæſarem ab Africano bello redeuntem antecederet, *ep.* 7. *lib.* IX. *ad Famil.* Cicero ei Tironem obviam miſit, *epiſt.* 5. *lib.* XII. *ad Att.* Cæſari ſenatus multos honores decrevit: in iis, ut præfectus moribus, τῶν τριῶν ἐπιστάτης per triennium eſſet, *Dio lib.* XLIII. meminit Cicero *ep.* 15. *lib.* IX. *Famil.*

Erat Cicero in urbe, atque a Cęſare, ut Plutarchus ſcribit, honore afficiebat, adeo ut laudi Catonis a Cicerone ſcriptæ reſpondens orationem ejus & vitam, ceu Periclis & Theramenis maxime geminam, collaudaret. Atque Ciceronis liber *Cato*, Cæſaris *Anticato* inſcribitur, Ci-

cero

cero anno ſequente ad Atticum, ut eſt *epiſtola* 15. *lib.* XII. ita ſcripſit: *Qualis futura ſit Cæſaris vituperatio contra laudationem meam, perſpexi ex eo libro, quem Hirtius ad me miſit: in quo colligit vitia Catonis, ſed cum maximis laudibus meis.*

Tribus ſtatibus uſum C. Cæſarem in vituperando Catnoe eſt apud Quintilian. lib. III. cap. 9. Cæſarem in Anticatone citat Gellius *lib.* IV. *c.* 16. C. Cæſar in Anticatone prinre adducitur a Priſciano *lib.* XIII. Juvenalis Satyra VI. verſ. 338. *Duo Cæſaris Anticatones.* Cicero ſub finem *lib.* XIII. *ad Att.* Cæſaris libros contra Catonem nominat. Cremutius Cordus apud Tacitum *lib.* IV. Annal. capit. 34. *M. Ciceronis libro, quo Catonem cælo æquavit, quid aliud Dictator Cæſar, quam reſcripta oratione velut apud Judices reſpondit?* Gellius lib. XIII. cap. 18. *M. Cato Nepos pater fuit M. Catonis prætorii viri, qui bello civili Uticæ necem ſibi gladio manu ſua conſcivit: de cujus vita liber eſt M. Ciceronis, qui inſcribitur, Laus M. Catonis.* Cæſarem laudationem a Cicerone ſcriptam non ægre tuliſſe, ſed librum, ſive βιβλίον τι, ſcripſiſſe, ὃ ϗ Ἀντικάτωνα ἐκάλεσεν, ait *Dio lib.* XLIII.

Catone abſoluto Cicero ſtatim eſt agreſſus *Oratorem*, ut ipſe *in Oratore* ad M. Brutum, qui tum Galliæ præerat, ſcribit *cap.* 10. De Oratore, lege *ep.* 19. *lib.* VI. Fam.

M. Claudius Marcellus, qui ante annos quinque in conſulatu Cæſarem palam oppugnaverat, bello civili partes Pompeji ſecutus, eo victo, Cæſarem veterem ſuum inimicum metuens Mitylenas conceſſit, ibique in ſtudio bonatum artium hoc tempore beatiſſime, quantum modo natura hominis patitur, vivebat, ut ex Bruto refert Seneca in Conſolatione ad Albinam, *capit.* 8. tum M. Tullius ad eum dedit *epiſt.* 7. & 8. *lib.* IV. *Fam.* hortans illum, ut Cæſari ſe ſummitteret. Cum autem in ſenatu a L. Piſone mentio eſſet facta de Marcello, & cum C. Marcellus ſe ad Cæſaris pedes abjeciſſet, cunctus ſenatus conſurrexit & ad Cæſarem ſupplex acceſſit. Tum Cæſar, accuſata acerbitate Marcelli, repente præter ſpem dixit, ſe ſenatui roganti de Marcello ne ominis quidem cauſa negaturum. Itaque, cum omnes ante M. Tullium rogati gratias Cæſari præter L. Volcatium Tullum egiſſent, Cicero, qui ſtatuerat in perpetuum tacere, ſententiam rogatus pluribus verbis egit Cæſari gratias, quæ oratio *pro Marcello* extat. Vide *ep.* 4. *lib.* IV. *Fam.* Cicero quoque Marcello perſuaſit, ut Romam redire veller, *epiſt.* 9. 10. & 11. ejuſdem libri. *Hoc anno*, ut *Dio* teſtatur, *Cæſar faſtos correxit, annumque ad curſum ſolis accommodavit, ut 365. dierum eſſet, & intercalario menſe ſublato, unus dies quarto quoque anno intercalaretur. Quo autem magis in poſterum ex Kalend. Januar. temporum ratio congrueret, inter Novembrem ac Decembrem menſem interjecit duos alios: fuitque hic annus 15. menſium cum intercalario, qui ex conſuetudine in ſeum annum inciderat.* Hæc Suetonius *in Cæſ. capit.* 40. lege præterea Macrobinm, Plinium, Dinnem & Plutarchum.

Pridie Kalend. intercalares priores Tullius rogatu fratrum Q. Ligarii, qui, poſt victos in Africa

Pom-

Pompejanos, vita a Cæſare impetrata, extra Italiam in exilio vivebat, mane ad Cæſarem venit: cumque fratres & propinqui Ligarii jacerent ad pedes, Cicero ea eſt locutus, quæ cauſa, quæ tempus poſtulabat, *epiſt.* 15. *lib.* IV. *Fam.* Ligarius deinde a Q. Ælio Tuberone reus factus eſt, ejuſque patrocinium Cicero ſuſcepit. Tum Cæſarem dixiſſe ferunt. Quid eſt cauſæ, cur Ciceronem orantem aliquandiu non audiamus? nam reum quidem hominem improbum & hoſtem eſſe jampridem certum eſt. Ubi vero Cicero ingreſſus dicere, mirificos motus concitavit, & oratio progreſſa cum affectibus varia, tum venuſtate admirabilis fuit: perſpicue cognitum ajunt, varios colores Cæſaris vultum ſubire, ejuſque animum omnibus modis commutari: ac tandem, cum Pharſalici prælii mentionem facere Orator cœpiſſet, immodicis perturbationibus incitatum corpore contremuiſſe, & libellos quoſdam e manu ejeciſſe. Victus igitur Cæſar orationis vi, Ligarium crimine liberavit. Ita nos locum Plutarchi de hac cauſa a nobis converſum in fine Commentarii Ligariani ad ornatiſſ. virum Gerhardum Juliacenſem jam dudum edidimus.

Confecto bello Africano, T. Quintius Scapula novum in Hiſpania commovit: cujus meminit Cicero *epiſt.* 13. *lib.* IX. *Famil.* Tu lege Dionem *lib.* XLIII. ubi Cn. Pompejum, Magni filium, Hiſpaniæ partes pleraſque in ſuam ditionem redegiſſe tradit. Cæſar igitur extremo hoc anno ad bellum Hiſpanienſe profectus, 27. diebus in Hiſpaniam pervenit, ut Appianus *lib.* III. ſcribit.

Hoc anno M. Tullius cum Terentia uxore divortium fecit, quæ Vibio Rufo deinde nupta fuit, auctore Dione *lib.* LVII. atque tertium & centeſimum explevit annum, ut ſcribit *Val. Max. lib.* VIII *cap.* 13.

Anno Urbis 708, Ciceronis 62,

C. JULIUS CÆSAR III,

Dictator fuit,

M. AIMILIUS LEPIDUS,

Mag. equit.

Eodem anno

C. JULIUS CÆSAR IV,

Conſul ſine collega fuit.

Hæc ex Capitolinis lapidibus recte a viris doctis probantur, vide Faſtos Sigonii & Onuphrii. Cicero Terentia dimiſſa virginem uxorem duxit; ut quidem Terentia dictitabat, formæ gratia; ut autem Tiro Ciceronis libertus ſcripſit, divitiis ejus adductus, ut æs alienum diſſolveret. Erat enim puella dives, & bona ejus Cicero fidæicommiſſarius heres relictus cuſtodiebat. Quare cum permagnum æs alienum haberet, amicorum & familiarium impulſu puellam uxorem præter ætatem duxit, ut illius facultatibus creditoribus ſatiſfaceret. Hæc Plutarchus, ut quidem nos convertimus, aliis interpretibus nihil præjudicantes, e quibus verba illa Plutarchi: Καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς Κικέρων ἐν πίςει κληρονόμος ἀπολειφθεὶς διεφύλαττεν; quæ nos vertimus, *Et*

bona

bona ejus Cicero fideicommiſſarius heres relictus cuſtodiebat: Bocchius ſic expreſſit, *Et ejus ſubſtantias ſub tutoris fide ſervabat*; Xylander noſter: *Ejuſque bona fidei ſuæ commiſſa Cicero heres ab ea ſcriptus ſervabat*, Corradus: *Et ejus facultates Cicero ſuæ fidei commiſſas, ut heres relictus, ſervabat*. Non erat Cicero ut hæres relictus, neque ſecundus heres, ut Corradus ſcribit: ſed Publilius, ſive Popillius moriens Ciceronem heredem inſtituerat & rogaverat, ut hereditatem redderet ſuæ filiæ. Hujuſmodi heredem fideicommiſſarium dici a Juriſconſultis etiam in Græcis Juſtiniani Conſtitutionibus notum eſt iis, qui libros illos non aſpernantur. Sic P. Sextilius Rufus heres a Q. Fabio Gallo ſcriptus rogatus fuit, ut omnis hæreditas ad filiam perveniret, ut eſt *lib.* II. *de Finibus*, *cap.* 17. Verum ad inſtitutum.

Calenus apud Dionem *lib.* XLVI. ait; M. Tullium exacta ætate virginem duxiſſe, ἵνα ἐκ τῆς οὐσίας δανείσματα ἀποτίσῃ, *ut illius facultatibus ſe ære alieno liberaret*. Quintilianus lib. VI. cap 4. *Cicero objurgantibus, quod ſexagenarius Popilliam virginem duxiſſet, Cras mulier erit, inquit.* Lib. XII. ad Att. epiſt. 27. Publilia nominatur, quam ſecundam Ciceronis uxorem fuiſſe homines docti affirmant. De his nuptiis cum Ciceroni Cn. Plancius gratulatus eſſet, Cicero ita reſpondit epiſt. 14. lib. IV. Famil. *Quod mihi de eo, quod egerim, gratularis: te ita velle certo ſcio: ſed ego tam miſero tempore nihil novi conſilii cepiſſem, niſi in reditu meo nihilo meliores res domeſticas quam remp. offendiſſem*, &c.

Non ita multo poſt quam Cicero Publiliam duxerat, Tullia filia apud Lentulum pariens deceſſit, ut Plutarchus ſcribit. Aſconius quoque *in Piſonem*, filiam Ciceronis apud P. Lentulum ex partu deceſſiſſe, ait. Propter Tulliæ partum Cicero ſe Romæ teneri initio belli Hiſpanienſis ſcribit ad Leptam *ep.* 19. *lib.* VI. *Famil.* Lentulus, apud quem Tullia deceſſit, eſt P. Cornelius Dolabella, qui cum Cæſare in Hiſpania erat, ut Cicero *Philipp.* 2. *cap.* 30. & epiſtolarum ad Atticum *lib.* XIII. oſtendit. Itaque deplorans Tulliæ mortem ad illum ſcripſit *epiſt.* 11. *lib.* IX. *Fam.* Quanto dolore propter interitum filiæ cariſſimæ exarſerit, ipſe oſtendit in epiſtolis, quas tum ad Atticum miſit, & extant *lib.* XII. & XIII. *ad Att.* Undique tum philoſophos ad Ciceronem conſolandi gratia conveniſſe, Plutarchus auctor eſt. Miſit ad Tullium conſolatorias literas M. Brutus, *epiſt.* 8. *lib.* XII. *ad Att. in Bruto*, *cap.* 3. & *epiſt.* 9. *ad M. Brutum*. Ser. Sulpicii conſolatio extat *epiſt.* 5. *lib.* IV. *Famil.* cui Cicero *epiſt. ſequenti* reſpondet. L. quoque Lucceius Ciceronem per literas conſolatus fuit: eique reſpondet *Epiſt.* 13. *lib.* V. *Famil.* Præterea Cæſar literas conſolatorias pridie Kal. Maji Hiſpalis dedit, *epiſt.* 19. *lib.* XIII. *ad Att.* Sed, cum omnem conſolationem vinceret dolor, ſe ipſe per literas conſolatus eſt, ſcripſitque librum, quem *Conſolationem* vel *de Luctu minuendo* inſcripſit, *lib.* XII. *epiſt.* 15. *ad Attic.* Ex hoc libro *Lactantius lib.* I. *cap.* 5. & 15. & III. 19 multa adducit. Conſolationis ſuæ meminit etiam Cicero *in Tuſculanis* aliquoties & *in ſecundo de Divinat. cap.* 1. ſic: *Nam quid ego de Conſolatione dicam? quæ*

mihi

mihi quidem ipſi ſane aliquantum medetur, cæteris item multum profuturam puto.

Plutarchus addit, Ciceronem Publiliæ nuntium remiſiſſe, quod viſa eſſet Tulliæ morte lætari. Unde negotium, quod cum Publio habuit, de ſolutione dotis fuiſſe videtur *lib.* XIII. & XVI. *Ad Att.*

Poſt Tulliæ mortem Cicero domo abfuit, & Aſturæ atque in cæteris villis maximam partem anni in philoſophiæ ſtudiis conſumpſit. Cum enim dominatu unius omnia tenerentur, ad philoſophiam, cui multum adoleſcens diſcendi cauſa, temporibus tribuerat, ſe retulit, & ſapientiæ ſtudium, longo intervallo intermiſſum, revocavit, *Tuſcul.* 1. *cap.* 2. & *de Offic.* 2. *cap.* 1. Quare cum, quæ a Græcis ſummis auctoribus memoriæ prodita erant, ea Latinis literis illuſtrare vellet, Hortenſium ſcripſit, quo in libro philoſophiam ab Hortenſio accuſatam & vituperatam ipſe defendit & collaudavit, ut teſtatur *primo de Finibus*, *cap.* 1. ejuſdem mentio eſt *Tuſcul.* 3. *capit.* 3. & *lib.* II. *de Divinat. cap.* 1. his verbis: *Cohortati ſumus, ut maxime potuimus, ad philoſophiæ ſtudium in eo libro, qui eſt inſcriptus Hortenſius*. Hujus libri lectione D. Auguſtinus ſe ad veræ, hoc eſt, chriſtianæ, philoſophiæ contemplationem incenſum fuiſſe aliquot locis fatetur. Deinde, ut eſt *ſecundo de Div. cap.* 1. *quod genus philoſophandi minime arrogans, maximeque & conſtans & elegans* arbitraretur, quatuor Academicis libris oſtendit.

Scripſerat autem primum duos libros Academicos, & unum Catullum, alterum Lucullum appellavit. Quorum poſterior adhuc extat: de quo Plutarchus in vita Luculli. Deinde quia κατὰ τὸ πρέπον videbatur, quod erat hominibus non ignota, non illa quidem ἀπαιδευσία, ſed in iis rebus ἀτριψία, eoſdem illos ſermones ad Catonem Brutumque tranſtulit. Sed admonitus ab Attico totam illam Academicam σύνταξιν ab hominibus nobiliſſimis abſtulit tranſtulitque ad M. Varronem, & ex duobus libris contulit in quatuor, *lib.* 10. *ad Att. ep.* 12. 13. & 15. atque ex his quatuor libris primi tantum particula extat. Scripſit tum etiam, ut ex iiſdem epiſtolis cognoſcitur, *de Finibus*. Cumque fundamentum eſſet philoſophiæ poſitum *in Finibus Bonorum & Malorum*, perpurgatus eſt is locus quinque libris, ut quid a quoque & quid contra quemque Philoſophum diceretur intelligi poſſet, *lib.* 1. *de Divinat. c.* 1. Ita autem confecit quinque libros περὶ Τελῶν, ut Epicurea L. Torquato, Stoica M. Catoni, Περιπατητικὰ M. Piſoni daret, *epiſt.* 18. *lib.* 13. *ad Attic.* Scripſit eodem tempore *Laudationem Porciæ, ſororis M. Catonis*. & uxoris L. Domitii Ahenobarbi, *epiſt.* 36. & 47. *lib.* 13. *ad Att.* Jam a ſcriptis alio tranſeamus.

Poſt Tulliæ mortem Tullius, M. filius Athenas cum L. Tullio Montano profectus eſt; in fine *lib.* 12. *ad Att.* Ser. Sulpicius adhuc Achajæ præerat, atque pridie Kal. Jun. Athenis ad Ciceronem dedit *epiſt.* 12. *lib.* 4. *Famil.* in qua eum certiorem facit de M. Marcello, qui a P. Magio Chilone occiſus erat. *Livius lib.* 115. *Cicero epiſt.* 10. & 11. *lib.* 13. *ad Att.* A Torquatus

eo tempore Athenis exulabat, ad quem ſunt Ciceronis epiſtolæ *lib.* 6. *Famil.* In quarta epiſt. Servius Athenis diſceſſiſſe dicitur.

Cæſar interim liberos Pompeii in Hiſpania vicit: e quibus Sextus profugit, Cneus pridie Id. April. interfectus eſt, auctore Hirtio, *de Bello Hiſp. capit.* 32. & 39. Dolabella inde in Italiam profectus ad Ciceronem Majo menſe venit, *epiſt.* 8. *lib.* 13. *ad Att.* Cæſar deinde in urbem menſe Octobri revertit, ut Paterculus *lib.* 2. ſcribit *cap.* 56. Initio ejus menſis eum revertiſſe, ex iis, quæ ſequuntur, diſces.

In Triumphalibus fragmentis Tabularum Capitolinarum ſcriptum eſt, Q. Fabium Maximum coſ. anno 708. ex Hiſpania 3. Idus Octob. triumphaſſe. Fabius autem conſul non fuit, niſi poſt Cæſaris reditum ex Hiſpania. Cæſar enim in urbem reverſus conſulatu ſe abdicavit, & in reliquum anni Q. Fabium & C. Trebonium ſuffecit, auctore Dione *lib.* 43. atque hi ſunt conſules, quos Cæſarem in quarto conſulatu ſibi in ternos noviſſimos menſes ſubſtituiſſe Suetonius ait *in Cæſ. capit.* 76. Jam Cæſarem ante Q. Fabium triumphaſſe non modo ex Dionis Hiſtoria cognoſcitur, ſed & a Quintiliano, *lib.* 4. *cap.* 3. diſerte ſcribitur.

Quæ cum ita ſint, conſiderandum, quomodo Cæſar ex Hiſpania revertens a Cicerone tertiis Saturnalibus potuerit hoſpitio accipi, ut videtur ſignificari *epiſt. ult. lib.* 12. *ad Att.*

Poſt reditum Cæſaris ex Hiſpania Cicero apud eum dixit *pro Dejotaro*, quæ oratio extat. Fuerat is tetrarcha Gallogræciæ pene totius, & Armeniæ minoris rex a ſenatu conſtitutus. Sed quia bello civili Pompeji partes ſecutus fuerat, Cæſar, Pharnace devicto, eum parte tetrarchiæ mulctaverat, Armeniamque abſtulerat: *Cicero Philipp.* 2. *cap.* 37. *Hirtius de Bello Alexandrino*, *capit.* 78. Cum deinde Cæſar literis Tarracone datis eum bene ſperare & bono animo eſſe juſſiſſet; hoc tempore Caſtor, nepos Dejotari ex filia, Philippum medicum, ſervum regis corruptum præmiis, ad accuſandum dominum Dejotarum impulit. Crimini dedit, regem domi ſuæ Cæſarem interficere voluiſſe.

Accuſatum domi Cæſaris Cicero hoſpes ejus defendit, cauſamque licet tenuem & inopem, tamen ſcripſit atque ad Dolabellam miſit, *epiſt.* 12. *lib.* 9. *Famil.*

Extremo hujus anni die, Q. Fabio Maximo conſule mortuo, C. Caninius Rebilus conſul hora ſeptima renuntiatus eſt, qui uſque ad Kal. Jan. eſſet, quæ erant futuræ mane poſtridie. Itaque Cicero dixit, eum mirifica vigilantia fuiſſe, qui ſuo toto conſulatu ſomnum non viderit, *epiſt.* 30. *lib.* 7. *Famil. Macrobius lib.* 2. & 7. *Pollio in libro de* 30. *tyrannis*, *cap.* 8. *Plinius*, *lib.* 7. *c.* 53. *Plut. in Cæſ.* & *Dio lib.* 43.

An-

Digitized by Google

Anno Urbis 709, *Ciceronis* 63,

Conſules fuerunt

C. JULIUS CÆSAR V.
M. ANTONIUS.

Eodem anno, ut monumenta vetuſta oſtendunt. C. Julius Cæſar Dictator IV. fuit, & M. Æmilius Lepidus magiſter equitum. Cicero poſt libros quinque *de Finibus*, totidem *Tuſculanarum Quæſtionum*, ſive *Diſputationum* edidit, iiſque res ad beate vivendum maxime neceſſarias aperuit: primus enim eſt de contemnenda morte, ſecundus de tolerando dolore, de ægritudine leniendo tertius, quartus de reliquis animi perturbationibus, quintus eum locum complexus eſt, qui totam philoſophiam maxime illuſtrat: docet enim ad beate vivendum virtutem ſe ipſa contentam, *lib.* 2 *de Divin. cap.* 1. Utrum vero hi libri ad hunc, an ad ſuperiorem annum referendi ſint, nondum decerno, nec multum refert. De reliquis philoſophicis libris deinceps dicemus, ſi prius acta urbana expoſuerimus.

Initio hujus anni M. Tullius Romæ fuit. Kal. quidem Januarii affuit in ſenatu, cum Cæſar P. Cornelium Dolabellam ſubrogare ſibi, reſiſtente Antonio, voluit, ut cognoſcitur *Phil.* 2. *capit.* 32. vide Plutarchum *in Antonio*.

Lupercalibus, id eſt, 15. Kalend. Martii, cum Cæſar in Roſtris ſedens in ſella aurea, amictus toga purpurea, ſpectaret Lupercos: Antonius unus e Lupercis ad ſellam acceſſit & capiti ejus diadema impoſuit: quod Cæſar cum plauſu populi rejecit: *Cicero Philipp.* 2. *capit.* 34. 3. 5. & 13. 8. *Plutarchus*, *Appianus*, *Dio* & *alii*.

Idibus Mart. Cæſar a conjuratis in Pompeji curia tribus & 20. plagis confoſſus eſt. Ejus conjurationis, ut Plutarchus ſcribit, Cicero particeps non fuit, quamvis M. Bruto familiariſſime uteretur. Verum, quia, Cæſare interfecto, ſtatim cruentum alte extollens M. Brutus pugionem, Ciceronem nominatim exclamavit, atque ei recuperatam libertatem eſt gratulatus, Antonius Ciceronis conſilio Cæſarem interfectum poſtea in ſenatu dixit, *Phil.* 2. *capit.* 11 *Dio lib.* 44. ait, percuſſores Cæſaris, cum e curia in forum ſe conferrent, crebro Ciceronem exclamaſſe.

Receperunt illi ſe e foro in Capitolium, eoque Cicero etiam cum aliis permultis aſcendit, neque tamen adduci potuit, ut ad Antonium iret atque ad defendendam remp. hortaretur: ſed, cum ceteri conſulares irent, redirent, ipſe in ſententia manſit, neque Antonium illo die neque poſtero vidit, ut ipſe in 2. *Philip. cap.* 35. teſtatur, nec verum eſt, quod *Plutarchus*, *Appianus*, *Dio* & interpretes Phillippicarum ſcribunt, poſtridie Idus ſenatum in æde Telluris habitum fuiſſe: nam & in 2. *Philipp. capit.* 35. ſe poſt diem tertium in ædem Telluris veniſſe ait, & *epiſt.* 11. & 16. *lib.* 14. *ad Atticum*, id Liberalibus factum fuiſſe oſtendit, id eſt, a. d. 16. Kalend. April.

Eo die M. Tullius, quantum in ipſo fuit, jecit fundamenta pacis, Athenienſiumque renovavit vetus exemplum: Græcum etiam verbum uſurpavit, quo tum in ſedandis di-

ſcordiis uſa erat civitas illa ; atque omnem memoriam diſcordiarum oblivione ſempiterna delendam cenſuit, *Philipp. 1. cap.* 1. Plura ſcripſit *in epiſt.* 2. *lib.* 12. Oroſii . Habuit ibi Antonius quoque orationem de concordia , ejuſque parvus filius , in Capitolium miſſus, pacis obſes fuit , *Philipp.* 1. *cap.* 1. & 2. *cap.* 35. itaque interfectores , ut Plutarchus *in Bruto* ſcribit, e Capitolio deſcenderunt , & Brutus apud Lepidum , Caſſius apud Antonium, ceteri apud alios cœnarunt . Poſtero die provinciæ iiſdem in ſenatu decretæ fuerunt; Bruto Creta : Caſſio Africa : Trebonio Aſia : Cimbro Bithynia : D. Bruto Gallia citerior.

Sed, cum Cæſar funere elatus & a M. Antonio laudatus eſſet , plebs eum facibus ad domum Bruti, Caſſii & aliorum tetendit , atque ægre vi manuque repulſa fuit . Quod hiſtorici prope omnes ſcribunt , & cum illis Cicero *lib.* 14. *epiſt.* 10. *ad Att. & Philipp.* 11. *capit.* 36. Tum M. Brutus & Caſsius urbem reliquerunt , & Antium atque Lanuvium profecti diu ibi otioſi fuerunt , ut *lib.* 14. *&* 15. *ad Atticum* videmus.

Cicero quoque initio Aprilis ex urbe rus profectus villas ſuas luſtravit , ut indicant epiſtolæ illæ , quæ initio *lib.* 14. *ad Att.* hoc tempore ſcriptæ leguntur: nec quidquam eo tempore malebat quam ruſticari, *epiſt.* 23. *lib.* 16. *Famil.* Hæc autem ruſticatio nobis dedit *tres libos de Natura Deorum & duos de Divinatione* , & præterea *dialogum de Senectute* , ut puto . Quamvis enim ante *libros de Divinatione* ſit ſcriptus , ut proœmium *lib.* II. oſtendit: tamen hoc anno eum ad Atticum miſſum arbitror , eum is timidior πανικοῖς quibuſdam commoveretur , & Cicero ſenectutem contemneret ; *epiſt.* 23. *lib.* 16. *Famil.* Ante Idus Maii ſcriptum fuiſſe cognoſcitur extremo *lib.* 14. *epiſt. ad Att.*

Eodem tempore Cicero , cum omnes cogitationes ſuas in concordia civium defixas haberet , atque omnium , etiam Antonii , amicitiam retinere vellet , *epiſt.* 23. *lib.* 16. *Famil.* ſcripſit *Lælium* , *ſive de Amicitia* .

Romæ interim a conſulibus M. Antonio & P. Dolabella , qui Cæſaris locum ceperat , uncus impactus eſt fugitivo illi, qui in C. Marii nomen invaſerat , & in Liviana epitoma *lib.* 116. Chamaces , ab *Appiano lib.* 3. Ἀμάτιος ὁ ψευδομάριος, a Valerio Max. *lib.* 9. *capit.* 16. Herophilus equarius medicus dicitur. De hujus ſupplicio Attici literas Cicero accepit 17. Kalend. Maii , *epiſt.* 8. *lib.* 14. *ad Att.* Menſe Aprili & Majo Antonius Italiam percurſavit; Dolabella, abſente collega, buſtum in foro evertit , *Philip.* 2. *cap.* 42.

Plebs enim ſolidam columnam prope 20. pedum lapidis Numidici in foro in buſto Cæſaris ſtatuerat & inſcripſerat , PARENTI PATRIÆ: atque apud eandem ſacrificabat, vota ſuſcipiebat, & controverſias quaſdam interpoſito per Cæſarem jurejurando diſtrahebat, ut Suetonius *in Cæſ. cap.* 85. ſcribit . Dio *lib.* 44. βωμὸν fuiſse ait , ad quam Cæſari plebs ſacrificia fecerit . Ara nominatur quoque *epiſt.* 2. *lib.* XI. *Famil.* Cicero columnam vocat , quam Dolabella ſuſtulit , & homines ſeditioſos, qui illam everſionem indigne

fere-

ferebant, partim in crucem egit, alios de ſaxo dejecit, *epiſt.* 17. *lib.* 14. *ad Att.* & *Philipp.* 1. *capit.* 2. Meminit ejuſdem rei Lactantius *lib.* 1. *cap.* 15. ubi ait, Dolabellam Cæſaris columnam, id eſt titulum, evertiſſe. De hoc facto gratulatur Cicero Dolabellæ conſuli, *epiſt.* 14. *lib.* 9. *Famil.*

C. Octavius, qui deinceps imperium tenuit & Auguſtus dictus eſt, cum Cæſar, ejus avunculus magnus, Romæ interficeretur, Apolloniæ erat. Factus autem certior de Cæſaris cæde, in Italiam tranſiit & Neapolim venit 14. Kalend. Maji, *ep.* 10. *lib.* 14. *ad Att.* Fuit etiam ruri cum Cicerone perhonorifice & amice, *epiſt.* 12. *ejuſdem lib.* Romam cum veniſſet, ab Antonio coſ. ſuperbe exceptus eſt. Adiit tum invidioſam Cæſaris hereditatem, quamvis id neque Atiæ matri, neque L. Marcio Philippo vitrico placeret. Quod cum aliis hiſtoricis Vellejus *lib.* 2. *capit.* 60. & Suetonius *Aug. cap.* 8. ſcribunt.

Adita hereditate Cæſaris, nomen quoque ejus tulit, cumque prius C. Octavius nominaretur, deinceps C. Julius Cæſar Octavianus de more dictus eſt. Quamquam lex curiata de adoptione ejus anno demum ſequente, cum jam conſul eſſet, perlata fuerit, auctore Dione *lib.* 46. itaque Cicero eum modo Octavianum, modo Octavium nominat. *Deinde aperte* (inquit Vellejus) *Antonii ac Dolabellæ Conſulum erupit furor. Seſtertium ſepties millies, depoſitum a C. Cæſare ad ædem Opis, occupatum eſt ab Antonio.* Hinc Cicero in Phil. 2. cap. 38. *Ubi eſt ſepties millies ſeſtertium, quod in tabulis, quæ ſunt ad Opis, patebat?* Mentionem ejuſdem pecuniæ facit Philipp. 1. *c.* 7. & 5. 4. & epiſt. 16. lib. XIV. ad Att. *Rapinas*, inquit, *ſcribis ad Opis fieri.*

Quibus in villis & locis M. Cicero menſem Aprilem & Majum ruſticando poſuerit *epiſtolæ lib.* 14. *ad Att.* demonſtrant, quas illis menſibus ſcripſit. Hoc quoque ex iiſdem & ex *epiſt.* 1. *lib.* 15. cognoſcitur, A. Hirtium coſ. deſignatum menſe Majo cum Cicerone in Puteolano fuiſſe. Ibi tum ſermonem *de Fato* habitum fuiſſe ipſe initio libri *de Fato* teſtatur.

De Timæo Platonis, qui liber *de Univerſitate* inſcribitur, certo ſciri non poteſt, quo tempore ſcriptus fuerit: quare in Corradi conjecturam, cui liber ille temporibus hiſce videtur converſus, non invitus deſcendo: cum præſertim conſtet, Ciceronem, niſi extremo hoc tempore, Græcos ſcriptores non vertiſſe. Vide procemium *lib.* 1. *de Finib.*

Extremo menſe Majo Tullius Romam verſus proficiſcens, ut Kalend. Junii in ſenatu, ſicut Antonius edixerat, adeſſet, ſcripſit epiſtolas, quæ initio *lib.* 15. *ad Attic.* leguntur. Kalendis, cum Antonius Romam ſe, peragratis veteranorum coloniis, ſtipatum armis retuliſſet, ſenatores metu perterriti repente diffugerunt, *Philip.* 2. *cap.* 42. 4. Nonas igitur Cicero ab urbe abfuit, *epiſt.* 8. *lib.* 15. *ad Att.* nec in urbem rediiſſe, niſi pridie Kalend. Septembr. videtur.

Eo tempore de Officiis ſcribere aggreſſus eſt, *epiſt.* 13. *lib.* 15. *ad Att.* ſed poſt reditum e curſu Achaico abſolvit. Hoc vero tempore, cum haberet jus legationis liberæ,

ea

Digitized by Google

ea mente iter in Græciam ingreſſus eſt, ut Romæ adeſſet Kalend. Januarii, quibus Hirtius & Panſa conſulatum erant inituri, *Philip.* 1. *c.* 2. & *in Cicerone* Plutarchus. 6. Nonas Quintil. ex Arpinati ſcribens Attico, *epiſt.* 26. *lib.* 15. ait, ſe itinera ſic compoſuiſſe, ut Nonis Puteolis eſſet, ſicut fuit, *epiſt.* 1. *lib.* 16. *ad Atticum*. Cum autem Brunduſium, iterque illud, quod tritum in Græciam eſt, Cicero vitarer, ut ait *Philip.* v. *cap.* 3. Veliæ fuit 13. Kalen. Sextil. *epiſt.* 20. *lib.* 7. *Famil.* eumque diem ibi conſtitit, *epiſt.* 6. *lib.* 16. *ad Att.* Velia proficiſcens *Topica ad Trebatium*, cum ſecum libros non haberet, memoria repetita, in ipſa navigatione conſcripſit, & Rhegio librum ad Trebatium miſit 5. Kalend. Sextil. *ep.* 19. *lib.* 7. *Famil.* & *in proæmio Topicorum*.

Miſerat etiam paulo ante ad Atticum duos libros de Gloria, *epiſt.* 28. *lib.* 15. & 6. *lib.* 16. *ad Att.* Meminit horum librorum ipſe *lib.* 2. *de Officiis capit.* 9. & Gellius *lib.* 15. *capit.* 6. Scribit in epiſtolis Franciſcus Petrarcha, ſe hos libros habuiſſe, qui jam nuſquam apparent.

Cicero deinde in Siciliam tranſgreſſus Kal. Sext. venit Syracuſas. Cum autem poſtero die venti ipſum ex Sicilia ad Leucopetram, quod eſt promontorium agri Rhegini, detuliſſent; ab eo loco conſcendit, ut tranſmitteret; & ſtadia circiter 300. provectus rejectus Auſtro vehementi eſt ad eandem Leucopetram. Cumque intempeſta nox eſſet, manſiſſetque in villa P. Valerii, comitis & familiaris ſui, poſtridieque apud eundem, ventum expectans, maneret, Rhegini quidam illuſtres eo venerunt Roma, qui ſummam ſpem nuntiabant, fore, ut Antonius cederet, res convenirct, Cæſaris interfectores Romam redirent. Addebant etiam, Ciceronem deſiderari & ſubaccuſari. Quæ cum audiſſet, ſine ulla dubitatione abjecit conſilium profectionis. Itaque celeriter Veliam devectus convenit Brutum, qui cedens Italia cum ſuis navibus erat apud Haletem fluvium circa Veliam. *Philip.* 1. *cap.* 3. *&* *epiſt.* 7. *lib.* 16. *Att.* Inde ventis remiſque in patriam omni feſtinatione propetavit, *epiſt.* 25. *lib.* 12. *Famil.* Accedenti ad urbem tanta multitudo, ut *Plutarchus* ſcribit, obviam proceſſit, ut dum ad portas ingredientem excipiunt adventumque gratulantur, dies fere conſumptus fuerit.

Videtur autem veriſimilius, eum pridie Kal. Septemb. Romam reverſiſſe, quod Plutarchi narratio oſtendit, quam Kalendis, ut ipſe ſignificare videtur *epiſt.* 25. *lib.* 12. *Famil.* Kal. Septemb. Antonius ſenatum habuit de ſupplicationibus Cæſari decernendis, & Ciceronem in curiam vocavit. Qui cum e via langueret, & ſibimet diſpliceret, miſit pro amicitia qui hoc ei diceret, *Philipp.* 1. *cap.* 5. & 5. 7. Plutarchus ait, Ciceronem languoris cauſam oppoſuiſſe, cum re inſidias metuere ex quadam ſuſpicione & indicio, quod inter viam ei factum erat, videretur. Antonius id ægre ferens, palam in ſenatu, niſi veniret, fabros ſe miſſurum, & domum ejus diſturbaturum dixit, *Philipp.* 1. *cap.* 5. & 5. 7. Plutarchus ſcribit, Antonium milites miſiſſe, quos Ciceronem adducere, vel domum

mum ejus incendere juſſerit: ſed, cum multi intercederent & deprecarentur, pignoribus captis, quieviſſe.

Venit poſtridie in ſenatum Cicero, cum Antonius non veniſſet, locutumque ſe de republica minus quidem libere quam ſua conſuetudo, liberius tamen quam pericula minæque poſtulabant, ait *Philipp.* 5. *cap.* 7. At *epiſt.* 25. *lib.* 12. *Famil.* ſcribit, ſe poſtridie in ſumma reliquorum ſervitute liberum unum fuiſſe.

Habuit tum in ſenatu primam *Orationem Philippicam*, in qua primum itionis & reditionis ſuæ cauſam exponit: deinde de Antonii injuria & Cæſaris actis diſputat: ad extremum Antonium & Dolabellam coſſ. ad rempublicam moderate regendam cohortatur. Tum Antonius ira incenſus inimicitias Ciceroni denuntiavit, atque adeſſe in ſenatu juſſit 13. Kal. Oct. ipſe interea ſeptendecim dies de Cicerone in Tiburtino Scipionis declamitavit, & 13. Kal. agmine quadrato in ædem Concordiæ venit, atque in Ciceronem abſentem orationem ex ore impuriſſimo vomuit, omnibuſque viſus fuit ſuo more vomere, non dicere. Ciceroni autem cupienti in ſenatum venire, per amicos non licuit; eo quod Antonius a Cicerone cædis initium quæreret, facturuſque putaretur, *Philipp.* 3. *capit.* 12. & 5. 7. & *epiſt.* 25. *lib.* 12. *Famil.*

Antonio M. Tullius reſpondit ſcripta nobili & *divina*, ut Juvenalis ait *Sat.* 10. *verſ.* 125. Philippica ſecunda, in qua primum crimina ſibi objecta refutat, & deinde totam Antonii vitam a pueritia exorſus reprehendit. Nec verum eſt, quod interpretes ad unum omnes putarunt, Ciceronem illam orationem in ſenatu præſente Antonio habuiſſe, ſed ita Cicero eam ſcripſit, quaſi in præſentem Antonium 13. Kal. Oct. habita eſſet. Argumento ſunt verba illa *cap.* 43. *Quæro deinceps, num hodiernus dies qui ſit ignores: neſcis heri quartum in circo diem ludorum Romanorum fuiſſe?* quartum diem ludorum Romæ in circo fuiſſe 14. Kal. Oct. ex Kalendario vetere notum eſt.

Antonius deinde obviam profectus eſt legionibus quatuor, quæ in Macedoniam a Cæſare miſſæ, poſt ejus cædem in Italiam reverterunt, ut eas pecunia ſibi conciliaret, & ad urbem, vel potius in urbem adduceret: Brunduſiumque venit 7. Idus Octob. *epiſt.* 23. *lib.* 12. *Famil.* & *Philipp.* 5. *cap.* 8. Profecto Antonio, Octavianus primum a Calatia, mox a Caſilino veteranos paternos excivit: quorum exemplum ſecuti alii brevi in formam juſti exercitus enjere; *Vellejus lib.* 2. *cap.* 61. *Cicero ep.* 8. *lib.* 16. *ad Att.* Cum autem Antonius Brunduſii militibus centenas drachmas promitteret, fortiſſimæ legiones ejus promiſſis reclamarunt, & congiarium hoc accipere noluerunt. Itaque centuriones domum ad ſe venire juſſit, eoſque ante pedes ſuos uxoriſque ſuæ jugulari coegit. *Cicero Philipp.* 3. *capit.* 2. & 4. 5. 8. 13. & *epiſt.* 8. *lib.* 16. *ad Att. Dio lib.* 45. *Appianus lib.* 3.

Cicero tum ruſticabatur, atque libros de Officiis perficiebat, ut cognoſcitur *epiſt.* 6. & ſequent. *lib.* 16. *ad Att.* Sunt etiam, qui eo tempore *Paradoxa* ſcripta fuiſſe exiſtiment, quod ſecundo Paradoxo in

Anto-

Antonium invehi videatur: quamvis in proœmio de Catone quaſi vivo loquatur.

Antonius, cum edixiſſet, ut adeſſet ſenatus frequens a. d. 8. Kal. Decemb. eumque diem obire neglexiſſet, in ante diem quartum Kal. diſtulit, adeſſe in Capitolio juſſit. Quo cum de legione Martia & Quarta, quæ relicto Antonio ad Cæſarem Octavianum tranſierant, nuntius eſſet allatus, mente concidit, & paludatus in Galliam citeriorem, quam a populo obtinuerat, cum ea D. Bruti provincia eſſet, properavit, *Dio*, *Appianus*, *Vellejus*, *Cicero ipſe Philippica tertia* (*capit.* 8. *&* 9.) *&* *ſequentibus*. Sed Antonium Brutus provincia excluſit, atque exercitu obſiſtens edictum propoſuit, quo promittebat, ſe provinciam Galliam retenturum in ſenatus populique Romani poteſtate, *Philipp.* 3. *capit.* 4. & 15. Quare cum Cicero 5. Idus Decembr. Romam veniſſet, ut ſcribit *ep.* 5. *lib.* 11. *Fam.* tribuni pl. edixerunt, ut ſenatus adeſſet a. d. 14. Kal. Jan.

Statuerat Cicero ante Kal. Jan. in ſenatum non venire, ſed cum eo die ipſo edictum D. Bruti propoſitum eſſet, mane in ſenatum venit. Quod ubi eſt animadverſum, frequentiſſimi ſenatores convenerunt, *epiſt.* 6. *lib.* 11. *Famil.* Retulerunt tribuni plebis ad ſenatum de præſidio conſulum deſignatorum Panſæ & Hirtii, ut ſenatus Kal. Jan. tuto haberi, ſententiæque de ſumma republica libere dici poſſent.

Tum M. Tullius rogatus ſententiam cenſuit, ut & præſidium decerneretur, & quæ Octavianus Cæſar egiſſet, publica auctoritate confirmarentur, & milites, qui ab Antonio ad Cæſarem tranſiiſſent, præmiis afficerent; item ut D. Brutus cæterique provincias ſuas retinerent, neque cuiquam traderent, niſi qui ex ſenatus conſulto, ſucceſſiſſet. Quam ſententiam Cicero *Philippica tertia* complexus eſt, factoque ſenatus-conſulto in ejus ſententiam, progreſſus in concionem, quid in ſenatu actum eſſet, populo expoſuit, quæ eſt *Philippica quarta*. Hujus ſenatus-conſulti meminit etiam *Dio lib.* 45.

Anno Urbis 710, *Ciceronis* 64,

Conſules fuerunt

C. VIBIUS PANSA,
A. HIRTIUS.

Kal. Jan. conſules ſtatim poſt ſolemnem religionem ſenatum in Capitolio de Antonio, qui tum Mutinam circumſedebat, & D. Brutum oppugnabat, habuerunt, ut Appianus *lib.* 3. ſcribit. Ibi L. Piſo & alii nonnulli mitiorem ſententiam de Antonio dixerunt, legatoſque ad eum mittendos cenſuerunt. Cicero cum ſuis id egit, ut hoſtis Antonius judicaretur. Habuit tum Cicero in ſenatu *quintam Philippicam*, in qua non modo legationem diſſuadet, verum etiam bello Antonium perſequendum eſſe cenſet: agit etiam de honoribus decernendis iis, qui rempublicam adverſus Antonium defendant. Eo die nihil in ſenatu confectum eſt: ſed controverſia uſque ad noctem ducta, ſenatum eſſe dimiſſum Appianus ſcribit. Poſtridie Antonius hoſtis, ita ut Tullius cenſuerat, judicatus fuiſſet, niſi Salvius tribunus plebis interceſſiſſet. Decrevit

vit tamen ſenatus, ut D. Brutus laudaretur, quod Galliam Antonio non conceſſiſſet: item, ut Cæſar una cum Hirtio & Panſa exercitu illo, quem haberet, bellum adminiſtraret, atque ſtatua illi poneretur: ut ſententiam loco conſulari diceret, conſulatumque decem annis prius, quam leges permitterent, illi petere liceret: quantamque pecuniam militibus earum legionum, quæ Antonium reliquiſſent, parta victoria pollicitus eſſet, tanta publice daretur.

Hæc *Appianus lib.* 3. ubi addit, inſequenti die fuiſſe decretos legatos ad Antonium cum mandatis, quæ Ciceronem ſcribere ſenatus voluerit. *Dio lib.* XLV. & XLVI. eadem fere narrat, & ſenatum a Kal. Jan. per triduum habitum, ſententiaſque dictas, & tandem legationem ad Antonium miſſam fuiſſe ait.

Itaque pridie Nonas Jan. factum ſenatuſconſultum fuit, ut Ser. Sulpicius, L. Piſo & L. Philippus cum mandatis ad Antonium proficiſcerentur. Quam rem M. Tullius eodem die in concione expoſuit habita oratione, quam *ſexta Philippica* comprehendit. De legatis vide *epiſt.* 8. *lib.* 11. 14. & 24. *lib.* 12. *Famil.*

Cum legati ad Antonium miſi expectarentur, ejuſque amici reſponſa illius confingerent, M. Tullius, metuens, ne ſenatorum animi ad pacem inclinarent, habuit in ſenatu *Philippicam ſeptimam*, in qua pacem tribus de cauſis diſſuadet: Primum, quia ſit turpis; deinde, quia periculoſa; poſtremo, quia eſſe non poſſit. In legatione Ser. Sulpicius mortem obiit. Piſo & Philippus Romam reverſi ab Antonio ad ſenatum intolerabilia poſtulata retulerunt, *epiſt.* 4. *lib.* 12. *Fam.* Dio *lib.* XLVI.

Tumultus interim a ſenatu fuit decretus, cum belli nomen in ſententia poni quibuſdam non placeret. Id quod Cicero *Philippica octava* reprehendit, quam ante Idus Martias in ſenatu dixit, graviter invehens in Q. Fufium Calenum, qui Antonio ſtudebat. Deinde, cum de ornando Ser. Sulpicio in ſenatu ageretur, Cicero *nonam Philippicam* dixit, ſuadens, ut Sulpicio ſtatua pedeſtris ænea in Roſtris poneretur. Quam ſua ætate pro Roſtris Auguſti extitiſſe Pomponius *de Origine Juris* reſtatur.

M. Brutus anno ſuperiore ex Italia in Græciam profectus, cum Athenas veniſſet, adoleſcentes nobiles Romanos, quorum magna multitudo illic bonarum artium cauſa erat, ſibi adjunxit. In his fuit M. Ciceronis filius: quem Brutus, ut *Plutarchus* ſcribit, ſummis laudibus efferebat, inquiens, ſe illum, ſive vigilaret, ſive dormiret, admirari, quod animus in eo tam generoſus, tantumque odium tyrannorum eſſet. Brutus inde in Macedoniam tranſgreſſus Ciceronem filium ſecum duxit, eoque legato uſus multa feliciter geſſit, ut Plutarchus *in Bruto* teſtatur: & Brutus *in epiſtola* ad Ciceronem patrem, quæ nunc eſt *quarta* libri, qui *ad Brutum* extat, ita ſcribit: *Cicero filius tuus ſic mihi ſe probat induſtria, patientia, labore, animi magnitudine, omni denique officio, ut prorſus nunquam dimittere videatur cogitationem, cujus ſit filius.*

Ut vel hinc eorum imperitia (ne quid

quid gravius dicam) arguatur ; qui verum eſſe non putant , quod Cicero *lib.* 2. *de Officiis*, *capit.* 13. ait, filium , bello civili a Pompejo alæ alteri præfectum , magnam laudem & ſummo viro & ab exercitu conſecutum fuiſſe equitando, jaculando, omniaque militari labore tolerando . Sed ad propoſitum.

Venit M. Brutus in Macedoniam, cum Q. Hortenſio decedenti C. Antonius , Marci frater , ſuccederet . Sed Hortenſius exercitum, quem delectu habito conſcripſerat , Bruto tradidit. Legio etiam, quam L. Piſo , legatus Antonii , ducebat , Ciceroni filio ſe tradidit. Equitatus , qui in Syriam ducebatur bipartito , alter eum quæſtorem , a quo ducebatur, reliquit in Theſſalia, ſeſeque ad Brutum contulit : alterum in Macedonia Cn. Domitius adoleſcens a legato Syriaco , qui a *Plutarcho* Cinna vocatur , abduxit . P. Vatinius , qui Dyrrhachium occupaverat , portas Bruto aperuit , & exercitum tradidit . C. Antonius ſe Apolloniam recepit; *Cicero Philipp* 10. *capit.* 5. & 6. *Plutar. in Bruto* & *Dio lib.* XLVII.

His de rebus Brutus litteras publice miſit , quas C. Panſa conſul coacto ſenatu recitavit , & Brutum oratione ſua ornavit . Sed Q. Fufius , rogatus ſententiam , Brutum oppugnavit . Contra quem Cicero tum *Philippicam decimam* dixit , quam Brutus *epiſt.* 4. de literis ſuis habitam eſse contra Calenum ait.

Erat Apolloniæ adhuc C. Antonius cum ſeptem cohortibus , *Philippica* 10. *capit.* 7. Inde Buthrotum contendens in itinere primum tres cohortes amiſit , quas Brutus concidit : deinde prælio cum Cicerone filio ad Byllidem commiſso , victus in Bruti poteſtatem venit , ut Plutarchus *in Bruto* ſcribit.

Antonium Brutus ſecum diu honorifice habuit , uſque eo ut magiſtratus inſignia illi non adimeret . Quam ejus clementiam Cicero in epiſtolis ad eum ſcriptis ſæpe accuſat . Sed , cum Antonius Apolloniam teneret , ante Kal. April. Romam allatum fuit de morte C. Trebonii , quem P. Dolabella Smyrnæ verberibus ac tormentis quæſtione publicæ pecuniæ per biduum habita, interfecit : *Cicero Philippica* 11. *cap.* 2. & *Dio lib.* XLVII. Itaque Dolabella a ſenatu hoſtis judicatus fuit.

Poſtridie , cum in ſenatu ageretur de imperatore deligendo , qui bello Dolabellam perſequeretur , L. Cæſar cenſuit . P. Servilio hoc bellum extra ordinem mandandum eſse: aliis nonnullis placuit , ut conſules, Dolabellæ perſequendi cauſa, Aſiam & Syriam ſortirentur . Cicero ſententiam rogatus *Philippicam* 11. dixit : in qua primum Trebonii caſum deplorans , Dolabellæ & Antonii crudelitatem accuſat : deinde duabus illis ſententiis refutatis, cenſet , ut Dolabellam C. Caſsius bello perſequatur. Quam ſententiam , ſe repugnante & iraſcente Panſa , dixiſse, ad Brutum ſcribit *epiſt.* 5. Ea ſententia dicta , quæ facile valuiſset , niſi Panſa vehementer obſtitiſset , productus fuit in concionem a tribuno plebis M. Servilio , eandemque rem ad populum ſumma contentione egit , *epiſt.* 7. *lib.* 12. *Famil.*

Extremo anno ſuperiore turbinis vi ſimulacrum, quod M. Cicero an-

te

te cellam Minervæ, pridie quam in exilium iret, poſuerat, diſſipatum, membris pronum jacuit, fractis humeris, brachiis, capite, mortem Ciceroni portendens, ut Obſequens & Dio *lib.* XLV. ſcribunt.

Quinquatribus, id eſt XIV. Kal. Apr. ſenatus decrevit, ut hæc Ciceronis Minerva, cuſtos urbis, reſtitueretur, *epiſt.* 25. *lib.* 12. *Fam.* Deinde illata pacis mentione ab Antonii amicis, ſenatus legatos ad eum decrevit M. Ciceronem & P. Servilium. Sed, cum eam legationem fruſtra fore Cicero videret, habuit in ſenatu *Philippicam* 12. in qua legationem diſſuadet, ſeque ad eam obeundam idoneum non eſse demonſtrat. Meminit hujus legationis Dio quoque *lib.* XLVI.

Panſa deinde initio menſis Aprilis, ut arbitror, ad bellum profecto, M. Æmilius Lepidus (qui, auctore Paterculo *lib.* 2. *cap.* 36. pontifex Max. in C. Cæſaris locum furto creatus, decreta ſibi Hiſpania, adhuc in Gallia morabatur) Romam ad ſenatum miſit, ad pacem cum Antonio faciendam cohortans. Ea de re cum in ſenatu ageretur, multi pacem ſuaſerunt, quod incertus exitus belli eſset, & quod Lepidus ad pacem hortaretur, qui exercitu cogere poſset.

Tum M. Tullius, rogatus ſententiam, Philippicam XIII. in ſenatu dixit. In qua adverſariorum rationes confutans, pacem cum Antonio & Antonianis eſse non poſse docet: & Antonii animum ex literis ad Hirtium & Octavianum miſſis declarat. Cicero tum quoque ad Lepidum miſit *epiſt.* 27. *lib.* 10. *Fam.* in qua illum, ne ſe in iſtam pacificationem interponat, hortatur.

Poſt profectionem Panſæ conſulis turbulentiſſimum tempus fuit, cum D. Brutus Mutinæ vix jam ſuſtineret. Itaque cum triſtis a Mutina fama manaret, omneſque aut fœdiſſimam mortem, aut miſerabilem fugam cogitarent, inflati lætitia atque inſolentia impii cives famam diſſipaverunt. Ciceronem pridie Vinalia cum falcibus deſcenſurum eſse.

Interim XVII. Kalend. Maji, ut Galba ad Ciceronem ſcribit *epiſt.* 30. *lib.* 10. *Famil.* ſeu, ut Ovidius *lib.* 4. *Faſt. verſ.* 627. indicat, XVIII. Kalend. Maji, Antonius prælio ad Mutinam ſuperatus eſt.

Habuit paucis diebus poſt concionem Romæ P. Appulejus tribunus pl. in qua cum liberare Ciceronem ſuſpicione faſcium vellet, una voce cuncta concio declaravit, nihil eſſe a M. Tullio unquam de republica niſi optime cogitatum. Duabus tribuſve horis poſt optatiſſimi nuntii & literæ de victoria Mutinenſi venerunt. Quo tempore tantæ multitudinis, quantam urbs capiebat, ad Ciceronem concurſus eſt factus, a qua ille maximo clamore atque plauſu in Capitolium deductus & in Roſtris collocatus, domum inde reductus eſt. Hæc ſunt apud Ciceronem *Philip.* 14. *cap.* 6. *epiſt.* 2. 6. & 7. *ad Brut.* & *epiſt.* 30. *lib.* 10. & 6. *lib.* 12. *Famil.*

Pridie Vinalia, id eſt X. Kalend. Maji, Cicero habuit *Philippicam* 14. in qua ſupplicationem dierum quinquaginta, trium Imperatorum Panſæ, Hirtii & Cæſaris nomine ob Antonium hoſtem ſuperatum decer-

nit: atque ad extremum eos, qui in prælio ceciderant, laudat, eorumque proximos conſolatur. De ſupplicatione L. dierum vide Appianum lib. III.

Cum Hirtius in prælio cecidiſset, & Panſa ex vulneribus paucis diebus poſt Bononiæ mortuus eſset, rumor percrebuit, Ciceronem conſulem factum eſse, *epiſt. 8. ad Brut.* Plutarchus & Appianus ſcribunt, M. Tullium ab Octaviano ad conſulatus petitionem inductum fuiſse. v. Kalend. Maji ſenatus habitus fuit de iis, qui hoſtes judicati erant, bello perſequendis, *epiſt. 9. ad Brut.*

Dedit eo tempore Cicero plures literas ad D. Brutum & L. Plancum, ut fuſum Antonium perſequerentur, quæ *lib.* 10. & 11. *Fam.* extant. Interim Antonius fuga tranſgreſsus Alpes, primo ſpe colloquii repulſus a M. Lepido, mox ſæpius in conſpectum veniens militum, per averſa caſtrorum proruto vallo a militibus receptus eſt; *Paterculus lib.* 2. *cap.* 63. *Plutarchus in Antonio*, *Appianus lib.* 5. Lepidus ſe cum Antonio conjunxit a. d. IV. Kal. Jun. *epiſt.* 23. *lib.* 10. *Famil.*

Pridie Kalend. Quint. Lepidus ſententiis omnibus hoſtis a ſenatu judicatus eſt, ceterique, qui una cum illo a republ. defecerant. Quibus tamen ad ſanitatem redeundi ante Kalend. Septemb. poteſtas facta fuit, *epiſt.* 10. *lib.* 12. *Famil. epiſt.* 26. & 19. *ad Brut.* & *Dio lib.* XLVI. Octavianus Cæſar, ut cognovit Antonium a Lepido receptum, ceteroſque duces & exercitus conſentire pro partibus, cauſam optimatium ſine cunctatione deſeruit, ad prætextum mutatæ voluntatis dicta factaque quorundam calumniatus, quaſi alii ſe puerum, alii ornandum tollendumque jactaſsent; *Suetonius in Auguſto*, *cap.* 12. *Paterculus lib.* 2. *cap.* 62. *Brutus ep.* 20. *lib.* 11. *Famil.*

Tum inter eum & Antonium commercia epiſtolarum & conditionum facta mentio, quod *Paterculus* ſcribit. Cumque effeciſset, ut milites inter ſe jurejurando ſancirent, cum nullo exercitu, qui C. Cæſaris fuiſset, bellum ſe geſturos, quadringentos milites Romam ad ſenatum miſit, qui conſulatum ſibi nomine exercitus depoſcerent: cum quidem, cunctante ſenatu, Cornelius centurio, princeps legationis, rejecto ſagulo oſtendens gladii capulum, non dubitaſset in curia dicere: Hic faciet, ſi non feceritis vos. *Suetonius in Aug. cap.* 26. & *Dio lib.* XLVI. ubi addit, Ciceronem ſubjeciſse: Si ita conſulatum petieritis, eum accipiet.

Militibus re infecta ad Octavianum reverſis, Antonium & Lepidum in Italiam acceſſivit, atque ipſe legiones ad urbem hoſtiliter admovit, *Suetonius*, *Dio*, & *Appianus*: qui ſcribit Ciceronem tum ad Octavianum veniſse, ac paulo poſt lectica ex urbe fugiſse. C. autem Cæſar Octavianus conſul cum Q. Pedio ſtatim factus eſt, ut omnes annales teſtantur. Conſulatum Cæſarem iniiſse pridie quam XX. annos impleret, X. Kal. Octobris, Paterculus *lib.* 2. *cap.* 65. auctor eſt. In Liviana epitoma *lib.* CXIX. legitur, Cæſarem conſulem creatum eſse, cum annos XIX. haberet. Plutarchus *in Bruto* ex Octaviani commentariis refert, ipſum vigeſimum annum egiſse, cum conſul pri-

primum eſt factus. Eutropius initio *lib.* 7. ait, Cæſarem Romam cum exercitu profectum extorſiſse, ut ſibi vigeſimo anno conſulatus daretur. Suetonius *in Auguſto cap.* 31. ſcribit, eum in ordinatione anni Sextilem menſem e ſuo cognomine nuncupaſse, quod eo ſibi & primus conſulatus & inſignes victoriæ obtigiſſent. Similiter Dio *lib.* LVI. tradit, Octavianum XIX. die Augusti, eodem, quo primum conſulatum ceperat, deceſsiſse.

Cæſar Octavianus coſ. legem tulit de quæſtione habenda in eos, quorum opera pater occiſus eſſet; *Livius lib.* CXX. *Appianus lib.* 3. *Dio lib.* XLVI. Auctor legis fuit Octavianus, tulit Q. Pedius collega: unde lex Pedia nominatur; eaque omnibus, qui Julium Cæſarem interfecerant, aqua ignique interdictum eſt: *Velleius lib.* 2. *capit.* 69. *Suetonius in Nerone, capit.* 3. Conſul factus Octavianus Ciceronem, ut *Plutarchus in ejus vita* ſcribit, valere juſſit, & pace cum Antonio Lepidoque facta copias omnes in unum locum contraxerunt, ibique imperium Rom. quaſi poſſeſſionem aliquam inter ſe diviſerunt.

Partiti ſunt autem provincias inter ſe hoc modo, ut Cæſar utramque Africam cum Sicilia & Sardinia, Lepidus Hiſpanias & Galliam Narbonenſem, Antonius reliquas Gallias haberet, *Appianus lib.* 4. *Dio lib.* XLVI. Inter hos etiam convenit, ut ipſi triumviri reipubl. conſtituendæ per quinquennium eſſent, & ut ſuos quiſque inimicos proſcriberet. In qua proſcriptione plurimi equites, CXXX. ſenatorum nomina fuerunt, ut eſt *in epitoma lib.* CXX. Tu vide Oroſium noſtrum *lib.* 6. *cap.* 18. Cæſarem reſtitiſſe aliquandiu collegis, ne qua fieret proſcriptio, ſed inceptam utroque acerbius exercuiſſe, Tranquillus *in Aug. cap.* 27. ait.

Maximam vero contentionem, inquit Plutarchus, Ciceronis proſcriptio præbuit, cum Antonius nullam conditionem acciperet, niſi primus ille interficeretur, Lepidus Antonio aſſentiretur, & Cæſar utrique repugnaret. Congreſſus horum trium occultus in triduum fuit apud Bononiam, in loco remoto a caſtris & flumine circumfuſo, ut *Plutarchus* non ſolum in Cicerone, ſed & in *Antonio* tradit. *Dio* quoque *lib.* XLVI. ſcribit, triumviros conveniſſe in parva inſula fluminis, quod Bononiam præterlabitur. Appianus initio *lib.* 4. ait, eos congreſſos eſſe ad Mutinam in Lavinii fluvii inſula. Sed triumvirum copias ad Bononiam contractas fuiſſe, Suetonius etiam *in Auguſto cap.* 96. auctor eſt, & Florus, *capit.* 5. *lib.* 4. tradit pacem inter tres duces factam apud confluentes inter Peruſiam & Bononiam. Ibi ajunt Cæſarem primis diebus, ut Plutarchus narrat, pro Ciceronis ſalute cum aliis concertaſſe, ac tertio die conceſſiſſe, ejuſque vitam prodidiſſe, fuitque permutatio ita facta: Ciceronem Cæſar, L. Paulum fratrem Lepidus, L. Cæſarem avunculum Antonius proſcribi permiſit. *Sed nihil*, ait Paterculus lib. II. cap. 66. *tam indignum illo tempore fuit quam quod aut Cæſar aliquem proſcribere coactus eſt, & ab illo Cicero proſcriptus eſt.*

Ceſſerat ille ſub adventum Triumvirorum urbe, ut ex Livio Seneca *lib.* 1. *Suaſoriarum* 7. refert, pro certo habens, id quod erat, non ma-

magis Antonio eripi ſe, quam Cæſari Caſſium & Brutum poſſe. Primo in Tuſculanum fugerat, inde tranſverſis itineribus in Formianum, ut ab Cajeta navim conſcenſurus proficiſceretur. Unde aliquoties in altum provectum cum modo venti adverſi retuliſſent, modo ipſe jactationem navis cæco volvente fluctu pati non poſſet, tædium tandem eum & fugæ & vitæ cepit: regreſſuſque ad ſuperiorem villam, quæ paulo plus mille paſſibus a mari abeſt, *Moriar*, inquit, *in patria ſæpe ſervata*. Hactenus. Liv.

Plutarchus vero ita: „ Erat Ci-
„ cero in Tuſculano cum Quinto
„ fratre. Cognita vero proſcriptio-
„ ne, Aſturam in maritimum Ci-
„ ceronis fundum proficiſci, atque
„ inde in Macedoniam ad M. Bru-
„ tum, de cujus victoria læti ru-
„ mores afferebantur, tranſire con-
„ ſtituerunt. Ferebantur lecticis
„ confecti mœrore, atque in itine-
„ re ſubſiſtente junctis lecticis in-
„ ter ſe caſum ſuum deplorabant.
„ Quintus vero magis angebatur a-
„ nimo, atque inopiæ illi in mentem
„ veniebat: nihil enim ſecum ſe
„ domo extuliſſe dicebat: Marco e-
„ tiam perexiguum viaticum erat:
„ ſatius igitur eſſe affirmabat, Mar-
„ cum fuga antecedere, ſe conva-
„ ſatum domum recurrere. Hoc con-
„ ſilio probato, complexi inter ſe
„ multiſque lacrymis profuſis di-
„ greſſi ſunt. Quintus non ita mul-
„ tis diebus poſt a ſervis proditus
„ inquiſitoribus una cum filio ſuo
„ interfectus eſt. „ Ita quidem de
Q. Cicerone Plutarchus.

Appianus in hanc ſententiam:
„ Q. Cicero eum filio comprehen-
„ ſus percuſſores orabat, ut ſe ante
„ filium necarent. Quod cum filius
„ contra fieri obſecraret, ille ſe eo-
„ rum controverſiam compoſituros
„ dixerunt. Itaque alii hunc, alii
„ illum arripientes eodem ſigno am-
„ bos ſimul occiderunt.

Dio lib. XLVII. ita: „ Q. Ci-
„ ceronem M. fratrem filius de me-
„ dio removit, & quantum in ipſo
„ fuit ſervavit. Nam & patrem oc-
„ cultavit, ut inveniri non poſſet,
„ & ea de cauſa tormentis omnibus
„ excruciatus indicium nullum fe-
„ cit. Sed pater, re intellecta, eum
„ admiratione filii, tum miſericor-
„ dia adductus ultro prodiit, ſeque
„ ipſe percuſſoribus tradidit.

Redeamus nunc ad Plutarchum.
„ Cicero, inquit ille, Aſturam de-
„ latus, navem, quam nactus fuit,
„ ſubito conſcendit, & oram le-
„ gens Circæum uſque vento perve-
„ nit. Inde ſolvere gubernatores
„ cum pararent, vel maris metu
„ permotus, vel Cæſaris fidem non
„ plane deſperans, in terram egreſ-
„ ſus eſt, & millia paſſuum XIII.
„ fere pedibus Romam verſus pro-
„ greſſus, animi pendere cœpit,
„ ſententiaque mutata ruſus ad ma-
„ re deſcendit, ibique noctem gra-
„ vibus & incertis cogitationibus
„ traduxit: adeo ut in animo haberet
„ Cæſaris domum clam ingredi,
„ ſibique ante lares ejus manus in-
„ ferre, atque ita furiales intem-
„ perias illi impingere. Sed ab ea
„ ratione cruciatus metu depulſus,
„ alia ruſus tumultuoſa conſilia in
„ pectus inſtituit. Et ſervis ſe ad
„ Cajetam deportandum navigio com-
„ miſit: ubi prædia habebat, &
„ blandum æſtate Eteſiarum diebus
„ perfugium. Eſt ibidem ſupra mare
„ ſacellum Apollinis: unde corvi

„ cum

„ cum clangore ad Ciceronis navem,
„ quæ ad littus appellebatur, con-
„ fertim advolarunt, atque ex u-
„ traque parte antennæ inſidentes
„ partim crocitarunt, partim ru
„ dentum capita roſtris tutuderunt:
„ idque ſignum omnibus infauſtum
„ eſt viſum. Cicero tamen egreſſus
„ in villam ſe recepit & quieti de
„ dit. Ibi corvorum magna pars tri-
„ ſti voce ad feneſtram aſsedit: unus
„ in lectum devolavit, & roſtro ve-
„ ſtem, qua Cicero tectus erat,
„ paulatim ab ore ipſius removit.

De eadem re Valerius lib. I. cap.
4 *M. Ciceroni mors imminens auſpicio prædicta eſt: cum enim in villa Cajetana eſſet, corvus in conſpectu ejus horologii ferrum loco motum excuſſit, & protinus ad ipſum tetendit; ac laciniam togæ eo uſque morſu tenuit, donec ſervus, ad occidendum eum milites veniſſe, nuntiaret.* Hactenus Valerius; ex quo perſpicue cognoſcitur apud Plutarchum ἐς Καπίταις mendoſe, non pro Capua, ſed Cajeta legi. Quamvis Appianus Capuam nominet, ad quam fuerit hæc Ciceronis villa, in qua adventantibus inquiſitoribus a corvis e ſomno excitatus ſit.

„ Sequitur in Plutarcho. „ Servi
„ hæc aſpicientes ſuam ipſi ignaviam
„ damnarunt, ſi herilis cædis ſpecta-
„ tores eſse ſuſtinerent; cumque
„ beſtias domino opem ferre ac pro
„ indigno ejus caſu ſollicitas eſse
„ viderent, ipſi eum non defende-
„ rent; partim precibus, partim vi
„ impoſitum lecticæ ad mare detu-
„ lerunt. Interim percuſsores cum
„ miniſtris superveniunt, Herennius
„ centurio & Popilius tribunus mi-
„ litum, quem parricidii reum Ci-
„ cero olim defenderat.

De Popilio hoc multa Seneca *in Declamationibus* & *Suaſoriis*. De eodem Valerius lib. V. cap. 3. *M. Cicero C. Popilium Lænatem Picenæ regionis, rogatu M. Cælii, non minore cura quam eloquentia defendit: cumque cauſa admodum dubia fluctuantem ſalvum ad penates ſuos remiſit. Hic Popilius poſtea, nec re nec verbo a Cicerone læſus, ultro M. Antonium rogavit, ut ad illum proſcriptum perſequendum & jugulandum mitteretur: impetratiſque deteſtabilis miniſterii partibus, gaudio exultans Cajetam cucurrit, & virum, omitto quod ampliſſimæ dignitatis, certe ſalubri ſtudio* (ita lege e mſſ.) *præſtantis officii privatim ſibi venerandum, jugulum prebere juſſit: ac protinus caput Romanæ eloquentiæ, & pacis clariſſimam dexteram per ſummum & ſecurum otium amputavit: eaque ſarcina, tanquam opimis ſpoliis, alacer in urbem reverſus eſt. Neque ei ſceleſtum portanti onus ſuccurrit, illud ſe caput ferre, quod pro capite ejus quondam peroraverat.*

Sequitur apud Plutarchum: „ Per-
„ cuſsores cum fores clauſas inve-
„ niſsent, eas effregerunt: cumque
„ Cicero non appareret, & ii, qui
„ intus erant, ſcire ſe, ubi eſset,
„ negaſsent, ajunt adoleſcentem
„ quemdam, a Cicerone in bonis
„ literis & diſciplinis educatum,
„ Quinti fratris libertum, Philolo-
„ gum nomine, tribuno dixiſse,
„ lectica per ſilveſtres & opacas
„ ambulationes ad mare deferri.
„ Tribunus igitur cum paucis co-
„ mitibus circum ambulationes ad
„ exitum cucurrit: Herennius re-
„ cta per eaſdem accurrit. Quod
„ ubi Cicero animadvertit; ſer-

„ vos

„ vos lecticam ibi deponere juſ-
„ ſit.

Satis, inquit Livius, *conſtat*, *ſer-
vos fortiter fideliterque paratos fuiſ-
ſe ad dimicandum: ipſum deponi le-
cticam*, *& quietos pati*, *quod ſors
iniqua cogeret*, *juſſiſſe*. Appianus ſcri-
bit multos diſcurriſse quærentes,
num alicubi Cicero viſus eſset:
cumque alii benevolentia & miſeri
cordia permoti eum in alto eſse di-
xiſsent, clientem Clodii acerrimi i-
nimici Ciceronis Popilio Lænati tri-
buno militum indicaſse viam, qua
lectica deportabatur, eo illum irru-
piſse, & cum ſervos longe plures
quam ipſe ſecum habebat ad dimi-
candum paratos vidiſset, callide ex-
clamaſse, *Tribuni*, *qui in extremo
agmine ſunt*, *ingrediantur:* tum ſer-
vos majorem multitudinem expe
ctantes perterritos fuiſse.

Cicero, ait Aufidius Baſsus apud
Senecam, *paulum remoto velo poſt-
quam armatos vidit*, Ego vero con-
ſiſto, *ait:* accede, veterane, &, ſi
hoc ſaltem potes recte facere, inci-
de cervicem. *Trementi deinde dubi-
tantique*, Quid ſi ad me, *inquit*,
primum veniſsetis?

Butridius Niger apud eundem:
*Elapſus interim altera parte villæ
Cicero lectica per agros ferebatur.
Sed ut vidit appropinquare notum ſibi
militem Popilium nomine*, *memor
defenſum a ſe*, *lætiore vultu aſpe-
xit. At ille*, *victoribus idipſum im-
putaturus occupat facinus*, *caputque
deciſum*, *nihil in ultimo fine vitæ
facientis*, *quod alterutram in partem
poſſet notari*, *Antonio portat*, *oblitus
ſe paulo ante defenſum ab illo*.

Prominenti, inquit Livius, *ex le-
ctica*, *præbentique immotam cervi-
cem*, *caput præciſum eſt: nec ſa-
tis ſtolidæ crudelitati militum fuit*,
manus quoque, *ſcripſiſſe aliquid in
Antonium exprobrantes*, *præciderunt*.

Plutarchus: „ Cicero mentum,
„ ita ut conſueverat, tangens in
„ percuſsoribus oculos conſtanter fi-
„ xit, ſqualoris plenus, & capillo
„ demiſso macieque ob ſollicitudi-
„ nes confectus; uſque eo plurimi,
„ Herennio eum jugulante, capita
„ obnuberent. Occiſus eſt prebens
„ cervicem extra lecticam, cum
„ annum jam LXIV. ageret. Præ-
„ cidit illi juſsu Antonii caput &
„ manus, quibus Philippicas ſcripſe-
„ rat. „

Vixit, ait Livius, *tres & ſexa-
ginta annos: ut*, *ſi vis abfuiſſet*,
*ne immatura quidem mors videri
poſſit*. Euſebius: *Cicero in Formiano
ſuo ab Herennio & Popilio occiditur*
LXIV. *ætatis ſuæ anno*.

Appianus: „ Occiſo Cicerone,
„ quidam equis, alii navigiis inci-
„ tatis properabant Antonio hunc
„ nuntium perferre, eique in foro
„ ſedenti Lænas caput & manum
„ eminus oſtendit. Quo ille maxi-
„ me lætatus, tribunum militum
„ coronavit, & H.S. decies centena
„ millia ei pro maximo præmio de-
„ dit, quod ſummum & infenſiſſi-
„ mum ſuum inimicum occidiſ-
„ ſet.

Plutarchus: „ Cum membra Ci-
„ ceronis Romam perlata eſſent,
„ Antonius, qui tum forte comi-
„ tia habebat, iis viſis exclama-
„ vit: Proſcriptionem jam peractam
„ eſſe: caput autem & manus
„ pro Roſtris poni juſſit, ſpectacu-
„ lum horrendum Romanis, qui
„ ſe non Ciceronis vultum, ſed i-
„ maginem animi Antonii videre
„ putabant.

Dio

Dio lib. XLVII. „ Ubi Ciceronis
„ caput allatum fuit, Antonins mul-
„ tis & gravibus probris illatis, il-
„ lud pro Roſtris, loco præ aliis
„ conſpicuo, poni juſſit, ut unde in
„ ipſum verba faciens auditus fue-
„ rat, ibi caput ejus cum manu
„ dextra, quæ ſimul præciſa fue-
„ rat, conſpiceretur. Fulvia vero
„ caput, antequam auferretur, in
„ manus ſumpſit, atque atrocibus
„ verbis illudens & conſpuens geni-
„ bus ſuis impoſuit, & linguam ex
„ ore extractam acubus, quibus ad
„ capitis ornatum utebatur, com-
„ puoxit, additis multis iiſque ex-
„ ecrandis opprobriis.

Livius: *Ita relatum caput ad Antonium: juſſuque ejus inter duas manus in Roſtris poſitum, ubi ille Conſul, ubi ſæpe conſularis, ubi eo ipſo anno adverſus Antonium, quanta nulla unquam humana vox, cum admiratione eloquentiæ auditus fuerat: vix attollentes lacrymis oculos homines intueri trucidata membra ejus poterant.*

Cremutius Cordus: *Præcipue tamen ſolvit pectora omnium in lacrymas gemituſque viſa ad caput ejus deligata manus dextera, divinæ eloquentiæ miniſtra: cæterorumque cædes privatos luctus excitaverunt, illa una communem.*

Mortem Ciceronis verſibus elegantiſſimis deploravit Cornelius Severus; in quibus ſuot, qui ſequuntur:

Abſtulit una dies ævi decus, ictaque luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ,
Unica ſollicitis quondam tutela, ſaluſque.
Egregium ſemper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, rituſque, togæque.
Publica vox ſævis æternum obmutuit armis.
Informes vultus, ſparſamque cruore nefando
Caniciem, ſacraſque manus, operumque miniſtras
Tantorum, pedibus civis projecta ſuperbis
Proculcavit ovans, nec lubrica fata Deoſque
Reſpexit: nullo luet hoc Antonius ævo.

Paterculus poſt narratam cædem M. Tullli in hæc verba erumpit, cap. 66. *Nihil tamen egiſti, M. Antoni, mercedem cæleſtiſſimi oris & clariſſimi capitis abſciſſi numerando, auctoramentoque funebri ad conſervatoris quondam reip. tantique conſulis irritando necem. Rapuiſti tu M. Ciceroni lucem ſollicitam, & ætatem mitem, & vitam miſeriorem te principe, quam ſub te triumviro mortem: famam vero, gloriamque factorum atque dictorum adeo non abſtuliſti, ut auxeris. Vivit, vivetque per omnem ſæculorum memoriam, dumque hoc vel providentia, vel utcunque conſtitutum rerum naturæ corpus, quod ille pene ſolus Romanorum animo vidit, ingenio complexus eſt, eloquentia illuminavit, manebit incolume, comitem ævi ſui laudem Ciceronis trahet: omniſque poſteritas illius in te ſcripta mirabitur, tuum in eum factum execrabitur: citiuſque in mundo genus hominum, quam hujus nomen cadet.*

Ciceronem hoc aono VII. Idus occiſum eſſe, teſtimooio Tironis liberti ſcribit Tacitus in dialogo *de Oratoribus cap.* 17. Intelligo autem Idus Decembr. quoniam triumviri inierunt V. Kalend. Decembris, ut

eſt

eſt in lapide Colotiano. Vixit igitur Cicero annos LXIII. menſes XI. dies V. ſive annos LXIV. minus XXVI. diebus.

Nunc ad extremum illud addam, quod Deſiderius Lignamineus Patavinus ante annos ſexdecim divulgavit. Cum anno Chriſti M. D. XLIV. Kalend. Decemb. Angelus Apulus Minorita in Zacyntho inſula Venetorum, quæ in mari Jonio Epiro adjacet, apud ſacellum D. Mariæ Gratioſæ, non longe a litore maris, cœnobii fundamenta ageret, ſepulchrum antiquiſſimum reperit cum hac inſcriptione: M. TULLI CICERO HAVE. ET TU TEPTIA ANTONIA. In eodem ſepulchro inventæ ſunt duæ urnæ vitreæ, una major cinerum, altera minor lacrymarum, ut volunt. In majoris fundo erat vitro inſcripaum: AVE MAR. TUL. Hoc monumentum ibi in ſacratio templi adſervatur, & Ciceronis noſtri eſſe putatur. Verum in hujuſmodi rebus mihi Epicharmi cantilenam illam μέμνασο ἀπιςεῖν (*memento non credere*) ad aurem utramque inſuſurrari facile patior: cum præſertim in Epitaphio quodam, quod in libro manuſcripto ἀδέσποτον (*nullo adſcripto auctore*) ſubjicitur, Arpinatem Ciceronem lapide extra Cajetam ſervari inveniam; quem Lignamineus a ſervis crematum, & in Zacynthum delatum fuiſſe putat.

TYPOGRAPHUS LECTORI.

QUO tempore hanc Fabricius componebat Ciceronis Hiſtoriam, nondum antiquis ſcriptoribus pleriſque is cultus acceſſerat, quem attulit recentioris induſtriæ opus librorum in capita ſectioneſque numeris ſignata diſtributio. Ergo indicandis auctoribus id fecit, quod tunc omnes. Quanto commodius, ſi non tantum libros, ſed partes ſingulas, capita, verſus notaſſet? Id ſupplementi iſta habuit editio; non hoc uno nomine aliis omnibus potior hactenus vulgatis: quod uſus facile monſtrabit.

INDEX FABRICIANUS.

Pagina columnam deſignat a *primam*, b *ſecundam*.

A

ACADEMIA nova, 272. *b*
Academici libri Ciceronis, 337. *a*
M. Acilius Glabrio prætor, 283. *b*
— Conſnl, 285. *a*
— Lucullo ſuccedit, *ibid.*
C. Aculeo eques Rom. 251. *a*
Aculeonis filii conſobrini Ciceronis, *ibid.*
Adoptio Clodii, 303. *a* 304. *b*
Sex. Æbutius, 284. *a*
Ædiles unde dicti, 283. *a*
Ædilitatis petendæ tempus legit. 280. *b*
Ælia Fuſia lex, 294. *b*
L. Ælius Lamia relegatur, 307. *b*
Ælius Ligius tribunus pleb. 309. *b*
Q. Ælius Tubero Ligarium accuſat, 335. *a*
M. Æmilius Lepidus Cos. 273. *a* 287. *a* 333. *a*
— Interrex, 324. *b*
— Prætor Cæſarem Dictatorem dicit, 330. *b*
— Magiſter equitum, 339. *a*
— Pontifex Max. 347. *a*
— Antonium recipit, & hoſtis a Senatu judicatur, 348. *a*
— cum Antonio & Octavio contra Rempublicam conſpirat, *ibid.* *b*
Æmilius, *vide* Mamercus.
L. Æmilius Paulus Cos. 327. *b*
— proſcribitur, 349. *b*
M. Æmilius Scaurus a Cicerone defenditur, 322. *a*
Æſchylus Cridius, 273. *b*
L. Afranius Cos. 303. *b*
Africa C. Caſſio decernitur, 340. *a*
Africam Catilina prætor obtinet, 287. *a*
Africanus minor Coſ. 280. *b*
— moritur, 263. *b*
Africanus triumphus Cæſaris, 260. *a*
Africum bellum Cæſaris, 333. *a*
Agraria Lex Appuleja, 254. *b*
— Flavia, 303. *a*
Agraria Lex Julia, 305. *b*
— Servilia Rulli, 291. *b*
— Titia, 255. *b*
Albanus mons, 317. *a*
Alexandri magni caſtra apud Iſſum, 327. *a*
Alexander Ariſtobuli F. 318. *a*
C. Alfius, prætor, 322. *a*
Alienus prætor Siciliam obtinet, 333. *a*
Allobroges ſolicitantur a Catilina, 296. *b*
— domantur, 302. *b*
Sex. Alphenus, 250. *b*
Amanus mons, 327. *a*
Ambitus Lex Calpurnia, 286. *a*
Ambitus lex Cornelia, *ibid.*
—— Pompeja, 324. *b* 325. *a*
—— Tullia, 294. *a*
Ambrones a Mario victi, 254. *a*
L. Ancharius prætor, 322. *b*
M. Annejus Ciceronis Legatus, 326. *a*
T. Annius Milo Tribunus pleb. 310. *b*
— Clodium de vi poſtulat, 311. *a*
— gladiatores emit, *ibid.* *b*
— Conſulatum petit, 324. *a*
— Clodium occidit, *ibid.*
— accuſatur & defenditur, 324. *b*
— damnatus exulat, 325. *a*
— Miloni dies a Clodio dicitur, 316. *a*
Ante d. X. Kal. 4. 250. *b*
Anti-Cato Cæſaris, 334. *a*
Antiochia a Parthis obſeſſa, 326. *b*
Antiochus Aſcalonita, 272. *b*
— Commagenus, 326. *b*
P. Antiſtius Pompeji ſocer, 268. *b*
Sex. Antiſtius Vetus Tribunus pleb. 310. *b*
C. Antonius prætor, 286. *b*
— conſul cum Cicerone creatur, 290. *b*
— conſulatum gerit, 292. *a*
— Catilinæ favet, *ibid.*
— Catilinam vincit, & Imperator appellatur, 300. *a*
— in Macedoniam proficiſcitur, *ibid.*
— accuſatur & damnatus exulat, 304. *b*
C. Antonius, M. frater, Hortenſio in Macedonia ſuccedit, 346. *a*
C. Antonius, M. Frater, a Cicerone filio

lio victus in M. Bruti poteſtatem venit, *ib.*
M. Antonius Orator prætor piratas perſequitur & vincit, 253. *a*
— Man. Aquillium defendit, 254. *a*
— Conſul, 255. *a*
— occiditur, 259. *a*
M. Antonius. 264. *b*
— Milonem accuſat, 324. *a*
— Tribunus plebis ex urbe ad Cæſarem profugit, 329. *a*
— Ciceroni Brunduſii parcit, 331. *b*
— Magiſter equitum, 332. *a*
— Conſul, 339. *a*
— Cæſari diadema imponit, *ibid.*
— orationem de Concordia habet, 340. *a*
— Cæſarem oratione funebri laudat, *ibid.*
— Octavium Cæſ. ſuperbe excipit, 341. *a*
— Ciceroni inimicitias denuntiat, 342. *b*
— Brunduſii milites trucidat, 343. *b*
— Mutinam obſidet, 344. *b*
— hoſtis judicatur, *ibid.*
— ad Mutinam vincitur, 347. *b*
— a Lepido recipitur, 348. *a*
— cum Octavio & Lepido contra Rempublicam conſpirat, 349. *a*
— Ciceronis caput pro Roſtris poni jubet, 352. *b*
M. Antonii Gniphonis ſchola, 288. *a*
Apollo Delphicus, 274. *b*
Apollinis ſacra, 255. *a*
— ſacellum, 251. *a*
Apollinares ludi, 314. *a*
Apollonius Molo, 273. *b*
Appius, *vide* Claudius.
Appius major Milonem accuſat, 324. *b*
L. Appulejus Saturninus Tribunus plebis ſeditionem movet, 254. *a*
— occiditur, 255. *b*
P. Appulejus Tribunus plebis, 347. *b*
C. Aquillius Gallus, 269. *b*
— prætor, 236. *b*
M'. Aquillius Coſ. 253. *b* 264. *a*
— repetundarum reus, 254. *a*
— necatur, 263. *b*
Archias Romam venit, 253. *b*
— in Aſia eſt, 266. *b*
— a Cicerone defenditur, 302. *a*
Ariobarzanes rex, 327. *a*
Ariſto, apud quem Cicero Athenis diverſatus eſt, 328. *b*
Ariſtobulus, 318. *a*
Arpinates in tribu Cornelia, 250. *a*
Arretinæ mulieris libertatem Cicero defendit, 272. *a*
Aſia a Mitridate occupatur, 265. *b*
— in XLIV. regiones a Sylla dividitur, 267. *b*
— Flacco portas claudit, 265. *b*
— obtingit Q. Ciceroni, 302. *a*
— obtinetur a L. Flacco, *ibid.*
—— a Q. Mucio. 256. *a*
—— a Q. Thermo, 327. *b*
— decernitur Trebonio, 340. *a*
in Aſiam M. Cicero proficiſcitur, 347. *b*
Atejus Capito Tribunus plebis, 32[illegible]. *a*
Athenio dux fugitivorum, 254. *a*
Atia Auguſti Cæſaris mater, 341. *a*
C. Atilius Serranus Coſ. 250. *a*
Sex. Atilius Serranus Trib. pleb. 310. *b*
T. Atius Cluentii accuſator, 283. *a*
Atticus, *vide* Pomponius.
Attius Tullus, 249. *a*
Cn. Aufidius Oreſtes Coſ. 279. *b*
Auguſtus, *vide* Octavius,
Auguſtus menſis, qui prius Sextilis. 349. *a*
Aura pediſequa, 301. *b*
Aurelia mater Cæſaris, *ibid.*
Aurelia lex de Judiciis, 283. *a*
C. Aurelius Cotta Tribunatu plebis dejectus in exilium pellitur, 259. *b*
— Conſul, 276. *b*
L. Aurelius Cotta Tribunus plebis, 252. *a*
— prætor, 283. *a*
— Conſul, 289. *b*
— Cenſor, 291. *b*
— Ciceroni patrocinatur, 310. *b*
M. Aurelius Cotta Coſ. 277. *b*
L. Aurelius Oreſtes Coſ. 252. *b*
P. Autronius Pætus Coſ. deſign. 289. *a*
— contra Remp. conjurat, 295. *a*
— damnatur, 292. *a* 300. *b*

B

Balbus, *vide* Cornelius.
L. Bellienus, 291. *a*
Beſtia, *vide* Calpurnius.
Bibulus, *vide* Calpurnius.
Bithynia a P. Silio obtinetur, 327. *b*
— Cimbro decernitur, 340. *a*
Bithyniæ rex Nicomedes, 263. *a*
Bonæ deæ ſacra, 297. *a* 301. *a*
Brunduſium exul Cicero proficiſcitur, 309. *a*
— eodem redit, 313. *a*
—— ibidem victo Pompejo diu fuit. 331. *b*
Brunduſinæ coloniæ natalis, 313. *a*
Brutos, *vide* Junius.
Budæus (Gulielmus) 282. *b*
P. Burrienus prætor, 269. *b*

Cæ-

C

Cæcilia Balearici filia, 259. *b*
— mater Clodii, 319. 6
Cæcilia Didia lex, 256. *a*
L. Cæcilius prætor, 310. *b*
— ludos facit, 314. *a*
L. Cæcil. Metellus Coſ. 284. *b*
— Verri in Sicilia ſuccedit, 280. *b*
Q. Cæcilius Metellus Celer prætor, 295. *b*
— Galliam Procoſ. obtinet, 300. *b*
— Conſul, 303. *a*
— Clodio reſiſtit, *ibid.*
— Metelli fratres Clodii, 319. *b*
Q. Cæcilius Metellus Creticus Coſ. 2 3. *a*
Q. Cæcilius Metellus Nepos Coſ. 256. *a*
— Tribunus plebis Ciceronem vexat, *ibid.*
— porteria Italiæ tollit, 304. *a*
— Conſul, 310. *b*
— cum Cicerone in gratiam redit, 312. *a*
— Hiſpaniam obtiner, 319. *b*
Q. Cæcilius Metellus Numidicus in exilium proficiſcitur, 254. *b*
— ab exilio revocatur, 255. *a*
Q. Cæcilius Metellus Pius Coſ. 270. *b*
Q. Cæcilius Niger, 281. *a*
A Cæcinæ cauſa & defenſio, 284. *a*
Cælius, *vide* Cœlius.
Cæparius Catilinarius, 297. *a*
Cæpio, *vide* Servilius.
Cæſar, *vide* Julius.
M. Cæſius prætor, 276. *b*
M. Cæſonius ædilis cum Cicerone, 283. *b*
Calenus, *vide* Fuſius.
Calidia lex, 255. *a*
Q. Calidiur Tribunus plebis Metellum Numid. cum ab exilio revocat, *ibid.*
M. Calidius prætor, 350. *b*
Calpurnia lex de ambitu, 286. *a*
Calpurnius Beſtia a Cicerone defenditur, 316. *a*
C. Calpurnius Piſo Coſ. 285. *a*
C. Calpurnius Piſo Ciceronis gener, 316. *b*
— judex in cauſa Roſcii Comœdi, 276. *a*
Cn. Calpurnius Piſo contra Rem. conjurat, 289. *a*
L. Calpurnius Piſo Cæſoninus Coſ. 306. *a*
— Ciceronem daſerit ac prodit, 306. *b*
— provinciam a Clodio accipit; *ibid.*
— in provinciam proficiſcutur, 310. *b*
— Cenſor eſt, 328. *a*
L. Calpurnius Piſo M. Marcelli mentionem in Senatu facit, 334. *b*
— de Antonio mitem ſententiam dicit, 344. *b*
— Legatus ad Antonium mittitur, 345. *a*
— Cicer. oratio in eum, 320. 6
L. Calpurnius Beſtia tribunus pleb. 299. *a*
M. Calpurnius Bibulus Coſ. 304. *a*
— Syriam obtiner, 327. 6
Campanus ager dividitur, 305. *b* de agro Campano Ciceronis ſententia, 317. *a*
Campus Martius, 273. *a* 293. *b* 303. *a*
C. Caninius Tribunus pleb. 315. *b*
C. Caninius Rebilus Coſ. 338. *b*
Capitolium incenditur, 268. *a* 284. *a*
— a Catulo dedicatur, *ibid.*
in Capitolium ſenatus vocatur, 312. *a*
Cappadociæ rex Ariobarzanes, 263. *a*
Capuam Cicero ſumit, 329. *a*
Carbo, *vida* Papirius.
Carneades, 272. *b*
Caſſia lex ſrumentaria, 278. *b*
Caſſiæ leges, 252. *a*
Caſſinius Schola, 301 *b*
Caſſius Tribunus plebis, 315. *b*
C. Caſſius Longinus Tribunus pl. 252. *a*
— Conſul, 256. *b*
C. Caſſius Varus Coſ. 278. *b*
C. Caſſius Quæſtor, 326 *b*
— Ciceroni Fabium commendat, 328. *a*
— Cæſare occiſo Africam provinciam accipit, 340. *a*
— Dolabellam perſequi jubetur, 346. *b*
L. Caſſius Longinus conſulatum petit. 290. *a*
P. Caſſius prætor, 288. *b*
Q. Caſſius Tribunus plebis, 328. *b*
Caſtor nepos Dejotari, 338. *b*
Caſtoris templum, 310. *a*
Catilina, *vide* Sergius.
Cato, *vide* Porcius.
Catu, Ciceronis liber. 333. *b*
Catulus, *vide* Lutatius.
Catulus Ciceronis liber, 337. *a*
Cenſoria poteſtas reſtituitur, 325. *a*
Centumviri, 258. *a*
Centuriata Comitia, 293. *b*
Cethegi factio, 278. *a*
Cethejus Catilinarius, 297. *a*
Chelido meretricula, 278. *a*
Chryſogonus libertus Syllæ, 271. *a*
M. T. CICERO quando natus. 250. *a*
— ad cauſas agendas accedit, 269. *b*
— Athenas ſecedit valetudinis cauſa, 271. *a*
M. T. Cicero Aſiam peragrat, 273. *b*

— ora-

— oraculo a Rep. capeſſenda abſterretur, 274. *b*
— Quæſtor, 276. *b*
— Ædilis, 283. *a*
— Prætor, 287. *a*
— in provinciam ire noluit, 289. *b*
— Conſul, 292. *a*
— legem de ambitu fert, 294. *b*
— & de legationibus liberis, 298. *b*
— Catilinariam conjurationem opprimit, 295. *a*
— unde honoribus ſummis affectus, 298. *a*
— & *pater patriæ* appellatus, 299. *a*
— ſed a Tribuno pl. oppugnatus, 299. *b*
— Conſulatu finito, accuſatus, 300. *b*
— in exilium a Clodio ejectus, 307. *b*
— anno ſequenti reſtitutus, 312. *a* 312. *b*
— Romam redit, 313. *b* 314. *a*
— Augur, 324. *a*
— Proconſul Ciliciæ, 325. *b*
— *Imperator* appellatus, 327. *a*
— ſupplicationes impetrat, *ibid. b*
— ex provincia redux, 328. *b*
— Pompejo & Cæſari pacis auctor eſt, 329. *a*
— bello civili Capuam tuendam accipit, & fit ἐπίσκοπος oræ maritimæ, *ibid.*
— Pompejum in Græciam ſecutus, 330. *a*
— prælio Pharſalico non interfuit, 331. *a*
— Pompejo victo belli finem fecit, *ibid.*
— conquieſcit in ſtudiis, 334. *a*
— Cæſarianæ cædis particeps non fuit, 339. *b*
— in Græciam profecturus, 342. *a*
— tempeſtatibus rejectus, Romam remigravit, *ibid. b*
— ubi Antonio reſtitit, habitis orationibus Philippicis, 343. *a*
— proſcriptus ab Antonio fugit, 349. *b*
— ſed ventis rejectus, occiſus eſt, 351. *a*
Ciceronis abſtinentia, 280. *b* 283. *a*
— æmulatio cum Hortenſio, 296. *b*
— æs alienum, 335. *b*
— æras, 354. *a*
— avus, 249. *b*
— avia, *ibid.*
— caput Romam relatum, & pro Roſtris poſitum, 353. *a*
— cognomen unde? 250. *a*
— collegæ in ædilitate, 283. *b*
— in Prætura, 286. *b*
— conſobrini, 251. *a*
— contentio in dicendo, 272. *a*
M. T. Ciceroris divortium cum Terentia, 335. *b*
— cum Publilia, 337. *a*
— domus Craſſiana, 236. *a*
— a Clodio incenſa, 308. *b*
— generi, Piſo, & Craſſipes, 316. *b*
— & Dolabella, 318. *a*
— Græce declamandi conſuetudo, 267. *a*
— ingenium, 259. *a*
— matris partus ſine dolore, 251. *a*
— matertera, *ibid.*
— militia, 262. *a*
— mors auſpicio prædicta, 351. *a*
— natalis dies, 250. *b*
— nuptiæ ſecundæ, 335. *b*
— præceptores, Æſchylus, 273. *b*
— Antiochus Academicus, 272. *a*
— Archias poeta, 253. *b*
— Demetrius Syrus, & Dionyſius, 273. *b*
— Diodotus Stoicus, 267. *a*
— Menippus Stratonicenſis, 273. *b*
— Molon Rhodius, 265. *a*
— Phædrus, Epicureus, 262. *a*
— Philo, Academicus, *ibid.*
— Poſidonius, Stoicus, 274. *a*
— Xenocles, 273. *b*
— Zeno, Epicureus, 272. *b*
— Quæſtori in Conſulatu, 298. *b*
— in provincia, 325. *b*
M. T. Cicero, filius, quando natus? 260. *b*
— togam puram accipit, 330. *a*
— Athenas mittitur, 337. *b*
— Bruti legatus eſt, 345. *b*
— ſub Pompejo alam duxit, 346. *a*
Q. T. Cicero ædilitatem petit, 287. *b*
— prætor Aſiam ſortitus, per triennium eam obtinuit, 302. *a*
— provincia decedit, 309. *b*
— vulneratus in foro inter cadavera jacuit, 311. *a*
— Pompejo legatus eſt, 315. *b*
— item fratri, 326. *a*
— Cæſari in Gallia, 321. *b*
— cum quo in Britanniam tranſit, *ibid.*
— cum fratre proſcriptus fugit, 350. *a*
— cum filio occiditur, 350. *b*
Q. T. Cicero, filius, quod patrem prodere noluit, excruciatus periit, *ibid.*
Cilicia P. Lentulo obtingit, 325. *b*
— obvenit M. Ciceroni, 325. *b*
Ciliciam M. Antonius Procoſ. obtinet, 253. *a*
Cimber, *vide* Tillius.
Cimbrica victoria, 254. *a* 264. *b*
Cinna, *vide* Cornelius.
Cinna Legatus Syriacus, 346. *a*
M. Ciſpius Tribunus pleb. 310. *b*

Ci-

Civica corona, 299. *b*
de Civibus regundis lex, 257. *a*
Civile bellum Pompeji & Cæſaris, 329. *a*
Ap. Claudio imperium abrogatur, 264. *b*
Ap. Claudius pater P. Clodii, 271. *b*
— prætor, 310. *b*
— Conſul, 324. *a*
— Ciliciæ præeſt, 325. *b*
— a P. Dolabella accuſatur, 328. *b*
— cenſor eſt, *ibid.*
Ap. Claudius Pulcher Coſ. 271. *b*
C. Claudius prætor, 315. *b* 317. *a*
C. Claudius Pulcher ædilis, 255 *b*
— prætor, 257. *b*
— Coſ. 258. *a*
C. Claudius Marcellus pater, 326. *b*
C. Claudius Marcellus filius Coſ. 327. *b*
C. Claudius Marcellus Coſ. 328. *b*
M. Claudius Marcellus Coſ. 325. *b*
— Pompeji partes ſecutus exulat, 334. *a*
— a Cæſare reſtituitur, *ibid.* *b*
— occiditur, 337. *b*
Clitomachus, 263. *b* 272. *b*
Clodiæ leges a P. Clodio latæ, 306. *b* 308. *a*
Clodiani cædem in foro faciunt, 311. *a*
P. Clodius Pulcher Appii F. 271. *b*
— Luculli exercitum ſollicitat, 282. *a*
— Catilinam repetundarum accuſans prævaricatur, 290. *a*
— Bonæ Deæ ſacra violat, 301. *a*
— accuſatur & abſolvitur, 302. *a*
— ad plebem tranſit, 304. *b* 314. *b* 317. *a*
— Tribunus plebis fit, 306. *a*
— Cicer. in exilium ejicit, 307. *a* 307. *b*
— Pompejo inſidiatur, 310. *a*
— a Milone de vi poſtulatur, 311. *a*
— legem de reditu Ciceronis diſſuadet, 312. *a*
— ædilitatem petit, 316. *a*
— Ædilis Miloni diem dicit, *ibid.*
— concionem contra Ciceronem habet, 317. *a*
— Præturam petens occiditur, 324. *a*
Clodius Metellorum frater, 319. *b*
Sex. Clodius damnatur, 325. *a*
A. Cluentius accuſatur & a Cicerone defenditur, 288. *a*
Cœlii Curionis error, 297. *b*
C. Cœlius Ciceronis quæſtor, 326. *a* 264. *a*
— Ciliciæ a Cicerone præficitur; *ibid.*
C. Cœlius Caldus Coſ. 257. *b*
M. Cœlius C. Antonium accuſat,
— accuſatur & a Cicerone defenditur, 319. *bis*
— ad eum Cicero ſcribit, 327. *b* 328. *a*
P. Cælius prætor, 276. *b*
Cometæ apparent, 264. *b*
Cominii accuſatores Cornelii, 287. *a*
Comitia Ædilitia. 316. *a*
— Centuriata, 286. *b* 293. *b* 312. *b*
— Conſularia, 289. *b* 294. *b*
Comitialis dies, 300. *b*
Compitalitii ludi, 283. *b*
Concordiæ templum, 296. *b* 307. *a* 343. *a*
Conjuratio Catilinaria prima, 289. *a*
— altera, 295. *a*
— duplex, 300. *b*
Conjurati, 295. *a* *b*
Conſularis annus, 290. *a*
M. Coponii & M. Curii cauſa. 258. *a*
Corinthii agri, 256. *b*
Cornelia lex de ambitu, 286. *a*
— de judiciis, 282. *b*
— de majeſtate, 287. *a*
— de proſcriptorum filiis, 293. *b*
— de Ciceronis reditu, 311. *a*
Cornelia tribus, 250. *a*
Cornelia Pompeji uxor, 325. *a*
Cornelius Centurio, 348. *b*
C. Cornelius Catilinarius, 295. *b*
— damnatur, 300. *b*
C. Cornelius Tribunus pleb. 286. *a*
— de majeſtate accuſatur, *ibid.* & 287. *a*
— a Cicerone defenditur, 289. *b*
Cornelius Balbus Cæſarianus, 333. *a*
L. Cornelius Balbus civitate donatur, 318. *b*
— accuſatus defenditur a Cicerone, *ibid.*
L. Cornelius Cinna Coſ. 264. *b*
— civitatis principes occidit, 265. *a*
— Conſul iterum, *ibid.* *b*
— Conſul tert. & quart. 266. *a*
Cn. Cornel. Dolabella Coſ. 269. *a*
P. Cornelius Dolabella Appium accuſat, 328. *a*
— Tulliam, Ciceronis filiam, uxorem ducit, *ibid.*
— ſeditiones in urbe excitat, 332. *a*
— cum Cæſare in Africa & Hiſpania fuit, 333. *b* 336. *b*
— in Italiam revertitur, 338. *a*
— Dolabellam Cæſar Conſulem facere vult, 339. *a*
— Conſul eſt, 340. *b*
— Trebonium Smyrnæ occidit, 346. *b*
P. Corn. Dolabella hoſtis judicatur, *ibid.*
C. Cornel. Lentul. Coſ. 256. *a*
Cn. Cornelius Lentulus Clodianus Coſ. 279. *a*

Digitized by Google

-- Cenſor, 302. *a*
Cn. Cornelius Lentulus Claudianus, 304. *a*
Cn. Corn. Lentulus Marcellin. Coſ. 315. *b*
L. Cornelius Lentulus Crus Coſ. 328. *b*
P. Cornelius Lentulus Spinther Ciceroni ſtudet, 310. *a*
-- Conſul, *ibid.* *b*
-- de Cicerone ad ſenatum refert, *ibid.*
-- legem de Ciceronis reditu fert, 311. *a*
-- Ciliciam provinciam obtinet, 316. *a* *ibid.* *b*
P. Lentulus Cornelius Sura Coſ. 279. *b*
-- cum Catilina conjurat, *ibid.* 296. *b*
-- in cuſtodiam traditur, 297. *a*
-- necatur, 279. *b* 298. *a*
L. Cornelius Scipio Coſ. 269. *b* 267. *b*
-- ab exercitu deſeritur & exulat, 268. *a*
L. Cornelius Sylla Conſul, 262. *b*
-- Marianos urbe expellit, *ibid.*
-- Mithridaticum bellum gerit, 265. *b*
-- pace cum Mithridate facta Aſiam in regiones diſtribuit, 269. *b*
-- ex Aſia decedit, 266. *a*
-- ejus crudelitas in cives. 269. *a*
-- Dictator dicitur, *ibid.*
-- cives proſcribit, 293. *b*
-- bona vendit, 271. *a*
-- proſcriptorum filios honorum petitione privat, 292 *a* 293. *b*
-- Conſul iterum, 270. *b*
-- Dictatura ſe abdicat, 271. *b*
-- moritur, 273. *a*
P. Cornelius Sylla Coſ. deſign. contra Remp. conjurat, 289. *a*
-- damnatur, 292. *a*
-- accuſatur & defenditur, 301. *b* 289. *a* 300. *b*
Ser. Cornelius Sylla damnatur, 360. *b*
Q. Cornificius Conſulatum petit, 290. *a*
C. Cornutus prætor, 310. *b*
Corona Civica, 271. *b* 299. *a*
-- Laurea, 280. *a*
Corradi (Sebaſtiani) opinio probatur, 299. *b* 322. *a* 318. *b* improbatur, 262. *a* *ibid.* 276. *a* 302. *b*
— ejuſdem error, 253. *a* 270. *a* 276. *a* 309. *a* 336. *a*
C. Coſconius prætor, 297. *a*
— moritur. 305. *b*
Corvorum prodigium, 255. *b*
— de Ciceronis morte, 350. *a*
Cotta, *vide* Aurelius.
Craſſipedi Tullia Ciceronis deſpondetur, 336. *b*
Craſſus, *vide* Licinius.
Creta M. Bruto decernitur, 343. *a*
Cretenſibus M. Antonius bellum infert, 278. *a*
Cumanus ager, 273. *a*
Cupido, 255. *b*
Curiata lex, 314. *b* 324. *b* 341. *a*
M'. Curii & Coponii cauſa, 258.
Curio, *vide* Scribonius.
Curtii quæſtor Cicero, 276. *b*
C. Curtius Rabirii pater, 223. *a*
M. Curtius Tribunus pleb. 210. *b*
Curulis Sella, 283. *b*
Cyrenarum rex Ptolemæus Apio, 256. *b*
Cyrenenſes agri, *ibid.*

D

L. Damaſippus prætor, 268. *a*
Damni injuria dati judicium, 275. *b*
Decem Legati, 317. *b*
Decemviri ſummo cum imperio, 291. *b*
Dejotarus, Gallogræciæ rex, apud Cæſarem accuſatus defenditur a Cicerone, 338. *b*
Delphos Cicero proficiſcitur, 274. *b*
Demetrius Cyrus, 273. *b*
Diadema Cæſari Antonius imponit, 239. *b*
Dictatura Syllæ, 269. *a*
— Cæſaris, 330. *b* 334. *a* 335. *b* 339. *a*
Didia lex, 256. *a*
T. Didius Tribunus pleb. 252. *a*
— Coſ. 256. *b*
Dio, 278. *a*
— Academicus, 319. *a*
Diodotus Stoico Ciceronis magiſter, 266. *b*
Dionyſius Magnes, 273. *b*
Divinatio in Verrem, 281. *a*
Dolabella, *vide* Cornelius.
Cn. Domitius prætor, 313. *b*
Domitia Lex de ſacerdotiis, 252. *b*
Cn. Domitius Ahenobarbus Tribun. pleb. *ib.*
— Coſ. 256. *b*
— Cenſor, *ibid.* & 258. *a*
— Pont. Max. 256. *b*
L. Domitius Ahenobarbus prætor & Coſ. 257. *b*
L. Domitius Ahenobarbus prætor, 306. *a*
— conſulatu detruditur, 320. *a*
— Conſul eſt, 321. *a*
— Quæſitor, 324. *b*
Domitii uxor Porcia, 337. *b*
Cn. Domitius Calvinus Coſ. 323. *b*
Cn. Domitius adoleſcens, 346. *a*

Dru-

Druſus, *vide* Livius.
Durienſe prælium, 276. *b*
Duumviri de perdnellione quærunt, 293. *a*
Dyrrachium Cicero exul venit, 309. *a* 310. *a*
-- a Vatinio occupatur, 346. *a*

E

Epulum Fauſti, 304. *a*
Equites judicant, 257. *a*
-- cum Cicerone veſtem mutant, 307. *a*
-- Gabinio pro Cicerone ſupplicant, *Ibid.* *b*
Equitibus in theatro XIV. gradus aſſignantur, 286. *a*

F

Fabiorum cognomen, 250. *a*
M. Fabius in Fontejum ſubſcribit, 284. *a*
-- ad Ciceronem in Aſiam venit, 328. *a*
Q. Fabius, *vide* Gallus.
Q. Fabius Maximus M. Antonium accuſat, 304. *a*
-- Coſ. 338. *a*
-- triumphat, *ibid.*
-- moritur, 338. *b*
Q. Fabius Sanga, 296. *b*
Fabricius (Georgius) 251. *b*
Q. Fabricius Tribunus pleb. 310. *b*
T. Fadius Tribunus pleb. *ibid.*
-- Quæſtor, 298. *b*
C. Fannius Cherea, 275. *b*
Faſces, 332. *b*
-- Laureati, 300. *a*
Faſti a Cæſare corriguntur, 334. *b*
Fauſtus, Syllæ F. munus gladiatorium dat, 304. *a*
Feneſtellæ error, 270. *b*
Fideicommiſſarius hæres, 335. *b*
Fimbria, *vide* Flavius.
C. Fimbria Marianus, 265. *b*
-- de Finibus Bonorum & Malorum Cicero ſcribit, 337. *b*
Flaccus, *vide* Valerius. Fulvius.
C. Flaminius prætor, 286. *b*
Flavia lex Agraria, 303. *a*
C. Flavius quæſitor in cauſa Plancina, 322. *a*
C. Flavius Fimbria Coſ. 252. *a*
L. Flavius Tribunus pleb. 303. *a*
Q. Flavius Tarquinienſis, 275. *b*
Flora Dea, 283. *b*
M. Fontejus prætor, 278. *a*
-- accuſatur & a Cicerone defenditur, *ib.*
P. Fontejus Clodium adoptat, 304. *b*

Fori auditores adoleſcentes Romani, 260. *a*
Q. Fuſius Calenus Tribunns pleb. 301. *a*
-- Conſul, 332. *b*
-- Brutum oppugnat, 346. *a*
-- in eum Cicero invehitur, 345. *b* 346. *a*
-- ejus maledica oratio in Ciceronem, 249. *b*
Fugitivorum bellum in Sicilia, 253. *b*
M. Fulcinius, 284. *a*
Fulvia conjurationem patefacit, 290. *b* 295. *b*
Fulvia, Antonii uxor, Ciceronis capiti illudit, 353. *a*
M. Fulvii Flacci domus, 254. *a*
M. Fundanius a Cicerone defenditur, 288. *a*
Fundus populus, 318 *b*
L. Fuſius Aquillium accuſst, 254. *a*

G

Gabinia lex, 285. *b*
A. Gabinius Tribunus pleb. *ibid.*
-- Conſul, 306. *a*
-- Ciceronem oppugnat, 307. *b*
-- provinciam a Clodio accipit, 306. *b*
-- in provinciam exit, 310. *b*
-- rem bene gerit, 318. *a*
-- Ptolemæum Alexandrinum reſtituit, 320. *b*
-- accuſatur, 323. *a*
-- condemnatur, *ibid.*
Gabinius Catilinarius, 297. *a*
Gaditani a Cæſare ornati, 302. *b*
Gallia citerior D. Bruto decernitur, 340. *a*
Galliæ citeriori M. Brutus præeſt, 333. *a*
Galliæ provinciæ Cæſari dantur, 305. *a*
Galliam provinciam C. Antonius ſortitur, 294. *a*
-- Q. Metellus obtinet, 300. *b*
Gallicum bellum, 252. *b*
Q. Gallius prætor, 289. *b*
-- accuſatur atque a Cicerone defenditur, 291. *a*
Gallogræciæ tetrarchia, 338. *b*
L. Gellii concio de Cicerone, 311. *b*
L. Gellius Poplicola Coſ. 279. *a*
-- Cenſor, 283. *a* 302. *a*
-- Ciceronem laudat, 299. *a*
Gladiatores, 294. *b*
-- Clodii, 311. *a*
-- Milonis, *ibid.* *b*
Gladiatorium munus, 291. *a* 304. *a*
Glaucia, *vide* Servilius.
Glaucippus, 290. *a*
Gracchus Archiæ accuſator, 302. *b*

Græcæ exercitationes; 253. b. 266. a
Græculus Cicero appellatur, 275. a
M. Gratidius, 249. b
Gratidianus, 251. a
Gruchius (Nicolaus) 277. a

H.

Haleſini, 257. a
Hannibal quando in Italiam venerit, 250. b
Haruſpices, 255. b 260. b 309. a 317. a
Haſta Syllæ, 273. a
Helvia Ciceronis mater, 251. a
Herennius Centurio Ciceronis percuſſor, 351. a b
C. Herennius Tribunus pleb. 303. a
M. Herennius Coſ. 257. b
Hierta Numidiæ rex, 270. a
C. Hirrus, 324. a
A. Hirtius Cæſarianus, 332. b 333. a
— Conſul, 344. b 347. a
— in prælio Mutinenſi cadit, 348. a
Hiſpania a Nepote procoſ. obtinetur, 319. b
Hiſpania Cæſar potitur, 330. b
Hiſpanienſe bellum Cæſaris contra Pompeji liberos, 335. a
Hiſtrionica ars, 275. b
Horæ accuſandi duæ, defendendi tres, 324. b
Hortenſius Ciceronis liber, 337. a
Q. Hortenſius Q. F. Macedoniam obtinuit, 346. a
Q. Hortenſius miles, 261. a
— tribunus milit. ibid.
— ædilis, 275. b
— Verris patronus, 281. a
— Conſul, ibid. & 283. a
— contra Gabinium dicit, 285. b
— legem Maniliam diſſuadet, 280. a
— defendit Murenam, 296. b Syllam, 289. a 301. a L. Flaccum, 305. a P. Sextium, 316. b
— pro Cicerone Conſules deprecatur, 307. a
— Ciceronem in augurum collegium cooptat, 324. a
Hotomanni (Franciſci) error, 253. a

I. I.

Imaginis jus, 283. b
Imperatores patres patriæ dicti, 299 a
Imperii inſignia, 296. a
Interceſſio tribunorum, 311. a
Interreges producuntur, 323. b
Interregna plura, ibid.
Interregnum, 274. a 320. b
Interrex, 269. a
Interrogatio in Vatinium, 304. a 305. a
Italici belli prodigia, 260. a
Italici ſollicitantur, 259. b
Italicum bellum, 260. a & ibid. b
Juba Mauritaniæ rex, 333. a
— a Cæſare vincitur, ibid. b
Judaica religio, 281. a
Judicandi formula, 310. b & ſeqq.
Judicia bello Italico intermittuntur, 261. a
— penes equites, 257. a
— penes Senatores, 283. a
— inter Senatores, equites & tribunos ærarios communicantur, ibid.
de Jugurtha Marius triumphat, 264. b
Julia, avia Auguſti, 260. a
— Cæſaris filia, moritur, 322. b
Juliæ leges. 305. a
Julia lex de civitate, 261. b
— de agris, 305. b
— de repetundis, 323. a
Juliacenſis (Gerhardus) 335. a
C. Julius Cæſar de Oratore diſputat, 259. b
— conſulatum petit, 262. b
— occiditur, 339. b
— C. Julius Cæſar corona civica donatur, 306. ibid.
— quæſtionem de ſicariis exercet, 291. a
— de perduellione quærit, 293. a
— prætor deſ. de conjuratis ſententiam dicit, 297. b
— prætor Hiſpaniam obtinuit, 302. b
— cum Pompejo & Craſſo conſpirat, 304. a
— Pompejæ uxori nuntium remittit, 301. b
— Conſul primum, 304. a
— Clodium ad plebem traducit, 304. b
— lege Vatinia Gallias cum Illyrico accipit, 305. a
— Ciceronem Italia expellit, 308. a
— Lucæ hiemat, 320. a
— filiam Juliam amittit, 322. b
— bellum civile ſuſcipit, 329. a
— Pompejum Brunduſii obſidet, 330. a
— Dictator dicitur, ibid. b
— Coſ. iterum, ibid.

— Pom-

— Pompejum vincit, 331. *a*
— bellum Alexandrinum gerit, *ibid. b*
— Pharnacem vincit, *ibid.*
— Dictator iterum, 332. *a*
— ex Ægypto literas ad Ciceronem mittit, *ibid.*
— in Italiam venit, *ibid.*
— Africanum bellum gerit, 333. *a*
— Conſul tert. *ibid.*
— Anti Catonem ſcripſit, 333. *b* 334. *a*
— præfectus morum, 333. *b*
— M. Marcello ignoſcit, 334. *b*
— Faſtos corrigit, *ibid. b*
C. Jul. Cæſar ad bellum Hiſpanienſe proficiſcitur, 335. *a*
— Dictator tert. *ibid. b*
— Conſul quart. *ibid.*
— Ciceronem de filie morte conſolatur, 336. *b*
— Pompeji liberos in Hiſpania vincit, 338. *a*
— ex Hiſpania triumphat, *ibid. a*
— Conſul quintum, 339. *a*
— Dictator quartum, *ibid.*
— occiditur, 339. *b*
Cæſari ſacrificatur, 340. *b*
— legati & ſtipendium decretum, 317. *b*
Cæſaris triumphus Africanus, 260. *a*
L. Julius Cæſar Coſ. *ibid.*
— Cenſor, 262. *b* 302. *a*
— occiditur, 264. *b*
L. Julius Cæſar Coſ. 290. *a*
L. Cæſaris ſententia de Dolabella, 346. *b*
L. Cæſar duumvir, 293. *a*
Sex. Julius Cæſar Coſ. 258. *b*
Junia Licinia lex, 300. *a*
D. Junius Brutus Coſ. 274. *a*
— Cæſaris percuſſor, Galliam citeriorem ſenatus conſulto accipit, 340. *a*
— edictum proponit, 344. *a*
— Mutinæ ab Antonio obſidetur, *ibid. b*
— Mutinæ vix ſuſtinet, 347. *b*
M. Junius Brutus Galliæ Ciſalpinæ præeſt, 333. *a*
— ei Cicero ſcribit, *ibid.*
— Ciceronem de filiæ morte conſolatus eſt, 336. *b*
— Cæſarem interficit, 339. *b*
— ei Creta provincia decernitur, 340. *a*
— urbe relicta Antium proficiſcitur, *ibid.*
— in Græciam & in Macedoniam tranſit, 345. *b* 346. *a*
— ejus res in Macedonia geſtæ, 295. *a ibid.*
D. Junius Silanus Coſ. 300.
— ſententiam de conjuratis dicit, 297 *b*
M. Junius Silanus conſulatis, 252. *b*
Junonis ſacellum in Albano, 317. *a*
— Soſpitæ templum, 260. *b*
Jupiter Stator, 295 *b*
Jovis Statoris ædes, *ibid.*
Jovis ædes Mariana, 312. *a*
Juſjurandum Cicer. 299. *b*
M. Juventius Laterenſis Plancium accuſat, 322. *a*

K.

Kalendæ novæ, 250. *b*
Kalendarium vetus Romanum, 300. *b* 343 *b*

L.

Q. Labienus occiditur, 255. *a*
T. Labienus Rabirium accuſat, *ibid* 293. *a*
— ex acie Pharſalica fugit, 331. *a*
Lælii ſermo de Amicitia, 262. *b* 264 *a* 342. *a*
Lælius Tribunus pleb. 323. *a*
D. Lælius L. Flacci accuſator, 305. *a*
Lambinus (Dionyſius) 266. *b*
Lamia, *vide* Ælius.
Laodiceæ Cicero forum egit, 327. *b*
Latinienſis ager, 317. *a*
Legationes liberæ, 298. *b*
Lenius Flaccus, 309. *a* 313. *a*
Lentulorum cognomen, 250. *a*
Lentulus accuſator Clodii, 301. *b*
Lentulus, *vide* Cornelius
Lepidus, *vide* Æmilius,
Leptam Cicero ad Pompejum mittit, 329 *b*
Lex Ælia Fufia, 294. *b*
— Appuleja de agris, 254. *b*
— Aurelia de judiciis, 283. *a* 284. *a*
— ſenatus-conſulto promulgatur, 312. *b*
— Cæcilia Didia, 256. *a* 300. *a*
— Calidia de Metelli reditu, 255 *a*
— Calpurnia de ambitu, 286 *a*
— Cornelia de ambitu, *ibid.*
— de judiciis, 292 *b*
— de majeſtate, 287. *a*
— de proſcriptorum filiis, 294. *a*
— de Ciceronis reditu, 311. *b*
— Curiata, 303. *a* 304. *b* 314 *b* 341. *a*
— Didia, 256. *a* 300. *a*
— Domitia de ſacerdotiis, 252. *b*

— Flavia de agris, 303. *a*
— Gabinia, 285. *b*
— Julia de agris, 305. *a*
— de civitate, 261. *b*
— de repetundis, 321. *a*
— Junia Licinia, 300. *a*
— Licinia Mucia, 257. *a*
— Lutatia de vi, 30?. *b* 304. *a* 316. *b* 319. *b*
— Mani ia, 286. *b* 287. *a*
— Mucia, 257. *a*
— Pa, ia, 290. *a*
— Pedia, 349. *a*
— Penni, 290. *a*
— Plotia, 261. *b*
— Pompeja de vi, 324. *b*
— de ambitu, *ibid.*
— Roſcia, 286. *a* 293? *a*
— Sempronia de judiciis, 259 *a*
— de provinciis, 294. *a*
Lex Servilia, 250. *b* 292. *b*
— tabellaria, 250. *a*
— Terentia & Caſſia, 278. *b*
— Titia de agris, 255. *b*
— Tullia de ambitu, 294. *a*
— Valeria de Sylla, 269. *a*
— Varia, 259. *b* 261. *a*
— Vatinia, 305. *a*
Legem ſuadendi & diſſuadendi mos, 288. *a* 312. *b*
Leges Appulejæ, 255. *a*
— Caſſiæ, 252. *a*
— Clodiæ, 306. *b* 308. *a*
— Juliæ, 305. *a*
— Liviæ, 255. *b*
— Pompejæ, 324. *b*
Libertatis templum, 308. *b* 314. *b*
Libertinis jus ſuffragii datur, 286. *b*
Licinia lex, 287. *a b*
C. Licinius Macer apud Ciceronem accuſatur, 322. *b*
— condemnatur & moritur, *ibid. b*
C. Licinius Sacerdos prætor, 276. *b*
— conſulatum petit, 290. *a*
L. Licinius Murena pater, 268. *b* 270. *b*
L. Licinius Murena filius, 268. *b*
— Coſ. 295. *a* 300. *a*
— accuſatur & a Cicerone defenditur, 268. *b* 296. *b*
L. Licinius Craſſus orator legem Serviliam ſuadet, 250. *a*
— Conſul, 257. *a*
— Galliæ rem gerit, *ibid.*
— Cenſor, 258. *a*
— M'Curium defendit, *ibid.*
— in Tuſculano de Oratore diſputat & moritur, 259. *b*
L. Licinius Lucullus quæſtor, 266. *a*
— in Aſia diu fuit, *ibid.* & 269. *a*
— ædilis, 272. *b*
— prætor, *ibid.*
— Coſ. 277. *b*
— Mithridaticum bellum gerit, 276. *b* 285. *a* 302. *a*
— ex Aſia revocatur, 285. *a* 287. *b*
— triumphat, 298. *b*
M. Licinius Craſſus, prætor ſervile bellum conficit, 279. *b*
— triumphat, *ibid.*
M. Licinius Craſſus Conſul primum, 280. *a*
— cum Cæſare & Pompejo conſpirat, 304. *a*
— Conſul iterum, 320. *b*
-- defendit Murenam 296. *b* Balbum, 318. *b* Cælium, 319. *a*
M. Licinius Craſſus in Syriam proficiſcitur, 321. *a*
-- a Cicerone defenditur, *ibid.*
-- perit, *ibid.* & 324. *a*
P. Licinius Craſſus M. pater Coſ. 256. *a*
-- Cenſor, *ibid.* & 262. *b* 302. *a*
-- ſeipſum occidit, 256. *a* 265. *a*
P. Licinius Craſſus M. F. perit, 324. *a*
P. Licinius Craſſus Prætor, 310. *b*
L Lucullus Catilinam accuſat, 291. *b*
M. Lucullus L. frater ædilis, 272. *b*
-- Coſ. 278. *b*
Q. Ligarius exulat, 335. *a*
-- a Cicer. defenſus reſtituitur, *ibid. & ſeq.*
Lilybætanus quæſtor Cicero, 276. *b*
Liviæ leges, 255. *b*
M. Livius Druſus Tribunus pl. 259. *a*
-- perit, *ibid. b*
Livium Druſum Cicero defendit, 321. *b*
M. Lollius Palicanus Tribunus pl. 279. *a*
Lorica Ciceronis, 295. *a*
L. Luccejus Ciceronem, de filiæ morte conſolatur, eique Cicero reſcribit, 336. *b*
Luccejum Cicero rogat ut res a ſe geſtas hiſtoriæ mandet, 320. *a*
Lucullus, *vid.* Licinius.
Lucullus Ciceronis, 337. *a*
Ludi Compitalitii, 284 *b*
-- Romani, 259. *a* 322. *b*

-- Apol-

-- Apollinates, 314. *a*
Lupercalia, 339. *a*
L. Luſcius, 295. *a*
C. Luſius, 252. *a*
Luſtrum conditur, 302. *a*
Lutatia lex de vi, 300. *b* 304. *a* 316. *a* 319. *b*
Q. Lutatius Catulus pater Coſ. 253. *a*
-- Procoſ. Cimbros vincit, 254. *a* 265. *a*
-- de Oratore diſputat, 259. *b*
-- occiditur, 265. *a*
Q. Lutatius Catulus fil. Coſ. 273. *a*
-- Capitolium dedicat, 284. *a*
-- Gabiniæ legi adverſatur, 285. *b*
-- legem Maniliam diſſuadet, 288. *a*
-- de conjuratis ſententiam dicit, 297. *b*
-- Ciceronem laudat, 298. *b*

M.

Macedoniam provinciam ſortitus Cicero Antonio concedit, 294. *a*
-- Antonius obtinet, 308. *a*
-- L. Piſo obtinet, 310. *b*
-- Hortenſius obtinet, 318. *b*
-- Antonio in Macedonia C. Octavius ſuccedit, 304. *a*
Macer, *vid.* Licinius.
P. Magius Chilo M. Marcellum occidit, 337. *b*
Cn. Mallius Coſ. 251. *b*
Mamercus Æmilius Lepidus Coſ. 274. *a*
-- Cenſor, 302. *a*
Mamertini, 280. *b*
Manilia lex, 286. *b* 288. *a*
C. Manilius Tribunus pl. 286. *b*
-- Pompejo bellum Mithridaticum lege lata defert, 287. *b*
-- accuſatur, 288. *b*
-- a Cicerone defenditur, *ibid.*
C. Manlius Catilinarius, 294. *a* 296. *a*
A. Manlius Torquatus Athenis exulat, 337. *b*
L. Manlius Torquatus Coſ. 289. *b*
-- Catilinæ advocatus fuit, 290. *a*
-- P. Syllam accuſat, 289. *a* 300. *b*
-- de Finibus diſputat, 337. *b*
Manubiæ Cimbricæ, 254. *a*
-- Imperatoriæ, 256. *b*
Manutius (Paulus) 256. *b* 266. *b* 283. 299. 318. *a* 300. *a*
Marcellus, *vid.* Claudius.
C. Marcius Figulus Coſ. 290. *a*
L. Marcius Philippus conſulatum petit. 257. *b*
— Conſul eſt, 258. *b*
— Cenſor, 265. *b* 302. *a*
— Pompejo ſuffragatur, 274. *b*
L. Marcius Philippus Coſ. 315. *b*
— Vitricus Octavii Cæſaris, 341. *a*
— legatus ad Antonium mittitur, 345. *a*
Q. Marcius Rex Coſ. 284. *b*
Marcus, prænomen, 249. *a*
Marcus propinquus Clodii, 311. *a*
Mariana Jovis ædes, 312. *a*
Mariani urbe pelluntur, 262. *b*
— Italiam obſident, 265. *b*
Marius, Ciceronis liber, 261. *b*
C. Marius Conſul iterum de Jugurtha triumphat, 252. *a*
— Conſul tert. *ibid.* *b*
— Conſul quart. 253. *a*
— Teutonos & Ambronas vincit, *ibid.*
— Coſ. quintum Cimbros vincit, 254. *a*
— Coſ. ſext. *ibid.* *b*
— exulat, 263. *a*
— Romam reverſus urbem cædibus implet, 264. *b*
— Coſ. ſept. 265. *b*
— moritur, *ibid.*
C. Marius filius Coſ. 268. *a*
Marſicum bellum, 260. *bis* 262. *a*
Martius campus, 273. *a* 293. *b* 303. *a* 313. *a*
Medium deduci honorificum eſt, 260. *a*
C Memmius prætor, 306. *a*
— exulat, 326. *a*
— occiditur, 289. *a*
C. Memmius Tribunus pl. 323. *a*
— Rabirium Poſtumum accuſat, *ibid.*
Menippus Stratonicenſis, 273. *b*
Meſſalla, *vide* Valerius.
C. Meſſinius Tribunus pl. 310. *b*
L. Meſſinius Ciceronis quæſtor, 326. *a*
Meſſium Cicero defendit, 321. *b*
Metellina oratio Ciceronis, 300. *b*
Metelli fratres Clodii, 303. *b*
Metellus, *vide* Cæcilius.
Q. Metellus Scipio, 323. *a*
— Conſul cum Pompejo genero, 324. *a*
— ſententiam dicit, ut Cæſar exercitum dimittat, *ibid.*
— bellum in Africa gerit, 333. *a*
Milo, *vide* Annius.
Milvius pons, 296. *b*
Minerva Ciceronis, 307. *b*
— turbine dejecta reſtituitur, 347. *a*

Mithridates bellum parat, 263. *a*
— interficitur, 298. *b*
Mithridaticum bellum, 263. *a* 263. *b*
— geritur a Sylla, 265. *b*
— a Murena, 268. *b*
— a L. Lucullo, 278. *a* 285. *a* 302. *a*
— Pompejo deſertur, 288. *a*
— ab eodem conficitur, 298. *b* 301. *a*
Molo Rhodius, 265. *a* 270. *a* 273. *b*
Mucia lex, 257. *a*
Q. Mucius Oreſtinus Tribunus pl. 290. *b*
Q. Mucius Scævola augur, 259. *b* 262. *a*
Q. Mucius Scævola Pontifex, 262. *a*. 264. *a bis*
— Coſ. 257. *a* 264. *a*
.. Aſiam obtinet, 257. *a*
.. Coponii cauſam defendit, 258. *a*
.. occiditur, 264. *a* 268. *b*
Q. Mucius Scævola Tribunus pl. 359. *a*
L. Mummius Tribunus pl. Ciceroni ſtudet, 307. *b*. 309. *b*
T. Munatius Plancus accuſatur & condemnatur, 361. *a*
L. Munatius Plancus ad quem Cicero ſcribit libro X. ad Famil. 348. *a*
Murena, *vid.* Licinius.
Mutinenſe prælium, 347. *b*

N.

Sca. Nævius Quintii adverſarius, 269. *b*
Neapolitanæ ſeditiones, 319. *b*
Ti. Neronis ſententia de conjuratis, 297. *b*
Nicomedes, Bithyniæ rex, 263. *a*
P. Nigidius, 297. *a*
L. Ninnius Quadratus, 307. *b*
Niſibis urbs, 285. *a*
Nobilitas omnis Rom. trucidata, 268. *b*
Nola oppidum, 262. *a*
A. Nonius occiditur, 254. *b*
C. Norbanus Flaccus Coſ. 267. *b* 269. *b*
.. a Sylla vincitur, 267. *b*
C. Norbanus Tribunus pl. 252. *a*
Novus homo, 291. *a*
Novæ tabulæ, 292. *a*

O.

Octavianum bellum, 264. *b*
Cn. Octavius Coſ. *ibid.*
.. bellum excitat, *ibid.*
.. occiditur, 265. *a*
C. Octavius, Auguſti Cæſaris pater, C. Antonio in Macedonia ſuccedit, 304. *a*
C. Octavianus Cæſar Auguſtus Cæſare interfecto Apollonia in Italiam venit, 341. *a*
.. Cæſaris nomen fert, *ibid.*
.. exercitum cogit, 343. *b*
.. Aug. Cæſari honores a Senatu decernuntur, 345. *a*
.. ſupplicatio ei decernitur ob victum Antonium, 347. *b*
.. cum Antonio & Lepido in gratiam redit, 349. *a*
.. Conſulatum per milites depoſcit, 348. *b*
.. Conſul fit, 348. *b* & *ſeqq.*
Cn. Octavius Coſ. 275. *a*
L. Octavius Coſ. 259. *b* 276. *b*
Œconomicus Xenophontis, 267. *a*
Onuphrii Panvini Faſti, 302. *a* 335. *b*
Opis ædes, 341. *a*
Oppianicus a Cluentio accuſatur & condemnatur, 277. *b* 288. *a*
C. Orchinius prætor, 286. *b*
Oreſtes cognomen, 279. *b*
de Oratore diſputatio habetur, 259. *b*
Oſaces Parthorum dux, 326. *b*
Ovatio, 274. *b*

P.

Palatium, 254. *a* 295. *b*
in Palatio fuit domus Ciceronis 301. *a* 308. *b* 314. *a b*
Paludati coſſ. in provincias eunt, 310. 321. *b*
Panſa, *vid.* Vibius.
Panurgus ſervus, 275. *b*
Papia lex, 290. *a*
C. Papius Tribunus pl. *ibid.*
Papirio Pæto Cic. ſcribit, 333. *b*
Papirius Carbo occiditur, 268. *b*
Cn. Papirius Carbo coſ. 266. *a* 268. *a* 269. *a*
.. interficitur, 268. *b*
Parilia, 251 *a*
Parthi a Caſſio cæduntur. 326. *b*
Patriciatus, 303. *a*
Paulus, *vid.* Æmilius.
Pedia lex. 349. *a*
Q. Pedius Coſ. *ibid.*
Sex. Peducæus, 276. *b*

Pen-

Penni lex, 290. *a*
Perduellio quid, 293. *a*
Periclis vita, 333. *b*
M. Perperna judex, 251. *a*
-- Coſ. 258. *a*
-- Cenſor, 265. *b* 302. *a*
M. Petrejus, 300. *a*
Phædrus Philoſophus, 264. *a* 272. *b*
Pharnaces a Cæſare ſuperatur, 331. *b* 338. *b*
Pharſalica clades, 331. *a*
Philippicæ Ciceroois, 343. *a*
Philippus, *vid.* Mercius,
Philippus Dejotari medicus, 338. *b*
Philo Academicus, 263. *b* 272. *b*
Philologus Q. Ciceronis libertus, 351. *b*
Piiia uxor Attici, 316. *b*
Piraticum bellum, 285. *b*
Piſo, *vid.* Calpurnius.
Piſtorienſis ager, 300. *a*
Cn. Plancius Quæſtor Ciceronem exulem recipit & tuetur, 309. *a*
-- Tribunus plebis, 315. *b*
-- Cicerone defenditur, 322. *a*
-- Ciceroni de ſecundis nuptiis gratulatur. 336. *a*
Plancus, *vid.* Munatius
Platonis Timæus & Protagoras a Cicerone converſi, 267. *a* 341. *b*
-- ſententia de Philoſophi natura, 259. *a*
P. Plautius Hypſæus conſulatum petit, 324. *a*
M. Plautius Silvanus Tribunus pl. 261. *b*
A. Plautius Tribunus pl. 322. *a*
M. Plætorius Footeii accuſator, 284. *a*
-- Prætor, 286. *b*
Ploria lex, 261. *b*
C. Plotius miles, 252. *a*
L. Plotius Rhetor, 253. *b*
Pompeja C. Cæſaris uxor, 301. *a*
Pompejæ leges, 324. *b*
Cn. Pompejus Magnus naſcitur, 251. *b*
-- adoleſcens exercitui præeſt, 267. *b*
-- Carbonem in Sicilia interficit, 268. *b*
-- bello in Africa confecto triumphat, 270. *a*
-- contra Sertorium mittitur, 274. *b*
-- ſervile bellum conficit, 280. *a*
-- triumphat iterum, *ibid.*
-- Conſul eſt, 276 *a* 288. *b*
-- Coſ. iterum, 320. *b*
-- ludos facit & Theatrum dedicat, *ibid.*
-- Ciceronem augurem nominat, 324. *a*
-- Conſul tert. *ibid.*
-- Coroeliam uxorem ducit, 325. *a*
-- bellum piraticom geſſit, 285. *b*
-- ei bellum Mithridaticum mandatur, 288. *a*
-- a Cicerone ornatur. *Ibid.* & 298. *b*
-- tertium triumphat. 302. *b*
-- Mithridaticum bellum conficit, 301. *b* 298. *b*
-- cum Cæſare & Craſſo conſpirat, 304. *a*
-- Clodii adoptionem adjuvat, *ibid. b*
-- Ciceronem prodit, 307. *b*
-- de Ciceronis reditu agit, 309. *b* 311. *a* 313. *a*
-- defendit Balbum, 318. *b* Milonem, 316. *a*
-- Brunduſiom venit, ibique obſeſſus in Græciam tranſit, 329. *b* 330. *a*
-- a Cæſare vincitur, 331. *b*
Pompeji oxor Julia moritur, 322. *b*
-- Curia, 339. *b*
Pompejn Clodios inſidiatur, 309. *b*
-- rei frumentariæ poteſtas per qoinquennium mandatur, 314. *b*
Cn. Pompejus filius Hiſpaniam in ſuam ditionem redigit, 335. *a*
-- Interficitur, 338. *a*
Sex. Pompejus Co. F. a Cæſare vincitor, *ibid.*
Q. Pompejus, 267. *a*
Q Pompejus Rofus Coſ. 262. *b*
Cn. Pompejus Strabo Coſ. 261. *b*
T. Pompooius Atticos Epicureos audit, 272. *b*
-- C. Antonio commendatur, 300. *a*
-- Piliam uxorem ducit, 316. *b*
C. Pomptinius prætor, 296. *b*
-- Allobrogas domat, 302. *b*
-- Legatus Ciceronis in Cilicia, 326. *a*
Pontificum collegium, 301. *b* 314. *b*
Pontius Glaucus, 259. *a*
Pontus legionibus R. aperitur, 279. *a*
Popilia virgo Ciceroni nubit, 335. *b*
-- dimittitur, 337. *a*
C. Popilius Lænas Cicerooem occidit, 351. *a*
L. Porcius Cato Coſ. 261. *b*
M. Porcius Læca, 295. *a*
-- damnatur, 300. *b*
M. Porcios Cato Qoæſtor, 291. *a*
-- Murenam accuſat, 296. *a*

-- de

-- de conjuratis ſententiam dicit, 298. *a*
-- in Cyprum a Clodio amandatur, 309. *b*
-- Ciceroni iraſcitur, 317. *b*
-- eundem laudat, 299. *a*
-- in præturæ petitione repulſam fert, 320. *b*
-- Prætor eſt, 323. *a*
-- bello civili cum Pompejo fuit, 330. *a*
-- Ciceronem periculo liberat, 331. *a*
-- Uticæ mortem ſibi conſciſcit, 333. *b* 334. *a*
-- de Finibus bonorum & malorum diſputat, 337. *b*
-- Catonis laudem Cicero ſcripſit, 369 *b*
Porcia Catonis ſoror, 337. *b*
C. Porcius Cato Tribunus pl. turbulentus, 315. *b* 320. *a*
-- accuſatus abſolvitur, 321. *b*
Porteria Italiæ tolluntur, 304. *a*
Portorium vini, 284. *a*
Poſidonius philoſophus, 274. *a* 303. *b*
Poſt D. III. Kal. 253. *b*
A. Poſtumius Albinus Coſ. 255. *a* 272. *b*
Cn. Poſtumius Murenam accuſat, 246. *a*
Poſtumus hæres ſcriptus, 258. *b*
Præfectus fabrum, 308. *b*
Prætor primus, 286. *b*
Prætor quo die magiſtratum inierit, 287. *a*
Prætores octo, 310. *b*
Præturæ tempus legitimum, 286. *b*
Privilegium Clodius in Ciceronem fert, 306. *b*
Proconſul quis dicatur, 253. *a*
Prodigia, 255. *b* 260. *a* 317. *a*
Prognoſtica Ciceronis, 303. *b*
Proſcriptio Syllana, 269. *a* 292. *a* 294 *a*
-- Triumvirorum, 349. *a*
Proſcriptorum liberi honorum petitione a Sylla privantur, 292. *a* 294. *a*
de Proſcriptorum filiis, Ciceronis oratio, 294. *a*
Protagoras Platonis a Cicerone converſus, 267. *a*
Provinciæ lege Sempronia decretæ, 294. *a* 318. *a*
de Provinciis ſenatus conſ. 325. *b*
Provocatio ad populum, 293. *b*
Ptolemæus Cyrenarum rex, 256. *b*
Ptolemæus, rex Ægypti, regno pulſus Romam venit, 315. *a*
-- a Gabinio reſtituitur, 320. *b*
Ptolemæi Cyprii bona publicantur, 309. *b*
Publicanorum conſpiratio, 257. *a*
Publilia virgo Ciceroni nubit, 336. *a*
-- dimittitur, 337. *b*
Pueritiæ terminus, 260 *a*
M. Pupius Piſo, 257. *a*
-- Quæſtor, *ibid.* *b*
-- triumphat, 310. *a*
-- Coſ. 375. *a*
M. Piſo de Finib. bonorum & malorum diſputat, 337. *b*
Pythagorei fidibus ſunt uſi, 266. *b*

Q.

Quæſitor ſuffragio populi creatur, 324. *b*
Quæſtores in Sicilia duo erant, 276. *b*
-- ſortiuntur judices, 311. *a*
Quæſtoria Comitia tributa fuerunt, 275. *b*
Quinquatrus, 347. *a*
Quinqueviri, 305. *b*
P. Quintii cauſam apud Aquillium Cicero agit, 270. *a*
Sex. Quintilius prætor, 310. *b*
T. Quintius Scapula bellum in Hiſpania commovet, 335. *a*
L. Quintius Tribunus pl. 277. *b* 388. *a*
-- Oppianici patronus, 277. *b*
N. Quintius Tribunus pl. 310. *b* 312. *b*
-- Ciceronis inimicus, *ibid.*
Quirinalia, 316. *a*

R.

Rabirius Senator, 254. *b*
C. Rabirius perduellionis reus, *ibid.* 293. *a*
-- a Cicerone defenditur, *ibid.* *b*
C. Rabirius Poſtumus accuſatur & a Cicerone defenditur, 323. *a*
L. Racilius Tribunus pl. 315. *b* 318. *a*
Ramus (Petrus) 266. *b*
Reatinorum cauſam Cicero agit, 321. *b*
Recuperatores, 284. *b*
Reorum decem dies legitimi, 288. *b*
Rhetorici Commentarii Ciceronis, 265. *b*
Rhodum Cicero venit, 274. *a*
Rhodus urbs ſola in fide manet, 263. *b*
Romani ludi, 259. *a*
Romanorum civium crudelis cædes, 264. *b*
Romulus conditor urbis, 289 *b*
Roſcia lex, 286. *a*
Q. Roſcii Comœdi cauſa, 275. *b* 270. *a*
Roſcius Capito, 278. *a*

Sex.

Sex. Roſcius Amerinus parricidii reus a Cicerone defenditur, 270. *b* 271. *a*
Roſcius Magnus, *ibid.*
L. Roſcius Otho Tribunus pl. legem theatralem fert, 286. *a*
— ſibilis populi excipitur, *ibid.*
— a Ciceroöe oratione defenditur, *ibid.*
Roſtra, 256. *b*
— Auguſti, 345. *b*
Rubico fluvius, 329. *a*
Rullus, *vide* Servilius.
P. Rutilius Lupus Coſ. 260. *b*
— Tribunus pl. 315. *b*
P. Rutilius Rufus Conſul, 251. *b*
— Stoicus, *ibid.*
— damnatus exulat, 257. *a*

S

Sacerdos, *vide* Licinins.
Sacerdotes a populo creati, 252. *b*
Cn. Salluſtius, 332. *a*
Salvius Tribunus pl. 344. *a*
Samnitium caſtra capiuntur, 262. *a*
Sarta tecta, 275. *b*
Saturnalia, 327. *a*
Saturninus, *vide* Appulejus.
M. Saufejus accuſatur & abſolvitur, 334. *b*
Scævola, *vide* Mucius.
Scipio, *vida* Metellus. Cornelius.
C. Scribonius Curio Coſ. 275. *a*
— pro Cicerone deprecatur, 307. *a*
C. Scribonius Curio filius, 324. *a*
— Tribunus pl. 327. *b*
— ad Cæſarem profugit, 329. *a*
Sella Curulis, 283. *b*
Sempronia lex de judiciis, 259. *a*
— de provinciis, 294. *a* 318. *a*
C. Sempronius Tuditanus Coſ. 264. *a*
Senatores cum Equitibus judicant, 261. *b* 283. *a*
— ſoli judicant, *ibid.*
— CCCCX. adſunt, 312. *a*
C. Septimius prætor, 310. *b*
L. Sergius Catilina prætor Africam obtinet, 287. *a*
— Repetundarum reus eſt, *ibid.* 282. *a* 290. *a*
— ejus prima conjuratio, 289. *a*
— Repetundarum accuſatus abſolvitur, 290. *a*
— cum Cicerone conſulatum petit, 290. *b*
— inter ſicarios reus fit, 291. *b*
— iterum conſulatum petit, 294. *a*
— Ciceroni inſidiatur, *ibid. b*
— conjurat, 395. *a* & deinceps ex urbe preciſcitur, 296. *a*
L. Sergius Catilina a C. Antonio in prælio occiditur, 309. *a*
— Catilinæ ſocii damnantur, *ibid. b*
Sertorianum bellum, 374. *b* 376. *b* 378. *b*
Servilia lex, 250. *b*
Servile bellum, 253. *b* 279. *b*
Servilius prætor, 322. *b*
C. Servilius Glaucia prætor occiditur, 254. *b*
M. Servilius Tribunus pl. 346. *b*
P. Servilius Iſauricus Coſ. 271. *b*
— Cenſor, 302. *a*
— ejus oratio & concio de Cicerone, 312. *a ibid. b*
P. Servilius Iſauricus Coſ. 330. *b*
— de eo ſententia L. Cæſaris, 344. *b*
— Legatus ad Antonium decernitur, 345. *a*
P. Servilius Rullus Tribunus pl. legem Agrariam promulgat, 291. *b*
— a Cicerone oppugnatur, 292. *b bis.*
Q. Servilius Cæpio Coſ. 250. *a*
— imperio abrogato damnatur, 252. *a*
C. Seſtilius Tribunus pl. 310. *b*
Severitatis exemplum, 354. *b*
Sextilis menſis Auguſtus nominatur, 344. *a*
P. Sextilius Rufus, 336. *a*
P. Sextius Quæſtor, 298. *b*
— pro quæſtore in Macedonia eſt, 301. *a*
— Tribunus pl. 310. *b*
— accuſatur & a Cicerone defenditur, 316. *a ibid. b*
Sica Ciceronis familiaris, 309. *a*
Sicilia ab Allieno prætore obtinetur, 3[illegible]3. *a*
— a L. Domitio prætore obtenta, 257. *b*
Siciliæ prætores Verres, Sacerdos, Peducæus, 276. *b*
— quæſtores duo, *ibid.*
Siciliam obtinet C. Virgilius, 309. *a*
Cn. Sicinius Tribunus pl. 275. *a*
Sigonius (Carolus) fragmenta Ciceronis collegit, 323 *b* Ejus faſti, 286. *a* 335. *b*
Silanus, *vide* Junius.
P. Silius in Bithynia eſt, 327 *b*
— ad eum Cicero ſcribit, *ibid.*
Silvii (Franciſci) error, 297. *b* 322. *a*
Siſenna, 26[illegible]. *b*
Sociale bellum, 261. *a*
Sociis civitas datur, 261. *b*
Spartaci bellum, 278. *b* 279 *b*
Sponſio, 269. *b*
Statilius Catilinarius. 297. *a*
Sta-

Digitized by Google

Stator Jupiter, 295. *b*
Stephanus (Henricus) 353. *b*
Stipendium Cæſaris exercituui decernitur, 317. *b*
Stoicorum decreta, 272. *b*
Sucronenſe prælium, 276. *b*
P. Sulpicius Galba Ciceronis competitor, 290. *a*
Sex. Sulpicius Galba prætor, 323. *a*
Ser. Sulpicius Rufus repulſa accepta Murenam accuſat, 296. *a*
— interrex, 324. *b*
— Conſul, 325. *b*
— Græciæ præeſt, eique Cicero ſcribit, 333. *a* 337. *b*
— Ciceronem de filiæ morte conſolatur, 336. *b*
— ad Ciceronem ſeribit, 337. *b*
— Legatus ad Antonium mittitur, 339. *a*
— moritur, *ibid.* *b*
— ſtatua ornatur, *ibid.*
P. Sulpicius Tribunus pl. 262. *b*
— ſeditionem movet & occiditur, *ibid.*
Suplicatio Ciceroni decernitur, 297. *a* 327. *a*
— X. dierum, 298. *b*
— dierum quinquaginta, 342. *a*
— Gabinio denegatur, 318. *a*
Supplicationes Cæſari decretæ, 342. *b*
Sura cognomen P. Lentuli, 279. *b*
Sylla, *vide* Cornelius.
Syllana proſcriptio, 303. *a ibid. b* 292. *a* 329. *a*
Syllanæ aſſignationes, 293. *b*
Syracuſanus quæſtor, 276. *b*
Syri venales, 250. *a*
Syria a Bibulo obtinetur, 327. *b*
Syriacus Legatus, 343. *a*
in Syriam Gabinius exit, 310. *b*
— Craſſus proficiſcitur, 321. *a*

T

Tabella vindex tacitæ libertatis, 291. *a*
Tabellaria lex, 250. *a*
Tabulæ novæ, 292. *a* 332. *a*
Terentia Ciceronis uxor, 297. *a* 310. *a b*
— Brunduſium ad Ciceronem venio, 328. *b*
— Romæ eſt in bello civilli, 329. *b*
— divortio facto cum Cicerone nubit Vibio Ruſo, 335. *b*
Terentia & Caſſia lex, 278. *b*
Terentina tribus, 322. *b*
M. Terentio Varroni Cicero ſcribit, 333. *a*
— ad eum Academicos libros ſcribit, 337. *b*
M. Terentius Varro Lucullus, Coſ. 278. *b*
Teutoni a Mario victi, 253. *a*
Theatralis lex Rocii Othonis, 285. *b* 293. *a*
Theatrum dedicatur, 323. *b*
Theramenis vita, 333. *b*
A. Thermus a Cicerone defenditur, 304 *b*
M. Thermus Mitylenas expugnat, 271. *b*
Q. Thermus pro prætore in Aſia eſt, 327. *b*
— ad eum Cicero ſcribit, *ibid.*
Theſſalonicam Cicero exul venit, 309. *a*
inde diſcedit, 310. *a*
Tigranes rex, 283. *b*
Tigranocerta capta a L. Luculo, 283. *b*
Tillius Cimber, Cæſaris percuſſor, provinciam accipit, 340. *a*
Timæus Platonis a Cicerone converſus, 297. *a* 377 *b*
Tiro ibertus Ciceronis, 328. *b* 340. *a*
— Patris æger relinquitur, 328. *b*
Titia lex de agris, 255. *b*
M. Titinnius, 253. *b*
Sex. Titius Tribus pleb. turbulentus, 255. *a*
Toga candida, 291. *a*
— prætexta, 283. *b*
— virilis. 260. *a*
Topica Ciceronis, 342. *a*
Torquatus, *vide* Manlius.
C. Trebatius Cæſari a Cicerone commendatus in Galliam proficiſcitur, 321. *b*
— ad eum Cicero ſcribit, *ibid. b*
— ad illum Cicero ſcribit Topicâ, 342. *a*
Trebonius miles, 252. *a*
C. Trebonius Coſ. 338. *a*
— a Dolabella Smyrnæ occiditur, 348. *b*
Cn. Tremellius Scruſa, 305. *b*
C. Triarius legatus Luculli vincitur, 285. *a*
— Scaurum accuſat, 322. *a*
Tribunicia poteſtas reſtituitur, 282. *b*
Tribuni ærarii judicant, 283. *a*
Tribuni pl. quo die magiſtratum inerunt, 286. *b* 334. *b*
— appellantur, 269. *b*
Tribus Romanæ, 250. *a*
— Cornelia, *ibid.*
— Terentina, 322. *b*
— Voltinia, *ibid.*
Trinundinum, 256. *a* 300. *a* 350. *b*
Triumviri Octavius, Antonius & Lepidus, 354 *a*
— ineunt, 355. *a*
Tubero, *vide* Ælius.

Tullia gens, 249. *a*
-- lex, 294. *a*
Tullia, filia Ciceronis, naſcitur, 313. *a*
Tullia, Ciceronis filia, oubit C. Piſoni & deſpondetur Craſſipedi, 316. *b*
-- nubit P. Coroelio Dolabellæ, 328. *a*
-- Romæ eſt, *ibid. b*
-- ægrotat. 331. *b*
-- ad patrem venit, 332. *a*
-- apud Dolabellam pariens moritur, 336. *b*
M. Tullius Albinovanus P. Sextii accuſator. 352. *a*
L. Tullius Ciceronis frater patruelis, 381. *a*
-- moritur, 284. *b*
L. Tullius legatus Ciceronis, 326. *a*
L. Tullius Montanos, 337. *b*
M. Tullius a Cicerone defenſus, 280. *b*
M. Tullius Decula Coſ. 269. *a*
Tullus Attius, 249. *a*
Turnebus (Adrianus) 266. *b*

V.

Vadimonium, 269. *b* 278. *a*
Va'eria lex de Sylla, 269. *a*
Valeriani milites, 285. *b*
C. Valerius Flaccus Coſ. 257. *b*
-- Imperator, 267. *b*
L. Valerius Flaccus Coſ. 254. *b*
-- cenſor, 256. *b*
-- interrex, 269. *a*
L. Valer. Flacc. pater, Coſ. 265. *b*
-- occiditur, *ibid.*
L. Valer. Flacc. filius, 265. *b*
-- Prætor, 296. *b* 305. *a*
-- Aſiam obtinet, 302. *a*
-- accuſatur & a Cicerone defenditur, 305. *a*
Q. Valerius prætor, 310. *b*
M. Valerius Meſſala Coſ. 301. *b*
M. Valerius Meſſala, 297. *a*
-- Cos. 323. *a*
P. Valerius Nepos Milonem accuſat, 324. *b*
P. Valerius Comes Ciceronis, 342. *a*
L. Varenus a Ciceroo e defenſus, 280. *b*
L. Varguntejus, 295. *b*
-- damnatur, 330 *b*
Varia lex, 261. *a* 262. *a*
Q. Varius Druſum interficit, 259. *b*
-- Tribunus pl. 264. *a*
-- damnatur, 262. *a*
Varro, *vid.* Terentius, & Viſellius.
Vatinia lex, 305. *a*
P. Vatioi ſtrumæ, 288. *a b*
-- fames, 304. *a*
Vatinius Tribunus pl. 305. *a*
-- P. Sextium oppugnat & a Ciceroo e accuſatur, 316. *b*
-- Prætor creatur, 320. *b*
Vatioius a Ciceroo e defeoditur, 322. *a*
-- Coſ. 322. *a*
-- Dyrrhachium occupavit, 326. *a*
Venire in rem præſeotem, 284. *b*
Verres quid Romaois, 281. *a*
C. Verres quæſtor, 267. *b*
-- Prætor urbaous, 276. *b* 278. *a*
-- Sicilienſis, 280. *b* 282. *b*
-- a Cicerone accuſatur, 280. *b*
-- in exilium abit & proſcribitur, 282. *a*
Veſtales virgioes, 297. *a*
Veſtis mutatio pro Cicerone, 307. *a*
P. Vettius Cato, 262. *b*
L. Vettius iodex, 300. *b*
C. Vibius Panſa Ciceronis a Cæſare nuntium perfert, 332. *b*
-- Coſ. 342. *a* 344. *b*
-- M. Brutum ornat, 346. *a*
-- Ciceroni iraſcitur, 346. *b*
-- ad bellum contra Antonium proficiſcitur, 347. *a*
-- Antooium vincit, 347. *b*
-- moritur, 348. *a*
Vibius Rufus Terentiam uxorem ducit, 335. *b*
Vibius homo Siculus, 308. *b*
Vibo oppidum, 309. *a*
Victorius (Petrus) 266. *b*
Vigiotivi creaotur, 306. *a*
Vinalia, 347. *b*
C. Virgilius, 309. *a*
C. Viſellius Varro Ciceronis conſobrinus, 251. *a*
Q. Voconios Naſo Prætor, 286. *b*
L. Volcatius Tullus, Coſ. 287. *a*
-- Cæſari gratias agere noluit, 334. *b*
Voltinia tribus, 322. *b*
Votorum dies, 251. *a*
Urania, Muſa, 289. *b* 303. *b*
Uticæ Cato ſibi mortem conſcicit, 333. *b* 334. *a*
T. Vulturcius, 296. *b*

X.

Xenocles Adramytteous, 273. *b*
Xenophontis Oeconomicus Latinus factus a Cicerone, 267. *a*
Xylander (Gulielmus) 286. *a* 309.

I N-

INDICES
CICERONIANI
QUATUOR.

Digitized by Google

JOS. OLIVETUS LECTORI.

UT hactenus in toto Commentariorum delectu ſuum cuique reddidi; ſic in his Indicibus præ me ſtatim ac lubens feram, per quos profecerim. Adjumento ſcilicet fuere *Joan. Aug. Erneſti Clavis Ciceroniana*, & *Georg. Lud. Frobenii Penu Tullianum*: ex quibus ita ego multa deſcripſi, ut retenta illa, quam in cæteris uſurpavi, libertate, ea quæ viderentur ſupervacanea, reciderem, quæ neceſſaria, ſupplerem. Itaque, ut qua cœpi ingenuitate pergam, quod hic probum eſt, id cum laude illis remitto ſcriptoribus; quod ſecus, non recuſo quin ſit meum.

Jam qui primus occurrit, Index GRÆCUS, Latine continet explicata, quæcumque Tullius Græce maluit dicere, vel propter patrii ſermonis egeſtatem, philoſophiæ nondum tractatione ſatis exercitati; vel per jocum & facetam urbanitatem, ut in epiſtolis.

Alter eſt LATINUS: utilis admodum, immo neceſſarius, diſcernendis vocum quarundam diverſis ſignificatibus; eoque commodus præſertim, quod iiſdem vocibus ſæpe recurrentibus, nihil opus eſt annotationibus repetitis. Veniet profecto ad legendum Ciceronem paratior, ſuiſque ſtudiis conſulet, qui hujus lectione Indicis primum omnium ſe imbuerit.

Tertius, NOMINUM, quæ propria ſunt, & ad Geographiam, vel Hiſtoriam pertinent. Capitale hic erat, ut accurate diſtinguerentur ea, in quibus propter ejuſdem vocabuli communitatem errare facilius eſt. Quod quidem eſt a me proviſum non indiligenter: niſi me ratio fallit in eam rem impenſi laboris ac temporis. Quin etiam nuda ibi non occurrunt nomina, ſed addidi vocem unam alteramve, ubicumque ſpes fuit, eo poſſe ſupplemento effici, ut pervolutandis iis, quæ Hiſtorica dicuntur Lexica, parcerent lectores vel minus eruditi.

Quartus, RERUM, quo continentur etiam ſententiæ illuſtriores.

An erunt fortaſſe, qui præterea quintum deſiderent Indicem, VERBORUM ſcilicet omnium? At ille, ut talis ſit qualem eſſe oportet, plura hujus formæ volumina, non partem unius duntaxat aliquam poſtulat: & extat in eo Nizolii opere, quod eſt in omnium manibus. Nam, ſi quid e male curatis olim Ciceronis editionibus mendoſum retinet Nizolius, hoc facile corrigent, qui melioribus utentur.

I N-

INDEX GRÆCUS.

Vocibus Græcis, quæ in Cicerone occurrunt, ſubjungitur Latina interpretatio.

A.

Α'Βδηριτικὸν, Abderiticum, ſtultum, *ad Att.* VII. 7.

Α'βλάβεια, abſtinentia, innocentia, frugalitas. *Tuſc.* III. 8.

Α'γέλαςος, expers riſus. *Fin.* V. 30.

Α'γοητεύτως, ſincere, ſine præſtigiis & fuco; *ad Att.* XII. 3.

Α'γραφον, non ſcriptum, *ad Att.* VI. 1.

Α'γὼν, certamen, contentio, *ad Att.* I. 16.

Α'δέσποτοι, ſine auctore, *ad Fam.* XV. 17.

Α'δεῶς, fidenter, ſine ullo periculi metu aut ſuſpicione, *ad Att.* XIII. 52.

Α'δηλα, incerta, *Acad.* II. 17.

Α'δημονῶν, mœrens, ſollicitudinis plenus, *ad Att.* IX. 13.

Α'διαφορία, in neutram partem inclinatio, *ad Att.* II. 17. *Acad.* II. 42.

Α'διάφορον, quod neque eſt bonum, neque malum: indifferens cum æſtimatione mediocri, *Fin.* III. 16.

Α'δικαίαρχοι, injuſti magiſtratus, *ad Att.* II. 12.

Α'διόρθωτα, incorrecta, inchoata, *ad At.* XIII. 21.

Α'δολέσχος, loquax, *ad Att.* XVI. 11.

Α'δύνατον, quod fieri non poteſt, *ad Att.* I. *Fam.* IX. 4.

Α'δωροδόκητον, integrum & incorruptum largitione, *ad Att.* V. 20.

Α'ζηλοτύπητον, ſine invidia, *ad Att.* XIII. 19.

Α'θέτησις, improbatio, rejectio, *ad Att.* VI. 9.

Α'θηναίων, Athenienſium, *ad Att.* II. 2.

Αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, *inquit* Πλάτων, *οἶσθ᾽, ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις*: tyrannorum preces, *inquit Plato*, permiſtæ ſunt, ut ſcis, neceſſitatibus, *ad Att.* IX. 13.

Αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους. vereor Trojanos & Trojanas peplos trahentes, *ad Att.* II. 5. VII. 12. VIII. 16. XIII. 13. 24.

Α'ίδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ᾽ ὑποδέχθαι, veriti ſunt quidem recuſare, timuerunt autem ſuſcipere, *ad Att.* VI. 1. XVI. 11.

Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, ſemper fortiter agere, & aliis præſtare, *ad Fam.* XIII. 15. *ad Q. Fr.* III. 5.

Αἴκε δύνῃαι, ſi modo poſſis, *ad Att.* XIII. 12.

Αἵρεσις, ſecta, *ad Fam.* XV. 16.

Αἰσχρὸν σιωπᾷν, *Integer ſenarius ſic habet: αἰσχρὸν σιωπᾷν, Ἰσοκράτην δ᾽ ἐᾷν λέγειν*: Turpe eſt tacere, & ſinere, ut Iſocrates loquatur, *ad Att.* VI. 8.

Αἰσχροῦ φαντασία, turpitudinis imago, ſpecies, *ad Att.* IX. 6.

Α'καδημικὴ, *ſcilicet*, *σύνταξις*; Accademicorum ratio, doctrina, *ad Att.* XIII. 12.

Α'καιρος, intempeſtivus, *ad Att.* IX. 4.

Α'κατάληπτον, quod comprehendi non poteſt, incomprehenſibile, *Accad.* II. 6.

Α'καταληψία, opinio Accademicorum, qui nihil comprehendi poſſe dicunt, *ad Att.* XIII. 19.

Α'κενόσπουδος, abhorrens a ſtudio rerum inanium, *ad Fam.* XV. 17.

Α'κεραίως, ſincere *ad Att.* XV. 21.

Α'κηδία, contemptus, quod curæ & ſtudio nemini eſſat, *ad Att.* IV. 18.

Α'κηδία, torpedo cum mœſtitia, *ad Att.* XII. 45.

Α'κίνδυνα, periculo carentia, *ad Att.* XIII. 19.

Α'κίνδυνα μὲν, χρονιώτερα δὲ, periculi quidem expertia, ſive tuta, ſed diuturniora, *ad Fam.* XVI. 8.

Α'κκιζόμεθα, diſſimulamus, *ad Att.* II. 19.

Ἀκοινώνητον, alienum a familiari conſuetudine, *ad Att.* VI. 3.
Ἀκοινωνήτως, minime familiariter, *ad Att.* VI. 1.
Ἀκολακεύτως, citra aſſenſionem, *ad Att.* XIII. 61.
Ἀκολασία, intemperantia, *ad Att.* XIV. 11.
Ἄκουσμα, auditu jucundum, *ad Att.* XII. 4.
Ἀκραὴς, liquidum, non perturbatum, *ad Att.* X. 17.
Ἀκροστιχὸς, genus verſus Sibyllini, *Divin.* II. 54.
Ἀκροτελεύτιον, clauſula, *ad Att.* V. 21.
Ἀκρωτηρίων ὄψεις, ſigna ſecundæ tempeſtatis ex vexillis in faſtigiis navium & domorum, *ad Att.* V. 12.
Ἀκύθηρον, invenuſtum, *ad Fam.* VII. 32.
Ἄκυρον, ineptum, *ad Fam.* XVI. 17.
Ἄλη, anxietas & ſollicitudo animi nuſquam conquieſcentis, *ad Att.* X. 1.
Ἀλίμενα, loca portu carentia, loca importuoſa, *ad Att.* IX. 13.
Ἅλις δρυὸς, ſatis quercus, *ad Att.* II. 19.
Ἅλις σπουδῆς, ſatis ſtudii & operæ, *ad Att.* II. 1.
Ἀλιτενὴς, humilis, depreſſus, *ad Att.* XIV. 13.
Ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ, ſtrenuus eſto, quo te & poſterorum, vel qui poſt naſcentur, aliquis laudet, *ad Fam.* XIII. 15.
Ἀλλ' αἰεί τινα φῶτα μέγαν, ſed ſemper virum ingentem, *ad Q. Fr.* I. 2.
Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν, Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα. Sed meum nunquam animum in pectore inflexit, nubes enim tegebat atra, *ad Fam.* XIII. 15.
Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθες Πατρίδος, *ſupple ex Homero* ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς: Sed mihi nunquam perſuaſiſti patria quidquam ulli ſua dulcius eſſe, *ad A.* VII. 1.
Ἀλλ' οἰμωζέτω, ſed ploret, male ipſi ſit, *ad Q. Fr.* III. 9.
Ἀλλ' οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν, Ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα, διοτρεφὲς, εἰσορόωντες. Δείδιμεν ἐν δοιῇ δὲ σαωσέμεν, ἢ ἀπολέσθαι, Sed nobis curæ non eſt convivio ſuavi operam dare, verum magnam cladem a Jove immiſſam intuentes extimeſcimus, incertumque eſt ſalvine futuri, an interituri ſimus, *ad Att.* XVI. 13.
Ἄλλα μὲν αὐτὸς, *ut ait ille*, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται, alia quidem ipſe, alia autem vel Deus ſuggeret, *ad Att.* IX. 15.
Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ, ſed hæc quidem, quæ ante acta ſunt, omittemus, licet cum mœrore, *ad Att.* VII. 1. X. 12.
Ἀλληγορία, *figura, de qua Rhetores. Orat.* 27.
Ἀλληγορίαις, verbis alium ſenſum, quam quem præſeferunt, indicantibus, *ad Att.* II. 20.
Ἄλλο πρόβλημα, alia quæſtio, *ad Att.* VI. 5.
Ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τόνδ' ἀπωθοῦνται ψόγον, aliis bonis rebus augendis hanc maculam eluunt, *ad Att.* XIV. 22.
Ἀλογηθῇ, negligatur, *ad Att.* XII. 3.
Ἀλογίστως, inconſiderate, ſtulte, *ad Att.* IX. 10.
Ἀλόγως, ſine ratione, temere, *ad Att.* XII. 31. XIII. 48.
Ἅμα πρόσσω, καὶ ὀπίσσω, ſimul a fronte & a tergo, *ad Fam.* XIII. 15.
Ἀμαλθεία, Amalthea, *ad Att.* I. 16.
Ἀμαλθεῖον, Amaltheum, *ad Att.* I. 16.
Ἄμβροτος, immortalis, divinus, *ad Att.* XVI. 5.
Ἄμεμπτα, non accuſanda, *ad Att.* VII. 1.
Ἀμεταμέλητος, non pœnitendus, *ad Att.* VII. 3. XIII. 52.
Ἀμηχανία, inopia conſilii, *ad Att.* XV. 29.
Ἄμορφον, ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην, &c. deforme & turpe eſt ejus, qui contrariæ ſit in republica factionis debitorem eſſe, *ad Att.* VII. 8.
Ἀμπνεῦμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ, reſpiratio veneranda Alphaei, *ad Att.* XII. 5.

Ἀμ·

Ἀμφιβολία, ambigua oratio, *ad Famil.* VII. 32.
Ἀμφιλαφία, anceps uſus, *ad Q. Fr.* II. 6. & 15.
Ἀμύμων, reprehenſionis expers, *ad Att.* XVI. 5.
Ἀναθεώρησις, animadverſio, conſideratio, *ad Att.* IX. 19. XIV. 15. & 16.
Ἀναλογία, comparatio, proportio, *ad Att.* VI. 2. *Tom.* 4.
Ἀναντιφωνησία, taciturnitas in reſpondendo, *ad Att.* XV. 13.
Ἀναντιφώνητον, ſine reſponſione, *ad Att.* VI. 1.
Ἀναπάντητον, remotum ab omni occurſu, *ad Att.* IX. 1.
Ἀναπολόγητον, quod nulla ratione defendi poteſt, quod defenſione caret, *ad Att.* XVI. 7.
Ἀναφαίνεσθαι, apparere, in publicum prodire, *ad Att.* II. 10.
Ἀνέκδοτα, non edita, *ad Att.* II. 6. XIV. 17.
Ἀνεκτὸν, tolerandum, tolerabile, *ad Att.* XV. 19.
Ἀνεκτότερα, tolerabiliora, *ad Att.* XII. 45.
Ἀνεμέσητα, nulli reprehenſioni obnoxia, nemini ſtomachum moventia, *ad Att.* XV. 7.
Ἀνεμέσητον γὰρ, caret enim invidia, *ad Att.* XII. 12.
Ἀνεμοφόρητα, levia ac ventis diſſipata, *ad Att.* XIII. 37.
Ἀνεξία, tolerantia, *ad Att.* V. 11.
Ἀνηθοποίητον, alienum a recta morum conformatione, in quo mores conformari & effingi nequeant, *ad Att.* X. 10.
Ἄνθη, flores, loci meliores excerpti, *ad Att.* XVI. 11.
Ἀνθηρογραφεῖσθαι, floride ſcribi, ornari, *ad Att.* II. 6.
Ἀνιστορησία, inſcitia hiſtoriarum, *ad Att.* VI. 1.
Ἀνοίκειον, alienum, *ad Att.* XVI. 11.
Ἄντα, *ſupplendum* στῆναι, *aut* ἐλθεῖν, contra ſtare, contra progredi, *ad Att.* II. 9.
Ἀντείσαντες, oppoſita & objecta voluntati meæ, *ad Q. Fr.* II. 10.
Ἀντίθετα, contraria oppoſita contrariis, *Orat.* 50.
Ἀντιμυκτηρίσαι, viciſſim deridere, *ad Fam.* XV. 19.
Ἀντιόχεια, Antiochi ſententiam continentia, *ad Att.* XIII. 12. & 16.
Ἀντίχθων, terra oppoſita pedibus noſtris, *Tuſc.* I. 28.
Ἄνω, κάτω, ſurſum, deorſum, *ad Att.* V. 10.
Ἄνω, ποταμῶν, *ſupple ex Euripidis verſum:* ἱερῶν χωροῦσι παγαί, ſurſum verſus ſacrorum numinum feruntur fontes, *ad Att.* XV. 4.
Ἀξία, pondus dignum æſtimatione, *Fin.* III. 6. & 10.
Ἀξιοπίστως, fide dignum, *ad Att.* XIII. 37.
Ἀξίωμα, enuntiatum, effatum, enuntiatio, *Acad.* II. 29. *Tuſc.* I. 7. *Fat.* 10.
Ἀπαθῆ, quæ non ſentiuntur, *Accad.* IV. 42.
Ἀπαιδευσία, ignorantia, *ad Att.* XIII. 16.
Ἀπαλαίστους, *ſive potius* ἀπαλαίστρους, palæſtræ imperitos, *Orat.* 68.
Ἀπάντησις, occurſus, obviam itio, *ad Att.* VIII. 16. IX. 7. XVI. 11.
Ἅπαξ θανεῖν, ſemel mori, *ad Q. Fr.* I. 2. *videntur eſſe ultima ſenaria verba.*
Ἀπαῤῥησίαστον, minime liberum, impeditum, & reprehendendi licentia carens, *ad Att.* IX. 2.
Ἀπειρία, infinitio. *Fin.* I. 5.
Ἀπόγραφα, deſcripta ex aliorum libris, *ad Att.* XII. 52.
Ἀπόδειξις, argumenti concluſio, *Acad.* II. 8.
Ἀποδυτήριον, locus, ubi lavaturi veſtimenta deponebant in balneis, *ad Q. Fr.* III. 1.
Ἀποθέωσις, conſecratio, *ad Att.* I. 16. XII. 12. & 36. 37.
Ἀποκαρτερῶν, Hegeſiæ liber ita dictus *Tuſc.* I. 34.
Ἀπολιτικώτατον, civilis gubernationis maxime expertem, *ad Att.* VIII. 16.
Ἀπολογισμὸν συντάξομαι, defenſionem componam, *ad Att.* XVI. 7.

Ἀποπροηγμένον, rejectum, *Fin.* III. 15. *Fam.* IX. 7.
Ἀπορία, dubitatio, *ad Att.* VII. 21. XV. XVI. 8. VII. 12.
Ἀπορῶ, dubito, *ad Att.* VII. 11. IX. 10. 12. XIII. 13.
Ἀποσπασμάτια, fragmenta, *ad Att.* II. 1.
Ἀπότευγμα, aberratio, ſpei fruſtratio, infelix ſucceſſus, *ad Fam.* IX. 21. *ad Att.* XIII. 27. *ad Q. Fr.* III. 2.
Ἀποτόμως, acerbe, aſpere, *ad Att.* X. 11.
Ἀπότριψαι, abſtergito, *ad Att.* VII. 5.
Ἀποφατικά, negantia, contraria ajentibus, *Top.* 11.
Ἀποφθέγματα, facete dicta, *ad Fam.* IX. 16. *Off.* I. 29.
Ἀπρακτότατος, rebus agendis ineptiſſimus, *ad Att.* I. 14.
Ἀπροσδιόνυσον, abſurdum, ineptum, *ad Att.* XVI. 13.
Ἀπρόσιτος, non facilis aditu, minime affabilis, *ad Att.* V. 20.
Ἀπροσφώνητος, inſalutatus, *ad Att.* VIII. 8.
Ἀργὸς λόγος, ignava ratio, *Fat.* 12.
Ἄρειος πάγος, Areopagus, *ad Att.* I. 14.
Ἀρετὴ *non eſt* διδακτόν, virtus non eſt res, quæ tradi & doceri poſſit, *ad Att.* X. 12.
Ἄρη πνέων, Martem ſpirans, *ad Q. Fr.* III. 4.
Ἀριστεία, præclarum facinus, *ad Att.* XIV. 10. XVI. 9.
Ἀριστοκρατικῶς, accommodate ad ſtatum optimatum, *ad Att.* I. 14. II. 3.
Ἀριστοτέλειον; Ariſtotelium, *ad Att.* XIII. 19.
Ἀριστοτέλης, Ariſtoteles, *ad Att.* IV. 16.
Ἀριστοτέλους ἐξωτερικοί, Ariſtotelis libri ita dicti, *ad Att.* IV. 17.
Ἀριστοτέλους & Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον. Ariſtotelis & Theopompi ad Alexandrum, *ad Att.* XII. 40.
Ἀρκαδίαν? *Hexameter integer, ſic habet:* Ἀρκαδίαν μ' αἰτεῖς, μέγα τ' αἰτεῖς, οὔτι δώσω, Arcadiam me poſcis, rem magnam me poſcis, nequaquam dabo, *ad Att.* X. 5.
Ἄρκτοι, Urſa major & minor, *Nat. Deor.* II. 41.
Ἁρμονίη, conſenſus, *Tim.* 8.
Ἀρρωστήματα, ægrotationes, *Tuſc.* IV. 10.
Ἀρχέτυπον, exemplar primigenium, *ad Att.* XII. 5. XVI. 3.
Ἀρχή, initium, *ad Att.* X. 10.
Ἀσαφέστερος, obſcurior in ſcribendo, *ad Att.* XIII. 25.
Ἀσελγής, laſcivus, delicatus, *ad Att.* II. 12.
Ἀσμενέστατα, libentiſſime, *ad Att.* XIII. 22.
Ἀσμενέστατον, gratiſſimum, libentiſſimum, *ad Att.* IX. 2. & 10.
Ἄσπονδος, implacabilis, *ad Att.* IX. 10.
Ἀστρατήγητος, ignarus artis imperatoriæ, *ad Att.* VII. 13.
Ἀστρατηγικώτατος, artis imperatoriæ maxime ignarus, *ad Att.* VIII. 16.
Ἀσφαλές, tutum, *ad Att.* XVI. 5.
Ἀσφάλεια, ſecuritas, tutum præſidium adverſus vitæ pericula, *ad Att.* II. 19. XVI. 8.
Ἀσώματος, ſine corpore, corporis expers, *Nat. Deor.* I. 12.
Ἀταραξία, ſtatus mentis perturbatione vacuus, *ad Fam.* XV. 19. *Fin.* V. 29.
Ἄτεχνοι, artis expertes, *Top.* 4.
Ἀτισία, defectus ſolutionis, cum quis ſolvendo non eſt, *ad Att.* XIV. 19.
Ἀτοπώτατον, abſurdiſſimum, alieniſſimo loco poſitum, *ad Att.* XV. 26.
Ἀτεχνία, ruditas, *ad Att.* XIII. 16.
Ἀττικισμός, Atticiſmus, ſive orationis lepos, *ad Att.* IV. 17.
Ἀττικώτατα, quæ maxime ſunt Attica, *ad Att.* XV. 1.
Ἀττικώτερα, magis Attica, *ad Att.* I. 13.
Ἄτυφος, ſine ambitione, ſine faſtu, *ad Att.* VI. 9.
Αὐθεντικῶς, cum auctoritate, certo auctore, *ad Att.* IX. 14. X. 9.
Αὐθωρεί, illa ipſa hora, *ad Att.* II 13.
Αὔξησις, amplificatio, *Orat.* 36.

Αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος, ſtatim enim tibi deinde poſt Hectorem mors parata, *ad Att.* IX. 5.

Αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ, Κτεινομένῳ, ἐπαμῦναι, utinam furtim moriar, cum non potui ſocio, cum interficeretur, opem ferre, *ad Att.* IX. 5.

Αὐτονομία, facultas & libertas ſuis utendi legibus, *ad Att.* VI. 1. & 2.

Αὐτόχθων, nativus & indigena, *ad Att.* VII. 2.

Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώιον, eadem menſura, & melius, *ad Att.* XIII. 12.

Ἄφατα, ἀδιήγητα, non dicenda, non narranda, *ad Att.* XIII. 9. XV. 19.

Ἀφελέστατος, ſimpliciſſimus, *ad Att.* I. 18.

Ἀφελῶς, ſimpliciter, *ad Att.* VI. 1. & 2. *ad Q. Fr.* I. 2.

Ἀφίδρυμα, fanum, *ad Att.* XIII. 29.

Ἀφιλόδοξοι, ambitione vacans, *ad Att.* II. 17.

Ἄφρακτα, ambitione vacans, *ad Att.* II. 17.

Ἄφρακτα, naves non tectæ, ſed apertæ, *ad Att.* V. 11. & 12. X. 11.

Ἀφωμίλησα, me a colloquio ſeparavi, *ad Fam.* XVI. 17.

Ἀχαριστία, ingratus animus, *ad Att.* IX. 7.

B.

Βαθύτης, profunda taciturnitas, patientia, *ad Att.* IV. 6. V. 10. VI. 1.

Βεβίωται, vita feliciter acta eſt, *ad Att.* XII. 2. XIV. 21.

Βλάμματα, detrimenta, *Fin.* IV. 20.

Βλάσφημα: quæ mali ſunt ominis, *ad Att.* XV. 11.

Βούλησις, voluntas, *Tuſc.* IV. 6.

Βούλυσις, veſpera, tempus, quo boves ab aratro ſolent ſolvi, *ad Att.* XV. 27.

Βοῶπις, bubulis oculis prædita, *ad Att.* II. 9. & 12. 14. 22. 23.

Γ.

Γαυριῶ, glorior, *ad Att.* XVI. 5.

Γέλως σαρδόνιος, Sardonius riſus, *ad Fam.* VII. 25.

Γενικῶς, generaliter, *ad Att.* I. 14.

Γενικώτερον, generalius, *ad Att.* IX. 10.

Γεροντικώτερον, ſenilius, *ad Att.* XII. 1.

Γεωγραφικά, commentarii de terræ deſcriptione, *ad Att.* II. 6.

Γεωμετρικῶς, non minus certa ratione, quam qua Geometræ utuntur, *ad Att.* XII. 5.

Γῆν πρὸ γῆς, cogitare *dicitur, qui ſolum vertere, & ex una terra in alteram proximam fugere cogitat, ad Att.* XIV. 10.

Γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας, noctuam Athenas (*ſcilicet porto, vel mitto,*) *ad Fam.* VI. 3. IX. 3. *ad Q. Fr.* II. 15.

Γλισχρῶς, parce, tenuiter, *ad Att.* XVI. 1.

Γλυκύπικρον, dulce amarum, *ad Att.* V. 21.

Γνῶθι, πῶς ἄλλῳ κέχρηται, noſce quemadmodum alio uſus fuerit, *ad Q. Fr.* III. 1.

Γνῶθι σεαυτόν, noſce teipſum, *ad Q. Fr.* III. 6.

Γοητεία, præſtigiæ, malitioſæ blanditiæ, *ad Att.* IX. 13.

Γόνυ κνήμης, genu tibia, *ſcilicet propius eſt, ad Fam.* XVI. 23.

Γοργεῖα γυμνά, larvæ nudæ, *ad Att.* IV. 16.

Γυμνασιῶδη, apta gymnaſio, *ad Att.* I. 6. 9.

Δ.

Δαίμονες, Lares, *Tim.* 11.

Δεδῆχθαι, morſum eſſe, *ad Att.* XIII. 20.

Δεινὸς ἀνήρ. τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο, vehemens vir & qui vel inſontem accuſare audeat, *ad Att.* XIII. 24.

Δέρρεις, pelles, involucra, *ad Att.* IV. 17.

Δεύτεραι φροντίδες, poſteriores cogitationes, *ad Q. Fr.* III. 1. 6.

Δημήτηρ, Ceres, *nominata, quaſi* Γημήτηρ, *Terra mater, Nat. Deor.* II. 26.

Δῆμοι, pagi, ad Att. VII. 3.

Διάθεσις, ſenſus, cogitatio ; quo quis animo eſt, ad Att. XIV. 3.

Διάλογος, dialogus, colloquium, ad Att. XV. 13. V. 5.

Διαίρεσις: diviſio, diſtributio, ad Att. VI. 1.

Διανοητικαὶ φαντασίαι, intelligibiles viſiones, viſa rerum intelligibilium non ſenſibilium, ad Fam. XV. 16.

Διαῤῥήδην, aperte, diſerte, ad Fam. XVI. 21.

Διάῤῥοια, alvi profluvium, ad Fam. VII. 25.

Διὰ σημείων, ſcribere per notas, vel ſiglas, ad Att. XIII. 32.

Διατροπὴ, infamia, dedecus, ad Att. IX. 13.

Διάφασις, proſpectus, ad Att. II. 3.

Διαφόρησις, eſt vocabulum medicum, quod ſignificat tranſpirationem, quæ fit per ſudorem, ad Fam. XVI. 18.

Δίβαφον, bis tincta purpura, veſtis auguralis, ad Fam. II. 16. ad Att. II. 9.

Διδασκαλία, doctrina, loci philoſophici explicatio, aut ex alia arte, ad Fam. VIII. 3.

Διδακτὸν, quod doceri poteſt, ad Att. 12.

Διευκρινήσεως πρόβλημα πολιτικὸν, explicabis quæſtionem ad reipublicæ ſtatum pertinentem, ad Att. VII. 9.

Διοίκησις, portio quædam provinciæ, cujus adminiſtratio & juriſdictio Prætori commiſſa eſt, ad Fam. XIII. 53. & 67.

Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ, Dionyſius Corinthi, ad Att. IX. 9.

Διόσκουροι, Caſtor & Pollux, Nat. Deor. III. 2ù.

Διπλῆ, dupla, genus notæ, ad Att. VIII. 2.

Διφθέραι, pelliſi libri; qui membranis & pellibus conteguntur, ad Att. XIII. 24.

Δίχα μοι νόος, ἀτρέκεαν εἰπεῖν, ambigit animus ad verum dicendum, ad Att. XIII. 38.

Διψῶσα κρήνη, aridus vel ſiticuloſus fons, ad Att. XII. 5.

Δόγματα, decreta philoſophica, placita, Acad. II. 9.

Δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντες, longam navigationem molientes, ad Att. XVI. 6. 13.

Δρομόθεν, ex curſu; ad Att. XI. 6.

Δυσδιάγνωστον, difficile dijudicatu, ad Att. V. 4.

Δυσεντερία, inteſtinorum morbus, ad Fam. VII. 26.

Δυσεξίμητα, quæ ita demerſa ſunt & abdita, ut vix e profundo educi poſſint, ab ἐξιμᾷν, proferre e profundo, ad Att. V. 10.

Δυσουρία, urinæ difficultas, ad Att. X. 10.

Δυσουρικὰ καὶ δυσεντερικὰ πάθη, urinæ & inteſtinorum morbi, ad Fam. VII. 26.

Δύσχρηστα, incommoda, ad Att. VII. 5.

Δυσχρηστήματα, incommoda, Fin. III. 20.

Δυσχρηστία, difficultas verſuræ faciendæ, ſeu mutuo ſumendæ pecuniæ; ad Att: XVI. 7.

Δυσωπία, verecundia, ad Att. XIII. 33. XVI. 15.

E.

Ἐὰν διαμείνῃς, ſi permanſeris, ad Att. XV. 12.

Ἔα πάσας, mitte omnes, ad Q. Fr. II. 10.

Ἐατέον, relinquere oportet, ad Att. I. 16.

Ἑαυτὸν τιμωρούμενος, ſeipſum puniens, Tuſc. III. 17.

Ἐβδελυττόμην, abominabar, ad Att. XV. 29.

Ἐγγήραμα, ſenectutis requies, delectatio, occupatio, ad Att. XII. 25. 29. 44.

Ἐγκελεύσματα, hortationes, ad Att. V. 1.

Ἐγκωμιαστικὰ, ad res laudandas comparata, ad Att. I. 19.

Ἐδικαιώθησαν, ſupplicio affecti ac necati ſunt, Verr. V. 57.

Εἰ δ' ἐν αἴᾳ ἔζησας, ſi in terra vixiſti, ad Q. Fr. II. 10.

Digitized by Google

Εἰ δὲ μὴ, ſin, ſi non, *ad Att.* II. 16.
Εἴδωλα, ſpectra, imagines, *ad Fam.* XV. 16. *ad Att.* II. 3.
Εἰδώς σοι λέγω, ſciens tibi dico, *ad Att.* IX. 7.
Εἴη μιαντὸς φίλος οἶκος, odio ſit ipſa domus, *ad Att.* IV. 8.
Εἰλικρινὲς, ſincerum, integrum, *ad Q. Fr.* II. 8.
Εἱμαρμένη, fatalis neceſſitas, fatum, *Nat. Deor.* I. 20. *Div.* I. 54.
Εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι τυραννουμένης, &c. an manendum in patria tyrannide oppreſſa, ea vero tyrannide oppreſſa, an quovis modo tyrannidis everſio molienda eſt, etiamſi civitas propter id de ſumma rerum periculum ſubitura ſit. An cavendum ſit, ne qui tyrannidem evertit, ipſe evehatur. An tentandum ſit opem ferre patriæ tyrannide oppreſſæ verbis & rei opportunitate, potius quam bello. Utrum civis boni ſit, ſecedentem aliquo, quieſcere oppreſſa a tyranno patria, an quodcunque ſubeundum diſcrimen pro libertate. An bellum inferendum regioni, eaque ſit obſidenda, ſi a tyranno opprimatur. An etiam is, qui non probat, ut bello tyrannis evertatur, tamen nomen ſuum profiteri cum fortiſſimis viris debeat. An cum bene meritis & amicis una ſubeunda ſint pericula in rebus, quæ pertinent ad rempublicam, etiamſi illi minus recte de ſumma rerum conſuluiſſe videantur. Utrum de patria bene meritus, ob eamque cauſam graviſſima quæque paſſus, & invidia oppreſſus, ultro pro patria diſcrimen ſubire debeat: an permittendum ei, ut ſui ipſius interdum & cariſſimarum perſonarum rationem habeat, dimiſſis adverſus potentes concertationibus pro republica, *ad Att.* IX. 4.
Εἴρων, ſimulator, diſſimulator, *Orat.* II. 67. *Brut.* 87. *Off.* I. 30.
Εἰρωνεία, diſſimulatio, cavillatio, *ad Att.* XVI. 11. *Acad.* II. 4.
Εἰρωνεύεσθαι, diſſimulare, diſſimulanter loqui, *ad Fam.* IV. 4.
Εἷς ἐμοὶ μύριοι, unus mihi decem millia, unus mihi inſtar multorum millium, *ad Att.* XVI. 11.
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης, unum augurium optimum pugnare pro patria, *ad Att.* II. 3.
Ἐκβολὴ λόγου, digreſſio, *ad Att.* VII. 1.
Ἐκτένεια, prolixa & larga ſtudii & voluntatis declaratio, *ad Att.* X. 17.
Ἐκτενέστερον, prolixius & largius in officiis promittendis, & benevolentia ſignificanda, *ad Att.* XIII. 9.
Ἐκτρόπειμος, remota a via, *ad Att.* XII. 12.
Ἐκφώνησις, ὑπέρευ, exclamatio, ſupra quam dici non poſſit, recte, egregie, *ad Att.* X. 3.
Ἔκχυσις, effuſio, *ad Att.* II. 3.
Ἐλάπιζεν, falſo oſtentabat, inſolentius jactabat, *ad Att.* IX. 13.
Ἐλάχιστον, minimum, *Fat.* 10.
Ἑλικτὰ κ' οὐδὲν, *Euripidis Andromacha ſic habet integrum locum:* ἑλικτὰ, κ' οὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ φρονοῦντες, quorum mens eſt involucris circumtecta, quique minime ſincero & candido eſtis animo, ſed verſute omnia cogitatis, *ad Att.* II. 25.
Ἐμβόλιον, pars quædam ab argumento propoſito ſejuncta, inſertum quidpiam, *ad Q. Fr.* III. 1.
Ἐμετικὴ, curatio per vomitum, *ad Att.* XIII. 52.
Ἐμπολιτεύομαί σοι, tecum ago de republica, *ad Att.* VII. 7.
Ἐμφατικώτερον, luculentius, cum majori ſignificatione, *ad Brut.* 1.
Ἐμφιλοσοφῆσαι, una philoſophari, *ad Att.* IV. 16.
Ἐν αἰνιγμοῖς, obſcure dictis, *ad Att.* II. 19. VI. 7.
Ἐνέργεια, perſpicuitas, evidentia, *Acad.* IV. 6.
Ἐν γόνασιν, genibus, nixa, *Arat. fr.*
Ἐνδόμυχον, arcanum de re domeſtica, *ad Att.* V. 14. & 21.
Ἐν δυνάμει, cum vi & efficacia, *ad Att.* IX. 6.
Ἐνεπερπερευσάμην, venditavi me, *ad Att.* I. 14.

Ἐν ἐπιτομῇ, ſummatim, *ad Att.* V. 20.

Ἐνερευθέστερος, rubicundior, *ad Att.* XIII. 42.

Ἐνθουσιασμός, afflatus divinus, *ad Q. Fr.* III. 4.

Ἔννοια, notio, intelligentia, *Top.* 7. *Accad.* II. 7. 10. *Fin.* III. 6. *Tuſc.* I. 24.

Ἐν ὁμοπλοίᾳ, in ſocietate navigandi, *ad Att.* XVI. 1.

Ἐν παρέργῳ, obiter, *ad Q. Fr.* III. 9.

Ἐν παρόδῳ, in tranſitu, obiter, *ad Att.* V. 20.

Ἐν πολιτικῷ, in eo genere, quod ad reipublicæ moderationem ſpectat, *ad Att.* XVI. 15.

Ἐνσχολάζω σοι, otium conſumo in opera tibi navanda, *ad Att.* VIII. 11.

Ἐντάφιον, ſepulcrale involucrum, *ad Att.* XII. 29.

Ἐντελέχεια, continua & perennis motio, *Tuſc.* I. 10.

Ἔντεχνα, artificialia, *ad Fam.* VII. 32.

Ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, in rebus amatoriis, *ad Att.* IX. 10.

Ἐν τοῖς πολιτικοῖς, in rebus civilibus, vel quæ ſpectant ad rempublicam, *ad Att.* I. 13.

Ἐντυραννεῖσθαι, ſub tyranno eſſe, *ad Att.* II. 14.

Ἐξαιρέσιμοι, *ita dicebantur dies, qui menſibus inſerebantur interdum, apud Græcos & Siculos.* Verr. III. 42.

Ἐξακανθίζειν, *eſt proprie* ſpinas vellere & colligere, *ad Att.* VI. 6.

Ἐξ ἄστεως ἑπταλόφου τείχεων παρέδωκεν, &c. Ex urbis ſepticollis mœnibus (*id eſt, Roma*) Camillo edidit (*Philotimus libertus uxoris meæ*) rationes XXIV. minarum, & XLVIII. minarum æris alieni (*ab uxore ſcilicet contracti*) ſeque debere XXIV. minas ex bonis Crotoniaticis (*hoc eſt, Milonis*) & Cherſoniticis (*hoc eſt, in Cherſoneſo exactis*) & quamvis ex hereditatibus, quas adierit, redegerit bis ſexcentas & quadragenas, ſe tamen æris illius alieni ne obolum quidem diſſolviſſe, cum jam deberentur a Kal. ſecundi menſis: libertum autem ejus, qui idem, quod Cononis pater (*Timotheus*) non habebat, nihil curaſſe. Primum igitur hoc, omnia ut ſerventur: alterum, ut ne uſuras quidem negligas, quæ debentur, ex die ſupra poſito. Per eos dies, quibus illum pertuli, magno in timore fui. Venerat enim explorandi cauſa, atque aliquid ſperabat: qua ſpe fruſtratus abiit retnere; ſic fatus: Turpe eſt diu manere, &c. *ex Hom. Iliad.* B. 298. *ad Att.* VI. 3.

Ἐξ ἀφαιρέσεως, per detractionem, *ad Att.* VI. 3.

Ἐξοχή, excellentia, *ad Att.* IV. 15.

Ἐξωτερικοί, rudes, qui philoſophiam nondum didicere, *ad Att.* IV. 16.

Ἐξωτερικόν, populariter ſcriptum, *Fin.* V. 5.

Ἐπαγγέλλομαι, ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ, denuntio me eum virum ulturum, quicunque moleſtus mihi fuerit. *ad Att.* II. 9.

Ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον, οὐδὲ βοείην, quia non victimam, neque tergus bubulum (*ſcilicet capto*). *ad Att.* I. 1.

Ἐπεῖχον ἀεί, retinebam identidem, *ad Att.* VI. 6. & 9.

Ἐπιγεννηματικόν, poſterum conſequens, *Fin.* III. 9.

Ἐπιδεικτικόν, demonſtrativum dicendi genus, quaſi ad inſpiciendum, delectationis cauſa, comparatum. *Orat.* 11. & 61.

Ἐπιδήμιον, contagioſum, *ad Att.* XII. 10.

Ἐπικεφάλαιον, tributum in ſingula capita imperatum, *ad Att.* V. 16.

Ἐπικούρειον, Epicureum, *ad Fam.* III. 9.

Ἐπίλογοι, concluſiones orationum, *ad Her.* II. 30.

Ἐπισημασία, ſigna quibus animus & voluntas populi in theatris, pro roſtris, &c. declaratur, plauſus, *ad Att.* I. 16. XIV. 3.

Ἐπίσκοπος, ſpeculator, cuſtos, *ad Att.* VII. 11.

Ἐπισταθμία, hoſpitii procuratio, *ad Att.* XIII. 52.

Ἐπι

Ἐπὶ σχολῆς, in otio, *ad Att.* II. 5.
Ἐπίτευγμα, experitæ rei adeptio, proſper ſucceſſus, *ad Att.* XIII. 27.
Ἐπίτηκτα, fluxa, non diuturna, quæ facile intereunt aut interire poſſunt, *ad Her.* VII. 1.
Ἐπιφωνήματα, acclamationes, laudes, *ad Att.* I. 19.
Ἐπιχαρμεῖον, Epicharmi ſcitum, *Tet. conſ.* 10.
Ἐπιχειρήματα, argumentationes, *ad Att.* II. 2.
Ἐπιχρονία ἐποχὴ, diuturna dubitatio, *ad Att.* VI. 9.
Ἔπος, carmen heroicum, *ad Q. Fr.* III. 9.
Ἐποχὴ, aſſenſionis retentio, *ad Att.* VI. 6. VIII. 9. XIII. 21. XV. 21. *Acad.* II. 18. & 48.
Ἑπταμηνιαῖος, ſeptimeſtris, *ad Att.* X. 8.
Ἔρανος, collatio, munus, *ad Att.* XII. 5.
Ἔργον, opus, *ad Att.* XIII. 25.
Ἐργῶδες, laborioſum, *ad Att.* XV. 19.
Ἔρδοι τις, *ſenarius integer ſic apud Ariſtophanem*, Ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. Quam quiſque norit artem, in ea ſe exerceat, *ad Att.* V. 10.
Ἕρμαιον, lucrum inſperatum, *ad Att.* XIII. 19.
Ἐσοφίζετο, cavillabatur, malitioſe cogitabat, *ad Att.* II. 16.
Ἑστία, Veſta, *Nat. Deor.* II. 27.
Ἔσπετε νῦν μοι Μοῦσαι, ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε, præite nunc mihi Muſæ, quomodo ignis primum illapſus eſt, *ad Att.* I. 16.
Ἔστω ὄψις μὲν, ὁ α. τὸ δὲ ὁρώμενον, β'. γ'. ἀκτῖνες δὲ δ' καὶ ε', ſit viſus *a.* quod autem videtur *b. g.* radii vero *d.* & *e.* *ad Att.* II. 3.
Ἑταῖρος, ſodalis, *ad Att.* IX. 5.
Ἔτι ἐσμεν; adhuc ne ſumus? *ad Att.* XVI. 1.
Ἐτυμολογία, veriloquium, *Top.* 8.
Ἔτυμον, verum, *ad Fam.* XVI. 10.
Εὐαγώγῳ, qua commodiſſima ratione poteris, *ad Att.* XIII. 23.
Εὐαγγέλια, boni ſeu læti nuntii, ſive boni nuntii præmia, *ad Att.* II. 3. & 12. XIII. 40.
Εὐανάτρεπτος, qui facile poteſt averti, *ad Att.* II. 14.
Εὐγένεια, generis nobilitas, *ad Fam.* III. 7.
Εὐγενέστερος, nobilior, *ad Att.* XIII. 21.
Εὐγενῆ, generoſa, nobilia, *ad Att.* VIII. 9.
Εὐδαίμων, felix, *ad Att.* IX. 11.
Εὐδοξία, bona fama, gloria, *Fin.* III. 17.
Εὐελπιστία, bona ſpes, *ad Att.* II. 17.
Εὐεργέτης, benefactor, benemeritus, *ad Att.* IX. 5.
Εὐήθεια, fatua ſimplicitas, *ad Att.* VI. 2.
Εὐημέρημα, proſper ſucceſſus, *ad Att.* V. 21.
Εὐημερία, proſperitas, felix ſucceſſus, *ad Att.* IX. 12.
Εὐθανασία, facilis mors, *ad Att.* XVI. 7.
Εὐθυμία, animi tranquillitas, ſecuritas, animus terrore liber, *Fin.* V. 8. & 29.
Εὐθυρρημονέστερος, liberior ſive fortior in loquendo, *ad Fam.* XII. 16.
Εὐκαιρία, occaſio, opportunitas, tempus actionis opportunum, *ad Att.* XVI. . *Fin.* III. 14.
Εὐκαιρότερον, opportunius, *ad Att.* IV. 7.
Εὐκαίρως, opportune, *ad Att.* XIII. 9. *ad Q. Fr.* II. 3.
Εὐκόλως facile, *ad Att.* XIII. 21.
Εὐλογία, probabilis ratio, *ad Att.* XII. 22.
Εὔλογον, conſentaneum, probabile, *ad Att.* XIII. 57. & 33. XIV. 22.
Εὐλογώτατον, maxime conſentaneum, *ad Att.* XIII. 6.
Εὔνοια, benevolentia, *ad Att.* XVI. 11.
Εὐμολπιδῶν πάτρια, Eumolpidarum ritus patrii, *ad Att.* I. 9.
Εὐπινὲς, venuſtum, nitidum, *ad Att.* XII. 6.
Εὐπινῶς, venuſte, nitide, eleganter, *ad Att.* XV. 17.
Εὔπιστος, homo exploratæ fidei, cui tuto credi poteſt, *ad Att.* XI. 25.

Εὔπολιν τὸν τῆς ἀρχαίας, Eupolim illum veteris *ſcilicet* comœdiæ poetam, *ad Att.* VI. 1.
Εὐπόριστος, parabilis, *ad Att.* VII. 1.
Εὐριπίδου· μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. Euripidis: Sapientem odi, qui ſibi ipſe non ſapit, *ad Fam.* XIII. 15.
Εὐρίπιστα, mobilia tamquam Euripus, *vel* facilia ad excitandum & impellendum, *ad Att.* XIX. 5.
Εὐστομάχως, bono ſtomacho, fortiter, *ad Att.* IX. 5.
Εὐταξία, ordinis conſervatio, *Off.* I. 40.
Εὐτραπελία, feſtivitas, *ad Fam.* VII. 32.
Εὐχρηστήματα, commoda, *Fin.* III. 20.
Ἔφοδος, inſinuatio, pars orationis, *ad Her.* I. 4.
Ἕωλος, obſoletus, non recens, *ad Fam.* IX. 2. *ad Att.* XIII. 21.

Z.

Ζηλοτυπεῖ, invide fert, *ad Att.* XIII. 18.
Ζηλοτυπεῖν, invide ferre, invidere. *Ibid.*
Ζηλοτυπεῖσθαι, invideri, quod in me's libris loquens inducatur, *ad Att.* XIII. 13.
Ζηλοτυπία, obtrectatio, dolor ex eo, cum quis conſequitur id, quod ipſi cupiebamus, *ad Att.* X. 8.
Ζήτημα, quæſtio *ſcilicet de qua diſputatur*, *ad Fam.* VII. 26. *ad Att.* VII. 3.
Ζωδιακὸς, orbis ſignifer, *Div.* II. 42.
Ζώσης φωνῆς. *integer locus ita concipiendus:* Ζώσης φωνῆς μείζων ἐνέργεια ἐστὶν, ἢ ἀψύχων διδασκάλων, vivæ vocis major eſt vis & efficacitas, quam mutorum doctorum, *ad Att.* II. 12.

H.

Ἡγεμονικὸν, principatus, id quod in quoque genere eſt præſtantiſſimum, *de Nat. Deor.* II. 11.
Ἥδ᾽ ἐστ᾽ ὁδός σοι τί δύναται νῦν, θεοπρόπε, iter huc ſuſceptum cui tibi uſui nunc eſt, age dic tu, qui oraculum conſulis, *ad Att.* XV. 11. XVI. 6.
Ἡδονὴ, voluptas, *item* lætitia, quaſi geſtientis animi elatio voluptaria, *ad Fam.* XV. 19. *Fin.* II. 34. III. 10.
Ἠθικὸν, ad mores accommodatum, *Or.* 37.
Ἦθος, mos, *Fat.* 1.
Ἦθος διδακτῷ ἁλωτὸν, ingenium, quod diſciplina ſubigi & domari poſſit, *ad Att.* X. 12.
Ἤθους ἐπιμελητέον, moribus adhibenda eſt diligentia, *ad Att.* X. 10.
Ἡλίου ἀνάθημα, ſolis donum, *ad Att.* I. 1.
Ἦμαρ ὀπωρινῷ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ Ζεὺς, ὅτε δή ῥ᾽ ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ, Οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας, Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες, die autumnali cum abundantiſſimam effundit aquam Jupiter hominibus iratus, qui per vim in foro obliquas pronuntiant ſententias, Juſtitiam autem expellunt, Deorum iram non curantes, *ad Q. Fr.* III. 7.
Ἡμερολογδὸν, ut quæque ſingulis diebus acciderunt, *ad Att.* IV. 15.
Ἠπόρησας, dubitaſti, *ad Att.* VI. 1.
Ἡρακλείδειον, iis ſimile, quæ Heraclides Ponticus ſcripſit: præclarum aliquid de republica ſcilicet, quod quaſi Heraclidis opus videatur, *ad Att.* XV. 4. & 13. & 27. XVI. 2. 11.
Ἥρως, heros, *ad Att.* VII. 13. XIV. 4. XV. 12.
Ἡρώδης, Herodes, *philoſophus Athenienſis*, *ad Att.* II. 2.
Ἠσίτησας, a cibo abſtinuiſti, *ad Att.* XIV. 5.
Ἢ σκολιᾶς ἀπάταις, *ſupple ex Platone*, τεῖχος ἀναβὰς, an obliquæ & verſutæ fraudis conſcenſo muro, *ad Att.* XIII. 38.
Ἡσυχάζειν, quieſcere, *Acad.* II. 29.
Ηὐτόκησε, feliciter peperit, *ad Att.* X. 18.

Θεῶν,

Θ.

Θεῖοι, patrui, *ad Att.* II. 2.
Θεοφράστου περὶ φιλοτιμίας, Theophraſti ſcriptum de ſtudio bonorum, *ad Att.* II. 3.
Θέρμος, lupinus, *ad Att.* I. 1.
Θέσεις, propoſitiones, quæſtiones univerſales, de quibus cogitari diſputarique poteſt in utramque partem, *ad Att.* IX. 4. & 9.
Θέσις, univerſi generis quæſtio: infinita quæſtio: propoſitum. *Orat.* 35. *Top.* 21.
Θετικά, quæſtionibus philoſophicis referta, apta, *Parad. præf.*
Θετικώτερον, philoſophicis quæſtionibus magis refertum, aptum, *ad Q. Fr.* III. 3.
Θεωρήματα, percepta, *Fat.* 6.
Θεωρία, ſpeculatio *ad Att.* XII. 6.
Θορυβοποιεῖ, tumultum excitat, *ad Fam.* XVI. 23.
Θυμικώτερον, ſtomachoſius, iracundius, *ad Att.* X. 11.
Θύμωσις, excandeſcentia, *Tuſc.* IV. 9.

I.

Ἰδέαι, formæ, ſpecies, quæ generibus ſubjiciuntur, *Top.* 7.
Ἰσοδυναμοῦσα, idem valens, ejuſdem poteſtatis, *ad Att.* VI. 1.
Ἰσονομία, æqualis tributio, æquilibritas, *de Nat. Deor.* I. 19. & 39.
Ἱστορικά, rebus vere narrandis accommodata, hiſtorica, *ad Att.* I. 19.
Ἱστορικόν, hiſtoricum, *ad Att.* VI. 1.
Ἱστορικώτατος, hiſtoricorum peritiſſimus, *ad Att.* VI. 2.
Ἰτέον, eundum, *ad Att.* XIV. 12.
Ἴυγξ, illecebra, deſiderium, pellacia, *ad Att.* VII. 8.

K.

Καθῆκον, officium, *ad Att.* XVI. 11. & 14. *Fin.* III. 6. *Off.* I. 3.
Καθολικὸν θεώρημα, præceptum artis, quod in omnes conveniat, regula generalis, *ad Att.* XIV. 20.
Καὶ Κικέρων ὁ φιλόσοφος τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται, & Cicero philoſophus Titum reipublicæ peritum ſalutat, *ad Att.* II. 12.
Καὶ μάλα κατηφής, & admodum triſtis, *ad Att.* XIII. 42.
Καὶ μάλα σεμνῆς, & valde gravis, *ad Att.* XV. 12.
Καὶ συναποθανεῖν, & commori, *ad Att.* VII. 20.
Καὶ τόδε Φωκυλίδου, & hoc Phocylidis, *ad Att.* IV. 9.
Κακία, vitium, vitioſitas, *Fin.* III. 11. 12. *Tuſc.* IV. 15.
Κακοστόμαχος, imbecillum ſtomachum, ſeu ventriculum habens, *ad Fam.* XVI. 4.
Κἂν ὑπὸ στέγῃ πυκνῆς ἀκούειν ψακάδος εὑδούσῃ φρενί; & utique ſuo tecto confertim labentem audire pluviam ſopito & quieto animo, *ad Fam.* II. 7.
Κανὼν, regola, norma, *ad Fam.* XVI. 17.
Κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις, per ſimulacrorum inlapſus, *ad Att.* II. 3. *Vide* ἔσω ὄψις, &c.
Κατ' εἰδώλων φαντασίας, ſecundum ſpectrorum viſiones, *ad Fam.* XV. 16. *Vide* εἴδωλον.
Κατ' ὀπώρην τρὺξ, per autumnum fæx, *ad Att.* II. 12.
Κατάβασις, deſcenſus, *ad Att.* XIII. 31. 32. 33.
Καταβίωσις, vitæ ad exitum perductio, reliquus vitæ curſus vel decurſus, *ad Att.* XIII. 1.
Κατὰ Διόδωρον κρίνειν, ſecundum Diodorum, *vel* ex Diodori ſententia judicare, *ad Fam.* IX. 4.
Κατακλεὶς, clauſula, *ad Att.* IX. 18.
Κατὰ λεπτὸν, minutatim, *ad Att.* II. 18.
Καταληπτὸν, comprehenſibile, *Accad.* I. 11.
Κατάληψις, comprehenſio, cognitio, perceptio, *Accad.* II. 7. 10. & 47. *Fin.* III. 5.
Κατὰ μίτον, ſingula quæque tamquam telæ licia percurrendo, *ad Att.* XIV. 16.

Κατα-

Κατάστασις, contentio, *ad Att.* II. 3.
Κατὰ τὸ ἐνδιαμονικὸν, cum accuratione & ſedulitate, *ad Att.* II. 17.
Κατὰ τὸ πρακτικὸν, ut agendi ratio conſtet, *ad Att.* II. 7.
Κατάχρησις, abuſio, *figura rhetorum*, *Or.* 27.
Κατὰ Χρύσιππον δυνατὸν, ſecundum Chryſippum fieri poteſt, *ad Fam.* IX. 4.
Κατηγορήματα, quæ dicuntur de quodam, *Tuſc.* IV. 9.
Κατήχησις, inſtitutio, *ad Att.* XV. 12.
Κατορθώματα, recta, recte facta, *Fin.* III. 7. 14. IV. 6. *Off.* I. 3.
Κατόρθωσις, recta effectio, *Fin.* III. 14.
Καχέκτης, habitu vitiorum depravatus, *ad Att.* I. 14.
Κεκύβικα, in cubi & teſſeræ modum me conformavi, firmiſſime ſto, certum habeo & conſtitutum, quid ſcribam, *ad Att.* XIII. 31.
Κέλευσις, juſſum, *ad Att.* II. 24.
Κέλης ἄοκνος, veredus impiger, *ad Att.* X. 13.
Κενός, vacuus, inanis, *ad Att.* VI. 9.
Κενόσπουδα, inanis ſtudii plena, *ad Att.* IX. 1.
Κέντρον, punctum, medium circuli, *Tuſc.* I. 17.
Κεπφοῦμαι, animo ſuſpenſo huc illuc impellor, fluctuo, volaticus ſum, *ad Att.* XIII. 40.
Κέρας, cornu, *ad Att.* V. 21. & VI. 1.
Κεφάλαιον, caput, *ad Att.* V. 18.
Κικέρων ἀριστοκρατικώτατος παῖς, Cicero ſtatus optimatum ſtudioſiſſimus puer, *ad Att.* II. 15.
Κικέρων ὁ μικρὸς ἀσπάζεται Τίτον Ἀθηναῖον, Cicero parvulus ſalutat Titum Athenienſem, *ad Att.* II. 9.
Κινδυνῶς, periculoſe, *ad Att.* IX. 17.
Κλέος, gloria, *ad Q. Fr.* III. 6.
Κοινότερα, communiora, *ad Att.* XIII. 10.
Κολακεία, aſſentatio, *ad Att.* XIII. 27. & XIII. 30.
Κόμματα, inciſa orationis, *Orat.* 62.
Κορινθίων, Corinthiorum *intell.* πολιτεία, reſpublica, *ad Att.* II. 2.
Κόσμος, mundus, *Tim.* 12.
Κρήνη, fons, *ad Att.* XII. 5.
Κρινόμενον, judicatio ſive judicii quæſtio: in quo quaſi certamen eſt controverſiæ, *ad Her.* I. 16. *Orat.* 36. *Top.* 24.
Κρίσις χρυσιππεία, judicium ex Chryſippi ſententia, *ad Fam.* IX. 4.
Κρόνος, Saturnus, dictus quaſi χρόνος, *de Nat. Deor.* II. 25.
Κτύπος, plauſus, *ad Att.* XII. 3.
Κύκλος, circulus, orbis, *de Nat. Deor.* II. 18.
Κυρία δόξα, maxime rata ſententia, *Fin.* II. 7. *de Nat. Deor.* I. 36.
Κῦρος δ. ε. Cyrus ex quarto & quinto tomo Antiſthenis, *ad Att.* XII 38.
Κύρου παιδεία, Cyri inſtitutio, *ad Att.* II. 3.
Κῶλα, membra orationis, *Brut.* 44. *Orat.* 62.
Κωμικὸς μάρτυς, comicus teſtis, teſtis eo nomine occurrens ſæpe in comœdiis, *ad Fam.* II. 13.
Κωρυκαῖοι, Corycæi, *ad Att.* X. 18.
Κωφὸν πρόσωπον, muta perſona, *ad Att.* XIII. 19.

Λ.

Λακωνισμὸς, Laconica brevitas, *ad Fam.* XI. 25.
Λαλαγεῦσα, *ſupple* ὄρνις, *ſive* χελιδὼν, garriens avis, ſive hirundo, *ad Att.* IX. 18. X. 2.
Λαμπρὰ, ſplendida, *ad Att.* V. 20.
Λάπισμα, falſa quædam oſtentatio, *ad Att.* IX. 13. *V. de* ἐλαπίζειν.
Λαχεῖν, nanciſci, forte adipiſci, *ad Att.* XV. 9.
Λεληθότως, ſenſim, latenter, clam, *ad Fam.* IX. 2. *ad Att.* VI. 5.
Λέσχη, confabulatio, *ad Att.* XII. 1.
Λήκυθοι, ampullæ, pigmenta, quibus ornatior & grandior fit oratio, *ad Att.* I. 14.
Λήμματα, ſumptiones Dialecticorum, *Divin.* II. 53.
Λῆρος πολὺς, nugæ multæ, *ad Att.* XIV. 21. XVI. 1.

Λῆψις,

Λῆψις, correptio, (*ſcilicet quartanæ*) impetus, *ad Att.* VII. 7.

Λιτότης, mediocritas, tenuitaſve, *qua in cibo & potu utimur*, *ad Fam.* VII. 26.

Λογικὴ, philoſophiæ pars quærendi ac diſſerendi, quæ & Dialectica dicitur, *Fin.* I. 7.

Λογικώτερα, eruditiora, *ad Att.* XIII. 19.

Λόγοισιν Ἑρμόδωρος, *ad ſupplendum integrum ſenarium adde*: ἐμπορεύεται, libris Hermodorus mercaturam facit, *ad Att.* XIII. 21.

Λογοδαίδαλος, artificioſi ſermonis fabricator, *Orat.* 12.

Λύπη, ægritudo, quaſi ſolutio totius hominis, *Tuſc.* III. 25.

Λυρικοὶ, poetæ, qui ad lyræ cantum carmina ſua recitabant, *Or.* 55. *Fragm. incert.*

Λύσις, ſolutio. *Tuſc.* III. 35.

M.

Μακάρων νῆσοι, beatorum inſulæ, *ad Att.* XII. 3.

Μακροψυχία, affectio animi longinqua ſpectantis, *ad Att.* IX. 11.

Μάλ' ἀριστοκρατικῶς, plane ut optimatem decet, *ad Att.* I. 14.

Μανία, inſania, *Tuſc.* III. 6.

Μαντικὴ, Divinatio, *de Nat. Deor.* I. 20. *de Div.* I. *Leg.* II. 13.

Μάντις δ' ἄριστος: *ſupplendum ut ſenarius integer habeatur*: ὅς τις εἰκάζοι καλῶς, vates is optimus fuerit, qui bene conjecerit, *ad Att.* VII. 13.

Μεθαρμόζομαι, commuto, ad alias perſonas transfero, *ad Att.* XII. 12.

Μείλιγμα, lenimentum, *ad Att.* XIII. 27.

Μελαγχολία, furor, *Tuſc.* III. 6.

Μελέτη, meditatio, cura, *ad Att.* V. 10.

Μελήσει, curæ erit, *ad Att.* XIII. 3. XIV. 17. XV. 4.

Μέμψις, accuſatio, reprehenſio, *ad Att.* XIII. 13.

Μέμψιν ἀναφέρει, accuſationem intendit, *ad Att.* XIII. 49.

Μέντορ, πῶς τ' ἄρ ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι αὐτόν; Mentor, quonam modo adeam, & quonam modo amplexabor ipſum? *ad Att.* IX. 8. *ex Homer. Odyſſ.* Γ. 22.

Μεσότης, medietas, medium, quod quantum vincit alterum, tantum vincitur ab altero, *Tim.* 7.

Μετ' ἀμύμονα, poſt expertem culpæ, *ad Att.* XVI. 5.

Μετέωρος, incerti & dubii animi: ancipitis curæ, *ad Att.* V. 11. XV. 14.

Μετεωρότερον, ſuſpenſiore animo, *ad Att.* XVI. 5.

Μὴ γὰρ αὐτοῖς, neque enim ipſis (*ſcilicet* credo) *ad Att.* XIII. 20.

Μηδὲ σωθείην ὑπό γε τούτου, ne ſalvus quidem fiam ab hoc; *ad Att.* XVI. 15.

Μηδὲ δίκην, *ſupplementum hoc integrum verſum exhibebit*: δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς: neque cauſam judicaris prius, quam quid uterque dicat, audieris, *ad Att.* VII. 18.

Μηδὲν αὐτοῖς, *ſupplendum*: μέλει, nihil ipſis curæ eſt, *ad Att.* VI. 1.

Μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι, Ne ignaviter & inglorie peream: ſed magno aliquo facinore edito, quod audiatur a poſteris, *ad Fam.* XIII. 15. *ad Att.* X. 1.

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου, ne mihi Gorgoneum caput horrendi & gravis monſtri, *ad Att.* IX. 7.

Μὴ πολιτεύεσθαι, abſtinendum adminiſtratione reipublicæ, *ad Att.* XIV. 20.

Μηδένα μέγαν εἴπῃς, πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς, Neminem magnum dixeris, priuſquam mortuum videris, *ad Att.* IV. 8.

Μισάνθρωπος, oſor generis humani, *Tuſc.* IV. 11.

Μισογυνεία, odium mulierum, *Tuſc.* IV. 11.

Μνημονικὰ, ars memoriæ, *ad Her.* III. 17.

Μνημονικὸν ἁμάρτημα, lapſus memoriæ, *ad Att.* XIV. 5. XIII. 44.

Μισο.

Μουσοπάτακτος, a Muſis percuſſus, Muſarum amore perculſus, *ſcilicet* captus, *ad Q. Fr.* II. 10.
Μυροθήκιον, unguenti & pigmentorum arcula, *ad Att.* II. 1.
Μυστικώτερα, ſecretiora, *ad Att.* IV. 2.
Μυστικώτερον, ſecretius, *ad Att.* VI. 4.
Μώμῳ, Momo, *ſupple* ſatisfacere, *ad Att.* V. 20.

N.

Νεκρομαντεία, per mortuos divinatio, *Tuſc.* I. 16.
Νεκυία, Homeri Odyſſ. Λ. *Tuſc.* I. 16. *ad Att.* IX. 10. 11. & 18.
Νεόκτιστα, nuper condita, *ad Att.* VI. 2.
Νεωτερισμὸς, res nova, *ad Att.* XIV. 5.
Νῆφε καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. Sobrius ſis & memineris non facile credere, hi ſunt nervi ſapientiæ, *ad Att.* I. 19.
Νίκωνος περὶ πολυφαγίας, Niconis de edacitate, *ad Fam.* VII. 20.
Νομανδρία, *Vide ad Att.* V. 12.
Νομοφύλακες, legum cuſtodes, *de Leg.* III. 20.
Νόσημα, morbus, *Tuſc.* IV. 11.

Ξ.

Ξεστὸς, politus, *ad Att.* XII. 46.
Ξυνὸς ἐνυάλιος, communis Mars, *ad Attic.* VII. 8.

O.

Ὀβελίζειν, veru notare, *ad Fam.* IX. 10.
Ὁ γναφεὺς ἀνθρακεύς, fullo eſt carbonarius, *ad Att.* XV. 5.
Ὁ δὲ μαίνεται οὐκ ἔτ' ἀνεκτῶς, hic autem inſanit ſic, ut ferri amplius non poſſit, *ad Q. Fr.* III. 9.
Ὁ δὲ οὐκ ἐμπάζετο μύθων, hic vero non curabat, quæ dicebantur, *ad Att.* IV. 7.
Ὁδοῦ πάρεργον, præter propoſitum, obiter, *ad Att.* V. 21. VII. 1.
Οἵα γ' ἡ δέσποινα, *hoc proverbium ſic ex Platone integrum*: οἵα γ' ἡ δέσποινα, τοία καὶ ἡ κύων: qualis hera, talis & canis, *ad Att.* V. 11.
Οἰκεῖον, proprium, accommodatum ad naturam, *ad Att.* I. 10. *Accad.* IV. 12.
Οἰκοδεσποτικὰ, patris familias officio convenientia, *ad Att.* XII. 44.
Οἰκονομία, diſpoſitio, ordo, *ad Att.* VI. 2.
Οἶκος φίλος: *ſupple*, οἶκος ἄριστος, domus cara eſt optima, *ad Att.* XV. 15.
Οἱ μὲν παρ' οὐδὲν εἰσιν, οἷς δ' οὐδὲν μέλει, alii quidem prope nihil ſunt; aliis autem nihil curæ eſt, *ad Att.* I. 20.
Οἱ περὶ αὐτὸν, qui circa ipſum erant, ipſius familiares, *ad Att.* XIII. 52.
Οἴχεται, ratio quidem hercle apparet, argentum οἴχεται, diſparet, evaneſcit, *ad Att.* VI. 1. *Piſ.* 25.
Ὁμογενὴς, ejuſdem generis & formæ, *ad Att.* II. 6.
Ὁμολογία, convenientia, *Fin.* III. 6.
Ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται, procul dubio tyrannidem affectat, *ad Att.* II. 17.
Ὁμοπλοΐα, ſocietas navigandi, *ad Attic.* XVI. 4.
Ὀξύπεινος, famelicus, avidus cibi, avidiſſimus, fame percitus, *ad Att.* II. 12. IV. 13.
Ὀπαδοὶ, aſſeclæ aliorum in militia, *ad Att.* IV. 6.
Ὁ πλοῦς ὡραῖος, navigatio tempeſtiva, *ad Att.* IX. 7.
Ὀπούντιοι, Σιπούντιοι, Opuntii, Sipuntii, *ad Att.* VI. 2.
Ὄργανον, inſtrumentum, *ad Fam.* XI. 14.
Ὀρθὰν τὰν ναῦν, rectam navem, *ad Q. Fr.* I. 2.
Ὀρίζοντες, finientes, *de Divin.* II. 44.
Ὁρμὴ, impetus: *item*; appetitio appetitus, *ad Att.* VII. 11. *Fin.* III. 7. V. 6. *de Nat. Deor.* II. 12. *Off.* II. 5. *Acad.* II. 8.
Ὁ σοφὸς εὐθυρρήμων ἐστι, ſapiens recte loqueris, *ad Fam.* IX. 32.

Ὅτι

Ὅτι αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, in quo virtus ſit, ei nihil deeſſe ad beate vivendum, *Parad.*

Ὅτι ἴσα τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τὰ κατορθώματα, æqualia eſſe peccata & recte facta, *Parad.* 3.

Ὅτι μόνον ἀγαθὸν, τὸ καλὸν, quod honeſtum ſit, id ſolum bonum eſſe, *Parad.* 1.

Ὅτι μόνος ὁ σοφὸς πλούσιος, ſolum ſapientem eſſe divitem, *Parad.* 6.

Ὅτι πᾶς ἄφρων μαίνεται, omnem ſtultum inſanire, *Parad.* 4.

Ὅτι μόνος ὁ σοφὸς ἐλεύθερος, καὶ πᾶς ἄφρων δοῦλος, ſolum ſapientem liberum eſſe; & omnem ſtultum ſervum, *Parad.* 5.

Οὐ γὰρ αὖ τόδε μεῖζον ἔπει κακὸν, neque enim hoc majus eſt malum, *ad Att.* VII. 6.

Οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι, neque mihi pectus firmum, ſed conſternato ſum animo, *ad Att.* IX. 6.

Οὐδὲν γλυκύτερον, ἢ πάντ' εἰδέναι, nihil dulcius, quam omnia ſciſſe, *ad Att.* IV. 11.

Οὐδὲν ὑγιὲς, nihil ſincerum, *ad Att.* XV. 1.

Οὐκ ἔλαθέ σε, non te latuit, *ad Att.* VI. 1.

Οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος, non eſt verus ſermo, *ad Att.* IX. 12.

Οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν, non licet jucunde vivere, niſi honeſte & juſte vivatur, *ad* Fam. XV. 19.

Οὐκ ἐπέστησε, non animadvertit, non ſatis cogitanter ſcripſit, *ad Att.* XIII. 38.

Οὐ παρὰ τοῦτον, non apud illum, *ad Att.* XV. 29.

Οὐ σ' οἶδ' Ἄρης ἅμα Παφίῃ, nonne ſcio te, ô Mars, conſueſſe cum Paphia, ſive Venere, *ad Att.* IV. 16.

Οὐ ταυτὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ, non idem ex eodem, *ad Att.* XV. 1.

Οὐ ταυτὸν εἶδος, *ſupplendum ex Euripidis Jone*: φαίνεται τῶν πραγμάτων, πρόσωθεν ὄντων ἐγγύθεν θ' ὁρωμένων: non eadem facies apparet, cum res procul ſunt, & cum prope cernuntur, *ad Att.* XIII. 10.

Οὕτω που τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν, ſane eorum, qui ante nos vixerunt, virorum, audiebamus laudes, *ad Att.* VII. 11.

Οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν, *Hexamenter integer ſic ſe habet*: οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι, fas non eſt viris mortuis inſultare, *ad Att.* IV. 7.

Ὀφιοῦχος, anguitenens, *Fragm. Poet.*

Ὀψιμαθεῖς, ſero diſcentes, ſeri ſtudiorum, *ad* Fam. IX. 20.

Π.

Πάθη, perturbationes, motus animi turbati, Fin. III. 10. *Tuſc.* III. 5. IV. *Off.* II. 5.

Παθητικὸν, ad perturbationes animi accommodatum, *Orat.* 37.

Πάθος, affectus, *ad Att.* XII. 3. *Fin.* III. 10.

Παῖδες παίδων, nati natorum, poſteri, *ad Att.* XVI. 11.

Παιδεία Κύρου, inſtitutio Cyri, *ad Famil.* IX. 25.

Παλιγγενεσία, ſtatus noſtri inſtauratio, *ad Att.* VI. 6.

Παλινῳδία, retractatio, *ad Att.* II. 9. IV. 5. VII. 7.

Πάλτος, Paltus; Syriæ oppidum, *ad* Fam. XII. 13.

Παναιτίου περὶ προνοίας, Panætii de providentia liber, *ad Att.* XIII. 8.

Πανήγυρις, conventus, *ad Att.* I. 14.

Πανικὰ, panici, ſive ſubiti inaneſque terrores, *ad Att.* V. 20. *ad Fam.* XVI. 23.

Πανικὸν, inanis terror, *ad Att.* XIV. 3. XVI. 1.

Πάντα περὶ πάντων, omnia de omnibus, *ad Fam.* XII. 20. XV. 17.

Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο, omnis virtutis reminiſcere, *ad Att.* I. 15.

Πάνυ φιλοστόργως, valde amanter, *ad Att.* XV. 27.

Παράγγελμα ἐνιαύσιον, mandatum annuum, *ad Att.* V. 14.

Παράγραμμα, agnominatio, cum unius lite-

literæ mutatione alius ſenſus efficitur, *ad Fam.* VII. 32.
Παραγωγὴ, inductio, *Top.* 10.
Παράδοξα, mirabilia, admirabilia, quæ ſunt contra opinionem omnium, *Acad.* II. 44. *Fin.* IV. 17.
Παρακινδυνεύειν, ſe temere periculo objicere; *ad Att.* XIII. 27.
Παρὰ λέξιν, contra proprie loquendi rationem, *ad Att.* XVI. 4.
Παρὰ προσδοκίαν, præter expectationem, *ad Fam.* VII. 32.
Παρὰ τὴν ἱστορίαν, præter hiſtoriam, *ad Att.* XIII. 10.
Παρὰ τὸ πρέπον, præter decorum, *ad Att.* XIII. 16.
Παραφύλαξον τὴν τοῦ φυρατοῦ φιλοτιμίου αὐτοπραξίαν, obſerva conturbatoris Philotimi actionem quam maxime, *ad Att.* VI. 9.
Παρεγχείρησις, molitio in alieno opere, *ad Att.* XV. 4.
Παρεμβεβλημένοι, inſerti, ſubditicii, interjecti, *ad Fam.* IX. 10.
Πὰρ ἔμοιγε καὶ ἄλλοι, οἵ κέ με τιμήσουσι· μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς, apud me ſane & alii ſunt, qui me honorabunt, maxime autem conſiliarius, ſeu conſilio valens Jupiter, *ad Fam.* III. 7.
Πὰρ ἠνεμόεντα Μίμαντα Νήσου ἔπι Ψυρίης, *Appiam* ἐπ' ἀρίστερ' ἔχοντα, ad ventoſum Mimantem in inſula Pſyria, Appiam ſiniſtra habentem, *ad Att.* XV. 13.
Παριστορῆσαι, obiter ſcire, *ad Att.* VI. 1.
Παροινικῶς, inſolenter, contumelioſe, *ad Att.* X. 10.
Παρονομασία, verbi gratia immutatio, in litera poſita, *Orat.* II. 63.
Παῤῥησία, loquendi libertas, *ad Att.* I. 16.
Πάρεργα πλευστέον, intempeſtive navigandum, *ad Att.* X. 12.
Πάσχω τι, patior aliquid, angor, *ad Att.* XV. 20.
Πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν, patriam meam magis amans, *ad Fam.* XII. 14.
Πειθανάγκη, ſuaſio violenta, *dicitur de eorum conſiliis precibuſque, quibus neceſſario paremus, ad Att.* IX. 13.
Πειθὼ, Suade Dea, *Brut.* 15.
Πειράζεσθαι παραλύσει, tentari paralyſi, inſellati ſideratione, ſeu reſolutione nervorum, *ad Att.* XVI. 7.
Πειρήνη, Pirene, ſive fons uberrimus, qualis fuit Pirene, prope Corinthum Muſis ſacer, *ad Att.* XII. 5.
Πελληναῖοι, Pellenæi, Dicæarchi liber de populis Pellenæis; qui nomen habent ab antiqua Achajæ civitate Pellene, *ad Att.* II. 2.
Πεντέλοιπος, qui de quinis ſupereſt, *ad Att.* XIV. 21. XV. 2.
Πεπινωμέναι, nitide & eleganter ſcriptæ, *ad Att.* XIV. 7.
Πεπινωμένως, docte & perpolite, *ad Att.* XV. 16. *Vide* πινῶσαι.
Πεπλογραφία, p.pli deſcriptio, *ad Att.* XVI. 11.
Περὶ δυνατῶν, de iis, quæ fieri poſſunt, *ad Fam.* IX. 4. *Fat.* 9.
Περὶ κοιλιολυσίαν γίνεσθαι, in alvo ſolvenda occupatum eſſe, *ad Att.* X. 13.
Περὶ μικρὰ σπουδάζειν, in parvis rebus multum laborare, *ad Att.* XIII. 21.
Περίοδοι, ἢ καμπαὶ, ἐνθυμήματα, ἢ κατασκευαὶ, ambitus verborum, aut flexus clauſularum, aut argumenta teniorum, aut confirmationes, *ad Att.* I. 14.
Περίοδος, ambitus, circuitus, comprehenſio, continuatio, circumſcriptio verborum, *Orat.* 61.
Περὶ ὁμονοίας, de concordia, *ad Att.* XIII. 11.
Περιοχαὶ, verborum complexiones, periodi, *ad Att.* XIII. 25.
Περιπατητικὰ, peripatetica, partes peripateticorum, *ad Att.* XIII. 19.
Περίστασις, ſtatus & conditio, *ad Att* IV. 8.
Περὶ τελῶν σύνταξις, de finibus opus, *ad Att.* XIII. 12. & 19.
Περὶ τοῦ κατὰ περίστασιν καθήκοντος, de officio, cui quædam adjecta eſt circumſtantia, *ad Att.* XVI. 11.

Περὶ

Περὶ τῶν ὅλων, de ſumma rerum, *ad Att.* II. 17.
Περὶ ψυχῆς, de animo, *ad Att.* XIII. 32.
Περσεφόνη, Proſerpina, *de Nat. Deor.* II. 26.
Πεφυσίωμαι, intumeſco, ſuperbia efferor, *ad Att.* V. 20.
Πέψις, ἀκοπία. περιπάτος σύμμετρος, τέρψις, ἀλυσία κοιλίας, coctio, vitiatio laſſitudinis, ambulatio moderata, delectatio, ſolutio alvi, *ad Fam.* XVI. 18.
Πιθανὰ, apta ad perſuadendum, probabilia, *ad Att.* XIII. 19.
Πίνος, venuſtas veteris ſermonis, *ad Att.* XIV. 7. *Vide* πινώς.
Πλωδοκῶν, navigationem commodam expectans, *ad Att.* X. 8.
Πλοῦς, navigatio, *ad Att.* XV. 21.
Πλούτων, Pluto, Dis. *Nat. Deor.* II. 26.
Ποῖ ταῦτ' ἄρ' ἀποσκήψει; quorſum hæc tandem erumpent? *ad Att.* XII. 5.
Ποιητικὰ, efficientia, *Fin.* III. 16.
Ποιότης, qualitas, *Acad.* I. 7. *Nat. Deor.* II. 37.
Πολίπορθος, urbium everſor, ſive vaſtator, *ad Fam.* X. 13.
Πολιτεία, reſpublica, *ad Att.* II. 1. 3.
Πολιτεία, libri de republica, *ad Att.* IV. 16.
Πολιτεῖαι, civitatum gubernandarum rationes, *ad Fam.* IX. 2.
Πολιτεύεσθαι, adminiſtrare rempublicam, verſari in republica, *ad Fam.* VII. 12. *ad Att.* XIV. 6.
Πολίτευμα, factum in republica, actio publica, *ad Att.* VI. 1. IV. 7.
Πολιτεύομαι, reipublicæ operam navo, *ad Att.* II. 6.
Πολιτευτέον, reipublicæ danda opera, verſandum in republica, *ad Att.* II. 6. X. 1.
Πολιτικὰ, de republica, *ad Q. Fr.* II. 13.
Πολιτικὴ, de civium officio in republicam, *ad Att.* IX. 18.
Πολιτικοὶ, reipublicæ moderatores, reipublicæ dediti, *ad Att.* XII. 23. & 51. II. 12. IX. 10.
Πολιτικὸν, quod eſt ex uſu reipublicæ *ad Att.* IX. 11.
Πολιτικὸν σκέμμα, conſideratio ad ſtatum reipublicæ pertinens, *ad Att.* VII. 8.
Πολιτικὸς σύλλογος, conventus & ſermo de ratione reipublicæ gerendæ *ad Att.* XIII. 30.
Πολιτικὸς, civilis, reipublicæ deditus, *ad Att.* IV. 6. *Fin.* IV. 2. V. 23.
Πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ' ὄναρ, reipublicæ deditus vir ne in ſomnio quidem, *ad Att.* I. 18.
Πολιτικῶς, ut virum reipublicæ deditum decet, convenienter ſtatui reipublicæ, *ad Att.* IV. 8. VII. 8. & 13.
Πολιτικώτερα, ad reipublicæ adminiſtrationem magis pertinentia, *ad Att.* XIII. 10. XIV. 6. & 14.
Πολιτικώτερος, reipublicæ peritior, *ad Att.* V. 12. *ad Fam.* II. 8.
Πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ Νότος κυλίνδει κύματ' εὐρείης ἁλὸς, multos autem in intermedio Auſter volvit fluctus lati maris. *ad Att.* VI. 3.
Πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ, multam ſalutem honeſto, vale dicere honeſto, *ad Att.* VIII. .
Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων, multi diſcipuli præſtantiores magiſtris, *ad Fam.* IX. 7.
Πολλοῦ γε καὶ δεῖ, multum quidem abeſt, *ad Att.* VI. 1.
Πολυγραφώτατος, qui plurima ſcripſit, *ad Att.* XIII. 18.
Πολυδεύκους, Pollucis ædes, *ad Att.* VI. 1.
Πομπεῦσαι τοῖς προσώποις magnis perſonis inducendis libro ornatum quærere, *ad Att.* XIII. 32.
Πονοῦμαι, labore & moleſtia conficior, *ad Att.* XVI. 12.
Πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, ſupplendum ex Platone, qui hæc itidem refert, ἀναβαίς; utrum excenſo alto muro juſtitiæ, ad Att. XIII. 38.
Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, Polydamas mihi primus probrum objiciet, *ad Att.* II. 5. VII. 1.

Πῦ σκάφος τὸ τῶν Ἀτρειδῶν, ubi navigium Atridarum, *ad Att.* VII. 3.
Πραγματικοὶ, miniſtri oratorum apud Græcos, mercedula adducti, *Orat.* I. 45.
Πραγματικῶς, apte ad rem gerendam, *ad Q. Fr.* II. 14.
Πρᾶξις, factum, *ad Att.* XIV. 19.
Πρᾶξις πολιτικὴ, factum cive dignum reipublicæ dedito, *ad Att.* X. 13.
Πραότατα, leniſſime, *ad Att.* XI. 17.
Πρέπον, decorum, *Orat.* 21. *Off.* I. 27.
Πρόβλημα, quæſtio, *ad Att.* VII. 1. XII. 2.
Πρόβλημα Ἀρχιμήδειον, quæſtio Archimedea, *ad Att.* XII. 4. XIII. 28.
Προβολὴ, geſtus pugilis, in procinctu ſtantis, occaſionique inferendæ plagæ imminentis, & ſtatus agitatoris in carceribus equos currumque ſuſtinentis, *ad Att.* XIII. 21.
Προηγμένον, productum, promotum, remotum, præpoſitum, præcipuum, *Fin.* III. 15. 16. & IV. 26.
Προθεσπίζω, præſagio, *ad Att.* VIII. 11.
Προκοπὴ, progreſſus in literis, *ad Att.* XV. 16.
Προλεγόμενα, quæ præfari ſolemus, antequam diſputationem aliquam explicandam ſuſcipimus, *ad Fam.* IX. 18.
Προλήψεις, notitiæ rerum inſitæ, *Acad.* II. 10.
Πρόληψις, notio: anticipatio, antecepta animo rei quædam informatio, prænotio, præſumptio. *Top.* 7. *Nat. Deor.* I. 17.
Πρόνοια, providentia, *Nat. Deor.* II. 22. & 29. 18.
Προοίμιον, principium, præfatio, *Her.* I. 4.
Προπλασμα, periculum elaborati operis, rudis informatio exacti operis, ſpecimen, ex quo de toto opere quale futurum ſit, judicari poteſt, *ad Att.* XII. 41.
Προπύλαιον, veſtibulum, *ad Att.* VI. 1.
Πρόπυλον, veſtibulum, *ad Att.* VI. 6.
Προσαναστρεφομένη, recreata, *ad Att.* VI. 1.
Πρόσθε λέων ὄπιθεν δὲ: *Homericus verſus integer ſic habet*: πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα, ante leo, a tergoque draco, medio ipſa capella, *ad Att.* II. 16.
Πρὸς ἴσον ὁμοίον *que*, ad æqualem ſimilemque, *ad Att.* XIII. 51.
Πρόσνευσις, aſſenſus, *ad Att.* V. 4.
Πρὸς τὸ ἀσφαλὲς, ad id quod tutum ſit, *ad Att.* VII. 13.
Πρὸς τὸ προιότερον, ad prius, *ad Att.* I. 16.
Πρὸς τοῦθ᾽ ὅτι χρῆ, καὶ παλαμάσθων, καὶ πάντ᾽ ἐπ᾽ ἐμοὶ τεκταινέσθων. τὸ γὰρ εὖ μετ᾽ ἐμοῦ, adverſus hoc, quod oportet & decet facere, & machinentur & ſtruant quidvis in me: Juſtitia enim a me ſtat, *ad Att.* VIII. 8.
Προσφώνησις, nuncupatio, *ad Att.* XIII. 12.
Προσφωνοῦμεν, nuncupamus, dicimus, *ad Att.* XV. 13.
Προσφωνῶ, nuncupo, dico, *ad Att.* XVI 11. XIII. 21.
Πρόσωπον πόλεως, facies civitatis, *ad Fam.* XV. 17.
Προωκονομησάμην, procuravi, providi, *ad Q. Fr.* II. 3.
Πυρόεις, Mars, *Nat. Deor.* II. 30.
Πυροὶ εἰς δῆμον, frumentaria largitio, *ad Att.* VI. 6.
Πτῶσις, prolapſio, caſus, *ad Att.* II. 17.

P.

Ῥαθυμότερα, ſegnior, *ad Q. Fr.* II. 15.
Ῥητορεύουσι, declamitant, quaſi rhetorum more, *ad Att.* XV. 16.
Ῥήτωρ, eloquens, *Orat.* 19.
Ῥίψαι πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμήναντα, cum fureret multa fruſtra cornibus in aerem proruens. *ſcilicet* fruſtra cornua jactantem, aera cornibus verberantem, *ad Att.* VIII. 5.

Ῥαζιθυμις, lis & tumultuoſa controverſia, *ad Att.* XIV. 10.

Ῥοπὴ, momentum, inclinatio, *ad Att.* XVI. 5.

Ῥυθμὸς, numerus oratorius, *Orat.* 20. 51.

Ῥωπογραφία, deſcriptio, pictura cum virgultorum & plantarum ibi virentium repræſentatione, *ad Att.* XV. 16.

Σ.

Σεμνότερός τις ϰ πολιτικώτερος, gravior auctoritateque pollentior, & rebus civilibus tractandis accommodatior, *ad Att.* II. 1.

Σῆμα δέ τοι ἐρέω, ſignum autem tibi dicam, *ad Att.* IV. 15.

Σηςιωδέςερον, magis Seſtiane, *ad Att.* VII. 17.

Σκάφος, navigium, *ad Att.* VII. 3.

Σκέμμα *magnum*, *hoc eſt*, res magna conſideratione digna, etiam atque etiam conſideranda, *ad Att.* VII. 21.

Σκέψαι, conſidera, *ad Att.* XII. 3.

Σκήπτομαι, tergiverſor, cauſas necto, *ad Att.* XVI. 9.

Σκήψεις & ἀναβολαὶ, excuſationes, atque dilationes, *ad Att.* I. 12.

Σκιαμαχίαι, umbratiles pugnæ, ſimulacra pugnarum, *ad Fam.* XI. 14.

Σκολιὰ, obliqua, tortuoſa *hoc eſt*, fraudes, doli, ſimulationes, *ad Att.* XIII. 39.

Σκολιᾶς ἀπάτης, verſutæ fraudis: *ſuo ple*, murum adſcenſurum, *ad Att.* XIII. 41.

Σκοπὸς, ſcopus, ultimum, finis, *ad Att.* II. 18. VIII. 11. XV. 29.

Σκοτεινὸς, tenebroſus *Fin.* II. 5.

Σκυλμὸς, vexatio, moleſtia, *ad Att.* IV. 13.

Σκυτάλη λακωνικὴ, Scytale Laconica (*brevis epiſtola quales occultis gravibuſque de rebus Lacedæmonii ad imperatores ſuos in loris ſcriptas mittere ſolebant.*) *ad Att.* X. 10.

Σόλοικα, olentia ſolœciſmum, *ad Att.* I. 19.

Σόλοικον, abſurdum, *ad Att.* XIV. 6.

Σοφία ſapientia, *Off.* I. 43.

Σοφιςεύειν, rei oratoriæ operam dare, cauſas actitare, *ad Att.* II. 9.

Σοφιςεύω, declamo, fictas cauſas ago, *ad Att.* IX. 9.

Σοφοὶ, ſapientes, *Tuſc.* V. 3.

Σπάρτην ἔλαχες, ταύτην κόσμει, Spartam ſortitus es, hanc orna, *ad Att.* IV. 6.

Σπείσασθαι, inducias facere, paciſci, *ad Att.* XV. 29.

Σπονδειάζων, verſus ſpondaicus, *hoc eſt*, quinta ſede ſpondæum habens, cum e dactylico genere ſit, *ad Att.* VII. 2.

Σπυδάζειν, ſerio agere, *ad Fam.* XV. 18.

Σπυδαῖον οὐδὲν, ſerium nihil, *ad Att.* XIII. 52.

Σπυδαιότερον, gravius & magis ſerium, *ad Att.* V. 3.

Σπυδὴ, ſtudium, propenſa voluntas, *ad Fam.* XVI. 21. *ad Att.* XIII. 27.

Στάσις, ſtatus, *Top.* 24.

Στερέμνια, ſolida, firma, *Nat. Deor.* I. 18.

Στερητικά, privantia, *Top.* 11.

Στερκτέον, probandum, æqui boniqua conſulendum, *ad Att.* IX. 10.

Στίλβων, Mercurius planeta, *Nat. Deor.* II. 20.

Στοργὴ, amor & pietas inter parentes & liberos, *ad Att.* X. 8.

Στρατήγημα, conſilium imperatorium, *Nat. Deor.* III. 6.

Στρατύλλαξ, imperatorculus, *ad Att.* XVI. 15.

Σύγγραμμα, ſcriptum quodcunque, & ex quocunque genere. *ad Att.* XVI. 6.

Συγκατάθεσις, aſſenſio, approbatio, *Acad.* IV. 12.

Συγκύρημα, caſus, *ad Att.* II. 12.

Σύγχυσις, confuſio, *ad Att.* VI. 9.

Σύγχυσις τῆς πολιτείας, confuſio reipublicæ. *ad Att.* VII. 8.

Σὺ γε δὴ τί σιωπῇς; tu vero quid cogitabundus? *ad Att.* XIII. 42.

Συζήτησις, mutua quæſtio, *ad Fam.* XVI. 21.

Συ-

Συζυγία, conjugatio, *Top.* 3. 9.

Σύκῳ μὰ τὴν Δήμητρα σῦκον οὐδὲ ἓν Οὕτως ὅμοιον γέγονε, Ficui per Cererem ficus nulla unquam tam ſimilis fuit, *ad Att.* IV. 8.

Σύλλαβοι, indices, *ad Att.* IV. 9.

Σύλλογος, conventus, *ad Att.* XIII. 32.

Συμβίωσις, convictus, *ad Att.* XIII. 23.

Συμβιώτης, convictor, conviva, *ad Fam.* IX. 10.

Σύμβολον, nota, *Top.* 8.

Συμβουλευτικόν, conſilii plenum, ad deliberationem aptum, *ad Att.* XII. 40.

Συμπάθεια, conſenſus naturæ, convenientia & conjunctio naturæ, *ad Att.* IV 17.

Συμπάθεια, animi commotio ex commiſeratione, doloris conſenſus, *ad Att.* IV. 15. V. 18. X. 8. *Nat. Deor.* III 11. *Divin.* II. 60.

Συμπαθῶς, cum animi commoti ſignificatione, *ad Att.* V. 11. XII. 44.

Συμπάσχω, una afficior, *ad Att.* XII. 11.

Συμπόσια, compotationes, *ad Fam.* IX. 24. *ad Att.* II. 12.

Συμφιλοδοξοῦσιν, ſimul gloriæ meæ ſerviunt, *ad Att.* V. 17.

Συμφιλολογεῖν, de literis diſputare, *ad Fam.* XV. 21.

Συνοδία, colloquium, *ad Att.* X. 9.

Συναγωγή, collectio, volumen, *ad Att.* IX. 13. XVI. 5.

Συνδείπνια, concœnationes, *d Fam.* IX. 24.

Συνδείπνοι Σοφοκλέους, concœnatores Sophoclis, *ad Q. Fr.* II. 15.

Συνδιημερεύομεν, ſimul diem conterimus, *ad Att.* VIII. 9.

Συνηγωνίων, cum illo mœrebam, *ad Att.* V. 12.

Σὺν θεῷ τοι λέγω, diis juvantibus dico, *ad Att.* X. 10.

Σύνναοι, contubernales, *ad Att.* XII. 45.

Σύνταγμα, opus, compoſitio, *ad Fam.* VIII. 3. *ad Att.* XVI. 3. *ad Att.* XII. 45.

Σύνταξις, opus, *ad Att.* XIII. 16. XV. 14.

Σύν τε δύ' ἐρχομένω, *complendum ex Homeri Iliad.* K. 224. καί τε πρὸ ὁ τοῦ ἐνόησεν Ὅππως κέρδος ἔῃ, duobuſque ſimul euntibus, alter alterum prævertiſſet cogitando, quod e re foret, *ad Fam.* IX. 7. *ad Att.* IX. 6.

Σύντηξις, arcta animorum conjunctio, & conglutinatio, *ad Att.* X. 8.

Συντόμως, compendioſe, paucis, *ad Att.* VII. 3.

Σφαῖρα, globus, *Nat. Deor.* II. 18.

Σφαιροειδής, globoſum, *Tim.* 6.

Σφάλμα, erratum, lapſus, *ad Att.* X. 12.

Σχεδιάζειν, ſcribere, quod ſubito in mentem venit, *ad Att.* VI. 1.

Σχεδίασμα, ſubitum conſilium & tumultuarium, *ad Att.* XV. 19.

Σχήματα, ſententiarum orationiſque formæ, ſive verborum & ſententiarum lumina, ornamenta, *Brut.* 17. *&* 37. *Orat.* 25. 54.

Σχόλιον, explicatio, *ad Att.* XVI. 7.

Σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον, Socraticorum more in utramque partem (*ſcilicet diſputare*). *ad Att.* II. 3.

Σῶμα, corpus, *ad Att.* II. 1.

Σώφρων, temperans, *Tuſc.* III. 8.

Σωφροσύνη, temperantia, *Tuſc.* III. 8.

T.

Ταγοί, duces, *ad Att.* IV. 6.

Τὰ κατὰ μέρος, particularia, ſingula quæque particulatim, *ad Att.* XIII. 22.

Τὰ κενὰ τοῦ πολέμου, inanes terrores belli, *ad Att.* V. 20.

Τὰ κεφάλαια, capita, *ad Att.* XVI. 11.

Τὰ μὲν διδόμενα, *proverbium hoc ita ſuppleri ex Platonis Gorgia poteſt:* τὰ μὲν διδόμενα ἀναγκὴ δέχεσθαι, quæ dantur neceſſe eſt accipere, *ad Att.* VI. 9. XV. 17.

Τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς τάδε, quæ igitur ad nos pertinent hæc ſunt *ad Fam.* XVI. 21.

Ταξίαρχης, ordinis ductor, centurio, *ad Att.* XVI. 11.

Τὰ

Τὰ ὅλα, tota, univerſa, *ad Att.* XIII. 40.

Τὰ ὄντα, ea, quæ ſunt ex uſu, *ad Att.* X. 18.

Τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, quæ de officiis ſunt, libri de officiis, *ad Att.* XV. 13. XVI. 11.

Τὰς τῶν κρατούντων, *Euripidis verſus integer ſic habet.* τὰς τῶν κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρεών, dominantium ſtultitias ferre oportet, *ad Att.* II. 25.

Τὰ τῶν φίλων κοινὰ, καὶ φιλίαν ἰσότητα, amicorum communia omnia: & amicitiam eſſe æqualitatem, *Leg.* I. 12.

Ταὐτόματον ἡμῶν, *verſus integer ſic habet:* Ταὐτόματον ἡμῶν κάλλιον βουλεύεται, caſus melius quam nos conſulit, *ad Att.* I. 12.

Τέθριππα, quadrigæ, *ad Att.* V. 21.

Τεκμηριῶδες, ſignum ejuſmodi, ut dubitari non poſſit, *ad Att.* VII. 4.

Τέκνον ἐμὸν, οὔ τοι δέδοται πολεμήϊα ἔργα, Ἀλλὰ σύγ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο, non tibi, nata mea, data ſunt opera bellica, verum tu placida perſequare munera eloquentiæ, *ad Att.* XIV. 13.

Τελικὰ, ad ultimum pertinentia, *Fin.* III. 16.

Τέλος, ſumma rerum, finis; quod ad nullam aliam rem, ad id autem omnia referuntur, *ad Att.* XII. 6. *Fin.* I. 12. III. 7.

Τέμπη, loca amœniſſima Reatinorum, *ad Att.* IV. 15.

Τέρας, monſtrum, prodigium, *ad Att.* VIII. 9.

Τεχνολογία, tractatio artis; diſputatio de præceptis artis, *ad Att.* IV. 16.

Τέτλαθι, κύντερον, *ſupple ex Homero* ἔτλης: perfer, gravius tuliſti, *ad Att.* IX. 15.

Τετυφῶσθαι, inani quodam glorialæ ſtudio duci, *ad Att.* XII. 25.

Τεύκεις, *Vide ad Att.* I. 14.

Τηλέπυλος λαιστρυγονίη, Telepylus, urbs Læſtrygonia, *ad Att.* II. 13.

Τὴν ἔσω γραμμὴν *tenere*, interiorem lineam, *ad Att.* IV. 8.

Τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ' ἔχειν τυραννίδα, ut tyrannide potiatur, quæ inter Deos maxima, *ad Att.* VII. 11.

Τὴν παροῦσαν κατάστασιν τυπωδῶς, præſentem ſtatum reipublicæ ſubjecta rudi ejus forma, *ad Att.* IV. 13.

Τῆς δάμαρτός μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶσθα ὃν λέγω) &c. uxoris meæ libertus noſti quem dico) viſus eſt mihi dudum e verbis, quæ inconſiderate effutiebat, turbaſſe calculos, ex coemptione bonorum Crotoniatæ tyrannicidæ. Timeo ne id adhuc non intellexeris. Unus nimirum hoc ubi conſideraveris, reliqua in tuto pone, *ad Att.* VI. 4.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ, &c. ante virtutem ſudorem poſuerunt Dii immortales, *ad Fam.* VI. 38.

Τῆς ξυνωρίδος τῆς ἐμῆς ὁ ἐξελεύθερος, &c. uxoris meæ libertus, viſus eſt mihi ſæpe garriens & errans in conciliabulis & circulis quodammodo conturbaſſe rationes in bonis Crotoniatæ, *ad Att.* VI. 5.

Τί γὰρ αὐτῷ μέλει, quid enim illi curæ *ad Att.* XII. 2.

Τί λοιπόν; quid reliquum? *ad Att.* VI. 2.

Τιμὴ, honor, *ad Att.* XII. 12.

Τίς δ' ἐστὶ δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν; quiſnam eſt ſervus, de morte ſecurus qui ſit? *ad Att.* IX. 2.

Τίς πατέρ' αἰνήσει, *integer verſus ſic ſe habet,* τίς πατέρ' αἰνήσει, εἰ μὴ κακοδαίμονες υἱοί; quis patrem laudabit, niſi infelices filii? *ad Att.* I. 19.

Τὸ ἄμεινον καὶ τὸ χεῖρον ἐν ἀφανεῖ ὄντι προεώρα μάλιστα, quid melius, & deterius, in obſcuro adhuc providebat maxime, *ad Att.* X. 8.

Τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ, juſtitia & veritas a me ſtat, *ad Att.* VI. 1.

Τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον, in lente unguentum, *ad Att.* I. 19.

Τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται, talia ærumnoſum bellum efficit, *ad Q. Fr.* II. 14.

Τοῖς ἀπαντῶσιν, obviam prodeuntibus, *ad Att.* VII. 5.

Τὸ καλὸν δι' αὑτὸ αἱρετὸν, honeſtum propter

pter

pter ſe ipſum expetendum, *ad Fam.* XV. 17. & 19.
Τὸ καλὸν, honeſtum, *ad Att.* VIII. 8. VII. 11.
Τὸ μέλλον παραδοκήσεις, quod futurum eſt, expectabis, *ad Att.* IX. 10.
Τὸν θεωρητικὸν, qui in rerum contemplatione occupatur, *ad Att.* II. 16.
Τὸ νεμεσᾷν intereſt τοῦ φθονεῖν, indignatio differt ab invidia, *ad Att.* V. 19. *ad Att.* II. 16.
Τὸν πρακτικὸν βίον, vitam, quæ in rebus agendis verſatur, *ad Att.* II. 16.
Τὸν τῦφόν μου πρὸς θεῶν τροποφόρησον, inſolenti & vanæ ambitioni meæ, per Deos, indulge, *ad Att.* XIII. 29
Τὸ παραδοξότατον, inopinatiſſimum, *ad Att.* VI. 1.
Τοποθεσία, loci deſcriptio, *ad Att.* I. 13. & 16.
Τὸ συνέχον, quod conjunctum eſt, proximum, *ad Att.* IX. 7.
Τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθὼν, tunc tellus mihi lata dehiſcat, *ad Att.* IX. 9. *ad Q. Fr.* III. 9.
Τοὐμὸν ὄνειρον ἐμοὶ, *ſupple*, λέγεις, *eſtque proverbium*: meum ſomnium mihi narras, *ad Att.* VI. 9.
Τοῦτο δὲ μελήσει, ſed hoc tu videris, *ad Att.* XII. 51.
Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος, οὔτι ἔγωγε Ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι, Aſpera, ſed bona puerorum nutrix, nequaquam ego hac terra poſſum dulcius quidquam aſpicere, *ad Att.* II. 11.
Τριπολιτικὸς, liber inſcriptus Tripoliticus, *ad Att.* XIII. 32.
Τρισαρεοπαγίτης, eximius Areopagita, *ad Att.* IV. 15.
Τρόποι, verborum immutationes *Brut.* 17.
Τυραννοκτόνοι, tyrannicidæ, *ad Fam.* XII. 22. *ad Att.* XIV. 6.
Τυφλώττω, cæcutio, *ad Att.* II. 19.
Τῶν δ' αἰτίαν τῶν Βρούτων τίς ἔχει; horum culpam quis Brutorum ſuſtinet? quis Brutorum harum rerum auctor fuit? *ad Att.* XV. 12.
Τῶν μὲν παρόντων δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, τῶν δὲ μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής, rerum quidem præſentium inito brevi & extemporali conſilio optimus index: futurarum autem magna ea parte ejus, quod eventurum erat, certiſſimus conjector, *ad Att.* X. 8.
Τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, conſiderationum maxime ad remp. pertinentium, *ad Att.* X. 1.
Τῶν πρὸ ἔργου τί, eorum, quæ ſunt ex re, aliquid, *ad Att.* IX. 4.
Τῷ καλῷ προσπέπονθα, honeſti ſum amantiſſimus, *ad Att.* II. 19.
Τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ, navium enumeratione, *ad Att.* VI. 2.

Υ.

Ὑάδες, hyades, *Nat. Deor.* II. 43. *Frag. Poet.*
Ὑγιὲς, ſincerum, ſanum, *ad Att.* X. 12.
Ὕειν, pluere, *Nat. Deor.* II. 43.
Ὑλλῶ, celebro, pervulgo, *ad Att.* XIII. 30.
Ὑπεκθέμενος, cum clam ſubduxero, & exportavero, *ad Att.* VII. 17.
Ὑπεραττικὸς, plus quam Atticus, *ad Att.* XV. 1.
Ὑπερβολὴ, ſermonis exuperantia, *ad Att.* VII. 32.
Ὑπερβολικῶς, ſupra veritatem, ſupra modum, *ad Att.* VI. 2.
Ὑπηνέμιος, inanis & futilis, ſub vento expoſita, *ad Att.* XIV. 10.
Ὑπηρεσία, miniſterium, officiorum præſtatio, *ad Att.* IX. 13.
Ὑπόθεσις, argumentum, *ad Att.* I. 14. V. 5. XII. 45. XIV. 22. XV. 1. *Top.* 21. *ad Q. Fr.* II. 15. & III. 3.
Ὑποθῆκαι, pignora, *ad Fam.* XIII. 56.
Ὑποθῆκαι, præcepta, *ad Att.* II. 17.
Ὑποκορίζομαι, leniori vocabulo appello, *ad Att.* IX. 10.
Ὑπομεμψίμοιρος, ſubquerulus, *ad Att.* VI. 1.
Ὑπόμνημα, commentarius, *ad Att.* II. 1. XV. 23. XVI. 14.

Ὑπομνηματισμὸς, decretum, *vel*, ad rei memoriam literis mandatum, *ad Fam.* XIII. 1. *ad Att.* V. 11.
Ὑποσόλοικα, ſubabſurda, *ad Att.* XIV. 21. II. 10.
Ὑπόστασις *noſtra* ſtatus noſter, *ad Att.* II. 3.
Ὑπὸ τὴν διάληψιν, ſub ipſam acceſſionem febris, *ad Att.* IX. 2.
Ὑπὸ τὴν λῆψιν, ſub acceſſionem febris, *ad Att.* IX. 10.
Ὕπουλον, ſubdolum, *ad Att.* X. 11.
Ὑπώπιον, macula, *ad Att.* I. 20.
Ὕστερον πρότερον, Ὁμηρικῶς, ordine præpoſtero, cum primo loco, quod poſterius eſt, ſecundo, quod prius, effertur, Homerice, *ad Att.* I. 16.

Φ.

Φαέθων, Jupiter planeta, *Nat. Deor.* II. 20.
Φαίδ;ει πειεσσῶν, καὶ ἑλλάδος, *Vide ad Att.* XIII. 39.
Φαινοπροσωπεῖν, vultum oſtendere, faciem aperire, *ad Att.* VII. 22.
Φαινοπροσωπητέον, retecto vultu & aperta facie procedendum, *ad Att.* XIV. 22.
Φαίνων, Saturnus planeta, *Nat. Deor.* II. 20.
Φαλάκρωμα, *Vide ad Att.* XIV. 2.
Φαλαρισμὸς, Phalaridis imitatio, ſævitia, *ad Att.* VII. 12.
Φαντασία, viſum, *Acad.* II. 6. I. 11.
Φιλαίτιον συμφορὰ, querula res, calamitas, *ad Att.* XII. 41.
Φιλαίτιος, accuſandi *ſeu* criminandi cupidus, *ad Fam.* III. 7. *ad Att.* XIII. 20.
Φιλαλήθως, ingenue, libere, *ad Q. Fr.* II. 15.
Φιλαυτία, amor ſui ipſius, *ad Att.* XIII. 13.
Φιλέλληνες, Græcorum amantes, *ad Att.* I. 15.
Φιλένδοξος, ambitioſus, amator illuſtrium virorum, *ad Att.* XIII. 19.
Φιλήδονοι, amatores voluptatis, *ad Fam.* XV. 19.
Φιλιππίζειν, cum Philippo facere, *Div.* II. 57.
Φιλογυνεία mulieroſitas, *Tuſc.* IV. 11.
Φιλόδημος, popularis, qui vulgaria non ſpernit, *ad Att.* XII. 6.
Φιλοθέωρος, ſpectandi cupidus, *ad Fam.* VII. 16.
Φιλόκαλοι καὶ φιλοδίκαιοι, amatores honeſti & ſtudioſi juſti, *ad Fam.* XV. 19.
Φιλόλογα, erudita, *ad Att.* XIII. 52. XV. 15.
Φιλολογώτερα, eruditiora, *ad Att.* XIII. 12.
Φιλόπατρεις, patriæ amans, *ad Att.* II. 1. IX. 10.
Φιλοπροσηνέστατα, ſtudio benigniſſimo & ſuaviſſimo, *ad Att.* V. 9.
Φιλορήτωρ, ſtudioſus artis dicendi, *ad Att.* I. 13.
Φιλοσοφεῖν, philoſophari, *ad Att.* &. 5.
Φιλοσοφητέον, philoſophandum, *ad Att.* I. 16.
Φιλοσοφούμεθα, philoſophamur, *ad Fam.* XV. 13.
Φιλοσοφούμενα, quæ a philoſophis tractantur, libri philoſophici, *ad Fam.* XI. 27.
Φιλοσοφῶμεν, philoſophemur, *ad Att.* II. 13.
Φιλοσόφως, philoſophice, *ad Att.* XIII. 20.
Φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, magis philoſophice examinabimus & diſcutiemus, *ad Att.* VII. 8.
Φιλοστοργότερον, amantius, *ad Att.* XIII. 9.
Φιλοστόργως, peramanter, *ad Att.* XV. 17.
Φιλοτέχνημα, opus ſtudioſe elaboratum, *ad Att.* XIII. 40.
Φιλοτιμία, *hoc loco*, Philotimi actio, *ad Att.* VII. 1.
Φιλοφρόνως, humaniter, amanter, *ad Att.* XV. 15.
Φλιοῦς, Ὀποῦς, Σιποῦς, Phlius, Opus, Sipus, *ad Att.* VI. 2.
Φλυαρὸς, garrulus, *ad Fam.* XV. 18.
Φοβερὸν ἦν, formidabile erat, *ad Att.* XIII. 37.
Φρόνησις, prudentia, *Off.* I. 43.

Φυράτης, conturbator, *ad Att.* VII. 1.
Φυρμὸς πολὺς, conturbatio multa, *ad Att.* XIV. 5.
Φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι φορβειᾶς ἄτερ, *Vide ad Att.* II. 16.
Φυσικοὶ, Phyſici, *Orat.* I. 50.
Φυσικὴν τὴν πρὸς τὰ τέκνα, naturalem amorem in liberos, *ad Att.* VII. 2.
Φωσφόρος, Lucifer. Venus, *Nat. Deor.* II. 20.

X.

Χαῖρε, ſalve, *Fin.* I. 3.
Χαρακτὴρ, forma rei, qua maxime agnoſcitur res & judicatur, *Or.* 11.
Χαρακτὴρ, ſtylus, forma orationis, *ad Q. Fr.* II. 15.
Χολὴ ἄκρατος, bilis mera, *ad Fam.* XIV. 7.
Χρεῶν ἀποκοπαὶ, φυγάδων καθόδοι, tabulæ novæ, exulum reditus, *ad Att.* VII. 11.
Χρήσει μὲν *tuus*: κτήσει δὲ *Attici noſtri*, uſu quidem tuus, poſſeſſione autem Attici, *ad Fam.* VII. 29.
Χρήσιμοι, frugi homines, *Tuſc.* III. 8.
Χρησμὸς, oraculum, *ad Att.* IX. 10.
Χρηστομαθὴς, quæ ſunt ex uſu diſcens, qui ea didicit, quæ hominibus proſunt, *ad Att.* I. 6.
Χρύσεα χαλκείων, aurea pro æneis, *ad Att.* VI. 1.

Ψ.

Ψευδέγγραφος, falſe perſcriptus, ſuppoſititius, *ad Att.* XV. 26.
Ψευδησιόδειον, quod falſo Heſiodo adſcribitur, *ad Att.* VII. 18.
Ψευδόμενος, mentiens, *Div.* II. 4.
Ψιλῶς, nude, tenuiter, *ad Att.* XII. 4.
Ψῦχος δὲ λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον, frigus, autem tenui cuti inimiciſſimum, *ad Fam.* XVI. 8.

Ω.

Ὢ ἀπεραντολογίας ἀηδοῦς, o loquacitatem inſuavem, *ad Att.* XII. 9.
Ὢ πραγμάτων ἀσυγκλώστων, o res, quæ contexi non poſſunt, o perturbatum rerum ordinem, *ad Att.* VI. 1.
Ὢ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δὲ, o factum pulcrum quidem, ſed imperfectum, *ad Att.* XIV. 12.
Ὢ πολλῆς ἀγεννείας, o multam animi ignaviam, *ad Att.* X. 15.
Ὠναὶ, venditiones, *ad Att.* V. 16.
Ὠφέλημα, quod prodeſt. *Fin.* III. 10. & 20.

INDEX

INDEX LATINUS.

Voces aut rariores, aut ex ſenſuum varietate difficiliores explicantur.

A

ABROGO. Dicuntur magiſtratus Romani *abrogare*, cum agunt cum populo, & ferunt ad populum ut quod ante juſſerat rogatus lege, tollat. Hinc illud: *abrogare fidem alicui*, hoc eſt, habendam non putare, & ſimilia.

ACCENSUS. *Ver.* I. 28. *&c.* Publicus miniſter magiſtratuum, ſimili Viatori.

ACCLAMATIO, dicitur non ſolum in bonam, ſed etiam in malam partem. *Ad Q. Fr.* II. 1. *maxima* acclamatione *ſenatus*, id eſt, reclamante ſenatu.

ACCOMODO. *De Off.* I. 21. accommodare *ſe ad rempubl.* id eſt, accedere ad remp. *Orat.* 7. accomodare *vim ſuam ad eloquentiam*, ſtudere eloquentiæ. *Roſc. Amer.* 35. accommodare *jusjurandum ſuum ad alicujus teſtimonium*, de judicibus invidioſe, cum teſtibus incertis & nullius fidei credunt, & ex eorum teſtimoniis pronuntiant.

ACROAMATA. Sunt homines, qui cantu, geſtibus, dictis exhilarant convivas, &c. *Verr.* IV. 22. *Sext.* 54. *Arch.* 9.

ACTIO. Magiſtratuum *actiones* ſunt, aut leges, quæ iis ferentibus ad populum acceptæ ſunt, aut Senatus conſulta, quæ iis referentibus ad ſenatum facta ſunt. Hoc ſenſu commemorantur actiones tribunitiæ, conſulares, &c. Senatorum autem conſularium *actiones*, ſunt ſententiæ in ſenatu dictæ, in quas Senatus-conſulta facta ſunt. Talis eſt actio Ciceronis, *ad Fam.* X. 28.

2. In ſenſu forenſi *actio* eſt accuſatoris, vel petitoris, qui ex lege in aliquem agit, accuſando, petendo. *Roſc. Com.* 12. *integram* actionem *alicui relinquere*. Cæc. 11. *quare ſit-ne hujus rei* actio *nonnulla*. Hinc prætor dicitur, actionem *dare*, cum permittit accuſatori vel petitori in aliquem ex lege agere. *In Cæcil.* 5. *Civibus cum ſunt erepta pecunia, civili fere* actione *repetantur*, id eſt, ea, qua civis utitur in eum, qui pecunias eripuit: & eſt juris civilis actio, vel privati.

3. Eſt formula, qua actor utitur in intendenda reo lite, quæ a Juris-conſultis fere petebatur. *Cæcin.* 3. *qua* actione *illum uti velit*, ad Att. VI. 1. *Cn. Flavium ſcribam* actiones *compoſuiſſe*. Confer *Top.* 17. *de Orat.* I. 36. 41. Tales fuere *actiones* Hoſtilianæ, &c.

4. Cum *actio prima*, *altera*, *tertia* commemoratur, ſignificatur, quoties ea cauſa ad judices tota acta ſit. Sic duæ ſunt actiones in Verrem.

5. Quid apud rhetores ſit actio, notum eſt. Et memoratur *de Or.* III. 26. *Conſumere*, & *exhaurire* actionem, id eſt, ab initio ſtatim nimis vehementem eſſe, ut ad finem actio durare non poſſit. Confer *Tuſc.* IV. 19. *Dejot.* 2.

ACTOR, eſt in ſenſu forenſi is, qui alterius nomine accuſat, aut petit, hoc eſt, lege in aliquem agit.

In ſcena autem, hiſtriones. *Ad Q. Fr.* I. 1. 16. actores *induſtrii*. *In Cæcil.* 15. actores *ſecundarum aut tertiarum partium*.

ADDICERE, in actionibus & emptionibus eſt, ei tradere rem, qui cæteros licitatores vicit, *Verr.* I. 55. *Rabir. Poſt.* 17.

De debitoribus, qui cum ſolvere non poſſunt, creditori traduntur. *Sext.* 17. *Piſon.* 35. Hinc *pro Quint.* 30. *cupiditati* addicere *aliquem*, eſt condemnare, pro lubitu petitoris aut accuſatoris. *Poſt red. in Sen* 7. addicere *fortunas civis optime meriti*; ſcilicet libidini Clodii; poteſtati ejus permittere, ut ea ſunt in poteſtate noſtra, quæ a nobis empta ſunt, aut potius, ut eſt in poteſtate noſtra debitor judicio nobis addictus.

ADDICTIO *Act.* I. *in Verr.* 4. addictio *bonorum*; cum judex petitori ejus bona poſſidenda tradit, unde petitur.

ADDICTUS. *Roſc. Com.* 14. *addictus erat tibi*, hoc eſt, condemnatus, ut tibi ſolveret pecuniam, quam petieras. *Flac.* 20 *cum judicatum non faceret*, addictus *Hermippo*, *& ab hoc ductus eſt*. Ad Fam. VII. 24. *addictus Hipponacteo præconio*, hoc eſt, infamiæ addictus traditusque eſt, Calvo quaſi præcone, eoque ejuſmodi, qualis Hipponax fuit, qui Anthermum & Bupalum verſibus ſuis infamiæ tradidit. *Verr.* II. 32. *pretio* addictam *habere fidem*, id eſt, corruptum eſſe. *Phil.* II. 21. *vendita atque* addicta *ſententia*.

ADSCRIPTOR. *Poſt red. in Sen.* 4. adſcriptor *in me reſtituendo*. id eſt, qui auctori reſtitutionis meæ aſſenſus eſt. *Aug.* II. 9. adſcriptores *legis*, ſunt approbatores e collegio tribunitio, qui una cum Rullo ferendam ſtatuerant.

ADSTIPULATOR. Qui in re præſenti eſt, & una idem pro eodem ſtipulatur, cum quis ſibi ſtipulatur aliquid. *Acad.* IV. 21. *Stoicorum* adſtipulator *Antiochus*, metaphorice dicitur.

ADVENTITIUS, extrinſecus ad nos perveniens, non noſtrum, aut noſtro labore partum, &c. *De Fin.* V. 21. *adjumenta externa & adventitia*. *Leg. Man.* 9. adventitiis *multorum Regum & nationum copiis Verr.* IV. 37. adventitium *auxilium*. *Rab. Poſt.* 17. adventitia *pecunia*, *Ad Att.* I. 19. *pecunia* adventitia dicitur, quæ ex novis vectigalibus redit. *De Or.* III. 33. *doctrina* adventitia, *id eſt*, ab alio populo inventa. *De Div.* II. 58. *viſio* adventitia, a ſenſibus profecta.

ADVERSARIA. Sunt libri, in quos ſine ordine omnia conjiciuntur; ita dicti, quia tantum in adverſa parte ſcribitur. *Roſc. Com.* 2. *nomen in adverſariis patet*.

ADVERSARIUS, qui contra non licetur in auctionibus & emptionibus, *ad Attic* XII. 43. XIII. 31.

ADVOCARE, eſt in ſenſu forenſi, rogare amicos, ut nobiſcum deliberent de re aliqua, in primis de lite, quo ſenſu *advocati* dicuntur. *Quint.* 22.

2. Rogare aliquem, ut in conſilio nobis adſit. Sic pro Quint. cap. 2. 22. *quos ubi Aquilis*, advocaſti.

3. Amicus actoris aut rei dicitur *advocare*, cum convocat, quibuſcum de cauſa deliberet, ut juvare partes amici poſſit. *Cluent.* 19. *Oppianicus in judicio Scamandri aderat frequens*, advocabat, *omni ſtudio gratiaque pugnabat*.

ADVOCATIO, cœtus advocatorum, *Quint.* 14. *Roſc. Com.* 5. *Verr.* I. 49. *Cacin.* 15. *Syll.* 29. &c.

Certum temporis ſpatium, quo opus eſt, ut advocare poſſimus, *ad Fam.* VII. 11. advocationes *binas poſtulare*.

ADVOCATUS, dicitur amicus, quem vocamus ad nos, ut eum conſulamus de controverſiis noſtris, quique honoris cauſa in judicio in ſubſelliis noſtris ſedet, aut nobiſcum in rem præſentem venit. *Vide de Off.* I. 10. *Quint.* 8. *de Or.* II. 47.* *Philipp.* I. 7. armatos homines, quos in Senatum induxerat Antonius Conſul *advocatos* vocat: *vellem adeſſet ſine* advocatis.

ÆRARIUS. *Pro Quint. cap.* 4. ratio *Æraria*, hoc eſt, ratio pecuniæ diverſæ in Gallia & Romæ.

Pro Cluent. 43. *in* ærarios *referri*, hoc eſt, in ultimam claſſem, cui adſcripti ſuffragiis carebant, & tantum æra tributi loco pendebant. Erat autem hæc nota cenſoria, quam plebi quidem in primis, ſed interdum tamen etiam ſenatoribus & equitibus inurebant. *De Or.* II. 66. *ex* ærariis *eximere*.

Ærario *Tribuni*. Vide *Tribunus*.

ÆSTIMATIO. *Verr.* III. 92. *remiſſior* æſtimatio *frumenti*. Æſtimatio frumenti dicitur, cum prætores, legati, quæſtores pro frumento, quod in eorum cellam imperatur (*Vide Cella*) pecuniam accipiunt ab aratoribus; & quidem tantum, ut ipſis utilius ſit, pecuniam accepiſſe, aratoribus dediſſe.

Æſtimatio *pœna*, *de Or.* I. 54. eſt, cum accuſator (more Athenienſi) in ipſa accuſatione, quam pœnam reus meruerit, æſtimat.

Hæc autem, *ad Fam.* V. 20. *accipere æſtimationem*. XIII. 8. *accipere in æſtimationem*, capienda ſunt de ratione, qua Julius Cæſar æs alienum, quo laborabat civitas, diſſolvi juſſit; cujus hæc vis erat, ut debitores darent creditoribus in ſolutum prædia, ſed non eo pretio, quo tum erant, poſt bellum civile, ſed eo, quod ante bellum fuerat: unde *æſtimatio* pro *jactura*, eſt *ad Fam.* IX. 16. & *æſtimationes* pro *prædiis* pecuniæ loco acceptis, *ad Fam.* IX. 18. æſtimationes *tuas vendere non potes*. Confer *ad Att.* XII. 25.

Æſtimationem. Cicero interpretatur Stoicorum ἀξίαν; cum dicerent, ſolam quidem virtutem eſſe bonum, ſed eſſe tamen præterea res dignas, *æſtimatione* aliqua, hoc eſt, ut præponerentur aliis, ac ſumerentur, tanquam valetudinem rectam, divitias, honores. Vide *Fin.* III. 10. 6. 13. *Acad.* I. 10.

AFFECTUS. *Divin.* II. 47. quomodo *affecto* cœlo, &c. id eſt, qua conſtellatione.

Affectum dicitur de eo, quod cœptum eſt & jam ea parte profligatum. *Prov. Conſ.* 8. *affectum* bellum, & pene *confectum*.

Dicitur etiam quicquid afflictum, debilitatum eſt, &c. *de Or.* I. 45. *Verr.* IV. 43. *ætas* affecta, *de Or.* III. 18. affectus *ſenectute*. *Verr.* III. 18. affecta *Sicilia*, *ad Fam.* V. 13. *ita* affectum *ac deletum extinctumque fateare*. Ibid. 20. *nunc ſic* affecti *ſunt &c.*

De animi perturbationibus, *ad Att.* XII. 32. *graviter* affectus.

Tractatus. *Verr.* IV. 67. *ut abs te* affecta *eſt, ita in te animatam videmus*.

Significat ſtatum rei quemcunque. *Fin.* I. 11. *manus tua ſic* affecta, de manu extenſa. *Tuſc.* III. 9. *manus recte* affecta. *Part. Or.* 23. *quidam animi habitus ſic* affecti *& conſtituti*.

Top. 2. *res*, *quæ quodammodo* affectæ *ſunt ad id, de quo quæritur*, id eſt, ad eam referantur aliqua ratione, et junctæ, ut conjugata, genus, ſimile, differens, contrarium, adjunctum, antecedens, &c.

AFFLIGO. Idem, quod afflictare. *Divin.* II. 2. *nec* affligat *me*.* *Sext.* 41. *Cauſam ſuſceptam* affligere, *id eſt*, prævaricari.* *Brut.* 13. affligere *rem vituperando*, *opponitur*, *augere rem laudando*.

AGNASCOR. *De Orat.* I. 57. agnaſcendo *teſtamenta rumpi*. Si quis poſt teſtamentum natus eſſet, ad quem, ſi nullum teſtamentum eſſet, hereditas perveniret, neque teſtamento eſt exceptus: quod valet etiam de adoptionibus.

Digitized by Google

AGNATIO. *De Leg.* I. 7. agnationibus *familiarum diſtinguuntur ſtatus, hoc eſt*, ſerie generis, per perſonas generis virilis, diſtinguuntur familiæ patriciæ & plebejæ.

AGO, dicitur de iis rebus, de quibus actio magiſtratuum, ſenatorum, accuſatorum, & petitorum. *Manil.* 1. *de Or.* I. 36. *in Cæcil.* 5. *lege* agere, *id eſt*, ex lege, permittente lege accuſare, vel petere. *De Or.* I. 38. agere *in hereditatem*, id eſt, petere hered. *Quint.* 9. *ex ſponſione* agere, ſcilicet cauſam. *Mur.* 17. agere *cum populo tanquam ex ſyngrapha*. Vide Syngrapha. *Act.* I. *in Verr.* 12. agere *de rep. cum populo*. De Amic. 25. *in forum verſus* agere *cum populo, id eſt*, converſo ore verſus forum, ubi plebs eſt, cum ſolerent magiſtratus honoris cauſa convertere os ad ſenatum & comitium. *Ad Fam.* I. 9. *qua ego* agebam, ſcilicet in ſenatu.

Brut. 92. Agens *orator* dicitur, cujus vehemens eſt actio pene uti hiſtrionum, ut res non narrat, ſed agi videatur.

Notandæ ſunt etiam hæ formulæ, *ad Fam.* III. 6. agere *forum*. Vide FORUM. *Verr.* IV. 66. agere *ſpumas in ore*, *ad Att.* XIV. 9. agere *rimas*. *Verr.* I. 3. agunt *præcipitem pœna civium Rom.* id eſt, conſcientia ſcelerum in cives Rom. pœnas ab eo exigit, eum ita furioſum efficit, ut ad inſana conſilia ruat.

Agere *animam*, *ad Fam.* VIII. 13. morti propinquum eſſe.

AGRARII. *Catil.* IV. *Gracchus* agrarios *concitare ſtuduit*, id eſt, eos, qui agros legibus agrariis conſequi cupiebant.

ALARII. *Ad Fam.* II. 17. Sunt alæ equitum ex Italia & provinciis collectæ, quæ ſingulis legionibus addebantur loco 30. turmarum, quæ olim ex ordine equeſtri addebantur.

ALBUM. Tabula alba, in qua edicta, & alia hujuſmodi proponebantur: libelli, tituli proponendi in publico.

ALIENATIO. *Orat.* 42. alienatio *ſacrorum*; confer *de leg.* III. 20. cum nos ſacris liberamus, ut aut intereant, aut ad alios tranſferantur.

ALIQUID. *Tuſc.* III. 18. *ſi vero etiam* aliquid, ἀφροδίσια, de re Venerea. Similis ἀφροδίσια ſit in his: *ſi quid ei acciderit*; & *ſi* quid *acciderit*, de morte, clade bellica, &c.

ALLEGO. *Roſc. Am.* 9. allegat *iis homines nobiles*. Submittit ad eos, qui cum iis agant. *Nota*: Publice *leguntur* homines, qui inde *legati* dicuntur; privatim *allegantur*, unde *allegati*.

AMBITIO. Petitio honorum honeſta: *de Or.* I. 1. *ad Fam.* VII. 1. *ad Att.* I. 1. ambitio *noſtra nititur*, *&c.*

Ambitio dicitur de omnibus rebus, quæ aut gratiæ colligendæ cauſa facimus, aut ut nos gratioſos eſſe oſtendamus apud hos, a quibus petimus aliquid. *Verr.* II. 40. 55. *ad Fam.* V. 20. *Tua* ambitioni *reſervatum eſſe*, hoc eſt, tibi relicta, ut gratiam inire ab aliis poſſis, quibus hoc beneficii tribuas. *Brut.* 69. Ambitione *labi*, ſcilicet, in laude, cum laudamus indignos, ut gratiam ineamus, *ad Fam.* XIII. 5. Ambitione *mea*, id eſt, precibus meis, quibus utor, ut impetratis rebus, gratioſus videar. *Cluent.* 26. Ambitio *judicum*, *&c.*

Off. I. 30. *in Scipione* ambitio *major*, *vita triſtior*. Eſt σεμνότης quædam & gravitas in cultu & habitu.

AMBITIOSUS. Qui gratias hominum captat, aut gratioſus apud homines magnos videri vult. *Cluent.* 38. *Verr.* III. 84. *ad Q. Fr.* I. 2. *Ne me in Græcia* ambitioſum *factum miretur*. Flacc. 18. *Ita eſt* ambitioſus, *ut omnes vos noſque ſalutet quotidie*. Ad Fam. VI. 6. *cedit* ambitioſis *voluntatibus*. Et ibid. 12. *rogationes* ambitioſæ, quæ fiunt, non quod officium amicitiæ, propinquitatis poſtulet, ſed ut gratioſos nos eſſe apud eos oſtendamus, quos rogamus, ſi ab iis rogata impetramus, & ſimul gratiam ineamus. *Ad Att.* I. 18. *amicitia noſtra* ambitioſæ *ſunt in quodam ſplendore forenſi*. Ad Fam. XIII. 1. *homo minime* ambitioſus, *minime in rogando moleſtus*.

AMBITUS. Crimen quod admittitur, cum minime legitimis modis magiſtratus impetrare ſtudemus, hoc eſt, iis, quos leges de ambitu prohibent. *Ad Q. Fr.* II. 3. *de* ambitu *poſtulatus eſt*.

De Or. III. 48. *Brut.* 44. &c. *verborum* ambitus, eſt περίοδος.

AMPLIARE. *Verr.* I. 9. Eſt verbum forenſe, quod ſignificat, judices non decernere; ſed pronunciaſſe *amplius*. Unde *ampliatio*. Formula ampliandi erat, *Non liquet*.

AMPLIFICATIONIS jus. *De Or.* I. 39. Peregrini vel inquilini, Athenis lege, Romæ conſuetudine, ſibi diligebant aliquem, quem ſibi adoptarent patronum (προστάτην) ad quem ita ſe, ut clientes Romani, habebant. Jus *applicationis* igitur eſt, quod habet patronus in eum hominem, qui ſe ad eum applicuit, in ejus bona, hereditatem; &c. Antpoſſit verbi cauſa ei heres eſſe, ſi inteſtato mortuus ſit, nec ne, &c.

AMPLIUS. *Verr.* I. 9. *Pronunciare* amplius, ſcilicet, rem eſſe cognoſcendam & deliberandam. Confer *Brut.* 22.

ANNONA. Pretium frumenti, quod e copia aut paucitate frumenti oritur, quod anno quoque provenit. Item ipſum frumentum, quod provenit. *Verr.* III. 92. *ratio frumenti e temporibus & annona eſt conſideranda*. Ibid. 93. annonæ *ſimilis*. *Dom.* 6. annona *durior*. *Phil.* VIII. 8. *perfugia* annonæ. In caritate annonæ.

ANTIQUARE legem *Leg.* III. 17. *Off.* II. 21. id eſt, non recipere, rejicere. Verbum

inde

inde natum, quod in tabella ſcriptum erat, *A. P.* id eſt, antiqua probo.

APPARERE, præſentem eſſe, ſi quid forte jubeatur. De lictoribus, viatoribus, ſcribis, *Orat. Cluent.* 53. Apparere *quæſtioni*, dicuntur ſcribæ, lictores, &c. Hinc *de Leg.* II. 8. apparere *Diis*, dicuntur miniſtri ſacrorum,

APTUS. *Aptum* dicitur quodcunque ex alio pendet. *Tuſc.* V. 25. *cauſa alia ex aliis aptæ & nexa*. Acad. IV. 10. *ex qua ro una vita omnis apta ſit*. Cæcin. 18 *non ex verbis aptum pendet jus*. Tuſc. V. 12. *ex ſe ipſo ei apta ſunt omnia*, de eo cujus animi tranquillitas non pendet a rebus externis, ſed ab internis perpetuiſque bonis.

Apta dicuntur etiam, quæ recte inter ſe juncta ſunt. *Or.* 52. Apta *oratio* eſt numeroſa, in qua apta omnia inter ſe ſunt verba ita, ut numeroſe cadat. *Or.* 70. *ex aptis diſſoluta*.

Apta videntur etiam pro *perfectis* dici. *Nat. C.* II. 18. Perfectiſſimam formam dixerat eſſe rotundam. Deſcriptis autem ſphæræ ratione, addit: *Quo nihil fieri poteſt* aptius.

ARBITER eſt, in ſenſu forenſi, qui sui honoris cauſa deligitur ab his, qui controverſiam habent, aut a prætore datur, ut, non ex certa formula, quemadmodum judex, ſed ex fide bona, ex æquo & bono, controverſiam dirimat. Vide de diſcrimine *arbitri* & judicis, *arbitris* & *judices*, *Roſc. Com.* 4. 5.

Off. III. 16. *Top.* 10. Arbitrum *adigere aliquem*, id eſt, agere, cogere, ad arbitrum. *Cæcin.* 7. arbiter *familiæ herciſcundæ*, id eſt, rei hereditatis inter coheredes dividendæ.

Hinc metaphorice eleganter Chryſippus, *Fat.* 17. arbiter *honorarius* inter duas ſectas dicitur.

Sed & tamen interdum pro *judice*, ut *arbitrium* pro *judicio*. Nam *Roſc. Am.* 39. *arbiter* dicitur *judex mandati*, quia etiam in judicio mandati additur: *ex fide bona*.

Teſtis. *Flacc.* 36. *quis eſt deciſionis* arbiter? qui interfuit, eamque factam eſſe, & quomodo facta ſit, teſtari poteſt. Hinc *Verr.* V. 31. *ab arbitris remotus locus*: id eſt, e teſtibus.

ARBITRIUM eſt deciſio ex æquo & bono, ex bona fide. *Vide* Arbiter. *Roſc. Com.* 4. *judicium eſt pecunia certa*, arbitrium *incerta*. Vide locum ipſum. Hæc *arbitria* dicuntur *honoraria*, *Roſc. C.* 5. quia arbitria honoris cauſa deferuntur arbitrium. Sed eſt tamen etiam interdum pro *judicio*. Arbitrium *pro ſocio*, eſt judicium ſocietatis, *pro Quint.* 3. Vocatur autem propterea *arbitrium*, quia ſimile eſt arbitrii. Nam prætor in formula, in quam judicium dat, addit: *ex fide bona*. Judicium autem eſſe, ex eo patet, quod Prætor formulam dat, quod in arbitriis non fit.

Arbitrium *rei uxoriæ*, *Off.* III. 15. *Top.* 17. eſt de dote, poſt divortium.

Dom. 37. arbitria *funeris*, ſunt omnes impenſæ quæ in funus fiunt.

ARGENTARIA eſt genus negotii, quod in vendendis, hoc eſt, permutandis cum compendio nummis verſatur; quod qui exercent, *argentariam* facere dicuntur. *Verr.* V. 59. *Cæcin.* 4. ut *ſagariam* facere eſt ſagis vendendis rem quærere. Ab ea dicti *argentarii*, quorum non ſemel apud Ciceronem mentio: iidem cum menſarii, nummularii, &c.

AS, proprie æneus nummus Rom. qui pendebat libram pondo, & erat ipſa æris libra. Ejus partes hæ ſunt, *uncia*, *ſextans*, *quadrans*, *triens*, *quincunx*, *ſemis*, *ſeptunx*, *beſſis*, *dodrans*, *dextans*, *deunx*. Ita, ut as habeat 12. uncias, 6. ſextantes, 4. quadrantes, 3. trientes, 2. ſemiſſes, unum dextantem; unum dodrantem, unum beſſem, unum ſeptuncem, duos quincunces. Quoniam autem commoditates multas habet in computationibus totius in 12. partes diſtributio, etiam aliæ res ad aſſis modum diſtributæ ſunt; imprimis hereditates. Vide *Cæcin.* 6. Fecit hæredem *ex deunce & ſemuncia*.

ASSECTARI dicuntur, qui aliquem honoris & gratiæ cauſa in comitia, curiam, forum, domumque deducunt. Sic *Or.* I. 56. dicitur *Ser. Galba conſularis P. Craſſum ædilitatem petentem* aſſectatus *eſſe*, *quod Craſſi filiam C. filio ſuo deſpondiſſet*. Sic *aſſectator*, & *aſſectatio*.

ASSERERE. *Flacc.* 17. *Cum in cauſa liberali*, *eum qui* aſſerebatur, *cognatum ſuum eſſe diceret*. *Aſſerere* in foro dicitur & is, qui eum, quem quis ſibi, tanquam ſuum ſervum, vindicat, liberum eſſe teſtatur, & ab eo, qui vindicat, defendit; & qui in ſervitutem vindicat. Utriuſque eſt *aſſertio* & *vindicia*, utriuſque *aſſerere* & *vindicare* uterque *aſſertor*; ſed alter *in ſervitutem*, alter *in libertatem*; quod patet e Livio III. 44.

ASSIGNATIO, *ad Fam.* XIII. 8. Aſſignationes *Syllanæ*, ſcil. agrorum. Diſtinguuntur autem hic & aliis locis a *venditionibus*, ut *aſſignare* & *vendere agros*. *Agr.* III. 3. *ad Fam.* XI. 20. ubi forte dicuntur agri legionibus aſſignari. *Aſſignatio* fit per leges Agrarias, colonis deducendis, *venditio* autem auctione.

ASSUMERE. *Fin.* III. 5. ſenſu Stoico dicitur de προηγμένοις. *Fin.* I. 10. *omnis voluptas* aſſumenda, *omnis dolor depellendus*.

Comparare ſibi, tanquam in ſubſidium. *De Or.* I. 50. *ſi quis aliam quoque artem ſibi* aſſumpſerit. *Ibid.* 37. *niſi dicendi copiam* aſſumpſiſſet, *ſcilicet*, præter jus civile.

Arrogare ſibi, vindicare. *Offic.* I. 1. *ſi id mihi* aſſumo, *videor id meo jure quodammodo vindicare*. Ad Fam. I. 9. *neque quicquam mihi* aſſumpſi, *nec hodie* aſſumo.

In ſyllogiſmo eſt *aſſumere*, cum majori propoſitioni, quam vocant, ſubjicimus minorem. *Divin.* II. 53. *ſed cum hic ſumpſit quod voluit*, (hæc eſt *propoſitio major*, quæ Cice-

runt

roni ſimpliciter *propoſitio* dicitur) *id tamen quod aſſumit, concedi non poteſt*,

In rhetoricis *aſſumere*, eſt extrinſecus petere argumenta, non ex ipſa cauſa. *Top.* 2. *alii loci in eo ipſo, de quo agitur, hærent, alii aſſumuntur extrinſecus*. Confer. *Pr.* 35.

ASSUMPTIO. *Invent.* I. 34. eſt minor quæ vocatur, Syllogiſmi propoſitio.

ATTRIBUTIO, apud rhetores dicitur quicquid rei tribuitur. Vulgo *prædicatur*, Vide *Inv.* I. 26.

In re pecuniaria dicitur, quam hodie vulgo *Aſſignationem* vocant, cum non ipſi ſolvimus ex arca, ſed ab alio, qui nobis aut debet, aut pro nobis ſolvere paratus eſt amicitiæ ergo. *Ad Fam.* XVI. 24. *ad Att.* XVI. 3. *in attributione mihi ignota nomina*, hoc eſt, homines a quibus mihi ſolvere vult, ignoti ſunt mihi.

ATTRIBUTUS. *Verr.* I. 13. *pecunia attributa*, *hoc eſt*, quæ nobis ſolvitur ab alio, data, aſſignatione, quam hodie vocant. *Verr.* III. 70. *ſocietatet, unde erat attributa pecunia*. *Ad Att.* XIII. 22. attributos *quod appelles, valde probo*. *Attributi* ſunt ii, a quibus attributa eſt pecunia, a quibus debitor ſolvit.

AUCTOR. Hujus vocabuli multiplex eſt & varius apud Ciceronem uſus.

1. Is, a quo fama orta eſt, & qui dicere poteſt, unde habeat, quæ dicit. *Ad Fam.* XII. 4. *Fama nuntiabat ... erat nemo*. Unde *auctor* etiam pro nuntio eſt.

2. Præceptor. *Off.* II. 2. *quanquam in antiquiſſima philoſophia, Cratippo* auctore, *verſaris*.

3. Qui exemplum rei faciendæ dedit: qui rem facere ſuadet aut præcipit exemplo. *Acad.* IV. 2. *nec litterarum Græcarum, nec philoſophiæ jam nullum* auctorem *requiro*, ſcilicet, cum Africanum & Catonem habeam, qui didicerunt. *Off.* III. 27. *num locupletiores quæris* auctores? *Verr.* III. 58. *Cur non, hoc auctore, etiam Romæ ſervi ad vectigalia accedunt?* *Verr.* V. 26. *Unum* auctorem *facti tui profer*. *Fin.* IV. 16 *Cato omnium virtutum* auctor, *id eſt*, exemplar.

4. Qui rem facere ſuadet, aut jubet, aut permittit. *Div.* I. 15 *aves* auctores, *ſcilicet*, rerum ſuſcipiendarum aut omittendarum. Confer *ad Att.* I. 19

5. *Auctor legis* dicitur, qui primus legem ſcivit, *Dom.* 30. legis ſuaſor, adjutor, laudator. *Agr.* II. *Leg.* III. 16. qui legem ferri jubet, quod erat ſenatus; unde *Senatores* auctores *legum* dicuntur. *Verr.* V. 67.

6. Auctores *in ſenatu*, *Brut.* 34. aut *conſilii publici*, *de Or.* I. 49. Sunt principes Senatores, hoc eſt, Conſulares & prætorii, qui habent jus ſententiæ dicendæ, adeoque rei alicujus auctores fieri poſſunt. Item, qui multum valent in ſenatu, ut *de Or.* III. 17. Item qui alicujus rei in ſenatu auctores ſunt decernendæ, *ad Att.* III. 18. in quorum ſententiam fit SCtum, *ad Fam.* XV. 4. *Regem Ariobarzanem, eo* auctore, *commendatum habebam*, hoc eſt, e SCto in tuam ſententiam facto.

7. Fide dignus. *Leg.* II. 6. auctor *haud deterior Theophraſtus Timæo*.

8. Teſtis. *Flacc.* 17. *gravis* auctor *injuriæ publicæ*.

9. Qui alicujus injurias defendit, & accuſando vindicat; quia ſcil. eſt auctor judicibus rei puniendi. *Flacc.* 22. auctorem *querelarum & doloris ſui habent*. Item.

10. Defenſor quicunque, qui alicujus rem cauſamque gerit. *Flacc.* 15. auctor *ſuæ civitatis*. Sic *Sext.* 66. optimatium defenſores & principes dicuntur, auctores *& conſervatores civitatis*, id eſt, defenſores. *Planc.* 13. auctor *ſocietatum multarum* fuiſſe dicitur, qui publicanorum defenſor fuit, multaque pro iis geſſit cum fide.

11. Eſt venditor, qui ſuum eſſe ſpondet, quod vendit, & ejus vendendi ſe poteſtatem habere, adeoque actione tenetur de evictione, (*Vide* Auctoritas infra, num. 21.) aut periculum judicii præſtat, ut in mancipio. *Cæcil* 10. *auctor* fundi. Cæterum venditor eſt *auctor primus*; qui autem ſpondet pro eo, rem eſſe ejus, vendendique poteſtatem eum habere, *auctor ſecundus*. *Verr.* V. 22. *quod a malo* auctore *emiſſent, diutius ſe obtinere non poſſe*: qui evictionem præſtare non poſſet.

12. Tutor. *Cæcin.* 25. *dos quam mulier, nullo* auctore, *dixiſſet*, non adhibito tutore, qui in rebus mulierum auctor eſt.

13. *Cluent.* 5. auctores *nuptiarum*, ſunt parentes, cognati, tutores, qui nuptias aut conſecerunt, aut probarunt, aut tabulas nuptiales obſignarunt.

14. *Dom.* 14. auctor *comitiorum Centuriatorum, & Curiatorum*, eſt, qui habet comitia, iiſque præeſt.

15. *Verr.* V. 67. Senatores dicuntur *auctores judiciorum & juris*, quia judicia haberi volunt, & adminiſtrant, & ſuum cuique jus reddi volunt.

16. Senatus quo ſenſu *auctor* ſit, *Patres auctores fiunt*, *vide in* Auctoritas ſenatus, n. 33.

AUCTORITAS tribuitur ei, qui, quocunque ſenſu, auctor eſt, nuntiando, jubendo, ſuadendo, inveniendo, docendo, vendendo, teſtando, defendendo, rogando, exemplo præeundo, &c. aut eſſe poteſt, aut eſſe poſſe putatur.

1. *Auctoritas* ejus, qui primus quid invenit & fecit. *Invent.* I. 28. Auctoritatis, *& inventionis comprobatores*.

2. Sententia judicum; non ſolum, quia auctores ſunt condemnationis vel abſolutionis, ſed etiam, quia eo ipſo auctores ſunt alicujus rei omittendæ, vel licentiæ, ejus faciendæ impune.

tune. *Verr.* III. 94. *providete, ne* auctoritate *veſtra*, (ſententiis veſtris abſoluto Verre) *avaritiæ viam patefaciatis illuſtrem atque latam*.

3. Eſt defenſoris & accuſatoris. *Syll.* I *quantum ille* (accuſator) *de mea* auctoritate *deripuiſſet*. *Verr.* III. 5. *expectate* auctoritatem *accuſationis meæ*, id eſt, dum ego vobis accuſando ſim auctor Verris condemnandi.

4. Eſt confirmantis aliquid, ſed ita, ut diſferat ab ea, quæ eſt teſtimonium dicentis. *Ad Quir. poſt R.* 7. *audiſtis non ſolum* auctoritatem (ſcilicet diſcentis a me remp. ſervatam) *ſed etiam teſtimonium*.

5. Exemplum. *Sext.* 6 *reipubl. capeſſendæ* auctoritatem *præſcribere*, ſcilicet, commemorando ejus tribunatum. *Tuſc.* II. 22. *valuit* auctoritas, &c. *Leg.* I. 13. *in diſputando aliorum* auctoritati *parere*, hoc eſt, ea methodo uti, qua alii uſi ſunt. *Verr.* III. 93. *Antonii facto atque* auctoritate *defendiſe*. V 32. Auctoritas *majorum*, id eſt, quæ majores facere ut nobis exemplum præirent. *Læl.* 21. *utrumque egit graviter*, auctoritate, *& offenſione animi non acerba*, hoc eſt, ut non daret exemplum amicitiæ acerbe ruptæ. *Roſc. A.* 6. auctoritate *cauſam nobilitatis defendit*, ſcilicet, apud municipes ſuos, quod exemplo ſuo ſuaderet, nobilitatis partes ſequi. *Verr.* III. 19. auctoritatem *ſuperiorum prætorum repudiare*.

6. Conſilium. *Ad Att.* X. 1. auctoritas *ejus mihi vivit*, hoc eſt, etiam mortui conſilium ſequor. *Off.* III. 30. *eorum* auctoritate *pax facta*. Confer *Sen.* 6. *Off.* III. 27. *ad Fam.* VI. 6. *Verr.* I. 42.

7. Eſt philoſophorum, quorum ſententias libenter amplectuntur homines. *Acad.* IV. 22. *inconſtantia levatur* auctoritas; quod eos non facile auctores ſequimur, qui inconſtantes ſunt in ſententiis: *Off.* I. 1. *ſumma doctoris* auctoritas *& urbis*; quia eruditiſſimus eſt, adeoque bonus auctor philoſophiæ, & in urbe inventa eſt philoſophia. *Div.* I. 39. *Nemo philoſophus aliter ſenſit, in quo eſſet* auctoritas. *Off.* III. 29. *maxima* auctoritate *philoſophi*. *Acad.* IV. *ad unius ſe* auctoritatem *conferre*.

8. Opinio inſignis de alicujus virtute, doctrina, &c. *Verr.* III. 90. auctoritas *eorum eſt tanta, ut etiam delicti ſuſpicionem tegere poſſit*. Manil. 15. *Imperatoris* auctoritas. *Verr.* I. 2. *judiciorum* auctoritas *conſtituta*. *Brut.* 67. auctoritate *eget*, de eo cujus nullum nomen in patronis cauſarum eſſet, cum diligentiſſimus eſſet. *Leg.* I. 5. *nunc ab uno ſumma* auctoritate *& ſcientia ſuſtinetur*. Senect. 18. *non cani, non rugæ repente* auctoritatem *arripere poſſunt*.

9 Quæcunque res, cujus aliquis auctor eſt. *Acad.* I. 9. auctoritas *veteris diſciplinæ* (ſcilicet Academicæ) hoc eſt, diſciplina, cujus veteres Academici auctores fuere.

10. Auctoritate alicujus utimur, cum eum auctorem, approbatorem, conſentientem nobis dicimus. *Div.* I. 43. *leges ſuas* auctoritate, *Apollinis confirmavit*. Acad. IV. 5. *in eorum* auctoritate *deliteſceret*. Div. I. 1. *ut ab ultimo* auctoritatem *repetam*. Tuſc. V. 12. *hujus ſententiæ gravitas a Platonis* auctoritate *repetatur*; inde, quod auctorem habet Platonem, de Amic. 1. *ſermo poſitus in veterum hominum* auctoritate, *id eſt*, qui a veteribus habitus dicitur.

11. Narrantis & teſtimonium dicentis fides: item, rebus narratis, *&c.* facta fides. *Offic.* II. 9. *ad Att.* V. 21. *Flacc.* 22 auctoritatem *nullam debemus rebus commentitiis adjungere*. Ibid. 17. 22. *quid haruſpicina* auctoritatis *habeat*. *Ibid.* 59. *ſomniorum* auctoritas, de Amic. 25. *cum ad vanitatem acceſſit* auctoritas, *hoc eſt*, ſi is aſſentatur, qui auctor eſſe poſſe, qui fide dignus videtur.

12. Approbatio. *Tuſc.* IV. 34. *amori* auctoritatem *tribuere*. Confer *Phil.* III. 2. *Div* I. 3.

13. Sententia, cujus ſe quis auctorem profitetur, judicium de re aliqua. *Cluent.* 50. *errat ſi quis in orationibus noſtris* auctoritates *noſtras ſe conſignatas habere arbitratur*. Manil. 22. auctoritas *& ſententia*. Nat. D. 3. *mihi hoc perſuaſum eſt*, auctoritate *majorum*. Confer *de Amic.* 4. id eſt, quia majorum ſententia fuit

14. Quicquid facimus, quo auctores alicujus rei faciendæ, credendæ, fieri poſſumus, *Cluent.* 42. auctoritas *cenſoria*, dicuntur notæ cenſorum, quibus auctores fiunt, aliquem criminis cujuſdam reum eſſe. *Nat. D.* III. *utrum poetæ Stoicos depravarint an Stoici poetis dederint* auctoritatem, *id eſt*, amorem probando, fecerint, ut poetæ tam multa de amore, &c. *ad Q. Fr.* I. 3. *ſi quid mea ſpes* auctoritatis *habet*.

15. Ejus eſt *auctoritas*, qui primus legem ſcivit. *Dom.* 31. ſcilicet, quia reliquis eſt auctor legis ſciſcendæ, & primi ſuffragium plerumque totà prærogativa, ut prærogativæ cæteræ centuriæ, ſequuntur. *Vide* Prærogativa.

10. Voluntas jubentis, rogantis, hortantis. *de Or.* I. 23. auctoritatem *tuam negligere mihi fas non eſt*. *Verr.* II. 40. auctoritas *patris*.

17 *Off.* I. 26. *amicis major quam ante tribuenda* auctoritas: *hoc eſt*, plus eorum conſilio, quam ante utendum. Eſt ergo iſta *auctoritas*, cum quis dignus judicàtur, qui conſulatur.

18. Literæ, tabulæ, & quicquid prodeſt ad faciendam fidem. Sic *Verr.* III. 62. auctoritates *civitatum*, ſunt literæ publicæ e tabulariis, & teſtimonia per legatos. *Ibid* 71. auctoritates *ſocietatum*, ſunt tabulæ earum & literæ; quæ erant tanquam auctores furtorum Verris.

19. *Auctoritas* tribuitur etiam locis. Sic *Manil.* 1. de ſuggeſtu pro Roſtris, e quo magiſtratus cum populo agebant: auctoritatem *hujus loci*

non-

pendum attingere potuit; quia ſcilicet ex eo loco populo fiebant auctores legum jubendarum, antiquandarum, &c.

20. *Auctoritas* eſt etiam eorum, quorum conſiliis, juſſis, voluntati libenter obedimus. *Senect.* 17. *non ſolum in ſententia, ſed etiam in nutu reſidebat* auctoritas. *Leg.* III. 15. auctoritate *optimatium legem tabellariam abſtuliſſe*: quod hac perlata licebat in ſuffragiis ſuam voluntatem ſequi, non optimatium. *Ibid.* 17. *reliqua voluntas* auctoritati *traditur, aut gratiæ*.

21. Genus venditionis, cum venditor eſt auctor (*Vide* auctor n. 11.) & actione tenetur de evictione. *Har. reſp.* 7. *multæ domus ſunt jure optimo, jure privato, jure hereditario, jure* auctoritatis, *jure mancipii, jure nexi*. Hinc elegantes transfertur, ut

22. *Auctoritas* ſit eorum omnium, qui aliquid ſe feciſſe, aut fieri juſſiſſe, ſuaſiſſe profitentur. *Syll.* 11. *defugere* auctoritatem *conſulatus ſui*, id eſt, nolle fateri, ſe auctorem eſſe eorum, quæ in conſulatu facta ſint.

23. Jus rei ſuæ vindicandæ, *ſcilicet*, ipſa actio pro rei ſuæ evictione & vindicatione, cui locum facit illa altera auctoritas n. 21. *Cæcin.* 19. auctoritatem *fundi & uſum lex jubet eſſe biennium*. Confer *Top.* 4. *Off.* I. 12. *ejus rei æterna* auctoritas, *id eſt*, ſemper vindicari, evinci poteſt, nunquam uſu capi.

24. Eſt & imperatoris, quod milites ea faciunt, quorum auctor eſt, qui jubet. *Phil.* III. 3. *legio* auctoritatem *Cæſaris perſecuta eſt*. Ad Fam. X. 28. *ſi legiones ſe ad* auctoritatem *contuliſſent*.

25. Nomina eorum, qui alicujus rei auctores ſunt. *Syll.* 13. auctoritates *principum conjurationis colligebat*, hoc eſt, qui eſſent principes conjurationis, quod, ſi eſſent magnis nominibus homines, facilius eſſent auctores Allobrogibus futuri, &c. *Nat. Deor.* III. 4. auctoritates *contemnis, ratione pugnas*. *Orat.* III. 2. auctoritates *perſcriptæ*, ſunt nomina eorum, qui ſcribendo affuerunt SCto, & quorum nomina SCto præponuntur.

26. Poteſtas jubendi, ſtatuendi, &c. *Verr.* I. 49. *habet* auctoritatem *legum dandarum a ſenatu*. V. 58. *tantum ſibi* auctoritatis *ſuſcepit*, ſcilicet, ut juberet homines interfici. *Phil.* VIII. 8. auctoritatem *reip. ſecum attulerunt*: eam poteſtatem habebat, quam ipſa reſpublica, ut ipſa adeſſe & cum Antiocho agere videretur. *Nat. Deor.* III. 35. *oratio hæc videtur* auctoritatem *afferre peccandi*.

27. Quæcunque & in quocunque genere vis. *Leg.* II. 7. *antiqua verba plus* auctoritatis *habent*, ad Fam. VI. 6. *conſtituit apud te auguris* auctoritatem, *hoc eſt*, tuæ prædictiones auguris vim habebunt. *Div.* I. 18. auctoritatem *vetuſtatis habet*, id eſt, valet, quia vetus eſt. *Ad Fam.* IX. 9. *preces meæ apud*

eum non minus auctoritatis *habent*. Off. III. 30. *utilitatis ſpecies ab honeſtatis* auctoritate *ſuperata eſt*, hoc eſt, honeſtas plus valuit. *Ad Fam.* I. 7. auctoritatem *habet officii noſtri propugnatio potius, quam ſententia*.

28. *Auctoritas* eſt hominum honoratiorum & potentium, quatenus veremur ipſos lædere, iis negare aliquid, &c. *Verr.* I. 48. *Ligur* (Senator) *non dubitabat, quin æquitate tanta & auctoritate ſua commovere hominem poſſet*. Ibid. *ad extremum petere cœpit, ne uſque adeo ſuam* auctoritatem *contemneret, gratiamque deſpiceret*.

29. Species & oſtentatio magnæ eruditionis & ſapientiæ, &c. *Div.* II. 67. *de atomis Democriteis*: *Nec cognovi quemquam* (præter Democritum) *qui majore* auctoritate (audacius, fidentius) *nihil diceret*.

30. Pro ſolatio eſt *ad Fam.* VI. 6. *animum tuum hominis amiciſſimi* ... auctoritate *confirmandum puto*.

31. Augurum auctoritas. *De Leg.* II. 12. *maximum jus eſt augurum, cum* auctoritate *conjunctum*. Ibid. *nihil me augurum* auctoritate *poſſe cuiquam probari*. Scilicet Augures ſunt auctores rerum gerendarum & omittendarum. Hinc auguria & auſpicia ipſa dicuntur, *de Har. reſp.* 9. *rerum gerendarum* auctoritates. Huc pertinet *religionum* auctoritas, qua reſpublica regi dicitur, *Div.* I. 40.

32. Ipſum decretum, & quod decretum eſt. *Leg.* II. 19. *Hæc jura Pontificum* auctoritate *conſecuta ſunt*. Ibid. 21. *muneris Pontificalis* auctoritas.

33. *Senatus auctoritas*; quanquam in genere eſt, voluntas ſenatus, & quicquid ſenatus decrevit, *approbavit*; tamen non una ejus eſt interpretatio. Cum enim Romulus ſenatum inſtituiſſet, ejus auctoritas omnis in hoc uno cernebatur, ut conſultus a rege, quid de quaque re videretur, diceret. Eo tempore igitur *auctoritas ſenatus* nihil erat, niſi *conſilium ſenatus*. Romulo mortuo, cum plebs novum regem creare cogitaret, idque patres impediri non poſſe viderent, ipſi regis creandi auctores fuere. Atque hic acceſſio aliqua auctoritatis Patrum facta eſt, quæ in hoc cernebatur, quod, primo comitia regis creandi haberentur *auctoribus patribus*, hoc eſt, *jubentibus* ſeu *permittentibus*; & quod in iis populus juſſerat, non valeret, niſi *patribus auctoribus*, hoc eſt, *probantibus*. Vide *Liv.* I. 17. His terminis, circumſcripta manſit auctoritas ſenatus, donec exacti reges eſſent, & iis ſucceſſiſſent conſules annui. Quo tempore non ſolum ad comitia auctoritas ſenatus pertinuit, ſed ad omnia, quæ publice vel a populo, vel a Conſulibus agerentur.

AUCTORAMENTUM. Pretium aut mercès auctorati, *hoc eſt*, ejus, qui e ſua ſponte alicui in ſervitutem addixit, inprimis ad

e gla-

gladium. Nomen inde ductum, quod ſit ipſe auctor libertatis admittendæ. *Off.* I. 41. *Eſt enim illis ipſa merces auctoramentum ſervitutis.*

34. *Auctoritas* eſt idem ac Senator. *Quod brevi tempore futura ſit illa auctoritas in his majorum ſuorum, & ſuis ſedibus:* Marcel. 3. ſententia eſt: Quod is eximius Senator (M. Marcellus) propediem futurus ſit in hoc conſeſſu, in quo ejus majores olim, & ipſe ante hac locum habuit.

B.

BASILICÆ. Ædificia publica & magnifica, cujuſmodi erant circa forum, comitium, roſtra, ubi judicia exercebantur, &c. *Ad Att.* II. 14. Baſilicam *habeo, non villam, frequentia Formianorum*; ex quo ſatis intelligitur, baſilicas loca publica fuiſſe, quæ frequentia hominum celebrarentur.

BES. Octo unciæ, *ad Att.* IV. 15. *Fœnus ex triente factum erat* beſſibus. Fœnus Beſſibus eſt, cum ſingulis menſibus pro centum aſſibus ſi fœnoris loco, ſolvuntur duæ tertiæ aſſis, adeoque annis ſingulis octo aſſes pro centenis.

BESTIARIUS. Genus gladiatorum, qui cum beſtiis componuntur. Eorum mentio *Sext.* 64. *ad Q. Fr.* II. 6.

BONUS. *Sext.* 66. *Boni ſumus* bonorum, *id eſt*, optimatium, de quibus capiendum ſemper, cum de republica loquens *bonos viros* nominat. *De Or.* II. 54. bona *dicta*, ſunt facetiæ, joci acuti, ſales. *Verr.* I. 56. bonum *ſuo cuique facito*. Erat in lege Verris, quam redemptori operis publici præſcripſerat, & hanc vim habebat, ut ſingula genera materiæ bona eſſent.

BRACCATUS. *Piſ.* 23. Braccatæ *cognationis dedecus*. Cognatio *braccata* eſt cum hominibus e natione braccata Gallorum.

BULLA. Aurea bulla inſigne puerorum ingenuorum, cordis figura, quod e collo in pectus dependebat. *Verr.* I. 58. *ſine* bulla *venerat*. * In ornamentis valvarum commemorantur etiam *aurea bulla*. *Verrin.* IV. 56.

BUSTULARIUS. *Piſ.* 9. gladiator, qui ad buſtum alicujus depugnat, quod in honorem mortuorum fiebat.

C.

CADERE. Dicitur de oratione in fine periodi. *Orat.* 69. cadit *oratio*. Brut. 9. *numeroſe* cadere.

In aliquem cadere, eſt, locum apud eum habere ſ. *Tuſc.* III. 5. Cadit *in ſapientem ægritudo*. Ibid. *non* cadit *in conſuetudinem noſtram*.

De iis, qui in pugna intereunt. *Phil.* III. 14. Cadere *cum dignitate*.

Cauſam, litem perdere. *Muren.* 28. Cadere *in judicio*. *Ad Fam.* VII. 14. *cauſa* cadent.

De eventu rei. *Brut.* 40. *ſed ita* cadebat, &c.

Incidere. *Tuſc.* IV. 14 *non in omnem morbum animus ingenioſi* cadit.

Venire in poteſtatem alterius. *Verr.* V. 55. Cadere *ſub legum & judiciorum poteſtatem*. *Ad Att.* VIII. 3. cadendum *in unius poteſtatem*.

Everti fortunis, *ad Att.* XV. 15. *Turpius eſt privatim cadere, quam publice*.

CADUCUS. *Phil.* X. 5. *hereditas* caduca. *De Or.* III. 31. *poſſeſſio* caduca, *id eſt*, deſerta, quam nemo petit.

CALUMNIA. Lis, quam alicui ſine cauſa intendimus. *Mil.* 27. Calumnia *litium fundos alienos petebat* ad Q. FR. I. 1.8. *acerbiſſima miniſtra prætorum avaritia* calumnia. *Verr.* II. 27. *a quo HS. centena millia per* calumniam *malitiamque petita ſunt*: *Cæcin.* 7. Calumniam *objecit & contudit*, hoc eſt terrorem litis improbæ.

Hinc ductæ etiam ex formulæ, in quibus calumnia ſignificat actionem, judicium calumniæ, aut ſimile quid, cujus objectum eſt calumnia. *Cluent.* 59. Calumniam *non effugiet*, id eſt, calumniæ damnabitur, *ad Fam.* VIII. 8. Calumniam *ferre*, id eſt, damnari calumniæ.

Malitioſe, aut falſa falſam interpretatio. *Cæcin.* 21. *in frigida & jejuna* calumnia *delitefcere*. Off. I. 10. *Exiſtunt injuriæ* calumnia. *Ad Fam.* VI. 7. Calumnia *timoris*, cum propter timorem omnia deterius interpretamur, omnia pejora fingimus.

Falſus prætextus, uti loquuntur, & quicquid dicimus aut facimus, ut alia de cauſa & aliud agere videamur atque agimus, *ad Fam.* I. 1. Calumnia *religionis*. De eadem re dicit *ad Q. Fr.* II. 2. *per obtrectatores Lentuli res* calumnia *dicendi tempus exemit*, hoc eſt, longiori oratione, quæ, non quod opus erat, in ſententia dicenda, ſed ne SCtum fieri poſſet, adhibebatur. *Academ.* IV. 1. *Inimicorum* calumnia *tardius quam debuerat, triumphavit*.

Captio. *Fat.* 14. *nec ullam adhibebat* calumniam.

Inanis reprehenſio. *Nat. Deor.* II. 7. *Effugiunt Academicorum* calumniam.

Acad. IV. 5. *Arceſila* calumnia, ſive impudentia, opponitur *verecundiæ Democriti*.

CALUMNIOR. Falſam litem intendo. *Verrin.* III. 15. Calumniandi *quæſtus*.

Tempus fictis cauſis ducere. *Red. in Sen.* 11. *neque, ſi diutius* calumniarentur, *redire juſſiſtis*. Quint. 21. *Jacet res in controverſiis*, *iſto* calumniante, *biennium*.

De iis, qui falſo omnia timent, propter timorem omnia pejora fingunt. *Ad Fam.* IX. 2. *Sed* calumniabar *ipſe*, &c.

CALX.

Digitized by Google

CALX. Terminus curriculi in circo, qui calce aut creta olim notabatur: unde *Tuſc.* I. 8. *Video* calcem, *ad quam cum ſit decurſum*, *&c.* de Amic. 27. *e carceribus ad* calcem *pervenire*. Senect. 23. *a carcere ad* calcem *revocare*.

CAMPESTER. *Haruſp. R.* 20. Campeſtris *quæſtus*, eſt pecunia a candidatis accepta, a Campo Martio dicta, ubi magiſtratus creabantur. *Cæl.* 5. *ludus* campeſtris, eſt exercitatio corporis, cujus plura genera erant, quibus juvenes in Campo Martio utebantur.

CANCELLI: *Verr.* III. 59. Cancellos *alicui circumdare*, dicimus, cum cavemus, ne quis pro libidine ſua male facere poſſit, ducta dicendi ratione a beſtiis, quibus cancelli circumdantur, ne effugere, aut nocere cuiquam poſſint. * *Sext.* 58. cancelli *fori*, ſepta.

CANO. *Verr.* I. 20. *Agr.* II. 26. *intus canere*. Proverbium in eos, qui omnia ad ſuam utilitatem referunt. Ducta dicendi ratio a ſtatua quadam citharistæ ſpeciem exhibente, qui intus caneret, hoc eſt, non dextra manu uteretur, & ab exteriori parte chordas plectro percuteret, ſed ſiniſtra tantum ab interiori parte chordas carperet, atque ita totam cantionem perficeret.

CAPITALIS. Pertinens ad caput: in quo caput agitur. *Verr.* II. 39. *rei* capitalis *reus*. Ibid. 28. *rerum* capitalium *quæſtiones*. Rabir. Perd. 9. *admittere fraudem* capitalem.

Hinc res periculoſæ, *capitales* dicuntur. *Fin.* IV. 22. *adverſarius* capitalis, &c.

Item pernicioſæ. *Off.* II. 21. capitalia *oratio*.

Scelerati etiam dicuntur *capitales*. *Offic.* III. 21. Capitalis *Eteocles*, *vel potius Euripides*, *&c.*

Capitales dicimus etiam ingenioſos, *ad Q. Fr.* II. 13. Philiſtus dicitur *Siculus* capitalis *ille*, *creber*, &c.

CAPUT. Decretum philoſophi. *Acad.* II. 32. *Ita nobis recentibus ex uno Epicuri capite*, *altero veſtro*, *perceptio & comprehenſio tollitur*.

Summa. *Verr.* III 39. *de capite aliquid demere*. Ibid. I. 4. *Aliquot nominibus de capite*, *quantum commodum fuerit*, *frumenti detraxit*.

Quod eſt in quaque re principium & ſummum, plurimumve valet. *Tuſc.* V. 34. *ſe jure illo nigro*, *quod caput cœnæ erat*, *delectatum*. Orat. I. 33. Caput *eſt* ... *quamplurimum ſcribere*. Ibid. II. 82. *ad conſilium dandum* caput *eſt*.

Auctor rei. *Flacc.* 18. caput *eſt Græcorum concitandorum Heraclides ille Temnites*. Planc. 23. *ſi quid ſine capite manabit*, *& cujus auctor non exſtet*.

Sed imprimis hæc ſignificatio & obvia & notanda eſt, cum caput dicitur pro hominis ſtatu, libertatis & civitatis jure, atque adeo vita. *Topic.* 4. *Si ea mulier teſtamentum fecit*, *quæ ſe capite nunquam deminuit*, hoc eſt, nunquam alicui nupſit; adeoque non tranſiit in aliam familiam, amiſſa priſtina; quæ eſt diminutio capitis minima. *Cauſa capitis* porro, *res capitales*, *in quibus caput hominis agitur*, ſunt, cum aliquis in judicium vocatus eſt publicum, quo condemnatus locum in ſenatu, aut alia ſui ordinis commoda, *Orat.* I. 40. civitatem, libertatemve amittit, ſolum vertere cogitur, aut vitam adeo perdit, quod verbi gratia in cauſa perduellionis fiebat, provincialibus autem & peregrinis, item militibus etiam in aliis cauſis accidebat, prout erat legibus conſtitutum. Itaque quoties formula hujuſmodi apud latinos occurrit, ſemper de quibus hominibus, de quibuſque cauſis ſermo ſit, videndum, & quibus ex legibus cauſa agatur, iiſque quæ pœnæ propoſitæ fuerint. Nam ita demum, *capitis* quæ ſit vis, intelligi poterit.

Eſt ubi etiam *Caput*, pro ſola exiſtimatione & fama hominum ponitur, ut *Quint.* 2. *Ego qui caput alterius* ... *defendo*. Ibid. 9. *ut ante ſe ipſe capitis damnarat*, *ſi ſatiſdediſſet*. In eadem oratione cauſa Quintiana *cauſa capitis* dicitur. Erat ea tamen privata, pecuniaria, in qua proprie caput non agitur. Sed quia Quintius vadimonii deſerti inſimulabatur, male autem audiebant, & negligentes diſſolutique putabantur, qui vadimonia deſeruiſſent, adeoque lites perderent, propterea capitis cauſa dicitur, in qua ſcilicet bona Quintii fama laboret. Sic eſt etiam *Verr.* II. 40. Non autem proprie hic capitis verbum adhiberi, vel ex *Reſc. Com.* 6. intelligi poteſt: *Judicia ſumma exiſtimationis: & pene dicam*, capitis.

CARMEN. Formula certa verborum ſolemnis. *Mur.* 12. *Prætoris quoque* carmen *compoſitum eſt*. Rabir. Perd. 4. *crudeliſſimi cruciatus* carminis. Orat. I. 57. *in magiſtri* carmine. Eſt hoc loco *magiſter*, qui bonorum venditioni præeſt.

Fin. V. 15. *Sunt enim plurima elementa naturæ*, *quibus auctis*, *virtutis quaſi* carmen *efficitur*. Nempe elementa naturæ ſunt, ut ſinguli verſus, virtus eſt tanquam carmen ex iis compoſitum. Concentus virtutis.

CARPERE, deligere. *Sext.* 56. *floſculos undique* carpere *ac delibare*. Cluent. 46. *ſed* carpas, *ut velis*, id eſt, deligas, in quem animadvertere velis.

De Or. III. 49. carpere *membris orationem*, hoc eſt, non uti comprehenſione verborum, ſed membratim caſimque ſcribere.

Reprehendere. *Balb.* 26. Carpunt *non illo inimico*, *ſed hoc maledico dente*.

CAVEO. De Juriſconſultis dicitur, cum litigantibus aut aliquid contrahentibus, ſive verbis, ſive ſcripto, oſtendunt, quomodo lis in-

inſtruenda, reſque contrahenda ſit, ne cauſa cadant, aut decipiantur. *Mur.* 9. *caveant ne tui conſultores decipiantur*. Ibid. *Servius hic nobiſcum urbanam militiam reſpondendi, ſcribendi*, cavendi *ſecutus eſt*. Ad Fam. III. 1. De Valerio JCto: *e melius ei cavere volo, quam ipſe alius ſolet*. Confer *Cæcin.* 27. *de Or.* I. 48.

Hinc *cavere* dicuntur etiam hi, qui ſibi ſatiſdari jubent in re aliqua. *Brut.* 5. *niſi prius a te cavero, amplius eo nomine neminem petiturum*. Confer *Verr.* II. 23. *Verr.* I. 54. *prædibus & prædiis populo* cautum *eſt*. 20. Qui aliquid excipiunt in formula pactionis, aut conditionem aliquam paciſcuntur. *Verr.* I. 11. *Viderunt in cautione, cum ita caverent ſi poſt Kal. Jan. in conſilium iretur*.

CAUSA. Res, de qua in judicio agitur, controverſia forenſis, quæſtio finita, Gr. ὑπόθεσις: ſcilicet, ut Cicero definit: *res quæ habet in ſe controverſiam, in dicendo poſitam, cum interpoſitione perſonarum certarum*. *De Invent.* I. 6. Confer *de Or.* II. 31.

Cauſæ forenſes autem ſunt vel *publicæ*, vel *privatæ*. *Publicæ* ſunt, quæ non ad privatum hominem, ſed ad univerſam rempublicam ejuſque ſtatum pertinent, quod ſcelera, de quibus agitur, ei aut directe nocent, ut peculatus, majeſtas, captæ pecuniæ, &c. aut exemplo & periculo publicæ ſecuritatis, ut parricidium, &c. *Privatæ* autem dicuntur, in quibus privatorum commodum unice agitur, ut de teſtamentis, hereditatibus, poſſeſſionibus, &c.

Neque vero ſolum de forenſibus controverſiis *cauſa* dicitur, ſed etiam de negotiis quibuſcunque, in quibus perſonæ certæ interponuntur; ut *Manil.* 2. cauſa *quæ ſit videtis*. Cauſa *inferior & ſuperior*, *Brut.* 8. eſt, quæ vincitur & quæ vincit.

Cauſa dicitur etiam, in quocunque alicujus verſatur utilitas. *Orat.* I. 34. cauſa *imperii*. Leg. III. 4. *cauſa* populi.

Partes etiam dicuntur *cauſæ*, propterea, quod ſuas quæque pars cauſas habet & affert, quare aliquid faciat, petat. *Marcell.* 1. *in eadem* cauſa *eſſe*.

Conditio. *Off.* I. 31. *Alia in* cauſa *M. Catoni fuit, alia cæteri*.

Quod quis petit, contendit; quod, quicquid petitur, aut contenditur, certis de cauſis petitur & contenditur: *Ligar.* 11. Cauſas *apud te rogantium gratioſiores eſſe, quam vultus*.

De ratione juſta & æqua quare aliquid fit; cauſa idonea. *Verr.* I. 8. *Cum* cauſa *accederet ad accuſandum*. Ad Attic. VII. 1. Cauſam *illa cauſa non habet*.

Pro eo, quod certa & idonea ſit cauſa fit. *Quint.* 15. *Omnes* cauſæ *& neceſſitudines veteres intercedebant*; hoc eſt, omnes cauſæ ſuppetebant, propter quas amici eſſe alteri debemus & ſolemus.

Prætextus. *Dom.* 5. *in bona fortunaſque locupletium per* cauſam *inopum ... repentinos impetus comparares*.

Excuſatio, *ad Att.* XI. 7. *tuas* cauſas *noſco*. Ad Fam. XVI. 19. *accipio* cauſam. *Verr.* I. *omen magis patribus, quam* cauſa *placuit*. Ibid. II. o cauſam *ſingularem*! o *defenſionem miſeram*! ad Fam. VIII. 8. *De mulieribus* cauſæ *cognoſcuntur*, ſcilicet, propter quas mitti volunt.

CAUTIO. Formula JCTI, qua cavetur alicui. *Orat.* 41. *In juris ſcientia eſt perſecutionum* cautionumque *præceptio*.

Hinc eſt etiam formula pactionis in genere, quod ea is ſibi cavet, qui pactionem facit. *Verr.* I. 11. *Nam ita in* cautione *eſſe viderunt, cum ita caveretur*, &c.

Literarum obligatio, qua nobis a debitore cavemus. *Dom.* 50. cautiones *fiebant pecuniarum*, ad Fam. VII. 18. Cautio *chirographi*.

Omnis res, qua nobis in quacunque re cavemus, ne quid fiat, quod factum nolimus. *Sext.* 7. *Hunc Pompejus omni* cautione, *fœdere, exſecratione devinxerat, nil contra me eſſe facturum*.

Off. I. 14. *habet res multas* cautiones, *hoc eſt*, in ea re multa cavenda & providenda ſunt.

Declinatio rei prudenter inſtituta. *Tuſc.* IV. 6. *a malis natura declinamus: quæ declinatio, ſi ratione fit*, cautio *appellatur*. Ad Fam. XI. 21. *quæ* cautionem *non habent, de iis non laboro*.

CENSEO. Vocabulum proprium Senatorum, dum ſententiam dicunt in Senatu. *Ph.* III. 15. V. 15.

Cenſere eſt etiam in cenſum deferre apud Cenſorem. *Flacc.* 32. *in qua tribu prædia* cenſuiſti? Ibid. *Si aliena* cenſendo *ſua facere poſſit*. Act. I. *in Verr.* Act. 18. cenſendi *cauſa*. *Flacc.* 32. *Sitne iſta prædia cenſui* cenſendo? *hoc eſt*, an poſſint a nobis in cenſum deferri. In cenſum autem deferri poſſunt poſſeſſiones, quæ ſunt mancipii & juris civilis.

Hinc, qui & nomen & rem apud Cenſorem defert, *cenſeri* dicitur, *ad Att.* I. 18. *Flacc.* 32.

CENSUS. Cenſoris actio cenſendi. *Sext.* 47. Cenſu *prohibere*, dicitur Cenſor, eum aliquem, quia civem eſſe non putat, bona ſua in cenſum deferre non ſinit. *Cluent.* 48. *cum in equitum* cenſu *Sacerdos prodiiſſet*.

Tabulæ cenſoriæ. *Arch.* 5. Cenſus *noſtri*.
Pro re familiari dici, notiſſimum eſt.

CENTESIMÆ (partes ſortis,) uſuræ, ſunt, cum ſinguli aſſes in menſem ſolvuntur pro centenis, unde fiunt duodeni in annum. *Verr.* III. 70. Centeſimis *binis fœnerari*, id eſt, acceptis duobus aſſibus pro centenis in ſin-

Digitized by Google

ſingulos menſes. Unde facile intelligi poteſt, quæ ſint ternæ & quaternæ centeſimæ, *ad Att.* 2. Centeſimæ *perpetuæ* ſunt, cum ediciuntur quotannis ſorti, ſine anatociſmo. Vide *Att.* V. 21.

Centeſima, de quibus dictum, ſunt vectigal privatum; ab his differt *centeſima*, quæ eſt vectigal publicum. *Ad Brut. ep.* 18. Hæc *centeſima* ſolvitur ex rebus venalibus, & ærario militari infertur.

CENTUMVIRI. *Corin.* 24. Sunt aſſeſſores judicii centumviralis. *Judicium centumvirale* dicebatur a numero judicum rotunde enunciato; nam judices erant omnino centum & quinque; cum ex ſingulis tribubus terni deligerentur. Ad ejus judicii notionem pertinebant cauſæ plurimæ, quas enumerat Cicero de *Or.* I. 38. & præſertim hereditariæ.

CENTURIÆ. Dicuntur partes populi aut exercitus. Nam cum populus e Servio in claſſes ſex deſcriptus eſſet, cuique claſſi etiam certus numerus centuriarum attributus eſt. Neque centum præciſe homines continet, nam ultima claſſis, in qua aliquot millia fuiſſe certum eſt, una centuria continetur. Sed centuria eſt cujuſque numeri aut multitudinis nomen, ut decuria; quorum verborum hoc tantum diſcrimen eſt, quod decuria de ordine nobiliorum hominum dicitur, ut, decuriæ judicum; centuriæ, de ignobilioribus plebeiiſque.

Conficere autem *centurias alicui*, eſt, facere, ut eum renuncient.

CENTURIARE. Eſt, in centurias deſcribere, ad centurias redigere homines, ſcilicet, ut militent, *ad Att.* XVI. 9. Centuriet Capua, dinumerat, &c.

CENTURIATUS, *a*, *um*, Comitia centuriata ſunt e Servii Tullii inſtituto, in quibus aut leges a magiſtratibus majoribus feruntur, aut magiſtratus majores, exceptis ædilibus curulibus, creantur. Dicebantur ita, quia populus in centurias diſtributus ferebat ex ordine claſſium.

CENTURIATUS. Locus Centurionis. *Piſ.* 30. centuriatus *palam venditos*.

CIRCULATOR, *ad Fam.* X. 32. Circulator *auctionum*, eſt circumforaneus, qui cum ſcrutis & undique collectis mercibus fora obit, & congeſtas res auctionibus vendit. Eodem modo circulatores dicuntur medici circumforanei.

CIRCULUS. Conventus privatus hominum colloquendi cauſa. *De Or.* I. 34. *quemcunque patremfamilias arripuiſſetis ex aliquo* circulo. *Ibid.* 38. *cum in* circulo *decipiare adverſarii alicujus ſtipulatiunacula*. *Balb.* 26. *in conviviis rodunt, in circulis vellicant*.

CIRCUS, Eſt ædificium publicum in oblongam, & ab altera parte rotundam formam, ab altera rectam extructum, in quo ludi equeſtres, qui inde circenſes dicuntur, habebantur. Medius Circus diremptus erat, *ſpina*, ad cujus extremitates, ubi flectebant aurigæ curſum, *metæ* collocatæ erant. Ab ea parte, a qua curſus initium fiebat, olim linea recta creta deſcribebatur, intra quam ante ſignum datum equi cohiberentur, poſtea carceres perpetui extructi.

CIVILIS. Jus civile, 1. opponitur naturali, adeoque & privatum & publicum jus complectitur. *Sext.* 42. *nondum neque naturali, neque* civili jure *deſcripto*.

2. Opponitur juri publico. *Verr.* I. 42. *Cornelia teſtamentaria, nummaria, & cætera, in quibus non jus novum aliquod populo conſtituitur, ſed ſancitur, ut, quod ſemper malum facinus fuerit, ejus quæſtio ad populum pertineat ex certo tempore. De jure vero civili, ſi quis novi quid conſtituit, &c.* Nam in hoc loco manifeſte a jure civili removentur cauſæ publicæ & quæſtiones. Ex quo intelligitur, ſenſu Ciceroniano ne Criminalia quidem, quæ hodie vocantur, ad jus civile pertinere. Eſt enim civile jus nullum aliud niſi privatum. Itaque lege de re aliqua, quæ ad civile jus pertinebat ante, lata, ut ejus quæſtio in poſterum ad populum pertineret, ea juris publici eſſe incipiebat. Sed adjiciamus alium locum e Cicerone, pro Cæcin. 2. *ſimul illud futurum arbitrati ſunt, ut in hac cauſa non de improbitate Sext. Æbutii, ſed de* jure civili *judicium fieri videretur. Improbitas* hoc loco eſt vis, quam Æbutius Cæcinæ ejuſque advocatis fecerat. Ea erat cauſa publica in judicio publico, ex lege de vi armatis hominibus, diſceptanda, adeoque juris publici; *Judicium* autem *de jure civili*, eſt de poſſeſſione, quod eſt privatum. Cæterum ipſa definitio juris civilis, quæ a Cicerone traditur, totum hoc quod diximus confirmat. Jus civile *eſt*, inquit, *æquitas conſtituta, iis, qui ejuſdem civitatis ſunt, ad res ſuas obtinendas*: Topic. 2.

Cæcil. 5. *Nam civibus cum ſunt erepta pecunia*, civili *fere* actione, *& privato jure repetuntur*. *Civilis actio* eſt, qua utitur civis non modo contra civem, ſed quemcumque, a quo ei injuria facta eſt, ea autem eſt juris privati, non in omnibus cauſis, ſed in pecuniariis cæteriſque privatis. Sic *de Orat.* I. 11. civiles *controverſiæ*, ſunt forenſes in cauſis privatis.

De Or. III. 16. *cum a re* civili *& a negotiis animi quodam judicio abhorrerent*, hoc eſt, cum neque rempublicam capeſſere, neque in foro verſari vellent. *Ibid.* 31. civilis *ſcientia*, Ibid. I. 14. *Rerum* civilium *cognitio*, eſt ea ſcientia, qua opus eſt ei, qui rempublicam capeſſere, & in judiciis verſari cupit. Unde *de Invent.* I. 15. civilis *ratio*, eſt ars, cujus in civitate magnus eſt uſus. Item *Orat.* 9. Oratio *civilis*, quæ aut in ſenatu, aut in

con-

concione, aut in judiciis habetur ad cives & de rebus civilibus, in qua negat obſcuras abditasque ſententias locum habere, reprehenditque Thucydidem, qui iis conciones referſerit.

Milion. 13. *Quid enim odiſſet Clodium Milo, præter hoc* odium civile, *quo omnes improbos odimus? Odium civile* eſt, quale impune erga cives exercere licet, remotum a vi & armis. Sic *vis civilis* eſt, qua uti poſſunt cives in poſſeſſionibus, cui opponitur *vis vera*.

Civilis eleganter dicitur, qui æquo jure omnes cives ſecum eſſe patitur, neminem contemnit, nihil ſibi præcipui arrogat, verbo, iis in omnibus rebus ſe præbet, ut, cæteros quoque cives eſſe, videatur meminiſſe. Nam qui aliter agit, homines *liberos non putare* dicitur, ut Verr. I. 47. Fin. V. 23. *Cum ſic hominis natura generata ſit, ut habeat quiddam innatum quaſi* civile *atque populare; quod Græci* πολιτικὸν *vocant; quidquid aget quaque virtus, id a communitate, & ea, quam expoſui, caritate atque ſocietate humana non abhorrebit, &c.*

Ad Fam. XI. 28. *pro civili parte*, id eſt, quantum civis pro ſua parte & poteſt & debet.

CLASSIS. De partibus civium, in quas deſcripti a Servio cenſus cauſa erant, dici paſſim, notum eſt. Sed hinc ducitur ea ratio, cum ad ſignificandam hominum præſtantiam & contra adhibetur. Sic claſſici auctores dicuntur præſtantiſſimi, quod ditiſſimi erant in prima claſſe, in qua qui erant, κατ' ἐξοχὴν claſſici dicebantur, ut Gellius docet. Huc pertinet illud *Acad.* IV. 23. *qui mihi, cum illo collati, quintæ claſſis videntur*, hoc eſt, ultimæ. Nam ſexta, in qua capite cenſi, non numerabatur.

COACTOR, dicitur, qui in auctionibus pecunias cogit, quæ ab emptoribus ſolvendæ ſunt, & eſt fere argentarius, *Cluent.* 64. Sed & dicitur de omnibus, qui in quocunque negotio *cogendæ* pecuniæ miniſtri ſunt.

COEMPTIO. *Flacc.* 34. Or. I. 56. Genus matrimonii ineundi, ſive ritus, quo in viri manus fœminæ conveniebant. Illud certum eſt, emptionem quandam imaginariam in hac coemptione interveniſſe: qualis autem, & quibus verbis & ritibus peracta ſit, non ſatis certo conſtat. Ab hac autem coemptione, plane diverſa eſt ea, de qua *Muren.* 12. *Senes ad* coemptiones *faciendas*. Hoc enim genus comparatum erat ad ſacra interimenda, ut Cicero ait. Nempe heres, qui hereditatem ſine ſacris habere cupiebat, eam vendebat ſeni per æs & libram, venditione imaginaria. Hæc res hanc vim habebat, ut quoniam ſenex bona haberet, non ut hereditatem, ſed ut empta, bona ea libera ſacris eſſent. Ut autem redderet ſenex domino hereditatem facta emptione, ſtipulatione cavebatur. Cave autem hos ſenes confundas cum ſenibus coemptionalibus.

COEMPTIONALIS, *Ad Fam.* VII. 29. *Senes* coemptionales, ſunt ſervi, qui ſinguli propter ſenectutem pretium nullum inveniunt, juncti autem aliquid.

COGNITOR eſt, qui nobis teſtis eſt, eſſe nos eos, quos dicimus eſſe, & confirmat nos ſibi cognitos eſſe, *Verr.* I. 5. *Civem Romanum, qui* cognitores *honeſtos daret, ſublatum eſſe in crucem.*

Jam quia hujuſmodi homines ſunt ei, cujus cognitores ſunt, auctores & defenſores, cognitores etiam dicuntur auctores & defenſores. Sic *Cat.* IV. 5. *Auctor &* cognitor *ſententiæ*, diciturque qui ſe ejus ſententiæ profitetur auctorem.

Hinc imprimis *cognitor* dicitur, qui præſentis cauſam in controverſia civili agit, quemadmodum abſentis *procurator*.

COHORS. *Ad Q. Fr.* I 14. *Verr.* II. 4. Cohors *prætoris*, ſcilicet provincialis, ſunt comites ejus, præfecti, ſcribæ, medici, accenſi, haruſpices, præcones.

In re militari autem *cohors prætoria*, aliam vim habet, ut *Catil.* II. 10. Eſt enim cohors, quæ ad cuſtodiam corporis prætori, ſive imperatori, attributa eſt.

COITIO. *Ad Q. Fr.* II. 15. Coitio *Memmii*. Ibid. III. 1. *in candidatorum conſularium* coitione. Hæc eſt illa *coitio*, propter quam de ambitu condemnatus exulavit Memmius, *ad Fam.* XIII. 1. Eſt enim *coitio*, cum homines congregantur rei malæ perficiendæ, tanquam ſuffragiorum corrumpendorum cauſa. Confer *Haruſp. R.* 26.

COLUMNA. *Sext.* 8. *adhæreſcere ad columnam*. *Columna Mænia* in foro fuit, ad quam Triumviri capitales de furibus & ſervis ſupplicia ſumebant. *Adhæreſcere ad columnam* igitur eſt, propter æs alienum ad Columnam Mæniam deduci, nec ſolvere debitum poſſe. Allegoria ducta ab his, qui columnis maritimis adhæreſcunt, hoc eſt, ad eas illiſi naufragium faciunt.

COMITIA. *Ad Q. Fr.* II. 15. Comitia *gratuita*, in quibus nulla largitio verſata eſt. *Red.* II. 11. Comitia *juſta* ſunt centuriata. *Verr.* I. 7. *meo* comitiis, *hoc eſt*, in quibus petitor fui. *Verr.* II. 52. *Comitia* etiam de electione ſacerdotis per ſortitionem in Sicilia facta dicuntur. *Cæl.* 8. Comitia *Pontificia* ſunt creandis Pontificibus, in quibus Pontifices creantur. Sic *Conſularia*, *Prætoria*, &c.

COMITIALIS. *Ad Q. Fr.* II. 2. *dies* comitiales, *hoc eſt*, per quos comitia habentur, aut haberi poſſunt. Sic *Verr.* II. 52. *menſis* Comitialis.

COMITIUM. *Brut.* 84. *Verr.* I. 19. *Div.* I. 17. Locus in foro Romano, ubi *coibant comitiis curiatis & litium cauſa*, unde & nomen duxit.

COMMODUM, *de Fin.* V. 21. *prima naturæ* commoda, ſunt habilitates propenſioneſque,

que, quæ prima ſe in hominibus exerunt, tanquam ſtudium ſciendi, cum hominibus verſandi, &c.

Quod nobis commodatum eſt. *Verr.* IV. 3. *Qui ſerum commodis hoſpitum, non furtis nocentium ornarent.*

COMPERENDINARE. *Act.* I. 11. Eſt jubere reum iterum adeſſe, ut cauſa ſecunda vice agatur, & quidem in diem perendinum.

CONDITIO, Status hominis. *Off.* I. 13. *Infima conditio eſt ſervorum.*

Voluntas alterius, id quod nobis præſcribitur, &c. *Verr.* III. 62. *venire ad conditiones alicujus*: pro facere, quod quis vult. *Quint.* 6. *perducere eum ad ſuas conditiones.*

Pactio. *Act.* I. *in Verr.* 6. *manſit in conditione.* Confer *Quint.* 22.

Jus. *Quint.* 22. conditione *pari uti*. Verr. I. 54. Conditione *optima* eſſe dicuntur in redimendo, qui præcipuum aliquod jus habent redimendi, ut ad ipſos potius, quam ad alios res redimenda perveniat. *Agr.* III. 2. *optima* conditione *prædia*, pro quo dicitur ſæpiſſime *optimo jure.*

Verr. II. 59. *optima* conditione *locare*, eſt quam minimo pretio. *Q. Fr.* II. *bona* conditio de emptione. *Ad Att.* XII. 3. *Vettieni* conditio *ſemiſſe*, verſura a Vettieno ſub uſuris ſemiſſibus.

Natura rei. *Marcell.* 4. *a qua* conditio *viſque victoria devicta eſt.* Ibid. 3. *qua naturam & conditionem, ut vinci poſſent, habebant.*

Pactio, cautionibus & ſyngraphis facta, pecuniæ, vel gratiæ promiſſio. *Ad Q. Fr.* I. 1. 2. *nullius pecunia* conditione *ab integritate deduci.* Manil. 23. *quibus* conditionibus, *quibus jacturis homines in provincias proficiſcantur.*

Similis uſus hujus vocis eſt, cum ponitur pro *nuptiis*, quia fiunt ſub conditione dotis, ſive pro femina, quam uxorem ducimus, dotis ratione habita. *Amic.* 10. *uxoria* conditio *Phil.* II. 38. *filiam ejus, ſororem tuam, ejeciſti, alia* conditione *quæ ita & ante perſpecta.*

Hinc deinde & ſimpliciter dicitur & de feminis & viris, quibuſcum concumbitur, etiam extra conjugium. *Cæl.* 15. Clodia dicitur *conditiones legere*, hoc eſt, adoleſcentes, viros, quibuſcum cubet.

CONFUSIO. *Mur.* 23. *ſuffragiorum* confuſio, eſt, cum non ex cenſu ſuffragia feruntur, & centuriæ numerantur, a prima claſſe facto initio, ut fieri ex inſtituto Servii ſolebat, ſed cum ſuffragia omnium claſſium & centuriarum numerantur, ut primo cujuſque civis ſuffragium eandem vim habeat, deinde neſciatur, quis quemque ſuffragio ſuo Conſulem aut Prætorem crearit. Id ut fieret, ambitus tollendi cauſa, poſtularat Servius Sulpitius, & hanc Cicero appellat *æquationem gratiæ, dignitatis, ſuffragiorum.*

CONSCRIPTUS, *Pater* Conſcripti. Dicitur pro *Patres & Conſcripti*, ut docet *Liv.* *l.* II. *c.* 1. *Patres* ſunt ii, qui ſunt generis patricii; *Conſcripti*, qui novo Bruti inſtituto ex equeſtri ordine, qui poſtea ſeminarium ſenatus fuit, ſenatui adſcripti ſunt.

CONSTITUERE. *Verr.* I. 1. Conſtituere *accuſationem*, dicitur actor, cum ea comparat, quæ ad accuſationem ſunt neceſſaria. *Part.* 9. *fidem* conſtituere, eſt, facere, ut fides habeatur. *Muren.* 5. *Aſia laus familia* conſtituta eſt, *id eſt*, comparata. *Rabir. Perd.* 2. *Or.* I. 9. Conſtituere *rempubl.* dicuntur qui legibus aliiſque rationibus, malis reipubl. ingraveſcentibus medentur. *Agr.* II. 5. *a Gracchis video multas eſſe reip. partes* conſtitutas; multas leges eſſe, ut judiciarias, frumentarias latas reipubl. ſalutares. *Marcell.* 8. conſtituenda *judicia* pro reſtituenda.

Conſtituere dicuntur, qui de re aliqua paciſcuntur, inter quos de re aliqua convenit. *Ad Att.* I. 7. *Cincio H-S: viginti millia* conſtitui *me curaturum.*

CONTESTARI. Proprie eſt teſtem aliquem in re aliqua facere hac formula: *teſtis eſto*: Unde *litem conteſtari* ad Att. XVI. 15. *Roſc. Com.* 11. eſt, cum adverſarius uterque, qui controverſiam ad Prætorem detulerat, judicio diſceptandam, cauſa expoſita breviter & narrata Prætori, dicebat præſentibus: teſtes eſtote.

CONTORQUERE. Dicitur proprie de eo motu haſtæ aut cujuſcunque jaculi, quo ei majorem vim atque impetum addimus, ut rotatione gladii. Atque is motus atque agitatio fit, pro ratione jaculorum, aut manu, aut machina aliqua, quæ hinc tormentum dicitur. Exempla copioſe ſunt apud poetas. Hinc fit, ut quidquid celerius movetur, & fertur, quicquid vehementius propter brevitatem aut celeritatem pronuntiationis ferit, quæ acutiores ſunt brevioreſque concluſiones pene reſiſti, quamvis ſaltis, tamen non poteſt, id omne *contorqueri*, *contortum* dicatur. Exempla ex præcipuis generibus hæc ſunto: *Nat. Deor.* I. 10. Globus dicitur *magna celeritate* contorqueri. *Or.* II. 17. *qui* (ſcilicet homo vel animus) *tanquam machinatione aliqua, tum ad ſeveritatem, tum ad remiſſionem animi, tum ad triſtitiam, &c. eſt* contorquendus. *Orat.* 70. *Demoſthenis non tam vibrarent fulmina illa, niſi numeris* contorta *ferrentur*. Tuſc. III. 26. de Æſchine in Demoſthenem invehente: *quas ſententias collegit? qua verba* contorquet? *ut licere quidvis rhetori intelligas.* Divin. II. 51. *Videſne igitur, quæ dubia ſint, ea ſumi pro certis atque conceſſis? deinde* contorquent, *& ita concludunt: Non igitur, &c.*

CONTORTE, *ad Her.* I. 9. *Invent.* I. 20. Inter præcepta narrandi eſt: *ne quid perturbate*

turbata, ne quid contorte dicatur, hoc eſt, obſcure. Sic Or. I. 58. *res contortæ & difficiles*. Eſt autem de eo genere obſcuritatis quod ex nimis brevitate oritur, quod oratio nimis brevis citius, quam intelligi poteſt, prætervehitur. *Tuſc.* III. 10. commemoratis brevibus & aptis inter ſe concluſionibus Stoicorum: *hæc concludantur* contortius *Stoicis*.

CONTUBERNALIS. *Ligar.* 7. *domi una eruditi*, contubernales *militiæ*, ſunt qui ſimul ſtipendia faciunt, & in caſtris in eodem tentorio ſub eodem decano degunt. *Planc.* 11. *Fuit in Creta poſtea* contubernalis *Saturnini propinqui ſui, miles hujus Q. Metelli*. Confer *Syll.* 15.

Imperatorum autem contubernales, ſunt adoleſcentes nobiles, qui in cohorte Prætoria militant, ut quoniam ea eſt circa imperatorem, ſub ejus oculis ſint, cum eo eſſe, ab eo erudiri in re militari poſſint, ejus conſiliis interſint. *Cæl.* 30. *Cum autem paulum roboris acceſſiſſet ætati, in Africam profectus eſt, Q. Pompejo Proconſuli* contubernalis.

Ab his duobus generibus aliæ dicendi rationes ductæ. Sic *Brut.* 27. *L. Gellius Carbonis* contubernalis *in conſulatu*, dicitur, quia eum ſectatus eſt in conſulatu, more adoleſcentum, qui ſe ad inſignem aliquem virum applicabant, ut ab eo diſcerent, ejus conſiliis de republica intereſſent. *Ad Att.* XIII. 28. Contubernalis *Quirini* dicitur Cæſar, cui, ut Romulo, divini honores tribuebantur. *Flacc.* 17. contubernales *Lælii*, vocat, quos paulo poſt *hoſpites* dicit, &c.

CONVENIRE. In aliquem convenire dicitur, quod ad eum pertinet, in eum cadit, ei aptum eſt. *Roſc. Am.* 23. *ſuſpicio* convenit *in aliquem*. Syll. 7. *contumelia ad maximam partem civium* convenit. *Fin.* III. 14. *ſi cothurni laus eſſet, ad pedem apte* convenire.

Conſtare, conſentire. *Tuſc.* V. 11. *quam ſibi* conveniat. *Fin.* III 22. *poſterius priori non* convenit.

Res convenit, eſt, componitur pacificatione, &c. *Ad Att.* IX. 6. *dumque rem conventurum putamus*. Phil. XIII. 1. *Si* conveniſſet, ſcilicet, pax inter Syllam & Scipionem. *Leg.* I. 20. *Si nollent ætatem in litibus conterere, poſſe rem* convenire.

In manum convenire, Top. 3. dicuntur uxores, quibuſcum aut uſu aut coemptione matrimonium contrahitur. *Flacc.* 34. *Mulier in manum* convenerat. *Nunc audio. Sed quæro: uſu, an coemptione?* hic eſt locus claſſicus.

Verr. II. 15. *Adverſarii poſtulunt, ut in eam rem judices dentur ex his civitatibus, quæ in id forum* convenirent: quod ſcilicet eo conveniebant, cum conventus prætor ageret, quibus aliquid controverſiæ eſſet. *Vide* Conventus.

Cluent. 43. *Neminem voluerunt majores noſtri non modo de exiſtimatione cujuſquam; ſed ne pecuniaria quidem de re minima eſſe judicem, niſi qui inter adverſarios* conveniſſet. *Pro*, de quo conveniſſet. Eodem modo dicitur illud, quod ſupra attulimus: *res convenit*, &c.

CONVENTUS. Corona auditorum in judiciis. *Brut.* 62. *minime dignus elegantis* conventus *auribus, aptiſſimus cognovi turbulentis concionibus*. Sext. 56. *Scio, quid gravitas veſtra* (ſcilicet judicum) *quid hæc adventio, quid illa* conventus, &c. *poſtulet*.

Pactum, *ad Att.* VI. 3. *ex pacto &* conventu *ab aliquo diſcedere*. Cæcin. 8. *ex* conventu, &c.

Dies, quo magiſtratus provincialis in civitate certa jus dicit quæſtioneſque cauſarum capitalium exercet. Or. ἀγόραιος. Hinc *Verr.* V. 11. conventus *agere* IV. 48. Conventus *indicere*, &c. Confer *ad Fam.* III. 8. Vatin. 5. &c. Ducta eſt ratio inde, quod homines qui aliquid controverſiæ habent, audiendi cauſa his diebus in foro convenire ſolent. Unde & ipſam coronam auditorum judicialem; conventum dici vidimus.

Ab his conventibus ipſæ urbes in quibus agebantur, quæ *fora* dicuntur, etiam *conventus* dicuntur. *Verr.* II. 20. *Res ab omni* conventu *cognita celeriter domum nunciatur*. Sermo eſt de urbe Syracuſana. *Lig.* 8. conventus *firmi atque magni*.

In primis autem *conventus* dicuntur cives Romani, qui in ejuſmodi urbe negotiandi cauſa domicilium ſibi conſtituerunt. *Verr.* II. 13. *ex civium Rom.* conventu. *Ibid.* V. 36. *is eſt* conventus *Syracuſis civium Rom.*

CORONARIUS. *Agrar.* I. 4. *quod ad quemque imperatorem pervenit, pervenerit, ex præda, ex manubiis, ex auro coronario quod neque conſumptum in monumento, neque in ærarium relatum ſit*. Ex quo loco intelligitur præclare, ad imperatorem pervenire ſolitam fuiſſe primo eam partem prædæ, quæ populi eſſet, adeoque in ærarium referretur, deinde aliam partem, quam in monumento aliquo, tanquam templo, quod voviſſet, antequam paludatus ea urbe exiret, conſumeretur; tertio *aurum coronarium*. Id habet nomen a *corona*; quoniam dabatur imperatori a provincialibus, ut in coronam auream triumphali conſumeretur, ſi triumphus ei eſſet decretus. Cum a provincialibus exigebatur, erat genus exactionis, honeſto nomine, adeoque legibus non prohibitum omnino, ſed re plerumque durum & iniquum. Confer *Agrar.* II. 22. *Piſon.* 37.

CRETIO. Eſt ſpatium temporis, quod datur heredi a teſtatore ad deliberandum, utrum velit hereditatem adire, nec ne.

CURIA. Pars triceſima civitatis Rom. in quas partes triginta Romulus eam deſcripſerat,

rat,

rat. *Dom.* 29. *Si id* xxx. curiæ *juſſiſſent*, *num id juſſum eſſet ratum*.

Ædes, ubi ſacra curiæ faceret flamen curiæ, qui Curio dicebatur, & ubi curiales convenirent de rebus communibus acturi. *Divin.* I. 17. *Lituus cum ſitus eſſet in* curia Saliorum.

Locus conſilii publici, ubi ſenatus conveniebat, ſive nomine ducto ab illo curiarum genere, de quo ante dictum eſt; ſive, quod non eſſent ab iis diverſæ. Certe non una Romæ curia Senatoria fuit. Sed κατ᾽ ἐξοχὴν tamen curia dicitur ea, quæ erat in foro, a Tullo Hoſtilio ante comitium extructa. De hac Cic. *Flacc.* 14. *Speculatur atque obſidet Roſtra vindex temeritatis, & moderatrix officii*, Curia.

Hinc tropice etiam ponitur pro ipſo *Senatu*, auctore Cic. *Orat.* III. 42.

CURIATUS. *Agr.* II. 11. Curiata *comitia tantum auſpiciorum cauſa remanſerunt*. Curiata comitia ſunt, quibus ex inſtituto Romuli per curias ſuffragia feruntur. *Ad Att.* II. 7. *legis* curiatæ *auſpices*, ſunt, qui in auſpicio fuere, dum lex curiata ferebatur.

CURULIS. *Sella* curulis. Fuit ante regum, poſt magiſtratuum majorum, puta, Conſulum, Cenſorum, Prætorum & Ædilium Curulium; in qua cum in publico eſſent, conſiderent. Ab hujus ſellæ uſu dicti ſunt *ædiles curules*, ut diſtinguerentur a plebejis.

D.

DECISIO. Pactio, tranſactio, atque adeo conditio tranſigendi. *Roſc. Com.* 13. *poſt* deciſionem *veterem*. Flacc. 36. Deciſionis *arbiter*. Provinc. Conſ. 4. *pactiones pecuniarum cum tyrannis*, deciſiones, &c. Verr. I. 54. *negat eum ſibi illa* deciſione *ſatisfacere poſſe*.

DECUMANUS. *Verr.* III. 6. *ager* decumanus, *hoc eſt*, pro quo decumæ dantur.

Publicanus, qui decumas a populo redemit. *Verr.* III. 8. II. 13. III. 48. II. 71. Decumani *principes & quaſi ſenatus publicanorum*. Scilicet, quemadmodum honeſtiſſimum, de more Romano, genus rei quærendæ eſt agricultura, ſic etiam inter publicanos honeſtiſſimi, qui decumas conduxere.

Magnus. *Fin.* II. 8. *Acipenſera cum* decumano. In ruſticis ſunt *ova*, *poma decumana*.

DECURIA. Tabula, ſive album, in quo ſenatorum nomina ſcripta, qui judicia adminiſtrare debent, ſive claſſis judicum. In decurias etiam diſtributus erat ordo ſcribarum, reliquorumque miniſtrorum, qui magiſtratibus apparebant.

DECURIARE, In decurias conſcribere, quod faciebant, qui, tribuum largitione corrumpendarum cauſa, coitiones faciebant, unde de ſodalitiis rei. Plane ſic etiam eſt *centuriare*, de quo ſupra.

DECURIO. Senator municipalis, aut colonicus. *Roſc. Am.* 9. 39. *Sext.* 4. *ad Fam* VI. 18. &c.

DEFERRE. Proprie eſt ad locum quemcunque portare. *Verr.* IV. 57. *ita factus animo & corpore, ut multo appoſitior ad* deferenda, *quam ad auferenda ſigna eſſe videatur*.

Hinc pro *narrare*. Fin. II. 17. *ad amicos rem ita* deferret. *Verr.* I. 25. *Is ad eum rem iſtam* defert.

Etiam Clientes dicuntur *cauſam deferre* ad patronos, quod alio modo *docere* dicitur, Or. III. 13.

Defert etiam rem, qui deliberandi cauſa ad alios de re aliqua refert. *Verr. Itaque decumanos convocat: rem* defert: *ſtatuant illi* &c.

Defertur etiam *res*, auxilii petendi cauſa. *Ad Fam.* V. 8. *ut intelligeres, nihil neque te ſcripſiſſe, neque quemquam tuorum fruſtra ad me* detuliſſe.

Accuſator *nomen defert*, ſcilicet, ad prætorem, eius, quem accuſare ſuſcepit, ut illud inter eos ſcribat, quod eſt *recipere nomen*. Roſc. Am. 3. *non nihil tamen in* deferendo nomine *ſecuti*. Sed non ſolum hominis nomen *defertur*, verum etiam *criminis nomen*; propterea, quod non ſolum nomen rei edendum apud prætorem eſt, quem accuſare aliquis conſtituit, ſed etiam crimen, cujus eum accuſaturus eſt. *Verrin.* II. 28. *Inimici* ... *ejuſdem* rei nomen deferunt, *ſcilicet*, capitalis.

Deferunt etiam calumniatores. *Agr.* III. 1. *quæ apud vos de me* deferunt; unde *delatores* dicuntur.

Dicitur & pro *ultro offerre*, *conferre*. Verr. V. 70. *dormientibus beneficia* deferre. *Ad Fam.* VI. 22. *Voluntatem ſuam ad aliquem* deferre. Confer *Phil.* II. 10. *Rabir. Poſt.* 17. *totum te ad me cum tuis copiis* detuliſti.

Dare, committere. *Ad Att.* VI. 1. *præfecturam* deferre *alicui legationem*. Ad Att. XIII. 12. *tibi præconiam* deferam.

Eleganter eſt pro commendare aut reipublicæ, aut magiſtratui provinciali aliquem, ut ad honores eum provehat. *Ad Att.* V 7. *ait Pompejus, quinos ſe præfectos* delaturum. *Ibid.* 11. *præfectos, quos voles*, deferto.

Ellipſis τῦ *ad ærarium* eſt in hac forma; *rationes deferre* pro *referre*. Ad Fam. V. 20. *quanquam juſſus de cauſis rationes* deferre *properarim*; nam apud ærarium deponebantur rationes provinciales. Sic *Phil.* V. 5. deferre *nomina judicum ad ærarium*, hoc eſt, deponere.

Sic *SCta deferri* dicuntur, pro *referri*. Nam quod *ad Fam.* VII. 29. eſt: *falſa ſenatusconſulta tum* deferebantur, pro eo *ep.* 1. eſt: *Senatus-conſulta falſa* referuntur: int. ad ærarium, ibi enim SCta ſervabantur.

Dom. 5. malum *delatum*, opponitur *nativo*.

DENARIUS. Eſt nummus qui, cum ſeſtertius duos aſſes cum dimidio valebat, decem aſſes valebat; poſtea ſedecim, cum unius ſe-

ſtertii quatuor aſſes erant. Reſpondet Græcorum *drachma*. Quint. 4. *Decidis, ſtatuiſque tu quid iis* ad denarium *ſolveretur*: hoc eſt, quid & quantum ſolvendum eſſet, ſi pro nummis Gallicis, qui erant in rationibus, & debebantur, ſolverentur nummi Romani; quantum efficeretur, ſi ſumma nummorum Gallicorum, quæ debebatur, ad denarios redigeretur, *ad Att.* II. 6 opponuntur *denarius & Ciſtophorus*, hoc eſt, nummi Aſiatici & Romani.

DEPOSITUS. Deſperatus. Proprie de ægrotis, quos medici deponunt, quod deſperant curari poſſe, *Verr.* I. 2. Depoſita *Reip. pars*.

DEROGARE. Eſt nova rogatione aliquid de ſuperiore lege demere. Dicitur autem ordinarie *derogare legi* vel *de lege*. Fragm. Cornel. I. *lex derogatur*. Eſt ſic etiam metaphorice, *Quint.* 23. fides *multis locis cognita, ne perfidia Nævi* derogetur, *laborant*.

DESCENDERE dicuntur Romani honeſtiores, cum in forum, curiam, campum erant, quod ii ſolebant in montibus habitare, qui ſalubrius habitabantur; ea loca autem in vallibus inter montes erant.

Item in univerſum, cum in publicum prodeunt. *Phil.* VIII. 2. *Conſul ſe cum præſidio* deſcenſurum *dixit* Phil. II. 6. *hodie non* deſcendit *Antonius*.

Hinc etiam ducta videntur hæc. *Cæl.* 1. deſcendere *ad accuſationem*. Muren. 28. deſcendere *ad accuſandum*.

Deſcendere aliquo dicuntur qui ſtatuunt ea facere, quæ inviti faciunt, ad extrema veniunt, ad quæ demum venitur, cum lenioria non ſufficiunt. *Verr.* I. 38. *quo ego vellem* deſcenſuros, *hoc eſt*, graviſſima ſe facturos. *Ad Fam.* X. 33 Deſcendere *ad extrema*, ad Att. IX. 18. *Ad omnia* deſcendere, eſt omni vi & acerbitate uti, *ad Fam* VIII. 8. *alteram ad conditionem* deſcendere *vult Cæſar*. *Verr. II. 72. *placet mihi iſta deſcenſio*: deſcendo.

DESCRIBERE. Dividere, diſtribuere in partes. *Agr.* II. 29 *in jugera dena* deſcribas.

Dialectici dicuntur *deſcribere*, cum formas & genera rerum conſtituunt. Sic *Rab. Poſt.* 15 *deſcripta*, opponuntur *univerſis*.

Ab hac dividendi ſignificatione multæ formulæ dicendi ducuntur, quas ita poſſis interpretari, ut nulla diviſionis mentio fiat; ſed ſemper ad diviſionem aliquam reſpicitur. Sic *Verr.* V. 25. Deſcribere *civitatibus ſummas pecuniarum*. ad Fam XII. 1. *pecunia maxima* deſcribuntur, ad Fam XII. 1. *pecunia maxima* deſcribuntur. *ad Q. Fr.* I. 1 *vectigal* deſcribere. In quibus omnibus *deſcribere* reddi poteſt, *imperare*: ſed ita ut intelligas, imperatum eſſe ita, ut ſit conſtitutum ſimul, quantum quæque civitas daret. *Offic.* I. 34. *jura* deſcribere, idem eſt, quod *jura dare, conſtituere*; ſed propterea *jura deſcribere* pro *dare* dicitur, quia in juribus dandis diſcrimen ſervatur ordinum, ætatum, &c.

Deſcribere eſt etiam *definire*, unde, de quo *definire* dici poteſt, de eodem etiam *deſcribere* dicitur. *Or.* I. 49. Deſcribere *finibus ingenii ſui*, *&c.*

Deſcribere dicuntur etiam mathematici, cum formas geometricas ſcribunt. *Seneƈt.* 14.

Deſcribere aliquem dicunt, qui eum quidem non nominant, ſed ita de eo loquuntur, ut facile intelligi poſſit, de quo ſermo ſit. Unde pro *innuere*, *ſignificare*. In qua ratione dicendi ſæpe accedit alia vis, ut contumeliæ cauſa id fieri innuatur. *Ad Q. Fr.* II. 3. *Craſſum* deſcripſit. *Mil.* 18. *Videlicet illi me latronem* deſcribebant. *Syll.* 29. *quia ſunt* deſcripti *conjurati*, hoc eſt, ab accuſatore oratione deſignati. *Piſon.* 28. *non mehercule contumeliæ cauſa* deſcribam *quemquam, præſertim ingenioſum, &c.* Phil. II. 44. *Iſta tua minime avara conjux, quam ego ſine contumelia* deſcribo.

DESCRIPTIO. Diſtributio. *Offic.* I. 7. *privatarum poſſeſſionum* deſcriptio. *Flacc.* 14. *in* deſcriptione *æquabili ſumptus*. Off. I. 27. *eſt decori* deſcriptio *duplex*, hoc eſt, in duas formas diſtribuitur.

Ordo, qui ſcilicet ab apta diſtributione rerum & partium pendet. *Off.* I. 39. *Ædificandi* deſcriptio. *Or.* II. 9 *aut ſi via ulla traditur* deſcriptionis *atque ordinis*. Seneƈt. 17. *atqui ego iſta ſum dimenſus, mei ſunt ordines, mea* deſcriptio *: multa etiam iſtarum arborum mea manu ſunt ſata*. Sext. 65. deſcriptio *civitatis*. Leg III. 2. *Magiſtratuum* deſcriptione *omnis reipubl. moderatio continetur*.

Deſcriptio etiam dicitur eodem modo, ut *deſcripti*, cum homines centuriantur & decuriantur, de quibus ſuo loco dictum eſt. *Planc.* 18. *Decuriatio tribulium*, deſcriptio *populi, ſuffragia largitione devincta*.

De formis geometrarum, *Tuſc.* I. 17. *niſi quid erat numeris aut* deſcriptionibus *explicandum*.

DESTITUTIO. In re pecuniaria eſt, cum aliquis pecuniam, quam pollicitus eſt, ſe daturum, non dat. *Quint.* 5. *hac* deſtitutione *perculſus*, *&c* Vide *ibid. cap.* 16. *& Cluent.* 26.

DETESTARI. Deprecari, a ſe aut ab alio demotum cupere, deprecando, negando, aut alia ratione. *Catil.* I. 11. *ut prope juſtam patriæ querimoniam a me* deteſter *ac deprecer*.

Hinc malis auſpiciis & ominibus dicitur, cum ea dicimus, quibus mala impendentia averti poſſe credimus. Et quoniam illa deteſtatio auſpicii & ominis ſit avertendi mali cauſa, propterea dicitur pro *avertere*, adeoque etiam de diis ipſis, cum ſit proprie hominum. *Phil.* IV. 4 *O dii immortales! avertite &* deteſtamini *quæſo hoc omen*.

DEVOVERE. Proprie idem eſt, quod *vovere*. Vide *Off.* III. 25. Deinde eſt certis ritibus ſe morti, ſive Telluri & diis manibus conſecrare, pro ſalute reipubl. & pernicie ejus aliqua & calamitate avertenda: de quo eſt locus claſſicus *apud Liv.* VIII. 9. 10. *Fin.* II. 19. *cum ſe Decius* devoveret. Unde illi etiam *caput ſuum devovere* dicuntur, qui ſe, aut periculis maximis intrepide pro patria objiciunt, ut faciunt illi, qui ſe devoverunt. *Red.* I. 1. *Cum me fortunaſque meas pro veſtra incolumitate, otio, concordia* devovi; aut votum faciunt, in quo caput ſuum, tanquam pro hoſtia, Diis offerunt, cujus exemplum egregium eſt pro *Dom.* c. 57. Dicitur hinc etiam luſus ille Ciceronis. *Phil.* 6. *Vidi etiam P. Decii auctionem: qui majorum ſuorum veſtigia perſequens, pro alieno ſe aere* devovit.

DIBAPHUS. Veſtis bis tincta, primo cocco, deinde purpura, qua utebantur ſacerdotes. *Ad Fam.* II. 16. *Curtius* dibaphum *cogitat, ſed eum infector moratur*. Ad Att. II. 9. *Strumam Vatinii ſacerdotii* dibapho *veſtiunt*.

DICA. Γραφὴ, actio, quæ alicui intenditur. *Verr.* II. 15. *Scribitur Heraclio* dica. *Ibid.* Dicas *ſortiri*, eſt forum agere, & cum dicitur *dicam ſortiri*, eſt judices dare ſortitione.

DICIS *cauſa*. Verr. IV. 24. *At tamen ut poſſit ſe emiſſe dicere, Archagatho imperat, ut aliquid illis nummulorum*, dicis cauſa, *daret*, hoc eſt, in ſpeciem, ut imago ſaltem emptionis eſſet. *Muren.* 12. *Sed anne tu* dicis cauſa *vindicaveris*, de vindiciis imaginariis, hoc eſt, de vi civili illa & imaginaria.

DICTATA. Sunt theſes, præcepta, decreta, quæ a magiſtris artis alicujus diſcipulis ſcribenda traduntur, ut ab iis ediſcantur. Et quoniam hujuſmodi dictata non adeo ſolent aut debent eſſe acuta & ſubtilia, in iis acquieſcere, iis uti, eo contemptu habetur. *De Nat. Deor.* I. *Iſta enim a vobis tanquam* dictata *redduntur*.

DIES. Dicitur ſæpe & variis modis de die certo & conſtituto; ut de die, qui agendis cauſis in foro dictus eſt. *Verr.* II. 15. Diem *differt dicis omnibus*. Imprimis de die ſolutionis. *Planc.* 28. *cum cuiuſque* dies *venerit*. Confer *ad Att.* XVI. 15. *Tusc.* I. 39. *nulla* die (ſolutionis) *præſtituta*. Quint. 23. *nominis* diem *pervenit*. Ad Att. VIII. 10. Dies *nondum eſt*. Ad Att. X. 5. dies *pecuniæ Id. Novemb.* ad Fam VII. 23. dies *annua*, eſt dies ſolutionis, quæ eſt exacto anno uno. Porro de certis morborum diebus, quibus ſcilicet febris accedit, dicitur. *Ad Att.* IX. 2. *etſi Non. Mart. die ſuo, ut opinor, expectabam epiſtolam a te longiorem, &c.* Confer XIII. 42. de natali, diem meum *ſcis eſſe* III. *Non. Jan.* 4. Att. 16. Et *Orat.* 13. *cum* dies meus *venerit*, pro die mortis.

Tempus, ſpatium temporis. *Act.* I. *in Verr.* 2. diem perexiguam *poſtulavi*. *Tuſc.* III. 22. Dies *procedens mitigat ægritudinem*. Ad Fam. I. 6. *ut infringatur inimicorum improbitas . . . ipſo* die.

Pro eo quod in die fit. *Ad Fam.* I. 2. *Hic* dies *nobis honeſtiſſimus in ſenatu fuerat*, hoc eſt, quæ eo die in ſenatu acta ſunt, nobis honeſtiſſima fuere. *Ad Att.* X. 8. *non tam dirus ille* dies *Syllanus C. Mario fuiſſet*.

In diem vivere, habet fere ſemper aliquam incuriæ & negligentiæ ſignificationem. *Orat.* II. 40. & ſimpliciter futuri curam non habere: *ſi barbarorum eſt*, in diem vivere, *noſtra conſilia ſempiternum tempus ſpectare debent*. Tuſc. V. 11. Academici eleganter dicuntur *in diem vivere*, quod ita ipſe interpretatur Cicero: *quodcunque noſtros animos probabilitate percuſſit, id dicimus*. Et objectum erat, ſe in alio libro aliter ſenſiſſe; reſpondet, Academicos non curare, quid aliquando ſtatuerint, aut olim ſint ſtatuturi.

In diem etiam aliter dicitur, & opponitur τῷ *ſtatim*. Partit. c. 12. *Si promittas, & incertum eſt*, in diem (ſcilicet promittis) *ſin autem id neges, & certe abalienet*; ſtatim.

Phil. II. 33. *alio* die. Eſt formula, qua obnunciatio fiebat in comitiis.

Phil. III. 8. *in ante* diem IV. *Kal. Dec.* Confer *Catil.* I. 3. *&c.* Idem eſt, ac ſi diceretur in diem IV. ante Kalendas Dec.

DIPLOMA. *Ad Fam.* VI. 12. *ad Att.* X. 17. *Piſ.* 37. iis dicebant literas publicas, quæ profecturis dabantur, ut in oppidis per quæ iter eſſet, magiſtratus operam darent, ut celeriter equos & quæ ad iter ſunt neceſſaria, reperirent.

DIRIBERE. Diſtribuere. *Fr. Corn.* I. *dum tabellæ* diribentur, *dum ſitula defertur*, Piſ. 40. *an ego expectem, dum de te LXXV. tabellæ* diribeantur, *de quo jampridem omnes mortales judicaverunt*.

DIRIBITOR. Diſtributor, genus operarum comitialium & judicialium, quæ tabellas diſtribuebant.

DISCESSIO. Genus ſententiæ in ſenatu declarandæ, cum dictis ſententiis ab iis, qui eo loco eſſent, ut ſententiæ dicendæ jus haberent, ſi eam eſſent rogati, conſules juberent reliquos ſenatores diſcedere ad eum locum, ubi eſſet alicujus ſententiæ pronunciatæ auctor. *Ad Fam.* I. 4. *nemo eſt, qui neſciat, quo minus* diſceſſio *fieret, per adverſarios tuos eſſe factum*. Sext. 34. diſceſſio *ſine ulla varietate*. Phil. III. 9. *SCtum de ſupplicatione per* diſceſſionem *fecit, cum id factum eſſet ante nunquam*. Vide *Gell.* III. 18.

DISSIPATUS. *Diſſipata* dicuntur, quæ non ſunt ad artis formam redacta. Or. II. 33. *jus civile, quod nunc fuſum &* diſſipatum *eſt, in certa genera cogere, & ad artis formam redigere*.

Opponuntur numeroſis. *Or.* 71. *facilius eſt apta diſſolvere, quam diſſipata connectere.*

Brut. 59. de Oratore: *in inſtruendo* diſſipatus: qui inventa non ordine & apte diſponit.

DISSOLVERE. In re pecuniaria, ſolvere debita, variiſque modis dicitur. *Verr.* III. 75. 77. diſſolvere *alicui pecuniam*. Planc. 28. diſſolvere *nomen*, id eſt, *pecuniam*. Verr. V. 23. *damna quæ ætatis fructu* diſſoluta *& compenſata* ſunt.

Sed dicuntur etiam, qui diſſolvunt pecuniam & nomen, *diſſolvi*. Catil. II. 8. diſſolvi *nullo modo poſſunt*.

Depaciſci, imprimis in re pecuniaria. *Roſc. Com* 18. diſſolvere *pro ſua parte*.

Hinc etiam ad alia transfertur. Sic *ad Att.* XV. 11. diſſolvere *vota*.

Refellere. *Or.* III 38. *dialectici multa inveniunt*, (intellige, ſophiſmata) *quæ ipſi non poſſunt* diſſolvere. *Tuſc.* III. 30. *utrumque* diſſolvitur. *Roſc. Am.* 29. diſſoluta eſt *criminatio*. Div. II. 15. *hoc erat, ego non rebar poſſe* diſſolvi. *At quam feſtive* diſſolvitur.

Tollere. *Cæcin* 14. *periculoſum eſt*, diſſolvi *hoc interdictum*.

DISSOLUTUS. Nimis negligens: opponitur ſevero & juſto. *Catil.* I. 2. diſſolutus *in reip. periculis*. Verr. V 3. *maluiſſe Domitium crudelem in animadvertendo, quam in prætermittendo* diſſolutum *videri*. Ibid. III. 57. *judicium* diſſolutum *ac perditum*.

Opponitur *numeroſo*. Orat. 57. *Poema nimis eſt vinctum, ut de induſtria factum appareat: alterum* (ſermo vulgi) *nimis* diſſolutum, *ut pervagatum ac vulgare videatur.*

Item *apto*. Off. I. 35. *nec hiſtrionibus concedendum, ut iis hæc apta ſint, nobis* diſſoluta.

In re familiari *attento* opponitur. *Quint.* 11. *quis tam* diſſolutus *in re familiari fuiſſet, quis tam negligens*. Ibid. 12. *quis tam perditus ac profuſus nepos ſic* diſſolutus *fuiſſet*.

Diſſolutum etiam dicitur, quod non eſt ad artis formam redactum. *Or* I. 42. *adhibita eſt ars ... quæ rem* diſſolutam *divulſamque conglutinaret, &c.*

DIVINE. De divinatione rerum futurarum, cui eventus reſpondet. *Div.* I. 55. *Multa* divine *præſenſa & prædicta reperire*. Ad Att. X. *nunquam de rep. niſi* divine *cogitavi*, hoc eſt, quæcunque prædixi in rep. eventura, evenerunt.

DIVINITAS. Natura divina, Deus. *Div.* II. 11. *Quod animus arriperet aut exciperet extrinſecus ex* divinitate, *unde omnes animos hauſtos haberemus.*

Divinatio. *Div.* II. 38. *extr.* de populis barbaris, a quibus divinatio inventa putabatur: *places igitur humanitatis expertes* divinitatis *auctores habere.*

DIVINITUS. De divinationibus, qui eventus conſentis. *Orat.* I. 6. *multa* divinitus *a tribus illis conſularibus deplorata narrabat, &c.*

Verr. III. 76. divinitus *in fraudem incidere*, hoc eſt, pœna quadam a Deo immiſſa.

DIVINUS. Qui præclare aliquid fecit. *Q. Fr.* II. 8. *Senatus frequens* divinus *fuit in applicatione deneganda.*

Vates. *Div.* II 3. *qui* divini *habentur*. Confer *ad Att.* X. 4.

Res divina, pro ſacrificio; *Div.* II. 10. *nihil levari re* divina *poteſt*. Ibid. *omnia levius caſura*, rebus divinis *procuratis*.

Fin. II. 12. *Scientia* divinarum *& humanarum rerum*, eſt definitio ſapientiæ, ſive philoſophiæ, in qua *res divinæ* ſunt phyſica, quæ & theologiam naturalem, quam vocant, ea veteri partitione, complectitur. *Res humanæ* autem dialectica & doctrina de moribus dicuntur. *Orat.* 34. manifeſte *divina* dicuntur pro *phyſicis*.

Porro *res divinæ & humanæ* ſic accipi debent aliquando; ac ſi dicas, *quidquid omnino eſt*. Sic *amicitia* Læl. 6. *eſt omnium divinarum humanarumque rerum conſenſio cum benevolentia & caritate*; quod quale ſit, explicat ipſe c. 17. init. *His igitur finibus utendum arbitror, ut cum emendati mores amicorum ſint, tum ſit inter eos* omnium rerum, conſiliorum, voluntatum *ſine ulla exceptione communitas*. Huc pertinet etiam illud, quod *cap.* 18. dicit, amicum oportere eſſe *conſentientem, ut iisdem rebus moveatur.*

DIVISOR dicitur, cui mandata eſt in coloniarum deductione & ex lege Agraria agrorum inter colonos diſtributio. *Phil.* V. 7. XI. 6.

Diviſores ſunt etiam inter operas campeſtres in comitiis, per quas tabellæ tribubus diſtribuuntur, iidem, qui *diribitores*.

DUCERE. Dicitur abſolute, pro, in carcerem, ſive domeſticum, ſive publicum, ducere. *Agr.* II. 37. *ne mihi in carcere habitandum ſit, ſi trib. plebis* duci *juſſiſſet*. Flacc. 19. *quem judicatum* duxit *Hermippus*, hoc eſt, cum judicatum eſſet, eum ſolvere oportere, neque poſſet, ab Hermippo abductus eſt domum in carcerem. Sic *Verr.* II. 12. *Si non accipit, quod te debere dicis, accuſes: ſi petit*, ducas. *C. C. Fuſicium* duci *juſſit peſtorem, &c.* Ibid. 29. *quiſquis erat eductus Senator Syracuſanus ab Heraclio*, duci *jubebat. Itaque permulti* ducti ſunt.

In rationibus pecuniariis *ducere* eſt de ſumma, quæ efficitur ſingulis nominibus colligendis. *Verr.* III. 49. *quoniam X. millia medimnum* duximus, &c. *Ad Att.* VI. 2. *ut fænus quaternis centeſimis* ducant. Hinc ad alia transfertur; cujuſmodi eſt hoc: *Quint.* 18. *officii & exiſtimationis* rationem ducere, pro habere. Confer *Verr.* I. 48.

EDI-

E.

EDICERE. Dicitur frequenter de magiſtratibus, cum aliquid aut ſcripto publice propoſito, aut voce, jubent aut conſtituunt, pronunciant, in eo genere, in quo poteſtatem habent. *Ad Q. Fr.* I. 1. 9. *prætorem* edicere, *ut fiat aliquid*, &c. Ad. Att. XI. 7. *Antonius* edixit, *ita ut me & Lælium exciperet*. Vat. 14. edixeritne *prætor* ... *ut adeſſet die triceſimo*. Fam. XI. 6. *cum tribuni pl.* edixiſſent, *adeſſet ſenatus a. d.* XIII *Kalend. Jan.* Verr. I. 54. *nondum præſcripta atque edicta die*.

Hinc dicitur pro *conſtituere* & publicare, ſive publice proponere. *Verr.* III. 7. Cenſores dicuntur *legem*, ſcilicet, vectigalium locandorum, *edicere*, hoc eſt, publice proponere, ut cognoſci conditiones locationis poſſint. *Offic.* 20. *Marius a ſubſelliis in roſtra tecta, idque, quod communiter compoſitum erat, ſolus* edixit.

Eſt etiam interdum pro ſimplici *dicere*, *pronunciare*, *proferre*, *narrare*. Or. 39. *Nullus fere in Demoſthene locus ſine conformatione ſententiæ* edicitur. *Amicit.* 16 *Si prius* edixero, *quid maxime Scipio ſit ſolitus reprehendere*.

EDITITIUS. *Planc.* 15. edititii *judices*. Confer. *Muren.* 23. Sunt, qui ab accuſatore eduntur, non a prætore ducuntur ſorte.

EDO. *Edere*. In rebus forenſibus multipliciter dicitur. *Planc.* 15. *tribus* edere, dicitur accuſator, cum ex lege de ſodalitiis, quas tribus judices eſſe velit apud prætorem profitetur: unde *judices edititii*. Quint. 21. Judicium *id*, *quod edat*, *accipere*, id eſt, quodcunque genus actionis intendat, ſe paratum eſſe deſcendere cum eo in certamen: id dicitur *edere judicium*, quia apud prætorem pronunciant, quod genus actionis intendere, & quod judicium ſibi dari velit petitor. *Ibid.* 20. *judicium acciperet*, *in ea ipſa* verba, *quæ Nævius edebat*. *Verr.* III. 29. *quantum* ediditſet *ſibi deberi*, hoc eſt, profeſſus eſſet. Sic *teſtes edi* dicuntur ſæpiſſime, cum accuſator eorum nomina profitetur apud prætorem: *Verr.* II. 42. *Poſtulata* edere, dicuntur provinciales, cum ea ad Conſules deferunt. Item *in poſtulatis* edere *aliquid*. Quint. 24. *Socium in his bonis tibi* edidiſti *Quintium*, id eſt, profeſſus es.

EJURARE. *Iniquum ejurare* eſt, rejicere aliquem, quia iniquum nobis putamus: e foro petita ratio. *Verr.* III. 60. *Negotiatores putant eſſe turpe, id forum ſibi* iniquum ejurare, *ubi negotientur: prætor provinciam ſuam totam ſibi* iniquam ejurat. *Phil.* XII. 7. *Sic me iniquum* ejurabant: *de me querebantur*.

Bonam copiam ejurare. *Ad Fam.* IX. 16. *tu autem quod mihi* bonam copiam ejures, *nihil eſt*. Eſt autem formula a foro, qua ſignificatur, aliquem juraſſe, creditoribus ſe ſatisfacere non poſſe. Quod cum factum eſſet, perſona debitoris pignori capiebatur, & creditori addicebatur.

EMANCIPARE parentes dicuntur liberos, cum eos e patria poteſtate emittunt, ut, aut ſui juris ſint, aut ab alio adoptentur, in cujus patria poteſtate ſint. *Dom.* 14. *adoptatum* emancipari *ſtatim*, *ne ſit ejus filius*, *qui adoptarit*, Fin. I. 7. *filium in adoptionem D. Silano* emancipaverit.

Hic *emancipari alicui* eleganter dicitur, quod eſt alteri in poteſtatem traditum, addictum, noſtraque voluntate obnoxium. Senect. 11. *Si ſenectus nemini* emancipata *eſt*. Phil. II. 21. *tum iſte venditum atque* emancipatum *tribunatum veſtris oppoſuit*.

EVOCATI. Sunt milites, qui ſtipendiis legitima facere, ſe precibus commoti caſtra alicujus ſequuntur. *Ad Fam.* III. 6. *præfectus* evocatorum.

EXARARE. Proprie eſt, arando eruere. *Div.* II. 23. exaratum *eſſe*, *Deum dicam an hominem?* Leg. II 23. *ſepulcra* exarata *ſunt*. Unde deinde *exarari* dicitur, quod agro colendo quæſtus in frugibus capimus. *Verr.* V. 38. *tantum labore ſuo frumenti* exarabant.

De ſcribentibus cum dicitur, extemporalem ſcriptionem & ſubitam ſignificat. *Ad Att.* XIV. 22. *ſtatim hoc neſcio quid* exaravi. *Ibid.* XII. 6. *ſtatim novum proœmium* exaravi, &c. Confer *ad Fam.* XII. 20. IX. 26 &c.

EXCITARE. Teſtem in judicio ad dicendum teſtimonium vocare. *Rabir. Poſt.* 12. *in judicio Gabinii tertio quoque verbo* excitabantur. *Negabant Gabinio pecuniam datam*. Hinc etiam de aliis, quos teſtimonii aut exempli cauſa adducimus. *Tuſc.* V. 23. excitabo *homunculum a pulvere & radio*.

EXHEDRA, *ſive* EXHEDRIUM. Locus in porticibus, villarum imprimis, pluribus inſtructus ſedibus, ut ibi conſideri, diſputandi cauſa, poſſit. *Or.* III. 5. *Fin.* V. 2. *ad Fam.* VII. 23.

EXIGO. In re pecuniaria eſt creditorum, & quibuſcunque pecunia debetur. *Flacc.* 34 Exigendi *cauſa legationem liberam ſumere*. Fin II. 22. *ex rebus voluntatem*, *quaſi mercedem* exigit.

Exigere dicuntur etiam qui curatores alicujus rei ſunt, cum aut jubent fieri aliquid, aut, factum a redemptoribus ipſi, qui debebant, perſpiciunt, probandi cauſa, aut reprehendendi. *Verr.* I. 59. Exegiſti *viam thenſarum & pompæ*. Ibid. 40. 50. Exigere *ſarta tecta*. Inde hoc ducitur. *Verr.* III. 40. Exigere *diligentia perſum*.

Agere, *ad Fam.* X. 24. *de his rebus*, *ut* exigeret *cum eo*, *Furnio mandavi*.

EXI-

Digitized by Google

EXIMERE. Diem eximere, eſt impedire, ne quis quid eo die agere poſſit. Quaſi tollere diem & eripere alicui. *Ad Q. Fr.* II 1. *Diem dicendo* eximere; id fiebat in ſenatu, cum in ſententia dicenda data opera multum temporis conſumebant, & aliena quoque dicebant, ut ſol occideret ante, quam Senatus-Conſultum fieri poſſet, quo facto, SCtum fieri non poterat.

EXPEDIRE. In re pecuniaria eſt, ſolvere debitum. *Ad Att.* XVI. 6. *nomina ſua expedire. Ibid.* XII 29. *ſi expediatur aliud Fabertianum*, ſcilicet, nomen, ſi Fabertus pecuniam ſolvat.

Milon. 4. *omnis honeſta ratio eſſet ſalutis* expediendæ, *hoc eſt*, defendendæ & in tuto collocandæ.

EXPEDITUS. In re pecuniaria eſt, certus *Ad Att.* XIII. 29 Expeditum *nomen*, ad Fam. I. 3. *in provincia ſua multa habet*, *&c.* expedita *negotia*.

Ad Att. XI. 1. *fidem* expeditam *relinquere*, quod fit ſolvendis debitis aut promiſſis ad diem.

Paratus, *ad Fam.* XI. 24. *pecunia* expeditiſſima *quæ erat*, *tibi decreta eſt*, ad Fam. X. 25. *Video autem*, *Planco conſule*, *etſi etiam ſine eo* rationes expeditas *haberes*, *tamen* &c.

EXTRAORDINARIUS. *Roſc. Com.* 1. *Verr* II. 70. Extraordinariæ *pecuniæ*, ſunt, quas, quia injuſtis & turpibus modis conciliatæ ſunt, non audemus in tabulas acceptorum referre, ne ex iis convinci poſſimus.

Ad Fam. VIII. 8. *reus* extraordinarius, eſt, de quo quæſtio extra ordinem habenda eſt, *hoc eſt*, relictis cæterorum criminum quæſtionibus. Nam quæſtiones eo fere ordine habebantur, quo erant crimina delata, niſi lege cautum eſſet, ut ejus criminis, quod delatum eſſet, cæteris omnibus præverteretur.

Verr. V. 14. Extraordinariæ *cupiditates*, opponuntur *naturæ ac neceſſitati*.

Ad Att. V. 9. *munus* extraordinarium. *Br. ep.* 4. Extraordinarii *honores* ſunt, qui non perpetui ſunt in republica, ſed aut urgente aliqua neceſſitate, aut alia de cauſa gravi, per SCta aut leges conferuntur, aut qui alicui per legem aliquam tribuuntur, cum ex lege annali aut aliis legibus, ex quibus ordinarii honores mandantur, fieri non poſſit.

EXTREMUS. Periculoſus. *Rab. Perd.* 2. extrema *tempora*.

Primus. *Manil.* 10. extrema *pueritia*.

Ad Att. XV. 20. *homines* extrema *quædam de republica loqui*, hoc eſt, ei ſummam perniciem imminere.

F.

FACIO. Creo magiſtratum, *&c. Planc.* 4. *populus* facit *eos*, *a quibus eſt maxime ambitus*

In re ſacra. *Mur.* 41. *Junoni omnes Conſules facere neceſſe eſt*.

Manil. 20. *ſi quid eo* factum eſſet, per *εὐφημίαν*, pro, ſi mortuus eſſet.

Verr. II. 18. *Quid hoc homine facias? Acad.* IV. 30. *quid* faceret *huic conclusioni?*

Fingo. *Nat. D.* I. 30. *his vocabulis deos eſſe* facimus, &c.

Verr. III. 42. *tributum* facere *coegiſti*, id eſt, dare.

FACULTAS. Pro copia. Dicitur diverſis modis, ut ipſum copiæ verbum. *Syll.* 14. *Cujus generis virorum* facultas *in ſenatu maxima*. Quint. 4. Facultas *nummorum*. Ad Fam. X. 4 *ſi* facultas *tui præſentis eſſet*. Quint. 1. facultates *amicorum*.

De poſſibilitate, occaſione, *&c. ad Fam.* I. 7. *ſi res* facultatem *habitura videatur*. Ibid. II. 3. facultatem *munerum nemo admiratur*, *eſt enim copiarum*, *non virtutis*.

FACTIO. Jus faciendi. *Top.* 11. *ad Fam.* VII. 21. Factionem *teſtamenti non habere*.

Partes, etiam in bono ſenſu. *Ad Q. Fr.* III. 1. 5. *Gabinium tres adhuc* factiones *poſtulant*.

FAMILIA. Servi, *ad Fam.* XIV. 4. Familia *liberata*. Confer *ad Fam.* I. 3. *Brut.* 22. *&c.* Hinc *Cluent.* 15. familia *Martis*, hoc eſt, ſervi Martis, qui *Martiales* dicuntur, *Veneris* in Sicilia.

Gladiatores, quia & ipſi ſervi. *Syll.* 19. *comparare* familiam. Item: *præeſſe* familiæ.

Familia herciſcunda, *vide* HERCISCO.

Dicitur etiam de ſecta philoſophorum. *Orat.* I 10. *Divin.* II. 1. *Peripateticorum* familia, *&c.* Unde illud fluxit etiam de Trebatio: familiam *ducit in jure civili*. Ad Fam. VII 5.

FAMILIARIS. *Quin.* 27. *Manus allatas eſſe ante lares* familiares. Lares familiares ſunt manes majorum, quorum imagines ad focum in atrio ſtabant.

In extis quid ſit pars familiaris, fiſſum familiare, *vide* fiſſum.

FASTI. Kalendarium, in quo inter alia, qui dies faſti aut nefaſti ſunt, conſignatum eſt. *Muren.* 11. *Poſſet agi lege nec-ne*, *pauci quondam ſciebant*; faſtos *enim vulgo non habebant*.

Annales. *Piſ.* 13. *hos conſules non dicam animi hominum*, *ſed ulli* faſti *ferre poſſunt*?

FIDUCIA. Hypotheca, pignus. *Flacc.* 21. fiducia *accepta*. Ibid. fiducia *commiſſa*.

Genus judicii, in quo judicatur ex æquo & bono hac formula adjecta: ut inter bonos bene agier oportet. *Off* III. 15. *ad Fam.* VII. 12.

Fiducia eſt etiam in hereditatibus & emptionibus. Nempe cum aliquis heres ſit, hac conditione, ut accepta hereditate, eam reddat alteri, quem heredem ſcribere per leges non licebat, tanquam filiæ, quæ ex lege Voconia heres eſſe non poterat. Item, cum alicui vendi-

ditur aliquid venditione imaginaria, ut rem venditam ſtatim reddat; quod fiebat in hereditate a ſacris liberanda, *&c.* *Cæcin.* 3. *qui per tutelam, aut ſocietatem, aut rem mandatam, aut* fiduciæ rationem *fraudavit aliquem.* Roſc. Com. 6. *Si qua ſunt privata judicia ſummæ exiſtimationis & pene dicam capitis, tria hæc ſunt*, fiduciæ, *tutelæ, ſocietatis,* Confer *Nat. D.* III. 30. *Offic.* III. 17.

FINITOR. Agrimenſor, qui agros in coloniis deducendis metitur & definit. *Agr.* II. 13. finitorem *mittant: ratum ſit, quod* finitor *uni illi, a quo miſſus erit, renunciaverit.* Confer *cap.* 17. 20.

FISSUS. *Div.* II. 13. Fiſſum *familiare & vitale.* Ibid. I. 10. fiſſum *in extis.* Nat. D III. 6. Fiſſum *jecoris.* Div. II. 12. *quod* fiſſum *per cultum, quod commodum aliquid oſtenderet.* Fuit autem *fiſſum* linea imaginaria, exta bipartito dividens, ut altera pars ad hoſtes, altera ad ſacrificantem ejuſque amicos pertineret, unde *familiare fiſſum, pars familiaris extorum* dicitur.

FLAMEN. Genus ſacerdotum. Erant Romæ flamines tres, Dialis, Martialis & Quirinalis; additus deinde quartus, Julius. Tres ſuperiores in collegio Pontificum.

Mil. 10. *flaminem* prodere, *id eſt*, creare. Eſt enim hoc proprium in ea re verbum.

FLAMINIUM. Sacerdotium flaminis. *Phil.* XIII. 19. flaminium *Cæſaris.*

FORMA. Dialecticis eſt ſpecies generis ſubjecta. *Top.* 7. *In diviſione* formæ *ſunt, quas Græci ἰδέας vocant: noſtri ſpecies, &c.* V. 4. forma *diſciplinæ triplex.*

Delineatio ædificii & cujuſcumque rei. *Ad Fam* II. 8. *ut cum* formam *reip. viderim, quale ædificium futurum ſit, &c.* Confer Or. I. 3. *ad Fam.* III. 11. *quod ad me quaſi* formam *communium temporum & totius reip. miſiſti expreſſam.*

In rhetoricis *forma* dicitur, ut *figura*, primo de tribus generibus dicendi. χαρακτήρ, ἰδέα. *Or.* II. 13. *Or.* 11. & de Schematibus. *Brut* 37. *ſententiarum & orationis* forma.

Ratio, conſtitutio. *Tuſc.* II. 15. *qui Græcia* formam *rerumpublicarum dederunt.* *Phil.* V. 5. forma *judicii.*

Species rei in animo expreſſa & comprehenſa. *Or.* 3. *Habuit profecto comprehenſam animo quamdam* formam *eloquentiæ .... eos, quibus aliquid aut plura deerant, in eam* formam *non poterat includere.*

Externus apparatus, inſignia. *Agr.* II. 13. formam *adhuc habetis & ſpeciem ipſam tyrannorum.*

Nat. D. II. 40. formæ *ignea*, ſunt ſidera.

FORMULA. Forma. *Acad.* I. 4. Formula *diſciplinæ.*

Generale pronunciatum, ex quo de ſingulis rebus judicari poſſit. *Off.* III. 4. formula *quædam conſtituenda eſt, &c.*

In jure civili formula eſt certus verborum modus. Formulæ ſunt, *primæ eæ*, in quas judicium datur, *ſecundæ* JCtorum, quibus agitur in aliquem, quibus teſtamenta, ſponſiones, ſtipulationes & reliqui hujuſmodi actus juris fiunt, quibus cavent alicui: (*vide* Cautio, &c.) & ipſæ ſunt verborum certæ conceptiones & formæ; unde etiam nomen duxerunt. *Mur.* 13. Formulæ *veſtræ atque actiones, &c.*

FORNIX. Præter vulgarem illam ſignificationem, ſignificat arcum triumphalem aut honoris cauſa etiam non triumphanti conſtitutum *Act.* I. *verr.* 7. *fornix Fabianus.* Verr. II. 63. *hujus* fornix *in foro Syracuſis eſt, in quo nudus filius ſtat, ipſe autem ex equo nudatam ab ſe provinciam proſpicit;* quem locum egregie illuſtrant nummi, qui fornices exhibent ſtatuis impoſitis ornatos.

FORUM. *Or.* I. 36. *Ego iſtos non modo oratoris nomine, ſed ne foro quidem dignos putarim;* qui cauſas in foro agunt, cum juris civilis imperiti ſint.

Ad Fam. XIII. 10. *in* forum *venire.* Ibid. V. 8. forum *attingere.* De iis dicitur, qui puram togam, *hoc eſt*, virilem in foro acceperunt a prætore, atque deinde in judiciis verſari & cauſas agere poſſunt.

Quia in foro tabernæ argentariorum ſunt, ibique pecuniæ præſcriptionibus, tranſcriptionibuſque, &c. tractantur, propterea ſæpe in re pecuniaria fori mentio. *Manil.* 7. *ratio pecuniarum, quæ in* foro *verſatur.* Flacc. 29. *in* foro *verſari*, dicuntur negotiatores. *Agr.* I. 8. *fidem de* foro *ſuſtuliſtis.*

Foro cedere, Gallice *faire banqueroute.* Rabir. Poſt. 15. *Poſtumum non haberemus in* foro.

Fora dicuntur conventus provinciales, *hoc eſt*, non modo civitates in quibus aguntur, ſed ipſi etiam dies conventuum. *Verr.* III. 15. *extra* forum *ſuum vadimonium promittere.* Ibid. II. 15. *civitates, quæ in id* forum *convenirent.* Ad Fam. III. 6. ad Att. V. 21. forum *agere.*

FREQUENTARE. Frequentes convocare, cogere, *Catil.* IV. 7. *quos cum caſu hic dies ad ærarium* frequentaſſet.

Crebro, copioſe uſurpare. *Or.* 25. *acervatim multa* frequentare.

Replere. *Or.* III. 52. Frequentare *orationem luminibus & ſententiarum & verborum.*

G.

GENS. Quid Romæ fuerit, intelligitur ex hoc loco: *Or.* I. 39. *Cum Marcelli ab liberti filio* ſtirpe, *Claudii patricii ejuſdem hominis hereditatem gente ad ſe rediiſſe dicerent: nonne in ea cauſa fuit oratoribus de tota* ſtirpis *ac gentilitatis jure dicendum?* Scilicet, *gens* eſt communis diverſis ſtirpibus, ſive fami-

miliis. Sic *gens* Claudia comprehendit diverſas familias patricias & plebejas, Appios, Marcellos, &c. *Stirps* autem, ſive *familia* eſt pars gentis. Cæterum *gens* & *familia* ſæpe permutantur.

Ad Fam. IX. 21. *Patricii minorum* gentium, *hoc eſt*, earum, quas Tarquinius Priſcus in ſenatum legit, *majores* autem gentes ſunt, quæ a Romulo lectæ ſunt. *Liv.* I. 35. Hinc ad alia transfertur loquendi ratio, ut minorum gentium dicantur *inferiores*. Acad. IV. 41. *Cleanthes quaſi* minorum gentium *Stoicus*. *Tuſc.* I. 13. *Dii* majorum gentium.

GENTILIS. *Top.* 6. Gentiles *ſunt*, *qui eodem inter ſe ſunt nomine*, *ab ingenuis oriundi*, *quorum majorum nemo ſervitutem ſervivit*, *qui capite non ſunt deminuti*. Sic. *Brut.* 28. *M. Pennus Bruti gentilis* dicitur, quia uterque e Junia.

Tuſc. I. 16. Ciceronis *gentilis* dicitur *Servius Tullius*, ob commune Tullii nomen.

GRASSATOR. *Fat.* 15. Genus latronum, quod in urbe vicos obſidet, & obvios injuriæ opportunos verberat, ſpoliat, & morte terret.

GUMIA. *Fin.* II. 8. E Lucilio, vox antiqua, quæ helluonem & gulæ mancipium ſignificat.

GYRUS. *Offic.* I. 26. *Homines ſecundis rebus effrenatos & ſibi præfidentes tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere*. Or. III. 19. *Oratorem in exiguum* gyrum *compellitis*, hoc eſt, ad ejus artem pauca refertis. Ducta eſt metaphora ab equis, qui a domitoribus in gyrum aguntur crebro, ut manſuetiores & faciliores fiant.

H.

HASTA. Tropice, auctio publica, quia haſta ſignum actionis publicæ.

HASTATUS. Eſt genus militum, quod in acie prima conſtituebatur, ut in media principes, in ultima Triarii. *Div.* I. 35. *ſignifer primi* haſtati, *hoc eſt*, primæ centuriæ haſtatorum.

HERCISCERE. Or. I. 56. *Qui quibus verbis* hereiſci *oporteat neſcit*, *idem* hereiſcundæ familiæ *cauſam agere non poteſt*. Cæcin. 7. *Æbutius nomine heredis arbitrium* familiæ herciſcundæ *poſtulavit*, hoc eſt, ad diviſionem provocavit, ut hodie loquuntur. *Hereiſci* eſt *dividi*.

HONOR. In plurali de magiſtratibus dicitur. *Vide ad Fam.* X. 9. 10. *&c.* De magiſtratu autem in ſingulari. Sic *Syll.* I. 18. *honor* de conſulatu. Confer *Mur.* 14. *Inv.* I. 54. *Flacc.* 5. honoris *potius L. Flacci adjutorem futurum*.

Præmium, donum & quicquid honoris cauſa datur, aut datum honori eſt. Sic de hereditate. *Quint.* 4. *ut ad quem maximus mœror morte ſua præveniret*, *ad eum maximus etiam* honos, &c.

HONORARIUS. Arbitri epitheton, quod honoris cauſa ad aliquem arbitrium defertur. *Tuſc.* V. 41. *quorum controverſias ſolebat tanquam* honorarius arbiter *judicare Carneades*. Roſc. Com. 5. honoraria *arbitria*. Cæcin. 2. honoraria *opera amici* (ſcilicet arbitri.)

Honorarium eſt, quod non debemus, ſed noſtra ſponte facimus libere, honoris cauſa. *Opt. gen. Or.* 1. *docere debitum eſt*, *delectare* honorarium, *permovere neceſſarium*. Sic *Piſ.* 35. honorarium *frumentum*, eſt frumentum in cellam.

HUMANITAS. Natura ipſa humana. *Roſc. Am.* 22. *magna eſt vis* humanitatis. *Or.* I. 12. *omnem vim* humanitatis *tenere*, *cauſaſque eas*, *quibus mentes aut incitantur*, *aut reflectuntur*.

Hinc etiam *humanitas* dicitur de omnibus rebus, quæ hominibus ſunt attributæ naturæ, de ingenio, de propenſionibus, ſenſibus, & omnibus, quæ in homines, qua homines ſunt, cadunt. Itaque 1. dicitur de deſiderio & amore noſtrorum. *Ad Att.* IV. 15. *humanitatem tuam amoremque in tuos reditus celeritas declarabit*. 2. De ſtudio valetudinis. *Ad Fam.* XVI. 11. *fac*, *quod* humanitatis *tuæ eſt*, *ut nullam aliam rem cures*, *niſi ut valeas*. 3. De ſenſu illo doloris, lætitiæ, &c. in rebus lætis & triſtibus. *Roſc. Am.* 53. *ſenſum* humanitatis *amiſimus*. Amic. 13. humanitas *ex animo extirpata*. Tuſc. IV. 14. *habet* humanitatis *ſpeciem miſericordia*, *metus*. Or. III. 40. humanitatis *mollitudo*. Ad Att. XIII. 2. humanitatem *omnem exuere*. Roſc. Am. 16. *natura tibi dedit*, *ut* humanitatis *non parum haberes*. 4. De ſtudio exhilarandi ſe, ubi in otio ſis, aut locus patitur. *Or.* I. 8. *quid in otio tam* humanitatis *proprium*, *quam facetus ſermo?*

Et quia literarum ſolus homo capax eſt, humanam naturam, *hoc eſt*, ingenium, mentem, moreſque literæ expoliunt, ut tanquam magis homines ſimus, & eo latius a brutis ſejungamur, unde *Fin.* V. 19. animi cultus *humanitatis cibus* appellatur: homo natura ducitur ſciendi cupiditate, eumque adeo vel maxime decent, propterea ſtudia humanitatis dicuntur. *Or.* I. 16. *omnes* humanitatis *partes*. Ibid. 9. *omne genus* humanitatis. *Ibid.* II. 17. *politior* humanitas. *Ibid.* 10. *inops* humanitatis.

Sed quemadmodum homini proprium eſt ſcire, ita etiam ei quædam officia propria ſunt, quæ adeo præſtare aliis debet, & quia ipſe homo eſt, & quia hi, quibus præſtat ea, homines ſunt, adeoque naturæ quodam vinculo cum eo juncti. In quo obſervandum eſt, Latinos tres habere gradus in iis rebus, quas aliis debe-

Digitized by Google

bemus; ut ſunt tres gradus conjunctionis inter homines. Primus gradus eſt ipſius naturalis conjunctionis, quæ omnes homines amplectitur; huic eſt proprium vocabulum *humanitatis*. Alter gradus eſt ejus conjunctionis arbitrariæ, quæ eſt inter cives, ſocios, verbo, æquales; huic reſpondet *officium*. Tertius gradus, eſt inter magiſtratus & cives, parentes & liberos, conjuges, fratres, benefactores & eos qui beneficia accepere, &c. huic proprium eſt *pietatis* vocabulum.

Itaque ſæpe hæ verba, ut diverſa junguntur, ſed permutantur tamen etiam interdum. *Pietatis & officii* verbum interdum uno *neceſſitudinis* continentur, verbi cauſa, *ad Fam.* X. 34. humanitatis *& neceſſitudinis cauſa eorum ſalutis rationem habuimus*. Ibid. XI. 28. *ab officio aut ab* humanitate *deſciſcere*. Confer *Verr.* II. 47. *Off.* III. 10. Itaque *humanitas* ſignificat multa, ut facilitatem, æquitatem animi in ferendis malis, miſericordiam, æquitatem erga alios, manſuetudinem, placabilitatem, &c. *ad Fam.* XI. 22. *ut vel* humanitatis *tuæ, vel mea cauſa eum conſervatum velis*. Ad Q. Fr. I. 19. humanitatis *eſt aliorum conſulere commodis*. Ad Att. XV. 1. humanitatis *edictorum*. Ad Att. XV. 16. humanitatis *tuæ eſt ignoſcere*. Off. III. 6. *in figura hominis feritas & immanitas belluæ a communi tanquam* humanitate *corporis ſegreganda eſt*. Arch. 2. *humanitas* opponitur *acerbitati*. Catil. IV. 6. humanitas, *& miſericordia*. Quint. 16. humanitas *communis*. Or. II. 56. humanitatis *eſt reſponſio*. Verr. II. 40. humanitatis *rationem habere*. Ad Fam. V. 21. *ſibi cum ſummam* humanitatem, *tum etiam literas profuiſſe*, ſcilicet, ut ferres injurias. *Ad Fam.* XI. 27. humanitas *tua, qui amicum etiam mortuum diligit*. Amic. 2. *nec fuiſſe id* (ſcilicet, moderate ferre mortem amici) humanitatis *tuæ*. *Mil.* 13. *crudelius punitus eſt, quam erat* humanitatis *meæ poſtulare*. Sen. 1. humanitatem (æquitatem in rebus humanis ferendis) *& prudentiam Athenis deportaſſe*. Off. III. 23. *utilitate magis dirigi officium, quam* humanitate. *Phil.* II. 4. *humanitatis expers*, qui literas ſibi ab amico ſcriptas, rupta amicitia, profert.

Cultus humanus, vitæ ratio homine digna. *Sext.* 42. *vita* humanitate *perpolita*. Or. III. 15. *ut puerorum mentes ad* humanitatem *& virtutem fingerentur*. Div. II. 38. *barbari* humanitatis *expertes*.

Quia denique homini proprium eſt ridere, lætari rebus lætis, jocari, *Or.* I. 8. propterea *humanitas* eſt etiam pro urbanitate, lepore. *Ad Att.* I. 13. *ſale* humanitatis *ſparſa*. Ad Fam. XI. 27. *lepos*, humanitas, *litera*. Roſc. Am. 41. *literis eorum & urbanitate ducitur ..... horum literas adamarit aut* humanitatem. *Verr.* III. 4. *at ſermone, at literis, aut* humanitate *ejus delectamini*. Or. II. 67. *Socratem in hac ironia diſſimulantiaque longe lepore &* humanitate *omnibus præſtitiſſe accipio*.

HUMANUS. Homo. *Ad Att.* XIII. 21. *poſſum falli, ut* humanus.

Ab homine expectandus, hominibus uſitatus & naturalis. *Verr.* III. 97. humana *& uſitata ratio*. Tuſc. III. 6. Humanum *id quidem, non enim, e ſilice nati ſumus*. Or. 60. *oratio compoſita auferi* humanum *ſenſum auctoris*, hoc eſt, facit ut non poſſit cum animi commotione, quæ hominibus ſolemnis eſt in his rebus, dicere.

Doctus. *Orat.* II. 1. humaniſſimus *homo*.

Homine dignus. *Orat.* I. 8. humanus *cultus*. Arch. 7. *animi adverſio* humaniſſima. *Acad.* IV. 41. humaniſſima *completur animus voluptate*.

Æquus, moderatus. *Ad Fam.* X. 24. *moderatiſſimi atque* humaniſſimi *ſenſus fuit*.

Urbanus, lepidus. *Fin.* II. 31. *homo bellus &* humanus.

Acutus, ſive etiam curioſus, quia hominibus hoc innatum eſt, ut velint ſcire, imprimis ea, quæ occultantur. *Verr.* V. 28. *Syracuſani homines periti &* humani, *qui non modo ea, quæ perſpicua eſſent, videre, verum etiam occulta ſuſpicari poſſent; habebant rationem quotidie piratarum, qui ſecuri ferirentur, quam multos eſſe oporteret, conticiebant*.

Humana, & res humanæ dicuntur quæ hominibus propriæ ſunt, iis accidere poſſunt, divitiæ, honores, morbi, pericula, paupertas, mors, &c. *Offic.* I. 4. humanarum rerum *contemptio*.

I. J.

IMAGO. Opponitur rei ipſi, ut nomen. *Rab. P.* 15. *umbra &* imago *equitis R.*

De echo. *Tuſc.* III. 2. imago *vocis*.

Εἴδωλα Epicuri. *Div.* II. 67. *Nat. D.* I. 12. *Fin.* I. 6. *Fam.* XV. 16.

Verr. V. 14. jus imaginis *ad memoriam poſteritatemque prodenda*. Hoc jus dabat ædilitas curulis & cæteri magiſtratus majores. Itaque imagines ſunt ſigna nobilitatis. Nobiles enim ſunt quorum majores magiſtratus majores geſſere. *Agr.* II. 1. Imagines *familiæ ſuæ*. Planc. 7. *qui imaginibus ducuntur*. Sext. 8. imaginis *ornandæ cauſa*.

IMPERATOR. Eſt honoris nomen, quod aut a militibus, re proſpere geſta, ducibus tribuitur, *Ad Fam.* II. 10. aut a ſenatu, *Phil.* XIV. 4. 5. certo hoſtium numero occiſo.

IMPERIUM. *Manil.* 4. *de imperio dimicare*. Dicitur cum bellum eſt non de aliqua regionis parte, ſed uter alteri ſerviat.

Imperii, quod magiſtratuum eſt, duas formas facio, alteram *civilis & quaſi togati*, quod eſt magiſtratuum urbanorum, & omnium provincialium, & alio nomine *poteſtas* dicitur, habetque prehenſionem, animadverſionem, coercitionem, in provinciis etiam jus ſecurium, ſive ut ſub Cæſaribus appellatum eſt, gladii, atque alia mul-

Digitized by Google

multa, quæ ratio magiſtratus poſtulat, unde dicuntur hi magiſtratus eſſe *in imperio*.

Alterum genus eſt *militare*, quod habent magiſtratus provinciales, quibus poteſtas belli alicuius gerendi mandata eſt, aut alii quibus extra ordinem belli adminiſtratio mandatur. Hoc imperium, qui habent, dicuntur eſſe *cum imperio*; ad Fam. I. 1. hujuſmodi eſt *Verr.* III. 91. *infinitum* imperium *Antonii*; & *imperium* Lentuli *ad Fam.* I. 7. &c. unde interdum *imperia* & *magiſtratus* opponuntur.

IMPETRIRE. Div. I. 16. *avibus magna res impetriri ſolebant*. Ibid. II. 15. *qui evenit, ut qui impetrire velit, convenientem hoſtiam rebus ſuis ducat?* Eſt autem *impetrire*, auſpiciis, extis, &c. conſulere Deos, an, quod in manibus habemus, felicem ſucceſſum ſit habiturum necne, unde quod aves admittunt, exta ſuccis fuerint, id *impetritum* dicitur.

INDEX. *Indices* verbum Ciceronis temporibus contemptum & nomen hominis perditi fuit & nocentis, ut, imprimis ſub Imperatoribus, nomen *delatoris* & *rogatoris*. Scilicet, quemadmodum quidam delatoribus & cognitoribus, quadruplatoribus utebantur, ut alus calumniis litium moleſtiam crearent, ſic homines ſeditioſi conducebant egentes & imprudentes perditoſque, ut per eos bonos cives vexarent, cum eos in concionibus producerent, ut ab ſe interrogati confiĉta crimine & invidioſa proferrent, quibus populum in eos concitarent, aut in ſenatu, ut hujuſmodi res ederent. *Vide* Vatinio. 11. Flacc. 38. Sext. 63. ad Q. Fr. II. 3.

INDICIUM. Quod indices ediderunt. *Syll.* 13. *Vatin.* 11. *Roſc. Am.* 37.

Delatio nominis, partes accuſatoris. *In Cæcil.* 11. *ſi tibi* indicium *poſtulas dari*.

INDICARE. Pretium dicere, *Off.* III. 15. *ut ſibi fundus, cujus emptor erat, ſemel indicaretur.*

INDUCERE. Afferre. *Jav.* I. 36. inducere *approbationem*. Ad Fam. XI. 21. *cauſam* inducere.

Commemorare. *Dom.* 34. *ad Att.* XIII. 19. *ſermonem alterius* inducere.

Referre in rationem. *Ad Fam.* III. 10. *rationes, in quibus, quantum legatis datum*, induxit. Confer *Verr.* I. 41.

Delere. *Dom.* 4. inducere *Senatus-Conſultum*, ad Att. XIII. 14. inducere *nomina*.

INGENUITAS. Eſt eorum, qui liberis parentibus nati ſunt, quorumque nemo juſtam ſervitutem ſervivit. *Verr.* I. 58. ingenuitatis *jus*.

INHUMANUS. *Off.* III. 11. inhumanum *eſt*, *uſu urbis prohibere peregrinos*. Amic. 14. *non* inhumana *eſt virtus*, ſcilicet, quia populis univerſis conſulit.

Ruſticus. *Off.* I. 36. *agreſtis & inhumana negligentia*.

Sordidus, qui utilitatem honeſto præfert. Amic. 13.

Stupidus, indoctus. *Or.* 51. *aures* inhumanæ. *Red.* II. 6. inhumanum *negotium*. Sævus *Verr.* III. 2.

Inurbanus. *Quint.* 3. *neque* inhumanus *præco eſt exiſtimatus*.

Off. I. 4. *inhumanus* dicitur, qui in convivio meditatur attentius, quod alienum eſt ab homine, in convivio non hilarem eſſe, loqui, &c.

INITIA *naturæ*. Fin. II. 12. III. 6. De iis rebus, quæ nobis primæ a natura quaſi commendari videntur, quod eas noſtra ſponte appetimus, & eorum cauſa alias conſectamur.

Acad. IV. 36. initia *mathematicorum, quibus non conceſſis digitum progredi non poſſunt*: hoc eſt, prima illa quæ ut perſpicua & certa ponuntur a mathematicis.

Myſteria. *Leg.* II. 14. *nihil melius illis myſteriis, quibus ex agreſti immanique vita exculti ad humanitatem mitigatique ſumus*: initiaque *ut appellantur, ita revera principia vitæ cognovimus.*

INOFFICIOSUS. *Verr.* I. 42. inofficioſum *teſtamentum*; quo prætermittuntur liberi, conjuges, proximi, quibus officii noſtri eſt conſulere.

INTERCALARIS. Intercalatus. *Quint.* 25. *ante V. Kalendas* intercalares. Intellige de menſe intercalato ex inſtituto Numæ. Annus Numæ erat 355. dierum, ex quo inſtituto quia octo annorum ſpatio 90. dies aberrabat annus a curſu ſolis, hos 90. dies in quatuor menſes intercalares ſive Merkedonios deſcripſit Numa, duos binum, duos ternum & viginti dierum, & poſt biennium unumquodque, unum ex his, & quidem alternis; modo parem, modo imparem, interpoſuit. Eos menſes a Græcis inventos adhibuerat. Quia autem Græci tantum 354. dierum faciebant annum, poſt tertiam octaeterida, id eſt, poſt viceſimum quartum annum, dies erant 24. ſuperflui Numæ, illi ſcilicet, quos ſingulis annis, in honorem imparis numeri, adjecerat. Itaque tertia octaeteride non 90. ut in primis duobus octaeteridibus, ſed 66. dies interpoſuit, quo facto ſolem & lunam ad eaſdem metas reduces habebat. Atque hic eſt cyclus Numæ 24. annorum, de quo eſt apud Livium I. 20.

Ad Fam. VI. 14 *Kalend.* intercalares *priores*. Hunc locum cape de menſibus intercalaris Cæſaris. Is, quia anni ratio propter intercalandi licentiam, qua Pontifices uſi erant, perturbata erat, & ipſe faſtos emendare inſtituerat, primo inſtituit annum 365. dierum; deinde ut ante in ordinem rediret annus, fecit annum, quem vocant confuſionis. In eo erant tres menſes intercalarii, primus is, qui ex inſtituto Numæ in illum annum incidebat, deinde duo Cæſaris integri interjecti inter Novembrem & Decembrem. Prioris Kalendæ dictæ ſunt Intercalares priores, alterius poſteriores.

INTERCESSOR. Qui ſe interponit: mediator, ut hodie dicunt. *Roſc. Am.* 38. *iſto* intercesso-

tato-

tatore, auctore, interceſſore *legati ad Syllam non adierunt.*

Sponſor. *ad Fam.* VII. 37. *utinam ſemper tribunus eſſes*, interceſſorem *non quæreres*. Ludit in ambiguitate verbi, quod & ſponſorem ſignificat, & tribunum intercedentem alicui rei, *hoc eſt*, vetantem.

INTERDICTUM. Decretum prætoris, certis formulis conceptum, quo aliquid jubet, vel vetat. Inprimis in controverſiis de poſſeſſionibus, cum eum qui ex aliquo loco dejectus eſt, reſtitui jubet, donec res judicio plana facta ſit. Pro Cæcin. 3. 14. 31. *Orat.* I. 10. interdicto *tecum contendorent*.

Dom. 26. interdictum *ſceleris*, id eſt, ſceleſtum. De lege, qua Ciceroni aqua & igni interdictum erat.

INTERREX. *Dom.* 14. eſt magiſtratus extraordinarius, qui comitiorum habendorum cauſa creatur, cum magiſtratus major nullus eſt, qui habere poſſit. Nomen retinuit in libera republ. quod olim acceperat, poſt mortem Romuli in interregno. *Liv.* I. 17. Interregem autem & patricium eſſe, & a patricio prodi oportebat. *Pro Dom. ibid.*

INTERROGARE. Flacc. 10. *bene teſtem* interrogavit. Scilicet moris erat, cum teſtis ab aliquo in judicio producebatur, ut & ipſe qui eum produceret, de iis rebus, quas vellet teſtimonio ejus confirmari, eum interrogaret, & patronus ejus, contra quem producebatur, ſi forte reſponſiones elicere poſſet ejuſmodi, quibus ſe impediret ipſe, quibuſque teſtimonium ejus convinci poſſet falſitatis: in quo in primis ingenium & artificium patroni cernebatur. Atque hoc eſt, *bene interrogare.*

Compellare de crimine aliquo, quod eſt accuſatoris. *Dom.* 29. *quis me* interrogavit *ulla lege? quis poſtulavit? quis diem dixit?*

INTERROGATIO. Eſt actoris, cum teſtem ſive ſuum, ſive adverſarii interrogat, cujuſmodi eſt oratio in Vatinium. *Ad Fam.* I. 9. *tota vero* interrogatio *mea nihil habuit, niſi reprehenſionem Tribunnatus ejus.* Ex interrogatione hac Vatinii intelligitur, etiam objecta eſſe teſtibus interrogando, quibus fides eorum infirmari poſſet.

INTUS. *Intus canere*; vide CANO.

IRROGARE. Eſt populum lege rogare, ut aliquid jubeat, quod ad alterius incommodum pertinet. *Dom.* 25. *multam* irrogare. *Sext.* 30. irrogare *privilegium*.

JUBEO. De populo proprie dictur, cum legem accipit. *Ad Brut.* 4. *Senatus cenſuit, populus R.* juſſit.

De prætore jus dicente, cum decernit. *Quint.* 8. *quum ita ſatiſdare juberetur.* *Ibid.* Jubet *P. Quintum ſponſionem facere, & recuſantes noſtros advocatos acerrime ſubmovere.*

JUDICIUM. Roſc. Com. 4. *Judicium & arbitrium ea differant?* *Milon.* 1. judicium *novum*, hoc eſt, extraordinarium & nova lege conſtitutum, quale Milonis fuit. *Cluent.* 44. judicium *cum re conjunctum* hoc eſt, verum: *Roſc. Com.* 5. judicia *legitima*: legibus conſtituta. *Mur.* 2. judicium *Conſulis deſignati*, eſt, quod intenditur Conſuli deſignato. *in Cæcil.* 1. *Brut.* 33. *&c.* judicia *publica* ſunt, in quibus cauſa publica agitur; *privata* contra, in quibus privatæ. Sed *Arch.* 2. judicium *publicum* dicitur, quod eſt de cauſa privata. Eſt enim illud judicium de jure civitatis, quod eſt privati juris: Sed ita dicitur, quia judicium illud Archiæ agebatur ex lege Plautia Papiria, quæ eſt juris publici. *Dom.* 31. judicia *Senatus*, ſunt SCTA.

Judicia dicuntur etiam honores, præmia; quia ſcilicet dantur his, qui iis digni judicantur. *Orat.* 41. *cujus de meritis Senatus tanta feciſſet.* Confer *Manil.* 15. *Planc.* 39. ubi de ſupplicatione dicitur. *Roſc. Am.* 37. *Age nunc ex Chryſogoni judicio Roſciorum fructum conſideremus*, hoc eſt, ex præmio, quod Roſciis Chryſogonus dedit.

Acumen in judicando & facultas. *Ad Fam.* VI. 18. *quicquid* judicii *habuerim de dicendo*, Ibid. *tantundem de mei* judicii *fama detrahatur*. Ibid. X. 25. *cum tantum tuum conſilium*. judiciumque *ſit*.

Judicium dicitur etiam pro judicibus. *Verr.* II. 18. judicium *ſortiri*.

JUS. Significat omnia ea, ex quibus, quid juſtum ſit, quid faciendum, quid omittendum, intelligitur, tanquam leges, edicta prætorum, conſuetudo, &c. Hujus juris plura genera ſunt. Apud Ciceronem hæc obſerva:

Jus Civile. Vide *Civilis*. Sed aliter ſumitur *jus civile* Flacc. 32. *quæro, ſintne iſta prædia cenſui cenſendo: habeant* jus civile. Nempe ita, ut ſignificet conditionem qua gaudent prædia, quæ in cenſum deferri poſſunt.

Jus divinum, eſt i. naturale. *Sext.* 42. *tum domicilia conjuncta, quas urbes dicimus, invento & divino & humano jure, mœnibus ſepſerunt.* Antea dixerat *naturale* & civile. *Har. R.* 16. *jus loquitorum cum hominum præſidio munitum ſit, cum etiam* divino *jure eſſe vallatum*. 2. Pontificium. *Har. R.* 7. extr. *domum publice omni præcipue, & humano & divino jure munitum*. Liberata erat Ciceronis domus a Pontificibus. adeoque *divino* jure, deinde a populo, lege, *cap.* 6. adeoque *humano* jure. Sed utrumque hoc jus publicum eſt.

Jus Gentium eſt naturale. *Offic.* III. 5, *neque hoc ſolum natura*, id eſt, jure gentium, *ſed etiam legibus populorum, quibus in ſingulis civitatibus reſpublica continetur.* Confer *ibid.* cap. 17.

Jus Humanum. Cum opponitur *divino*, eſt modo poſitivum, quod vocant, omne, cum publicum tum privatum, modo ea tantum, quæ in rebus profanis verſantur.

Jus Pontificium. Dom. 13. eſt de rebus Sacris, in quibus Pontifices cognitionem habent.

Jus Prædiatorium. Balb. 20. Jus illud, quod ad prædia publico obligata, & e lege prædiatoria vendenda pertinebat.

Jus Prætorium dicit 1. edicta Prætorum. *Off.* I. 10. *quæ quidem pleraque* jure prætorio *liberantur, nonnulla legibus*. Verr. I. 44. *poſteaquam* jus prætorium *conſtitutum eſt, ſemper hoc jure uſi ſumus*. 2. Totam juriſdictionem prætoriam. *Verr.* II. 12. *ejuſdemmodi totam* jus prætorium *fuit per triennium in Sicilia, Verre prætore*. Phil. II. 5. *quam injuriam iſte intercesſoris beneficio obtinuit, non jure prætorio*.

Jus Privatum, eſt *civile*, 1. ſtricte ſic dictum, de quo *vide* Civilis. *In Cæcil.* 5. *Civibus cum ſunt erepta pecuniæ, civili fere actione & privato jure repetuntur*. 2. Deinde pro conditione, quæ ex jure civili illo oritur. *Har. R.* 7. *domus eſt* jure privato, *ſcilicet*, quam tenemus hæreditate, auctoritate, mancipio, nexu.

Jus Publicum, 1. opponitur *privato*, & cum ſacrum, ſive pontificum, tum profanum jus complectitur. *Dom.* 53. *Sed ut revertar ad jus publicum dediſandi*. Unde *domus* jure publico, dicitur *Har. Reſp.* 7. quia & a populo lege centuriata, & decreto pontificum liberata erat. 3. Eſt vero etiam pro jure communi. *Div.* I. 5. quod ad omnes cives pertinet, adeoque etiam pro civili illo, quod alias privatum dicitur. *Dom.* 13. *nego potuiſſe* jure publico, *legibus iis, quibus hæc Civitas utitur, &c.* Ibid. *verſor in medio* jure publico. *Ibid.* 49. *nec de* jure *pontificio, ſed de* publico *diſputo*. Ad Fam. IV. 14. *ſi de* jure publico *armis diſceptabitur*.

Jus urbanum. Act. I. Verr. 1. *prædo* juris urbani. Eſt civile privatum, ex quo jus dicit prætor urbanus.

JUS eſt etiam, quod legibus, edictis, conſuetudini, *hoc eſt*, ſuperiori illi juri conſentaneum eſt, quod nobis ex eo debetur. &c. Sic eſt in his: jus *dicere*. Verr. I. 40. Quint. 16. jus *ſuum obtinere*. Verr. I. 26. jus *ſuum amittere*. In Cæcil. 18. jus *eripere*. Quint. 28. *ſi interceſſiſſet collega, remp. læſiſſet, ſed jure læſiſſet*. Sext. 36.

Jus ſummum, Græce ἀκριβοδίκαιον, cum in eo, quod nobis debetur, aut deberi putamus, non ex æquo & bono, ſed acerbe agimus, nihil remittentes de jure noſtro, ex quo ſummæ ſæpe injuriæ exiſtunt. *Quint.* 11. *aut intra parietes, aut* ſummo jure *experiri*. Cæcin. 23. *ſi verbis & literis, ut dicitur, &* ſummo jure *contendere, &c.* Confer *ibid.* 4. Ad Att. XVI. 15. Quint. 15. jus extremum.

JUS aliquando eſt Conditio quæ ex jure oritur. *Arch.* 4. *qua Civitas cum eſſet æquiſſimo* jure *ac fœdere*.

Hoc ſignificat etiam in illa forma: *optimo jure*. Pro quo etiam dicitur *optima lege, optima conditione*. Nempe eam conditionem; quæ pleniſſimum jus alicujus rei affert: quæ ut hodie dicunt, cum omnibus privilegiis & prærogativis conjuncta eſt. *Quint.* 22. *par* jus. *Har. R.* 7. *domus* jure optimo. *Agr.* III. 2. *prædia* jure optimo. *Verr.* III. 91. *quæ eſt iſta conditio Siciliæ? cur, quæ* optimo jure, *propter antiquitatem, fidelitatem, eſſe debet*, &c. Phil. V. 16. *demus imperium Cæſari: ſit pro prætore eo* jure, *quo qui* optimo.

Poteſtas in rem aliquam ſive juſta, ſive injuſta. *Verr.* I. 7. *quod ſibi in judicando nimium ſui juris ſententiæque cognoſceret*. Phil. IV. 4. *omnes ſub jure & imperio conſulis debent eſſe provinciæ*. Unde *ſuo jure* facere aliquid dicuntur, qui libere, pro arbitrio, nemine impediente, faciunt. *Fam.* V. 25. *Manil.* 22. *Verr.* II. 14. *ad Fam.* XIII. 77.

Locus ubi jus dicitur. *Quint.* 19. *in* jus *vocat: ſequitur*. Cæcin. 19. *quando te in* jure *conſpicio*. Confer *Quint.* 25. *Verr.* II. 77. IV. 65. *Red.* II. 9.

Æquum. *Phil.* II. 59. jus *poſtulabat*. *Quid ad rem? plus ille poterat*.

JUSTITIUM. Eſt, cum juriſdictio, & judicia publica non exercerentur: id fit edicto Coſſ. *Phil.* V. 2. juſtitium *edici*.

JUSTUS. Satis magnus. Sufficiens. *Ad Att.* V. 2. juſta *itinera*. Ad Fam. II. 10. juſta *victoria*.

Juſta dicuntur exequiæ, funus. *Roſc. Am.* 8. juſta *ſolvere*. Flacc. 38. juſta *facta Catilinæ*. Confer *Leg.* II. 22.

Juſta ſunt certus quidam modulus rerum ſtato tempore faciendarum, fungendarum, dandarum, percipiendarum: quodvis penſum, officium, ſolennia. Unde ſolennia & *juſta ludorum*. Har. Reſp. 10.

JUVARE. *Ad Fam.* III. 1. *homo, quod* iuvet, *curioſus*. Formula, qua utimur in re, quæ bonam & malam interpretationem habet, ne deterius, ac volumus, accipiatur.

L.

LACUS. *Brut.* 83. *quaſi de muſto ac* lacu *fervidam orationem fugientem*. *Lacus*, ut ex ipſo loco patet, eſt dolium, in quod muſtum mittitur, donec deferbuerit, & in teſtas defundi poſſit. Vinum de dolio & lacu, eſt muſtum, vinum recens; & *oratio de lacu* eſt ea, quæ novitates verborum conſectatur.

LATINITAS, *ad Att.* XIV. 12. Jus Latii, quod ex fœdere cum Latinis ortum eſt.

LAUDATIO. Genus teſtimonii publici, quod Magiſtratibus provincialibus & civitatibus per legatos Romæ tribuitur, cum rei de repetundis facti ſunt. *Pro Fonteio* 2. *in Verrinis* paſſim.

LEGATIO. *Ad Fam.* XII. 21. legatione libera *legatus*. Flacc. 34. legationes liberas *ſumere*. Ad Att. II. 18. libera legatio *voti cauſa*. Dicuntur *liberæ legationes*, cum ſenatoribus, privatæ rei cauſa, tanquam voti ſolvendi, hereditatis aut ſyngraphæ perſequendæ, extra

Ita-

Italiam abeuntibus, jus nomenque legati populi Romani, ſenatus-conſulto datur.

Is, cujus cauſa legamur. *Phil.* IX. 1. *renunciare* legationem, *hoc eſt*, quid in legatione actum ſit, *ad Fam.* I. 4. *niſi legationibus perfectis*, hoc eſt, niſi a ſenatu decretum ſit, quid legatis reſpondendum ſit.

LEGARE. Legatum facere aliquem. *Ad Att.* XV. 11. *Dolabella me ſibi* legavit. *Ad Att.* XIII. 6. *ſolitos eſſe majores noſtros* legare *in decemviris, qui eſſent imperatorum neceſſarii.*

Vocabulum teſtamentarium. *Top.* 4. legare *a filio*, hoc eſt, ut filius ſolvat legatum.

LEX. Dicitur *lex Cenſoria*, ipſa locatio operis faciendi a Cenſore propoſita. Lex *prædii*, eſt formula venditionis prædii, ex qua judicatur, quid emptori tradatur, quibuſque conditionibus.

Hinc lex dicitur pro conditione. *Tuſc.* III. 26. lex *vitæ*, eſt conditio, quia nati ſumus, ut alibi dicit. *Har.* 7. lege *optima*. Agr. II. 11. *ſi optima* lege *a populo eſſent creati*. Hinc etiam formula: *lege optima*, id eſt, conditione optima.

Offic. III. 5. *natura ratio, quæ eſt* lex divina & humana. Scilicet lex naturæ eſt etiam lex divina; leges humanæ autem, quæ ad ſocietatis utilitatem pertinent, non differunt a lege naturæ, ſed ex ea ſunt repetitæ, & cum ea conſentiunt.

Lex *Centuriata* & *Curiata*. Vide ſuo loco CENTURIATUS, CURIATUS.

Verr. III. 7. leges *edicere*, dicitur de Cenſoribus, cum locationum formulas proponunt publice. *Ibid.* 20. legem *dicere* de eadem locatione dicitur, quatenus ſcilicet ex conditiones redemptoribus præſcribuntur. *Agr.* II. 19. leges *dare provinciæ*. Hoc dicitur de ſuperiore, qui habet ſummam poteſtatem conſtituendi, jubendique, differtque ab illo, quod dicitur: *legem ferre*; nam hoc eſt magiſtratus urbani, qui legem populo jubendam, aut rejiciendam proponit.

In Cæcil. 5. lege *agere*, eſt actionem alicui intendere ex lege aliqua, quæ facultatem intendendæ actionis dat: *oportere eorum arbitratu lege agi, quorum cauſa lex ſit conſtituta*. Pro eo paulo poſt eſt: *quo nomine abs te H S millies de lege repeto*. Confer *Muren.* 11. *poſſet agi lege necne, pauci quondam ſciebant. Faſtos enim vulgo non habebant, &c.* In quo loco latius patet τὸ *lege agere*. Nam latiſſime ſumpta hæc formula, continet, quicquid ex lege apud prætorem fit, juris ſui obtinendi cauſa, eique a parte prætoris reſpondet *jus dicere*, vel *reddere*.

LIBERALIS, Flac. 17. *cauſa* liberalis, eſt in qua de libertate alicujus agitur.

Off. II. 12. *ſumptus* liberalis, diſtinguitur a neceſſario.

LIBERALITAS. Eſt proprie omnis ratio vivendi & agendi, quæ a liberali educatione proficiſcitur, & eſt propria hominum honeſte, liberaliterque educatorum, eorumque perſonis digna. Sic pro cultu liberali homine digno eſt. *Off.* I. 29. *quæ pertinent ad* liberalem *ſpeciem & dignitatem, moderata ſint*.

Pro hilaritate quadam vultus & ſermonis, quæ ſeveritati opponitur. *Brut.* 25. *homo non* liberalitate, *ſed ipſa triſtitia & ſeveritate popularis*.

Pro ſtudio alterius commodis aut largitione, aut officiis inſerviendi, quod eſt liberaliter educatorum proprium. *Offic.* I. 14.

Pro εὐήθεια, qua omnes æque bonos, ac nos ſumus, judicamus, facilitate. *Ad Q. Fr.* I. 1. 4. *a quibus, rudis cum eſſes, videtur decipi poſſe* liberalitas *tua*. *Nam ut quiſque eſt optimus, ita difficillime alios improbos ſuſpicatur*.

LIBERARE. A vectigalibus immune facere. *Agr.* II. 21. liberare *publica*. (Publici agri vectigales ſunt, liberati ergo fiunt privati.) *Verr.* II. 31. liberet *Byzantios*.

Ad Att. XVI. 16. *Buthrotios cum Cæſar* liberaviſſet, ſcilicet, ne agri eorum ex lege Agraria dividerentur.

Har. R. 8. liberare *domum*, intellige a religione.

Off. I. 10. *pleraque promiſſa jure prætorio* liberantur, *quædam etiam legibus*, ſcilicet, ne ea ſervare cogare.

In libertatem vindicare *Cæcil.* 17. liberare *ſe a Venere*. Vide Liberta.

Secernere. *Tuſc.* I. 22. *divinus animus* liberatus *corpore*.

Ad Fam. III. 7. *ad facultatem ædificandi* liberare *aliquem*, intellige, ab interdicto.

De prædibus, opponitur τῷ *obligare*. Ad Fam. V. 20. *Voluſii* liberandi *meum fuit conſilium*.

In auſpiciis eſt. *Leg.* II. 8. *templa* liberata *& effata habento*. *Liberata templa* ſunt, quæ liberum ab omni parte proſpectum habent. Nam augures cum locum aliquem auſpiciis conſecrant, quod eſt *effari*, jus habent amovendi ea, quæ liberum proſpectum impediunt. *Vide* Off. III. 16.

LIBERTA *Veneris*. Cæcil. 17. quæ ſe a Venere liberavit, hoc eſt, quæ pecunia redemit onus a majoribus acceptum, ſumptius certis Veneris ſacris ſuppeditandi, quod qui ſuſtinebant, ſervi Veneris dicebantur.

LIS. *Fin.* II. 12. lites *privatæ*, ſunt cauſæ privatæ.

Pecunia, de qua eſt judicium. *Rabir. Poſt.* 4. *ſumma* litium, eſt æſtimatio litis, quæ dicitur, *Cluent.* 41. ubi etiam eſt *æſtimare litem*: quod fit, cum ſumma fit omnis ejus pecuniæ, de qua judicium eſt. Tanquam in cauſa de repetundis, in qua lis dicitur æſtimari, cum omnium furtorum, quæ ab aliquo reperiuntur, ſumma fit.

LITERÆ. Lingua. *Leg.* I. 2. *abeſt hiſtoria* literis *noſtris*.

Libri. *Div.* II. 2. *Græca de philoſophia* literæ.

ræ. *Brut.* 64. literis *illuſtratum genus ſcriptionis*. Ad Fam. VII. 19. *nullam artem* literis *ſine interprete ... percipi poſſe*.

Tabulæ & chartæ ſcriptæ quæcumque. *Leg.* III. 20. *publicis* literis *conſignatam memoriam publicam non habemus*.

Artes liberales omnes. Or. III. 34. *inſtructa* literis *eloquentia*. Ad Fam. XV. 21. literæ *recondita*. Confer *Roſc. A.* 41. *Arch.* 6. *&c.* Mercurius Ægyptiis *literas* tradidit, *Nat. D.* III. 22. Hinc

Græca litera ſunt artes Græcorum libris illuſtratæ. *Acad.* I. 2. IV. 2. *Or.* I. 18. II. *Senect.* 1. *&c.*

Latina litera, Latinis libris illuſtratæ artes. *Academ.* I. 3.

Dicitur tamen etiam de ſingulis generibus, ut de Grammatica. *Inv.* I. 25. *Or.* I. 3. III. 10. *Off.* I. 37. de philoſophia. *Balb.* 1. *Sext.* 51. *Haruſp. R.* 9. *&c.* De reliquis præter philoſophiam artibus liberalibus. *Piſ.* 26. *eſt autem hic non philoſophia ſolum, ſed etiam* literis *perpolitus*.

Epiſtolæ. *Ad Att.* XI. 5. *conficere plures* literas *non potui. Iis tantum reſcripſi, a quibus acceperam*.

LOCARE. Uſum alicujus rei aut fructum alteri certa mercede concedere. *Cæcin.* 6. locare *fundum*. Roſc. Com. 10. locare *ſe* dicitur, qui operam ſuam certa mercede alteri pollicetur.

Conſiſtere. *Offic.* III. 17. *prudentia eſt* locata *in delectu bonorum*.

Locant etiam, qui redemptori aliquid addicunt. *Vide* Redemptor. *Verr.* I. 54. 56 *ad Att.* XV. 17. Hinc etiam *locatio* ſic dicitur *ad Att.* IV. 3.

LOCUS. Caput philoſophiæ, aut cujuſcunque artis, materia. *Civ.* II. 1. *perpurgatus eſt* locus *de finibus bonorum & malorum a nobis quinque libris*. Ibid. *quintus cum* locum *complexus eſt*.

Sunt etiam *loci rhetorum*, qui ſunt fontes argumentorum. *Or.* I. 31. *in Topicis* paſſim. Item in arte memoriæ. *Or.* II. 87.

Loci autem *communes* ſunt, cum de re univerſa tractatur, cum oratio revocatur ad genus. *Or.* III. 27.

Status, in re gladiatoria & militari, ut gradus. *Catil.* II. 1. loco *ille motus eſt, cum ex urbe eſt depulſus*.

Dignitas. *Ad Fam.* XIV. 18. *iſte loco femina*. Confer *Verr.* I. 48.

Ordo, claſſis in civitate. *Quint.* 13. locus *quem honeſtiſſime defendit*.

Fundus. *Agrar.* III. 2.

Res. *Verr. Act.* I. 15. *cui loco conſulite ac providete*.

Genus, pars. *Off.* I. 6. loci, *in quos honeſti naturam diviſimus*. Ibid. 14. *alter* locus *cautionis*.

Locum relinquere, & dare, non eodem modo dicitur. *Verr.* V. 50. *fortuna alicujus veniam & locum dare*, ignoſcere, concedere. *Cluent.* 42. locum *defenſioni non* relinquere, eſt de judice, qui pecunia corruptus inutilem defenſionem reddit. *Ad Fam.* I. 1. locum *non relinquit precibus*, de eo, qui & non rogatus facit, quæ volumus, ut non opus ſit precibus.

Verr. V. 14. *ædilitas in loco poſita*, hoc eſt, recte beneque.

LUDUS. De re facili. *Verr.* V. 70. *ad honores per ludum & negligentiam pervenire*. Confer *Fin.* I. 8. *Or.* II. 17.

De fraude. *Dom.* 48. *ſi ille tibi* ludus *fuit ... eſt illud ratum*.

Phil. VI. 4. ludus dicitur de tempore, quo ludi fiunt.

Sext. 55. ludos *facere*, dicitur de eo, cujus ſumptu fiunt.

Verr. Act. I. 10. ludi *plebeii*. Confer *Verrin.* V. 14. unde patet Floræ eos ludos factos. *Ad Fam.* VII. 1. ludi *oſci*, ſunt fabulæ Atellanæ proprie, ſed hoc loco dicuntur pro rebus ineptis & ridiculis.

LUSTRUM. Tempus quinque annorum, ſub cujus finem a Cenſoribus Cenſus habetur, & poſtea publicæ preces & ſacrificia, quod dicitur *luſtrum condere*. Or. I. 40. II. 66.

M.

MAGISTER. Director, ut hodie dicunt. *ad Att.* V. 15. *Verr.* III. 71. Magiſter *ſcripturæ*. Verr. II. 74. Magiſter *Societatis*. Ibid. 70. pro magiſtro *in ſcriptura*, eſt Vice-Director.

Similiter dicuntur *magiſtri* (*auctionum*), qui cum bona alicujus venduntur auctione, ab iis, quorum intereſt, conſtituuntur, ut ejus rei curam ſuſcipiant, quos hodie Curatores bonorum appellant. *Quint.* 15. *ad Att.* VI. 1. *ad Fam.* XII. 30.

Inde Orat. I. 57. *magiſtri carmen*, formula quam pronuntiat auctionis magiſter.

MANCEPS. Redemptor, conductor. Sic publicani dicuntur *mancipes*, quia publica vectigalia redimunt. *Dom.* 10. Item alii redemptores decumarum. *in Cæcil.* 10. Porro redemptor ædificii alicujus aut operis publici. *Verr.* I. 54. Item, qui prædam emit. *Dom.* 18. Item is, qui & *ſector* dicitur. *Roſc. Am.* 8. manceps *hominis ſtudioſiſſimi nobilitatis*, hoc eſt, bonorum ejus. Denique is, qui pecuniam emit, & eam alio loco ei, a quo accepit, aut in eodem genere, aut in alio nummorum ſolvendam curat. *Ad Fam.* V. 20. *erat enim nobis curata pecunia Valerii* mancipis *nomine*, hoc eſt, Valerius redemerat pecuniam ſine periculo noſtro nobis, quo loco volebamus ſolvendam.

MANCIPIUM. *Top.* 35. mancipio *dare*. Confer *ad Att.* XIII. 50. Hoc eſt, jure mancipii, de quo mox.

Res mancipi ſunt, quæ venduntur per æs & libram præſentibus quinque teſtibus, quo rite ven-

Digitized by Google

venditor obligatus ad evictionem præſtandam. *Mur.* 2. *in iis rebus repetendis, quæ mancipi ſunt, is judicii periculum præſtare debet, qui ſe nexu obligavit.* Unde *jus mancipi*, ſive *mancipii*. Har. R. 7. Flacc. 32. Cæcin. 26. quod eſt earum rerum, quæ mancipio & nexu, *hoc eſt*, ritu commemorato, nobis traditæ ſunt. Cæterum notandum eſt, Ciceronem, cum jungat plerumque *mancipium* & *nexum*, tanquam eandem vim habentia, tamen *Har. R.* c. 7. ea diſtinguere; quod & faciebat auctore Varrone Scævola, cum Manilius JCtus pro eadem re haberet. Scilicet Manilius, quicquid per libram geritur, id nexum putabat, adeoque etiam mancipium: Scævola contra ea tantum nexus nomine comprehendebat, quæ per æs & libram dabantur, ut obligarentur, & ab hac appellatione mancipium excludebat.

Mancipium eſt etiam pro formula & conditionibus abalienationis. *Off.* III. 16. *hoc* eſt mancipio *Marius non dixerat*. Pro quo eſt *mancipii lex*, Or. I. 39. mancipii lege *ſervire dicit*.

MANUBIÆ. *Arch.* 11. *Dom.* 38. *Roſc. Am.* 37. *&c.* eſt pars prædæ, quam imperator capit, ut in monumento aliquo conſumatur. *Vide* Agr. II. 22.

MANUS. Labor manuum. *Verr.* III. 11. manu *quærere*; de aratoribus.

Proboſcis elephanti. *Nat. D.* II. 47. manus *data elephantis*.

Ad Fam. XI. 13. *quæ in* manibus *ſunt*, dicitur de præſenti rerum ſtatu. *Sext.* 32. *res jam* manibus *tenetur*, hoc eſt, pene confecta eſt. *Ad Fam.* I. 9. *Sic in* manibus *habebant*, *ſic oſculabantur*. Ibid. VIII. 1. manus *ad os apponeres* ſignum ſilentii ſervandi. *Flacc.* 6. porrigere *manum*; modus Græcorum ferendi. *Ad Fam.* VII. 5. tollere *manus*: admirantis geſtus. *Ad Att.* III. 15. *vulneribus ſuis* manus *afferre*, hoc eſt, dolorem inſtaurare, augere. *Ad Fam.* X. 23. *Vocontii* ſub manu *ut eſſent*, hoc eſt, parati, ſi quid vellem, ad manum.

Topic. 4. *mulier viro in* manum *convenit*. Id fit per *coemptionem*, de qua ſupra.

MEMORIA. Tabulæ, literæ, quibus rei memoria conſervatur. *Arch.* 4. *literarum* memoriam *flagitare*. Cluent. 23. *extat* memoria; *ſunt tabulæ publicæ*.

Memoria publica, eſt rerum publicarum, publice, in ſenatu, concione, bello geſtarum. *Or.* II. 12 *Leg.* III. 20.

Or. I. 2. *At mihi repetenda eſt veteris cujuſdam* memoriæ, *non ſane ſatis explicata recordatio*. In quo videtur *memoria* dici, pro re olim geſta, diſputatione vetere. *Brut.* 69. in memoriam *notam & prope æqualem* incurro.

Phil. II. 43. *Et tu in Cæſaris* memoria *diligens*: intellige conſervanda, honoranda.

MENSA. *Ad Fam.* XVI. 21. menſa *ſecunda*, bellaria, poma, pira, &c. *Fin.* II. 28. *Syracuſana* menſæ. *Tuſc.* V. 35. menſæ *Italicæ*, *Syracuſiæ*, hoc eſt, lautæ, deliciis refertæ. *Ad Att.* V. 1. *diſcubuimus omnes præter illam; cui tamen Quintus* de menſa *miſit*.

Eſt & menſariorum, de quibus mox. *Flacc.* 19. *ſi prætor dedit, a quæſtore numeravit; quæſtor a* menſa publica: menſa *aut ex vectigali, aut ex tributo*. Piſon. 36. *ſtipendium militibus per omnes annos a civitatibus*, menſis *palam propoſitis, numeratum*. Vide *Menſarius*.

Denique Deorum in Templis. *Har. R.* 27. *Nat. Deor.* III. 34.

MENSARIUS. *Flacc.* 19. Eſt magiſtratus civitatis Græcæ Aſiaticæ: *quatuor* menſarii, *qui apud illos a populo creantur*. Videntur curam habuiſſe pecuniæ publicæ hanc, ut per eos quæſtor publicam pecuniam acciperet, &, quibus opus eſſet & ſenatus vellet, ſolveret. Nam paulo poſt ait: *ſi prætor* (ſcilicet Temenitarum) *dedit, a quæſtore numeravit: quæſtor a menſa publica: menſa: aut ex vectigali aut ex tributo*.

MICARE. Dicitur de motu celeri & tremulo venarum. *Nat. D.* II 9. micare *non deſinunt arteriæ & venæ*. Div. I. 47. *anguis ſemianimis & varia graviter cervice* micans.

Par impar ludere. *Off.* III. 19. *dignus quicum in tenebris* mices. Confer. *Div.* II. 41.

MONITOR. In judiciis eſt patroni, cui ſubjicit, ſi quid prætermittit, aut non recordatur. *In Cæcil.* 16. *video non te, ſed hunc librum, quem* monitor *tuus tenet, eſſe reſponſurum*.

Nomenclator. *Mur.* 36. *cives per* monitorem *appellare*.

MONUMENTUM. Dicitur templum, ſtatua, via, & quodcunque publicum ædificium, quo alicujus memoria conſervatur, quia aut in honorem ejus, aut ab eo extructum eſt. *Agr.* I. 4. *pecunia non conſumpta in* monumento, ſcilicet, ab imperatore, qui propterea manubias accipit. *Verr.* I. 4. monumenta *Africani*, ſunt ſtatuæ, quas Siculis, Carthagine capta, reddiderat, quibuſque ideo nomen ejus erat inſcriptum. *Planc.* 32. *Div.* I. 28. monumentum *Marii*, eſt templum ab eo extructum. *Mil.* 7. *in majorum ſuorum* monumentis: de via Appia. *Dom.* 20. *Clodium meam domum* monumentum *feciſſe*: quia in ea ſignum, Libertatis dedicarat. *Ad Fam.* I. 9. monumentum *ſuum* Cicero vocat ædes ſuas, publico ſumptu inſtauratas. Hinc deinde ſimpliciter & ſine relatione ad aliquem hominem, cujus monumentum ſit, pro templo ponitur. *Arch.* 11. *templorum ac* monumentorum *aditus*. Verr. I. 49. & 50. *in celeberrimo* monumento... monumentum *ſartum*, &c.

Sepulcrum. *Roſc. Am.* 50.

Literæ publicæ *Dom.* 28. *ſcriba nobiſcum in rationibus publicis* monumentiſque *verſantur*.

Sic dicuntur etiam *Commentarii Pontificum*. Dom. 55.

MU-

MUNUS. Hoc verbo complectuntur omne genus ludorum & ſpectaculorum, quæ magiſtratus aliique populo præbent. Hinc *ad Fam.* II. 3. *declarare* munera, *hoc eſt*, polliceri populo. *Syll.* 19. *præbere* munus. Confer *Act. I. Verr.* 12. *Dom.* 43. *ad Fam.* XI. 16.

Inde eleganter *mundus* vocatur *munus Dei* Tuſc. I. 29. Nat. D. II 35.

N.

NATIO. Genus hominum. *Mur.* 33. *tota natio candidatorum*. Sext. 44. *quæſiſti, quæ eſſet noſtra* natio *optimatium*. Ibid. 45. *eſto igitur, ut hi ſint; (quam tu nationem appellaſti) qui integri ſunt & ſani, &c.* Ibid. 63. *habes igitur, quod ex me quæſiſti, qui eſſent optimates. Non eſt* natio, *ut dixiſti*. Ex duobus poſtremis locis patet, *nationis* verbum in contemptum dici.

De populo, ad quem quis originem refert. *Ad Fam.* XV. 20. *Oratorem Sabino tuo commendavi.* Natio *me hominis impulit, ut eum recte putarem* Quia eſt ex Sabinis, quod genus Italorum ſimplex, honeſtum eſt.

NATURA. Indoles hominis. *Cæl.* 6. *natura varia multiplexque*.

Res ipſa, cujus eſt certa natura. Sic *Verr.* I. 15. *non poteſt ea natura, quæ tantum facinus commiſerit, hoc uno ſcelere eſſe contenta*: pro, homo ea natura. *Nat. D.* II. 57. *hæc* naturis *relatus ſonus amplificatur*: pro, rebus hac natura.

Eſt etiam in periphraſi. *Nat. D.* II. 54. natura *alvi*, pro, *alvus*.

Pudenda muliebria. *Div.* II. 70. *matronæ viſa eſt obſignatam habere* naturam. Confer *Nat. D.* III. 22.

Ordo rerum naturalis. *Sext.* 21. *vita reſervata* naturæ.

Ad Fam. VI. 10. *Cæſar mihi quotidie dolabi ad æquitatem & ad rerum* naturam *videtur*, hoc eſt, videtur ſenſim oblivisci injuriæ, & mitior fieri, ut fert natura humana. *Leg. I.* 12. *jus in* natura *poſitum eſſe*.

NECESSARIUS. Naturalis. *Milon.* 7. *mors* neceſſaria. *Vide* Neceſſitas.

Conjunctus cum aliquo, ſanguine, affinitate, collegio, aut quacunque alia ratione. *Vide* Neceſſitudo. Sic *in Cæcil.* 6. Siculi dicuntur Ciceronis *neceſſarii*, quia apud eos quæſtor fuerat, & cum iis amice vixerat. *Ad Brut. ep.* 6. *noli pati a tuis* neceſſariis *injuriam fieri* neceſſario *meo*. *Neceſſarii* ſunt Dyrrhachini, qui erant in fide Bruti.

Ad Fam. VI. 12. neceſſariæ *rogationes* ſunt, quæ propter neceſſitudinem aliquam, pro neceſſario fiunt.

Phil. VII. 6. *tempus* neceſſarium, *id eſt*, quo neceſſario ſubveniendum reip.

NECESSITAS. De natura, ordine naturæ, quod, quæ natura fiunt, neceſſario fiunt. *Catil.* IV. 5. *mors aut* neceſſitas naturæ, *aut laborum miſeriarumque finis eſt*. Sext. 21. *ut vita, quæ* neceſſitati *deberetur, patriæ potius donata quam* naturæ *ſervata videretur*. Inv. I. 34. *quædam* neceſſitate *ſemper eodem modo fiunt*. Or. 50. neceſſitate *ipſa*, pro ſua ſponte, natura ſua.

Vis divina, fatum. *Ligar.* 6. *humana conſilia* neceſſitate *divina eſſe ſuperata*.

Conjunctio ſanguinis, amoris, officii. *Roſc. Am.* 24. *magnam* neceſſitatem *poſſidet paternus, maternuſque ſanguis*. Syll. 1. *ſi noſtram* neceſſitatem, *familiaritatemque violaſſet*.

De rebus ad vitam conſervandam neceſſariis. *Verr.* V. 14. *ipſi naturæ ac* neceſſitati *negare*. Off. I. 35. neceſſitati *quam occultiſſime parent*, de excretione urinæ, ſtercorum, &c.

Acad. IV. 36. *perſuadendi* neceſſitas.

NECESSITUDO. Natura, opponitur caſui. *Har. R.* 9. *ordo rerum ac* neceſſitudo.

Omnis conjunctio, ſanguinis, affinitatis, conjugii, collegii, amicitiæ, &c. quæ e cauſa aliqua ortius, quæ nobis neceſſitatem amoris, benevolentiæque efficit. *Ad Q. Fr.* I. 1. *ſumma* neceſſitudine *non attingunt publicani*, (confer *Manil.* 2.) ſcilicet, quia Cicerones erant equeſtri genere, equites autem publicani. *In Cæcil.* 2. neceſſitudo *cum Siculis*, apud quos quæſtor fuerat, inter quos hoſpites multos & amicos habebat. *Ibid.* 18. neceſſitudo *inter prætorem & quæſtorem*. Planc. 11. neceſſitudo *contubernii*. Rabir. Perd. 1. *cum omnibus civibus mihi* neceſſitudinis *cauſam eſſe duxi*. Ad Fam. I. 3. *propter noſtram* neceſſitudinem (ſcilicet inter Ciceronem & Lentulum, qui eum reſtituerat in patriam) *vehementer confidit his literis, &c.* Ib. IX. 13. *municipio Caleno, quocum mihi magna* neceſſitudo *eſt*. Quia ejus erat patronus.

Cauſa conjunctionis, amoris. *Ad Fam.* XIII. 12. *cum eo mihi omnes* neceſſitudines *ſunt*.

NEXUS, vel NEXUM. Eſt ritus vendendi per æs & libram, præſentibus quinque teſtibus, quo venditor obligatur ad evictionem præſtandam. *Muren.* 2. *in iis rebus repetundis quæ mancipi ſunt, is judicii periculum* (evictionem) *præſtare debet, qui ſe* nexu *obligavit*. Top. 5. *traditio* nexu. *Parad.* 5. *mancipia, quæ ſunt dominorum facta* nexu. *Ad Fam.* VII. 30. *cujus proprium te eſſe ſcribis mancipio &* nexu. Diſtinguitur tamen a *mancipio*, Har. R. 7. Vide *Mancipium*.

NOBILIS. Eſt proprie qui facile noſcitur (*noſcibilis*) hoc eſt, agnoſcitur, qui ſit, qualis eſt Romæ, qui ortus eſt ex familia, ſive patricia, ſive plebeja, in qua magiſtratus fuere; nam ejus nomine audito, notum eſſe nomen apparet, & unde ipſe ſit conſtat. Et quia magiſtratus habent jus imaginis ſuæ ad poſteritatem prodendæ, (*Verr.* V. 14.) propterea nobilis etiam ſic definitur, ut ſit is, qui imagines

ma-

majorum habet. Or. II. 48. *populo Romano dari ſine nobilium diſſenſione potuiſſe.*

NOMEN. Verbum. *Tuſc.* III. 34. *omnis cuſus in quo calamitatis* nomen *poni ſolet.* Off. I. 12. *receſſit* nomen *a peregrino, & proprie in eo, qui arma contra ferret, remanſit.*

Claritas, nobilitas ſcilicet, quia nobilium nomen notum eſt. *Planc.* 7. nominibus *ducuntur.* Ad Fam. III. 7. *iſta veſtra* nomina *nunquam ſum admiratus.*

Cluent. 32. *Res* ſuo nomine *in judicium nunquam eſt vocata*, hoc eſt, nullius quæſtionis proprium crimen fuit, *ut ſit* ibid. 35.

Species, prætextus, titulus. *Ad Fam.* I. 4. nomen *ficta religionis.* Cæcin. 25. *honeſto ac probabili nomine.*

Nomen de reo etiam dicitur. *Inv.* II 19. *cum venefici* nomen *eſſet* delatum, *&... extra ordinem eſſet* acceptum.

Quia in tabulis acceptorum nomina hominum, quibus aut debemus, aut qui nobis debent, item rerum, pro quibus; & pecuniæ perſcribimus: propterea nomen de re pecuniaria, & quidem variis modis dicitur. Nomen ergo 1. eſt *debitum*, & quidem active & paſſive. *Top.* 3. *quæ in* nominibus *ſunt*, opponuntur pecuniæ paratæ. *Planc.* 28. nomen, *quod urget, diſſolvere.* Quint. 4. *quibus* nominibus *pecuniam curari oporteret.* Ad Att. XIII. 29. nomen *explicent.* XVI. 6. nomen *expedi* 2. Debitor. *Ad Att.* V. 21. *nam aut* bono nomine *centeſimis contentus erat, aut non bene, quaterna centeſimas ſperabat.* 3. Capita in tabulis ſcripta. *Verr.* I. 36. *in Codicis extrema cera* nomen *infimum in flagitioſa litura fecit.* Quint. 11. nominibus *certis grandem pecuniam debet.* Ad Fam. V. 20. nomen *erat ſeſtertiis* XXX. Roſc. C. 1. *non referre parva* nomina in *codices.*

Teneant etiam tirones hanc formulam: *ad Fam.* VII. 23. *accepi Aviani literas, in quibus hoc erat liberaliſſimum*, nomina *ſe facturum, qua ego vellem die.* In quo apparet *nomina facere* eſſe creditoris, cum non accipit pecuniam paratam, ſed ſummam in tabulis ſcribit, certa die exigendam. Sed de debitore, qui non parata pecunia emit, videtur eſſe *Offic.* III. 14. *emit homo cupidus & locuples tanti, quanti Pythius voluit, & emit inſtructos*: nomina facit, *negotium conficit.*

NOMENCLATOR. Servus qui domino, inprimis candidato, nomina obviorum ſuggerit, ut nomine ſuo quemque appellare poſſit, quod erat blandius; unde aliquando lege ambitus prohibitum, ut eſt apud Livium. *Ad Att.* IV. 1. *Muren.* 36.

NOTIO. Significatio verbi. *Tuſc.* V. 10. *nulla alia huic verbo ſubjecta* notio *eſt.*

Πρόληψις notitia inſita. *Top.* 7. notio *eſt impreſſa & inſignita rei conformatio. Nat. D.* I. 12. *hæc omnia cum Deorum* notione *comprehendimus.* Ib. 14. *Deum in animi* notione *tanquam in veſtigio reponere.* Ib. 18. notiones *prima.* Tuſc. IV. 24. *definitio aperit* notionem *noſtram, quam habemus omnes de fortitudine, tectam uſque involutam.* Ibid. *definitiones declarant* notiones *communes, altius magis alia.* Acad. IV. 11.

Sed *notio* eſt etiam de iis rerum in animo formis, quæ non inſitæ ſunt, ſed opera mentis acquiſitæ, de quibus eſt locus inſignis *Fin.* III. 10.

Hinc dicitur etiam de cognitione rerum, & judicio de rebus. *Nat. D.* I. 11. *fugere intelligentia noſtra vim &* notionem. *Tuſc.* V. 39. *ſine varietate colorum licebat vivere beate: ſine* notione *rerum non licebat.* Acad. IV. 41. *veniamus nunc ad bonorum & malorum* notionem.

Cognitio de rebus, quæ eſt magiſtratuum, Pontificum, &c. *Dom.* 13. *qua omnis* notio *Pontificum eſſe debuit.* Agr. II. 21. notio *populi Rom.* Sext. 25. *ut cenſoria* notio *de republica tolleretur.* Piſ. 5. *judicium* notionemque *cenſoriam quadringentos annos tenuimus.* Ad Att. XI. 20. notionem *ejus differri.*

De nota cenſoris. *Off.* III. 31. notio *cenſorum.* Sext. 25. notiones *cenſoriæ.*

NOVUS. *Res novæ* ſignificant aliquam inſignem perturbationem & commutationem ſtatus reipublicæ, ratione magiſtratuum, judiciorum, legum, veteribus vel ſublatis, vel novis & iis quidem pernicioſis latis. *Verr.* I. 7. *Catil.* I. 1. *ad Fam.* XI. 21.

Novi homines. Agr. II. 2. *&c.* qui primi e familia ſua, ad magiſtratus pervenere.

Or. II. 66. *ſub novis*, intellige tabernis; fuit pars fori Romani, cujus paſſim mentio apud veteres.

NUMERUS. *Ad Q. Fr.* II. 13. ad numerum *judices habere*, id eſt, juſtum eorum numerum.

Rhythmus. *Or.* 64. *pæon, quod plures habeat ſyllabas quam tres*, numerus *a quibuſdam*, non pes habetur. *Or.* III. 44. *numerus adſtrictus*, qui proxime ad poeticum accedit: *ſolutus*, qui longius recedit.

Certus & concinnus corporis geſtus & motus in hiſtrionibus, ſaltatoribus, palæſtritis, &c. quia ſcilicet, ut illi numeri poetici, certis numeris exprimuntur, cum intervallis temporum contineantur. *Parad.* 3. *hiſtrio ſi paulo ſe moveat extra* numerum, *exſibilatur.* Leg. I. 4. numeri *in cantu.*

Hinc duci putant illas formulas, *omnibus numeris abſolutum eſſe, omnes numeros habere.* Sed manifeſtum eſt, numeros dici interdum pro partibus & earum numero, qui requiritur, ut perfecta res ſit. *Fin.* IV. 20. *pauciores quaſi numeros officii præterirent.* Div. I. 13. *omnis habet in ſe numeros veritatis.* Verr. II. 69. *quod genus hominum, quem numerum, quem ordinem proferre poſſis.* Hoc interpretatur ipſe ibid. *Ab univerſa provincia, generatimque a ſingulis ejus partibus, &c.*

Locus. *In Cæcil.* 19. *parentie* numero *prater eſſe quaſtors debet.*

O.

OBLIGARE. Proprie, vincire, devincire, ut *Tuſc.* II. 16. de vulnere: *a medica* obligari. Sed metaphorice *obligari* dicuntur in univerſum omnes, quibus quacunque cauſa & quocunque modo neceſſitas eſt impoſita alicujus rei faciendæ, præſtandæ, ferendæ, patiendæ. Cauſa & ratio, quæ neceſſitatem impunit, qua tanquam obligamur & alligamur, dicitur hinc vinculum. Hinc

1. *Obligari ſcelere* dicuntur, *Dom.* 8. & *legum pœnis obligari*, Fin. I. 14. qui in neceſſitatem incidunt pœnæ ferendæ; qui in pœnas incidunt ſceleribus aut ſuis aut alienis.

2. *Obligantur*, qui jurejurando, ſibi neceſſitatem alicujus rei faciendæ imponunt. *Off.* I. 11. *Verr.* II. 72. *Balb.* 15.

3. Item promiſſis, fœdere. *Balb. ibid. populus ſe* obligavit *fœdere*. Phil. V. 18. *audaa* obligare *fidem meam*.

4. Item ſpondendo pro aliquo, cavendo prædiis, quæ & ipſa *obligari* dicuntur. *Agr.* III. 2. *ad Fam.* V. 20. *ad Brut. ep.* 18. *Cæcin.* 3.

5. Porro qui mancipio & nexu ſibi impoſuerunt neceſſitatem periculi judiciorum (evictionis) præſtandi. *Muren.* 2. *Topic.* 10.

6. Qui beneficiis acceptis neceſſe habent aliis gratiam referre, occaſione data, unde & in ære alterius eſſe, ei debere dicuntur. *Ad Fam.* VIII, 12. VI. 11. X. 8. XI. 16. *&c.*

7. Res, quæ Deo alicui conſecratæ ſunt. *Dom.* 40. unde contra quæ profana e ſacris fiunt, *liberari* dicuntur.

8. Eſt etiam pro *impediri*. Act. 1. Verr. 9. *quod eos intelligere videbam, me hoc judicio diſtrictum & ob*ligatum *futurum*.

OBNUNCIARE. Auſpicium malum, diras, comitia haberi nunciare, ut comitia dirimantur; in quo utebantur hac formula *Alio die*. Red. II. 5. *legem tribunus pl. tulit, ne auſpiciis obtemperaretur*, ita obnunciare *comitiis aut concilio liceret*. Confer *ad Att.* IV. 3. *Phil.* II. 33. *conſul conſuli* obnunciaſti: ubi etiam illa formula *alio die* occurrit. Sed non ſolum comitiis obnunciatur, ſed etiam ſingulis hominibus. *Div.* I. 16. *Ateius Craſſo* obnunciavit (nempe in provinciam ituro.)

OBROGARE. Legem ferre, quæ adverſetur alteri legi, ut ea perlata, altera tollatur. *Phil.* I. 9. *quid quod* obrogatur *legibus Cæſaris*. Ad Att. III. 23.

OBSERVARE. Curioſe ſpectare, aucupari, captare, etiam in deteriorem partem & inſidiarum cauſa: *ad Fam.* XI. 16. *ut campus* obſervaret *epiſtola reddenda*. Confer *Roſc. Am.* 8. *Verr.* III. 1. *vitavi* obſervari *pluribus oculis*.

Obſervare dicitur de officiis ſalutandi, deducendi, &c. & hinc in genere pro colere, *Muren.* 34. *ſi interdum ad forum deducimur; ; a diligenter* obſervari *videamur*, Ad Att. XIII. 49. *ſi* obſervare *eſt ſervire*. Inprimis autem eleganter dicitur de iis qui candidatos ſectabantur & petitionem eorum ſua ſuffragatione juvant. *Phil.* II. 20. obſervatus *a me in petitione quæſtura*. Hinc etiam *ad Fam.* VII. 27. *ego te in conſulatu* obſervaram.

Ad Fam. XIII. 27. obſervare *commendationes alicujus*, hoc eſt, complecti eum, qui commendatus eſt.

OBTESTATIO. *Balb.* 14 *Sanctiones ſacrandæ ſunt, aut genere ipſo, aut* obteſtatione *& conſecratione leg*is, *aut pœna*, *&c.* hoc eſt a populo per legislatorem ad jusjurandum adigendo, quo jurer, obteſtans, *hæc eſt*, teſtes faciens Deos, ſe velle legem ſervare. Unde leges *ſacratæ*.

Dom. 48. *Quid ergo tua illa tum* obteſtatio tibicinia? Fuit pars cerimoniæ in dedicationibus, quæ fiebat his fortaſſe verbis, ſimilibuſve, *Ades mihi*, &c. Vide *Dom.* 52. & *Div.* II. 34.

OFFENSIO. Calamitas, damnum. *Manil.* 9. & 10. offenſio; & offenſiones *belli*.

Morbus. *Tuſc.* IV. 14. offenſiones *corporum*. Ad Fam. XVI. 10.

Offenſio *agrotationi contraria*, quid ſit. *Tuſc.* IV. 11.

Repulſa. *Cluen.* 25. *quod ædilitatem petere cum hominibus nobiliſſimis*, & offenſionem *timere dicebat*.

Cluent. 50. *Judiciorum* offenſiones, dicuntur corruptiones judicum, quibus judicia in odium populi veniunt.

OPPRESSUS. In ſermone, eſt obſcurus; non ſatis clare pronunciatus, ut intelligi poſſit. *Offic.* I. 37. *litera neque* oppreſſæ, *neque expreſſa, ne aut putidum ſit, aut obſcurum*.

Non liber. *Piſon.* 13. *mente* oppreſſa *premio*.

Impeditus. *Ibid.* 17. *conſcientia ſcelerum* oppreſſus, *nihil auſus eſt ad ſenatum ſcribere*.

Coercitus, frenatus. *Flacc.* 16. *audacia comprehenſa &* oppreſſa *tenetur*.

Furto ablatus & retentus. *Verr.* II. 19. *quicquid calati argenti, Corinthiorum vaſorum... hoc nemo dubitabat, quin ex illa domo capta &* oppreſſa, *&c.*

Subito ruptus. *Amic.* 21. *ut amicitia potius extincta quam* oppreſſa *videretur*, nempe ſicut incendium ruina.

OPTIMATES. Qui proprie ſint, nempe ii, qui optimas partes in republica ſequuntur, opponunturque popularibus, de quibus mox, docetur *Sex.* 45. 66. qui ſunt loci claſſici. Et quoniam hi fere ſunt homines ſuperiorum ordinum, pauci de plebe, niſi forte locupletiores, propterea optimates etiam interdum opponuntur plebi. *Tuſc.* I. 45.

ORDO. Omne hominum in civitate genus. Sic de libertinis dicitur, *Verr.* I. 47. de ſcribis

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. III. 79. de publicanis. *Ad Fam.* XIII. 9. *&c.* in militia *ordines* ſunt triceſimæ *partes* legionum in quarum quæque duæ centuriæ a decimo haſtato uſque ad primum pilum. Unde *Piſ.* 36. ordines *aſſignare*, *&* Phil. I. 8. ordines *duxerunt*.

Subſellia theatri. *Phil.* II. 18. *ſediſti in* XIV. ordinibus.

Roſc. A. 48. *recte atque* ordine *facere*; eſt formula antiqua, pro: ex legibus, laudabiliter, ſapienter.

Extra ordinem. eſt aliter ac legibus eſt conſtitutum, contra leges. *Vide* Extraordinarius. *Cluent.* 31. *qui ſe ab reo pecuniam, cum judex eſſet, clam atque* extra ordinem *accepiſſe confeſſus eſſet*. Ad Fam. VI. 5. *ſpes quum* extra ordinem *habemus*, eſt major quam de cæteris.

OVARE. Minus eſt quam triumphare; ingredi urbem, ob victoriam non adeo magnam, equo. *Ad Brut. ep.* 15. *ut* ovanti *introire Cæſari liceret, decrevi*.

P.

PACTIO. Inter publicanos & provinciales, qui agros decumanos habebant, pactiones fiebant. *Ad Fam.* XIII. 65. *ejus ſumma exiſtimatio agitur in eo, ut* pactiones *eam reliquis civitatibus conficiat*. Confer *ad Att.* V. 13. *& ad Fr.* I. 1. 12. Ejus rei ratio intelligi poteſt e Verrina tertia, præſertim c. 14.

Sæpe pactionis mentio in corruptionibus pecuniariis, ut *Verr.* I. 7. *Sciebam in rejiciendis judicibus nonnullos* pactionis *ſuſpicionem non vitaſſe*. Piſon. 36. pactiones *reorum*.

PARENTARE. Eſt inferias agere in memoriam mortui. *Phil.* I. 6. *cujus ſepulcrum nuſquam extet, ubi* parentetur. *Leg.* II. 21. *hoſtia maxima* parentare.

Ulciſci mortem alicujus. *Flacc.* 38. parentemus *Cethego*.

PARS. In ſcena eſt perſona, quam quis ſuſcepit agendam. *In Cæcil.* 15. *actores ſecundarum & tertiarum* partium: unde deinde ad alia transfertur. *Flacc.* 27. *ſervus primarum* partium.

Genus, ſpecies. *Or.* I. 6. pars *dicendi*, Topic. 7. *formas qui idem putat eſſe, quod* partes, *confundit artem, &c.*

PATRICIUS. Qui e familia aliqua eorum ſenatorum ortus eſt, quos Romulus & Tarquinius Priſcus legerunt; & qui ab illis quidem orti ſunt, *majorum gentium*, qui ab his, *minorum gentium* dicuntur. Patriciis opponuntur plebeji, *ad Fam.* IX. 21.

Ad Brut. *ep* 5. *dum unus erit* patricius *magiſtratus, auſpicia ad patres redire non poſſunt*. *Patricii magiſtratus* ſunt Conſulatus, Prætura, ædilitas, &c. quia olim patriciis proprii fuere, & a patriciis capi potuere. *Leg.* II. 3. *Florentes præcipitat in Lirim, & tanquam* in patriciam *familiam venerit, amittit nomen obſcurius*, tunc *Liris* dicitur.

PATRIUS. A majoribus relictus & traditus, antiquus. *Or.* I. 18. *mos* patrius *Academiæ*. *Mur.* 41. *ſacra patria*. Sic etiam *Verr.* I. 3. *Dii* patrii ſunt, quorum cultus a majoribus ad nos venit.

Paternus. *Roſc. Am.* 16. *animus* patrius *in liberos*.

PECUARIUS. Qui gregibus pecorum alendis quæſtum quærit, ſive ex privatis, ſive e publicis pro certo vectigali conductis paſcuis. *Dejot.* 9. rex Dejotarus *pecuarius* dicitur.

PECULATOR. Qui peculatus reus eſt. *Offic.* III 18. Eſt autem *peculatus*, Roſc. A. 29. crimen, quo tenetur, qui ærarium defraudavit.

PEDARIUS. De ſenatoribus, qui non dicendæ ſententiæ jus habent, ſed tantum aſſentiuntur diſceſſione, quia nondum magiſtratu aliquo functi ſunt. *Ad Att.* I. 16. 17. Vide *Gell.* III. 18. nam is eſt locus claſſicus.

PERCUSSIO. Eſt in muſicis & deinde in poeticis & numeris oratoriis, qui & *ictus* dicitur; quia tibicen pede ferit terram. *Or.* III. 47. *ſed ſunt inſignes eorum numerorum* percuſſiones. *Ibid.* 48. percuſſio *intervallorum* Or. 58. *non ſunt in oratione tanquam tibicinis* percuſſionum *modi*.

PERDUELLIO. Eſt proprie parricidium; *hoc eſt*, cædes hominis liberi, quam quis ſciens fecit. Verum *perduellionis crimen*, in ſpecie illud dictum eſt, quo quis libertatem populi Romani violavit, tanquam affectato regno, tribuno plebis pulſato aut interfecto; cive Romano indicta cauſa virgis cæſo, aut percuſſo, aut alio ſupplicio ſervili affecto.

PERICULUM. Judicium, quod periculum capitis affert. Sic *Roſc. A.* 30. periculum *creare*, pro accuſare. *Arch.* 6. pericula *amicorum*. Manil. 1. pericula *privatorum*.

Fam. XIII. 68. *Quid ſentiam, non ſæpe ſcribam, propter* periculum *ejuſmodi* literarum.

Specimen, quod experiundarum virium cauſa fit, *Leg.* I. 1. *faciunt imperite, qui in iſto* periculo *non ut a poeta, ſed ut a teſte veritatem exigant*.

Verr. III. 70. *Scribis tabulæ publicæ*, periculaque magiſtratuum *committuntur*. *Pericula*, ſcilicet, ſunt tabellæ, libelli, in quibus aliquid ſcribitur.

PERPETUUS. *Act.* I. *Verr.* 11. perpetua *oratio*, id eſt, continua, & opponitur ei, quæ eſt in interrogando, aut reſpondendo.

Ad Fam. V. 12. *hiſtoriæ* perpetuæ, ſunt, aut, quas nos univerſales appellamus, aut certe regni, aut reipublicæ totius, opponunturque hiſtoriis ſingulorum hominum.

Or. 36. Perpetua *quæſtio*, eſt univerſalis, cum de genere univerſo quæritur.

Ad Att. V. 21. *ut centeſimæ* perpetuo *fœnore ducerentur*, hoc eſt, ut centeſimæ uſuræ in-

ſingulos annos ducerentur in ſupputatione, non autem etiam centeſimarum uſuræ.

PERSCRIBERE. Solvere, non ex arca, ſed de menſa argentarii, per attributionem, per aſſignationem. *Ad Att.* IX. 12. *vire beni uſuras* perſcribunt? *Flacc.* 19, *pecuniam ſe* perſcripſiſſe *dicunt*.

In codicem aliquid referre. *Roſc. C.* 1. *atque tabula condemnantur ejus, qui verum non retulit, & ejus qui falſum* perſcribit. *Ibid. Falſum* perſcriberet *nomen*.

SCtum perſcribitur (*Catil.* III. 6.) quod nondum æri inciſum eſt.

PERSEQUI. Sequi. *Phil.* III. 3. *quarta legio Cæſaris auctoritatem & exercitum* perſecuta *eſt*. Ad Fam. IX. 3. *ego neglecta barbarorum inſcitia te* perſequar.

Per ſingulas partes enarrare, accurate & plene narrare, explicare. *Ad Fam.* V. 13. *nullum membrum reipublicæ reperies, quod non fractum debilitatumve ſit: quæ* perſequerer.

Exequi. *Ad Att.* IV. 1. *mandatorum mihi libellum dedit... omnia ſum diligentiſſime* perſecutus.

Ulciſci. *Acad.* IV. 1. *inimicitias paternas* perſequi.

Eſt etiam verbum juris, quod ſignificat actionem in aliquem, & eſt petitoris, inprimiſque in re pecuniaria dicitur: exigere pecuniam. *Rabir. Poſt.* 4 perſequi *ab aliquo pecuniam*. Leg. III. 8. *ſyngraphas ſuas* perſequi. *Verr.* III. 13. *bona ſua repetere ac* perſequi *lite ac judicio*.

Hinc ductum illud genus arbitror, cum *perſequi pœnas* dicitur, qui ſumit pœnas ab aliquo ulciſcendi cauſa. *Ad Fam.* I. 9. *pœnas a ſeditioſo* perſequi. *Cæcin.* 11. *pœnas alicujus* perſequi.

PERSONA. Πρόσωπον, facies ficta hiſtrionis. *Or.* III. 46. *cum ex* perſona *mihi ardere oculi hiſtrionis viderentur*.

Nec ſolum de hominibus, ſed etiam aliis rebus, & in his formulis abſtractum pro concreto ponitur. *Muren.* 3. perſonam *gravitatis ſeveritatiſque non appetivi*. Ad Att. XV. 1. *fœda eſt* perſona *ipſius ſenectutis*. Verr. II. 17. perſona *calumniæ imponatur*.

Perſona per periphraſin quandam dicitur de hominibus, ſed cum reſpectu ad eorum conditionem, officium, mores, &c. *Cluent.* 29. *hujus* Staleni perſona *ab nulla turpi ſuſpicione abhorrebat*.

Arch. 2. *in ejuſmodi* perſona, *quæ minime in judiciis periculiſque tractata eſt*.

PERTINERE. Conſtructio quadruplex eſt apud Ciceronem, cum præpoſitionibus *ad*, *in*, *per*, & cum ablativo.

Utile eſſe, valere. *Ad Att.* III. 6. *ad multa* pertinuit. *Offic.* II. 10. *quæ ad gloriam* pertinent. *Quint.* 29. *ad rem* pertinent *teſtimonia*.

Meare, atringere. *Nat. D.* I. 14. *ratio* pertinens *per omnium rerum naturam*. Ibid. II. 55. *implicatio nervorum toto corpore* pertinens: *Ibid. vena in omnes corporis partes* pertinentes. *Ibid.* 54. *eaque ad pulmones uſque* pertinet.

Sentiri, vim habere in aliquem. *Div.* II. 44. *aliquid vim cæleſtem ad eos, qui in terra gignuntur*, pertinere. *Tuſc.* I. 39. *nihil* pertinuit *ad nos ante ortum*. Ibid. 45. *nihil ad mortuos* pertinet. *Arch.* 13. pertinebit *ad aliquam animi mei partem*. Confer. *Læl.* 4.

Dicitur etiam *ad aliquem pertinere* id, cujus quis auctor eſt, *Roſc. A.* 36. *ad quem maleficium* pertineret. *Verr.* I. 17. pertinet *res ad ipſum*.

PES. Quomodo a numero differat. *Vide* Orat. 64.

Pars terræ exigua. *Ad Att.* VII. 22. pedem *in Italia video nullum eſſe, qui non in illius poteſtate ſit*.

In navibus *pedes* ſunt funes, quibus inferiores veli anguli verſus puppim trahuntur. *Or.* III. 40. pes *in navi*. Ad Att. XVI. 6. pedibus *æquis*.

Cluent. 13. *conſtituitur* ante pedes, *&c.* dicitur de eo, qui coram tribunali aut ſubſelliis judicum conſtituitur.

Sæpe etiam ſervi dicuntur eſſe *ad pedes*, *circum pedes*, &c. *Verr.* I. 36. *hominem circum* pedes *habebat*. Dejot. 1. *ſervum a legatorum* pedibus *abduxit*.

Red II. 4. *ne* pedibus *iret*. De ſenatoribus pedariis, de quibus ſupra.

Pedibus trahi, eſt peſſime atque iniquiſſime tractari. *Ad Fam.* VII. 31. *de judiciis non laboro: trahantur per me* pedibus *omnes* rei. *Ad Att.* IV. 16. *per me iſta* pedibus trahantur.

Vatin. 5. pedibus *iter facere*, eſt terra proficiſci, & opponitur τῷ navigare.

PETERE. De ictibus gladiatorum & athletarum. *Quint.* 7. *caput* petere. *Or.* 68. *ut athletas, nec multo ſecus gladiatores videmus nihil nec vitando facere caute, nec petendo vehementer*, &c.

Ad ſe ſuaſque partes allicere. *Ad Fam.* XIV. 1. *qui ab his me amari putabam, qui invidebant, eos non ſequebar, qui* petebant.

Eſt etiam actoris in cauſa privata. *Flacc.* 34. *poſſeſſionem* petere. Intellige a prætore, qui *dat poſſeſſionem*. Roſc. C. 12. *amplius a ſe neminem* petiturum. Confer *Verr.* III. 11. *&c.* Itaque is, in quem actio ſuſcipitur, *unde petitur*, dici ſolet. *de Or.* I. 37. *ad Fam.* VII. 11.

PETITIO. Ictus. *Catil.* I. 6. petitiones *corpore effugere*. Unde ad oratores traducitur & eorum artificia, quibus adverſariis nocere ſtudent. *Or.* III. 54. *orationis ipſius, tanquam armorum, eſt vel ad uſum comminatio & quaſi* petitio. *In Cæcil.* 14. *novi omnes hominis* petitiones, *rationeſque dicendi*.

Actio in aliquem, item poſtulatio a prætore, ut jus noſtrum nobis concedat, tanquam hereditatis poſſeſſionem &c. *Brut.* 5. *cujus* petitio *ſit*...

Digitized by Google

ſit, Roſc. C. 18. petitionem *integram reliquit*. Inv. II. 8. *petitioni* opponitur *recuſatio*, quæ eſt ejus, unde petitur.

PETITOR. Actor, qui litem intendit, in cauſa privata: cui opponitur is, unde petitur. Orat. I. 37. *Quint.* 13. *Roſc. Comm.* 14. *Verr.* III. 11.

PIGNUS. Phil. I. 5. *cogi* pignoribus. Or. III. 1. Pignoribus *ablatis coercere*. Fuit genus coercitionis, quo utebantur magiſtratus, imprimis Conſules, in ſenatores, qui parere, tanquam vocati in ſenatum nollent.

Eleganter *pignora* dicuntur omnia ea, quæ fiduciam faciunt, qualem aliquis ſe præſtiturus ſit, *Ad Att.* VIII. 9. *minus multa illi dederant reipublica* pignora. *Phil.* XIII. 4. *magnis & multis* pignoribus *M. Lepidum reſp. illigatam tenet*. Ea pignora deinde enarrantur, & ſunt partim commoda multa, quæ habet in republica & a republica, propter quæ ei adverſari non poteſt, partim ſpecimina amoris in remp. publ. ab eo jam edita.

PONERE. Abjicere, deponere. Or. 59 ponere *ambitum*. Or. III. 12. ponere *vitia*. Ad Fam. VIII. 6. *eadidi* ponere *inimicitias*.

Afferre, commemorare in diſputatione & oratione. *Cæl.* 7. poſuiſtis *enim .... conjurationis hunc participem fuiſſe*. Confer *Fin.* II 26. *Leg.* II. 3. *Red.* I. 7. Huc refer illud: *ad Fam.* IX. 15. ponor *ad ſcribendum*.

Pecunia etiam dicitur *poni*, cum fœnori datur. *Verr.* III. 7. *cum* poſita *eſſet pecunia apud eas ſocietates, unde erat attributa, binis centeſimis fœneratus eſt*; unde deinde metaphorice ſumptus, beneficium, tempus, poni dicitur.

Ponere quæſtionem dicitur qui aliquem jubet de re aliqua dicere: cujuſmodi quæſtiones hinc *Θέσεις* appellantur. *Ad Fam.* IX. 26. *Tuſc.* I. 4. *Or.* I. 22. 33. II. 1. &c.

Apponere, ſubornare. *Ad Fam.* VIII. 12. ponere *alicui accuſatorem*.

Tanquam conceſſum & verum ſumere. *Div.* I. 52. *hoc autem* poſito *atque conceſſo*. Cæcin. 31. *eſt hæc res* poſita, *quæ ab adverſario non negatur*.

PONTIFICES. Sunt communes ſacerdotes omnium Deorum. *Vide* Leg. II. 8. *diviſque aliis ſacerdotes, omnibus* Pontifices, *ſingulis flamines ſunto*. Inter Pontifices autem princeps fuit, qui *Pontifex Maximus* dicebatur. Reliqui diſtinguuntur in *majores* & *minores*. *Majores* ſunt Patricii, *minores* plebeji.

POPULARIS. Qui eſt ex eodem populo; *δημότης* Leg. I. 23. *non* popularis *alicujus definitis locis, ſed civis totius mundi*. Ad Att. X. 1. *Solon* popularis *tuus*.

A populo tributus, ortus. *Dom.* 18. *honor* popularis. *Leg.* II. 4. *lex* popularis.

Populo uſitatus, ad ejus captum accommodatus. *Off.* II. 10. popularibus *verbis agendum & uſitatis*. Or. II. 38. popularis *trutina*.

Popularis porro eſt idem, qui civilis bono ſenſu dicitur. *Fin.* V. 23. *homo habet innatum quiddam civile &* populare, *quod Græci πολιτικὸν vocant*.

Studioſus populi, ejuſque gratiam captans etiam cum detrimento reipubl. & contra honeſtatem, de quo eſt locus claſſicus *Sext.* 45. *Off.* I. 25. *alii* populares, *alii ſtudioſi optimi cujuſque*, &c. Sed paulo honeſtius *Agr.* II. 1. popularem *Conſulem* ſe futurum pollicetur. Nempe vere, non *ficte & fallaciter popularem*, ut eſt *Dom.* 29.

Hinc *ratio popularis* ad Fam. I. 2. Sext. 51. Dom. 33. Petit. Conſ. 11. de partibus popularium, quas aliquis amplexus eſt, ſive ſtudio gratiæ populi captandæ.

Populo gratus, probabilis. *In Cæcil.* 3. *nomen cenſorium jam populare & plauſibile factum eſt*. Ad Att. X. 4. *quod putaret* popularem *eſſe clementiam*. Agr. II. 4. *quid eſt tam* populare, *quam pax?*

Illuſtris, pervagatus, ſpecioſus. *Agr.* II. 1. popularis *laus & lux*. Acad. IV. 2. *quorum ad illuſtres &* populares *laudes has etiam minus notas adjungimus*. Petit. Conſ. 13. *tota petitio, cara, ac pompa plena ſit, ut illuſtris, ut ſplendida, ut* popularis.

Ad populum movendum, incitandum, aptus. *Verr.* I. 58. *quid tandem erat in illo puero* populare? *quid invidioſum?* Ibid. *non illius ætas, ſed cauſa: non veſtitus, ſed fortuna* popularis *videbatur*. Ibid. *atque erant hæ lacrymæ* populares *magis, quam noſtræ, &c.*

Or. II. 83. popularis *lapſus*, & *Tuſc.* V. 36. popularis *offenſio* de iis, qui in re aliqua, oratione, actione populum offenderunt. *Orat.* 44. *oratio* popularis, *hoc eſt*, ad populum. *Ad Q. Fr.* I. 1. popularis *acceſſus ad tribunal*.

POPULARITER. More populi, ut populus intelligere poſſit. *Leg.* I. 6. *populariter* loqui.

Seditioſe, invidioſe. *Verr.* I. 58. *me* populariter *agere*.

PORTITORES. Sunt operæ publicanorum, qui portoria redemerant, qui in portu ſedebant, merces excutiebant, & portorium exigebant; in quo cum iniquius & acerbius verſarentur, omnibus hominibus odioſi fuere. *Vide* Agr. II. 23. Vatin. 5. Offic. I. 42.

PORTORIUM. Vectigal, quod in portu pro mercibus ſolvitur. *Font.* 5. portorium *vini*. Verr. II. 75. portorii *viceſima*, hoc eſt, viceſima mercium, quam portorii loco ſolvebant. *Inv.* I. 30. portorium *locare*.

POSTULARE. Sæpe dicitur ſenſu forenſi; in quo proprie eſt, in cauſis privatis Prætorem rogare, ut liceat actionem alicui intendere; in cauſis publicis autem, ut liceat nomen deferre; unde deinde, per metonymiam antecedentis pro conſequente, pro accuſare dicitur. Exempla hæc ſunto, & quidem poſterioris generis. *Ad Q. Fr.* III. 1. *Gabinium tres factiones* poſtulant. *Ad Fam.* VIII. 12. *Appium eadem lege* poſtulavi. Locus clariſſimus eſt in *Cæcil.* 20. *noſtrum*.

cum in Gabinium... Piſo delationem nominis poſtularet. Sed in univerſum *poſtulare* de omni deſiderio apud prætorem expoſito dicitur. *Mil.* 22. *Servo* poſtulare *in quæſtionem*. Sic ſæpe in Verrinis.

Offic. III. 7. *ut Geometræ non omnia ſolent docere, ſed* poſtulare, *ut quædam ſibi concedantur... ſic ego a te* poſtulo, *ut mihi concedas*, &c.

Poſtulare etiam dicuntur provinciales & ſocii, cum aliquid decerni, conſtitui ſua cauſa a ſenatu Romano petunt. *Balb.* 15. *Gaditani a ſenatu de fœdere* poſtulaverunt, &c.

POSTULATIO. In ſacris eſt prodigium, quo Dii poſtulant aliquid iræ ſuæ avertendæ cauſa fieri. unde deinde pro ipſo ſacro piaculari dicitur. *Har. R.* 10. poſtulationes *eſſe Jovi, Saturno*, &c. Ibid. 14. *eodem eſtato Telluri* poſtulatio *deberi dicitur*.

Verbum forenſe eſt, cum ſignificat petitionem apud Prætorem. ut liceat nomen deferre alicujus. *Ad Fam.* VIII. 6. *inter* poſtulationem *&* *nominis delationem uxor a Dolabella diſceſſit*. Lig. 6. *primus aditus &* poſtulatio *Tuberonis hoc fuit, velle ſe de Q. Ligarii ſcelere dicere*.

POSTULATUM. Eſt petitio beneficii, quam ſocii & provinciales ad Senatum deferunt. *Verr* II. 4. *Siculi* poſtulata *conſulibus, quæ non* poſtulata, *ſed crimina in iſtum viderentur eſſe*, ediderunt.

Conditiones pacis. *Ad Fam.* XII. 4. *legati ab Antonio ad nos intolerabilia* poſtulata *retulerunt*. Confer *Ad Att.* VII. 15.

PRÆCONIUM. Vulgo eſt præconis proclamatio. Sed aliquando vitæ genus, quod eſt præconium: *ut Fam.* VI. 18, qui *præconium* feciſſent.

PRÆDIATOR, qui prædia publico obligata & vendenda emit, adeoque pecuniam ſuam in prædiis habet. *Ad Att.* XII. 14.

PRÆDIATORIUS. *Balb.* 20 *cum Q. Mucius* de jure prædiatorio *conſuleretur*, hoc eſt, de jure, quod ad prædia publico obligata, & e lege prædiatoria vendenda pertinebat.

PRÆFECTURA. Civitas, quæ neque ſuas leges, neque ſuos magiſtratus habet, ſed aut a prætore Rom. aut a præfecto, quem prætor dedit, adminiſtratur. *Rabir. Perd.* 8. *omnis* præfectura, *regio, vicinitas veſtra*. Confer *Nat. D.* II. 2.

Munus præfecti. *Ad Att.* VI. 1. præfecturas *ſumere*. Ibid. *dare & deferre* præfecturam. *Ibid.* V. 21. *petere* præfecturam.

PRÆFECTUS. *In Cæcil.* 17. præfectus *Antonii*. Balb. 28. præfectus *fabrum*. *Præfectorum* genera quatuor fuere. Nam fuere *præfecti alarum*, qui equeſtribus turmis præerant, *præfecti evocatorum, præfecti fabrum*, & *civitatum* denique, hoc eſt, qui a magiſtratu provinciali in eas civitates mitterentur, in quibus ipſe aſſidue eſſe non poſſet, ut jus dicerent.

Præfectus morum Ad Fam. IX. 15. eſt cenſor, qui & moribus civium præeſſe dicitur. *Cluent.* 45.

PRÆROGATIVUS. *Planc.* 20. prærogativa *centuria*. Red. II. 7. prærogativæ *cuſtos*. Div. II. 35. *referre* prærogativam dicitur rogator centuriæ, cum ſuffragia conſuli renunciat. *ad Q. Fr.* II. 15. *in* prærogativa *pronunciato*, &c. Sic dicitur centuria, vel tribus quæ per ſortem accepit jus primum ferendi ſuffragii. Et quia a cæteris centuriis, vel tribubus ſemper fere creabatur, quem prærogativa crearat; (*vide* Muren. 18. Planc. 20.) & quia hoc quoque ſpectabatur, ut prærogativa nomen haberet boni ominis, (unde *Div.* II. 40. prærogativa, *omen comitiorum* dicitur) propterea accidit, ut prærogativa pro bono omine, & ſignificatione aliqua diceretur. *Ad Fam.* XV. 5. *ſupplicatio eſt* prærogativa *triumphi*. Act. I. Verr. 9. *dedit* prærogativam *ſuæ voluntatis ejuſmodi, ut eam pro* prærogativis *reddidiſſe videatur*.

Muren. 18. prærogativam *omen*.

PRÆS. Qui aut ſuo, aut alterius nomine prædiis populo cavet. *Ad Fam.* II. 17. prædes *pecunia publica*. Confer *Fam.* V. 20. *Rabir. Poſt.* 4. *Phil.* II. 29. Dicti tamen etiam in litibus privatis fidejuſſores, qui prædiis cavebant. *Verr.* I. 45. pro præde *litis vindiciarum cum ſatis accepiſſet*. *Pro prede* eſt præde, vel prædibus. Sic *Verr.* II. 51. *pro ſuffragio* eſt ſuffragio, vel ſuffragiis.

Verr. I. 54. *conſuetudo in bonis*, prædibus, *prædiiſque vendendis*.

PRÆSCRIPTIO. *Agr.* II. 9. præſcriptio *legis*, ſunt nomina auctorum, latorum, quæ legi præſcribuntur. *Ad Fam.* V. 2. *SCtum ea* præſcriptione *eſt*, &c. de nominibus eorum, qui ſcribendo affuerunt, quorumque nomina præpoſita ſunt.

PRÆSTARE. *Planc.* 1. *ſin omnia* præſtitero, *hoc eſt*, ineſſe demonſtravero.

Aliquem præſtare dicuntur, qui ſpondent pro eo, qualis ſit, aut futurus ſit, aut, ut talis ſit, qualis debet, aut qualem alii volunt, efficit. *Ad Q. Fr.* I. 1. 3. *eſſe circumſpiciendum diligenter, ut in hac cuſtodia provinciæ non te unum, ſed omnes miniſtros imperii tui ſociis* præſtare *videare*. Ad Att. VI. 2. *nec ſatis eſt*, *ſe quemque* præſtare. *Ibid.* quem *ego* præſtare *non poteram*. Ad Q. Fr. III. 8. *Meſſalam Cæſari* præſtabo, *hoc eſt*, certo ſcio, eum, ut Cæſar optat, Conſulem fore.

Similiter *res* dicuntur *præſtari*, cum aliquis cavet eas non eventuras, aut ita, ut volumus, vel earum periculum & culpam ſuſcipit. *Ad Fam.* I. 4. *a vi* præſtare *nihil poſſum*. Ibid. VII. 17. *ultima tibi jucunda & honeſta* præſtabo. *Or.* I. 24. *culpam* præſtare. *Mur.* 2. *periculum judicii* præſtare.

PRÆTEXTA. Toga alba cum limbo purpureo, a quo nomen duxit; qua utebantur magi-

ſtra-

ſtratus, ſacerdotes, magiſtri ludorum, & pueri puellæque ingenuæ. *Red.* II. 5. *conſul cum toga* prætexta. Confer *ad Q. Fr.* II. 12. *Verr.* I. 58. &c.

Fabula Romani argumenti, in qua prætextati, *hoc eſt*, magiſtratus, inducebantur. *Ad Fam.* X. 32. prætextam *poſuit*, hoc eſt, agendam curavit. *Ibid.* prætextam *ſi voles legere.*

PRÆTOR. Olim nomen Conſulis, quia exercitus idem duxerat. *Leg.* III. 3. ex XII. tabb. *regio imperio duo ſunto, iique præeundo, judicando, conſulendo*, Prætores, *judices, conſules appellantor.*

Poſtea a Conſulatu ſeparata eſt juriſdictio, & nomen prætoris datum *ei*, qui eam acceperat: is dictus eſt *prætor urbanus*, qui jus dicebat inter cives, cujus ſæpe mentio apud Ciceronem. Additus poſt, alter, qui jus diceret inter cives & peregrinos, & *prætor peregrinus* dictus eſt. Cum autem a. U. C. DCIV. quæſtiones perpetuæ conſtitui cœpiſſent, creati ſunt prætores, qui quæſtionibus præeſſent, & hinc *quæſitores* dicti ſunt. Sed prætores etiam dicti, non ſolum, qui poſt præturam in urbe miſſi ſunt in provinciam, & Proprætores quoque appellati, qualis Verres prætor Siciliæ; ſed etiam, qui poſt Conſulatum, & qui proprie Proconſules dicti. Sic *ad Fam.* II. 17. Bibulus Proconſ. Syriæ appellatur *prætor*.

PRÆTORIUM. Tabernaculum prætoris in caſtris. *Div.* I. 33. *cum Sylla in agro Nolano* prætorium *immolaret*.

Ædes in provinciis, in quibus magiſtratus provincialis habitabat. *Verr.* IV. 28. *ut id in* prætorium *deferrent*.

PRÆTORIUS. *Red.* I. 7. *Prætorii*, qui Prætores fuere.

Verr. I. 52. prætoria *turba*, qualis, ſcilicet, confluere ad prætorem urbanum ſolet. *Cohors* prætoria, *vide* COHORS. *Jus* prætorium, *vide* JUS.

PRAGMATICUS. Juris peritus, oratorum miniſter. *Or.* I. 59.

Politicus, prudens. *Ad Att.* II. 20. *homines* pragmatici *cavere jubent, & vetant credere*. Ibid. XIV. 3. *ſi quid* pragmaticon *habes, ſcribe*.

PRESSUS. De voce eſt 1. obſcurus. *Red.* II. 6. preſſa *vox & temulenta*. 2. bene expreſſus. *Nat. D.* II. 59. *lingua ſonos vocis diſtinctos &* preſſos *efficit*.

De oratione autem, 1. brevis, & opponitur luxurianti. *Or.* II. 23. *oratio* preſſior. 2. Tenuis, ſubtilis, acutus. *Or.* II. 13. preſſus *verbis*. Brut. 55. *cavenda eſt* preſſo *oratori inopia & jejunitas: ampla*, &c.

PRINCEPS. Auctor. *Tuſc.* I. 21. *ejus inventor &* princeps. *Arch.* 1. *hunc mihi* principem *& ad ſuſcipiendam, & ad ingrediendam horum ſtudiorum rationem extitiſſe.*

Principes civitatis ſunt *principes optimatium*, Vide *Sext.* 45. 48. 49. 66. *Red.* II. 3. Sed *optimates κατ' ἐξοχὴν principes* dicuntur. *Or.* I. 7. principum *cauſa*. Dicuntur tamen ſic etiam primores potentiſſimi cum popularium, tum optimatium. *Ad Fam.* I. 9. principes *in rep.*

Princeps Senatus, Fr. Or. pro Scauro, eſt is, quem Cenſor Senatum recenſens primum legit. *Princeps juventutis*. Vatin. 10. ad Fam. III. 11. cujus nomen primum recitavit cenſor, ordinem equeſtrem recenſens.

Genus militum, qui olim gladiis pugnabant, medii inter haſtatos & pilanos, & ordo ejus generis. *Ad Brut. ep.* 8. *Cretenſi bello octavum* principem *duxit*, hoc eſt, octavum principum ordinem.

PRIVILEGIUM. Dom. 17. *vetant leges ſacratæ, vetant* XII. *tabulæ leges privis hominibus irrogari:* id eſt enim *privilegium*. Confer *Leg.* III. 4. 18.

PROCINTUS. *Or.* I. 53. *Nat. D.* II. 3. *teſtamenta in* procinctu. Sunt militaria, quæ fiunt ante, quam ad prælium itur; tum enim miles eſt in procinctu.

PRONUNTIARE. Vis aliquando ineſt huic verbo eadem ac *Promittere*. Cluent. 29. *quam pro reo* pronuntiaſſet *pecuniam*.

PULVINAR. Lectus Deo in templo poſitus, & ipſum templum. *Haruſp. R.* 5. *pulvinaribus ſtuprum intulit*. Dom. 53. *aram & ædiculam &* pulvinar *dedicaſſet*. Confer *Catil.* III. 10.

PUNCTUM. Suffragium, quia ſcilicet, in comitiis ſuffragia ſingulorum, punctis in tabulis notabantur. *Planc.* 22. *nonnullas tribus* punctis *pene totidem tulerunt*. Confer *Mur.* 34. *Tuſc.* II. 26. Hinc *Or.* II. 41. puncta *argumentorum*.

Q.

QUADRARE. In rationibus eſt, cum acceptorum & expenſorum ſummæ pares ſunt. *Verr.* I. 36. *quomodo D. C. eodem modo* quadrarint.

Commodum, idoneum eſſe. *Brut.* 11. *quoniam tibi ita* quadrat. *Ad Att.* IV. 18. *ad multa* quadrat. *Ibid.* XIII. 33. *ſi utrumque* quadret.

Orationem numeroſam efficere, eſt *quadrare orationem*. Or. 58. Or. III. 44.

QUADRUPLATOR. Delator, calumniator.

Nomen inde ductum eſſe quidam exiſtimant, quod quartam partem ejus pecuniæ accipiebat, de qua delatio erat, aut multæ, quæ damnato irrogabatur. *In Cæcil.* 7. *Verr.* II. 8. quadruplatorum *deterrimus*. Iidem dicuntur *cap.* 9. *calumniatores*.

QUÆRERE. Vocabulum Philoſophorum pro *quæſtionem ponere*. Nam ſolebant ita poſtulare materiam differendi: *Num quis quid quærit?* Or. I. 22.

De quæſtione per tormenta, *Roſc. A.* 41. quærere *ex aliquo*. Ibid. 41. quærere *in aliquem*.

De quæſtione rei capitalis. *Act.* I. *Verr.* 8. quærere *de repetundis*.

Deliberare, excogitare. *Phil.* IX. *honorem* quærere *alicui*.

Deſiderare. *Verr.* III. 18. quærere *multitudinem jugerum*.

QUÆSITOR. Eſt prætor, qui quæſtioni capitali præeſt. *Act.* I. *Verr.* 10. *Catil.* IV. 5.

QUÆSTIO. In rhetoricis quid ſit. *Inv.* I. 6. *Or.* II. 19.

Materia quæcunque, de qua quæritur. *Or* 10. *ſuſtinere* quæſtionem *tantam non poſſim*. *Att.* XIII. 19. *omnis Academica* quæſtio.

Tormenta ad veritatem exquirendam adhibita. *Roſc. Am.* 41. *in* quæſtionem *dari*. Hinc etiam de iis dicitur, quæ tormentis, expreſſa ſunt. *Cluent.* 65. *tabella* quæſtionis. *Ibid.* 66. quæſtio *ficta*. Item de advocatis; quibus præſentibus quæſtio habita eſt. *Cluent.* 65. quæſtio *dimiſſa eſt*.

Judicium in cauſa capitali. *Act.* I. *Verr.* 10. quæſtioni *præeſſe*. Mil. 5. quæſtio *nova*, hoc eſt, nova lege conſtituta. *Rab. Poſt.* 6. quæſtione alligari: id fit, cum lex facta eſt, ex qua accuſari in cauſa publica poſſumus. *Brut.* 27. quæſtiones *perpetuæ*. Is locus eſt claſſicus. De quæſtionibus perpetuis tirones hæc teneant. Ante L. Piſonis tempora cauſæ publicæ agebantur apud populum in comitiis, unde *judicia populi* dicebantur, cum nullæ leges eſſent, ex quibus apud magiſtratum reus agi aliquis de crimine publico poſſet. A. U. autem DCIV. Cenſorino & Manilio Coſſ. tribunus plebis L. Piſo primus legem de repetundis tulit, quam deindæ aliæ leges de criminibus publicis ſecutæ ſunt, quibus cautum erat, uti ad quæſitorem aliquem, cui ea quæſtio obtigiſſet, hæ cauſæ per judices ſelectos agerentur. Et quoniam quotannis creabantur quibus hæ quæſtiones mandarentur, ideoque ſemper eſſent, qui eas exercerent, propterea *perpetuæ* ſunt appellatæ.

Judex quæſtionis. Brut. 76. *is enim poſt curulem ædilitatem* judex quæſtionis *eſſet*. Cluent. 27. *Patronus L. Quintius convicium C. Junio, judici quæſtionis, maximum fecit, ut ne ſine Staleno in conſilium iretur*. Ibid. 29 *Atque in hanc flammam recreatam, C. Junium qui illi* quæſtioni præfuerat, *infectum eſſe memini, & illum hominem ædilitium, jam prætorem opinionibus hominum conſtitutum, &c.* Confer *ibid.* 33. in quo omnia judici quæſtionis tribuuntur, quæ prætori quæſitori, ex quibus intelligitur fuiſſe prætoris vicarium.

Judices & quicunque judicio interſunt. *Verr.* II. 30. *dimiſit* quæſtionem.

QUÆSTORIUM. Ædes, in quibus quæſtor habitat. *Planc.* 41.

QUÆSTORIUS. *Verr.* I. 21. *legatus* quæſtorius, eſt, qui poſt quæſturam ſit alicujus Imperatoris legatus.

R.

RATIO. *Inv.* I. 13. *controverſia in* ratione, opponitur ei, quæ eſt in ſcripto.

Ars, ſcientia. *Inv.* I. 5. *civilis*, ratio, *Arch.* 1. *ſi in me ſit hujuſce rei* ratio *aliqua*. Brut. 74. *non fuit* rationis *aut ſcientiæ*. In Cæcil. 11. *aliqua in foro, judiciis, legibus aut* ratio, *aut exercitatio*.

Methodus, regulæ. *Fin.* V. 4. *neceſſaria mathematicorum* ratione *concludere*. Off. I. 2. *omnis quæ a* ratione *ſuſcipitur inſtitutio*. Fin. I. 9 ratione *& via*. Nat. D. II. 16. ratione *& numero moveri*. Brut. 37. *ad* rationem *dirigere omnia*. Ibid. 74. rationem *adhibere*.

Artificium aliquod. *Agr.* II. 7. *quod per cæremonias populi fieri non poterat*, ratione *aſſecutus eſt*.

Sententia. *Manil.* 17. *ab hac* ratione *diſſentiunt*. Fin. 5. ratio *delicatior ac mollior*.

Diſciplina philoſophi alicuius. *Fin.* I. 9. *Epicuri* ratio.

Conſilium. *In Cæcil.* 11. *tua* ratio *eſt*. Ad Fam. III. 5. *tua* ratio *poſtea eſt commutata*.

Commodum. *Red.* I. 1. *ſi* rationes *meas veſtræ ſaluti anteſpoſuiſſem*. Act. I. Verr. 9. ratio *non erat*, pro, non erat e re mea.

Ponitur & pro re ipſa. *Inv.* I. ratio *ipſa*: Cæcin. 3. *per* fiduciæ rationem *fraudare*. Verr. I. 2. *veritatis* ratio.

Species. *Verr.* III. 85. *quam* rationem *habet, non dico æquitatis, ſed improbitatis*.

Nat. D. III. 27. ratio *bona*, id eſt, ſana.

Verr. II. 70. *re ac* ratione *conjuncti*, de ſociis in negotiatione aliqua.

Addamus formulas quaſdam. *Syll.* 3. *ſin eſt in me* ratio *reipublicæ*, pro, ſi habeo ejus rationem. *Ad Fam.* XI. 14. *pecuniæ* ratio *habebitur*, hoc eſt, curabitur, ut detur. *Nat. D.* III. 29. *levitates comicæ parumne in* ratione *verſantur?* hoc eſt, adhibent rationem. *Verr.* I. 23. *eſt aliqua rei* ratio.

RECIPERE. *In Cæcil.* 8. recipere *cauſam*, dicitur de eo, cui oblata eſt. *Suſcipit*, qui ſponte eam agere inſtituit.

Accipere. *Roſc. C.* 8. *ſi* recipere *hos quæſtus poſſes*. Rabir. Poſt. 4. *nec ex ejus bonis, quanta ſumma litium fuiſſet*, recipi *a populo*.

Eſt & verbum forenſe. Nam prætor *recipere nomen* dicitur, cum delatum ab aliquo in numerum reorum refert. Verr. II. 38. *Ad Fam.* VIII. 8.

Excipere in venditione. *Top.* 27. *venditores... rutis cæſis* receptis, *concedunt tamen aliquid emptori, &c.* Confer Gellium XVII. 11.

Gladiatores *recipere ferrum*, dicuntur, cum ſe jugulari ab adverſario patiuntur. *Sext.* 37. *Tuſc* II. 17.

RE-

RECUPERATOR. Eſt judex in cauſa privata, ad quem de re pecuniaria, aut poſſeſſione quacunque certatur. *Verr.* III. 13. *in Cæcin.* 15. *Cæcin.* 1. Hinc *recuperatorium* judicium, *Verr.* III.

REDIMERE. Dicitur de mancipe, qui ædificium extruendum conducit & ei opponitur *locare.* Verr. I. 54. *Si pupillo opus redimitur... ne locaret pupillo opus redimere.* *Ibid.* 56. *qui redemit, ſatisdet &c.* Hinc illud intellige *Verr.* I. 11. *qui æſtum eripiendum* redemerunt.

Pecunia data, ſe aut alium aliqua moleſtia liberare. *Verr.* III. 20. redimere *conantur rem confeſſam.* Unde & metaph. *ad Fam.* II. 16. *acerbitatem a republica privatis commodis* redimere. *Ibid.* X. 8. *non præteritam culpam videri volo* redemiſſe.

REFERRE. Reſpondere. *Cæcin.* 29. *ego tibi* refero. *Quint.* 13. *quid a nobis* refertur.

Inſtaurare. *Flacc.* 1. referre *Valeria gentis laudem*, *in Cæcil.* 22. referre *inſtitutum*. Confer *in Cæcil.* 21.

Reddere. *Verr.* III. 96. referre *judicia ad equeſtrem ordinem.*

In rationibus ſæpe dicitur elliptice pro, referre in tabulas rationum. *Flacc.* 19. *operi publico* referunt, *hoc eſt*, pecuniam in rationes referunt, tanquam conſumptam in opere aliquo publico.

Item de ſenatus-conſultis, pro referre in tabulas publicas, in tabularium, quod erat ad ærarium. *Ad Fam.* XII. 1. *ſenatus-conſulta* referuntur. *Phil.* V. 4. de rationibus cum ad ærarium deponuntur. *Verr.* I. 30. III. 71. Item de aliis rebus, quarum memoria literis publicis mandatur. *Syll.* 14. *me aliter ac dictum eſt, in tabulas publicas* retuliſſe. *Ibid.* *qui his hominibus ad vere* referendum *fidem defuiſſe putet.*

Reddere. *Nat. D.* III. 14. *cum ſe ſol* referat.

Referre dicitur etiam *ad aliquem*, qui ei aliquid deliberandum, examinandum, judicandum, decernendum, jubendumve proponit. *Tuſc.* I. 26. *ad oculos omnium* referre *Phil.* II. 6. *ecquid ad eum de republica* retuliſti. *Quint.* 26. *ad ſe ipſum aliquid* referre. *Catil.* I. 8. referre *ad Senatum*. Manil. 19. Cicero prætor dicit, *ſe ad ſenatum* relaturum *de re aliqua*, quod erat conſulum. Eſt autem de egreſſione relationis intelligendum, cum Seoatores jus haberent non ſolum ſententiam dicendi de eo, de quo interrogati erant, ſed etiam de alia re, de qua relatum a Coſſ. non erat.

Dom. 29. *rem judicatam* referre, ſcilicet, in judicium, ut de ea iterum judicetur.

RELIGIO. Sacra. Genus ſacrorum. *Dom.* 41. religiones *ſuſcipere*, eſt ſacra nova inſtituere, ſive ſacrum aliquid efficere. *Ibid.* 47. *dato huic* religioni (ſcilicet, huic modo ſacrandarum ædium privatarum) *aditum*. Confer *Phil.* I. 6.

Sanctitas loci. *Dom.* 39. *inferre* religionem, *eripere* religionem.

Res quæcunque, quæ ad religionem pertinet. Sic *Verr.* II. 51 *lex de* religione, eſt de ſacerdotio. Item *religiones* dicuntur de auſpiciis, prodigiis, &c. quæ dubitationem agendi afferunt, aut impediunt aliquid. *Dom.* 54. *cum ejus dedicationem ſictis* religionibus *impedirent*. Ad Fam. X. 12. *oblata Cornuto* religio *eſt*, *admonitu pullariorum*.

Culpa quæ contrahitur, ſi religiones violantur. *Nat. D.* II. 4. religio *hæret in republica*. Cæcin. 34. religione *ſolvi*.

Superſtitio. *Div.* II. 54. religiones *ſuſcipere*. Ibid. religiones *deponere*. Dom. 49. *homo* religionibus *deditus*.

Obligatio quæcunque ad aliquid omittendum, cujus reſpectu rebus quædam ſanctitas ineſt, propter quam eas violare nefas eſt; unde & pro dubitatione, ſcrupulo... in rebus agendis. *Verr.* 1. 15. *ſi nullam* religionem *ſors habet*. In Cæcil. 14. religio *ſortis*. Verr. III. 58. religio *ſocietatis*. Roſc. Am. 24. *magnam* religionem *poſſidet paternus ſanguis*. Ad Att XII. 36. *poſteritas habet* religionem. Catil. III. 6. *ut, qua* religio *C. Mario non fuiſſet, ea nos* religione *in privato P. Lentulo puniendo liberaremus.*

Summa in quacunque re diligentia, ne quid minus recte fiat. *Ad Fam.* XI. 29. religio, *in conſilio danda*. Cæcin. 2 *judicandi mora &* religio. *Or.* 8. *earum* religioni (qui ſcilicet nihil niſi rectiſſima probabant) *cum ſerviret orator*. Brut. 82. religio *oratoris*. Ibid. religio *nimia*.

Difficultas, objectio. *Or.* 11. *hac ego* religione *non ſum ab hoc conatu repulſus*.

RENUNCIARE. *Verr.* I. 54. renunciat *illam deciſionem*. Hoc eſt, nunciat illam pactionem, quam feciſſent, ratam non eſſe, improbari ab eo, cujus in ea re voluntas maxime ſpectanda eſt.

Prodere dicendo. *Act.* I. *Verr.* 6. renunciata *eſt tota conditio*.

REPRÆSENTARE. Eſt proprie in re pecuniaria pecuniam ſtatim ſolvere, atque adeo prænumerare, ante diem ſolvere. *Ad Att.* XII. 25. *dum a Faberio* repræſentabimus. *Ibid.* 29. *Si qua etiam jactura facienda ſit in* repræſentando.

Hinc dicitur pro facere aliquid ante tempus, citius quam debeat, aut conſtitutum ſit. *Ad Att.* XVI. 2. *mihi videntur etiam iſtorum animi incendi ad* repræſentandam *improbitatem ſuam*, hoc eſt, citius demonſtrandam, quam ante conſtituerant. *Ad Fam.* V. 16. *neque expectare temporis medicinam, quam* repræſentare *ratione poſſumus*. Ibid. XVI. 14. *dies promiſſorum adeſt* (hoc eſt, non longe abeſt) *quem etiam* repræſentabo, *ſi adveneris*: hoc eſt; etiam ante libertas dabitur, quam promiſeram. *Phil.* II. ult. *quin etiam corpus libenter obtulerim, ſi* repræſentari *morte mea libertas civitatis poteſt*, hoc eſt, ſi mors mea efficere poteſt, ut eo citius libertas reſtituatur civitati.

Sext. 11. *quod ipſum templum repræſentabat memoriam conſulatus mei*: hoc eſt, præſentem animis faciebat, inſtaurabat.

RES. De re familiari, pecuniaria. *Senect.* 7. rem *male gerentes patresfam.* Rabir. Poſt. 2. *in pluribus provinciis ejus verſata res eſt*, Quint. 11. *cum res ab eo, quicum contraxiſſet, receſſiſſet*.

Cauſa, commodum. *Phil.* II. 2. *contra rem alicujus venire*. Dicitur de eo, qui in judicio aliquem quacunque ratione oppugnat.

Sext. 62. *ad res redire* dicuntur cives Rom. ex agris, qui e comitiis domum redeunt.

Red. II. 11. *res redire* dicuntur, cum cauſæ in foro aliaque publica negotia, propter ferias vel aliis de cauſis intermiſſa, (*res prolatas* dicunt) repetuntur.

Or. II. 11. *ineſſe in ratione rerum*. Or. I. 21. *poſitum eſſe in re atque natura*. De iis rebus, quæ ſunt, non modo finguntur.

Verr. I. 14. res *rationum*; per periphraſin, pro, *rationes*.

RESPONDERE. Eſt eorum qui conſuluntur, ut juriſconſultorum, Pontificum, conjectorum, hariolorum. *Leg.* II. 12. reſpondendi *juris facultas*. Or. I. 45. *in jure* reſpondendo. In quo animadvertenda eſt forma: *jus reſpondere*, pro uſitatiori, *de jure reſp.* ad Att. IV. 1. *Pontifices* reſponderunt.

Reſpondere, dicitur de litigantibus in foro, petitore, accuſatore & reo. *Verr.* I. 1. *Verrem non* reſponſurum. Confer *Verr.* II. 40. *Ad Att.* IV. 16.

Etiam in delectu militari *reſpondere*, dicuntur, qui militiam non detrectant. Hinc ductum videtur illud, *Or.* III 49. cum pedes, quibus numeri cauſa utimur, dicit, *reſpondere* non ſocios.

Paria præſtare, gratiam referre. *Ad Att.* IV. 3. *re familiari communi uti ſumat. Quinte fratris tamen liberalitati pro facultatibus noſtris, ne plane exhauſtus eſſet*, reſpondemus.

Solvere ad diem conſtitutam. *Ad Att.* XVI. 2. *fit ſæpe, ut ii, qui debeat*, *non* reſpondeant *ad tempus*.

RESPUBLICA. Tribus modis dicitur, nempe, primo, de univerſa civitate, aut imperio. Deinde de ſingulis ejus partibus. Reipublicæ partes autem commemorantur commode ab ipſo Cicerone *Sext.* 46. *religiones, auſpicia, poteſtates magiſtratuum, ſenatus auctoritas, leges, mos majorum, judicia, juriſdictio, fides, provincia, ſocii, imperii laus, res militaris, ærarium*. Tertio dicitur de quacunque actione, negotio, quod publicæ utilitatis cauſa ſuſcipitur, aut quocunque modo ad rempublicam pertinet. Itaque in legendo Cicerone judicare debent tirones, ad quod genus in quoque loco referendum ſit, tumque demum ſe hoc verbum, cum ad alterum tertiumque genus pertinet, putent intelligere, cum poſſunt partem illam univerſæ reipubl. aut negotium publicum nominare, de quo capiendum eſſe contextus docet. Primæ ſignificationis exempla dare ſupervacuum eſſet. Alterius hæc ſunto.

Leges. *Verr.* I. 2. rempublicam *poſſe Senatorio conſilio defendi*. Sermo enim eſt de lege de pecuniis repetundis & de judicio ex ea.

Magiſtratus poteſtas. *Verr.* I. 12. *ad rempublicam accedere*. Nam hoc de iis dicunt latini, qui quæſtores fiunt, aut poteſtatem aliquam conſequuntur primum, quæ magiſtratuum eſſe ſolet. *Vide* Phil. V. 18. Roſc. Am. 1. Or. II. 25.

Bellum, res militaris. *Manil.* 21. rempublicam *bene gerere*. Ad Fam. X. 11. rempubl. *ex veſtra ſententia adminiſtrare*, hoc eſt, vincere.

Victoria. *Nat. D.* II. 2. *temere de republica locatus*.

Ærarium, pecunia publica. *Phil.* II. 3. *reliquias* reipubl. *diſſipare*. Verr. I. 13. rempubl. *adminiſtrare*, de quæſtore. *Ibid.* V. 22. *de republica detrahere*.

Provincia. *Ad Fam.* XIII. 68. *ſi ad me de republica, id eſt, de ſtatu provinciæ, de inſtitutis tuis familiariter ſcribes*.

Libertas publica. *Ad Fam.* XI. 13. *bonam ſpem de ſumma* republica *vos habere volumus*. Ibid. X. 3. *annus eſt, per tot annos reipubl. devexata, curſus* reipublicæ *bene gerendæ ad gloriam*.

Securitas publica. *Roſc. Am.* 49. *ideone nobilitas recuperavit* rempublicam, *&c.*

Supplicatio. *Phil.* III. 9. *cum de republica relaturus fuiſſet .... fecit SCtum de ſupplicatione, &c.*

Tertii generis exempla hæc ſunt: *Cæcin.* 20. *abſit* reipublicæ cauſa, *hoc eſt*, legationis aut belli gerendi cauſa. *Verr.* II. 55. reſpublica *adminiſtrari non poterat*, hoc eſt, exactio & ſolutio tributi. *Mil.* 15. reipubl. *partem ſuſcipere*, de cæde Clodii. *Balb.* 20. *a* republica *bene gerenda*, hoc eſt, a fortibus viris civitate donandis. *Phil.* V. 15. reſpublica *ſæpe & bene & feliciter geſta*, ut reſtitutione Sext. Pompeji, bello civili extinguendo.

Piſ. 32. *Cæſarem non eadem* de republica ſenſiſſe, *qua me ſcio*. Verr. I. 14. *quod* de republica ſenſit. Hæc formula capienda eſt de partibus, quas quis in republica ſequitur, utrum ſcilicet, popularis ſis, an cum optimatibus facias.

Mar. 21. republica *perfrui poſſumus*, hoc eſt, omnibus commodis, quæ jure, lege, &c. civis Rom. ſunt.

RESTITUTIO. Eſt verbum juris, 1. cum aliquem reduco in eum locum, fundum, ædes, unde vi dejeci. *Cæcin.* 13. 22. *vim factam* reſtituere. 2. Cum is, qui reſtituere jubetur a prætore, negat ſe dejeciſſe; nam id facit, cum dicit: *reſtitui*. Quoniam enim eum non dejecit, & manſit in poſſeſſione is, qui reſtitui jubetur, idem eſt, ac ſi dejectus reſtitutus eſſet. *Cæcin.* 19. 29. 32.

Verr.

Verr. II. 26. *judicia reſtituta ſunt*, hoc eſt, res judicatæ ſublatæ, & ii qui judicio damnati erant, in integrum reſtituti ſunt.

Ad Att. XV. 4. *neſcio quid ab eo literularum, uti me ſibi reſtituerem, hoc eſt*, ſibi iterum amicus fierem.

REVOCARE. Invitare ad convivium, a quo ante excepti ſumus. *Roſc. Am.* 18.

Or. II. 52. *ad ſuas res revocare aliquem* dicitur, qui ei in memoriam redigit, quæ ipſi acciderunt.

Referre. *Flacc.* 12. revocare *omnia ad gloriam ſplendoremque.*

Expedire ſe ea re aliqua, in quam nos immiſimus. *Piſ.* 29. revocare *ſe non poterat, familiaritate implicatus.*

Dom. 55. revocare *ſe* dicitur, qui hæſitat in legendo, recitando, dicendo.

Actores dicuntur *revocari*, cum jubentur a ſpectatore repetere verſus aliquos. *Tuſc.* IV. 29. *Socrates dicitur ter revocaſſe verſus primos.* Sed in genere *revocari* dicuntur, qui eamdem rem altera vice dicunt. *Arch.* 8.

Item, qui jubentur altera vice accuſari. *Ad Q. Fr.* II. 6. *populus revocat.*

Inſtaurare, reficere. *Fam.* VII. 26. *vires & corpus amiſi. Sed ſi morbum depulero, facile, ut ſpero, illa revocabo.*

Temperare ſibi, dicitur, *revocare ſe*. Ad Att. XIII. 1.

Corrigere. *Div.* II. 46. *cum ita nati eſſent, ut quædam depravata haberent, reſtituerentur & corrigerentur ab natura, cum ſe ipſa revocaſſet, aut arte, atque medicina.*

REUS. Is cujus res agitur, non ſolum accuſatus, ſed etiam is, unde petitur. *Or.* II. 79.

ROGARE. In petitionibus eſt amicorum candidati, qui populum pro eo prenſant. *Planc.* 10. *neque enim ego ſic rogabam: ut petere viderer, quia familiaris eſſet meus . . . ſed ut quaſi parens.* Deinde vero etiam Candidati, de quo ſi dicitur, in deteriorem partem accipitur. Nam *petere* proprie eſt verbum, quo utuntur, cum prenſatur populus. *Rogare* autem dicitur, cum unus hac poteſtate eſt, ut magiſtratus tribuat, cui velit, adeoque ab eo Candidatus magiſtratum petit, *Phil.* II. 30. *in proximum annum conſulatum* peteres, *vel potius* rogares, *per municipia coloniaſque Galliæ, a qua nos tum, cum conſulatus* petebatur, *non* rogabatur, *conſulatum* petere *ſolebamus.*

Rogare eſt porro magiſtratuum: cum ferunt ad populum legem, aut comitiis creandorum magiſtratuum præſunt. *Muren.* 1. *quibus conſulatus, me* rogante (quippe conſule illius anni & quidem primum creato) *datus eſſet*. Ad Att. IX. 15. *ut conſules roget prætor, vel dictatorem dicat, quorum neutrum jus eſt.* Sext. 24. *Piſoni provincia* rogata *eſt*. Leg. II. 12. *lex jure* rogata. *Jure* autem *rogatur* lex, cum in lege ferenda nihil fit contra leges de auſpiciis aliaſque.

Flacc. 13. *nos hic in mare ſuperum & inferum ſeſtertium ter & quadragies* rogabamus, *id eſt, erogabamus.*

ROGATIO. Interceſſio & prenſatio in comitiis. *Planc.* 10. rogatio *ſemper eſt gratioſiſſima.*

Lex. *Sull.* 22. rogatio *Cœlia.*

ROGATOR. In comitiis eſt 1. magiſtratus qui comitiis præeſt. *Vide* Rogare. *Nat. D.* II. 4. rogatorem *comitiorum juſtum non fuiſſe*. 2. Amici candidati, aut ejus, ad quem lex pertinet, qui ſingulos cives ſuffragia ferentes rogant, quem ſuffragio ſuo creatum velint, quid de lege fieri velint, idque ex veteri inſtituto, quo ſuffragia voce dabantur. Poſt tabellas inductas manſit nomen *rogatorum*. *Red.* II. 11. *quando illa dignitate* rogatores, *diribitores, cuſtodeſque vidiſtis?* Piſ. 15. *vos* rogatores, *vos diſtributores, vos cuſtodes fuiſſe tabularum.* Div. II. 35. rogator *centuriæ*.

RUTA, orum. *Top.* 25. *Or.* II. 55. *Partit.* 31. ruta *cæſa*. Ita dicitur ſupellex omnis, quæ loco moveri poteſt, eique opponuntur *fixa*.

S.

SACRAMENTUM. Juſjurandum militare. *Off.* I. 11. *ut ſecundo eum obligaret militiæ* ſacramento; *quia priore amiſſo, jure cum hoſtibus pugnare non poterat.*

In foro *ſacramentum* erat pecunia, quæ a litigantibus deponebatur apud Pontificem, ut, qui cauſa caderet, amitteret eam pecuniam: quod ejus rei cauſa fiebat, ne impune alicui negotium petendo, aut juſta petenti inficiando, fruſtra crearetur. Inſtituta autem res eſt etiam propter inopiam ærarii, auctore Varrone, ut id inde aliquem reditum haberet. Differt a ſponſione ſacramentum in eo, quod in ſponſione non deponitur pecunia, ſed tantum promittitur. *Ad Fam.* VII. 32. ſacramento *contendere*. Hinc ipſa petitio *ſacramentum* dicitur, quæ ſacramento interpoſito fit. *Cæcin.* 33. *non poſſe noſtrum* ſacramentum juſtum *judicari*. Dom. 29. *ſi decemviri* ſacramentum *in libertatem injuſtum judicaſſent*. Or. I. 10. *juſto* ſacramento *contendere*. Confer *Mil.* 27.

SAGUM. Eſt veſtis militaris, qua etiam omnes cives Romani in urbe utebantur ex SCto in tumultu.

SANCTIO. Eſt caput legis, quod pœnam continet, qua tanquam ſanctæ & inviolabiles leges fiunt. *Verr.* IV. 66. *Balb.* 14.

SAPIENTIA. *Or.* III. 15. quid Græcis ſit. *Ibid.* II. 1. ſapientia *omnis*, eſt eruditio.

Juris ſcientia. *Hinc ad Fam.* I. 10. jocus ad Valerium JCtum: *ubi audacia licet pro* ſapientia *uti*.

Tuſc. III. 18. in plurali, *ſapientiæ*.

SARTUS. *Verr.* I. 49. 49. ſarta *tecta exigere*. *Sarta tecta* ſunt opera publica, inprimis templa, quæ a cenſoribus locantur, ut aut no-

va ædificentur, aut ſarciantur, ſi quid in iis aut vitii eſt, aut melius aliquid novumve extruendum eſſe videtur. Ubi autem opus a redemptore ex lege cenſoria traditur Cenſoribus, Cenſores exigere dicuntur ſarta tecta.

SATISDARE. Eſt, datis prædibus cavere alicui, aut ſponſoribus, in re pecuniaria. *Ad Fam.* XIII. 28. *ſi quid* ſatisdandum *erit*. Confer *Roſc. Com.* 12. *Quint.* 7. *&c. judicatum ſolvi* ſatisdare, eſt datis prædibus cavere alicui & polliceri, quod judices judicaverint ſolvendum eſſe petitori, ſolutum iri. Ex ea autem oratione intelligitur honeſtum fuiſſe interdum ſatisdare, nempe cum pecunia, hereditas, &c. peteretur, *vide c.* 28. *ext.* minus autem honeſtum interdum fuiſſe, juberi a prætore ſatisdare, ex *cap.* 8. 9. intelligi poteſt. Nam jubebantur ex jure prætorio ſatisdare petitori ii, qui vadimonium deſeruerant, quorumque bona XXX. dies ex edicto poſſeſſa erant. Itaque recuſabat procurator Quintii ejuſque amici reliqui hoc nomine ſatisdare pro Quintio abſente, quod ſi id facerent, eo ipſo faterentur & concederent bona Quintii eſſe poſſeſſa.

SCHOLA. Diſputatio. *Piſ.* 25. *vertes te ad alteram* ſcholam. *Ibid.* 27. *ubi ſunt veſtra* ſcholæ. *Tuſc.* III. 34. *ſeparatim ſunt certa* ſcholæ *de exilio*. Ibid. I. 4. ſcholas *Græcorum more habere*. Fin. II. 1 ſcholam *explicare*.

SCISCERE. Eſt proprie in legibus jubendis & quidem plebeiis. *Planc.* 14. ſcivit *legem primus*, unde *plebiſcitum*. Hinc pro *probare* dicitur, quod, qui ſciſcunt, probant. *Prov. C.* 15. *ſimul oſtendit, ſe eam legem* ſciſcere, *quam legem eſſe negat*. Sed eſt tamen etiam de omni ſuffragio. *Leg.* III. 3. *cum* ſciſcentur *ſuffragia, &c.*

SCRIBA. Genera ſcribarum duo fuere, alterum privatorum, alterum publicorum. Privati ſunt hominum privatorum ſervi. *Ad Fam.* V. 20. Publici autem ſunt homines liberi, ſed plebeji ordinis, inprimiſque libertini, qui in certas decurias deſcripti erant, & mercedem ex ærario accipiebant. Sorte diſtribuebantur inter magiſtratus.

SCRIPTURA. Commentatio oratoris. *Or.* I. 33.

Vectigal ærarii e paſcuis. *Verr.* II. 70. ſcriptura *Siciliæ*. Ad Fam. XIII. 65. *in* ſcriptura *pro magiſtro dat operas*.

SECTIO. Redemptio prædæ univerſæ; aut bonorum proſcripti damnative omnium. *Phil.* II. 26. *nemo fuit, qui ad illud* ſectionis *ſcelus auderet accedere*. Confer *cap.* 29.

Bona ipſa quæ redimuntur. *Inv.* I. 45. *cujus præda* ſectio *non venierit*. Ex *Agr.* I. apud Gell. XIII. 24. hoc fragmentum eſt: *prædam, manubias*, ſectionem, *caſtra denique Cn. Pompeji, ſedente imperatore, decemviri vendent*. Ex quo loco intelligitur, eam tantum prædæ partem *ſectionem* eſſe appellatam, quæ ad publicum pertineret, quemadmodum etiam Romæ ſectio eſt tantum eorum bonorum, quæ ærario inferenda ſunt. Nam *præda* eſt *militum, manubiæ imperatoris, ſectio* ergo *populi*.

SECTOR. Redemptor bonorum. *Roſc. Am.* 29. *ad Fam.* XV. 19. *Verr.* I. 23.

SECUNDÆ. Intellige, partes: verbum ſcenæ, in qua primæ, ſecundæ & tertiæ partes ſunt, unde ad alia traducitur. *Brut.* 69. *fuit Craſſo quaſi* ſecundarum.

SEDERE. Verſari, morari. *Ad Fam.* XVI. 7. *venti ſi eſſent, nos Corcyræ non* ſederemus. *Sext.* 23. ſedens *imperator ad portas*.

Nihil agere, quieſcere. *Ad Att.* IX. 12. *ego ipſe* ſedeo. *Cemir illae ire, ut inſanus?* Frag. Agr. 1. ex Gell. XIII. 24. *prædam, manubias, ſectionem, caſtra denique Cn. Pompeji*, ſedente *imperatore, decemviri vendent*.

Sedere dicuntur, qui in tabernis, aut locis publicis, merces vendunt. *Verr.* III. 62. *Albam Æmilium*, ſedentem *in faucibus macelli*.

Sedentes opponuntur *dicentibus* cum in ſenatu, tum in judiciis. *Ad Fam.* V. 2. ſedens *iis aſſenſi*. Roſc. Am. 1. *Cum tot ſummi oratores, hominesque nobiliſſimi* ſedeant, *ego potiſſimum ſurrexerim*.

De magiſtratibus dicitur, cum pro roſtris in ſuggeſtu ſedent in ſella curuli, aliis dicentibus, legem ferentibus, ſuadentibus, aut in tribunali jus dicunt, vel quæſtioni præſunt. *Red.* II. 5. *quo* ſedente *legem trib. pl. tulit*. Sext. 15. ſedentibus *conſulibus*. Brut. 43. *Scævola tribuno in roſtris* ſedente, *ſuaſit Serviliam legem Craſſus*.

Item de judicibus & conſiliariis judicis, prætoriſve, & advocatis partium. Or. I. 37. *nonne, nobis* ſedentibus *in tribunali Q. Pompeji prætoris urbani, familiaris noſtri, &c.* Roſc. Com. 4. ſedere *in conſilio*. Cluent. 38. ſedere *in aliquem*. Ibid. 37. *paucos dies ex ſubſortitione* ſedere. *Ad Fam.* I. 9. ſedente *Cn. Pompejo*. Or. II. 47. *Cum C. Marius mærorem orationis meæ præſens ac* ſedens *multum lacrymis ſuis adjuvaret ... atque ipſum advocatum; ad communem imperatorum fortunam defendendam invocarem*,

SELLA. Simpliciter; pro *ſella curuli*. Junguntur interdum *ſella ac tribunal*, quia prætores ſedent in ſella curuli poſita in tribunali. *Verr.* II. 38. III. 59. *Verr.* I. 46.

Sedes magiſtri. *Ad Fam.* XI. 18. ſella *tibi erit in ludo, tanquam hypodidaſcalo, proxima*.

Sedes opificum. *Catil.* IV. 8. *qui non ipſum illum* ſellæ *atque operis & quæſtus quotidiani locum ſalvum velint*. Hinc *ſellularii* in fragm. inc.

SENSUS. Judicium. *Ad Fam.* XI. 10. *a certo* ſenſu *& vero judicare*. Ibid. I. 9. *ſed etiam* ſenſu *jam tabellaque decernunt*.

Senſus de republica ſignificat partes, vel optimatium, vel popularium. *Ad Fam.* I. 8. *quam ſit difficile* ſenſum in republica *deponere*. Ibid.

XII.

Digitized by Google

XII. 15. ſenſibus in republica *conjunctiſſimus*. Marcell. 6. *noſtri* ſenſus *congruebant*.

Senſus, qui dicitur *communis*, continetur notionibus inſitis, & naturali facultate intelligendi, judicandi, ratiocinandi, recti & boni cognoſcendi, &c. Or. III. 50. *omnes tacito quodam ſenſu, ſine ulla arte, aut ratione, quæ ſint in artibus ac rationibus recta ac prava, dijudicant: idque cum faciunt in picturis... tum multo oſtendunt magis in verborum, numerorum, vocumque judicio: quod ea ſunt in* communibus *infixa* ſenſibus, *neque earum rerum quemquam funditus natura voluit eſſe expertem*. Petit. 5. *activa verba ſunt ea, quæ ſignificata ſunt* ſenſu: *reperta, quæ ex his facta, &c.*

Hinc pro indole dicitur *ſenſus*: Har. Reſp. 9. ſenſus *terræ* (ſive incolarum) *domeſticus ac nativus*.

Hinc *pro Dom.* 36. *communis* naturæ *ſenſus* eſt pro humanitatis eo genere, quo rebus malis commovemur & angimur.

In oratione autem & oratore *ſenſus* ſunt, cum ita dicit orator, ut ipſe commotus eſſe videatur, & omnia, etiam in narrandis rebus, ita dicit, ut ipſe pro certis, magnis, turpibus, lætis habere, & ut opus eſt & res ſunt, affectus eſſe. Or. III. 25. *ut oratio* ſenſus, *et dolores habeat*. Ibid. II. 43. *hoc vel in principiis, vel in re narranda, vel peroranda tantam habet vim, ſi eſt ſuaviter &* cum ſenſu *tractatum ut ſæpe plus quam cauſa valeat. Tantum autem efficitur* ſenſu *quodam, &c.* Hæc ab ipſo Cicerone explicantur *cap.* 45. toto. *Ibid. c.* 45. *quum ipſe in commovendis judicibus, iis ipſis* ſenſibus *permoveret*.

SENTENTIA. *Acad.* IV. 47. ex ſui animi ſententia *jurare voluerunt*, hoc eſt, ita ut ſentiret, crederet rem eſſe. Hinc ille jocus. *Or.* II. 64. *ridiculo illud L. Porcius Naſica cenſori Catoni, cum ille:* ex tui animi ſententia *tu uxorem habes? non hercule*, inquit, ex mei animi ſententia. Nam illud eſt, Reſponde ad id quod rogo, ut ſentis. Hoc: ex voto, uti vellem. *Piſ.* 32. *beneficiis alicujus ſuam* ſententiam *tradere*. Cluent. 53. *mens & animus, & conſilium, &* ſententia *civitatis poſita eſt in legibus*.

Sententiam ferre dicuntur proprie judices poſt legem tabellariam Caſſiam; deinde vero etiam ſenatores.

Ad Fam. XI. 21. *Sed tamen cum ego ſenſiſſem, de iis, qui exercitus haberent*, ſententias *fieri oportere*, eſt illorum rationem habere.

Referre ſententiam de ſenatore, *pro ferre*. Red. I. 10.

Sententias dicere de ſenatoribus notum eſt; ſed eſt etiam de Conſulibus. *Sext.* 32. *conſules cum in ſenatu privatim* (id eſt, a ſenatoribus, qui magiſtratus non erant) *ut de me* ſententias dicerent, *flagitarentur*, hoc eſt, ut de ſententiis, quas ipſi ſcilicet ſenatores, relationem egredientes, dixiſſent, ad ſenatum referrent.

SEQUESTER. Eſt interpres & internuncius, quo ad rem aliquam transigendam utimur, apud quem in corruptionibus judicum aut comitiorum pecuniæ deponitur. Itaque ſequeſter eſt in convicia, pro corruptore, &c. *Cæl.* 7. *crimen* ſequeſtrium. *Planc.* 16. *cujus in tribus venditorem, corruptorem*, ſequeſtrem *Plancium fuiſſe clamitas*. Confer *Act.* 1. *Verr.* 12. *Cluent.* 8. *Verr.* II. 44. *is eſt C. Claudius, qui in Sicilia* ſequeſter *iſtius, interpres, confector negotiorum, prope collega Timarchidi numerabatur*.

SICCUS. Dicitur de ſano corpore, in quo nihil vitioſi humoris; quod non pituitoſum, non mucoſum, &c. Unde ad orationem ſubtilem traducitur, cujus maximum ornamentum eſt vitiorum abſentia. *Brut.* 55. *nihil erat in ejus oratione, niſi ſincerum, nihil niſi* ſiccum *atque ſanum*. Opt. gen. d. 3. *ſed quatenus valuerunt, ſani &* ſicci *tantum habeantur*.

Sobrius. *Agr.* I. 1. *ſicci* opponuntur *vinolentis: utrum eſſe vobis conſilia* ſiccorum, *an vinolentorum ſomnia videntur*;

SIMPLICITER. Clare, ut ab omnibus intelligi poſſit. Or. II. 16. *qui leges, qui jura, qui civitates conſtituerunt, locuti ſunt* ſimpliciter *& ſplendide*.

Sine diſſimulatione & tergiverſatione. *Or.* III. 17. ſimpliciter *defendere aliquid*.

Sine reſpectu ad hominum potentiam, gratiam, periculum, &c. *Red.* I. 10. *in ſententia* ſimpliciter *referenda*.

Sigillatim. *Inv.* II. 33. quædam *genera cauſarum* ſimpliciter *& ex ſua vi conſiderantur: quædam autem, ſi aliud aliquod controverſiæ genus aſſumunt*.

Per ſe. *Top.* 22. *cum autem, quale ſit, quæritur, aut* ſimpliciter *quæritur, aut comparate*.

SOCIUS. De publicanis ſimpliciter, & adjecto vectigalis nomine, quod redemerunt. *Planc.* 9. ſociis *amice diligebatur*. Ad Fam. XIII. 9. ſocii *Bithyniæ*. Ibid. 65. ſocii *ſcripturæ*.

Arbitrium pro ſocio, *Quint.* 3. eſt, in quo quis a ſocio ſibi injuriam & fraudem factam perſequitur. Hinc, *Flacc.* 18. pro ſocio *damnari*, cum quis fraudis in ſocium convincitur.

SODALIS. Eſt collega, non in quocunque collegio, nam *ſodalitas a collegio* diſerte diſtinguitur, *Brut.* 45. ſed in eo, quod ſacrorum cauſa in honorem alicujus dei conſtitutum eſt; cujus membra una epulantur; quales ſint ἑταιρεῖαι Græcorum. *Cæl.* 11. ſodalis *in Lupercis*. Senect. 13. *primum habui* ſodales *ſemper. Sodalitates autem me quæſtore conſtitutæ ſunt, ſacris Idæis Magnæ Matris acceptis. Epulabar igitur cum* ſodalibus *omnino modice*.

Verr. I. 37. *quæſtor* appellatur *ſodalis legati*. Or. II. 49. *quæſtor* appellatur *ſodalis Prætoris*.

Socius. *Verr.* I. 36. ſodalis *iſtius erat in hoc morbo & cupiditate*.

Sodales dicuntur etiam, qui coeunt, ut magiſtra-

giſtratum alicui injuſtis modis conficiant. *Cæl.* 7. *crimen* ſodalium.

SODALITAS. Collegium ſodalium. Sen. 13. ſodalitates *autem me quæſtore conſtitutæ ſunt*. Brut. 45. *homo ſumma nobilitate, cognatione*, ſodalitate, *collegio*.

Coitio. *Planc.* 15. *per hanc conſenſionem, quæ honeſte*, ſodalitas *nominaretur*.

Neceſſitudo inter quæſtorem & legatum. *Verr.* I. 37. *abs te officia* ſodalitatis *flagitet*.

SODALITIUM. Sodalitas, coitio. *Planc.* 15. *lex Licinia, quæ eſt de* ſodalitiis.

Convivium ſodalium. *Herenn.* IV. 51. *venit in ædes quaſdam, in quibus* ſodalitium *erat eodem die futurum*.

SOLISTIMUS. Div. I. 15. ad Fam. VI. 6. *tripudium* ſoliſtimum dicebatur in augurali diſciplina, cum pulli e cavea emiſſi ita avide paſcuntur, ut offa ex ore in terram cadat.

SOLVO. Ab alio ſolvere ſignificat, non ex arca ſua ſolvere, ſed per attributionem, delegationem, aut nummis alienis. *Cæcin.* 6. ſolvitur a *Cæſennia*. Ad Att. V. 21. *homines non modo non recuſare, ſed etiam hoc dicere, ſe a me ſolvere. Quod enim prætori dare conſueſ ſent, quoniam ego non acceperam, ſe a me quodammodo dari.*

Liberari ab obligatione aliqua. *Agr.* II. 36. ſolvi *legibus*. Opponitur: *teneri legibus*.

Refellere. *Fin.* I. 7. *quæ via captioſa* ſolvantur.

Nautæ dicuntur *ſolvere*, cum ancoras tollunt, & navigant. *Ad Att.* I. 13. ſolvere *ancoras*. Mur. 2. *portu* ſolves. *Div.* I. 16. ſolvere *imperat*. Ad Fam. XVI. 9. *nos eo die cœnati* ſolvimus.

SOLUTUS. Liber, cui integrum eſt facere, quod velit. *Ad Fam.* I. 9. *omnia mihi* ſolutiſſima ſunt. Verr. II. 78. ſoluti *ad cauſas veniebant*. De patronis, qui nullam mercedem acceperunt ab iis, quorum cauſam receperunt, ut iis non ſit neceſſarium, quamvis manifeſta ſcelera defendere. *Mil.* 13. ſoluta *prætura*. Ad Att. II. 18. *cum videas volantentem civitatis* ſolutam, *virtutem alligatam*.

Agr. III. 2. ſoluta *prædia*; opponuntur *obligatis*. Planc. 30. *ſolutus* opponitur ei, qui beneficiorum vinculis obſtrictus eſt. Dejot. 1. *ſolutus* opponitur ei, qui eſt in equuleo.

Remiſſus, negligens. *Catil.* II. 12. *mea lenitas* ſolutior *viſa eſt*.

Iſcelis. *Ad Fam.* VI. 7. ſolutom *putatur alterum laudare*.

Debilitatus, cui nervi exſecti ſunt. *Agr.* II. 33. *urbs* ſoluta

De hominibus facetis, qui libere rident omnia. *Dem.* 39 *a rem*, *quam* ſoluti *homines ridere non deſinant?*

Abſolutus. *Mil.* 4. 4. *ſcelere* ſolutus.

In dicendo *ſolutus* eſt primo, qui facilem & volubilem linguam habet. *Brut.* 47. ſolutus *in explicandis ſententiis*. Ibid. *verbis* ſolutus *ſatis*. Ibid. 48. ſolutiſſimus *in dicendo*. Hinc; Orat. I. 23. *Soluta lingua*, de facilitate & volubilitate in dicendo. Deinde in actione remiſſior, *Brut.* 62. *tam* ſolutus *& mollis in geſtu, &c.* Tertio qui verba apte collocare, quod vincire dicitur, neſcit. *Or.* 52. *verbis* ſolutis *numeros primus adjunxit*. Confer *Brut.* 79. *&c.*

SORTITIO. *Planc.* 22. Sortitio *ædilitia*, fit, cum competitores ædilitatis pares ſuffragiis ſunt. *Phil.* II. 33. ſortitio *prærogativa*. Vide Prærogativa. *Ad Q. Fr.* II. 1. ſortitio *judicum*. Cluent. 46. *ut* ſortitione *in quoſdam animadverteretur*.

SPECIES. Top. 7. 7. *in diviſione formæ ſunt, quas Græci ἰδέας vocant, noſtri ...* ſpecies *appellant*.

Acad. I. 8. *mentem ſolam cenſebant idoneam cui crederetur, quia ſola cerneret id, quod ſemper eſſet, ſimplex & uniuſmodi, & tale, quale eſſet. Hanc illi* ideam *appellabant, jam a Platone ita nominatam: nos recte* ſpeciem *poſſumus dicere*. De hac ſpecie, confer Or. 2. 3.

Externus apparatus, ornatus, dignitas quæ in oculos cadit imprimis. *Agr.* II. 13. ſpecies *tyrannorum*. Or. I. 29. *hæc, quæ ſunt in* ſpecie *poſita, ita te divina ſunt*; de dotibus oratoris externis corporis. Or. II. 72. *adhibere quandam in dicendo* ſpeciem *atque pompam*. Piſ. 11. *fuit pompa, fuit* ſpecies, *inceſſus ſaltem Seplaſia dignus*. Ibid. *magnum nomen eſt, magna* ſpecies, *magna dignitas, magna majeſtas conſulis*. Brut. 62. *magis* ſpecie *& motu, atque ipſo amictu capiebat homines, quam dicendi copia*.

Opinio oris ex eo, quod eſſe videtur tale, quale non eſt. *Marc.* 6. ſpecie *reipubl. læſi*. Tuſc. II. 23. *doloris* ſpeciem *ferre non poſſunt*.

Sed dicitur etiam ſæpiſſime de eo ipſo, quod videtur eſſe tale, quale non eſt. *N. D.* I. 2. ſpecies *fictæ ſimulationis*. Planc. 12. *ſigna probitatis non fucata forenſi* ſpecie.

Tuſc. IV. 14. Or. III. 25. *prima* ſpecie. Quod vulgo dicimus: *primo aſpectu*.

Simulacrum. *Div.* I. 12. ſpecies *ex ære vetus*. Ibid. 36. *hanc* ſpeciem *Praxiteles cælavit argento*.

SPECTIO. Eſt verbum Augurum & Conſulum & reliquorum magiſtratuum, cum in auſpicio ſunt.

SPIRITUS. Aer. *Catil.* I. 6. ſpiritus *cæli*.

Succus quidam in ventriculo, qui concoctionem adjuvat. *Nat. D.* II. 54. *ut* ſpiritu *omnia cocta atque confecta in reliquum corpus dividantur*.

Contentio, animoſitas. *Verr.* I. 30. *quid ego hunc in alteram actionem Cn. Dolabella* ſpiritus, *quid hujus lacrimas & concurſiones proferam?*

Superbia, inſolentia. *Verr.* III. 9. *illos ejus* ſpiritus *Sicilienſes quos fuiſſe putetis?* Syll. 9. ſpiritos *attulerunt res geſtæ*. Flacc. 22. *remittere* ſpiritus.

SPON-

SPONDERE. Proprie eſt *dicere*, ut ex compoſito *reſpondere* intelligitur, deinde in ſtipulationibus ſignificat: *promittere*. Nam qui ſtipulatur, interrogat: *ſpondeſne* videlicet hanc pecuniam ſolutum iri, decem dotis proximo anno dare? alter reſpondet: *Spondeo*, hoc eſt, promitto. *Roſc. Com.* 4. *ſtipulatus es? ubi? quo die? quo tempore? quo præſente? quis ſpopondiſſe me dicit? nemo.* Verr. V. 54. *ne aliquando* ſpondere *ſe diceret*, ſcilicet, is qui juſſus erat H-S duobus millibus ſponſionem facere cum lictore ſuo, ni furtis quæſitum faceret.

Spondere pro aliquo, eſt fidem ſuam interponere pro aliquo in re pecuniaria. Nam ſi quis pecuniam mutuam petebat, cui tuto credi non poſſe videbatur, petebat creditor ab eo, ut aliquem daret, qui ſolutum iri promitteret, hoc eſt, *ſponderet*. Ad Att. XII. 14. *ſcire velim quando dicat* ſpopondiſſe, *& pro patre anne, pro filio*. Ibid. 17. *pro Cornificio abhinc amplius annis* XXV. ſpopondiſti. *Ad Brut. ep.* 18. *magis enim illum, pro quo* ſpopondi, *quam me obligavi*, &c.

SPONSIO. Eſt proprie *promiſſio* ejus rei, quam alter ſtipulatur. *Vide* Spondere. In controverſiis privatis, ne calumniis impune quiſquam alterum vexaret, aut ſolebat certam pecuniam deponere petitor, quæ *ſacramentum* dicebatur, de quo ſupra; aut tantum ſpondebat, ſe aliquam pecuniæ ſummam daturum, ni vinceret, ſtipulante eo, unde petebatur. Cum autem ſpopondiſſet petitor, idem ſtipulabatur ab eo, unde petebatur, & hic eodem modo ſpondebat. Et hinc dicebatur is, qui litem intendebat, *ſponſionem facere*. Quint. 8. 27. Verr. III. 62. Cæcin. 8. Roſc. Com. 4. 5. Off. III. 19. Et *ſponſio* dicitur pro cauſa, quæ agitur, ſive judicio, quod intenditur, agitur, ſponſione interpoſita, ſive actione, quæ fit ſponſione interpoſita. *Cæc.* 16. ſponſionem *optime facere poſſe*, dicitur, de eo, qui juſtam cauſam habet. Hinc & aliæ formulæ. *Verr.* III. 57. ſponſione *laceſſere*. Cæcin. 32. ſponſione *certare*. Ibid. 31. *condemnari* ſponſionis. *Quint.* 27. ſponſione *vincere*. Cæcin. 31. ſponſionem *vincere*.

Leg. II. 16. *Voti* ſponſio, *qua obligamur Deo*.

SPONSUM. Idem ac *ſponſio*. Quint. 9. *ex ſponſo egit*.

STARE. In re militari ſignificat primo ſimpliciter, in acie eſſe, unde formulæ: *cum aliquo ſtare, a partibus alicujus ſtare; &c.* ducuntur; *Brut.* 79. *nemo* contra *civium perditorum popularem turbulentamque dementiam a ſenatu & a bonorum cauſa* ſtetit *conſtantius*. Sed etiam manere in acie, opponiturque τῷ *fugere*. Tuſc. II. 23. *ut enim fit in prælio, ut ignavus miles ac timidus... abjecto ſcuto fugiat... ob eamque cauſam pereat nonnunquam etiam integro corpore, cum ei, qui* ſteterit, *nihil tale evenerit*.

Stare porro dicuntur, qui locum in republica, dignitatem, fortunas obtinent & tuentur. *Ad Fam.* VII. 2. *eorum auxilio, qui me* ſtante, ſtare *non poterant*.

Item, qui conſtantes ſunt in re aliqua, qui a ſententia ſuſcepta, promiſſis, &c. non recedunt. *Ad Att.* VII. 15. *omnes cupiebant Cæſarem* ſtare *conditionibus iis, quas tuliſſet*. Ad Fam. IX. 2. *modo nobis* ſtet *illud, una vivere in ſtudiis*. Ad Att. II. 4. *ſi in eo non* ſtat.

Stare dicitur, quod decretum eſt & conſtitutum. *Ad Att.* III. 13. *neque adhuc* ſtabat, *quo potiſſimum*, &c.

Stare etiam ii dicuntur, qui habent unde vivant, vitam toleſtigant. *Flacc.* 6. *qui domi* ſtare *non poterant, largo ac liberali viatico commoveres*.

Fin. II. 10. *voluptas* ſtans *& movens*. Quid ſit. *Vide* ibid. 23.

Stare etiam eſt pro *dicere*, quia ſtantes dicebant. *Har. R.* 4. *cum mihi* ſtanti *minaretur*. Marcell. 11. *non eſt* ſtantibus *neceſſe omnibus dicere*. Or. 63. *me* ſtante, &c. Hinc illud intellige, *Ad Fam.* I. 4. *cum in ſenatu pulcherrime* ſtaremus, *quod jam illam ſententiam Bibuli fregeramus*, &c.

STATARIUS. Eſt actor, qui ſedatius agit, neque in ſcena diſcurrit, unde ipſæ fabulæ *ſtataria* dicuntur, quæ ſedatiores ſunt, quibus opponuntur *motoria*, in quibus multa negotia, curſus, &c. Hinc ad oratorem transfertur, qui minus vehementer dicit & agit. *Brut.* 30. 68.

STATUS. Subſt. apud rhetores quid ſit. *Vide* Top. 24.

Status in re gladiatoria idem eſt, qui *gradus*; unde hæ formulæ: *Or.* 35. *dejicere de ſtato adverſarios*, hoc eſt, vincere adverſarios. *Cæcin.* 15. *vis, quæ formidine animum perterritum loco ſæpe & certo de* ſtatu *demovet*, hoc eſt, ita perturbat, ut propoſitum perſequi, & conſtantiam retinere non poſſit. *Cluent.* 38. *de* ſtatu *ſuo declinare*, hoc eſt, conſtantia. *Verr.* II. 4. *deducerent de vita meo* ſtatu, hoc eſt, de vitæ ratione, quam inieram, & in qua permanere decreveram, nempe ut defenderem reos, non accuſarem quenquam. *Dom.* 18. ſtatus (reip.) *converſio*. Et quoniam e ſtatu maxime ſpectantur gladiatores, itque & milites, quamdiu ſtatum obtinent, tamdiu ſalvi ſunt; propterea ſtatus dicitur de commoda rerum conditione & ſalute. *Sext.* 1. *offerre ſalutem in diſcrimen pro* ſtatu civitatis. *Syll.* 22. ſtatus reip. *maxime judicatis rebus continetur*. Tuſc. III. 8. *& quemadmodum oculus conturbatus... & reliquæ partes totumve corpus* ſtatu *cum eſt motum, deeſt officio ſuo & muneri*.

Dicitur tamen etiam *ſtatus* pro conditione & ratione alicujus rei ſimpliciter. *Ad Fam.* IX. *ſed hoc viderint ii, qui nulla ſibi ſubſidia ad omnes* vitæ ſtatus (nempe & ſecundos & adverſos) *paraverunt*. Porro, quoniam in ſtatu militum ineſt firmitas & conſtantia, pro-

propterea

præterea *ſtatus* opponitur & *interitus*. Fin. III. 5.

Agr. I. 1. *urbes pacata, agri ſociorum*, regum ſtatus *decemviris donabantur*.

Eſt etiam verbum juris, quo conditio hominum civilis ſignificatur ratione libertatis, utrum nempe aliquis ſervus an liber, porro liber utrum ingenuus an libertinus, libertini denique utrum cives Romani, an Latini, an dedititii, de quo eſt in Digeſtis *de ſtatu hominum*. Sed ſignificat apud Ciceronem etiam conditionem civilem hanc, qua quis eſt aut plebejus aut patricius. *Leg. I. 7. quod in civitatibus ratione quadam de qua dicetur agnationibus familiarum diſtinguuntur* ſtatus, *&c.* Nam omnes agnati ſunt ejuſdem familiæ, adeoque etiam omnes aut plebeji aut patricii. Verbi cauſa, in gente Claudia agnationibus diſtinguuntur familiarum ſtatus ita, ut omnes Marcellorum agnati ſint plebeji, quod ea familia plebeja eſt: omnes autem Appiorum & Pulchrorum agnati patricii, quia hæc familia patricia eſt. Itaque in gentibus in plures familias diſtributis, eaſque & plebejas & patricias, cum primum ſcio, cujus ſit agnatus, intelligo patriciuſne ſit, an plebejus.

STIPULARI. Eſt interrogare alterum ſolemni formula, an velit nobis aliquid polliceri, præſtare, &c. verbi cauſa, *Spondeſne te*, &c. Reſpondet ergo τῷ *ſpondere*. Qui interrogat, poſtulat, *ſtipulatur*: qui reſpondet, pollicetur, jubet &c. *ſpondet*. Vide Spondeo. *Roſc. Com.* 4. *reliquum eſt, ut* ſtipulatum *ſe* eſſe *dicat*... *ſtipulatus es? ubi? quo præſente?* Confer *ſtipulatio*.

STIPULATIO. Eſt interrogatio ex formula ſolemni, qua poſtulamus aliquem ſpondere, fidejubere, polliceri, dare, &c. quam ubi ſecuta eſt ſponſio, fidejuſſio, &c. obligatio oritur. *Roſc. Com.* 12. *cur tam imperite facit, ut nec Roſcium* ſtipulatione *alliget*, *&c.* Cæcin. 18. ſtipulationes *infirmare aut convellere*. Ad Att. XVI. 11. *etſi* ſtipulationes *nondum legeram*. Leg. II. 21. *ut ea pecunia ex* ſtipulatione *debeatur*.

SUBROGARE. Conſulem aut alium magiſtratum in locum mortui rogare. Eſt magiſtratus habentis comitia; populus autem *ſufficit*. Brut. ep. 5. *ſtatim Panſa collegam ſibi* ſubrogaſſet.

SUBSCRIBERE. Proprie eſt, ſcribere infra. *Ad Att.* IX. 13. *Cæſar mihi literas miſit, quarum exemplum* ſubſcripſi.

De accuſatore; quod in deferendo nomine alicujus ſuum quoque nomen & cauſam accuſationis ſubſcriberet. *Inv.* II. 19. *cum veniſſet nomen eſſet delatum, & parricidii cauſa* ſubſcripta... *quoniam id cauſa* ſubſcriptum eſſet.

Eſt deinde accuſatoris ſecundarii. *Ad Att.* II. 24. in *aliquem* ſubſcribere. *Ad Q. Fr.* III. 3. *Gabinium reum de ambitu fecit P. Sylla*, ſubſcribente *privigno Memmio*.

Cenſores etiam *ſubſcribere* dicuntur, cum in tabulis cenſoriis ſub nomine alicujus ſcribunt; qua de cauſa notatus a ſe ſit. *Div.* I. 16. *Cenſor C. Atejum ementitum auſpicia* ſubſcripſerit. *Cluent.* 42. *Video cenſores animadvertiſſe in judices quoſdam illius conſilii Juniani, cum illam ipſam cauſam* ſubſcriberent.

Dicitur etiam de iis, qui nomen ſuum apud aliquem deferunt, profitentur, & in tabulis ſcribunt. *Verr.* III. 51. *Numerus aratorum quotannis apud magiſtratus* ſubſcribitur.

SUBSCRIPTIO. De accuſatore ſecundarum partium. *In Cæcil.* 15. *qui* ſubſcriptionem *ſibi poſtularunt, cuicunque nominis delationem dediſſetis*.

De cenſoriis notis. *Cluent.* 47. ſubſcriptione *notare*. Ibid. 43. ſubſcriptiones *cenſorias delere*.

De aratoribus. *Verr.* III. 47. *jugerum* ſubſcriptio *ac profeſſio*.

SUBSCRIPTOR. Accuſator ſecundarius, ſive accuſatoris adjutor, a ſubſcribendo dictus, quia, cum accuſator nomen rei defert, nomen ſuum quoque ſubſcribit. *In Cæcil.* 15. *at venit paratus, cum* ſubſcriptoribus *exercitatis & diſertis*. Ad Fam. VIII. 8. *itaque ſine ullo* ſubſcriptore *deſcendit, & Tuccium reum fecit*.

Qui alicui aſſentitur, morem gerit. *Dom.* 19. *venalis adſcriptor &* ſubſcriptor *tuus*.

SUBSIGNARE. Subſcribere. *Flacc.* 32. *illud quæro, ſintne iſta prædia cenſui cenſendo? habeant jus civile: ſint necne ſint mancipi; ſubſignari apud ærarium, apud cenſorem poſſint*. Nempe ſubſignari prædia dicuntur, cum in cenſum deferuntur, *hoc eſt*, ſub nomine civis Romani in tabulis cenſoriis ſcribuntur.

SUBSORTITIO. Eſt altera ſortitio judicum, qua ſcilicet ſupplentur judices poſt priorem prætoris aut judicis quæſtionis ſortitionem rejecti ab accuſatore & reo. *Verr.* I. 61. *nam de* ſubſortitione *illa Juniana judicum nihil dico*.

Catalogus judicum ſubſortitione delectorum. *Cluent.* 33. *quod Verres* ſubſortitionem *ejus in eo codice non haberet, qui tum interlitus proferebatur*.

SUFFRAGARI. Laudare, favere. *Leg.* I. 8. *videris fratrem laudando* ſuffragari *tibi*. Ad Fam. XII. 17. ſuffragari *libro*. Dom. 10. *ſi ejus dignitati* ſuffragatus *viderer*. Ad Fam. XII. 14. ſuffragari *laudi alicujus*.

Inprimis autem in petitionibus magiſtratuum ſuffragari dicuntur, qui candidatos gratia ſua in petitione juvant. *Muren.* 34. *ſi nihil erit, præter ipſorum ſuffragium, tenue eſt: ſi, ut* ſuffragantur, *nihil valent gratia*. Off. I. 39. *domus* ſuffragata *eſt domino, homini novo*. Syll. 24. *cum Catilina* ſuffragaretur. *Planc.* 1. *memoriam meorum temporum ei* ſuffragari *videbam*.

Cum de legibus dicitur, eſt ſuadere. *Verr.* V. 69. *legi* ſuffragari, opponitur τῷ *adverſari*.

Hinc pro *juvare*, In Cæcil. 7. *Hortenſius tibi*

Digitized by Google

bi ſuffragatur. *Ad Brut. ep.* 10. *nec deſtiti accuſare ejus neceſſarios, qui ejus cupiditati ſuffragirentur.* *Ad Fam.* XII. 14. *natura* ſuffragante *videris res maximas conſecutus*.

SUMERE. In re pecuniaria eſt verſuram facere. *Ad Att.* XIII. 6. *quam pecuniam tutor ſumpſerat in Achaja*.

Suſcipere. *Vatin.* 11. ſumere *inimicitias*. Ad Att. V. 1. *ex ratione* ſumpta *offenſio*.

Præmiſſæ ſyllogiſmi dicuntur *ſumi*. Fin. III. 8. *quod efficiebatur ex duobus, quæ* erant ſumpta.

SUMMA. *Rabir. Poſt.* 4. ſumma *litium*; de æſtimatione litis, de qua ſupra.

Tuſc. III. 23. *hac oratio de ipſa* ſumma *mali nihil detrahit*.

Ad Att. XV. 1. *ad* ſummam, *hoc eſt*, ut brevi me expediam.

Id, quo tota *res* redit, quo tota continetur, quemadmodum in rationibus ſumma omnia nomina continet. *Ad Fam.* X. 25. *cujus ſententia hæc eſt* ſumma. *Ibid.* VI. 7. *cujus* ſumma *eſt criminis, quod armatus adverſario maledixi*. Ad Att. X. 5. *ſermo eandem fere habuit* ſummam.

Summa reipublica eſt res, a qua ſalus univerſæ reipublicæ pendet. *Verr.* II. 10. *pertinet hoc ad* ſummam reipublicæ. *Catil.* III. 6. *conſului ſenatum, de* ſumma reipublicæ *quid fieri placeret*.

Summa rerum dicitur de ſummo imperio in republica. *Roſc. Am.* 32. *dum is in aliis rebus erat occupatus, qui* ſumma rerum *adminiſtrabat*.

Summa philoſophia eſt univerſa philoſophia, aut quod eſt in philoſophia præcipuum. *Fin.* II. 27. *quoniam omnis* ſumma philoſophiæ *ad beate vivendum refertur, idque unum expetentes homines, ſe ad hoc ſtudium contulerunt*.

Sic *ſumma hominis* eſt quod in homine principatum obtinet. *Fin.* V. 14. in homine *autem* ſumma *omnis animi* eſt, *& in animo, rationis*. Item *de Fin.* II. 31. *quanquam ea epiſtola cum* ſumma ejus philoſophi *nullo modo congruebat*, hoc eſt, eum præcipua ejus ſententia, quæ & in ipſa philoſophia univerſa principatum tenet, nempe cum ſententia ejus de ſummo bono.

Ad Q. Fr. III. 5. *In omni* ſumma, *ut mones, valde me ad otium pacemque converto*, hoc eſt, in omni re hoc ſummum duco, hoc inprimis ago, uti me ad pacem convertam.

SUMMUS. *Arch.* 8. ſummi *homines*, de eruditia.

Omnia ſumma facere eſt facere quantum poſſis. *Ad Att.* XV. 13. *ſeſe de attributione* omnia ſumma *feciſſe*. Or. II. 20. *ſic videbitur, cum* omnia ſumma *fecerit, tamen ad mediocres oratores eſſet venturus*.

Inprimis autem eleganter jungitur *ſummus* ſubſtantivis ita, ut ſignificetur id, a quo tota res, quæ ſubſtantivo indicatur, pendet. *Inv.* I. 14. *ex hac deductione rationis illa* ſumma *naſcitur* controverſia, *quam judicationem appellamus*: nempe judicatio totam cauſam continet. *Verr.* I. 15. ſummæ *rei* cauſæque *nocere*.

Dom. 2. ſumma *religio*, eſt res, a qua omnis religio pendet. *Ad Att.* I. 1. *Cæcin.* 2. ſumma *exiſtimatio*. Ad Fam. X. 8. *cura* reipublicæ ſummæ *defendenda*. Confer *ad Fam.* XI. 13. *Roſc. Am.* 51. nempe *ſumma reſpublica* eſt ſalus univerſæ reipublicæ, & id a quo ea pendet. *Catil.* I. 5. ſumma ſalus *periclitatur*. Confer *Catil.* IV. 10. *Act.* I. *in Verr.* 1. ſummum *reipublica* tempus, eſt, quo omnia reipublicæ ſalus in periculo eſt.

Summum jus. Vide JUS.

SUPPLICATIO. Eſt ſolemne plurium dierum ex ſenatus-conſulto, quo diis gratiæ aguntur ob res in bello feliciter geſtas. Ciceroni tamen hoc contigit uni, ut propter rem domi geſtam ſupplicatio ei decerneretur. *Catil.* IV. 10. Sed ſunt etiam ſupplicationes funerum. *Vatin.* 12. *Philipp.* I. 6.

SYNGRAPHA. Literæ, quibus creditor ſibi cavet a debitore, ut poſſit probare, ſibi pecuniam ab eo deberi, ſi forte inficiari velit, eæque a teſtibus obſignatæ in templis, aut apud amicum communem, aut apud argentarium, aut aliam publicam perſonam deponuntur, exemplis earum creditori & debitori datis. *Verr.* I. 36. *pecunias occuparat apud populos*, & ſyngraphas *fecerat*: de creditore, *Dom.* 50. *ſi tum ſcriptor non* ſyngraphis *cum Byzantinis exulibus & legatis regiis feciſſet*. Nempe ejus pecuniæ, quam pollicebantur dare. Sic *Har. Reſp.* 16. *qui cum Hermarcho Chio* ſyngraphas *fecit, &c.* Ad Fam. VII. 17. *tanquam* ſyngrapham *ad Imperatorem attuliſſes* ... *ſic pecunia ablata domum redire properabat*. Har. Reſp. 13. *unde tibi ſolvat, quod per* ſyngrapham *credidiſti*. Mur. 17. *tanquam ex* ſyngrapha *agere cum populo*, hoc eſt, tanquam debitum poſtulare, quemadmodum pecunia debita ex ſyngrapha poſtulatur.

Ad Att. V. 21. *ex* ſyngrapha *jus dici cum lex Gabinia vetaret*. Nempe ex ſyngrapha jus dicit Prætor, cum decernit ſolvendam eſſe pecuniam, quæ per ſyngrapham credita ſit.

T.

TABELLA. *Tabula* cera inducta, in qua ſcribitur. Sic eſt pro epiſtola, *Catil.* III. 5. tabellas *proferri juſſimus, quæ a quoque dicebantur datæ*, unde etiam *tabellarii* dicuntur. Item pro *ſyngrapha*, vel alio inſtrumento quod fidei faciendæ cauſa fit. *Tuſc.* V. 11. tabellis *obſignatis agis mecum, & teſtificaris, quid dixerim*. Confer *Quint.* 6.

Sunt etiam tabellæ, quibus in comitiis ſuffra-

ſta, in judiciis ſententiæ ſeruntur, unde *Leges tabellariæ* dictæ ſunt.

TABERNACULUM. Itineris cauſa tabernacula comparantur, ut, ubi diverſorium non eſt, aut urbs attingi non poteſt, &c. in vis noctu in iis manere poſſint, qui mos eſt antiquiſſimus, unde tabernacula publice Romæ dabantur legatis, magiſtratibus in provincias ituris. *Ad Att.* V. 16. *multis locis ne tectum quidem accipio, & in* tabernaculo *maneo plerumque.* Agrar. II. 13. *deinde ornat Decemviros* tabernaculis, *centuriis, ſupellectili.*

In caſtris etiam ſolent, ut notum eſt, milites in tabernaculis eſſe, unde elegans illud in *Brut.* 9. de Demetrio Phalereo: *proceſſit enim non ut a militari* tabernaculo, *ſed ut e Theophraſti umbraculis*, hoc eſt, non in cauſis forenſibus verſatus eſt, de quibus etiam *pulvis & ſol* dicitur, ſed in philoſophorum ſubtili ratione & leni.

Tabernaculum porro eſt etiam auſpicantium ante urbem noctu in templo. *Div.* I. 17. *cum* tabernaculum *vitio cepiſſet imprudens.* Ibid. II. 35. tabernaculum *recte captum.* Hoc quale ſit, oſtenditur Div. I. 17. *quod inauſpicato pomærium tranſgreſſus eſſet Conſul.*

Or. III. 20. *collocare* tabernaculum *vita ſua in philoſophia.*

TABULA. Omne genus inſtrumenti, ſive ex ære facti, ſive ceræ, in quo aliquid ſcribitur. *Tabulas* ergo Cicero dicit. 1 Codices acceptorum & expenſorum. *Roſc. Com.* 1. *qui in ſuo judicio* tabulis *ſuis teſtibus uti conatur.* Verr. II. 7. *multorum* tabulis *vobis ſatisfactum eſt.* Ibid. 74. 76. & ſic eſt pluribus locis. Sic ſæpe in Verrinis, ubi e literis diſtinguuntur, verbi cauſa, *Verr.* II. 74. & 76. dicuntur *tabulæ ſocietatis* honeſte removeri non potuiſſe; *literas* autem, hoc eſt, parvos rationum libellos, potuiſſe, & remotas eſſe. Etiam Codices rationum publicarum dicuntur *tabulæ publicæ*, Verr. I. 21. Roſc. Am. 44.

Hinc 2. *tabulæ novæ* dicuntur cum nomina in tabulis expenſorum mutantur, *hoc eſt*, aut plane delentur, ut creditores debitoribus omne debitum condonent, aut pars de ſumma demitur; quod publice auctoritate interdum factum eſt: ut cum, ut eſt apud Salluſt. Catil. 33. argentum ære ſolvi juberetur, *hoc eſt*, ſeſtertii pro denariis, quarta pars debiti, quinque & viginti pro centenis: quod cum eſſet juſtum, omnes omnium tabulæ mutandæ & aliter ſcribendæ erant. *Tabulæ novæ* apud Ciceronem ſæpe commemorantur. Vide Catil. II. 8. Phil. VI. 4. ad Att. V. 21. *Ibid.* XIV. 21. *maxime autem expecto, ecquid Dolabella tinniat* (hoc eſt ſolvat) *an in meo nomine* tabulas novas *fecerit*, hoc eſt, ſolvere nolit, quod debet.

3. *Tabulæ* etiam ſunt ſuffragia ferentium, *Piſ.* 15.

4. Codices in quibus memoria rerum publice, tanquam in cenſu, judiciis, actorum perſcribitur, & omne genus Codicis ceræ. II. 42. *ut* tabulas *publicas corrumpere auderet.* Sermo eſt de codice, in quo ſcripta erant nomina de crimine delatorum, cujuſmodi codicis mentio etiam *Cluent.* 33.

5. Senatus-conſulta, leges, &c. in ære ſcripta, item pactiones, ſyngraphæ, &c. *Phil.* I. 1. *ne qua* tabula *ullius decreti Cæſaris figeretur.* Or. I. 13. Phil. II. 36. *toto Capitolio* tabulæ *figebantur.*

6. Roſc. Am. 9. *de* tabulis *eximere nomen.* Intellige, proſcriptorum.

7. Geographica deſcriptio, quæ & Græce πίναξ dicitur *Ad Att.* VI. 2. *Dicæarchi* tabulæ.

8. *Tabula* eſt etiam argentariorum menſa. *Cæcin.* 6. *adeſt ad* tabulam: *licetur Æbutius.* Confer *ad Att.* XII. 40. XIII. 25. Nam auctiones privatæ fere ad tabulam argentarii fiebant, ut pretia rerum in argentariorum tabulas referri poſſent. Sic commemoratur *Vatin.* 9. tabula *Valeria*, ad quam ſedere ſolebant tribuni plebis, ut viderent quid in concione ageretur, ut eſſent præſentes, ſi quis eorum auxilio indigeret. *Quint.* 7. *ſuos neceſſarios corrogat, ut ad* tabulam *Sextiam ſibi adſint: veniunt frequentes: teſtificatur iſte P. Quintium non ſtitiſſe.* Intellige, vadimonium. Nam vadimonia obiri, ſyngraphæ fieri, aliaque ejuſmodi ad tabulam argentarii alicujus ſolebant, in quibus ſcilicet rebus teſtibus opus, quos ibi facile reperire poterant.

TABULARIUM. Locus in quo tabulæ publicæ ſervantur. *Rabir. Perd.* 3. *Arch.* 4.

TANTUM. Formula, *tantum quod*, duobus modis dicitur. Ac primo pro *vix*, *modo*. *Ad Fam.* VII. 23. tantum quod *ex Arpinati veneram*.

2. Hoc unum tantum deerat, quod, *&c.* nihil deerat niſi. *Verr.* I. 45. tantum quod *hominem non nominat*, Verr. III. 53. *tantum quod Metellus*, &c.

TEMPESTIVUS. Opportunus. *Tuſc.* I. 45. *multa mihi ad mortem* tempeſtiva *fuere; quæ utinam potuiſſem obire.*

Convivium tempeſtivum, *Mur.* 6. *Senect.* 14. *Arch.* 6. quod ante tempus ſolitum initur: convivium de die: item, quod in multam noctem producitur.

TEMPUS. Eleganter & crebro dicitur de ſtatu cujuſque & conditione, qua certo tempore ſumus aut fuimus, aut erimus, & quidem in utramque partem. *Ad Q. Fr.* I. 15. *Si quem forte* (provincialem hominem) *cognoſti amantiorem tui, quam* temporis, *hoc eſt*, Præturæ; ſi quem vides tui amantem videri velle, idque tua cauſa potius, quam quia jam es Prætor. *Ad Fam.* X. 1. *quæ ſi ad tuum* tempus *deducitur*, hoc eſt, ad conſulatum tuum. *In Cæcil.* 2. tempus *neceſſariorum meorum*, de Siculis magna multiplicique injuria affectis, & Verrem accuſa-

re

Digitized by Google

re inſtituentibus. *Arch.* 6. *ab nullius unquam me tempore aut commodo, aut otium meum abſtraxit,* &c. De reis: quo ſenſu eſt ſæpiſſime apud Ciceronem, pro quo etiam dicit *periculum*, de quo ſupra. *Manil.* 1. *omne meum tempus amicorum temporibus tranſmittendum putavi . . . meus labor in privatorum periculis caſte integreque verſatus.* Verr. III. 61. Utrumque jungitur; *ex tempore periculi tui conſtitutum crimen*, ad Fam. I. 9. *ſcripſi tres libros verſibus de temporibus meis*, hoc eſt, de utraque fortuna, conſulatu & exilio. Et exilium quidem ſuum totumque illum caſum & periculum a Clodio ſæpe *tempus* ſuum poſtulat, *verbi cauſa* Sext. 58. *tempori meo defuerant,* &c. Ad Fam. VI. 6. *magna temporum noſtrorum varietas.* ibid. *Rerum hoc natura & temporum civilium ratio non patietur.* Nempe *tempora civilia* ſunt ſtatus & converſiones civitatum.

Dicitur etiam de tempore, quo quid actum eſt, aut agitur, aut agendum eſt, & de re quæ tempore quodam acta eſt. *Ad Fam.* I. 7. *tempus Catilinianum.* *Dom.* 51. tempus *illud erat tranquillum,* &c. tuum *porro* tempus *libertate populi Romani oppreſſa, Senatus auctoritate deleta,* pro? quo tu tempore ſignum Concordiæ dedicare voleb-s. *Ligar.* 2. *hæc duo tempora carent crimine,* &c.

Opportunitas temporis. *Roſc. Am.* 10. *tempore pugnare.* Unde pro tempore opportuno dicitur. *Ad Q. Fr.* I. 2. *ſed tempore ipſo de epiſtolis.*

Ad tempus eſt, quia tempus poſtulat. *Planc.* 30. *ne præferre videar* ad tempus. Confer *ad Fam.* X 9. *Cæl.* 6.

Eodem ſenſu dicitur etiam *ex tempore.* Verr. III. 20. ex tempore *naſcebantur edicta.* Ibid. 71. *nihil* ex tempore *dixit.* Flacc. 15. *ſoloreſuos cives, ceteroſque Græcos* ex tempore, *quod opus ſit, obſignare, dixit.* Quod ibidem etiam dicitur: *temporis cauſa.*

Aliter autem eſt hæc formula, *ad Att.* X. 1. ex tempore *futura cenſes*; nempe pro: ex præſenti tempore.

TENERE. Tangere. *Har. Reſp.* 11. *terram* tenere *non potuit.*

Suſtinere, ne labatur res & intereat. Or. III. 45. *terra* tenetur *nutu ſuo.* Nat. D. II. 53. *vita tribus rebus* tenetur.

In poteſtate ſua habere, regere. *Sext.* 19. tenere *rempublicam.* Unde *qui tenent*, dicitur, omiſſo reipublicæ verbo. *Ad Att.* II. 18. VII 12. *Mur.* 29. *totam rempublicam in hac cauſa teneatis & gubernatis.* Ad Fam. XI. 16. *cum equitum centurias teneas, in quibus regnas.* Ad Att. X. 1. *ego meum facile* teneo.

Continere, reprimere. *De Fin.* II. 7. tenere *ſe non potuit.* Acad. IV. Verr. III. 1. tenere *cupiditates.*

Conſequi, quod velis, conficere rem. *Ad Fam.* I. 1. *res aliter* teneri *non poteſt.* Sext. 32. *res jam manibus* tenetur. *Agr.* II. 17. *qui per curſum rectum regnum* tenere *non potuerunt.* Sumpta a navigatione formula, in qua nautæ dicuntur *portum* tenere. *ad Fam* I. 9.

Aſſequi, intelligere. *Sext.* 10. *reconditos ſenſus alicujus* tenere.

Uti. *Tuſc.* IV. 3. *quia nihil prolatum erat melius, id, quod erat,* tenebant. *Flac.* 22. *jam id videres; ſed primum illud* tenebo.

Retinere, obtinere, tueri. *Marcu.* 28. tenebatur *opera illius imperium.* Ad Att. XIII. 48. tenere *hereditatem.* Verr. III. 75. tenere *pecuniam public.* ibid. 73. *quod pretium conſtituiſſet, id civitatibus auferre: quod a populo Romano accepiſſet,* tenere. *Act.* I. *Verr.* 8. *ſed nos non* tenebimus *judicia diutius.* Ad Q. Fr. II. 6. *vix* tenebat, ſcilicet, familiam gladiatorum, quia alere non poterat.

Quemadmodum *retineri* dicuntur homines in legendo, audiendo, &c. ſic *tenere* etiam quæ delectant, & faciunt, ut audire, legere, videre, &c. velimus. *Or.* 62. tenere *ab oratore.* Cœl. 11. *ingenio alicujus* teneri, *hoc eſt*, audire aliquem libenter, quod ingenioſe dicit. *Ad Fam.* VII. 20. *a quo etiam advena* teneri *ſoleat.*

Retinere, morari. *Ad Fam.* X. 31. tenuit *tabellarios.* Ad Q. Fr. II. 1. *ſe ſenatum negavit* tenere. *Ad Fam.* XI. 16. *non* tenebo *te pluribus*, Verr. I. 13. *ne diutius* teneam.

Retinere. *Or.* II. 54. *ea, quæ occurrant, cum ſalſiſſime dici poſſint,* tenere.

Capere, captum tenere in re aliqua, ut ſe expedire non poſſint. *Quint.* 20. *hic te, inquit,* teneo. Formula, qua utimur, cum quis dixit aliquid, quo convinci rer, de qua agitur, poteſt. *Nat. D.* I. 26. *in Nauſiphane* tenetur, *hoc eſt*, ſe explicare non poteſt, ut dicet, eum a ſe non auditum.

Teneri dicuntur, qui deprehenduntur & qui in re aliqua, crimine, deprehenduntur; qui quoniam rem negare non poſſunt, atque adeo convicti ſunt, propterea *teneri* dicuntur, qui convicti ſunt alicujus criminis, & ſe expedire non poſſunt. *Verr.* II. 40. teneri *in maleficio.* Cæcin. 2. *facile* tenerentur *teſtibus.* ibid I. 1. *manifeſte* tenetur. *Flacc.* 16. *in minimis rebus ſæpe res magnas vidi deprehendi ac* teneri. *Cluent.* 30. *conſtitut ano in loco H S.* ⅠↃↃ XL. tenentur *apud judicem.* Ibid. 44. *argumento crimen* tenetur. *Nat. D.* III. 30. *dolus* tenetur *tum,* &c.

Vincere, cauſam obtinere. *Ad Att.* XII. 14. *tam claram tamque teſtatam rem non* tenebimus. *Acad.* IV. 30. *ſi recte conſulerit*, teneo: *ſin vitioſe, minam Diogeni reddet.*

Teneri dicuntur, etiam, quibus lege, jurejurando, pacto aut alia hujuſmodi re neceſſitas eſt impoſita alicujus rei aut faciendæ aut omittendæ.

dæ. Adeoque, ſi contra ac ea lex, pactio poſtulabat, fecerunt, accuſari poſſunt & puniri &c. Piſ. 13. *pactione obſtrictum* teneri. Off. III. 27. teneri *jurejurando*. Verr. IV. 34. *ſummo legum metu* teneri. Fr. Cornel. I. *ex lege non videri populum* teneri. Cluent. 52. *hac ſi lege Avitus* teneretur. *Ad Att.* XII. 18. *quodam voto ac promiſſo me* teneri. *Ad Fam.* V. 20. *prædes* teneri.

Pœna teneri dicuntur, qui eam meruere. *Ad Q. Fr.* II. 3. teneri *ea pœna; qua eſt de vi*.

Lege teneri non modo, ut ante vidimus, dicuntur, ad quos ea pertinet, ſed etiam, qui contra eam fecerunt, ex ea rei ſunt, & ejus pœnam meruere. *Har. Reſp.* 8. *decrevit ſenatus eos, qui id feciſſent, lege de vi, quæ eſt in eos, qui univerſam rempublicam oppugnaſſent*, teneri.

Tenere in promiſſis eſt ſervare, facere promiſſa, pacta. *Off.* III. 29. *tenendum eſt, quod promiſeris*. Balb. 15. *fœdus cum magis fide illius populi, juſtitia veſtra...* teneretur.

Contineri, conjunctum eſſe. *Leg.* I. 7. *Deorum agnatione & gente* teneri.

Notanda eſt etiam hæc conſtructio. *Leg.* III. 13. *niſi illi ipſi, qui frangere eas deberent, cupiditatis ejuſdem* tenerentur.

TERUNCIUS. Intellige, nummus, fuit olim quadrans, qui tres aſſis uncias continebat. *Ad Fam.* II. 17. *Ad Att.* VI. 2. Hinc quoniam tota hereditas aſſe ſignificatur, *ex teruncio heres*, Ad Att. VII. 2. eſſet, qui quartam partem accipit, ex vetere vi teruncii. Sed conſtat, Ciceronis ætate teruncii illam ſignificationem, qua quadrantem valebat in ratione denariaria, abolitam fuiſſe, & in ſeſtertiaria, quæ invaluerat, ratione fuiſſe quadrageſimam partem ſeſtertii, ut ante denarii. Seſtertii autem tum quatuor aſſibus erant. Hæres ergo ex *teruncio* eſt heres *ex uncia & quinque ſcriptulis*. Et illud *ad Fam.* II. 17. teruncium *non attigit quiſquam*, eſt forma loquendi ex antiquis temporibus reliqua, qua ſignificatur nullam vel minimam partem quenquam cepiſſe.

TESTAMENTARIUS. Subjector teſtamenti, falſarii genus. Off. III. 18. *Sext.* 17.

Verr. I. 42. *lex* teſtamentaria

TESTIFICARI. Teſtibus adhibitis tabulas & ſyngraphas facere, teſtibus confirmare, teſtatum facere. *Quint.* 6. teſtificatur, *Quintium non ſtetiſſe*. Tuſc. V. 11. teſtificaris *quid dixerim*. Cluent. 51. *voluit* teſtificari, *&c.*

Teſtes invoco. *Ad Fam.* VIII. 16. *Deos homineſque* teſtificor.

THENSA. Eſt vehiculum, quo ſimulacra Deorum in pompa Circenſi vehuntur; unde thenſæ apud Suetonium & alios inſignia divinitatis. *Verr.* I. 59. *via* thenſarum *& pompa*. Ibid. III. 3. V. 72.

TOGATA. Intellige, Fabula. *Sext.* 55. eſt, quæ agitur ab actoribus togatis, in qua adeo Romanorum hominum facta & mores exprimuntur; et opponitur *Græca*, quæ *palliata* dicitur; Græcis enim ita proprium pallium, ut toga Romanis.

TOGATUS. Pro cive Romano; quod civibus Romanis toga propria. Itaque togati opponuntur Græcis. *Roſc. Am.* 46. *ipſe vero* (libertus Chryſogonus) *quemadmodum paſſim per forum volitet cum caterva* togatorum, *videtis*. Indignum enim liberto videtur a civibus Romanis tamquam clientibus. *Verr.* I. 29. togati *creditores Græcorum*. Or. I. 24. *pudeam, ne has meas ineptias* (præcepta de arte dicendi) *efferatis, quamquam moderabor ipſe, ne, ut quidam magiſter atque artifex, ſed quaſi unus e* togatorum *numero, atque ex uſu forenſi homo mediocris, &c.* Nempe magiſtros rhetorices ſe profitebantur Græci: his opponuntur togati.

Pro Latino. Nam Latini quoque toga utebantur, quod aut civitate poſt bellum latinum donati, aut certe ſocii pop. Rom. eſſent & Rom. legibus uterentur. *Or.* III. 11. *Noſtri minus ſtudent literis quam* Latini. *Tamen ex iſtis, quos noſtis, urbanis, in quibus minimum eſt literarum, nemo eſt, quin literatiſſimum* togatorum *omnium, Q. Valerium Soranum lenitate vocis... facile vincat*. Etiam Gallia Ciſalpina a togæ uſu *Togata* dicitur. *Phil.* VIII. 9.

Togatis etiam opponuntur armatis, & ad pugnandam aptis, in quo toga impedimento eſt. *Cæcin.* 15. *advocatio* togatorum.

Off. I. 23. *qui* togati *reipublicæ præſunt*, opponuntur Imperatoribus.

TOLLERE. Suſcipere. *Verr.* III. 1. *quod oneris* tollant.

Tolli alicunde dicuntur, qui locum aliquem relinquunt. *Quint.* 3. tollitur *ab atriis Liciniis*.

Ad Q. Fr. II. 10. *ut te proficiſcens non* tollerem, intellige, in rhedam, aut lecticam, comitem itineris ſumerem.

Laudare. *Ad Fam.* XI. 20. *quod diceret, ſe dixiſſe laudandum adoleſcentem, ornandum,* tollendum, *ſe non eſſe commiſſurum ut tolli poſſit*. Nempe ambigue dictum erat *vi* tollendum, quod duo ſignificare poterat, laudandum & interficiendum.

Liberos tollere eſt agnoſcere natos pro ſuis liberis, & educare; unde deinde dicitur pro, creare liberos. *Div.* I. 21. *puerum, Priamo qui foret poſt illa natus, temperaret* tollere.

TRIBUNUS. Tria genera tribunorum ſunt apud Ciceronem: 1. *tribuni plebis*, de quorum inſtitutione, cauſis, juribus tirones cognoſcant ex *Liv.* II. 33.

2. *Tribuni militares*. Ad Q. Fr. II. 15. Sunt autem tribuni militum in legionibus, ut præfecti in turmis, ſubjecti legato, ut ipſis centuriones, *vide* ad Fam. XV. 4. Creati ſunt modo a populo, modo ab imperatoribus. Ab his creatos docet locus *Ad Q. Fr.* II. 15. *M. Curtio* tribuna.

bunatum *a Cæſare petivi, &c.* Ab populo creatos innuitur. *Act.* I. *Verr.* 10.

3. *Tribuni ærarii.* Planc. 8. Sunt ordinis plebeji; itaque cum lege Aurelia judicia cum omnibus ordinibus communicata eſſent, de plebe judicarunt tribuni ærarii. *Ad Q. Fr.* II. 16. 6. *ad Att.* I. 16. Per eos militibus pecunia ſtipendiorum numerabatur.

TRINUNDINUM, *ſive trinum nundinum.* Ternæ nundinæ, quibus, cum cives ex agris in urbem confluerent, ut fructus agrorum & alias merces ruſticas venderent, lex in comitiis ferenda promulgabatur, ut eam etiam atque etiam conſiderare cives poſſent, & candidati magiſtratum peterent. Ternæ autem nundinæ cum diebus interjectis conficiunt ſummam ſeptemdecim dierum; non, ut quidam docti viri exiſtimarunt, ſeptem & viginti. Numerandorum dierum enim initium fit a nundinis primis, & deſinit in tertiis: nundinæ autem ſecundæ more Latino bis numerantur, ut ſint & dies nonus a primis nundinis, & primus dies in altera enneade dierum.

V U.

VACATIO. Ejus eſt, qui a quacunque re moleſta aut laborioſa liber eſt. Res, a qua quis liber eſt, adjicitur interdum, interdum omittitur, *Phil.* V. 10. vacatio *militiæ*. Font. 4. *pretium ob* vacationem *datum*, nempe a munere viæ publicæ muniendæ. *Ad Fam.* IX. 6. *quæ ſtudia magnorum hominum ſententia*, vacationem *habent publici muneris*, hoc eſt, poteſtatem faciunt a republica gerenda abſtinendi Sed non ſolum genitivus rei, a qua quis liber eſt, adjicitur, verum etiam cauſæ, propter quas liberatur. *Cæl.* 12. *ſeveritati tuæ, ut oporteret, reſpondere non audeo, erat enim meum deprecari* vacationem *adoleſcentiæ, veniamque petere.* Leg. I. 3. *ego vero ætatis potius* vacationi *confidebam.*

VADARI. Eſt, jubere aliquem datis ſponſoribus polliceri, ad diem certam ad agendum de re aliqua certum ad locum venturum, & eſt petitoris; unde autem petitur, *vadimonium promittere.* Quint. 6. *ſe jam neque* vadari *amplius, neque vadimonium promittere.* Verr. III. 15. *cum Apronius a Leontinis uſque Lilybaeum aliquem* vadaretur *ex miſeris aratoribus.* Confer *Quint.* 19.

VADIMONIUM. Eſt 1. præſentia aut ab eo, quem quis eſt vadatus datis vadibus, ſive ſponſoribus promiſſa, aut a ſponſoribus, qui ejus qui vadatur, præſentiam alterius ſua fide & periculo ſuo promittunt. Hinc formulæ, *Quint.* 6. vadimonium *promittere*. Ibid. 8. vadimonium *ſiſtere*, *&c.*

2. Ipſa poſtulatio & promiſſio præſentiæ. *Ibid.* 6. *hominem in præſentia non vadatur; ita ſine* vadimonio *diſceditur*. Ibid. 5. *rei eſſe in* vadimonium *cœpit*, hoc eſt, rei eo venerat, ut ſibi inter ſe præſentiam certo die promiſiſſent. *Ibid.* 18. *quæſivit, quo die* vadimonium *iſtud factum eſſe diceres.* Ad Q. Fr. II. 15. *nemo fuit in tanta multitudine, qui* vadimonium *concipere poſſet*, hoc eſt, JCtos qui formulam poſſet ſcribere, qua vadimonium poſtularetur & promitteretur.

3. Ipſa dies, qua præſentia poſtulata & promiſſa eſt. Senect. 7. *meminere* vadimonia *conſtituta*. Quint. 5. cum vadimonia *dilata eſſent.* Ad Fam. II. 8. ad Quint. 16. *ad* vadimonium *venire.* Ibid. *deſerere* vadimonium. *Obire* vadimonium.

VAS. Obſes, qui cavet populo in cauſa capitis, quæ nempe vel maxime ad populum & rempublicam ſpectat, unde cauſa publica dicitur. *Ad Brut.* 18. *me pro adoleſcentulo* vadem *accepit reſpublica*. Tuſc. V. 22. *quorum cum alterum* vadem *mortis accepiſſet: alter ut* vadem *ſuum liberaret, praſto fuiſſet ad horam mortis deſtinatam.*

VASARIUM. *Piſ.* 35. pecunia quæ ex ærario magiſtratibus in provincias euntibus dabatur ad comparanda vaſa, quibus opus haberent. Vaſa autem hic ſumuntur latius, pro eo, quod Galli dicimus *meublee*. Sed in itinere in provinciam, in militia, *vaſa* dicuntur, in urbe *ſupellex*.

VECTIGAL. Proprie eſt pecunia, quæ pro vectura ſolvenda eſt; ſed deinde in genere dictum eſt pro omni reditu reipublicæ e decumis, ſcripturis, & portorio.

Ad Att. V. 21. vectigal *prætorium*, eſt pecunia, quam provinciarum civitates dare prætori ſolent, & a prætoribus, ſalva lege de repetundis, accipi poteſt.

Hinc vectigali ſimile fuit *vectigal ædilitiorum*. Ad Q. Fr. I. 1. 9.

Hinc etiam de reditibus privatorum hominum dicitur, ut in illo: *Parad.* 6. *magnum* vectigal *parſimonia*. Ibid. *ex meo tenui* vectigali.

VERBUM. *Verba facere* tribus modis eſt apud Ciceronem. Primus eſt cum de habente orationem dicitur, qui eſt vulgatiſſimus Alter, de magiſtratu referente ad ſenatum Tertius, de recitante formulam dedicationis: *Dom.* 46. *ſi iſ Q. Capionis enim ei ſus poſtem ad um tenuiſſet, & pauca* verba fecuſſet, *ædes Capionis eſſent dedicata.*

Dom. 52. *verba* cadunt, de eo, qui verbum præ perturbatione animi proloqui nullum poteſt, aut obmuteſcit.

Tuſc. II. 12. verbo *de ſententia deſtitit*, hoc eſt, paucis monitus, facile ceſſit.

Ad Att. XVI. 11 *ſummum meis verbis dat.*

Verba ſunt etiam formulæ, quas prætor præſcribit judicibus, ut ex eis judicent. *Quint* 20. *judicium accepit* in verba, *&c.* & ita ſæpe.

VERNACULUS. E[illegible] domeſticus, a verna, qui eſt ſervus domi natus, unde quicquid

Digitized by Google

quid domeſticum, domo allatum dicitur, id etiam vernaculum dici poteſt. *Or.* III. 24. Craſſus de ædilitate ſua: *opus eſt rebus exquiſitis undique, & collectis, arceſſitis, comportatis, ut tibi, Cæſar, faciendum eſt ad annum, ut ego in ædilitate laboravi, quod quotidianis & vernaculis rebus ſatisfacere me poſſe huic populo non putabam.* Verr. III. 61. *crimen domeſticum &* vernaculum, *hoc eſt*, fictum ab accuſatore.

Hinc *vernaculum* dicitur pro nativo, genuino, urbi Romanæ proprio. *Brut.* 46. *Tuscum non minus multa ridicule dicentem Granius obruebat neſcio quo ſapore* vernaculo.

VERSURA. Eſt ſumptio pecuniæ mutuæ; unde duæ formæ loquendi. Prima eſt, *Cæl.* 7. *Font.* 1. *Verr.* II. 76. *Flacc.* 20. verſuram facere *ab aliquo*, quæ ſignificat ſimpliciter, pecuniam ab aliquo ſumere mutuam. Altera eſt *ad Att.* V. 1. verſura *facta* ſolvere. *Tuſc.* I. 42. *ſine* verſura diſſolvere, *hoc eſt*, debitum ſolvere ita, ut alius debitor fias.

VIATICUM. Pecunia, quæ ex ærario dabatur ad magiſtratibus provincialibus, quæſtoribus, legatis, inſtrumenta itineris comparanda, ut tabernacula, mulos &c. dabatur autem pecunia redemptoribus, qui hæc viæ inſtrumenta curabant. *Ad Fam.* XII. 3.

VIATOR. Miniſter magiſtratuum, quo utuntur, ad homines arceſſendos. *Cato*, 16. *a villa in ſenatum arceſſebantur & Curius & ceteri ſenes: ex quo, qui eos arceſſebant*, viatores *dicti ſunt.* Confer *Vat.* 9. *Font.* 13.

VICARIUS. Servus ſervi lautioris de peculio emptus, unde & peculii pars. *Verr.* I. 36. *homines* (ſervi) *aliis redditi, alii etiam nunc retinentur: peculia omnium* vicariique *retinentur.* Ibid. 3. 38. *hic Diognotus* vicarium *nullum habet, nihil omnino peculii.* Sed in univerſum dicitur de omnibus, qui alterius loco operam præſtant: ſic procurator & cognitor dicitur *alieni juris* vicarius, Cæc. 20. & ſucceſſorem ſuum Cicero appellat *Mur.* 37. vicarium *ſua diligentia, &c.*

VICESIMA. Ad Att. II. 16. *agro Campano diviſo, quod vectigal ſupereſt domeſticum, præter* viceſimam? Eſt autem viceſima pars pecuniæ, qua vendi poſſet ſervus qui manumittitur. *Liv.* VII. 16.

Ver. II. 75. *ſcribit H-S. LX ſocios perdidiſſe ex* viceſima portorii, *Syracuſis. Viceſima portorii* eſt ipſum portorium, pro quo dabatur viceſima pars rerum quæ exportabantur.

VINDICIÆ. Eſt controverſia forenſis, de poſſeſſione alicujus rei, quam noſtram eſſe dicimus, cum alius teneat. *Verr.* I. 45. *pro præde litis* vindiciarum *ſatis dare.* Mil. 27. *injuſta* vindiciæ.

VINDICTA. *Rabir. Perd.* 5. *non* vindicta *liberavit.* Top. 2. vindicta *liber factus.* Virgula, quam Prætor manumittendi ſervi capiti imponens, eum in libertatem vindicabat, hæc verba ſolennia dicens: *Aio te liberum more Quiritium.*

VIRTUS. *Tuſc.* II. 18. virtus *ex viro appellata eſt; viri autem maxime propria eſt fortitudo*; itaque ab hac ceteras ſic appellatas putat. *Fin.* V. 13. *ita fit, ut animi* virtus *corporis* virtuti *anteponatur; animique* virtutes non voluntarias *vincant* virtutes voluntariæ: *quæ quidem proprie virtutes appellantur.*

Fortitudo militaris. *Sext.* 65. *aditus in illum ſummum ordinem civium induſtriæ ac* virtuti *pateret.* Nempe *induſtria* cernitur in cauſis in foro agendis, *virtus* in re militari; his duabus artibus enim aditus in curiam muniebatur. Sic *Muren.* 10. *rei militaris* virtus, opponitur *forenſi laudi & induſtriæ.*

Ars, diſciplina, facultas alicujus artis *Offic.* I. 32. *itaque ſe alii ad philoſophiam, alii ad jus civile, alii ad eloquentiam applicant: ipſarumque* virtutum *in alia alius mavult excellere.*

VISIO. Vox philoſophica, idem ſignificans, quod *viſum*, de quo mox. *Tuſc.* II. 18. viſio *doloris & ſponſos.* Acad. IV. 11. viſio *veri falſique communis a quibuſdam putatur.*

VISUM, ſeu VISUS. Species alicujus rei in animo impreſſa, impulſio oblata extrinſecus, *φαντασία.* *Nat. D.* I. 5. viſum *habens inſignem & illuſtrem.* Tuſc. I. 41. viſa *ſomniorum.* Acad. I. 11. & pluribus aliis locis: nam in Academicis multa eſt de viſis diſputatio.

URBANITAS. Virtus ingenii animique, qua eleganter poſſumus, ut homines in urbe liberaliter educati, de omnibus rebus judicare, neque aliquid inepte & abſurde dicimus & facimus, ſed potius venuſte & cum ſpecie quadam liberali: & eſt hoc genus urbanitatis per totam vitam, orationem, moreſque fuſum. *Ad Fam.* III. 7. *ad Att.* VII. 2.

Facultas jaciendorum dictorum, apophthegmatum lepos, ut Salluſtius in Sempronia appellat. *Ad Fam* VII. 32. Urbanitatis, *amabo, poſſeſſionem quibusvis interdictis defendamus.*

Ipſa dicteria. *Cæl.* 3. *contumelia ſi facetius jactatur*, urbanitas *nominatur.* Fin. II. 3. *in quantam hominum facetorum* urbanitatem *incurratis.* Or. I. 5. *celeritas & brevitas reſpondendi & laceſſendi, ſubtili venuſtate atque* urbanitate *conjuncta.*

Venuſtas quædam in ſono vocis, & Romæ natis & educatis propria. *Brut.* 46. urbanitatis *color*; qui quid ſit in voce, ibi explicatur.

USUCAPIO. Eſt jus rei poſſidendæ, ſive dominii adeptio, ut Juris-conſulti loquuntur, quæ oritur ex eo, quod rem per certum temporis ſpatium, idque lege definitum, ſine controverſia, poſſedimus. *Cæcin.* 26. uſucapio *fundi*, hoc eſt, *finis ſollicitudinis ac periculi litium, non a patre relinquitur, ſed a legibus.*

Leg.

Leg. I. 21. uſucapionem XII. *tabula inter quinque pedes eſſe voluerunt*, &c.

USUS. Poſſeſſio rei non interrupta per certum ac legibus definitum temporis ſpatium, qua res noſtra fit, ot nemo amplius nobis de ea litem movere poſſit. *Har. Reſp.* 14. *mortales nihil a Diis immortalibus uſu capere poſſunt*. *Cæcin.* 19. *auctoritatem fundi*, & uſum *lex jubet eſſe biennium*.

VULTUS. Oris conformatio ex animi habitu orta. *Ad Fam.* 12. 30. vultus *tuos mihi expreſſit omnes*.

Dom. 52. vultus *cadit*; de perterritis ſubito.

UXORIUS. *Offic.* III. 15. *in arbitrio* rei uxoriæ *hac verba maxime excellunt: melius æquius*. *Res uxoria* eſt dos, quam uxor attulit, & de qua poſt divortium contentio eſſe ſolebat.

IN-

Digitized by Google

INDEX NOMINUM

Quæ propria ſunt, & ad Geographiam, vel Hiſtoriam pertinent.

A.

ABDERA, urbs Traciæ, *Att.* IV. 16.
Abderites, gentile. *Nat. D.* I. 23.
ABSYRTUS, apud Pacuvium *Ægialeus*, Medeæ frater, *Nat. D.* III. 19.
ABYDUS, oppidum Troadis ad Helleſpontum, *Herenn.* IV. 54.
ACADEMIA, gymnaſium Athenis. *Acad.* I. 4.
-- Nobiliſſimum orbis terrarum gymnaſium. *Fam.* IV. 12.
-- Gymnaſium, in quo Plato, Speuſippus, Xenocrates, Polemo, diſputarunt. *Fin.* V. 1.
Academia ſex ſtadiis a Dipylo abfuit. *Ibid.*
Academia duplex, vetus & recentior. *Or.* III. 18. *Acad.* I. 2.
Academia vetus. *Acad.* IV. 22. 43. *Fin.* V. 3. *Tuſc.* II. 26. 29. *Leg.* I. 13. 20.
-- Honeſte vivere cum natura finem bonorum ſtatuit. *Acad.* IV. 42.
-- Divinationem probavit. *Div.* I. 3.
Academiæ recentioris auctor Arceſilas. *Or.* III 18.
Academiæ magna rixa cum Zenone. *Fam.* II. 22.
Academiæ mos patrius adverſari ſemper omnibus in diſputando. *Or.* I. 18.
Academiæ propria ſententia, TOLLENDUM, *Acad.* IV. 48.
-- Mos tempore Ciceronis *Fin.* II. 1.
ACADEMICI, Platonis diſcipuli, ex Academiæ vocabulo nomen habuerunt. *Acad.* I. 4.
Academici negant quidquam ſciri. *Or.* I. 10.
-- Nihil affirmant, & id ſequi volunt, quod vero ſimillimum videatur. *Fin.* II. 14. *Divin.* II. 72.
-- A rebus incertis aſſenſionem cohibuerunt. *Nat. D.* I. 5.
Academici veteres, vetereſque Peripatetici. *Fin.* V. 3. *Leg.* I. 13.
Academici & Peripatetici Philoſophi rebus congruentes, nominibus differebant. *Acad.* I. 4. *Acad.* IV. 5. *Fin.* IV. 2.
Academicorum nomen unum eſt, ſententiæ duæ. *Or.* III. 18.
Academicorum placitum de rerum diſſimilitudinibus. *Acad.* IV. 32.
Academicorum mos diſputandi. *Fin.* II. 1.
Academicorum quorundam error de ſummo bono. *Fin.* III. 9.
Academicorum mos fuit, occultandi ſuam ſententiam, nec eam cuiquam, niſi qui ſecum ad ſenectutem uſque vixiſſet, aperiendi. *Frag. Phil.*
Academicorum & Peripateticorum quæſtiones duplices. *Fin.* IV. 2. 3.
Academicorum, & Stoicorum, & Peripateticorum propria eſt de officio præceptio. *Offic.* I. 2.
Academicis veteribus & Peripateticis finis bonorum eſt ſecundum naturam vivere. *Fin.* II. 11.
Academici tria ſtatuunt bonorum genera. *Tuſc.* V. 30
ACARNANIA, regio Græciæ verſus occidentem ad mare Jonium. *Piſon.* 40.
ACASTUS, Ciceronis ſervus. *Fam.* XIV. 5. *Attic.* VI. 9.
L. ACCIUS, ſive ATTIUS, poeta, *Herenn.* I. 14.
-- controverſiam habuit prætore P. Mucio. *Herenn.* II. 13.
-- Familiaris D. Bruti. *Brut.* 28.
-- D. Bruti monumenta verſibus ornat. *Arch.* 11.
-- Annales ſcripſit, qui laudantur. *Brut.* 18.
Accii Brutus *Divin* I. 22.
-- Menalippus. *Tuſc.* III. 9.
-- Philoctetes. *Fam.* VII. 33.
Accius citatur *Orat.* 46. *Fin.* IV. 25. *Tuſc.* I. 44. III. 26. *Nat. D.* III. 16. *Off.* III. 21. *Orat.* III. 7.
ACCIUS. Vide VARUS.
T. ACCIUS, Piſaurenſis, Eques Rom. qui accuſavit A. Cluentium; Hermagoræ præcepta didicerat, *Brut.* 78.
ACHAJA, regio, *Verr.* I. 21. V. 48. *Man.* 12. *Flacc.* 26. *Prov. Conſ.* 4.
Achæus, gentile, *Div. in Cæc.* 20. *Sext.* 43. *Prov. Conſ.* 3.
Achaicus, idem, *Fam.* IV. 4. *Verr. Act.* I. 2. *Phil* XI. 7.
Achivus, idem, *Divin.* I. 14.
ACHANTO, Rhodi peperit Solem, *Nat. D.* III 21.
ACHERINI, Siciliæ populus, III. *Verr.* 43.
ACHERON, fluvius apud inferos, *Nat. D.* II. 17.
Acherontis tranſvectio, *Tuſc.* I. 5. 16.
ACHILLES, Pelei filius. *Orat.* III. 15.
-- iracundus, *Tuſc.* IV. 23.
-- ab Homero laudatus, *Fam.* V. 12.

Achil-

Achilli propinquam mortem Hector moriens denuntiat, *Divin.* I. 30.
-- cur periculorum comitem certum Deum Homerus adjunxerit, *Nat. D.* II. 66.
-- trahit Hectorem ad currum religatum, *Tuſc.* I. 44.
Achillis tumulus in Sigeo, *Arch.* 10.
Achillem colunt Aſtypaleoſes, *Nat. Dior.* III. 18.
ACIDINUS, cognomen gentis *Manlia*. Vide MANLIUS.
ACILII, familia plebeja, cujus prænomen *Manius*, cognomen *Glabrio*. Vide GLABRIO.
L. ACILIUS, Juriſconſultus, Commentarios ſcripſit in XII. Tabulas, *Leg.* II. 23.
ACMONENSES, incolæ *Acmonia* in Phrygia magna, *Flacc.* 15.
ACRADINA, pars Syracuſarum, *Verr.* IV. 53.
ACRION, Locrenſis; Pythagoreus, Platonis temporibus, *Fin.* V. 29.
ACRONOMA, locus incertus. *Att.* XIII. 40.
ACTIUM, urbs & promontorium Acarnaniæ, *Fam.* XVI. 6. *Att.* V. 9.
ACTIUM CORCYRÆ. Locus inſulæ Corcyræ, cui inſulæ nomen adjicitur, ne cum *Actio Acarnania* confundatur, *Att.* VII. 2.
C. ACULEO, Eques Rom. acuto ingenio, & juris civilis peritiſſimus. *Orat.* I. 43.
-- propinquus Ciceronis, *Ibid.* II. 1.
-- a Craſſo defenditur, *Ibid.* II. 65.
-- pater C. Viſellii Varonis, *Brut.* 76.
ACUSILAS, Argivus, hiſtoricus non indiſertus, *Or.* II. 12.
ACUSIUS. Rhodius, *Att.* XI. 23.
ACUTILIUS, *Att.* I. 4.
ADRAMYTENUS, gentile. *Flacc.* 13.
ADRIANUM mare, quod vulgo *Adriaticum* dicitur, *Piſon.* 38. *Att.* X. 7.
ADRIANUS, Prætor Uticæ exuſtus, *Verr.* I. 27. V. 36.
ADRUMETUM, oppidum, *Flacc.* 28.
ÆACUS, *Tuſc.* I. 41. *Off.* I. 28.
Æacides, Pirrhus, *Divin.* II. 56.
Æacidarum gens, *Off.* I. 13.
M. ÆBUTIUS, *Flacc.* 37.
SEX. ÆBUTIUS, accuſator Cæcinæ, *Cæc.* I.
ÆCULANUM, oppidum in Hirpinis, *Att.* XVI. 2.
ÆDUI, populus Galliæ Lugdunenſis. Romanorum fratres. *Fam.* VII. 10. *Att.* I. 19.
ÆETES, vel *Æeta*, Solis filius, *Tuſc.* III. 12. *Nat. D.* III. 21.
-- Medeæ pater, *Nat. D.* III. 19.
ÆGÆUM mare, inter Græciam & Aſiam, *Manil.* 18. *Fin.* III. 14.
ÆGIALEUS, apud Pacuvium eſt Abſyrtus; *Nat. D.* III. 19.
ÆGINA, inſula cum oppido cognomine, inter Athenas & Epidaurum ſita, *Fam.* IV. 5.
Æginetæ, gentile, *Off.* III. 11.
ÆGISTHUS, libidinoſus. *Nat. D.* III. 38.
ÆGYPTA, ſervus & deinde libertus Ciceronis, *Fam.* XVI. 15. *Att.* IX. 15. XIII. 3.
ÆGYPTUS, regio, *Agrar.* II. 16.
ÆGYPTI cuſtos Vulcanus. *Nat. D.* III. 22.
Ægyptii condiunt mortuos, *Tuſc.* I. 45.
-- in ſpecie Deorum diverſi a Romanis, *Nat. D.* I. 29.
Ægyptii nefas habent nominare Mercurium, *Nat. D.* III. 22.
-- belluas propter beneficia conſecrarunt, *Nat. D.* I. 36. III. 15.
Ægyptiorum ars prædicendi, *Divin.* I. 1. 42.
-- cautela in violanda Ibide, *Tuſc.* V. 27.
-- dementia de Diis, *Nat. D.* I. 16.
-- Ægyptiis leges & literas dedit Mercurius *Nat. D.* III. 22.
Ægyptium acetum. *Frag. Ph.*
ÆLII, Romana gens, *Cluent.* 26. *Sext.* 32.
L. ÆLIUS, ei Lucilius libros Satirarum inſcripſit, *Herenn.* IV. 12.
-- Cæpionem defendit contra T. Betucium, &c. orationes ſcripſit tantum, non egit, *Brut.* 46.
-- Eques Rom. eruditus Græcis literis & Latinis, Stoicus, antiquitatis peritus, M. Varronis præceptor. *Brut.* 56.
-- Orator non fuit, ſed ſcripſit tantum orationes aliis, *Brut.* 56.
-- de antiquitate Romana ſcripſit, *Acad.* I. 2.
-- ſcripſit in XII. tabulas. Fuit Grammaticus inſignis, *Leg.* II. 23.
L. ÆLIUS, cognomine *Lamia*, *Fam.* XI. 16. 17. XII. 29. *Att.* XI. 7. V. 8.
-- Piſone Conſule relegatus, *Piſ.* 27. *Sext.* 12. *Red.* II. 5.
P. ÆLIUS, teſtamento Cluentium heredem facit, *Cluent.* 59.
Q. ÆLIUS, Pætus. qui cum M. Penno conſul fuit, *Brut.* 28.
-- *Tubero*, vide TUBERO.
SEX. ÆLIUS CATUS, Juriſconſultus & eloquens, *Brut.* 20. *Fam.* XIII. 22. *Or.* I. 48.
-- egregie cordatus, *Orat.* I. 45. *Tuſc.* I. 9.
-- commentarios ſcripſit de jure civili, *Or.* I. 56.
-- omnibus civibus conſilii ſui copiam fecit, *Orat.* III 33.
-- quomodo *locuples* explicet, *Top.* 2.
-- XII. tabulas interpretatus eſt, *Leg.* II. 23.
ÆMILIA, filia Æmilii Pauli, *Div.* II. 40.
ÆMILIA via, in Gallia Ciſpadana a Placentia ad Ariminum, *Fam.* X. 30.
-- Tribus, *Att.* II. 14.
ÆMILIANUS. Vide SCIPIO.
ÆMILIUS ALBA, ſcurra, Verris familiaris; *Verr.* III. 62.
-- *Papus*, bis Conſul, *Amic.* II.
L. ÆMILIUS. Vide L. PAULUS.
M. ÆMILIUS AVIANUS, negotiator, *Fam.* XIII. 21.
M. ÆMILIUS *Lepidus*. Vide LEPIDUS.
-- *Porcina*. Vide LEPIDUS.
-- *Scaurus*, Vide SCAURUS.

ÆNARIA, inſula oppoſita Campaniæ, *Att.* 10. 13.
ÆNEAS, fugiens a Troja, *Verr.* IV. 33.
Æneæ ſomnium, *Divin.* I. 21.
ÆNEAS. Haleſinus, *Verr.* III. 73.
ÆNUS, Thraciæ urbs. *Flacc.* 14.
ÆOLES, tertium Græcorum genus, *Flacc* 27.
ÆQUI, populi Latii Sabinis & Marſis confines, *Off.* I. 11.
ÆQUIMELIUM, locus Romæ, ſic dictus quod Melii domus ibi æquata ſolo eſt, *Divin.* II. 17. *Domo.* 38.
ÆSCHINES *Mileſius*, Aſiaticus, orator, æqualis Ciceronis, quo genere orationis uſus ſit, *Brut.* 95.
ÆSCHINES *Socraticus*, inductionis Rhetoricæ exemplum ab eo petitum, *Inv.* I. 31.
ÆSCHINES, Orator, cauſas dixit, *Orat.* II. 23.
-- Orator ſonoſus. *Orat.* III. 7.
-- propter ignominiam judicii Athenis ceſſit Rhodum, *Orat.* III. 56.
-- quid in oratione Demoſthenis pro Cteſiphonte reprehendat, *Orat.* 8.
-- Demoſthenem belluam appellat. *Ibid.*
-- in Demoſthenem invehitur minus diu moctem filiæ lugentem. *Tuſc.* III. 26.
-- Athenis tragœdias adoleſcens actitavit, *Frag. Ph.*
Æſchinis Oratio in Cteſiphontem contra Demoſthenem; *Orat.* III. 56.
-- judicium de actione Oratoris, *Ibid.*
-- lenitas, *Orat.* 31.
ÆSCHINES, Academicus cum Carneade Academiam obtinuit. *Orat.* I. 11.
ÆSCHRIO, Syracuſanus, *Verr.* II. 14.
ÆSCHYLUS, Poeta & Pythagoricus, *Acad.* I. 3. *Tuſc.* II. 10. Laudatur, *Att.* XIV. 10. *Tuſc.* II. 9. 25. III. 31. *Orat.* III. 7.
ÆSCHYLUS, *Cnidius*, Rhetor, quocum fuit in Aſia Cicero adoleſcens, *Brut.* 91. 95.
ÆSCHYLUS, *Tyndaritanus*, *Verr.* IV. 22.
ÆSCULAPIUS, plures Æſculapii, *Nat. D.* III. 22.
-- cur in cœlum ſublatus, *Nat. D.* II. 24.
Æſculapii ædes Syracuſis, *Verr.* IV. 57.
-- aurea barba: *Nat. D.* III. 34.
-- fanum Agrigenti, *Verr.* IV. 43.
-- porticus, *Tuſc.* II. 26.
Æſculapius per ſomnium. *Divin.* II. 59.
Æſculapio ſatisfacere, *Fam.* XIV. 7.
ÆSERNIA, oppidum Samnitium, *Attic.* VIII. 11.
Æſerninus, gentile, *Brut.* 36. *Opt. gen. Or.* 6. Samnis, *Q. Fr.* III. 4.
ÆSERNINUS, cognomen M. Claudii Marcelli, 36.
ÆSOPUS, hiſtrio nobilis, *Or.* I. 61. *Sext.* 58. *Q. Fr.* I. 2. 4. *Tuſc.* II. 17.
-- male agit in ludis Pompeji: *Fam.* VII. I.
-- familiaris Ciceronis, *Divin.* I. 37.
-- deliciæ M. Marii, *Fam.* VII. I.
-- non facile agit Ajacem, *Off.* I. 31.
-- iratus non egit, *Tuſc.* IV. 25.
ÆSOPUS, Tragœdi filius, ſocius Dolabellæ in adulterio, *Att.* XI. 15.
ÆTIDENUS, Tralianus, *Flacc* 22.
ÆTION, Pictor, *Brut.* 18.
ÆTNA, *Verr.* III. 23. IV. 48.
Ætnam obtinuit Cyclops, *Verr.* V. 56.
Ætnæ ignes, *Nat. D.* II. 38.
Ætnenſis ager, *Verr.* III. 18.
ÆTOLIA, Græciæ regio, *Brut.* 20. *Piſon.* 37. *Tuſc.* I. 2.
Ætoli, gentile, *Manil.* 6. *Arch.* 11. *Mur.* 14.
L. AFRANIUS, Poeta, *Brut.* 45.
-- locos a Menandro ſolet transferre, *Fin.* I. 3.
-- laudatur, *Tuſc.* IV. 20. 25.
Afrania fabula, *Cæl.* 30.
L. AFRANIUS, Conſularis, *Fam.* I. I. *Att.* IV. I.
-- ſex legionum dux. *Fam.* XVI. 12.
-- dux ſummus, *Phil.* XIII. 14.
-- in Hiſpania ſuperatus, *Fam.* IX. 13. 18.
AFRICA, pars Afris, *Orat.* 27.
-- provinciarum arx. *Lig.* 7.
Africani cæſi per Pompejum, *Manil.* 21. *Orat.* I. 48.
P. AFRICANUS major, Senatoria ſubſellia a populi conſeſſu ſeparat in Megalenſibus, & Senatui primum locum dat, *Har. Reſp.* 12. *Fragm. Or.*
-- de cæde Ti. Gracchi trib. pl. interrogatus in concione, eam juſtam ſibi videri libere reſpondet, *Orat.* II. 25. *Mil.* 3.
-- Cenſor, *Orat.* II. 66. 67.
Ejus filius propter infirmitatem valetudinis non potuit patris ſimilis eſſe, *Off.* I. 33.
P. AFRICANUS minor, L. Pauli filius, a quo *Æmilianus* dicitur, a P. Scipione Africani majoris filio adoptatus, eloquentia cumulat belli gloriam, *Off.* I. 32.
-- in dicendo gravis, *Orat.* III. 7.
-- accuſat L. Cottam, *Brut.* 21. *in Cæcil.* 22. *Mur.* 28.
-- *εἴρων* dictus. *Orat.* II. 67. *Brut.* 87.
-- Panætium ſecum habet. *Acad.* II. 2.
-- Carthaginem capit, *Fat.* 7. &c. *Agr.* I. 2.
-- Carthagine capta Siculis monumenta ſua reſtituit, *Verr.* I. 4.
-- a Q. Metello (Macedonico) ſine acerbitate diſſenſit, *Off.* I. 25.
-- Xenophontis Cyropædiam non ponit de manibus, *Q. Fr.* I. 18.
-- domi noctu interficitur, *Mil.* 7.
-- in qua cæde ſocius fuit C. Carbo, *Orat.* II. 40. *Fam.* IX. 21. *ad Q. Fr.* II. 3.
Ejus abſtinentia a Panætio laudatur, *Off.* II. 21.
AGAMEDES cum Trophonio fratre templum Delphicum ædificat, *Tuſc.* I. 47.
AGAMEMNON, rex regum, *Fam.* IX. 14.
-- iracundus, *Tuſc.* IV. 23.

capi-

-- capite obvoluto pictus in immolatione Iphigeniæ, *Orat.* 21.
-- depingitur evellens capillum, *Tuſc.* III. 26.
-- inauſpicato navigans claſſem perdidit, *Divin.* I. 16.
Agamemnonis votum Dianæ, *Off.* III. 25.
AGATHINUS, Thermitanus, *Verr.* II. 36.
AGATHOCLES, Siciliæ Rex. *Verr.* IV. 55.
AGATHOCLES, Hiſtoricus, *Divin.* I. 24.
AGERENSIS ager, in Aſia, *Agrar.* II. 19.
AGESILAUS, Spartiates, neque pictam, neque fictam imaginem ſuam extare voluit, *Fam.* V. 12.
Ejus in imperio nemo unquam verbum ullum aſperius audivit. *Ad Q. Fr.* I. ep. 2. 2.
AGIS, rex a Lacedæmoniis occiſus, *Off.* II. 23.
AGLAOPHON. pictor, *Orat.* III. 7.
AGONIS, Lilybætana mulier, Veneri liberta, *Cæcil.* 17.
AGRAGIANÆ Syracuſarum portæ, *Tuſc.* V. 23.
AGRIGENTUM; oppidum Siciliæ, *Verr.* II. 26.
Agrigentini, gentile, *Verr.* II. 50. *Off.* II. 7.
AGRINÆ, populi Theſſaliæ, *Piſ.* 37.
L. AGRIUS, eques Rom. *Flacc.* 13.
T. AGUSIUS, Ciceronis exulis comes, *Fam.* XIII. 71.
AGYRIUM, oppidum Siciliæ, *Verr.* III. 27.
Agyrinenſes, gentile, *Verr.* II. 9. III. 18. &c.
AHALA, cognomen Serviliorum, *Phil.* II. 11. &c.
AJAX, Homericus, *Divin.* II. 39.
-- ſeipſum occidit, *Herenn.* I. 11.
-- qua hilaritate pugnavit, *Tuſc.* IV. 22.
-- gravis, *Off.* I. 31.
Ejus exprobratio in Ulyſſem, *Off.* III. 26.
-- epitaphium, *Fragm. Ph.*
AJUS LOQUENS, nomen Dei, ara ejus, *Divin.* I. 45. II. 32.
ALABANDUS, ex homine Deus, *Nat. D.* III. 15.
Alabandi, & *Alabandenſes*, ab urbe Cariæ, quam Alabandus condidit, *Nat. D.* III. 15. 19. *Fam.* XIII. 56. 64.
ALBA, urbs Marſorum, *Att.* VIII. 12. IX. 6. *Phil.* III. 3. 15. IV. 2.
Albenſes, illius urbis incolæ, *Herenn.* II. 28.
ALBANA, platea vel forum Capuæ, ubi unguentarii venales merces habebant, *Agrar.* II. 34.
C. ALBANIUS, *Att.* XIII. 31.
ALBANUM, in agro prope Albam Longam, prædium Bruti, *Orat.* II. 55. *Cluent.* 51. Clodii, *Milon.* 17. Curionis, *Att.* IX. 15. Falcidii, *Flacc.* 37. Cn. Pompeji, *Piſ.* 31. *Rab. Poſt.* 3. *Phil.* XIII. 5. *Att.* IV. 11. VII. 5.
Albanus lacus, & *Albana* aqua, in Latio, prope Albam Longam; *Divin.* I. 44.
Albanus mons, ibidem, *Divin.* I. 11.
SEX. ALBEDIUS, Senator beneficio Antonii *Phil.* XIII. 13.
ALBIANUM judicium, *Cæcin.* 10.
-- negotium, *Att.* XIV. 18. 20.
C. ALBINIUS, Senator, P. Sextii frater; *Fam.* XIII. 8.
P. ALBINOVANUS, Pontifex minor, *Har. Reſp.* 7.
ALBINOVANUS (M. Tullius) accuſator P. Sextii de vi, *Vatin.* I. *Q. Fr.* II. 3.
ALBINUS, Flamen, diſertus, *Brut.* 35.
A. ALBINUS, ſcripſit hiſtoriam Græce, literatus & diſertus, *Brut.* 21.
Ejus jocus in Carneadem, qui ipſo Prætore Romæ fuit, *Acad.* IV. 45.
A. ALBINUS, Conſul, cum Antonio Oratore, *Brut.* 35. *Redit.* I. 5.
C. ALBINUS, Senator, filiam P. Sextii patri collocat, *Sext.* 3.
SP. ALBINUS, *Brut.* 25. 34. *Senect.* 3.
ALBIUS, *Orat.* II. 70.
-- Sabinus. *Att.* XIII. 14.
L. ALBUS, Sext. fil. Quirina, *Quint.* 6.
STATIUS ALBIUS, Larinas, *Cluent.* 4. 24.
T. ALBUTIUS, ſive *Albucius*, perfectus Epicureus evaſit, & pene Græcus fuit, Orationes reliquit, *Brut.* 35.
-- Athenis Græcis literis operam dat; Scævolæ in eum jocus, *Fin.* I. 3.
-- apud Lucilium reprehenditur nimium ſtudium in collocatione verborum, *Orat.* 44
-- Prætor Sardiniæ: in eum accuſationem ſuſcipit Cn. Pompejus Strabo, *Cæcil.* 19.
-- in Sardinia ipſe triumphat, *Piſon.* 38. *Offic.* II. 14.
-- e Sardinia triumphum petit, qui ei negatur, *Prov. Conſ.* 7.
-- accuſat de repetundis pecuniis Mucium augurem, *Brut.* 26.
-- Athenis æquo animo exul philoſophatur, *Tuſc.* V. 37.
-- Memoratur etiam, *Orat.* II. 70. III. 43.
ALCÆUS delectatur nævo in articulo pueri, *Nat. D.* I. 28.
-- vir fortis, tamen de amoribus ſcripſit, *Tuſc.* IV. 33.
ALCAMENES, Statuarius, cujus Vulcanus Athenis laudabatur, *Nat. D.* I. 30.
ALCIBIADES, ſcripta ejus extiterunt Ciceronis temporibus, *Orat.* II. 22.
-- flens Socratem rogat, ut ſibi virtutem tradat, *Tuſc.* III. 32.
-- cachinum ſuſtulit ad mulieroſitatis notam in Socrate, *Fat.* 5.
Ejus ſomnium, *Divin.* II. 69.
ALCIDAMAS, Rhetor antiquus & nobilis; ſcripſit laudationem mortis, *Tuſc.* I. 48.
ALCMÆON, Eriphyles filius, *Tuſc.* III. 6. *Fin.* IV. 23 *Acad.* IV. 17.
ALCMÆON, Crotoniates, Pythagoricus ſideribus & animo divinitatem tribuit, *Nat. D.* I. 11.

ALCO, filius Atrei, *Nat. D.* III. 21.
ALEDIUS, amicus Cæſaris & Attici, *Att.* XII. 4. 24. 27.
ALENTINUS, vid. *Haluntinus.*
L. ALENUS, tabulas publicas tranſcribit, chirographum ſex primorum imitatus, *Nat. D.* III. 30.
ALETRINAS, & *Aletrinenſis*, ab oppido Aletrio Latii in Hernicis, *Cluent.* 16. *Corn. Balb.* 22.
ALEXANDER, qui & *Paris* dicitur, raptor Helenæ, *Herenn* IV. 30.
ALEXANDER Magnus, *Rab. Poſt.* 9.
-- Theoss diruit, *Inv.* I. 50.
-- rerum ſuarum ſcriptores multos ſecum habuit, *Arch* 10.
-- Achillem fortunatum ob Homerum ſuæ virtutis præconem prædicavit, *Ibid.*
-- gloriæ cauſa ab Apelle pingi, & a Lyſippo fingi voluit, *Fam.* V. 12.
-- Darium apud Iſſum ſuperavit, *Fam.* II. 10. *Att.* V. 20.
-- incenſus cupiditate veriſſimæ gloriæ apud eloquentes & doctos homines quæſivit conſilium, quod ad laudem ſempiternam valeret, *Att.* XIII. 28
-- Ariſtotelis diſcipulus, ſummo ingenio, ſumma modeſtia, poſteaquam rex appellatus eſt, ſuperbus, crudelis, immoderatus fuit, *Ibid.*
-- Calliſthenem Theophraſti ſodalem interfecit, *Tuſc.* III. 10.
-- ignarus, quemadmodum rebus ſecundis uti conveniret. *Ibid.*
-- Clytum familiarem ſuum per iram interemit, *Tuſc.* IV. 37.
-- nocte ea natus, qua Dianæ Epheſiæ templum deflagravit, unde omen ſumptum. *Nat. D.* II. 27. *Div* I. 13.
-- matre natus Olympiade. *Div.* I. 23.
-- ſomniavit de radicula medente telis venenatis per maxis Draconem ipſi exhibita, *Div.* II. 66.
-- in Cilicia apud Solos in delubro pecuniam depoſuiſſe dicitur, *Leg.* II. 16.
-- Babylone mortuus, cum paucis diebus ante Calanus Indus moriturus id ei denuntiaſſet, *Div.* I. 23.
-- anno ætatis tertio & triceſimo obiit, *Phil.* V. 17.
ALEXANDER PHERÆUS Theſſaliæ tyrannus a Thebe uxore noctu occiſus, *Inv.* II. 49.
-- propter pellicatus ſuſpicionem, *Off.* II. 7.
-- ab uxoris fratribus interfectus, *Div.* I. 25.
ALEXANDER, Ptolemæus, Rex Ægypti, *Agrar.* II. 16.
ALEXANDER, poeta Græcus, geographus, & aſtrologus, *Att.* II. 22.
ALEXANDER, ſervus, *Att.* XIII. 2.
ALEXANDRIA; urbs Ægypti. *Agrar.* I. II. 16 *Acad.* IV. 4 *Att.* II. 5.
Alexandrini, gentile, *Har. Reſp.* 16.
Alexandrinus rex, *Fam.* VIII. 4.
ALEXINUS, Philoſophus Megarius de Schola Eubulidis, *Acad.* IV. 24.
ALEXION, Medicus Ciceronis, *Att.* VII. 2. XIII. 25.
ALEXIS, ſervus Attico jucundus, *Att.* V. 20.
C. ALFIUS, in petitione præturæ repulſam fert, *Vatin* 16.
-- Prætor, Quæſitor in cauſa Cn. Plancii, *Planc.* 17.
-- laudatur a Cæſare, *Vatin.* 16.
ALGIDA terra, circa Algidum montem & urbem in Latio, *Orat.* 45.
ALIFANUS, vel *Allifanus*, ager, tractus, circa *Aliſas*, vel *Aliphas*, Samnii oppidum, *Agrar.* II. 25. *Planc.* 9.
ALIPHERA, urbs maritima Achajæ, *Att.* VI. 2.
ALLIENSIS, ab Allia Italiæ fluvio, *Att.* IX. 5.
ALLIENUS, homo a ſubſelliis, rabula, *Cæcil.* 15.
A. ALLIENUS, legatus C. Trebonii a Dolabella interfecti, *Phil.* XI. 12.
-- Legatus Dolabellæ, IV. legiones ex Ægypto eductas tradit C. Caſſio in Syria, *Fam.* XII. 11. & 12.
-- Prætor Lentulo & Marcello conſulibus, *Att.* X. 15.
ALLOBROGES, populi Galliæ Narbonenſis, *Font.* 8. *Catil.* III. 2. *Prov. Conſ.* 13. *Fam.* X. 11. *Att.* II. 1.
ALPES, *Fam.* VIII. 15. X. 31. XI. 9.
SEXT. ALPHENUS, a Sylla proſcriptus, *Quint* 5. 24.
ALSIUM, oppidum in ora Etruriæ, *Att.* XIII. 50.
Alſienſe, Cæſaris prædium, *Fam.* IX. 6.
-- Pompeji, *Milon.* 20.
ALYZIA, oppidum Acarnaniæ, *Fam.* XVI. 2.
C. AMAFAJUS, ſeu AMAFINIUS, Epicureus, *Fam* XV. 19.
-- mulus auctor de philoſophia Latinus. Phyſica Epicuri ſcripſit, *Acad.* I. 2.
Ejus libris commoventur homines, ut philoſophiam Epicuream diſcant, *Tuſc.* IV. 3.
AMALTHEA. villa Attici in Epiro, *Att.* I. 13. &c.
AMALTHEUM, gymnaſium, in prædio *Amalthea* fuiſſe videtur, *Att.* I. 15.
AMANTIA, oppidum in ora Illyricana, *Phil.* XI. 11.
AMANUS, mons Ciliciæ, *Fam.* II. 10. III. 8. XII. 15. XV. 4.
-- Syriam a Cilicia dividit, *Att.* V. 20.
Amanienſes, gentile. *Fam.* II. 16.
L. AMBIVIUS TURPIO, Actor comicus, *Senect.* 14.
AMBRACIA, urbs Theſprotiæ in Epiro, ad ſinum Ambracium, *Brut* ep. 6. *Piſ* 37.
Ambraciota, gentile, *Tuſc.* I. 54.

AME-

AMERINUS, gentile ab Umbriæ oppido, *Roſc. Am.* 6.
AMESTRATINUS, gentile ab oppido Siciliæ. *Verr.* III. 39. V. 51.
AMIANUS, *Att.* VI. 1.
AMISUS, oppidum Ponti, *Manil.* 8.
AMMONIUS, legatus Ptolemæi Auletæ, Romam miſſus. *Fam.* I. 1. *Att.* XV. 15.
AMPHIARAUS, augur, *Nat. D.* II. 3.
-- vates & Deus, *Divin.* I. 40.
-- prudens & ſciens ad peſtem ivit, *Fam.* VI. 6.
AMPHICTYONES: commune Græciæ concilium, *Invent.* II. 23.
AMPHILOCHIA, urbs Ætoliæ, *Piſon.* 40.
AMPHILOCHUS, Argivorum rex & augur, *Divin.* I. 40.
AMPHION, *Herenn.* II. 27. *Invent.* I. 50. *Divin.* II. 64.
AMPIA, filia Ampii Balbi, *Fam.* VI. 12.
T. AMPIUS BALBUS, Prætor Ciliciæ ante Lentulum, *Fam.* I. 3.
-- tuba belli civilis, *Fam.* VI. 12.
T. AMPIUS MENANDER, libertus, *Fam.* XIII. 70.
AMPSANCTUS, lacus peſtilentis vaporis in Hirpinis, *Divin.* I. 36.
AMYNOMACHUS, heres Epicuri, *Fin.* II. 31.
AMYNTAS, Philippi Regis Macedoniæ pater, *Att.* XII. 9.
AMYNTAS, Apollonidienſis, *Flacc.* 30.
ANACES, ſeu ANACTES, Jovis & Proſerpinæ filii, *Nat. D.* III. 21.
ANACHARSIS, Scythes, ejus ad Hannonem epiſtola, *Tuſc.* V. 32.
ANACREON, ejus Poeſis tota eſt amatoria, *Tuſc.* IV. 33.
ANAGNIA, urbs in Hernicis, *Att.* XVI. 8.
Anagnini, gentile. *Phil.* II. 41. *Dom.* 30.
Anagninum, prædium, *Att.* XII. 1.
ANAXAGORAS, Clazomenius, Phyſicus, Anaximenis diſcipulus. *Nat. D.* I. 11.
-- præceptor Archelai, *Tuſc.* V. 4.
-- Periclis, *Orat.* III. 34. *Or.* 4.
-- otium ſecutus eſt, *Orat.* III. 15.
-- patrimonium ſuum relinquit diſcendi ſtudio, *Tuſc.* V. 39.
-- quomodo mortem filii tulerit, *Tuſc.* III. 14. 24.
-- nivem albam eſſe negat, *Acad.* IV. 23. 31.
-- de principiis naturæ quid ſenſerit, *Acad.* IV. 37.
-- primus mundum mentis infinitæ vi deſignatum eſſe dicit, *Nat. D.* I. 11.
-- nihil ſciri poſſe dixit, *Acad.* I. 12.
-- Lampſaci moritur, *Tuſc.* 43.
ANAXARCHUS, ejus fortitudo in ſubeunda morte a Nicocreonte, *Tuſc.* 2. 22. *Nat. D.* 3. 33.
ANAXIMANDER, Phyſicus, prædicit Lacedæmoniis terræ motum, *Divin.* I. 50.
-- omnia gigni ex infinitate naturæ dicit, *Acad.* II. 37.
-- nativos & mortales Deos facit, *Nat. D.* I. 10.
ANAXIMENES, ex aere omnia fieri, *Acad.* 2. 37.
-- aera Deum facit, eum gigni, immenſum & ſemper in motu eſſe, *Nat. D.* I. 10.
ANCARIUS, pecuarius, *Cluent.* 59.
Q. ANCHARIUS, Tribunus plebis, *Sext.* 53.
-- Macedoniæ proconſul, *Piſon.* 36. *Fam.* XIII. 40.
ANCHIALUS, ſervus, *Fam.* XIII. 45.
ANCON, urbs maritima in agro Piceno, *Att.* VII. 11. 18.
Ancona, eadem dicitur, *Fam.* XVI. 12. *Phil.* XII. 9.
Anconitanus, gentile, *Cluent.* 14.
ANDRIA, Terentii fabula, *Fin.* I. 2. *Amic.* 24. *Opt. gen. Or.* 6.
ANDRICUS, ſervus, *Fam.* XVI. 14.
ANDRO, ſeu *Andron*, Centuripinus, *Verr.* II. 64. III. 45.
ANDRO, Sextilius, Pergamenus; *Flacc.* 34. 36. 37.
ANDROMACHA, Ennii fabula, *Att.* IV. 15. *Divin.* I. 13. *Opt. gen. Or.* 6. *Acad.* IV. 7. *Tuſc.* III. 22.
ANDROMEDA, ſidus. *Nat. D.* 2. 43.
ANDROMENES, *Att.* XIII. 24.
ANDRON, Laodicenſis, *Fam.* XIII. 67.
C. ANDRONICUS, PUTEOLANUS, *Att.* V. 15.
ANIEMO, Deus Romanorum, proprie fluvius prope Romam, *Nat. D.* III. 20.
ANICATUS, amicus Attici, *Att.* II. 20.
L. ANICIUS, conſul, *Brut.* 83.
C. ANICIUS, Senator, *Fam.* VII. 26. XII. 21.
T. ANICIUS, *Q. Fr.* III. 1. 7.
ANIEN, ſive ANIO, fluvius in agro Tiburtino, *Brut.* 14. *Mur.* 39. *Fin.* 2. 22. *Off.* 3. 31. *Leg.* 2. 22.
ANIENSIS, Tribus ruſticana, *Fam.* 8. 8. *Planc.* 22.
ANNALIS, *Villiorum* cognomen, *Fam.* 8. 8.
ANNEIUS BROCCHUS, Senator Panormitanus. *Verr.* 3. 40.
C. ANNEIUS, *Fam.* 12. 26.
M. ANNEIUS, legatus Ciceronis in Cilicia, *Fam.* 13. 55. XV. 4. *Att.* V. 4.
ANNIA, P. Annii ſenatoris filia, *Verr.* I. 43. 2. 7.
ANNIBAL, vel *Hannibal*, filius Hamilcaris, *Off.* 3. 26.
-- Phormionem philoſophum de re militari copioſe differentem irriſit, *Orat.* 2. 18.
-- bellum Punicum ſecundum geſſit, *Phil.* V. 10.
-- Saguntum cepit. *Divin.* I. 24.
-- Romam mittit poſt Cannenſem pugnam, *Off.* 3. 32.
-- apud Pruſiam exulans, *Divin.* 2. 24.
-- apud Antiochum, *Orat.* 1. 18.
-- callidus, *Off.* I. 20.

cru-

-- crudelis, *Off.* 1. 12.
-- columnam auream e templo Laciniæ Junonis voluit tollere, *Divin.* 1. 42.
Annibalem luxuries Capuæ corrupit, *Agr.* 1. 7. 2. 35.
Annibalis cohortatio, *Balb.* 22.
Annibal ad portas, *Phil.* 1. 5. *Fin.* 4. 9.
ANNICERII, philoſophi, *Off.* 3. 33.
ANNIUS, Saturninus, *Att.* V. 1.
C. ANNIUS Bellienus, legatus M. Fonteii, Prætoris Galliæ, *Font.* 4.
C. ANNIUS Cimber, Lyſidici filius, *Phil.* 11. 6.
L. ANNIUS, propinquus P. Annii Aſelli, & heres ſecundus, *Verr.* 1. 41.
M. ANNIUS Appius, Camertinus, *Balb.* 20.
M. ANNIUS, civis Rom. *Verr.* 1. 5. V. 29. 60.
P. Annius Aſellus, civis Rom. *Verr.* 1. 41.
T. ANNIUS. Vide *Milo*.
T. ANNIUS *Luſcus*, Q. Fulvii nobilioris collega, *Brut.* 20.
T. ANNIUS *Velina*, in concionibus tolerabilis orator, *Brut.* 48.
ANTÆUS, librarius, *Att.* 13. 14.
ANTEROS, filius Veneris ex Marte, *Nat. D.* 3. 23.
ANTEROS, ſervus vel libertus, *Att.* 9. 14. 11. 1.
ANTHERUS, ſervus, *Fam.* 16. 21.
ANTHROPINUS, Apolloníenſis, *Verr.* V. 34.
ANTIGENIDAS, tibicen, *Brut.* 50.
ANTIGONUS, legatus Dejotari ad Cæſarem, *Dejot.* 15.
ANTIGONUS, libertus, *Fam.* 13. 33.
ANTIGONUS Macedoniæ Rex; ejus epiſtolæ ad Philippum filium, *Off.* 2. 14.
ANTILIBANUS, mons ſupra mare Sidonium, *Att.* 2. 16.
ANTIMACHUS, poeta, poema ſuum cum recitaret, omnes, præter Platonem, eum reliquerunt, *Brut.* 51.
ANTIOCHIA, caput Syriæ, *Att.* 5. 18. *Arch.* 3.
ANTIOCHUS MAGNUS, Syriæ rex, Annibalem recipit, *Orat.* 2. 18.
-- in Alexandriæ obſidione per Legatum Rom. virgula circumſcriptus, ut reſponſum daret, *Phil* 8. 8.
-- a L. Scipione vincitur, *Verr.* 1. 21.
-- intra Taurum regnare jubetur, *Sext.* 27.
-- ablatam a Romanis Aſiæ partem æquo animo fert, *Dejot.* 13.
ANTIOCHUS, Commagenus Rex, *Fam.* 15. 1.
ANTIOCHUS, Syriæ Rex, ejuſque filii *Verr.* 4. 27.
ANTIOCHUS, Antiochi magni nepos, ad eum Cn. Octavius mittitur, ut eum claſſes habere & elephantos alere prohiberet, *Phil.* 9. 2.
ANTIOCHUS Aſcalonita, magiſter M. Varronis, e nova Academia remigrat in veterem; *Acad.* 2. 5.
-- Attici familiaris, 1. 25.
-- Academiæ nobiliſſimus, auditur a Cicerone *Brut.* 91.
-- diſputationis ejus contra Academiam novam compendium, *Acad.* 2. 5. 18.
-- inconſtantia ejus in ſentiendo, *Ibid.* 19. 22.
-- germaniſſimus Stoicus, ſi pauca mutaſſet, *Ibid.* 43.
-- librum contra Philonem ſcribit, *Acad.* 2. 4.
-- quomodo oſtenderit concedendum eſſe ab Academicis, perceptum eſſe hoc: nihil percipi poſſe, *Acad.* 2. 9.
-- librum ſcribit ad Balbum, *Nat. D.* 1. 7.
ANTIOCHUS, ſervus, *Cæcin.* 8.
ANTIOCHUS, libertus, *Flacc.* 36.
ANTIOCHUS *Gabinius*, libertus Gabinii, *Att.* 4. 16.
ANTIOPA, uxor Pieri, mater Pieridum, *Nat. D.* 3. 21.
ANTIOPA, Pacuvii fabula, *Fin.* 1. 2. *Acad.* 2. 7. *Opt. Gen. Or.* 6. *Off.* 1. 31.
L. ANTIPATER (Cælius) ſcriptor luculentus, juris civilis peritus, L. Craſſi magiſter, *Brut.* 26.
L. Craſſi Oratoris familiaris, ſcripſit belli Punici hiſtoriam, *Orat.* 2. 12. *Orat.* 69. *Div.* 1. 24. *Nat. D.* 2. 3.
-- Hiſtoricus Latinus, Fannio æqualis, accuratius ſcripſit ſuperioribus, tamen ſine nitore, *Leg.* 1. 2.
ANTIPATER DERBETES, familiaris Ciceronis, *Fam.* 13. 73.
ANTIPATER SIDONIUS, poeta, qui poterat verſus fundere ex tempore, *Orat.* 3. 50. *Fat.* 3.
ANTIPATER, philoſophus Cyrenaicus, cæcus: cujus dictum paulo obſcænius, *Tuſc.* V. 38.
ANTIPATER, Tyrius, Stoicus, Ciceronis temporibus floruit, *Off.* 2. 24.
ANTIPATER TARSENSIS, reprehenditur quod contra Academicos diſputet, *Acad.* 4. 6.
-- duos libros edidit de Divinatione, *Divin.* 1. 3.
-- ſtatuit ad hoſtiam deligendam ducem eſſe vim quandam ſentientem atque divinam, quæ toto conſuſa mundo ſit, *Divin.* 1. 20. 2. 15.
-- Diogenis Babylonii diſcipulus, quædam magiſtri reprehendit, *Offic.* 3. 12.
ANTIPATER, rex Macedoniæ. Ejus ad Caſſandrum filium epiſtola, *Offic.* 2. 14.
ANTIPHON, hiſtrio, *Att.* 4. 15.
ANTIPHON, nomen comicum, *Orat.* II. 59.
ANTIPHON RHAMNUSIUS, Socratis æqualis, ſophiſta, locos communes ſcripſit, optime capitis cauſam oravit, *Brut.* 12.
ANTIPHON, conjector quidam ſomniorum, *Divin.* 1. 20. 2. 70.
Ejus artificioſa ſomniorum oraculorum, & vaticinationum interpretatio, *Divin.* 1. 51.
ANTISTENES, ejus liber, qui Phyſicus dicebatur. Naturalem unum Deum facit, *Nat. D.* 1. 13.

ee Pa-

Digitized by Google

-- Patientiam & duritiem maxime in Socraticis adamarat, ab eoque Cynici & Stoici orti ſunt, *Orat.* 3. 17.
Ejus dialogus laudatur; homo acutus magis, quam eruditus, *Att.* 12. 38.
ANTISTIUS, accuſator, bello civili Syllano cæſus, *Roſc. Am.* 32.
C. ANTISTIUS, eques Rom. magiſter publicanorum in Sicilia, *Verr.* 3. 71.
L. ANTISTIUS, Orator, *Balb.* 21.
M. ANTISTIUS, Pyrgens: equum ei ademit Lepidus cenſor, *Orat.* 2. 71.
P. ANTISTIUS reſtitit C. Julio contra leges Conſulatum potenti, *Brut.* 49. 63.
T. ANTISTIUS, Quæſtor Macedoniæ initio belli civilis: Corcyræ moritur, *Fam.* 13. 29.
ANTISTIUS SEVERUS, Senator, *Q. Fr.* 2. 1.
ANTISTIUS VETUS, libertatis vindex & defenſor, M. Bruto cariſſimus, *Brut. ep.* 11.
ANTIUM, urbs veteris Latii ad mare, *Att.* 2. 1. 3. 4. 8. &c.
Antiates, gentile, *Att.* 2. 6.
ANTIUS, Tromentina, *Att.* 4. 16.
M. ANTIUS *Briſo*, Trib. pl. *Brut.* 25.
SP. ANTIUS, Legatus: *Phil.* 9. 2.
C. ANTONIUS, M. Antonii filius, Ciceronis collega. Ejus damnatione Catilinæ ſepulcrum floribus ornatum & epulis celebratum, *Flacc.* 38.
-- a Cicerone defenditur de majeſtate reus, *Dom.* 16.
-- reus factus eſt de repetundis & de majeſtate, *Vatin.* 11.
-- accuſatur a M. Cælio, *Cæl.* 31.
-- Proconſ. Macedoniæ minus officioſus eſt in Ciceronem, *Fam.* 5. 6.
-- Pompejus ei in Macedonia ſucceſſum vult, *Att.* 1. 12.
C. ANTONIUS, frater M. Antonii Triumviri. *Phil.* 7. 6.
-- Macedoniam, Illyricum, Græciam occupare voluit. *Phil.* 10. 4.
L. ANTONIUS, Triumviri frater, Septemvir, *Phil.* 5. 3.
-- gladiator Aſiaticus, *Phil.* 5. 7.
-- poſt pugnam Mutinenſem Alpes occupat, *Fam.* 10. 33.
Ejus ſtatua in Foro, *Phil.* 6. 5.
Eum perſequitur poſt pugnam Mutinenſem Plancus cum fratre, *Fam.* 10. 15.
M. ANTONIUS, orator accuſando nobilitatus eſt, *Offic.* 2. 14.
-- qualis Orator, *Brut.* 37.
-- quare nullas orationes ediderit, *Cluent.* 50.
-- omnis eruditionis expers putatus eſt, *Orat.* 2. 1.
-- putatus eſt nullas tabulas conficere, falſo, *Verr.* 1. 23.
-- Conſul cum A. Albino, *Red.* 5. 5.
-- Cenſor de ambitu reus factus eſt, *Orat.* 2. 67.
-- bellum civile prædicit, *Fam.* 6. 2.
-- interfectus in Mariana proſcriptione, caput in roſtris poſitum eſt, *Orat.* 3. 3. *Herenn.* 4. 5. *Orat.* 1. 7.
Eius in dicendo contentio *Tuſc.* 2. 24.
M. ANTONIUS, Oratoris filius, Triumviri pater, Prætor avariſſimus, *Verr.* 2. 3. 3. 91.
M. ANTONIUS, Triumvir, Oratoris nepos, ſuſtulit Dictaturam, *Phil.* 1. 1. 2. 36.
-- parvulum filium in Capitolium obſidem miſit, *Phil.* 1. 13. 2. 26.
-- Ciceronis literas palam recitavit, *Phil.* 2. 4.
-- Ciceroni verſum ſuum: *Cedant arma togæ*, probri loco objecit, *Phil.* 2. 8.
-- Ciceroni culpam civilis belli inter Pompejum & Cæſarem adſcripſit, *Phil.* 2. 9. 15.
-- Ciceroni minatus demolitionem domus, niſi in ſenatum veniret, *Phil.* 1. 5. V. 7.
-- Ciceronem accuſat, conſilio ejus Cæſarem eſſe interfectum, *Phil.* 2. 14.
-- libertini gener, ejuſque liberi libertini hominis nepotes. *Phil.* 2. 2.
-- P. Clodium ſtricto gladio inſecutus eſt, *Phil.* 2. 9.
-- P. Clodio, ſeditioſo Tribuno intimus, *Phil.* 2. 19.
-- Narbone cum C. Trebonio conſilium iniit de interficiendo Cæſare. *Phil.* 2. 14.
-- Cæſari ad Roſtra in Lupercalibus ſedenti diadema regium obtulit, *Phil.* 2. 34. 3. 5. 13. 8.
-- Cæſari cauſam dedit belli contra patriam inferendi, *Phil.* 2. 22. 29.
-- ſicarium in domum Cæſaris miſit, *Phil.* 2. 29.
-- Cæſari mortuo ſupplicationes decrevit. *Phil.* 5. 7.
-- Cæſaris rogum incendit, *Phil.* 2. 36.
-- decoctor, *Phil.* 2. 18.
-- ingentem mercedem præceptori aſſignavit, ut nihil ſapere diſceret, *Phil.* 2. 17. 3. 9.
-- libidinibus a puero deditus, *Phil.* 2. 18.
-- collatus cum Helena quæ Trojanis cauſa peſtis atque exitii fuit, *Phil.* 2. 22.
-- cum Tarquinio Superbo, *Phil.* 3. 4.
-- cum Annibale, *Phil.* 5. 9.
-- Mimam ficto Volumniæ nomine ſecum duxit, *Phil.* 2. 24. *Att.* 10. 10. 16.
-- cum hac poſtea fecit divortium, *Phil.* 2. 28.
-- ad eam capite obvoluto redut, *Phil.* 2. 31.
-- ob crapulam in publico ad tribunal vomuit. *Phil.* 2. 25.
-- aleatores, exules, Græcos judices legit, *Phil.* V. 5.
-- Cn. Pompeij bona præconis voci ſubjecta invaſit, *Phil.* 2. 26.
-- antesignanus in acie Pharſalica, *Phil.* 2. 29.
-- nudus, unctus, ebrius concionatus eſt, *Phil.* 3. 5. 13. 15.
-- hoſtis a ſenatu judicatus, *Phil.* 4. 1.
-- pecuniam publicam diſſipavit, *Phil.* 5. 4.
-- Mutinæ D. Brutum obſedit, *Ibid.* 9.
-- a Panſa & Hirtio Coſſ. prælio ſuperatus & fugatus, *Phil.* 14. 10.

-- &

Digitized by Google

-- & quidem, amiſſis aquilis duabus, & ſignis ſexaginta, *Fam.* 10. 30.
M. Antonii domus falſorum commentariorum & chirographorum officina, *Phil.* 2. 14. 5. 4.
-- maledicta in C. Cæſarem Octavium, *Phil.* 3. 6. 13. 9.
-- edictum de frequenti ſenatu, cui ipſe non paruit, *Phil.* III. 8.
-- corrupta diſciplina militaris, *Phil.* III. 12.
-- Dictum; Nisi victorem, victurum neminem, *Phil.* v. 8.
-- Epiſtola ad quendam ſeptemvirum collegam, *Phil.* v. 12.
-- ſcelera urbani Conſulatus, *Phil.* VII. 5.
Ei quæ leges per legatos ſenatus fuerint præſcriptæ, *Phil.* VI. 2.
Reſponſum & mandata, quæ is ad Mutinam ſenatus legatis dedit, *Phil.* VIII. 8.
Ejus literæ ad Hirtium & Cæſarem fil. *Phil.* XIII. 10.
-- ad Ciceronem, *Att.* x. 8. 10.
-- leones, *Att.* x. 13.
ANTRONIUS, vide AUTRONIUS.
AOEDE, Muſa, ex primis quatuor, nata Jove altero, *Nat. D.* III. 21.
APAMEA, urbs phrygiæ majoris, *Fam.* 2. 17. *Att.* v. 16. *Flacc.* 28.
Apameenſis, vel *Apamenſis*, gentile, *Fam.* 5. 20. *Att.* v. 21.
APELLA, *Fam.* 1. 17.
APELLA, libertus, *Fam.* VII. 25.
APELLA, Chius, columnarum artifex, *Att.* XII. 19.
APELLES, pictor, *Brut.* 18. *Orat.* III. 7.
-- Venerem imperfectam reliquit, *Fam.* 1. 9.
-- nemo eam abſolvere ſe poſſe confiſus eſt, *Offic.* III. 2.
-- apud Alexandrum gratioſus, qui ab eo ſolo ſe pingi voluit, *Fam.* v. 12.
APENAS, ſervus, *Att.* IV. 8.
APENNINUS, mons Italiæ, *Orat.* III. 19. *Phil.* XII. 11.
APHILIA, aptior concionibus orator, quam judiciis, *Brut.* 48.
APIS, bos, Æegyptiorum Deus, *Nat. D.* 1. 29.
APPOLLINARES ludi, *Phil.* 1. 15. 2. 13. x. 3 *Att.* 2. 19 XVI. 4.
APOLLO, Nomion, & plures alii, *Nat. D.* III. 23.
Apollo & Diana e Latona in urbe Delo nati, *Verr.* 1. 18.
Apollo Temenites, *Verr.* IV. 53.
Apollo Pythius, ſive Delphicus, *Font.* 10. *ep.* 2. *Tuſc.* 1. 9. 47. *Orat.* 1. 45.
-- Pyrrhi temporibus verſus facere deſierat, *Div.* II. 56.
Ejus oraculum de matre ſuavianda, *Brut.* 12.
-- præceptum *Noſce teipſum*: & quam vim habeat, *Fin.* v. 16. *Tuſc.* 1. 22. v. 25. *Leg.* 1. 22. 23.
-- oracula innumerabilia a Chryſippo collecta, *Div.* 1. 19.
-- ea unde profecta ſint, *Ibid.* 50.
-- latine non edita. *Div.* 2. 56.
Apollo imberbis, *Nat. D.* 1. 30.
-- crinitus. *Acad.* II. 28.
-- Cumis ſudavit, *Div.* 1. 45.
Ejus ſignum ex Æſculapii fano Agrigentino a Verre ſublatum, *Verr.* IV. 43.
-- ſermo in concilio deorum de duobus Imperatoribus, quorum alter exercitum perdiderit, alter vendiderit, *Q. Fr.* III. 1.
-- prærogativa præ cæteris diis, divinatio, *Tuſc.* 1. 47.
Apollinis ædes Romæ, *Fam.* VIII. 4. 8. *Att.* XV. 3. *Q. Fr.* 2. 3.
Apollinis nomen eſt græcum, quem Solem eſſe volunt, *Nat. D.* 2. 17. III. 20.
APOLLODORUS Pyragrus, Agyrinenſis, *Verr.* III. 31.
APOLLODORUS Laphiron, *Verr.* 2. 7
APOLLODORUS, Tyrannus Caſsandreæ, *Nat. D.* III. 23.
APOLLODORUS, ejus chronica, *Att.* XII. 23.
APOLLODORUS, Academicus, *Nat. D.* 1. 34.
APOLLONIA, urbs Epiri, *Phil.* 2. 6. XI. 11. *Fam.* XIII. 29. *Brut.* ep. 2.
Apolloniata: gentile, *Piſ.* 35.
APOLLONIDES, Temnites, *Flacc.* 21.
APOLLONIENSES, ab Siciliæ oppido Apollonis, *Verr.* III. 43.
APOLLONIS, oppidum Lyciæ, *Flacc.* 21.
Apollonidenſis, vel *Apollonidienſis*, gentile, ab *Apollonide* urbe, *Flacc.* 29. 32. *Q. Fr.* 1. ep. 2. 3.
APOLLONIUS, Alabandenſis, Rhetor, *Invent.* 1. 56.
-- Rhodi docuit, *Orat.* 1. 17.
-- minus idoneos noluit docere, *Orat.* 1. 28.
APOLLONIUS, Drepanitanus, *Verr.* IV. 17.
APOLLONIUS, Panormitanus, *Verr.* v. 7.
APOLLONIUS, libertus, doctus, *Fam.* XIII. 16.
APOLLONIUS, homo Græcus, *Att.* IV. 7.
APONIUS, adoleſcens, *Milon.* 27.
APPIA, via celeberrima, Roma Capuam, & Capua Brunduſium, *Att.* 2. 12. *Manil.* 18. *Sext.* 54.
APPIANI, incolæ oppidi *Appia* in Phrygia, *Fam.* III. 7.
APPII, e *Claudia* gente. Vide CLAUDIUS.
APPII FORUM, oppidum Italiæ, *Att.* 1. 10.
APPIO, Ptolemæus, Rex Cyrenæorum, qui pop. Romanum heredem fecit, *Agrar.* 2. 19.
APRONIUS, de cohorte Verris, *Verr.* 2. 44.
APULEIUS, Proquæſtor in Aſia Q. Philippi Proconſulis, *Fam.* XIII. 45.
L. APULEIUS Saturninus, vide *Saturninus*.
L. APULEIUS, ſubſcriptor Q Cæcilii, nullo uſu forenſi, *Cæcil.* 15.
L. APULEIUS, prætor Macedoniæ Quæſtore Cn. Plancio, *Planc.* 11.
P. APULEIUS, trib. pleb. Ciceronem producit, & de M. Antonio interrogat, *Phil.* VI. 1.
-- Ciceronem a ſuſpicione faſcium ad populum libe-

liberat; *Phil.* xiv. 6.
-- fit augur, *Att.* xii. 13. 14.
APULIA, pars Græciæ magnæ. *Cluent.* 41. *Att.* viii. 3.
AQUILA, vide PONTIUS.
AQUILEIA, oppidum & Colonia in regione Venetorum, *Vat.* 16.
C. AQUILLIUS, vel *Aquilius* GALLUS, *Brut.* 22. *Top.* 12. *Muren.* 33. *Amic.* 27. Juriſconſultus ſummus, *Cæc.* 27.
-- paratus in agendo, & celer in reſpondendo, *Brut.* 42.
-- tulit formulas de dolo malo, *Offic.* iii. 14.
-- judex in cauſa P. Quintii, *Quint.* 1.
-- non vult Conſulatum petere propter valetudinem & regnum judiciale, *Att.* i. 1.
-- quomodo lites definierit, *Top.* 7.
MANIUS AQUILLIUS, a P. Lentulo, principe Senatus, accuſatur, *Cæcil.* 22.
-- bello ſugitivorum, liberalis in civitates Siciliæ, *Agrar.* 30.
-- Proconſul Siciliæ, *Verr.* iii. 54.
-- accuſatur a L. Fufio, *Brut.* 62. *Offic.* 2. 14.
-- abſolvitur propter memoriam belli cum fugitivis, *Flacc.* 38.
-- defenditur ab Antonio. *Orat.* 2. 45. 47.
-- crudeli morte periit, *Tuſc.* v. 5.
AQUILO, ſuſtulit Orithyiam, *Leg.* i. 1.
AQUINIUS, malus Poeta, *Tuſc.* v. 22.
AQUINUM, urbs Latii novi, *Phil.* 2. 41. *Fam.* ix. 24. *Att.* v. 1.
Aquinas, gentile, *Planc.* 9. *Cluent.* 68.
ARABIA εὐδαίμων, ſeu *felix*, regio, *Att.* ix. 11.
Arabes, gentile, *Fam.* iii. 8. *Divin.* i. 42. *Dom.* 47.
ARABIO, ſervus, *Att.* xv. 17.
ARADUS, Phœniciæ oppidum, *Att.* ix. 9.
ARÆ ALEXANDRI, ſive *Iſſus*, Ciliciæ oppidum, *Fam.* xv. 4.
ARATUS, Poeta Solenſis, cujus carmina a Cicerone convertuntur, *Nat. D.* 2. 42. *Orat.* 1. 16. *Acad.* iv. 20.
ARATUS, Sicyonius, patriam a tyranno oppreſſam liberat, *Offic.* 2. 23.
ARBUSCULA, Mima, *Att.* iv. 18.
ARCADES, populus, *Nat. D.* iii. 22. *Divin.* i. 27.
ARCANUM, prædium Q. Fratris prope Minturnas, *Att.* v. 1.
ARCESILAS, Polemonis diſcipulus, *Orat.* iii. 18.
-- podagræ dolores fortiter fert, *Fin.* v. 31.
-- negat quicquam ſciri poſſe, illud ipſum quod Socrates reliquerat, *Acad.* i. 12.
Arceſilæ ἐποχή, *Acad.* iv. 18.
-- Zenonis & Arceſilæ diſputatio in quo vertatur, *Acad* iv. 24.
ARCHAGATUS, Haluntinus, *Verr.* iv. 23.
ARCHE, Muſa ex primis quatuor, natis Jove altero. *Nat. D.* iii. 21.
ARCHELAUS, ſummus Aſtrologus tempore Panætii, *Divin.* 2. 42.
ARCHELAUS, Anaxagoræ diſcipulus, *Tuſc.* v. 4.
ARCHELAUS, Perdiccæ filius, fortunatiſſimus putatus, *Tuſc.* v. 12.
ARCHELAUS, Comanorum ſacerdos, *Rab. Poſt.* 8.
ARCHIAS, *Aulus Licinius*, Poeta, Antiochenus, civitate donatus a Craſſo, Ciceronem ad ſtudia cohortatur & in iis juvat, *Arch.* i. 2.
-- L. Luculli Mithridatico bello geſtas res ſcribit. Suſpicatur Cicero res Metelli Numidici ſcripturum, *Att.* 1. 16.
Ejus fama, amicitiæ, inſignis facultas poetica, libri, *Arch.* 3.
-- verſiculi quidam Latine converſi, *Divin.* i. 36.
ARCHIDEMUS, Dialecticus, Stoicus, *Acad.* ii. 47.
ARCHIDEMUS, Trallianus, *Flacc.* 22.
ARCHILOCHUS, regnante Romulo, vixit, *Tuſc.* 1. 1.
Archilochi verſus, *Nat. Deor.* iii. 38. *Att.* xvi. 11.
Archilochium edictum, *Att.* ii. 20.
ARCHIMEDES, ejus Sphæra, *Tuſc.* 1. 25. *Nat. D.* ii. 35.
-- patriam captam præ ſtudio non ſenſit, *Fin.* 5. 19.
-- Marcellus ejus mortem moleſte fert, *Verr.* 4. 58.
Ejus ſepulcrum a Cicerone Quæſtore repertum, *Tuſc.* 5. 23.
Archimedes laudatur, *Acad.* ii. 36. *Orat.* iii. 33.
Archimedeum problema, *Att.* 12. 4. 13. 28.
ARCHONIDES, Elorinus, *Verr.* 3. 56. 4. 26.
ARCHYTAS Tarentinus, Pythagoreus, Philolai præceptor, *Orat.* 3. 34.
-- Platonis tempore vixit, *Fin.* 5. 29.
-- iræ potens, *Tuſc.* 4. 36.
-- Platonis ad eum epiſtola, *Fin.* 2. 14.
ARCTOPHYLAX, ſeu Bootes, *Nat. D.* 42.
ARCTURUS, ſidus cæleſte, *Ibid.*
ARDEATES, ab *Ardea* Latii urbe, *Nat. D.* 3. 18
AREOPAGUS, *Att.* 1. 14. 5. 11. *Divin.* 1. 25. *Nat. D.* 2. 29.
AREOPAGITÆ, *Divin.* 1. 25. *Offic.* i. 22.
ARETHUSA, fons Siciliæ ad Syracuſam, *Verr.* 4. 53. 5. 31.
AREUS, libertus, *Att.* 5. 9.
ARGANTHONIUS, Tarteſſiorum rex, *Senect.* 19.
ARGENTEUS fluvius, in Gallia Tranſalpina ad Forum Julium, *Fam.* 10. 34.
Argenteus Pons, vicus cum ponte in fluvio Argenteo, *Fam.* 10. 34.
ARGILETUM, mons urbis Romæ, *Attic.* 12. 32.
Argiletanus, gentile, *Attic.* 1. 14.
ARGINUSSÆ, Græciæ inſulæ, *Off.* i. 24.

ARGIUS, ARGIVUS, ARGOLICUS, gentilia, *Tuſc.* 1. 47. 3. 22. *Fin.* 5. 18.
Argivus orator nullus, *Brut.* 13.
ARGO navis, *Tuſc.* 1. 20. *Nat. D.* 2. 35. *Her.* 2. 22.
-- ſidus cæleſte. *Nat. D.* 2. 44.
ARGONAUTÆ, *Orat.* 1. 38. *Tuſc.* 1. 20. 4. 32. *Nat. D.* 2. 35.
ARIARATHES, frater Ariobarzanis Cappadociæ regis, *Fam.* 15. 2.
-- alius, Ariobarzanis filius, *Att.* 13. 2.
ARICIA, oppidum Latii ſub Albano monte, *Agrar.* 2. 35. *Mil.* 19.
Aricinus, gentile, *Phil.* 3. 6.
ARIMINUM, Umbriæ oppidum, *Phil.* 12. 9. *Fam.* 8. 4. 17. 16. 12. *Att.* 5. 9.
Ariminenſes, gentile, *Catil.* 35.
ARIOBARZANES rex Cappadociæ, ſocius populi Romani, *Manil.* 2. *att.* 5. 20. *Prov. Conſ.* 4. *Fam.* 2. 17. 15. 2. 4. 5.
ARION Methymnæus *Tuſc.* 2. 27.
ARISTÆUS, olivæ inventor, Apollinis filius, *Nat. D.* 3. 18. 4. 57.
ARISTÆUS, Dexionis filius, *Verr.* 5. 42.
ARISTARCHUS, Grammaticus. *Piſ.* 30. *Fam.* 9. 10.
-- Homeri verſuum cenſor, *Fam.* 3. 11.
ARISTIDES, Juſtus dictus eſt, *Offic.* 3. 4.
-- Themiſtoclis conſilium utile, quia injuſtum, non probat, *Ibid.* 11.
-- patria expulſus, quod præter modum juſtus *Tuſc.* 5. 36.
Ariſtidis fuga, *Sext.* 67.
ARISTIPPUS, Socraticus, Cyrenaicæ philoſophiæ auctor *Orat.* 3. 17.
-- voluptatem ſummum bonum facit, *Acad.* 4. 42.
-- refellitur, *Fin.* 2. 13. *Tuſc.* 2. 6.
-- pecuniam in mare dejecit. *Invent.* 2. 58.
Ejus licentia contra morem conſuetudinemque loquendi non eſt imitanda, *Offic.* 1. 41.
-- dictum de Laide, *Fam.* 9. 26.
ARISTO, Chius, auditor Zenonis, ſummum bonum in ἀδιαφορίᾳ ponit, *Acad.* 4. 42. *Fin.* 2. 13.
-- exceptis virtutibus ac vitiis, *Leg.* 1. 13.
-- Tithono ſermonem tribuit, *Senect.* 1.
Ejus ſcitum: Nocere audientibus Philoſophos iis, qui bene dicta male interpretarentur, *Nat. D.* 3. 31.
-- ſententia de dolore, *Tuſc.* 2. 6.
-- de natura Deorum, *Nat. D.* 1. 14.
ARISTO, Maſſilienſis, *Balb.* 22.
ARISTO, *Fam.* 2. 18.
ARISTOCRITUS, ſervus, *Fam.* 14. 3.
ARISTODAMUS, Apollonidienſis, *Verr.* 5. 6.
ARISTODEMUS, *att.* 2. 7.
ARISTOGITON, Athenienſis, qui cum Harmodio Piſiſtrati tyrannidem evertit, *Tuſc.* 1. 49.
ARISTOMACHE, uxor Dionyſii tyranni; *Tuſc.* 5. 20.
ARISTONICUS, Eumenis regis filius; *Phil.* 11. 8. *agrar.* 2. 33.
ARISTOPHANES, poeta, *Leg.* 2. 15. *Orat.* 9.
Ariſtophaneus anapæſtus, *Orat.* 56.
-- modus. *Q. fr.* 3. ep. 1. 6.
ARISTOPHANES, Grammaticus, *Orat.* 3. 33. *fin.* 5. 19.
ARISTOTELES, Stagyrites, *acad.* 1. 3.
-- Platonis diſcipulus, *Orat.* 3. 17. *fin.* 4. 2.
-- in philoſophia prope ſingularis, *acad.* 2. 43.
-- vir ingenio pene divino, *Div.* 1. 25.
-- Philoſophorum princeps, excepto Platone *fin.* 5. 3. *Tuſc.* 1. 10.
-- præceptor Alexandri magni, *Orat.* 3. 35.
-- Iſocratis Rhetoris gloria motus Oratoriæ operam dedit, *Tuſc.* 1. 4.
-- Iſocratem dicendo laceſſivit, *Or.* 19.
-- Iſocrati adverſatus, *Ibid.* 51.
-- ſumme diligens in conſcribenda arte oratoria, *Inv.* 2. 2.
-- plurima præ cæteris de arte dicendi ſcripſit, *Or.* 1. 10.
-- rerum cognitionem cum orationis exercitatione conjunxit, *Or.* 3. 35.
-- eloquentia nervoſiſſima, *Brut.* 31.
-- quomodo exercuerit adoleſcentes in ſtudio dicendi, *Or.* 14.
-- quod diſcrimen faciat Dialecticæ & Rhetoricæ, *Or.* 32.
-- utriuſque rationis & inveniendi, & judicandi princeps, *Top.* 2.
-- primus ideas ſive ſpecies Platonicas labefactavit, *acad.* 1. 9.
-- flumen orationis aureum fundit, *acad.* 4. 38.
-- Socratis dubitationem & diſſerendi genus relinquit; *acad.* 1. 4.
-- bona corporis & fortunæ in bonis numerat, laudabilia eſſe negat, *fin.* 4. 18.
-- omnia quæ ſecundum naturam ſunt, bona appellavit; mala, quæ contra, *Ibid.* 26.
-- omnium animantium ortus, victus, figuras perſecutus eſt, *fin.* 5. 4.
-- exercitationem inſtituit de ſingulis rebus in utramque partem dicendi, *Ibid.*
-- omnium fere civitatum non Græciæ ſolum, ſed etiam barbariæ mores, inſtituta, diſciplinas deſcripſit, *fin.* 5. 4.
-- quintum genus elementorum ſtatuit, e quo mentes & ſidera, *Tuſc.* 1. 10. 26. *acad.* 1. 6.
-- ait omnes ingenioſos eſſe melancholicos, *Tuſc.* 1. 33.
-- dicit apud Hypanim fluvium beſtiolas naſci, quæ unum diem vivant, *Tuſc.* 1. 39.
-- veteres philoſophos accuſavit, exiſtimantes ſuis ingeniis philoſophiam eſſe perfectam, *Tuſc.* 3. 28.
-- ſperat philoſophiam brevi tempore abſolutam fore, *Ibid.*
-- vitam beatam cum virtute vel in taurum deſcendere dixit, *Tuſc.* 5. 31.
-- perpetua peregrinatione ætatem conſumpſit. *Ibid.* 37.

-- ab

Digitized by Google

-- ab Epicuro contumelioſiſſime vexatus, *Nat. D.* 1. 33.
-- Orpheum poetam nunquam fuiſſe docet, *Ibid.* 38.
-- ſtatuit animalia in æthere gigni, *Nat. D.* 2. 15.
-- triplicem ſtatuit corporum motum, aut a natura, aut a vi, aut a voluntate, *Ibid.* 16.
-- quæ de ſomnio Eudemi Cyprii & ejus eventu ſcribat, *Divin.* 1. 25.
-- de melancholicorum furore cenſuit, eos habere aliquid in animis præſagiens, *Ibid.* 38.
-- omnia cenſuit fato fieri, idque vim neceſſitatis afferre, *fat.* 17.
-- honeſtatem omni pondere graviorem habendam eſſe ſtatuit, quam reliqua omnia, *Off.* 3. 8.
-- copulationem animi cum corpore comparavit ſupplicio, quo Etruſci prædones in captivos utebantur, *frag. Phil.*
-- ad judiciale & deliberativum genus cauſarum addidit tertium Demonſtrativum, *Or.* 2. 10.
-- ſcribit Coracem & Tiſiam primos artem dicendi Siculis tradidiſſe, *Br.* 12.
-- quos pedes oratori, & quibus in orationis partibus præſcribat, *Or.* 3. 47.
Ariſtotelis Rhetoricam complectitur Ciceronis Dialogus de Oratore, *fam.* 1. 9.
-- opinio de numero; qui orationi maxime conveniat, *Or.* 57.
-- duplex ſcribendi genus, populare, & ſubtile, *fin.* 5. 5.
-- opinio de mundi æternitate, *acad.* 4. 38. *Tuſc.* 1. 29.
-- de fine bonorum ſeu ſummo bono, *acad.* 4. 42. *fin.* 2. 11. 4. 6. 18.
-- libri de moribus ad Nicomachum, *fin.* 5. 5.
-- judicium de epigrammate inciſo Sardanapali buſto, *fin.* 2. 32. *Tuſc.* 5. 35.
-- tertius liber de Philoſophia allegatus a Tullio, *Nat. D.* 1. 13.
-- variæ opiniones de Deo, quid is ſit, *Ibid.*
-- opinio de ſomniis, quomodo fiant, *Divin.* 2. 62.
-- de materia orationis, eam eſſe tria genera cauſarum, *Inv.* 1. 5.
-- elegans locus de mundi fabrica admirabili, *Nat. D.* 2. 37.
-- alius contra munera popularia vehementer ab ipſo improbata, *Off.* 2. 16.
Ariſtoteli homo ad duas res natus, ad intelligendum & agendum quaſi mortalis Deus, *fin.* 2. 13
Ariſtotele nemo doctior, nemo acutior, nemo in rebus, vel inveniendis vel judicandis acrior, *Or.* 51.
Ariſtoteles & Theophraſtus cum veteribus Academicis re congruebant, genere docendi paulum differebant, *Leg.* 1. 13.
Ariſtoteles, & qui eum ſequuntur, de omnibus rebus in contrarias partes diſſerunt, *Tuſc.* 2. 3.
ARISTOTELES, A. Licinius, Melitenſis, hoſpes Ciceronis, *Fam.* 13. 52.
ARISTOXENUS, Muſicus, Ariſtotelis diſcipulus, *fin.* 5. 19. *att.* 8. 4. *Orat.* 3. 33.
-- quid de anima ſenſerit, *Tuſc.* 1. 10. 18.
ARISTUS, Academicus, frater Antiochi, *fin.* 5. 3. *att.* 5. 10.
-- Academiæ heres, hoſpes & familiaris Ciceronis, *Brut.* 97.
-- Bruti doctor, *acad.* 1. 3.
ARISTUS, Panormitanus, *Verr.* 4. 13.
ARMENIA, regio Aſiæ, *fam.* 9. 15.
Armeniam Cæſar detraxit Dejotaro, *Div.* 2. 37.
Armeniæ fanum, *Manil.* 9.
Armenis, gentile, *arch.* 9.
ARNIENSIS Tribus, *agrar.* 2. 29.
ARPI, oppidum Apuliæ, *att.* 9. 3.
ARPINUM urbs Italiæ & municipium *att.* 2. 11.
Arpinas, gentile, *Leg.* 1. 1. *Fam.* 13. 11.
Arpinates aquæ, *att.* 1. 16.
Arpinas, prædium Ciceronis, *att.* 1. 6. 5. 1. *Fam.* 14. 7. *agrar.* 3. 2.
ARQUUS, ſeu ARCUS, Thaumantis filius, *Nat. D.* 3. 20.
ARRETIUM, oppidum Etruriæ, *Fam.* 16. 12. *Div.* 1. 35.
Arretinus, gentile, *Cacin.* 33. *Mur.* 24. *att.* 1. 19.
C. ARRIUS, *att.* 2. 14. 15.
-- ſummam amicitiam cum Cicerone ſimulans eum inſidioſe tractat, *Q. Fr.* 1. 3.
Q. ARRIUS, qualis orator, *Brut.* 69.
-- Prætor Siciliæ deſignatus, *Verr.* 2. 15.
-- deſtituitur in petitione Conſulatus, *att.* 2. 5.
Q. ARRIUS, Ciceronis amicus, *Mil.* 17.
-- epulum dedit in honorem patris mortui, *Vatin.* 12.
L. ARRUNTIUS, *fam.* 7. 18.
ARSACES, rex Parthorum, *fam.* 8. 14.
ARSINOE, Arſippi uxor, *Nat. D.* 3. 22.
ARSIPPUS, Arſinoæ vir, Æſculapii cujuſdam pater, *Nat. D.* 3. 22.
ARTAVASDES, vel *Artuaſdes*, rex Armeniorum, *attic.* 5. 20. 21. *fam.* 15. 2.
ARTAXERXES, Xerxis filius, ad quem Themiſtocles confugit, *att.* 10. 8.
ARTEMIDORUS, Ætnenſis, *Verr.* 3. 44.
ARTEMIDORUS, Pergæus, idem & *Cornelius* medicus, quo adjutore Verres Dianæ templum expilavit, *Verr.* 3. 21. 49.
ARTEMISIA, Mauſoli regis Cariæ uxor, ſepulcrum magnificum Mauſolo Halicarnaſſi extruxit, *Tuſc.* 4. 31.
ARTEMO, vel *Arthemo*, Entellinus, *Verr.* 3. 87.
ARTEMO, Laodicenus, *fam.* 13. 67.
ARTEMO, *Climachias*, Cephalœditanus, *Verr.* 2. 52.
ARTEMO, Ætnenſis Senator, *Verr.* 3. 45.
ARUNS, filius Tarquinii Superbi, qui cum L. Bruto ſimul interiit, *Tuſc.* 4. 22.
ASCANIO, *Q. Fr.* 3. 4.
P. ASCITIUS, in ſuſpicionem interfecti Dionis, Alexandrinorum legati, contra Ptolemæum, vocatur, *Cal.* 10.

ASCLAPO, Patrenſis, medicus, *fam.* 13. 19. 16. 9.
ASCLEPIADES, Eretricus philoſophus, cæcitatem æquo animo fert, *Tuſc.* 5. 39.
ASCLEPIADES, Acmonenſis, *Flacc.* 15.
ASCLEPIADES, medicus, amicus Craſſi, eloquens, *Orat.* 1. 14.
ASCULUM, oppidum in agro Piceno, *Brut.* 46. *Cluent.* 7.
Aſculani, gentile, *Syll.* 8. *Font.* 14.
ASELLIO, Hiſtoricus, *Leg.* 1. 2.
M. ASELLIUS, Larinas; *Cluent.* 61.
ASELLUS, *Orat.* 2. 64. 66.
ASIA, regio, ſtat Luculli inſtitutis, *acad.* 4. 1.
-- ſuſpicionem habet luxuriæ, *Mur.* 5.
Aſiæ rex Dionyſius, *Nat. D.* 3. 23.
Aſiani, publicani, *att.* 1. 17.
Aſiatici Græci humaniſſimi, *Q. Fr.* 1. 1.
Aſiatici Oratores, *Brut.* 13.
Aſiatica genera orationis, *Brut.* 95.
Aſiaticum bellum, *Manil.* 7.
ASINIUS, Senator voluntarius, *Philipp.* 13. 13.
ASINIUS Dento, Centurio, *att.* 5. 20.
ASINIUS, Larinas, *Cluent.* 13.
ASINIUS Pollio, amicus Antonii; ejus epiſtolæ, *fam.* 10. 31. 32. 33.
ASPASIA, *Invent.* 1. 31.
ASPENDUS, urbs Pamphyliæ, *Verr.* 1. 20.
ASSORUS, Siciliæ oppidum, *Verr.* 4. 44.
Aſſorinus, gentile, *Verr.* 3. 18. 4. 44.
ASSYRIA, regio Aſiæ majoris, *fin.* 2. 32.
Aſſyrii, gentile, *Divin.* 1. 1.
ASTARTE, Venus Syria, quæ Adonidi nupſit, *Nat. D.* 3. 23.
ASTERIA, Latonæ ſoror, ex qua Hercules Tyrius, *Nat. D.* 3. 16. 18.
ASTURA, flumen Latii, in quo inſula ejuſdem nominis, *fam* 6. 19. *att.* 12. 40.
ASTYAGES, rex, *Divin.* 1. 49.
ASTYANAX, Tragœdus hiſtrio, *Attic.* 4. 51.
ASTYPALENSIS, ab *Aſtypalæa* inſula maris Cretici, *Nat. D.* 3. 18.
C. ATEIUS *Capito*, a Cenſore notatus, *Divin.* 1. 16.
Eum commendat Cicero, *fam.* 13. 29.
C. ATEIUS *Plaguleius*, Cæſarianus, *attic.* 10. 8.
L. ATEIUS, L. F. Capito, *fam.* 8. 8.
ATELLA, oppidum Campaniæ *Agrar.* 2. 31. *Cluent.* 25.
Atellanias verſus, *Divin.* 2. 10.
Atellanam municipium, *Q. Fr.* 2. 14.
ATHAMANUM gens, in Græcia, *Piſ.* 40.
ATHAMAS, furioſus poſt matricidium factus, *Har. Reſp.* 18. *Tuſc.* 3. 6.
ATHAMAS, ſaltator, L. Piſonis in Macedonia comes, *Piſon.* 36.
ATHAMAS, ſervus, *att.* 12. 10.
ATHENÆ, omnium doctrinarum inventrices, *Or.* 1. 4.
-- domicilium ſtudiorum, *Or.* 3. 11.
-- multo ante fuere quam Roma, *Brut.* 10.
-- in tutela Apollinis, *Nat. D.* 3. 23.
-- multa eximia divinaque pepererunt, *Leg.* 2. 14.
-- earum proprium ſtudium ars dicendi, *Brut.* 13.
Athenis optimus quiſque in exilium pulſus, *Orat.* 2. 13.
-- Oratores primum ſe extulerunt, *Brut.* 7.
-- & nata & alta eloquentia, *Ibid.* 10.
-- ædes Minervæ, *Verr.* 1. 17.
-- humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atque in omnes terras diſtributæ, *Flacc.* 26.
-- gravi cuidam homini teſtimonium dicendi jusjurandum remiſſum, *Balb.* 5.
-- tenue cælum, ex quo acutiores etiam putantur Attici, *Fat.* 4.
-- in arce Olea ſempiterna, *Leg.* 1. 1.
-- Orithyam Aquilo ſuſtulit, *ibid.*
-- Contumeliæ fanum & Impudentiæ, *Leg.* 2. 11.
-- intra urbem ſepultus nemo, *Famil.* 4. 12.
-- laudati in concione, qui ſint in prœliis interfecti, *Orat.* 44.
-- pœnæ æſtimatio, *Orat.* 1. 54.
-- in Ceramico ampliſſima erant ſepulcra, *Leg.* 2. 26.
-- publicis execrationibus ſancitum eſt, erranti viam non monſtrare. *Off.* 3. 13.
Athenienſes, miſericordes, *Phil.* 5. 5.
-- Romam legatos miſerunt tres Philoſophos, *Orat.* 2. 38.
-- & cur Philoſophos e ſcholis ad legatorum munus elegerint, *Tuſc.* 4. 3.
-- homines græci, & longe a Romana gravitate ſejuncti, *Sext.* 67.
-- nec perſuadendo, nec cogendo regi potuere *Fam.* 1. 9.
-- publicis conſiliis divinos Sacerdotes adhibuerunt, *Div.* 1. 41.
-- de majoribus rebus ad Apollinem ſemper retulerunt, *Ibid.* 54.
-- Apollinem Pythium conſuluerunt, quas religiones tenerent, *Leg.* 2. 16.
-- funerum ac ſepulcrorum magnificentiam legibus coercuerunt, *Ibid.* 26.
-- Æginetis pollices præciderunt, & eo ipſo peccarunt, *Off.* 3. 11.
-- publicæ honeſtatis ſtudioſiſſimi, *Ibid.*
-- ſciunt, quæ recta ſunt, ſed facere nolunt, *Senect.* 18.
Athenienſium prudens & ſincerum judicium de genere dicendi, *Orat.* 8.
-- Legiſlator Solon, *Roſc. Amer.* 25.
-- Virginum ſacra ferentium mos, *Verr.* 4. 4.
-- claſſis Syracuſanum portum invadens, in eo victa eſt, *Verr.* 5. 37.
-- magna quondam poteſtas maritima, *Man.* 18.
-- laus, *Flacc.* 26.
-- *apuratia*, *Phil.* 1. 1.
Athenienſium mos a Cecrope traditus mortuos terra humandi, frugibuſque eam conſerendi, *Leg.* 2. 25.
-- conſilium in defendenda Græciæ libertate contra Xerxem, *Off.* 3. 11.
Athenienſia ſacra Cereris, *Verr.* 4. 49.

ATHE-

ATHENÆUS, apud Ariobarzanem gratioſus, fam. 15. 4
ATHENAGORAS, Cymæus, Flacc. 7.
ATHENAIS, uxor, aut mater Ariobarzanis, fam. 15. 4.
ATHENIO, dux fugitivorum, Verr. 2. 54. Haruſp. Reſp. 12.
ATHENODORUS Calvus, att. 16. 11. 14.
ATHENODORUS, philoſophus, Sandonis filius, fam. 3. 7.
ATHERIANUM Jus, fam. 9. 18.
ATHOS, mons Thraciæ, a Xerxe perfoſſus, fin. 2. 34.
ATIDIUS, C. Verris præfectus, Verr. 3. 32.
ATINA, urbs Latii, Planc. 12.
Atinas, gentile, att. 15. 3. Divin. 1. 28.
ATINAS, pugil Flacc. 13.
C. ATINIUS Labeo, Dom. 47.
ATLAS, cælum ſuſtinere traditur, Sext. 8.
-- idque ob divinam cæleſtium rerum cognitionem, Tuſc. 5. 3.
L. ATRATINIUS, Cælii accuſator, Cal. 1.
ATREUS, Pelopis filius Anacum pater, Nat. D. 3. 21.
Atreus & Thyeſtes, Nat. D. 3. 27. Tuſc. 4. 36.
Atrei præceptum, Tuſc. 5. 18.
-- perſona inſtar tyranni, Off. 1. 28.
Atreus, tragœdia, Orat. 3. 58.
Atridæ reges. Herenn. 3. 21.
ATTÆ, Sext. 51.
ATTIELENSES, gentile, agrar. 1. 2. 2. 19.
Attalici agri in Cherſoneſo, agrar. 2. 19.
ATTALUS, rex, Sext. 27.
-- in P. Africanum liberalis, Dejot. 7.
ATTALUS Iphemeneus, Q. Fr. 1. ep. 2. 4.
ATTALUS Netinus, Verr. 4. 26.
ATTELLIUS, debitor Ciceronis, attic. 5. 19.
ATTICI, gentile. Excellunt in facetiis, Orat. 2. 54.
Atticorum eſt nihil habere moleſtiarum, nec ineptiarum, Brut. 91.
ATTICUS, T. Pomponius, avunculi teſtamento adoptatus, att. 3. 20.
-- ſcripſit de Conſulatu Ciceronis. attic. 2. 1.
-- colligit hiſtoriæ theſauros, fin. 2. 21.
Atticus ſtylus, Brut. 45.
A. ATTILIUS, vel Atilius, teſtis in Cæcinam, Cæcin. 10.
C. ATTILIUS, ſua manu ſemen ſpargentem conveniunt legati, Roſc. Amer. 18. Sext. 33. &c.
L. ATTILIUS, A filius, teſtis in Cæcin. Cæcin. 10.
M. ATTILIUS Regulus, bis Conſul fuit, Tuſc. 5. 5. Sext. 59. Offic. 1. 13. 3. 26.
-- Carthaginem redit ad ſupplicium, Senect. 20. Piſon. 19.
M. ATTILIUS Calatinus, Fidem dedicat, Nat. D. 2. 23.
M. ATTILIUS de majeſtate damnatus, Act. 1. in Verr. 13.
SEXT. ATTILIUS, Conſul, att. 12. 5.
ATTILIUS, eques Rom. fam. 13. 62.
ATTILIUS Sophoclis Electram Latinam facit, qualis ſcriptor? att. 14. 20. fin. 1. 2.
ATTIUS Navius, augur, novacula cotem præcidit, Divin. 1. 17.
C. ATTIUS, Pelignus, Sulmone portas aperuit Antonio in bello civili, att. 8. 4.
L. ATTIUS, poeta. Vide ACCIUS.
M. ATTIUS Balbus, Prætorius, Phil. 3. 6.
P. ATTIUS, att. 7. 13.
T. ATTIUS, accuſator Cluentii, Cluent. 23.
ATTIUS, pigmentarius, fam. 15. 17.
AUCTUS (Acilius) Proconſul, fam. 13. 50.
AVENTINUS, mons urbis Romæ, att. 12. 32. Mur. 7. Phil. 8. 4.
AVERNUS, Lacus in Campania peſtilens, Tuſc. 1. 16
CN. AUFIDIUS. prætorius, cæcus, fin. 5. 19. Tuſc. 5. 39.
-- adoptat Oreſtem, Dom. 13.
SEXT. AUFIDIUS, fam. 12. 26. 27.
P. AUFIDIUS, Juriſconſultus, frater M. Virgilii, Brut. 48.
T. AUFIDIUS, Prætor Aſiæ, Flacc. 19.
AUFIUS, amicus Ciceronis, att. 6. 1.
C. AVIANIUS, vel AVIANUS Hammonius, M. Æmilii libertus, fam. 13. 27.
Idem, C. Avianus Evander dicitur, fam. 13. 2.
Forte idem, de quo fam. 7. 23.
C. AVIANUS FLACCUS, fam. 13. 35 75. 79.
AVIANUS, Puteolanus, amicus Ciceronis, acad. 4. 25.
C. AVIANVS, Philoxenus, fam. 13. 35.
AVILIUS Lartinas, Cluent. 13.
AVIUS, vel AULUS, att. 12. 5.
-- forte eſt argentarius, att. 13. 4.
M. AULANUS, Tribunus militum C. Antonii, Catilinarius, a P. Sextio Capua expellitur, Sext. 4.
AULETES, cognomen Ptolemæi regis, Rab. Poſt. 10.
AULIS, portus Bœotiæ ad Euripum, Divin. 2. 30.
AURELIA via, per maritima Etruriæ ducens Piſas verſus, Phil. 12. 9.
AURELIANUS, att. 4. 16.
AVRELII gradus, locus in foro Rom. Flacc. 28. Cluent. 34.
L. & C. AVRELII, L. filii, Oreſtæ, Brut. 25.
-- cognomines commendantur, fam. 13. 40
AVRELIVM tribunal, Piſ. 5. Sext. 15. Dom. 21. Red. 1. 5.
AVRELIVS, ab Hirtio Germanis præpoſitus, att. 14. 9.
AVRELIVS, creditor Ciceronis, fam. 16. 24. att 16. 15.
C. AVRELIVS, conſul, Verr. I. 50.
M. AVRELIVS SCAVRVS, Latine dixit, Brut. 35.
-- Quæſtor L. Flacci: Flaccum ei accuſare non permittitur, Cæcil. 19.
-- Epheſi prohibitus eſt ſervum e templo Dianæ abducere, Verr. 1. 33.

L. AVRIFEX, eques Romanus, *Orat.* 2. 63.
A. AVRIVS, Larinas, *Cluent.* 8.
A. AVRIVS, Melinus, *Cluent.* 5.
M. & Numerius AVRII, fratres, *Cluent.* 7.
AVTOBVLVS, ſalator, L. Piſonis in Macedonia comes, *Piſon.* 36.
P. AVTRONIVS, orator ſola voce probabilis, *Brut.* 68.
-- Conſul deſignatus cum P. Sylla de ambitu condemnatur, *Syll.* 1. &c.
-- exulat, *att.* 3. 2. 7.
AXIA, Caſtellum in agro Tarquinienſi, *Cæcin.* 7
M. AXIANVS, *att.* 15. 29.
AXIVS, ſenator, *att.* 3. 15. 4. 15. 10. 11. 15.

B.

BABVLLIVS, *att.* 13. 48.
BABYLON, urbs Chaldææ, *Dom.* 23.
Babylonis muri, *Divin.* 2. 67.
Babylonius, gentile, *Divin.* 1. 19. 2. 46.
BACCHVS, *att.* 15. 27. *Div.* 1. 36.
Bacchanalia, *Leg.* 2. 15.
BACIS, Bœotius, augur, *Divin.* 1. 18.
BÆBIVS, homo obſcurus, *att.* 9. 14. 13. 45.
M. BÆBIVS, juſſu L. Piſonis in Macedonia interficitur, *Piſon* 35.
Q. BÆBIVS *Tamphilus*, Legatus Romanorum, *Phil.* 5. 10.
P. BAGIENVS, *Fam.* 10. 33.
BAIÆ, locus amœniſſimus in Campania, prope mare, *Cal.* 15. 20. *Fam.* 9. 2. 7. 12. *att.* 1. 16. 12. 40.
BALBILIVS, amiciſſimus Ciceroni, *att.* 15. 13.
BALBI duo, Stoici, *Orat.* 3. 21. Vide *Lucilius*.
BALBINVS, Cærarianus, *att.* 13. 21.
BALBVS, cognomen *Ampiorum*, *Luciliorum*, *Octaviorum*, & *Thoriorum*, de quibus ſuo loco.
BALBVS, Lucius Cornelius, Gaditanus, a Cn. Pompejo civitate donatus, rogatu L. Corn. Lentuli, unde ab eo nomen aſſumpſit: gratiſſimus apud Cæſarem, *Orat.* quæ extat pro eo, *cap.* 28 *att.* 2. 3.
-- Tarteſſius dicitur, *att.* 7. 3.
-- a Theophane, Mitylenæo, adoptatur, *Balb.* 25. *att.* 7. 15. 9. 8. 13.
-- Balbi epiſtolæ, *att.* 8. 15. 9. 8. 13.
BALBVS, filius L. Corn. Balbi, unde *minor* dicitur. Aſinii Pollionis quæſtor in Hiſpania, *Fam.* 10. 32. *Att.* 11. 12.
BALBUS, Fauſti libertus, *Syll.* 19.
BALBUS, accuſator M. Cælii, *Cæl.* 11.
BALBUTIUS, Larinas, *Cluent.* 60.
BALEARES, inſulæ duæ maris Mediterranei, *Att.* XII. 2.
Balearicus, cognomen *Metelli*, a Balearibus inſulis, *Divin.* 1. 2.
BALLIO, nomen comicum Lenonis, *Roſc.Com.* 7. *Phil.* 2. 6.
M. BAMBALIO, Q. Fadius, M. Antonii ſocer, pater Fulviæ, *Phil.* 2. 36. 3. 6.
BANOBAL, Venerius, *Verr.* 3. 39.
BARBA, Cæſaris amicus, & Antonii, *Phil.* 13. 2.
BARBATIUS, amicus Cæſaris & Antonii, *Phil.* 13. 2.
BARDYLIS, Illyrius latro, *Offic.* 2. 11.
BARGYLETÆ, incolæ *Bargyli* oppidi in Caria, *Fam.* 13. 56.
BARNÆUS, *Att.* 14. 19.
BASILI buſtum, locus in via Appia, latronibus infeſtus, *Att* 7. 9.
BASILUS, ad eum ſcribitur, *Fam* 6. 15.
M. BASILIUS, ſive *Baſilus*, ſenator, *Cluent.* 38.
BASILUS, gladiator de grege M. Antonii, *Phil.* 3. 41.
BASSUS, *Fam.* 7. 20.
BATARRA, *Fam.* 7. 9.
BATTONIUS, *Att.* 6. 8.
BAUL, locus prope Bajas, ubi Hortenſii villa, *Acad.* 2. 3. 40. *Fam.* 7. 1. *Att.* 15. 1.
M. BEBRIUS, ſenator, *Cluent.* 16.
BELLEROPHON, *Tuſc.* 3. 26.
BELLIENUS, vel *Billienus*, verna Demetrii, *Fam.* 8. 15. 16. 22.
L. BELLIENUS, Pompejanus, cujus domus poſt cædem Cæſaris incenſa eſt, *Phil.* 2. 36.
BELLOVACI, populi in Gallia Belgica, *Fam.* 8. 1.
BELUS, Indorum Hercules, *Nat. D.* 3. 16.
BENEVENTUM, oppidum Samnitium, *Verr.* 1. 15. *Att.* 5. 3. 9. 15.
Beneventanus, gentile, *Verr.* 1. 15.
BEROEA, oppidum Aſiæ, *Piſ.* 36.
BESSICA gens in Thracia, *Piſ.* 34.
L. BESTIA, tribunus plebis, *Brut.* 34.
BESTIA Calpurnius, accuſatus de ambitu, in petitione Præturæ, defenditur a Cicerone, *Q. Fr.* 2. 3.
-- Conſulatum petit, *Phil.* 11. 5
T. BETTUCIUS BARRUS, Æſculanus, aliquot orationibus nobilis, *Brut.* 46.
BIAS, e ſeptem ſapientibus, *Amic.* 16.
-- Biantis patria Priene, *Parad.* 1. 1.
M. BIBULUS Cæſaris amicitiam quærit, *Att.* 1. 16.
-- Cæſare Collega in Conſulatu leges ferente ſemper ſervat de cœlo, *Har. Reſp.* 22.
-- ſervat de cœlo, cum Cæſar de adoptando Clodio legem Curiatam fert, *Dom.* 15.
-- Vatinius trib. pl. conſulem in vincula ducit, reliquis tribunis id jubentibus, *Vatin.* 9.
-- cenſet, ut pontifices de domo Ciceronis ſtatuant, *Dom.* 26.
-- Proconſul Syriæ, *Fam.* 15. 1.
-- oppido munitiſſimo ſe tenet, quandiu ſunt hoſtes in ejus provincia, *Fam.* 12. 19.
-- contra Parthos male pugnat, *Fam.* 8. 6.
-- Ciceroni Proconſuli Ciliciæ invidet, *Fam.* 2. 17.
-- ſcriptitavit accurate: bello civili periit, *Brut.* 77.
Ejus acerba edicta, quæ inde *Archilochia* dicuntur, *Att.* 2. 19.

BI-

BIDIS, oppidum Siciliæ, *Verr.* 2. 22.
Bidinus, gentile, *Verr.* 2. 22.
C. BILIENUS, homo magnus, *Brut.* 47.
BILLIENUS. Vide BELLIENUS.
A. BINNIUS, caupo de via Latina, *Cluent.* 59.
BION, facetum ejus dictum, *Tuſc.* 3. 26.
BITHYNIA, regio Aſiæ minoris, *Planc.* 34. *Fam.* 12. 13. *Man.* 2. *Agr.* 2. 16.
-- Bithyniæ reges lectica lati, *Verr.* 5. 11.
BITHYNICUS, e gente Pompeja, *Fam.* 6. 16. 16. 23.
BITON, Cloebis frater; pietas in matrem, placida, *Tuſc.* 1. 47.
BLANDENIUS. ZEUXIS, vid. *Zeuxis.*
BLESAMIUS, Gallo-Græcus, Dejotari legatus, *Dejot.* 12.
BLOSSII, nobiles Campani. *Agrar.* 2. 34.
C. BLOSSIUS, Cumanus, *Amic.* 11.
BOETHUS, Stoicos, *Divin.* 1. 8. 2. 21.
BOETHUS, cœlator, *Verr.* 4. 14.
BOEOTIA, Græciæ regio, *Verr.* 1. 21. *Flacc.* 26.
Bœotius, gentile, *Piſon.* 35.
BOGUDES, Rex Mauritaniæ, *Fam.* 10. 32.
BOJUS, nomen curſoris. *Herenn.* 4. 3.
M. BOLANUS, amicus Ciceronis, *Fam* 13. 77.
BONA DEA, *Dom.* 40.
Bonæ Deæ opertum, *Parad.* 4.
-- pulvinaria, *Har. Reſp.* 5. *Piſ.* 39.
-- ſacerdos, *Att.* 2. 4.
-- ſacrarium in fundo, *Mil.* 31.
BONONIA, urbs Galliæ Ciſpadanæ, *Fam.* 11. 13. 12. 5.
BOOTES, ſeu arctophylax, *Nat. D.* 2. 42.
BOREA, urbs Africæ, *Att.* 16. 4.
BOSPORUS, fretum, quod Propontidem & Pontum Euxinum committit, *Muren.* 10.
Boſporani, gentile, *Manil.* 4.
BOVIANUM, oppidum Samnitium, *Cluent.* 69.
BOVILLANUS, gentile, ab oppido ad viam Appiam, non procul a lacu Albano, *Planc.* 9. *Q. fr.* 3. 1. 2.
BOVILLIUS, idem, *Att.* 5. 13.
BRENNUS cum Gallicis copiis fano Apollinis bellum intulit, *Divin.* 1. 37.
BRINNIUS Ciceronem heredem facit, *Att.* 13. 12. 14.
BRITANNIA, inſula, *fam.* 7. 6. 7. *Nat. D.* 2. 34.
Britannicus, gentile, *Nat. D.* 3. 10.
T. BROCCHUS, avunculus Q. Ligarii, *Lig.* 4. 11.
BROGITARUS, Gallo-Græcus, cui Clodius ſacerdotium vendidit, & Regis nomen dedit, *Har. Reſp.* 13. 27. *Sext.* 26.
BRULLA talis delectabatur, *Orat.* 3. 23.
BRUNDUSIUM, vel *Brundiſium*, oppidum in Calabria, portu in primis nobili, e quo trajectus in Græciam, *Manil.* 12. *Planc.* 40. &c.
Brunduſina coloniæ natalis, *Sext.* 63. *Att.* 4. 1.
BRUTII, vel *Bruttii* populi magnæ Græciæ, *Roſc. Am.* 46.
L. BRUTTIUS, eques Rom. *fam.* 13. 38.
-- Fortaſſe idem, homo jucundus, quem M. Cicero fil. ſecum Athenis habuit, *fam.* 16. 21.
D. JUNIUS BRUTUS, collega P. Scipionis in conſulatu, Græce doctus, *Brut.* 28.
-- a trib. pl. in vincula conjicitur, *Leg.* 3. 9.
-- Accii verſibus monumenta ſua inſcripſit, *Arch.* 11.
D. BRUTUS, conſul cum Mamerco, Græce & Latine doctus, *Brut.* 47. *Rabir. Perd.* 7. *Att.* 12. 22.
D. BRUTUS, ſatiſdat. *Verr.* 1. 55.
-- provinciam ejus Galliam invadit Antonius, *Phil.* 3. 1.
-- obſidione liberatur, *fam.* 10. 11.
-- epiſtolæ ab eo, & ad eum ſcriptæ. *Fam.* 11.
L. BRUTUS, qui Romam regio dominatu liberavit, *Brut.* 13. *Planc.* 25.
-- collegæ Collatino imperium abrogat, *Offic.* 3. 11.
-- interiit cum Arunte, *Tuſc.* 4. 22.
-- princeps nobilitatis Brutorum, *Brut.* 14. *Phil.* 1. 6.
-- in liberanda patria interfectus, *Senect.* 20.
M. BRUTUS, pater, Juriſconſultus. *Fam.* 7. 22. *Brut.* 47.
-- juris publici & privati peritus, a forenſi eloquentia abfuit, *Brut.* 62.
-- libri de jure laudantur, *Orat.* 2. 33. *Cluent.* 51. *fin.* 1. 4.
-- negat partum ancillæ in fructu habendum, &c. *fin.* 1. 4.
M. BRUTUS, ejus, qui libros de jure civili ſcripſit, filius, Cn. Plancium accuſavit, defenſore Craſſo, *Orat.* 2. 42. *Cluent.* 51.
-- accuſat Scaurum, *Font.* 13.
-- accuſationem factitavit, nullos magiſtratus petivit, dedecus familiæ vocatur, *Brut.* 34.
-- *accuſator* nominatus eſt, *Offic.* 2. 14.
M. BRUTUS, trib. pl. ejus, qui Cæſarem interfecit, pater, *Quint.* 20. *Agrar.* 2. 33.
M. BRUTUS, Cæſaris percuſſor, qui & *Q. Cæpio* dicitur, *Phil.* 10. 10. vide CÆPIO.
-- gener Appii Pulchri, *fam.* 3. 4.
-- a Cæſare Galliæ præficitur. *fam.* 6. 6.
-- urbe cedit poſt Cæſaris cædem, *Phil.* 1. 4. 10. 4.
-- occiſo Cæſare, pugionem tenens, Ciceronem exclamavit, *Phil.* 2. 12.
-- provincia ei datur, *Phil.* 2. 13.
-- epitomen ſcripſit hiſtoriarum a Fannio, *Att.* 12. 5. & a Cælio ſcriptarum, *Att.* 13. 8.
-- de philoſophia Latine ſcripſit: audivit Athenis Ariſtum, *Acad.* 1. 3.
-- ſcripſit *de virtute* ad Ciceronem. *Tuſc.* 5. 1.
Ejus & Caſſii prætorum edictum, *Phil.* 1. 3.
M. BUCCULEIUS, *Orat.* 1. 39.
BUCILIANUS, *Att.* 15. 17. 16. 4.
BULBUS, ſenator Roman. *Verr.* 2. 32. *Cluent.* 26.
BULLIENSES. Vide BYLLIS.
P. BURRIENUS, prætor urbanus. *Quint.* 6.
T. BURSA: vide Munatius Plancus.

BUR-

BURSENUS, *Q. Fr.* 2. 12.
BUSSENIUS, Pompejanus, *Att.* 8. 12.
BUTHROTUM, oppidum Epiri, *fam.* 16. 7. *Att.* 4. 8.
BYLLIS, oppidum in ora maritima Macedoniæ, *Phil.* 11. 11.
Bullienſes, gentile, *Piſon.* 40.
Bulliones, iidem, *fam.* 13. 42.
BYZANTII. *Orat.* 2. 54.

C.

C. CACURIUS, civis Rom. Lilybæi, *Verr.* 4. 17.
CADMI filia Ino, *Tuſc.* 1. 12. *Nat. D.* 3. 19.
CÆCILIA, Metelli Balearici filia, *Divin.* 1. 2.
-- ex ejus ſomnio Junonis Soſpitæ templum refectum, *Divin.* 1. 44.
-- ſororis filiæ ſedes ſuas tradit, *Divin.* 1. 46. 2. 40.
CÆCILIA, Nepotis filia, *Roſc. Am.* 10.
CÆCILIA, filia Attici, *att.* 6. 2. & 4.
CÆCILIUS, poeta comicus, *Orat.* 2. 10. *Cal.* 16. *fin.* 1. 2. 2. 4. *Tuſc.* 3. 23. 4. 32. *Sen.* 8. 11.
-- malus auctor latinitatis, *att.* 7. 3. *Brut.* 74.
CÆCILIUS TRYPHO, *Att.* 3. 8.
C. CÆCILIUS, eques Rom. *ſacr.* 36.
L. CÆCILIVS, prætor, *Red.* 2. 9. *Mil.* 14.
-- tribunus plebis legem de minuenda ambitus pœna promulgavit, *Syll.* 22.
L. CÆCILIUS, negotiator in provincia Q. Ciceronis, *Q. fr.* 1. 2.
M. CÆCILIUS, frater Q. Cæcilii, ejus, in quem eſt Divinatio, *Divin. in Cæcil.* 9.
Q. CÆCILIUS, conſul cum M. Junio Silano, *fragm. Corn.* 1.
Q. CÆCILIUS, Q. F. Metellus Pius Scipio, *fam.* 8. 8.
Q. CÆCILIUS BASSUS, quæſtor, *att.* 2. 9.
-- cum ſperabat Brutus firmiorem fore, nuntio de morte Cæſaris allato, *fam.* 11. 1.
-- exercitum in Aſia privatus habet, *Phil.* 11. 13.
-- in Syria legionem habuit, quæ ad C. Caſſium venit, invito Baſſo, *fam.* 12. 11. 12. 18. *Dejot.* 8. 9.
Q. CÆCILIUS, fœnerator, avunculus Attici, *att.* 1. 1. 12.
Q. CÆCILIUS, *Q. fil. Pomponianus Atticus*: eſt T. Pomponius Atticus, qui ab avunculo L. Cæcilio teſtamento adoptatus erat, *Att.* 3. 20.
Q. CÆCILIUS, cognomine Niger, Siculus, Verris quæſtor, qui accuſationem Verris quæſtor petebat, in quem eſt Oratio, quæ *Divinatio* dicitur, *Cæcil.* 2.
T. CÆCILIUS, Eutychides, Attici libertus, *Att.* 4. 15.
T. CÆCINA, cujus eſt epiſtola, *fam.* 6. 7.
-- negotiatus eſt in Aſia, *fam.* 13. 66.
-- exul, quod contra Cæſarem ſcripſerat, *fam.* 6. 5. 8. 9.
A CÆCINA, *Licinius*, pro quo eſt oratio; *Cæcin.* 1. *Orat.* 29.
CÆCINA, Volaterranus, *Att.* 16. 8.
C. CÆCIUS. *Att.* 9. 11. 13.
CÆLIUS, vide COELIUS.
M. CÆPARIUS, Catilinæ ſocius, *Catil.* 3. 6.
C. & L. CÆPASII, fratres, ignoti homines, oppidano & inconditio genere dicendi, quæſtores facti ſunt, *Brut.* 69. *Cluent.* 20. 21.
CN. CÆPIO, conſul, cui decernitur quæſtio in Tubulum, *fin.* 2. 16.
-- naufragio periit, *Att.* 12. 20.
Q. SERVILIUS CÆPIO, quæſtor urbanus, *Herenn.* 1. 12.
-- vir acer & fortis, *Brut.* 35.
-- equeſtri ordini nimis deditus, *Brut.* 56. 62.
-- accuſatur a T. Betucio Barro, *Brut.* 46.
-- M. Druſi inimicus, *Dom.* 46.
-- Smyrnæ civis factus, *Balb.* 11.
Cæpiones duo, CN. & QU. eorum teſtimonium in Q. Pompejum rejicitur, *Brut.* 25. *Font.* 7.
Q CÆPIO eſt *M. Brutus*, Cæſaris interfector, *fam.* 7. 21. *att.* 2. 24. *Phil.* 10. 10.
CÆRELLIA, Ciceronis neceſſaria, ſtudio philoſophiæ dedita, *fam.* 13. 72. *att.* 12. 51. 13. 21. 14. 19. 15. 1. *fragm. Epiſt.*
C. JULIUS CÆSAR. L. F. Q. Catuli frater, *Orat.* 2. 3. *Brut.* 48.
-- facetiis vicit omnes, *Offic.* 1. 37.
-- inducitur de jocis & ridiculis differens, *Orat.* 2. 54.
-- juſſu Syllæ interfectus. *Orat.* 3. 3.
C. JULIUS CÆSAR, in Hiſpania prætor; quæ Gaditanis beneficia tribuerit, *Balb.* 19.
-- concionem in Bibulum concitare non poteſt, *Att.* 2. 21.
-- gratulatur P. Clodio remotum ex urbe Catonem, *Dom.* 9.
-- de conjungendo, Pompejo & Craſſo laborat, *Att.* 2. 3.
-- volumina ἀποφθεγμάτων conficit, *fam.* 9. 16.
-- ſententia ejus de Catilinariis, *Catil.* 4. &c.
-- legem, qua prohiberet eſſe in Decurionibus eos qui facerent præconium, ferre cogitat, *fam.* 6. 18.
-- Dejotarum tetrarchiæ regno multat, *Divin.*
-- in lege Agraria, Volaterranos liberat, *fam.* 13. 4.
-- qualis in dicendo: de ratione latine loquendi accuratiſſime ſcripſit, *Brut.* 71.
-- in ſuſpicione eſt, ejus juſſu M. Marcellum interfectum eſſe; ſed defenditur, *att.* 13. 10.
-- prope jubet occidi M. Metellum tribunum pl. *att.* 10. 4.
-- cum immolaret, in extis bovis optimi cor non fuit, *Divin.* 1. 52.
-- ſcripſit contra Catonem Ciceronis, *Top.* 25.
-- de Catone & contra Catonem ſcribit, *Att.* 12. 40. 41.
-- in curia Pompejana ante ſimulacrum Pompeji trucidatus, *Divin.* 2. 9.

Ejus

Ejus virtutes, *Rab. Poſt.* 15. *Marc.* 1. & ſeq. *Phil.* 2. 41.
C. CÆSAR OCTAVIUS, ad ſenatus auctoritatem ſe confert, *Phil.* 3. 15.
-- adoleſcentulo imperium extraordinarium Cicero ſententia ſua tradit, *Phil.* 11. 8. 5. 17.
-- dictum Ciceronis ægre fert, *fam.* 11. 20.
L. CÆSAR, juſſu Cinnæ interficitur, *Tuſc.* 5. 19. *Orat.* 3. 3.
L. CÆSAR, Ædilitiam repulſam tulit, *Planc.* 21.
-- ſororis virum P. Lentulum ſocerum Catilinæ interficiendum cenſet, *Catil.* 4. 6.
-- conſul cum C. Figulo, *Att.* 1. 2. *Syll.* 20.
-- ſenatus-conſultum facit, de numero ſectatorum, *Muren.* 34.
-- ægrotat Neapoli: hujus ſororis filius M. Antonius fuit, *fam.* 9. 14.
-- optime ſentit, ſed in Antonium non acriter dicit, quia ejus avunculus eſt, *fam.* 10. 28.
-- agrorum aſſignationem Antonianam ſententia ſua diſſolvit, *Phil.* 6. 5.
L. CÆSAR, filius, mandata abſurdiſſima a Cæſare habet, non homo, ſed ſcopæ ſolutæ, *Att.* 7. 13. 14.
SEX. CÆSAR, flamen Quirinalis, *Haruſp. reſp.* 6.
CÆSENA, oppidum in Gallia Ciſpadana Senonum, *fam.* 16. 27.
CÆSENNIA, Tarquinienſis, *Cæcin.* 4.
CÆSENNIUS LENTO, Septemvir, *Phil.* 12. 9.
P. CÆSENNIUS, Tarquinienſis, *Cæcin.* 4. 10.
C. CÆSETIUS, eques Rom. Ligarii advocatus, *Lig.* 11.
-- Trib. pl. a Cæſare ab republica remotus, *Phil* 13. 15.
-- provinciam ſibi ab Antonio datam recuſavit, *Phil.* 3. 10. an C. Cæſtius?
P. CÆSETIUS, legatus Verris, *Verr.* 5. 25.
L. CÆSIUS, de cohorte prætoria Q. Ciceronis in Aſia, *Q. fr.* 1. ep. 1. 4. 3. ep. 1. 2.
M. CÆSIUS, Prætor cum C. Annio ſacerdote, *Verr.* 1. 50.
M. CÆSIUS, Ædilis Arpini, *fam.* 13. 11.
P. CÆSIUS, eques Romanus a Cn. Pompejo patre civitate donatus, *Corn. Balb.* 22.
-- ad eum ſcribitur, *fam.* 13. 51.
SEX. CÆSIUS, eques Romanus, *flacc.* 28.
CÆSONINUS, Calventius, eſt L. Piſo: is, qui cum A. Gabinio conſul fuit, *Red.* 2. 6. *Prov. Conſ* 4. *Piſ.* 6.
M. CÆSONIUS, Ædilis cum Cicerone, *Act.* 1. *in Verr* 10. *Att.* 1. 1. 12. 11.
C. CÆSTIUS, eques Rom. *flacc.* 13. *Att.* 5. 13.
L. CÆSULENUS, accuſator de plebe, *Brut.* 34.
CAICUS, amnis Myſiæ, *flacc.* 29.
CAJETA, portus Italiæ, ad mare inferum, prope Formias, *att.* 1. 3. 8. 3. *Man.* 12. *Orat.* 2. 6.
CALACTA, oppidum Siciliæ, *Verr.* 3. 43.
Calactini, gentile, *ibid.*
CALAMIS, ſtatuarius, *Brut.* 18.
CALANUS, Indus, ſua voluntate vivus comburitur, *Tuſc.* 2. 22.
-- Alexandro propinquam mortem vaticinatur, *Divin.* 1. 23.
CALATIA, urbs agri Campani, *att.* 16. 8.
CALATINUS, vide ſupra M. ATTILIUS.
CALCHAS, vates Græcorum in obſidione Trojana, *Orat.* 22.
-- augur, *N. D.* 2. 3.
-- ex paſſerum numero belli Trojani annos auguratus eſt, *Divin.* 1. 33. 40. 2. 29.
M. CALENIUS, Pompejanus, *Att.* 8. 12.
CALENUM, municipium, *agrar.* 2. 31.
Calenus, gentile, *att.* 8. 3.
CALENUS (Q. Fufius) Antonium probat, & propterea a Cicerone reprehenditur, *Phil.* 8. 4. 10. 1. 11. 6. 12. 1.
-- Trib. pl. P. Clodio favet, *att.* 1. 14.
L. CALENUS, *verr.* 2. 8.
CALES, oppidum mediterraneum Campaniæ, Agrar. 2. 35. *att.* 7. 14. *Phil.* 12. 11.
CN. CALIDIUS, eques Rom. cujus filius ſenator, *Verr.* 4. 20.
M. CALIDIUS, Prætor deſ. *Red. in Sen.* 2. 9.
-- Orator prope ſingularis, *Brut.* 79
Q. CALIDIUS, cujus lege Q. Metellus reſtituitur, *Planc.* 28.
-- a Q. Lollio accuſatur, *Verr.* 3. 25.
-- condemnatur, *Act.* 1. *in Verr.* 13. *Planc.* 29.
CALLICRATIDAS, Lacedæmoniorum dux, *Offic.* 1. 24.
-- impatiens, *Ibid.* 30.
CALLIDAMA, mulier, *Verr.* 2. 36.
CALLIMACHUS, Grammaticus & poeta, *Tuſc.* 1. 34. 39. *Orat.* 3. 33.
CALLIPHANA, Velienſis, fit civis Romana, *Balb.* 24.
CALLIPHO, voluptatem & honeſtatem ſummum bonum eſſe dicit, *fin.* 2. 6. 11. *Acad.* 4. 42. 45.
-- quomodo in hanc ſententiam inciderit, *fin.* 5. 25.
Ejus mentio fit etiam, *fin.* 4. 18. 5. 8. *Tuſc.* 5. 30. 31. *Offic.* 3. 34.
CALLIPPIDES, *att.* 13. 12.
CALLISTENES, Ariſtotelis diſcipulus, Alexandri comes, ſcripſit hiſtoriam pene rhetorico more, *Orat.* 2. 14.
-- ab Alexandro necatus, *Rab. Poſt.* 9.
-- mors a Theophraſto deploratur, *Tuſc.* 3. 10.
-- ſcripſit Troicum bellum, *fam.* 5. 12.
-- fit ejus mentio, *Divin.* 1. 34. 2. 25. *Q. fr.* 2. 13.
CALPE, mons Hiſpano litori ad fretum Gaditanum adjacens, *fam.* 10. 32.
CALPURNIA familia, eſt Piſonum, Beſtiarum, Bibulorum, Cæſoninorum, *Piſ.* 23.
CALPURNIUS, familiariſſimus Antonii, *att.* 10. 8.

L. CALPURNIUS, Conſul, *Verr.* 4. 49.
L. CALPURNIUS, Ciceronis amicus, *Cæcin.* 12.
P. CALPURNIUS LANARIUS, *Offic.* 3. 16.
CALVA, *att.* 15. 3.
CALVENA, eſt *Matius*, Cæſaris amicus, *att.* 14. 5. 9. 16. 11.
CALVINUS claudicans, *Orat.* 2. 61. Vide C. *Sextius*.
C. CALVISIUS, reipubl. amans, *fam.* 10. 25 26. 12. 25.
-- Africam ſortiente M. Antonio ſortitur, *Phil.* 3. 10.
CALVUS, orator. Ciceronis amicus. Vide infra C. LICINIUS.
CALVUS, ſub hoc nomine *M. Craſſus* latitat, *att.* 1. 16.
CALYPSO, mulier cui inſeruit Ulyſſes, *Offic.* 1. 31.
CAMERINUM, oppidum in montibus, qui Picenum ab Umbria dirimunt, *Att.* 8. 12.
CAMERS, ager, *Syll.* 19.
Camertes, gentile, *Corn. Balb.* 20.
C. CAMILLUS, amiciſſimus Ciceronis, *fam.* 9. 20. 14. 5. 14. *att.* 5. 8. 11. 16.
-- juris prædiatorii peritus, *fam.* 5. 20.
L. CAMILLUS, qui cum Appio Claudio Conſul fuit, *Sen.* 12.
M. CAMILLUS, is qui Romam a Gallis captam reſtituit, *Tuſc.* 1. 37.
CAMIRUS, conditor Camiri, oppidum Rhodiorum, *Nat. D.* 3. 21.
CAMPANI, Capuæ & Campaniæ incolæ, *agrar.* 2. 35. *att.* 7. 14.
Campanus ager, *agrar.* 2. 28. *Phil.* 2. 17. 39 *fam.* 1. 9. *Q. fr.* 2. 5.
CAMULA, Centurio, *att.* 5. 21.
M. CAMURTUS, damnatus, *Cæl.* 30.
CANA, Cani filia, *att.* 13. 41.
CANACHUS, ſtatuarius, *Brut.* 18.
CANDAVIA, regio ab Epiro ad Macedoniam, *att.* 3. 7. *Brut. ep.* 6.
CANEPHOROE, virgines quæ Athenis ferebant Cereris caniſtra, *Verr.* 4. 3.
CANIDIUS, *fam.* 8. 9. 10. 21.
CANINIUS, *Gallus*, Athenis cum Cicerone, *Fam.* 2. 8.
-- a Cicerone defenditur, *fam.* 7. 1.
-- amicus M. Varronis & Ciceronis, *fam.* 9 2. 6.
CANINIUS, trib. pl. *fam.* 1. 2. *Q. fr.* 2. 2
CANINIUS, Rebilus, legatus Cæſaris in Gallia, *att.* 7. 37.
CANINIUS, Conſul prid. Kal. Jan. *fam.* 7 30.
CANINIUS *Satrius*, P. Varii frater, *att.* 1. 1.
C. CANIUS, eques Rom. *Offic.* 3. 14. *Orat.* 2. 69.
CANNÆ, vicus Apuliæ, *Tuſc.* 1. 37.
Cannenſis pugna, *Brut.* 3. *Offic.* 1. 13. 3. 11. 32. *Divin.* 2. 33. & 47.
CANULEIUS, *att.* 10. 5.
L. CANULEJUS, publicanus, *Verr.* 2. 70.
M. CANULEJUS, *Brut.* 92.
CANUSIUM, urbs Apuliæ, *att.* 8. 11.
Canuſinus, gentile, *att.* 1. 13.
P. CANUTIUS, homo diſertus: ſubjeciſſe dicitur P. Sulpitio mortuo orationes, *Brut.* 56.
-- Scamandrum accuſat, *Cluent.* 18.
-- accuſator Oppianici, *Ibid.* 10. Fabricii *ibid.* 21.
TI. CANUTIUS, *fam.* 12. 3. *Phil.* 3. 9.
CAPENA, porta Romana, *att.* 4. 1. *Tuſc.* 1. 7.
CAPENAS, a Capena oppido Etruriæ, *fam.* 9. 17. *agrar.* 2. 25.
CAPHO, veteranus, de grege Antonii, *Phil.* 8. 3. 10. 10. 11. 5. 12. 8.
CAPITINA, urbs Siciliæ, *Verr.* 3. 43.
CAPITO, familiæ *Ateja* cognomen. Vide ATEJUS.
C. CAPITO, Cæſarianus, *att.* 13. 33.
L. CAPITO, *Q. fr.* 3. 1. 5.
CAPITOLIUM, Jovis Templum Romæ, *Dom.* 38. *Roſc. Am.* 10. *Red.* 2. 10.
-- gratis ædificatum, *Verr.* 5. 19.
CAPIUS, hiſtrio, *fam.* 7. 24.
CAPPADOCIA, regio Aſiæ *Man.* 3 *att.* 5. 18.
Cappadox, gentile, *Red.* 2. 6.
CAPRIUS, Dionyſii pater, *Nat. D.* 3. 23.
CAPUA, vetus, una trium urbium, quæ imperii gravitatem ac nomen potuerunt ſuſtinere, *agrar.* 2. 32.
-- domicilium ſuperbiæ, *Red.* 2. 7.
Ejus deſcriptio, *Agrar.* 2. 35.
Capua nova Ciceroni ſtatuam inauratam donavit, *Piſon.* 11.
-- Ciceronis temporibus Roma altera, *Phil.* 12. 3.
CAR, in Caria minoris Aſiæ regione gentilis, *Flacc.* 27.
CARBO, familiæ *Papiriæ* cognomen, *fam.* 9. 21.
C. CARBO, unus e Carbonibus bonus civis, *fam.* 9. 21.
C. CARBO, eloquentiſſimus, *Brut.* 27. 43. *Or.* 2. 2. 3. 7.
-- M. Æmilium Lepidum Porcinam ſtudioſe audivit, *Brut.* 25.
-- Juris civilis & morum majorum ignarus fuit, *Orat.* 1. 10.
-- Trib. pl. ſeditioſus: in conſulatu autem ſanior, *Orat.* 2. 25.
-- P. Africanum interrogat in concione, quid de cæde Ti. Gracchi ſentiat, *Mil.* 3.
-- in cæde P. Africani ſocius fuiſſe putatus eſt, *Orat.* 2. 40. *fam.* 9. 21.
-- a L. Craſſo, ob ſeditionem Gracchanam accuſatus, cantharidas ſumpſit & ſe judicio ita ſubtraxit, *Brut.* 27. 43. *fam.* 9. 21.
-- legem fert de tribunis pl. ut, quoties vellet plebs, eos reficere liceret, *amic.* 25.
-- legem fert cum Silvano de civitate, *arch.* 4.
Ejus exercitationes oratoriæ, *Orat.* 1. 34.
C. CARBO, C. fil. Cn. N. parum acutus orator, *Brut.* 62.
CN. CARBO, atramento ſutorio abſolutus, *fam.* 9. 21.

CN. CARBO, Proconſul Galliæ, *act.1.in Verr.* 4. *Verr.* 1. 13.
-- ter Conſul fuit, *Orat.* 3. 3.
-- a Cn. Pompejo Lilybæi interfectus eſt: homo improbiſſimus, *fam.* 9. 21.
M. CARBO, fur magnus, *fam.* 9. 21.
D. CARFULENUS, Senator, *Phil.* 3. 9.
-- Legatus Panſæ, interiit in prælio Mutinenſi, *Att.* 15. 4. *fam.* 10. 33.
CARIA, regio Aſiæ minoris, *Orat.* 8. *Divin.* 1. 42.
CARINÆ, locus urbis Romæ, *Q. fr.* 2.3. *Parad.* 6 *Har. Reſp.* 23.
CARMENTALIS Flamen, qui ſacra Carmentæ inſtituta procurat, *Brut.* 14.
CARNEADES, Cyrenæus, auctor Academiæ tertiæ, *Orat.* 1. 11. 3. 16.
-- quartus ab Arceſila, in Arceſilæ ratione manet, *acad.* 1. 12.
-- dialecticam diſcit a Diogene Stoico, *acad.* 4. 30.
-- in dialecticis exercitatus, & ſumma eloquentia, *fin.* 3. 12.
-- Arceſilam podagræ doloribus ardentem viſitavit, *fin.* 5. 31.
-- Epicuri perſamiliaris, *ibid.*
-- quod ſummum bonum ſtatuerit, *acad.* 4. 42. *fin.* 2. 13. *Tuſc.* 5. 30.
-- Calliphontis ſententiam de ſummo bono defendebat, *acad* 4. 45.
-- quomodo Antipatro Stoico reſponderit, qui ſibi hoc perceptum eſſe: *Nihil percipi poſſe*, concedi volebat, *ibid.* 9.
-- Προβολὴν pugilis in retentionem aurigæ ſimilem facit ἐποχῇ, *att.* 13. 21.
-- differit contra eos, qui omnia hominis cauſa nata eſſe dicunt, *Nat. D* 1 2.
-- quid de fato ſtatuerit, *fat.* 2. 14.
-- Prædictionum cauſas quærebat; *Divin.* 1. 7. & quarum rerum divinatio eſſet, *ibid.* 2. 3.
-- Stoicorum inſectator, *Tuſc.* 4. 24. 5. 29. *Nat. D.* 2. 65. *Divin.* 1. 4.
-- diſputationem ſcripſit contra ægritudinem, *Tuſc.* 3. 22.
-- fingit, in Chiorum lapidicinis ſaxo diffiſſo extitiſſe caput Paniſci, *Div.* 1. 13.
-- Præneſtinam fortunam viſit, *Divin.* 2. 41.
-- modo ait hoc, modo illud, *Divin.* 1. 30.
-- peregrinando ætatem conſumpſit, *Tuſc.*5.37.
-- annos vixit nonaginta, *acad.* 4. 6.
-- Legatus Romam miſſus, *Orat.* 2. 37. *acad.* 4. 45. *Tuſc.* 4. 3.
Ejus de vitiis ſententia, *acad.* 4. 31.
-- judicium de controverſia bonorum inter Peripateticos & Stoicos, *Tuſc.* 5. 41.
-- dictum ſpurcum, *att.* 7. 2.
L. CARPINATIUS, publicanus, *Verr.* 2. 70.
T. CARRINAS, *att.* 13. 33.
CARTEIA, urbs Hiſpaniæ Bœticæ, *att.*15.20.
L. CARTEIUS, *fam.* 12. 11.
SP. CARVILIUS, *Orat.* 2. 61.
CASCA, cognomen *Serviliorum*, fuit inter percuſſores Cæſaris, *Phil.* 2. 11.
-- librum ſcripſit, *att.* 13. 44.
Ejus tribunatus, *att.* 16. 15. *Phil.* 13. 15.
CASCELLIUS, prædiator, *Balb.* 20.
M. CASCELLIUS, negotiator in provincia Q. Ciceronis, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2.
CASILINUM, urbs agri Campani, *attic.* 16. 8. *Phil.* 2. 40.
Caſilinenſes. gentile, *Juvent.* 2. 57.
CASSANDER, Aſtrologus, *Divin.* 2. 42.
CASSANDRA, Priami filia. *Orat.* 2. 66. *Divin.* 1. 31. 2. 55.
CASSIA via, per mediam Etruriam ducebat: media inter Flaminiam & Aureliam, *Phil.*12.9.
C. CASSINIUS SCHOLA, Interamnas, *Mil.* 17.
CASSINUM, urbs, *Phil.* 2. 41.
Caſſinas, gentile, *agrar.* 2. 26. 3. 3. *Planc.*9.
CASSIUS BARBA, vide BARBA.
C. CASSIUS, *Longinus*, Cenſor, *Dom.* 50.
C. CASSIUS, *qui Conſul fuit cum Cn. Domitio Ahenobarbo*; in petitione tribunatus repulſam tulit, *Planc.* 21.
C. CASSIUS, *Varus*, legi Maniliæ favet, *Manil.* 23.
-- Conſul, *Cluent.* 49. *Verr.* 1. 23. 3. 41.
C. CASSIUS, *is, qui Cæſarem interfecit*, Legatus Cæſaris, *fam.* 6. 6.
-- declamat apud Ciceronem, *fam.* 7. 33.
-- Quæſtor M. Craſſi, reliquias exercitus collegit, *fam.* 8. 10.
-- Proquæſtor M. Craſſi, *fam.* 15. 14.
-- Epicureæ ſectæ deditus. *fam.* 15. 16. & 19.
-- Syria vult prohibere Dolabellam, *Phil.* 11. 12.
L. CASSIUS, *frater C. Caſſii, qui Cæſarem interfecit*, ſubſcriptor Laterenſis contra Plancium. *Planc.* 24.
-- ei provincia datur poſt cædem Cæſaris, *Phil.* 2. 13.
-- ei Tribuno pl. mortem denunciat M. Antonius, ſi in Senatum veniſſet, *Phil.* 3. 9.
-- Trib. pl. initio belli civilis, Capuam venit ad Conſules, qui ex urbe fugerant, *att.*7.21.
L. CASSIUS *Ravila*, Cenſor, *Verr.* 1. 55.
L. CASSIUS, auctor legis Tabellariæ, *Brut.* 25. & 27. *Leg.* 3. 16. *Sext.* 48.
-- judex acerrimus, *Herren.* 4. 34. *Roſc.* 5. 30.
-- petere ſolebat, CUI BONO? *Roſc.*30 *Mil.* 12. *Phil.* 2. 14.
AB eo *Judices Caſſiani* dicti ſunt, *Roſc.* 30.
L. CASSIUS, Senator, *Cluent.* 38.
L. CASSIUS, ſocius Catilinæ, *Catil.* 3. 4. *Syll.* 13.
Q. CASSIUS, *frater Caſſi, qui Cæſarem interfecit*, Hiſpaniam ſortitus eſt, *Phil.* 3. 10.
-- Tribunus Pl. ad Cæſarem proficiſcitur, *fam.* 16. 11.
-- Quæſtor Pompeji in Hiſpania præficitur provinciæ ſine ſorte, *att.* 6. 6.
Ejus epiſtola ad Ciceronem, *fam.* 12. 13.
SP. CASSIUS, *Viſcellinus*, quo Conſule ictum

eſt fœdus cum Latinis, *Balb.* 23.
Ejus domus ob regnum appetitum evertitur, *Dom.* 38.
CASTOR & POLLUX, *Nat. D.* 2. 24. *Orat.* 2. 86.
-- pugnare ex equis viſi, *Nat. D.* 2. 2.
-- cum Lacedæmoniorum claſſe viſi, *Divin.* 1. 34.
-- Caſtoris equi ungulæ veſtigium in ſilice, *Nat. D.* 3. 5.
-- Ædes Caſtoris, *Nat. D.* 3. 5. *Divin.* 1. 43.
CASTOR, Dejotari nepos, *Dejot.* 1.
M. CASTRICIUS, eques Rom. *Verr.* 3. 80.
-- creditor Ciceronis, *att.* 2. 7.
Ejus mendum, *att.* 2. 7.
-- nomen, *flacc.* 23. 31.
L. CASTRINIUS PÆTUS, *fam.* 8. 2.
L. CASTRONIUS PÆTUS, princeps municipii Lucenſis, *fam.* 13. 13.
CASTULONENSIS ſaltus in Hiſpania, *fam.* 10. 31.
T. CATIENUS, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2.
L. CATILINA, in quem extant Orationes 4. Africæ cauſam de repetundis dicit, *Cœl.* 4.
-- eum defendere ante conſulatum in judicio cogitat Cicero, *att.* 1. 2.
-- bis abſolvitur de inceſtu & de repetundis, *Ibid.* 16.
-- in ſenatu a Cicerone accuſatus obmutuit, *Orat.* 37.
-- ſigna patriæ inferens a L. Flacco interemptus, *flacc.* 2.
Ejus ſepulcrum, damnato C. Antonio, floribus ornatur, *flacc.* 38.
-- virtutis ſimulacra in eo multa, *Cœl.* 5.
CATILIUS, pirata in Dalmatia, *fam.* 5. 10.
CATINA, urbs Siciliæ, *Verr.* 4. 23. *fam.* 13. 30.
Catinenſes, gentile, *Verr.* 2. 49.
CATIUS, Inſuber, Epicureus, *fam.* 15. 16. 19.
C. CATIUS VESTINUS, Tribunus militum in exercitu M. Antonii, *fam.* 10. 23.
C. CATO, M. Catonis Cenſorii & L. Pauli nepos, filius ſororis P. Africani, ex Macedonia de repetundis damnatus eſt, *Verr.* 4. 10.
-- damnatus, exul Tarracone vixit, *Balb.* 11.
-- mediocris orator, *Brut.* 28.
-- lege Manilia poſt conſulatum oppreſſus eſt, *Ibid.* 33.
C. Cato, Tribunus plebis, *fam.* 1. 2.
-- legem fert de imperio P. Lentulo in Cilicia abrogando, *Ibid.* 4. 5.
-- Gabinium de ambitu accuſare voluit, in quo prope occiſus eſt, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 5.
-- lege Junia & Licinia abſolvitur, Fufia etiam reus; cum Milone & Cicerone in gratiam redit, *att.* 4. 16.
L. CATO, Conſul tempore belli ſocialis, *Font.* 15. *Rab. perd.* 7.
M. CATO, is, qui ſapiens & *Cenſorius* dictus eſt, Tuſculanus, *Planc.* 8. *Leg.* 2. 2.
-- natus anno poſt, quam Q. Maximus primum Conſul fuit, *Senect.* 4.
-- homo novus, & deinde Conſul & Cenſor, *Mur.* 8.
-- Tribunus milit. depugnavit apud Thermopylas, *Sen.* 10.
-- Conſul apud Hiſpanos, *Cæcil.* 21.
-- Græcas literas ſenex didicit, *acad.* 4. 2. *Sen.* 1. & 8.
-- Orator & Juriſconſultus, *Orat.* 1. 37. 3. 33.
-- juris bellici obſervantiſſimus, *Off.* 1. 11.
-- ſcripſit de rebus ruſticis, *Sen.* 15.
-- reſponſa de jure, *Orat.* 2. 33.
-- apophthegmata, *Offic.* 1. 29.
-- origines, *Tuſc.* 4. 2.
Ejus orationibus antiquiores non extitere, *Brut.* 15. 16. 17.
-- Carthaginem delendam ſuadet, in quo & mortui valuit auctoritas, *Offic.* 1. 23.
-- filium ſummo ingenio & virtute amiſit, *fam.* 4. 6. *Tuſc.* III. 28.
-- exceſſit annos 85. natus, *Brut.* 20.
-- laudantur ejus ſcita, *Orat.* 2. 69. *flacc.* 29. *Planc.* 27. *Divin.* 2. 24. *Off.* 2. 25. *Amic.* 24.
M. CATO, Cenſorii filius, Perſico bello miles, *Offic.* 1. 11.
-- patre vivo obiit, *fam.* 4. 6.
M. CATO, Cenſorii nepos, *Offic.* 3. 16.
M. Cato, Cenſorii pronepos, qui dicitur *Uticenſis*, accuſat Murenam, *Mur.* 2.
-- bello Cyprio præficitur lege Clodia, ut de republica ablegaretur, *Dom.* 8.
-- vehementer contra P. Clodium de religione reum agit, *att.* 1. 14.
-- Ciceroni invidet, *fam.* 1. 9.
-- honorifice locutus de Cicerone ſupplicationem non decernit. *fam.* 8. 11.
-- Siciliam non tenet, in quam miſſus fuerat, cum tenere potuiſſet, *att.* 10. 16.
-- homo doctus, perterretur vaticinio cujuſdam Rhodii remigis, *Divin.* 1. 32.
-- quædam eum fefellerunt, *Divin.* 3. 14.
-- legendi aviditas, *fin.* 3. 2.
-- ad incredibilem a natura factus eſt ſeveritatem, *Offic.* 1. 31.
-- perfectus Stoicus, *Parad.* 1. *Mur.* 29.
-- reprehenditur, *att.* 1. 18. 2. 1. & 9.
-- ipſe ſibi mortem conſcivit, potius quam Cæſari ſe traderet, *Off.* 1. 31.
De ejus laudibus ſcribit Cicero, *Orat* 10. *Divin.* 2. 1.
Q. Catulus *Lutatius*, ejus in Roſcium epigramma, *Nat. D.* 1. 28.
Q. CATULUS, filius, legatus in bello civili: ſcientia magna rei militaris, *Font.* 15.
-- vincitur in petitione conſulatus a Cn. Manlio, *Mur.* 17.
-- pene alter Lælius: cum eo Marius collega Cimbricæ victoriæ gloriam communicat, *Tuſc.* 5. 19.
-- porticum in area Flacci de manubiis Cimbricis fecit, *Dom.* 38.
-- a Mario proſcriptus ſe ipſum interficit, *Orat.* 3. 3.
-- doctus & diſertus, ſcripſit Xenophonteo genere ſermonis, *Brut.* 35.

-- opti-

-- optime lingua utitur latina, *Offic.* 1. 37.
-- in ſermonibus quamvis præpotens eſſet, unus de multis videbatur, *Ibid.* 30.
Q. CATULUS, nepos; Conſul cum L. Lepido, diſſentit a collega, qui acta Syllæ reſcindenda putabat, *Catil.* 3. 10.
-- auctor eſt cum Lepido fœderis Marciani confirmandi. *Balb.* 27.
-- Capitolium dedicavit, unde eius monumentum dicitur, *Verr.* 4. 31.
-- Ciceronem patrem patriæ pronuntiat,
-- Cn. Pompejo par judicatur, *Offic.* 1. 22.
-- legem de vi tulit & quare. *Cal.* 29.
-- legi Maniliæ reſiſtit, *Manil.* 17. 20.
Ejus conſtantia, *fam.* 9. 15.
CAUCASUS, mons Aſiæ; *Tuſc.* 2. 10. 22. 5. 27.
CAUDIUM, oppidum Samnii, *Offic.* 3. 30.
Caudinum prælium, *Senect.* 12.
C. CAVDINVS, cognomen familiæ *Carnelia*, ſenator, *Cluent.* 38.
CAVLIVS MERGVS, *Cluent.* 38.
CAVNVS, oppidum Cariæ, *Divin.* 2. 40.
Caunii, vel *Caunei*, gentile, *Divin.* 2. 40. *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 11.
CECROIS, *Leg.* 2. 25.
CELER, vide METELLVS.
CELTIBERIA, regio Hiſpaniæ, *Phil.* 11. 5.
Celtiberi, gentile, *Tuſc.* 2. 27. *Off.* 1. 12.
C. CENSORINVS. Græce doctus, inimicus fori, *Brut.* 67.
L. MARCIVS CENSORINVS. Conſul cum Manilio, *Brut.* 15. 27 *acad.* 4. 32.
-- Orator, bello civili Syllano periit, *Brut.* 00.
CENSORINUS, de Antonii partibus. *Phil.* 11. 14.
CENTAURUS, in Capitolio, de cœlo ictus, *Divin.* 1. 43.
-- Centauros Nubes peperit, *Nat. D.* 3. 20.
-- Centaurorum convivium, *Piſ.* 10.
Centaurus, ſidus, *Nat. D.* 2. 44.
C. CENTO. familiæ *Claudia* cognomen, *Orat.* 2. 71.
CENTURIPÆ, oppidum Siciliæ. *Verr.* 4. 23.
Centuripinus, gentile, *Verr.* II. 49. 5. 27.
CEOS, inſula e Cycladibus. *att.* 5. 12.
M. CEPARIUS, vide CÆPARIUS.
CEPASII. vide CÆPASII.
CEPHALIO, forte ſervus Attici, *att.* 7. 25.
CEPHALOEDUM, oppidum Siciliæ, *Verr.* 2. 52.
Cephalæditani, gentile, *Ibid.*
CEPHALUS, Athenienſis, *att.* 4. 16.
CEPHEUS, ſidus, *Nat. D.* 2. 43.
-- cum uxore, genero & filia in ſtellas relatus, *Tuſc.* 5. 3.
CERAMICUS, locus Athenis celebris, *att.* 1. 10. *Leg.* 2. 26. *fin.* 1. 11.
CERBERUS, *Nat. D.* 3. 17. *Tuſc.* 1. 5.
CERCOPS, Pythagoreus, *Nat. D.* 1. 38.
CERES, cum Libero & Libera conſecrata, *Nat. D.* 2. 24.
-- Chryſippo quid ſit, *Nat. D.* 1. 15.
-- Cereris etymologia, *Nat. D.* 3. 24.
-- Ennenſis, *Orat.* 62.
Cereris inſula, *Verr.* 5. 38.
-- ſacra, *Balb.* 24.
-- templum Syracuſis, *Verr.* 4. 53.
-- ſacrarium Catinæ, *Verr.* 4. 45.
Cerealia Feſta, *att.* 2. 12.
P. CERVIUS, legatus Verris, *Verr.* 5. 44.
C. CESTILIUS. Trib. pl. *Red.* 2. 8.
C. CESTIUS, vide *Cæſtius*.
C. CETHEGUS, Metellum Pium vulnerat in Hiſpania, *Syll.* 25.
-- conſobrinus L. Piſonis Cæſonini, *Red.* 2. 4.
-- Catilinæ ſocius, *Catil.* 3. 3.
M. CETHEGUS, *Suada medulla* dictus ab Ennio, *Senect.* 14.
-- primus, qui eloquens Romæ habitus eſt, *Brut.* 15.
P. CÆTHEGVS, prætor, *Brut.* 48.
-- homo non probatiſſimus, *Cluent.* 31. *Parad.* 5. 3.
CHÆREA, vide FANNIVS.
CHÆRESTRATVS. nomen comicum, *Roſc. Am.* 16.
CHÆRIPPVS, in Aſia cum Cornificio, *fam.* 12. 21. 30.
-- cum Q. Cicerone, *att.* 4. 7. 5. 4. *Q. fr.* 2. *ep.* 1. 4.
CHÆRON, *att.* 5. 2.
CHALCIDICVS. Euripus, fretum inter Eubœam & Græciam continentem, *Nat. D.* 3 10.
CHALDÆI, *Divin.* 1. 1. & 41. 2. 4. *fat.* 8. *Mur.* 11.
CHAONIA, regio Epiri, *att.* 6. 3.
CHARES ſtatuarius, *Herenn.* 4. 6.
CHARIDEMVS, Chius, *Verr.* 1. 20.
CHARISIVS, orator Atticus. *Brut.* 83.
CHARMADAS, vel CHARMIDES, Carneadis auditor, eloquens, *acad.* 4. 6. *Orat.* 1. 11. 18. 20.
Ejus de vero oratore ſententia, *Orat.* 1. 18.
-- eadem eodem modo docuit ſemper, *Orat.* 16.
-- divina memoria fuit, *Orat.* 2. 88. *Tuſc.* 1 24.
CHARON, apud inferos, *Nat. D.* 3 17.
CHARONDAS, legiſlator, *Leg.* 1. 22. 2. 6. 2. 2.
CHARYBDIS, *Verr.* 5. 56. *Phil.* 2. 27. *Har. Reſp.* 27.
CHELIDON, meretrix, *Verr.* 1. 40. 5. 13.
CHELIS. ſidus, *Nat. D.* 2. 44.
CHERRONESVS, vel Cherſoneſus Thracica, *Brut. ep.* 2 *agrar.* 2. 19.
-- Taurica, *att.* 6. 1.
Cherroneſes, gentile, *Piſon.* 35.
CHILIVS, poeta, *att.* 1. 9. 12. & 16.
CHILO, *Q. fr.* 3. *ep.* 1. 2. *fam.* 6. 20.
CHIVS, inſula Aſiatica. *Verr.* 1. 19 *fin.* 2 22.
Chii, gentile, *Arch.* 8.
CHRESTVS. homo obſcurus, *fam.* 2. 8.
CHRITILIVS. accuſatus, *Brut* 74.
CHRYSAS. fluvius Siciliæ, *Verr.* 4. 44.
CHRYSES, tragœdia, *Orat* 46. *Divin.* 1. 57.
CHRYSES. Terentiana, *Orat.* 2. 80.
CHRYSIPPVS, Stoicus, *acad.* 4. 23.

-- acad.

-- acutiſſimus, ſed in dicendo exilis & jejunus, *Orat.* 1. 11.
-- diſcipulus Cleanthis, a quo diſſentit, *fat.* 7.
-- armat Carneadem, *acad.* 4. 27.
-- ſoritæ quomodo occurrendum putarit, *Ibid.* 29.
-- fulcrum porticus, *acad.* 4. 24.
-- omnia hominum cauſa eſſe nata dixit, *fin.* 3. 20.
-- in omni hiſtoria curioſus, *Tuſc.* 1. 45.
-- a Zenone Epicureo *Cheſippus* dicitur, *Nat. D.* 1. 34.
-- porcis animam pro ſale eſſe dicit, *Nat. D.* 2. 64.
-- collegit innumerabilia oracula, *Divin.* 1. 19.
-- quomodo mœrentes conſoletur, *Tuſc.* 3. 31. & 33.
-- ad hoſtiam deligendam dicit ducem eſſe vim quandam divinam, *Div.* 2. 15.
-- ſtatuit omne ἀξίωμα aut verum eſſe, aut falſum: *acad.* 4. 29 *fat.* 10.
-- Stoicorum ſomniorum vaferrimus interpres, *Nat. D.* 1. 15.
-- de divinatione duobus libris egit; uno de oraculis; uno de ſomniis, *Divin.* 1. 3.
-- ſcripſit Rhetoricam, ſeu potius obmuteſcendi artem. *fin.* 4. 3.
Chryſippi Dialectica, *Orat.* 31.
Ejus de poſſibilibus ſententia, *fam.* 9. 4.
-- ſedentis ſtatua porrecta manu in Ceramico quid ſignificet? *fin.* 1. 11.
Ejus laquei, *fat.* 4.
-- ſcite dictum, *Offic.* 3. 10. *fin.* 3. 20.
-- libri duo de natura Deorum, *Nat. D.* 1. 15.
-- opinio de bona fama, *fin.* 3. 17.
CHRYSIPPUS, libertus Ciceronis, *att.* 7. 2. 11. 2.
CHRYSOGONUS, ſervus, *Verr.* 1. 36.
CHRYSOGONUS, (*L. Cornelius*) libertus gratioſus L. Syllæ, *Roſc. Am.* 2.
CIBYRA, oppidum, *Verr.* 4. 13.
Cibyrates, gentile, *Verr.* 4. 13. *att.* 5. 2.
Cibyraticus, idem, *att.* 5. 2.
L. TVLLIVS CICERO, *Orat.* 2. 1. *fin.* 5. 1. *att.* 1. 5.
M. & Q. CICERO, vide Indicem Fabricianum.
CILICIA, *Man.* 12. *flacc.* 13.
CILIX, libertus Appii, *fam.* 3. 1.
CIMBER, Vide TILLIVS.
CIMBRI, populi Germaniæ, *Manil.* 20. *Tuſc.* 2. 27. *Off.* 1. 12.
Cimbricus, *Orat.* 2. 66. *Dom.* 37. *Arch.* 9. *Tuſc.* 5. 19.
CIMMERII, populus fabuloſus, qui ad Bajanum & Avernum ſinum fuiſſe dicitur, *acad.* 4. 19.
CIMON, in ſuos curiales hoſpitalis, *Offic.* 2. 18.
CINCINNATVS, vide L. QVINTIVS.
L. CINCIVS, procurator Attici, *att.* 1. 1. &c. 4. 4. *Q. fr.* 2. *ep.* 2. 3. *ep.* 1.
M. CINCIVS, legem de donis & muneribus fert, *Orat.* 2. 71.
P. CINCIVS, eques Rom. *syll.* 20.
CINEAS, Pyrrhi legatus, ſumma memoria, *Tuſc.* 1. 24.
-- Theſſalus, *Seneſt.* 13.
Ejus libri de re militari, *fam.* 9. 25.
CINGVLVM, oppidum in Piceno, *attic.* 7. 11.
L. CINNA. Legatus bello ſociali, *font.* 15.
-- M. Antonium Oratorem interficit, *Phil.* 1. 14.
-- quater Conſul, *Tuſc.* 5. 19.
L. CINNA, provinciam ſibi ab Antonio datam recuſavit, *Phil.* 3. 10
CIRCÆI, urbs Latii veteris, *att.* 12, 19.
CIRCE, ſole & Perſeide nata, Deorum numero habita, *Nat. D.* 3. 19.
-- mulier, cui inſervit Vlyſſes, *Offic.* 1. 31.
Circæum poculum, quo homines in porcos mutantur, *Q. Cæcil.* 17.
LÆVVS CISPIVS, *fam.* 10. 21.
M. CISPIVS, Trib. pl. *Red.* 2. 8.
-- vi de foro depellitur, *Sext.* 35.
-- judicio, defendente Cicerone, condemnatur, *Planc.* 31.
CITARINI, in Sicilia, *Verr.* 3. 43.
CITIÆVS, *a Citio*, Cypri urbe, *fin.* 4. 20.
CIVARO, locus in finibus Allobrogum, *fam.* 10. 23.
CLARIVS, a *Claro* urbe Colophoniorum, *Brut.* 51.
CLASSITIVS, gladiator, *Phil.* 5. 6.
CLASTIDIVM, vicus Galliæ Ciſalpinæ *Tuſc.* 4. 22.
CLATERNA, oppidum Lingonum in Gallia Ciſpadana, *fam.* 12. 5. *Phil.* 8. 2.
CLAVDIA, Veſtalis, *Cæl.* 14. *Haruſp. Reſp.* 13.
CLAVDIA, ſive CLODIA, uxor Q. Metelli Celeris, de qua ſæpe in Cæliana, *fam.* 5. 2. *att.* 2. 1.
APPIVS CLAVDIVS, decemvir, *fin.* 2. 20.
APP. CLAVDIVS CÆCVS, in cæcitate nulli muneri publico aut privato deeſt, *Cat.* 14. *Tuſc.* 5. 38.
-- fœdus cum Pyrrho faciendum diſſuadet: bis Conſul, *Seneſt.* 6. *Brut.* 14. 16.
APP. CLAVDIVS, volubilis & fervidus orator, *Brut.* 28.
APP. CLAVDIVS, *major*, dicax, *Orat.* 2. 60. 70.
APP. CLAVDIVS, *minor*, P. Clodii pater, filius C. Claudii, *Planc.* 21. *Haruſp. Reſp.* 12.
APP. CLAVDIVS *Pulcher*, P. Clodii frater, Ciceronis collega in auguratu, *Divin.* 2. 35. *fam.* 3. 4.
-- poſt conſulatum, in Ciliciam ſine lege curiata cogitat, *att.* 4. 16.
-- accuſatus a Dolabella ſpem triumphi abjicit: pro eo Pompejus laborat, *fam.* 8. 6.
-- defenditur ab Hortenſio, *Brut.* 64.
-- notat C. Ateium, *Div.* 1. 16.
-- inconſtans, *att.* 8. 1.
-- ſocer Bruti Orator, antiquitatis, juris auguralis & publici peritiſſimus, bello civili interiit, *Brut.* 77.

-- ſoc-

-- fortibus, hariolationibus & pſychomantia uti-
tur, *Divin.* 1. 58.
-- necromantiæ ſtudioſus, *Tuſc.* 1. 16.
Ejus cenſura, qualis fuerit, *fam.* 8. 12. 14.
Ejus filia nubit Cn. Pompeji filio, *fam.* 3. 4.
APP. CLAVDIVS, Caji filius, ejus, qui P. Clodii frater fuit, *fam.* 11. 22.
A CLAVDIVS, Siculus. *Verr.* II. 57
C. CLAVDIVS, ſive *Clodius*, Cæci filius, Conſul, *Brut.* 18.
C. CLAVDIVS, P Clodii avus, App. Claudii major. & min. pater, *Planc.* 21. *Rab. perd.* 7.
-- homo potens, mediocris orator, *Brut.* 45.
C. CLAVDIVS, P. Clodii patruus, *Haruſp. reſp.* 12.
-- Prætor. *Verr.* 2. 49.
Ejus magnificentiſſima ædilitas. *Verr.* 4. 4. *Offic.* 2. 16.
C. CLAVDIVS, plebejus, *Verr.* 2. 41.
L. CLAVDIVS. Rex ſacrorum, *Haruſp reſp.* 6.
M. CLAVDIVS, *fam.* 8. 4.
P. CLAVDIVS, Appii Cæci filius, Conſul cum L. Junio, claſſem perdidit, cum vitio navigaſſet, *Nat. D.* 2. 3. *Divin.* 1. 16. 2. 8. & 33.
P. CLAVDIVS, Conſul, *Brut.* 15.
P. CLAVDIVS, Augur, *Divin.* 1. 47.
SER. CLAVDIVS, vide *Servius.*
SEXT. CLAVDIVS *Phormio*, Argentarius, *Cæcin.* 10.
T. CLAVDIVS, *Vatin.* 1.
T. CLAVDIVS *Centumalus*, *Off.* 3. 16.
CLAZOMENÆ, urbs Joniæ, *Tuſc.* 1. 43.
CLEANTHES, Stoicus, *acad* 4. 23.
-- Zenonis diſcipulus, *Nat. D.* 1. 14.
-- Magiſter Chryſippi, *fat.* 7. *acad.* 4. 47.
-- ea, quæ Zeno de Divinatione tradiderat, uberiora fecit, *Divin.* 1. 3.
Ejus ſententia de ſole, *acad.* 4. 41.
-- de notionibus Deorum, *Nat. D.* 2. 5.
-- de calore: *Nat. D.* 2. 9.
-- de ſiderum igne; *Ibid.* 15.
Ejus tabula de voluptate & virtute, *fin.* 2. 21.
-- ars rhetorica, *fin.* 4. 3.
CLEOBIS, mors ejus, & pietas, *Tuſc.* 1. 47.
CLEOMBROTVS, Lacedæmoniorum dux, *Offic.* 1. 24.
CLEOMBROTVS, Ambraciota, *Tuſc.* 1. 34.
CLEOMENES, Syracuſanus, *Verr.* 2. 14. & 21. 4. 26. 5. 21. & 31.
CLEON, Athenienſis, *Brut.* 7.
CLEOPHANTVS, medicus, *Cluent.* 16.
CLINIAS, Cretenſis, *Leg.* 1. 5.
CLISTENES, Athenienſis, *Leg.* 2. 16.
CLISTHENES, Orator, *Brut.* 7.
CLITARCHVS, hiſtoricus Græcus, non optimus, *Leg.* 1. 2. *Brut.* 11. *fam.* 2. 10.
CLITERNINVS, a *Cliterno* Æquorum oppido, *fam.* 9. 22.
CLITOMACHVS Pœnus, Carneadis auditor & ſucceſſor in Academia, *acad.* 2. 6. *Orat* 1. 11.
Ejus ſcripta, *acad* 4. 31. *Tuſc.* 3. 22.
CLITVS, Alexandri familiaris, *Tuſc.* 4. 37.
CLODIA, D. Bruti mater, *att.* 13. 22.
CLODIA, ſocrus Metelli, *att.* 9. 6.
CLODIANVS, *att.* 1. 19.
CLODIVS, Hiſtoricus, *Leg.* 1. 2.
CLODIVS Patavinus, *att.* 12. 44.
CLODIVS *Philetarus*, libertus, *fam.* 14. 4.
A. CLODIVS, Appullonius, *Verr.* 4. 17.
C. CLODIVS, frater P. Clodii, *att.* 3. 17. *Mil.* 17.
C. CLODIVS PHILO, *fam.* 13. 32.
L. CLODIVS, Anconitanus, pharmacopola circumforaneus, *Cluent.* 14.
L. CLODIVS, præfectus fabrum, *fam.* 3. 4. & 8.
M CLODIVS ARCHAGATVS, *fam.* 13. 32.
P. CLODIVS, Conſul cum L. Junio, vide P. CLAVDIVS.
P. CLODIVS, de cujus moribus, ſceleribus, tribunatu, legibus, morte agitur in orationibus *fam. poſt red. in Sen. pro Dom. de Haruſp. reſp. pro Sext. in Vatin. pro Milone*, & in epiſt. *ad Att.* 1. 14. 16. 18. 2. 1. 7. 20. 22. 23. 3. 1. 3.
P. CLODIVS, ab illo alterо diverſus, *Cal.* 11.
SEXT. CLODIVS, cui res frumentaria traditur, *Dom.* 10.
SEXT. CLODIVS, Rhetor, *att.* 4. 14. *Phil.* 2. 19.
CLOELIVS, Atlici cliens, *att.* 10. 8. 15. 13.
T. CLOELIVS, Terracinenſis, *Roſc. Am.* 23.
CLVATIVS, *att.* 12. 18. 36.
CLVDITÆ, haruſpices, *Divin.* 1. 41.
A. CLVENTIVS AVITVS, *Cluent.* 1. *Brut.* 78.
NVM. CLVENTIVS, vide *Numerius.*
C. CLVVIVS, judex, *Roſc. Com.* 14.
M. CLVVIVS Puteolanos, fœnerator, *att.* 6. 2. *fam.* 13. 7. & 56.
CLVVIVS TVLLVS, legatus Rom. *Phil.* 9. 2.
CLYTÆMNESTRA, *fat.* 15. *Invent.* 1. 12. *fam.* 7. 1. *Off.* 1. 31.
CNIDVS, urbs Cariæ, *Manil.* 12.
Cnidius, gentile, *Verr.* 4. 60.
CNOSII, incolæ urbis *Cnoſi* in Creta, *Leg.* 1. 5.
COBIAMACHVS, vicus, inter Toloſam & Narbonem. *font.* 5.
COCCEJVS; *att.* 12. 13. 18. 16. 15.
COCLES, pontem contra vim hoſtium obtinuit ſolus, *Leg.* 2. 4. *Offic.* 1. 18. *Parad.* 1. 2.
COCTIVS, *fam.* 9. 4.
COCYTVS, fluvius inferorum, *Nat. D.* 3. 17. *Tuſc* 1. 5
CODRVS, *fin.* 5. 22. *Tuſc.* 1. 48. *Nat. D.* 3. 19.
COELICVLVS, locus Romæ, *Haruſp. Reſp.* 13.
COELIMONTANA porta, *Piſon.* 23.
COELIVS mons, *Off* 3. 16.
COELIVS, Samnis, *Cluent.* 59.
C. COELIVS CALDVS, homo novus ad Conſulatum pervenit, *Mur.* 8. *Orat.* 1. 25. *Verr.* 5. 70.

-- in

-- in quæſturæ petitione repulſam tulit, *Planc.* 21.
-- mediocris orator, *Brut.* 45.
C. COELIVS CALDVS, Quæſtor Ciceronis, *att.* 6. 2. 5. 6. *fam.* 2. 15.
Ejus vitia, *att.* 6. 6.
C. COELIVS, Trib. pl. *fam.* 8. 8.
L. COELIVS ANTIPATER, vide ANTIPATER.
L. COELIVS, *Cæcin.* 9.
M. COELIVS RVFVS, hic eſt ille Cœlius pro quo eſt oratio. Ejus ſunt epiſtolæ libri 8. *fam.*
-- in tribunatu favit Miloni, & Ciceronis auctoritati paruit *Mil.* 33. *att.* 7. 1. *Brut.* 79.
-- C. Antonium de majeſtate accuſavit, & L. Atratinum de ambitu, *Cal.* 31.
M. COELIVS VINICIANVS, *fam.* 8. 4.
M. COELIVS, eques Rom. *Verr.* 4. 17. *flacc.* 4.
P. COELIVS, Prætor, *Verr.* 1. 50.
Q. COELIVS *Latinienſis*, Trib. pl. *Manil.* 19.
Q. COELIVS, colluſor Antonii, *Phil.* 13. 2. 12.
T. COELIVS, Senator, *Balb.* 23.
COELVM, Saturni pater, *Nat. D.* 2. 24. 3. 17. 24.
-- pater Vulcani & Mercurii, *Nat. D.* 3. 22.
-- Veneris, *Ibid.* 23.
COLCHI, incolæ Colchidis, *att.* 9. 10.
COLLATIA, oppidum Latii, *agrar.* 2. 35.
COLLATINVS, Bruti collega, *Offic.* 3. 10.
COLONEVS locus, *fin.* 5. 1.
COLOPHON, urbs Joniæ, *Manil.* 12.
Colophonii, gentile, *Arch.* 8.
COMENSIS, a *Domo*, colonia tranſpadana, Galliæ Ciſalpinæ, *att.* 5. 11.
P. & L. COMINII, *Cluent.* 36.
P. COMINIVS Spoletinus, *Brut.* 78. *fragm. Corn.* 1.
SEXT. COMINIVS; eques Rom. *Verr.* 4. 10.
COMMAGENE, pars Syriæ, *fam.* 8. 10.
Commagenus Rex, *Q. fr.* 2. 12.
COMMORIS, caſtellum Ciliciæ, *fam.* 15. 4.
CONNVS, fidicen, quo magiſtro uſus eſt Socrates, *fam.* 9. 22.
CONSENTINI, cives oppidi *Conſentia* in Bruttiis, *fin.* 1. 3.
C. CONSIDIVS, prætor Africæ, *Lig.* 1.
L. CONSIDIVS, Duumvir Capuæ, *agrar.* 2. 34.
M. CONSIDIVS *Nonianus*, proprætor, *Att.* 8. 11.
Q. CONSIDIVS *Nonianus*. Fam. 16. 12.
Q. CONSIDIVS *Gallus*, Senator, *fam.* 12. 26. *Verr.* 1. 7. *Cluent.* 38. *att.* 2. 24.
-- fœnerator, *att.* 1. 12.
C. COPONIUS, Prætor, *att.* 8. 12.
-- Claſſi Rhodiæ præeſt, *Divin.* 1. 32.
M. COPONIUS, a Q. Scævola defenditur contra M. Curium, *Orat.* 1. 39. 2. 32. *Brut.* 52.
T. COPONIUS, Tiburtinus, *Balb.* 23.
T. & G. COPONII, *Cæl.* 10. *Balb.* 23.
CORAX, Siculus, ſcriptor de rhetorica antiquiſſimus, *Orat.* 1. 20. 3. 21. *Brut.* 12.
CORCYRA, inſula, *fam.* 3. 5. 13. 29. 16. 7. *att.* 5. 9. 7. 2. 16. 6.
L. CORDIUS, negotiator, *Verr.* 4. 20.
CORDUBA, urbs in Hiſpania Bætica, *Verr.* 4. 25. *Arch.* 10. *fam.* 10. 31. *att.* 12. 37.
L. CORFIDIUS, eques Rom. *Ligat.* 11. *att.* 13. 44.
CORFINIUM, municipium in Pelignis, *att.* 8. 3. &c.
Corfinienſis, gentile, *att.* 8. 5.
CORIA, Minerva, *Nat. D.* 3. 23.
CORICUS, *Phil.* 13. 12.
CORINTUS, urbs Achajæ, *Nat. D.* 3. 38. *Manil.* 5. *Offic.* 1. 11. 3. 11.
Corinthius, orator nullus, *Brut.* 13.
Corinthium æs, vas, *att.* 2. 1. *Tuſc.* 4. 14. *fin.* 2. 8. *Verr.* 4. 1. 44. 59.
CORIOLANUS, *att.* 9. 10. *am.* 11. *Brut.* 10.
CORNELIA, mater Gracchorum, *Brut.* 27. 58. *Divin.* 2. 29. *Iuvent.* 1. 49.
CORNELIA, uxor P. Sextii, *fam.* 5. 6.
CORNELIUS, medicus, *Verr.* 3. 11.
CORNELIUS, lictor, *Verr.* 1. 26.
CORNELIUS CULLEOLUS, *Divin.* 1. 2.
A. CORNELIUS, Conſul, *Divin.* 1. 24.
C. CORNELIUS, Conſul, *Brut.* 18.
C. CORNELIUS, majeſtatis reus, a Cicerone defenſus, *Vatin.* 2. *Brut.* 78. *fragm. Orat.*
C. CORNELIUS, eques Rom. Catilinæ ſocius, qui Ciceronem interficere voluit, *Syll.* 2. & 6.
C. CORNELIUS, filius C. Cornelii, ejus qui inter Catilinarios fuit, *Syll.* 18.
CN. CORNELIUS, homo obſcurus, *fam.* 7. 9.
L. CORNELIUS, *Chryſogonus*, V. *Chryſogonus.*
M. CORNELIUS, vide M. CETHEGUS.
M. CORNELIUS, *att.* 1. 13.
P. CORNELIUS, Cenſor, *Brut.* 22.
P. CORNELIUS, avarus, & furax, ſed bonus imperator, *Orat.* 2. 66.
P. CORNELIUS, Trib. pl. *fam.* 8. 8.
P. CORNELIUS, negotiator. *fam.* 13. 6. 14.
P. CORNELIUS, Siculus, *fam.* 13. 36.
Q. CORNELIUS, Juriſconſultus, *fam.* 7. 8. 17.
Q. CORNELIUS, affinis P. Sextii, *fam.* 5. 6. *att.* 1. 12.
Q. CORNELIUS, pontifex minor, *Haruſp. reſp.* 6.
CORNICINUS, *att.* 4. 2.
CORNIFICIA, Q. filia, *att.* 13. 29.
CORNIFICIUS, ſcriba, *Verr.* 1. 57.
Q. CORNIFICIUS, judex, *Verr. Act.* 1. 10.
-- primus in Senatu mentionem de violatis a Clodio ſacris fecit, *att.* 1. 13.
-- Competitor Ciceronis in Conſulatu, *att.* 1. 1.
-- Collega in auguratu, *fam.* 12. 17.
Ejus filius, *fam.* 8. 7. 12. 25.
C. CORNUTUS, Prætor, *Red.* 2. 9.

-- Pſeu-

-- Pſeudo-Cato, *att.* 1. 14.
M. CORNVTVS, legatus bello ſociali, *font.* 15.
M. CORNVTVS, prætor urbanus, *Phil.* 14. 14. *fam.* 10. 12.
CORSICA, inſula; *Nat. D.* 3. 20.
M. & P. CORTIVS, an COTTIVS, *Verr.* 5. 64.
CORVINVS, *Phil.* 5. 17. *Senect.* 17. Vide M. VALERIVS.
CORVMBVS, architectus, *att.* 14. 3.
TI. CORVNCANVS, Tuſculanus, pontifex max. *Dom.* 54. *Nat. D.* 1. 41. 2. 66. 3. *Orat.* 3. 33. *Planc.* 8. *Syll.* 7. *Brut.* 14.
CORYCUS, oppidum Ciliciæ, *Fam.* 12. 13.
CORYCÆUS, gentile, *att.* 10. 18.
CORYPHE, Oceani filia, Minervæ Coriæ e Jove mater, *Nat. D.* 3. 23.
COSANUM, ager urbis Coſæ in Etruria, *att.* 9. 6. & 9. 15. 27.
C. COSCONIUS, prætor Conſule Cicerone, *Syll.* 14.
-- Proconſul Hiſpaniæ ulterioris; poſt præturam, *Vatin.* 5.
-- Viginti-vir agris dividundis lege Cæſaris; in cujus mortui locum invitatur Cicero, *Att.* 2. 19.
C. COSCONIUS CALIDIANUS, orator clamoſus, *Cluent.* 35. *Brut.* 69.
COSIANUS, *att.* 15. 29.
M. COSSETIUS, eques Rom. *Verr.* 3. 1. 22.
COSSI fratres, *Orat.* 2. 23.
L. COSSINIUS, Tiburs, *Balb.* 23.
L. COSSINIUS, Tribulis Ciceronis, *att.* 1. 20. 2. 1. *Fam.* 13. 23.
L. COSSINIUS, *Anchialus*, libertus, *Fam.* 13. 23.
COSSUTIANÆ Tabernæ, *Fam.* 16. 27.
M. COSSUTIUS. forte idem qui COSSETIUS, *Verr.* 3. 80.
C. AURELIUS COTTA, Academicus, *Nat. D.* 1. 6.
-- pontifex, *Nat. D.* 1. 22.
-- qualis orator, *Brut.* 49.
-- triumphi cupidus, *Piſon.* 26.
-- Rutiliæ filius, *att.* 13. 20.
-- in libris *de Oratore* loquens inducitur, *Orat.* 1. 7.
L. COTTA prætorius, *Brut.* 36.
L. COTTA, veterator, *Brut.* 21.
-- Africano accuſatus, *Mur.* 28. *Font.* 13. *Cæcil.* 22.
-- gaudebat gravitate linguæ & ſono vocis agreſti, *Orat.* 3. 11.
L. COTTA, M. frater, L. Torquati collega in conſulatu, *Catil.* 3. 8. *Divin.* 1. 12. 2. 21. *Agr.* 2. 17.
-- deſperatione in Senatum non venit, *Fam.* 12. 2.
-- negavit legem de Ciceronis reditu ferendam eſſe, quod lex Clodia jure lata non eſſet, *Dom.* 26.
M. COTTA, bis cum Gemino Conſul, *Acad.* 2. 26.
M. COTTA, Conſul, *Verr.* 5. 13.
-- Prætor Sardiniam tenet in bello civili, *att.* 10. 16. 12, 22.
COTTUS, Rex. *Piſon.* 34.
L. VARIUS COTYLA, v. *Varius.*
COUS, inſula, *att.* 9. 9.
Cous, gentile, *Verr.* 4. 60.
CRABRA AQUA, *Agrar.* 3. 3. *Fam.* 16. 18.
CRANNON, urbs Theſſaliæ, *Orat.* 2. 86.
CRANTOR, Platonicus vetus, nil ab Ariſtotele diſſentit, *Orat.* 3. 18. *Acad.* 1. 9. *Tuſc.* 3. 7. & 29. 5. 37.
Ejus conſolatio, *Acad.* 4. 44. *Tuſc.* 1. 48.
CRASSICIUS, Antonii ſodalis, *Phil.* 13. 2.
CRASSIPES, qui Ciceronis filiam duxit, *Fam.* 1. 7. 13. 9. *att.* 4. 5. 9. 1. 9. 11.
L. LICINIUS CRASSUS Conſul cum Q. Mucio. *Verr.* 2. 49. qualis orator, *Brut.* 38. 43.
-- triumphi e Gallia nimis cupidus, *Invent.* 2. 37. *Piſon.* 26.
-- putabatur non præter puerilis ætatis modum doctus, *Orat.* 2. 1.
-- inimicus Marcelli, *Font.* 7.
-- de pluribus rebus ſimul ferre auſus eſt contra legem Didiam & Cæciliam, *Dom.* 19.
-- accuſat C. Carbonem. *Fam.* 9. 21. *Offic.* 2. 13. *Verr.* 3. 1. *Brut.* 43.
-- in eo multus lepos, *Offic.* 1. 30. 37.
-- legem tulit Conſul, ne eſſet pro cive, qui civis non ſit, *Offic.* 3. 11.
Ejus mors. *Orat.* 3. 1. 2.
L. CRASSUS, filius, magnificentiſſima ædilitate functus, *Off.* 2. 16.
L. CRASSUS, Liciniæ filius, a L. Craſſo avo materno adoptatus, *Brut.* 58.
L. PAPIRIUS CRASSUS, Dictator, *Fam.* 9. 21.
M. CRASSUS, prætor, *Orat.* 1. 36.
-- ſemel in vita riſit, *Fin.* 5. 30. *Tuſc.* 3. 15.
M. CRASSUS, (vid. *Calvus*) Triumvir, qualis orator, *Brut.* 65. 66.
-- contra fugitivos mittitur, *Verr.* 5. 2.
-- Balbum defendit, *Balb.* 7.
-- L. Murenam defendit, *Mur.* 23.
-- pontifex, *Har. reſp.* 6.
-- Conſul, *Verr.* 3. 33.
-- cum eo multæ Ciceronis contentiones fuere, *Phil.* 2. 3.
-- laudat in Senatu Ciceronis conſulatum, *att.* 2. 14.
-- impellit publicanos Aſianos, ut locationem induci poſtularent, *ibid.* 17.
-- nulla dignitate paludatus abit in Syriam, *att.* 4. 13.
-- ſurdaſter fuit, *Tuſc.* 5. 40.
-- quid ei acciderit dirarum obnunciatione neglecta, *Divin.* 1. 16.
-- trans Euphratem periit, *Divin.* 2. 9.
-- omen, quod ei Brunduſii oblatum eſt, *ibid.* 40.

-- cuivis deſervit, ut quod velit conſequatur, *Off.* 1. 30.
-- nullam ſatis magnam pecuniam judicat, niſi cujus fructibus exercitus ali poſſit, *Off.* 1. 8. *Parad.* 6. 1.
P. CRASSUS, dives, M. Mucii filius, & P. Scævolæ frater, *Brut.* 26.
-- juriſconſultus, *ibid.* 57.
-- pontifex M. multam dicit collegæ Conſuli, ſi a ſacris diſceſſiſſet, *Phil.* 11. 8.
Ejus de eloquentia & juris ſtudio conjungendo ſententia, *orat.* 1. 37.
P. CRASSUS, Cenſor, *Ach.* 5.
-- legatus in bello ſociali, *Font.* 15.
-- in ſeditione Mariana ſe ipſe ſua manu interficit, *orat.* 3. 3.
P. CRASSUS, Venulejæ filius, *att.* 12. 24.
P. CRASSUS, Triumviri fil. *Brut.* 81.
P. CRASSUS, prætor, *Red.* 2. 9.
CRATERUS, Medicus, *att.* 12. 13.
CRATES, Platonicus, *Acad.* 1. 9.
CRATIPPUS, M. Ciceronis filii præceptor, *Offic.* 1. 1. 3. 2. *Fam.* 12. 16. 16. 21. *Divin.* 1. 3. 32. 50. 2. 48.
CRATIPPUS Tyndaritanus, *Verr.* 4. 12.
M. CREPEJUS, *Verr. act.* 1. 10.
CRESIPHONTES, *Herenn.* 2. 24. *Tuſc.* 1. 48.
CRETA, inſula Græca inter Ægeum & Cyrenaicum mare, *Phil.* XI. 12.
Cretes, incolæ Cretæ, *Tuſc.* 2. 14.
Cretenſis, idem, *Phil.* 2. 38. 5. 5.
Q. MARCIUS CRISPUS, vid. *Marcius*.
CRITIAS, *orat.* 2. 22. 3. 34. *Brut.* 7.
-- teterrimus in Theramenem, *Tuſc.* 1. 40.
CRITO, Socratis diſcipulus, *Tuſc.* 1. 43. *Divin.* 1. 25. & 54.
CRITOBOLUS, *Senect.* 17.
CRITOLAUS, Dux Achæorum, evertit Corinthum, *Nat. D.* 3. 38.
CRITOLAUS, Ariſtotelicus, *Fin.* 5. 5.
-- Romam legatus, *orat.* 1. 11. 2. 37.
Ejus libri, *Tuſc.* 5. 17. *Orat.* 2. 38.
CRITOLAUS, Ætnenſis, *Verr.* 4. 26.
CRITONIUS, Cæſarianus, *Att.* 13. 21.
CRODUNUM, locus obſcurus in provincia Gallia, *Font.* 5.
CROESUS, Rex, *Fin.* II. 27. 3. 14. 12. 4. 12. *Divin.* 1. 19. 53. 2. 56.
CROMMIU-ACRA, promontorium Cypri, *Fam.* 12. 13.
Q. CROTO, *Rab. Perd.* 11.
CROTON, urbs in Brutiis, *att.* 9. 19.
Crotoniata, gentile, *Invent.* 2. 1. *Nat.* 2. 2.
CRUSTIMINA tribus. *Planc.* 16.
CTESIPHON, Atheniensis, ab Æſchino accuſatus, *Orat.* 3. 56.
CULEO, Pompejanus, *att.* 3. 15. 8. 12.
CULEO, Antonianus, *Fam.* 10. 34.
CULLEOLUS, *Fam.* 13. 41. *att.* 6. 3.
CUMÆ, urbs Campaniæ, *Agrar.* 2. 31. *Tuſc.* 12. *Fam.* 8. 1. *att.* 15. 1. *Div.* 1. 43.
Cumanum, prædium Ciceronis, *Fam.* 2. 16.
-- Catuli, *Acad.* 4. 25.
-- Pompeji, *Att.* 4. 10.
-- Varronis, *Fam.* 9. 1.
Cumanus ager, *Agrar.* 2. 25.
CUPIDO, Dianæ filius, *Nat. D.* 3. 23.
-- Praxitelæ, Theſpiis, *Verr.* 4. 2. & 60.
CURES, urbs Sabinorum, *Fam.* 15. 20.
L. CURFIDIUS, vide CORFIDIUS.
CURIATII, tres fratres, *Invent.* 2. 26.
C. CURIATIUS, Trib. pl. *Leg.* 3. 9.
C. SCRIBONIUS CURIO, avus, *Invent.* 1. 43. *Brut.* 32. 29.
C. CURIO, pater, Conſul, *Brut.* 60.
-- legi Maniliæ favet, *Manil.* 23.
-- vir Conſularis, *Fam.* 1. 4.
-- de Dardanis triumphat, *Piſon.* 19.
-- Cottas fratres defendit contra M. Antonium Oratorem, *Orat.* 2. 23.
-- C. Clodium in Senatu juvare fruſtra ſtudet, *att.* 1. 14.
-- pontifex, *Har. reſp.* 6.
-- negat ſe permiſſurum ut Ciceroni ſupplicatio decernatur, *Fam.* 8. 11.
-- laudatur, *Vatin.* 10. *Brut.* 58.
-- memoria fuit nulla, *Brut.* 60.
-- dicebat ſe omnia, quæ haberentur ampliſſima, ſine ullo munere adeptum eſſe, *Offic.* 2. 17.
-- moritur, *fam.* 2. 2.
C. CURIO, filius, tribunatum petit: ejus facilitatem homines metuunt, *fam.* 8. 4.
-- qualis in Tribunatu, *fam.* 2. 13. 8. 6. 8. 11.
-- M. Antonii ſcortum, *Phil.* 2. 18. *Att.* 1. 14.
-- naturam habuit admirabilem ad dicendum, plane eruditam: temeritate in bello civili periit, *Brut.* 81.
Ejus theatrum, *fam.* 8. 2.
C. CURIUS, pater Rabirii Poſtumi, *Rab. Poſt.* 2. & 17.
M' CURIUS DENTATUS, Trib. pleb. coegit patres ante comitia auctores fieri, *Brut.* 14.
-- homo novus ad conſulatum pervenit, *Mur.* 8.
-- emiſit lacum Velinum, *att.* 4. 15.
-- de rege Pyrrho triumphat, *Mur.* 14.
M' CURIUS, controverſiam cum M. Coponio habet, *Orat.* 1. 39. 2. 32. *Brut.* 52.
M' CURIUS, conſobrinus C. Cælii Quæſtoris, *fam.* 2. 19.
-- quæſtor in Aſia, *Flacc.* 13.
-- Proconſul, *fam.* 13. 49.
Ejus ad Ciceronem, & Ciceronis ad eum epiſtolæ, *fam.* 7. 28. 31.
M' CURIUS, Antonianus. *Phil.* 5. 5.
M' CURIUS, negotiator, *fam.* 13. 17.
Q. CURIUS, *fragm. Orat.*
CURSOR, cognomen L. Papirii, *fam.* 9. 21.
CURTIUS, accuſator, bello civili Syllano, interfectus, *Roſc. Amer.* 32.
CURTIUS, civis Rom. *Verr.* 1. 39.
CURTIUS, Trib. pl. *Q. fr.* 1. 4.
C. CURTIUS, Rabirii propinquus, *Rabir. Perd.* 3.

Digitized by Google

C. CURTIUS Pæducæanus. *fam.* 13. 59.
C. CURTIUS *Poſtumus*, Cæſarianis partibus favet, *att* 9. 2.
-- auguratum petit, *fam.* 2. 16.
-- dubitat an conſulatum petat, *att.* 12. 49.
C. CVRTIVS MITHRES, *fam.* 13. 69.
C. CVRTIVS, Ciceronis amicus, *fam.* 13. 5.
M. CVRTIVS, Tribunus Plebis, *Red.* 2. 8.
P. CVRTIVS, juſſu Pompeji interfectus, *fam* 6. 18.
Q. CVRTIVS, judex Quæſtorius in cauſa Verrina, ſed rejectus, *Verr.* 1 61.
CVSINIVS, *att.* 12. 38. & 41.
P. CVSPIVS, eques Rom. *fam.* XIII. 6.16.17.
CYBISTRA, oppidum Cappadociæ, *fam.* 15.2. 4. *Att.* 5. 18. 6. 1.
CYCHEREVS, *Brut.* ep. 6.
CYCLOPS, *Verr.* 5. 56. *Divin.* 2. 19.
CYDAS, Cretenſis, *Phil.* 5. 5. 8. 9.
CYDNVS, Siciliæ flumen, *Phil.* 2. 11.
CYMÆVS fundus, ad *Cymen*, Æoliæ oppidum, *Flacc.* 20.
CYNICI, Philoſophi, *Offic.* 1. 35. 41. *fin.* 3. 20.
CYNOSVRÆ, urbs Arcadiæ, *Nat. D.* 3. 22.
CYPRVS, inſula, *fam.* 12. 13. 15. 4.
Cyprius, gentile, *att.* 5. 21. *Dom.* 20.
CYPSELVS, Tyrannus, *fat.* 7. *Tuſc.* 5. 37.
CYRENÆ, urbs Africæ, *Planc.* 5.
Cyrenæus, gentile, *Tuſc.* 1. 43.
Cyrenenſis, idem *Agrar.* 2. 19.
CYRENÆI, & CYRENAICI, Philoſophi ab Ariſtippo, *Off.* 3. 33.
-- in voluptate ſummum bonum ſtatuunt, *fin.* 2. 34.
-- in ſolo tactu doloris & voluptatis judicium veri eſſe dicunt, *Acad.* 4. 24. 46.
-- opinio de ægritudine, *Tuſc.* 3. 13. 22.
CYRRHESTICA, pars Syriæ, *Att.* 5. 18.
CYRSILUS, ſuadens, ut Athenienſes in urbe manerent, & Xerxem reciperent, lapidibus obruitur, *Offic.* 3. 11.
CYRUS major, quam diu regnarit & vixerit, *Divin.* 1. 23.
-- Crœſo buſtum extruit, *fin.* 3. 22.
-- quæ moriens dixerit, *Senect.* 9. & 22.
-- Xenophon de eo ſcripſit, *Brut.* 19. *Leg.* 2. 22. *Q. Fr.* 1. ep 1. 8.
CYRUS minor, *Divin.* 1. 25. *Sen.* 17.
CYRUS, Architectus, *Att.* 2. 3. *Fam.* 7. 14. *Q. Fr.* 2. 2. *Mil.* 17.
CYTHERIS, meretrix, *att.* 10. 10. *Phil.* 2. 24. *Fam.* 9. 26 Vide *Volumnia*.
CYZICUM, & CYZICUS, urbs Myſiæ, *Verr.* 5. 48. *Agrar.* 2. 15. *Fam.* 14. 4.
Cyziceni, gentile, *Mur.* 15. *Arch.* 9.

D

DALMATIA, regio, *Fam.* 5. 9.
DAMASIPPUS, ſtatuas emat, *Fam.* 7. 23.
L. DAMASIPPUS, prætor, Carbonem occidit, *Fam.* 9. 21.
LICINIUS DAMASIPPUS, Senator, *att.* 12. 29. 33.
TERTIUS DAMIO, *att.* 4. 3.
DAMOCLES, aſſentator Dionyſii, *Tuſc.* 5. 21.
DAMON, veræ amicitiæ ſpecimen; Pythagoreus. *Offic.* 3. 10.
-- muſicus, *Orat.* 3. 33.
DANAI, Græci, *Herenn.* 4. 30. *fin.* 2. 6.
DANAUS, ejus quinquaginta filiæ, *Parad.* 6. 1.
DAPHITAS, ei fatum fuit, ex equo cadere, atque ita perire, *fat.* 3.
DARDANI, populus, *Sext.* 53.
DARDANUS, Philoſophus. *Acad.* 4. 22.
DARDANVS, libertus, *fam.* 10. 25.
DARIVS, ab Alexandro victus, *fam* 2 10. *Divin.* 1. 53. *att.* 5. 20.
-- in fuga aquam turbidam ſuaviter bibit, *Tuſc.* 5. 34.
Dareus dicitur, *fin.* 5. 30.
DECIANVS, *Flacc.* 21. & 29.
C. DECIANVS, *Rab. Perd.* 9.
DECIDIVS SAXA, vid. *Saxa*.
DECIMUS, vel Decumus, P. Clodii aſſecla, *att.* 4. 3. *Dom.* 19.
DECIVS, Campanus, *Piſon.* 11.
DECIVS, Librarius, *fam.* 5. 6.
CN. DECIVS, Samnis, *Cluent.* 59.
P. DECIVS, primus e Deciis conſul ſe devovit, *divin.* 1. 24. *fin.* 2. 19. *Sext.* 21.
-- hujus & filius & nepos pariter ſe devoverunt, *Tuſc.* 1. 37. *Nat. D.* 3. 6. *Offic.* 18.
P. DECIVS MVS, vita & oratione turbulentus, *Brut.* 28.
-- Tribunus pleb. Opimium de cæde Gracchi accuſavit, *Orat.* 2. 30.
-- pecunias an ceperit contra leges, *ibid.* 31.
P. DECIVS, Antonianus, *Phil.* 11. 6.
DEJANIRA, OEnei filia, *Tuſc.* 2. 8. *Nat. D.* 3. 28.
DEJOTARVS, Rex imperio Romano fideliſſimus, *Har. Reſp.* 13.
-- fugit e prælio cum Pompejo, *Div.* 2. 37.
-- regno mulctatus a Cæſare, *Div.* 1. 15.
-- defenditur a Bruto, *att.* 14. 1. *Brut.* 5.
-- auſpiciis quid tribuat, *Div.* 1. 15. 2. 37.
-- pater & filius laudantur, *Phil.* 11. 12. 13.
-- accuſatur pater a filio, *Dejot.* 1.
-- rex per Fulviam, *att.* 14. 12.
-- hoſpes Ciceronum, *Div.* 1. 15. *att.* 5. 17.
DELPHI, urbs Phocidis, *Nat. D.* 3. 23.
-- ibi celebre oraculum, *Div.* 1. 19. 2. 57.
Delphicus, gentile, *Leg.* 1. 22. *Verr.* 4. 59.
DELIVM, locus, *divin.* 1. 54.
DELVS, inſula in mari Ægeo, *att.* 5. 12 *Acad.* 4. 18. *Leg.* 2. 1. *Manil.* 18.
Deliacus, gentile, *acad.* 4. 26. *Orat.* 70.
Delius Apollo, *Verr.* 1. 18. *Nat. D.* 3. 36.
DEMADES Orator Athenienſis, præter cæteros facetus, *Brut.* 9. *Orat.* 10. 26.
DEMARATVS, Tarquinii pater, *Tuſc.* 5. 37.
DEMEA, ſervus, *att.* 13. 30.
DEMETRIVS, libertus, *att.* 4. 11.
-- item, *fam.* 8. 15. 16. 17. & 22.

DEMETRIVS, Poliorcetes, *Offic.* 2. 7.
DEMETRIVS Magnes, *att.* 4. 11. 8. 11.
DEMETRIVS Megas, *Fam* 13. 36.
DEMETRIVS Phalereus, Theophraſti diſcipulus, *Brut.* 9. *fin.* 5. 19. *Leg.* 3, 6.
-- Oratorum politiſſimus, *Orat.* 2. 23.
-- in mediocri genere princeps, *Orat.* 27.
-- diſputator ſubtilis, *Offic.* 1. 1.
-- patria pulſus, *fin.* 5. 19.
-- in Ægypto, aſpide ad corpus admota, necatus eſt, *Rab. Poſt.* 9.
DEMETRIVS, Syrus, Rhetor, *Brut.* 91.
DEMOCHARES, Athenienſis, Orator, & Hiſtoricus, *Orat.* 2. 23. *Brut*, 83.
DEMOCRITUS, Phyſicus cum alio nullo conferendus, *acad.* 4. 23.
-- patrimonium ſuum relinquit diſcendi ſtudio, *Tuſc.* 5. 39.
-- oculis ſe privaſſe dicitur, & cæcitatem laudat, *fin.* 5. 29. *Tuſc.* 5. 39.
-- ornate dixit, *Orat.* 1. 11.
-- minime obſcurus, *Divin.* 2. 64.
-- negat, ſine furore quemquam poetam magnum eſſe poſſe, *Orat.* 2. 46. *Divin.* 1. 37.
-- ab illo phyſica accepit Epicurus. *Acad.* 1. 2. *Fam.* 15. 16. *fin.* 1. 6. *Nat. D.* 1. 33.
-- atomorum auctor, *fat.* 10.
-- opinio ejus de animo, *Tuſc.* 1. 10.
-- de mundis innumerabilibus, *acad.* 4. 17.
-- de Diis, *Nat. D.* 1. 12. & 43.
-- de pleno & inani, *acad.* 4. 37.
-- de ſole, *fin* 1. 6.
-- de fato, *Fat.* 10.
-- ultimas terras peragravit, *Fin.* 5. 19.
-- Athenas cum veniſſet, a nemine agnitus fuit, *Tuſc.* 5. 36.
Ejus dictio, cur nonnullis poema videatur, *Orat.* 20.
DEMOCRITUS, Gymnaſiarcha, *Verr.* 4. 42.
DEMOCRITUS, ſervus, *Att.* 6. 1.
DEMOCRITUS, Sicyonius, *Fam.* 13. 78.
DEMOSTHENES, Oratorum princeps, *Brut.* 37. *Orat.* 1. 13. *Orat.* 31.
-- nec tamen ſatisfacit, *Orat.* 29.
-- adoleſcens in foro ſe exercuit, *Offic.* 2. 53.
-- Platonis frequens auditor, *Orat.* 4. *Orat.* 1. 20.
-- minus facetus, *Orat.* 26.
-- ab Æſchine reprehenditur quod nimis filiam luxerit, *Tuſc.* 3. 26.
-- mulierculæ laudibus capitur, *Tuſc.* 5. 36.
-- Pythiam dixit φιλιππίζειν. *Divin.* 2. 57.
-- quomodo balbutiem, & ſpiritus anguſtiam emendarit, *Orat.* 1. 61. *Divin.* 2. 46. *Fin.* 5. 2.
Ejus vigiliæ, *Tuſc.* 4. 19. & 25.
-- judicium de actione. *Orat.* 3. 56. *Brut.* 38. *Orat.* 17.
DEMOSTRATUS, libertus, *fam.* 12. 33.
DENSELETÆ, populus, *Piſon.* 34.
DERTONA, urbs Liguriæ, *Fam.* 11. 10.
DEXIO, Tyndaritanus, *Verr.* 5. 42.
DEXIPPUS, ſervus, *Fam.* 14. 3.
DEXIUS, *fam.* 7. 23.
L. DIADEMATUS, Q. Metelli F. *Red.* 1. 3.
DIAGONDAS, Thebanus, *Leg.* 2. 15.
DIAGORAS, Melius, Atheus, *Nat. D.* 1. 1. 23. & 42. 3. 37.
DIAGORAS, Olympionices, *Tuſc.* 1. 46.
DIANA, Delo nata, *Verr.* 1. 18.
-- eadem quæ Luna, *Nat. D.* 2. 27.
Ejus templum Epheſi, *Verr.* 1. 33. *Nat. D.* 2. 27. *Divin.* 1. 23. Pergæ, *Verr.* 1. 20. 5. 72. Segeſtæ, *Orat.* 62. *Verr.* 4. 33. Syracuſis, *Verr.* 4. 53.
Dianæ plures, *Nat. D.* 3. 23.
DIANIVM, oppidum in Hiſpania Bætica, *Verr.* 1. 34. 5. 56.
DICÆARCHVS, Peripateticus; ejus libros admiratur Cicero, *att.* 2. 2.
-- Theophraſto adverſatur, *att.* 2. 16.
-- laudantur ejus libri, *att.* 6. 2. 13. 31. & 32.
-- tres libros de animo ſcripſit, in quibus animum nihil eſſe diſputatur, *acad.* 4. 39. *Tuſc.* 1. 11. & 31.
-- Platonem accuſat de amore, *Tuſc.* 4. 34.
-- probat ſomnia & vaticinia per furorem: cætera divinationis genera ſuſtulit, *Divin.* 1. 3. 50.
Ejus liber, Neſcire ea, quæ ventura ſint, melius eſſe, quam ſcire, *Divin.* 2. 53.
-- de hominum interitu, *Off.* 2. 5.
DIDA, *att.* 13. 50.
P. DIDIUS, legatus in bello ſociali, *Font.* 15.
T. DIDIVS, ex Macedonia triumphat, *Piſon.* 25.
T. DIDIVS, Trib. pleb. *Orat.* 2. 47.
DIGITI IDÆI, ſive *Dactyli*, ſacerdotes matris-Deum, *Nat. D.* 3. 16.
DINARCHVS, *Orat.* 2. 23. *Brut.* 9.
DINEA, Larinas, *Cluent.* 7.
DINOMACHVS, de ſummo bono quid ſentiat, *Tuſc.* 5. 30. *Fin.* 5. 8. *Offic.* 3. 34.
DINON, Perſica ſcripſit, *Divin.* 1. 23.
DIO, Syracuſius, *Orat.* 3. 34.
-- Platonis ad ejus propinquos epiſtola, *Tuſc.* 5. 35.
DIO, Stoicus, *Leg.* 3. 5.
DIO, Halæſinus, *Verr.* 1. 10. 2. 7.
DIO, Apollonidienſis, *Flacc.* 30.
DIO, Legatus Alexandrinorum, Philoſophus, *Cal.* 10. *Acad.* 4. 4. *fam.* 9. 26.
DIOCHARES, libertus, *att.* 11. 6.
DIOCLES, Centuripinus, *Verr.* 3. 56.
-- Lilybetanus, *Verr.* 4. 16.
-- Panormitanus, *Verr.* 3. 40.
DIODORVS, Dialecticus, *Fat.* 6. *fam.* 9. 4.
DIODORVS, Peripateticus, *Orat.* 1. 11.
-- Critolai auditor, *Fin.* 5. 5.
-- honeſtatem cum vacuitate doloris ſummum bonum facit, *acad.* 4. 42. *Fin.* 2. 6.
Q. LVTATIVS DIODORVS, *Verr.* 4. 17.
DIODORVS TIMARCHIDES, *Verr.* 4. 62.
DIODOTVS, libertus. *Q. Fr.* 1. ep. 24.
DIODOTVS, Stoicus, præceptor Ciceronis in dia-

dialecticis, *Brut.* 90.
-- domi Ciceronis mortuus, *Fam.* 13. 10. *Brut.* 90. *Att.* 2. 20.
-- Antiochea contemnit, *Acad.* 4. 39.
-- cæcus factus, non modo literis utitur, ſed etiam fidibus, & geometriam docet, *Tuſc.* 5. 39.
Diodori περὶ δυνατῶν opinionem non concoquebat, *Fam.* 9. 4.
DIOGENES. Apolloniates, *Nat. D.* 1. 12.
DIOGENES, Cynicus, inhumatum ſe projici jubet, *Tuſc.* 1. 43.
-- opinio de divitiis, *Fin.* 3. 15.
-- de bona fama. *Ibid.* 17.
-- Alexandro quid reſpondeat, *Tuſc.* 5. 32.
-- Rege Perſarum beatior, *ibid.*
-- memoratur etiam, *Tuſc.* 3. 23. *Mur.* 36. *Nat. D.* 3. 34.
DIOGENES, Babylonius, Stoicus, Chryſippi auditor, *Divin.* 1. 3.
-- Carneadis in Dialectica præceptor, *Acad.* 4. 30.
-- eum Lælius audivit, *Fin.* 2. 8.
-- bonum quomodo definiat, *Fin.* 3. 10.
-- Romam legatus, *Tuſc.* 4. 3. *Senect.* 7. *Orat.* 11. 37. 38.
Ejus liber de Minerva, *Nat. D.* 1. 15.
-- opinio de prædictionibus, *Div.* 2. 43.
DIOGENES, Cælii amicus, *Fam.* 2. 12. 8. 8.
DIOGENES. ſervus, *Cluent.* 16.
DIOGNOTUS, Venerius, *Verr.* 3. 38.
DIOMEDES, Homericus, *Nat. D.* 2. 66.
DIONA, mater Veneris, *Nat. D.* 3. 23.
DIONYSII, quinque, *Nat. D.* 3. 23.
DIONYSIA, Saltatrix, *Roſc. Com.* 8.
DIONYSIARCUS, proagorus Catinenſis, *Verr.* 4. 23.
DIONYSIPOLITÆ, *Q. Fr.* 1. ep. 2. 2.
DIONYSIUS, filius Jovis & Proſerpinæ, *Nat. D.* 3. 21.
DIONYSIUS, Syracuſanorum tyrannus; ejus mater cum prægnans eum alvo contineret, ſomniavit, ſe peperiſſe Satyriſcum, *Divin.* 1. 20.
Ejus lautumiæ, *Verr.* 5. 55.
-- dicitur ludum Corinthi aperuiſſe, *Fam.* 9. 18. *Att.* 9. 9. 9. *Tuſc.* 3. 12.
-- ſacrilegus, *Nat. D.* 3. 34.
-- oſtentum equi ejus, *Divin.* 1. 33. 2. 31.
-- quam diu regnarit, *Nat. D.* 3. 33. *Tuſc.* 5. 20.
Ejus timor perpetuus, uxores, crudelitas, miſeria. *Offic.* 2. 7. *Tuſc.* 5. 20.
DIONYSIUS, Heracleotes, Zenonis diſcipulus, *Acad.* 4. 22.
-- propter oculorum dolorem a Stoicis deſcivit, *Fin.* 5. 31.
DIONYSIUS, Stoicus, Ciceronis æqualis, *Tuſc.* 2. 11.
DIONYSIUS Magnes, Rhetor, *Brut.* 91.
DIONYSIUS, ſervus Ciceronis, anagnoſtes, *Fam.* 5. 16. 13. 77. *Att.* 9. 12.
DIONYSIUS, Attici libertus, *Att.* 4. 8. 11. 15. *Fam.* 12. 24.
-- Ciceronum præceptor, *Att.* 6. 1. 7. 4. 8. 18. 8. 4.
DIONYSODORUS, Syracuſanus, *Verr.* 2. 21.
DIOPHANES, Mitylenæus, Rhetor, *Brut.* 27.
DIOSCURI, *Nat. D.* 3. 21.
DIPHILUS, Craſſi ſcriptor & lector, *Orat.* 1. 30.
DIPHYLUS, Architectus, *Q. Fr.* 3. ep. 1. 1.
DIPHYLUS, Tragœdus, *Att.* 2. 19.
DIPYLUM, *Fin.* 5. 1.
DIS pater, *Nat. D.* 2. 26. *Verr.* 4. 48.
DIVITIACUS, Æduus, unus e Druidis, *Div.* 1. 41.
DOCIMUS Siculus, *Verr.* 3. 34.
DODONA, urbs Epiri, *Divin.* 1. 43.
Dodonæa quercus, *Att.* 2. 4.
Dodonæum oraculum, *Divin.* 1. 1.
CN. DOLABELLA triumphat, *Piſon.* 19.
-- accuſator Conſularis, *Brut.* 92.
CN. DOLABELLA, prætor urbanus, *Quint.* 8.
-- Prætor Ciliciæ, de repetundis accuſatus condemnatur, *Verr.* 1. 15. 38.
P. DOLABELLA, Ciceronis gener, *Fam.* 2. 15. 16.
-- declamat apud Ciceronem, *Fam.* 7. 33.
-- Appium accuſat, *Fam.* 2. 13. 8. 6.
-- hæres fit Liviæ, *Att.* 7. 8.
-- acta in conſulatu poſt Cæſaris mortem, *Phil.* 1. 2.
-- Proconſul Syriæ C. Trebonium interficit, *Phil.* 11. 4. *Fam.* 12. 14.
Ejus conſulatus laudatur, *Phil.* 11. 14.
P. DOLABELLA, prætor, *Cæcin.* 8.
-- Quindecimvir, *Fam.* 8. 4.
DOLOPES, populus, *Piſon.* 37.
DOMITIA via in Gallia, *Font.* 4.
CN. DOMITIUS, Conſul, *Brut.* 26.
-- Allobroges vicit, *Font.* 12.
-- Cenſor, *Verr.* 1. 55. *Cluent.* 42.
CN. DOMITIUS, Tribunus pleb. de Sacerdotiis tulit, *Agrar.* 2. 7.
-- M. Silano diem dixit, *Cæcil.* 20.
-- Conſul, cenſor cum L. Craſſo, Pontifex Max. *Brut.* 44. *Dejot.* 11.
CN. DOMITIUS, Calvinus, a Dejotaro poſt bellum civile recipitur, *Dejot.* 5.
-- Prætor, *Cæl.* 13. *Q. Fr.* 2. 13.
-- Trib. pleb. *Q. Fr.* 1. ep. 2. 5.
-- legatus in Aſia, *Flacc.* 13.
CN. DOMITIUS, de Cæſaris percuſſoribus, Catonem avunculum habuit, *Phil.* 11.
-- ei ſe exercitus, qui ad Dolabellam in Syriam ducebatur, in Macedonia tradit, *Phil.* 10. 6.
-- C. Saturninum reum fecit, *Fam.* 8. 14.
L. DOMITIUS, prætor Siciliæ in animadvertendo durus, *Verr.* 5. 3.
L. DOMITIUS ÆNOBARBUS, Ciceronem in petitione Conſulatus juvat, *Att.* 1. 1.
-- quæſitor in cauſa Milonis, *Mil.* 8.
-- repulſam in petitione auguratus ægre fert; *Fam.* 8. 14.
-- ei ulterior Gallia decernitur, *Fam.* 16. 12.

-- ſtul-

-- ſtultus, *att.* 8. 1. Turpiſſimus, *ibid.* 8.
-- latine, ſed ſine arte dicebat; ocllo civili interiit, *Brut.* 77.
-- memoratur etiam, *Verr.* 1. 53. *Patin.* 10. *Fam.* 6. 21. 8. 1. 8. 12.
DOMITIUS, Apulus, Septemvir, *Phil.* 11. 6.
-- hoſpes Cæſaris Intemelii, *Fam.* 8. 15.
DORES, Græcorum genus, *Flacc.* 27.
DORIS, Locrenſis. uxor Dionysii Tyranni, *Tuſc.* 5. 20.
DOROTHEUS, Thermitanus, *Verr.* 2. 36.
DORYLAUS, Legatus Dejotari ad Cæſarem, *Dejot.* 15.
DORYLENSES, in Phrygia, *Flacc.* 17.
DOTERIO, hiſtrio, *att.* 1. 16.
DRACO, Athenienſium Legiſlator, *Orat.* 1. 44.
DREPANITANUS, a *Drepano* Siciliæ oppido, *Verr.* 2. 57.
DRUIDÆ, vates in Gallia, *Divin.* 1. 41.
C. DRUSUS, qualis orator, *Brut.* 28.
-- cæcus, de Jure reſpondet conſultoribus multis; *Tuſc.* 5. 38.
M. DRUSUS, Tribunus pleb. *Brut.* 28.
M. DRUSUS, filius, Trib. pleb. & Pontifex, *Dom.* 46.
-- M. Catonis avunculus, *Mil.* 7.
-- orator gravis, *Brut.* 49. 62.
-- ſeveritas adoleſcentis, *Offic.* 1. 30.
-- gravis inter illum & Philippum Conſulem contentio, *Orat.* 1. 7. 3. 1.
-- domi ſuæ interfectus, *Nat. D.* 3. 32.
-- memoratur, *Cluent.* 56. *Rab. Perd.* 7.
Ejus leges, *Dom.* 16. 19.
DRUSUS, judex eſt inter reos de lege Scantinia, *Fam.* 8. 14.
-- a Cicerone defenditur, *att.* 4. 15. 16.
C. DUILLIUS, Conſul, *Fam.* 9. 21.
C. DUILLIVS, qui Pœnos vicit, *Senect.* 13.
-- idem *Duellius* dicitur, *Orat.* 45. & male P. pro *Cn. Planc.* 25.
DVRIENSE prælium, a *Duria* Hiſpaniæ fluvio. *Balb.* 2.
DVRIS, Samius, *att.* 6. 1.
C. DVRONIUS, *att.* 5. 8.
M. DVRONIVS, *Orat.* 2. 68.
DYMÆI, a *Dyma* urbe Achajæ, *att.* 16. 1.
DYRRHACHIVM, urbs in Illyrico, ad mare, *Phil.* 10. 5. *Divin.* 1. 32. *Att.* 1. 17 *Fam.* 14. 1.
-- in fide Ciceronis, *Planc.* 41.
Dyrrhachinus, gentile, *att.* 3. 22. *Sext.* 43.
DYRRHACHINVS, princeps Centuripinorum, *Verr.* 3. 56.

E

ECBATANA, Mediæ caput, *Manil.* 4.
ECHECRATES, Pythagoreus, *Fin.* 5. 29.
ECHION, ſtatuarius, *Parad.* 5. 2.
EDISSA, urbs Siciliæ, *Verr.* 5. 34.
EDVI, vide ÆDVI.
EGERIA, Nympha, *Leg.* 1. 1.
EGILIVS, feſtivus homo, *Orat.* 2. 68.
EGNATIVS MAXIMVS, *att.* 13. 34.
EGNATIVS, Sidicinus, *att.* 6. 1.
CN. EGNATIVS, Senator, *Cluent.* 48.
L. EGNATIVS, fœnerator, *att.* 4. 12. 7. 18. 10. 15.
L. EGNATIVS RVFVS, eques Romanus, negotiator, *fam.* 13. 43.
L. EGNATVLEIVS, Quæſtor, *Phil.* 3. 3. 5. 19.
EGRITOMARVS, *Cæcil.* 21. *Verr.* 2. 47.
ELEA, urbs, *Nat. D.* 3. 33.
Eleatici philoſophi, *Acad.* 2. 42.
ELECTRA Sophoclis, *Fin.* 1. 2.
-- Q. Ciceronis, *Q. fr.* 3. 6.
ELESIODOTVS, *Font.* 5.
ELEVSIS, oppidum, *att.* 6. 1.
Eleuſina Ceres, *Nat. D.* 5. 42.
ELEVTHERO CILICES, populi Ciliciæ liberi, *att.* 5. 20. *fam.* 15. 4.
ELIS, urbs Peloponneſi, *fam.* 13. 26. *Nat. D.* 3. 23. *Divin.* 1. 41.
Elis, gentile, *Divin.* 2. 12.
ELISIVS, Terinæus, *Tuſc.* 1. 48.
ELORVM, Siciliæ oppidum, *Verr.* 5. 34.
Elorinus, gentile, *Verr.* 3. 43.
EMOLVS, Atrei filius, *Nat. D.* 3. 21.
EMPEDOCLES, Phyſicus, *Orat.* 1. 50.
-- elementa Deos facit, *Nat. D.* 5. 12.
-- confitetur ignorantiam, *Acad.* 4. 23.
-- opinio de animo, *Tuſc.* 1. 9.
EMPLATORIVS, *fam.* 1. 8.
ENDYMION, *Fin.* 5. 20. *Tuſc* 1. 38.
ENGONASIS, ſidus, *Nat. D.* 2. 42.
ENGYNI, ſeu ENGVINI, incolæ oppidi in Sicilia, *Verr.* 3. 43. 4. 44. 5. 72.
ENNA, oppidum Siciliæ, *Verr.* 4. 48.
Ennenſis, gentile, *Orat.* 62. *Verr.* 4. 49.
ENNIVS quidam, *Cluent.* 59.
M. ENNIVS, *att.* 15. 26.
Q. ENNIVS, poeta Epicus, *Opt. Gen. Orat.* 1. 6.
-- Africano carus, *arch.* 9.
-- Fulvii comes in Ætolia, *ibid.* 11. *Brut.* 20.
-- Rudius, civitate donatus, *ibid.* 10. *Brut.* 20.
-- quo natus anno, *Tuſc.* 1. 1. *Brut.* 18.
-- annos 70. vixit, *Senect.* 5.
-- ejus Andromacha, *Divin.* 1. 13.
-- ſphæram in ſcenam attulit, *Orat.* 3. 40.
-- laudatur, *Invent.* 1. 49. *Orat.* 1. 34. 45. 2. 37. 3. 7. 40. 41. *Brut.* 15. *Orat.* 27. 45. 47. 48. 51. *Cal.* 8. *Balb.* 22. *Piſon.* 19. *Rab. Poſt.* 10. *fam.* 7. 6. 9. 7. *Acad.* 4. 16. 17. 27. 28. *Fin.* 2. 13. *Tuſc.* 1. 9. 12. 35. 44. 49. 3. 4. 19. 26. 4. 8. 33. *Nat. D.* 1. 35. 2. 2. 18. 25. 3. 4. 16. *Divin.* 1. 20. 40. 48. 58. 2. 26. 39. 50. 56. *Fat.* 15. *Leg.* 2. 22. *Off.* 1. 8. 16. 24. 2. 18. 3. 15. 29. *Senect.* 1. 4. 5. 6. 20. *Amic.* 6. 17.
ENTELLINI, in Sicilia, *Verr.* 3. 43.
EPAMINONDAS, Græciæ princeps, *Tuſc.* 1. 2.
-- apud Mantineam moritur, *fam.* 5. 12.
-- memoratur, *Invent.* 1. 33. *Orat.* 1. 48. 2. 84. 3. 34.

3. 34 *Brut.* 13. *Fin.* 2. 19. 21. 30. *Tuſc.* 1. 46. 49. 2. 24. 5. 16. *Offic.* 1. 24.
EPHESVS, Joniæ urbs, *Orat.* 2. 18. *Verr.* 3. 83. *att.* 6. 13. *agrar.* 2. 15.
EPHORVS, Iſocratis diſcipulus, *Orat.* 2. 13. 23. *Brut.* 56. *Orat.* 51. 57.
EPICHARMVS, Siculus, *Tuſc.* 1. 8. *att.* 1. 19.
EPICLERVS, fabulæ nomen, *Amic.* 26.
EPICRATES, Athenienſis, *fam.* 16. 21.
-- Agiiynenſis, *Verr.* 2. 9.
EPICRATES Bidinus, *Verr.* 2. 22.
EPICVRVS, Philoſophus nobilis, a quo Græcia, Italia, & barbaria commota eſt, *Fin.* 2. 15.
Ejus ſententia de ſummo bono explicatur, *Fin.* 1. 7. *& ſeq.*
-- refellitur, *Fin.* 2. 3. *& ſeq.*
-- cum Cyrenaicis de voluptate non conſentit, *Acad.* 4. 42.
-- Dialecticæ contemptor, *Acad.* 4. 30. *fin.* 2. 6.
Ejus de regula & judicio liber, *Nat. D.* 1. 16.
Ejus de Diis ſententia explicatur, *Nat. D.* 1. 17. *& ſeq.*
-- refellitur, *Nativ. D.* 1. 24. *& ſeq.*
-- monogrammos Deos facit, *Nat. D.* 2. 23.
-- balbutit de natura Deorum, *Divin.* 1. 3.
-- omnia in phyſicis a Democrito habet, *Acad.* 1. 2. *Nat. D.* 1. 26.
-- de atomis quomodo a Democrito diſſentiat, *Nat. D.* 1. 25. *Fin.* 1. 6. *Fat.* 20.
-- Geometriam falſam eſſe credidit, *Acad.* 4. 33.
Ejus Philoſophiæ per omnes partes reprehenſio, *Fin.* 1. 5. 6. 7.
-- negat poſſe aliquid percipi, ſi ullum ſenſibus viſum falſum ſit, *Acad.* 3. 32.
-- ægritudinis originem quam dicat, *Tuſc.* 2. 13.
-- quod remedium, *ibid.* 17.
-- Ariſtotelem, multoſque alios philoſophos vexavit, *Nat. D.* 1. 33.
-- male accipitur a Stoicis, quod ſe reformidare dicit τὰ δὴ δυσφημά καὶ δυσεντερικά, *fam.* 7. 26.
-- eum hebetem & rudem dicere ſolent Stoici, *Divin.* 2. 50.
-- nullam ſentit gratuitam eſſe virtutem, *Divin.* 1. 39.
-- in jocis frigidus, *Nat. D.* 2. 17.
-- ſapientem ſe profitetur, *fin.* 2. 3.
Ejus libri de ſanctitate & pietate adverſus Deos, *Nat. D.* 1. 41.
-- amicitias recte coluit, *fin.* 1. 20.
Ejus morientis epiſtola ad Hermachum, *fin.* 2. 30.
-- de natali ſuo die agendo, *ibid.* 31.
-- moritur 72. annos natus, *fat.* 9.
-- teſtamento ſucceſſoribus ſuis hortum ſuum & ædes legavit, *fam.* 13. 1.
Epicureus philoſophus, *Red.* 2. 6. *Piſon.* 9. *Nat. D.* 1. 6. *fin.* 1. 7.
EPIDAURUS, urbs Argolidis, *Nat. D.* 3. 34 *fam.* 4. 12.
EPIGONI, Tragœdia, *Opt. gen. Orat.* 6. *Tuſc.* 2. 25. *Offic.* 1. 31.
EPIMEDINES, *Divin.* 1. 18. *Leg.* 2. 11.
EPIPHANEA, oppidum Ciliciæ, *fam.* 15. 4.
EPIROTICUS, ab *Epiro* regione Græciæ, *att.* 1. 5. *fam.* 13. 18.
EPOREDIA, colonia Romanorum in Tranſpadana Gallia, *fam.* 11. 20.
M. EPPIUS, *att.* 8. 11.
EPULEIA, uxor P. Ampii Balbi, *fam.* 6. 12.
EQUOTUTICUM, urbs Apuliæ, *att.* 6. 1.
ERANA, vicus Ciliciæ, *fam.* 15. 4.
ERATOSTHENES, geographus, *att* 2. 6. 6. 1.
ERECHTHEUS, rex Athenis, ejuſque filiæ Deæ, *Sext.* 21. *fin.* 5. 22. *Nat. D.* 3. 19.
ERETRIAS, ab *Eretria* urbe Eubœæ, *Acad.* 4. 42.
Eretrici, vel *Eretriaci* philoſophi, *Orat.* 3. 17. *Acad.* 4. 42. *Tuſc.* 5. 39.
ERIGONIA, Fabula, *Q. Fr.* 3. 1. 6. 9.
ERIPHYLA, vel ERIPHYLE, Amphiarai uxor, *Verr.* 4. 18. *Invent.* 1. 50.
EROS, ſervus, *Att.* 20. 15.
-- Turius, *Fam.* 12. 26.
-- Comœdus, *Roſc. Com.* 11.
C. ERUCIUS, accuſator, *Roſc. Amer.* 13.
ERYCUS, mons Siciliæ, *Verr.* 2. 47.
Erycinus, gentile, *Verr.* 2. 8.
ERYMANTHUS, ab *Erymantho* monte Arcadiæ, *Tuſc.* 2. 9. 4 22. *Verr.* 4. 43.
ERYTHRÆ, oppidum Joniæ, *Verr.* 1. 29.
C. ESERNUS, *Cel.* 30.
ESQUILIÆ, mons in urbe Roma, *Nat. D.* 3. 25. *Leg.* 2. 11.
Eſquilina porta, *Piſon.* 23.
Eſquilinus campus, *Phil.* 9. 7.
ETEOCLES, *Offic.* 3. 21.
ETRURIA, regio, *Fam.* 11. 10. *Divin.* 1. 2. *Catil.* 1. 2. *Haruſp. reſp.* 12.
Etruſcus, gentile, *Divin.* 1. 33.
EVANDER, Lacydis auditor, *Acad.* 4. 6.
EUBULEUS, filius Jovis & Proſerpinæ, *Nat. D.* 3. 21.
EUBULIDA, Herbitenſis, *Verr.* 5. 42.
EUBULIDES Groſpus Centuripinus, *Verr.* 3. 23.
EUCHADIA, mulier, *Piſon.* 36.
EUCLIDES, Megareus, Socratis diſcipulus; *Acad.* 4. 42.
EUCLIDES, Geometra, *Orat.* 3. 33.
EUDEMUS, Cyprius, familiaris Ariſtotelis, *Divin.* 1. 25.
EUDOXUS, Platonis auditor, *Divin.* 2. 42.
EVHEMERVS, *Nat. D.* 1. 42.
EVIVS, Bacchus, *Flacc.* 25.
EUMENIDAS, Halicyenſis, *Verr.* 5. 7.
EUMENIDES, earum fanum eſt Athenis, *Nat. D.* 3. 18.
EVMOLPIDÆ, *Leg.* 2. 14.
EVPHORION, poeta, *Divin.* 2. 64. *Tuſc.* 3. 19.
EVPHRATES, fluvius Aſiæ, *Q. Fr.* 2. 12. *Nat. D.* 2. 52.
EVPOLEMUS, Calactinus, *Verr.* 4. 22.
EVPOLIS, poeta, *Brut.* 9. & 15. *att* 6. 1.

EVRI-

Digitized by Google

EVRIPIDES, Anaxagoræ diſcipulus, *Tuſc.* 3. 13.
-- animum dicit Deum, *Tuſc.* 1. 26.
-- laudatur, *fam.* 13. 15. 16. 8. *att.* 2. 25. 7. 13. 13. 10. *Tuſc.* 1. 48. 2. 14. 25. 28. 4. 29. *Nat. D.* 2. 25. *Off.* 3. 29. *orat.* 3. 7.
EVRIPUS, *Mur.* 17. *Nat. D.* 3. 10.
EVROPA, in tauro ſedens, *Verr.* 4. 60. *Nat. D.* 1. 28.
EVROTAS, Laconiæ fluvius, *att.* 15. 9. *Tuſc.* 2. 15. 5. 34. *Invent.* 2. 31.
EVRYCLEA, Telemachi nutrix, *Tuſc.* 5. 16
EVRYDICA, *Div.* 1. 20.
EVRYPYLUS, *Tuſc.* 2. 17.
EVRYSTENES, Rex, *Divin.* 2. 43.
EVRYSTHEVS, *Acad.* 4. 28. *Tuſc.* 2. 8.
EVTHYDEMUS, *fam.* 13. 56.
EVTHYNOUS, *Tuſc.* 1. 48.
EVTRAPELVS, vide VOLVMNIVS.
EVTYCHIDES, libertus. *att.* 4. 15.
EVTYCHVS, nomen Comicum, *S. Roſc.* 16.
EVXINVS pontus, mare inter Europam & Aſiam, *Orat.* 1. 38.
EXEGISTVS, *Piſon.* 36.
EXITIVS, Antonianus, *Phil.* 13. 13.

F.

L. ROSCIUS FABATUS, *att.* 8. 12. *fam.* 10. 33.
Q. FABERIUS, *Att.* 12. 21. 13. 8.
FABIUS, quo nomine utuntur, qui neminem nominare volunt, *Divin.* 2. 34. *fat.* 6.
C. FABIUS, neſcio quis, *Q. fr.* 1. epiſt. 2. 2.
M. FABIUS, ſubſcriptor, *font.* 12.
M. FABIVS GALLVS, *fam.* 2. 14. 7. 23. 24. *Att.* 7. 3. 13. 49.
Q. FABIVS, Conſul. *agrar.* 2. 33.
Q. FABIVS, ejus fornix, *Orat.* 2. 66.
Q. FABIVS, Legatus Appi Pulcri in Cilicia, *fam.* 3. 3.
-- Pompejanus, *att.* 8. 11.
Q. FABIVS LABEO, juris & antiquitatis peritus, *Brut.* 21. *Offic.* 1. 10.
Q. FABIVS, Saguntinus, *Corn. Balb.* 22.
SER. FABIVS PICTOR, *Tuſc.* 1. 2. *Orat.* 2. 12. *Divin.* 1. 28. *Brut.* 21.
FABRATERIA, oppidum Volſcorum, *fam.* 9. 24.
C. & L. FABRICII, Aletrinates, *Cluent.* 16.
C. FABRICIVS, orator ad Pyrrhum miſſus de recuperandis captivis, *Brut.* 14.
-- Conſul Pyrrhi tempore cum Heracleenſibus fœdus facit, *Offic.* 1. 13.
-- perfugam, qui regi venenum ſe daturum promiſerat, Pyrrho dedit, *Offic* 1. 13. 3. 22.
-- juſtus nominatur, *Offic.* 3. 4.
-- paupertatis tolerans, *Tuſc.* 3. 23.
-- in urbe ſepultus eſt, *Leg.* 2. 23.
Q. FABRICIVS, Trib. pleb. *Red.* 2. 8. *Sext.* 35.
FADIVS, miles. *fam.* 10. 32.
L. FADIVS, Ædilis, *Att.* 15. 15.
Q. FADIVS, libertinus, cujus filiam duxit M. Antonius Triumvir, *Phil.* 2. 2. vide BAMBALIO.
Q. FADIVS GALLVS, *fin.* 2. 17.
SEX. FADIVS, Niconis diſcipulus, *fam.* 7. 20.
T. FADIVS, Trib. pleb. *att.* 3. 23.
-- Quæſtor Cicerone Coſ. *Red.* 2. 8.
-- exul, *fam.* 5. 18.
FALCIDIVS, homo de plebe, *Flacc.* 36.
C. FALCIDIVS, Trib. pleb. *Manil.* 19.
FALERNVS, ager in Campania, *Phil.* 13. 5. *Cluent.* 62. *fam.* 6. 19. *agrar.* 2. 25.
Falernum vinum, *Brut.* 83.
FALISCVS, ager in Etruria, *Agrar.* 2. 25.
C. FANNIVS, C. fil. *Brut.* 26.
C. FANNIVS, M. F. Lælii gener, Hiſtoricus, *Brut.* 21. 26. 87. *Orat.* 2. 67. *Leg.* 1. 2.
C. FANNIVS, Trib. pleb. *Sext.* 53.
-- Pontifex, *Har. reſp.* 6.
-- memoratur, *att.* 2. 24. 7. 15. 8. 15. *Phil.* 13. 6. & forte, *Verr.* 1. 49.
C. FANNIVS CHÆREA, *Roſc. Com.* 1.
M. FANNIVS, Orator bonus, *Brut.* 26.
M. FANNIUS, Prætor, *Roſc. Com.* 5.
M. FAUCIUS, eques Rom. *fam.* 13. 11.
M. FAVONIUS, *att.* 1. 14. 2. 1. *fam.* 8. 11. *Milon.* 9 & 16.
FAUSTA, Milonis uxor, *att.* 5. 8.
FAUSTUS, eſt L. Cornelius Sylla, *Syll.* 19.
Ejus filius, *Cluent.* 34. *Vat.* 13. *Agrar.* 2. 46. *att.* 4. 10. 8. 3. 9. 1.
FERALIA. *Att.* 8. 14.
FERENTANI, in Apulia, *Cluent.* 69.
FESULÆ, Etruriæ urbs, *Catil.* 2. 9.
Feſulanus, gentile, *Mur.* 24.
FIBRENUS, fluvius, *Leg.* 2. 1.
FICULENSE prædium, *att.* 12. 34.
FIDENÆ, oppidum Sabinorum, *Agrar.* 2. 35. *Phil.* 9. 2.
C. FIDICULANIUS FALCULA, Senator, *Cæcin.* 10. *Cluent.* 37.
C. FIDULUS, *Vat.* 13.
C. FIGULUS, Conſul, *Nat. D.* 2. 4. *Divin.* 2. 35. *Brut.* 20.
C. MARCIUS FIGULUS, Conſul, *att.* 1. 2.
-- ſepulcrum ejus, *Leg.* 2. 25.
C. FIMBRIA, inſaniſſimus, *Roſc. Amer.* 12.
-- accuſatus de repetundis, *Brut.* 45.
-- qualis orator, *Orat.* 2. 22.
-- qualis in Senatu, *Brut.* 34.
-- in petitione Tribunatus pleb. repulſam tulit, *Planc.* 21.
-- Conſul, *Rabir. Perd.* 7.
-- M. Craſſi inimicus, *Brut.* 66.
-- ſponſionem facienti, *Ni bonus vir eſſet*, judex eſſe noluit, *Offic.* 3. 19.
L. FIMBRIA, *Verr.* 5. 70.
FIRMUM, oppidum in agro Piceno, *Att.* 8. 12.
Firmanus, gentile, *Phil.* 7. 9.
Firmanum prædium, *Phil.* 13. 5.
FIRMIDIUS, Clodianus, *Sext.* 52.
C. FLACCUS Imperator, *Quint.* 7.

C. FLACCUS, *fam.* 3. 4. & 11.
L. VALERIUS FLACCVS, Conſul, Flamen Martialis, *Phil.* 11. 8. *Divin.* 1. 46. *Caecil.* 19.
L. VALERIUS FLACCVS, Conſul. Saturninum opprimit, *Brut.* 62. *Planc.* 36. *Rab. Perd.* 7. 10. *Cat.* 1. 2.
-- ei Conſuli Aſia portas claudit, cum Mithridatem reciperet, *Flacc.* 25.
L. FLACCVS, Interrex, *Agrar.* 3. 2.
L. FLACCVS, pro quo extat oratio.
-- Prætor Cicerone Conſule, *Catil.* 3. 2.
-- mittitur ad Galliæ civitates, ne ſe cum Helvetiis conjungant, *att.* 2. 19.
M. FLACCVS, *Orat.* 2. 70.
P. FLACCVS, *Fam.* 9. 21.
Q. FLACCVS, *att.* 4. 3.
FLAMINIA via, *Phil.* 12. 9. *att.* 1. 1.
FLAMININVS, vide QVINTIVS.
FLAMINIVS Circus, *Red.* 2. 6. *Sext.* 14.
C. FLAMINIVS, Conſul ad Traſimenum interfectus, *Brut.* 14. 19. *Invent.* 2. 17. *Leg.* 3. 9. *Nat. D.* 2. 3. *Divin.* 1. 34. 2. 33.
C. FLAMINIVS, Ædilis, *Cluent.* 45. 53.
T. FLAMINIVS, de Philippo Macedone triumphat, *verr.* 1. 21. *Muren.* 14.
FLAMINIVS FLAMMA, *att.* 12 52 *Fam* 16. 24.
C. FLAVIVS, eques Rom. *Fam.* 13. 31.
C. FLAVIVS, quæſitor in cauſa Plancii, *Planc.* 43.
C. FLAVIVS PVSIO, *Cluent.* 56.
CN. FLAVIVS, ſcriba, qui Faſtos publicavit, *att.* 6. 1. *Orat.* 1. 41. *Muren.* 11.
L. FLAVIVS, eques Romanus, *Verr.* 1. 5. 5. 7. *Fam.* 13. 31.
L. FLAVIVS, Trib. pleb. *att.* 1. 18. 19.
-- Prætor, *Q. fr.* 2. ep. 2. 3. *att.* 10. 1.
Q. FLAVIVS, Tarquinienſis; *Roſc. Com.* 11.
FLORA, ejus ludi Romæ, *Verr.* 5. 14.
FLORIVS, Larinas, *Cluent.* 59.
FLVMENTANA porta Romæ, *att.* 7. 3.
FONTEIA, virgo Veſtalis, *font.* 17.
C. FONTEIVS, *font.* 4.
M. FONTEIVS, *font.* 1.
P. FONTEIVS, homo plebejus, qui P. Clodium adoptavit, *dom.* 13. 29.
FORMIÆ, municipium Latii in Auruncis, *fam.* 14. 18. 16. 12. *att.* 7. 8.
-- Læſtrygonum ſedes, *att.* 2. 13.
Formianus ager, *Nat. D.* 3. 35. *fam.* 16. 10. *att.* 15. 13.
FORVM APPII, *att.* 2. 10.
-- AVRELIVM, *Catil.* 1. 9.
-- CORNELIVM, *fam.* 12. 5.
-- GALLORVM, *fam.* 10. 30.
-- JVLII, *fam.* 10. 17.
-- VOCONII, *fam.* 10. 17.
FREGELLÆ, oppidum Volſcorum in Latio, *Herenn.* 4. 15. 27.
Fregellanus, gentile, *Invent.* 2. 8. *Agrar.* 2. 33. *fam.* 13. 76.
FRETENSE mare, inter Italiam & Siciliam, *Att.* 10. 7.
FRVSINAS fundus, non procul a *Fruſino*, Latii oppido, *att.* 11. 4.
FVFFANVS, Prætor Siciliæ, *Att.* 7. 15.
C. FVFICIVS, *Verr.* 2. 12.
L. FVFIDIVS, *Brut.* 29.
Q. FVFIDIVS, *Piſon.* 35. *fam.* 13. 11.
A. FVFIVS, *fam.* 13. 3.
Q. FVFIVS, vide CALENVS.
D. FVLCINIVS, Legatus Romanorum a Larte Tolumnio Fidenis interfectus, *Phil.* 9. 2.
M. FVLCINIVS, Tarquinienſis, *Caecin.* 4.
FVLGINAS, a *Fulgino* oppidulo in Vmbria; *Frag. Orat.* pag. 461.
FVLVII originem ducunt e municipio Tuſculano, *Planc.* 8.
M. FVLVIVS NOBILIOR, *Muren.* 14. *Prov. Conſ.* 9. *Tuſc.* 1. 2. *Arch.* 11.
Ejus filius, *brut.* 20.
M. FVLVIVS FLACCVS, *Catil.* 1. 2. 11. *Dom.* 38. *brut.* 28.
P. FVLVIVS VERATIVS, *Flacc.* 20.
Q. FVLVIVS, Conſul, *Agrar.* 2. 33.
-- Cenſor, *Verr.* 1. 41.
SER. FVLVIVS FLACCVS, *brut.* 21. 32. *Invent.* 1. 43.
C. FVNDANIVS, *Q. Fr.* 1. ep. 2. 3.
FVNDANVS, ager circum *Fundos*, oppidum Latii noti, *Agrar.* 2. 25.
FVNISVLANVS, *Att.* 5. 4. 10. 15.
T. FVRFANIVS, vel FVRFANVS, *Mil.* 27. *fam.* 6. 8. *att.* 7. 15.
FVRINA, lucus ejus, *Nat. D.* I. 18.
- templum, *Q. Fr.* 3. ep. 1. 2.
FVRIVS, præditor, *balb.* 20.
FVSIVS, navarchus, *Verr.* 5. 43.
A. FVRIVS, poeta *brut.* 35.
C. FVRIVS, *Corn. balb.* 8.
L. FVRIVS PHILVS, *brut.* 28. *orat.* 2. 37. *Arch.* 7. *att.* 2. 19. *Amic.* 4. 7. & 27.
M. FVRIVS CAMILLVS, *Dom.* 32.
M. FVRIVS FLACCVS, *Q. Fr.* 2. 5.
P. FVRIVS, Conſul, *att.* 12. 5.
P. FVRIVS, homo turpiſſimus, *Rabir. Perd.* 9.
P. FVRIVS, Catilinarius, *Cat.* 3. 6.
Q. FVRIVS, ſive FVSIVS, eques Rom. *Phil.* 2. 16.
C. FVRNIVS, *fam.* 8. 10. 12. 10. 1. 6. 8. & 25. *att.* 5. 2. 9. 6.
C. & M. FVSIVS, *Flacc.* 20.
L. FVSIVS, orator, *brut.* 49. 60. *orat.* 2. 22. 3. 13. *off.* 2. 14.

G.

GABINVS, a *Gabiis* oppido Latii, *Planc.* 9.
GABINIVS, legis tabellariæ auctor, *Leg.* 3. *Arch.* 5.
A. GABINIVS, vir fortis, *Manil.* 17.
Ejus concio, *Sext.* 12.
- facinora, *Prov. Conſ.* 6. *Piſ.* 12.
-- Semiramis vocatur, *Ibid.* 4.
-- Imperator ſupplicationem poſtulavit, quæ negata eſt, *Piſ.* 17. *Prov. Conſ.* 6. *Phil.* 14. 8.
Cum eo Ciceronem Pompeji auctoritas in gratiam

tiam reduxit; *Rab. Poſt.* 8.
P. GABINIUS, accuſatus de repetundis, *Cæcil.* 20.
P. GABINIUS, Cimber, *Catil.* 3. 3.
GADES, in Hiſpania Bætica, *Dom.* 30. *Balb.* 2. *Seneƈt.* 19. 10. 32.
GALATÆ, populus, *att.* 6. 5.
C. GALBA, *orat.* 1. 56. *brut.* 26. 33.
P. GALBA, Senator, *Verr.* 1. 7.
-- Pontifex, *Har. Reſp.* 6.
-- petit conſulatum, *att.* 1. 1. *Muren.* 8.
SERV. SULPICIUS GALBA, *orat.* 1. 10. 53. 56. & 60. 2. 2. & 65. 3. 7. *brut.* 21. *Acad.* 2. 16.
SERV. GALBA, *fam.* 6. 18. 10. 30. 11. 18.
GALEO, *att.* 11. 12.
GALLEOTÆ, interpretes portentorum in Sicilia, *Divin.* 1. 20.
GALLIA Ciſalpina, *Manil.*
Gallia Tranſalpina, *Mur.* 41.
-- citerior, *Prov. Conſ.* 16. *Phil.* 7. 1. *fam.* 10. 4.
-- ulterior, *Prov. Conſ.* 15.
-- comata & togata, *Phil.* 8. 9.
-- Romanis maxime timenda; *Prov. Conſ.* 13.
Gallus, gentile, *fam.* 10. 32.
-- Gallos robore Romani non ſuperant, *Har. Reſp.* 9.
-- Galli in Capitolium, *Phil.* 3. 8.
-- Delphos ſpoliarunt, *font.* 10.
Gallicus, idem, *att.* 1. 29. *brut.* 14.
Gallicanus, idem, *Cluent.* 8. *Quint.* 25.
GALLINARIA ſylva, in Campania, *fam.* 9. 23.
C. GALLIUS, Senator, *Verr.* 3. 65.
M. GALLIUS, Antonianus, *att.* 10. 15. 11. 20. *Phil.* 13. 12.
Q. GALLIUS, *brut.* 80.
P. GALLIONIUS præco, homo luxurioſiſſimus, *Quint.* 30. *fin.* 2. 8. & 28.
C. GALLUS, Conſul, *fam.* 4. 6.
C. GALLUS eſt *C. Aquillius*, de quo vide *Aquillius*.
CORNELIUS GALLUS, *fam.* 10. 32.
GAMALA, *att.* 12. 23.
GAMELION, menſis, *fin.* 2. 31.
GANYMEDES, *Tuſc.* 1. 26. 4. 33. *Nat. D.* 1. 40.
GARGETTIUS, a *Gargetto* pago Athenienſi, *fam.* 15. 16.
L. GAVIUS, Firmanus, *att.* 4. 8. 6. 1. & 3.
P. GAVIUS, Coſanus, *Verr.* 5. 61.
T. GAVIUS CÆPIO, *att.* 5. 20.
GAVIUS OLELUS, *Sext.* 33.
GAURUS mons, *Agrar.* 2. 14.
GEDUSANUS ager, *Agrar.* 2. 19.
GELENSES, in Sicilia, *Verr.* 4. 33.
GELLII, *Cn.* & *Sext.* hiſtorici Latini, *Divin.* 1. 26. *Leg.* 1. 2.
GELLIUS, Clodianus, *att.* 4. 3. *Sext.* 51. *Har. Reſp.* 27. *Vatin.* 2.
L. GELLIUS, *Brut.* 27. & 47.
L. GELLIUS, Cenſor, *Cluent.* 42. 47.
-- Athenas veniens pacem inter philoſophos facere ſuſcipit, *Leg.* 1. 20.
-- memoratur etiam, *Verr.* 1. 48. 2. 39. *Red.* 1. 7. *Piſon.* 3. *Fam.* 10. 17.
GELO, Tyrannus, *Nat. D.* 3. 34.
GEMINUS (Servilius) *Tuſc.* 1. 37.
L. GENUCILIUS CURVUS, negotiator, *Fam.* 13. 53.
GERMALUS, mons & pars urbis Romæ, *att.* 4. 3.
C. GETA, Cenſor, *Cluent.* 42.
GETÆ, populi Thraciæ, *att.* 9. 10.
M'. GLABRIO (ACILIUS) avum habuit Scævolam, tardus ingenio, *Brut.* 68.
-- Prætor & Quæſitor in cauſa C. Verris, *Verr. act.* 1. 2.
-- partem exercitus a Murena accipit, *Manil.* 9.
-- pontifex, *Har. Reſp.* 6.
GLAUCE, mater Dianæ, *Nat. D.* 3. 23.
C. GLAUCIA, e *Serviliis*, prætor ſeditioſus; *Orat.* 2. 61. 65. 3. 41. *Har. reſp.* 24. *Cat.* 1. 2. 3. 6. *Verr.* 1. 9. *Brut.* 62.
GLAUCIPPUS, *Agrar.* 1. 4.
P. GLOBULUS, *Flacc.* 32. & 34.
GORGIAS, Leontinus, Rhetor, *Invent.* 1. 5. *Orat.* 1. 22. 3. 16. 32. *Fin.* 2. 1. *Brut.* 8. 12. 85. *Orat.* 12. 49. 50.
-- Platonis dialogus, *Orat.* 1. 11.
GORGIAS, Rhetor quo M. Cicero fil. Athenis utebatur, *Fam.* 16. 21.
GORGIAS, ſervus, *Herenn.* 4. 52.
GORGON, Meduſa, *Verr.* 4. 56.
C. GORGONIUS, eques Rom. *Brut.* 48.
GORTYNIUS a *Gortyna* Cretæ urbe, *Phil.* 5. 5.
TI. GRACCHUS, duorum, qui ſubſequuntur, pater, Africani gener, bis Conſul & Cenſor, *Invent.* 1. 30. *Brut.* 20. *Orat.* 1. 9. 48. *Prov. Conſ.* 8. *Nat. D.* 2. 4. *Divin.* 1. 17. 2. 29.
TI. GRACCHUS, Tib. filius Africani, ex filia nepos, *Brut.* 25. & 27.
-- a P. Naſica interemptus, *Offic.* 1. 22.
C. GRACCUS, Ti. F. P. N. morte fratris excitatur ad ſeditiones, *Har. reſp.* 20.
-- in dicendo uſus eſt homine, qui eburnea fiſtula inflaret ſonum, quo illum aut revocaret a nimia contentione, aut remiſſum excitaret, *Orat.* 3. 60.
-- memoratur etiam, *Divin.* 1. 26. *Cluent.* 54. *Off.* 2. 21. *Tuſc.* 3. 20. *Dom.* 9. *Brut.* 26. 33. *Orat.* 2. 67.
GRACCHUS, libertinus, *Rab. Perd.* 7.
GRÆCEIUS, *Fam.* 11. 7. 12. *att.* 15. 8.
GRÆCIA, regio, eloquentiæ ſtudio florens, *Orat.* 1. 4. *Brut.* 7.
Græcus, gentile, *Piſ.* 27. *Mil.* 10.
-- Græcorum tria genera, *Flacc.* 27.
-- copia verborum an vincant Latinos, *Nat. D.* 1. 4. *Orat.* 2. 4. *Tuſc.* 2. 15.
-- Græcorum artes, *Har. Reſp.* 9.
-- propria humanitas, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 9.
-- gymnaſia, *Tuſc.* 4. 33.
-- inſulſitas, *Rab. Poſt.* 13.
-- mos in jurando, *Corn. Balb.* 5.
-- vanitas in teſtimoniis, *Flacc.* 4.
-- nemini contigit forenſe dicendi, & quietum diſputandi genus, *Off.* 1. 1.
-- Græcæ literæ, *Acad.* 4. 2. *Sen.* 1. & 8.

-- Græ-

-- Græci ludi, *Fam.* 7. 1. *att.* 16. 5.
-- Græco more bibere, *Verr.* 1. 26.
Graculus otioſus & loquax, *Orat.* 1. 22.
GRÆCIA MAGNA, pars inferiori Italiæ, a coloniis Græcorum occupata, *Tuſc.* 1. 16.
GRÆCOSTASIS, locus Romæ, *Q. Fr.* 2. 1.
P. GRANIUS, negotiator, *Verr.* 5. 59.
P. GRANIUS, præco, dicax, *Brut.* 43. 46. *Orat.* 2. 60. 62. 70. *Planc.* 14.
M. GRATIDIANUS, vide MARIUS.
M. GRATIDIUS, Gratidiani pater naturalis, *Leg.* 3. 16. *brut.* 45.
M. GRATIDIUS, legatus Q. fratris in Aſia, *Flacc.* 21. *Q. Fr. ep.* 1. 3.
GRATIUS, *Arch.* 4.
T. GVTTA, *Cluent.* 26. 36. 45.
GYARUS, inſula in Ægeo, *att.* 5. 12.
GYGES, ejus annulus, *offic.* 3. 9.
GYTHEUM, oppidum juxta Eurotam, navale Spartanorum, *offic.* 3. 11.

H

HADRIANUS, vide ADRIANUS,
HAGESARETUS, *fam.* 13. 25.
HALES, flumen in Lucania, *fam.* 7. 20.
HALESA, oppidum Siciliæ, *Verr.* 2. 7.
Haleſinus, gentile, *fam.* 13. 32.
HALICARNASSUS, urbs Cariæ, *Q. fr.* 1. 1. 8. *Tuſc.* 3. 31. *Verr.* 1. 19.
HALICYENSES, in Sicilia, *Verr.* 2. 33.
M. HALIENUS, Pelignus, *Tuſc.* 4. 22.
HALIENUS, vel ALLIENUS, legatus Q. Ciceronis, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 3.
HALIMETUS, *att.* 4. 12.
HALUNTIUM, urbs Siciliæ, *Verr.* 4. 23.
Haluntinus, vel *Halentinus*, quod etiam ſine aſpiratione ſcribitur, *Verr.* 3. 43. 4. 23.
HALYS, fluvius, *Divin.* 2. 56.
HAMILCAR, Carthaginenſis, *Divin.* 1. 24.
-- pater Annibalis, *Offic.* 3. 26.
HANNIBAL, vide ANNIBAL.
HANNO, *Tuſc.* 5. 32.
HARMODIUS, *Tuſc.* 1. 49.
HARPALUS, prædo ſelix tempore Diogenis Cynici, *Nat. D.* 3. 34.
HARPALVS, ſervus, 16. 24.
HASDRVBAL, Pœnorum dux, *Verr.* 2. 54.
-- Carthaginem evertit, *Nat. D.* 3. 38.
HASDRUBAL, Gaditanus, *Balb.* 22.
HECATE, Aſteriæ filia, *Nat. D.* 3. 18.
HECATO, diſcipulus Panætii, *Offic.* 3. 15.
HECTOR, *Divin.* 1. 30. *Tuſc.* 1. 44. 4. 22. 53. *fam.* 5. 12. 15. 6.
HECVBA, peperit Alexandrum, *fat.* 15.
-- viſa eſt in ſomniis Priamo conjugi facem ardentem parere, *Divin.* 1. 21.
-- in canem converſa, *Tuſc.* 3. 26.
HEGESIAS, Cyrenaicus, *Tuſc.* 1. 34.
HEGESIAS, orator, *Brut.* 83. *Att.* 12. 6. *Orat.* 67.
HEGESINUS, Academicus, *acad.* 4. 6.
C. HEJUS, Mamertinus, *Verr.* 2. 5. 4. 2.
CN. HEJUS, *Cluent.* 38.
HELENA, *Phil.* 2. 22. *Invent.* 2. 1.
HELENIVS, grammaticus, *att.* 5. 12.
HELENVS, Priami filius, augur, *Nat. D.* 2. 3. *Leg.* 2. 13. *Divin.* 1. 40.
HELES, fluvius, *att.* 16. *fam.* 7. 20.
HELICO, *fam.* 16. 18.
HELIOPOLIS, urbs Ægypti, *Nat. D.* 3. 21.
HELLANICVS, hiſtoricus, *Orat.* 2. 12.
HELLE, *Orat.* 49. Athamantis Thebarum regis filia: unde HELLESPONTVS, fretum Europam ab Aſia dividens, *fin.* 2. 34.
-- dicitur etiam de Aſiæ parte quæ eſt ad Helleſpontum, *Verr.* 1. 24. *fam.* 13. 13. 53.
Helleſpontius, gentile, *fam.* 13. 53.
HELMIVS MANCIA, *Orat.* 2. 66.
HELVETII, populus, *Prov. Conſ.* 13. *Balb.* 14. *att.* 1. 19.
P. HELVIDIUS RVFVS, *Cluent.* 70.
HELVIVS LAMIA, *Orat.* 2. 65.
HEPHÆSTVS, Apamenſis, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2.
HERACLEA, urbs, *Verr.* 2. 50. 5. 33. *Arch.* 4.
Heracleotes, gentile, *Invent.* 2. 1.
Heracleenſis, idem, *Ach.* 4.
Heraclea pocula, *Verr.* 4. 18.
HERACLEO, pirata, *Verr.* 6. 37.
HERACLIDES, Temnites, *Flacc.* 18.
HERACLIDES, Ponticus, auditor Platonis, *Tuſc.* 5. 3. *Divin.* 1. 23. *Nat. D.* 1. 13.
HERACLITVS, phyſicus, *Tuſc.* 5. 36.
-- ſtatuit ex igne omnia gigni, *acad.* 4. 37.
-- de fato quid ſentiat, *fat.* 17.
-- obſcurus, *Div.* 2. 64. *fin.* 2. 5. *Nat. D.* 1. 26. 3. 14.
HERACLITVS, Tyrius, auditor Clitomachi & Philonis, *acad.* 4. 4.
HERACLIUS, Ameſtratinus, *Verr.* 3. 39.
-- Centuripinus, *Verr.* 2. 27.
HERACLIVS Segeſtanus, *Verr.* 5. 43.
-- Syracuſanus, *Verr.* 2. 11.
HERBITA, oppidum Siciliæ, *Verr.* 3. 31.
Herbitenſes, gentile, *Verr.* 2. 65.
HERCVLANVM, oppidum, *att.* 7. 3.
Herculanenſis, gentile, *fam.* 9. 25.
Herculanea via, *agrar.* 2. 13.
HERCVLES, plures, *Nat. D.* 3. 16.
-- Prodicius, *Offic.* 1. 32.
-- Xenophontius, *fam.* 5. 12.
-- ſacra docuit, *Dom.* 52.
-- Herculi decuma vovetur, *Nat. D.* 3. 36.
-- de tripode concertavit cum Apolline, *Nat. D.* 3. 16.
-- Gaditanos agros voluit eſſe terminum itinerum ſuorum, *Balb.* 17.
-- apud Euripidem contigens ſagittis liberos ſuos, *acad.* 4. 28.
HERENNIUS GALLVS, hiſtrio, *fam.* 10. 32.
C. HERENNIUS, Senator, *Verr. act.* 1. 13.
C. HERENNIVS, Trib. pl. *att.* 1. 18.
L. HERENNIVS, negotiator, *Verr.* 1. 5. 5. 59.
L. HERENNIVS, defertur, *Cal.* 11.
M. HERENNIVS, *Brut.* 45. *Muren.* 17.
HERILLVS, Zenonis auditor, *acad.* 4. 42. p. 2. *fin.*

fin. 2. 11. & 13. 3. 14. 5. 8. *Tuſc.* 5. 36.
Herilli, philoſophi, *Orat.* 3. 17.
HERMACUS, Epicureus, *acad.* 4. 30. *fin.* 2. 30. *Nat. D.* 1. 33.
HERMACUS, Chius, *Har. reſp.* 16.
HERMACREON, portitor, *Invent.* 1. 30.
HERMAGORAS, rhetor, *Invent.* 1. 6. 9. 11. 51. *Brut.* 76 & 78.
HERMES, Mercurius, *att.* 1. 4.
Hermathena, ſtatua ex Mercurio, & Minerva, *Ibid.*
Hermeracle, ſtatuæ ex Mercurio & Hercule, *att.* 9. 10.
HERMIAS, ſervus, *fam.* 16. 15. *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 4.
HERMIPPUS, Temnites, *flacc.* 19.
-- Dorylipolita, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2.
HERMOBIUS, Temnites, *flacc.* 18.
HERMODORUS, qui Platonis libros divulgabat, *att.* 13. 21.
HERMODORUS, architectus, *Offic.* 1. 14.
HERMODORUS, Epheſius, *Tuſc.* 5. 36.
HERMOGENES, *att.* 12. 25. & 31.
HERMON, ſervus, *att.* 5. 21.
HERNICI, populus Latii, *Offic.* 1. 11. *Phil.* 6. 5. *Balb.* 13.
HERODES, Athenienſis, *att.* 2. 2.
-- libertus, *att.* 6. 1. 14. 16. & 18. 15. 16. & 17. 16. 3.
HERODOTUS, pater Hiſtoriæ, *Leg.* 1. 1. *Orat.* 2. 13. *Orat.* 12. & 55. *Divin.* 2. 53. 2. 56. *fin.* 2. 27. *Tuſc.* 1. 17.
HERODOTUS, Cephaledianus, *Verr.* 2. 52.
HESIODUS, poeta, *Nat. D.* 1. 14. *fam.* 6. 18. *att.* 13. 12. *Tuſc.* 1. 1. & 41. *Offic.* 1. 15. *Senect.* 7. & 15.
HESPERIDES, *Nat. D.* 3. 17.
HETEREJUS, *att.* 13. 50.
HICETAS, omnia ſtare dicit; ſolam terram moveri, *acad.* 4. 39.
HIEMPSAL, rex, *agrar.* 1. 4. 2. 22. *Vat.* 5.
HIERAS, legatus Dejotari ad Cæſarem, *Dejot.* 15. *att.* 16. 3.
HIERO, rex, *Verr.* 3. 6. 4. 53. 5. 12. & 31. *Nat. D.* 1. 22.
HIERO, Cibyrata, *Verr.* 4. 13.
HIEROCLES, *Orat.* 2. 23. *Or.* 69. *Brut.* 95.
HIERONYMUS, Rhodius, peripateticus, *fin.* 2. 3. 4. 18. 5. 5. & 7. *Tuſc.* 2. 6. 5. 41. *Orat.* 56.
HIEROSOLYMA, *flacc.* 28.
HILARUS, Ciceronis libertus, *att.* 1. 12. 12. 37. 13. 19.
-- C. N. Otacilii Naſonis, *fam.* 13. 33.
-- Libonis, *att.* 16. 4.
HIMERA, urbs & fluvius Siciliæ, *Verr.* 2. 35. 4. 33.
HIPPARCHUS ſcripſit contra Geographica Eratoſthenis, *att.* 2. 6.
HIPPIAS, Eleus, ſophiſta, *Orat.* 3. 32. *Brut.* 8. & 85.
HIPPIAS, Piſiſtrati filius, *att.* 9. 10.
HIPPIAS, Calactinus, *fam.* 13. 37.
HIPPIAS, mimus, *Phil.* 2. 25.
Q. HIPPIUS, *fam.* 13. 76.
HIPPOCRATES, Cous, *Orat.* 3. 33. *Nat.* 3. *att.* 16. 15.
HIPPODAMIA, *Tuſc.* 3. 12.
HIPPOLYTUS, Theſei filius, *Tuſc.* 4. 11. *Nat. D.* 3. 31. *Offic.* 1. 10. 3. 25.
HIPPONAX, *Nat. D.* 3. 38.
Hipponactei verſus, *Orat.* 56.
Hipponacteum præconium, *fam.* 7. 2. 4.
HIRPINI, populus Italiæ, *Divin.* 1. 36.
C. HIRRUS, *fam.* 2. 10. 8. 2. 8. 9. *att.* 7. 1. 8. 11.
A. HIRTIUS, Augur, & Conſul, *fam.* 7. 33. 9. 16. *Phil.* 1. 15. 3. 15. 5. 12. 19. 7. 4. *Brut. epiſt.* 3.
HISMENIAS, Tyndaritanus, *Verr.* 4. 42.
HISPALIS, urbs, *fam.* 10. 32. *att.* 13. 20.
HISPANIA citerior, *att.* 12. 37.
-- ulterior, *font.* 6. *Syll.* 20.
Hiſpaniæ duæ, *font.* 3. *Man.* 12.
Hiſpanus, gentile, *Har. reſp.* 9.
Hiſpanienſis, idem *Nat. D.* 3. 10. *fam.* 2. 16.
HISPO, *fam.* 14. 1.
HISTER, fluvius, *Orat.* 45.
HOMERUS, de ejus patria quæ urbes contenderint, *Arch.* 8.
-- quo tempore vixerit, *Brut.* 10. *Tuſc.* 1. 1. 5. 3. *Senect.* 15.
Ejus libros ſic, ut habemus, diſpoſuit Piſiſtratus, *Orat.* 3. 34.
-- cæcus fuiſſe dicitur, *Tuſc.* 5. 39.
-- non obſcurus, *Divin.* 2. 64.
-- propter excellentiam poeta, *Top.* 13.
-- laudatur, *fam.* 10. 13. 13. 15. *att.* 1. 1. 2. 3. 5. 9. 11. 16. 4. 7. 6. 1. 5. 7. 1. 6. 11. 12. 8. 16. 9. 5. 7. 8. 9. 15. 10. 1. 13. 13. 24. 21. 13. 16. 11. 13. *Q. fr.* 3. 5. 7. 9. *Tuſc.* 1. 26. 41. 4. 9. 4. 22. *Nat. D.* 1. 38. 28. 3. 16. *Divin.* 1. 40. 2. 10. 30. *Off.* 3. 26. *Senect.* 7. 10.
HORATIA, ſoror Horatiorum, *Invent.* 2. 26.
HORATII, *Invent.* 2. 26.
-- qui ſororem interfecit, populi comitiis liberatur, *Mil.* 3.
HORATIUS *Cocles*, vide COCLES.
M. HORATIUS, Pulvillus, *Dom.* 53.
HORATIUS, *fam.* 12. 30.
T. HORDEONIUS, *att.* 13. 46.
HORTALUS, cognomen eſt Hortenſii, *att.* 2. 25. 4. 15.
HORTENSIUS, argentarius, *att.* 12. 5.
L. HORTENSIUS, Q. pater, *Verr.* 3. 16.
Q. HORTENSIUS, Orator, *Brut.* 64. 88. 92.
-- pene interfectus, *Mil.* 14.
-- ſibilo exceptus in theatro, *fam.* 8. 2.
-- et non credit Cicero, *Q. fr.* 1. 3.
-- philoſophiam vituperabat, *fin.* 1. 1.
Eius ædilitas, *Offic.* 2. 16.
Ejus memoria, *acad.* 4. 1. *Tuſc.* 1. 24.
-- mors, *Brut.* 1. *att.* 6. 6. *fam.* 8. 13.
Q. HORTENSIUS, filius, *att.* 6. 3. *Phil.* 10. 5. 6.
HOSTILIUS, Rex, *Nat. D.* 2. 3.
Hoſtilia curia, *fin.* 5. 1.
HOSTILIUS, Juriſconſultus, a quo *Hoſtilianæ* actiones, *Orat.* 1. 57.
C. HOSTILIUS Mancinus, *Orat.* 56.
HYADES, ſidus, *Nat. D.* 2. 43.

HYELEN

HYBLENSIS, ab *Hyblæ* urbe, *Verr.* 3. 43.
HYDRUNS, urbs, *fam.* 16. 9. *att.* 15. 21. 16. 5.
HYMETTUS, mons Atticæ, *fin.* 2. 34. *Q. fr.* 2. 10.
HYPANIS, fluvius, *Tuſc.* 1. 39.
HYPERBOLUS, Athenienſis, *Brut.* 62.
HYPERBOREI, populi, *Nat. D.* 3. 23.
HYPERIDES, Orator, *Orat.* 1. 13. 2. 2. 23. 3. 7. *Brut.* 9. 17. 36. 82. 84. *Orat.* 26. 31. *acad.* 1. 3.
HYPERIDION, ſol, *Nat. D.* 3. 21.
HYPSÆUS, abſurde defendit aliquem ignoratione juris civilis, *Orat.* 1. 36.
P. PLAUTIUS HYPSÆUS, Pompeji M. Quæſtor in bello Mithridatico, & poſtea Milonis competitor in conſulatu, *flacc.* 9. *fam.* 1. 1. *Att.* 3. 8.
HYRCANIA, regio, *Tuſc.* 1. 45.

I J

JACCUS, *Verr.* 4. 60. *Leg.* 2. 14.
JALYSUS, Herculis filius, *Nat. D.* 3. 21. *Verr.* 4. 60. *att.* 2. 21. *orat.* 2.
JAMBLICUS, Arabs, *fam.* 15. 1.
JAMIDÆ, haruſpices, *Divin.* 1. 41.
JANICULUM, locus Romæ, *Agr.* 2. 5. *Mil.* 27.
JANUS, *Nat. D.* 2. 27.
-- medius, *Phil.* 6. 5. *off.* 2. 25.
JAPIDES, populus, *Balb.* 14.
JASON, Pheræus, *Nat. D.* 3. 28. *off.* 1. 30.
IBICUS, Rheginus, *Tuſc.* 4. 33.
ICADIUS, prædo, *fat.* 3.
M. ICCIUS, *Phil.* 3. 10.
ICONIUM, caput Lycaoniæ, *att.* 5. 20. *fam.* 3. 5. 6. & 8. 15. 3.
IDÆUS, ab *Ida*, monte Phrygiæ, *att.* 1. 18.
Idæa Mater, *Leg.* 2. 9. 16. *Senect.* 13.
Idæa ſacra, *fin.* 5. 20.
Idæi Digiti, *Nat. D.* 3. 6.
IDYIA, Medeæ mater, *Nat.* 3. 19.
IGUVIUM, urbs Umbriæ, *att.* 7. 13.
ILIONA, *acad.* 2. 27.
ILIUM, *Divin.* 1. 54.
ILLYRICUM, regio mari Adriatico adjacens, Italiæ oppoſita, *Phil.* 10. 4.
Illyricum mare, *Manil.* 12.
IMACHARENSIS, in Sicilia, *Verr.* 3. 42.
IMPERIOSUS, cognomen T. Manlii ejus, a quo *Manliana* imperia dicuntur, *fin.* 2. 16. 32.
INALPINI, populi, qui in alpibus habitant, *fam.* 11. 4.
INDIA, regio, *Verr.* 5. 64. *fin.* 3. 14. *Tuſc.* 5. 27. *Nat. D.* 1. 35. 3. 16.
INDUCIOMARUS, Gallus, Trevirorum dux, *font.* 8. 12.
INDUS, fluvius, *Nat. D.* 2. 52.
INO, Cadmi filia, *Tuſc.* 1. 12. *Nat. D.* 3. 15. & 19.
INSUBRES, populus, *Bal.* 14.
INTEMELIUM, urbs, *fam.* 8. 15.
INTERAMNA, urbs Umbriæ, *Dom.* 30. *Mil.* 17. *att.* 2. 1. *Phil.* 2. 41.
Interamnates, gentile, *att.* 4. 15.
JONES, populus, *flacc.* 27.
Jonium mare, *orat.* 3. 19.
IPHIGENIA, Agamemnonis filia, *Tuſc.* 48. *orat.* 22. *offic.* 3. 25.
IRPINUS, fundus, *agrar.* 3. 2.
ISARA, flumen Galliæ Tranſalpinæ, *fam.* 10. 15. & 18.
ISAURI, populus, *fam.* 15. 2.
Iſauricum forum, *att.* 5. 21.
ISIS, *Nat. D.* 3. 19.
Iſiaci conjectores, *Divin.* 1. 58.
ISIDORUS, mimus, *Verr.* 3. 34.
-- libertus quidam, *att.* 11. 4.
ISOCRATES, eloquentiæ pater, *orat.* 2. 3.
-- tota ejus ratio libris Ciceronis de Oratore continetur, *fam.* 1. 9.
-- laudatus a Socrate, *opt. gen. or.* 6. *orat.* 13.
-- memoratur, *Brut.* 8. 12. 56. *orat.* 2. 13. 3. 7. 9. 16. 34. 35. 44. *att.* 2. 1. 6. 1. *off.* 1. 1.
ISSUS, urbs Ciliciæ, *att.* 5. 20.
ITALIA, regio, *arch.* 3. *att.* 11. 7. &c.
Italicæ menſæ, *Tuſc.* 5. 35.
Italici philoſophi, *Senect.* 21.
Italicum bellum, *Verr.* 2. 2. *Piſon.* 36.
ITHACA, inſula Ulyſſis, *orat.* 1. 44. *Leg.* 2. 1. *offic.* 3. 26.
ITYREI, populus, *Phil.* 2. 44. 13. 8.
JUBA, Hiempſalis filius, *agrar.* 2. 22.
JUBELLII, Campani, *agrar.* 2. 34.
JUBELIUS TAUBEA, *Piſon.* 11.
JUDÆI, populus, *Prov. Conſ.* 5.
Judaicum aurum, *flacc.* 28.
JUGURTHA, *Manil.* 20. *off.* 3. 20.
Jugurthina conjuratio, *Brut.* 33. *Nat. D.* 3. 30.
C. JULIUS, vide CÆSAR.
-- proditus ab hoſpite, *orat.* 3. 3.
L. JULIUS, vide CÆSAR.
L. JULIUS, is qui periit in bello ſociali, *font.* 15. *Divin.* 1. 2.
L. JULIUS, publicanus, *fam.* 13. 6.
S. JULIUS, *Dom.* 53. *Herenn.* 2. 13.
JUNIA, uxor C. Marcelli, *fam.* 15. 8.
C. JUNIUS, quæſitor, *Cluent.* 20.
C. JUNIUS, filius, *Cluent.* 46.
L. JUNIUS, Conſul, *Divin.* 1. 16. 2. 8. 13.
M. JUNIUS, *Quint.* 1. & *Verr.* 2. 51.
-- idem fortaſſe, *Leg.* 3. 20.
-- alius vero Prætor, *Cluent.* 45.
-- item *Silanus*, qui cum Q. Cæc. Metello Conſul, *fragm. or.*
P. JUNIUS, *Verr.* 1. 50.
Q. JUNIUS, Senator, *Verr.* 1. 7.
T. JUNIUS, Tribunitius, *Brut.* 48.
JUNIUS, *att.* 12. 14.
-- Aviani familiaris, *fam.* 7. 23.
JUNO, Argia, Romana, Lanuvina, diverſa figura, *Nat. D.* 1. 29.
-- Lacinia, *Divin.* 1. 24.
-- Samia, *Verr.* 1. 19. *Leg.* 2. 16.
-- Soſpita, *Mur.* 41. *Divin.* 1. 44.
-- Lucina, *Nat. D.* 2. 27.
Junonis nomine aer conſecratur, *Nat. D.* 2. 26.
JUPITER optimus maximus, *Nat. D.* 3. 36. *Leg.* 1. 19. *off.* 3. 29.

-- Am-

Digitized by Google

-- Ammon, *Nat. D.* 1. 29.
-- Capitolinus, *Verr.* 4. 29.
-- Stator, *Divin.* 1. 35. *Cat.* 1. 5.
-- Salutaris, hoſpitalis, *fin.* 3. 20.
-- Lapideus, *fam.* 7. 12.
-- Minianus, *fam.* 9. 16.
-- Olympius, *Verr.* 4. 53. *Tuſc.* 2. 17.
-- puer lactens, *Divin.* 2. 41.
-- Urius, *Piſon* 35.
-- Imperator, *Verr.* 4. 57.
-- Cicero, Minerva ſoror ejus; *Dom.* 34.
-- Juvans pater, *Nat. D.* 2. 25.
-- Platonis voce loqueretur, *Brut.* 31.
-- tres Joves numerantur, *Nat. D.* 3. 21.
JUTURNA, ſons, *Cluent.* 36.
JUVENTAS, Dea, *Brut.* 18.
-- pocula Deorum miniſtrat, *Tuſc.* 1. 26.
Ejus ſacra anniverſaria, *att.* 1. 18.
JUVENTIA familia, *Planc.* 8.
JUVENTIUS, primus e plebe Ædilis curulis factus, *Planc.* 54.
M. JUVENTIUS Pedo, *Cluent.* 38.
T. JUVENTIUS, *Brut.* 48.

L.

LABEO, de cohorte Q. Ciceronis in Aſia, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 4. 3. *ep.* 1. 6. *att.* 13. 12.
LABERIUS, poeta, *fam* 7. 11. 12. 18.
M. LABERIUS, *fam.* 13. 8.
LABICI, ſeu LAVICI, oppidum Latii, *agrar.* 2. 35.
Labicanus, gentile, *Planc.* 9.
-- ager, *Parad.* 6. 3.
Q. LABIENUS, *Rab. Perd.* 7.
T. LABIENUS, dives, *att.* 7. 7.
-- Tribunus plebis, Cicerone Conſule, Rabirium accuſat, *Rab. Perd.* 2.
-- diſcedit a Cæſare, & ad Pompejum tranſit, *fam.* 14. 14. 16. 12. *att.* 7. 11. *Q. fr.* 3. 7.
-- fugit e pugna Pharſalica, *Divin.* 1. 32.
LABRON, oppidum, *Q. fr.* 2. 6.
LACEDÆMON, ſevera, *Leg.* 2. 15.
-- honeſtum ſenectutis domicilium, *Sen.* 18.
-- terræ motu correpta *Divin.* 1. 50.
Lacedæmonius orator nullus, *Brut.* 13.
Lacedæmoniorum lex, *flacc.* 26.
-- injuſte imperarunt, *Offic.* 2. 7. & 23.
Laco, Lacedæmonius, *Tuſc.* 1. 46. 5. 14.
Laconicum ſudatorium, *att.* 4. 10.
Lacæna, Lacedæmonia, *Tuſc.* 1. 42. 2. 15.
LACHES, Athenienſis, *Divin.* 1. 54.
LACIADÆ, Curiales Cimonis, *Offic* 3. 18.
LACO, Anagninus, *Phil.* 2. 41.
LACYDES, Academicus, *acad.* 4. 6. *Tuſc.* 5. 37.
LÆLIA, *Brut.* 58. *Orat.* 5. 12.
C. LÆLIUS, Sapientis pater, Conſul cum L. Scipione Aſiatico, *Phil.* 11. 7.
C. LÆLIUS, Sapiens, *Off.* 2. 11. 3. 4.
-- Conſul ſemel fuit, & quidem cum repulſa, *Tuſc.* 5. 19.
-- Viriatum Luſitanum vicit, *Offic.* 2. 11.
-- Diogenem Stoicum audivit & Panætium, *fin.* 2. 8.
-- augur, *Nat. D.* 3. 2. *Phil.* 2. 33.
-- repueraſcit cum Scipione, *Orat.* 2. 6.
Ejus ætas, *Tuſc.* 4. 3.
-- aureola oratio, *Nat. D.* 3. 17. *Brut.* 20.
-- frons eadem, *Offic.* 1. 26.
-- facetiæ, *fam.* 9. 15.
-- vita conſtans, *Top.* 20.
D. LÆLIUS, orator, *Orat.* 2. 6.
D. LÆLIUS Pompejanus, *att.* 8. 11. *flacc.* 12.
LÆNAS, vide POPILIUS.
LAERTES, Ulyſſis pater, *Senect.* 15.
LÆLIUS, Neapoli, *att.* 4. 9.
LÆVUS, vide CISPIUS.
LAIS, ſcortum nobile, *Fam.* 9. 26.
LAJUS, OEdipi pater, *Tuſc.* 4. 33. *fat.* 13.
LAMIA, fœmina, *Verr.* 4. 26.
L. LAMIA, ex *Æliis*, *Q. fr.* 2. 13. vid ÆLIUS.
LAMPSACUM, urbs Helleſponti, *Tuſc.* 1. 43.
Lampſacens, gentile, *Verr.* 1. 24.
LANUVIUM, oppidum Latii, *Muren.* 41.
Lanuvini, gentile, *Nat. D.* 1. 29.
Lanuvinum, prædium, *att.* 9. 9.
LAODICEA, ſive Laudicea, urbs Phrygiæ majoris, *Verr.* 1. 30. *fam.* 2. 17. 3. 5. 7. 9. 25. 12. 14. *att.* 5. 15. *Phil.* 9. 2.
Laodicens, gentile, *Fam.* 12. 13.
Laodicenſis civitas, *Fam.* 5. 20.
LAOMEDON, Ganymedis pater, *Tuſc.* 1. 26.
LAPITHÆ, in Theſſalia, *Piſon.* 10.
LAR, Volumnius, rex Vejentium, *Phil.* 9. 2.
LARENTIA, mulier annuis parentationibus honorata, *Brut. ep.* 15.
LARGIUS, *Orat.* 2. 59.
LARGUS, *Fam.* 6. 8.
LARINUM, municipium ad fines Apuliæ in Ferentania, *att.* 4. 12. 7. 13.
Larinas, gentile, *Cluent.* 5. 6.
LARTIDIUS, *att.* 7. 1.
M. LATERENSIS, e Juventiis, tribunatum non petit, ne juret in Cæſaris legem Agrariam, *att.* 2. 18.
-- Plancium de ambitu accuſat, *Planc.* 1.
-- Prætor, *fam.* 8. 8.
-- Augur, *att.* 12. 17.
-- Legatus M. Lepidi, *fam.* 10. 21.
-- memoratur etiam, *Vatin.* 11. *fam.* 10. 11. 15. 18. & 23. *Att.* 2. 18.
LATERIUM, fundus in Arpinati agro, *att.* 10. 1. *Q. fr.* 2. 7. 3. 1. & 3.
LATIAR, *Q. fr.* 2. 4.
Latiaris Jupiter, *Milon.* 31.
LATIUM, regio, *arch.* 3.
Latini, gentile, *Offic.* 3. 31. *Planc.* 9.
Latinæ feriæ, *fam.* 8. 6. *Nat. D.* 1. 6. *Divin.* 1. 11. *Q. fr.* 2. 4. & 6.
Latinienſis ager, *Har. Reſp.* 10. 28.
LATINUS, legatus, *fam.* 12. 30.
LATMUS, mons Cariæ, *Tuſc.* 1. 38.
LATONIA, mater Apollinis & Dianæ, *Nat. D.* 3. 16. 18. 23. *Verr.* 1. 18.
LAVERNIUM, locus, *att.* 7. 8.
LAVRENTVM, in Latio, *Orat.* 2. 6.
LAVS, oppidum, *Q. fr.* 2. 15.

LE-

LEBADIA, urbs Bœotiæ, *Divin.* 1. 34.
M. LECCA, e Porciis, ſocius Catilinæ, *Catil.* 1. 4. 2. 6. *Sill.* 2.
LEDA, mater Anactum, *Nat. D.* 3. 21.
LEIVS, *att.* 5. 20.
LEMNVS, inſula Græca in mari Ægæo, *Nat. D.* 1. 42. 3. 22. *fam.* 16.
Lemnium ſaxum, *fin.* 2. 29.
-- furtum, *Tuſc.* 2. 10.
LEMONIA, tribus, *Planc.* 16.
C. & M. LENII, fratres, *fam.* 13. 63. 14. 4. *Planc.* 41. *Sext.* 63. *Att.* 5. 20. 21.
LENTIDIVS, *Dom.* 33. *Sext.* 37.
LENTO, Antonianus, *Phil.* 11. 6. 12. 9.
CN. CORNELIVS LENTVLVS *Clodianus*, Cenſor, *Vatin.* 11. *Verr.* 5. 7. *Cluent.* 42. *Dom.* 47. *flacc.* 19.
-- Conſul, *Verr.* 2. 39.
-- qualis orator, *Brut.* 64. 66.
CN. LENTVLVS *Marcellinus*, patronus Siciliæ, *Verr.* 2. 42. 4. 24.
-- Prætor, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 5.
-- Pontifex, *Har. Reſp.* 10.
-- Conſul, *Brut.* 70.
-- memoratur, *Har. Reſp.* 5. 11. *fam.* 1. 1. & 2.
CN. LENTVLVS Vaccia, *Q. fr.* 2. 3.
CN. LENTVLVS, Trib. pl. *Manil.* 19.
L. LENTVLVS, Conſul, *Brut.* 20.
L. LENTVLVS, Prætor, *arch.* 5.
L. LENTVLVS, *Crus*, Prætor & Flamen Martialis, *Piſon.* 31. *Har. reſp.* 6. *Vatin.* 10.
-- qualis orator fuerit, *Brut.* 77.
L. LENTVLVS, L. F. *att.* 4. 16. 12. 7.
P. LENTVLVS Caudinus, *Brut.* 19.
P. LENTVLVS, princeps ſenatus. *Catil.* 22. *Agrar.* 2. 30. *Brut.* 28. *Orat.* 1. 48. *Catil.* 3. 5.
P. LENTVLVS *Sura*, qualis orator fuerit, *Brut.* 64. 66.
-- bis abſolvitur, *Att.* 1. 17.
-- ſollicitat Allobrogum legatos: abdicare ſe prætura cogitur, *Catil.* 3. 2.
P. LENTVLVS Marcellinus, *Brut.* 36.
P. LENTVLVS *Spinther*, Conſule Cicerone Ædilis, *Offic.* 2. 16.
-- Conſul, *Redit.* 1. 5. 2. 34.
-- legem Cypro conſtituit, *fam.* 13. 48.
-- Ptolemæum reducere cupit in regnum, *fam.* 1. 1. & *ſeq.*
-- in fuga Phaſelica a Rhodiis non recipitur, *fam.* 12. 14.
-- laus ejus, *Brut.* 77.
P. LENTVLVS *Spinther*, filius, *fam.* 1. 7. 7. 26. 12. 14. & 15. *att.* 12. 52.
LEOCORION, delubrum, *Nat. D.* 3. 19.
LEON, Megarenſis, *Verr.* V. 6.
LEON, Phliaſius, *Tuſc.* 5. 3.
LEONIDAS, Lacedæmonius, *Tuſc.* 1. 42. 49. *fin.* 2. 19. 30.
LEONIDAS, Siculus, *Verr.* 5. 5.
LEONIDES, Athenienſis, *fam.* 16. 21. *att.* 16. 16. & 18 15. 17.
LEONTINI, urbs Siciliæ, *Verr.* 2. 66. 3. 15. 24.
Leontinus ager, *Phil.* 2. 17. 39. *Divin.* 1. 33. *Verr.* 3. 18. & 44.
LEONTIVM, meretricula Epicurea, *Nat. D.* 1. 33.
M. ÆMILIVS LEPIDVS, Cenſor, Pontifex, bis Conſul, *Orat.* 2. 71. *Provinc.* 9. *Rabir. Perd.* 7. *Dom.* 53.
M. LEPIDVS *Porcina*, Conſul cum Mancino, *Brut.* 25. & 27. *Orat.* 1. 10.
M. LEPIDVS, Conſul cum Q. Catulo, *Rabir. Perd.* 7. *Catil.* 3. 10.
-- Prætor Siciliæ, *Verr.* 3. 91.
M'. LEPIDVS, Conſul cum Tullo, *att.* 7. 12. 8. 6. *Catil.* 1. 6.
M. LEPIDVS, Triumvir, Pontifex, *Har. Reſp.* 6. *Phil.* V. 15.
Ejus ædes oppugnantur, *Mil.* 5.
-- Reip. & optimatibus favet, *Phil.* 3. 9. 5. 14. 15.
-- ad pacem cum Antonio hortatur, *fam.* 10. 6. *Phil.* 13. 4.
Ejus fides incerta, *Fam.* 10. 21. 12. 8.
-- hoſtis a Senatu judicatur, *fam.* 12. 10.
LEPISO, Trallianus, *flacc.* 22.
LEPREON, urbs, *att.* 6. 2.
Q. LEPTA, præfectus fabrum Ciceronis in Cilicia, *fam.* 3. 7. &c.
LEPTINES, Athenienſis, contra quem eſt Demoſthenis oratio, *Orat.* 31.
LEPTINES, percuſſor Cn. Octavii legati ad Antiochum, *Phil.* 9. 2.
LEPTIS, urbs, *Verr.* 5. 59.
LESBVS, inſula, *Att.* 9. 9.
Lesbiacus, gentile, *Tuſc.* 1. 31.
LETILIVS, *Verr.* 2. 26. & 56.
LETINI, in Sicilia, *Verr.* 3. 43.
LEVCAS, Ionii maris inſula, *Tuſc.* 4. 18. *att.* 5. 9. *fam.* 6. 1.
Leucadius, gentile, *Tuſc.* 4. 34.
LEVCIPPVS, ejus atomi, *Nat. D.* 1. 24. *acad.* 4. 37.
LEVCOPETRA, urbs, *Phil.* 1. 3. *Att.* 16. 6.
LEVCOTHEA, vide INO.
LEVCTRA, oppidum Bœotiæ, *Tuſc.* 1. 46. *Offic.* 1. 18.
Leuctricus, gentile, *Offic.* 2. 7. *att.* 6. 1.
L. LEVINIVS, Prætor, *Verr.* 1. 54.
LIBANVS, ſervus, *Herenn.* 4. 50.
LIBER, filius Jovis, *Nat. D.* 3. 21.
-- Semele natus, *Tuſc.* 1. 12. *Nat. D.* 2. 24.
LIBERA, Proſerpina, *Verr.* 4. 49.
LIBERALIA, *Att.* 6. 1.
L. LIBO, ejus annales, *att.* 13. 30.
L. LIBO, Sext. Pompeji ſocer, *fam.* 1. 1. 7. 4. 11. 7. *att.* 7. 12.
T. LIBO, *att.* 12. 5.
LIBYA, regio Africæ, *Tuſc.* 1. 20. *Nat. D.* 3. 10.
LICINIA, virgo Veſtalis, *Dom.* 53.
LICINIA, Caſſii ſoror, *fam.* 7. 23.
LICINIÆ, neptes C. Lælii, *Brut.* 58.
LICINIVS, Gracchi ſervus, *Orat.* 3. 60.
-- Æſopi, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 4.
LICINIVS, Popa, *Mil.* 24.
LICINIVS Denticula, *Phil.* 2. 23.
LICINIVS, plagiarius, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2.
Forte idem, *Ibid.* II. 2.

A. LICINIVS Ariſtoles, vide ARISTOTELES.
C. LICINIVS *Calvus*, qualis orator, *Brut.* 81. 85. *fam.* 15. 21.
Forte idem, poeta, *fam.* 7. 24.
C. LICINIUS Craſſus, *amic.* 25.
C. LICINIUS Nerva, *Brut.* 34.
C. LICINIUS Sacerdos, *Cluent.* 48.
L. LICINIVS *Craſſus*, vide CRASSVS.
LICINIVS *Macer*, vide MACER.
P. LICINIVS Craſſus, *Scaur.* 14. *Brut.* 19.
P. LICINIUS Varus, *orat.* 2. 61.
P. LICINIUS, *Cæl.* 25.
Q. LIGARIUS, *fam.* 6. 13.
Ligariana oratio, *Att.* 13. 12. 19.
T. LIGARIUS, *Ligar.* 12. *Att.* 13. 44.
LIGUR, ſive LIGUS, eſt *Æliorum* cognomen. *Cluent.* 26.
L. LIGUR, *Verr.* 3. 48. *Att.* 7. 18.
SEXT. LIGVR; Trib. pl. *Dom.* 19.
LIGURES, gentile, *Brut.* 72.
-- duri & agreſtes, *Agrar.* 2. 35.
Liguſticus, idem, *Nat. D.* 2. 23.
A. LIGVRIVS, Cæſaris familiaris, *fam.* 16. 18. *att.* 11. 9. *Q. fr.* 3. 7.
LILYBÆUM, Siciliæ oppidum, *Cæcil.* 12. *fam.* 9. 21. 12. 58.
Lilybeeanus, gentile, *Verr.* 4. 17.
LINDUS, conditor urbis cognominis Lindi in Rhodo inſula, *Nat. D.* 3. 21.
LINTERNUS ager, *Agrar.* 2. 25.
Liternum prædium, *Att.* 10. 13.
LIPARENSIS, a *Lipara* inſula inter Siciliam & Italiam, *Verr.* 3. 37.
LIRIS, amnis Latii, *Leg.* 2. 3.
LISO. v. LYSO.
LISYTO, mater Herculis, *Nat. D.* 3. 16.
LIVIA, fœmina. *Att.* 7. 8.
L. LIVINEJUS Trypho, *fam.* 13. 60. *Att.* 3. 17.
L. LIVIVS, Andronicus, poeta, *Brut.* 18. *Senect.* 14. *Tuſc.* 1. 1.
-- ab eo *Liviani* modi, *Leg.* 2. 15.
LIVIUS Salinator, *orat.* 2. 67. *Brut.* 18.
LOCRI, in Græcia, *Piſon.* 40.
LOCRI, in Brutiis, urbs & populus, *Nat. D.* 2. 2. *Leg.* 2. 6.
Locrenſes, gentile, *Arch.* 5.
C. LOLLIUS, *Att.* 12. 21.
L. LOLLIUS, *fam.* 8. 8.
M. LOLLIUS, Q. filius, *Verr.* 3. 25.
-- Clodianus, *Dom.* 5. 6. 33.
Q. LOLLIVS, eques Rom. *Verr.* 3. 25.
Q. LOLLIUS, Q. filius, *ibid.*
LONGILIUS, redemptor, *Q. fr.* 2. 6.
LONGINUS, *Caſſiorum* cognomen, hiſtoriæ, & juris peritiſſimus, *orat.* 1. 60.
TI. LONGUS, Conſul, *fram. orat.*
LUCA, urbs Etruriæ, *fam.* 1. 9.
Lucenſis, gentile, *fam.* 13. 13.
LVCANI, populus Campaniam inter & Brutios, *Tuſc.* 1. 37.
Lucanus ager, *Phil.* 13. 5.
C. LVCCEJUS, vide HIRRUS.
CN. LVCCEJUS, *Att.* 16. 5.
L. LVCCEJVS, *Att.* 1. 21. 17. 9. 5. *fam.* 13. 41. 42. *Cal.* 10. 21.
-- ab eo conſulatum ſuum ſcribi vult Cicero, *fam.* 5. 12.
P. LVCCEJVS, *fam.* 12. 25. 30.
Q. LVCCEJVS, argentarius, *Verr.* 5. 64.
LVCCEJVS, ſubſcriptor D. Lælii contra Flaccum, *flacc.* 33.
LVCCEJVS, M. filius, *Att.* 5. 21.
LVCEJVM, caſtellum. *Dejot.* 6.
LVCERIA, oppidum Apuliæ, *fam.* 15. 15. *Att.* 7. 12. 8. 1. *Cluent.* 69.
LVCILIVS BASSVS, malus auctor, *Att.* 12. 5.
C. LVCILIVS, poeta, *orat.* 1. 16. 2. 6. 62. 3. 13. 43. *Brut.* 79. *orat.* 44. *opt. gen. or.* 6. *fin.* 1. 3. 2. 8. 5. 30. *Tuſc.* 3. 15. 4. 21. *fam.* 12. 16. *Nat. D.* 1. 23.
L. LVCILIVS, *fam.* 3. 5.
L. LVCILIVS Balbus, *Brut.* 42.
Q. LVCILIVS Balbus, *Nat. D.* 1. 6.
SEXT. LVCILIVS, *Att.* V. 20.
LVCILIVS, claſſi Dolabellæ præfectus in Aſia, *fam.* 12. 13.
LVCRETIA, *Leg.* 2. 4. *fin.* 2. 20.
LVCRETINVS, a Lucreto in Sabinis, *Att.* 7. 13.
LVCRETIVS, poeta, *Q. fr.* 2. 11.
M. LVCRETIVS, ſenator, *Verr.* 1. 7.
Q. LVCRETIVS *att.* 4. 16. 7. 24. 8. 4.
Q. LVCRETIVS, Veſpillo, *Brut.* 48.
LVCRINVS lacus in Campania, *att.* 14. 16.
Luterianſis, *Att.* 4. 10.
CN. LVCVLLVS, *Att.* 15. 1.
L. LVCVLLVS, cum Albino Conſul, *Brut.* 21. *Acad.* 4. 45. *Cluent.* 49.
L. LVCVLLVS, cujus laudes, & res geſtæ, *Acad.* 2. 1. *Sext.* 27. *Manil.* 8. *Mur.* 15. *Brut.* 62. *fin.* 3. 2. *Leg.* 3. 13. *Arch.* 9.
M. LVCVLLVS, ejus frater, & Legatus, Ædilis, Conſul, Macedoniæ proconſul, Pontifex, *off.* 2. 16. *Att.* 1. 18. 13. 6. *Cluent.* 49. *Verr.* 2. 8. *Piſon.* 19. *Brut.* 62. *Dom.* 52. *Har. Reſp.* 6.
-- *M. Terentius* dicitur, *Verr.* 1. 23.
-- hujus filius, *fin.* 3. 2. *Phil.* 10. 4. *att.* 13. 6.
LUPERCAL, locus Pani ſacer, *fam.* 7. 20.
Luperci, *Phil.* 2. 34. 7. 1. *Cæl.* 11. *Att.* 12. 5.
Lupercalia, *Phil.* 2. 33. 3. 5. *Q. fr.* 2. 13.
LUPUS, *Rutiliorum* cognomen, *Nat. D.* 1. 23.
L. LUPUS, *Att.* 8. 12. 9. 1. *fam.* 1. 1. 11. 5. 6. 7. 12.
M. LURCO, *flacc.* 4. 34. *Att.* 1. 16.
LUSCIENUS, *Att.* 7. 5.
LUSCINVS (C. Fabricius) *Agrar.* 2. 24. *Amic.* 11. *Parad.* 6. 3.
C. LUSCIUS *Ocrea*, ſenator, *Roſc. Com.* 14. *fragm. Or.*
LUSITANIA, pars Hiſp. veteris, *fam.* 10. 31.
Luſitani, gentile, *Brut.* 23.
LVSIVS fluvius Arcadiæ, *Nat. D.* 3. 22.
M. LVTATIVS Pinthias, *Off.* 3. 19.
Q. LVTATIVS, Vide CATVLVS.
Q. LVTATIVS, Diodorus, *Verr.* 4. 17.
LYCAONIA, regio, *Att.* 5. 15. *fam.* 15. 1. 4.
Lycaones, gentile, *fam.* 3. 10.

LY-

LYCEUM, locus Athenis, *orat.* 1. 21.
LYCIA, regio, *fam.* 12. 14. 15.
Lyces, gentile, *Att.* 6. 5. *Divin.* 1. 15.
LYCO, Philoſophus, Stratonis auditor, *Tuſc.* 3. 32. *fin.* 5. 5.
LYCOMEDES, *Amic.* 20.
LYCURGVS, legislator, *or.* 1.44. *Tuſc.* V. 3. *Divin.* 1. 43. *Offic.* 1. 22. *Nat. D.* 3. 38.
Lycurgus, ſuperior, *Brut.* 10.
LYCURGUS, Orator, *brut.* 9. 34. *Orat.* 2.23.
LYDIA, regio, *Offic.* 3. 9.
Lydo, gentile, *flacc.* 2.
Lydius, idem, *Divin.* 1. 22.
LYSANDER, Lacedæmonius, verſutiſſimus & patientiſſimus, *Off.* 1. 22. 30.
-- propter injuſtitiam urbe pulſus eſt, *Off.* 2.23.
-- venit ad Cyrum minorem, *Senect.* 17.
-- leges Lacedæmoniorum mutare prohibetur ab Apolline Delphico, *Divin.* 1. 43
-- in ejus ſtatuæ capite Delphis ſubito corona extitit ex aſperis herbis, *ibid.* 34
LYSANIAS, Temnites, *flacc.* 18
LYSIADES, Athenienſis, Phædri philoſophi filius, *Phil.* 5. 5
LYSIAS, Orator ſubtilis, prope perfectus, *brut.* 9
-- Athenis natus, & mortuus, *ibid.* 16
-- ſatis facetus, *Orat.* 26
-- primus profeſſus eſt, eſſe artem dicendi, *Brut.* 12
-- Socrati orationem ſcriptam dedit, qua uteretur ad judices, *Orat.* 1. 54
LYSIAS, unus de grege M. Antonii Triumviri, *Phil.* 8. 9
LYSIDICUS, *Phil.* 11. 6
LYSIMACHUS, Rex, Theodoro Cyrenæo philoſopho fruſtra crucem minatur, *Tuſc.* 1. 43. 5. 40
LYSIPPUS, Sicyonius, ſtatuarius, *Brut.* 86
-- Doryphorum Polycleti ſibi magiſtrum fuiſſe dicebat, *fam.* 5. 12
-- Alexandro unice probatur, *Orat.* 3. 7. *Herenn.* 4. 6
LYSIS Tarentinus, Pythagoreus, Epaminondæ præceptor, *Orat.* 3. 34. *Offic.* 1. 44
LYSO, Patrenſis, *fam.* 13. 19. 24
-- Lilybetanus, *fam.* 13. 34. *Verr.* 4. 17. 26

M

MACEDONIA, regio, *font.* 16. *Prov. Conſ.* 2. *Piſ.* 36
Macedo, gentile, *Off.* 2. 22. *Phil.* 5. 17
Macedonica legiones, *fam.* 12. 23
C. MACER, e Liciniis qualis orator fuerit, *Brut.* 67. *Rab. Perd.* 2
-- reus de repetundis, *Att.* 1. 4
-- Hiſtoricus Latinus, *Leg.* 1. 2
MACRO, *Att.* 4. 12
MACULA, Pompejus, *fam.* 6. 19
MADARUS, *Att.* 14. 2
MÆANDER, fluvius Phrygiæ admodum flexuoſus, *Piſon.* 22
MÆANDRIUS, Trallianus, *flacc.* 22.
C. MÆCENAS, eques Rom. *Cluent.* 56
MÆCIA, Tribus, *Att.* 4. 15
SP. MÆCIUS Tarpa, *fam.* 7. 1
MÆNIA columna, *Sext.* 58
Mænianorum umbra, *Acad.* 4. 22
C. MÆNIUS, ſeu *Memmius Gemellus*, in exilio fit civis Patrenſis, & adoptat Lyſonem Patrenſem, *fam.* 13. 19
MÆOTIS, palus, *Tuſc.* 5. 17. *Agrar.* II. 19
MÆVIUS, ſcriba, *Verr.* 3. 75
MAGI, genus ſapientum & doctorum in Perſis, *Divin.* 1. 23
-- ſpernebant templa, *Leg.* 2. 10
-- congregantur in fano commentandi cauſa, atque inter ſe colloquendi, *Divin.* 1. 41
-- non ſepeliuntur, niſi a feris laniati: *Tuſc.* 1. 45.
MAGIA, mulier, *Cluent.* 8
MAGIUS, nobilis Campanus, *Agrar.* 2. 34. *Piſon.* 11
MAGIUS, Præfectus Piſonis in Gallia, *Orat.* 2. 66
CN. MAGIUS, Larinas, *Cluent.* 8
CN. MAGIUS, Pompeji præfectus fabrum; *Att.* 9. 8. 13
L. MAGIUS, Marianus, qui ſe poſt ad Mithridatem contulit, *Verr.* 1. 34
P. MAGIUS CHILO, M. Marcellum rediturum in patriam interfecit, & ſeipſum ſtatim poſt, *fam.* 4. 12
-- quare eum interfecerit, *Att.* 13. 10
P. MAGIUS, Trib. pleb. *Brut.* 48
Q. MAGIUS CHILO, Catilinæ ſocius, *Catil.* 3. 6
MAGO, Carthaginenſis, ſcripſit de re ruſtica, Punice, *Orat.* 1. 58
MAIA, Mercurii mater, *Nat. D.* 3. 22
MALEÆ, promontorium Laconicæ, *fam.* 4. 12
C. MALLEOLUS, quæſtor in Aſia ante Verrem, occiſus, *Verr.* 1. 15
-- filius a C. Verre tutore expilatur, *ibid.* 36
MALLEOLUS, matrem necavit, & propterea culleo inſuitur, *Herenn.* 1. 13
MALLIUS GLAUCIA, libertinus, *Roſc. Am.* 7
C. MALLIUS, Catilinæ ſocius, *Catil.* 1. 3
MAMERCUS, bello civili Syllano occiſus; *Roſc. Am.* 32
MAMERCUS, Conſul, *Brut.* 47
Q. MAMERCUS, eques Rom. *fam.* 13. 21
MAMERCUS, prætermiſſa ædilitate, conſulatus repulſam tulit, *Offic.* 2. 17
MAMERTINI, *Meſſana* incolæ, quæ civitas *Mamertina* vocatur, *Verr.* 2. 5
OCTAVIUS MAMILIUS, Dictator Tuſculanus, *Nat. D.* 2. 2
-- Tarquinio expulſo contra Romam excitatur; *Att.* 9. 10
L. MAMILIUS, ſcriba, *Verr.* 3. 78
MAMURRA, dives, *Att.* 7. 7
C. HOSTILIUS MANCINUS, Numantinis deditus, ſed ab iis rejectus, *Orat.* 1. 40. 2. 32. *Cæc.* 34
-- Conſul cum Lepido, *Brut.* 27
C. MANILIUS, auctor legis Maniliæ, *Manil.* 24. *flacc.* 37

DEMETRIVS, Poliorcetes, *Offic.* 2. 7.
DEMETRIVS Magnes, *att.* 4. 11. 8. 11.
DEMETRIVS Megas, *Fam* 13. 36.
DEMETRIVS Phalereus, Theophraſti diſcipulus, *Brut.* 9. *fin.* 5. 19. *Leg.* 3, 6.
-- Oratorum politiſſimus, *Orat.* 2. 23.
-- in mediocri genere princeps, *Orat.* 27.
-- diſputator ſubtilis, *Offic.* 1. 1.
-- patria pulſus, *fin.* 5. 19.
-- in Ægypto, aſpide ad corpus admota, necatus eſt, *Rab. Poſt.* 9.
DEMETRIVS, Syrus, Rhetor, *Brut.* 91.
DEMOCHARES, Athenienſis, Orator, & Hiſtoricus, *Orat.* 2. 23. *Brut.* 83.
DEMOCRITUS, Phyſicus cum alio nullo conferendus, *acad.* 4. 23.
-- patrimonium ſuum relinquit diſcendi ſtudio, *Tuſc.* 5. 39.
-- oculis ſe privaſſe dicitur, & cæcitatem laudat, *fin.* 5. 29. *Tuſc.* 5. 39.
-- ornate dixit, *Orat.* 1. 11.
-- minime obſcurus, *Divin.* 2. 64.
-- negat, ſine furore quemquam poetam magnum eſſe poſſe, *Orat.* 2. 46. *Divin.* 1. 37.
-- ab illo phyſica accepit Epicurus. *Acad.* 1. 2. *Fam.* 15. 16. *fin.* 1. 6. *Nat. D.* 1. 33.
-- atomorum auctor, *fat.* 10.
-- opinio ejus de animo, *Tuſc.* 1. 10.
-- de mundis innumerabilibus, *acad.* 4. 17.
-- de Diis, *Nat. D.* 1. 12. & 43.
-- de pleno & inani, *acad.* 4. 37.
-- de ſole, *fin* 1. 6.
-- de fato, *Fat.* 10.
-- ultimas terras peragravit, *Fin.* 5. 19.
-- Athenas cum veniſſet, a nemine agnitus fuit, *Tuſc.* 5. 36.
Ejus dictio, cur nonnullis poema videatur, *Orat.* 20.
DEMOCRITUS, Gymnaſiarcha, *Verr.* 4. 42.
DEMOCRITUS, ſervus, *Att.* 6. 1.
DEMOCRITUS, Sicyonius, *Fam.* 13. 78.
DEMOSTHENES, Oratorum princeps, *Brut.* 37. *Orat.* 1. 13. *Orat.* 31.
-- nec tamen ſatisfacit, *Orat.* 29.
-- adoleſcens in foro ſe exercuit, *Offic.* 2. 13.
-- Platonis frequens auditor. *Orat.* 4. *Orat.* 1. 20.
-- minus facetus, *Orat.* 26.
-- ab Æſchine reprehenditur quod nimis filiam luxerit, *Tuſc.* 3. 26.
-- mulierculæ laudibus capitur, *Tuſc.* 5. 36.
-- Pythiam dixit φιλιππίζειν. *Divin.* 2. 57.
- quomodo balbutiem, & ſpiritus anguſtiam emendarit, *Orat.* 1. 61. *Divin.* 2. 46. *Fin.* 5. 2.
Ejus vigiliæ, *Tuſc.* 4. 19. & 25.
-- judicium de actione. *Orat.* 3. 56. *Brut.* 38. *Orat.* 17.
DEMOSTRATUS, libertus, *fam.* 12. 33.
DENSELETÆ, populus, *Piſon.* 34.
DERTONA, urbs Liguriæ, *Fam.* 11. 10.
DEXIO, Tyndaritanus, *Verr.* 5. 42.
DEXIPPUS, ſervus, *Fam.* 14. 3.
DEXIUS, *fam.* 7. 23.
L. DIADEMATUS, Q. Metelli F. *Red.* 1. 3.
DIAGONDAS, Thebanus, *Leg.* 2. 15.
DIAGORAS, Melius, Atheus, *Nat. D.* 1. 1. 25. & 42. 3. 37.
DIAGORAS, Olympionices, *Tuſc.* 1, 46.
DIANA, Delo nata, *Verr.* 1. 18.
-- eadem quæ Luna, *Nat. D.* 2. 27.
Ejus templum Epheſi, *Verr.* 1. 33. *Nat. D.* 2. 27. *Divin.* 1. 23. Pergæ, *Verr.* 1. 20. 5. 72. Segeſtæ, *Orat.* 62. *Verr.* 4. 33. Syracuſis, *Verr.* 4. 53.
Diana plures, *Nat. D.* 3. 23.
DIANIVM, oppidum in Hiſpania Bœtica, *Verr.* 1. 34. 5. 56.
DICÆARCHVS, Peripateticus: ejus libros admiratur Cicero, *att.* 2. 2.
-- Theophraſto adverſatur, *att.* 2. 16.
-- laudantur ejus libri, *att.* 6. 2. 13. 31. & 32.
-- tres libros de animo ſcripſit, in quibus animum nihil eſſe diſputatur, *acad.* 4. 39. *Tuſc.* 1. 11. & 31.
-- Platonem accuſat de amore, *Tuſc.* 4. 34.
-- probat ſomnia & vaticinia per furorem: cætera divinationis genera ſuſtulit, *Divin.* 1. 3. 50.
Ejus liber, Neſcire ea, quæ eventura ſint, melius eſſe, quam ſcire, *Divin.* 2. 51.
-- de hominum interitu, *Off.* 2. 5.
DIDA, *att.* 13. 50.
P. DIDIUS, legatus in bello ſociali, *Font.* 15.
T. DIDIVS, ex Macedonia triumphat, *Piſon.* 25.
T. DIDIVS, Trib. pleb. *Orat.* 2. 47.
DIGITI IDÆI, ſive *Dactyli*, ſacerdotes matris-Deum, *Nat. D.* 3. 16.
DINARCHVS, *Orat.* 2. 23. *Brut.* 9.
DINEA, Larinas, *Cluent.* 7.
DINOMACHVS, de ſummo bono quid ſentiat, *Tuſc.* 5. 30. *Fin.* 5. 8. *Offic.* 3. 34.
DINON, Perſica ſcripſit, *Divin.* 1. 23.
DIO, Syracuſius, *Orat.* 3. 34.
-- Platonis ad ejus propinquos epiſtola, *Tuſc.* 5. 35.
DIO, Stoicus, *Leg.* 3. 5.
DIO, Halœſinus, *Verr.* 1. 10. 2. 7.
DIO, Apolloniatienſis, *Flacc.* 30.
DIO, Legatus Alexandrinorum, Philoſophus, *Cœl.* 10. *Acad.* 4. 4. *fam.* 9. 26.
DIOCHARES, libertus, *att.* 11. 6.
DIOCLES, Centuripinus, *Verr.* 3. 56.
-- Lilybætanus, *Verr.* 4. 16.
-- Panormitanus, *Verr.* 3. 40.
DIODORVS, Dialecticus, *Fat.* 6. *fam.* 9. 4.
DIODORVS, Peripateticus, *Orat.* 1. 11.
-- Critolai auditor, *Fin.* 5. 5.
-- honeſtatem cum vacuitate doloris ſummum bonum facit, *acad.* 4. 42. *Fin.* 2. 6.
Q. LVTATIVS DIODORVS, *Verr.* 4. 17.
DIODORVS TIMARCHIDES, *Verr.* 4. 62.
DIODOTVS, libertus. *Q. Fr.* 1. ep. 24.
DIODOTVS, Stoicus, præceptor Ciceronis in dia-

dialecticis, *Brut.* 90.
-- domi Ciceronis mortuus, *Fam.* 13. 10. *Brut.* 90. *Att.* 2. 20.
-- Antiochum contemnit, *Acad.* 4. 39.
-- cæcus factus, non modo literis utitur, ſed etiam fidibus, & geometriam docet, *Tuſc.* 5. 39.
Diodori περὶ δυνατῶν opinionem non concoquebat, *Fam.* 9. 4.
DIOGENES. Apolloniates, *Nat. D.* 1. 12.
DIOGENES, Cynicus, inhumatum ſe projici jubet, *Tuſc.* 1. 43.
-- opinio de divitiis, *Fin.* 3. 15.
-- de bona fama, *Ibid.* 17.
-- Alexandro quid reſpondeat, *Tuſc.* 5. 32.
-- Rege Perſarum beatior, *ibid.*
-- memoratur etiam, *Tuſc.* 3. 23. *Mur.* 36. *Nat. D.* 3. 34.
DIOGENES, Babylonius, Stoicus, Chryſippi auditor, *Divin.* 1. 3.
-- Carneadis in Dialecticis præceptor, *Acad.* 4. 30.
-- eum Lælius audivit, *Fin.* 2. 8.
-- bonum quomodo definiat, *Fin.* 3. 10.
-- Romam legatus, *Tuſc.* 4. 3. *Senect.* 7. *Orat.* 11. 37. 38.
Ejus liber de Minerva, *Nat. D.* 1. 15.
-- opinio de prædictionibus, *Div.* 2. 43.
DIOGENES. Cælii amicus. *Fam.* 2. 12. 8. 8.
DIOGENES. ſervus, *Cluent.* 16.
DIOGNOTUS. Venerius, *Verr.* 3. 38.
DIOMEDES. Homericus, *Nat. D.* 2. 66.
DIONA, mater Veneris, *Nat. D.* 3. 23.
DIONYSII. quinque, *Nat. D.* 3. 23.
DIONYSIA. Saltatrix, *Roſc. Com.* 8.
DIONYSIARCUS, proegorus Catinenſis, *Verr.* 4. 23.
DIONYSIPOLITÆ. *Q. Fr.* 1. ep. 2. 2.
DIONYSIUS, filius Jovis & Proſerpinæ, *Nat. D.* 3. 21.
DIONYSIUS, Syracuſanorum tyrannus; ejus mater cum prægnans eum alvo contineret, ſomniavit, ſe peperiſſe Satyriſcum, *Divin.* 1. 20.
Ejus lautumiæ, *Verr.* 5. 55.
-- dicitur ludum Corinthi aperuiſſe, *Fam.* 9. 18. *Att.* 9. 9. 9. *Tuſc.* 3. 12.
-- ſacrilegus, *Nat. D.* 3. 34.
-- oſtentum equi ejus, *Divin.* 1. 33. 2. 31.
-- quam diu regnarit, *Nat. D.* 3. 33. *Tuſc.* 5. 20.
Ejus timor perpetuus, uxores, crudelitas, miſeria. *Offic.* 2. 7. *Tuſc.* 5. 20.
DIONYSIUS, Heracleotes, Zenonis diſcipulus, *Acad.* 4. 22.
-- propter oculorum dolorem a Stoicis deſcivit, *Fin.* 5. 31.
DIONYSIUS, Stoicus, Ciceronis æqualis, *Tuſc.* 2. 11.
DIONYSIUS Magnes, Rhetor, *Brut.* 91.
DIONYSIUS, ſervus Ciceronis, anagnoſtes, *Fam.* 5. 16. 13. 77. *Att.* 9. 12.
DIONYSIUS, Attici libertus, *Att.* 4. 8. 11. 15. *Fam.* 12. 24.
-- Ciceronum præceptor, *Att.* 6. 1. 7. 4. 8. 18. 8. 4.
DIONYSODORUS, Syracuſanus, *Verr.* 3. 21.
DIOPHANES, Mitylenæus, Rhetor, *Brut.* 27.
DIOSCURI, *Nat. D.* 3. 21.
DIPHILUS, Craſſi ſcriptor & lector, *Orat.* 1. 30.
DIPHYLUS, Architectus, *Q. Fr.* 3. ep. 1. 1.
DIPHYLUS, Tragœdus, *Att.* 2. 19.
DIPYLUM, *Fin.* 5. 1.
DIS pater, *Nat. D.* 2. 26. *Verr.* 4. 48.
DIVITIACUS, Æduus, unus e Druidis, *Div.* 1. 41.
DOCIMUS Siculus, *Verr.* 3. 34.
DODONA, urbs Epiri. *Divin.* 1. 43.
Dodonæa quercus, *Att.* 2. 4.
Dodonæum oraculum, *Divin.* 1. 1.
CN. DOLABELLA triumphat, *Piſon.* 19.
-- accuſator Conſularis, *Brut.* 92.
CN. DOLABELLA, prætor urbanus, *Quint.* 8.
-- Prætor Ciliciæ, de repetundis accuſatus condemnatur, *Verr.* 1. 15. 38.
P. DOLABELLA, Ciceronis gener, *Fam.* 2. 15. 16.
-- declamat apud Ciceronem, *Fam.* 7. 33.
-- Appium accuſat, *Fam.* 2. 13. 8. 6.
-- hæres fit Liviæ, *Att.* 7. 8.
-- acta in conſulatu poſt Cæſaris mortem, *Phil.* 1. 2.
-- Proconſul Syriæ C. Trebonium interficit, *Phil.* 11. 4. *Fam.* 12. 14.
Ejus conſulatus laudatur, *Phil.* 11. 14.
P. DOLABELLA, prætor. *Cæcin.* 8.
-- Quindecimvir, *Fam.* 8. 4.
DOLOPES, populus, *Piſon.* 37.
DOMITIA via in Gallia, *Font.* 4.
CN. DOMITIUS, Conſul, *Brut.* 26.
-- Allobroges vicit, *Font.* 12.
-- Cenſor, *Verr.* 1. 55. *Cluent.* 42.
CN. DOMITIUS, Tribunus pleb. de Sacerdotiis tulit, *Agrar.* 2. 7.
-- M. Silano diem dixit, *Cæcil.* 20.
-- Conſul, cenſor cum L. Craſſo, Pontifex Max. *Brut.* 44. *Dejot.* 11.
CN. DOMITIUS, Calvinus, a Dejotaro poſt bellum civile recipitur, *Dejot.* 5.
-- Prætor, *Cæl.* 13. *Q. Fr.* 2. 13.
-- Trib. pleb. *Q. Fr.* 1. ep. 2. 5.
-- legatus in Aſia. *Flacc.* 13.
CN. DOMITIUS, de Cæſaris percuſſoribus, Catonem avunculum habuit, *Phil.* 11.
-- ad ſe exercitus, qui ad Dolabellam in Syriam ducebatur, in Macedonia tradit, *Phil.* 10. 6.
-- C. Saturninum reum fecit, *Fam.* 8. 14.
L. DOMITIUS, prætor Siciliæ in animadvertendo durus, *Verr.* 5. 3.
L. DOMITIUS ÆNOBARBUS, Ciceronem in petitione Conſulatus juvat, *Att.* 1. 1.
-- quæſitor in cauſa Milonis, *Mil.* 8.
-- repulſam in petitione auguratus ægre fert; *Fam.* 8. 14.
-- et ulterior Gallia decernitur, *Fam.* 16. 12.

-- ſtul-

-- ſtultus, *att.* 8. 1. Turpiſſimus, *ibid.* 8.
-- latine, ſed ſine arte dicebat; bello civili interiit, *Brut.* 77.
-- memoratur etiam, *Verr.* 1. 53. *Paradox.* 10. *Fam.* 6. 21. 8. 1. 8. 12.
DOMITIUS, Apulus, Septemvir, *Phil.* 11. 6.
-- hoſpes Cæſaris Intemelii, *Fam.* 8. 15.
DORES, Græcorum genus, *Flacc.* 27.
DORIS, Locrenſis, uxor Dionyſii Tyranni, *Tuſc.* 5. 20.
DOROTHEUS, Thermitanus, *Verr.* 2. 36.
DORYLAUS, Legatus Dejotari ad Cæſarem, *Dejot.* 15.
DORYLENSES, in Phrygia, *Flacc.* 17.
DOTERIO, hiſtrio, *att.* 1. 16.
DRACO, Athenienſium Legiſlator, *Orat.* 1. 44.
DREPANITANUS, a *Drepano* Siciliæ oppido, *Verr.* 2. 57.
DRUIDÆ, vates in Gallia, *Divin.* 1. 41.
C. DRUSUS, qualis orator, *Brut.* 28.
-- cæcus, de Jure reſpondet conſultoribus multis; *Tuſc.* 5. 38.
M. DRUSUS, Tribunus pleb. *Brut.* 28.
M. DRUSUS, filius, Trib. pleb. & Pontifex, *Dom.* 46.
-- M. Catonis avunculus, *Mil.* 7.
-- orator gravis, *Brut.* 49. 62.
-- ſeveritas adoleſcentis, *Offic.* 1. 30.
-- gravis inter illum & Philippum Conſulem contentio, *Orat.* 1. 7. 3. 1.
-- domi ſuæ interfectus, *Nat. D.* 3. 32.
-- memoratur, *Cluent.* 56. *Rab. Perd.* 7.
Ejus leges, *Dom.* 16. 19.
DRUSUS, judex eſt inter reos de lege Scantinia, *Fam.* 8. 14.
-- a Cicerone defenditur, *att.* 4. 15. 16.
C. DUILLIUS, Conſul, *Fam.* 9. 21.
C. DUILLIVS, qui Pœnos vicit, *Senect.* 13.
-- idem *Duilius* dicitur, *Orat.* 45. & male P. pro *Cn. Planc.* 25.
DVRIENSE prælium, a *Duria* Hiſpaniæ fluvio, *Balb.* 2.
DVRIS, Samius, *att.* 6. 1.
C. DVRONIUS, *att.* 5. 8.
M. DVRONIVS, *Orat.* 2. 68.
DYMÆI, a *Dyma* urbe Achajæ, *att.* 16. 1.
DYRRHACHIVM, urbs in Illyrico, ad mare, *Phil.* 10. 5. *Divin.* 1. 32. *Att.* 1. 17 *Fam.* 14. 1.
-- in fide Ciceronis, *Planc.* 41.
Dyrrhachinus, gentile, *att.* 3. 22. *Sext.* 43.
DYRRHACHINVS, princeps Centuripinorum, *Verr.* 3. 56.

E

ECBATANA, Mediæ caput, *Manil.* 4.
ECHECRATES, Pythagoreus, *Fin.* 5. 29.
ECHION, ſtatuarius, *Parad.* 5. 2.
EDISSA, urbs Siciliæ, *Verr.* 5. 34.
EDVI, vide ÆDVI.
EGERIA, Nympha, *Leg.* 1. 1.
EGILIVS, feſtivus homo, *Orat.* 2. 68.
EGNATIVS MAXIMVS, *att.* 13. 34.
EGNATIVS, Sidicinus, *att.* 6. 1.
CN. EGNATIVS, Senator, *Cluent.* 48.
L. EGNATIVS, fœnerator, *att.* 4. 12. 7. 18. 10. 15.
L. EGNATIVS RVFVS, eques Romanus, negotiator, *fam.* 13. 43.
L. EGNATVLEIVS, Quæſtor, *Phil.* 3. 3. 5. 19.
EGRITOMARVS, *Cæcil.* 21. *Verr.* 2. 47.
ELEA, urbs, *Nat. D.* 3. 33.
Eleatici philoſophi, *Acad.* 2. 42.
ELECTRA Sophoclis, *Fin.* 1. 2.
-- Q. Ciceronis, *Q. fr.* 3. 6.
ELESIODOTVS, *Font.* 5.
ELEVSIS, oppidum, *att.* 6. 1.
Eleuſina Ceres, *Nat. D.* 1. 42.
ELEVTHERO CILICES, populi Ciliciæ liberi, *att.* 5. 20. *fam.* 15. 4.
ELIS, urbs Peloponneſi, *fam.* 13. 26. *Nat. D.* 3. 23. *Divin.* 1. 41.
Elis, gentile, *Divin.* 2. 12.
ELISIVS, Terinæus, *Tuſc.* 1. 48.
ELORVM, Siciliæ oppidum, *Verr.* 5. 34.
Elorini, gentile, *Verr.* 3. 43.
EMOLVS, Atrei filius, *Nat. D.* 3. 21.
EMPEDOCLES, Phyſicus, *Orat.* 1. 50.
-- elementa Deos facit, *Nat. D.* 1. 12.
-- confitetur ignorantiam, *Acad.* 4. 23.
-- opinio de animo, *Tuſc.* 1. 9.
EMPLATORIVS, *fam.* 1. 8.
ENDYMION, *Fin.* 5. 20. *Tuſc* 1. 38.
ENGONASIS, ſidus, *Nat. D.* 2. 42.
ENGYNI, ſeu ENGVINI, incolæ oppidi in Sicilia, *Verr.* 3. 43. 4. 44. 5. 72.
ENNA, oppidum Siciliæ, *Verr.* 4. 48.
Ennenſis, gentile, *Orat.* 62. *Verr.* 4. 49.
ENNIVS quidam, *Cluent.* 59.
M. ENNIVS, *att.* 15. 26.
Q. ENNIVS, poeta Epicus, *Opt. Gen. Orat.* 1. 6.
-- Africano carus, *arch.* 9.
-- Fulvii comes in Ætolia, *ibid.* 11. *Brut.* 20.
-- Rudius, civitate donatus, *ibid.* 10. *Brut.* 20.
-- quo natus anno, *Tuſc.* 1. 1. *Brut.* 18.
-- annos 70. vixit, *Senect.* 5.
-- ejus Andromacha, *Divin.* 1. 13.
-- ſphæram in ſcenam attulit, *Orat.* 3. 40.
-- laudatur, *Invent.* 1. 49. *Orat.* 1. 34. 45. 2. 37. 3. 7. 40. 41. *Brut.* 15. *Orat.* 27. 45. 47. 48. 51. *Cæl.* 8. *Balb.* 22. *Piſon.* 19. *Rab. Poſt.* 10. *fam.* 7. 6. 9. 7. *Acad.* 4. 16. 17. 27. 28. *Fin.* 2. 13. *Tuſc.* 1. 9. 12. 35. 44. 49. 3. 4. 19. 26. 4. 8. 33. *Nat. D.* 1. 35. 2. 2. 18. 25. 3. 4. 16. *Divin.* 1. 20. 40. 48. 58. 2. 26. 39. 50. 56. *Fat.* 15. *Leg.* 2. 22. *Off.* 1. 8. 16. 24. 2. 18. 3. 25. 29. *Senect.* 1. 4. 5. 6. 20. *Amic.* 6. 17.
ENTELLINI, in Sicilia, *Verr.* 3. 43.
EPAMINONDAS, Græciæ princeps, *Tuſc.* 1. 2.
-- apud Mantineam moritur, *fam.* 5. 12.
-- memoratur, *Invent.* 1. 33. *Orat.* 1. 48. 2. 84. 3. 34.

Digitized by Google

3. 34 *Brut.* 13. *Fin.* 2. 19. 21. 30. *Tuſc.* 1. 46. 49. 2. 24. 5. 16. *Offic.* 1. 24.
EPHESVS, Joniæ urbs, *Orat.* 2. 18. *Verr.* 3. 83. *att.* 6. 13. *agrar.* 2. 15.
EPHORVS, Iſocratis diſcipulus, *Orat.* 2. 13. 23. *Brut.* 56. *Orat.* 51. 57.
EPICHARMVS, Siculus, *Tuſc.* 1. 8. *att.* 1. 19.
EPICLERVS, fabulæ nomen, *Amic.* 26.
EPICRATES, Athenienſis, *fam.* 16. 21.
-- Agiiyneaſis, *Verr* 2. 9.
EPICRATES Bidinus, *Verr.* 2. 22.
EPICVRVS, Philoſophus nobilis, a quo Græcia, Italia, & barbaria commota eſt, *Fin.* 2. 15.
Ejus ſententia de ſummo bono explicatur, *Fin.* 1. 7. *& ſeq.*
-- refellitur, *Fin.* 2. 3. *& ſeq.*
-- cum Cyrenaicis de voluptate non conſentit, *Acad.* 4. 42.
-- Dialecticæ contemptor, *Acad.* 4 30. *fin.* 2. 6.
Ejus de regula & judicio liber, *Nat. D.* 1. 16.
Ejus de Diis ſententia explicatur, *Nat. D.* 1. 17. *& ſeq.*
-- refellitur, *Nativ. D.* 1. 24. *& ſeq.*
-- monogrammos Deos facit. *Nat. D.* 2. 23.
-- balbutit de natura Deorum, *Divin.* 1. 3.
-- omnia in phyſicis a Democrito habet, *Acad.* 1. 2. *Nat. D.* 1. 26.
-- de atomis quomodo a Democrito diſſentiat, *Nat. D.* 1. 25. *Fin.* 1. 6. *Fat.* 20.
-- Geometriam falſam eſſe credidit, *Acad.* 4. 33.
Ejus Philoſophiæ per omnes partes reprehenſio, *Fin.* 1. 5. 6. 7.
-- negat poſſe aliquid percipi, ſi ullum ſenſibus viſum falſum ſit, *Acad.* 3. 32.
-- ægritudinis originem quam dicat, *Tuſc.* 2. 13.
-- quod remedium, *ibid.* 17.
-- Ariſtotelem, multoſque alios philoſophos vexavit, *Nat. D.* 1. 33.
-- male accipitur a Stoicis, quod ſe reformidare dicit τα̃δε δυσφραστ' καὶ δυσεντερικά, *fam.* 7. 26.
-- eum hebetem & rudem dicere ſolent Stoici, *Divin.* 2. 50.
-- nullam ſentit gratuitam eſſe virtutem, *Divin.* 1. 39.
-- in jocis frigidus, *Nat. D.* 2. 17.
-- ſapientem ſe profitetur, *fin.* 2. 3.
Ejus libri de ſanctitate & pietate adverſus Deos, *Nat. D.* 1. 41.
-- amicitias recte coluit, *fin.* 1. 20.
Ejus morientis epiſtola ad Hermachum, *fin.* 2. 30.
-- de natali ſuo die agendo, *ibid.* 31.
-- moritur 72. annos natus, *fat.* 9.
-- teſtamento ſucceſſoribus ſuis hortum ſuum & ædes legavit, *fam.* 13. 1.
Epicureus philoſophus, *Red.* 2. 6. *Piſon.* 9. *Nat. D.* 1. 6. *fin.* 1. 7.
EPIDAURUS, urbs Argolidis, *Nat. D.* 3. 34 *fam* 4. 12.
EPIGONI, Tragœdia, *Opt. gen. Orat.* 6. *Tuſc.* 2. 25. *Offic.* 1. 31.
EPIMEDINES, *Divin.* 1. 18. *Leg.* 2. 11.
EPIPHANEA, oppidum Ciliciæ, *fam.* 15. 4.
EPIROTICUS, ab *Epiro* regione Græciæ, *att.* 1. 5. *fam.* 13. 18.
EPOREDIA, colonia Romanorum in Tranſpadana Gallia, *fam.* 11. 20.
M. EPPIUS, *att.* 8. 11.
EPULEIA, uxor P. Ampii Balbi, *fam.* 6. 12.
EQUOTUTICUM, urbs Apuliæ, *att.* 6. 1.
ERANA, vicus Ciliciæ, *fam.* 15. 4.
ERATOSTHENES, geographus, *att* 2. 6. 6. 1.
ERECHTHEUS, rex Athenis, ejuſque filiæ Deæ, *Sext.* 21. *fin.* 5 22. *Nat. D.* 3. 19.
ERETRIAS, ab *Eretria* urbe EubϾ, *Acad.* 4. 42.
Eretrici, vel *Eretriaci* philoſophi, *Orat.* 3. 17. *Acad.* 4. 42. *Tuſc.* 5. 39.
ERIGONIA, Fabula, *Q. Fr.* 3. 1. 6. 9.
ERIPHYLA, vel ERIPHYLE, Amphiarai uxor, *Verr.* 4. 18. *Invent.* 1. 50.
EROS, ſervus, *Att.* 10. 15.
-- Turius, *Fam.* 12. 26.
-- Comœdus, *Roſc. Com.* 11.
C. ERUCIUS, accuſator, *Roſc. Amer.* 13.
ERYCUS, mons Siciliæ, *Verr.* 2. 47.
Erycinus, gentile, *Verr.* 2 8.
ERYMANTHUS, ab *Erymantho* monte Arcadiæ, *Tuſc.* 2. 9. 4 21. *Verr.* 4. 43.
ERYTHRÆ, oppidum Joniæ, *Verr.* 1. 29.
C. ESERNUS, *Cæl.* 30.
ESQUILIÆ, mons in urbe Roma, *Nat. D.* 3. 25. *Leg.* 2. 11.
Eſquilina porta, *Piſon.* 23.
Eſquilinus campus, *Phil.* 9. 7.
ETEOCLES, *Offic.* 3. 21.
ETRURIA, regio, *Fam.* 11. 10. *Divin.* 1. 2. *Catil.* 1. 2. *Haruſp. reſp.* 12.
Etruſcus, gentile, *Divin.* 1. 33.
EVANDER, Lacydis auditor, *Acad.* 4 6.
EUBULEUS, filius Jovis & Proſerpinæ, *Nat. D.* 3. 21.
EUBULIDA, Herbitenſis, *Verr.* 5. 42.
EUBULIDES Groſpus Centuripinus, *Verr.* 3. 23.
EUCHADIA, mulier, *Piſon.* 36.
EUCLIDES, Megareus, Socratis diſcipulus, *Acad.* 4. 42.
EUCLIDES, Geometra, *Orat.* 3. 33.
EUDEMUS, Cyprius, familiaris Ariſtotelis, *Divin.* 1. 25.
EUDOXUS, Platonis auditor, *Divin.* 2. 42.
EVHEMERVS, *Nat. D.* 1. 42.
EVIVS, Bacchos, *Flacc.* 25.
EUMENIDAS, Halicyenſis, *Verr.* 5. 7.
EUMENIDES, earum fanum eſt Athenis, *Nat. D.* 3. 18.
EVMOLPIDÆ, *Leg.* 2. 14.
EVPHORION, poeta, *Divin.* 2. 64. *Tuſc.* 3. 19.
EVPHRATES, fluvius Aſiæ, *Q. Fr.* 2. 12. *Nat. D.* 2. 52.
EVPOLEMUS, Calactinus, *Verr.* 4. 22.
EVPOLIS, poeta, *Brut.* 9. & 15. *att* 6. 1.

EVRI-

EVRIPIDES, Anaxagoræ diſcipulus, *Tuſc.* 3. 13.
-- animum dicit Deum, *Tuſc.* 1. 26.
-- laudatur, *fam.* 13. 15. 16. 8. *att.* 2. 25. 7. 13. 13. 10. *Tuſc.* 1. 48. 2. 14 25. 28. 4. 29. *Nat. D.* 2. 25 *Off.* 3. 29. *orat.* 3. 7.
EVRIPUS, *Mur.* 17 *Nat. D.* 3. 10.
EVROPA, in tauro ſedens, *Verr.* 4. 60. *Nat. D.* 1. 28.
EVROTAS. Laconiæ fluvius, *att.* 15. 9. *Tuſc.* 2. 15. 5. 34. *Invent.* 2. 31.
EVRYCLEA, Telemachi nutrix, *Tuſc.* 5. 16
EVRYDICA, *Div.* 1. 20.
EVRYPYLUS, *Tuſc.* 2. 17.
EVRYSTENES, Rex, *Divin.* 2. 41.
EVRYSTHEVS, *Acad.* 4. 28. *Tuſc.* 2. 8.
EVTHYDEMUS, *fam.* 13. 56.
EVTHYNOUS, *Tuſc.* 1. 48.
EVTRAPELVS, vide VOLVMNIVS.
EVTYCHIDES, libertus. *att.* 4. 15.
EVTYCHVS, nomen Comicum, *S. Roſc.* 16.
EVXINVS pontus, mare inter Europam & Aſiam, *Orat.* 1. 38.
EXEGISTVS. *Piſon.* 36.
EXITIVS, Antonianus, *Phil.* 13. 13.

F.

L. ROSCIUS FABATUS, *att.* 8. 12. *fam.* 10. 33.
Q. FABERIUS, *Att.* 12. 21. 13. 8.
FABIUS, quo nomine utuntur, qui neminem nominare volunt; *Divin.* 2. 34. *fat.* 6.
C. FABIUS, neſcio quis, *Q. fr.* 1. epiſt. 2. 2,
M. FABIUS, ſubſcriptor, *font.* 12.
M. FABIVS GALLVS, *fam.* 2. 14. 7. 23. 24. *Att.* 7. 3. 13. 49.
Q. EABIVS, Conſul. *agrar.* 2. 33.
Q. FABIVS, ejus fornix, *Orat.* 2. 66.
Q. FABIVS, Legatus Appi Pulcri in Cilicia, *fam.* 3. 3.
-- Pompejanus, *att.* 8. 11.
Q. FABIVS LABEO, juris & antiquitatis peritus, *Brut.* 21. *Offic.* 1. 10.
Q. FABIVS, Saguntinus, *Corn. Balb.* 22.
SER FABIVS PICTOR, *Tuſc.* 1. 2. *Orat.* 2, 12. *Divin.* 1. 28. *Brut.* 21,
FABRATERIA, oppidum Volſcorum, *fam.* 9. 24.
C. & L. FABRICII, Aletrinates, *Cluent.* 16.
C. FABRICIVS, orator ad Pyrrhum miſſus de recuperandis captivis, *Brut.* 14.
-- Conſul Pyrrhi tempore cum Heracleenſibus fœdus facit, *Offic.* 1. 13.
-- perfugam, qui regi venenum ſe daturum promiſerat, Pyrrho dedit, *Offic* 1. 13. 3. 22.
-- juſtus nominatur, *Offic.* 3. 4.
-- paupertatis tolerans, *Tuſc.* 3. 23.
-- in urbe ſepultus eſt, *Leg.* 2. 23.
Q. FABRICIVS, Trib. pleb *Red* 2. 8. *Sext.* 35.
FADIVS, miles. *fam.* 10. 32.
L. FADIVS, Ædilis, *Att.* 15. 15.
Q. FADIVS, libertinus, cujus filiam duxit M. Antonius Triumvir, *Phil.* 2. 2. vide BAMBALIO.
Q. FADIVS GALLVS, *fin.* 2. 17.
SEX. FADIVS, Niconis diſcipulus, *fam.* 7. 20.
T. FADIVS, Trib. pleb. *att.* 3. 23.
-- Quæſtor Cicerone Coſ. *Red.* 2. 8.
-- exul, *fam.* 5. 18.
FALCIDIVS, homo de plebe, *Flacc.* 36.
C. FALCIDIVS, Trib. pleb. *Manil.* 19.
FALERNVS, ager in Campania, *Phil.* 13. 5. *Cluent.* 62. *fam.* 6. 19. *agrar.* 2. 25.
Falernum vinum, *Brut.* 83.
FALISCVS, ager in Etruria, *Agrar.* 2. 25.
C. FANNIVS, C. fil. *Brut.* 26.
C. FANNIVS, N. F. Lælii gener, Hiſtoricus, *Brut.* 21. 26. 87. *Orat.* 2. 67. *Leg.* 1. 2.
C. FANNIVS, Trib. pleb. *Sext.* 53.
-- Pontifex, *Har. reſp.* 6.
-- memoratur, *att.* 2. 24. 7. 15. 8. 15. *Phil.* 13. 6. & forte, *Verr.* 1. 49.
C. FANNIVS CHÆREA, *Roſc. Com.* 1.
M. FANNIVS, Orator bonus, *Brut.* 26.
M. FANNIUS, Prætor, *Roſc. Com.* 5.
M. FAUCIUS, eques Rom. *fam.* 13. 11.
M. FAVONIUS, *att.* 1. 14. 2. 1. *fam.* 8. 11. *Milon.* 9 & 16.
FAUSTA, Milonis uxor, *att.* 5. 8.
FAUSTUS, eſt L. Cornelius Sylla, *Syll.* 19.
Ejus filius, *Cluent.* 34. *Vat.* 13. *Agrar.* 1. 46. *att.* 4. 10. 8. 3. 9. 1.
FERALIA. *Att.* 8. 14.
FERENTANI, in Apulia, *Cluent.* 69.
FESULÆ, Etruriæ urbs, *Catil.* 2. 9.
Feſulanus, gentile, *Mur.* 24.
FIBRENUS, fluvius, *Leg.* 2. 1.
FICULENSE prædium, *att.* 12. 34.
FIDENÆ, oppidum Sabinorum, *Agrar.* 2. 35. *Phil.* 9. 2.
C. FIDICULANIUS FALCULA, Senator, *Cacin.* 10. *Cluent.* 37.
C. FIDULIUS, *Vat.* 13.
C. FIGULUS, Conſul, *Nat. D.* 2. 4. *Divin.* 2. 35. *Brut.* 20.
C. MARCIUS FIGULUS, Conſul, *att.* 1. 2.
-- ſepulcrum ejus, *Leg.* 2. 25.
C. FIMBRIA, inſaniſſimus, *Roſc. Amer.* 12.
-- accuſatus de repetundis, *Brut.* 45.
-- qualis orator, *Orat.* 2. 22.
-- qualis in Senatu, *Brut.* 34.
-- in petitione Tribunatus pleb. repulſam tulit, *Planc.* 21.
-- Conſul, *Rabir. Perd.* 7.
-- M. Craſſi inimicus, *Brut.* 66.
-- ſponſionem facienti, *Ni bonus vir eſſet*, judex eſſe noluit, *Offic.* 3. 19.
L. FIMBRIA, *Verr.* 5. 70.
FIRMUM, oppidum in agro Piceno, *Att.* 8. 12.
Firmanus, gentile, *Phil.* 7. 9.
Firmanum prædium, *Phil.* 13. 5.
FIRMIDIUS, Clodianus, *Sext.* 52.
C. FLACCUS Imperator, *Quint.* 7.

C. FLACCUS, *fam.* 3. 4. & 11.
L. VALERIUS FLACCVS, Conſul, Flamen Martialis, *Phil.* 11. 8. *Divin.* 1. 46. *Cæcil.* 19.
L. VALERIUS FLACCVS, Conſul. Saturninum opprimit, *Brut.* 62. *Planc.* 36. *Rab. Perd.* 7. 10. *Cat.* 1. 2.
-- ei Conſuli Aſiæ portas claudit, cum Mithridatem reciperet, *Flacc.* 25.
L. FLACCVS, Interrex, *Agrar.* 3. 2.
L. FLACCVS, pro quo extat oratio.
-- Prætor Cicerone Conſule, *Catil.* 3. 2.
-- mittitur ad Galliæ civitates, ne ſe cum Helvetiis conjungant, *att.* 1. 19.
M. FLACCVS, *Orat.* 2. 70.
P. FLACCVS, *Fam.* 9. 21.
Q. FLACCVS, *att.* 4. 3.
FLAMINIA via, *Phil.* 12. 9. *att.* 1. 1.
FLAMININVS, vide QVINTIVS.
FLAMINIVS Circus, *Red.* 2. 6. *Sext.* 14.
C. FLAMINIVS, Conſul ad Traſimenum interfectus, *Brut.* 14. 19. *Invent.* 2. 17. *Leg.* 3. 9. *Nat. D.* 2. 3. *Divin.* 1. 34. 2. 33.
C. FLAMINIVS, Ædilis, *Cluent.* 45. 53.
T. FLAMINIVS, de Philippo Macedone triumphat, *Verr.* 1. 21. *Muren.* 14.
FLAMINIVS FLAMMA, *att.* 12 52 *Fam* 16 24.
C. FLAVIVS, eques Rom. *Fam.* 13. 31.
C. FLAVIVS, quæſitor in cauſa Plancii, *Planc.* 42.
C. FLAVIVS PVSIO, *Cluent.* 56.
CN. FLAVIVS, ſcriba, qui Faſtos publicavit, *att.* 6. 1. *Orat.* 1. 41. *Muren.* 11.
L. FLAVIVS, eques Romanus, *Verr.* 1. 5. 5. 7. *Fam.* 13. 31.
L. FLAVIVS, Trib. pleb. *att.* 1. 18. 19.
-- Prætor, *Q. fr.* 1. ep. 2. 3. *att.* 10. 1.
Q. FLAVIVS, Tarquinienſis; *Roſc. Com.* 11.
FLORA, ejus ludi Romæ, *Verr.* 5. 14.
FLORIVS, Larinas, *Cluent.* 59.
FLVMENTANA porta Romæ, *att.* 7. 3.
FONTEIA, virgo Veſtalis, *font.* 17.
C. FONTEIVS, *font.* 4.
M. FONTEIVS, *font.* 1.
P. FONTEIVS, homo plebejus, qui P. Clodium adoptavit, *dom.* 13. 29.
FORMIÆ, municipium Latii in Auruncis, *fam.* 14. 18. 16. 12. *att.* 7. 8.
-- Læſtrygonum ſedes, *att.* 2. 13.
Formianus ager, *Nat. D.* 3. 35. *fam.* 16. 10. *att.* 15. 13.
FORVM APPII, *att.* 2. 10.
-- AVRELIVM, *Catil.* 1. 9.
-- CORNELIVM, *fam.* 12. 5.
-- GALLORVM, *fam.* 10. 30.
-- IVLII, *fam.* 10. 17.
-- VOCONII, *fam.* 10. 17.
FREGELLÆ, oppidum Volſcorum in Latio, *Herenn.* 4. 15. 27.
Fregellanus, gentile, *Invent.* 1. 8. *Agrar.* 2. 33. *fam.* 13. 76.
FRETENSE mare, inter Italiam & Siciliam, *Att.* 10. 7.
FRVSINAS fundus, non procul a *Fruſino*, Latii oppido, *att.* 11. 4.
FVFFANVS, Prætor Siciliæ, *att.* 7. 15.
C. FVFICIVS, *Verr.* 2. 12.
L. FVFIDIVS. *Brut.* 29.
Q. FVFIDIVS, *Piſon.* 35. *fam.* 13. 11.
A. FVFIVS, *fam.* 13. 3.
Q. FVFIVS, vide CALENVS.
D. FVLCINIVS, Legatus Romanorum a Larte Tolumnio Fidenis interfectus, *Phil.* 9. 2.
M. FVLCINIVS, Tarquinienſis, *Cæcin.* 4.
FVLGINAS, a *Fulgino* oppidulo in Vmbris; *Frag. Orat.* pag. 461.
FVLVII originem ducunt e municipio Tuſculano, *Planc.* 8.
M. FVLVIVS NOBILIOR, *Muren.* 14. *Prov. Conſ.* 9. *Tuſc.* 1. 2. *Arch.* 11.
Ejus filius, *brut.* 20.
M. FVLVIVS FLACCVS, *Catil.* 1. 2. 11. *Dom.* 38. *brut.* 28.
P. FVLVIVS VERATIVS, *Flacc.* 20.
Q. FVLVIVS, Conſul, *Agrar.* 2. 33.
-- Cenſor, *Verr.* 1. 41.
SER. FVLVIVS FLACCVS, *brut.* 21. 32. *Invent.* 1. 43.
C. FVNDANIVS, *Q. Fr.* 1. ep. 2. 3.
FVNDANVS, ager circum *Fundos* , oppidum Latii novi, *Agrar.* 2. 25.
FVNISVLANVS, *Att.* 5. 4. 10. 15.
T. FVRFANIVS, vel FVRFANVS, *Mil.* 27. *fam.* 6. 8. *att.* 7. 15.
FVRINA, lucus ejus, *Nat. D.* I. 18.
- templum, *Q. Fr.* 3. ep. 1. 2.
FVRIVS, præditor, *balb.* 20.
FVSIVS, navarchus, *Verr.* 5. 43.
A. FVRIVS, poeta *brut.* 35.
C. FVRIVS, *Corn. balb.* 8.
L. FVRIVS PHILVS, *brut.* 28. *orat.* 2. 37. *Arch.* 7. *att.* 2. 19. *Amic.* 4. 7. & 27.
M. FVRIVS CAMILLVS, *Dom.* 32.
M. FVRIVS FLACCVS, *Q. Fr.* 2. 5.
P. FVRIVS, Conſul, *att.* 12. 5.
P. FVRIVS, homo turpiſſimus, *Rabir. Perd.* 9.
P. FVRIVS, Catilinarius, *Cat.* 3. 6.
Q. FVRIVS, ſive FVSIVS, eques Rom. *Phil.* 2. 16.
C. FVRNIVS, *fam.* 8. 10. 11. 10. 1. 6. 8. & 25. *att.* 5. 2. 9. 6.
C. & M. FVSIVS, *Flacc.* 20.
L. FVSIVS, orator, *brut.* 49. 60. *orat.* 2. 22. 3. 13. *off.* 2. 14.

G.

GABINVS, a *Gabiis* oppido Latii, *Planc.* 9.
GABINIVS, legis tabellariæ auctor, *Leg.* 3. *Arch.* 5.
A. GABINIVS, vir fortis, *Manil.* 17.
Ejus concio, *Sext.* 12.
-- facinora, *Prov. Conſ.* 6. *Piſ.* 12.
-- Semiramis vocatur, *Ibid.* 4.
-- Imperator ſupplicationem poſtulavit, quæ negata eſt, *Piſ.* 17. *Prov. Conſ.* 6. *Phil.* 14. 8.
Cum eo Ciceronem Pompeji auctoritas in gratiam

tiam reduxit; *Rab. Poſt.* 8.
P. GABINIUS, accuſatus de repetundis, *Catil.* 20.
P. GABINIUS, Cimber, *Catil.* 3. 3.
GADES, in Hiſpania Bætica, *Dom.* 30. *Balb.* 2. *Senect.* 19. 10. 32.
GALATÆ, populus, *att.* 6. 5.
C. GALBA, *orat.* 1. 56. *brut.* 26. 33.
P. GALBA, Senator, *Verr.* 1. 7.
-- Pontifex, *Har. Reſp.* 6.
-- petit conſulatum, *att.* 1. 1. *Muren.* 8.
SERV. SULPICIUS GALBA, *orat.* 1. 10. 53. 56. & 60. 2. 2. & 65. 3. 7. *brut.* 21. *Acad.* 2. 16.
SERV. GALBA, *fam.* 6. 18. 10. 30. 11. 18.
GALEO, *att.* 11. 12.
GALLEOTÆ, interpretes portentorum in Sicilia, *Divin.* 1. 20.
GALLIA Ciſalpina, *Manil.*
Gallia Tranſalpina, *Mur.* 41.
-- citerior, *Prov. Conſ.* 16. *Phil.* 7. 1. *fam.* 10. 4.
-- ulterior, *Prov. Conſ.* 15.
-- comata & togata, *Phil.* 8. 9.
-- Romanis maxime timenda, *Prov. Conſ.* 13.
Gallus, gentile, *fam.* 10. 32.
-- Gallos robore Romani non ſuperant, *Har. Reſp.* 9.
-- Galli in Capitolium, *Phil.* 3. 8.
-- Delphos ſpoliarunt, *font.* 10.
Gallicus, idem, *att.* 1. 29. *brut.* 14.
Gallicanus, idem, *Cluent.* 8. *Quint.* 25.
GALLINARIA ſylva, in Campania, *fam.* 9. 23.
C. GALLIUS, Senator, *Verr.* 3. 65.
M. GALLIUS, Antonianus, *att.* 10. 15. 11. 20. *Phil.* 13. 12.
Q. GALLIUS, *brut.* 80.
P. GALLIONIUS præco, homo luxurioſiſſimus, *Quint.* 30. *fin.* 2. 8. & 28.
C. GALLUS, Conſul, *fam.* 4. 6.
C. GALLUS eſt *C. Aquillius*, de quo vide *Aquillius*.
CORNELIUS GALLUS, *fam.* 10. 32.
GAMALA, *att.* 12. 23.
GAMELION, menſis, *fin.* 2. 31.
GANYMEDES, *Tuſc.* 1. 26. 4. 33. *Nat. D.* 1. 40.
GARGETTIUS, a *Gargetto* pago Athenienſi, *fam.* 15. 16.
L. GAVIUS, Firmanus, *att.* 4. 8. 6. 1. & 3.
P. GAVIUS, Coſanus, *Verr.* 5. 61.
T. GAVIUS CÆPIO, *att.* 5. 20.
GAVIUS OLELUS, *Sext.* 33.
GAURUS mons, *Agrar.* 2. 14.
GEDUSANUS ager, *Agrar.* 2. 19.
GELENSES, in Sicilia, *Verr.* 4. 33.
GELLII, *Cn.* & *Sext.* hiſtorici Latini, *Divin.* 1. 16. *Leg.* 1. 2.
GELLIUS, Clodianus, *att.* 4. 3. *Sext.* 51. *Har. Reſp.* 27. *Vatin.* 2.
L. GELLIUS, *Brut.* 27. & 47.
L. GELLIUS, Cenſor, *Clent.* 42. 47.
-- Athenas veniens pacem inter philoſophos facere ſuſcipit, *Leg.* 1. 20.
-- memoratur etiam, *Verr.* 3. 48. 2. 39. *Red.* 1. 7. *Piſon.* 3. *Fam.* 10. 17.
GELO, Tyrannus, *Nat. D.* 3. 34.
GEMINUS (Servilius) *Tuſc.* 1. 37.
L. GENUCILIUS CURVUS, negotiator, *Fam.* 13. 53.
GERMALUS, mons & pars urbis Romæ, *att.* 4. 3.
C. GETA, Cenſor, *Cluent.* 42.
GETÆ, populi Thraciæ, *att.* 9. 10.
M'. GLABRIO (ACILIUS) avum habuit Scævolam, tardus ingenio, *Brut.* 68.
-- Prætor & Quæſitor in cauſa C. Verris, *Verr. att.* 1. 2.
-- partem exercitus a Murena accipit, *Manil.* 9.
-- pontifex, *Har. Reſp.* 6.
GLAUCE, mater Dianæ, *Nat. D.* 3. 23.
C. GLAUCIA, e *Servilius*, prætor ſeditioſus; *Orat.* 2. 61. 65. 3. 41. *Har. reſp.* 24. *Cat.* 1. 2. 3. 6. *Verr.* 1. 9. *Brut.* 62.
GLAUCIPPUS, *Agrar.* 1. 4.
P. GLOBULUS, *Flacc.* 32. & 34.
GORGIAS, Leontinus, Rhetor, *Invent.* 1. 5. *Orat.* 1. 22. 3. 16. 32. *Fin.* 2. 1. *Brut.* 8. 12. 85. *Orat.* 12. 49. 50.
-- Platonis dialogus, *Orat.* 1. 11.
GORGIAS, Rhetor quo M. Cicero fil. Athenis utebatur, *Fam.* 16. 21.
GORGIAS, ſervus, *Herenn.* 4. 52.
GORGON, Meduſa, *Verr.* 4. 56.
C. GORGONIUS, eques Rom. *Brut.* 48.
GORTYNIUS a *Gortyna* Cretæ urbe, *Phil.* 5. 5.
TI. GRACCHUS, duorum, qui ſubſequuntur, pater, Africani gener, bis Conſul & Cenſor, *Invent.* 1. 30. *Brut.* 20. *Orat.* 1. 9. 48. *Prov. Conſ.* 8. *Nat. D.* 2. 4. *Divin.* 1. 17. 2. 29.
TI. GRACCHUS, Tib. filius Africani, ex filia nepus, *Brut.* 25. & 27.
-- a P. Naſica interemptus, *Offic.* 1. 22.
C. GRACCUS, Ti. F. P. N. morte fratris excitatur ad ſeditiones, *Har. reſp.* 20.
-- in dicendo uſus eſt homine, qui eburnea fiſtula inflaret ſonum, quo illum aut revocaret a nimia contentione, aut remiſſum excitaret, *Orat.* 3. 60.
-- memoratur etiam, *Divin.* 1. 26. *Cluent.* 54. *Off.* 2. 21. *Tuſc.* 3. 20. *Dom.* 9. *Brut.* 26. 33. *Orat.* 2. 67.
GRACCHUS, libertinus, *Rab. Perd.* 7.
GRÆCEIUS, *Fam.* 11. 7. 12. *Att.* 15. 8.
GRÆCIA, regio, eloquentiæ ſtudio florens, *Orat.* 1. 4. *Brut.* 7.
Græcus, gentile, *Piſ.* 27. *Mil.* 10.
-- Græcorum tria genera, *Flacc.* 27.
-- copia verborum an vincant Latinos, *Nat. D.* 1. 4. *Orat.* 2. 4. *Tuſc.* 2. 15.
-- Græcorum artes, *Har. Reſp.* 9.
-- propria humanitas, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 9.
-- gymnaſia, *Tuſc.* 4. 33.
-- inſulſitas, *Rab. Poſt.* 13.
-- mos in jurante, *Corn. Balb.* 5.
-- vanitas in teſtimoniis, *Flacc.* 4.
-- nemini contigit forenſe dicendi, & quietum diſputandi genus, *Off.* 1. 1.
-- Græcæ literæ, *Acad.* 4. 2. *Sen.* 1. & 8.

-- Græ-

Digitized by Google

-- Græci ludi, *Fam.* 7. 1. *att.* 16. 5.
-- Græco more bibere, *Verr.* 1. 26.
Graculus otioſus & loquax, *Orat.* 1. 22.
GRÆCIA MAGNA, pars inferiori Italiæ, a coloniis Græcorum occupata, *Tuſc.* 1. 16.
GRÆCOSTASIS, locus Romæ, *Q. Fr.* 2. 1.
P. GRANIUS, negotiator, *Verr.* 5. 59.
P. GRANIUS, præco, dicax, *Brut.* 43. 46. *Orat.* 2. 60. 62. 70. *Planc.* 14.
M. GRATIDIANUS, vide MARIUS.
M. GRATIDIUS, Gratidiani pater naturalis, *Leg.* 3. 16. *brut.* 45.
M. GRATIDIUS, legatus Q. fratris in Aſia, *Flacc.* 21. *Q. Fr. ep.* 1. 3.
GRATIUS, *Arch.* 4.
T. GUTTA, *Cluent.* 26. 36. 45.
GYARUS, inſula in Ægeo, *att.* 5. 12.
GYGES, ejus annulus, *offic.* 3. 9.
GYTHEUM, oppidum juxta Eurotam, navale Spartanorum, *offic.* 3. 11.

H

HADRIANUS, vide ADRIANUS,
HAGESARETUS, *fam.* 13. 25.
HALES, flumen in Lucania, *fam.* 7. 20.
HALESA, oppidum Siciliæ, *Verr.* 2. 7.
Haleſinus, gentile, *fam.* 13. 32.
HALICARNASSUS, urbs Cariæ, *Q. fr.* 1. 1. 8. *Tuſc.* 3. 31. *Verr.* 1. 19.
HALICYENSES, in Sicilia, *Verr.* 2. 33.
M. HALIENUS, Pelignus, *Tuſc.* 4. 22.
HALIENUS, vel ALLIENUS, legatus Q. Ciceronis, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 3.
HALIMETUS, *att.* 4. 12.
HALUNTIUM, urbs Siciliæ, *Verr.* 4. 23.
Haluntinus, vel *Halentinus*, quod etiam ſine aſpiratione ſcribitur, *Verr.* 3. 43. 4. 23.
HALYS, fluvius, *Divin.* 2. 56.
HAMILCAR, Carthaginenſis, *Divin.* 1. 24.
-- pater Annibalis, *Offic.* 3. 26.
HANNIBAL, vide ANNIBAL.
HANNO, *Tuſc.* 5. 32.
HARMODIUS, *Tuſc.* 1. 49.
HARPALUS, prædo felix tempore Diogenis Cynici, *Nat. D.* 3. 34.
HARPALUS, ſervus, 16. 24.
HASDRUBAL, Pœnorum dux, *Verr.* 2. 54.
-- Carthaginem evertit, *Nat. D.* 3. 38.
HASDRUBAL, Gaditanus, *Balb.* 22.
HECATE, Aſteriæ filia, *Nat. D.* 3. 18.
HECATO, diſcipulus Panætii, *Offic.* 3. 15.
HECTOR, *Divin.* 1. 30. *Tuſc.* 1. 44. 4. 22. 23. *fam.* 5. 12. 15. 6.
HECUBA, peperit Alexandrum, *fat.* 15.
-- viſa eſt in ſomniis Priamo conjugi facem ardentem parere, *Divin.* 1. 21.
-- in canem converſa, *Tuſc.* 3. 26.
HEGESIAS, Cyrenaicus, *Tuſc.* 1. 34.
HEGESIAS, orator, *Brut.* 83. *Att.* 12. 6. *Orat.* 67.
HEGESINUS, Academicus: *acad.* 4. 6.
C. HEJUS, Mamertinus, *Verr.* 2. 5. 4. 2.
CN. HEJUS, *Cluent.* 38.
HELENA, *Phil.* 2. 22. *Invent.* 2. 1.
HELENUS, grammaticus, *att.* 5. 12.
HELENUS, Priami filius, augur, *Nat. D.* 2. 3. *Leg.* 2. 13. *Divin.* 1. 40.
HELES, fluvius, *att.* 16. *fam.* 7. 20.
HELICO, *fam.* 16. 18.
HELIOPOLIS, urbs Ægypti, *Nat. D.* 3. 21.
HELLANICUS, hiſtoricus, *Orat.* 2. 12.
HELLE, *Orat.* 49. Athamantis Thebarum regis filia: unde HELLESPONTUS, fretum Europam ab Aſia dividens, *fin.* 2. 34.
-- dicitur etiam de Aſiæ parte quæ eſt ad Helleſpontum, *Verr.* 1. 24. *fam.* 13. 13. 53.
Helleſpontius, gentile, *fam.* 13. 53.
HELMIUS MANCIA, *Orat.* 2. 66.
HELVETII, populus, *Prov. Conſ.* 13. *Balb.* 14. *att.* 1. 19.
P. HELVIDIUS RUFUS, *Cluent.* 70.
HELVIUS LAMIA, *Orat.* 2. 65.
HEPHÆSTUS, Apamenſis, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2.
HERACLEA, urbs, *Verr.* 2. 50. 5. 33. *Arch.* 4.
Heracleotes, gentile, *Invent.* 2. 1.
Heracleenſis, idem, *Arch.* 4.
Heraclea pocula, *Verr.* 4. 18.
HERACLEO, pirata, *Verr.* 6. 37.
HERACLIDES, Temnites, *Flacc.* 18.
HERACLIDES, Ponticus, auditor Platonis, *Tuſc.* 5. 3. *Divin.* 1. 23. *Nat. D.* 1. 13.
HERACLITUS, phyſicus, *Tuſc.* 5. 36.
-- ſtatuit ex igne omnia gigni, *acad.* 4. 37.
-- de fato quid ſentiat, *fat.* 17.
-- obſcurus, *Div.* 2. 64. *fin.* 2. 5. *Nat. D.* 1. 26. 3. 14.
HERACLITUS, Tyrius, auditor Clitomachi & Philonis, *acad.* 4. 4.
HERACLIUS, Ameſtratinus, *Verr.* 3. 39.
-- Centuripinus, *Verr.* 2. 27.
HERACLIUS Segeſtanus, *Verr.* 5. 43.
-- Syracuſanus, *Verr.* 2. 13.
HERBITA, oppidum Siciliæ, *Verr.* 3. 31.
Herbitenſes, gentile, *Verr.* 2. 65.
HERCULANUM, oppidum, *att.* 7. 3.
Herculanenſis, gentile, *fam.* 9. 25.
Herculanea via, *agrar.* 2. 13.
HERCULES, plures, *Nat. D.* 3. 16.
-- Prodicius, *Offic.* 1. 32.
-- Xenophontius, *fam.* 5. 12.
-- ſacra docuit, *Dom.* 52.
-- Herculi decuma vovetur, *Nat. D.* 3. 36.
-- de tripode concertavit cum Apolline, *Nat. D.* 3. 16.
-- Gaditanos agros voluit eſſe terminum itinerum ſuorum, *Balb.* 17.
-- apud Euripidem confingens fugit is liberos ſuos, *acad.* 4. 28.
HERENNIUS GALLUS, hiſtrio, *fam.* 10. 32.
C. HERENNIUS, Senator, *Verr. act.* 1. 13.
C. HERENNIUS, Trib. pl. *att.* 1. 18.
L. HERENNIUS, negotiator, *Verr.* 1. 5. 5. 59.
L. HERENNIUS, deſertus, *Cæl.* 11.
M. HERENNIUS, *Brut.* 45. *Muren.* 17.
HERILLUS, Zenonis auditor, *acad.* 4. 42. *fin.*

fin. 2. 11. & 13. 3. 14. 5. 8. *Tuſc.* 5. 36.
Herilli, philoſophi, *Orat.* 3. 17.
HERMACUS, Epicureus, *acad.* 4. 30. *fin.* 2. 30. *Nat. D.* 1. 33.
HERMACUS, Chius, *Har. reſp.* 16.
HERMACREON, portitor, *Invent.* 1. 30.
HERMAGORAS, rhetor, *Invent.* 1. 6. 9. 12 51. *Brut.* 76 & 78.
HERMES, Mercurius, *att.* 1. 4.
Hermathena, ſtatua ex Mercurio, & Minerva, *Ibid.*
Hermeracle, ſtatuæ ex Mercurio & Hercule, *att.* 9. 10.
HERMIAS, ſervus, *fam.* 16. 15. *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 4.
HERMIPPUS, Temnites, *flacc.* 19.
-- Dorylipolita, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2.
HERMOBIUS, Temnites, *flacc.* 18.
HERMODORUS, qui Platonis libros divulgabat, *att.* 13. 21.
HERMODORUS, architectus, *Offic.* 1. 14.
HERMODORUS, Epheſius, *Tuſc.* 5. 36.
HERMOGENES, *att.* 12. 25. & 31.
HERMON, ſervus, *att.* 5. 21.
HERNICI, populus Latii, *Offic.* 1. 11. *Phil.* 6. 5. *Balb.* 13.
HERODES, Athenienſis, *att.* 2. 2.
-- libertus, *att.* 6. 1. 14. 10. & 18. 15. 16. & 17. 16. 3.
HERODOTUS, pater Hiſtoriæ, *Leg.* 1. 1. *Orat.* 2. 13. *Orat.* 12. & 55. *Divin.* 2. 53. 2. 56. *fin.* 2. 27. *Tuſc.* 2. 17.
HERODOTUS, Cephalœditanus, *Verr.* 2. 52.
HESIODUS, poeta, *Nat. D.* 1. 14. *fam.* 6. 18. *att.* 13. 12. *Tuſc.* 1. 1. & 41. *Offic.* 1. 15. *Senect.* 7. & 15.
HESPERIDES, *Nat. D.* 3. 17.
HETEREJUS, *att.* 13. 50.
HICETAS, omnia ſtare dicit; ſolam terram moveri, *acad.* 4. 39.
HIEMPSAL, rex, *agrar.* 1. 4. 2. 22. *Vat.* 5.
HIERAS, legatus Dejotari ad Cæſarem, *Dejot.* 15. *att.* 16. 3.
HIERO, rex, *Verr.* 3. 6. 4. 53. 5. 12. & 31. *Nat. D.* 1. 22.
HIERO, Cibyrata, *Verr.* 4. 13.
HIEROCLES, *Orat.* 2. 23. *Or.* 69. *Brut.* 95.
HIERONYMUS, Rhodius, peripateticus, *fin* 2. 3. 4. 18. 5. 5. & 7. *Tuſc.* 2. 6. 5. 41. *Orat.* 56.
HIEROSOLYMA, *flacc.* 28.
HILARUS, Ciceronis libertus, *att.* 1. 12. 12. 37. 13. 19.
-- CN. Otacilii Naſonis, *fam.* 13. 33.
-- Libonis, *att.* 16. 4.
HIMERA, urbs & fluvius Siciliæ, *Verr.* 2. 35. 4. 33.
HIPPARCHUS ſcripſit contra Geographica Eratoſthenis, *att.* 2. 6.
HIPPIAS, Eleus, ſophiſta, *Orat.* 3. 32. *Brut.* 8. & 85.
HIPPIAS, Piſiſtrati filius, *att.* 9. 10.
HIPPIAS, Calactinus, *fam.* 13, 37.
HIPPIAS, mimus, *Phil.* 2. 25.
Q. HIPPIUS, *fam.* 13. 76.
HIPPOCRATES, Cous, *Orat.* 3. 33. *Nat.* 3. *att.* 16. 15.
HIPPODAMIA, *Tuſc.* 3. 12.
HIPPOLYTUS, Theſei filius, *Tuſc.* 4. 11. *Nat. D.* 3. 31. *Offic.* 1. 10. 3. 25.
HIPPONAX, *Nat. D.* 3. 38.
Hipponactes verſus, *Orat.* 56.
Hipponactium præconium, *fam.* 7. 2. 4.
HIRPINI, populus Italiæ, *Divin.* 1. 36.
C. HIRRUS, *fam.* 2. 10. 8. 2. 8. 9. *att.* 7. 1. 8. 11.
A. HIRTIUS, Augur, & Conſul, *fam.* 7. 33. 9. 16. *Phil.* 1. 15. 3. 15. 5. 12. 19. 7. 4. *Brut. epiſt.* 3.
HISMENIAS, Tyndaritanus, *Verr.* 4. 42.
HISPALIS, urbs, *fam.* 10. 32. *att.* 13. 20.
HISPANIA citerior, *att.* 12. 37.
-- ulterior, *font.* 6. *Syll.* 20.
Hiſpaniæ dux, *font.* 3. *Man.* 12.
Hiſpanus, gentile, *Har. reſp.* 9.
Hiſpanienſis, idem *Nat. D.* 3. 10. *fam.* 2. 16.
HISPO, *fam.* 14. 1.
HISTER, fluvius, *Orat.* 45.
HOMERUS, de ejus patria quæ urbes contenderint, *Arch.* 8.
-- quo tempore vixerit, *Brut.* 10. *Tuſc.* 1. 1. 5. 3. *Senect.* 15.
Ejus libros ſic, ut habemus, diſpoſuit Piſiſtratus, *Orat.* 3. 34.
-- cæcus fuiſſe dicitur, *Tuſc.* 5. 39.
-- non obſcurus, *Divin.* 2. 64.
-- propter excellentiam poeta, *Top.* 13.
-- laudatur, *fam.* 10. 13. 13. 15. *att.* 1. 1. 2. 3. 5. 9. 11. 16. 4. 7. 6. 1. 5. 7. 1. 6. 11. 12. 8. 16. 9. 5. 7. 8. 9. 15. 10. 1. 13. 13. 24. 21. 13. 16. 11. 13. *Q. fr.* 3. 4. 7. 9. *Tuſc.* 1. 26. 41. 4. 9. 4. 22. *Nat. D.* 1. 38. 28. 3. 16. *Divin.* 1. 40. 2. 10. 30. *Off.* 3. 26. *Senect.* 7. 10.
HORATIA, ſoror Horatiorum, *Invent.* 2. 26.
HORATII, *Invent.* 2. 26.
-- qui ſororem interfecit, populi comitiis liberatur, *Mil.* 3.
HORATIUS *Cocles*, vide COCLES.
M. HORATIUS, Pulvillus, *Dom.* 53.
HORATIUS, *fam.* 12. 30.
T. HORDEONIUS, *att.* 13. 46.
HORTALUS, cognomen eſt Hortenſii, *att.* 2. 25. 4. 15.
HORTENSIUS, argentarius, *att.* 12. 5.
L. HORTENSIUS, Q. pater, *Verr.* 3. 16.
Q. HORTENSIUS, Orator, *Brut.* 64. 88. 92.
-- pene interfectus, *Mil.* 14.
-- ſibilo exceptus in theatro, *fam.* 8. 2.
-- ei non credit Cicero, *Q. fr.* 1. 3.
-- philoſophiam vituperabat, *fin.* 1. 1.
Eius ædilitas, *Offic.* 2. 16.
Ejus memoria, *acad.* 4. 1. *Tuſc.* 1. 24.
-- mors, *Brut.* 1. *att.* 6. 6. *fam.* 8. 13.
Q. HORTENSIUS, filius, *att.* 6. 3. *Phil.* 10. 5. 6.
HOSTILIUS, Rex, *Nat. D.* 2. 3.
Hoſtilia curia, *fin.* 5. 1.
HOSTILIUS, Juriſconſultus, a quo *Hoſtilianæ* actiones, *Orat.* 1. 57.
C. HOSTILIUS Mancinus, *Orat.* 56.
HYADES, ſidus, *Nat. D.* 2. 43.

HYBLEN-

HYBLENSIS, ab *Hyblæ* urbe, *Verr.* 3. 43.
HYDRUNS, urbs, *fam.* 16. 9. *att.* 15. 21. 16. 5.
HYMETTUS, mons Atticæ, *fin.* 2. 34. *Q. fr.* 2. 10.
HYPANIS, fluvius, *Tuſc.* 1. 39.
HYPERBOLUS, Athenienſis, *Brut.* 62.
HYPERBOREI, populi, *Nat. D.* 3. 23.
HYPERIDES, Orator, *Orat.* 1. 13. 2. 2. 23. 3. 7. *Brut.* 9. 17. 36. 82. 84. *Orat.* 26. 31. *acad.* 1. 3.
HYPERIDION, ſol, *Nat. D.* 3. 21.
HYPSÆUS, abſurde defendit aliquem ignoratione juris civilis, *Orat.* 1. 36.
P. PLAUTIUS HYPSÆUS, Pompeji M. Quæſtor in bello Mithridatico, & poſtea Milonis competitor in conſulatu, *flacc.* 9. *fam.* 1. 1. *Att.* 3. 8.
HYRCANIA, regio, *Tuſc.* 1. 45.

I J

JACCUS, *Verr.* 4. 60. *Leg.* 2. 14.
JALYSUS, Herculis filius, *Nat. D.* 3. 21. *Verr.* 4. 60. *att.* 2. 21. *orat.* 2.
JAMBLICUS, Arabs, *fam.* 15. 1.
JAMIDÆ, haruſpices, *Divin.* 1. 41.
JANICULUM, locus Romæ, *Agr.* 2. 5. *Mil.* 27.
JANUS, *Nat. D.* 2. 27.
-- medius, *Phil.* 6. 5. *off.* 2. 25.
JAPIDES, populus, *Balb.* 14.
JASON, Pheræus, *Nat. D.* 3. 28. *off.* 1. 30.
IBICUS, Rheginus, *Tuſc.* 4. 33.
ICADIUS, prædo, *fat.* 3.
M. ICCIUS, *Phil.* 3. 10.
ICONIUM, caput Lycaoniæ, *att.* 5. 20. *fam.* 3. 5. 6. & 8. 15. 3.
IDÆUS, ab *Ida*, monte Phrygiæ, *att.* 1. 18.
Idaa Mater, *Leg.* 2. 9. 16. *Senect.* 13.
Idaa ſacra, *fin.* 5. 20.
Idai Digiti, *Nat. D.* 3. 6.
IDYIA, Medeæ mater, *Nat.* 3. 19.
IGUVIUM, urbs Umbriæ, *att.* 7. 13.
ILIONA, *acad.* 2. 27.
ILIUM, *Divin.* 1. 14.
ILLYRICUM, regio mari Adriatico adjacens, Italiæ oppoſita, *Phil.* 10. 4.
Illyricum mare, *Manil.* 12.
IMACHARENSIS, in Sicilia, *Verr.* 3. 42.
IMPERIOSUS, cognomen T. Manlii ejus, a quo *Manliana* imperia dicuntur, *fin.* 2. 16. 32.
INALPINI, populi, qui in alpibus habitant, *fam.* 11. 4.
INDIA, regio, *Verr.* 5. 64. *fin.* 3. 14. *Tuſc.* 5. 27. *Nat. D.* 1. 35. 3. 16.
INDUCIOMARUS, Gallus, Trevirorum dux, *font.* 8. 12.
INDUS, fluvius, *Nat. D.* 2. 52.
INO, Cadmi filia, *Tuſc.* 1. 12. *Nat. D.* 3. 15. & 19.
INSUBRES, populus, *Bal.* 14.
INTEMELIUM, urbs, *fam.* 8. 15.
INTERAMNA, urbs Umbriæ, *Dom.* 30. *Mil.* 17. *att.* 2. 1. *Phil.* 2. 41.
Interamnates, gentile, *att.* 4. 15.
JONES, populus, *flacc.* 27.
Jonium mare, *orat.* 3. 19.
IPHIGENIA, Agamemnonis filia, *Tuſc.* 48. *orat.* 22. *offic.* 3. 25.
IRPINUS, fundus, *agrar.* 3. 2.
ISARA, flumen Galliæ Tranſalpinæ, *fam.* 10. 15. & 18.
ISAURI, populus, *fam.* 15. 2.
Iſauricum forum, *att.* 5. 21.
ISIS, *Nat. D.* 3. 19.
Iſiaci conjectores, *Divin.* 1. 58.
ISIDORUS, mimus, *Verr.* 3. 34.
-- libertus quidam, *att.* 11. 4.
ISOCRATES, eloquentiæ pater, *orat.* 2. 3.
-- tota ejus ratio libris Ciceronis de Oratore continetur, *fam.* 1. 9.
-- laudatus a Socrate, *opt. gen. or.* 6. *orat.* 13.
-- memoratur, *Brut.* 8. 12. 56. *orat.* 2. 13. 3. 7. 9. 16. 34. 35. 44. *att.* 2. 1. 6. 1. *off.* 1. 1.
ISSUS, urbs Ciliciæ, *att.* 5. 20.
ITALIA, regio, *arch.* 3. *att.* 11. 7. &c.
Italica menſæ, *Tuſc.* 5. 35.
Italici philoſophi, *Senect.* 21.
Italicum bellum, *Verr.* 2. 2. *Piſon.* 36.
ITHACA, inſula Ulyſſis, *orat.* 1. 44. *Leg.* 2. 1. *offic.* 3. 26.
ITYREI, populus, *Phil.* 2. 44. 13. 8.
JUBA, Hiempſalis filius, *agrar.* 2. 22.
JUBELLII, Campani, *agrar.* 2. 34.
JUBELLIUS TAUBEA, *Piſon.* 11.
JUDÆI, populus, *Prov. Conſ.* 5.
Judaicum aurum, *flacc.* 28.
JUGURTHA, *Manil.* 20. *off.* 3. 20.
Jugurthina conjuratio, *Brut.* 33. *Nat. D.* 3. 30.
C. JULIUS, vide CÆSAR.
-- proditus ab hoſpite, *orat.* 3. 3.
L. JULIUS, vide CÆSAR.
L. JULIUS, is qui periit in bello ſociali, *font.* 15. *Divin.* 1. 2.
L. JULIUS, publicanus, *fam.* 13. 6.
S. JULIUS, *Dom.* 53. *Herenn.* 2. 13.
JUNIA, uxor C. Marcelli, *fam.* 15. 8.
C. JUNIUS, quæſitor, *Cluent.* 20.
C. JUNIUS, filius, *Cluent.* 46.
L. JUNIUS, Conſul, *Divin.* 1. 16. 2. 8. 33.
M. JUNIUS, *Quint.* 1. & *Verr.* 1. 51.
-- idem fortaſſe, *Leg.* 3. 20.
-- alius vero Prætor, *Cluent.* 45.
-- item *Silanus*, qui cum Q. Cæc. Metello Conſul, *fragm. or.*
P. JUNIUS, *Verr.* 1. 50.
Q. JUNIUS, Senator, *Verr.* 1. 7.
T. JUNIUS, Tribunitius, *Brut.* 48.
JUNIUS, *att.* 12. 14.
-- Aviani familiaris, *fam.* 7. 23.
JUNO, Argia, Romana, Lanuvina, diverſa figura, *Nat. D.* 1. 29.
-- Lucina, *Divin.* 1. 24.
-- Sirnia, *Verr.* 1. 19. *Leg.* 2. 16.
-- Soſpita, *Mur.* 41. *Divin.* 1. 44.
-- Lucina, *Nat. D.* 2. 27.
Junonis nomine aer conſecratur, *Nat. D.* 2. 26.
JUPITER optimus maximus, *Nat. D.* 3. 36. *Leg.* 3. 19. *off.* 3. 29.

-- Am-

-- Ammon, *Nat. D.* 1. 29.
-- Capitolinus, *Verr.* 4. 29.
-- Stator, *Divin.* 1. 35. *Cat.* 1. 5.
-- Salutaris, hoſpitalis, *fin.* 3. 20.
-- Lapideus, *fam.* 7. 12.
-- Milianus, *fam.* 9. 16.
-- Olympius, *Verr.* 4. 53. *Tuſc.* 2. 17.
-- puer lactens, *Divin.* 2. 41.
-- Urius, *Piſon* 35.
-- Imperator, *Verr.* 4. 57.
-- Cicero, Minerva ſoror ejus; *Dom.* 34.
-- Juvans pater, *Nat. D.* 2. 25.
-- Plotonis voce loqueretur, *Brut.* 31.
-- tres Joves numerantur, *Nat. D.* 3. 21.
JUTURNA, fons, *Cluent.* 36.
JUVENTAS, Dea, *Brut.* 18.
-- pocula Deorum miniſtrat, *Tuſc.* 1. 26.
Ejus ſacra anniverſaria, *att.* 1. 18.
JUVENTIA familia, *Planc.* 8.
JUVENTIUS, primus e plebe Ædilis curulis factus, *Planc.* 24.
M. JUVENTIUS Pedo, *Cluent.* 38.
T. JUVENTIUS, *Brut.* 48.

L

LABEO, de cohorte Q. Ciceronis in Aſia, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 4. 3. *ep.* 1. 6. *att.* 13. 12.
LABERIUS, poeta, *fam.* 7. 11. 12. 18.
M. LABERIUS, *fam.* 13. 8.
LABICI, ſeu LAVICI, oppidum Latii, *agrar.* 2. 35.
Labicanus, gentile, *Planc.* 9.
-- ager, *Parad.* 6. 3.
Q. LABIENUS, *Rab. Perd.* 7.
T. LABIENUS, dives, *att.* 7. 7.
-- Tribunus plebis, Cicerone Conſule, Rabirium accuſat, *Rab. Perd.* 2.
-- diſcedit a Cæſare, & ad Pompejum tranſit, *fam.* 14. 14. 16. 12. *att.* 7. 11. *Q. fr.* 3. 7.
-- fugit e pugna Pharſalica, *Divin.* 1. 32.
LABRON, oppidum, *Q. fr.* 2. 6.
LACEDÆMON, ſevera, *Leg.* 2. 15.
-- honeſtum ſenectutis domicilium, *Sen.* 18.
-- terræ motu corruit, *Divin.* 1. 50.
Lacedæmonius orator nullus, *Brut.* 13.
Lacedæmoniorum lex, *flacc.* 26.
-- injuſte imperatum, *Offic.* 2. 7. & 23.
Lato, Lacedæmonius, *Tuſc.* 1. 46. 5. 14.
Laconicum ſudatorium, *att.* 4. 10.
Lacæna, Lacedæmonia, *Tuſc.* 1. 42. 2. 15.
LACHES, Athenienſis, *Divin.* 1. 54.
LACIADÆ, Curiales Cimonis, *Offic.* 3. 18.
LACO, Anagninus, *Phil.* 2. 41.
LACYDES, Academicus, *acad.* 4. 6. *Tuſc.* 5. 37.
LÆLIA, *Brut.* 58. *Orat.* 5. 12.
C. LÆLIUS, Sapientis pater, Conſul cum L. Scipione Aſiatico, *Phil.* 11. 7.
C. LÆLIUS, Sapiens, *Off.* 2. 11. 3. 4.
-- Conſul ſemel fuit, & quidem cum repulſa, *Tuſc.* 5. 19.
-- Viriatum Luſitanum vicit, *Offic.* 2. 11.
-- Diogenem Stoicum audivit & Panætium, *fin.* 2. 8.
-- augur, *Nat. D.* 3. 2. *Phil.* 2. 33.
-- repueraſcit cum Scipione, *Orat.* 2. 6.
Ejus ætas, *Tuſc.* 4. 3.
-- aureola oratio, *Nat. D.* 3. 17. *Brut.* 20.
-- frons eadem, *Offic.* 1. 26.
-- facetiæ, *fam.* 9. 15.
-- vita conſtans, *Top.* 20.
D. LÆLIUS, orator, *Orat.* 2. 6.
D. LÆLIUS Pompejanus, *att.* 8. 11. *flacc.* 1.
LÆNAS, vide POPILIUS.
LAERTES, Ulyſſis pater, *Seneƈt.* 15.
LÆTIUS, Neapoli, *att.* 4. 9.
LÆVUS, vide CISPIUS.
LAIS, ſcortum nobile, *Fam.* 9. 26.
LAJUS, Oedipi pater, *Tuſc.* 4. 33. *fat.* 13.
LAMIA, fæmina, *Verr.* 4. 26.
L. LAMIA, ex *Æliis*, *Q. fr.* 2. 13. vid ÆLIUS.
LAMPSACUM, urbs Helleſponti, *Tuſc.* 1. 43.
Lampſaceni, gentile, *Verr.* 1. 24.
LANUVIUM, oppidum Latii, *Muren.* 41.
Lanuvini, gentile, *Nat. D.* 1. 29.
Lanuvinum, prædium, *att.* 9. 9.
LAODICEA, ſive Laudicea, urbs Phrygiæ majoris, *Verr.* 1. 30. *fam.* 2. 17. 3. 5. 7. 9. 25. 12. 14. *att.* 5. 15. *Phil.* 9. 2.
Laodiceni, gentile, *Fam.* 12. 13.
Laodicenſis civitas, *Fam.* 5. 20.
LAOMEDON, Ganymedis pater, *Tuſc.* 1. 26.
LAPITHÆ, in Theſſalia, *Piſon.* 10.
LAR, Volumnius, rex Vejentium, *Phil.* 9. 2.
LARENTIA, mulier annuis parentationibus honorata, *Brut. ep.* 15.
LARGIUS, *Orat.* 2. 59.
LARGUS, *Fam.* 6. 8.
LARINUM, municipium ad fines Apuliæ in Ferentanis, *att.* 4. 12. 7. 13.
Larinas, gentile, *Cluent.* 5. 6.
LARTIDIUS, *att.* 7. 1.
M. LATERENSIS, e Juventiis, tribunatum non petit, ne juret in Cæſaris legem Agrariam, *att.* 2. 18.
-- Plancium de ambitu accuſat, *Planc.* 1.
-- Prætor, *fam.* 8. 8.
-- Augur, *att.* 12. 17.
-- Legatus M. Lepidi, *fam.* 10. 21.
-- memoratur etiam, *Vatin.* 11. *fam.* 10. 11. 15. 18. & 23. *Att.* 2. 18.
LATERIUM, fundus in Arpinati agro, *att.* 10. 1. *Q. fr.* 1. 7. 3. 1. & 3.
LATIAR, *Q. fr.* 2. 4.
Latiaris Jupiter, *Milon.* 31.
LATIUM, regio, *arch.* 3.
Latiat, gentile, *Offic.* 3. 31. *Planc.* 9.
Latinæ feriæ, *fam.* 8. 6. *Nat. D.* 1. 6. *Divin.* 1. 11. *Q. fr.* 2. 4. & 6.
Latinienſis ager, *Har. Reſp.* 10. 28.
LATINUS, legatus, *fam.* 12. 30.
LATMUS, mons Cariæ, *Tuſc.* 1. 38.
LATONIA, mater Apollinis & Dianæ, *Nat. D.* 3. 16. 18. 23. *Verr.* 1. 18.
LAVERNIUM, locus, *att.* 7. 8.
LAVRENTVM, in Latio, *Orat.* 2. 6.
LAVS, oppidum, *Q. fr.* 2. 15.

LE-

LEBADIA, urbs Bœotiæ, *Divin.* 1. 34.
M. LECCA, e Porciis, ſocius Catilinæ, *Catil.* 1. 4. 2. 6. *Sill.* 2.
LEDA, mater Anacum, *Nat. D.* 3. 21.
LEJUS, *att.* 5. 20.
LEMNUS, inſula Græca in mari Ægæo, *Nat. D.* 1. 42. 3. 22. *fam.* 16.
Lemnium ſaxum, *fin.* 2. 29.
-- furtum, *Tuſc.* 2. 10.
LEMONIA, tribus, *Planc.* 16.
C. & M. LENII, fratres, *fam.* 13. 63. 14. 4. *Planc.* 41. *Sext.* 63. *Att.* 5. 20. 21.
LENTIDIUS, *Dom.* 33. *Sext.* 37.
LENTO, Antonianus, *Phil.* 11. 6. 12. 9.
CN. CORNELIUS LENTULUS *Clodianus*, Cenſor, *Vatin.* 11. *Verr.* 5. 7. *Cluent.* 42. *Dom.* 47. *flacc.* 19.
-- Conſul, *Verr.* 2. 39.
-- qualis orator, *Brut.* 64. 66.
CN. LENTULUS *Marcellinus*, patronus Siciliæ, *Verr.* 2. 42. 4. 24.
-- Prætor, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 5.
-- Pontifex, *Har. Reſp.* 10.
-- Conſul, *Brut.* 70.
-- memoratur, *Har. Reſp.* 2. 11. *fam.* 1. 1. & 2.
CN. LENTULUS Vaccia, *Q. fr.* 2. 3.
CN. LENTULUS, Trib. pl. *Manil.* 19.
L. LENTULUS, Conſul, *Brut.* 20.
L. LENTULUS, Prætor, *arch.* 5.
L. LENTULUS, *Crus*, Prætor & Flamen Martialis, *Piſon.* 31. *Har. reſp.* 6. *Vatin.* 10.
-- qualis orator fuerit, *Brut.* 77.
L. LENTULUS, L. F. *att.* 4. 16. 12. 7.
P. LENTULUS Caudinus, *Brut.* 19.
P. LENTULUS, princeps ſenatus, *Catil.* 22. *Agrar.* 2. 30. *Brut.* 28. *Orat.* 1. 48. *Catil.* 3. 5.
P. LENTULUS *Sura*, qualis orator fuerit, *Brut.* 64. 66.
-- bis abſolvitur, *Att.* 1. 17.
-- ſollicitat Allobrogum legatos: abdicare ſe prætura cogitur, *Catil.* 3. 2.
P. LENTULUS Marcellinus, *Brut.* 36.
P. LENTULUS *Spinther*, Conſule Cicerone Ædilis, *Offic.* 2. 16.
-- Conſul, *Redit.* 1. 5. 2. 34.
-- legem Cypro conſtituit, *fam.* 13. 48.
-- Ptolemæum reducere cupit in regnum, *fam.* 1. 1. & *ſeq.*
-- in fuga Pharſalica a Rhodiis non recipitur, *fam.* 12. 14.
-- laus ejus, *Brut.* 77.
P. LENTULUS *Spinther*, filius, *fam.* 1. 7. 7. 26. 12. 14. & 15. *att.* 12. 52.
LEOCORION, delubrum, *Nat. D.* 3. 19.
LEON, Megarenſis, *Verr.* V. 6.
LEON, Phliaſius, *Tuſc.* 5. 3.
LEONIDAS, Lacedæmonius, *Tuſc.* 1. 42. 49. *fin.* 2. 19. 30.
LEONIDAS, Siculus, *Verr.* 5. 5.
LEONIDES, Athenienſis, *fam.* 16. 21. *att.* 16. 16. & 18. 15. 17.
LEONTINI, urbs Siciliæ, *Verr.* 2. 66. 3. 15. 24.
Leontinus ager, *Phil.* 2. 17. 39. *Divin.* 1. 33. *Verr.* 3. 18. & 44.
LEONTIUM, meretricula Epicurea, *Nat. D.* 1. 33.
M. ÆMILIUS LEPIDUS, Cenſor, Pontifex, bis Conſul, *Orat.* 2. 71. *Provinc.* 9. *Rabir. Perd.* 7. *Dom.* 53.
M. LEPIDUS *Porcina*, Conſul cum Mancino, *Brut.* 25. & 27. *Orat.* 1. 10.
M. LEPIDUS, Conſul cum Q. Catulo, *Rabir. Perd.* 7. *Catil.* 3. 10.
-- Prætor Siciliæ, *Verr.* 3. 91.
M'. LEPIDUS, Conſul cum Tullo, *att.* 7. 12. 8. 6. *Catil.* 1. 6.
M. LEPIDUS, Triumvir, Pontifex, *Har. Reſp.* 6. *Phil.* V. 15.
Ejus ædes oppugnantur, *Mil.* 5.
-- Reip. & optimatibus favet, *Phil.* 3. 9. 5. 14. 15.
-- ad pacem cum Antonio hortatur, *fam.* 10. 6. *Phil.* 13. 4.
Ejus fides incerta, *Fam.* 10. 21. 12. 8.
-- hoſtis a Senatu judicatur, *fam.* 12. 10.
LEPISO, Trallianus, *flacc.* 22.
LEPREON, urbs, *att.* 6. 2.
Q. LEPTA, præfectus fabrum Ciceronis in Cilicia, *fam.* 3. 7. &c.
LEPTINES, Athenienſis, contra quem eſt Demoſthenis oratio, *Orat.* 31.
LEPTINES, percuſſor Cn. Octavii legati ad Antiochum, *Phil.* 9. 2.
LEPTIS, urbs, *Verr.* 5. 59.
LESBUS, inſula, *Att.* 9. 9.
Lesbiacus, gentile, *Tuſc.* 1. 31.
LETILIUS, *Verr.* 2. 26. & 56.
LETINI, in Sicilia, *Verr.* 3. 43.
LEUCAS, Jonii maris inſula, *Tuſc.* 4. 18. *att.* 5. 9. *fam.* 6. 1.
Leucadius, gentile, *Tuſc.* 4. 34.
LEUCIPPUS, ejus atomi, *Nat. D.* 1. 24. *acad.* 4. 37.
LEUCOPETRA, urbs, *Phil.* 1. 3. *Att.* 16. 6.
LEUCOTHEA, vide INO.
LEUCTRA, oppidum Bœotiæ, *Tuſc.* 1. 46. *Offic.* 1. 18.
Leuctricus, gentile, *Offic.* 2. 7. *att.* 6. 1.
L. LEVINIUS, Prætor, *Verr.* 3. 54.
LIBANUS, ſervus, *Herenn.* 4. 50.
LIBER, filius Jovis, *Nat. D.* 3. 21.
-- Semele natus, *Tuſc.* 1. 12. *Nat. D.* 2. 24.
LIBERA, Proſerpina, *Verr.* 4. 49.
LIBERALIA, *Att.* 6. 1.
L. LIBO, ejus annales, *att.* 13. 30.
L. LIBO, Sext. Pompeji ſocer, *fam.* 1. 1. 7. 4. 11. 7. *att.* 7. 12.
T. LIBO, *att.* 12. 5.
LIBYA, regio Africæ, *Tuſc.* 1. 20. *Nat. D.* 3. 10.
LICINIA, virgo Veſtalis, *Dom.* 53.
LICINIA, Caſſii ſoror, *fam.* 7. 23.
LICINIÆ, nepties C. Lælii, *Brut.* 58.
LICINIUS, Gracchi ſervus, *Orat.* 3. 60.
-- Æſopi, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 4.
LICINIUS, Popa, *Mil.* 24.
LICINIUS Denticula, *Phil.* 2. 23.
LICINIUS, plagiarius, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2.
Forte idem, *Ibid.* II. 1.

LYCEUM, locus Athenis, *orat.* 1. 21.
LYCIA, regio, *fam.* 12. 14. 15.
Lycii, gentile, *Att.* 6. 5. *Divin.* 1. 15.
LYCO, Philoſophus, Stratonis auditor, *Tuſc.* 3. 32. *fin.* 5. 5.
LYCOMEDES, *Amic.* 20.
LYCURGVS, legiſlator, *or.* 2.44. *Tuſc.* V. 3. *Divin.* 1. 43. *Offic.* 1. 22. *Nat. D.* 1. 38.
Lycurgus, ſuperior, *Brut.* 10.
LYCURGUS, Orator, *brut.* 9. 34. *Orat.* 2.23.
LYDIA, regio, *Offic.* 3. 9.
Lydi, gentile, *flacc.* 2.
Lydius, idem, *Divin.* 1. 12.
LYSANDER, Lacedæmonius, verſutiſſimus & patientiſſimus, *Off.* 1. 22. 30.
-- propter injuſtitiam urbe pulſus eſt, *Off.* 2.23.
-- venit ad Cyrum minorem, *Seneſt.* 17.
-- leges Lacedæmoniorum mutare prohibetur ab Apolline Delphico, *Divin.* 1. 43
-- in ejus ſtatuæ capite Delphis ſubito corona extitit ex aſperis herbis, *ibid.* 34
LYSANIAS, Temnites, *flacc.* 18
LYSIADES, Athenienſis, Phædri philoſophi filius, *Phil.* 5. 5
LYSIAS, Orator ſubtilis, prope perfectus, *brut.* 9
-- Athenis natus, & mortuus, *ibid.* 16
-- ſatis facetus, *Orat.* 26
-- primus profeſſus eſt, eſſe artem dicendi, *Brut.* 12
-- Socrati orationem ſcriptam dedit, qua uteretur ad judices, *Orat.* 1. 54
LYSIAS, unus de grege M. Antonii Triumviri, *Phil.* 8. 9
LYSIDICUS, *Phil.* 11. 6
LYSIMACHUS, Rex, Theodoro Cyrenæo philoſopho fruſtra crucem minatur, *Tuſc.* 1. 43. 5. 40
LYSIPPUS, Sicyonius, ſtatuarius, *Brut.* 86
-- Doryphorum Polycleti ſibi magiſtrum fuiſſe dicebat, *fam.* 5. 12
-- Alexandro unice probatur, *Orat.* 3. 7. *Herenn.* 4. 6
LYSIS Tarentinus, Pythagoreus, Epaminondæ præceptor, *Orat.* 3. 34. *Offic.* 1. 44
LYSO, Patrenſis, *fam.* 13. 19. 24
-- Lilybetanus, *fam.* 13. 34. *Verr.* 4. 17. 26

M

MACEDONIA, regio, *font.* 16. *Prov. Conſ.* 2. *Piſ.* 36
Macedo, gentile, *Off.* 2. 22. *Phil.* 5. 17
Macedonica legiones, *fam.* 12. 23
C. MACER, e Liciniis qualis orator fuerit, *Brut.* 67. *Rab. Perd.* 2
-- reus de repetundis, *Att.* 1. 4
-- Hiſtoricus Latinus, *Leg.* 1. 2
MACRO, *Att.* 4. 12
MACULA, Pompejus, *fam.* 6. 19
MADARUS, *Att.* 14. 2
MÆANDER, fluvius Phrygiæ admodum flexuoſus, *Piſon.* 22
MÆANDRIUS, Trallianus, *flacc.* 22.

C. MÆCENAS, eques Rom. *Cluent.* 56
MÆCIA, Tribus, *Att.* 4. 15
SP. MÆCIUS Tarpa, *fam.* 7. 1
MÆNIA columna, *Sext.* 58
Mænianorum umbra, *Acad.* 4. 22
C. MÆNIUS, ſeu *Memmius Gemellus*, in exilio fit civis Patrenſis, & adoptat Lyſonem Patrenſem, *fam.* 13. 19
MÆOTIS, palus, *Tuſc.* 5. 17. *Agrar.* II. 19
MÆVIUS, ſcriba, *Verr.* 3. 75
MAGI, genus ſapientum & doctorum in Perſis, *Divin.* 1. 23
-- ſpernebant templa, *Leg.* 2. 10
-- congregantur in fano commentandi cauſa, atque inter ſe colloquendi, *Divin.* 1. 41
-- non ſepeliuntur, niſi a feris laniati; *Tuſc.* 1. 45.
MAGIA, mulier, *Cluent.* 8
MAGIUS, nobilis Campanus, *Agrar.* 2. 34. *Piſon.* 11
MAGIUS, Præfectus Piſonis in Gallia, *Orat.* 2.66
CN. MAGIUS, Larinas, *Cluent.* 8
CN. MAGIUS, Pompeji præfectus fabrum; *Att.* 9. 8. 13
L. MAGIUS, Marianus, qui ſe poſt ad Mithridatem contulit, *Verr.* 1. 34
P. MAGIUS CHILO, M. Marcellum rediturum in patriam interfecit, & ſeipſum ſtatim poſt, *fam.* 4. 12
-- quare eum interfecerit, *Att.* 13. 10
P. MAGIUS, Trib. pleb. *Brut.* 48
Q. MAGIUS CHILO, Catilinæ ſocius, *Catil.* 3. 6
MAGO, Carthaginenſis, ſcripſit de re ruſtica, Punice, *Orat.* 1. 58
MAIA, Mercurii mater, *Nat. D.* 3. 22
MALEÆ, promontorium Laconicæ, *fam.* 4. 12
C. MALLEOLUS, quæſtor in Aſia ante Verrem, occiſus, *Verr.* 1. 15
-- filius a C. Verre tutore expilatur, *ibid.* 36
MALLEOLUS, matrem necavit, & propterea culleo inſuitur, *Herenn.* 1. 13
MALLIUS GLAUCIA, libertinus, *Roſc. Am.* 7
C. MALLIUS, Catilinæ ſocius, *Catil.* 1. 3
MAMERCUS, bello civili Syllano occiſus; *Roſc. Am.* 32
MAMERCUS, Conſul, *Brut.* 47
Q. MAMERCUS, eques Rom. *fam.* 13. 11
MAMERCUS, prætermiſſa ædilitate, conſulatus repulſam tulit, *Offic.* 2. 17
MAMERTINI, *Meſſanæ* incolæ, quæ civitas *Mamertina* vocatur, *Verr.* 2. 5
OCTAVIUS MAMILIUS, Dictator Tuſculanus, *Nat. D.* 1. 2
-- Tarquinio expulſo contra Romam excitatur; *Att.* 9. 10
L. MAMILIUS, ſcriba, *Verr.* 3. 78
MAMURRA, dives, *Att.* 7. 7
C. HOSTILIUS MANCINUS, Numantinis deditus, ſed ab iis rejectus, *Orat.* 1. 40. 2. 32. *Cæc.* 34
-- Conſul cum Lepido, *Brut.* 27
C. MANILIUS, auctor legis Maniliæ, *Manil.* 24. *flacc.* 37

M'. MANILIUS, Conſul, *Brut.* 15. 27. 28. *Orat.* 3. 33. *Acad.* 4. 32. *Somm. Scip.* 1.
-- Juriſconſultus, *fam.* 7. 8. & 22.
Q. MANILIUS, Triumvir Larinas, *Cluent.* 13.
T. MANILIUS, ſenator, *Roſc. Com.* 14.
C. MANLIUS, Catilinarius, vide *Mallius*.
CN. MANLIVS, homo ignobilis, vincit Q. Catulum in petitione, *Muren.* 17. *Planc.* 5.
-- defenditur a M. Antonio, *orat.* 2. 28.
L. MANLIVS, Acidinus, *orat.* 2. 64.
L. MANLIUS Catinenſis, *fam.* 13. 30.
M. MANLIUS, necatus, *Phil.* 2. 34.
Propter ejus ſcelus gens Manlia neminem e familia ſua Marcum nominari voluit, *Phil.* 1. 13.
Ejus domus evertitur, *Dom.* 38.
Q. MANLIUS, Trib. pleb. *Verr. Act.* 1. 10.
T. MANLIUS *Torquatus*, auctor cognominis, vide TORQUATUS.
Manliana imperia, *fin.* 2. 32.
T. MANLIUS, negotiator, *fam.* 13. 22.
T. MANLIUS, prætor Siciliæ, *Verr.* 2. 50.
T. MANLIUS, civis Rom. *Verr.* 2. 8.
MANTINEA, urbs Arcadiæ, *fin.* 2. 30.
MARATHON, urbs Atticæ, *offic.* 1. 18.
Marathonia, pugna, *Att.* 9. 10.
Marathonius taurus, *Tuſc.* 4. 22.
MARCELLINUS, Conſul, vide CN. CORNELIUS LENTULUS.
C. CLAUDIUS MARCELLUS, pater ejus, qui cum L. Paulo Conſul fuit, *Cat.* 4. *Verr.* 2. 3.
-- Augur, *fam.* 15. 8. *Divin.* 2. 35.
C. MARCELLUS, L. Pauli collega in Conſulatu, *Att.* 10. 15. *fam.* 15. 6. *brut.* 64.
C. MARCELLUS Æſerninus, *Verr.* 4. 42.
C. MARCELLUS, frater M. Marcelli exulis, conſul cum Cn. Lentulo, *Marc.* 4.
C. MARCELLUS, Catilinarius, Capua a P. Sextio expellitur, *Sext.* 4.
M. MARCELLUS, quinquies conſul, imperator & augur optimus, *Divin.* 2. 36.
-- animi magnitudine excellit, *off.* 1. 18.
-- Annibalem ad Nolam vicit, *brut.* 3.
Marcellia, ſacra in ejus honorem a Siculis inſtituta, *Verr.* 2. 21.
M. MARCELLUS, ter Conſul, naufragio periit, *Piſon.* 19. *Divin.* 2. 5. *fat.* 14.
M. MARCELLUS, Æſernini pater, qualis in dicendo, *brut.* 36.
-- L. Craſſi teſtimonium in eum non valuit, *Pont.* 7.
M. MARCELLUS, pater C. Marcelli, Catilinarii, & ipſe Catilinæ ſodalis, *Catil.* 1. 8.
M. MARCELLUS, Ædilis curulis, *orat.* 1. 13.
M. MARCELLUS, pro quo eſt oratio, Conſul cum Sulpicio, *fam.* 8. 8.
-- tardus homo & parum efficax, *fam.* 8. 10.
-- vir fortiſſimus, *Catil.* 1. 8.
-- non vult Romæ eſſe bellum civile, *fam.* 4. 7.
-- a Magio Athenis interficitur, *ibid.* 12.
MARCELLUS *Mindius*, pigmentarius, *fam.* 15. 17
MARCIANUS Tullius, *Att.* 12. 17. 53.
MARCII REGES, *Herenn.* 3. 21.
MARCII, fratres, augures & vates, *Divin.* 1. 40. 50. 2. 55.
M. MARCILIUS, *fam.* 13. 54.
L. MARCIUS. Vide PHILIPPVS.
L. MARCIUS CENSORINUS, v. *Cenſorinus*.
L. MARCIUS, cum Gaditanis fœdus populi Romani fecit, *balb.* 15.
L. MARCIUS, eques Rom. *Lig.* 11.
Q. MARCIUS, Conſul, *brut.* 20. *Piſon.* 4.
-- Cenſor, *Dom.* 50.
Q. MARCIVS *Criſpus*, legatus L. Piſonis in Macedonia, *Piſon.* 23.
-- Proconſul Aſiæ, jubetur C. Caſſio provinciam & exercitum tradere, *Phil.* 11. 12. exercitum tradidit, *fam.* 12. 11.
-- Imperator, *fam.* 12. 11. 12.
MARIO, ſervus, *fam.* 16. 1.
MARIVS *Calventius* fictum nomen, *Q. fr.* 3. ep. 1. 4.
MARIVS, accuſator, bello civili Syllano interfectus, *Roſc. Am.* 32.
C. MARIVS, affinis Craſſi, *orat.* 1. 15.
-- P. Africani diſcipulus ac miles, *balb.* 20.
-- abſolvit militem, qui Tribunum militum occiderat, *Milon.* 4.
-- bis ædilitiam repulſam tulit, *Planc.* 21.
-- occidit Glauciam prætorem, *Cat.* 3. 6.
-- Catuli morte contaminavit ſex ſuos Conſulatus, *Tuſc.* 5. 19.
-- omnium perfidioſiſſimus, *Nat. D.* 3. 32.
-- varices ſecari ſoluto ſibi vult, *Tuſc.* 2. 15.
-- hoſtis a Senatu judicatur, *brut.* 45.
-- exul a Minturnenſibus ſervatur, *Piſon.* 19.
-- ab exilio revocatur, *Red.* 1. 3.
-- Ciceroni viſus in ſomnio, *Divin.* 1. 28. 2. 67.
Ejus reliquias apud Anienem ſitas diſſipavit Sylla, *Leg.* 2. 22.
Marius, Ciceronis carmen, *Divin.* 1. 47. *Leg.* 1. 1.
C. MARIUS, pſeudo-Marius, *Att.* 12. 49.
M. MARIVS, homo diſertus & nobilis apud Valentinos, *Verr.* 5. 16.
M. MARIVS GRATIDIANVS, filius M. Gratidii, *brut.* 45. *orat.* 1. 39. *off.* 3. 16. 20.
SEX. MARIVS, *fam.* 12. 15.
T. MARIVS, *fam.* 5. 20.
MARRVCINI, populus Campaniæ, *Cluent.* 69. *Phil.* 7. 9.
MARS, *Nat. D.* 3. 21.
MARSI, populus Latii, *brut.* 46. *Dom.* 44. *Att.* 7. 13. *Vatin.* 15.
Martis ſtella, *ibid.* 2. 20.
-- ſignum, *fam.* 7. 23.
Martia legio, *Phil.* 3. 3.
Martiales, milites, *Phil.* 4. 2.
Martiales miniſtri publici Martis, *Cluent.* 15.
Martialis flamen, *Phil.* 2. 43. *Har. reſp.* 6.
Martius campus, locus Romæ patens prope Tiberim, *Sext.* 50. *Muren.* 31. *Piſon.* 25. &c. *Agrar.* 2. 31.
Marſicum bellum, *Divin.* 1. 44. 2. 25. *Agrar.* 2. 33. *Phil.* 8. 10.
MARVLLVS, Trib. pleb. *Phil.* 13. 15.

MA-

MASINISSA, rex Africæ, *Verr.* 4. 46. *Senect.* 10. *fragm. Phil.* pag. 548.
MASO, ſootis delubrum ex Corſica dedicavit, *Nat. D.* 3. 20.
MASSICUS, mons Campaniæ, *Agrar.* 2. 25.
MASSILIA, urbs in Gallia Narbonenſi, *Cat.* 2. 6. *flacc.* 26. *ſent.* 1.
-- in triumpho, portari, *off.* 2. 8.
Maſſilienſes, gentile, *Phil.* 2. 37. 13. 15. *balb.* 9. *Att.* 10. 12. 14. 14.
MASSO, familiæ *Papiria* plebejæ cognomen, *fam.* 9. 21.
C. MASSO, damnatus, *balq.* 23.
L. MASSO, Ædilitius, *fam.* 9. 21.
MASTANESOSI regnum, *Vatin.* 5.
P. MATINIUS, negotiator, *Att.* 5. 21. 6. 1.
CN. MATIUS, homo doctiſſimus & ſuaviſſimus, Cæſarianus, auctor pacis, *fam* 6. 12. 7. 15. 11. 27. *Att.* 9. 11 14. 4. 15. 2. vide *Calvena*.
MATO, Pomponiæ gentis cognomen, *orat.* 48. *fam.* 9. 25.
MATRINIUS, ſcriba, *fam.* 2. 15.
C. MATRINIUS, eques Rom. *Verr.* 3. 24. 5. 7.
D. MATRINIUS, ſcriba, *Cluent.* 45.
L. MATRINIUS, Spoletinus, *balb.* 21.
MATVTA, Græcorum Leucothea, *Tuſc.* 1. 12. *Nat. D.* 3. 19.
MAVORS, *Nat. D.* 2. 26. 3. 24.
MAURITANIA, pars Africæ maritima, *Vatin.* 5. *Syll.* 20.
Mauri, gentile, *fam.* 10. 30.
MAUSOLUS, Rex Cariæ: ei magnificum ſepulcrum uxor ædificat, *Tuſc.* 3. 31.
MAXIMUS, *Egnatiorum* cognomen, *Att.* 13. 34.
Q. FABIUS MAXIMUS, *Verrucoſus*, *Ovicula*, *Cunctator*, quinquies conſul, Tarentum recipit, *brut.* 14. 18. *orat.* 2. 67. *Senect.* 5.
-- epulum populo dedit, *Mur.* 36.
-- verſibus Ennii laudatur, *off.* 1. 24.
-- filium conſularem amiſit, *fam.* 4. 6. *Nat. D.* 3. 32. *Tuſc.* 3. 28.
-- Honoris & Virtutis templum dedicavit, *Nat. D.* 2. 23.
Q. FABIUS MAXIMUS Servilianus, *orat.* 1. 26.
Q. FABIUS MAXIMUS, Æmiliani filius, L. Pauli nepos, Allobroges vicit, *brut.* 28. *font.* 12.
P. MAXIMUS *Eburnus*, vincit in petitione Scaurum, *Muren.* 17.
Q. FABIUS MAXIMUS, cum conſul eſſet, moritur, *fam.* 7. 30.
MECULONIUS, *flacc.* 20.
MEDEA, *Tuſc.* 3. 26. 4. 32. *Manil.* 9. *Nat. D.* 3. 19. & 26. *fam.* 7. 6.
MEDI, populi Aſiæ majoris, *off.* 2. 12.
MEDIOLANENSIS, gentile, ab urbe Galliæ Ciſalpinæ, *Piſon.* 26.
MEGABOCCHUS, fictum nomen, *Att.* 2. 7.
MEGALENSIA, vel MEGALESIA, *fam.* 2. 11. *Har. reſp.* 11.
MEGARA, urbs Græciæ, *Divin.* 1. 27. *fam.* 4. 5.
Megaricus, gentile, *Att.* 1. 8.
MEGARICI, philoſophi ab Euclide Megarico orti, *orat.* 3. 17. *Acad.* 4. 42.
MEGARIS, urbs Siciliæ, *Verr.* 5. 25.
MEGARISTUS, *Q. fr.* 1. ep. 2. 2.
MEGILLUS, Lacedæmonius, loquens cum Socrate apud Platonem, *Leg.* 1. 5.
MEGISTUS, Elorinus, *Verr.* 4. 26.
MELA, Antonianus, *Phil.* 13. 2.
MELAMPUS, Atrei filius, *Nat. D.* 3. 21.
-- Augur, *Leg.* 2. 13.
MELANTIVS Rhodius, diſcipulus Carneadis, *Acad.* 4. 6.
MELETE, Muſa, *Nat. D.* 3. 21.
MELISSUS, philoſophus, qui dixit hoc infinitum & immutabile ſemper fuiſſe & fore, *Acad.* 4. 37.
MELITA, inſula maris Siculi, *Verr.* 4. 18. 46. *Att.* 3. 4. 10. 7. 8. 18.
Melitenſis gentile, *Verr.* 2. 72.
SP. MELIUS, a Q. Servilio Ahala interfectus, *Catil.* 1. 1. *Dom.* 38. *Amic.* 8. *Senect.* 16.
C. MEMMIUS, L. frater, homo mordax, *orat.* 2. 59. 70. *brut.* 36.
-- a Saturnino occiditur, *Catil.* 4. 2.
C. MEMMIUS, L. filius perfectus literis, ſed Græcis, faſtidis Latinas, argutus & dulcis orator, ſed laborem fugiens, *brut.* 70.
-- Paris dicitur, *Att.* 1. 18.
-- Pompeji Quæſtor, *balb.* 2.
-- Prætor, *Vat.* 14.
-- Tribunus pleb. *Q. fr.* 3. ep. 1. 5.
-- Syllæ privignus, *Q. fr.* 3. 3.
-- Athenis exulat, *fam.* 13. 1.
-- de eo reſtituendo Curio cogitat, *Attic.* 6. 1.
-- memoratur, *Syll.* 19. *Rab. Poſt.* 3.
L. MEMMIUS, C. frater, orator mediocris, *brut.* 36.
P. MEMMIUS, *Cæcin.* 10.
MENALIPPA, Tragœdia, *offic.* 1. 31.
MENALIPPUS, Fabula, *Tuſc.* 3. 9.
MENALIUS, pater Vulcani, *Nat. D.* 3. 22.
MENANDER, poeta Comicus, *opt. gen. orat.* 2. *Fin.* 1. 2.
MENANDER, ſervus, *Fam.* 16. 13.
T. AMPIUS MENANDER, vid. *Ampius*.
MENECLES, Orator & Rhetor Aſiaticus, *orat.* 2. 23. *Brut.* 95. *orat.* 69.
MENEDEMUS, Eretrius, omne bonum in mente ponit, qua verum cernitur, *Acad.* 4. 42.
MENEDEMUS, Rhetor, *orat.* 1. 19.
MENEDEMUS, Græculus, *Phil.* 13. 16.
MENELAUS, Agamemnonis frater, *Herenn.* 3. 21. *orat.* 22. *brut.* 13.
MENELAUS, rhetor, *brut.* 26.
MENENIA Tribus, *Fam.* 13. 9.
MENENII, Siculi, *Verr.* 3. 43.
MENIPPUS, oratorum Aſiaticorum princeps, *brut.* 91.
MENIPPUS, Cynicus, *Acad.* 1. 2.
MENISCUS, *Verr.* 3. 87.
MENOCRITUS, libertus, *Fam.* 1. 9.
MENOECEVS, oraculo edito mortuus eſt pro patria, *Tuſc.* 1. 48.
MENON, liber Platonis, *Tuſc.* 1. 24.
MENOPHILVS, ſervus, *Att.* 4. 8.

MENTOR Homericus, *Att.* 9. 8
MENTOR, ſculptor, *Verr.* 4. 18
MENULA, Anagninus, *Dom.* 30
MERCURIUS, *Nat. D.* 3. 22
-- ſtella, *Nat. D.* 2. 20
Mercuriales, *Q. Fr.* 2. 5
L. MESCINIUS *Rufus*, quæſtor Ciceronis, *Fam* 5. 19. 13. 26. 16. 4. 9. *Att.* 6. 4
MESOPOTAMIA, regio, *Nat. D.* 2. 52. *Att.* 9. 11
M. VALERIUS MESSALA, vel *Meſſalla*, qualis orator, *Brut.* 70
-- prætor, *Syll.* 14
-- Pontifex, *Haruſp. reſp.* 6
-- Conſul, *Att.* 1. 14
-- abſolutus de ambitu, paulo poſt condemnatur, *Fam.* 8. 4. *Brut.* 96
Meſſalæ laus, *brut.* ep. 15
-- alius, cui *Niger* cognomen, *Syll.* 6
MESSANA, urbs Siciliæ, quæ & *Mamertina* civitas dicitur, *Verr.* 2. 5. 4. 2
MESSIDIUS, *Q. Fr.* 3. ep. 1. 1
P. MESSIENUS, eques Rom. *Fam.* 13. 51
C. MESSIUS, familiaris Pompeji, Tribunus pleb. *Att.* 4. 1. & 15. 8. 11. *Red* 2. 8
METAPONTUS, urbs Magnæ Græciæ, *Fin.* 5. 2
METELLA, *Att.* 11. 23. 13. 7
A. METELLUS, *Flacc.* 40
C. CÆCILIUS METELLUS *Caprarius*, Q. Macedonici quartus filius, *Red.* 1. 3. 2. 15. *Orat.* 2. 66
L. METELLUS *Calvus*, Macedonici frater, *Font.* 7
L. METELLUS *Diadematus*, Macedonici filius, *Redit.* 1. 3. 2. 15
L. METELLUS *Dalmaticus*, L. Calvi filius, *Verr.* 1. 55. & 59. *Cluent.* 42
Metelli porticus, *Verr.* 4. 57
L. METELLUS, Cretici pater, Prætor Siciliæ, *Act.* 1. *in Verr.* 9
-- Conſul, *Piſon.* 4
L. METELLUS, Trib. pleb. *Att.* 9. 6. 10. 4
M. METELLUS, *Act.* 1. *in Verr.* 9. *Att.* 2. 1
Q. METELLUS, Conſul, *brut.* 14
Q. METELLUS *Macedonicus*, de Pſeudophilippo triumphat, *Muren.* 14
-- quatuor filios conſulares habuit, *Brut.* 21. *Tuſc.* 1. 35. *Fin.* 5. 27
-- inter eum & Africanum minorem inimicitiæ ſine acerbitate, *Off.* 1. 25. *Amic.* 21
Q. METELLUS, *Balearicus*, Macedonici filius, Conſul, *brut.* 74
Ejus filia Cæcilia, *Divin.* 1. 2. & 44
Q. METELLUS *Numidicus*, L. Calvi filius, Conſul, *Brut.* 35
-- a cenſu prohibet L. Saturninum, cujus lege ejicitur, *Sext.* 47. *Cluent.* 35. *Dom.* 31
-- revocatur, *Red.* 1. 3. 2. 15. *Planc.* 28
-- poſt exilium fracto animo fuiſſe dicitur, *Fam.* 1. 9
-- de repetundis accuſatus, *Balb.* 5
-- noluit laudatione ſua juvare ſororis virum L. Lucullum, *Verr.* 4. 66
Ejus tabulas judices nolunt inſpicere; *Att.* 1. 16
Q. METELLUS *Pius*, Q. Numidici filius, patris exilium pie luxit, & pro eo populum deprecatus eſt, *Orat.* 2. 40. *Red.* 1. 3. 2. 15
-- contra Sertorium bellum gerit, *Balb.* 2
-- a C. Cethego vulneratur, *Syll.* 25
-- gratus erga Q. Calidium, *Planc.* 28
Q. METELLUS *Scipio*, Pontifex, *Har. reſp.* 6
Q. METELLUS *Nepos*, Conſul, *Prov. Conſ.* 9. *Redit.* 1. 3. 2. 15
Q. METELLUS *Creticus*, Calvi abnepos, Conſul, *Act.* 1. *in Verr.* 9. *Att.* 1. 19. *Flacc.* 13
Q. METELLUS *Celer*, Nepotis frater, prætor Cicerone conſule, *Catil.* 1. 8. 2. 3. *Syll.* 23
-- Conſul deſignatus, *Piſon.* 4. *Att.* 1. 17
-- cum Cicerone expoſtulat de fratre ab ipſo in Senatu oppugnato, *Fam.* 5. 1
-- Clodiam uxorem habet, *Cal.* 14. *Fam.* 5. 2
-- qualis orator, *brut.* 70
Ejus mors, venenum accepiſſe indicat: laudatur, *Cal.* 24
Q. METELLUS *Nepos*, Celeris frater, Trib. pleb. in Senatu oppugnatur a Cicerone, *Fam.* 5. 1. 2
-- qualis in dicendo fuerit, *brut.* 70
-- inimicitias cum Cicerone deponit, *Red.* 2. 10.
Metellina Oratio, *Att.* 1. 13. 3. 12. *Fragm. Or.* pag. 485.
METHYMNÆUS a *Methymna*, urbe inſulæ Lesbi, *Tuſc.* 2. 27
METIA Tribus, *Planc.* 16
METO, *Att.* 12. 3. & 51
METRA, homo apud Ariobarzanem gratioſus; *Fam.* 15. 4
METRILIUS PHILEMON, *Fam.* 7. 18
METRODORUS, Scepſius, Carneadis auditor, *Orat.* 1. 11. 2. 88. 3. 20. *Tuſc.* 1. 24
-- Chius, *Acad.* 4. 23
-- Stratonicus, *Acad.* 4. 6
METRODORUS, Epicureus, ſapientem ſe ab Epicuro appellari patitur, *Fin.* 2. 3
Ejus libri non leguntur, niſi ab Epicureis, *Tuſc.* 2. 3
-- jactatio contra fortunam, *Tuſc.* 5. 9.
-- vita beata, *Off.* 3. 33
METRODORUS, medicus, *Fam.* 16. 20
METTIUS, *Att.* 16. 27
METUSCILIUS, Pompejanus, *Att.* 8. 12
MIDAS, Phrygius, pro Sileni capti miſſione quid muneris acceperit, *Tuſc.* 1. 48
-- puero formicæ tritici grana in os congerunt, *Divin.* 1. 36. 2. 31
MILETUS, urbs Joniæ, *Agrar.* 2. 15. *Att.* 9. 9
Mileſius, gentile, *Divin.* 1. 49. *Verr.* 1. 35.
MILO, Crotoniates, ejus vires, *Sen.* 9. 10. *Fat.* 13.
T. ANNIUS MILO, pro quo extat oratio, reum fecit P. Clodius de vi, *Mil.* 15
-- Reipublicæ cauſa gladiatores emit, *Off.* 2. 17
-- a Cn. Pompejo defenditur, *Fam.* 1. 5
-- Conſulatum petit, *Fam.* 2. 6
Ejus cum Clodio contentiones, *Att.* 4. 3.

Bona

-- Bona publicata, *Fam.* 8. 3. *Att.* 6. 5.
MILTIADES, ejus tropæa, *Tuſc.* 4. 19
Ejus calamitas, *Sext.* 67
MILVIUS, ſeu *Mulvius*, pons, qui Tiberim jungit, prope Romam, *Cat.* 3. 2. *Att.* 13. 33
MILYADUM *commune*, regiuncula & urbs in Lycia, *Verr.* 1. 38
MINDIUS MARCELLUS, vid. *Marcellus*.
M MINDIUS, frater Meſcinii Rufi, negotiator, *Fam.* 5. 20. 13. 26
MINERVA, unde ſic dicta, *Nat. D.* 2. 26. 3. 24.
-- medicinam dat, *Divin.* 2. 59
-- cuſtos urbis, *Dom.* 57
-- Ciceronis ſoror, *Dom.* 34
Minervæ plures, *Nat. D.* 3. 23
MINOS, *Tuſc.* 1. 5. 41. 2. 14. *Offic.* 1. 28.
MINOTAURUS, *Fam.* 12. 25
MINTURNÆ, oppidum in confinio Campaniæ & Latii, *Agrar.* 2. 14. *Sext.* 22. *Att.* 5. 1. 3. &c.
Minturnenſes, gentile, *Planc.* 10. *Red.* 1. 8
Minturnenſium paludes, *Piſon.* 19
MINUCIA gens, *Verr.* 1. 45
-- porticus, *Phil.* 2. 34
-- vis, *Att.* 9. 6
MINUCIUS, *Verr.* 1. 45
MINUCIUS Magius, a Pompejo de pace mittitur ad Cæſarem, *Att.* 9. 13
CN. MINUCIUS, *Fam.* 12. 25
L. MINUCIUS Baſilus, *Off.* 3. 18
Q. MINUCIUS, Conſul, *brut.* 18
Q. MINUCIUS Rufus, eques Rom. *Verr.* 2. 28. 3. 64. 4. 31
MISENUM, promontorium, portus, & oppidum Campaniæ, *Att.* 1. 13. 10. 8. 14. 20. 15. 1. *Manil.* 12. *Prat.* 2. 14. *Phil.* 2. 19.
MITHRIDATES, Rex Ponti, poſt Alexandrum maximus, *Acad.* 4. 1
Ejus ſtatuam, bellum contra ipſum gerentes, Rhodii non dejiciunt, *Verr.* 2. 65
-- crudelitas in togatos, *Rab. Poſt.* 10
-- memoratur, *Flacc.* 24. *Agr.* 2. 19. *Mur.* 15. *Manil.* 2. &c.
MITHRIDATES, Phryx, teſtis in Flaccum, *Flacc.* 17
MITYLENÆ, urbs in Lesbo, *brut.* 71. *Rab. Poſt.* 10. *Fam.* 4. 7. 7. 3
Mitylenaeus, gentile, *Att.* 5. 11
MNASISTRATUS, Leontinus, *Verr.* 3. 46
MNEMOSYNE, mater novem Muſarum, *Nat. D.* 3. 21
MNESARCHUS, Stoicus, *Orat.* 1. 11. 18. *Fin.* 1. 2. *Acad.* 4. 22
M. MODIUS, eques Rom. *Verr.* 2. 48
MOEOTIS, vide MÆOTIS.
MOERAGENES, Aſianus, *Att.* 5. 15. 6. 1
MOLO, eſt *Apollonius Molo*, de quo *Brut.* 70. 90. 91. *Att.* 2. 1. Vide APOLLONIUS.
MOLOSSI, populus Epiri, *Divin.* 1. 34
MONETA, Dea, *Nat. D.* 3. 18. *Divin.* 1. 45. 2. 32
-- quare Juno ſic appelletur, *Att.* 8. 7
MOPSUESTIA, oppidum Ciliciæ, *Fam.* 3. 8.
MOPSUS, Argivorum rex & augur, *Nat. D.* 2. 3. *Divin.* 1. 40. *Leg.* 2. 13
MUCIA, feſtus dies in honorem Q. Mucii; *Verr.* 2. 21
MUCIA, Cn. Pompeji uxor, Nepotis & Celeris Metellorum ſoror, *Fam.* 5. 2. *Att.* 1. 12
MUCIÆ, C. Lælii nepies, *Brut.* 58
P. MUCIUS Scævola, P. filius, Q. nepos, P. pronepos, Trib. pleb. *Fin.* 2. 16.
-- Prætor, *Att.* 12. 5
-- Pontifex maximus, *Dom.* 53
-- Conſul, *Verr.* 4. 49. *Dom.* 34
-- acutus & copioſus orator, *Brut.* 28
-- juris peritus, *Offic.* 2. 13
-- optime pila luſit, *Orat.* 1. 50
-- memoratur, *Top.* 4. *Planc.* 36
P. MUCIUS, P. filius, Q. nepos, P. pronepos, frater P. Craſſi, *brut.* 26
Q. MUCIUS, ſolus in caſtra Porſenæ venit, eumque interficere conatur, *Sext.* 21
Q. MUCIUS, Q. filius, Q. nepos, P. pronepos, Lælii gener, Augur, *Brut.* 26. *Amic.* 1. *balb.* 19. *Phil.* 8. 10
Q. MUCIUS, P. filius, P. nepos, in jure civili excelluit, *Offic.* 1. 32
-- omnium moderatiſſimus, cum L. Craſſo ædilitate functus eſt, *Off.* 2. 16
-- Africam juſtiſſime rexit, ſed ſolos novem menſes, *Ver.* 2. 10. *Att.* 5. 17
-- Publicanos inimicos habet, quod eos in provincia coercuerat, *Fam.* 1. 9. *Plan.* 13
-- pro prætore juſtiſſimo nomen ejus dicitur, *Cacil.* 17
-- Pontifex Max. *Amic.* 1.
-- Juris peritorum eloquentiſſimus, & eloquentium juris peritiſſimus, *Orat.* 1. 39
-- Conſul, *Off.* 3. 11. 15
-- quam juſtus in emendo, *ibid.* 15
-- Ciceronis in Jure Civili præceptor, *brut.* 89
-- in funere Marii vulneratur, *Roſc. Am.* 12
-- ante ſimulacrum Veſtæ trucidatur, *Nat. D.* 3. 32
Q. MUCIUS, Q. filius, Q. nepos, Tribunus pleb. *Fam.* 3. 5. *Att.* 4. 16
Q. MUCIUS, Mancia, *Offic.* 1. 30
MULCIBER, *Tuſc.* 2. 10
MULVIUS, vide MILVIUS.
L. MUMMIUS Achaicus, Corinthum delevit; *Verr.* 1. 21. *Agr.* 1. 2
-- qui ejus decem legati fuerint, *Att.* 13. 6. 30 32. & 33
-- Cenſor, *Brut.* 22. *Off.* 2. 22
-- Orationes reliquit, *brut.* 25
L. MUMMIUS, P. Clodii bona conſecrat Cereri, *Dom.* 48
M. MUMMIUS, prætor, *Verr.* 3. 53
P. MUMMIUS, cuivis tempori homo, *Orat* 2. 67
SP. MUMMIUS, frater Achaici, Stoicam Philoſophiam tenuit, *brut.* 25
-- legatus fratris Achaici, *Att.* 13. 8
T. MUNATIUS (Plancus Burſa) *Fam.* 10. 12

-- da-

-- damnatur poſt Tribunatum. Fam. 7. 2.
-- ſocius Catilinæ, Catil. 2. 2.
L. STATIUS MURCUS, Imperator & proconſul in Aſia, Fam. 12. 11. Att. 12. 2. brut. ep. Germ. 5. Phil. 11. 12.
C. MURENA, e Liciniis, frater ejus, pro quo eſt oratio, Muren. 41.
L. MURENA, pater, naves civitatibus Aſiæ imperat, Verr. 1. 35.
-- de Mithridate triumphat, Manil. 3.
-- bello civili Syllano periit, brut. 90.
L. MURENA, filius, pro quo extat oratio, legatus L. Luculli, Mur. 9 &c.
-- defenſus a Cicerone contra Catonem, Fin. 4. 27.
P. MURENA, mediocri ingenio, ſed literarum ſtudioſus, brut. 67.
MURENA VARRO, vid. Varro.
MURGENTINUS ager, qui eſt ad Murgentium, oppidum Siciliæ, Verr. 3. 18.
MUSÆ, Nat. D. 3. 21.
MUSÆUS, Tuſc. 1. 41.
MUSCA, Att. 12. 40.
MUSTELA Tamiſius, Anagninus, de ſicariis M. Antonii triumviri, Phil. 2. 4. 41. 5. 6. 8. 9. 13. 2. Att. 12. 5. & 44.
C. MUSTIUS, eques Rom. Ver. 1. 51.
MUTINA, oppidum Galliæ Ciſpadinæ, Phil. 5. 9.
Mutinenſe prælium, Fam. 10. 14.
Mutinenſis fuga, brut. ep. 5.
MUTYCENSIS ager, Verr. 3. 43. 51.
MYCENENSES, a Mycenis in Argolide, Fin. 2. 6.
MYLASA, urbs Cariæ, Phil. 5. 7. 6. 5.
Mylaſei, gentile, Fam. 13. 56.
MYNDUS, oppidum Cariæ, Verr. 1. 34.
Myndenſes, gentile, Fam. 3. 8.
MYRINA, urbs Æoliæ, Fam. 5. 20.
MYRMECIDES, Acad. 4. 38.
MYRON, ſtatuarius, Herenn. 4. 6. Orat. 3. 7. brut. 18. & 19.
Ejus bucula, Verr. 4. 60.
-- Apollo, ibid. 43.
-- Hercules, ibid. 3.
MYRTILUS, Nat. D. 3. 38.
MYRTILUS, ſervus, Att. 15. 13. 16. 11.
MYSIA, regio Aſiæ minoris, Flacc. 7. Orat. 8. Q. Fr. 1. ep. 1. 8.
Myſus, gentile, Flacc. 2. & 27.

N

NÆVIUS Turpio, quadruplator, civis Rom. Verr. 2. 8. 5. 41.
SER. NÆVIUS, brut. 60.
SEXT. NÆVIUS, præco, Quint. 1. &c.
NÆVIUS, poeta comicus, Orat. 2. 61. 63. 69. & 70. 3. 12.
-- de tempore mortis ambigitur, brut. 15.
-- laudatur, Orat. 45. Fam. 15. 6. Tuſc. 4. 31. Senect. 6.
Næviani modi, Leg. 2. 15.
NANNEJANUS, Att. 1. 16.
NAR, fluvius Lucaniæ, Att. 4. 15.
NARBO, caput Galliæ Narbonenſis, Quint. 4. Phil. 2. 14. 30. Att. 12. 37.
-- Marcius, Font. 1.
Narbonenſis colonia, Orat. 2. 55. brut. 43. Cluent. 51.
NARONA, oppidum Liburniæ, vel Dalmatiæ, Fam. 5. 9. 10. 13. 77.
C. NASENNIUS, municeps Sueſſanus, brut. ep. 8.
NASICA, vide SCIPIO.
L. NASIDIUS, Pompejanus, Att. 11. 17.
CN. OTACILIUS NASO, eques Rom. Fam. 13. 33.
P. NASO, Phil. 3. 10. Att. 12. 17.
Q. NASO, Prætor, Cluent. 53. Flacc. 21.
NATTA, e Pinariis, ejus ſimulacrum ex ære, Divin. 1. 12. 2. 20.
L. NATTA, laudatur, Mur. 35.
-- fortaſſe idem, Att. 4. 8.
NAUCRATES, Iſocratis diſcipulus, Hiſtoricus, Orat. 2. 23. 3. 44. Orat. 51.
NAVIUS, vide ATTIUS.
NAUPACTUS, urbs Achaiæ, Piſ. 37.
NAUSIPHANES, Democriteus, Epicuri magiſter, Nat. D. 1. 26.
NEAPOLIS, Campaniæ oppidum, Agrar. 2. 31. 35. Fam. 9. 14. Tuſc. 1. 35.
-- pars Syracuſarum, Verr. 4. 53.
Neapolitanus, gentile, Arch. 3. Fam. 13. 30.
Neapolitanum Pompeji, Att. 7. 2.
-- Luculli, Acad. 4. 3.
-- Pontii, Att. 14. 21.
NEARCHUS, Tarentinus, Senect. 12.
NEMEÆUS leo, Tuſc. 4. 22.
NEMORENSIS ager, ſive lucus in agro Aricino Dianæ ſacer, Att. 6. 1.
Nemus, idem, Att. 15. 4.
NEOCLES, Epicuri pater, Nat. D. 1. 26.
NEOPTOLEMUS, ſive Pyrrhus, Achillis filius, Orat. 2. 37. & 63. Tuſc. 2. 1.
CORNELIUS NEPOS, Att. 16. 5. & 14.
NEPTUNUS, frater Jovis, Nat. D. 2. 26.
-- Chryſippo quid ſit, Nat. D. 1. 15.
-- cur ita dictus, Nat. D. 2. 26. 3. 24.
-- Theſeo quid promiſit, Offic. 1. 10. 3. 25.
Neptuni filius, Nat. D. 1. 23.
Neptunii equi, Tuſc. 2. 27.
CN. NERIUS, index, Q. Fr. 2. 3.
C. NERO, Prætor Aſiæ, Verr. 1. 19.
TIB. CLAVDIVS NERO, Fam. 13. 64. Att. 6. 6. Q. Fr. 3. ep. 1. 5.
NERVII, populus Galliæ, Q. Fr. 3. 8.
NESIS, inſula, Att. 16. 1.
NESTOR, brut. 10. fam. 9. 14. Tuſc. 5. 3. Senect. 10.
NETUM, urbs Siciliæ, Verr. 4. 26.
Netini, ſive Netinenſes, gentile, Verr. 2. 65. 5. 22.
NICÆA, urbs Liguriæ, Att. 14. 1.
-- urbs Bithyniæ, Dejot. 9
Nicæenſes, gentile, Fam. 13. 61.

NI-

NICANDER, Colophonius, de rebus ruſticis ſcripſit, *orat.* 1. 16.
NICANOR, ſervus, *At.* 5. 3.
NICASIO, Ennenſis, *Verr.* 4. 51.
NICE, uxor Cleomenis Syracuſani, Verris meretrix, *Verr.* 5. 31.
NICIAS, Grammaticus, Cous, *Fam.* 7. 23. 9. 10. *Att.* 7. 3. 12. 26. & 51. 13. 28.
-- Smirnæus, *Q. fr.* 1. ep. 2. 2.
NICO, pirata, medicus, *Fam.* 7. 20.
NICO, *Verr.* 5. 30.
NICOCLES, Tyrannus, *Off.* 2. 23.
NICOCREON, rex Cypri, *Tuſc.* 2. 22.
NICOMACHUS, Ariſtotelis filius, *Fin.* 5. 5.
-- pictor, *Brut.* 18.
NICOMEDES, rex Bithyniæ, *Verr.* 1. 24.
-- Temnites legatus, *Flacc.* 18.
NICOSTRATUS, ſervus, *Cluent.* 62.
P. NIGIDIUS *Figulus*, Prætor, *Syll.* 14. *Q. Fr.* I. ep. 2. 5. *Att.* 2. 2. 7. 24. *Fam.* 4. 13.
-- laudatur, *Frag. Phil.*
NILUS, fluvius Ægypti, *Nat. D.* 2. 52.
-- pater Herculis, *Nat. D.* 3. 16.
-- Dionyſii, *Ibid.* 23.
-- Mercurii, *Ibid.* 22.
-- Minervæ, *ibid.* 23.
-- Vulcani, *ibid.* 22.
NILUS, ſervus, *Att.* 11. 12.
L. NINNIUS, Trib. pleb. *Att.* 3. 23. 10. 16. *Sext.* 11. 31. *Redit.* 2. 2.
NIOBE, *Tuſc.* 3. 26. *Nat. D.* 3. 26.
NIPTRÆ, Fabula, *Tuſc.* 2. 21.
NISUS, pater Bacchi, *Nat. D.* 3. 23.
NOBILIOR, vide FULVIUS.
NODINUS, Deus Romanorum, proprie fluvius prope Romam, *Nat. D.* 3. 20.
NOLA, urbs Campaniæ, *Brut.* 3.
Nolani, gentile, *Offic.* 1. 10.
Nolanum prædium, *Att.* 13. 8.
Nolanus ager, *Divin.* 1. 33.
NOMION, Apollo, *Nat. D.* 3. 23.
M. & Q. CONSIDIUS NONIANUS, vid. *Conſidius*.
M. NONIVS, Cretæ & Cyrenarum proprætor, *Att.* 6. 1.
C. NORBANVS, Trib. pleb. *orat.* 2. 21. 25. & 48.
-- ſeditioſus & inutilis civis, *off.* 2. 14. *orat.* 2. 21. 25. 40. 45. & 48.
C. NORBANVS, prætor Siculus, *Verr.* 3. 49. 5. 4.
C. NORBANVS, Conſul, *Quint.* 6.
NORENSIS, a *Nora*, oppido Sardiniæ, *Frag. orat.*
L. NOSTIVS *Zoilus*, libertus, *Fam.* 13. 46.
NOVIA, mulier, *Cluent.* 9.
NOVOCOMENSES, in Inſubris, *Fam.* 13. 35.
NVCERIA, urbs Campaniæ, *Agrar.* 2. 31. 33.
NVCVLA, *Orat.* 2. 62.
NVCVLA, de Septemviris Antonii, *Phil.* 6. 5. 8. 9. 11. 6. 12. 8. 13. 2. & 12.
NVMA POMPILIVS, ſacra Romæ conſtituit, *Nat. D.* 3. 2.
-- colloquutus cum Egeria, *Leg.* 1. 1.
-- Pythagoreus male exiſtimatur, *Tuſc.* 4. 1.
-- ante Pythagoram, *Orat.* 3. 51.
-- doctiſſimus, *Orat.* 3. 51.
-- rex peregrinus, *Syll.* 7.
-- ubi conditus, *Leg.* 2. 22.
NVMANTIA, urbs Hiſpaniæ Tarraconenſis; *Dejot.* 7. *Manil.* 20. *Phil.* 4. 5. *Offic.* 1. 11.
Numantinus, gentile, *Fin.* 2. 17. *Har. reſp.* 20. *orat.* 1. 40. *Brut.* 27.
NVMENIVS, Centuripinus, *Verr.* 3. 23.
NVMERIVS AVRIVS, *Cluent.* 7.
-- Cluentius, eques Rom. *Cluent.* 60.
-- Fabius Pictor, *Divin.* 1. 21.
-- Furius, eques Rom. cantandi artis peritus, *orat.* 3. 23.
-- Numeſtius, *Att.* 2. 20. 22. & 24.
-- Quintius, Trib. pleb. *Sext.* 38. 43.
-- Suſſucius, honeſtus homo & nobilis: ejus ſomnium, *Divin.* 2. 41.
TI. NVMICIVS, Trib. pleb. *Off.* 3. 30.
NVMINIVS, Ennenſis, *Verr.* 4. 51.
NVMISIVS, Tiro, *Phil.* 2. 4. 12. 6.
NVMITOR, *Herenn.* 4. 34.
NVMITORIA, Fregellana, uxor patris M. Antonii, *Phil.* 3. 6.
C. NVMITORIVS, eques Rom. *Verr.* 5. 63.
Q. NVMITORIVS *Pullus*, Fregellanus, conjurationem contra Romanos prodidit, *Inv.* 2. 34. *fin.* 5. 22.
NVMIVS, *Font.* 5.
NVMMIVS, diviſor, *Orat.* 2. 63.
NYMPHÆ, *Nat. D.* 3. 17. *Mil.* 27.
NYMPHO, Centuripinus, *Verr.* 3. 21.
-- Colophonius, *Q. fr.* I. ep. 2. 2.
NYMPHODORVS, Agrigentinus, *Verr.* 4. 22.
-- Centuripinus, *Verr.* 3. 23.
NYSA, a Baccho interficitur, *Nat. D.* 3. 23.
NYSÆI, incolæ oppidi Nyſæ in Mœonia Lydia, *Fam.* 13. 64.
NYSIVS, cognomen Bacchi, *Flacc.* 25.

O

SERV. OCELLA, *Fam.* 2. 15. 8. 7. *Att.* 10. 13. 16. 12.
OCRICVLANA villa, ad *Ocriculum* oppidum in Vmbria, *Milon.* 24.
OCTAVIVS, vel OCTAVIANVS, C. Octavii filius naturalis, a C. Julio Cæſare adoptatus. Vide CÆSAR OCTAVIVS.
CN. OCTAVIVS, primus ex ea familia Conſul, *Off.* 1. 39. *fin.* 1. 7.
-- in legatione interficitur, eique propterea ſtatua in Roſtris poſita, *Phil.* 9. 2.
CN OCTAVIVS, M. filius, Cn. nepos, Conſul, a forenſi eloquentia abfuit, *Brut.* 60. & 62.
Ejus dolores, *fin.* 2. 28.
CN. OCTAVIVS, Cn. filius, Cn. primi Conſulis nepos, ædilitiam repulſam tulit, *Planc.* 21.
-- in Conſulatu ſe eloquentem præſtitit, *Brut.* 47.

-- cum

-- cum Cinna collega diſſentit, *Haruſp. reſp.* 25.
-- Cinnam collegam ex urbe ejicit, *Catil.* 3. 10
-- ipſi caput præciditur juſſu Cinnæ collegæ, *Tuſc.* 5. 19
-- ab hoc *Octavianum* bellum dicitur, *Divin.* 1. 2. *nat. D.* 2. 5. &c.
CN. OCTAVIUS, Auguſti pater, Macedoniæ proprætor, Quinto fratri ad imitandum proponitur, *Q. fr.* 1. ep. 1. 7. *ibid.* ep. 2. 2.
-- memoratur, *Att.* 2. 1.
CN. OCTAVIUS, homo obſcurus, *Fam.* 7. 9. & 16
L. OCTAVIUS, Cn. filius, Cn. nepos, Conſul, *Verr.* 1. 50 3. 7
L. OCTAVIUS Balbus, *Verr.* 2. 12
L. OCTAVIUS Ligur, M. frater, *Verr.* 4. 48
L. OCTAVIUS Naſo, *Q. fr.* 1. ep. 2. 3
L. OCTAVIUS Reatinus, *brut.* 68
M. OCTAVIUS, Cn. filius, Tribunus pleb. *brut.* 25. *nat. deor.* 1. 38
-- legem frumentariam abrogavit, *brut.* 62
-- largitio ejus modica, & reipublicæ tolerabilis & plebi neceſſaria, *Off.* 2. 21
M. OCTAVIUS Ligur, *Verr.* 1. 48
M. OCTAVIUS, Cn. filius, M. nepos, *fam* 3. 4. 8. 2. *Att.* 5. 21
M. OCTAVIUS, Marſus, *Phil.* 11. 2
P. OCTAVIUS Balbus, Senator juris peritiſſimus, *Cluent.* 38
OCTAVIUS MAMILIUS, vid. *Mamilius*.
OEDIPUS, *fat.* 13. *fin.* 5. 1. *ſenect.* 7.
OENEVS, Dejaniræ pater, *Tuſc.* 2. 8
OENOMAVS, *fam.* 9. 16. *Tuſc.* 9. 12
OETA, mons inter Theſſaliam, & Macedoniam, *Tuſc.* 2. 7
Oetaus mons, *nat. deor.* 3. 16
OFFILIVS, Juriſconſultus, *fam.* 7. 21. *Att.* 13. 37
OFILLIUS, *fam.* 16. 24.
OILEVS, Ajacis pater, *Tuſc.* 3. 29
OLBIA, urbs Sardiniæ, *Q. fr.* 2. 8
Olbienſis, gentile, *Q. fr.* 2. 3
OLYMPENI, ab *Olympo*, urbe Pamphyliæ, *Agrar.* 1. 2. 2. 19
OLYMPIA, urbs Elidis, *orat.* 3. 32. *Att.* 13. 30. *Tuſc.* 1. 46. *nat. deor.* 2. 2. *Divin.* 2. 70
Olympias, gentile, *nat. d.* 3. 34.
Olympia, ludi & certamina gymnica, *brut.* 69. *Tuſc.* 2. 17. 20
Olympionices, victor in certamine Olympico, *Invent.* 2. 49. *Tuſc.* 1. 46
OLYMPIAS, Alexandri mater, *Divin.* 1. 23 2. 66. *nat. d.* 2. 27
OLYMPVS, mons inter Theſſaliam & Macedoniam, *Divin.* 5. 12
-- urbs, *Verr.* 1. 21
ONASUS, Segeſtanus, *Verr.* 5. 45
ONCHESMITES ventus, *Att.* 7. 2
OPAS, Vulcanus, *nat. d.* 3. 22
OPHIUCUS, ſidus, *nat. d.* 2. 42
L. OPIMIUS, ab eo Fregellæ oppugnatæ, & dirutæ, *Invent.* 2. 34
-- reſpublica ei permittitur in ſeditione C. Gracchi, *Catil.* 1. 2. *Phil.* 8. 4.
-- a populo abſolutus de cæde Gracchi: a Gracchanis judiciis ſublatus eſt, *brut.* 34. *Planc.* 28.
-- ſepulcrum ejus in litore Dyrrhachino, *Sext.* 67.
Q. OPIMIUS, Conſul, *Orat.* 2. 68
Q. OPIMIUS, L. filius, Q. nepos, *Verr.* 1. 60.
OPIMIUS, Vejentina, Senator, *Att.* 4. 16
OPPIA, mulier, *Fam.* 13. 28
OPPIANICVS, *Cluent.* 4
OPPII, fœneratores, *Att.* 7. 13. 8. 7
C. OPPIUS, Cæſaris legatus, *Fam.* 2. 18. 6. 8. 18. *Att.* 5. 1. 9. 7. &c.
CN. OPPIUS, *Redit.* 1. 5
L. OPPIUS, eques Rom. *Flacc.* 13
-- negotiator, *Fam.* 13. 43
M. OPPIUS, Terentina, *Fam.* 8. 8
SP. OPPIVS, *Phil.* 3. 10
OPS, Dea, *Phil.* 1. 7. 2. 14. *Nat. D.* 2. 23
C. SERGIVS ORATA, vid. SERGIVS.
P. ORBIVS, *brut.* 48. *Flacc.* 31
ORBONA, DEA, *Nat. D.* 3. 25
C. ORCHINIUS, collega Ciceronis in prætura, *Cluent.* 34. & 53
C. ORCININVS, *Petit. Conſul.* 5.
ORCVS, frater Jovis & Neptuni, *Nat. D.* 3. 17.
ORESTES, furioſus, *Tuſc.* 3. 6
-- amici exemplum, *Fin.* 1. 20. 2. 24
CN. ORESTES, *Planc.* 21. *Offic.* 2. 17. *Dom.* 13.
L. ORESTES, Conſul, *brut.* 28
ORESTILLA *Aurelia*, Catilinæ amica, *Fam.* 8. 7.
ORESTIS, pars Macedoniæ libera, *Har. reſp.* 16
M. ORFIVS, *Fam.* 7. 5. *Q. Fr.* 2. 14
ORINDICVS ager, ab *Oroanda*, urbe inter Piſidiam & Iſauriam, *Agrar.* 2. 19.
ORION, *Nat. D.* 2. 44. 3. 10
ORITHYA, ab Aquilone rapta, *Leg.* 1. 1.
ORODES, rex Parthorum, *Fam.* 15. 1. *Att.* 5. 18. & 21
OROETES, Prætor Darii, *Fin.* 5. 30
OROPVS, urbs Bœotiæ, *Att.* 12. 23
ORPHEVS, Muſa natus, *Nat. D.* 3. 18.
-- eum negat fuiſſe Ariſtoteles, *Nat. D.* 1. 38
ORPHEUS, ſervus, *Fam.* 14. 4
ORPHICA, ſacra Bacchi, *Nat. D.* 3. 23
OSACES, dux Parthorum, *Att.* 5. 20
OSCI, Italiæ populus, Campaniæ pars, *Fam.* 7. 1.
OSTIA, colonia ad oſtium Tiberis, *Fam.* 9. 6. *Q. Fr.* 2. 6. 3. 2
Oſtienſis, gentile, *Mur.* 8. *Sext.* 17
OTACILIVS, vide NASO.
L. OTHO, e Roſciis, a quo lex Roſcia, *Mur.* 19. *Att.* 12. 37. & 38
OVIA, mulier, *Att.* 12. 22. & 24
OVIVS, *Att.* 16. 1.

P

T. PACAVIUS, eques Rom. *Milon.* 27.
M. PACCIUS, *Att.* 4. 16
PACENUS, *Cluent.* 59.
PACHYNUM, promontorium Siciliæ, *Verr.* 5. 33
PACIÆCUS, Hiſpanus, civitate donatus, Cæſarianus. *Fam.* 6. 18. *Aft.* 12. 2
PACIDIANUS, gladiator, *Opt. gen. Orat.* 6. *Tuſc.* 4. 21. *Q. Fr.* 3. 4.
PACILIANA domus, *Att.* 1. 14
M. PACILIUS, *Verr.* 2. 38. & 40
PACONIUS, homo obſcurus, *Q. Fr.* 1. 1. 6
PACORES, vel PACORUS, Orodi regis Parthorum filius, *Fam.* 15. 1. & 3. *Att.* 5. 18. *Phil.* 11. 14.
M. PACUVIUS, poeta tragicus, *Orat.* 11. *Opt. gen. Orat.* 1. & 6
-- male locutus, *Brut.* 74
-- hoſpes & amicus Lælii, *Amic.* 7
-- laudatur, *Fin.* V. 11. *Tuſc.* 2. 21. *Nat. D.* 2. 26. *Div.* 1. 14. 57. 2. 64. *Orat.* 3. 7
PÆDUCÆUS, vide PEDUCÆUS.
PÆAN, Apollo, *Verr.* 4. 57. *Orat.* 1. 59
PÆONIUS, rhetor valde exercitatus & bonus, quo uſi ſunt Cicerones filii, *Q. Fr.* 3. 3
PAESTUM, urbs Lucaniæ, *Att.* 11. 17
Peſtanus ſinus, *Att.* 16. 6
PÆTUS, *Papiriorum*, & *Æliorum* cognomen, *Fam.* 9. 16. *Cluent.* 26.
PÆTUS, Græculus, *Phil.* 13. 17
PALÆMON, filius Leucotheæ, *Nat. D.* 3. 15
PALAMEDES, *Top.* 20. *Tuſc.* 1. 41. *Off.* 3. 26
PALATIUM, mons unus ex his, in quibus extructa eſt Roma, *Catil.* 1. 1. *Nat. D.* 3. 25 *Offic.* 1. 39. *Divin.* 1. 45.
Palatina, tribus populi Romani urbana, *Verr.* 2. 43. *Sext.* 53.
Palatinæ balneæ, *Roſc. Am.* 7.
M. LOLLIUS PALICANUS, Tribunus pl. *Verr.* 2. 41. *Att.* 1. 1. & 18. *Brut.* 62
PALLA, nomen hominis, *Cal.* 10.
PALLADIUM, *Milon.* 12
PALLAS, pater Minervæ, *N. D.* 3. 23
PALTOS, Syriæ urbs, *Fam.* 12. 13
PAMMENES, eloquentiſſimus Græciæ, Demoſthenis ſtudioſiſſimus, *Orat.* 30. *Brut.* 97
PAMPHILUS, Platonis auditor, *N. D.* 1. 26
PAMPHILUS, rhetor, *Orat.* 3. 21
PAMPHILUS, Lilybetanus, *Verr.* 4. 14.
PAMPHILUS, ſervus, *Att.* 7. 2
PAMPHYLIA, regio Aſiæ minoris, *Div.* 1. 1 *Fam.* 12. 15. *Man.* 12
Pamphylium forum, *Att.* 5. 21
PANÆTIUS, Stoicus, Antipatri diſcipulus, *Div.* 1. 3.
-- Scipionis Africani præceptor, *Offic.* 1. 26
-- eius abſtinentiam laudat, *Off.* 2. 22
-- Poſidonii doctor, a Stoicis degeneravit in ſententia de devinatione, *Div.* 1. 3. & 7. 2. 4.
-- animum ſtatuit ex inflammata anima conſtare, *Tuſc.* 1. 18
-- eumque mortalem, *ibid.* 32
-- dubitat, an mundus ſit interiturus, *N. D.* 2. 46
-- de officiis accurate diſputavit, in quo tamen aliquid reprehenditur, *Off.* 1. 2. & 43. 3. 2
-- theatra, porticus, nova templa, non probat, *Offic.* 2. 17
-- ad Q. Tuberonem de dolore patiendo ſcribit, *Fin.* 4. 9
-- peregrinatus, *Tuſc.* 5. 37
Ejus liber de providentia, *Att.* 13. 8
-- de magiſtratibus, *Leg.* 3. 6
PANISCUS, *N. D.* 3. 17. *Divin.* 1. 13
PANORMUS, urbs Siciliæ & portus, *Verr.* 2 26. *Att.* 1. 19.
C. VIBIUS PANSA, Trib. pl. *fam.* 8. 8
-- in Gallia citeriori M. Bruto ſuccedit, *fam.* 15. 17.
-- Conſul cum Hirtio, *Phil.* 5. 19. 3. 15
-- Mutinenſi prælio ex vulneribus moritur *fam.* 10. 33
-- laudatio ejus, *Phil.* 11. 9
PANURGUS, ſervus, *Roſc. Com.* 10
PAPHLAGONIA, regio Aſiæ minoris, *Agrar.* 1. 2. 2. 19
PAPHUS, orbs Cypri, *Phil.* 2. 15
Paphii, gentile, *fam.* 13. 48
PAPIA, fœminæ nomen, *fam.* 16. 24. *Cluent.* 9
PAPIRII, olim *Papiſii* dicti, *fam.* 9. 21
CN. PAPIRIUS, vide CARBO.
L. PAPIRIUS *Craſſus*, vide CRASSUS.
L. PAPIRIUS *Curſor*, magiſter equitum, *fam.* 9. 21
L. PAPIRIUS *Fregellanus*, diſertiſſimus Latii; *brut.* 46.
L. PAPIRIUS *Mugillanus*, Conſul & Cenſor, *fam.* 9. 21.
L. PAPIRIUS *Pætus* fratris libros donat Ciceroni, *Att.* 1. 20.
L. PAPIRIUS, eques Rom. *Verr.* 4. 21.
L. PAPIRIUS *Potamo*, ſcriba, *Verr.* 3. 60. 66
M. PAPIRIUS, eques Romanus, a P. Clodio interfectus, *Milon.* 7.
-- frater Sext. Ælii Liguris, *Dom.* 19
Q. PAPIRIUS, Trib. pl. *Dom.* 49.
C. PAPIUS, male fecit, qui peregrinos urbe uti prohibuerit, *Offic.* 3. 11.
PARALUS, heros, qui triremem primus ſtruxit, *Verr.* 4. 60.
PARCÆ, *N. D.* 3. 17.
PARHEDRUS, *fam.* 16. 18.
PARIANA civitas in Helleſponto, *fam.* 13. 53
PARILIA, *Att.* 4. 10. *Divin.* 2. 47.
PARIS, *Orat.* 49. *N. D.* 3. 38
PARMA, urbs Galliæ Ciſpadanæ, *fam.* 10. 33 12. 5
Parmenſis, gentile, *Phil.* 14. 3
PARMENDINES, negat ſciri poſſe aliquid; *Acad.* 4. 5. & 23
-- de principiis rerum quid ſtatuat, *Acad.* 4. 37.
-- de Deo, *N. D.* 1. 11.
PARRHASIUS, pictor, *Tuſc.* 1. 2.

PARRHASIUS, Trallianus, *flacc.* 22.
PARTHI, populus, *Phil.* 11. 14
Parthicum bellum, *fam.* 2 10
PARTHINI, in Illyrico, *Piſon.* 40
PASIPHAE, Perſeidis filia, *N. D.* 3. 19
Ejus lanam, *Divin.* 1. 43
PATARANI, urbis *Patara* in Lycia cives, *flacc* 32
PATAVINI, in Venetia, *Phil.* 12. 4
T. PATINA, Lanuvinus, *Milon.* 17
PATISCUS, Cilix, *fam.* 2 11. 8 9 12. 13
PATRAE, urbs Achajæ, *fam.* 7. 28 13 17 50. *Att.* 5. 9
PATRO, Epicureus, *fam.* 13. 1. *Att.* 5. 11. &c.
PATROCLUS, *Tuſc.* 2 16
L. ÆMILIUS PAULUS, vel PAULLUS, Macedonicus, Africani minoris pater naturalis, diſertus, *brut.* 20
-- duos ſeptem diebus filios amiſit, *fam.* 4. 6 *Tuſc.* 3. 28
-- omni Macedonum gaza potitus eſt, *Offic.* 2. 22
-- Perſen ſuperavit, *Verr.* 1. 21. *Mur.* 14
-- quid Perſæ reſponderit, eum in triumpho duci nollet, *Tuſc.* 5. 40
Omen, quod ei a filia Æmilia oblatum, cum ei bellum Perſicum mandatum eſſet, *Divin.* 1. 46. 2. 40
L. PAULUS, Macedonici pater, qui ad Cannas male rem geſſit, *Divin* 2. 33. *Offic* 3. 32
L. PAULUS, Quæſtor, *Vatin.* 10
-- Prætor, *Milon.* 9
-- Conſul deſignatus, *fam.* 8. 4
-- memoratur etiam, *fam.* 8. 10. & 11. 12. 19. *Att.* 4 13 *Phil.* 13. 6
PAUSANIAS, Lacedæmonius, *Top.* 20. *Off.* 1. 22
PAUSANIAS, Alabandenſis, *fam.* 13 64
PAUSANIAS, libertus, *fam.* 3. 7. 8. 8
PEDANUM, prædium prope *Pedum*, Latii oppidum, *Att.* 9. 18
Q. PEDIUS, Cæſaris legatus, *Att.* 9. 14
-- ædilitatem petit, *Planc.* 7
C. PEDUCÆUS, in prælio Mutinenſi occiſus, *fam.* 10 33
T. PEDUCÆUS, eques Rom. *flacc.* 28
PEDUCÆUS, Sexti pater, *Att.* 1. 4
SEXT. PEDUCÆUS, filius, Senator, *Verr.* 1. 7 3. 93. 4. 64
-- Prætor cenſet Siciliam, *Verr.* 2. 56.
-- abſolvitur, *fam.* 8. 14
-- Sextus nude dicitur, *Att.* 7. 13. 14. & 17
Egregium ejus facinus, *fin.* 2. 18
PEGASUS, *Quinc.* 25.
PELASGI, populus Græciæ, *fin.* 2. 4.
PELEUS, pater Achillis, *Orat.* 3. 15
PELIAS, Rex, Jaſon, *Her.* 2. 22. *Senect.* 23
PELIGNI populus Italiæ, *Vatin.* 15
PELIUS mons, & *Pelium* nemus in Theſſalia, *fat.* 15. *Invent.* 1. 49. *Top.* 16. *Cæl.* 8. *Herenn.* 2 22
PELLA, caput Macedoniæ, *Att.* 3. 8
PELLENÆI, populus, *Att.* 2. 2
PELOPONESUS, peninſula, reliquæ Græciæ Iſthmo Corinthio adhærens, *fam.* 7. 28. *Att.* 10 12.
Peloponneſius, gentile, *Att* 6. 2.
Peloponneſiacus, idem, *Off.* 1. 24.
PELOPS, *Tuſc.* 1. 44. 2. 27
PELORIS, promontorium ad Siciliæ fretum, *Verr.* 5. 3
PENATES, Dii, *Cat.* 4. 9. *Har. Reſp.* 6
PENELOPA, uxor Mercurii, Panis mater, *N. D.* 3. 22
PENELOPE Ulyſſis, *Acad.* 4. 29
M. PENNUS, *Brut.* 28. *Offic.* 3. 11
PENTELICUS, e monte Atticæ, *Att.* 1. 8
PERDICCAS, Archelai pater, *Tuſc.* 5. 12
PERGA, urbs Pamphyliæ, *Verr.* 1. 20
Pergameni, gentile, *Flacc.* 7
PERGAMUS, urbs Myſiæ majoris, *Agrar.* 2. 5 *Ver* 5 48.
PERICLES, Xanthippi filius, Anaxagoræ diſcipulus, doctrinam cum eloquentia lorenſi primus conjunxit, *Brut.* 11.
-- is idem, dicendique ſapiens, *Orat.* 3. 16. 2. 22.
-- labris ejus leporem habitaſſe Comici dixerunt, *Orat.* 3. 34. *Brut.* 15.
-- dictus fulgere, tonare, *Orat.* 9
-- Sophoclem reprehendit, *Off.* 1 40
-- cur cæteris oratoribus præſtiterit, *Orat.* 4
-- reprehenditur a Demetrio Phalereo, quod tantam pecuniam in præclara illa propylæa conjecerit, *Off.* 2. 17
-- auctoritatem ſummam conſecutus eſt ſine ulla hilaritate, *Off.* 1. 30
Ejus ſepulcrum Athenis, *Fin* 5. 2
PERICLES, Epheſius, *Verr.* 1. 33
PERIPATETICI, ita dicti, quod diſputabant inambulantes in Lyceo, *Acad.* 1. 4
-- tria conſtituunt bonorum genera, *Fin.* 3. 13.
-- in dicendo perſpicui, *Fin* 4. 1
-- Socraticæ philoſophiæ cuſtodes, *Tuſc.* 4. 3
-- perturbationes non tollunt, ſed moderatas eſſe volunt, *Ibid.* 17. 18 *Off* 1. 25
-- divinationem probaverunt, *Div.* 1. 3
-- cenſent eſſe in mentibus tanquam oraculum aliquod ex quo futura præſentiant, vel per furorem, vel per ſomnia, *Div.* 2. 48
-- haruſpicum, augurum, conjectorumque divinationes improbarunt, *Div.* 1. 33
-- cum Stoicis in re concinunt, verbis diſcrepant, *N. D.* 1. 17. *Fin.* 3. 12
Peripatetici & Academici nominibus differentes, re congruentes, *Acad.* 1. 4 4 5. *Fin.* 4. 2
Peripatetici & Stoici artem diſſerendi egregie tradiderunt, *Fin.* 4. 4
Peripateticorum verba magnifica de virtute, *Fin.* 5. 23. 4. 3
-- de bonis & malis controverſia cum Stoicis, *Fin.* 3. 12
-- conſolatio in malis, *Tuſc.* 3. 31
-- quid ſinguli ſenſerint de ſummo bono, *Fin.* 5. 5

Peripateticorun Academiæque conſuetudo de omnibus rebus in contrarias partes differendi probatur, *Tuſc.* 2. 3
Peripateticis honeſtum ita ſummum bonum eſt, ut omnia reliqua vix minimi momenti inſtar habeant, *Off.* 3. 3
-- finis bonorum eſt ſecundum naturam vivere, *Fin.* 2. 11
Peripateticis nihil uberius, nihil eruditius, nihil gravius, *Tuſc.* 3. 10
Peripateticæ philoſophiæ commendatio, *Fin.* 5. 3
M. PERPENNA, ſive PERPERNA, judex, *Orat.* 2. 65. *Roſc. Com.* 1
-- Cenſor, *Verr.* 1. 55
PERRHÆBIA, pars Theſſaliæ, *Piſon.* 40
PERSA, catellus L. Pauli, ex quo omen accipit L. Paulus, *Divin.* 1. 46
PERSÆ, populus, *Tuſc.* 1. 45. *Verr.* 9. 18. 5. 64. *Dom.* 23. *Har. Reſp.* 13
-- ad panem nihil, præter naſturtium, adhibent, *Fin.* 2. 28. *Tuſc.* 5. 34.
Perſarum reges uxoribus attribuunt urbes, *Verr.* 3. 33
-- Rex magnus, *Tuſc.* 5. 12.
-- victus & naſturtium. *Tuſc.* 5. 34.
Perſicum bellum, *Off.* 1. 11
Perſice, porticus, *Att.* 15. 9
PERSÆUS, Zenonis auditor, *N. D.* 1. 15
PERSEIS, Oceani filia. *N. D.* 3. 19
PERSES, rex Macedoniæ, *Cat.* 4. 10. *Fin.* 5. 24. *Agrar.* 2. 19. *Divin.* 1. 46
-- ſuperatur a Paulo, *Verr.* 1. 21. *Mur.* 14.
-- deprecatur triumphum, *Tuſc.* 5. 40
Ejus victoria nunciatur a Tyndaridis' *N. D.* 2. 2
PERSEUS, ſidus, *N. D.* 2. 44
C. PERSIUS, orator doctiſſimus, *brut.* 26. *Orat.* 2. 6. *Fin.* 1. 3
PESCENNIUS, *Fam.* 14. 4
PESSINUS, urbs Galatiæ, *fam.* 2. 12. *Har. Reſp.* 13.
Peſſinuntius, gentile, *Sext.* 26.
M. PETILIUS, eques Rom. *Verr.* 2. 29
Q. PETILIUS, judex, *Milon.* 16
PETISSIUS, Urbinas, *Phil.* 13. 2
M. PETREJUS, *Sext.* 5. *fam.* 16. 12. *At.* 8. 2
PETRINI, in Sicilia, *Verr.* 3. 39
PETRINUM, prædium in Latio, *fam.* 6. 19
PHÆACES, populi Corcyræ, *brut.* 18
PHÆDRUS, Epicureus, moriens obteſtatur Patronem, ne ædes Epicuri alienari ſinat, *fam.* 13. 1
-- carus Attico, *At.* 16. 7. *Leg.* 1. 20.
-- memoratur etiam, *fin.* 5. 1. *N. D.* 1. 33. *Phil.* 5. 5.
PHÆTHON, Solis filius, *N. D.* 3. 31. *Off.* 3. 25
PHÆTON. ſervus, *At.* 3. 8. *Q. fr.* 1. 4.
PHALARGUS, Centuripinus, *Verr.* 5. 40
PHALARIS, tyrannus, *Off.* 3. 6.
Ejus taurus, *Verr.* 4. 33. *Piſon.* 18
-- matris ſomnium, *Divin.* 1. 23
-- Agrigentini in eum impetum faciunt, *Off.* 2. 7.
PHALEREUS, vide DEMETRIUS.
PHALERICUS, portus Athenienſis, *fin.* 5. 2
PHAMEA, libertus, *fam.* 7. 24. 9. 16. *At.* 9. 9. 13. 49
PHANIA, libertus, *fam.* 2. 13. 3. 1
PHARNACES, rex Ponti, *Dejot.* 5. *At.* 11. 21. *fam.* 15. 15
PHARNACES, ſervus; *At.* 13. 30. 44
PHARSALIA, urbs Theſſaliæ, *Phil.* 14. 8
Pharſalica acies, *Lig.* 3
-- fuga, *Phil.* 2. 15. *Divin.* 1. 32.
Pharſalicum prælium, *Dejot.* 5
PHASELIS, urbs Lyciæ, *Verr.* 4. 10
Phaſelita, gentile, *Agrar.* 2. 19
PHEMIUS, muſicus, cornicen, *att.* 5. 20. 6. 1
PHENEATÆ, a *Pheneo*, oppido Arcadiæ, *Nat. D.* 3. 22
PHERÆ, urbs Theſſaliæ, *Divin.* 1. 25
Pheræi, gentile, *Invent.* 2. 49. *fam.* 9. 22
PHERECRATES, Phtiota, *Tuſc.* 1. 10
PHERECYDES, Syrius, Pythagoræ magiſter; *Divin.* 1. 50. 2. 13
-- primus dixit animos eſſe ſempiternos, *Tuſc.* 1. 16
PHERECYDES, hiſtoricus, *orat.* 2. 12
PHIDIAS, ſtatuarius, *orat.* 2. 17. *Tuſc.* 1. 15. *orat.* 2. & 71. *Brut.* 64. 73. *Acad.* 4. 47. *fin.* 2. 34. 4. 13
PHIDIPPUS, medicus, *Dejot.* 6
PHILADELPHUS, ſervus, *att.* 1. 31
-- Annius, *Phil.* 13. 12
PHILARCHUS, Centuripinus, *Verr.* 4. 12
-- Haluntinus, *Verr.* 5. 34. 46
PHILARGYRUS, ſervus aut libertus Attici; *att.* 9. 15. *fam.* 6. 1
PHILEROS, nomen ſervi, *fam.* 9. 15
PHILEROS, Herbitenſis, *Verr.* 3. 34
PHILIPPUS, Alexandri pater; ejus epiſtola ad filium, ut oratione multitudinem ſibi conciliet, non largitionibus, *off.* 2. 14. 15
-- filium ſuperat facilitate & humanitate, a filio ſuperatur geſtis & gloria, *off.* 1. 26
-- Lacedæmoniis minatur, per literas, *Tuſc.* 5. 14
-- omnia caſtella expugnari poſſe dicebat, in quæ aſellus auro onuſtus aſcenderet, *att.* 1. 16
-- jubetur oraculo, cavere in capulo quadrigulas, *fat.* 3
PHILIPPUS, Antigoni filius, Rex Macedoniæ, a Flaminino ſubactus, *Invent.* 1. 12. *Verr.* 1. 21. *Phil.* 11. 7. *Agrar.* 2. 19. 33. *off.* 2. 14. *Mur.* 2.
PHILIPPUS, Temnites, *Flacc.* 18.
PHILIPPUS, Lacedæmonius, *fam.* 13. 28
L. MARCIUS PHILIPPUS, Q. filius, gloriabatur, ſe ſine ullo munere adeptum eſſe omnia, *off.* 2. 17
-- vincitur in petitione tribunatus militum, & conſulatus, *Planc.* 21. *Mur.* 17. *Brut.* 45.
-- Trib. pl. fert legem Agrariam, ſed eam facile antiquari patitur, *off.* 2. 21.
-- Conſul, *Rab. Perd.* 7. *orat.* 1. 7.
-- in ſenatum graviter invectus, *orat.* 3. 1

Cenſor, *Verr.* 1. 55
-- avunculum ſuum Cenſor in recitando ſenatu præteriit, *Dom.* 32
-- in Cinnæ dominatione arma capere noluit, *att.* 8. 3
-- de Cn. Pompejo ſentit honorifice, *Manil.* 21
-- orator bonus, *Brut.* 47. 64
-- facetus, *orat.* 2. 60. 61. 78. *off.* 1. 30
-- memoratur, *Agrar.* 2. 16. *orat.* 2. 54. *Quint.* 22
L. PHILIPPUS, vitricus Octavii, quem non ſalutat Cæſarem, *att.* 14. 12
-- Conſul, *Har. reſp.* 6. *Fam.* 1. 9
-- provinciam ſibi ab Antonio datam recuſavit, *Phil.* 3. 10
-- legatus a ſenatu Mutinam ad M. Antonium, *Phil.* 8. 10
Q. PHILIPPUS, *balb.* 11. *fam.* 13. 73
PHILISTUS, hiſtoricus, *Divin.* 1. 20. *orat.* 2. 13. 23. *brut.* 17. 85. *Q. Fr.* 2. 13
PHILO, Clitomachi auditor, *Acad.* 4. 6
-- Princeps Academiæ, Mithridatico bello cum optimatibus Athenienſium domo fugit, & Romam venit: Ciceronem auditorem habuit, *brut.* 89
-- ei valde probatur, *fam.* 13. 1
-- verſibus loco utitur, *Tuſc.* 2. 11
-- alio tempore philoſophiam, alio rhetoricam docebat, *Ibid.* 3
-- peregrinatur, *Tuſc.* 5. 37
Ejus libri duo, *Acad.* 4. 4
-- Antiochus, ejus diſcipulus, contra eum ſcribit, *Acad.* 4. 4
PHILO, architectus, *orat.* 1. 14
PHILO, libertus, *fam.* 2. 12. 8. 8
L. PHILO, Quæſtor, *Caecil.* 19
PHILOCTETES, *Herenn.* 4. 30. *Tuſc.* 2. 7. *Her.* 4. 30. *fin.* 5. 11. *Har. Reſp.* 18. *fat.* 16. *fam.* 7. 33.
PHILODAMUS, Opuntius, *Verr.* 2. 44
-- Lampſacenus, *Verr.* 1. 25
PHILODEMUS, Epicureus, *fin.* 2. 35
PHILODORUS, Trallianus, *Flacc.* 22
PHILOGENES, ſervus, *att.* 5. 13. 6. 3
PHILOGONUS, libertus, *Q. Fr.* 1. 3
PHILOLAUS, Crotoniata, Pythagoreus, Architæ diſcipulus, *orat.* 3. 34
PHILOMELUM, ſive *Philomelium*, urbs Phrygiæ majoris, *att.* 5. 20. *fam.* 3. 8. 13. 43. 15. 4. *Verr.* 3. 83
Philomelienſes, gentile, *Verr.* 3. 83
PHILOTES, Alabandenſis, *fam.* 13. 56
PHILOTIMUS, libertus *att.* 2. 4. 5. 3. *fam.* 3. 9. 8. 3. 14. 24. *Q. Fr.* 3. *ep.* 1. 1.
PHILOXENUS, *att.* 4. 6. *fam.* 13. 37
PHILUS, vide FURIUS.
PHINTIA, oppidum, *Verr.* 3. 83
PHINTIAS, Pythagoreus, *off.* 3. 10
PHLEGETHON, fluvius inferorum, *Nat. D.* 3. 17
PHLIUS, urbs Achajæ, *Tuſc.* 5. 3
Phliaſii, gentile, *att.* 6. 2
PHOCII, populus Phocidis, *Piſon.* 40
PHOENICE, ſeu *Phœnicia*, Aſiæ regio, *Phil.* 11. 14
Phœnices, gentile, *Acad.* 4. 20
PHOENIX, comes Achillis, *orat.* 3. 15
PHORMIO, Peripateticus, ab Annibale auditur & ridetur, *orat.* 2. 18
PHORONIS, Mercurii mater, *Nat. D.* 3. 22
PHRYGIA, regio Aſiæ, *Haruſp. reſp.* 13
Phryx, gentile, *fam.* 3. 10
Phrygia dictionis genus, *orat.* 8
Phrygiæ literæ, *Nat. D.* 3. 16.
Phrygii cantus, *Divin.* 1. 50
Phrygium ferrum, *Roſc. Am.* 32
PHTIA, urbs Theſſaliæ, *Divin.* 1. 25
Phtiota, gentile, *Tuſ.* 1. 10
PICENUM, Italiæ regio, ad mare Adriaticum, *Brut.* 14. *Syll.* 19
Picentes, gentile, *Syll.* 8. *Att.* 7. 26
Picenus, ſive *Picens* ager, *Off.* 3. 38. *Senect.* 4. *Cat.* 2. 2. & 12. *Phil.* 5. 16
PICTOR, vide FABIUS.
PIERIDES & PIERIÆ, Muſæ ex Antiopa & Piero, *Nat. D.* 3. 21
PIERUS, *ibid.*
PILIA, uxor Attici, *att.* 4. 4
M. PILIUS, *att.* 13. 31. *fam.* 8. 8
Q. PILIUS, *Att.* 4. 17
PINARII NATTÆ, nobiles, *Divin.* 2. 21
T. PINARIUS, *fam.* 12. 24. *att.* 6. 1. 8. 15
M. PINARIUS Ruſca, tulit legem annalem, *Orat.* 2. 65
PINDARUS, poeta, *Orat.* 1. *fin.* 2. 34
-- decumanus, *att.* 16. 1
PINDENISSÆ, ſive *Pindeniſſus*, urbs Eleutherocilicum, *fam.* 2. 10. 15. 4. *att.* 5. 20
T. PINNIUS, *Fam.* 13. 61
PIPPA, mulier, *Verr.* 3. 33
PIRÆEUS, an oppidum, *Att.* 7. 3
PISÆ, in Etruria, *Q. Fr.* 2. 6
PISAURUM, oppidum Umbriæ maritimum, *Sext.* 4. *Phil.* 13. 12. *Fam.* 16. 12
Piſaurenſis, gentile, *Att.* 2. 7.
PISIDÆ, in Aſia, *Divin.* 1. 1. *Att.* 6. 5
PISISTRATUS, homo doctus & eloquens, primus Homeri libros ſic diſpoſuit, ut nunc habemus, *Orat.* 3. 34. *Brut.* 7. *Senect.* 20. *Att.* 8. 16. *Nat. D.* 3. 33
PISO, argentarius, *Att.* 13. 2. & 4
C. CALPURNIUS PISO, Proconſul Galliæ, pacificator Allobrogum, *Att.* 1. 1. 13. & 14
-- a Cicerone defenditur, *Flacc.* 39
-- ſtatarius & ſermonis plenus orator, *Brut.* 68
-- forte idem, qui arbiter in cauſa Q. Roſcii & Fannii, *Roſc. Com.* 3
C. PISO, gener Ciceronis, *Piſon.* 1. *Red.* 1. 3. 2. 15
-- ingenioſiſſimus, orator bonus, *brut.* 78
CN. PISO, Catilinæ ſocius, *Syll.* 24. *Muren.* 38. *Fragm. Or.*
L. PISO, qui primus *Frugi* dictus eſt, *brut.* 27. *Verr.* 3 84. *offic.* 2. 21. *Font.* 13
-- annales ſcripſit, *Fam.* 9. 22. *orat.* 2. 12
L. PISO, Prætor in Hiſpania continentiſſimus,

ibi interficitur, *Verr.* 4. 25
L. PISO, Prætor cum Verre, *Verr.* 1.46.4.25. *Cæcil.* 20
L. PISO *Calpurnius*, in quem extat oratio, C. Cæſaris ſocer, *Fam.* 4. 4
-- liberrimam orationem in Senatu contra Antonium habet, *Phil.* 1. 4
-- legatus Mutinam ad Antonium, *Phil.* 8. 10
M. PUPIUS PISO *Calpurnianus*, adoptatur a M. Pupio, *Dom.* 13
-- Quæſtor L. Scipionis Aſiatici, pecuniam publicam non attingit, *Verr.* 1. 14
-- ædilitiam repulſam fert, *Planc.* 21
-- Hiſpaniæ prætor, *Flacc.* 3
-- Conſul, *Att.* 1. 13. 14. & 16
-- provinciam ſibi ab Antonio attributam recuſat, *Phil.* 3. 10
-- eloquentiæ ſtudioſus, *orat.* 1. 21
-- qualis orator, *brut.* 67
-- Stoicos facete ridet, *fin.* 4. 26
-- Peripateticus, *fin.* 5. 1. *Nat. D.* 1. 7
PITHARATUS, Archon Athenienſis, ſub quo Epicurus mortuus eſt, *Fat.* 9
PITTACUS, *orat.* 3. 15 *Leg.* 2. 26
PITUANIUS, homo eruditus *Att.* 4. 15
PLACENTIA, urbs Galliæ Ciſalpinæ, *Fragm. orat. Att.* 6. 9. *Q. Fr.* 2. 15.
Placentini, gentile, *Piſon.* 27. *Verr.* 5. 13
L. PLÆTORIUS, Senator, *Cluent.* 60
M. PLÆTORIUS, *Font.* 12. *Cluent.* 45. & 53
PLAGIOSIPPUS, *Herenn.* 4. 31
PLAGULEIUS, plebejus homo, e Clodianis operis, *Dom.* 33
CN. PLANCIUS, cujus familia ex Atinati municipio, *Planc.* 8
-- Quæſtor Macedoniæ, *Att.* 1. 12. *red.* 2. 14
-- reus de ambitu, defenditur a Cicerone, cujus pro eo oratio extat, *Planc.* 1
-- exul, *Fam.* 4. 14
CN. PLANCUS, *Att.* 16. 16
L. MUNATIUS PLANCUS, cujus & ad quem epiſtolæ, *Fam.* 10
-- Prætor Galliæ Tranſalpinæ, Conſul deſignatus, Imperator, *Phil.* 3. 15
T. PLANCUS BURSA, L. frater curiam incendit poſt cædem P. Clodii, *Phil.* 13. 12
-- omnibus ſententiis condemnatus, *Phil.* 6. 4. *Fam.* 7. 2
-- Antonianus, *Phil.* 11. 6
Ejus ignorantia literarum ridetur, *Fam.* 9. 10
M. PLANIUS, eques Rom. *fam.* 9. 13
PLATÆÆ, urbs Bœotiæ, *offic.* 1. 18
PLATO, omnium, qui locuti ſunt, & ſcripſerunt, gravitate princeps, *or.* 19
-- totius Græciæ doctiſſimus, *rab. Poſt.* 9
-- a Tullio appellatur: *Deus ille noſter*, *Att.* 4.16
-- quaſi quidam Deus philoſophorum, *Nat. D.* 2. 12
-- Philoſophorum omnium princeps, *fin.* 5. 3
-- a Panætio appellatus, divinus, ſapientiſſimus, ſanctiſſimus, philoſophorum Homerus, *Tuſc.* 1. 32
-- Dionis Syracuſii præceptor, *off.* 1. 44
-- ejus non linguæ ſolum, ſed etiam animi ac virtutis magiſter, *or.* 3. 34
-- Rhetorum exagitator, *orat.* 13
-- in oratoribus irridendis orator ſummus, *orat.* 1. 11
-- Socratis ingenium variosque ſermones immortalitati ſcriptis ſuis tradidit, *or.* 3. 4. 16
-- varius & multiplex & copioſus, *Acad.* 1. 4
-- unus inſtar eſt omnium millium, *brut.* 51
-- vocalium concurſionem non vitavit, *orat.* 44
-- Dionyſio Siciliæ tyranno ſe committens, in maximis periculis verſatus eſt, *rab. Poſt.* 9
-- rempublicam Athenienſem non attigit, & quam ob cauſam, *fam.* 1. 9
-- propter diſcendi cupiditatem ultimas terras peragravit, *fin.* 5. 19. *Tuſc.* 4. 19
-- animum in duas partes dividit, alteram rationis participem, alteram expertem, *Tuſc.* 4. 5
-- Syracuſanas menſas graviter vituperabat, *fin.* 2. 28. *Tuſc.* 5. 35
-- mundum ſtatuit eſſe factum, *Tuſc.* 1. 27
-- & mundi formam eſſe rotundam, & quare, *Nat. D.* 1. 10
-- omne judicium veritatis menti tribuit, *Acad.* 4. 46
-- poetas ex civitate, quam finxit, eduxit; *Tuſc.* 2. 11
-- vere beatum deſcribit, *Tuſc.* 5. 12
-- Timotheum Athenienſis civitatis principem convivio excepit, *Ibid.* 35
-- inconſtans in opinione de Deo, *Nat. D.* 1. 12
-- motum ſtatuit duplicem, alterum ſuum, alterum externum, *N. D.* 2. 12
-- quomodo corporibus affectis ad ſomnum nos proficiſci jubeat, *Divin.* 1. 30. 2. 58
-- legis putavit eſſe perſuadere aliquid, non omnia vi ac minis cogere, *Leg.* 2. 6
-- Titanum e genere ſtatuit eos, qui magiſtratibus adverſantur, *Leg.* 3. 2
-- dixit Muſicorum cantibus mutatis, mutari civitatis ſtatum, *Ibid.* 14
-- anno ætatis uno & octuageſimo ſcribens mortuus eſt, *Sen.* 5
Platonis Phædrus, *or.* 1. 7. *or.* 4. 12. 13. *Tuſc.* 5. 12. *Leg.* 2. 3
-- locutio qualis, *orat.* 20
-- civitas commentitia, *or.* 1. 53
-- ſtatua, *brut.* 6
-- ideæ, *orat.* 3. *Acad.* 1. 8. *Tuſc.* 1. 24
-- auguria de tyrannis, *Att.* 10. 8
-- verecundia ſervanda, *fam.* 9. 22
-- numero obſcurus, *Att.* 7. 13
-- Timæus obſcurus, *fin.* 2. 5
-- epiſtola ad Dionis propinquos, *Tuſc.* 5. 35
-- hiſtoria fabuloſa de Gyge Lydo, *offic.* 3. 9
-- ſententia de poetarum afflatu furoris, *or.* 2. 46. *Div.* 1. 37
-- de rerumpublicarum felicitate, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 10
-- de artium ingenuarum mutua connexione, *or.* 3. 6

--- animum, antequam in corpus intret, in rerum cognitione vigere, *Tuſc.* 1. 24.
--- cælum ſtare, terram moveri, *Acad.* 4. 39
-- locus de voluntate in rempublicam, *fam.* 1. 9
-- de ſapientia, *fin.* 2. 16. *off.* 1. 19
-- de agris & nonnullis aliis Deo non conſecrandis, *Leg.* 2. 18
-- de ſepulcris, *Ibid.* 27
-- de fortitudine, *off.* 1. 19.
-- de ambitione magiſtratuum, *off.* 1. 25
-- ſcitum ad Archytam, cui is natus ſit, *fin.* 2. 14
---- de impiorum donis Deo oblatis, *Leg.* 2. 16
---- de homine, conditum eum eſſe ad ſocietatem hominum juvandam, *off.* 1. 7
---- in philoſophos, *Ibid.* 9
Platoni parvulo in cunis dormienti apes in labellis inſederunt. *Div.* 1. 36. 2. 31
PLATO, Sardianus, Epicureus, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 4
PLATOR, ex Oreſtide, Piſonis opera interfectus, *Har. reſp.* 16. *Piſ.* 34
A. PLAUTIUS, *fam.* 13. 29
PLAUTUS, poeta, ad jocandum urbane & ingenioſe aptus, *offic.* 1. 19.
-- quando mortuus ſit, *Brut.* 15
-- laudatur, *Herenn.* 2. 23. *Invent.* 1. 50. *orat.* 2. 10. *Piſon.* 25
PLAUTUS, judex in judicio Clodii de ſacris violatis rei, *Att.* 1. 16
PLEURATUS, Macedo, Platoris comes, cum eo interfectus, *Piſon.* 34
A. PLOTIUS, forte idem ac *Plautius* de quo ſupra, *Planc.* 7. *Att.* 5. 15
C. PLOTIUS, Senator, *flacc.* 21
C. PLOTIUS, Nurſinus eques Rom. *fin.* 2. 18
L. PLOTIUS, poeta, *Arch.* 9
PLUTONIA, loca peſtilentes & lethiferos odores emittentia, *Div.* 1. 36
POENUS, id eſt, Carthaginenſis, *fin.* 4. 20. *Off.* 1. 12.
Pœnorum calliditas, *Haruſp. Reſp.* 9
POLA, vide SERVIUS.
POLEAS, Tyndaritanus, *Verr.* 4. 42
POLEMARCHUS, Murgentinus, *Verr.* 3. 23
POLEMO, Platonicus, Xenocratis auditor, *Orat.* 3. 18. *Acad.* 1. 9. 4. 35. & 43. *fin.* 2. 11
-- ſummum bonum putat, ſecundum naturam vivere, *fin.* 4. 6
POLEMOCRATES, Apolloniadienſis, *Flacc.* 30
POLES, Temnites, *flacc.* 18
POLLA, Valeria *Paulæ*, D. Bruti uxor, *fam.* 11. 8
POLLENTIA, oppidum Liguriæ, *fam.* 11. 13. *Phil.* 11. 6
POLLEX, ſervus Ciceronis, *fam.* 14. 6. *Att.* 8. 5. 11. 4
POLLIO, vide ASINIUS.
POLLUX, *N. D.* 2. 24. *Divin.* 1. 34. 43
POLYÆNUS, Geometra inſignis, Epicuri familiaris, *fin.* 1. 6
-- Geometriam eſſe falſam totam credidit, *Acad.* 4. 33
POLYBIUS, hiſtoricus, *fam.* 5. 12. *Off.* 3. 32. *Att.* 13. 30
POLYCHARMUS, Prætor Athenienſium, *Att.* 5. 11
POLYCLETUS, ſtatuarius & pictor, *Verr.* 4. 3. *Tuſc.* 1. 2. *Orat.* 3. 7. *Brut.* 18.
-- Herculem finxit, *Orat.* 2. 16.
Ejus Doryphorus, *Brut.* 86
POLYCRATES, Samius, *fin.* 5. 30
POLYDORUS, Priami ex Hecuba minimus filius, *Orat.* 3. 58
POLYGNOTUS, pictor, *Brut.* 18
POLYIDUS, Corinthius, augur, *Divin.* 1. 40. *Leg.* 2. 13.
POLYPHEMUS, Cyclops, *Tuſc.* 5. 39.
POMPEIA, mulier, *fam.* 5. 11.
-- via, *Verr.* 5. 66
POMPEII, oppidum Campaniæ, *Agrar.* 2. 31. 35. *Att.* 10. 16
Pompejanum, prædium prope Pompejos, *Acad.* 4. 3. *fam.* 7. 3. *Att.* 5. 2. 13. 8
POMPEIUS Phrygio, *Orat.* 2. 70
POMPEIUS Vindullus, *Att.* 6. 1
CN. POMPEIUS Baſiliſcus, *Verr.* 4. 11
CN. POMPEIUS Philo, *Verr.* 4. 22
CN. POMPEIUS Theodotus, *Verr.* 2. 42
CN. POMPEIUS Strabo, Quæſtor, *Cæcil.* 19
-- Prætor Siciliæ, *Verr.* 3. 16
-- bellum ſociale gerit, *font.* 15. *Balb.* 22
-- in ejus exercitu tiro fuit Cicero, *Phil.* 12. 11
-- mediocris orator, *Brut.* 47
-- homo Diis nobilitatique inviſus, *fragm. Orat.*
CN. POMPEIUS Magnus, ludos votivos dat, *Verr. Act.* 1. 10
-- bellum Sertorianum conficit, *Manil.* 4
-- dux contra fugitivos in Sicilia, *Verr.* 5. 2
-- de poteſtate tribunitia reſtituenda fert, *Verr. Act.* 1. 15
-- Hieroſolymis captis nihil ex fano attigit, *flacc.* 28
-- Theophanem, rerum ſuarum ſcriptorem, civitate donavit. *Arch.* 10.
-- oſtentis admodum movebatur, *Divin.* 2. 23
-- dicit ſe Cæſaris leges probare, actiones ipſum præſtare oportere, *Att.* 2. 16
-- laceratur edictis Bibuli, *Ibid.* 19
-- laudibus Ciceronis invidet, *Att.* 1. 16
-- quindecimvir, *Att.* 2. 12
-- a Clodio vituperatur ad populum: toto pene tribunatu ejus publico caruit, *Har. Reſp.* 23
-- creditur Ptolemæum reducere velle, *fam.* 1. 1
-- Milonem defendens convicio populi jactatur, *Ibid.* 8
-- de provinciis Cæſaris ſtatuere non vult, *fam.* 8. 8
-- Themiſtocleo conſilio utitur. *Att.* 10. 8
-- ſtomacho ita faſtidioſo & languente eſt, ut, quod ſibi placeat, reperire non poſſit, *fam.* 8. 13
-- reprehenditur, quod Cæſare adveniente urbem reliquerit, *Att.* 7. 11.

-- ai-

-- nihil agit ſapienter & fortiter ; Cæſarem aluit, auxit, & armavit, *Att.* 8. 2
-- de pace mittit ad Cæſarem, *Att.* 9. 13
-- fugit poſt pugnam Pharſalicam, *Tuſc.* 1. 35
-- in fuga non recipitur a Rhodiis, *fam.* 12. 14
-- in ſolitudine Ægyptiorum trucidatur, *Div.* 2. 9.
-- majorem dicendi gloriam conſecutus eſſet, niſi gloriæ cupido eum ad res bellicas abſtraxiſſet, *Brut.* 68
-- fruſtra ſe tertio triumphaturum dicit, niſi Ciceronis beneficio triumpharet, *offic.* 1. 22
Pompeji lenitas in Tigraoem, *Sext.* 27
-- prima redeuntis e bello Mithridatico concio nemini probatur, *Att.* 1. 14
-- divortium cum Mucia, *Att.* 1. 12
-- inſignis opera in revocando Cicerone, *Red. ſ.* 7. 2. 8
-- magnificentiſſima munera in ſecundo Conſulatu, *off.* 2. 16
-- ludi in theatri dedicatione, *fam.* 7. 1
-- ſecundus Conſulatus exagitatur, *fam.* 8. 11
-- copiæ non probantur, *fam.* 4. 7
-- domus & horti ad M. Antonium venerunt, *Phil.* 2. 27. & 42
CN. POMPEIUS, Magni filius, *Att.* 15. 29. 16. 4.
-- per Lepidum adducitur ad pacem, *Phil.* 13. 4
Q. POMPEIUS, A. filius, qui *Bythynicus* dictus eſt, *brut.* 68. *font.* 7
Q. POMPEIUS, homo novus, Conſul & Cenſor, callide improbus, *brut.* 25. & 76. *Verr.* 5. 70. *Mur.* 7. *fin.* 2. 17
-- ab eo capitali odio, C. Lælii cauſa, diſſidet P. Scipio, *Amic.* 21.
Q. POMPEIUS *Rufus*, prætor urbanus, *or.* 1. 37
-- Conſul cum L. Sylla, *Agrar.* 1. 15
-- orationibus Ælii utitur, *brut.* 46.
Q. POMPEIUS *Rufus*, ſuperioris filius, Trib. pl. *syll.* 19. *Att.* 4. 16. *Q. fr.* 3. 2.
-- Bauli exulat, *fam.* 8. 1
Q. POMPEIUS, Seat. filius, *fam.* 13. 49
SEXT. POMPEIUS, Cn. Strabonis frater, Juriſconſultus, Geometra, & Stoicus, *brut.* 47. *orat.* 1. 15. 3. 21. *off.* 1. 6. *Phil.* 2. 11
SEXT. POMPEIUS, Cn. Magni filius, fugit in Hiſpaniam citeriorem, *Att.* 12. 37
-- nuntio de Cæſaris morte firmior futurus putatur, *fam.* 11. 1
-- Maſſiliæ verſatur, ac Mutinam ire cum exercitu timet, *Phil.* 13. 6
-- a M. Lepido civitati reſtituitur, *Phil.* 5. 15
SEXT. POMPEIUS Chlorus, *Verr.* 2. 8.
POMPILIUS, Imperator, *off.* 1. 21
POMPONIA, ſoror Attici, *Att.* 1. 5. 6
CN. POMPONIUS, orator, *brut.* 49. 57. 62. & 90. *orat.* 3. 23
M. POMPONIUS, Trib. pl. *offic.* 3. 31
-- alius cognominis, *Divin.* 2. 29
M. POMPONIUS, libertus, *Att.* 4. 15.
T. POMPONIUS, vide ATTICUS.
POMPTINA, tribus, *Att.* 4. 15
Pomptinum prædium, *fam.* 7. 18.
PONTIANUS, *Att.* 12. 44
PONTIDIA, mulier, *Att.* 5. 21. 6. 1
M. PONTIDIUS, orator, *brut.* 70
-- fortaſſe idem, *orat.* 2. 68
PONTINUM, prædium ad Pontinas paludes, *Att.* 7. 5.
C. PONTINUS, vel *Pontinius*: aliis *Pomptinus*, vel *Pomptinius*, Prætor Conſule Cicerone, *Catil.* 3. 2. *flacc.* 40. *Piſ.* 24.
-- Allobroges ex prætura vincit, *Prov. Conſ.* 13
-- triumphum petit ex Allobrogibus victis, *Att.* 4. 16. *Q. fr.* 3. 4
-- legatus Ciceronis in Cilicia, *fam.* 2. 15. 3. 3. 15. 4
-- vitia ejus, *Att.* 6. 3
C. PONTIUS, Samnis, *offic.* 2. 21. *Seneƈt.* 12
L. PONTIUS *Aquila*, qui fuit de percuſſoribus Cæſaris, *Phil.* 11. 6. *fam.* 10. 33. *Att.* 5. 2. & 3. 14. 21
T. PONTIUS, Centurio, *fin.* 1. 3. *Seneƈt.* 10
PONTIUS *Tsiuianus*, a Pompejanis ad Cæſarianos tranſit, *Att.* 9. 19
PONTUS, regio Aſiæ, *Muren.* 15. *Man.* 3. 8. 15
-- uſurpatur pro mari cognomine, *Verr.* 4. 58. *Tuſc.* 1. 20. & 39
POPILIA, tribus, *fam.* 8. 8
POPILIA, mater Q. Catuli, cui primæ mulieri hoc contigit, ut publice laudaretur mortua: laudavit autem filius, *orat.* 2. 11
C. POPILLIUS, vel *Popilius*, ad Antiochum regem, qui Alexandriam obſidebat, legatus, eum virgula circumſcribit, *Phil.* 8. 8
C. POPILLIUS Lænas, C. filius a Gallis obſeſſus, *Hrren.* 1. 15
-- a Cælio opprimitur *Leg.* 3. 16
C. POPILLIUS, P. filius, diſertus, *Brut.* 25
-- fortaſſe idem, *Verr. Aƈt.* 1. 13
L. POPILLIUS, judex, *Cluent.* 47
M. POPILLIUS *Lænas*, Conſul; Flamen Carmentalis, *Brut.* 14
P. POPILLIUS, Conſul, *Verr.* 4. 50
-- vi Gracchi expulſus, *Cluent.* 35. *Dom.* 31
-- reſtituitur, *Brut.* 34. *Red.* 1. 3. 2. 15
-- non indiſertus, *Brut.* 25
P. POPILLIUS, reus de ambitu, damnatur; *Cluent.* 36
PORCIA, M. Catonis ſoror, *Att.* 13. 37. 48. 15. 11
PORCINA, orator, *Herenn.* 4. 5
PORCIUS, de cohorte M. Fonteji, aut portitor, *Font.* 5
L. PORCIUS, *Licinus*, Conſul, *Brut.* 15
L. PORCIUS *Naſica*, facetum ejus reſponſum, *Orat.* 2. 64
PORSENA, vel *Porſenna*, Rex Etruriæ, *Att.* 9. 10. *Parad.* 1. 2. *Sext.* 21
PORTUNUS, *Nat. D.* 2. 26
POSIDES *Macro*, Solentinus, *Verr.* 2. 42.
POSIDONIUS, Panætii diſcipulus, *Offic.* 3. 2
-- fortis in dolore, *Tuſc.* 2. 25
-- ſcripſit de natura Deorum, *Nat. D.* 1. 44
-- de divinatione, *Divin.* 1. 4.

-- pro-

Digitized by Google

-- prognoſticorum cauſas perſequitur, *Divin.* 2. 21
-- morientes divinare putat, *Divin.* 1. 30.
-- inſtituit Ciceronem, *Nat. D.* 1. 3
-- Rhodi vivit, *Att.* 2. 1
Ejus ſphæra, *Nat. D.* 2. 35
-- ſententia de fato, *Fat.* 3
POSIDORUS. Therminanus, *Verr.* 3. 42
POSTUMIA, mulier. *Fam.* 4. 2. *Att.* 5. 21
POSTUMIUS, Cæſaris familiariſſimus, *Fam.* 6. 12
-- procurator ludorum Octavii, *Att.* 15. 2
POSTUMIUS, *Cominius*, Conſul, *Balb.* 23
POSTUMIUS, voluptarius, *fin.* 2. 22
A. POSTUMIUS, *Albinus*, Cenſor, *Verr.* 1. 41
A. POSTUMIUS, dictator in bello cum Tuſculanis, *Nat. D.* 2. 3. 5
C. POSTUMIUS, haruſpex, *Divin.* 1. 33
CN. POSTUMIUS, *Muren.* 27
M. POSTUMIUS, quæſtor Verris, *Verr.* 2 18
P. POSTUMIUS, familiaris M. Marcelli, *Fam.* 4. 12
Q. & CN POSTUMII, vide CURTII.
Q. POSTUMIUS, *Dom.* 44
SP. POSTUMIUS, Conſul, *Senect.* 12
T. POSTVMIVS, bonus orator, bellator acerrimus, juris publici peritus, *Brut.* 77
POSTVMVLENVS, *fam.* 6. 10
POSTVMVS, *Att.* 7. 15
POTAMO, ſcriba, *Cæcil.* 9. *Verr.* 4. 20
POTENTIA, locus in agro Piceno, *Har. Reſp.* 28
P. POTITIVS, Senator, *Verr.* 1. 51
PRÆCILIVS, pater & filius, *fam.* 13. 15
PRÆNESTE, oppidum Latii, *Planc.* 26. *Catil.* 1. 3. *Att.* 12. 2
Pranestinorum monumenta, *Divin.* 2. 41
Prenestinus ager, *Agrar.* 2. 28
PRAXITELES, cælator, *Divin.* 1. 36. *Herenn.* 4. 6. *Verr.* 4. 2.
PRECIANVS, juriſconſultus, *fam.* 7. 8
PRELIVS, lacus in Etruria, *Milon.* 27
L. PRETIVS, eques Rom. *Verr.* 5. 62
PRIAMVS, Rex Aſiæ, filium & filiam divinantes habebat, *Divin.* 1. 40
-- honoratus quinquaginta filiis, *Tuſc.* 1. 35
-- ſæpius lacrymavit quam Troilus, *Tuſc.* 1. 39.
PRIENE, urbs Ioniæ, *Parad.* 1
PRIVERNAS, ager in Latio, *Divin.* 1. 43. *Orat.* 2. 55. *Cluent.* 51. *Agrar.* 2. 25
PROCILIVS, reus condemnatur, *Att.* 4. 16. *Q. Fr.* 2. 8
PROCILIVS, hiſtoricus, *Att.* 2. 2
PROCLES, Rex Lacedæmoniorum, *Divin.* 2. 43
PROCVLVS *Julius*, cui Romulus dixit ſe Deum eſſe, *Leg.* 1. 1
PROCYON, ſidus *Nat. D.* 2. 44
PRODICVS Chius, Deos tollit, *N. D.* 1. 42
-- de natura rerum ſcripſit, *Orat.* 3. 32
Prodicius Hercules, *Off.* 1. 32
PROMETHEVS. *Herenn.* 4. 6
SEXT. PROPERTIVS, *Dom.* 19
PROSERPINA, *Nat. D.* 2. 26. 3. 21. 34. *Verr.* 4. 43
PROTAGORAS, Abderites; Athenis ejicitur, & libri ejus comburuntur, *Nat. D.* 1. 23
-- locos communes ſcripſit, *Brut.* 12
-- de natura rerum ſcripſit, *Orat.* 3. 32
-- de Diis dubitat, *Nat. D.* 1. 1
-- putat id cuique verum eſſe, quod cuique videatur, *Acad.* 14. 46
PROTOGENES, Pictor, *Brut.* 18. *Att.* 2. 21
PROTOGENES, anagnoſtes, *fam.* 7. 1
PRVSIAS, Rex Bithyniæ, *Divin.* 2. 24
PRYTANEVM, locus Athenis, ubi bene meriti de republica publice alebantur, *Orat.* 1. 54
PSEVDOPHILIPPVS, *Agrar.* 2. 33. *Mur.* 14
PTOLEMÆVM, gymnaſium Athenis, *fin.* 5. 1
PTOLEMÆUS, Alexandri familiaris, *Divin.* 2. 66
PTOLEMÆVS, Alexandriæ rex ſecundus, *Off.* 2. 23
PTOLEMÆVS, Rex Cypri, *Dom.* 8. *Flacc.* 13. *Sext.* 26
-- laudat cibarium panem, *Tuſc.* 5. 34
PTOLEMÆVS *Auletes*, regno pulſus, *Rab. Pol.* 2. *fam.* 1. 1. & *ſeq.*
Ejus lectica Anicians, *Q. Fr.* 2. 10
PTOLEMAIS, urbs Ægypti, *Fam.* 1. 7
Q. PVBLICENVS, ei ſtatua decernitur in Aſia, *Q. Fr.* 1. *ep.* 2. 4
PUBLICIUS, vates, *Divin.* 1. 50
PVBLICIVS, Catilinarius, *Catil.* 2. 2
C. PVBLICIVS, ejus dictum de P. Mummio, *Orat.* 2. 67
CN. PVBLICIVS *Menander*, Græcus, libertinus, *Balb.* 11
L. PVBLICIVS, mango, *Quint.* 6
Q. PVBLICIVS, prætor, *Cluent.* 45
PVBLICOLA, vide P. VALERIVS.
PVBLILIA, Ciceronis poſt Terentiam uxor; *Att.* 12. 32
PVBLILIVS, ſocer Ciceronis, *Att.* 12. 7. & 24 16. 2
PVBLIVS, Syrus, mimus, *fam.* 12. 18
PVLCHELLVS, Clodius, *Att.* 2. 1
PVLLVS NVMITORIVS. vid. NVMITORIVS.
PVNICVM bellum primum, *Off.* 1. 13
-- ſecundum, *Invent.* 2. 17. *Brut.* 14
-- tertium, *Verr.* 4. 33. *Off.* 1. 21
Punicanus, pro Punicus, *Muren.* 36
Punica literæ, *Verr.* 4. 46
PVPINIA tribus, *fam.* 8. 8. *Q. Fr.* 2. 3
Pupinia, ager, *Agrar.* 2. 35
CN. PVPIVS, publicanus, *fam.* 13. 9
M. PVPIVS, adoptat Piſonem, *Dom.* 13
PVTEOLI, locus in Campania, *Verr.* 5. 59. *Agrar.* 2. 31. *Phil.* 8. 3. *Att.* 1. 13
Puteolani, gentile. *Phil.* 2. 41. *Att.* 5. 2
Puteolanum, prædium, *fam.* 5. 15
PYLADES, *fin.* 2. 24. *Amic.* 7
Pyladea amicitia, *fin.* 2. 26
PYRAMVS, fluvius Ciliciæ, *fam.* 3. 1
PYRGENSIS, a *Pyrgo* Etruriæ urbe, *Orat.* 2. 71

PYR.

Digitized by Google

PYRRHO, philoſophus, *Acad.* 4. 42
-- omnia exæquat, *fin.* 3. 3
-- de ſummo bono quid ſentiat, *fin.* 2. 11. & 13. *Off.* 1. 2
-- de appetendis, *fin.* 4. 16
Pyrrhonei, Socraticos ſe dicebant, *Orat.* 3. 17
PYRRHUS. Æacides, *Divin.* 2. 56
-- ſcripſit de re militari, *fam.* 9. 25
-- Fabricio pecuniam fruſtra offert, *Parad.* 6. 2
-- de eo triumphat M. Curius, *Mur.* 14
-- ad eum Macedones univerſi ſe conferunt, Demetrio relicto, *Offic.* 2. 7
-- bellum Pyrrhi ſcripſit Timæus, *fam.* 5. 12
-- memoratur etiam, *Cat.* 14. *Phil.* 11. 7. *fin.* 2. 19. *Seneƈt.* 6. & 13. *Amic.* 8
PYTHAGORAS, Pherecydis diſcipulus, *Tuſc.* 1. 16. *Divin.* 1. 50
-- junior eſt Numa Pompilio, *Orat.* 2. 37. *Tuſc.* 4. 1
-- venit in Italiam Superbo regnante, *Tuſc.* 1. 16
-- Ægyptum peragravit, & Magos Perſarum adiit, *fin.* 5. 29
-- primus ſe *philoſophum* dixit, *Tuſc.* 5. 3
-- Deum vult eſſe animum per mundum permeantem, ejuſque particulas animos noſtros, *Nat. D.* 1. 11
-- ad harmoniam canere mundum ſtatuit, *Nat. D.* 3. 11
-- magnam auctoritatem tribuit divinationi, *Divin.* 1. 3
-- vult in amicitia, ut fiat unus e pluribus, *Off.* 1. 17
-- ſummæ ſapientiæ credit fuiſſe, imponere rebus nomina, *Tuſc.* 1. 25
-- ſine ulla hilaritate ſummam auctoritatem conſequitur, *Off.* 1. 30
-- aram ſanguine aſpergere noluit, *Nat. D.* 3. 36
-- Metaponti moritur, *fin.* 5. 1
PYTHAGOREI, quare fabis abſtinuerint, *Divin.* 1. 30
-- ex numeris, & mathematicorum initiis, proficiſci volunt omnia, *Acad.* 4. 37
-- fidibus utuntur & cantu, *Tuſc.* 4. 2. 5. 39
-- veſperi commemorant, quid interdiu egerint, audierint, dixerint, *Seneƈt.* 11
-- eorum *Ipſe dixit*, improbatur, *Nat. D.* 1. 5
PYTHIA, eam terræ vis & anhelitus concitabat, *Divin.* 1. 19. 36. 2. 57
-- Φιλιππίζειν dicebat Demoſthenes, *Ibid.*
PYTHIUS, argentarius, *Off.* 3. 14
PYTHODORUS, Trallianus, *Flacc.* 22

Q.

QUINQUATRUS, & *Quinquatria*, ſolemnia in honorem Minervæ, *Fam.* 2. 12. *Att.* 9. 11
C. QUINTILIUS, eques Rom. *Cluent.* 62
P. QUINTILIUS, *Quint.* 17
SEXT. QUINTILIUS, prætor, *Red.* 2. 9
QUINTIUS Gallus, *Fam.* 13. 43
C. QUINTIUS, frater P. Quintii, pro quo eſt oratio, *Quint.* 3. & 10
L. QUINTIUS, Trib. pl. *Cluent.* 27
-- aptus concionibus turbulentis, *Brut.* 62
-- idem forte, *Att.* 7. 9
L. QUINTIUS *Cincinnatus*; aranti nunciatur, eum dictatorem eſſe factum, *Seneƈt.* 16
P. QUINTIUS Varus, *Cluent.* 19
P. QUINTIUS, pro quo eſt oratio.
T. QUINTIUS *Flamininus*, Conſul cum M. Acilio, *Att.* 12. 5
T. QUINTIUS *Flamininus*, Conſul cum Metello, *Brut.* 28. 74
QUIRINA, tribus, *fam.* 8. 8
QUIRINALIA, *Q. Fr.* 2. 3. 13
QUIRINUS, vide ROMULUS.

R.

RABIRIUS, latine ſcripſit de philoſophia ſine arte ulla, *Acad.* 1. 2
C. RABIRIUS, pro quo, perduellionis reo, extat oratio, *Piſon.* 2. *Att.* 1. 6
C. RABIRIUS *Poſtumus*, eques Romanus, pro quo extat oratio.
RABIUS, *Verr.* 1. 34
RABOCENTUS, Beſſicæ gentis princeps, *Piſon.* 34
L. RABONIUS, *Verr.* 1. 50
L. RACILIUS, Trib. pl. *Verr.* 2. 12. *Fam.* 1. 7. *Planc.* 32
RAVENNA, colonia & portus ad mare Adriaticum, *Balb.* 22. *Fam.* 1. 9. 8. 1. *Att.* 7. 1
REATINI, gentile, ab *Reate* oppido Sabinorum, *Att.* 4. 15
Reatina præfectura, *Catil.* 2. 2
Reatinus ager, *Agrar.* 2. 25
REBILUS, vide CANINIUS.
RECENTORICUS, Siculenſis ager, *Agrar.* 1. 4. 2. 21
REGILLUS lacus in Latio, *N. D.* 3. 5.
REGILLUS, Lepidi filius, *Att.* 12. 24
REGINUS, Pompejanus, *Att.* 10. 12
REGIUM *Lepidi*, urbs Galliæ Ciſpadanæ; *Fam.* 11. 9. 12. 5. *Att.* 16. 6
Regienſes, gentile, *Fam.* 13. 7
L. REGULUS, *Fam.* 13. 60
M. REGULUS, vide ATTILIUS.
REMORA, dubitant Romulus & Remus, an urbem ab ſe conditam *Romam*, an *Remoram* appellent, *Divin.* 1. 48
REMUS, Romuli frater, *Divin.* 1. 47. 2. 20
Q. REX, e *Marciis*, Conſul, *Orat.* 2. 28
RHEGIUM, urbs & promontorium in Bruttiis, *Verr.* 2. 22. *Fam.* 7. 19
Rheginus, gentile, *Phil.* 1. 3. *Arch.* 3
RHENUS, fluvius, *Piſon.* 33
RHINTON, poeta comicus, *Att.* 1. 20
RHODANUS, fluvius, *Fam.* 10. 9. 34
RHODON, *Fam.* 2. 18
RHODUS, inſula & urbs Aſiatica, *Orat.* 2. 1. *Brut.* 41. *Planc.* 34
Rhodii, gentile, *Orat.* 2. 54. *Balb.* 12
RHOSIACUS, a *Rhoſo*, urbe Ciliciæ, *Att.* 6. 1

ROMA, quo anno, quo die condita, *Divin.* 2. 47
Romani, privatam luxuriam oderunt, publicam magnificentiam diligunt, *Mur.* 36. *Flacc.* 12.
-- religione omnes nationes ſuperarunt, *Har. reſp.* 9
-- præ cæteris gentibus ingenio valuerunt, *Orat.* 1. 4
-- oratoriam artem celeriter compleai ſunt, *Tuſc.* 1. 2
Romana reſpublica, auſpiciis inventis conſtituta *Vat.* 9. *Divin.* 1. 2.
-- quomodo creverit, *Roſc. Am.* 18. *Balb.* 13
Ejus prima inſtitutio, *Tuſc.* 4. 1
-- forma poſt exactos reges, *Sext.* 65
ROMILIA, tribus, *Act.* 1. *in Verr.* 8. *Agrar.* 2. 29
ROMULUS, augur, *Divin.* 1. 2. 48
-- auſpicia conſtituit, *N. D.* 3. 2
-- dixit ſe Deum eſſe, *Leg.* 1. 1
-- Sabinos recipit in civitatem, *Balb.* 13
Quirinus dictus, *Off.* 3. 10
L. ROSCIUS, legatus Romanorum, Fidenis interfectus, *Phil.* 9. 2
Q. ROSCIUS, Comœdus, ſolus dignus qui in ſcena ſpectetur; tum vir ejuſmodi, ut ſolus dignus videatur, qui eo non accedat, *Quint.* 25
-- perverſis oculis eſt, *Nat. D.* 1. 28
-- puer dormiens circumplicatur ſerpentis amplexu: unde haruſpices augurantur claritatem ejus, *Divin.* 1. 36. 2. 31
-- ſenex tardiores fecit tibias, *Leg.* 1. 4
Ejus morbs. *Arch.* 8.
-- memoratur etiam, *Orat.* 1. 27. &c. 59. &c. 2. 67. 3. 26. *Brut.* 84. *Fam.* 9. 22.
SEX. ROSCIUS, Amerinus, pro quo extat oratio, *Brut.* 90. *Off.* 2. 14
ROSEA, campi in agro Reatino, *Att.* 4. 15
RUBELLIUS, *Fam.* 12. 26
RUBRIA, mulier *Fam.* 9. 21
RUBRIUS, Verris miniſter, *Verr.* 1. 25
L. RUBRIUS Caſſinas, *Phil.* 2. 16
P. RUBRIUS, eques Rom. *Verr.* 3. 57
Q. RUBRIUS Varro, *Brut.* 45
Q. RUBRIUS, a Verre in Sicilia, torque, Phaleris, & corona donatur, *Verr.* 3. 80
RUDINI, vel *Rudii*, incolæ oppidi in Calabris, *Orat.* 3. 42. *Arch.* 10.
RUFIO, *Fam.* 7. 20
RUFRENUS, *Fam.* 10. 21
RUFUS, vide MESCINIUS.
-- alii cognomines, *Fam.* 9. 24. 14. 14
P. RULLUS, vide SERVILIUS.
Q. FABIUS RULLUS, Conſul, *Phil.* 5. 17
RUPA, libertus, *Fam.* 2. 3
RUFILIUS. hiſtrio, *Offic.* 1. 31
A. RUPILIUS, medicus, *Cluent.* 63
P. RUPILIUS, Conſul, *Verr.* 4. 50
-- Prætor Siciliæ, *Verr.* 2. 13
P. RUTILIUS, eques Rom. *Fam.* 13. 9
M. RUSCA, vide PINARIUS.
RUSCIO, ſervus, *Milon.* 22
C. RUSIUS, accuſator, *Brut.* 74
C. RUSTICELLIUS, Bononienſis, *Brut.* 46
RUTILIA, mulier. *Att.* 12. 20
C. RUTILIUS, Rufus. *Brut.* 40. *Cæcil.* 22
L. RUTILIUS, eum Conſulem efficere Scipio non potest, *Amic.* 20
alius, *Cluent.* 65
M. RUTILIUS, *Fam.* 13. 8
P. RUTILIUS *Lupus*, Conſul, *Font.* 15
P. RUTILIUS *Rufus*, orator, Panætii auditor, *Brut.* 29. 30. *Orat.* 1. 53. 2. 69. *Off.* 2. 13. 3. 2
-- in petitione tribunatus pl. repulſam tulit, *Planc.* 21
-- Tribunus pl. *Orat.* 1. 40
-- contra Saturninum ſtat, *Rabir. Perd.* 7
-- libros edidit, *Fin.* 1. 3
-- inductus a Cicerone in libris de republica, *Att.* 4. 16
-- damnatus injuſte, quod in Aſia quæſtor provinciales a publicanorum injuriis defenderat, Smyrnæ vixit, *Balb.* 13. *Nat. D.* 3. 32. *Font.* 13
-- crudelitatem Mithridatis effugit, mutato habitu Romano, *Rabir. Poſt.* 10
-- leviter ægrotans mortuus eſt ob fratris repulſam, *Tuſc.* 4. 18
-- eum Scipio Conſulem effecit, *Amic.* 20
P. RUTILIUS, teſtis in Cæcinam, homo nullius fidei, *Cæcin.* 10

S

SABAZIA, ſacra Bacchi, *Nat. D.* 3. 23
SABAZIUS, eum Ariſtophanes ejici vult, tanquam peregrinum Deum, *Leg.* 2. 15
L. SABELLIUS, *Brut.* 34
SABINI, populi Italiæ, inter Umbros ac Latinos. *Offic.* 1. 11. *Vat.* 15. *Leg.* 11
Sabinus ager, *Agrar.* 2. 25
SABINIUS Reatinus, *Sext.* 37
C. SACERDOS, Prætor, *Verr.* 1. 10. 41
-- legatus in Creta, *Planc.* 11
SACRA, via, Romæ, *Att.* 4. 3
SADALA, Rex Traciæ, *Verr.* 1. 24
SAFINIUS, Atellanus, *Cluent.* 25
SAGRA, fluvius Bruttiorum, *Nat. D.* 2. 2
SAGUNTUS, vel *Saguntum*, urbs Hiſpaniæ *Divin.* 1. 24. *Phil.* 5. 10. 6. 3
Saguntinus, gentile, *Parad.* 3. 2
SAITÆ, Ægyptii, *Nat. D.* 3. 23
SALACON, *Fam.* 7. 24
SALAMIS, una ex inſulis Græcia circa Peloponeſum, *Off.* 1. 18. *Tuſc.* 1. 46
-- urbs Cypri, *Att.* 6. 1
Salaminius, gentile, *Att.* 5. 11. *Arch.* 8.
SALAPINI, in Apulia, *Agrar.* 2. 27.
SALARIA via, a porta Collina in Sabinos, *N. D.* 3. 5
Q. SALASSUS, P. Curtii frater, *Fam.* 6. 18
SALENTINI, in Calabria, *Roſc. Am.* 46
SALERNUM, urbs Piceni, *Herenn.* 4. 58
SALII, Sacerdotes Martis, *Divin.* 1. 17. *Orat.* 3. 51

Sal.

Saliaris modus, *At.* 5. 9.
SALINATOR, vide LIVIUS.
SALLUSTIUS Caninius. *Fam.* 2. 17
SALLUSTIUS (C. Criſpus) *At.* 11. 20
CN. SALLUSTIUS, *At.* 1. 3. 11. 11. 17. 20
CN. SALLUSTIUS, libertus, *Divin.* 1. 28. *Fam.* 14. 4. 11. *At.* 1. 3. & 11
P. SALLUSTIUS, *At.* 11. 11
SEXT. SALTIUS, *Agrar.* 2. 34
SALVIDENUS, *Brut. ep.* 17.
SALVIUS, libertus, *Fa.* 9. 10. *At.* 9. 7
-- libertus Hortenſii, *At.* 9. 18
SAMAROBRIVÆ, oppidum Galliæ Belgicæ in Ambianes, *Fam.* 7. 11. & 16
SAMIARIUS, exul, *Phil.* 11. 2
SAMNIUM, regio Italiæ, *Cluent.* 69. *At.* 8. 12. 14. 20. 16. 11
Samnites, gentiles, *Senect.* 16
-- genus gladiatorum, *Orat.* 2. 80. 3. 23. *Sext.* 64
SAMOS, inſula in mari Jonio, cum urbe cognomine, *Brut.* 42. *Verr.* 1. 19
Samnia vaſa, *Muren.* 36
SAMOTRACIA, inſula una ex iis, quæ circa Thraciam jacent, N. D. 1. 42. 3. 37. *Piſon.* 36
SANDO, pater Athenodori Stoici, *Fam.* 3. 7
Q. SANGA, Senator, *Piſon.* 31
SANNIO, nomen ſervi, *Herenn.* 4. 50. *Orat.* 2. 61
SAPALÆ, amici Catilinæ, *Pet. Conſ.* 3
SAPPHO, *Ver.* 4. 57
SARA, *At.* 15. 15
SARDANAPALUS, Syriæ Rex, *At.* 10. 8
-- epigramma in ſepulchro ejus ridet Ariſtoteles, *Fin.* 2. 32. *Tuſc.* 5. 35
SARDINIA, inſula in mari Liguſtico, *Vatin.* 5. *Manil.* 12. *Fam.* 9. 7. *H. Fr.* 2. 2
Sardi, incolæ Sardiniæ, *Fam.* 7. 24
Sardonius riſus, *Fam.* 7. 25.
SARDIS, urbs Lydiæ, *Senect.* 17
Sardiani, gentile, *Fam.* 13. 55
SARPEDON, filius Jovis, *Divin.* 2. 10
SASERNA, Antonianus, *Phil.* 13. 13. *Att.* 15. 2
SASSIA, mulier, *Cluent.* 5. 63. 64
SATRICUM, urbs Latii, *Q. Fr.* 3. *ep.* 1. 2
SATRIUS, Trebonii legatus, *Brut. ep.* 6
M. SATRIUS, *Off.* 3. 18
P. SATURIUS, *Roſc. Com.* 1. *Cluent.* 38
SATURNALIA, *Catil.* 3. 4. *Att.* 5. 20. 13. 52
CN. SATURNINUS, *Planc.* 8. *Fam.* 8. 14. 12. 26
L. SATURNINUS (Apulejus) Quæſtor Oſtienſis, *Haruſp. Reſp.* 20
-- Trib. pleb. ſeditioſus, *Brut.* 62. *Acad.* 4. 5
-- ſeditioſorum poſt Gracchos eloquentiſſimus, *Brut.* 62
-- C. Memmium interficit, *Catil.* 4. 2
-- a cenſore notatur, *Sext.* 47
-- Q. Metellum ex urbe ejicit, *Dom.* 31
-- interficitur, *Rabir. Perd.* 3. 6. *Her.* 4. 22. *Phil.* 8. 5. *Leg.* 3. 9.
SATURNUS cælo natus, *N. D.* 3. 17
-- ex ſe natos comeſſe fingitur, *N. D.* 2. 25
-- cur dictus Saturnus, *N. D.* 3. 24
Saturni ſtella, *N. D.* 2. 20. 46
SATYRI, *N. D.* 3. 17. *Verr.* 4. 60
Satyriſcus, parvus Satyrus, *Divin.* 1. 20
SATYRUS, Attici ſervus, *At.* 12. 22
L. SAUFEJUS, cum Saturnino Capitolium armatus occupat, *Rabir. Perd.* 7
L. SAUFEJUS, amicus Attici, Epicureus, *At.* 1. 3. 2. 8. 4. 6. 6. 9. 7. 1
SAXA *Decidius*, Antonianus, *Phil.* 8. 3. 19. 9. 11. 5. 13. 13
SAXA *rubra*, locus, *Phil.* 2. 31
SCÆVA, Cæſarianus, *At.* 13. 23
-- ſervus, *Rabir. Perd.* 11
SCÆVOLA, vide MUCIUS.
SCAMANDER, libertus, *Cluent.* 16
P. SCANDILIUS, eques Romanus, Syracuſis, *Verr.* 3. 58
SCANTIA, mulier, *Milon.* 27
-- ſylva in Campania, *Agrar.* 1. 1. 3. 4
SCAPTIUS, negotiator, *At.* 5. 21. 6. 1
SCAPULA, auctor ſeditionis in Hiſpania ulteriori, *Fam.* 9. 13
P. SCAPULA, fœnerator, *Quint.* 4
-- idem fortaſſe, *At.* 12. 37
SCATINII, ex Aricis, *Phil.* 3. 6
M. SCAURUS, ex Æmiliis, Stoicus, *Brut.* 29. *Mur.* 17. *Offic.* 1. 22. 30. *Orat.* 1. 69. *Har. Reſp.* 6. 20. *Dom.* 19. *Deject.* 11. *N. D.* 2. 23
M. SCAURUS, filius, pro quo extant Orationis fragmenta, *Off.* 1. 39. 2. 16. *Sext.* 47. & 54. *At.* 4. 15
SCEPSIUS, a *Scepſi* Myſiæ oppido, *Tuſc.* 1. 24
C. SCIPIO, e *Corneliis*, in exilio Maſſiliæ vixit, *Sext.* 3
CN. SCIPIO, *Calvus*, in Hiſpania interficitur cum fratre, *Planc.* 24. *Off.* 1. 18. *Balb.* 15. *N. D.* 3. 32
L. SCIPIO, P. F. L. N. de Antiocho triumphat, unde *Aſiaticus* dictus eſt, *Mur.* 14
-- ductus in carcerem, *Prov. Conſ.* 8
-- non imperite dixit, *Brut.* 47
-- P. Africani frater minor, *Phil.* 11. 7.
Ejus filius, *Verr.* 1. 14
Ejus ſtatua in Capitolio cum clamyde & crepidis, *Rabir. Poſt.* 10
M. SCIPIO, ejus, qui ſacra accepit, filius, eloquens, *Brut.* 20
M. SCIPIO, Maluginenſis, *orat.* 2. 6. 4
P. SCIPIO *Africanus*, P. filius, L. nepos. Vide AFRICANUS *major*.
P. SCIPIO *Æmilianus*, vide AFRICANUS *minor*.
P. SCIPIO, L. F. occiditur in Hiſpania cum fratre Cnæo, *Balb.* 15
-- pater L. Aſiatici, & P. Scipionis majoris, *Phil.* 11. 7
-- laudatur, *off.* 1. 18. *Planc.* 25
P. SCIPIO, Cn. F. L. N. optimus de toto po-

pulo Rom. judicatus, ſacra matris Deum manu ſua accipit, *Har. reſp.* 13
-- Pontifex max. *orat.* 3. 33
P. SCIPIO, P. F. Cn. N. *Naſica*, *Corculum*, bis Conſul, & Cenſor, *Brut.* 20. & 58. *N. D.* 2. 4
P. SCIPIO *Naſica*, P. F. P. N. Cn. pron. ædilitiam repulſam fert, *Planc.* 21
-- cum D. Bruto Conſul, *Brut.* 22
-- in vincula conjectus, *Leg.* 3. 9
-- Conſul a Granio præcone reprehenditur, *Planc.* 14
-- Pontifex max. Ti. Gracchum interfecit, *Catil.* 1. 1. *Dom.* 34. *off.* 1. 22. *Brut.* 28
-- Pergami moritur, *Flacc.* 31
Ejus facete dictum, *orat.* 2. 70
-- nulla comitas, *off.* 1. 30
P. SCIPIO NASICA, P. F. P. N. P. pron. Cn. abnepos, in conſultu mortuus, *Brut.* 34
Ejus comitas, *off.* 1. 30
P. SCIPIO, P. F. P. *Serapionis* Nepos, *Brut.* 58 *Roſc. Am.* 28
P. SCIPIO NASICA, P. ex Licinia Craſſi filius, a Favonio accuſatur, *At.* 2. 1
-- Verris advocatus, *Verr.* 4. 36
-- adoptatus a Q. Cæcilio Metello Pio, unde *Scipio Metellus* dicitur, *At.* 6. 1
SCOPAS, ſculptor, *Divin.* 1. 13
SCOPAS, Theſſalus, a Simonide laudatus, *orat.* 2. 86
C. SCRIBONIUS, vide CURIO.
L. SCRIBONIUS *Libo*, Trib. pleb. *orat.* 1. 53. 2. 65. *Brut.* 23
SCROFA, *Att.* 5. 4
SCYLAX, Halicarnaſſeus, *Divin.* 2. 42
SCYLLA, monſtrum, ſed proprie Syrtis ad fretum Siculum, *Verr.* 5. 56. *Har. reſp.* 27. *N. D.* 1. 38
SCYRON, Epicureus, *Acad.* 4. 33
SCYRUS, inſula maris Ægæi, *At.* 5. 12
SCYTHIA, pars Sarmatiæ Europææ, *N. D.* 2. 35. *Piſon.* 8
Scytha, gentile, *Verr.* 5. 58
SEBOSUS, Catuli familiaris, *Att.* 2. 14. 15
SEBUSIANI, populi Galliæ Lugdunenſis, *Quint.* 25.
SEDULIUS, dux ſervorum, quorum opera P. Clodius uſus eſt, *Dom.* 30
SEGESTA, urbs Siciliæ, *Verr.* 4. 33
Segeſtanus, gentile, *Verr.* 2. 65. *orat.* 62
SEGULIUS LABEO, *fam.* 11. 20. 21
SEJANUM, prædium, *fam.* 7. 1
SEJUS, libertus, *At.* 5. 13.
-- alius eſt, *fam.* 7. 12
M. SEJUS, *off.* 2. 17. *Planc.* 5
-- idem, aut filius, *fam.* 11. 7. *At.* 12. 11
Q. SEJUS, Poſtumus, eques Rom. *Dom.* 44. 50 *Har. reſp.* 14
SELENE, uxor Antiochi, *Verr.* 4. 27
SELEUCIA *Pieria*, urbs Syriæ ad Euphratem, *At.* 11. 20
-- regia Parthorum, *fam.* 8. 14
SELEUCUS, ſervus, *fam.* 6. 18
SELICIA, mulier, *At.* 15. 13
Q. SELICIUS, *At.* 1. 12. *fam.* 1. 5
C. & P. SELII docti homines, qui Philonem Romæ audierant, *Acad.* 4. 4
SELIUS, malus Orator, *Fam.* 7. 32
SEMELE, mater Bacchi, *Tuſc.* 1. 12. *N. D.* 2. 24
SEMIRAMIS, *Prov. Conſ.* 4
A. SEMPRONIUS, *orat.* 2. 60
C. SEMPRONIUS Rufus, *Fam.* 8. 8. 12. 22. 25
L. SEMPRONIUS *Atratinus*, Conſul & Cenſor, *Fam.* 9. 21
M. SEMPRONIUS, A. frater, *orat.* 2. 60
TIB. & C. SEMPRONII, eloquentes, *orat.* 1. 9. Vide C. & TIB. GRACCHUS.
SEMURIUS ager, *Phil.* 6. 5
SENENSES, in Etruria, *Brut.* 18
C. SENTIUS, prætor Macedoniæ, *Verr.* 3. 93. *Piſon.* 34
SEPLASIA, locus Capuæ, ubi unguenta vendebantur, *Piſon.* 11. *Agrar.* 2. 34. *Sext.* 8
SEPTEM AQUÆ, lacus agri Reatini, *At.* 4. 15
SEPTIMIA, *Fam.* 9. 10. *At.* 16. 11
C. SEPTIMIUS, ſcriba, *At.* 2. 24
C. SEPTIMIUS, prætor, *Redit.* 2. 9.
-- Augur, *Att.* 12. 13. 14
P. SEPTIMIUS *Scævola*, Senator, *Verr. Act.* 1. 13. *Cluent.* 41
-- ſuſtulisse idem, *Flacc.* 4. & 35
Q. SEPTITIUS, eques Rom. *Verr.* 3. 14
SEPTUMULEJUS, Anagninus, *orat.* 2. 67
SEPYRA, vicus Ciliciæ, *Fam.* 15. 4
SEQUANI, populus Galliæ, *At.* 1. 19
C. SERANUS, (forte *C. Serranus* de quo infra) præfertur Q. Catulo, *Planc.* 5
SERAPION, Geographus, *At.* 2. 4. & 6
-- alius, *At.* 10. 17
SERAPIS, Deus Ægyptiorum, *Divin.* 2. 59. *N. D.* 3. 19. *Verr.* 2. 66
SERGIA, Tribus, *Vatin.* 15.
SERGIUS, mimus, *Phil.* 2. 25
C. SERGIUS, Aurata, ſive Orata, *Orat.* 1. 39. *Off.* 3. 16. *Fin.* 2. 22
CN. SERGIUS, Venerius, *Verr.* 3. 43
L. SERGIUS, ſcriba, *Verr.* 3. 78
-- alius, P. Clodii familiaris, qui ſe ad Cn. Pompejum interficiendum obtulit, *Dom.* 5
Q. SERGIUS, Senator, *Cluent.* 8
SERIPHUS, inſula in mari Ægæo, inter Cycladas, *N. D.* 2. 31
Seriphius, gentile, *Senect.* 3
SERRANUS, (*C. Attilius*) ab aratro Dictator, *Sext.* 33
C. SERRANUS, Conſul, *Rab. Perd.* 7
SEXT. SERRANUS, *Att.* 4. 2. *Har. reſp.* 15
SERRANUS *Domeſticus*, ſcripto Ciceronis laudatus a patre, *Q. Fr.* 3. 8
CN. SERRIUS, eques Rom. *Verr.* 2. 48
Q. SERTORIUS, qualis orator, *Brut.* 48
-- ſollicitatur a Mithridate, ut ſe cum eo conjun-

Digitized by Google

fingit, *Muren.* 15
-- a Cn. Pompejo vincitur, *Manil.* 4
SERVÆUS, de Fonteii cohorte, *Font.* 5
SERVILII, Q. & P, fratres gemini, ſimillimi, ut dignoſci vix poſſent, *Acad.* 4. 18
SERVILIUS lacus, *Roſc. Am.* 32
C. SERVILIUS *Ahala*, Sp. Melium interfecit, *Senect.* 16
-- dicitur Quintus, *Catil.* 1. 1
---- Marcus, *Dom.* 32
C. SERVILIUS Vatia, *Cæcil.* 19
C. SERVILIUS, *Glaucia*, vide GLAUCIA.
C. SERVILIUS, negotiator, *Verr.* 5. 54
C. SERVILIUS, Conſul, *Brut.* 20
CN. SERVILIUS, *Cæpio*, Cenſor, *Verr.* 1. 55
L. SERVILIUS, eques Rom. *Verr.* 3. 71
L. SERVILIUS Poſtumus, *Fam.* 12. 26
M. SERVILIUS Ahala, *Dom.* 32
M. SERVILIUS, *Orat.* 2. 65 *Brut.* 77
M. SERVILIUS Geminus, *Att.* 6. 3. *Fam.* 8. 8
M. SERVILIUS, Trib. pleb. *Fam.* 12. 7. *Phil.* 4. 6
P. SERVILIUS *Rullus*, Trib. pleb. in quem extant Agrariæ tres, *Agrar.* 2. 20
P. SERVILIUS Vatia, Iſauricus, legi Maniliæ favet, *Manil.* 23
-- Olympum vi cepit, *Verr.* 1. 21
-- Metellum Ciceroni placat, *Red.* 1. 7. 2. 10
-- negat Ptolemæum reſtituendum eſſe, *Fam.* 1. 1
Agri ab ipſo imperio Rom. adjecti, *Agrar.* 1. 2. 2. 19
P. SERVILIUS, P. Iſaurici filius, qui conſul cum C. Cæſare fuit, *Att.* 4. 15
-- Aſiam obtinet, *Fam.* 13. 66
-- Ciceroni adverſatur, *Fam.* 10. 12
-- metu Antonii, in quem invectus erat, non audet in Senatum venire, *Fam.* 12. 2
-- laudatur etiam, *Att.* 1. 19. 11. 5. &c.
P. SERVILIUS *Caſca*, vid. CASCA.
SEX. SERVILIUS, *fam.* 5. 10
SERVIUS, deſignatus Trib. pleb. de ambitu accuſatus condemnatur, *fam.* 8. 4
SERVIUS Pola, accuſator, quidam, *fam.* 8. 12. *Q. Fr.* 2. 13
SERVIUS *Tullius*, ei dormienti caput ardet, *Divin.* 1. 53
-- æqualis Piſiſtrati, *Brut.* 10
SERVIUS *Claudius*, cujus libros Ciceroni donat L. Papirius Pætus, *Att.* 1. 20
-- homo doctus, qui facile diceret, qui verſus Plauti eſſet, qui non, *fam.* 9. 16
SETENAS, *Att.* 8. 5
SETINUS ager, in Latio, *Agrar.* 2. 25
SEXTILIUS *Andro*, vid. ANDRO.
A. SEXTILIUS, *flacc.* 15
C. SEXTILIUS Rufus, *fam.* 12. 13. 13. 48
-- forte alius, *flacc.* 36
P. SEXTILIUS, quæſtor in Aſia, *flacc.* 13
P. SEXTILIUS Rufus, *fin.* 2. 17
Q. SEXTILIUS, amicus Milonis, *Q. fr.* 2. 1
SEXTIUS, parochus publicus, *Att.* 13. 2
SEXTIUS, lictor, *Verr.* 3. 67. 5. 43
C. SEXTIUS *Calvinus*, orator, luſcus, *Brut.* 34. *Orat.* 2. 40
L. SEXTIUS, Trib. pleb. *Sext.*
-- alius, *fam.* 13. 8
L. SEXTIUS, Panſa, *Q. fr.* 2. 11
P. SEXTIUS, prætor, *Brut.* 48
P. SEXTIUS, P. F. exulat, *fam.* 5. 17
P. SEXTIUS, L. F. pro quo extat oratio, memoratur, *Cat.* 1. 8. *fam.* 1. 9. 5. 6. & 60. 7. 32. *Att.* 2. 20. 8. 15. 11. 7 *Red.* 1. 6. 2. 8
T. SEXTIUS, Gallus, *Milon.* 31
SIBYLLA, *fam.* 1. 7. *Rab. Poſt.* 2
-- Erythræa, *Divin.* 2. 18
Sibyllini libri, *Verr.* 4. 49
SICA, ſervus, *Fam.* 14. 15. *Att.* 8. 12
SICILIA, hujus provinciæ dignitas, vetuſtas, utilitas, *Verr.* 2. 1
-- Cereri & Liberæ conſecrata, *Verr.* 4. 48
Siculus, gentile, *Orat.* 2. 54. 60
Sicilienſis, *Nat. D.* 3. 10. *Brut.* 92
SICINIUS, *Att.* 5. 4
C. SICINIUS, probabilis Orator, *Brut.* 76
CN. SICINIUS, homo ridiculus, malus orator, ſeditioſus tribunus pleb. *Brut.* 60
SICYON, Reſpublica in Peloponneſo, *Att.* 1. 13. *Offic.* 2. 23
Sicyonius, gentile, *Orat.* 1. 54
SIDA, urbs Pamphyliæ, *Fam.* 3. 6
SIDICINI, in Campania, *Phil.* 2. 41
SIDON, urbs Phœniciæ, *Att.* 9. 9
SIGÆUM, oppidum & portus Troadis, *Arch.* 10 *Fam.* 5. 12
SILANIO, ſtatuarius, *Verr.* 4. 57
D. SILANUS, *Off.* 2. 16
-- Conſul, *Piſ.* 24. *Cat.* 4. 4. *Flacc.* 13
-- Torquati filium adoptat, *Fin.* 1. 7
-- Vitricus M. Bruti, *Brut.* 68
M. SILANUS, Conſul, *Brut.* 35
-- accuſatus, *Cæcil.* 21. *Verr.* 2. 47
M. SILANUS, Trib. militum, *Fam.* 10. 34
SILENUS docet Midam, quid ſit optimum homini, *Tuſc.* 1. 48
SILENUS, Hiſtoricus, *Divin.* 1. 24
A. SILIUS, *Att.* 10. 13. 12. 18. & 24
P. SILIUS, *Fam.* 7. 21. 9. 16. 13. 62
SILVANUS, e gente Plautia, *Arch.* 4
SILUS, teſtis, *Orat.* 2. 70
SIMONIDES, Ceus, memoriæ artem invenit; *Orat.* 2. 86. *Fin.* 2. 32
-- de diis ἐπέχει, *Nat. D.* 1. 22
Ejus verſus duo, *Tuſc.* 1. 42
-- memoria inſignis, *ibid.* 24
-- ſomnium, *Divin.* 1. 27
SINOPE, Ponti civitas, *Verr.* 2. 34. *Manil.* 8. *Agrar.* 2. 20
SINUESSA, oppidum Latii, *Att.* 9. 15. 16
Sinueſſanus, gentile, *Fam.* 12. 20
SIPONTUM, urbs Apuliæ, *Att.* 9. 15
Sipontinus, gentile, *Agrar.* 2. 27
SIPYLUS, mons Lydiæ, *Q. Fr.* 2. 11
SIREGIUS, *Att.* 15. 11
SIRENES, fabula de Sirenum cantibus, quomodo

do intelligenda, *fin.* 5. 18
SISAPO, urbs Hiſpaniæ, *Phil.* 2. 19
L. SISENNA, e Cornelius, Hiſtericus, *Brut.* 64. *Leg.* 1. 2. *Divin.* 1. 44. 2. 25
-- ridetur, quod recte loqui putaret eſſe, inuſitate loqui, *Brut.* 74
P. SISER, libertus, *Att.* 11. 13
SISYPHUS, *Tuſc.* 1. 5. & 41
SITIUS, *Att.* 15. 17. *Fam.* 8. 2
SMYRNA, urbs Joniæ, *Brut.* 22. *Agrar.* 2. 15. *flacc.* 30. *Phil.* 11. 2
SMYRNÆI, gentile, *Arch.* 8.
SOCRATES, qualis natura fuerit, *Tuſc.* 4. 37
-- ab Apolline omnium ſapientiſſimus dictus, & quare, *Acad.* 1. 4. *Amic.* 2. & 4
-- id unum ſcivit, nihil ſe ſcire, *Acad.* 4. 23
-- contra mores conſuetudinemque civilem fecit, *Off.* 1. 41.
-- Archelai auditor, *Tuſc.* 5. 4
-- parens philoſophiæ, *fin.* 2. 1. *Nat. D.* 1. 34. *Tuſc.* 5. 4. *Orat.* 3. 10
-- eos exſecrabatur, qui utilitatem & honeſtatem, opinione diſtraxiſſent, *Off.* 3. 3
-- manet in antiquorum ſententia de divinatione. *Divin.* 1. 3
-- proximam ad gloriam viam dixit eſſe, ſi quis id agerent, ut qualis haberi vellet, talis eſſet, *Off.* 2. 12
-- ſe mundanum appellat, *Tuſc.* 5. 37
-- ſcurra Atticus vocatur, *Nat. D.* 1. 34
-- Eiρων, *Off.* 1. 30. *Or.* 2. 67. *Acad.* 4. 5
-- inductione plurimum uſus eſt, *Top.* 10
-- ſermonum ſuorum literam nullam reliquit, *Orat.* 3. 16
-- Sophiſtas luſit, *Brut.* 8. *fin.* 2. 1
-- vult animum eſſe immortalem, *Amic.* 4. *Sen.* 21
-- diſcere, nihil aliud eſſe quam recordari, *Tuſc.* 1. 24
Ejus reſponſum de Archelao, utrum eſſet beatus, *Tuſc.* 5. 12
-- de Iſocrate augurium, *Orat.* 13
-- vultus idem, *Off.* 1. 26. *Tuſc.* 3. 15
-- opſonium, *fin.* 2. 28. *Tuſc.* 5. 34
-- ſomnium, *Divin.* 1. 25
-- ſermo die mortis, *Tuſc.* 1. 24
-- oratio apud Judices, *Tuſc.* 1. 41. *Orat.* 1. 54
-- mors, *Nat. D.* 3. 33. *Tuſc.* 1. 29
Ejus laus, *Orat.* 3. 16
Socratici, ſermone uſi ſunt leni, minimeque pertinaci, & cui immiſtus ſuit lepos, *Off.* 1. 37
SOLENTINI, in Sicilia, *Verr.* 3. 43
SOLI, oppidum Ciliciæ, *Leg.* 2. 16
SOLON, verſutus & callidus, *Off.* 1. 30
-- orientem tyrannidem multo ante proſpexit, *Divin.* 1. 49
-- cur nullam legem in parricidas ſtatuerit. *Roſc. Am.* 25
-- Areopagitas conſtituit, *Off.* 1. 22
-- capite ſanxit, ſi quis in ſeditione non alterius utrius partis fuiſſet. *Att.* 10. 1
-- ſenex quotidie aliquid addiſcit, *Seneƈt.* 8. & 14
-- mortuum ſe lugeri poſtulat, *Tuſc.* 1. 49. *Seneƈt.* 20
-- quando vixerit, *brut.* 10
-- qua ſpe fretus tyranno obſiſteret, *Seneƈt.* 20
Ejus præceptum de beata vita, *Fin.* 2. 27. 3. 22
-- lex de ſepulturis, *Leg.* 2. 23
SOLONIUM, campus agri Lanuvini, *Att.* 2. 3. *Divin.* 1. 36. 2. 31
SOPATER, Halicienſis, *Verr.* 2. 28
-- Tyndaritanus, *Ver.* 4. 39
SOPHIA, puella, *fam.* 9. 10
SOPHOCLES, Agrigentinus, *Verr.* 3. 88
SOPHOCLES, poeta divinus, *Divin.* 1. 25
-- prætor a Pericle collega reprehenditur, *Off.* 1. 40
-- incola Colonei, *fin.* 5. 1
-- a filiis in judicium vocatus, *Sen.* 7
-- laudatur, *Att.* 2. 7. 16. 4. 8. *Orat.* 3. 7
Ejus ſomnium, *Divin.* 1. 25
SOPOLIS, pictor, *Att.* 4. 16
SORANUS, a Sora oppido Latii, *Planc.* 9. *Divin.* 1. 47
SOSIPPUS, Agyrinenſis, *Verr.* 2. 9
SOSITENUS, Entellinus, *Verr.* 3. 87
SOSITHEUS, anagnoſtes, *Att.* 1. 12
C. SOSIUS, prætor, *Att.* 8. 6. 9. 1
Q. SOSIUS, eques Rom. ex agro Piceno, tabularium incendit, *Nat. D.* 3. 30
SOSTRATUS, Centuripinus, *Verr.* 3. 23
SOSVS, Antiochi liber, *Acad.* 4. 4.
SOTERICVS *Marcius*, Tiburtinus, *balb.* 25
SPARTA, urbs Peloponneſi, quæ & Lacedæmon, *fin.* 2. 30. *Tuſc.* 2. 14
-- periit avaritia, *Off.* 2. 22
Spartiata, gentile, *Tuſc.* 2. 16
SPARTACVS, fugitivorum dux, *Har. reſp.* 12. *Parad.* 4. *Phil.* 3. 8
SPEVSIPPVS, Platonis ex ſorore nepos: Academicæ philoſophiæ quaſi heres relinquitur a Platone, *Acad.* 1. 4
-- nil ab Ariſtotele diſſenſit, *Orat.* 3. 18
-- Deum eſſe vim animalem, omnia regentem, ſtatuit, *Nat. D.* 1. 13
SPHÆRVS, Stoicus. *Tuſc.* 4. 24
SPINO, Deus Romanorum: proprie fluvius prope Romam, *Nat. D.* 3. 20
SPINTHARVS, ſervus, *Att.* 13. 25
SPINTHER, vide LENTVLVS.
SPONGIA, *Att.* 1. 16
SPVRINA, haruſpex, *fam.* 9. 24. *Divin.* 1. 52
STABIANVM, prædium ad *Stabias*, oppidum Campaniæ, *fam.* 7. 1.
C. STALENVS, judex, qui cæteros corrumpere voluerat, *Cluent.* 20. 24. *brut.* 68. *Top.* 20. *Verr.* 2. 32
STASEAS, Peripateticus. *Orat.* 1. 22. 23. *Fin.* 5. 3. & 25
STATIELLENSES, in Liguria, *Fam.* 11. 11
STATILIVS, hiſtrio, *Roſc. Com.* 10
L. STATILIVS, Catilinarius, *Cat.* 3. 3
-- alius, augur, *Att.* 12. 13. & 14
STATIVS, Q. Ciceronis libertus, *Fam.* 16. 16. *Q. Fr.* 1. ep. 2. 1. *Att.* V. 1. 12. 4. 15. 16.

STA-

STATIUS. poeta Comicus, laudatur, *Orat.* 2. 62. *Tuſc.* 1. 14. *Nat. D.* 1. 6. *Senect.* 7.
L. STATIUS *Murcus*, vid. MURCUS.
SEXT. STATIUS, *Att.* 6. 1.
STATO, homo obſcurus, *Dom.* 44.
STELLATES, campus in Campania, *Agr.* 1. 7. 2. 31.
STESICORUS, poeta, *Verr.* 2. 35. *Sen.* 7
STHENIUS, Thermitanus, *Verr.* 2. 34.
STILPO, Megarenſis, philoſophus acutus & probatus: natura ebrioſus & mulieroſus, naturæ vitium corrigit, *fat.* 5. *Acad.* 4. 24.
STOICI, pene Cynici, *Off.* 1. 35.
-- a Peripateticis an verbis diſcrepent, an re. *Leg.* 1. 20. *Fin.* 2. 3. 12. 5. 8. *Nat D.* 1. 7.
-- verba novaverunt. *Fin.* 3. 2.
-- omnia fere divinationis genera defendunt, *Div.* 1. 4. *Acad.* 4. 36.
-- animos putant diu manſuros, non ſemper, *Tuſc.* 1. 32.
-- dialecticen & judicandi vias diligenter perſecuti ſunt. *Top* 2
-- in verborum etymologiis diligentes, *Off.* 1. 7
-- fures, *fin.* 2 25.
-- inopes in dicendo, *Orat.* 3. 18. *fam.* 15 19 *brut.* 31.
-- quamque rem ſuo nomine appellant, *fam.* 9. 22
-- negant virtutes & vitia creſcere, *fin.* 3. 15
-- negant quidquam poſſe percipi, niſi tale verum, quale eſſe falſum non poſſit, *fin.* 5. 26 *Acad.* 4. 6. 24
-- ſapientem amatorum eſſe dicunt, *Tuſc.* 4. 34
Stoicorum aut fatum, aut divinatio rejecta, *Divin.* 2. 9
-- opinio de urbanitate, *fam.* 3. 7
---- de amicitia, *fin.* 3. 21
---- de ſummo bono, explicatus toto libro 3. & refellitur, 4. *fin.*
-- paradoxa, *Acad.* 4. 44. *Mur.* 29.
-- ſpinoſum diſſerendi genus, *fin.* 3. 1. 4. 28
-- definitio ordinis, *Off.* 1. 40.
--- modeſtiæ, *ibid.*
SEXT. STOLA, judex, *flacc.* 20
STRABO, *Att.* 12. 17
STRATO, Lampſacenus, Phyſicus, Theophraſti auditor, *Acad.* 1. 9. *fin.* 5. 5
-- vim Divinam in natura eſſe ait, nec mundum eſſe a Diis. *Nat. D.* 1. 13. *Acad.* 4. 38
STRATO, medicus, *Cluent.* 63.
STRATOCLES. Hiſtoricus, *brut.* 11.
STRATONICUS, facetus, *Nat. D.* 3. 19
STRATORIUS, *fam.* 12. 23 & 30.
C. SUBERNIUS, Calenus, *fam.* 9. 13
SUBURANA. Tribus, *Agrar.* 2. 29.
SUCRANENSIS, in Hiſpania, *balb.* 2
SUESSA, in Campania, *Phil.* 3. 4. 4. 2
L. SUETIUS, *Verr.* 1. 5 2. 12
SUFENAS, *Nonii* *viri* cognomen, *Att.* 4. 15
SULMO. urbs in Pelignis, *Att.* 7. 4. 12
C. SULPICIUS *Olympus*, *Verr.* 1. 48
C. SULPICIUS *Gallus*, eruditus & eloquens Conſul, *Orat.* 1. 53. *brut.* 20.
-- Aſtrologiæ ſtudioſus, *Off.* 1, 6. *Senect.* 16.
C. SULPICIUS, prætor, *Catil.* 3. 3
P. SULPICIUS *Rufus*, Trib. pleb. *Har. reſp.* 19. *Orat.* 1. 7.
-- A L. Sylla ejicitur, *Catil.* 3. 10
-- Orator, *brut.* 49. 55. *Off.* 2. 14 *Orat.* 3. 8
-- mors ejus, *Orat.* 3. 3.
P. SULPICIUS, Trib pleb *Verr. Act.* 1. 10
Q. SULPICIUS Gallus, C. F. *Orat.* 1. 53
SER. SULPICIUS, Conſul, *brut.* 16
SER. SULPICIUS Rufus, Q F. accuſat L. Murenam, de ambitu, *Muren.* 3
-- Conſul cum M. Marcello, *fam.* 8. 8
-- Achajæ proconſul, *fam.* 4 3. 4
-- filium mittit contra Cn. Pompejum, cum Cæſare facit, *Att.* 19
-- nullum Cæſaris decretum poſt Idus Martias figendum cenſet, *Phil.* 1. 1.
-- Juriſconſultus, *Mur.* 7 *Brut.* 40
-- mors ejus in legatione ad M. Antonium, *Phil.* 8. 7. 9. 1
-- ſolo prænomine, *Servius*, ſæpe deſignatur, ut *Att.* 9 19. &c.
SUMMANVS de cælo ictus, *Divin.* 1. 10
SVNIVM, in Attica, *Att.* 7. 3. 13. 10.
Suniae, gentile, *Leg* 2.
SVRA, libertus, *Fam.* 5. 11.
SYBOTA, *plur.* inſulæ tres prope Corcyram; *Att.* 5. 9.
D. SYLLA, *Fam.* 15. 17.
L. SYLLA, in Cornelius, Dictator, (vid. FAVSTVS.) *brut.* 90. & 96 *fin* 3. 22. *Att.* 9. 15
-- luxuriæ, avaritiæ, crudelitatis magiſter, *fin.* 3 22
-- cuivis deſervit, ut impetret, quæ vult, *Off.* 1. 30
-- P. Sulpicium & C. Marium ejicit, *Catil.* 3. 10
-- in C. Marii cineres ſævit, *Leg.* 2. 22
-- primus e Corneliis crematus, *ibid.*
-- quos oderat, occidi jubebat, *Leg.* 4
-- civitates pecunia accepta liberavit, *Off.* 3. 22
-- Volaterranis civitatem adimere non potuit, *Dom.* 30
-- ei immolanti ſerpens apparuit, *Divin.* 2. 30
-- prima ſtatua equeſtris inaurata poſita eſt, *Phil.* 9. 6
Ejus Hiſtoria, *Divin.* 1. 33
-- lex de Tribunatu, *Leg.* 3. 9
-- victoria nefaria, *Off.* 2. 8.
-- Rhodiis inſula quaſdam attribuit, &c. *Q. fr.* 1. ep. 1. 11
P. SYLLA, pro quo extat oratio, L. Syllæ in proſcriptionibus adminiſter, *Off* 2. 8.
-- accuſat Gabinium de majeſtate, *Q. fr.* 3. 3
-- de ambitu, *Att.* 4. 16
Ejus mors, *fam.* 9. 10. 15. 17
SER. SYLLA, P. frater, Senator, Catilinæ ſocius, *Syll.* 2.
SYLLVS, *Nat. D.* 1. 34
SYMMACHVS, Venerius. *Verr.* 3. 40
SYNNAS, & *Synnada*, urbs Phrygiæ magnæ, *fam.* 3. 8. 15. 4. *Att.* 5. 16
Synnadenſe forum, *Att.* 5. 21.
SYPHAX, rex Numidarum, *Invent.* 1. 34.

SYRA-

SYRACUSÆ, urbs Siciliæ nobiliſſima, & muniſſima, *Tuſc.* 5. 23. *Verr.* 2. 2
-- deſcribuntur, *Verr.* 4. 52.
Syracuſii, gentile, *Divin.* 1. 20
Syracuſanæ menſæ, *fin.* 2. 28. *Tuſc.* 5. 35.
SYRIA, regio, *Verr.* 4. 27 *Sext.* 43.
Syri gentile, *orat.* 2. 66. *Nat. D.* 3 15
Syriaci publicani, *Q. fr.* 2 13
SYRON, Epicureus, *fin.* 2. 35. *fam.* 6. 11.
SYRUS, ſervus, *Att.* 12. 22
SYSPIRA, locus in Armenia, *Att.* 2. 4

T.

P. TADIUS, *Verr.* 1. 39. 2. 20 5. 52
Q TADIUS, propinquus Verris, teſtis contra *Verr.* 1. 49. 4. 13
-- fortaſſe is, de quo, *Att.* 1. 5. & 8
TAGES, auctor diſciplinæ Etruſcæ; terra, cum araretur, editus, *Divin.* 2. 23
TALNA, judex, *Att.* 1. 16
Forte hujus eſt filius, juvenis philologus, a Nicia Grammatico laudatus, *Att.* 13. 29
TAMISIUS, vide MUSTELA.
TANAGRÆUS, ab oppido Bœotiæ Tanagra, *Dom.* 43.
TANTALUS, *fin.* 1. 18. *Tuſc.* 1. 5. 3. 12. 4. 16. *off.* 3. 31
Tantalidæ, *Nat. D.* 3. 38
TARCONDIMOTUS, *fam.* 15. 1.
TARENTUM, urbs Calabriæ, *orat.* 2. 67. *brut.* 18. *Cluent.* 9. *fam.* 7. 12. 11. 27. *Att.* 9. 15. *Seneſt.* 4
Tarentini, gentile, *Arch* 3. *fin.* 1. 3
TARICHERA caſtra, ad *Taricheam*, oppidum Judææ munitiſſimum, *fam.* 12. 11
TARQUINI, oppidum Etruriæ, *Tuſc.* 5. 37
Tarquinienſis ager, *Divin.* 2. 23
Tarquinienſe municipium, *Cæcin.* 4
TARQUINIUS *Priſcus*; ei ab aquila apex imponitur, *Leg.* 1. 1
-- Demarati filius, *Tuſc.* 5. 37
-- Rex peregrinus, *Syll.* 7
L. TARQUINIUS *Superbus*, Cumis ſenio confectus, *Tuſc.* 3. 12
-- ſomnium ei portendens exilium, *Divin.* 1. 22
-- eo rege, nulla erat lex Romæ de ſtupris, *Leg.* 2. 4
L. TARQUITIUS, *Att.* 6. 8
TARRACINA, urbs Latii ad mare, *Att.* 7. 5. 8. 11. *orat.* 2. 59. *fam.* 7. 23
TARRACO, Hiſpaniæ civitas, *Dejot.* 14
TARSUS, caput Ciliciæ, *fam.* 2. 17. *Att.* 5. 20
Tarſenſes, gentile, *fam.* 12. 13
TARTESSIUS, a *Tarteſſo*, quæ eſt urbs Hiſpaniæ Bæticæ, *Att.* 7. 3
Tarteſſiorum rex, *Seneſt.* 19
L. TARUTIUS *Firmanus*, Chaldaicis rationibus eruditus, Romæ Palilibus, cum in jugo luna eſſet, conditæ fata prædicit, *Divin.* 2. 47
T. TATIUS, Rex, *Herenn.* 4. 12
TAURISCUS, actor, *orat.* 3. 59
TAUROMINIUM, urbs Siciliæ, *Att.* 16. 11
Tauromitanus, gentile, *Verr.* 2. 66. 3. 6
M TAURUS, *Q. f.* 3. *ep.* 1. 2
TAVRVS, mons Aſiæ, *Sext.* 27. *Dejot.* 13
Tauri pylæ, anguſtiæ, per quas iter patet ex Cappadocia in Ciliciam, *Att.* 5. 20
TAVRVS, *fam.* 12. 25
TAYGETVS, mons Græciæ, *Divin.* 1. 50
TEBASSVS, veteranus Cæſarianus, *Att.* 14. 10
TEGEATÆ, in Arcadia, *Divin.* 1. 19
TELAMO, *Tuſc.* 3. 18. *orat.* 2. 46. *Nat. D.* 3. 32
TELEPHVS, rex Myſiæ, *flacc.* 29
TELMESSVS, urbs Cariæ, *Divin.* 1. 41
Telmeſſes, gentile, *Divin.* 1. 42
TEMNVS, oppidum Æoliæ, *flacc.* 18
Temnites, gentile, *ibid.*
TEMSA, oppidum Bruttiorum, *Verr.* 5. 16
Temſanus, gentile, *ibid.*
TENE, urbs Achajæ, *Att.* 6. 2
TENEDVS, inſula Aſiatica, *Verr.* 1. 19
Tenedii, gentile, *Q. fr.* 2. 11
Tenedia ſecuris, *ibid.*
TENES, conditor Tenedi, & Deus urbis, *Nat. D.* 3. 15. *Verr.* 1. 19
TERENTIA, Ciceronis uxor, ad quam *fam. lib.* 14. & de qua *fam.* 5. 16. *Att.* 11. 24
TERENTINA, tribus, *fam.* 8. 8
TERENTIVS VESPA, *orat.* 2. 62
TERENTIVS, poeta, familiaris Lælii, laudatur, *Invent.* 1. 19. 23. *orat.* 2. 40. *fin. orat.* 47. *fam.* 1. 9. 7. 10 9. 7. *Att.* 7. 3. *fin.* 1. 1. 5. 10. *Tuſc.* 3. 14 27. *Nat. D.* 2. 23. 5. 29. *Leg.* 1. 12. *off.* 1. 9. 42. *Amic.* 24. 25 26
A. TERENTIVS, *Cæcin* 9
L TERENTIVS, *Att.* 11. 17
M. TERENTIVS, vel eſt *M. Terentius Lucullus*, vel *M. Terentius Varro*, de quibus ſuo loco.
P. TERENTIVS, *Hiſpo*, eques Rom. *fam.* 13. 65. *Att.* 4. 7. 11. 10
Q. TERENTIVS, pontifex, *Har. reſp.* 6
TEREVS, fabula, *Att.* 16. 2. & 5
TERMINALIA, *Phil.* 12. 10. *Att.* 6. 1
M. TERPOLIVS, *fragm. or.*
TERTIA, mimi filia, *Verr.* 3. 34
-- filia L. Pauli, *Divin.* 1. 46
-- ſoror Bruti, *brut. Germ.* 5
TERTVLLA Caſſii, *Att.* 14. 20. 15. 11
TESTA, vide TREBATIVS.
TESTIVS *Penarius*, orator, qui in dicendo mentum intorquere ſolebat, *orat.* 2. 66
P TESTIVS, acenſus, *Verr.* 1. 28
TETRILIVS *Rogus*, Philonis auditor, *Acad.* 6. 4
TEVCER, Telamonis filius, *Tuſc.* 5. 37
-- Tragœdia, *orat.* 1. 58
TEVCRIS, C. Antonius, *att.* 1. 12
THALES, Mileſius, ſapientiſſimus in ſeptem; *Leg.* 2. 11
-- in otio vixit; *orat.* 3. 34
-- ex aqua dixit cuncta eſſe, *Nat. D.* 1. 10. *Acad.* 4 37
-- olearum ubertatem prævidit, & defectionem Solis, *Divin* 1. 49
THALLVMETVS, ſervus, *Att.* 5. 12.

THARASO, libertus, *fam.* 1. 7.
THASUS, inſula Græca ad Thraciam, *Herenn.* 4. 54. *Piſon.* 36
THAUMAS, Iridis pater, *Nat. D.* 3. 20
THEANUM Apulum, *Cluent* 69
-- Sidicinum, *Att.* 8. 11. *Phil.* 12. 11. *Agrar.* 2. 30. 35
THEBÆ, urbs Bœotiæ, *fat.* 4
Thebani, gentile, *Invent.* 2. 23
Thebanus orator nullus, *Brut.* 13
THEBE, Alexandri Pheræorum tyranni uxor, *Invent.* 2. 49. *off.* 2. 7
THELXIOPE, muſa, *Nat. D.* 3. 21
THEMISTA, mulier Epicurea, *fin.* 2. 21. *Piſon.* 26
THEMISTAGORAS, Lampſacenus, *Verr.* 1. 33
THEMISTOCLES, taciturnus, diſſimulator, inſidiis aptus, *off.* 1. 30
-- interrogatus, utrum bono viro pauperi, an minus probato diviti filiam collocaret, *off.* 2. 20
-- faciendi, dicendique ſapiens, *orat.* 3. 56
-- lyram recuſat, *Tuſc.* 1. 2
-- Miltiadis tropæis e ſomno ſuſcitatur, *Tuſc.* 4. 19
-- quod honeſtum non eſſet, conſilium dabat, *off.* 3. 11
-- in quos caſus incideris, *Att.* 10. 8
Ejus nomen illuſtrius, quam Solonis, *off.* 1. 22
-- memoria ſingularis, *fin.* 2. 32. *Acad.* 4. 1. *Senect.* 7. *orat.* 2. 74. 86
-- reſponſum Seriphio, *Senect.* 3.
-- mors, *brut.* 11. *Amic.* 12. *ad Att.* 9. 10
Themiſtocleum conſilium, *Att.* 10. 8
THEODECTES, Ariſtotelis auditor, *orat.* 51. 57. *Tuſc.* 1. 14
THEODORUS, Byſantius, Sophiſta Socratis temporibus, *brut.* 12. *orat.* 12
THEODORUS, Cyrenaicus, Deos tollit, *N. D.* 1. 23. & 42
-- mortem contemnit, quam ei rex Lyſimachus minatur, *Tuſc.* 1. 43
THEODORUS, Ennenſis, *Verr.* 4. 51
THEODOSIUS, Chius, *Har. reſp.* 16
THEOMNASTUS, Syracuſanus; *Theoractus* dicitur contumeliæ cauſa, *Ver* 2. 21 4. 66
THEOPHANES, Mitylenæus, Pompeji a quo civitate donatus eſt, & cujus res ſcripſit verſibus, familiaris, *Arch.* 10. *Att.* 2. 2. 5. 12. 17. 5. 11. 8. 12. 9. 11. 15. 19
Ejus adoptio, *Balb* 25
THEOPHILUS, libertus, *fam* 4. 9
THEOPHRASTUS, Ariſtotelis auditor, unde nomen habet, *orat.* 19
-- vitam theoreticam practicæ anteponit, *At.* 2 16
-- ſcripſit de [illegible], *fin.* 5 4
-- de magiſtratibus, *Leg.* 3. 15
-- de civitatum legibus, *fin.* 5. 4
-- de [illegible], *off.* 2. 16
-- naturam accuſavit, quod hominibus tam exiguam vitam dediſſet, *Tuſc.* 3. 28
-- ab [illegible] ſpes vocatur, *Brut* 46
-- [illegible] Demetrii Phalerei, *Brut.* 9
[illegible] X.
-- elegans & ſuavis, *ibid.* 31. *Tuſc.* 5. 9
-- peregrinatus eſt, *Tuſc.* 5. 37
-- de vita beata quid ſentiat, *Tuſc.* 5. 9. *fin.* 5. 5. *Acad.* 1. 10
-- de Diis, *Nat. D.* 1. 13
-- Leontium meretricula Epicurea contra eum ſcripſit, *Nat. D.* 1. 33
Ejus Calliſthenes, *Tuſc.* 3. 10. 5. 9
THEOPOMPUS, Lacedæmonius, qui Ephoros inſtituit, *Leg.* 3. 7
THEOPOMPUS, Chius, Iſocratis diſcipulus, Hiſtoriam ſcripſit, *orat.* 2. 13. 23
-- fabuloſus eſt, *off.* 2. 11. *Leg.* 1. 1
Theopompo frenos adhibebat Iſocrates, Ephoro calcaria, *Brut.* 56. Vide & *Brut.* 17. *Q. fr.* 1. ep. 2. 3. 2. 12
Theopompinum genus, *At.* 2. 6
THEPOMPUS, Cnidius, *At.* 13. 7. *Phil.* 13. 16
-- alius fortaſſe, *Q. fr.* 1. ep. 2. 3
THEORACTUS, vide THEOMNASTUS,
THERAMENES, *Tuſc.* 1. 40. *orat.* 2. 22. 3. 16
-- quo tempore vixerit, *Brut.* 7
THERMÆ, urbs Siciliæ, *Verr.* 2. 34
Thermitanus, gentile, *ibid.*
THERMOPYLÆ, anguſtus tranſitus ex Theſſalia in Bœotiam, *fin.* 2. 30. *Tuſc.* 1. 42. *off.* 1. 18
A. THERMUS, e *Minuciis*, bis, Cicerone defendente, abſolutus, *flacc.* 39
Q THERMUS, Aſiæ prætor, *fam.* 2. 17. & 18. 13. 53
-- curator viæ Flaminiæ, *At.* 1. 1
-- Pompejum Cn. F. hortatur, ut ad Mutinam eat cum ſuis copiis, *Phil.* 13. 6
THESEUS, Neptuni filius, Hippolytum perdidit, *N. D.* 3. 18. 31. *off.* 3. 25
-- amicitia notus, *fin.* 1. 20
-- Atticos ex agris in urbem compulit, *Leg.* 2. 2
THESPIÆ, urbs Bœotiæ ſub Helicone, *Verr.* 4. 2. *fam.* 13. 22
THESPROTIA, regio & urbs Epiri, *At.* 6. 3
THESSALIA, regio Græciæ, *orat.* 2. 86. *flacc.* 26
THESSALONICA, urbs Macedoniæ, *Planc.* 41. *fam.* 14. 2. *At.* 3. 8. *Piſon.* 17
Theſſalonicenſes, *Prov. Conſ.* 2
THESSALUS, Lampſacenus, *Verr.* 1. 33
THEUDAS, libertus, *fam.* 6. 10
THEUDONI, in Germania, *Manil.* 20
L. THORIUS *Balbus*, Lanuvinus, *fin.* 2. 20. 22
SP. THORIUS Balbus, *Brut.* 36
THOT, Ægypti Mercurius, *Nat. D.* 3. 22
THRACES, populi Europæ ad pontum Euxinum, *Sext.* 43. *ſenat.* 16
Threicia notæ, *off.* 2. 7
Threcidica, gladiatoria arma, *Phil.* 7. 6.
THRASIMENUS, vel *Traſimenus* lacus, in Etruria, *Divin.* 2. 8. *Roſc. Am.* 32. *Brut.* 14. *Nat. D.* 2. 3
THRASO, Tyndaritanus, *Verr.* 4. 22
THRASYBULUS, *At.* 8. 3
THRASYMACHUS, Chalcedonius, ſophiſta, *orat.* 3. 16. & 32. *Brut.* 8. *Orat.* 12. 52
THUCYDIDES, quomodo ſcripſerit, *orat.* 2. 1 & 2. 23

& 12. *Brut.* 7. & 83. *or.* 9
-- ſummo loco natus, *Brut.* 11
THURIUM, ſive *Thurii*, urbs Calabriæ, *At.* 3. 5. 9. 19
THYAMIS, fluvius Epiri, *At.* 7. 2
THYESTES, Jovis pronepos, *Tuſc.* 3. 12. 18
-- fabula Ennii, *Tuſc.* 1. 44. *Brut.* 20
THYONE, mater Bacchi, *Nat. D.* 3. 23
THYREUM, urbs Acarnaniæ, *fam.* 16 5
TIBARENI, populi Eleutherocilicibus finitimi, *fam.* 15. 4
TIBERIS, vel *Tiber*, fluvius, *At.* 13. 33. *flacc.* 29. *Sext.* 35
Tiberinus, *fin.* 5. 24. *Manil.* 12
TIBERIUS, Attici amicus, *At.* 5. 21
TIBUR, oppidum Latii, *Phil.* 6 4
Tiburs ager, *orat.* 2. 65. *Cluent.* 51
Tiburtinum prædium, *Phil.* 5. 7
C. TIDIUS Strabo, *fam.* 12. 6
M. TIGELLIUS, Hermogenes, *fam.* 7. 24. *At.* 13. 49. 51
TIGRANES, rex Armeniæ, gener Mithridatis, *Manil.* 2. & 9. *At.* 2. 4. 3. 8
-- a Lucullo vincitur: Cn. Pompejus in ſuis caſtris ſupplici inſigne regium reſtituit & regnare eum jubet, *Sext.* 27
L. TILIUS *Cimber*, de percuſſoribus Cæſaris, *Phil.* 2. 11. *fam.* 12. 13
TIMÆUS, Hiſtoricus, *orat.* 2. 14.
-- cauſam affert, cur Dianæ Epheſiæ templum deflagraverit, *Nat. D.* 2. 27
-- Pyrrhi bellum ſcripſit, *fam.* 5. 12
TIMÆUS, Locrenſis, Pythagoreus, Platoni æqualis, *fin.* 2. 5. 5. 29
TIMAGORAS, Epicureus, *Acad.* 4. 25
TIMANTES, pictor, *brut.* 18
TIMARCHIDES, libertus. *Verr.* 2. 28
TIMOCLES, ſaltator, *Piſon.* 36
TIMOCRATES, Metrodori Epicurei frater, *Nat. D.* 1. 33. & 20. *fin.* 2. 31
TIMOLEON, ejus res geſtæ proditæ ſunt a Timæo, *fam.* 5. 12
TIMOLITES, forte pro eo qui habitat in *Tmolo* monte, *flacc.* 3
TIMON, Athenienſis, fugit congreſſus hominum, *Tuſc.* 4. 11. *Amic.* 23
TIMOTHEUS, Athenienſis imperator, cœnas Academicorum laudat, *Tuſc.* 5. 35
-- Conis filius, Iſocratem præceptorem habuit, *orat.* 3. 34
-- patre non inferior, *offic.* 1. 32
TIMOTHEUS, fidicen, *Leg.* 2. 15
T. TINCA, Placentinus, *brut.* 46
TIRENUS, pons, *At.* 16. 13
TIRESIAS, augur, oculis captus, *Tuſc.* 5. 39. *Divin.* 1. 40. 2. 3. *Nat. D.* 2. 3
TIRO, ſervus, deinde libertus Ciceroni cariſſimus, *fam.* 7. 29. &c. 16
TIRO, vide NUMISIUS.
TIAMENUS, ſervus, *At.* 12. 10
TISIAS, Siculus, primus Rhetoricam ſcripſit, *orat.* 1. 20 *Invent.* 2. 2
-- qua occaſione & quando, *brut.* 12.
TISSENSIS, in Sicilia, *Verr.* 3. 38
TITANI, vel *Titanes*, *Nat. D.* 2. 28. *Tuſc.* 2. 10. *leg.* 3. 2
TITHONUS, *Seneſt.* 1
TITINIA Cottæ, *brut.* 60
CN. TITINIUS, eques Rom. *Cluent.* 56
Q. TITINIUS, eques Rom. frater C. Fannii; *Verr.* 1. 49. *Att.* 2. 4. 5. 21. 7. 18. 9. 6
TITIUS, Clodianus, *Dom.* 9. *Sext.* 52
C. TITIUS, orator & poeta, *brut.* 45
C. TITIUS Rufus, *fam.* 12. 15. 13. 58
L. TITIUS, *Verr.* 4. 26
L. TITIUS Strabo, *fam.* 13. 14
P. TITIUS, Trib. pleb. *fam.* 8. 10. 12
SEXT. TITIUS, Trib. pleb. adverſatus Reip. *orat.* 2. 11. & 66. *Rab. Perd.* 9
-- mollis in geſtu: ab eo ſaltationis genus molle nomen, *brut.* 62
-- forte idem, *orat.* 3. 23
T. TITIUS, legatus Pompejo rei frumentariæ præfecto, *fam.* 13. 75
TITURIUS, *fent.* 5
M. TITURNIUS Rufus, *fam.* 13. 39
TLEPOLEMUS, Cibyrata, *Verr.* 3. 28. 4. 13
TMOLUS, mons Lydiæ, *flacc.* 19
TOLOSA, oppidum Galliæ Narbonenſis, *font.* 5.
Toloſanum aurum, *Nat. D.* 3. 30
TONGILIUS, Catilinarius, *Catil.* 2. 2
TORANIUS, exul, *fam.* 6. 20
A. TORQUATUS, e *Manliis*, Africæ prætor, *Planc.* 11
A. TORQUATUS, L. F. L. N. amicus Ciceroni ſummus, *fin.* 2. 22. *At.* 5. 1
-- Athenis exulat, *fam.* 6. 1
A. TORQUATUS, *Leg.* 2. 22
L. TORQUATUS, L. F. Conſul cum Cotta; *Catil.* 3. 8. *Agrar.* 2. 17. *Piſon.* 19. & 31. *brut.* 68
L. TORQUATUS, L. F. L. N. accuſat adoleſcentulus P. Syllam de ambitu, *Syll.* 1
-- vult accuſare Gabinium, *At.* 4. 16
-- negat Pompejum extra Italiam ſequendum; *At.* 7. 12
-- ſequitur cum fratre Pompejum extra Italiam, *At.* 9. 8.
-- Epicureus, *fin.* 1. 5
-- non tam rhetor, quam πολιτικός, *brut.* 76
T. TORQUATUS *Manlius*, qui primus Torquatus dictus eſt, *Tuſc.* 4. 22. *fin.* 1. 7
T. TORQUATUS, Conſul, magnam in filio ſeveritatem adhibet, *fin.* 1. 7
T TORQUATUS, T. F. *Planc.* 11. *brut.* 70
TRABEA, poeta Comicus, *fam.* 9. 21. *Tuſc.* 4. 31 *fin.* 2. 4
TRALLES, urbs Lydiæ, *Agrar.* 2. 15. *fam.* 3. 5. *At.* 5. 14. *Q. fr.* 1. ep. 1. 6
Tralliani, *orat.* 70. *flacc.* 22
C. TREBATIUS *Teſta*, Juriſconſultus, Epicureus fit, *fam.* 7. 12
-- commendatur Cæſari, *ibid.* 5
-- Topica ſibi a Cicerone explicari vult, *Top.* 1
-- idem *Scævola* dicitur, *At.* 9. 15
L. TREBELLIUS, Antonianus, *Phil.* 6. 4. 10. 9. 12. 8.

12. 8. 13. 2. 12. *fam.* 11. 13
M TR…ELLIVS, *Quint.* 5
TREBIANVS, Pompejanus, *fam.* 6. 10
A. TREBONIVS, eques R…an. *fam.* 1. 3
A. TREBONIVS, proſcriptus à Sylla, frater P. Trebonii, *Verr.* 1. 47
C. TREBONIVS, ad quem ſcribitur, *fam.* 15 ultima; fuit e percuſſoribus Cæſaris, *Phil.* 2. 11. & 14. *fam.* 10. 28
-- verſus ad Ciceronem mittit, *fam.* 12. 16
-- Prætor Aſiæ, à Dolabella Smyrnæ interfe-ctus, *Phil.* 11. 1
P. TREBONIVS, A. frater, *Verr.* 1. 47
TREBVLANVS ager, circa *Trebulas* Sabinorum urbem, *Agrar.* 2. 25
Trebulanum, prædium, *At* 5. 2
CN. TREMELLIVS, *Verr. Act.* 1. 10
Q TREMVLVS, e *Marciis*. Hernicos vicit: ſtatua ejus in foro polita, *Phil.* 6 5
TREVIRI, populi Galliæ, *fam.* 7. 13
C. TRIARIVS, e *Valeriis*, *fin.* 1. 5
-- bello civili periit, *brut.* 76
Ejus liberis tutor eſt Cicero, *Att.* 12. 28
L. TRIARIVS, *Verr.* 1. 14
P. TRIARIVS, L. F. accuſat M. Scaurum, *Att.* 4. 16 17. *Q. fr.* 3. 2
TRICIPITINVS, Lucretiæ pater, *Leg.* 2. 4
TRIETERIDES, ſacra Bacchi, *Nat.* D. 3. 23
TRIOCALINVM, in Sicilia, *Verr.* 5. 4
TRIPOLEMVS, *Tuſc.* 1. 41. *Verr.* 4. 49
TRITANNVS, centurio, *fin.* 1. 3
TRITIA, urbs Achajæ, *At.* 6. 2
TRITON, maritimus, *Nat* D 1. 28. 2. 35
TRITOPATREVS, Jovis & Proſerpinæ filius, *Nat* D. 3. 21
TROEZEN, urbs Peloponneſi, *offic.* 3. 11
TROGINI tetrarchia, *Divin.* 2. 37
TROGLODYTÆ, populi Africæ, *Divin.* 2. 44
TROJA, urbs Aſiæ, *Senect.* 10
Trojanis Helena belli cauſa, *Phil.* 2 22
Troianus equus, *orat.* 2. 22. *Verr.* 4. 23. *Phil.* 2. 13
Troica tempora, *brut.* 10
Troicum bellum Callisthenis, *fam.* V. 12
TROILUS, Priami filius, *Tuſc.* 1. 39.
TROPHONIVS, in antro ſubterraneo vaticinans, *Nat.* D. 3. 16. 22. *Divin.* 1. 34. *Tuſc.* 1. 47
TRVENTINVM caſtrum, in Piceno, *At.* 8. 12
TRYPHO, ſervus, *At.* 2. 8
L. TVBERO, ex *Æl…*, de quo in Ligariana paſſim, *Planc.* 41. *Q. fr.* 1. ep. 1. 3
Q. TVBERO, Stoicus, L. Pauli Nepos, *Muren.* 36. *brut.* 31. *orat.* 2. 84. 3 23. *Att.* 4. 16
P. TVBERTVS, e *Poſtumiis*, Conſul, in urbe ſepultus eſt, ejuſque poſteri hoc jus tenuerunt. *Leg.* 2. 23.
T. TVBVLVS, ex *Hoſtiliis*, prætor, pecunias cepit ob res judicandas, *fin.* 1. 16. 4. 28. 5. 22. *Nat.* D. 1. 23. 3. 30. *At.* 12. 5
M'. TVCCIVS, *fam.* 8. 8.
CN. TVDICIVS, Senator, *Cluent.* 70
C. TVDITANVS, e *Semproniis*, *brut.* 25
M'. TVDITANVS, Conſul, *brut.* 18. *Tuſc.* 1. 1
P TVDITANS, Conſul & Cenſor, *brut.* 15
TUBITANUS, affinis Catuli, inſanus, *Acad.* 4. 28. *Phil.* 3. 6
-- avus Fulviæ Antonii uxoris; ejus inſanis; *Phil.* 3. 6
M. TUGIO, *balb.* 20
L. TULLEJUS, legatus Ciceronis in Cilicia; *fam.* 15. 4
TULLIA, vel *Tulliola*, Ciceronis filia, *At.* 1. 3. 18. *fam.* 2. 35. & 16. 6. 18
P. TULLIO, Syrus, *Haruſp. reſp.* 1
L. TULLIUS, frater M. Ciceronis patruelis, *Verr.* 4. 11
Ejus legatus in Cilicia, *At.* 5. 21
L. TULLIUS *Monatus*, cum Cicerone filio Athenas proficiſcitur, *At.* 12. 52. 14. 16
M. TULLIUS *Laurea*, ſcriba Ciceronis, *At.* 5. 4. 13. 22. *fam.* 5. 20
M. TULLIUS *Decula*, ædilitiam repulſam tulit, *Planc.* 21
-- Conſul, *Agrar.* 2. 14
M TULLIUS Albinovanus, vide ALBINOVANUS.
M'TULLIVS, patricius, Conſul anno decimo poſt reges exactos, *brut.* 16
TULLIUS, publicanus, *Verr.* 3. 71
TULLUS *Hoſtilius*, Trib. pl. *Phil.* 13. 12
TULLUS Cluvius, vid. CLUVIUS,
TULLVS, vide VOLCATIVS.
TVRDVS, cognomen familiæ Papiriæ plebejæ, *fam.* 9 21
L. TVRIVS, *brut.* 67
Q. TVRIVS, negotiator, *fam.* 12. 26
TVRPILIA, *fam.* 7. 21
TVRPIO, ſutorius, *At.* 6. 1
D. TVRRANIVS, *At.* 1. 6. 6. 9
M'. TVRRANIVS, provinciam ſibi ab Antonio ditam recuſat, *Phil.* 3. 10
L. TVRSELIVS, ei teſtamentum M. Antonius ſubjicit, *Phil.* 2 16
TVRVLIVS, *fam.* 12. 13
TVSCENIVS, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 6. & *ep.* 2. 2
Tuſci, qui & Etruſci, *At.* 8. 12
Tuſcum mare, *orat.* 3. 19
TVSCVLVM, urbs Latii, *font.* 14. *Agrar.* 2. 35. *Divin.* 1. 43
Tuſculanus, gentile, *Piſ.* 21. *balb.* 20
Tuſculanum, prædium Anicii, *Q. fr.* 3. *ep.* 1. 7 Balbi, *At.* 7. 7 Bruti, *or* 31. Catuli, & Metelli, *Verr.* 4. 57. L. Craſſi, *orat.* 1. 7. Gabinii, *Dom.* 47. C. Julii Cæſaris, *orat.* 2 3. Lælii, *orat.* 1. 62. Lentuli, *At.* 6. 1 Lucceji, *fam.* 5. 15. Lucalli, *Acad.* 4. 48. Pompeji, *Phil.* 13. 5. Scauri, *Cæcin.* 19. Tullii, *fam.* 14. 20. Varronis, *fam.* 9 2
TVTIA, mulier, *At.* 16. 2
TVTOR, mimus, *orat.* 2. 64
TYBA, trans Euphratem, ſive vicus, ſive urbs, *fam.* 15. 5
TYCHA, pars Syracuſarum, *Verr.* 4. 53
TYMPANIDIS, rogus, *Nat.* D. 3. 35
TYNDAREVS, Clytæmneſtræ pater, *fat.* 15
TYNDARIDÆ, *Nat.* D. 2. 2, 3, & 5. 15

TYNDARITANI, in Sicilis, *At.* XV. 2
TYRRANNIO, grammaticus, *At.* 2. 6. 4. 4. 8. 12. 2. 6. *Q. fr.* 2. 4. 3. 4. 5
TYRUS, urbs Phœniciæ, *At.* 9. 9
-- mater Veneris, *Nat. D.* 3. 23
Tyrii, gentile, *Phil.* 11. 14. *Q. fr.* 2. 13
Tyria purpura, *Verr.* 5. 56. *flacc.* 29

V. U.

VACCÆI, populi Hiſpaniæ citerioris, *Planc.* 34
M. VACCUS, *Dom.* 38
VACERRA. Juriſconſultus, *fam.* 7. 8
VADA, in ora Genuenſi, *fam.* 11. 10
VALENS, Mercurii cujuſdam e Phoronide, pater, *Nat. D.* 3. 22
VALENTINI municipes, *Verr.* 5. 16
A. VALENTIUS, interpres, *Verr.* 3. 37
VALERIA tabula, *Vatin.* 9. *fam.* 14. 2
VALERIA, mulier, *flacc.* 34
PAULA VALERIA, ſoror Triarii, diſcidium facit, & D. Bruto nubit, *fam.* 8. 7
VALERIUS, præco, *Verr.* 3. 21
-- alius ſcenicus, *orat.* 3. 23
-- alius manceps, *fam.* 5. 20
-- alius interpres, *At.* 1. 12
C. VALERIUS Flaccus, Prætor urbanus, *balb.* 24
D. VALERIUS Soranus, *brut.* 46
L. VALERIUS *Flaccus*, vide FLACCUS.
L. VALERIUS Potitus, *brut.* 14
L. VALERIUS, Juriſc. *fam.* 1. 10. 3. 1. 7. 11
M. VALERIUS, Dictator, *brut.* 14
M. VALERIUS *Corvus*, Conſul, *Div.* 1. 24
P. VALERIUS Publicola, *Leg.* 2. 23. *Har. reſp.* 8
P. VALERIUS *Flaccus*, legatus ad Annibalem, *Phil.* 5. 10
P. VALERIUS, Ciceronis familiaris, *Phil.* 2. 3. *At.* 5. 21. 16. 7. *fam.* 14. 2
Q. VALERIUS Soranus, *brut.* 46. *orat.* 3. 11
Q. VALERIUS Orca, *Red.* 2. 9. *fam.* 13. 4. 5. 6
C. VALGIUS Hippianus, *fam.* 13. 76
VALGIUS, Rulli ſocer, *Agrar.* 3. c
VARDÆI, in Dalmatia, *fam.* 5. 9
VARGULA, homo dicax, *orat.* 2. 60
C. VAGUNTEJUS, Senator, Catilinæ ſocius, *Syll* n. & 24
P. VARINUS Prætor, *flacc.* 19
M. VARISIDIUS, *fam.* 10. 7. & 12
A. VARIUS, judex durior, *fin.* 2. 19
L. VARIUS *Cotylae*, Antonianus, *Phil.* 5. 2. 8. 10 & 11. 13. 12
P. VARIUS, *At.* 1. 1
Q. VARIUS, homo vaſtus & fœdus, ſed eloquentia magnam gratiam conſecutus, *orat.* 1. 25. *brut.* 49. 62. & 89
-- Trib. pl. *fragm. orat.*
-- periit, qui Druſum ferro, & Metellum veneno ſuſtulerat, *Nat. D* 3. 33
Q. VARIUS, teſtis. *Verr.* 2. 48
-- forte idem, *Mil.* 27
A. VARRO *Murena*, e Terentiis, amantiſſimus Ciceronis, *fam.* 13. 22
C. VARRO, e Terentiis, qui in clade Cannenſi cecidit, *brut.* 19
M. VARRO, e Viſcelliis, Aculeonis filius, conſobrinus Ciceronis, *Prov. Conſ.* 17. *Verr.* 1. 28. *brut.* 76. *At.* 3. 23
M. VARRO, e Terentiis, L. Ælium præceptorem habuit, *brut.* 56
-- profectus in Hiſpaniam, Pompeji legatus, *fam.* 9. 13
-- perterritus vaticinatione remigis, *Divin.* 1. 32
-- Quæſtor M. Bruti, Prætoris Galliæ Ciſalpinæ, *fam.* 13. 10
-- cupit aliquid a Cicerone ſibi inſcribi, *At.* 13. 13. 16. & 18
Ejus theſauri, *fam.* 11. 10
-- fundus Caſſinas, a M. Antonio occupatus, *Phil* 2. 40
P. ATTIUS VARUS, *Ligar.* 1
SEXT. VARUS, Hiſpaniæ proconſul, *fam.* 10. 32.
VATICANUS ager, circa montem Vaticanum trans Tiberim, *Agrar.* 2. 35
Vaticani montes, *At.* 13. 33
P. VATIENUS, *Nat. D.* 2. 2. 3. 5
P. VATINIUS, in quem extat oratio, augur fit in lucum Appii. *fam.* 5. 10
-- cur a Cicerone defendatur, *fam.* 1. 9
-- Dyrrachii portas aperit Bruto, & exercitum tradit, *Phil.* 10. 6
-- Imperatoris epiſtola ad Ciceronem, qua petit, ut ſe defendat, *fam.* 5. 9
VECTENUS, amicus Ciceronis, Monetalis appellatur, *At.* 10. 5. 12. 3. 15. 13
Q. VECTIUS Vectianus. *brut.* 46
T. VECTIUS, Senator, *flacc.* 34
P. VEDIUS, nebulo, Pompeji tamen familiaris, *At.* 6. 1
M. VEHENIUS, *Phil.* 3. 10
VEJENTES, populus Etruriæ, *Taſc* 3. 12
Vejens ager, *Roſc. Am.* 16. *fam.* 9. 17
Vejentina, tribus, *Planc.* 16.
VEJENTO, e Fabriciis, *At.* 7. 3
VEJA, urbs Lucaniæ, *Phil.* 1. 4
Velia, item regio editior Romæ, Palatino monti propinqua, de qua forte, *At.* 7. 11
Velienſes, gentile, *balb.* 24
VELINA, tribus, *At.* 4. 15
Velinus lacus, *Ibid.*
C. VELLEJUS, Senator Epicureus, *orat.* 3. 21. *Nat. D.* 1. 6.
Q. VELOCIUS, Samnis, *orat.* 3. 23
VELVINUS, *Q. fr.* 3 *ep.* 1. 2
VENAFRUM, oppidum in Campania, *At.* 7. 13. *Q. Fr.* 3. *ep.* 1. 2
Venafrani, gentile, *Cluent.* 68
Venafranus ager, *Agrar.* 2. 25
VENNONIUS hiſtoricus, *Leg.* 1. 2. *At.* 12
C. VENNONIUS, *At.* 6. 1. *fam.* 13. 72
SEXT. VENNONIUS, *Verr.* 3. 39
VENONIUS Vindicius, *balb* 25
P. VENTIDIUS, *Baſſus*, Antonianus, *Phil.* 12. 9. 13. 2. *fam.* 10. 33. H. 9
-- *Mulio* dicitur, *fam.* 10. 18
VENULEJA Craſſi, *At.* 12. 24

VENULEJUS, *Verr.* 3. 42.
-- alius, *fam.* 12. 30.
VENUS Coa, *Orat.* 2. *At*, 2. 21. *Nat. D.* 1. 27 *off.* 3. 2. *Verr.* 4. 60.
-- Erycina, *Verr.* 1. 10. 2. 8.
-- Lubentina, *Nat. D.* 2. 23
-- plures Veneres, *Nat. D.* 3. 23
Venus, ſtella, *Nat. D.* 2. 20
Venerii. homines liberi, qui ſe Veneris ſervituti addixerant in Sicilia, de quibus in Verrinis paſſim, *Cluent.* 15
VENUSIA, oppidum in finibus Apuliæ, & Lucaniæ, *Tuſc.* 1. 37. *At.* 5. 5
VERCELLÆ, municipium Galliæ Tranſpadanæ, *fam.* 11. 19
C. VERRES, in quem actionis primæ proœmium, & ſecundæ libri quinque, a quo dicta *Verrea*, in ejus honorem inſtituta, *Verr.* 2. 21
Q. VERRES, *Verr. Act.* 1. 8
VERRIUS, *fam.* 9. 20. 26. 12. 14
C. VERRUTIUS, *Verr.* 2. 76
VERDUMNUS, Deus, *Verr.* 1. 59
Veſcianum, prædium, *At.* 15. 2
VESERIS, fluvius in Campania ſub monte Veſuvio, *fin.* 1. 7. *offic.* 3. 31
VESTA, *Divin.* 1. 45. *Nat. D* 1. 14. 2. 27. 3. 32. *fam.* 14. 2. *fon.* 17
Veſtales virgines, *Cat* 4. 1. & 6.
VESTINUS ager circa *Veſciam* in Latio, *Agrar.* 2. 25
C. VESTORIUS, Puteolanus, argentarius *fam* 8. 8. *Att.* 4. 6. 6. 2
L. VETTECILIUS, Ligur, *Verr.* 2. 8
P. VETILIUS, teſtis, *Catin.* 9
VETTIUS, Chryſippus, Cyri architecti libertus, *fam.* 7. 14. *At.* 2. 4
VETTIUS, unus de ſtupratoribus Clodiæ, *Cal* 30
-- forte idem, qui confeſſus eſt, ſe eum teli fuiſſe, Cn. Pompeii occidendi cauſa, *Vatin.* 10. *At.* 2. 24. *Sext.* 63
P. VETTIUS *Chilo*, magiſter publicanorum in Sicilia. *Verr.* 3. 71
P. VETTIUS *Scato*, dux Marſorum, *Phil.* 12. 11
P. VETTIUS, Quæſtor, *Verr.* 5. 44
Q. VETTIUS Vettianus, *Brut.* 46
VETTIUS, manceps, *At* 6. 1
L. VETURIUS Philo, *Brut.* 14
T. VETURIUS, Conſul. *Offic.* 3. 30
VETUS, vide ANTISTIUS.
C. VIBIENUS, Senator, *Milon.* 14
C. VIBIUS *Capax*, Larinas, *Cluent.* 60
C. VIBIUS PANSA, vid PANSA.
L. VIBIUS, eques Rom. *Verr.* 2. 74
T. VIBIUS, *fam.* 11. 12
VIBO, urbs Bruttiorum, *At.* 3. 3
Vibonenſis ſinus, *At.* 16. 6
L. VIBULLIUS Rufus, *fam.* 1. 6. *At.* 7. 24. 8. 1. *Q. fr.* 2. 9. 3. *ep.* 1. 5.
VICAPOTA, Deæ nomen, *Leg.* 2. 11.
VICENTINI, incolæ oppidi *Vicentiæ* in Venetorum finibus, *fam.* 11. 19
VIENNA, urbs Allobrogum, in Gallia Narbonenſi, *fam.* 10. 9
M. VIGELLIUS, *Orat.* 3. 21
L. VILLIUS, Annalis, *fam.* 8. 8
S. VILLIUS, *fam.* 2. 6
L. VINICIUS, Trib. pl. *fam.* 8. 8
VINIUS, *Att.* 2. 2
S. VIRBIUS, Larinas, *Cluent.* 8
C. VIRGILIUS, propinquus Ciceronis, quem tamen exulem noluit recipere, *Planc.* 40. *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2. *fam.* 2. 19. *At.* 12. 51. 13. 26
-- fortaſſe idem, *Prov. Conſ.* 4
M. VIRGILIUS, *Brut.* 48
P. VIRGINIUS, ejus adoleſcentis familiaritate delectatur Lælius, *Amic.* 27
L. VIRGINIUS, filiam ſuam interficit, ne Appii libidini dedatur, *fin.* 2. 20
VIRGINIUS, argentarius, *At.* 12. 5
VIRIATUS, Luſitanus, *Off.* 2. 11. *Brut.* 21
VISCELLINUS, vide SP. CASSIUS.
VISEJUS, Trib. pl. *Phil.* 13. 12
VISELLIA, *At.* 15. 13
C. VISELLIUS VARRO, vid. VARRO.
L. VISIDIUS, eques Rom. *Phil.* 7. 9
ULUBRÆ, urbs Latii, *fam.* 7. 18
Ulubranus, gentile, *fam.* 7. 12
ULYSSES, ſapiens, *Tuſc.* 5. 3
-- omnibus jucundus & affabilis, *Offic.* 1. 31
-- Ithacam patriam in aſperis ſaxis poſitam immortalitati antepoſuit, *Orat.* 1. 44. *Leg.* 2. 1
-- rediens cognovit ſuorum neminem, *fam.* 1. 10
-- ſ ad Tragicos jactatur in eo, quod Homerus tacuit, eum militare noluiſſe, *Off* 3. 26
-- erravit in mari Tuſco, *Orat.* 3 19
invitatur ab Sirenibus, *fin.* 5. 18
UMBRENUS, libertinus, *Catil.* 3. 8
UMBRIA, regio Italiæ, *Muren.* 20. *Attic.* 8. 12. *Roſc. Act.* 16
UMMIUS, *fam.* 16. 14
VOCONII Aricini, *Phil.* 3. 6
Q. VOCONIUS, Saxa, legem tulit de mulierum hereditatibus, *Verr.* 1. 42. *Balb.* 8
-- alius, *Cluent.* 54
alius, *At.* 8. 15
VOCONTII, populi Galliæ Tranſalpinæ, *fam.* 10. 21
VOLATERRÆ, urbs Etruriæ, *Roſc. Am.* 7
Volaterranus, gentile, *At.* 1. 19
Volaterrana vada, *Quint.* 6
C. VOLCATIUS, *fragm. Or.*
L. VOLCATIUS, Tullus, *Planc.* 21. *fam.* 1. 1
alius, *fam* 4. 4. 13. 14
VOLCATIUS, *Verr.* 2. 9. 23. 3. 73. 76
VOLGÆ, populi Allobrogibus confines. *font.* 64
VOLSCI, populi Italiæ in Latio, *Brut.* 10. *At.* 9. 10. *Off.* 11 1. *Balb.* 13
VOLTINIA, tribus, *Planc.* 16
VOLUMNIA, *Cytheris* liberta Volumnii Eutrapeli, *Phil.* 2. 24
-- forte alia, *fam.* 14. 16
VOLUMNIUS Flaccus, *fam.* 11. 12. 18
P. VOLUMNIUS, Senator, *Cluent.* 70
P. VOLUMNIUS Eutrapelus, *Phil.* 13. 2 *fam.* 7. 32. 33. 9 26.
L. VOLUSIENUS, eques Rom. *Cluent* 70

VO-

VOLUSIUS, haruſpex, *Verr.* 3. 11
Voluſianus, idem, *ibid.* 21.
CN. VOLUSIUS, *At.* 5. 11
M. VOLUSIUS, *fam.* 16. 12
Q. VOLUSIUS, *At.* 5. 21. *fam.* 5. 10.
VOPISCUS, Julius Cæſar, *Phil.* 11. 5
UPIS, pater Dianæ, *Nat. D.* 3. 23
URANIA Ciceronis, *Divin.* 1. 11. *Q. fr.* 2. 9.
URIUS; vide JUPITER.
UTICA, urbs in Africa, *Verr.* 1. 27. *Lig.* 2. *Phil.* 3. 10
VULCANUS, claudus, *Nat. D.* 1. 30
-- Nili filius, *Nat. D.* 3. 22
-- Jovis & Junonis filius, *ibid.*
VULCHALON, urbs Galliæ, *font.* 5
L. VULTEJUS, *Verr.* 3. 66
T. VULTURCIUS, *Catil.* 3. 2. 4. 3

X.

XANTHIPPE, Socratis, *Tuſc.* 3. 15
XANTIPTUS, Lacedæmonius, *Offic.* 3. 26
XENO, Epicureus, *At.* 5. 10
XENO, Apollonienſis, *At.* 5. 13
XENO Menenus, *Verr.* 3. 22
XENOCLES, Rhetor Aſiaticus, *Brut.* 91
XENOCRATES, Chalcedonius, *Acad.* 1. 4
-- Platonis diſcipulus, *fin.* 4. 2. *Orat.* 3. 18.
-- Academiæ nomen obtinuit, *Orat.* 3. 17
-- ſeveriſſimus philoſophorum, *Off.* 1. 30
-- Alexandri dona contemnit, *Tuſc.* 5. 32
-- Deos octo facit, *Nat. D.* 1. 13
-- multos libros ſcripſit de ratione loquendi, *Acad.* 4. 46
-- quid de animo ſenſerit, *Tuſc.* 1. 10. *Acad.* 4. 39
---- de vita beata, *fin.* 4. 18. *Tuſc.* 5. 31
-- relinquit Socratis dubitationem & diſſerendi genus, *Acad.* 1. 4
-- eum jurare prohibuerunt, quod non jurato crederent, *At.* 1. 16
XENOMENES, *fam.* 16. 5
XENOPHANES, Colophonius, princeps Megaricorum *Acad.* 4. 42
-- negat ſciri aliquid poſſe, *ibid.* 23
-- Lunam habitari dicit, *ibid.* 39
-- unum eſſe omnia. *ibid.* 37
-- infinitum cum mente Deum facit, *Nat. D.* 1. 11
-- divinationem ſuſtulit, *Divin.* 1. 3. & 39
XENOPHON, *Inv.* 1. 31. Socraticus, *Orat.* 2. 14. Ageſilai præceptor, *Orat.* 3. 34
-- de Ageſilao ſcripſit, *fam.* 5. 12
-- inconſtans in ſententia de Deo. *Nat. D.* 1. 12
-- ab Africano ſemper in manibus habetur, *Tuſc.* 2. 26. *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 8.
-- conſulit Socratem, an ſequatur Cyrum, *Divin.* 1. 54
-- Cyrum non ad fidem hiſtoriæ ſcripſit, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 8
Xenophontis voce Muſas locutas ferunt, *Orat.* 19
-- ſermo melle dulcior, *ibid.* 9
-- OEconomicus, *Off.* 2. 24. *Sen.* 17
-- mulgantis ſomnium, *Div.* 1. 25
-- laudatur, *Seneſt.* 9. 14. 22. *Off.* 1. 32. *Nat. D.* 2. 6.
XERXES, præmium ei propoſuit, qui novam inveniret voluptatem, *Tuſc.* V. 7
-- Græciæ templa, Magis auctoribus, inflammavit, qua de cauſa, *Leg.* 2. 10

Z.

ZALEUCUS, Legiſlator Locrenſium, *Leg.* 1. 22
-- an leges Locris ſcripſerit, necne? *At.* 6. 1
-- negat ullum fuiſſe Timæus. *Leg.* 2. 6
ZENO, Citticus, auditor Polemonis, corrigere conatur diſciplinam Academicam: Philoſophiæ ejus compendium, *Acad.* 1. 9. & *ſeq.* *fin.* 4. 2. & *ſeq.*
-- de obſcœnitate verborum pugnat cum Academia, *fam.* 9. 22
-- non tam rerum inventor, quam verborum novorum, *fin.* 3. 2
-- manet in antiquorum ſententia de divinatione, *Divin.* 1. 3
-- Æthera ſummum Deum eſſe putat mente præditum, *Acad.* 4. 41
-- animum ignem putat. *Tuſc.* 1. 9
-- negat eſſe aliquid poſſe, quod non ſit corpus, *Acad.* 1. 12
Ejus de perturbationibus animi doctrina, *Tuſc.* 4. 6. 7. &c
-- putat nos ad honeſtatem natos eſſe, eamque ſolam eſſe expetendam, *Off.* 3. 8
-- in quo ejus cum Arceſila diſputatio vertatur, *Acad.* 4. 24
-- geſtu manus viſum, aſſenſum, & comprehenſionem explicat, *Acad.* 4. 47
-- manu Dialecticæ & Rhetoricæ differentiam demonſtrat, *Orat.* 32
Ejus ſententia de ſomno, & quid ſit dormire? *Divin.* 2. 58
-- philoſophia eſt potius correctio, quam commutatio Academicæ, *Acad.* 1. 12
-- ſententia de Diis, & quomodo Theogoniam interpretatur, *Nat. D.* 1. 14
ZENO, Eleates, potius quam delendæ tyrannidis conſcios iudicaret, omnia perpeſſus, necatur, *Tuſc.* 2. 22. *Nat. D.* 3. 33
ZENO, Epicureus, Ciceronis & Attici præceptor, *fin.* 1. 5
-- Epicureorum coryphæus appellatur a Philone, *Nat. D.* 1. 21
-- obtrectator, *ibid.* 33
ZETHUS, Jovis & Antiopæ filius, *Herenn.* 2. 27. *Orat.* 2. 37
ZETHUS, libertus, *fam.* 9. 15
ZEUGMA, oppidum ad Euphratem, *Q. fr.* 2. 18
ZEUXIS, Blaudenius, homo e Provincia Q. Fratris, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 2
ZEUXIS, Heracleotes, pictor, *Invent.* 1. 2. *Orat.* 3. 7. *Brut.* 18. *Acad.* 4. 47
ZOPYRUS, Phyſiognomon, ejus de Socrate judicium, *Tuſc.* 4. 37. *fat.* 5
ZOSIPPUS, Tyndaritanus, *Verr.* 4. 42
ZOSTUR, promontorium Atticæ, & portus cum oppido, *At.* 5. 12

IN-

INDEX RERUM.

A

ABALIENATIO, quid ſit, *Top.* 5
ABERRATIO a dolore liberaliſſima, doctoque homine digniſſima, *Att.* 12. 18.
ABORTIO. *Cluent.* 12.
ABROGATIO legis per ſenatum *Fragm. Orat.*
ABSENS in provinciis reus ne fiat rerum capitalium, *Verr.* 2. 39.
Abſentis ratio utrum haberi poſſit in ſacerdotum comitiis, *Brut. ep.* 5.
ABSOLUTA judicialis conſtitutio, *Heren.* 1. 14. 2. 13. *Invent.* 1. 11. 2. 23
ABSOLUTIO partitionis, *Invent.* 1. 22
ABSTINENTIA & continentia magiſtratuum, *Off.* 2. 22
-- Romanorum, *Man.* 14
Abſtinentiæ laus, etiam temporum, *Off.* 2. 22
ABUSIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 33. *Orat.* 27
ACCENSUS, *Verr.* 1. 28. 2. 10
-- quo ſit numero, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 4
ACCEPTORUM, & datorum ratio debeatne eſſe par, *Amic.* 16
ACCIDENS quid ſit, *Invent.* 1. 36
ACCIPITRES in Deorum numero reponendi, *Nat. D.* 3. 19
ACCOMMODATUM ad naturam appetitur ab animali, *Acad.* 4. 12
ACCUBITIO, *Nat. D.* 1. 34
-- epularis, *Sen.* 13.
ACCUSATOR quæ facere poſſe debeat, *Cæcil.* 10
-- quantum onus ſubeat, *Verr.* 3. 2
-- ſibi bene ſit conſcius, *Verr.* 3. 1
-- firmus veruſque ſit, *Cæcil.* 9
Accuſatoris, defenſoris, & teſtium dicendi vices, *Flacc.* 10
-- mos, *Quint.* 2
-- officium, *Herenn.* 4. 35
-- potentia nihil in judicio valeat, *Mur.* 28
-- loci in ſtatu conjecturali ex impulſione, *Invent.* 2. 5
-- ex ratiocinatione, *Ibid.* 6.
-- loci in conject. ex perſonarum attributis, *Ibid.* 10
-- loci in ſtatu definitivo, *Ibid.* 17
-- loci qui in eventibus cauſarum ſunt obſervandi, *Part.* 34
Accuſatori maxime optandus confitens reus, *Lig.* 1
-- utrum liceat accuſare, nec-ne, quæritur in publicis quæſtionibus, *Heren.* 1. 12
Accuſatorem nominari, ſordidum ad famam, *Off.* 2. 14
Accuſatore abſente condemnari reus nequit, *Verr.* 2. 40
Accuſatorum alii anſeres, alii canes, *Roſc. Am.* 20
Accuſare aliud eſt, aliud maledicere, *Cæl.* 3. & 13
ACERBUS aliis, dulcis ſibi, *Fam.* 3. 8
Acerbi e Zenonis ſchnla, *Nat. D.* 3. 31
ACERVALIS, ſorites, *Divin.* 2. 4
ACIPENSER, *Fin.* 2. 8. & 28
ACRATOPHORUM, *Fin.* 3. 4
ACROASIS, *Att.* 15. 17
ACROSTICHIS Enniana, *Divin.* 2. 54
ACTA agere, *Amic.* 22
-- conſulum delata ad collegium augurum, *Phil.* 2. 33
-- proprie dicenda de legibus, *Phil.* 1. 7
ACTÆ, *Cæl.* 15
ACTIO oratoris qualis eſſe debeat, *Orat.* 16. & 25. *Part.* 7
-- partienda in geſtum, ſive motum, atque vocem, *Brut.* 38. *Orat.* 17
-- eſt corporis quædam eloquentia, *Or.* 17
-- eſt quaſi ſermo corporis, *Or.* 3. 59. *Orat.* 17
-- vultu multa conficiens, *Orat.* 25
-- ſingularis in Antonio, *Brut.* 38
-- ad quid conducat oratori, *Ibid.*
-- eloquendi comes eſt, *Part.* 1.
-- oratoris lumen, *Opt. gen. Or.* 2
Actionis laus, & poteſtas, & præcepta; *Orat.* 3. 56. 57. 58. 59
Actioni Demoſthenes primas, ſecundas, tertias dedit, *Orat.* 3. 56
ACTIO rerum, cognitioni & contemplationi anteponenda, *Off.* 1. 43
ACTIO injuriarum, *Cæcin.* 12
Actionis cujuſvis triplex moderamen, *Off.* 1. 39
Actionis quæſtio, *Top.* 21. *Part.* 18.
-- ſuſcipiendæ ratio ponenda in tribus, *Off.* 1. 39
-- tranſlatio aut commutatio, *Inv.* 2. 19
Actiones Hoſtilianæ, *Orat.* 1. 57
Actionum humanarum genera plura, *Fin.* V. 22
-- ordo qui adhibendus, *Off.* 1. 40
Actio, Ope conſilioque tuo furtum aio factum eſſe, *Nat. D.* 3. 30
ACTOR jucunde imitatur veritatem, *Orat.* 2. 8
Actorem malum in theatro non perpetiuntur, *Orat.* 1. 26
Actores Græci, *Cæcil.* 15
-- induſtrii ſolent in extrema parte eſſe diligentiſſimi, *Quint.* 1. *ep.* 1. 16
Actoris fraus, *Leg.* 3. 19
ACTUARIÆ, *Att.* 5. 9
Actuariolæ, *Att.* 16. 3. & 6
ACTUS ætatis bene a natura deſcripti, *Sen.* 2
ACULEATÆ literæ, *Att.* 14. 18
ACUMEN, ratio, diligentia, tria ad inveniendum, *Orat.* 2. 25
ACUTI in morbum incidunt tardius, *Tuſc.* 4. 14

Digitized by Google

ADDERE, in corrigenda lege, *Verr.* 1. 55
ADIPATA dictio, *Orat.* 8
ADIRE in jus de controverſiis, *Att.* 11. 24
ADITUS ex Syria in Ciliciam foni duo, *Fam.* 15. 4
— provinciales, *Att.* 6. 2
ADJUNCTIO, figura exornationis, *Heren.* 4 27. *Invent.* 2. 57
ADJUNCTUM negotio, *Invent* 1. 28
Adjunctorum locus argumentationis, *Top.* 11
ADMIRABILE quidquid eſt, delectat, *Part.* 6
Admirabile cauſæ genus, *Invent.* 1. 15
Admirabiles plures in omni genere quam in dicendo, *Orat.* 1. 2
Admirabilia contraque opinionem omnium, *Præf. Parad.*
Admirabilis orator videri debet, *Orat.* 1. 26
Admirabilitas, *Nat. D.* 2. 36. 40. *Offic.* 2. 11
Admirari nihil nisi honeſtum decorumque, *Off.* 1 20
Admiratio quibus rebus & perſonis contingat, *Off.* 2 10
— integrat auditoris animum, *Inv.* 1. 17
ADOLESCENS errare cum excuſatione poteſt, *Fam.* 11. 24
Adoleſcentis defenſio, *Cal.* 8
— officium, *Offic.* 1. 34
Adoleſcentuli accuſabant gloriæ & oſtentationis cauſa, *Verr.* 3. 1
Adoleſcentum inertia, *Seneƈt.* 19
ADOLESCENTIA maxime a libidinibus arcenda, exercendaque in labore, *Off.* 1. 34
Adoleſcentiæ certa ſunt ſtudia, *Sen.* 20
Adoleſcentiæ non modo non invidetur, verum etiam favetur, *Off.* 2. 13
Adoleſcentiæ moderatio & præſcriptio quo tenenda, *Cal.* 18
Adoleſcentiam protervam odimus, *Fin.* 5. 22
Ex vitiis adoleſcentiæ multi emergunt, *Cal.* 12
ADOPTIO inter peregrinos, *Att.* 7. 7
Adoptionis jus, *Dom.* 13
ADVERSARIUS quomodo ab oratore rapiendus in odium, *Herem.* 1. 5. *Inv.* 1. 16
— quomodo ab oratore in invidiam trahendus, *ibid.*
— quomodo ab oratore in contemptionem adducendus, *ibid.*
Adverſarius palam, facile vitatur, *Verr.* 1. 15
Adverſarii qui exiſtimandi ſint, *Off.* 1. 35
ADVERSUM argumentationis genus, *Inv.* 1. 50
ADVOCATIONES, *Fam.* 7. 10. & 12
ÆDILES, *Leg.* 3 3
Ædilis curulis multis annis poſt decemviros inſtitutus, *Att.* 6. 1
Ædilis officium & jura, *Verr.* 5. 14
— verbo aut ſimpulo aberravit, *Har. reſp.* 12
— unus magiſtratus Arpini, *Fam.* 13. 11
Ædilium comitia, *Fam.* 8. 4.
Ædilitates ornatiſſimæ L. Craſſi, Q. Scævolæ, C. Claudii, *Verr.* 4. 59
Ædilitatis ornatus, *Dom.* 43
Ædilitatum ſplendor, *Offic.* 2. 16
Ædilitia, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 9
ÆDIUM vitia, *Offic.* 3. 13
ÆGRITUDO, *Fin.* 3. 10. *Tuſc.* 3. 10
— an cadat in ſapientem, *Tuſc.* 3. 4. & 14. 4. 4
— eſſectus ejus, *Tuſc.* 3. 13
— in metu & cupiditate, *Heren.* 2. 21
— pars perturbationis ex opinatio malo, *Tuſc.* 4. 6. & 16
— ſolutio totius hominis, *Tuſc.* 3. 25
— animi carnificina, *Tuſc.* 3. 13
— eſt præſentis mali; timor abſentis, ſive impendentis & venientis, *Tuſc.* 3. 7. 4. 4. & 6
— eſt opinio magni mali præſentis, in quo recte videatur eſſe angi, *Tuſc.* 3. 11. & 25. 4. 6. & 7
— vetuſtate tollitur, *Tuſc.* 3. 30
Ægritudinis mala, *Tuſc.* 3. 13
Ægritudine nihil proficitur, *Tuſc.* 3. 28
— nullum homini majus malum, *ibid.* 34
Ægritudinum nomina ſecundum ſingulas res diſtincta, *Tuſc.* 3. 34
ÆGROTATIO animi, quid ſit, *Tuſc.* 4. 13
— morbus, vitium tam animi quam corporis, qui inter ſe differant, *ibid.* 13.
— eſt in corpore; ægritudo in animo, *Tuſc.* 3. 10
ÆGROTI non convaleſcentes loci mutatione ſæpe curantur, *Tuſc.* 4. 35
Ægroto dum anima eſt, ſpes eſt, *Att.* 9. 10
ÆMULATIO duplex, alia virtutis, alia vitii, *Tuſc.* 4. 8
— vitioſa eſt ægritudo, ſi eo, quod concupierit, alius potiatur, ipſe careat, *ibid.*
ÆNIGMATA, *Orat.* 3. 42
ÆQUABILE nihil poteſt eſſe, quod non a certa ratione proficiſcitur, *Tuſc.* 2. 27
ÆQUABILITAS præclara, *Off.* 1. 26. & 31
ÆQUILIBRITAS, *Nat. D.* 1. 39
ÆQUINOCTIUM, *Att.* 10. 17. 12. 28
Æquinoctia duo, vernum & autumnale, *Arat. Phæn.*
ÆQUITAS & continentia firmiſſimum magiſtratus præſidium, *Fam.* 15. 4
Æquitas in judiciali genere finis, *Invent.* 2. 51
— interpretandi, *Cæc.* 13
— juſtitiæ maxime propria, *Off.* 1. 19
— legum in puniendo, *ibid.* 25
— lucet ipſa per ſe, *ibid.* 9
— qui tollatur, *Off.* 2. 22
— tripartita, *Top.* 23
Æquitas quomodo contra ſcriptam legem defendenda, *Invent.* 2. 47
— quomodo conſideretur, *Part.* 28
Æquitati infeſta arma, *Cæcil.* 11
Æquitatis vis reſpicitur in Græca legis voce, *Leg.* 1. 6
— vix duplex, *Part.* 37
ÆQUUM cuique concedere, *Fin.* 4. 1
— quæritur in judiciis, *Inv.* 2. 4
Æquum & bonum, *Cæcin.* 23
Æqui & boni conſideratio in conſtitutione Juridiciali, *Heren.* 2. 13
AER, natura maxime frigidus, minime eſt expers

pers caloris, *Nat. D.* 2. 10
-- oritur ex reſpiratione aquarum, earum quaſi vapor quidam, *Ibid.*
Aer Junonis nomine, ſecundum Stoicos, conſecratur, *Ibid.* 26
-- plenus immortalium animorum juxta Poſidonium, *Div.* 1. 30
-- Deus eſt Anaximeni, *Nat. D.* 1. 10
-- eſt circumfuſa undique animabilis ſpirabiliſque natura, *Nat. D.* 2. 36
-- quæ contineat & efficiat, *ibid.* 39
Aeris nomen Græcum, ſed receptum jam uſu, tritum eſt pro Latino, *ibid.* 36
-- locus, *Ibid.* 45
-- beneficia, *Ibid.* 33. & 45
ÆRARIUM ſanctius Syracuſis, *Verr.* 4. 63
Ærarii diſpenſatio apud ſenatum, *Vat.* 15
ÆRUMNA, quid ſit, *Tuſc.* 4. 8
Ærumnæ a veteribus nominati labores non fugiendi, *Fin.* 2. 35
Æs, in ære alicujus eſſe, *Fam.* 15. 14
-- alienum contrahere, *Quint.* 1. 1. 8
Ære alieno premi, *Att.* 7. 3
-- alieno liberari, *Quint.* 1. 19
Æs circumforaneum, *Att.* 2. 1
-- Corinthium in æruginem incidit tardius, *Tuſc.* 4. 14
ÆSTAS, *Nat. D.* 2. 39
-- curſu Solis ad Septentrionem inflexo efficitur, *Ibid.* 19
ÆSTIMABILE Stoicum, *Fin.* 3. 6
ÆSTIMATIO alia eſt in genere, alia in magnitudine, *Fin.* 3. 9
Æſtimatio ædium & villarum Ciceronis, *Att.* 4. 2.
-- litis non eſt judicium, *Cluent.* 41
-- ſtatuarum, *Verr.* 4. 7
Æſtimationis frumenti initium & conſuetudo, *Verr.* 3 82
ÆSTIMATOR acerrimus, *Brut.* 7
ÆSTUS maritimi ortu, aut obitu lunæ commoventur, *N. D.* 2. 7
Æſtus ingenii abripuit, *Orat.* 3. 36
-- gloriæ abſorbuit, *Brut.* 81
ÆTAS conſularis, *Phil.* V. 17
ÆTAS conſumit temporum ſpatia, *N. D.* 2. 25
-- affert uſum, *Orat.* 2. 27
ÆTAS inιena arcenda ab libidinibus & in labore exercenda, *Off.* 1. 34
-- ſeptem ſapientium, *Tuſc.* 5. 3
-- ſuccedit ætati, *Phil.* 11. 15
-- volat, *Tuſc.* 1. 31
Ætatis adoleſcentiæ ludus, *Cal.* 12
-- certus curſus, *Sex.* 18
-- ſunt verba effervescentia & redundantia, *Orat.* 2. 21
Ætatis humanæ gradus quatuor anni temporibus ſimiles ſunt, *Sen.* 19
-- longiſſimæ collatio cum æternitate, *Tuſc.* 1. 39
Ætati cuique ſua ſunt ſtudia, *Sen.* 20
Ætate antecellens principatum ſententiæ tenet, *Sen.* 18
Ætatum omnium terminus præter ſenectutis, *Sen.* 20
ÆTERNITAS Epicureia, *N. D.* 1. 9
-- unde efficitur, *Tuſc.* 1. 23
Æternitatis pars, tempus, *Invent.* 1. 26
Æterna moliri licet, *Tuſc.* 1. 38
Æternum eſt quod ſemper movetur, *Somn. Scip.* 8. *Tuſc.* 1. 23
ÆTHER, *N. D.* 2. 36
-- pater Jovis, *N. D.* 3. 21
-- dicitur & æthra, *Off.* 3. 18
-- idem qui cælum, *N. D.* 2. 15
-- Zenoni videtur ſummus Deus mente præditus, quo omnia regantur, *Acad.* 4. 41. itemque Cleanthi, *N. D.* 1. 14
-- eſt altiſſimus, & undique circumfuſus, & extremus omnia cingens ardor, *Ibid.* & 2. 15. & 40
-- unum ex quatuor elementis, alio nomine dictus ignis, *N. D.* 2. 33
-- conſtat ex altiſſimis ignibus, *Ibid.* 36
-- gignit innumerabiles flammas ſiderum, *Ibid.*
-- extrema ora & determinatio mundi, *Ibid.* 40
-- genuit in Arcadia Jovem, & Proſerpinam, & Liberum, *N. D.* 3. 21
Æther & dies parentes Cæli, & horum fratres ac ſorores multi, *ibid.* 17
Æthra *N. D.* 2. 45
ÆVITAS, *Leg.* 3. 3
AFFECTIO perſonarum attributum, *Inv.* 1. 25
-- conjecturam præbet, *Inv.* 2. 9
-- in comparatione, *Top.* 18
AFFECTUS qualis cujuſque animi eſt, talis eſt homo, *Tuſc.* 5. 16
Affectibus quaſi morbis carere ſapiens debet; *Acad.* 1. 10
AFFIRMARE aliquid de altero eſt periculoſum, *Brut.* ep. 1
AFFLICTATIO eſt ægritudo cum vexatione corporis, *Tuſc.* 4. 8
AGERE animam, *Tuſc.* 1. 9
Agere cum populo in forum verſus inſtituit C. Licinius Craſſus, *Amic.* 25
Agendi cupiditas in homine eſt ab incunabilis; *Fin.* 5. 20
Agi cum populo fas non eſt, ubi de cælo ſervatum eſt, *Dom.* 15
AGRI fructuarii, *Fam.* 8. 9
Agri publici ſemper non privati fuere, in quos deducti coloni, *Agrar.* 2. 25
Agrorum fertilium mos, *Offic.* 1. 15
-- ſimilitudo cum animo, *Tuſc.* 2. 5
-- varietas, *Divin.* 1. 36
AGRICOLA ſerit vites alteri ſæculo, *Tuſc.* 1. 14
Agricolarum labor, *Agrar.* 2. 25
-- labores circa culturam vitis, *Senect.* 15. & agrorum, *ibid.*
-- voluptates ad ſapientis vitam proxime videntur accedere, *ibid.*
Agricultio, *Senect.* 16
Agricultura, *Offic.* 42
Agriculturæ nova nomina, *Fin.* 3. 2

Digitized by Google

-- rationes dubiæ, *Verr.* 3. 98
-- ars quædam, *Fin.* 5. 14
AGRIPPINÆ, *Att.* 15. 29. 16. 4
ALABARITAS manus, *Tuſc.* 4. 16
ALARII Tranſpadani, *Fam.* 2. 17
ALIENI detractio aut appetitio quam contra naturam, *Offic.* 3. 6
Alienarum rerum cura difficilis, *Offic.* 1. 9
ALII fortes, alii boni viri, alii prudentes, *Off.* 2. 10
Alio die, formula in comitiis, *Ibid.* 2. 33. *Leg.* 2. 12.
ALIMENTARIA lex, *Fam.* 8. 6.
ALIPTÆ, habent rationem virium & coloris, *Fam.* 1. 9
'Αλλως ῥεῖν quid ſit, *Orat.* 27
ALTITUDO ut arborum, ſic omnium rerum delectat, *Orat.* 43
ALVEOLUM poſcere, *Fin.* 5. 20
ALVI in homine ſitus & natura, *N. D.* 2 54
AMANS & amator differunt, *Tuſc.* 4. 12
Amans ita, ut aliquando oſurus; inimica amicitiæ vox, *Am.* 16
Amanti nihil difficile, *Orat.* 10
Amantem alienant immundæ & inſulſæ, *Att.* 9. 10
Amantes ſunt moroſi, *Fam.* 7. 15
Amare cariſſimos æque ac ſe rectum & verum, *Tuſc.* 3. 29
-- quid ſit, *Fin.* 2. 24 *Amic.* 27
-- *gravius eſt quam* diligere, *Fam.* 13. 47. *Att.* 14. 17
-- ſe in aliqua re, *Att.* 4. 16. *Fam.* 13. 62
Amator differt ab amante, *Tuſc.* 4. 12
Amatorius ſermo eſt diligi alium plus quam ſe, *Tuſc.* 3. 29
AMBIGUUM in conſtitutione cauſæ legitima, *Herenn.* 1. 12. *Inv.* 2. 40
-- quod ſit veteſtiſſimum, *Orat.* 2. 63
Ambigui tractatio in conſtitutione legitima, *Inv.* 2. 40. *Orat.* 2. 24. 26. *Part.* 38
-- confutatio, *Inv.* 1. 47
Ambigua riſum quando moveant, *Orat.* 2 62
AMBITIO eſt timida, *Milon.* 16
-- cauſa everſionis urbium, *Tuſc.* 3. 2
-- miſerrima, *Off.* 1. 25
Ambitioſi perferunt multa, *Tuſc.* 5. 27
AMBITUS actio, *Fam.* 3. 11
-- lege non tollitur ſuffragatio, obſervantia, gratia, *Planc.* 18
-- verborum qui infringitur, *Orat.* 3. 48
AMBROSIA, *Tuſc.* 1. 26
-- & nectar deorum apud poetas, *N. D.* 1. 40
Ambroſia alendus, *Orat.* 2. 57
AMBULATIUNCULA recta, *Att.* 13. 29
AMENTIA & dementia quid ſit, *Tuſc.* 3. 6
Amentia eſt, cum aciem videas, pacem cogitare, *Lec.* 9
AMICITIA, *Inv.* 2. 55
-- apud Stoicos, *Fin.* 3. 21
-- de ea gerenda libri præclariſſime ſcripti, *Fam.* 3 8
-- Epicuri, *Fin.* 1. 20
-- & caritas hominum eſt gratuita, *N. D.* 1. 44
-- ex ſtudiorum & naturæ ſimilitudine, *Cluent.* 16
-- ipſa fructus amicitiæ, *Fam.* 3. 13
-- non impedit propulſare pericula, *Syll.* 17
-- non niſi in bonis poteſt eſſe, *Amic.* 5
-- in poſterum bona ſpe prælucet, *Ibid.* 7
-- continet omnia, *Ibid.*
-- non vertenda in conjurationem, *Offic.* 3. 10
-- nulla inter ingratos, *Planc.* 33
-- ob fortunas inſtabilis, *Heren.* 4. 17
-- virtutum adjutrix, *Amic.* 22
-- utrum deſiderata ob imbecillitatem, an ab amore profecta, *Amic.* 8
Amicitiæ definitio, *Amic.* 7
-- comparandæ cauſa, *Roſc. Am.* 38
-- juſtæ lex, ut idem amici ſemper velint, *Planc.* 2
-- officium, *Heren.* 4. 47
-- ſempiternæ, *Rab. Poſt.* 12
-- termini, *Amic.* 16. & 17
-- ubi locus, *Fin.* 2. 24
Amicitiæ ambitioſæ fucoſæque, *Att.* 1. 18
-- veræ ſempiternæ, *Amic.* 9
Amicitia nihil melius homini datum, excepta ſapientia, *Amic.* 7
Amicitiarum officium, *Off.* 3. 10
-- officia maxime vigentia, *Off.* 1. 17
-- peſtes, *Amic.* 10
Amicitias minus probatas ſenſim diſſuere, nec repente præcidere, *Off.* 1. 33
-- veteres ſpernunt immutati proſperis rebus; *Amic.* 15
Grave eſt vere accuſari in amicitiis, *Muren.* 3
AMICUS alter idem, *Amic.* 21
-- certus in re incerta cernitur, *Ibid.* 17
Amicorum cauſa facienda honeſta, *Ibid.* 13
-- omnia communia, *Off.* 1. 16
-- reſpectu facimus multa, quæ noſtra cauſa nunquam faceremus, *Amic.* 16
-- cauſa peccari non debet, *Amic.* 11. & 12. ita tamen ut poſſit quædam venia dari, *Ibid.* 17
Amici inimicorum non inſectandi, *Attic.* 14. 13
-- plerumque eliguntur ut pecudes, *Amic.* 21
Ex omnibus ſeculis vix tria aut quatuor nominantur amicorum paria, *Ibid.* 4
Amicos alicujus plurimos inveniri ſi percrebreſcat, proficit quidam, *Att.* 1. 1
-- perfidos qui ulciſcendum, *Red.* 1. 9
AMNES tranſibantur auſpicato, *Divin.* 2. 36
AMOR amici delectat, *Amic.* 14
-- in liberos eſt origo ſocietatis, *Att.* 7. 2
-- levitatis plenus, *Tuſc.* 4. 32. Stoicorum, *ibid.* 34
-- omnia ſollicitus atque anxius, *Att.* 2. 24
-- ſui quis & unde, *Amic.* 21
-- voluntatiſque conjunctio habet multum ſuavitatis, *Fam.* 10. 5
Amoris ardor omnia adſequitur, *Or.* 1. 30
-- conciliatio, *Or.* 2. 51
-- humani ſimilitudo in beſtiis, *Amic.* 21
-- ſi-

-- ſignum, in epiſtols nominibus tantum uti, *Dom.* 9
Amore incenſi pertulerunt multa, *Tuſc.* 5. 27
Amores ſancti probantur Stoicis, *Fin.* 3. 20
AMPHIBOLIA oraculorum Apollinis, *Div.* 21. 56
Amphibolisrum tractatio ad Dialecticos pertinet, *Heren.* 2. 11
AMPLIFICATIO quomodo per totam orationem ſit tractanda, *Part.* 13
-- ſummi laus eloquentiæ, *Orat.* 3. 26
-- in locis communibus maxime excellit, *Orat.* 36
-- rationis quid ſit, *Heren.* 2. 30
-- conficitur rebus & verbis, *Part.* 15
-- verborum quomodo fiat, *ibid.*
-- rerum ex quibus locis ſumenda, *Ibid.* 16
Amplificationum qui loci ſingulis cauſarum generibus competant, *Ibid.*
AMPLITUDO, quid ſit, *Inv.* 2. 55
-- & dignitas in virtute & propriis rebus geſtis poſita, *Fam.* 1. 5
AMPLIUS pronuntiare, *Brut.* 22
AMPLUM per ſe nihil eſt, niſi in quo judicii ratio extat, *Brut. ep.* 16
-- tunc eſt parvum, cum eſt aliquid amplius, *Marc.* 8
ANAGNOSTES ſervus, *Fam.* 5. 9
ANAPÆSTUS pes, *Orat.* 3. 47. 48
-- Ariſtophaneus, *Orat.* 56
-- in Græcos, *Fin.* 2. 6
Anapæſti pedis uſus in hortatione militari apud Spartianos, *Tuſc.* 2. 16
ANATUM ova gallinis ſupponi ſolent, a quibus excluduntur & foventur, *N. D.* 2. 48
ANCILLÆ partus ſit in fructu, *Fin.* 1. 4
ANDABATA, *Fam.* 7. 10
ANECDOTA Ciceronis, *Att.* 2. 6
ANGOR eſt ægritudo premens, *Tuſc.* 4. 8
-- & anxietas differunt, *Ibid.* 12
ANGUES volucres Libyæ, *N. D.* 1. 36
ANIMA neque nata eſt, & æterna eſt, *Somn. Scip.* 5
Anima, quæ ſpiritu in pulmones ducitur, *N. D.* 2. 55
-- ſui data pro ſale, *Ibid.* 64
Animæ inferorum, *Vat.* 6
ANIMAL omne mortale, *N. D.* 3. 12
-- omne, ut vult, ita utitur motu ſui corporis, *Divin.* 1. 53
Animal quod ſe oderit cogitari nequit, *Fin.* 5. 10
-- ut natum eſt, ſibi conciliatur, *Fin.* 3. 5. 4. 7. 5. 9
Animal eſt, quod motu cietur interiore & ſuo, *Tuſc.* 1. 23
ANIMANTIS natura aut ſimplex eſt, aut concreta, *N. D.* 3. 14
Animantium perpetua generatio, cujuſvis generis ex ſuo ſemine, *N. D.* 2. 51
-- gradus quatuor; ſtirpium, beſtiarum, hominis & Dei, ſive mundi, *Ibid.* 12
. genera quatuor: cœleſte, pennigerum, aquatile, terreſtre, *Tim.* 10
Animantia omnia ſe tuentur, & conjungi cupiunt procreandi cauſa, *Offic.* 1. 4. 17
ANIMUS & anima differunt, *Verr.* 3. 58
-- ab animi dictus, *Tuſc.* 1. 9. *N. D.* 3. 14
-- nonnullis cor eſt, & ejus ſententiæ cauſa, *Tuſc.* 1. 9
-- Empedocli ſanguis cordi ſuffuſus, *Ibid.*
-- nonnullis pars cerebri, *Ibid.*
-- aliis animi, *Ibid.*
-- Zenoni ignis videtur, *Ibid.*
-- Ariſtoteli quinta quædam natura eſt, *Ibid.* 10. & 26
-- ſi ex elementorum aliquo conſtat, eſt inflammata anima, *ibid.* 18.
-- qualis in corpore ſit, difficile eſt intellectu, *Ibid.* 22
-- Tullio divinus eſt, Euripidi Deus, *Ibid.*
-- ſimplex & ab omni admixtione liber, *Ibid.* 29. *Sen.* 21
-- a Deo homini eſt ingeneratus, *Tuſc.* 1. 27. *Leg.* 1. 8 *Somn. Scip.* 3
-- decerptus ex mente divina, *Tuſc.* 5. 13
-- cum nullo alio, niſi cum ipſo Deo, ſi hoc fas eſt dictu, comparari poteſt, *Tuſc.* 4. 13
-- ſemper movetur, *Divin.* 2. 62. *Offic.* 1. 6. *Ibid.* 2. 2. *Sen.* 21
-- ejuſque motus duplex, aut in conſiliis capiendis, aut in ſtudiis ſcientiæ, *Offic.* 1. 6
-- datus eſt ex illis ſempiternis ignibus, quæ ſidera & ſtellæ vocantur, *Somn. Scip.* 3
-- viget in ſomnis, *Divin.* 1. 30
-- quod vigilans vidit, dormiens videre videtur, *Divin.* 2. 63
-- immortalis quare corpori mortali datus, *Sen.* 31
-- hominis dives, non arca appellari ſolet, *Parad.* 6. 1
-- cum ex corpore excedit, domum revertitur, *Divin.* 1. 25
-- quid agat corpore relicto, *Tuſc.* 5. 19
-- trium temporum particeps, corpus ſolum præſentis, *Fin.* 2. 33
-- quomodo feratur in cœlum, *Tuſc.* 1. 19
-- an poſt mortem mundanorum ſenſu afficiatur, *Rab. Perd.* 10
-- nulla, niſi nova aut admirabili re commovetur, *Heren.* 3. 22
-- agere ſemper aliquid appetit, *Fin.* 5. 20
-- de ſe ipſo tum judicat, cum id ipſum quo judicatur, ægrotat, *Tuſc.* 3. 1
-- corporis medicinam invenit, *Tuſc.* 3. 4
-- conturbatus non eſt aptus ad exequendum munus ſuum, *Ibid.* 7
-- ingenioſi in omnem morbum ac perturbationem non cadit, *Tuſc.* 4. 14
-- alius ad alia vitia propenſior, *Ibid.* 17
-- expectatione rerum bonarum erigitur, *Leg.* 2. 11
Animus æger ſemper errat, *Tuſc.* 3. 4
-- appetit aliquid agere, *Fin.* 5. 20
-- cum re concidit, *Tuſc.* 3. 18
-- errat in curſu, *Att.* 15. 12

-- & ſenſibus inſtructus & præſtantis mentis, *Fin.* 5. 12
-- fortis & magnus unde cernitur, *Off.* 1. 20
-- in ſomno qualis; appropinquante morte divinior, *Div.* 1. 30
-- mundi, *Acad.* 1. 7
-- ornatus ſenſibus, *fin.* 5. 22
-- ſecum vivens, *Senect.* 14
-- ſolutus & vacuus a corpore, *Div.* 1. 50
-- valens tentari morbo non poteſt, *Tuſc.* 4. 14
Animi imago vultus eſt, indices oculi, *Orat.* 3. 59
-- magnitudo circa quæ conſideretur, *Part.* 22. & unde exiſtat, *Off.* 1. 4
-- bona, & eorum diviſio, *Acad.* 1. 5
-- partes duæ, altera rationis particeps, altera expers, *Tuſc.* 2. 21
-- partes tres a Platone in Politica deſcriptæ, *Div.* 1. 29
-- motus hominem a bellua & trunco diſtinguit, *Am.* 13
-- bene conſtituti proprium eſt & lætari bonis rebus, & dolere contrariis, *ibid.*
-- mores corporum habitum ſequuntur, *Tuſc.* 1. 33
-- pravitates recte vitia dicuntur, *Parad.* 2. 1
-- virtutes & earum duo prima genera, *fin.* 5 13
-- præſtantis munera, *fin.* 2. 34
-- quævis minima præſtantia omnibus bonis corporis anteit, *ibid.* 5. 31
-- lineamenta ſunt pulchriora quam corporis, *ibid.* 3. 22
-- natura ac præſtantia eleganter deſcripta, *Tuſc.* 1. 27
-- efformatio, *fin.* 5. 12
-- cognatio aliqua cum Deo juxta ſententiam Poſidonii, *Div.* 1. 30
-- ſumma omnis in homine eſt, *fin.* 5. 14
-- ſedes & locus aliis in corde, aliis in cere-
-- bro, *Tuſc.* 1. 9
-- ſedes in capite, *ibid.* 29
-- immortalitas unde probetur, *Tuſc.* 1. 12. *Senect.* 21. 22. *Amic.* 3. *Somn. Sc.* 3. *Univ.* 5
-- immortalitas bene conſiderata ad gloriam immortalem homines erigit atque impellit, *Senect. cap. ult.*
-- ſtatus poſt mortem hominis, *ibid.* 22
-- celeritas ſumma, *Tuſc.* 1. 19
-- e corpore excedentis naturalis ſedes inter aſtra, *ibid.*
-- immortalia & æternitas quomodo a Platone probetur, *ibid.* 23.
-- quædam ſimilitudines cum corpore, *Tuſc.* 2. 13
-- contentio adhibenda in omnibus officiis perſequendis, *ibid.*
-- diſceſſus a corpore in puncto temporis fit, *ibid.* 1. 34
-- morbi unde oriantur, *ibid.* 4. 12
-- morbi pernicioſiores ſunt & plures quam
-- corporis, *Tuſc.* 3. 4
-- ægritudine & cupiditate graviores morbi eſſe non poſſunt, *ibid.*
-- motus rationi non obtemperantes, morbos Græci appellant, *ibid.*
-- morborum una ſanatio, *Tuſc.* 4. 38
-- medicina cur negligatur, *Tuſc.* 3. 1
-- ſanitas quid ſit, *Tuſc.* 4. 13
-- ſanitas in tranquillitate quadam & conſtantia poſita eſt, *Tuſc.* 3. 5
-- munus eſt ratione bene uti, *Ibid.* 8
-- motus quicunque turbidus πάθος appellatur; *Ibid.* 10
-- pulchritudo, quid ſit, *Tuſc.* 4. 13
-- ægrotatio eſt opinatio vehemens de re non expetenda, tanquam valde expetenda, inhærens & penitus inſita, *Ibid.* 11
-- ægrotatio, ejus ſpecies, *Ibid.*
-- offenſio eſt opinatio vehemens de re non fugienda, tanquam fugienda, inhærens & penitus inſita, *Ibid.*
-- offenſio, ejus ſpecies, *Ibid.*
-- motus, ſollicitudines, ægritudineſque, oblivione leniuntur, traductis animis ad voluptatem, *Tuſc.* 5. 38
-- motus quales virum deceant, *Off.* 1. 36
-- opera multo majora ſunt quam corporis, *Off.* 2. 13
-- vitia graviora aut corporis, aut fortunæ vitiis, *Off.* 3. 5
-- & corporis ſimilitudo in quibus conſiſtat, *Tuſc.* 4. 13
-- -- diſſimilitudo in quibus conſideretur, *ibid.* 14
-- ſcientiam ſecum afferunt in corpus, *Sen.* 21
-- juxta quorundam ſententiam cum e corporibus excedunt, in cælum, quaſi in domicilium ſuum, perveniunt, *Tuſc.* 1. 11
-- e corpore excedentes ſublime feruntur, *ibid.* 17
-- vigilantes vitæ neceſſitatibus ſerviunt disjunguntque ſe a ſocietate divina, *Divin.* 1. 49
-- ſemper fuerunt, & futuri ſunt, *Div.* 1. 57
-- quibus modis corrumpantur, *Leg.* 1. 17
-- omnium hominum immortales ſunt, fortium autem virorum divini, *Leg.* 2. 11
-- imbecilli ſuperſtitioſa in omni divinatione concipiunt, *Divin.* 39
Animum ubi eſſe crediderit Cicero, *Tuſc.* 1. 29. ſecernere oportet a corpore, 31
-- ignem eſſe volunt Stoici, *Nat. D.* 3. 14
-- quare cum corpore interire quidam philoſophorum opinati ſint, *Tuſc.* 1. 22
-- a corpore ſecernere nihil aliud eſt quam emori diſcere, *Ibid.* 31
-- ipſo animo videmus, *ibid.* 22
-- ex memoria rerum, & inventione, & celeritate motus, & pulchritudine virtutis agnoſcimus, *ibid.* 29
-- ab oculorum conſuetudine abducere difficillimum eſt, *Nat. D.* 3. 8
-- mutare difficile eſt, *Q. Fr.* 1. ep. 1. 13.
Animo quæ concipiuntur, graviora quam quæ corpore, *Phil.* 11. 4
-- quo quidquid fiat, ſpectandum, *Cluent.* 28

Ani-

Animo teneriore ſunt, qui vita ingenua in beata civitate & libera vixerunt, *Fam.* 5. 21
Animo nihil præſtantius, nihil divinius, *Parad.* 2
-- intento opus eſt, ne omnis dilabantur, ſi unum aliquod effugerit, *Tuſc.* 4. 5
Animi a corpore ſe avocantes, *Div.* 1. 49
-- agnitio, *Nat. D.* 1. 1
-- duæ partes apud Pythagoreos & Platonem, *Tuſc.* 4. 5
-- & corporis res, *Invent.* 2. 59
-- humani comparatio cum Deo, *Tuſc.* 5. 13
-- humani miſeriæ & opportunitas, *Inv.* 1. 2
-- laus, *Her.* 3. 6. virtutes aut vitia, *Ibid.* 7
-- levis eſt repudiare juſtam gloriam, *Piſ.* 24
-- magni in republica gerenda, ſed & in vita otioſa, *Off.* 1. 26
-- motus debent eſſe celeres, *Orat.* 1. 25
-- moventur etiam rebus, quæ nullæ ſunt, *Acad.* 4. 15
-- natura, *Div.* 2. 67
-- optimorum ſæpe hominum irritabiles & iidem placabiles, *Att.* 1. 17
-- partes ad oſtendendum natura appetitum ſummi boni, *Fin.* 5. 18
-- ſummum bonum, *Acad.* 1. 5
-- viribus efficitur honeſtum, non corporis, *Off.* 1. 23
-- vis major, quam corporis, *Phil.* 11. 4
Animorum nullam originem in terris eſſe quomodo probetur, *Tuſc.* 1. 27
-- vis & natura, *Divin.* 2. 67
-- vis duplex, una in appetitu poſita, altera in ratione, *Off.* 1. 28
-- varietates magnæ, & harum exempla, *ibid.* 30
-- motus duplices, alteri cogitationis, alteri appetitus, *Off.* 1. 36
-- commotiones vehementes unde exiſtant, *Divin.* 1. 37
-- ardores coteſque virtutum ex Rhetorum ſcholis ſunt, *Tuſc.* 4. 21
-- piorum, e corpore excedentium, iter facile ad cælum, *Tuſc.* 1. 30. *Amic.* 4
-- impiorum iter devium a cælo, *Tuſc.* 1. 30
Animorum medicina eſt, *Tuſc.* 4. 27
Animos ſempiternos primus dixit Pherecydes, *ibid.* 1. 16
Animos naſci declarat eorum, qui procreantur, ſimilitudo, tam corporis quam ingenii, *ibid.* 38
-- a natura Deorum hauſtos libatoſque habemus, *Divin.* 1. 49
Animis hominum quare permotiones variæ a natura datæ ſint, *Acad.* 4. 44
-- divina quædam inſunt, *Tuſc.* 1. 24. non ſola vita, *ibid.*
-- ineſt memoria, *ibid.* & præſagitio extrinſecus injecta, atque incluſa divinitus, *Div.* 1. 32
-- maximis ſplendidiſſimiſque ingeniis potentiæ & gloriæ cupiditas plerumque innata, *Off.* 1. 8
Animis relaxari etiam in turbidis rebus homines, *Phil.* 2. 16
ANNALES maximi, *Orat.* 2. 12
-- pontificum maximorum, *Leg.* 1. 2
ANNOMINATIO, figura exornationis, *Heren.* 4. 21
ANNULUS ſit, ut ipſe tu, *Q. Fr.* 1. *ep.* 4
ANNUS magnus Mathematicus eſt, ſiderum eodem, unde profecta ſunt, eodem tempore reverſio, *Fin.* 2. 31. *Nat. D.* 2. 20. idque fit poſt 12954. annos, *Fragm. de philoſ.* qui etiam annus abſolutus perfectuſque vocatur, *Fragm. de Univ.* 9
Annus vertens vere appellatur, cum ad idem, unde ſemel profecta ſunt, cuncta aſtra redierunt, *Somn. Sc.* 7
Annum populariter ſolis reditu metiuntur, *Somn. Sc.* 7
Anni quatuor ætates, *Fragm. de Republ.* 4
-- ſolaris converſio 365. diebus, & quarta fere parte unius conficitur, *Nat. D.* 2. 19
Anni Siculorum ratio, *Verr.* 2. 52
Annorum CCCCLXX. millia habent Iodi, *Div.* 1. 19
ANSERES & canes in Capitolio, *Roſc. Am.* 20
ANTECEDENTIUM, locus argumentandi, *Top.* 12
ANTEPONERE ſe omnibus, intolerabilis arrogantia, *Her.* 4. 1
Antitheta quæ ſint, & eorum uſus & exempla, *Orat.* 49. 50
ANTIQUITAS, laudabilis, *Orat.* 50
-- oratori tenenda eſt, *Orat.* 1. 5
Antiquitatis auctoritas, *Tuſc.* 1. 12
ANXIETAS, differt ab angore, *Tuſc.* 4. 12
APERTA narratio, *Inv.* 1. 20
Apertum pectus in amicitia videas oportet, *Amic.* 26
APES, apium ſimillimæ, *Acad.* 4. 17
Apum examen, mali ominis, *Har. R.* 12
Apum examina non fingendorum favorum cauſa congregantur, *Off.* 1. 44
APODYTERIUM, *Q. Fr.* 3. *ep.* 1. 1
APOLOGORUM narrationes, *Orat.* 2. 66
APOPHTHEGMATA Cæſaris, *Fam.* 9. 16
APOPROEGMENA, *fin.* 3. 4
APPARITORES: eorum Romæ poteſtas, *Leg.* 3. 20
APPETITIO, *Acad.* 4. 8
-- naturalis eſt, quæ ea, quæ ſecundum naturam ſunt, appetit, *fin.* 4. 13
APPETITUS, animi unde, *fin.* 5. 9
-- hominem huc & illuc rapit, *Off.* 1. 28
-- rationi obtemperet, *Ibid.* & 39
-- quomodo ſub rationem cogi debeat, *Off.* 1. 28.
-- a ratione deſtitutus qualis ſit, *ibid.* 29
-- rerum unde oriuntur, *Nat. D.* 2. 12
APPROBATIO, *Acad.* 4. 12
Approbatio in cauſa conjecturali, *Her.* 2. 6
Approbationis loci duplices, proprii & communes, *ibid.*
Appromiſſum, in judicato, *Inv.* 1. 30
APRICATIO, *Att.* 7, 11; *Sen.* 16

APTE

APTE dicere & ornate, *Orat.* 3. 24.
-- apte dicendi præcepta, *ibid.*
Aptum in oratione quid ſit, *Orat.* 3. 53
AQUA calida e puteis jugibus, *Nat. D.* 2. 9
-- Crabra, *Agr.* 3. 2
-- gelida primo relevat homines æſtu febrique jactatos, deinde gravius adfligit, *Cat.* 1. 13
-- jugis, *Div.* 2. 13
-- pluvia, quomodo intelligitur, *Top.* 9
Aquæ congiciatio & reſolutio, unde fiat, *Nat. D.* 2. 10
Aquæ admiſtus eſt calor, *ibid.* 9. & 16
Aquæ & ignis interdictio in crimine de vi & majeſtate, *Phil.* 1. 9
-- ſeptem, *Att.* 4. 15
Aquis profluente non prohibere, *Offic.* 1. 16
Aquarum ductus Nili & Euripi vocantur, *Leg.* 2. 1
Aquaria provincia, *Vat.* 5
Aquarii, *Fam.* 8. 6
AQUILÆ volatus admonet, *Div.* 1. 15
ARANDI ratio, *Verr.* 3. 98
ARANEOLÆ ſollertia in texendo reti, *Nat. D.* 2. 48
ARATRUM coloniæ circumducere, *Phil.* 2. 40
ARBITER familiæ erciſcundæ, *Cæc.* 7
Arbitri ſinguli ex lege Manilia regebant fines, *Leg.* 1. 21
Arbitrari, in teſtimonio proprium, *Font.* 9. *Acad.* 4. 47
Arbitria funeris ſolvere, *Red.* 2. 7
Arbitria *ex fide bona*, *Offic.* 3. 17
Arbitrii & judicii differentia, *Roſc. Com.* 4
ARBOR exciſa fructificatur, *Att.* 15. 4
Arbores hyeme cum luna ſeneſcentes, quatum exſiccatæ ſunt, tempeſtive cædi putantur, *Div.* 2. 14
Arborum cauſa eſt in ſeminibus, *Phil.* 2. 22
-- partes venuſtæ, *Orat.* 3. 46
ARCA: arcæ confidere, *Att.* 1. 9
Arcæ fiducia, *Q. Fr.* 12
Arcæ, in quas conjecti ſervi, *Mil.* 22
ARCHIPIRATA, *Verr.* 5. 25. *Off.* 2. 11
-- prædam diſpertiebat, *Off.* 2. 11
ARCHITECTURÆ ars honeſta, *Off.* 1. 42
ARENA: in arena excipere plagas, *Tuſc.* 2. 20
Arenariæ extra portam Eſquilinam, *Cluent.* 13
ARESCIT cito lacryma, *Her.* 2. 31
-- præſertim in alienis malis, *Part.* 17
ARGENTUM, continet pecuniam numeratam, *Top.* 3
Argentarius, apud omnes ordines gratioſus, *Off.* 3. 14
ARGUMENTATIO, in confirmatione aut probabilis eſt, aut neceſſaria, *Inven.* 1. 29
-- probabilis qualiter fiat, *ibid.*
-- neceſſaria triplex, *ibid.*
-- oratoris vitioſa duplex, *Her.* 2. 20
-- ex inductione triplex, *Inv.* 1. 31
-- per ratiocinationem ſecundum nonnullos tripertita, *ibid.* 34
-- eam quinquepartitam eſſe Tullius defendit, *ibid.* & 37
-- in genere quomodo tractanda, *Part.* 13
-- in genere duplex, directa & obliqua, *ibid.*
-- in oratione varianda, *Inv.* 1. 41
-- vitioſa multiplex, ejuſque genera enumerantur, *ibid.* 48
-- falſa, *Inv.* 1. 48
-- communis, *ibid.*
-- vulgaris, *ibid.*
-- levis, *ibid.*
-- remota, *ibid.* 49
-- controverſa, *ibid.*
-- perſpicua, *ibid.*
-- non conceſſa, *ibid.*
-- turpis, *ibid.*
-- offenſa, *ibid.*
-- contraria, *ibid.* 50
-- inconſtans, *ibid.*
-- adverſa, *ibid.*
Argumentationis complexio, *Her.* 2. 18
Argumentationes neceſſariæ quomodo confutari debeant, *Inv.* 1. 45
Argumentationes dupliciter tractandæ, aut per inductionem, aut per ratiocinationem, *Inv.* 1. 31
-- ἄτεχνοι, quæ extrinſecus aſſumuntur, *Top.* 4
Argumentationum ab oratore tractandarum modus abſolutiſſimus circa quinque verſatur, *Her.* 2. 18
-- tractandarum exemplum elegantiſſimum, *ibid.* 19.
-- partes quædam quatenus omittendæ, *ibid.*
ARGUMENTUM ſcripti, argumenti narratio, *Her.* 1. 8. *Inv.* 1. 19
-- quid ſit in cauſa conjecturali, *Her.* 2. 5
-- eſt ratio rei dubiæ, faciens fidem, *Top.* 2
-- eſt probabile inventum ad faciendam fidem, *Part. Or.* 2
-- quomodo concludi poſſit, *Acad.* 4. 14
Argumenti in triplici tempore conſideratio, *Her.* 2. 4
Argumento qui reſiſtitur, *Orat.* 2. 53
Argumentorum loci quid ſint, *Orat.* 14
ARISTIS tanquam vallo contra avium minorum morſum ſpicum munitum, *Sen.* 15
ARISTOLOCHIA, *Div.* 1. 10. & 20
ARMA, membra militis, *Tuſc.* 2. 16
Arma, tela, pro bello, *Orat.* 3. 42
Armorum judicium, *Orat.* 46
ARROGANTIA fugienda, *Off.* 1. 26
-- ingenii & eloquentiæ eſt moleſtiſſima, *Cæc.* 11
ARS, quid ſit, *Orat.* 1. 23
-- cum a natura profecta ſit, niſi naturam moveat, nihil ſane agere videtur, *Orat.* 3. 51
-- ſine ſcientia eſſe non poteſt, *Acad.* 4. 47
-- quævis valet multum, cum eſt idoneam complexa naturam, *Orat.* 1. 43
-- nihil efficit ſine ratione, *Brut.* 6
-- imitetur naturam, &, quod ea deſiderat, inveniat, quod oſtendit, ſequatur, *Her.* 3. 22
-- omnino nulla eſt, in qua omnia, quæ illa arte effici poſſunt, a doctore tradantur, *Or.* 2. 16

-- di-

-- dicendi quid ſit, *Her.* 1. 2
-- in dicendo occultanda, *ibid.* 4. 7
-- abſoluta & perfecta quæri ſolet, *Orat.* 3. 23
-- dicendi ſine exercitatione parum juvat, *Her.* 1. 1
-- nua certior quam natura, *Fin.* 4. 4
-- ex multis animi perceptionibus, *Acad.* 4. 7
-- in quibus eſt, *Div.* 1. 18
-- jocandi, *Orat.* 2. 57. 58
-- memoriæ prolata ſub Themiſtocle, *Acad.* 4. 1
-- non eſt rerum incognitarum, *Div.* 2. 14. *Or.* 2. 17. 1. 20
-- non proficiſcitur a ſe, *Fin.* 5. 6
-- nulla literis ſine interprete percipi poteſt, *Fam.* 7. 19
-- quid faciat, *Orat.* 2. 35
-- quomodo fiat, *Orat.* 1. 41
Artis nomen quibus rebus Menedemus Athenienſis tribuerit, *Orat.* 1. 20
-- eſt non ſolum ſcire aliquid, ſed quædam res etiam docendi, *Leg.* 2. 19
-- ſcriptor nemo diſertus fuit, *Orat.* 1. 10
-- alicujus difficillimis traditis, reliqua tradi non eſt neceſſe, *Or.* 2. 16
Artes omnes primo diſperſæ, *ibid.* 1. 42
-- ad humanitatem pertinentes uno vinculo continentur, *Orat.* 3. 6. *Arch.* 1.
-- omnes aliter ab iis tractantur, qui eas ad uſum transferunt; aliter ab iis, qui ipſarum artium tractatu delectati, nihil in vita ſunt aliud acturi, *Orat.* 3. 23
-- virtutis magiſtræ, *Her.* 4. 47
-- ſingulæ ſua habent percepta, Græce θεωρήματα, *Fat.* 6
-- efficiuntur cogitationibus comprehenſionibuſque rerum, *Fin.* 3. 15
-- duæ, quibus perfecte ratio & oratio completur, una inveniendi, altera diſſerendi, *Fin.* 4. 4
-- requiſitæ ut naturam juvarent, *ibid.* 4. 7
-- repertæ docente natura, *Leg.* 1. 8
-- miniſtræ voluptatum, ut cetariorum, laniorum, coquorum, fartorum, piſcatorum, minime probandæ, *Off.* 1. 42
-- honeſtæ ac laudabiles quæ ſint, *ibid.*
-- rerum honeſtarum, cuique ordini convenientes, illis ſunt honeſtæ, *ibid.*
-- omnes comites ac miniſtræ oratoris, *Orat.* 1. 17
-- in iis reprehenſæ, qui, cum profeſſi fuerint, ſatisfacere non poſſunt, *Planc.* 25
-- omnes vetuſtiores eloquentia, *Brut.* 7
-- propter ſe aſſumi volunt Stoici, *Fin.* 3. 5
Artium multitudo ex variis hominum ſtudiis enatarum, *Offic.* 2. 4
Artium partitionem fecerunt Græci, *Orat.* 1. 6
De arte, & ex arte loqui, *Inv.* 1. 6
ARTERIÆ multæ in homine, quæ ſpiritum a corde diffundunt, *Nat. D.* 2. 55
-- læduntur acri clamore, *Her.* 3. 12
-- remittendo acquieſcunt, *ibid.*
ARTICULUS orationis quid ſit, & qui differat a membro, *Herenn.* 4. 10
Articuli connectunt membra, *Or.* 2. 88
ARTIFEX egregius ſuis operibus lætatur, *Fam.* 1. 7
Artificum vocabula aliis incognita, *Fin.* 3. 2
ARTIFICIUM memoriæ, *Her.* 3. 16
Artificia magna fuerant in Sicilia, *Verr.* 4. 21.
ARTOLAGANI & ſportellæ, *Fam.* 9. 20
ARULÆ ante Deos, *Verr.* 4. 3
ARUSPEX, vide HARUSPEX.
ARX: arcem facere ex cloaca, *Planc.* 40
Arcem cauſæ invadere, *Fam.* 1. 9
Ara ad augurium agendum, *Off.* 3. 16
-- & Capitolium, *Cat.* 4. 9
ASOTI de patella edentes, *Fin.* 2. 7. & 8
-- ex Ariſtippi ſchola, *Nat. D.* 3. 31
-- bene quidem vivere dicuntur, at beate nunquam, *Nat. D.* 3. 31
ASPERÆ arteriæ in homine ſitus & uſus, *Ibid.* 2. 54
ASPIS in Ægypto non violatur, *Tuſc.* 5. 27. *Nat. D.* 3. 19
ASSENSIO, *Acad.* 4. 12
-- ab Academicis cohibita, *Nat. D.* 1. 1
-- non poteſt fieri, niſi commota viſo, *Fat.* 18
Aſſenſiones an liberæ ſit, an fatali neceſſitate coactæ, *Ibid.* 17
ASSENTATIO, vitiorum adjutrix, *Amic.* 24
Aſſentatores pernicioſi, *Off.* 1. 14
-- repellendi, *Ibid.* 1. 26
ASSERTIO & approbatio cognitioni & præceptioni non præcurrat, *Acad.* 1. cap. ultim.
ASSIDUUS, appellatus ab ære dando, eſt locuples, *Top.* 2
ASSUMPTIVA juridicialis, *Inv.* 1. 11
-- pars conſtitutionis juridicialis, *Inv.* 2. 23
ASTRA Dii Stoicis, *Nat. D.* 1. 16
-- ex ſingulari elemento credidit Ariſtoteles, *Acad.* 1. 7
-- alii infixa certis locis, alia non re, ſed verbo errantia, *Tuſc.* 1. 25
ASTROLOGI, *Div.* 2. 42
-- conſiderant poſitus ſiderum, *Ibid.* 1. 39
-- motus errantium ſtellarum notaverunt, *Ibid.* 2. 71
ASTROLOGIA in cæli inveſtigatione verſatur, *Off.* 1. 6
Aſtrologiæ ſtudium honeſtum & cognitione dignum, eique Tullii exemplo opera danda, *Nat. D.* 1. 14
Aſtrologicæ prædictiones ex natali die quomodo defendendæ, *Div.* 2. 42. & quomodo improbandæ, *ibid.* 42. quotidie re & eventis refelluntur, *ibid.* 2. 47
ASTROLOGORUM præcepta, & ex his unum: *Orte ac canicula natus, in mari non morietur*, *Fat.* 6
ASTRONOMIÆ inventio ſummæ fuit ſapientiæ, *Tuſc.* 1. 25
-- deſcriptio, *Tuſc.* 5. 24. *Nat. D.* 2. 61. *Div.* 1. 19. 1. 56. 2. 6
Aſtronomiæ & Phyſicæ ſtudium antiquiſſimum, *Tuſc.* 5. 4. & 24
ASTU, antiquum nomen Græcum pro parte urbis

Digitized by Google

urbis Athenarum, *Leg.* 2. 2.
ASTUTIA non ſemper confidens, *Clu.* 65
Aſtuti eſt omnia referre ad utilitatem ſuam, *Fam.* 3. 10
ATHLETÆ, *ibid.* 7. 1
-- voracitas, *Tuſc.* 2. 17
Athletarum probatio, *Off.* 1. 40
ATOMI, *Acad.* 1. 2. 2. 17. 40. *Fin.* 1. 6. *Tuſc.* 1. 11. 18. *Nat. D.* 1. 20. 23. 32. 39. 41. 2. 37. 44. *Fat.* 9. 10. 20.
Atomorum motus fortuitus & æternus, *Fin.* 1. 6. *Nat. D.* 1. 24. 2. 37.
-- motus Democrito appellatur plaga; Epicuro pondus & gravitas, cui is addit declinationem minimi intervalli, *Fat.* 10. 20.
-- innumerabilitas, *Nat. D.* 1. 39
-- declinatio Epicuri cur inventa, *Fat.* 10
-- infinita vis Epicuri, *Nat. D.* 1. 20
-- turba poteſt efficere omnia, *Tuſc.* 1. 11
ATRAMENTUM ſutorium, *Fam.* 9. 21
ATRIA auctionaria, *Agrar.* 1. 3
Atriolum ſolet fieri, ubi eſt atrium majus, *Q. Fr.* 3. *ep.* 1. 1
Atrienſes, *Parad.* 5
ATTENTUS auditor qua ratione fiat, *Her.* 1. 4. *Inv.* 1. 16
ATTENUATIO, aut complexio literæ, *Her.* 4. 21
AVARITIA, *Her.* 4. 25. *Tuſc.* 4. 11
-- penetravit, *Or.* 3. 42.
Avaritiæ ſuſpicio pellenda, *off.* 2. 21
AUCTORITAS apex ſenectutis, *Sen.* 17
-- in indignatione, *Inv.* 1. 53
-- naturæ, *Top.* 19
-- rara bonorum pendet a jure, *Cæc.* 26
-- unde ſumatur, *Inv.* 1. 53
-- perſonæ ad faciendam fidem quæritur, *Top.* 19.
-- aut eſt a natura, aut eſt a tempore; & utriuſque explicatio, *ibid.*
Auctoritatis conſiderationes, *Herenn.* 2. 30
Auctoritati unius alicujus in ſtudiis haud ſtandum, *Inv.* 2. 2
AUDACIA alia a fortitudine, *off.* 1. 19.
-- non ſemper callida, *Cluent.* 65
-- pro ſapientia, *fam.* 1. 10
-- vitium, *Inv.* 2. 54
Audere, fugiendum, *Orat.* 3. 24
AUDIRE aliqua malle quam videre, *fam.* 4. 4
-- toleſabilius eſt quam videre, *fam.* 7. 36
AUDITOR, qua ratione fiat docilis, *Her.* 1. 4. *Invent.* 1. 16. *Part.* 8.
-- qua ratione fiat attentus, *ibid.*
-- quot modis reddatur benevolus, *ibid.*
-- ab adverſario perſuaſus quale exordium requirat, *Inv.* 1. 15
-- ab adverſario defeſſus quali exordio recreandus, *ibid.*
-- doctus ab indocto diſcrepat, *Brut.* 54
Auditoris animus unde infeſtus, *Inv.* 1. 17
Auditorum prudentia eſt moderatrix eloquentiæ, *Orat.* 8
-- judicium unde dependeat, *Or.* 2. 40
-- aures moderantur oratori prudenti & provido, *Part.* 5
Auditio, *Nat. D.* 2. 37
Auditiones fictæ, *Planc.* 23
Auditu nullus hebetior ſenſus in hominibus, *Somn. Sc.* 5
AUGUR a duobus nominabatur, *Phil.* 2. 2
-- aſſeſſor regibus Lacedæmone, *Divin.* 1. 43
-- conſiliarius & adminiſter Jovis, *Leg.* 3. 19
-- Jovis optimi maximi, *Phil.* 13. 5
Auguris boni officium, *Leg.* 3. 19
-- poteſtas, *ibid.* 2. 12
Augures ab juratis cooptabantur, *Brut.* 1
-- ab Romulo uſque, *Var.* 8
-- augurium in arce agebant, *off.* 3. 16
-- non habent vacationem a judicii, *Brut.* 31
-- tres in curiatis comitiis, *Att.* 4. 18
Augurum jus, *fam.* 3. 9
-- collegium, *Senect.* 18
-- libri reconditi, *Dom.* 15
-- magna auctoritas, *Nat. D.* 2. 4
-- precatio, *ibid.* 3. 20
Auguribus reges uſi & reſpublica, *Div.* 1. 2
Auguralis cœna apud Lentulum, *fam.* 7. 26
Auguralem librum Appius ad Ciceronem miſit, *fam.* 3. 4
Augurales libri, *Div.* 1. 33
Augurari alicui mortem, honorem, &c. *Tuſc.* 1. 40.
Auguria captabantur ex alitis involatu, aut cantu oſcinis, aut tripudiis ſoliſtimis, aut ſoniviis, *fam.* 6. 6
Augurio quid contineatur, *Har. Reſp.* 9.
AVIS alba, *fam.* 7. 28
-- cantu tenetur ſuſpenſa, *Brut.* 54
-- inſtar, proſpecto mari, evolare cupere, *Att.* 9. 10
-- omnis tripudium facere poteſt, *Div.* 2. 35
Aves internuntiæ Jovis, *Div.* 2. 34.
-- interpretes & ſatellites Jovis, *ibid.* 35
Avium omnis generis cura circa ova & pullos, *Nat. D.* 2. 52
-- utilitas, *ibid.* 64
AULOEDI ſunt, qui citharœdi eſſe non poſſunt, *Mur.* 13
AURA rumoris ſæpe commutat opinionem, *ibid.* 17
AURES, annulus, accenſus, lictor prætoris qualis debeat eſſe, *Q. Fr. ep.* 1. 4
-- populi Rom hebetiores, oculi acies & acuti, *Planc.* 27.
-- hominum modulantur verſum natura, *Or.* 3. 48.
-- cur in aliis corporum partes collocatæ ſint, *Nat. D.* 2. 56
Aurium ſtructura, *ibid.* 57
-- judicium ſuperbiſſimum, *Or.* 44
-- judicium ſimplex, *Font.* 6
-- ſenſus faſtidioſiſſimus, *Her.* 4. 23.
Auribus dolorem percipere majus quam oculis, *Brut.* 4. 9
Auricula infima mollior, *Q. Fr.* 2. *ep.* 15
Auriculam mordicus auferre, *ibid.* 3. 4

AU-

AURUM, argentumque prohibetur exportari, *Vat.* 5
-- coronarium. *Agr.* 1. 4. *Piſ.* 37
-- igni, benevolentia periculo perſpicitur, *fam.* 9. 16
-- Toloſanum, *Nat. D.* 3. 30
Aureum genus apud poetas, *ibid.* 2. 63
AUSPICANDI formula, *Div.* 2. 34
Auſpicato omnia olim gerebantur, *Div.* 1. 16
Auſpicium juge, *Div.* 2. 36
Auſpicii ineptia, *Div.* 2. 33
Auſpicia dantur magiſtratibus, *Leg.* 3. 12
-- patrum, *ibid.* 3. 3
Auſpiciorum dignitas, *Vat.* 6
Auſpiciis augures præſunt, *Nat. D.* 2. 4
-- præerat Cicero, *ibid.* 1. 6
AUSTRALIS plagæ mundi deſcriptio, *ibid.* 1. 23
AUT bibat, aut abeat, *Tuſc.* 5. 41
AUXILIARII equites, *fam.* 2. 17
AXILLA contractum in Ala, *Orat.* 46

B.

BARBA horrida patet in ſtatuis antiquis, *Cal.* 14
Barbati, dicebant Romani de antiquis ſuis, *fin.* 4. 23
BARBARISMUS verborum, *Her.* 4. 12
BASILICÆ & forum, *Ver.* 5. 58
BEATITAS, vel beatitudo, *Nat. D.* 1. 34
Beatus quis ſit, *Tuſc.* 5. 6. & 14
-- quis dicatur, *ibid.* 10
-- eſſe nemo poteſt, niſi ſtabili, & fixo, & permanente bono, *ibid.* 14
-- nemo eſt, cui ſemper aliquis terror impendet, *ibid.* 21
-- qui futurus eſt, ſuis utatur & fruatur bonis oportet, *Nat. D.* 1. 37
-- quis Metrodoro, *Tuſc.* 2. 5
Beati, qui vel in negotio ſine periculo, vel in otio cum dignitate ſunt, *orat.* 1. 1
-- ſunt compotes virtutum, *fin.* 5. 24
Beatum nihil niſi quietum, *Nat. D.* 1. 20
Beatum Deum non faciunt Epicurei, *Nat. D.* 1. 40
Beatiſſimus eſt, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quique in ſe uno ſua ponit omnia, *Parad.* 2
Beate vivere nihil aliud eſt, niſi cum voluptate vivere, *fin.* 1. 16
-- nihil aliud, quam honeſte, *Parad.* 1. 3
Beate vivere apud Epicureos, *fin.* 2. 27
BELLE, feſtive, exclamatio, *or.* 3. 26
BELLUA delectatur ſui generis bellua, *Nat. D.* 1. 27
Belluis ſenſum & appetitum natura cur dederit, *Nat. D.* 2. 47
BELLUM Achaicum, *Phil.* 11. 7
-- Africanum, Tranſalpinum, Hiſpanienſe, *Man.* 10
-- Aſiaticum, *Ibid.* 7
-- Aſiaticum & regium, *ibid.* 22
-- civile opinione & fama gubernatur, *Phil.* 5. 10
-- Cretenſe, *Flacc.* 3
-- fugitivorum, *Agr.* 2. 30
-- fugitivorum in Sicilia, *Verr.* 5. 2
-- Gallicum, *Font.* 11
-- Græcis non ſuſcipitur ſine conſilio Deorum, *Div.* 1. 1.
-- Hiſpanienſe, *Font.* 2
-- Italicum, *Her.* 3. 2. *Verr.* 2. 2. *Agr.* 2. 29. *Clu.* 7. *Arch.* 4
-- & civile, Troicum, Pyrrhi, Numantinum, *fam.* 5. 12
-- juſtum, *off.* 1. 11
-- Latinorum, *Nat. D.* 2. 2
-- Liguſticum, *ibid.* 2. 23
-- Marſicum, *Phil.* 8. 10
-- Mithridaticum, *Brut.* 89
-- ob ſolam pacem ſuſcipiendum, *off.* 1. 23
-- Octavianum, *Phil.* 14. 8. *Nat. D.* 2. 5
-- Parthicum, *fam.* 2. 10. 8. 7
-- Peloponneſiacum, *off.* 1. 24
-- Perſicum, *ibid.* 1. 11. Perſicum Græciæ *Amic.* 12
-- piratum, *Red. in Sen.* 5
-- Punicum tertium, *Verr.* 4. 33
-- ſociale, *Font.* 14
-- Tranſalpinum, *Cat.* 3. 2
-- Belli jura, *off.* 1. 11
Belli & tumultus differentia, *Phil.* 8. 1
-- vis ac turba molitur multa imprudentibus impp. *Roſc. Am.* 32
Bellorum civilium ſemen, *off.* 2. 8. *Phil.* 7. 9
Bellica res non niſi auſpicato gerebatur, *Div.* 2. 36
Bellicæ fortunæ calamitas communis, *off.* 3. 26
-- res non ſunt majores quam urbanæ, *Ibid.* 1. 22
Bellicarum rerum commendatio adoleſcentis ad gloriam, *off.* 2. 13
Bellicum jus, *ibid.* 3. 29
BENE vivere eſt, conſtanter, graviter, ſapienter, fortiter vivere, *Tuſc.* 5. 5
-- cœnare, eſt recte, frugaliter, honeſte, *fin.* 2. 9
BENEFACTA omnia in luce collocari volunt, *Tuſc.* 2. 26
Benefacta, malefacta, *off.* 2. 18
Beneficium ſequi, *Att.* 9. 7
-- tueri, *Ibid.* 15. 14
-- melius collocatur apud bonos quam fortunatos, *off.* 2. 20
-- non cauſa coegit Ciceronem præferre Pompejum Cæſari, *Att.* 9. 7
Beneficii conſideratio, *Inv.* 2. 38
Beneficia divina arguunt eſſe Deos, *Nat. D.* 2. 5
Beneficiorum viciſſitudo devincit, *off.* 1. 17
-- conſideratio in præmiorum petitione, *Inv.* 2. 38
Benefici ſumus, ut natura propenſi ad liberalitatem, *Amic.* 9
Beneficentia nihil præſtantius, *Div.* 1. 38
Beneficentia, benignitas, liberalitas eadem ſunt, *off.* 1. 7. 14. & 26
Beneficentiæ ratio duplex, *Ibid.* 2. 15
BENEVOLENTIA, quomodo contrahenda ab oratoris perſona, *Her.* 1. 5. *Inv.* 1. 16
-- ab adverſariorum perſona quomodo captari debeat, *Ibid.*
-- ab auditorum perſona quomodo colligenda, *Ib.*
-- ab ipſis rebus quomodo captanda, *Ibid.*
-- ex propinquitate tolli poteſt, non ex amicitia, *Amic.* 5
-- fidelis vel ad perpetuitatem, *off.* 2. 7

Digitized by Google

-- intemperata impedit utilitates magnas amicorum, *Amic.* 20
-- ut moveatur, *off.* 2. 9
Benevolentiæ officia, *off.* 1. 15
Benevolus auditor quot modis redditur, *Her.* 1. 4. *Inv.* 1. 16. *Part.* 8
BENIGNITAS, *fin.* 5. 23. *Pro Conf.* 11
Benignitate benignitas tollitur, *off.* 2. 15
Benigni in timore faciliùs quam grati in victoria reperiuntur, *Brut. ep.* 15
BESTIÆ ſpecula naturæ, *fin.* 2. 10
-- habent quiddam ſimile mentis, *N. D.* 2. 11
-- & ſenſum habent, & appetitum, *ibid.* 47
-- quædam admirabili ſunt ſolertia, *ibid.* 48
-- diverſos habent paſtus, quæque ſuum, *ibid.* 47
-- fame domitante plerumque ad eum locum, ubi paſtæ aliquando ſunt, revertuntur, *Cluent.* 25
-- libertatis amantes, *fin.* 5. 20
-- multa faciunt, in quibus aliud quiddam iis propoſitum, non voluptas, *fin.* 2. 33
-- carent perturbationibus, *Tuſc.* 4. 14
-- paucis contentæ, *ibid.* 5. 34
-- fructus fruuntur terra naſcentibus, homines eeu domini palam & libere, *Nat. D.* 2. 63
-- hominum gratia generatæ, *ibid.*
-- ſacræ Ægyptiis, *Nat. D.* 3. 15. & 19
Beſtiarum nullum eſt judicium, *fin.* 2. 11
-- progreſſus ſecundum ætatem, *fin.* 5. 15
-- varietas & diverſi uſus, *Tuſc.* 1. 28
-- varia genera, *Tuſc.* 5. 13. *Nat. D.* 1. 37. & 2. 47
-- quævis ſuo genere delectatur, *ibid.* 1. 27
-- quædam igne naſcuntur, apparentque in ardentibus fornacibus volitantes, *Ibid.* 37
-- quæque contra vim ac metum ſuis ſe armis defendit, *ibid.* 2. 50
Beſtiis homines uti ad utilitatem ſuam poſſunt ſine injuria, *fin.* 3. 20
Beſtiolæ unum diem viventes, *Tuſc.* 1. 39
BIBLIOTHECA, *fam.* 7. 28. *Att.* 1. 7. 4. 5
-- Græca Quinti, *Q. Fr.* 3. 4
-- in Lyceo, *Div.* 2. 3
BICEPS puella, *Orat.* 1. 53
BILIS in homine, *Nat. D.* 2. 55
BIMARITUS, *pro adultero*, *Planc.* 12
BIS ad eundem, *fam.* 10. 20
-- ſententia ferebatur de magiſtratibus, *Agr.* 2. 11
BONITAS juſtitiæ adjuncta, *fin.* 5. 23
-- adſpernatur malitiam, *Amic.* 13
-- eſt popularis, *Leg.* 12
BONUM quid ſit, varie definitum, *fin.* 2. 2
-- eſt, quod eum, qui id poſſidet, meliorem facit, *Parad.* 1. 3
-- ſecundum Diogenem eſt, quod eſt natura abſolutum, *fin.* 3. 10
-- appellatur, quidquid ſecundum naturam eſt, *ibid.* 5. 29
-- quid vere dicatur, *Parad.* 1. 3
-- nihil, niſi honeſtum; nihil malum, niſi turpe, *fin.* 2. 12. 3. 3. *Att.* 10. 4
-- nullum eſt, de quo non is, qui id habet, honeſte poteſt gloriari, *Parad.* 1. 3
-- omne laudabile, *Tuſc.* 5. 14
-- quod eſt, id non quivis habere poteſt, *ibid.* 16
-- ſummum varie a variis accipitur, *Amic.* 6
-- non niſi in natura quærendum, *Acad.* 1. 5
-- nullum probandum quod virtute caret, *Fin.* 3. 1. *Offic.* 1. 2. *Amic.* 6
-- eſt rerum expetendarum extremum, *Fin.* 5. 13. & 16
-- continet philoſophiam, *ibid.* 4. 6
-- etiam honeſtum, *ibid.* 3. 8
-- ſummum eſt adeptio ejus, quod ut perfectiſſimum a natura habentes appetimus, *Fin.* 5. 14
-- verum & ſimplex, *Acad.* 1. 2
Boni ſummi inveſtigatio quam ſit pernéceſſaria, *Fin.* 5. 6
-- origo a primo animantium ortu Epicuro petitur, *ibid.* 2. 10
Bona ſunt omnia, quæ ſecundum naturam fiunt, *Sen.* 19
-- omnia a Deo nos habere agnoſcendum eſt hominibus, *Nat. D.* 3. 36.
-- interdicitur patribus male rem gerentibus, *Sen.* 7
Bonorum variæ diviſiones, *Part.* 23. *Fin.* 3. 13. & 16
-- tria genera ſecundum Peripateticos, *ibid.* 13. *Tuſc.* 5. 27. & 30
-- alia ad finem pertinent, alia eum efficiunt, *Fin.* 3. 16
-- extremum quid ſit, *ibid.* 1. 9
-- & malorum antitheta, *ibid.* 5. 28
Bonis corporis quantum ſit tribuendum, *Fin.* 5. 24
BONUS vir, *Leg.* 1. 14
-- & juſtus non eſt, qui ne habeat malum abſtinet ſe ab injuria, *Fin.* 2. 22
-- idem & ſapiens, *Amic.* 18
-- nunquam non beatus, *Piſ.* 18
-- ſecundum Epicureos, *Att.* 7. 2
Boni, *Off.* 3. 17
-- bonos diligunt, *Amic.* 14. & 22
-- & æqui nomen quando opponitur, *Cæc.* 23
-- favent nobilitati, *Sext.* 9
-- nulli, *Att.* 7. 7
-- nullo emolumento impelluntur in fraudem, *Mil.* 12
-- omnes non beati, *Tuſc.* 5. 5
-- ſecum Romæ mulieres ſuas avexerant, *Fam.* 14. 18
-- ſolent ſequi conſilia periculoſa magis, dum ſe probent, quam tuta, *ibid.* 10. 18
-- tardiores ſunt, *Sext.* 47
-- viri unde nominentur, *Offic.* 1. 7
Bonorum caritas naturalis, *Nat. D.* 1. 44
-- Deorum menſæ, *ibid.* 3. 34
-- & malorum diſcrimen, *ibid.* 3. 35
-- omnium una navis eſt, *Fam.* 12. 25
Bonos omnes ſemper eſſe beatos quomodo intelligendum ſit, *Tuſc.* 5. 10.
Bonis expedit ſalvam eſſe rempublicam, *Phil.* 13. 8
Bono modo, *Acad.* 4. 44
BOVES, aerem e ſublimi haurientes, pluvias præſagiunt, *Div.* 1. 9
Boum utilitas, *Nat. D.* 2. 63
BRACATÆ & Tranſalpinæ nationes, *Fam.* 9. 15

BRA-

BRACHIUM toga continere adoleſcentes jubebantur anno, *Cal.* 5
Brachio molli objurgare, *Att.* 11. 2
-- levi agere, *Ibid.* 4. 16
BREVITAS, figura exornationis ſententiarum, *Her.* 4. 54
-- tempeſtive adhibenda, *Ibid.*
-- in univerſa eloquentia laudem non habet, *Brut.* 13
-- partitionis, *Invent.* 1. 12
Brevia omnia tolerabilia eſſe debent, *Amic.* 27
BUCCA: in buccam quod venit, *Att.* 12. 1
BUCULA Myronis, *Verr.* 4. 60
BULEUTERIUM Syracuſis, *Ibid.* 2. 21
BUSTUM Græce, *Leg.* 2. 26

C.

CACHINNATIO mima, *Her.* 3. 14
-- vituperatur, *Tuſc.* 4. 31
CADENS ſimiliter exornatio, *Her.* 4. 20
CÆCITAS vitam beatam non impedit, *Tuſc.* 5. 38
-- eſt dies nocti ſimilis, *Ibid.*
CÆLUM: in cælo eſſe, *pro*, *eximie laudari*, *Att.* 2. 9. 19. 20
-- omne concidat, *Som. Scip.* 8
-- de cælo ſervare, *Att.* 4. 3
-- totum humano genere completum, *Tuſc.* 1. 12
-- a Romanis in quatuor, ab Hetruſcis in ſedecim partes diviſum, *Div.* 2. 18
-- rotundum, *Orat.* 3. 45
Cæli converſio ſummæ celeritatis, *Tuſc.* 1. 28
-- & cæleſtium corporum motus ordinatus & conſtans, *Nat. D.* 2. 21. & 38
-- motus qualis ſit, *Fragm. de Univ.* 6
Cæleſtia & ſempiterna ab homine confici nequeunt, *Nat. D.* 2. 6
Cæleſtia ſemper ſpectanda, humana contemnenda, *Somn. Sc.* 7
Cæleſtium corporum natura, *Fragm. de Univ.* 10
---- motus duplex, *ibid.*
-- elegans ac ſalutaris diſpoſitio, *N. D.* 3. 8. 9
Cæleſtium motuum contemplatio & ſcientia ſolius hominis eſt, *Ibid.* 2. 61. & 62
-- contemplatio ad inveſtigationem naturæ veteres impulit, *Tuſc.* 5. 24
-- convincit eſſe Deos, *Nat. D.* 2. 5. & 61. & divinam providentiam. *Ibid.* 2. 38
CÆRULA miniata, *Att.* 15. 14
CALAMITAS interdum ſaluti eſt, *Verr.* 5. 46
Calamitatis nomen, in quibus rebus ponatur, *Tuſc.* 3. 34
Calamitoſum eſt utile putare, quod turpe eſt, *Off.* 3. 12
Calamitoſorum conſideratio, *Ibid.* 2. 18
CALIDUS dicitur, qui temerario & repentino conſilio eſt, *Inv.* 2. 9
CALLIDITAS ſtulta, perverſe imitata prudentiam, *Off.* 3. 32
CALLIDI appellantur, quorum tanquam manus opere, ſic animus uſu concalluit, *Nat. D.* 3. 10
CALOR cæleſtis nobilior quam noſter, *Ibid.* 2. 11
Caloris vis & operatio in omnibus rebus creatis, *Ibid.* 2. 9
-- in venis & arteriis, *Ibid.*
-- in lapidibus & terra, *ibid.*
-- temperatione omnia terra naſcentia oriuntur & augeſcunt, *ibid.* 10
CALUMNIA erat acerbiſſima miniſtra prætorum avaritiæ, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 8
CANDIDATUS accuſare non debet, *Mur.* 21
-- deducebatur, *Att.* 2. 1
Candidatorum difficultas, *Mil.* 16
-- officioſiſſima natio, *Mur.* 33. *Piſ.* 23
Candidatorio muneri fungi, *Att.* 1. 1
CANICULA, *Nat. D.* 3. 10
-- poſt ſolſtitium exoritur, *Div.* 2. 44
CANIS ſimilis lupo, *Nat. D.* 1. 35
-- in Ægypto non violatur, *Tuſc.* 5. 27. *Nat. D.* 3. 19
Canes vomitione ſe curant, *ibid.* 2. 50
Canes & anſeres in Capitolio, *Roſc. Am.* 20
-- Hircaniæ, *Tuſc.* 1. 45
Canum utilitas, *Nat. D.* 2. 63
CANTHARIDES: Cantharidas ſumere, *Fam.* 9. 21
Cantharidis vim conſequi, *Tuſc.* 5. 40
CANTORUM judicium, *Acad.* 2. 7. & 27
CAPUT in jecore. *Divin.* 1. 52
Capitum exactio, *Fam.* 3. 8
CAPITALES, qui cum maxime fallunt, id agunt, ut boni viri videantur, *Offic.* 1. 13
Capitalium rerum condemnati quando amittebant civitatem, *Dom.* 30
CAPITOLII adſcenſus Gallorum: *ibid.* 38
-- faſtigium, *Orat.* 3. 46
-- incenſio, *Cat.* 3. 4
-- templum nondum perfectum, *Verr.* 4. 28
-- gratis ædificatum, *Verr.* 5. 19
-- turres, *Cat.* 3. 8
Capitolinus clivus, *Red. in Sen.* 5. & 13. *Sext.* 12. *Mil.* 24. *Phil.* 2. 7
-- hoſtis Cicero, *Dom.* 3
-- Jupiter, *ibid.* 57. *Nat. D.* 1. 29
Capitolinorum collegium, *Q. Fr.* 2. 5
CARDIACI, *Divin.* 1. 38
CARCER, vindex nefariorum & manifeſtorum ſcelerum, *Cat.* 2. 12
CAPRÆ feræ in Creta, *Nat. D.* 2. 50
CARENDI verbi vis explicata juxta varias ejus notiones, *Tuſc.* 1. 36
Carendo magis intelligitur, quid habeant ſingula voluptatis, quam fruendo. *Red. ad Quir.* 1
CARICÆ Cauno advectæ, *Div.* 2. 40
CARITAS generis humani, *Fin.* 5. 23
-- naturalis inter bonos, *Nat. D.* 1. 44
Caritas omnis aut inter duos, aut inter paucos jungitur, *Amic.* 5
Caritatem aliorum cum honore & fide, qua ratione nobis conciliare poſſimus, *Off.* 2. 8
Caritate benevolentiaque ſublata omnis eſt e vita ſublata jucunditas, *Amic.* 27
CARMEN magiſtri, *Orat.* 1. 57
Carmina in epulis cantitata, *Brut.* 19
-- priſcorum Romæ cruentatum, *Rab. Perd.* 4.
Carminibus tradiderunt præcepta Pythagorei, *Tuſc.* 4. 2

CARNEM Latinis petebant municipia, *Planc.* 9
CARNIFEX carebat urbis domicilio, *Rab. Perd.* 5
CASCOS Ennius vocat priſcos, *Tuſc.* 1. 12
CASTRATA reſpubl. *Orat.* 3. 41
CASUS attributum perſonarum, *inv.* 1. 25
-- pars purgationis, ejuſque tractatio Rhetorica, *Ibid.* 2. 31
-- poteſt veritatem imitari, *Div.* 2. 21
-- multa mirabilia efficit, *ibid.* 71
Caſu non fiert omnia *Har. reſp.* 9
CATACHRESIS, ſive abuſio verbi, quid ſit Ariſtoteli, *Orat.* 27
CAVEA prima, & ultima, *Seneſt.* 14
CAVILLATIO, *Orat.* 2. 54
CAUPO differt ab hoſpite, *Div.* 1. 27
CAUSA eſt, quæ id efficit, cujus cauſa eſt, *Fat.* 15
-- ſimplex, *invent.* 1. 12
-- conjuncta ex pluribus quæſtionibus, *ibid.*
-- conjuncta ex comparatione, *Ibid.*
Cauſæ genus honeſtum quod ſit, *Her.* 1. 3. *invent.* 1. 15
-- turpe quod ſit, *Her.* 1. 3
-- dubium quod ſit, *ibid.*
-- humile quod ſit, *ibid.* 5. *inv.* 1. 15
-- admirabile quod ſit, *ibid.* 1. 15
-- obſcurum quod ſit, *ibid.*
-- conſtitutio, ſive quæſtio, *inv.* 1. 8
-- triplex: conjecturalis, legitima, juridicialis, *Her.* 1. 11
-- quadruplex: conjecturalis, definitiva, generalis, tranſlativa, *inv.* 1. 8
-- diviſio in ſimplicem & conjunctam, *ibid.* 12
-- continentia quæ vocentur, *Stip.* 24. *Part.* 29
-- criminum inutatione plerumque defunduntur, *Orat.* 2. 25
Cauſarum genera tria: demonſtrativum, deliberativum, judiciale, *Her.* 1. 2. 2. 1. *inv.* 1. 5. 6. 2. 4. *Orat.* 1. 31. 2. 10. 15. *Top.* 24. *Part.* 3
-- genera tria unde oriantur, *Orat.* 3. 26. *Part.* 20
-- genera quinque: honeſtum, admirabile, humile, anceps, obſcurum, *inv.* 1. 15
-- ſingula genera quos fines ſibi habeant propoſitos, *ibid.* 2. 4
-- de quibus dicitur, genera quatuor: honeſtum,
-- turpe, dubium, humile, *Her.* 1. 3
-- de quibus dicendum eſt, diviſio bipartita, *ibid.* 1. 10
-- de quibus dicitur, alia diviſio, *Part.* 3
-- adjumenta inventu facilia, ſed eorum expolitio difficillima, *Her.* 2. 18
-- a Dialecticis conſideratarum genera duo, unum efficiens, ſive conficiens, alterum ſine quo non, *Top.* 15
-- efficientium locus argumentandi, *ibid.* 14
-- efficientium diviſio, *ibid.* 15
-- ſine quibus non, diviſio, *ibid.*
-- omnium aliæ conſtantes, aliæ inconſtantes, *ibid.* 16
-- inconſtantium aliæ perſpicuæ, aliæ latentes, *ibid.* 17
-- locus magnam ſuppetit argumentorum copiam, *ibid.*
-- cognitio cognitionem eventorum facit, *ib.* 18
-- ignoratio in re nova, mirationem facit, *Div.* 2. 22
-- ſeriem ſempiternam qui introducunt, mentem hominis, voluntate libera ſpoliatam, neceſſitate fati devinciunt, *Fat.* 9
CAUSIDICUS, proclamator, rabula, *Orat.* 1. 46
CAUTIO eſt declinatio mali cum ratione, *Tuſc.* 6. 6
Cautiores ſumus, ſi ſcimus eventura, *Div.* 1. 38
CELARE aliud, aliud tacere, *Off.* 3. 12 & 13
CELERITAS animi, *Tuſc.* 1. 19
-- corporis & ingenii, *ibid.* 4. 11
CENSOR bonus nequiſſimos rejicit, *At.* 1. 16
Cenſoris eſt judicium ſenatus de dignitate, *Dom.* 51
Cenſores, *Leg.* 3. 3
-- in conſpectu populi Rom. debent locare vectigalia, *Agr.* 1. 3. *Att.* 1. 17
Cenſores in Sicilia, *Verr.* 2. 53
-- habent agros Philippi & Perſæ in Macedonia, *Agr.* 2. 19
Cenſoria animadverſio atque auctoritas non eſt judicium, *Cluent.* 42
-- lex, *Nat. D.* 3. 19
-- in pactionibus faciendis, *Q. Fr.* 2. *ep.* 1. 12
-- locatio Aſiæ, *Verr.* 3. 6
Cenſorum paſcua, *Agr.* 1. 1
-- poteſtas, *Piſ.* 5
Cenſoriæ tabulæ, *Agr.* 1. 2
-- publicæ Larini, *Cluent.* 14
-- inficia, *Fam.* 3. 10
Cenſu liberatus ex juſta ſervitute, *Cæc.* 34
CENTESIMÆ, *Att.* 5. 21
-- ſingulæ, quaternæ, &c. *Att.* 6. 1
Centeſimas ducere, *ibid.* 6. 1 & 2
CENTUMVIRI, *Cæc.* 24. *Agr.* 2. 17
Centumvirale judicium, *Cæc.* 18
CENTURIARUM auguſta auſpicia, *Mil.* 16
CEREBRUM, cor, pulmones, jecur, domicilia vitæ, *Nat. D.* 1. 35
CERNIMUS magis in aliis, quam in nobiſmetipſis, ſi quid delinquitur, *Off.* 1. 41
CERTUM teſtimonium victoriæ vincti duces hoſtium, *Verr.* 5. 26
CERVIS & cornicibus natura vitam dedit diuturnam, *Tuſc.* 3. 28
CIBI deſiderio condiuntur, *ibid.* 5. 34
CIRCUITIO, figura exornationis, *Her.* 4. 32
CIRCULUS, ſive orbis, eſt rotundum planum, Græcis κύκλος, *Nat. D.* 2. 18
Circulatu figuræ pulchritudo, *ibid.*
-- duo genera præcipua: in ſolidis globus; in planis circulus, ſive orbis, *ibid.*
CISTELLAM deferre, *Her.* 1. 12
CITHAROEDI proœmium, *Or.* 2. 80
CIVIS ab hoſte diſtinguitur animo factiſque, non loco, *Parad.* 4
-- bonus, *Off.* 1. 34
-- Patrenſis fit exul, *Fam.* 13. 19

- perniciosus ſeriori ſupplicio coercendus, quam hoſtis acerbiſſimus, *Cat.* 2. 2
- qui non ſit, eſſe pro cive non licet, *Off.* 3. 11
- Romanus non amittit libertatem aut civitatem, niſi ipſe auctor factus ſit, *Dom.* 29
- Salutaris, *Leg.* 3. 19
Civis boni opus in civili bello *fam.* 4. 7
- Romani jura, *Verr.* 5. 62. *& ſeqq.*
Cives mali in magno numero, *Sext.* 46
- ſeditioſi ſolent ex antiquis proferre clarum popularem, ut ei ſimiles videantur fuiſſe, *Acad.* 4. 5
- ſi male tractentur, ſociis non erit melius, *Off* 2. 8
- natura, voluntate hoſtes, *Phil.* 8. 4
- optime de reſpubl. meriti miſeri interdum, *Mil.* 23
- quouſque appellandi, *Brut.* 40. 4
- ſocietate multarum rerum juncti, *Verr.* 5. 65. & 68
Cives bonos natura efficit, fortuna adjuvat, *Phil.* 13. 8
- malos qui ulciſcendum, *Red. ad Quir.* 9
Civium conjunctionem eſſe incolumem volunt leges, *Off.* 3. 5
- ſalus cariore propria vita, *Sext.* 20
- ſuorum res anteferre extraneis, *Offic.* 1. 25
Civile aliquid innatum homini, *Fin.* 5. 23
Civilis belli nefas, *Phil.* 13. 1
- ratio & ſcientia, *Inv.* 1. 5
Civilium bellorum miſeria, *Fam.* 4. 3. & 9
CIVITAS adimi non poteſt, *Cæc.* 33
- quid ſit, *Parad.* 4
Civitas Platonis commentitia, *Orat.* 1. 53
Civitatis atque urbis proprium, *Offic.* 2. 22
- conſtituendæ ſapientia, *Or.* 2. 37
- liberæ proprium, *Dom.* 13
Civitatem nemo amittit invitus, *ibid.* 29
Civitates conventicula hominum, *Sext.* 42
- immunes ac liberæ, *Verr.* 3. 6
Civitatum perditarum ſigna, *ibid.* 5. 6
- duarum civis jure civili nemo eſt, *Balb.* 11
- duarum nemo eſſe poteſt jure civili, *Cæc.* 34
- Græcarum æraria vacua, *Flacc.* 9
CLAMATOR docens latrare ad clepſydram, *or.* 3. 34
CLAUDUS pilam retinere, *Piſ.* 28
CLAUDICANTIS joci duo, *orat.* 2. 61
CLAUSULÆ oratori diligenter ſervandæ, *orat.* 3. 50
- quando fiunt numeroſæ, *ibid.* 46
CLAVUS clavo ejiciendus, *Tuſc.* 4. 35
Clavum anni movere, *At.* 5. 15
CLEMENTIA pars temperantiæ, *Inv.* 2. 54
Clementer & manſuete factum aliquid legentes commovemur, *Marc.* 3
CÆLUM, vide CÆLUM.
COEMPTIO certis verbis fit, *orat.* 1. 56
Coemptiones facere ſacrorum interimendorum cauſa, *Mur.* 12
Coemptionales ſenes, *fam.* 7. 29
CÆNUM omne male olet, *Tuſc.* 4. 24
COGITATIO omnis duplex, aut in conſiliis capiendis; aut in ſcientiæ ſtudiis, *off* 1. 6
- diuturna callum vetuſtatis animo obducit; *Tuſc.* 3. 22
- conditionis humanæ luctum magnopere levat, *ibid.* 25
- non dies, dolori medetur, *ibid.* 30
- diurna juvat, *Tuſc.* 3. 30
- in quo verſatur, *off.* 1. 36
Cogitatione diſtinctum juſtum, honeſtum, utile, *ibid.* 2. 3
- tacita ab ſolitudine abſtrahi, *ibid.* 3. 1
Cogitationes poſteriores ſolent eſſe ſapientiores, *Phil.* 12. 2
- ſunt liberæ, *Mil.* 29
Cogitare eſt vivere docto homini, *Tuſc.* 5. 38
COGNATIO rerum naturalis, *Divin.* 2. 14
COGNITIO & ratio in Stoicis, *fin.* 3. 6
Cognitionis amor, *ibid.* 5. 18
- inſitus menti, *ibid.* 4. 7
- & ſcientiæ cupiditas, *off.* 1. 6
- quæſtio, *Top.* 21, *Part.* 18
- tres modi, *orat.* 3. 29
Cognitiones rerum, *fin.* 3. 5
Cognoſcere oratorem cauſas oportet, *or.* 2. 24
COHORTATIO in amplificatione, *Her.* 3. 13
- in lite, *orat.* 2. 12. & 15
COITIO, *Att.* 2. 18
- candidatorum conſularium, *Q. fr.* 3. *ep.* 1. 5
COLLATIO in cauſa conjecturali, *Her.* 2. 15
- in negotio quid ſit, *Inv.* 1. 30
Collationis, ſive comparationis locus argumentandi, *Top.* 10
COLLEGIUM vix tam deſperatum, ut a decem nemo ſana mente ſit, *Leg.* 3. 10
COLLIGERE ſeipſum quid ſit, *Tuſc.* 4. 36
COLLOCATIO verborum, *or.* 3. 43
Collocatorum verborum ornatus, *or.* 24
COLLOCUTIO, *fam.* 1. 9
COLLUM columbæ, *Acad.* 4. 7. 25
COLONIA eſt ſpecula populi R. *font.* 2
- ubi eſt, nova jure deduci nequit, *Phil* 2. 40
Coloniæ duodecim potuerunt hereditates a populo Romano capere, *Cæc.* 35
- Græcæ in Æoliam, Joniam, Aſiam, Siciliam, Italiam miſſæ non ſine oraculo, *Div.* 1. 1
- Latinæ, *Brut.* 46. *Dom.* 30
- propugnacula imperii, *Agrar.* 2. 27
- in Coloniis quæ conſideranda, *ibid.* 1. 5
COLOR albus dignus Deo præcipue, *Leg.* 2. 18
- oculi, vultus, taciturnitas ſunt indicia, *Cat.* 3. 5
- orationis, *orat.* 3. 52
COLORUM pulchritudo primo aſpectu noſcapit, diutius non delectat, *ibid.* 3. 25
COLUMBÆ collum, *Acad.* 4. 7. & 25
COLUMNA æris alieni, *Sext.* 8. aurea in fano Junonis Laciniæ, *Div.* 1. 24
- triumviri, *Cluent.* 13
- vis poteſt eſſe ad perpendiculum, *Verr.* 1. 51
Columnæ æneæ fœdus inciſum, *Balb.* 23
- exſecratæ everſio, *Phil.* 1. 2
Columnarum utilitas & dignitas, *orat.* 3. 46.
COMATA Gallia, *Phil.* 8. 9
COMITAS, *fin.* 5. 23

- &

-- & affabilitas ſermonis, *offic.* 2. 14
-- & duritas contraria, *SeneƐ.* 18
-- a ſeveritate diſtat, *orat.* 10
Comiter, quid ſit, *Balb.* 16
COMITES prætor debet præſtare innocentes, *Verr.* 2. 10
COMITIA centuriata, curiata, tributa, *Agr.* 2. 11
-- centuriata, *Mur.* 1. *Leg.* 3. 19
-- centuriata juſta, *Red. in Sen.* 11
-- conſularia a prætore haberi non poſſunt, *At.* 9. 9
-- pontificis, *Cal.* 8
-- pontificis maximi, *Agr.* 2. 7
-- quæſtoria, centuriata, *fam.* 7. 30
-- ſunt populi ac multitudinis, *Mur.* 19
-- Tranſpadanorum, *fam.* 8. 1
Comitiis ſacerdotum haberi poteſt ratio abſentium, *Brut ep.* 5
-- ſervare de cælo non licet, *Phil.* 2. 32
Comitiis centuriatis tantum judicari poteſt de capite, *Sext.* 34
-- nocet fulmen ſiniſtrum, *Div.* 2. 35
Comitiis non judicat ſemper populus, *Planc.* 4
Comitiales dies Quirinalia ſequuntur, *Q. fr.* 2. 13
COMMISERATIO brevis ſit, *Her.* 2. 31
COMMISSIO ludorum & reliqui dies, *At.* 15. 26
COMMODITAS, prava virtus a imitatria *Inv.* 1. 2
Commoda & incommoda Stoicorum, *fin.* 3. 21
Commodæ res & incommodæ Atiſtoni, *Leg.* 1. 21
COMMORATIO, figura exornationis ſententiarum, *Her.* 4. 44
-- ſanguis totius orationis, *ibid.* 45
COMMUNIO beneficiorum fit per fœderi, *Balb.* 12
Communis locus, *inv.* 2. 15
-- occaſio, *ibid.* 1. 27
Commune argumentationis genus, *inv.* 1. 48
-- exordium, *ibid.* 1. 18
-- in judicato, *ibid.* 1. 30
-- officium, *off.* 1. 3
Communitatis officia præponenda cognitioni, *off.* 1. 43
COMMUTATIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 28
-- rerum quomodo verbis facienda, *ibid.* 42. quomodo pronunciando efficienda, *ibid.* quomodo tractandi, *ibid.* & 44
Commutatio actionis, *invent.* 2. 19
COMOEDIA ad imaginem vitæ noſtræ quotidianæ, *Roſc. Am.* 16
-- eſt imitatio vitæ, ſpeculum conſuetudinis, imago veritatis. *Fragm. incert.*
-- antiqua Atticorum, *off.* 1. 29
-- nulla eſt, niſi probentur amoris flagitia, *Tuſc.* 4. 32
Comicæ levitates, *Nat. D.* 3. 29
Comici ſtulti ſenes, *Sen.* 11. *Amic.* 26
-- veteres maledixerunt Pericli, *orat.* 3. 34
COMPACTO prohibiti, *Att.* 10. 12
COMPAR, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 20
COMPARABILE in negotio quid ſit idque triplex, *inv.* 1. 36
-- quomodo confutetur, *ibid.* 44
COMPARATIO, criminis in Juridiciali conſtitutione, *Her.* 1. 15. *inv.* 1. 11. 2. 24
Comparationis tractandæ modus in conſtitut. jurid. *Her.* 2. 14
Comparationes fiunt numero, ſpecie, vi, affectione, ad res, *Top.* 18
COMPITA ad auctionandum, *Agrar.* 1. 3
Compitalia, *At.* 2. 3
Compitaliciæ ambulatione, *ibid.*
COMPLEXIO orationis vitioſa quæ ſit, *Her.* 2. 27
-- figura exornationis verborum, *ibid.* 4. 14
-- quid ſit in argumentatione neceſſaria, *inv.* 1. 29
Complexionis infirmatio, *ibid.* 1. 45. & 47
Complexionum genera, *ibid.* 1. 40
COMPREHENSIO, *Acad.* 4. 6. & 47
Comprehenſibile quid Zeno appellaverit, *Acad.* 1. 11
CONCESSIO criminis in juridiciali conſtitutione, ejuſque diviſio in purgationem & deprecationem, *Her.* 1. 14. 2. 16. *inv.* 1. 11. 2. 31
CONCIO maxima & oratio graviſſima ad populum quæ fuerit, *orat.* 2. 56
-- prima eorum, qui honores ab populo Romano nacti erant, *Agr.* 2. 1
Concionis nulla vis olim Romæ, *Flacc.* 7
Concione, comitiis & ludis ſignificabatur voluntas populi, *Sext.* 50
Concionalis clamor, *Q. fr.* 2. 5
Concionarius, *Ibid.* 2. 3
Concionatorum levitas, *Cat.* 4. 5
Concluſio Græce ἐπίλογος, *Her.* 2. 30
-- orationis quid ſit, *inv.* 1. 52
-- quomodo tractari debeat, *orat.* 2. 81. *Part.* 15
-- dividitur in enumerationem, indignationem, conquæſtionem, *inv.* 1. 52
-- figura exornationis, *Her.* 4. 30
-- argumenti quid appelletur Dialecticis, *Top.* 13. *Acad.* 2. 8
-- ſimplex in argumentatione neceſſaria qualiter fiat, *inv.* 1. 29
-- quomodo confutetur. *Ibid.*
-- ſimplex, *Ibid.* 1. 29
-- tripartita, *ibid.* 2. 31. *Top.* 13
Concluſionis enumeratio qualis eſſe debeat, *Heren.* 2. 30. & quæ ſint ejus vitia, *ibid.*
Concluſiones orationum quibus rebus conſtent, *Heren.* 2. 30. *Part.* 15
-- quatuor in locis adhibendæ, *Her.* 2. 30
Concluſionibus quibus utendum in genere deliberativo, *Heren.* 3. 5. in genere demonſtrativo, *ibid.* 8
CONCORDIA qui labefactetur, *off.* 2. 22
-- ſtatum retinere poteſt, *Har. reſp.* 28
Concordiæ ædes, *Cat.* 3. 9. *Sext.* 11. *Phil.* 5. 6
-- cella, *Phil.* 2. 8. 3. 12
-- gradus, *Phil.* 7. 8
-- ſignum, *Dom* 50
-- templum, *ibid.* 5. *Nat. D.* 2. 23. & 31
-- valvæ, *Phil.* 2. 44
-- vincula, *fin.* 2. 35

Con-

Corcordes, *Tuſc.* 1. 9
CONTREPARE digitis, *off.* 3. 19
CONDUPLICATIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 28
CONDUPLICATIONIS uſus, *Ibid.*
CONFESSIONI non pœnam, ſed defenſionem dans, putat cauſam interitus quærendam. *Mil.* 6
CONFICIENS, cum gignendi caſu, *fin.* 5. 27. & conficientiſſimus, *Flacc.* 19
Conficientes cauſæ, *Part.* 26
CONFISIO firma animi, *Tuſc.* 4. 37
Confidens mala conſuetudine loquendi in vitio ponitur, fidens in laude, *Tuſc.* 3. 8
CONFIRMATIO orationis quid ſit, *Heren.* 1. 3. *Invent.* 1. 24
-- in genere, aut a perſonis, aut a negotiis petitur, *Inv.* 1. 24
-- & confutatio abſolutum munus oratoris, *Heren.* 1. 10
-- cauſæ quid contineat, *orat.* 2. 81
Confirmationis & confutationis loci aut ex cauſæ vi ac natura, aut foris aſſumuntur, *orat.* 2. 39. in ſtatu conjecturali generis judicialis, *Inv.* 2. 4. Ejus in genere deliberativo, *Heren.* 3. 4
-- tractandæ obſervationes generales, *orat.* 2. 35
CONFORMATIO, figura exornationis ſententiarum, *Heren.* 4. 53
CONFUTATIO, ſive reprehenſio orationis, quid ſit, *Heren.* 1. 3. *Inv.* 1. 42
CONJECTURA eſt divinatio, *Inv.* 2. 50
-- modus cognitionis, *orat.* 3. 29
-- ex tribus capienda, cauſa, perſona, facto, *Inv.* 2. 5
-- ex cauſa continet duo, impulſionem & ratiocinationem, *ibid.* 2. 14
-- quomodo ex perſona capienda, ejuſque loci, *Inv.* 2. 9
-- omnis anceps eſt, *Div.* 2. 26
Conjecturæ quomodo ex facto ipſo ducendæ, *Inv.* 2. 12
-- quales communiter ex negotiis & perſonis ſumantur, *Ibid.* 13
Conjecturæ varietas, *Divin.* 2. 26
Conjecturalis conſtitutio cauſæ quid ſit, *Heren.* 1. 12. *Inv.* 1. 8
-- tractatu difficillima, *Her.* 2. 8
-- quos habeat locos communes, *Ibid.* 16. *Inv.* 2. 16
-- juridicialis generis quos habeat confirmationis & confutationis locos, ſecundum quos tractetur, *Inv.* 2. 4
CONJUGATA quæ dicantur, *Top.* 3
Conjugatorum locus argumentationis, *Ibid.* 9
CONJUNCTIO, *Her.* 4. 27
CONQUESTIO in concluſione, & quomodo per miſericordiæ locos tractanda, *Inv.* 1. 55
-- in amplificatione, *Heren.* 3. 13
Conqueſtionis moderatio inſtituenda, *Inv.* 1. 56
CONSCIENTIA animi ſontem vexat, *Roſc. Am.* 24.
-- mentis, *Cluent.* 58
-- facit timidum & ſuſpicioſum, *orr.* 5. 29
-- nullum majus virtuti theatrum, *Tuſc.* 2. 26
-- pluris quam omnium ſermo, *At.* 12. 28
-- rectæ voluntatis eſt maxima conſolatio rerum incommodarum, *fam.* 6. 4
-- ſtabilis (opinio errans) *fin.* 2. 22
-- animi, *at.* 13. 49
-- facti, *at.* 14. 11. & 12
Conſcientiæ grave pondus ſine divina ratione, *Nat. D.* 3. 35
-- magna vis in utramque partem, *Mil.* 23
-- vis, *Cat.* 3. 5
-- angor, *Leg.* 1. 14
-- ſceleratæ ſtimuli, *Parad.* 2. & 5. 3
Conſcientia morderi, *Tuſc.* 4. 20
-- delectari, *at.* 15. 9
CONSECRATIO legis, *Balb.* 14
Conſecrata Carthago, vetus ab oblatam religionem, *agrar.* 1. 2
Conſecratum ſignum, *Verr.* 4. 2
CONSECTARIA Stoicorum, *fin.* 3. 8. 4. 18
COMSECUTIO, modus cognitionis, *or.* 3.29
-- in cauſa conjecturali qualis, *Her.* 2. 5
Conſecutione qualiter utantur accuſatores, *Heren.* 2. 5. qualiter defenſores, *ibid.*
COMSEQUENTIA ad argumentandum, *or.* 2.40
Conſequentium locus argumentationis, *Top.* 12
CONSILIUM, *Inv.* 1. 25
-- dicitur dolus, *Her.* 3. 4
-- domi debet eſſe; *off.* 1. 22
-- & inde ſuſpicio, *Inv.* 2. 9
-- labat, *at.* 8. 14
-- capere ex re & tempore, *at.* 9. 2
-- fidele deliberanti dare, *off.* 1. 16
-- non ex neceſſitate interpretandum, *Rab. Poſt.* 1
-- publicæ quæſtionis, *Cæc.* 10
-- publicum ſenatus, *Roſc. Am.* 52
-- ſummum in ſenatu, *Rab. Perd.* 2
Conſilii capiundi deliberatio triplex, *off.* 1. 3. vel quintuplex potius, *Ibid.*
-- maxima imbecillitas ineunte adoleſcentia, *off.* 1. 32
-- mutatio non eſt inconſtantia, *at.* 16. 7
-- ut ſacrificii certus dies non eſt, *Phil.* 2. 1
Conſilia, acta, eventus partes hiſtoriæ, *or.* 2. 15
-- Ciceronis inter Pompejum & Cæſarem, *Ph.* 2. 10
-- Ciceronis pacis & togæ ſocia, non belli, *Marc.* 5
-- ex eventu, non ex voluntate probari ſolent, *at.* 9. 8
-- hominum, æque ac exitus rerum vindicantur legibus, *Mil.* 7
-- humana ſuperantur divina neceſſitate, *Lig.* 6
-- noſtra confirmantur, cum prudentibus idem videtur, *fam.* 2. 13
-- perdita, *Phil.* 3. 7
Conſiliis non acerrimis, ſed incertiſſimis dummodo diligentibus, multa adquiruntur, *at.* 15. 5
Conſilior, *at.* 15. 9
CONSOLATIO in clade militum ad eorum parentes, liberos, conjuges, fratres, *Phil.* 14. 13
-- contra ſurditatem, *Tuſc.* 5. 40

-- do-

- dolores corporis, *ibid.*
- paupertatem, *Tuſc.* 3. 23
- contemptum & vitam ingloriam, *Tuſc.* 3. 24
- exilium, *Tuſc.* 5. 37
- cæcitatem, *ibid.* 38
- in deſiderio & luctu ſuorum, ſive amicorum, *Tuſc.* 1. 46. *Sen. cap. ult. Am.* 3. 4. 27. *Conſol.*
- triplex contra caſus adverſos, *Tuſc.* 3. 16
- vulgaris ad levandum dolorem mœrentium, *ibid.* 33
- uſitata in malis: Non tibi hoc ſoli, *ibid.*
- pervulgata in miſeriis: *Homines nos eſſe*, *fam.* 5. 16
- levis eſt ex miſeriis aliorum, *ibid.* 17

Conſolatio Ciceronis, *At.* 12. 14. *Tuſc.* 3. 28. & 31. *Divin.* 2. 1. & 9
- in litis *orat.* 2. 12. & 15
- in malis reipublicæ una eſt ab nervis & robore cujuſque animi, *fam.* 6. 1
- magna, recte vereque ſenſiſſe, *ibid.* 21
- vulgaris, Quid ſi melius hoc? *fam.* 13. 47

Conſolationis genus uſitatum, *fam* 4. 5
- liber in medio mœrore ſcriptus, *Tuſc.* 4. 29

Conſolationum medicina triplex, *Tuſc.* 3. 32

Conſolantium officia, & variæ de his Philoſophorum ſententiæ, *Tuſc.* 3. 31

Conſolandi tempus ſumendum, *Tuſc.* 3. 31

CONSTANTIA, a ſu pertinacia, *Marc.* 10
- & moderatio unde eluceat, *off.* 1. 29
- ſcientiæ eſt, *Tuſc.* 4. 37
- tenenda, *off.* 1. 33. & 34

Conſtantiæ nihil eſt tam contrarium, quam fortuna, *Divin.* 2. 7

CONSTITUTIO, *Inv.* 1. 8
- cauſæ, *Heren.* 1. 11
- tranſlativa, *Inv.* 1. 11. 2. 19

Conſtitutionis repertæ ratio quærenda eſt, *Heren.* 1. 16

CONSUETUDO callum obducit ſtomacho, *fam.* 9. 2
- naturæ vim obtinet propter vetuſtatem, *Inv.* 1. 2
- rerum novarum nova nomina ferit, *fin.* 3. 4
- incommodorum adimit miſericordiam, *Roſc. Am.* 53
- laborum juvat ad dolores, *Tuſc.* 2. 15

Conſuetudinis conſideratio in conſtitut. Juridiciali, *Heren.* 2. 13
- jus, *Inv.* 2. 22
- laus, *Heren.* 4. 17. æſtus, *Leg.* 2. 4
- jus, *inv.* 2. 54
- quid jus, *Heren.* 2. 13

Impetratum eſt a Conſuetudine, ut in verborum contractione peccare ſuavitatis cauſa liceret, *orat.* 47

CONSUL, qui conſulit patriæ, *or.* 2. 39

Conſul non prohibet ſenatum parere ipſius decretis, *Sext.* 14
- legitimus tutor reipubl. *Red.* 1. 5
- unus improbus ſæpe, duo nunquam fuere ante Cinnanum tempus, *Red.* 2. 4. *Dom.* 43
- quaſi parens bonus aut tutor ſenatus, *or.* 3. 1

Conſul ſine lege curiata rem militarem non attingit, *Agrar.* 2. 12

Conſulem qui eſſe oportet, *Piſon.* 10

Conſules conſilii publici duces, *Sext.* 19
- prohibent hoſtes de conſulu ſententiis, *Agrar.* 2. 34

Conſulum collegæ prætores, *Att.* 9. 9

Conſulum tutela reges & exteræ nationes, *Sext.* 30

Conſulibus edebantur poſtulata provinciarum, *Verr.* 1. 64

Conſulares tempore Catilinariæ conjurationis, *Att.* 12. 21
- tempore conſulatus Tullii, *Phil.* 2. 5
- togati erant, cum in ſagis eſſet civitas, *Phil.* 8. 11

Conſularium laus, vigilare & ſemper aliquid pro republica facere, certe non invidere labori alterius, *Phil.* 8. 10

Conſulari loco ſententiam dicere, *Phil.* 1. 6. 7 5

Conſulatus a nobilitate tenebatur obvallatus ante Ciceronem, *Agrar.* 2. 1
- commentarium Græce compoſuit Cicero, *At.* 1. 19
- illuſtratur tempore, *Phil.* 7. 2

Conſulatus M. Antonii, *or.* 2. 11
- tertius Pompeji divinus, *At.* 7. 1
- Tullii geſtus ex ſenatus ſententia. *Phil.* 2. 5

Conſulere licet, vos Juriſconſultorum, *Mur.* 13

Conſulendum eſt iis, qui aliquando futuri ſunt, *fin.* 3. 19
- omnibus, *off.* 2. 23
- victis & deditis, *off.* 1. 11

Conſultationes Ciceronis in principio belli civilis, *At.* 9. 4

CONTEMNERE, aut per naturam fas eſt, aut per leges licet, *Mil.* 16

Contemptus quibus hominibus contingat, *offic.* 2. 10
- rerum humanarum in quibus conſiſtat, *offic.* 1. 20. homines admirabiles facit, *off.* 2. 10

Contemptionis adverſario parandæ modus, *Inv.* 1. 16

CONTEMPLATIO naturæ perfecta quæ ſit, *off.* 1. 43

CONTENTIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 15
- eadem etiam figura exornationis ſententiarum, *ibid.* 45
- orationis, quæ eadem eſt cum eloquentia, magnam vim habet ad gloriam, *off.* 2. 14
- animi eſt officii cuſtodia, *Tuſc.* 2. 23
- cauſarum maximum opus *orat.* 2. 17
- in orando, *Heren.* 3. 13
- orationis *off.* 1. 37
- regnandi, *At.* 10. 7

Contentionis ſtudium in altercando, *At.* 1. 16

Contentionibus ſummis utebatur Cicero, *Leg.* 1. 4

Contentionibus viguit philoſophia, *Tuſc.* 2. 2

Contendere tantum in republ. quantum probare civibus poſſis, *fam.* 1. 9

CONTINENTIA pars temperantiæ, *inv.* 2. 54
- cauſarum, *Part.* 29
- voluptati reſiſtit, *At.* 5. 20

Continentiæ circa victum commoda, *Tuſc.* 5. 34

Continens ſeſe, continet facile eos quibus præeſt, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 2

CON-

CONTINUATIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 19
Continuationis uſus tripertitus, *Ibid.*
CONTORTIONES orationis, *fat.* 8
Contortulæ concluſiunculæ, *Tuſc.* 2. 18
CONTRACTIO animi recte non fit, *Tuſc.* 4. 31
Contractiunculæ animi. *Tuſc.* 3. 34
Contrahere nihil cum populo præſtat, *Tuſc.* 5. 30
CONTRARIUM, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 18
-- ad argumentandum, *orat.* 2. 40
-- argumentationis genus, *Inv.* 1. 50
-- in negotio, *ibid.* 28.
Contraria, *Acad.* 4. 30. *fat.* 16
-- quomodo in oratione adhibenda, *Her.* 4. 18
Contrariorum genera plura, eorumque enumeratio, *Top.* 11
-- locus argumentationis, *ibid.*
-- contraria ſunt conſequentia, *Tuſc.* 5. 17
CONTROVERSIA alia eſt rei, ſive facti, alia nominis, *Inv.* 1. 8
-- facti, *ibid.*
-- nominis, *ibid.*
-- generis, *ibid* 9
-- alia ſcripti, alia rationis, *ibid.* 13
-- ſcripti quæ contineat, *ibid.*
-- rationis quæ contineat, *ibid.* 14
-- quæſtionis, *ibid.*
Controverſiæ ratio, *ibid.*
-- judicatio, *ibid.*
-- firmamentum, *ibid.* 14
Controverſum argumentationis genus, *Invent.* 1. 49
CONTUMELIA nulla eſt, quam facit dignus, *Phil.* 3. 9
Contumeliæ aculeus, *Verr.* 3. 41
-- fanum Athenis, *Leg.* 2. 11
Contumeliam ne habeat animadverſio, *off.* 1. 25
CONTURBATIO eſt metus excutiens cogitata, *Tuſc.* 4. 8
CONVENIENTER naturæ vivere Stoicum, *offic.* 3. 3
Convenientia Stoica, *fin.* 3. 6
CONVERSIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 13
Converſiones rerum publicarum naturales, *Divin.* 2. 2
CONVICIUM ab urbanitate qui differat, *Cal.* 3
CONVIVÆ in epulis canebant ad tibicinem de clarorum hominum virtutibus, *Tuſc.* 1. 2
Convivium, *fami* 9. 24. *Sen.* 13
-- publicum in ludis, *Piſ.* 27
Convivia Græcorum, *Tuſc.* 5. 41
-- magiſtratuum in ſilentio, *Verr.* 5. 12
COR in tauri extis non fuit, *Div.* 1. 52. 2. 16
Cordis ventriculus alter receptaculum ſpiritus, alter ſanguinis, *Nat. D.* 2. 55
Corculum, *Tuſc.* 1. 9
CORNIX a ſiniſtra, *Div.* 1. 39
-- recinit, *Acad.* 4. 41
Cornicis cantus, *Nat. D.* 3. 6
Cornices lavantes pluviam præſagiunt, *Div.* 1. 8
Cornicum vita diuturna, *Tuſc.* 1. 31
-- oculos configere, *Mur.* 11
CORONA civica, *Planc.* 30. *Piſ.* 3
Coronæ tori, *orat.* 6
Coronam ab Olympiis petere, *opt. gen orat.* 3
Coronas victoribus ludorum imponebat præcones, *fam.* 5. 12
Coronarium aurum. *Agrar.* 2. 22. *Piſ.* 37
CORPUS intelligi ſine loco non poteſt, *orat.* 2. 87
Corpus & qualitatem nominabant Academici, id quod ex materia & forma conſtat, *Acad.* 1. 6
-- omne aut eſt aqua, aut aer, aut ignis, aut terra, aut ex his, aut aliqua harum partium concretum, *Nat. D.* 3. 12
-- nullum immortale, *ibid.*
-- animi hoſpitium, non domus, *Sen.* 23
-- quaſi vas eſt & animi receptaculum, *Tuſc.* 1. 22
-- eſt animi carcer, *ibid.* 30
-- omne mutabile, *Nat. D.* 3. 12
-- qui exercendum, *off* 1. 23
Corporis bona Stoici male in ſuo ſummo bono non attendunt, *fin.* 4. 12
-- omnis coagmentatio vel calore, vel frigore, vel aliqua impulſione vehementi labefactatur, & ad morbos ſenectutemque compellitur, *Tim.* 5
-- commodorum nulla momenta eſſe ad beatam vitam dicere violentum eſt, *fin.* 5. 24
-- & animi res, *Inv.* 2. 59
-- faces, *Tuſc.* 1. 19
-- humani figura, *Leg.* 1. 9
-- laus, *Heren.* 3. 6
-- motus, *ibid.* 15
-- ſummum bonum, *Acad.* 1. 5
-- vis ad oſtendendam naturam, *fin.* 5. 1
Corporis bona, & horum diviſio, *Acad.* . 5
-- partes obſcœnæ a natura tectæ, *off.* 1. 5
-- humani admiranda fabrica, *fin.* 5. 12. *Tuſc.* 1. 20. *off* 1. 35
-- actio, *fin.* 5. 12
-- vitia ſtudioſe occultantur ab hominibus, *ib.* 17
-- partes, per quas ſentimus, ſunt animi feneſtræ, *Tuſc.* 1. 20
-- ſanitas eſt ejus temperatio, cum ea congruunt, e quibus conſtamus, *Tuſc.* 4. 13
-- pulchritudo eſt quædam apta figura membrorum cum coloris quadam ſuavitate, *ibid.*
-- commoda quomodo laudentur & vituperentur, *Heren.* 3. 7
Corpore præſentia ſolum ſentimus, animo autem & præterita, & futura, *fin.* 1. 11. 17
E corpore multa exiſtunt, quæ acuant mentem, multa quæ obtundant, *Tuſc.* 1. 33
Corpora duo Reip. *Mur.* 25
-- quatuor omnes gignentia, *Tuſc.* 1. 10
-- & natura ad functionem ipſorum corporum multum valent, *Tuſc.* 3. 3
Corporum diſſimilitudines, *off.* 1. 30
Corporeum, & aſpectabile, itemque tractabile omne neceſſe eſt eſſe, quod natum eſt, *Tim.* 4
CORRECTIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 26
CORVUS a dextra, *Divin.* 1. 39
COTHURNI laus *fin.* 3. 14

CREARI omnia ad uſus hominum Stoicum, *off.* 1. 7
CREDIBILE in negotio quid ſit, *Inv.* 1. 30
-- quomodo confirmetur, *Ibid.* 43
Credulitas eſt error magis quam culpa, *fam.*10.23
Creditur & fingitur facilius in metu & periculo, *Divin.* 2. 27
CRESCENTIA quæ pernicioſa ſunt, eadem ſunt vitioſa naſcentia, *Tuſc.* 4. 18
CRETICUS pes, *orat.* 3. 47.
CRETIO hereditatis, *At.* 11. 12. 13. 46
CRIMEN ſit reſpectu priorum, *flacc.* 14
-- naſcitur ex hominum judicio, *Verr.* 1, 57
-- quo majus & falſum, eo major injuria, *font.*5
Criminum cauſæ inficiatione defenduntur, *orat.* 2. 25
CROCODILUS, *N. D.* 2. 48. & 52.
-- in Ægypto non violatur, *Tuſc.* 5. 27 *N. D.* 3. 19
-- ſacer Ægyptiis, *Nat. D.* 1. 29. & 36
CRUCIATUS perferens non miſer eſt, ſed laborioſus, *Phil.* 11. 4
CRUDELITAS male objecta Ciceroni, *Dom.*35
-- maxime inimica naturæ, *off* 3. 11
Crudelitatis crimen, *Verr.* 4. 41
CRUX in campo Martio, *C. Rab.* 4
CUBILE duplex uſurpare, *fam.* 9 22
-- alterius inire, *Ibid.*
CUI bono, in maleficiis, *Roſc. Am.* 30
CUJA res, cujum periculum, *Verr.* 1. 54
CULPA non eſt, cum id, quod præſtari ab homine nequit, evenerit, *Tuſc.* 3. 16
-- ſola præſtanda in vita, *fam.* 6. 1
-- una in malis numeranda, *fam.* 12. 23
Culpam præſtat ſolam ſapiens, *fam.* 9. 16
Culpa contracta moleſte homines ferre debent, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 2
-- vacare magnum eſt ſolatium, *fam.* 7. 3
CUPIDINIS vocabulum conſecratum, *N.D.*2.23
CUPIDITAS, *Tuſc.* 3. 2. 4. 15
-- conſulatus eſt ſollicita, *Mil.* 16
-- genus omnium libidinum, *Inv.* 1. 23
-- honoris videtur liberalior, *Parad.* 5. 3
-- leviſſima animi pars, *fin.* 2. 34
-- qualis, *Inv.* 1. 2
Cupiditates impotentium diſtractæ, *Tuſc.* 5. 29
-- inſatiabiles, *fin.* 1. 13
-- earum diviſio in tria genera ab Epicuro, *Ibid.* 2. 9. & *Tuſc.* 5. 33
CURÆ omnibus eſt, quæ poſt mortem futura ſint, *Tuſc.* 1. 14
CURATIO negabatur illi, qui de ea tuliſſet, etiam collegis, & cognatis, affinibus, *Agr.*2.8
Curatores legibus agrariis conſtitui, *Ibid.* 7
CURIA, pro ſenatu, *orat.* 3. 42.
-- templum ſanctitatis, &c. *Mil.* 33
-- Hoſtilia, *fin.* 5. 1
-- Pompeja, *Div.* 2. 9
-- ſacrarium reipublicæ, *Mur.* 39
-- Saliorum in Palatio, *Div.* 1. 17
-- vindex temeritatis & moderatrix officii, *flacc.* 24
Curiæ incendium, *Mil.* 5. & 33
-- triginta, *Dom.* 19
Curiata comitia ob auſpicia, *Agr.* 2. 11
-- lex, *Har. reſp.* 23. *fam.* 1. 9. *Att.* 4. 18. *Q. fr.* 3. 2
CURVUS, univerſitatis, *Tim.* 12
CURSORES in ſtadio exclamant, *Tuſc.* 2. 23
CUSTOS primum ſit ſui capitis, qui ſe multorum cuſtodem profitetur, *Phil.* 12. 10
CYBEA navis, *Verr.* 5. 17
CYNOSURA, *Nat. D.* 2. 41
-- parva, *Acad* 4. 20

D.

DACTYLUS pes, *orat.* 56. 57. 64
-- Heroum quomodo in oratione adhibendus; *orat.* 3. 47
DÆMONION Socratis, *Divin.* 1. 54
DAMNATIO eſt judicium, pœna legis, *Syll.*22
DEBITIO diſſimilis pecuniæ & gratiæ, *Planc.*28
DECEM interpretes Sibyllinorum verſuum, *Divin.* 1. 2
-- primi Ameriæ, *Roſc. Am.* 9
-- primi Centuripini, *Verr.* 2. 67
DECEMVIRI, *Cæc.* 33 *fam.* 11. 14. & 20
-- agris dividendis, *Agrar.* 1. 2
-- a ſenatu juſſi ad libros ire, *Divin.* 1. 43
-- auctores 12. tabb. *orat.* 1. 13
Decemvirale collegium ampliſſimum, *Verr.* 4. 49
DECERE, caput eſt artis, *orat.* 1. 29
Quid deceat, non quid liceat, ſpectandum, *Rab. Poſt.* 5
DECIPI non poſſe eſt proprium prudentiæ *fam.* 10. 20
DECLAMATIONES Ciceronis, *fam.* 7. 33
Declamator de ludo; rabula de foro, *orat.* 15
DECORUM ab honeſto ſeparari non poteſt, *offic.* 1. 21
-- a virtute cogitatione magis quam re poteſt ſeparari, *ibid.*
-- duplex, generale, & ſingulare, *Ibid.*
-- generale quid ſit, *Ibid.*
-- ſingulare quid ſit, *Ibid.*
-- in factis, dictis, corporis motu, & ſtatu; cernitur, *off.* 1. 35
-- conſiſtit in tribus, formoſitate, ordine, ornatu ad actionem apto, *Ibid.*
-- poeticum quid ſit, *ibid.* 28
Decori vis in omni virtutum genere, *Ibid.* 27
DECRETA Philoſophorum, *Acad.* 4. 9
Decretorum proditio, *Ibid.*
DECUMÆ vel agrorum vel incolarum, *Verr.*3.40
Decumani, *Verr.* 2. 71
DECURIA ſenatoria judicum, *Cluent.* 37
-- tertia judicum, *Phil.* 1. 8
Decuriare, *Sext.* 15
Decurio Neapoli, *fam.* 13. 30
Decuriones Larini, *Cluent.* 14. 15. & 69
-- verentur eſſe, qui præconium facerent, *fam.* 6. 18
DECUS verum in virtute poſitum, *fam.*10.22
Dedecore nihil pejus, *Tuſc.* 2. 5
DEDUCTIO Romæ & affectatio, *Mur.* 33
Deductores, *Pet. conſ* 9
DE eadem re, alio modo, *formula IC. fin.* 5. 29

Digitized by Google

DEFATIGATIO audiendi qua ratione auditori adimenda, *Heren.* 1. 6
DEFENSIO laudabilior quam accuſatio, *off.* 2. 14
Defenſionis lex, *Mil.* 4
-- omittendæ cauſæ, *off.* 1. 9
Defenſionibus ſolita dicta, *Verr.* 3. 61
DEFENSOR debet poſt accuſatorem dicere, *Quint.* 2
Defenſoris loci in ſtatu conjecturali ex impulſione, *Inv.* 2. 8. ex ratione, *Ibid.*
-- ex perſonarum attributis, *ibid.* 11
-- loci in ſtatu definitivo, *ibid.* 18
-- in eventibus cauſarum, *Part.* 36
Defenſorem laudari præſtat quam accuſatorem, *Verr.* 1. 38
DEFINITIO, figura exornationis verborum, *orat.* 33
-- in omni doctrinæ genere explicata primum ſit, *ibid.*
-- quid ſit, *orat.* 1. 42. 2. 25. *or.* 33. *Top.* 5.
-- evolvit quaſi involutum id, de quo quæritur, *Top.* 5
-- quomodo conſtituenda, *Part.* 12
-- vitioſa, ſive mala, quid ſit, *Inv.* 1. 49
-- modus cognitionis, *orat.* 3. 29
-- Epicuro non placet, *fin.* 2. 2
Definitionis vis & uſus, *Heren.* 4. 25
-- locus, unde argumentationes ducuntur, *Top.* 5
-- modus, *ibid.* 6
-- controverſia in cauſæ conſtitutione legitimæ, *Heren.* 1. 12. *Inv.* 2. 17
-- in legitima cauſæ conſtitutione tractatio, *Heren.* 2. 12
Definitiones aliæ ſunt partitionum, aliæ diviſionum, *Inv.* 1. 49
Definitionum duo genera prima, *Top.* 5
DEFINITA cauſæ conſtitutio, *Inv.* 1. 8
-- circa nominis controverſiam verſatur, *Inv.* 2. 17
-- quomodo tractanda; *Part.* 36
Definitivæ conſtitutionis exemplum, *Inv.* 1. 17
DEGRESSIO, *Invent.* 1. 51
DEJECTUS quis videatur, *Cec.* 11. & *ſeqq.* 17
Dejici de gradu tumultuantem, *off.* 1. 23
DELATIO de pecuniis repetundis cui danda, *Cæcil.* 3.
DELECTATIO eſt voluptas, ſuavitate alicujus quinque ſenſuum animum deliniens, *Tuſc.* 4. 9
DELIBERATIO non requirit principium, *Part.* 4
Deliberationis ratio & finis, *ibid.* 24
Deliberatio conſilii capiendi de quacunque re, juxta Panætium triplex, *off.* 1. 3. 3. 2. ſed verius quintuplex, *offic.* 1. 3
-- difficillima de vitæ genere conſtituendo, *off.* 1. 32
Deliberationes quomodo tractandæ oratori, *orat.* 1. 25
-- de utilitate & honeſtate quomodo inſtituendæ, *orat.* 2. 82
Deliberationum varia genera, *Her.* 3. 2
-- civilium finis utilitas, eaque duplex tuta & honeſta, *ibid.*
Deliberativum genus cauſæ circa quid verſetur, *Heren.* 1. 2. 3. 2. *Inv.* 1. 5. *orat.* 3. 30
Deliberativi generis finis Ariſtoteli utilitas, *Heren.* 3. 4. *Top.* 24. *Part.* 24
-- Tullio utilitas & honeſtas, *Inv.* 2. 4. 51
-- cauſæ quomodo tractandæ ſunt, *Inv.* 2. 52. *orat.* 2. 81. *Part.* 4. 24
-- loci qui ex utilitate petuntur, *Part.* 24
DELICTO ſuo ſapiens, non injuria commovetur, *fam.* 5. 17
Deliquiſſe non videri ſatis non eſt, *offic.* 3. 18
DELIRATIO diverſa a ſtultitia, *Div.* 2. 41.
-- ſenum, *Sen.* 11
DELPHINI in portu ſe conjicientes, *Div.* 2. 70
DEMINUTIO, figura exornationis, *Her.* 4. 38
DEMONSTRATIO, figura exornationis, *Her.* 4. 55
Demonſtrationis utilitas in oratione, *ibid.*
Demonſtrativum genus cauſæ ab Ariſtotele ad judiciale & deliberativum additum eſt, *orat.* 2. 10
-- circa laudem ac vituperium verſatur, *Heren.* 1. 2. 3. 6. *orat.* 1. 5. 2. 4
Demonſtrativi generis finis honeſtas, *Inv.* 2. 51. *Top.* 24. *Part.* 21
-- loci, *Part.* 22.
DENICALES feriæ, *Leg.* 2. 22
DENOMINATIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 32
DENTES chordarum ſimiles, *Nat. D.* 2. 59
-- genuini, *ibid.* 54
Dentium crepitus, *Tuſc.* 4. 8
-- diviſio, & horum uſus, *Nat. D.* 2. 54
DEPACISCI cum aliquo partem, *Roſc. Am.* 38
DEPRECATIO criminis in conſtitutione Juridiciali, *Heren.* 1. 14. *Inv.* 1. 11. 2. 4
-- quomodo tractanda, *Inv* 2. 34. 35
DEROGATIO legis, *Heren.* 2. 19
DESCRIPTIO, figura exornationis ſententiarum, *Heren.* 4. 39
Deſcriptionis uſus in oratione, *ibid.*
DESIDERIUM eſt libido ejus, qui nondum adſit, videndi, *Tuſc.* 4. 9
Deſideria naturæ, *fin.* 2. 9
Deſideriis condiuntur omnia ad victum, *Tuſc.* 5. 34
DESINENS ſimiliter exornatio, *Her.* 4. 20
DESPERATIO eſt ægritudo ſine ulla rerum expectatione meliorum, *Tuſc.* 4. 8
Deſperatis non eſt adhibenda medicina, *At.* 16, 15
DETRAHERE aliquid alteri magis contra naturam eſt quam mors, *off.* 3. 5
DEVORARE ſpe, *flacc.* 24. *Dom.* 23. *At.* 1. 16
-- libros, *Att.* 7. 3
DEUS beatus & æternus Epicuri, *fin.* 2. 27
-- qui intelligitur a nobis, *Tuſc.* 1. 27
-- nihil non efficere poteſt, *Nat. D.* 3. 39
-- Platonicus rotundus, *Nat. D.* 1. 10
-- Platonis in Timæo, *Tuſc.* 1. 25
-- Stoicis mundus, *Nat. D.* 2. 11. & 17
Deus in dicendo, *orat.* 1. 23
-- in aliqua re, *orat.* 2. 42
Deo quis ſimillimus, *Marc.* 3

Digitized by Google

- uni conceſſerunt, Dii, cæteri, ut divinaret, *Tuſc.* 1. 47
Dii beati & immortales Epicuro, *Nat. D.* 1. 17. & 24
- cæleſtes, *Har. reſp.* 10
- domini omnium rerum ac moderatores, *Leg.* 2. 7
- Epicuri, perlucidi, perſpicui, habitantes inter duos mundos, *Divin.* 2. 17
- humanam formam habentes, quaſi corpus, & quaſi ſanguinem, *Nat. D.* 1. 18
- flexerunt fata, *Cat.* 3. 8
- in ſceleribus hominum interdum aut connivent aut pœnam reſervant, *Cal.* 24
- neque propitii cuiquam eſſe ſolent, nec irati juxta Epicurum, *Piſ.* 25
- nolunt aperiri templa impuris, *Prov. Conſ.* 6
- prædicunt futura modo prodigiis, interdum conſenſu hominum, *Phil.* 4. 4
- ſunt benefici generique hominum amici, *Divin.* 1. 38
Deorum agri in Bœotis, *Nat. D.* 3. 19
- beneficio multi abutuntur, *ibid.* 3. 28
- manium jura ſancta, *Leg.* 2. 9
- mentes pietate placantur. *Cluent* 68
- nomina tot, quot linguæ, *Nat. D.* 1. 30
- opinio imbuit omnium gentium animos. *Tuſc.* 1. 13
- virtus excellit natura, *Top.* 20
- vita Epicuri, *Nat. D.* 1. 19
- vitæ ſimillima vita quieta, *fin.* 5. 4
- voluntas caput eſt in religionibus ſuſcipiendis, *Dom.* 41
Deos alias alios ſolebant venerari, *Red.* 2. 12
- eſſe & quatuor ex rebus omnia conſtare putant Stoici, *fin.* 4. 5
- habere procurationem nullam cenſebant quidam, *Nat. D.* 1. 2
- manes puerorum extis mactare, *Vat.* 6
- propitios vel iratos alicui cur dicas, *Cal.* 37
Diis hominibuſque plaudentibus, *Quint.* 2. 4
- invitis, *Quint.* 3. 2
- immortalibus ſatisfieri cenſebant dolore, *Tuſc.* 3. 29
DIALECTICA eſt ars verum judicandi, non inveniendi, *orat.* 2. 38
- veri & falſi diſceptatrix & judex, *Acad.* 4. 28
- in veri inveſtigatione verſatur, *offic.* 1. 6
- ars omnium artium maxima, *Brut.* 41.
- oratio ratione concluſa, *Acad.* 1. 8
- quaſi contracta & adſtricta eloquentia putanda eſt, *Brut.* 90
- quæ tradat, *Acad.* 2. 28. *fin.* 3. 22
- quid contineat, *fin.* 2. 6
- pugno, Rhetorica palmæ ſimilis ſecundum Zenonem *orat.* 32
- & Phyſica a Stoicis virtutum nomine appellentur, *fin.* 3. 21
Dialecticæ & Rhetoricæ diſcrimen ſecundum Ariſtotelem, *orat.* 32
- ſtudium honeſtum & cognitione dignum; eique, exemplo Tullii, incumbendum, *off.* 1. 6
- fundamentum, *Acad.* 4. 29
- judicia nulla, *ibid.* 4. 46
- officia, *Brut.* 41
Dialectici ſpinoſiora multa pepererunt, *orat.* 32
- anguſte diſſerunt: oratores late exprimunt, *Part.* 40
Dialecticorum doctrina de falſis conſequentibus, *fin.* 4. 19
- merces inima, *Acad.* 2. 30
- categoremata, *Tuſc.* 4. 9
DIALOGORUM mos, *fam.* 9. 8
DICACITAS: *orat.* 2. 54. *orat.* 26
DICATIONE fit civitatis mutatio, *Balb.* 11
DICERE perverſe, perverſe dicendo facillime conſequimur, *orat.* 1. 33
- bene eſt ſcienter, & perite, & ornate dicere, *orat.* 2. 2
- bene nemo poteſt, niſi qui prudenter intelligit, *Brut.* 6
- ornate & apte quid ſit, *orat.* 3. 24
- Attice quid ſit, *orat.* 9. *Opt. gen. orat.* 4
- oratorie quid ſit, *orat.* 68
- compoſite & apte ſine ſententiis, inſania eſt; ſententioſe autem ſine verborum & ordine & modo infantia, *Ibid.* 71
Dicitur turpiſſime de se quam quis non novit, *orat.* 2. 24
Dicendi genera tot ſunt, quot oratoris officia, *orat.* 21
- genera tria: grande, mediocre, humile, *Heren.* 4. 8. *Brut.* 84 *orat.* 6
- genus grande, quale, *Heren.* 4. 8. *Brut.* 84. *orat.* 28
- generi grandi affine ſufflatum, idque vitioſum, *Heren.* 4. 10. ejuſque exemplum, *ibid.*
- genus mediocre quale, *Heren.* 4. 7. *orat.* 6. 26
- generi mediocri confine fluctuans & diſſolutum, idque vitioſum, *Heren.* 4. 11. ejus exemplum, *Ibid.*
- genus humile, ſive tenue, quale, *orat.* 6. 23
- generi humili vicinum eſt aridum & exſangue, ſive exile, idque vitioſum, & ejus exemplum, *Heren.* 4. 11
- genera quomodo commutare oporteat, *Ibid.*
- virtus, niſi ei, qui dicit, ea, de quibus dicit, percepta ſint, exſtare non poteſt, *orat.* 1. 11
- ratio omnis tribus ad perſuadendum rebus nititur, *orat.* 2. 27
- domina natura, *orat.* 2. 60
- modus optimus, ut Latine, plane ornate apte congruenterque dicamus, *orat.* 3. 10
- genus Aſiaticum, *Brut.* 95
- copia utiliorne an magis noxia, *Juvent.* 1. 1
- facultas plena dignitatis, *Mur* 11
Dicendo quodcunque ſit probabile, *præf. Parad.*
- ut dicant homines, fieri ſolet, *or.* 1. 53
Dicta faceta Ciceroni attributa, *Planc.* 14
- proprio nomine quæ appellentur, *orat.* 2. 54
Dictionis Aſiaticæ genera duo, unum ſententioſum & argutum, alterum verbis volucre & incitatum, *Brut.* 95
DICHOREUS pes, *orat.* 64
- Aſiaticis oratoribus familiaris, *Ibid.* 63
- qua moderatione ſit adhibendus in oratione, *ib.*
- ab Ariſtotele probatus ut optimus pes oratorius,

torius, diſſentiente Tullio, *ibid.* 67
DICTAMNUS herba, *N. D.* 2. 50
DICTATOR Lanuvii prodebat flaminem, *Mil.* 10
Dictatura vim regiæ poteſtatis obſederat, *Phil.* 1. 1
DIES a Chaldæis petebantur, *Mur.* 11
- comitiales per quos ſenatus haberi nequit, *Q. fr.* 2. 2
- debilitat cogitationes & inimicorum & proditorum, *fam.* 1. 6
- delet opinionum commenta, *N. D.* 2. 2
- & hora afferr clades magnas, *Phil.* 3. 2
- & longinquitas eſt tarda medicina, *Tuſc.* 3. 16
- quibus ſervamur tam jucundi quam quibus naſcimur, *Cat.* 3. 1
- ſtultis quoque medetur, *fam.* 7. 28
- tertius an perendinus, *Mur.* 12
- triginta ad decedendum conſtituti, *fam.* 3. 6
- religioſus, *at.* 9. 5
- unus bene & ex præceptis philoſophiæ actus, peccanti immortalitatis eſt anteponendus, *Tuſc.* 5. 2
Diei noctiſque viciſſitudo conſervat animantes agendo & quieſcendo, *N. D.* 2. 53
Diem alicui dare, *at.* 1. 10
- natalem coli jubere poſt mortem non decebat Epicurum, *fin.* 2. 31
DIFFERENTIÆ locus argumentandi, *Top.* 11
DIFFICILE, quid ſit, *Heren.* 4. 4. *Inv.* 2. 56
Difficillimum in omni re eſt, formam exponere optimi, *orat.* 11
DIFFICULTAS pecuniarum, *at.* 10. 14
- publica, *at.* 7. 18
DIFFIDENTIA, *Inv.* 2. 54
DIGAMMA Attici, *At.* 9. 9
DIGITO uno plus habere eſt moleſtum, *Nat. D.* 1. 35
Digitum ab honeſto nuſquam, *At.* 7. 3
- ejus cauſa non porrigendum, *fin.* 3. 17
- intendere ad fontes, *orat.* 1. 46
- tollere, *Verr.* 1. 54
- tranſverſum non diſcedere, *Acad.* 4. 18
Digitorum percuſſione hereditates convertere, *off.* 3. 19
DIGNITAS quid ſit, *Invent.* 2. 55. *fam.* 4. 14
- maxime expetenda, *orat.* 1. 43
- omnis conjuncta eſt cum republ. *fam.* 12. 25
- orationis, *Heren.* 4. 13
- poteſt eſſe eadem omnium, qui per gradus renuntiantur, *Mur.* 8
- ſermonis, *Heren.* 3. 13
- ſpectanda in liberalitate, *offic.* 1. 14
- vinci nequit, *fam.* 4. 7
Dignitatis laus in republica quæritur, *flacc.* 12
- quæ fundamenta, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 6
Dignitate nihil præſtantius, *fam.* 12. 22
Dignus, *Phil.* 3. 9
- quicum in tenebris micet, *off.* 3. 19
DIGRESSIO oratoria, *Inv.* 1. 51
- ab re non longa, *orat.* 3. 53
DILIGENTIA, quid ſit, *Heren.* 4. 25
- plurimum valet, *orat.* 2. 35
DIOECESIS, *fam.* 3. 8
DIOECETES, *Rab. Poſt.* 8. & 10
DIPLOMA erat ſignum veniæ Cæſaris & permiſſi reditus, *fam.* 6. 12
Diplomata, *Piſ.* 37. *fam.* 6. 12. *At.* 10. 17
DIRA ſicut cætera auſpicia, ut omnia, ut ſigna, non cauſas afferunt, cur quid eveniat, ſed nuntiant eventura, niſi provideris, *Div.* 1. 16
DISCERE Socrati nihil aliud eſt, niſi recordari, *Tuſc.* 1. 24
Diſcendi labor an voluptas, *off.* 3. 2
Diſcentibus abeſt auctoritas docentium, *N. D.* 1. 5
Diſcuntur omnia facile, ſi & tantum ſumas, quantum opus ſit, & habeas qui docere fideliter poſſit, & ſcias etiam ipſe diſcere, *orat.* 3. 23
DISCIPLINAS ſingulas percipere magnum eſt, *N. D.* 1. 5
Alia intelligendi, alia dicendi diſciplina eſt, *orat.* 4.
DISCIPULI diſſimiles ex eodem ludo prodeunt, *orat.* 3. 9
Diſcipulorum ingenia a magiſtris exploranda, quo ſeſe inclinent, *ibid.*
DISCORDIA eſt ira acerbior intimo odio & corde concepta, *Tuſc.* 4. 9
Diſcordiarum exitus inter claros & potentes viros, *Har. reſp.* 25
DISERTUS quid differat ab eloquente, *or.* 1. 21
Diſerti a doctis diſtincti, *orat.* 3. 19
Diſerti multi, eloquens nemo, *orat.* 5
Diſerti nullius memoria ante Solonem, *Brut.* 10
DISJUNCTIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 27
in Disjunctione plus uno verum eſſe non poteſt, *Top.* 14
Disjunctiones dialecticorum, *N. D.* 1. 25
Disjunctorum locus argumentandi, *Top.* 15
DISPARATUM in negotio, *Inv.* 1. 18
DISPONDEUS, pes, *orat.* 67
DISPOSITIO oratoris, quid ſit, *Heren.* 1. 2. 3. 9. *Inv.* 1. 7
- duplex: artificioſa & extemporalis, *Her.* 3. 9
- artificioſa, *ibid.*
- artificioſa quibus caſibus commutanda, *ib.* 10
- orationis alia naturalis, alia arbitraria, *orat.* 2. 76
- naturalis quæ ſit, *ibid.*
- arbitraria oratoris prudentiæ relinquitur, *ibid.*
DISPUTATIONUM initium ita faciendum, ut quid illud ſit, de quo diſputetur, explanetur, *orat.* 1. 48.
Diſputantibus quæ ſint obſervanda, *Tuſc.* 2. 2
In diſputando non tam auctoritatis, quam rationum momenta quærenda ſunt, *N. D.* 1. 5
Diſputari ſine reprehenſione nequit, *fin.* 1. 8
DISSENSIO tum tolerabilior, cum quiſque habet quod ſequatur, *Phil.* 2. 15
Diſſenſionibus viguit philoſophia, *tuſc.* 2. 2
Diſſenſionis civilis non moleſtus exitus, *Verr.* 5. 58
Diſſentientium reprehenſiones non improbandæ, *fin.* 1. 8.
DISSIMILITUDO ad argumentandum, *or.* 2. 40
- nulla in genere hominum, *Leg.* 1. 10
DISSIMULATIO aut oblivio malorum fodicantium

Digitized by Google

tium non eſt in noſtra poteſtate, *tuſc.* 3. 16
-- in oratione, *orat.* 3. 53
DISSOLUTIO, figura exornationis verborum, & ejus uſus, *Heren.* 4. 30
DISTINCTIO vitioſa, *fin.* 2. 9
DISTRIBUTIO, figura exornationis ſententiarum, *Heren.* 4. 35
DISTINCTIO vitioſa, *Heren.* 3. 13
DITHYRAMBUS, *orat.* 3. 4
DIVERSUM variis modis, *Inv.* 1. 50
DIVES multo facilius fit de ſcurra, quam pater familias, *Quint.* 17
-- quis, *Parad.* 6
Divites qui ſint apud Stoicos, *fam.* 7. 16
Divitiæ cur expetantur, *off.* 1. 8
-- opportunæ, ut utare, *Amic.* 6
-- ortionis, *fam.* 4. 4
Divitias amare eſt anguſti animi, *off.* 1. 20
Divitiarum magnitudine nemo eſt honeſtior, *off.* 2. 20
-- proprium, *Parad.* 6
de Divitiis opinio Diogenis, *fin.* 3. 15
DIVINA bona, *tuſc.* 5. 27
-- bonitate fieri creduntur, quidquid magnum utilitatem afferret humano generi, *N. D.* 2. 23
DIVINATIO, ejuſque varia genera, *Ibid.* 65
-- qualiter a Chryſippo definiatur, *Divin.* 2. 63
-- a Deo homini data, *Nat. D.* 2. 65
-- Græce μαντική, eſt præſenſio & ſcientia rerum futurarum, *Div.* 1. 1. *Leg.* 2. 13
-- Latine dicta a divis: Græce a furore, ſecundum Platonem, *Divin.* 1. 1
-- eſt earum rerum, quæ fortuitæ putantur, prædictio atque præſenſio, *Divin.* 1. 5. 2. 5
-- omnibus gentibus cognita & uſitata, *Divin.* 1. 1. 43
-- ratione & ſcientia carens duplex: furor, & ſomnium, *Divin.* 1. 2
-- eſt earum rerum, quæ in fortuna poſita ſunt, præſenſio, *Divin.* 2. 5. 10
-- omnis opinabilis eſt; & conjectura nititur, ultra quam progredi non poteſt, *Divin.* 1. 14. 2. 26.
-- quibus rationibus oppugnari poſſit, *Div.* 2. 3
-- dividitur in duo genera, quorum alterum artis, alterum naturæ, *Divin.* 1. 6. 18. 11
-- ex arte ſex ſpecies ſub ſe comprehendit, *Div.* 1. 6. 2. 11. 53
-- ex natura duo ſub ſe continet: ſomnia, & vaticinationes, *Div.* 1. 6. 18. 50. 2. 11. 48
-- artificioſa quomodo efficiatur, *Div.* 1. 56
-- aut conjectura nititur, aut eventa conſiderat, *Ib.* 33
-- hac utuntur haruſpices, augures, conjectores, *Ibid.*
-- a Peripateticis improbatur, *Ibid.*
-- a Stoicis defenditur, *Ibid.*
-- aut monumentis & diſciplina continetur, aut ſubito conjectura explicatur, *Ibid.*
-- naturalis, Phyſice referenda ad naturam Deorum, a qua animos hauſtos habemus, *Ibid.* 49
-- animi eſt integri non corporis vitioſi, *ib.* 38.
-- nulla eſt niſi animi vacui & a corpore ſoluti, *ibid.* 50
-- quando, & cur fallere ſoleat, *ibid.* 55
-- ejus vis unde ſit petenda ex ſententia Poſidonii, *ibid.*
-- quarum rerum ſit, *Div.* 2. 3
-- acquiritur magno uſu, & temporum varietate, & doctrinæ ſtudio, *fam.* 6. 6
Divinationis ars quædam diuturno uſu effecta eſt, *Nat. D.* 2. 66. *Div.* 1. 14. 49
Divinationi fides accurato cum judicio tribuenda, *Div.* 1. 4
Divinationum eventa potius quam cauſas quærere oportet, *ibid.* 6
-- ſpecies uſu inventæ, *ibid.* 7
-- conjecturæ a peritis fiunt, *ibid.* 36
DIVISIO, figura exornationis ſententiarum, *Heren.* 4. 40
-- qui differat ab ea, quæ eſt tertia pars orationis, *ibid.*
-- & partitio, qui differant, *Top.* 6
-- eſt formarum, ſive ſpecierum, *ibid.* 7
-- nullas formas relinquit, *ibid.* 8
-- eſt adjunctum definitionis, *fin.* 4. 4
-- proxime ſequatur definitionem, *orat.* 33
DIU in hac vita nihil eſt, *Marc.* 9
-- nihil in hominis vita, *Sen.* 19
DIVORTIUM, in uxore translatum, *orat.* 3. 40
DIUTURNA per ſe non ſunt, quæ fluunt, *At.* 15. 6
DIVUM: ſub divo: *Verr.* 1. 19
DOCERE, delectare, movere eſt oratoris, *Brut.* 49. & 80
Docere quaſi in ludo dignitatem non habet, *or.* 42
Docet iracundius, qui eſt ſolertior, *Roſc. Com.* 11
Docetur judex aliter ac commovetur, *or.* 2. 53
Docendi ars, *Leg.* 2. 19
Docendo, conciliando, permovendo ducimus ad noſtram ſententiam, *orat.* 2. 17
DOCHMIUS, per conſtans quinque ſyllabis, prima brevi, duabus longis, penultima brevi, ultima longa, *orat.* 64
DOCILITAS humana, *Sext.* 42
Docilis auditor qua ratione fiat, *Heren.* 1. 4
-- eſt is, qui attente vult audire, *ibid.*
DOCTORIS intelligentis eſt videre, quo ferat natura ſua quemque, *Brut.* 56
DOCTRINA ac literæ habent ſalutem, *fam.* 6. 12
-- nihil primum invenit, *Heren.* 3. 22
-- vetus recte faciendi bene dicendi magiſtra, *orat.* 3. 15. & 19
Doctrinæ fructus, *fam.* 9. 6
-- levamentum in adverſis, *fin.* 5. 19.
-- ratio ad naturam eximiam accedens facit exiſtere præclarum quid, *Arch.* 7
-- ſunt ſolatia, *fam.* 4. 3
Doctrinarum conſenſus, *orat.* 3. 6
Doctrinarum divortia in Philoſophos & Oratores, *orat.* 3. 19
DOCTUS & rudis in faciendo plurimum differt, in judicando non multum, *orat.* 3. 51
DOGMA prodere ſcelus eſt philoſophis, *Acad.* 4. 43
DOLERE non malum eſſe, *off.* 3. 29
Dolendum non eſt in eo, quod accidit univerſis, *fam.* 6. 2

DOLOR eſt ægritudo crucians, *tuſc.* 4. 8
-- eſt motus aſper in corpore alienus a ſenſibus, *tuſc.* e. 15
-- omne id quo offendimur, *fin.* t. 11. in longinquitate levis, in gravitate brevis, ae
-- ſummum malum Epicuro, *fin.* t. 9
-- ſummus plures dies manere poteſt, *fin.* e. e8
-- quare ih maximis malis ducatur, *Leg.* t. 11
-- videtur acerrimus virtuti adverſarius, *tuſc.* 5. e7
-- ſenſim & prdetentim piugrediens extenuatur, *tuſc.* 3. 2e.
-- quivis ratione & ſapientia ferendus, *ibid.* e7
-- virtute obruitur, ut nuſquam appereat, *ibid.*
-- animi cadit in ſapientiam, *Amic.* 13
Doloris vim opinio, non natura, facit majorem, aut minorem, *fin.* 3. 13
-- amotio ea ſit ſumma voluptas, *fin.* 2. 3
-- medicina, *tuſc.* 2. 19.
-- præteriti ſecure recordatio delectet, *fam.* 5. 8e
Doloris & laboris differentia, *tuſc.* 2. 15
Dolori contrarie doloris privatio, *fin.* 2. 9
-- cedere eſt ſervire, *Conſol.*
Dolorem toleranter pati decet viros fortes, *tuſc.* e. 18
Dolores alii miſeri, alii laborioſi, *Phil.* 11. 4
Dolorum diſtinctio in maximos, parvos & mediocres, *fin.* 1. 15
DOLUS & vis faciunt tutam utilitatem deliberantis, *Heren.* 3. 2
-- malus, *top.* 9. *off.* 3. 14
Doli mali judicium, *Nat. D.* 3. 30
Dolo deceptus promittens non tenetur, *off.* 1. 10
DOMINATIO regnumque judicturum, *Att.* t. in *Verr.* 13
-- quæſita proceribus, non ut beata & honeſta civitas eſſet, *At.* 7. 11
DOMUS Ciceronis in Palatio, *Dom.* 24
-- civium ſanctiſſime, *ibid.* 41
-- poteſt eſſe eeiltum, *Vat.* 9
-- viri principis, *off.* t. 39
Domum reverti eſt mori, *Divin.* t. 25
DONA nuptialia, *Cluent.* 9
Donari nemo bonus ab improbo velit, *Leg.* 2. 16
Donandi cauſa advocabant concionem, *Verr.* 3. 80
DORMIRE quid ſit ſecundum Zenonem, *Div.* e. 58
DRACO theſaurum circumplectens, *Phil.* 13. 5
DUBITATIO, figura exornationis, *Heren.* 4. 29
-- ſignificat cogitationem injuriæ, *offic.* 1. 9
Dubitationi, utrum ſequatur honeſta, an ſciens ſe contaminet ſcelere, ineſt facinus, *off.* 3. 8
DUBIUM relinquens incertum ridiculus eſt, *Mur.* 32
Dubium genus cauſæ quod ſit, *Heren.* 1. 3
DUELLUM contractum in bellum, *orat.* 45
DUUMVIRI, *Rab. Perd.* 4
-- in colon..., *Agrar.* e. 34
DYNASTÆ, *Phil.* 11, 12. *At.* 2. 9

E.

EBRIETAS differt ab ebrioſitate, *tuſc.* 4. 12
EBUR pro divitiis, *Heren.* 4. 32

ECLIPSES ſolis ac lunæ fiunt naturæ neceſſitate, *Divin.* 2. 6
-- & in multos annos prædici poſſunt, *ibid.*
Eclipſium ſolis ac lunæ obſervationes, *Nat. D.* 2. 40. 62
ECLOGARII, *At.* 16. 2.
ECULEI eſt facti quæſtio, *Mil.* 21
EDACITATIS morbus, *fam.* 7. e6
Edere de patelle, *fin.* 2. 7
EDICTUM Bruti & Caſſii, *Phil.* t. 3
-- prætorie lee annua, *Verr.* 1. 42
-- provinciale, *At.* 6. 1
-- provinciale a Cicerone Romæ compoſitum, *fam.* 3. 8
EDITITII judices, *Mur.* e3. *Planc.* 15
EDUCATIO & inſtitutio prava, *tuſc.* 3. 1
Educationis laus & vituperium, *Herenn.* 3. 7
EFFATUM, ἀξίωμα, *Acad.* 4. e9
EFFECTIO recta, *fin.* 3. 14
Effectorum locus argumentandi, *top.* 18
EFFICTIO, figura exornationis ſententiarum; ejuſque utilitas, *Heren.* 4. 49
EFFOEMINATUM fugiendum in ſtatu, in inceſſu &c. *off.* 1. 35
EFFUGERE nemo poteſt quod futurum eſt, *Nat. D.* 3. 6
EGENS duplex eſt, *Heren.* 4. 17
EJULATUS ne mulieri quidem conceſſus, *tuſc.* 2. 23
ELEGANS dictum ex eligendo, ſicut diligens a diligendo, & intelligens ab intelligendo, *Nat. D.* 2. e8
Elegantes, *Verr.* 4. 44
ELEGANTIA loquendi omnis quanquam expolitur ſcientia literarum, tamen augetur legendis oratoribus & poetis, *orat.* 3. 10
Elegantia elocutionis, *Heren.* 4. 12
ELEMENTA, & ex his concreta omnia, ſunt mutabilia, *Nat. D.* 3. 12
-- quatuor & horum diviſio, *fin.* 4. 5. *Nat. D.* 1. 8. 3. 12. *Acad.* t. 7
Elementa puerorum, *orat.* 1. 35.
Elementorum ſingulorum ſitus in mundo, *Roſc.* 1. 17. *Nat. D.* 1. 37
-- quatuor circularis ex ſeſe generatio, *Nat. D.* 2. 33
-- quatuor ad ſe mutua proportio, *tim.* 5.
ELEPHANTI in exercitu Cæſaris, *Phil.* 5. 17
Elephanto nulla bellua prudentior, *N. D.* 1. 35
Elephantorum cum humano genere quædam ſocietas, *fam.* 7. 1
ELOCUTIO oratoris quid ſit, *Heren.* 1. 2. *Invent.* 1. 7
-- in tria dividitur genera, grave, mediocre, attenuatum, *Heren.* 4. 8
-- gravis, ejuſque exemplum, *ibid.*
-- mediocris, ejuſque exemplum, *ibid.* & 9
-- tenuis, & ejus exemplum, *ibid.*
-- perfecta tria habet: elegantiam, compoſitionem, dignitatem, *ibid.* 4e
Elocutionis elegantia quæ ſit, eaque complectitur Latinitatem & explanationem, *ibid.*
-- Latinitas, *ibid.*

-- exi-

Digitized by Google

-- explanatio comparatur verbis uſitatis & propriis, *ibid.*
-- compoſitio quid ſit, & quomodo conſervetur, *ibid.*
-- dignitas quid ſit, *ibid.* 13
-- conſiſtit in verborum & ſententiarum exornatione, *ibid.*
-- præceptis bipartita, *Heren.* 4. 7.
ELOQUENS ſine Philoſophia nemo efficitur, *orat* 4
-- vere quis, *ibid.* 21. 36
-- & diſertus, diverſi, *orat.* 1. 21
-- perfecte quis ſit, *orat.* 32
-- eſt, qui humilia ſubtiliter, & magna graviter, & mediocria temperate poteſt dicere, *orat.* 28.
-- ſit temporum perſonarumque moderator, *orat.* 1. 4
ELOQUENTIA eſt copioſe loquens ſapientia, *Part.* 23
-- eſt Dialectica dilatata, *Brut.* 90
-- quid differat a Dialectice, *orat.* 32
-- ex verbis & ſententiis conſtat, *Opt. gen. Orat.* 2
-- admodum utilis, *Heren.* 1. 1
-- tribus rebus comparatur: arte, imitatione, exercitatione, *Heren.* 1. 2
-- non ex arte, ſed ars ex eloquentia nata eſt, *orat.* 1. 32
-- una, ſed materia ejus varia & multiplex, *orat.* 3. 6
-- Athenis & nata, & alta eſt, *Brut.* 10
-- Romæ primas ſemper tenuit, juris ſcientia ſecundas, *orat.* 41
-- pacis eſt comes otiique ſocia, & jam bene conſtitutæ civitatis alumna, *Brut.* 12
-- multitudini & foro nata eſt, *ibid.* 8
-- juris ſcientiæ præferenda, *Mur.* 13
-- ſine ſapientia obeſt plerumque, prodeſt nunquam, *Heren.* 1. 1. *Invent.* 1. 2. 1
-- urbes condidit, *orat.* 1. 8
-- homines ex ſolitudine in urbes congregavit, *Invent.* 1. 2
-- ad defenſionem oppreſſorum primum exculta, *ibid.* 1
-- quantum ſit beneficium divinum, *ibid.* 4
-- utrum ex bonarum artium ſtudiis petanda, an vero ingenio ſolum & exercitationi relinquenda, *N. D.* 2. 59
-- quot & quanta adminicula deſideret, *or.* 1. 2
-- plus detrimenti rebus publicis quam adjumenti attulit, *ibid.* 9
-- principibus maxime ornamento eſt, *fin.* 4. 22
-- ſine quadam vi majore fluere non poteſt, *Tuſc.* 1. 25
-- potior contemplationibus acutis, *off.* 1. 44
-- magnam vim habet ad gloriam comparandam, *off.* 2. 14
-- magnum ad honores obtinendos adjumentum, *Quint.* 1
-- & gratis in civitate plurimum poſſunt, *Invent.* 1. 1
Eloquentiæ & dialecticæ diſcrimen, *or.* 32
- laus, *orat.* 2. 8. Romæ, *or.* 41
- ſtudium utrum plus commodi an incommodi civitatibus afferat, *Inv.* 1. 3
- unde invidiam & contemptum contraxerit, *orat.* 1. 4
- ſtudio præmia Romæ propoſita, *ibid.*
- comparandæ difficultas unde ſit, *Sext.* 46
- ſtudio cur pauci addicti, *orat.* 2. 5
- nomen cui ſoli conveniat, *orat.* 2. 2. 3. 14
- membra quinque, *orat.* 2. 19
- laus ſumma amplificare rem ornando, *or.* 3. 26
- honos fuit Troicis temporibus, *Brut.* 10
- oratorum moderatrix ſemper fuit auditorum prudentia, *orat.* 8
- ornatus duplex, *ibid.* 36
- effectus eſt audientium approbatio, *Tuſc.* 2. 1
- abuſus, *Inv.* 1. 2
Eloquentiæ ſapientia ſemper conjungenda, *ib.* 1
- cur ſtudendum, *ibid.* 3
- a veteribus Romanis in toga dignitatis principatus datus, *off.* 2. 19
Eloquentiam duo faciunt admirabilem: τὸ ἡδὺ, τὸ πιθανὸν, *orat.* 37
Eloquentia reipublicæ ſalus maxime continetur, *orat.* 1. 8
- nemo, non modo ſine dicendi doctrina, ſed ne ſine omni quidem ſapientia florere & præſtare potuit, *orat.* 21 1
EMBLEMA vermiculatum, *Brut.* 79
EMITUR bene quod neceſſe eſt, *Att.* 12. 23
ENTHYMEMATA Rhetorum quæ ſint, *Top.* 13
ENUMERATIO rerum, de quibus dicendum eſt, tripartita, *Heren.* 1. 10
- quæ ſit in argumentatione neceſſaria, *Invent.* 1. 29
- quæ ſit vitioſa, *ibid.* 45
- in concluſione quomodo tractanda, *ib.* 52. *Part.* 17
Enumerationis commune præceptum, *Inv.* 1. 52
ENUNTIATIONES, *fat.* 1
EPHORI Lacedæmone oppoſiti regi, *Leg.* 3. 7. *Tuſc.* 1. 42
Ἐπιδεικτικὸν cauſæ genus, *orat.* 61
EPIGLOTTIS operculum tracheæ arteriæ datum, ne cibo ſpiritus impediatur, *N. D.* 2. 54
EPILOGUS, *Brut.* 33
- rhetorum e Phrygia & Caria, *orat.* 18
EPISTOLA Bruti ad Ciceronem ex Aſia, *Brut.* 3. 96. *Orat.* 52
- non erubeſcit, *fam.* 5. 12
Epiſtolæ ſtilus diverſus a judicio aut concione, *fam.* 9. 21
Epiſtolæ cur inventæ, *fam.* 2. 4
- offendunt non loco redditæ, *fam.* 11. 16
- ſunt colloquia amicorum abſentium, *Phil.* 2. 4
Epiſtolarum plura genera, *fam.* 2. 4
Epiſtolas quotidianis verbis texere ſolemus, *fam.* 9. 21
EPULÆ ludorum publicorum, *Har. reſp.* 10
Epularum mos vetus apud Romanos, *Tuſc.* 4. 2
Epulis magiſtratuum præcinunt fides, *ibid.*
Epulare ſacrificium ludorum, *or.* 3. 19
Epulari Saliarem in modum, *At.* 5. 9
Epulones Jovis Opt. Max. *Har. reſp.* 10

EQUI·

EQUITES ordini ſenatorio dignitate proximi, *Cluent.* 65
-- quinquaginta judices, *flacc.* 2
Equitem R. triumphare inauditum, *Man.* 21
Equitum Rom. res in Aſiæ vectigalibus exercendis occupatæ, *ibid.* 2
- Rom. vita quieta & otioſa, *Rab. Poſt.* 7
EQUUS publicus, *Phil.* 6. 5
- Trojanus, *or.* 2. 22. *Verr.* 4. 23. *Mur.* § 37. *Cal.* 28. *Phil.* 2. 13. *fam.* 7. 1
- comœdia, *fam.* 7. 16
Equis vetulis teneri anteponuntur, *Amic.* 19
ERCTUM cietur certis verbis, *orat.* 1. 56
ERRARE eſt cujuſvis hominis; nullius niſi inſipientis in errore perſeverare, *Phil.* 12. 2
Erranti viam non monſtrare Athenis exeerationibus publicis ſancitum eſt, *off.* 3. 13
ERROR turpis, *Div.* 1. 4
- magnus in iis, quæ voluptatem ac dolorem efficiunt, *fin.* 1. 17
- non omnis ſtultitia eſt dicenda, *Divin.* 2.43
- hominum in agnoſcenda pœna divina, *Leg.* 1.17
- eorum, qui honeſtum ab utili ſecernunt, *off.* 2. 3
ERUDITIO ad publicæ ſocietatis utilitatem referenda, *off.* 1. 44
- ſumma Græcorum in nervorum vocumque cantibus, *Tuſc.* 1. 2
Eruditi qui appellentur, *fin.* 1. 7. & 21
Eruditorum otium quomodo collocandum, *off.* 1. 44
- voluptates, *Sen.* 14
ESSE dicitur, quod cerni tangive poteſt, *Top.* 5
- non videtur, qui nihil agit, *N. D.* 2. 16
- nihil putat Plato, quod oriatur & intereat, idque ſolum eſſe, quod ſemper tale ſit, *tuſc.* 1. 24
ESSEDUM. *Phil.* 2. 24. *fam.* 7. 7
ETHICÆ doctrinæ demonſtratio, *tuſc.* 5. 25
ETHOLOGI mimi, *orat.* 2. 59
ETIMOLOGIA verborum explicatio, *Acad.* 1.8
EVENTUS in negotio, *Inv.* 1. 28
- quando fallat, *Inv.* 2. 7
- cauſarum quomodo conſiderentur, *Part.* 33
Eventis conſilia ponderamus, *Rab. poſt.* 1
Eventorum cauſæ magis movent quam ipſa eventa, *At.* 9. 5
EVIDENTIA, *Acad.* 4. 6
EX ACUMINIBUS auſpicia, *Nat. D.* 2. 3
- auſpicium militare, *Divin.* 2. 36
EX AMBIGUO controverſia, *Inv.* 2. 40
EX ANIMI ſententia, *tuſc.* 1. 9. *orat.* 2. 64. *off.* 3. 29
EX CONDUCTO aut locato judicium, *Nat. Deor.* 3. 30
EX JURE manu conſertum aliquem vocare, *orat.* 1. 10
EXAMINATIO eſt metus ſubſequens, & quaſi comes pavoris, *tuſc.* 4. 7
EXCANDESCENTIA eſt ira naſcens, & modo exiſtens. Græce θυμωσις, *ibid.* 9
EXCEDERE e vita poteſt eſſe aliquando ſapientis Stoici, *fin.* 3. 18
EXCELLENS omne venerationem habet; *N. D.* 1. 17
EXCELSITAS animi, comitas, juſtitia magis ſecundum naturam ſunt quam voluptas, vita, &c. *offic.* 3. 5
EXCEPTIO, cujus pecuniæ dies fuiſſet? Quod ea res in judicium antea veniſſet, *orat.* 1. 37
- in interdicto, *fam.* 7. 13
Exceptionis vis, *Balb.* 14
Exceptiones prætoriæ, *Inv.* 2. 19
Excipi oportet, ut, ſi quod jus non eſſet rogare, ne eſſet rogatum, *Dom.* 40
EXCLAMATIO, *Heren.* 4. 15
- bene, præclare, *orat.* 3. 26
EXCORDES, vecordes, concordes *dicuntur* a corde, *tuſc.* 1. 9
EXCURSIO prima levis armaturæ, *Divin.* 2. 10
EXCUSANDI ejus, qui arguitur, rationes vulgatæ, *or.* 3. 19
EXEMPLUM vitioſum quod ſit, *Heren.* 3. 29
- in negotio quid ſit, *Inv.* 1. 30
- figura exornationis ſententiarum, *Her.* 4. 49
Exempli & teſtimonii differentia, *ibid.* 3
Exempla vetera pro fictis fabulis jam habentur, *Verr.* 3. 78
- teſtimoniorum locum obtinent, *Heren.* 4. 1
Exemplorum locus argumentationis, *top.* 10
Exemplis quibus inſiſtendum, *Verr.* 3. 90
- probatiſſimis utendum, *Heren.* 4. 3
EXERCITATIO oratoria quid ſit, *Her.* 1. 2
- in dicendi arte neceſſaria, *Heren.* 4. 56
- domeſtica & umbratilis, *orat.* 1. 34
- in eloquentia, *orat.* 2. 22
- ſtyli, *ort.* 1. 60
Exerceat ſe quiſque in arte, quam novit, *tuſc.* 1. 18
EXERCITUS ad triumphum conveniens, *Mur.* 18
- & imperii jus amittit is, qui eo rempublicam oppugnat, *Phil.* 10. 5
- nomen unde & labor, *tuſc.* 2. 16
EXILE orationis genus, *Heren.* 4. 11
EXILIUM, pœna ſcelerum, *Parad.* 4
- ibi eſt, ubi virtuti non eſt locus, *Mil.* 37
- non eſt ſupplicium, *Cacin.* 34
- tolerabile, ſi abſit turpitudo, *fam.* 7. 3
Exilii ſolatium, *tuſc.* 5. 37
EXISSE ex poteſtate qui dicantur, *tuſc.* 3. 6. 4. 36
EXISTIMATIO & dedecus ſunt verba & ineptiæ, *Piſ.* 27
EXITUS bellorum civilium, *fam.* 12. 18
- caſuum replet animos jucunda lectionis voluptate, *fam.* 5. 12
EXORABILES iracundiæ levitatem oſtendunt, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 13
EXORDIUM orationis quid ſit, *Heren.* 1. 3 *Inv.* 1. 15
- quale eſſe debeat in dubio genere cauſæ, *Heren.* 1. 4. *Inv.* 1. 15
- quale eſſe debeat in humili genere cauſæ; *ibid.*
- quale eſſe debeat in honeſto genere cauſæ, *ib.*
- vulgare vitioſum, & quod ſit, *Heren.* 1. 7. *Inv.* 1. 18

-- commune vitioſum, & quod ſit, *Ibid.*
-- affectatum vitioſum, & quod ſit, *Her.* 1. 7
-- nimis longum vitioſum, *ibid.* & *Inv.* 1. 18
-- ſeparatum vitioſum, *ibid.*
-- translatum vitioſum, *ibid.*
-- commutabile vitioſum, *inv.* 1. 18
-- contra præcepta, *ibid.*
-- orationi conſequenti connexum eſſe debet, *orat.* 2. 80
Exordia vitioſa quæ ſint, *Heren.* 1. 7. *inv.* 1. 16
-- in deliberativo genere qualia eſſe debeant, *Heren.* 3. 4
-- quadruplicia conveniunt generi demonſtrativo, *ibid.* 8
-- qualia eſſe debeant in admirabili genere cauſæ, *Inv.* 1. 15
-- qualia conveniant obſcuro generi cauſæ, *ib.* 16
-- ex ipſis cauſæ viſceribus ſunt ſumenda, *or.* 2. 78
-- quid complecti debeant, *ibid.* 79
-- a quatuor ſunt ducenda, *ibid.*
-- cauſæ veſtibula, eaque honeſta ſint, *or.* 15
Exordiorum generales obſervationes, *inv.* 1. 18. *orat.* 2. 78. *Part.* 8
-- duo genera, principium & inſinuatio, *Heren.* 1. 4. *inv.* 1. 15
-- ſermo lenis ſit; *Heren.* 1. 7
Exordiis ſuperſedendum, cum aut auditores fuerint defatigati, *Heren.* 3. 9. aut cauſa difficultatem habuerit, *ibid.* 10
EXORNATIO orationis in quibus conſiſtat, & quæ ſint ejus vitia, *Heren.* 2. 29
-- elocutionis duplex, alia verborum, alia ſententiarum, *Heren.* 4. 13
Exornationes verborum aliæ decem quæ ab uſitata eorum poteſtate recedunt, *ibid.* 31
-- ſententiarum quæ ſint, earumque enumeratio, *ibid.* 35
Exornationum circa verba variæ figuræ, earumque enumeratio, *ibid.* 13
-- mediocritas in omni genere orationis adhibenda, *Ibid.* 11
EXPEDITIO, figura exornationis verborum, *Ibid.* 29
Expeditionis uſus in ſtatu conjecturali, *Ibid.*
EXPETENDORUM & non expetendorum tria genera, *Inv.* 2. 52
-- propter ſe duo genera, *fin.* 5. 23
EXPLANATIO, pars elegantiæ, *Herenn.* 4. 12
EXPOLITIO, eaque duplex, *Ibid.* 42
-- & ejus inſignis uſus per totam orationem, *Ibid.* 44
Commoratio, *ibid.* 45
Contentio *Ibid.*
Similitudo, *ibid.*
Exemplum, *ibid.* 49
Imago, *ibid.*
Effictio, *ibid.*
Notatio, *ibid.* 50
Sermocinatio, *ibid.* 52
Conformatio, *ibid.* 53
Significatio, *ibid.*
Brevitas, *ibid.* 54
Demonſtratio, *ibid.* 55
EXPOSITIO rerum, de quibus dicendum, *Heren.* 1. 10
-- oratoris vitioſa, ejuſque varia exempla, *Heren.* 2. 20
EXPULSIO reliquiarum cibi in homine, *N. D.* 2. 55
EXTRAORDINARIA pecunia, *Roſc. Com.* 5
EXTREMITAS Mathematicorum quid ſit, *Acad.* 4. 36
EXTREMUM ſive finis eſt, quo omnia referuntur, id ipſum autem nuſquam, *fin.* 2. 2

F.

FABA inflationem magnam habet tranquillitati mentis contrariam, *Div.* 1. 30
FABULA, fabulæ narratio, *Heren.* 1. 8
Fabulæ a Poetis quare confictæ, *Roſc. Am.* 16
-- ex phyſica ratione, *Nat. D.* 2. 24
Fabularum jucunditas, *fin.* 5. 19
Fabellis commentitiis nihil debet eſſe loci in Philoſophia, *Divin.* 2. 38
FACERE contumeliam, *Phil.* 3. 9
-- ipſe debes poſſe, quod alteri præceperis, *Brut. ep.* 9
FACETIÆ ſermonis condimenta, *orat.* 2. 67
-- multum in dicendo proſunt, *ibid.* 56
-- quomodo ab oratore tractandæ, *ibid.* 54
-- aliæ re tractantur, aliæ dicto, *ibid.* 59
-- quomodo ex rebus ducantur, *ibid.* 66
Facetiarum genera duo: cavillatio & dicacitas, *ibid.* 54. *orat.* 26
-- ratio præceptis tradi non poteſt, *orat.* 2. 54
FACILE quid ſit, *inv.* 2. 56
Facilius eſt apta diſſolvere, quam diſſipata connectere, *orat.* 71
-- eſt currentem (quod ajunt) incitare, quam commovere languentem, *orat.* 2. 44
Facilitas, *tuſc.* 4. 12
FACTUM transfertur, *inv.* 1. 11
Factum jure ſive recte quomodo conſideretur, *Part.* 12. 30
Facti appellatio quomodo ab oratore tractanda, *orat.* 2. 25
-- judicium a moribus cujuſque dependet, *Cluent.* 25
-- ſuſpicio quomodo confirmetur, *Part.* 33
-- controverſia, *inv.* 1. 8
Facta perſonarum attributum, *ibid.* 1. 25
Factorum & eventuum conſideratio, *Part.* 11
FACULTATES negotiorum, *inv.* 1. 27
Facultatum conſideratio in præmii petitione, *ibid.* 2. 39
FALCARII, *Cat.* 1. 4. *Syll.* 18
FALSUM argumentationis genus, *inv.* 1. 48
Falſa facilius convincuntur, quam vera inveniuntur, *Nat. D.* 1. 32
FAMA bona, *fin.* 3. 17
-- popularis, imitatrix gloriæ, *tuſc.* 3. 2
FAMES cibi condimentum: potionis ſitis, *fin.* 2. 28
-- idque exemplis aliquot confirmatur, *tuſc.* 5. 34
FAMILIÆ nomine unus ſervus, *Cæc.* 1. 9

-- pu-

-- publicanorum, *Man.* 6
Familiam ducere, *fam.* 7. 5
FAMILIARE genus epiſtolæ, *ibid.* 2. 4
FAMILIARITAS reipubl. cauſa inter Ciceronem & Pompejum, *At.* 2. 1
Familiaritates fidæ amantium, non amicorum, *off.* 2. 8
FANUM Dianæ in portu, *inv.* 2. 31
-- Fortunæ Syracuſis, *Verr.* 4. 53
-- Jovis Urii, *Piſ.* 35
FASCES laureati, *Lig.* 3
-- inſignia dignitatis ſint, non poteſtatis, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 4
-- præeunt prætoribus, *Agr.* 2. 34
-- ſumpturum Ciceronem ſparſerunt inimici, *Phil.* 14. 5
FASTI diu occultari, *Att.* 6. 1
Faſtus vulgo non habebant, *Muren.* 11
FASTIGIUM Capitolii & ædium, *Orat.* 3. 46
-- Jovis, *Divin.* 1. 10
FATUM Græcis Ειμαρμένη, *Nat. D.* 1. 20. *Div.* 1. 55
-- ex quo genere cauſarum a Stoicis nectatur, *top.* 15
-- eſt ordo serieſque cauſarum, cum cauſa cauſæ nexa rem ex ſeſe gignat, *Div.* 1. 55
-- eſt, quod ſemper ex omni æternitate verum eſt, *Nat. D.* 3. 6
-- Phiſicum cauſa æterna rerum, *Div.* 1. 55
Fati nomen anile & plenum ſuperſtitionis, *ib.* 2. 7
-- neceſſitas quomodo confirmetur, *fat.* 9
Fato fieri omnia, *N. D.* 3. 6. *Div.* 1. 55. 2. 7. *fat.* 17. 20
-- fieri omnia quomodo intelligendum, *fat.* 18
-- omnia contineri, *Acad.* 4. 40. *Div.* 2. 7
-- facta, & culpa commiſſa opponuntur, *fam.* 14. 1
Fata mutari non poſſunt, *Div.* 2. 9
Fatales leges, *tim.* 12
Fatalia non poſſunt declinari, *Div.* 2. 8
FATUITAS, *Inv.* 2. 32
FAVERE lingua vox boni ominis in rebus divinis, *Div.* 1. 45. 2. 40
Favetur primæ ætati, non invidetur, *Off.* 2. 13
FAUNI, *Brut.* 18
-- in præliis auditi, *Div.* 1. 45
-- vateſque, *ibid.* 1. 50
Fauni vox, *N. D.* 3. 9
Faunorum voces, *ibid.* 2. 2
FAVONIO naſcente mare purpureum, *Acad.* 4. 33
FEBRIS ara in Palatio, *Leg.* 2. 11
-- fanum in Palatio, *N. D.* 3. 25
Febres tertianæ & quartanæ, *ibid.* 3. 10
FECIALE jus, *Off.* 1. 11. 3. 29
Feciales, *Verr.* 4. 19
FELICITAS laudationis eſt, *Orat.* 2. 85
Felicitatis ædes, *Verr.* 4. 2. & 57
Felicitatem de ſe ipſo præſtare nemo poteſt, *Man.* 16
-- dat fortuna, *Herenn.* 4. 20
Felix eſſe nequit, qui reipublicæ eſt infelix, *Phil.* 2. 26
FELIS in Ægypto non violatur, *tuſc.* 5. 27. *N. D.* 3. 19
-- ſacer Ægyptiis, *ibid.* 1. 29. & 36
FENESTRÆ animi ſunt oculi & aures, *tuſc.* 1. 20
FERARUM natura, *fin.* 2. 11
Feris præſtat homo per ſermonem, *Orat.* 1. 8
FERIÆ denicales & aliæ, *Leg.* 2. 22
-- Latinæ, *fam.* 8. 6
-- novendiales, *Q. fr.* 3. 5
FERITAS & immanitas quæ, *Off.* 1. 44
FERRE ſi quid ferendum eſt, & probare ſi quid probandum non eſt, non eſt idem, *fam.* 9. 6
-- fortiter, quod evenerit, *Phil.* 11. 3
FERRUM, res ad colendos agros neceſſaria, *N. D.* 2. 60
FIDENTIA pars fortitudinis, *Inv.* 2. 53
-- id eſt, firma animi confiſio quid ſit, *tuſc.* 4. 37
FIDES apta pinnis, *off.* 3. 29
-- communis debetur omnibus, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 9
-- continet rempublicam, *Off.* 2. 24
-- continet vitam, *Roſc. Com.* 6
-- dea, *N. D.* 2. 23. & 31
-- eſt firmamentum ſtabilitatis in amicitia, *Amic.* 18
-- fundamentum juſtitiæ, *off.* 1. 7
-- tollitur ſublata pietate adverſus Deos, *N. D.* 1. 2
-- vicina Jovis in Capitolio, *off.* 3. 29
-- unde comparanda, *tuſc.* 2. 9
-- unde fiat, *top.* 19
-- in fide, quid ſenſeris, non quid dixeris, cogitandum, *off.* 1. 13
Fidei ἔτυμον, quod dicta fiant, *off.* 1. 7
-- bonæ nomen verſatur in tutelis, ſocietatibus, fiduciis, &c. *ibid.* 3. 17
-- delubra, *N. D.* 3. 36
Fidem contra utilitatem ſervari probamus, *fin.* 5. 22
-- infideli ſervandam negans quærit latebram perjurio, *off.* 3. 29
-- non prodit vir bonus, *Acad.* 4. 8
FIDES præcinunt Deorum pulvinaribus, *tuſc.* 4. 2
FIDUCIÆ formula, inter bonos bene agier, *Fam.* 7. 12
-- judicium, *Cæc.* 3 *N. D.* 3. 30. *Off.* 3. 15
FIGURA humana omnium pulcherrima, tam quoad uſum, quam quoad venuſtatem, *N. D.* 1. 18
Figura corporis ad naturam apta, *Fin.* 5. 12
-- rotunda pulcherrima, *N. D.* 2. 18
-- vocis, *Her.* 3. 11
Figuræ orationis tres, *Her.* 4. 8. *Orat.* 3. 52. & 55
FILII prætextati ſedebant in equis triumphantium, *Mur.* 5
-- ſtudent in ſtudiis paternæ genere excellere, ſed non ſemper, *Off.* 1. 32
FINGERE aliquid licet docendi cauſa, *Fin.* 4. 14
FINIS facultatis quid ſit, *Her.* 1. 5

Z 2 -- eſt

-- eſt quo omnia referuntur, ipſum autem nuſquam, *Fin.* 2. 2
-- bonorum & malorum ſimplex eſſe debet, *off.* 3. 34
-- diverſa vocabula, extremum, ultimum, ſummum, *Fin.* 3. 7
-- bonorum & judicium veri duo maxima in philoſophia, *Acad.* 4. 9
-- bonorum non creſcit, *Fin.* 3. 14
-- bonorum Stoicis, *ibid.* 2. 11
-- eloquentiæ, *Inv.* 1. 5
-- juris civilis, *Orat.* 1. 42
Fines bonorum & malorum, *Acad.* 4. 42
-- bonorum quot ſententiis diverſi, *Tuſc.* 5. 30
-- magis ægrotum ſunt, *Top.* 10
-- de Finibus controverſia, *Leg.* 1. 21
-- de Finibus libri quinque, *Att.* 13. 19
FIRMAMENTUM cauſæ, *Inv.* 1. 14
Firmimenta defenſionis, *Top.* 32
Firmiſſima ſocietas, ſi viri boni ſunt familiaritate conjuncti, *off.* 1. 17
FISSUM in extis & fibra, *Div.* 1. 20
-- jecoris, *N. D.* 3. 6
FISTULA paſtoritia, *Att.* 1. 16
Fiſtulator Gracchi, *orat.* 3. 61
FLAMEN Carmentalis, *Brut.* 14
-- Jovi, Marti, Quirino, *Phil.* 2. 43
-- Lanuvii prodendus, *Mil.* 10
Flamines patricii, *Dom.* 14
FLEXIONES in cantu, *or.* 3. 25
FLOS populi, *Brut.* 15
FLUCTUS a ſaxo, fortuna ab animo frangi debet, *fam.* 9. 16
-- excitare in ſimpulo, *Leg.* 3. 16
Fluctus numerare, *Att.* 2. 7
Fluctibus immolabant hoſtiam duces Romani mare ingredientes, *N. D.* 3. 20
Fluctuans & diſſolutum orationis genus, *Her.* 4. 11
FOCULO poſito in Roſtris, adhibitoque tibicine bona conſecrabantur, *Dom.* 47
FOECUNDITAS verborum in adoleſcente oratore ſeſe efferat, *Orat.* 2. 21
FOEDUS, id eſt, populi religio & fides, *Balb.* 4
FOENERATIO eſt ſuam ob cauſam commodare, *fin.* 2. 35
FONTIS aræ, *Leg.* 2. 22
-- delubrum ex Corſica, *N. D.* 3. 20
FORI inſignia, *Orat.* 39
FORIS adſumpta argumenta, *Orat.* 2. 40
FORMA, ſive ſpecies quid ſit, *Top.* 7
-- honeſtatis, *fin.* 2. 15
-- in adoleſcentia capit maledictum de pudicitia, *Cal.* 3
-- dignitas ſedulo ſervatur, *fin.* 5. 17
-- virilis quomodo eſſe debeat, *Offic.* 3. 36
-- quomodo conſervetur, *ibid.*
Formæ & ſpecies eædem ſunt, *Top.* 7
-- & partes non confundendæ, *ibid.*
Formarum certus numerus, quæ cuique generi ſubjiciantur, *Top.* 8
Formis hominum ſimillimis diſpares, mores, & moribus figura diſſimilis, *N. D.* 1. 35
FORMICÆ non modo eſt ſenſus, ſed etiam mores, ratio, memoria, *ibid.* 3. 9
FORMIDO eſt metus permanens, *Tuſc.* 4. 8
FORMULA auſpicandi, *Div.* 2. 34
-- EA RES AGETUR, *fin.* 2. 1
-- præſcriptionis actionum: *De eadem re alio modo*, *fin.* 5. 29
-- SI QUID MEI JUDICII EST, *fin.* 2. 12
-- triumphi decernendi, Quod ejus virtute aut felicitate, &c. *ibid.* 4. 9
FORS, *Leg.* 2. 11
-- domina campi, *Piſ.* 2
-- fortuna, caſus, eventus, *Div.* 2. 6
FORTIS vir qualis eſſe debeat, *Tuſc.* 2. 14. 48
-- miſer eſſe non poteſt, *Offic.* 1. 19
Fortis viri ſermo intimus ad ſeſe, *Parad.* 2
-- viri cogitatio, *Tuſc.* 2. 22
Fortem virum dedecet dictum: *Non putaram*, *Offic.* 1. 23
Fortes viri magis ſint quam videantur, *ibid.* 19
-- corpus exerceant, ut conſilio rationique poſſint obedire, *ibid.* 23
-- humana contemnant, *ibid.* 20
-- tranquillitati animi ſtudeant, *ibid.*
Fortium virorum, qui dolorem viriliter tolerarunt, exempla, *Tuſc.* 2. 22
-- vitia, *off.* 1. 19
Fortes fortuna adjuvat, *Tuſc.* 2. 4. *fin.* 3. 4
FORTITUDO, quid ſit, *Her.* 3. 2. *Inv.* 2. 54. *Part.* 22. *Offic.* 3. 31. *Tuſc.* 4. 24
-- animi virtus, *Offic.* 1. 23
-- omnium virtutum ſplendidiſſima, *Ibid.* 18
-- duabus rebus maxime cernitur, *Ibid.* 20
-- viri maxime propria eſt, *Tuſc.* 2. 18
-- minime eſt rabioſa, *Ibid.* 4. 22
-- remota communitate, conjunctioneque humana, feritas quædam eſt ac immanitas, *Offic.* 1. 44
-- ſtomacho non eget, *Tuſc.* 4. 24
-- nulla eſt, quæ eſt rationis expers, *ibid.*
-- in equis, in leonibus, non juſtitia, non æquitas, *Offic.* 1. 17
-- in animi excelſi atque invicti magnitudine ac robore verſatur, *Ibid.* 1. 5
-- quæ juſtitia vacat, pugnatque pro ſuis ſaltem commodis, in vitio eſt, *Ibid.* 19
-- eſt virtus propugnans pro æquitate ſecundum Stoicos, *ibid.*
-- in laboribus periculiſque cernitur, *fin.* 5. 23
-- bellica quæ ſit, *off.* 1. 23
-- togata in conſiliis & cogitationibus, *ibid.*
Fortitudinis munera duo maxima, mortis doloriſque contemptio, *Tuſc.* 2. 18
-- exempla, *Offic.* 1. 18
-- & temeritatis diſcrimen, *Her.* 4. 25
Fortitudinem quæ virtutes comitari ſoleant, *Tuſc.* 2. 13
FORTUITA, *Div.* 13
Fortuitorum ſcientia in Deum non cadit, *ibid.* 2. 7
-- concurſio quatenus fidem faciat, *Top.* 20
Fortuitum ob bonum Diis gratias agimus, *N. D.* 3. 36

For-

Fortuitarum rerum divinatio, *Div.* 2. 5
FORTUNA bona, *Verr.* 4. 3
- cœca, *Phil.* 13. 5
- & cœcos facit, quos complexa eſt, *Am.* 15
- cedat beatæ vitæ, *Tuſc.* 5. 25
- cedit ſapienti, *Parad.* 5. 1.
- conſtantiam reſpuit, *N. D.* 2. 16
- ut in ſecundis fluxa, ut in adverſis bona, *Brut. Epiſt.* 10
- exigua intervenit ſapienti, *fin.* 1. 19. 2. 27
- fortes adjuvat, *fin.* 3. 4. *Tuſc.* 2. 4
- fortitudini ſolet eſſe adjumento, *Heren.* 3. 5
- hujuſce diei, *Leg.* 2. 11
- imperatorum, *Man.* 16
- metuenda, non acceſſio famæ quærenda, *fam.* 2. 11
- multum ſibi vindicat in bellicis, *Marc.* 2
- domina rerum, *Tuſc.* 5. 9
- dicitur cæca, & ejus cauſa, *Her.*
- quare bruta eſſe dicatur, *ibid.*
- perſonarum attributum, *Invent.* 1. 25
- ſapientem pervellere forſan poterit & pungere; non poterit certe vires frangere, *Tuſc.* 3. 17
- ſuis cuique fingitur moribus, *Parad.* 5.
- ſecunda quomodo ferenda, *Off.* 1. 26
Fortunæ vis ac varietas, *orat.* 3. 3
- propria varietas, *Div.* 2. 51
- diſcrimen tolli in morte, maxime e natura eſt, *Leg.* 2. 23
- tractatio in conſtitutione juridiciali, *Her.* 2. 16
- deſcriptio a Pacuvio tradita, *ibid.* 23
- eventus cauſa obſcura, *Top.* 17
- bona quæ ſint, *orat.* 2. 11. *Part.* 10
- quomodo in laudationibus perſonarum tractanda, *Her.* 3. 7. *orat.* 2. 84
- bona, cui parentur, incertum eſt, *Am.* 15
- an ſint bona appellanda, *Parad.* 1. 2
- fortunæ ludibria, *Ibid.*
- modo huc, modo illuc transferuntur, *ibid.*
- noſtra non ſunt, *Parad.* 4
- tam ſecundæ, quam adverſæ varii caſus, *off.* 2. 6
- altitudo officit luminibus mentis, *Rab. Poſt.* 16
- attributa & inde ſuſpicio, *Inv.* 2. 9
- fanum Syracuſis, *Verr.* 4. 51
- gremium & ædes, *Div.* 2. 42
- malæ ara, *N. D.* 3. 25. *Leg.* 2. 11
- viciſſitudines in legendo jucundæ, *fam.* 5. 12
- vim non decet ſtultitia contemnere, *Phil.* 14. 2
- vis in utramque partem, *offic.* 2. 6
Fortunam ab inconſtantia nemo ſejunget, *N. D.* 3. 24
- cujuſque non eventis, ſed factis ponderari, *Piſ.* 41
- laudare ſtultitia, vituperare ſuperbia eſt, *Inv.* 2. 59
- negant homines in beneficiis collocandis ſequi, *off.* 2. 20
Fortuna nihil magis contrarium rationi & conſtantiæ, *Div.* 2. 7
FRAUS adſtringit, non diſſolvit perjurium; *offic.* 3. 32
- impia vel anilis ſuperſtitio a rebus divinis amovenda, *Div.* 1. 4
- odio majore digna, quam vis, *off.* 1. 13
- venditoris in mancipiorum venditione excluditur, *ibid.* 3. 17
- quaſi vulpeculæ, vis leonis videtur, *ib.* 1. 13
FREQUENTATIO, figura exornationis ſententiarum, *Her.* 4. 40
- conjecturali ſtatui familiaris, *ibid.* & 41
FRONS ac vultus, animi janua, *Pet. Conſ.* 11
Fronte & oratione homines magis quam beneficio reque capiuntur, *Pet. Conſ.* 12
FRUCTUS divitiarum in copia, *Parad.* 6
- facti ſatis in ipſa conſcientia, *Phil.* 2. 44
- otii, *orat.* 2. 4
- pecuniæ maximus, *off.* 2. 18
- ſenectutis, *Senect.* 19
- uberrimus e philoſophia, *Tuſc.* 1. 49
Fructuoſum interdum de ſuo jure decedere; *offic.* 2. 18
FRUGALITAS, Græcis σωφροσύνη, plures virtutes ſub ſe continet, *Tuſc.* 3. 8. 4. 16
- dicitur a fruge, qua nihil melius e terra; *Tuſc.* 3. 8
Frugalitatis munus, *ibid.*
- verbo reges laudari non ſolent, *Dejot.* 9
Frugalitati contrarium vitium, nequitia, *Tuſc.* 3. 8
FRUGES inventæ in Sicilia, *Verr.* 5. 38
- nihil juvarent, niſi cultus earum & conditiones natura divina tradidiſſet, *Div.* 2. 51
- Cererem appellamus a beneficio, *N. D.* 2. 23. 3. 16
Frugi vir Græcis χρήσιμος, *Tuſc.* 3. 8
- homo omnia recte facit, *ibid.* 4. 16
FRUI non tam jucundum, quam non deſiderare, *Senect.* 14
FRUMENTUM comprimere, *At.* 5. 21
Frumenti naſcentis deſcriptio, *Sen.* 15
FRUSTRA ac ſine cauſa quid facere indignum Deo, etiam abhorrens ab hominis conſtantia, *Div.* 2. 60
FUGITIVO in C. Marii nomen invadenti uncus impactus, *Phil.* 1. 2
FULGURA, tonitrua, fulmen unde exiſtant Stoicis, *Div.* 2. 19
FULGURATORES, *ibid.* 2. 53
FULMEN ſiniſtrum nuntiare, *Phil.* 2. 38
- ſiniſtrum optimum, *Div.* 2. 36
FUNDI ſunt non modo fœderati, ſed liberi; *Balb* 8. & 11
FUNEBRE epulum. *Vat.* 12
FUNUS ſepulto jam filio factum, *Cluent.* 9
FUR an ſacrilegus, vaſa ſacra ex privato ſurripiens, *Inv.* 2. 18
- nocturnus interficitur impune, *Mil.* 3
Fures ſigna rerum commutant, *fin.* 5. 25
FUROR eſt mentis ad omnia cæcitas, *Top* 3. 6
- qui a ſtultitia differat, *ibid.*
- qui ab inſania, *ibid.*
- vatum divinus, *ibid.*

- amo-

-- amoris, *ibid.* 4. 35
-- graviſſima a Diis pœna, *Har. reſp.* 18
Furentibus arma dare, *orat.* 3. 14
Furioſus non eſt dominus rerum ſuarum, *Tuſc.* 3. 6
Furioſorum exempla, *Div.* 2. 54
FURIÆ ortæ, *Vat.* 13
-- Deæ, *Nat. D.* 3. 18
-- incitant ad pœnas, *Syll.* 27
-- in fabulis, *Roſc. Am.* 24
-- non ardentibus tædis, ſed angore conſcientiæ fraudiſque cruciatu, *Leg.* 1. 14
-- occurrunt tuæ tibi injuriæ, *Parad.* 2
-- quædam ſunt perturbationes, *Tuſc.* 3. 11
Furiarum tædæ ardentes, *Piſ.* 20
FUSTUARIUM merentur legiones, quæ conſulem reliquerunt, *Phil.* 3. 6
FUTURUM aliquid fuiſſe ex eo, quia factum eſt, intelligi debet, *Fat.* 9
-- effugere nemo poteſt, *Nat. D.* 3. 6
Futura quomodo contingant, *Div.* 1. 56
-- ſignificari & prædici poſſe ſtatuerunt omnes gentes, *Div.* 3. 1
Futurorum ſcientia utilis non eſt, *ibid.* 2. 9

G

GALLI gallinacei; victi ſilere ſolent, canere victores, *Div.* 2. 26
GALLINARUM & reliquarum avium ſollicitudo circa ova & pullos, *Nat. D.* 2. 52
Gallinaceum fel, *Div.* 2. 11
GAUDIUM eſt, cum animus in bono aliquo movetur placide atque conſtanter, *tuſc.* 4. 6
-- a lætitia differt, quod gaudere deceat, lætari non deceat, *ibid.* 31
Gaudia beatæ vitæ, *ibid.* 5. 24
GEMINORUM ſimilitudo, *Acad.* 4. 17
GEMITUS viro forti in doloribus conceſſus, ſic tamen, ut eo intendatur ad firmitatem, *tuſc.* 2. 23
-- lamentabilis, imbecillus, abjectus, flebilis virum minime decet, *ibid.* 24
GEMMA vitis, *Senect.* 15
GENARUM in homine uſus, *Nat. D.* 2. 57
GENEALOGI antiqui, *Nat. D.* 3. 17
GENERALIS cauſæ conſtitutio quid ſit, *inv.* 1. 8. 2. 21
-- conſtitutio bipartita: juridicialis & negotialis, *ibid.* 1. 11. 2. 21.
-- negotialis quid ſit, *inv.* 2. 21
GENI cum ſoceris non lavabantur, *off.* 1. 35
GENUS quid ſit, *orat.* 1. 42. *top.* 7
-- ad argumentandum, *orat.* 2. 40
-- optimum dicendi, liber Ciceronis, *fam.* 12. 17. *Att.* 14. 20
-- plures partes amplectitur, *inv.* 1. 22. & 28
-- quæſtionis infinitum, *Orat.* 2. 10
Generis commendatio & vituperium, *Her.* 3. 7
-- controverſia, *inv.* 1. 9
-- locus dialecticus, *top.* 9
GENIALIS lectus, *Cluent.* 5
GENITALES Dii, *Orat.* 3. 38
GENTILIUM definitio, *top.* 6
GENTIUM conſenſio lex naturæ, *tuſc.* 1. 13
-- jus idem civile voluerunt Romani, *Off.* 3. 17
-- majorum Dii, *tab.* 1. 13. *Acad.* 4. 41
-- minorum patricii, *Fam.* 9. 21
GEOGRAPHICA Ciceronis, *Att.* 2. 6
GEOMETRIA, *Acad.* 1. 2.
-- honorata Græcis, *tuſc.* 1. 2
-- mathematicorum, *Div.* 2. 3
-- Pythagoræ, *Nat. D.* 3. 36
GEOMETRÆ non omnia docent, ſed poſtulant quædam conceſſa, *Offic.* 3. 7
-- non perſuadent, ſed cogunt, *Acad.* 4. 36
Geometrarum mos ſumendi pro conceſſo, *tuſc.* 5. 7
GERMANA patris, *Leg.* 2. 2
GESTUS brachii, *Heren.* 4. 19
-- qualis, *ibid.* 3. 15
Geſtus ſignificatio, *orat.* 3. 59
Geſtuum rectitudo & ſimplicitas in homine laudatur, *Offic.* 1. 36
Geſtu junctus eſt vultus, *orat.* 17
GIGANTES, *N. D.* 2. 28
Gigantum modo bellare cum Diis eſt repugnare naturæ, *Sen.* 2
GLADIATORES acriter ſe morti offerentes, *Mil.* 34
-- aut perditi homines aut barbari, *tuſc.* 2. 17
-- nobiles honeſte decumbunt, *Phil.* 3. 14
Gladiatorum libelli, *ibid.* 2. 38
-- ſpectaculum an crudele, *tuſc.* 2. 17
Gladiatoribus imperatur, Ferrum recipe, *Sext.* 37
Gladiatorium eſt ſtomachari, ut ſit fortis, *tuſc.* 4. 21.
Gladiatorio munere multitudo maxime delectatur, *Sext.* 58.
GLADIORUM in externis locis minor verecundia, *Fam.* 4. 19.
GLAREA ad viam, *Q. Fr.* 3. *ep.* 1. 2.
GLEBA quid vocetur, *Leg.* 2. 22.
GLOBUS eſt rotundum ſolidum, Græcis σφαῖρα, *N. D.* 2. 18.
Globoſum eſt, cujus omnis extremitas paribus a medio radiis attingitur, *Fragm. de Univ.* 6.
GLORIA, *inv.* 2. 55. *Mil.* 35. *Phil.* 1. 12.
-- eſt ſolida res, *tuſc.* 3. 2.
-- habet formam honeſtatis, *Fin.* 5. 24
-- in quibus conſiſtat, *Offic.* 2. 9. vera, 12
-- juſta eſt fructus veræ virtutis honeſtiſſimus, *Piſ.* 24
-- non poteſt eſſe in ſcelere, *Offic.* 3. 22
-- quid eſt, *Marc.* 8
-- vera ſola, fama bonorum, *Sext.* 66
-- ut umbra ſequitur virtutem, *tuſc.* 1. 45
Gloriæ bellicæ ſtudium, *Off.* 1. 19
-- cauſa oblivionis juſtitiæ, *ibid.* 1. 8
-- cupiditas, *tuſc.* 4. 11
-- cur cavenda, *Offic.* 1. 20
-- facile ad res injuſtas impellitur, *ibid.* 1. 19
-- jactura melius difficilior quam vitæ, *ib.* 1. 24
-- ſpeciem habentia, *Fam.* 10. 12
-- verum iter in republica, *Phil.* 1. 14
Gloriam non ſequi, ſed ea, ex quibus vera gloria

ria naſci poteſt, *Fam.* 15. 4
- antiquam Atticam retinere, *ibid.* 7. 31
Glorioſius de ſe non prædicavit Cicero, *Dom.* 35
GRADATIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 25
GRADUS honorum ſunt pares, gloriæ diſpares, *Planc.* 24
- neceſſitudinum non iidem, qui temporum, *Offic.* 1. 18
GRAMMATICI multi, *orat.* 1. 3.
- poetarum explanatores, *Div.* 1. 51
GRANDILOQUUS, *orat.* 5. *tuſc.* 5. 31
GRANDIS oratio, *orat.* 3. 43
GRATIA eſt juris naturæ, ejuſque officium, *inv.* 2. 22. 53
- beneficii leve onus, *Planc.* 32
- populi conſiſtit in ſuffragiis, *Agr.* 2. 37
- ponere aliquem in gratia, *Att.* 5. 11
Gratiæ nihil loci relinquit vis juris in quibuſdam rebus, *Q. Fr.* 1. *ep.* 2. 3
- & pecuniæ inæqualitas in reddendo, *Off.* 2. 20
- referendæ principia in nobis continemus, *Fin.* 5. 15
Gratia referenda nullum officium magis neceſſarium eſt, *Off.* 1. 15
Gratiarum onus, *Planc.* 30
GRATUS debet eſſe etiam is, cui poteſtas accipiendi fuit, etiā non acceperit, *Prov. Conſ.* 17
Gratum eſſe virtus eſt non ſolum maxima, ſed etiam mater virtutum omnium reliquarum, *Planc.* 33
Grati eſſe coguntur homines erga Deos, *Leg.* 2. 7
- homines perraro reperiuntur, *Planc.*
GRATULATIO ſera non reprehenditur, ſi nulla negligentia prætermiſſa eſt, *Fam.* 2. 7
GRAVITAS & magnitudo animi Romæ nata, *Sext.* 67
- loci, cœli, *Att.* 11. 21. & 22
Gravis figura orationis, *Her.* 4. 8
Gravius eſt ſpoliari fortunis quam non augeri dignitate, *Planc.* 9
GRESSUS tarditates & feſtinationes, *off.* 1. 36
GRUNNITUS ſuis, *tuſc.* 5. 40
GRUUM in mari tranſmittendo mos, *N. D.* 2. 49
GUBERNATIO reipublicæ cum nave comparatur, *Fam.* 1. 9
GUBERNATOR tempeſtates ratione providet, *Div.* 2. 6
Gubernatores a vectoribus etiam admonentur in magnis tempeſtatibus, *Phil.* 7. 9
GUSTATUS ſenſus, *Acad.* 4. 7
- ejus organa, *N. D.* 2. 56. & 57
Guſtatus cito reſpuit valde dulce, *orat.* 3. 25
GUTTÆ cadentes faciunt numerum, *ib.* 3. 48
GYMNASIUM Leontinorum, *Verr.* 2. 66
- Ptolemeium, *Fin.* 5. 1
- ſuperius Tuſculani, *Div.* 1. 5
Gymnaſia ad quid, *orat.* 2. 5
- Athenis, *Fam.* 4. 12
- Græcorum, *tuſc.* 4. 33
Gymnaſiorum ſimilitudo, *Fam.* 7. 23
Gymnaſiarchus præerat illo loco, ubi erat ſtatua Mercurii, *Verr.* 4. 42
Gymnici ludi, *Fam.* 5. 12. *tuſc.* 2. 26

H

HABEO, non habeor a Laide, *Fam.* 9. 26
Habere & celare, ut exiſtimeris egere, novum genus oſtentationis, *Rab. Poſt.* 14
- gratiam poteſt, qui referre non poteſt, *offic.* 2. 20
- ſibi ſuam fortunam, *Att.* v. 11
HABITUS Perſonarum attributum, *Invent.* 1. 25. 2. 9
- animi duplices, *Part.* 23
HARUSPEX fere ridet videns haruſpicem, *N. D.* 1. 26
Haruſpicum ars, *Nat. D.* 2. 4
Haruſpicinæ ortus, *Div.* 2. 22
HASTA Cæſaris, *Fam.* 9. 10
- præconis, *Agrar.* 1. 2
Haſtam in foro ponere, *Off.* 2. 23
Haſta poſita auctionabantur, *Agrar.* 2. 20
Haſtæ velitum, *Brut.* 78
- amentatæ, *orat.* 1. 57
Haſtarum jactatio, *orat.* 2. 78
HEBES in communi vita, *orat.* 1. 58
Hebetes cito in morbum incidunt, *Tuſc.* 4. 14
HERBARUM & radicum generi medica, *Divin.* 1. 7
Herbas illi lauti condiebant, ut nihil ſuavius, *Fam.* 7. 26
HEREDITAS major a jure & legibus quam ab teſtatoribus venit, *Cæc.* 26
- optima quam liberis tradunt patres, *Off.* 1. 33
- uſucapta, *Att.* 1. 5
Hereditatis definitio, *Top.* 6
- ſpes facit ſervos, *Parad.* 5. 2
Hereditates veræ, & tamen non honeſtæ, *Off.* 3. 18
HEROICA tempora, *N. D.* 3. 21
Heroici verſus longi Ennio, *Leg.* 2. 27
HIARE verſus cauſa, *orat.* 45.
HIEMS, *N. D.* 2. 39
- curſu ſolis ad meridiem inflexo efficitur, *ibid.* 19
Hiberna militum, *Man.* 13
HILARE quis vivere dicitur, *Fin.* 5. 30
HIRUDO ærarii, *Att.* 1. 16
HIRUNDINES æſtivo tempore præſto ſunt; frigore pulſæ recedunt, *Heren.* 4. 48
HISTORIA, *Heren.* 1. 8. *Inv.* 1. 19
- finitima orationis, *orat.* 20
- Græca Scipionis filii, *Brut.* 19
- in Epicuri diſputationibus muta eſt, *Fin.* 2. 21
- munus oratoris, *orat* 2. 12. & 14
- opus maxime oratorium, *Leg.* 1. 2
Hiſtoriæ gratia, *Fin.* 5. 19
- laus, *orat.* 2. 9
- leges, *ibid.* 14
- ſcriptio qualis, *Leg.* 1. 2

Hi-

Digitized by Google

Hiſtoriam ſcribere, *orat.* 2. 12
HISTRIO cur exſibiletur, *Parad.* 3. 2
- imitator veritatis, *orat.* 3. 56
Hiſtriones modo tragici, modo comici, *orat.* 31
Hiſtrionum donatio, *Verr.* 4. 16
- geſtus, *Off.* 1 36
HOMO conſtat ex animo & corpore, *Fin.* 4. 10 5. 12. *Tuſc.* 3. 1
- ex quatuor elementis compoſitus, *N. D.* 2. 7
- ratione Deo cognatus, *Leg.* 1. 8
- animal providum, ſagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis & conſilii, *Leg.* 1. 7 ratione belluis præſtat, *Leg.* 1. 8. *Off.* 1. 4. 16
- pars quædam civitatis & univerſi generis humani. *Acad.* 1. 5. 6
- civis totius mundi, quaſi unius urbis, *Leg.* 1. 23
- ad civilem ſocietatem natus, *ibid.* 24. *Parad.* 1
- conditus ad communem ſocietatem juvandam, *Off.* 1. 7
- non ad ludum & jocum, ſed ad gravitatem factus, *ibid.* 29
- quantum differat a belluis, *ibid.* 30
- duabus quaſi perſonis a natura indutus, *ibid.*
- tertiam ipſi caſus vel tempus imponit, & quartam proprium quoddam judicium, *ibid.* 32
- naturæ obediens homini nocere non poteſt, *Off.* 3. 5
- ad honeſtatem & recte agendum natus, *Off.* 3. 8
- quomodo a natura ſit genitus & formatus, *Fin.* 5. 21
- quod agis, id animus in eo agit, *Tuſc.* 1. 22
- natura ſtudioſiſſimus appetendiſſimuſque honeſtatis, *Tuſc.* 2. 24
- ortus ad mundum contemplandum, *Nat. D.* 2. 14
- conſtitutus quaſi terræ cultor, *Ibid.* 39
- quare erectus a Deo conditur, *ibid.* 56. *Leg.* 1. 9
- conſtitutus ſpectator rerum ſupernarum atque cœleſtium. *N. D.* 1. 56
- ad intelligendum & agendum natus, *Fin.* 2. 13
- frugi omnia recte facit, *Tuſc.* 4. 16
- Romanus, pro, Romani, *orat.* 3. 42
- cujvis temporis, *Or.* 2. 67
- operarius, *Att.* 7. 2
- ſapiens, cum judicat, non eſt ſolus, *Cluent.* 58
- talis, qualis animi ejus affectus, *Tuſc.* 5. 16
- tantum ex forma, *Cluent.* 70
Hominis deſcriptio, *Leg.* 1. 7
- fabricatio, *N. D.* 2. 53
- maxime eſt, reſpondere in amore iis, a quibus provocere, *Brut. ep.* 1.
- occidendi cauſa cum telo eſſe lex vetat, *Mil.* 4
- proprium alligari & beneficio & ſignificatione beneficii, *Planc.* 33
- figura immanitatem gerere belluæ, *Off.* 3. 20
- exortus, *Tim.* 12
- conſideratio in præmii petitione, *Invent.* 2. 38
- natura egregie explicata, *Fin.* 5. 12
- progreſſus in ætate eleganter deſcriptus, *ibid.* 15
- dignitas præ pecudibus ſemper obſervanda, *off.* 1. 60
- pars optima divina eſt, *Fin.* 5. 20
- figura pulcherrima & apta non modo ad uſum, ſed etiam ad venuſtatem, *N. D.* 1. 18
Homini cum beſtiis nihil juris, *Fin.* 3. 20
- optimum non naſci, proximum quamprimum mori, *Tuſc.* 1. 48
- homine nihil pulchrius, *N. D.* 1. 27
- quid cum belluis ſit commune, *offic.* 1. 4
- cum Deo prima eſt rationis ſocietas, *Leg.* 1. 7
- publica utilitate nihil debet eſſe antiquius, *Off.* 1. 41. 3. 5
Hominem homini quæ conciliare ſoleant, *Off.* 2. 6
Hominem a natura inſtitutum debet ſapientia abſolvere, *Fin.* 4. 13
- ſe præbere, *Fam.* 15. 17
in Homine alia optanda ſunt, alia laudanda, *orat.* 2. 84
in Hominibus, quæ eſt tanta perverſitas, ut inventis frugibus glande veſcantur, *orat.* 9
Homines ita nati, ut ad virtutes apti ſint, *Fin.* 4. 2
- habent inſitam quandam vel potius innatam cupiditatem ſcientiæ, *ibid.*
- conditi ad incolendam terram, *Somn. Scip.* 3
- cauſas rerum futurarum non intelligunt, ſed ſigna, *Div.* 1. 56
- mala magis fugiunt quam ſequuntur bona *Part.* 21
- quidam non re, ſed nomine, *Off.* 1. 30
- nos eſſe ſemper cogitandum, *fam.* 1. 9
- docti adhibendi ad eligenda, quæ dubitationem afferunt, *Off.* 1. 41
- eſſe nos meminerimus, *Fam.* 5. 16. & 17
- viſi ſumus, *Att.* 13. 52
- hominibus maxime utiles, aut obſunt, *Offic.* 2. 3
- hominum cauſa generati, *ibid.* 1. 7
- multa in vita falſo opinantur, *Dom.* 40
- nobiles in recte ſeu perperam facto excellere ſoliti, *Quint.* 8
- ſimiles etiam in pravitatibus, *Leg.* 1. 11
Hominum duo genera, agreſte & politum, *Part.* 25
- inter homines juris ſunt vincula, *Fin.* 3. 20
- & Deorum cauſa omnia facta & parata, *ibid.* *Tuſc.* 1. 28. *N. D.* 2. 14. 53. 61. *Leg.* 1. 8
- genus duplex, *Tim.* 12. triplex, *Amic.* 23
- virile, *Tim.* 12
- muliebre, *ibid.*
- negligentia in eligendis amicis, *Amic.* 17
- interitu ſententiæ una non occiduus, *N. D.* 1. 5
- forma divina potius quam Deorum humana eſſe

eſſe probatur, *Ibid.* 32
-- genera duo, qui in republica verſantur, populares & optimates, *Sext.* 46
-- novorum contemptus apud nobiles, *Verr.* 3. 4
HONESTAS & utilitas in deliberativo genere finis, *Inv.* 2. 51
-- in natura, *Leg.* 1. 16. & 18
-- omnis pondere gravior habenda quam omnia, *Off.* 3. 8
-- quomodo cum incolumitate & commoditate comparetur, *Invent.* 2. 58
Honeſtatis affectio, *ibid.*
-- forma undique expleta & perfecta, quæ ſit, *Fin.* 2. 14. *Off.* 1. 4
-- majeſtas & pulchritudo, *Fin.* 2. 15. 5. 24
-- fontes quatuor, *Off.* 1. 43
-- ab utilitate ſejunctio, quanta pariat incommoda, *ibid.* 3. 8
-- obſervantia non modo ſtimulos doloris, ſed etiam fulmina fortunæ contemnit, *Tuſc.* 2. 27
Honeſtate antegreſſa patet decorum, *Offic.* 1. 27
HONESTUS & honoratus, *Brut.* 81
Honeſta vita etiam beata, *Fin.* 3. 8
Honeſtum cauſæ genus, *Heren.* 1. 3. *Inv.* 1. 15
-- Epicuri, *Fin.* 2. 15
-- & natura laudabile, *Off.* 1. 4
-- in alio nos movet, *ibid.* 17
-- quæritur in demonſtrationibus, *Inv.* 2. 4
-- Stoicis ſolum bonum, *Offic.* 3. 3
-- quomodo eſt in ſapientibus & in illis, in quibus ſapientia non eſt perfecta, *ibid.*
-- Stoicorum arguitur ab Epicureis, *Fin.* 2. 18
-- ſummum & ſolum bonum Stoicis, *Fin.* 3. 3
-- Zenonis ſimplex, ſolum & unum bonum, *Acad.* 1. 10. 4. 42
-- quid ſit, *Inv.* 2. 53. *Fin.* 2. 14
-- quaſi lumen eſt virtutis, *Fin.* 3. 3
-- communi loquendi conſuetudine eſt populari fama glorioſum, *Fin.* 2. 15. *Tuſc.* 2. 26
-- cur ſit laudabile, *Fin.* 2. 15
-- propter ſe, aut maxime propter ſe expetendum, *Off.* 3. 7
-- aliud rectum, aliud laudabile, *Heren.* 3. 2
-- aliud ſimplex, aliud cum utili conjunctum, *Inv.* 2. 53
-- ſimplex, virtus, *Ibid.*
-- cum utili conjunctum quid ſit, ejuſque ſpecies, *Ibid.* 55
-- proprie ac vere eſt ſolis ſapientibus, nec a virtute divelli poteſt, *Of.* 3. 3
-- communiter eſt quaſi ſecundum honeſtum, *ibid.* 4
-- neutrum cum utilitatis repugnantia comparandum, *ibid.*
-- ſummum bonum eſt: turpe ſummum malum, *Tuſc.* 2. 18. *Fin.* 3. 17. 5. 16. 27. *Off.* 3. 8. *Parad.* 1.
Honeſti quadruplex ortus, *Off.* 1. 5
-- varia nomina, laus, dignitas, decus, *Tuſc.* 2. 20
Honeſta Academicorum, *Fin.* 5. 20. & 21
-- petenda ab amicis, *Amic.* 13. & 22
-- multa natura, temporibus fiunt non honeſta, *Off.* 3. 25
Honeſtorum inter ſe contentio & comparatio, utrum ſit honeſtius, *Offi.* 1. 43
Honeſtioribus duriores legum conditiones poſitæ, *Cluent.* 55
Honeſte vivere finem bonorum erronee dicitur, *Fin.* 4. 16
HONOR, gloria & benevolentia civium juvat ad amicitias, *Off.* 2. 8
-- vulgaris, vilis: temporis cauſa conſtitutus,
-- levis; meritis tributus, meretur operam in tuendo, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 10
Honos alit artes, *Tuſc.* 1. 2
-- is eſt, qui non propter ſpem futuri beneficiis, ſed propter merita claris viris datur, *Fam.* 10. 10
-- magnus eſt, quis juſtus, *Phil.* 5. 15
-- populi conſiſtit in judiciis & æquitate, *Agrar.* 2. 37
-- quis præmium virtutis, *Brut.* 81
-- Romæ paritur diligentia & gratia petitorum, *Planc.* 3
-- ubi publice non eſt, ibi cupiditas gloriæ eſſe non poteſt, *Agrar.* 2. 33
Honoris ædes extra portam Collinam, *Leg.* 2. 23
-- & Virtutis ædes Romæ, *Verr.* 4. 54
-- templum, *Nat. D.* 2. 23
-- tempus eſt ad judicia aliena de nobis ſpectanda, *Vat.* 4
Honorem præfari, *Fin.* 2. 10
Honores cauſa oblivionis juſtitiæ, *Offi.* 1. 18
Honorabilia quæ ſint, *Sen.* 18
Honorarium, *Piſ.* 35
HORA tertia comitiorum in campo Martio; *Mur.* 33
HORIZONTES orbes ortus occaſuſque ſiderum variant, *Divin.* 2. 44
Horizontum deſcriptio, *Ibid.*
-- varietas maxima, aliiſque altis in locis, *ibid.*
HORNOTINUM frumentum, *Verr.* 3. 18
HOROLOGIUM, *Fam.* 16. 18
HORTUS dicebatur ſuccidia altera, *Sen.* 16
HOSPES a caupone differt, *Divin.* 1. 27
Hoſpitii nomen ſanctiſſimum, *Verr.* 2. 45
Hoſpites ex Aſia multi venerunt ad Ciceronem in exilio, *Fam.* 6. 6
HOSPITALITAS, *Off.* 2. 18
HOSPITIUM, non domus eſt hæc vita, *Senect.* 23
Hoſpitii neceſſitudo, *Fam.* 13. 19
-- ſanctitas, *Dejot.* 5
Hoſpitia hominum nobiliſſimorum, *Reſc. Am.* 6
HOSTIA deligebatur, *Div.* 1. 52. 2. 15
-- maxima parentare, *Leg.* 2. 21
Hoſtiæ in ſacrificio redemptæ, *Inv.* 2. 31
-- majores probatæ, *Agrar.* 2. 34
HOSTIS in bello retinet religionum & conſuetudinis jura, *Verr.* 4. 55
-- olim peregrinus, *Offi.* 1. 12
-- ſuorum eſt communis omnium inimicus, *Verr.* 1. 15
Hoſti promiſſum ſervandum, *Of.* 1. 13

Hoſtes e triumpho quando in carcerem ducti, *Ver.* 5. 30
-- populi Romani nomine & numero certo eſſe oportet, *Inv.* 2. 37
HUMANA ferenda, *Att.* 15. 20
-- ſemper ſint homini meditata, *Tuſc.* 3. 14
Humanæ conditionis recordatio levat dolorem, *Fam.* 6. 6
HUMANI, *Tuſc.* 1. 16
HUMANITAS an ſit remiſſio animi in acerbiſſima injuria, *Fam.* 5. 2
Humanitatis ergo officia, *Off.* 1. 40
-- eſt defendere rem integram ſuſpicioſam, *Cluent.* 20
-- vis, *Roſc. Am.* 22
Humaniter vivere, *Fam* 7. 1
HUMATI dicuntur, quos humus injecta contegit, ſeu in quos injecta gleba eſt, *Leg.* 2. 22
HUMILITAS non prohibet beatum eſſe, *Tuſc.* 5. 36
Humile cauſæ genus, *Her.* 1. 3. *Inv.* 1. 15
Humilium magna in populo multitudo, *Off.* 2. 20
HYDRA generatus Cerberus, *Tuſc.* 2. 9
HYDRAULI voces audire, *ibid.* 3. 18
HYMNIS, comœdia, *Fin.* 2. 7
HYPALLAGE rhetorum, *orat.* 27
HYPERBOLE, *Top.* 10
HYPODIDASCALI ſella, *Fam.* 9. 18
HYPOTHESIS, cauſa, quæſtio definita, *Top.* 21

I. J.

JACTATIO eſt voluptas geſtiens, & ſe efferens inſolentius, *Tuſc.* 4. 9
JAMBUS pes, *orat.* 3. 47. *orat.* 56. 57. 64
IBIS in Ægypto non violatur, *Tuſc.* 5. 27. *N. D.* 1. 29. 36. 3. 19
ICHNEUMONUM utilitas, *Nat. D.* 1. 36
IDEÆ Platonis, *orat.* 3
IDEA Platonis appellata, *Acad.* 1. 8. ab Ariſtotele labefactata, *ibid.* 9
IDIOTÆ, *Piſ.* 26
Idiotarum divitiæ, *Sext.* 51
JECUR, ejuſque portæ ac munus, *Nat. D.* 2. 55
Jecoris fiſſum, *Nat. D.* 3. 6
IGNIS Zenoni quinta natura, *Fin.* 4. 5. & aer cur ſurſum a terræ centro ferantur, *Tuſc.* 1. 17
-- elementaria calorem omnibus naturis impertit, *Nat. D.* 2. 10
-- nullus ſine paſtu aliquo poteſt permanere, *ib.* 15. & 3. 14
-- noſter eſt conſumptor omnium, & qui differat ab igne cœleſti ſive æthereo, *Nat. D.* 2. 15
-- ſolis & ſiderum reliquorum eſt vivificus & ſalutaria, *ibid.*
-- elicitur conflictu lapidum & tritu, *ibid.* 9
-- in aquam conjectus refrigeratur. *Roſc. Com.* 6
-- non æternus, *Nat. D.* 3. 14
-- origo animorum ſtatuitur Zenoni, *Fin.* 4. 5
-- Veſtæ perpetuus ac ſempiternus, *Catil.* 4. 9
Ignem ab igne capi non prohibere, *off.* 1. 16
-- ſtatuebat naturam Zeno, *Acad.* 1. 11.
IGNOBILITAS non prohibet beatum eſſe, *Tuſc.* 5. 36
IGNOMINIÆ cauſa non removet a magiſtratibus aut judiciis, *Cluent.* 43
IGNORATIO ejus, qui ſcivit omnia, de aliquo debet videri purgatio, *Syl.* 13
IGNOTIS rebus nota nomina eſſe non poſſunt; *Orat.* 62
IMAGO, figura exornationis ſententiarum. *Heren.* 4. 49
-- exornationis, aut laudis, aut vituperationis cauſa ſumitur, *ibid.*
-- in negotio quid ſit, *inv.* 1. 30
Imagines ad dormientem veniunt invocatæ, *Nat. D.* 1. 38
-- memorativæ quales ſint conſtituendæ, *Heren.* 3. 22
-- aliæ rerum, aliæ verborum, *ibid.* 20
-- rerum locis ſuis diſpoſitarum quales eſſe debeant, *Orat.* 2. 87
-- deprecantur aliquos a pœna, *Agr.* 2. 36
-- Democriti, *Divin.* 2. 67
-- Epicuri, *Nat. D.* 2. 30
-- idola Democriti, *Fin.* 1. 6
-- in artificioſa memoria, *Heren.* 3. 16 firmæ & infirmæ, 3. 21
-- in funere Juniæ, *orat.* 2. 55
-- in memoria, ut literæ in literatura. *Part.* 7
Imaginum conformatio quomodo naturalem memoriam exſuſcitet, *Her.* 3. 21
-- conceptus, *Nat. D.* 1. 38
IMBECILLITAS ſibi indulget, *Tuſc.* 4. 18
IMBELLES timidoſque videri non decet nec periculis ſine cauſa offerri, *off.* 1. 24
IMITATIO oratoris quid ſit, *Heren.* 1. 2
-- majorum, *offi.* 1. 32
-- maſtrum qualis eſſe debeat, *ibid* 34
-- clarorum hominum multum habet boni, *offi.* 2. 6
-- in eloquentia, *orat.* 2. 21
Imitatores principum multi, *Leg.* 3. 14
Imitemur, quæ in quoque maxima ſunt, *orat.* 3. 12
-- Imitantes vitia magiſtri facillime corrigunt in docendo, *offi.* 1. 41
IMMEMOR beneficii eſt odio, *Off.* 2. 18
IMMORTALIS Romana civitas, *Sext.* 22
Immortalem deum non faciunt Epicurei, *Nat. D.* 1. 39
Immortales nulli, qui aliquando homines, *Nat. D.* 3. 19
IMMORTALITAS mortali non eſt contemnenda, *Phil.* 2. 44
Immortalitatis ſpes accendit magnos viros, *Tuſc.* 1. 15
Immortalitate cedit vita beata cæleſtibus, *Nat. D.* 1. 61
IMPEDIRI bonam rem melius quam concedi malæ, *Leg.* 3. 18
IMPERATOR appellatus Cicero, *Fam* 3. 9

-- &

-- & ſupplicatio jungi debent, *Phil.* 14. 4
-- inſidias ratione providet, *Div.* 2. 6
-- libero imperaturus, *Parad.* 5. 1
Imperatoris cum oratore compoſitio, *Brut.* 73
-- definitio, *orat.* 1. 48
-- & oratoris artes ſummæ, *Mur.* 14
-- requiſita quatuor, *Man.* 10. & 13
Imperatores rari eſſe debent, *orat.* 2. 40
Imperatorum plura genera, *Verr.* 5. 10
Imperans bene paruerit aliquando, *Leg.* 3. 2
Imperare ſibi quomodo dicatur, *Tuſc.* 2. 20
Imperatorium laborem facit leviorem honos, *Tuſc.* 2. 26
Imperium populi Rom. beneficiis continebatur, *Off.* 2. 8
-- majus a minore rogari nequit, *Att.* 9. 9
-- publico conſilio deferri debet, *Leg.* 3
-- qui habent, more majorum poſſunt omnes adire provincias, *Att.* 8. 15
-- ſummum in conſulibus, *Rab. Perd.* 1
Imperii neceſſitas, *Leg.* 3. 3
Imperia cauſa obliviosa juſtitiæ, *Offic.* 1. 8
-- nulla eſſe putant Peripatetici ſine acerbitate iracundiæ, *Top.* 4. 19
-- regum, *Rab. Poſt.* 12
IMPERTIRE, *Divin.* 2. 15
IMPETUS pueri, aut ſenis, aut debilis eſt nullus, *Sext.* 10
IMPIETAS & ſcelus maxime miſeros facit, *Fin.* 4. 24
IMPII donis placere ne ſudeant Deos, *Leg.* 2. 16
Impiorum furiæ, *Piſ.* 20
-- vindictæ, *Leg.* 2. 17
IMPINGERE alicui calicem mulſi, *Tuſc.* 3. 19
IMPORTUNITAS & inhumanitas omni ætati moleſta, *Sen.* 3
IMPROBI ſæpe parvo emolumento impelluntur in fraudem, *Mil.* 12
Improbis optime, bonis male evenit, *Nat. D.* 3. 32
IMPRUDENTIA in negotiis, *inv.* 2. 27
Imprudentiæ tractatio in conſtitutione Juridiciali, *Heren.* 2. 16. *inv.* 2. 31
IMPUDENTIÆ eſt profiteri, quod non poſſis implere, *Cluent.* 18
-- eſt rem judicatam labefactare conari, *ib.* 20
-- fanum Athenis, *Leg.* 2. 11
-- nomen qui effugimus, *orat.* 1. 26
IMPULSIO, *inv.* 2. 5
IMPUNITAS peccatorum videtur data illis, qui ſine dolore fecerunt infamiam, *Tuſc.* 4. 20
Impunius fit, quod cum eſt factum negari poteſt, *Dejot.* 6
IN, præpoſitionis compoſitio ad voces *notus*, *gnarus*, *natus*, *orat.* 47.
IN, præpoſitio privat verbum ea vi, quam habet ſi *in* præpoſitum non fuiſſet, *Top.* 12
INÆSTIMABILE quid ſit, *Fin.* 3. 6
INANE an ſit, *Acad.* 4. 40
-- infinitum Democriti, *Fin.* 1. 6
INANIMUM agit nihil, *Acad.* 4. 12
-- eſt, quod pulſu agitatur externo, *Tuſc.* 1. 23
INAPPARATIO, *Heren.* 2. 4
INCERTA, *Acad.* 4. 17
-- omnia præter virtutem, *Phil.* 4. 5
INCISA, inciſe dicta, *or.* 66. & 67
INCLYTUS prima litera brevi dicitur, *or.* 48
INCOGNITA pro cognitis non habenda, iiſque temere non aſſentiendum, *Off.* 1. 6
INCOLUMITAS quid ſit, *inv.* 2. 56
Incolumitate utilior res, *Her.* 3. 5
INCOMMODA & commoda Stoicorum, *Fin.* 3. 21
INCONSTANS argumentationis genus, *inv.* 1. 50
INCUDEM eandem diem noctemque tundere, *Or.* 2. 39
INDEMNATUS non ſuſtinet pœnam damnati, *Dom.* 29
INDICES librorum ex membranulis, *At.* 4. 4
Indicibus librorum ſæpe decipimur, *Orat.* 2. 14
INDIFFERENS, *Fin.* 1. 16
INDIGENTIA eſt libido inexplebilis, *Tuſc.* 4. 9
INDIGERE pecuniæ, ambiguum, *invent.* 1. 47
INDIGNATIO in concluſione, *ibid.* 53
Indignationis commovendæ loci quindecim, eorumque enumeratio, *ibid.*
INDIGNUS beneficio qui videtur, inhumanus eſt, *Planc.* 33
INDIVIDUA, *Nat. D.* 1. 24
-- Epicuri, *Fin.* 2. 23
INDOLENTIA diverſa ab voluptate, *ibid.* 4
-- non probabilis, *Tuſc.* 3. 7
INDORMIRE alicui colendo, *Quint.* 2. 15
-- tempori, *Phil.* 3. 14
INDUCIÆ dierum, *Off.* 1. 10
INDUCTIO, Græce παραγωγή, quid ſit, *Top.* 10
-- Socrati & ejus aſſeclis familiaris, *Inv.* 1. 31 *Top.* 10
Inductionis præcepta, *inv.* 1. 32
-- tractandæ exemplum elegans, *ibid.* 33
INDUSTRIÆ, *plurali*, *Verr.* 3. 4
-- non oportet inimicos eſſe, *Balb.* 7
INENODABILIS, *Fat.* 9
INEPTIARUM oratoriarum quæ ſit maxima, *Or.* 2. 4
INEPTUS nomen ab hoc habet ductum, quod non ſit aptus, *Or.* 2. 4
Ineptum Græci dicere nequeunt, *ibid.*
-- eſſe in petendo, *or.* 1. 24
INERTES quos veteres appellaverint, *Fin.* 2. 34
INFAMIÆ falſæ finis in uno æquo judicio, *Cluent.* 3
-- metus in flagitioſis, *Leg.* 1. 14
INFANS loquutus, *Div.* 1. 53
-- diſertus, *or.* 17
-- & inſipiens in publicis rebus, *inv.* 1. 3
INFERI, ineptiæ ac fabulæ, *Cluent.* 61
Inferorum fictio, *Tuſc.* 1. 16
-- portenta, *Nat. D.* 2. 2
-- ſupplicia, *Cat.* 4. 4
INFERIORES non oportet dolere ſe ab amicis ſuperari, *Amic.* 20

INFICETUM mendacium, *Cal.* 29
INFICIATIO facti quomodo tractetur, *Part.* 29. 32
INFINITAS artis, *Tuſc.* 5. 39 *Nat. D.* 1. 19
INFINITIO, *Fin.* 1. 6
INFIRMATIO ejus quod credibile dicitur, *Inv.* 1. 43
INFRACTIO animi, *Tuſc.* 3. 7
INGEMISCERE nonnunquam viro conceſſum, *ibid.* 2. 23
INGENIUM, decus hominis, *Brut.* 15
-- oratorium, *ibid.* 29
-- ſæpe ſi induſtria non alitur, valet ſuis viribus, *Cal.* 19
-- velut ſimulcrum in homine dedicatum, *Leg.* 1. 22
-- diligentia etiam ea tarditate incitat, *or.* 2. 35
Ingenii nomine quæ contineantur, *Fin.* 5. 13
-- acuti & hebetis differentia, *Tuſc.* 4. 14
-- tardi eſt, rivulos conſectari, fontes rerum non videre, *or.* 2. 27
-- bonitas imitatur ſæpe doctrinam, *Her.* 3. 16
-- celeritas major apparet in reſpondendo, *or.* 2. 56
-- eſt oratio celer & concitata, *ibid.* 21
-- eſt polite & ornate dicere, *Cel.* 3
-- magni eſt revocare mentem a ſenſibus, *Tuſc.* 1. 16
Ingenio & eruditione ornati, *Off.* 1. 33
Ingenia præclara, quæ gloria invitantur, *Brut. ep.* 15
-- Romana, *Or.* 1. 4
Ingeniorum habitudo & acumen unde oriantur, *Nat. D.* 2. 6. *Div.* 1. 36
Ingeniis nihil eſt tenacius, iis præſertim, quæ diſciplinis exculta ſunt, *Or.* 15
INGENIOSI eſt loca ſpectare, ubi magni viri fuerunt, *Fin.* 5. 2 & 8
-- melancholici, *Tuſc.* 1. 33
INGENUE negare, quod facere nequeas, eſt boni viri, *Pet. conſ.* 11
INGRATUS, *Red.* 1. 9
Ingrati vitium nihil mali non continet, *Att.* 8. 4
Ingratum, lætari cæteros, lugere eum ſolum, propter quem cæteri lætarentur, *Mil.* 30
INGRAVESCERE in dies, *Att.* 10. 4. *Brut. Ep.* 10
INGREDIENTIBUS conſiderandum eſt, quid agant, *Or.* 23
INHIBERE verbum nauticum, ejuſque ἔννοιαν & ſignificata, *Att.* 13. 21
INHOSPITALITAS eſt opinio vehemens, valde fugiendum eſſe hoſpitem, inhærens & penitus inſita, *Tuſc.* 4. 11
INHUMANUM eſt urgere homines jacentes, *Rab. Poſt.* 2
INIMICUS, *levior quam hoſtis*, *Phil.* 11. 1
-- dens, *Cor. Balb.* 26
Inimici contentio alia eſt, alia competitoris, *Off.* 1. 12
-- pars in extis & familiaris, *Div.* 2. 12
-- poteſtati parere miſerrimum eſt, *Rab. Perd.* 2
-- aperti, *Dom.* 11
Inimicorum in Ciceronem odii vehementia; *Planc.* 29
Inimicos morte affici volunt, vel quod metuunt, vel quod oderunt, *Cluent.* 61
INIMICITIA eſt ira ulciſcendi tempus obſervans, *Tuſc.* 4. 9
Inimicitiæ depoſitæ, *Prov. Conſ.* 8
-- mortales, *Rab. Pol.* 12
-- non tradendæ poſteris, *Att.* 14. 13
-- ſuſcipiendæ, *Verr.* 5. 70
-- tacitæ magis timendæ quam apertæ, *Ibid* 71
INITIARI, *Nat. D.* 1. 42
INITIUM in agendo habere debet ſapientia, *Acad.* 4. 8
INJURIA facile ſerpit, *Verr.* 2. 22
-- fit fraude vel vi, *Offic.* 1. 13
-- ſemper fugienda, *Ibid.* 8
Injuriam accipere præſtat quam facere, *Tuſc.* 5. 19
Injuriæ quid ſint, *Heren.* 4. 25
Injuriarum actio, *Cec.* 12
Injurias revellere, *Att.* 5. 20
INJUSTUS, qui ignorat legem, quæ eſt recta ratio, *Leg.* 1. 15
Injuſtum & inhoneſtum nihil expetitur ab diis, *Dom.* 41
-- nec expedit nec utile eſt, *Off.* 3. 19
Injuſtitiæ duo genera, *Ibid.* 1. 7
INNOCENTIA eſt talis animi affectio, quæ nocet nemini, *Tuſc.* 3. 8
-- in accuſatore requiritur, *Cæcil.* 9
Innocens, *Tuſc.* 5. 14
INNUMERABILITAS, *Nat. D.* 1. 39
INSANIA & ira ſimiles, *Tuſc.* 4. 23
-- eſt omnis animi commotio, *ibid.* 3. 5
-- ſimulata Ulyſſi, *Off.* 3. 26
Inſanitas, *Tuſc.* 3. 5
Inſanus quis ſit, *ibid.*
INSCIENTIA, ex inſcientia laborare, *Inv.* 2. 2. *Orat.* 1. 46 & 54. *Nat. D.* 3. 37 *Fat.* 16
Inſcientiam quid Zeno nominaverit, *Acad.* 1. 11
Inſcitia implicata eſt impudentia, *Phil.* 2. 32
INSCULPTAS in animo res habere, *Acad.* 4. 1
INSEPULTA ſepultura, *Phil.* 1. 2
INSIDIATOR latro juſte occiditur, *Mil.* 4
INSIGNIA virtutis ſine virtute adſecuti multi ſunt, *Fam* 3. 13
INSINUATIO exordiorum genus alterum, *Heren.* 1. 4. *Inv.* 1. 15
-- qui fiat cum jam animus auditoris ab adverſario eſt perſuaſus, *Inv.* 1. 17
-- quomodo fiat apud auditores audiendo defeſſos, *ibid.*
Inſinuatione in turpi genere cauſæ utendum; *Heren.* 1. 4. *Inv.* 1. 27
-- & cum auditores erant abalienati, *Inv.* 1. 15
-- tribus temporibus utendum, *Heren.* 1. 6
INSIPIENS fortunatus, *Amic.* 15
Inſipientes inſani apud Stoicos, *Tuſc.* 4. 24
Inſipientia animi inſanitas, *Ibid.* 3. 4
-- nullum majus malum, *ibid.* 28
INSITIONIBUS nihil in agricultura ſolertius, *Sen.* 15

INSOLENTIA, diſputationis, pro ea, cui non ſumus adſueti, *Or.* 1. 22.
-- voluptatum, *Prov. Conſ.* 31
-- loci, *Dejot.* 2
INSOLENTER facit, qui meliorem hortatur, *Fam.* 4. 3
INSPECTIONEM habent magiſtratus. *Phil.* 2. 32
INSTANTIA, præterita, futura, *Fat.* 12
INSTAURATIVI ludi, *Div.* 1. 26
INTELLECTIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 33
Intelligentis mundus Stoicis, *Nat. D.* 2. 33
INTELLIGENTIA pars prudentiæ, *Inv.* 2. 33
-- vel notio Stoicorum, *Fin.* 3. 6
INTEMPERANTIA, *Fin.* 1. 14
-- cavenda adoleſcentibus, *Off.* 1. 34
-- fons perturbationum, *Tuſc.* 4. 9
-- eſt a tota mente & a recta ratione defectio, *Tuſc.* 4. 9
-- omnium perturbationum mater & fons, *Acad.* 1. 10
Intemperantia eſt ſcribere, quod occultari velit, *Acad.* 1. 1
INTERCALANDI ratio a Numa, *Leg.* 2. 12
INTERCAPEDINEM ſcribendi facere, *Fam.* 16 21
INTERDICTUM prætoris de vi hominibus armatis, *Cæc.* 8
-- reſtitutorium, unde dejectus ſis in hoc anno, *Fam.* 15 16
Interdicta prætorum, *Agrar.* 3. 3
INTEREST multum inter mentes hominum, *Verr.* 5. 14
-- utrum qui ſponte rejiciat, an juſte eripiatur ei, *Verr* 1. 8
INTERITUS eſt diſceſſus & ſecretio ac direptus earum partium, quæ ante interitum junctione aliqua tenebantur, *Tuſc.* 1. 29
INTERMUNDIA Epicuri, *Fin.* 2. 23. *Nat. D.* 1. 8
INTERNECINUM bellum, *Phil.* 14. 3
INTERPRES poſtulatur in ſenatu, *Fin.* 5. 29
-- qualis eſſe debeat, *ibid.* 3. 4
Interpretes indiſerti verbum e verbo exprimere ſolent, *ibid.*
Interpretatio, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 28
INTERREX, interregnum, *Fam.* 7. 11 *Att.* 4. 16. *Q. Fr.* 3. 2
-- patricius, *Dom.* 14
INTERROGATIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 15
-- teſtium, *Font.* 6. *Flacc.* 10
Interrogationes captioſæ, *Acad.* 4. 15
INTERVALLA in orando, *Her.* 3. 18 locorum memoriæ, 19
-- ſiderum, *Div.* 2. 43
INTERVENTOR, *Fac.* 1
INVENTIO oratoria quid ſit, *Her.* 1. 2 *Inv.* 2. 7. *Part.* 2.
-- finis quæſtionis, *Acad.* 4. 8
Inventionis oratoriæ partes ſex, *Her.* 1. 3 *Inv.* 1. 14
-- vis in animo, *Invent.* 1. 6
in Inventione rerum ſingulare conſumitur oratoris officium, *Her.* 1. 10
Inventa dicuntur, cum ea, quæ quaſi involuta fuerunt, aperta ſunt, *Acad.* 4. 8.
INVETERATIO in corporibus ægrius depellitur quam perturbatio, *Tuſc.* 4. 37
INVIDENDI verbum dudum eſt a nimis intuendo fortunam alterius, *ibid.* 3. 9
Invidentia & invidia ſic differunt, ut illa invideamus alia, hac invideatur nobis, *Tuſc.* 3. 9. 4. 7
-- eſt ægritudo ex alterius rebus ſecundis, quæ nihil nocent invidenti, *Tuſc.* 3. 10. 4. 8
Invidens aut favens eſt iniquus dignitatis judex, *Planc.* 3
Invidere virtuti eſt ſæculi vitium, *Balb.* 6
INVIDIA, *Her.* 4. 26
Invidiæ adverſario movendæ modus, *Inv.* 1. 16
-- ſanguinem mittere, *Att.* 1. 16
-- cauſa communis, *Cluent.* 1
-- metus interdum ſpernendus, *Off.* 1. 24
-- motus acerrimus, *Orat.* 2. 52
Invidos qui ulciſcendum, *Red. ad Quir.* 9
JOCA in epiſtolis, ſi proferantur, inepta; *Phil.* 2. 4
Joci & facetiæ quomodo ab oratore tractandæ, *Orat.* 2. 54
JOCO & ludo quatenus eſt utendum, *Off.* 1. 29
Jocandi genus probatum quod ſit, *ibid.*
-- genus duplex, illiberale & liberale, *ibid.*
Jocoſum genus epiſtolæ, *Fam.* 2. 4
Jocatio ſermonis, *Her.* 3. 13
JOTA litera, *Orat.* 3. 12
IRA eſt ulciſcendi libido, *Tuſc.* 4. 19
-- eſt libido puniendi ejus, qui videatur læſiſſe injuria, *ibid.* 9
-- differt ab iracundia, *ibid.* 12
-- prohibenda in puniendo, *Off.* 1. 25
-- ſemper procul abſit, *ibid.* 38
-- Aiacem ad furorem mortemque perduxit, *Tuſc.* 4. 23
Iræ turpitudo, *ibid.* 36
-- nihil ſimilius inſaniæ, *ibid.* 23. 36
Iram Ennius dixit ſimilem inſaniæ, *Tuſc.* 4. 23
-- defervescere quid ſignificet, *ibid.* 36
Irati proprium eſt, cupere, a quo læſus videatur, ei quam maximum dolorem inurere, *Tuſc.* 3. 9
Irati propriæ exiſſe dicuntur de poteſtate, *ibid.* 4. 36
-- quomodo curandi, *ibid.*
Iratorum exempla, *ibid.* 23
IRACUNDIA, *Orat.* 1. 51
-- & ira differunt, *Tuſc.* 4. 12
-- tota eſt levitatis, *ibid.*
-- cos fortitudinis Peripateticis, *ibid.* 19
-- inimica conſilio, *Marc.* 3
Iracundiæ gladiatoriæ deſcriptio Luciliana, *Tuſcul.* 4. 21
-- pœna, tormenta & cruciatus, *Phil.* 11 1
-- vitium, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 13
-- vocis genus, *Orat.* 3. 58

-- *plu-*

-- *plurali*, *Fam.* 10. 23. *Fin.* 1. 8. *Nat. D.* 2. 25
Iracundus non ſemper iratus, *Tuſc.* 4. 24
Iracundi deſcriptio, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 13
Iracundi ſoli morboſi appellati, *Tuſc.* 4. 24
Iracunde agere aliud, aliud vehementer, *Phil.* 8. 5
Iraſci male quidam cenſuerunt fortis viri eſſe, *Off.* 1. 25
IRONIA, ſive diſſimulatio, quatenus ab oratore uſurpanda, *Orat.* 2. 67
-- Socratis, *Brut.* 85
ITINERUM labos vel maximus in re militari, *Verr.* 5. 10
JUCUNDUS ab juvando, *Fin.* 2. 4
-- *gravius verbum quam* gratus, *Fam.* 5. 15. *At.* 3. 24
Jucundi acti labores, *Fin.* 2. 32
Jucunde promittere, quod facere nequeas, eſt boni petitoris, *Pet. conſ.* 11
Jucunditas major virtutis quam ex libidine & cupiditate, *Verr.* 1. 21
JUDEX dictus a judicando, *Leg.* 3. 3
-- bonus parvis ex rebus facit conjecturam, *Verr.* 4. 15
-- ſuſpicione certa movetur, *Verr.* 5. 26
-- Caſſianus, *Verr.* 3. 60. & 62
-- debet inter adverſarios conveniſſe, *Cluent.* 43
-- mittit ad horas, *Brut.* 54
-- ſtans, *ibid.* 84
-- periculi ſui, æquiorem ſe ſibi quam reo præbebit, *Dejot.* 2
Judicis perſona expellit perſonam amici, *Off.* 3. 13
-- poteſtas ſæpius cogitatur quam æquitas, *Quint.* 2
-- ſapientia, *Rab. Poſt.* 5
-- ſapientia in teſtibus, *Font.* 6
-- ſapientis cogitata, *Cluent.* 58
Judices centum viginti quinque, *Plant.* 17
-- quinquaginta, *Att.* 4. 15
-- ſeptuaginta, *Ibid.* 16
-- ſeptuaginta in crimine majeſtatis, *Q. Fr.* 3. 4
-- trecenti, *Fam.* 8. 8
-- triginta duo, *Cluent.* 27
-- juraſti pronuntiabant videri, *Acad.* 4. 47
-- provident, ne ab aliorum judiciis diſcrepent, *Cluent.* 22
Judicum poteſtas, *Verr.* 2. 12
Judicium aliorum oportet habere, *Vat.* 4
-- armorum aliud quam juris & æquitatis, *Cæc.* 21
-- centumvirale, *ibid.* 18
-- recuperatorium, *Verr.* 3. 11
-- veri & finis bonorum, duo maxima in philoſophia, *Acad.* 4. 9
-- vulgi cum intelligente congruit in oratore probando, *Brut.* 49
-- circa argumentorum locos adhibendum, *Part.* 3
Judicii æqui definitio, *Cluent.* 2
-- & arbitrii differentia, *Roſc. Com.* 4
-- finis jus eſt, *Top.* 24
-- conſtituendi conſideratio, *Part.* 28
-- quæſtio ſive judicatio unde naſcatur, *Heren.* 16
Judicio aliorum permulta agenda, *Offic.* 1. 41
-- de vi bona publicantur, *Brut. ep.* 12
-- turpi damnatus, *Cluent.* 42
-- cuique ſuo eſt utendum, *Nat. D.* 3. 1
Judicia corrupta, *Catil.* 3
-- dantur magiſtratibus, *Leg.* 3. 12
-- de mala fide, *Nat. D.* 3. 30
-- hodierna perſæpe falſa, *Leg.* 1. 14
-- omnia duorum ſunt generum, *Cæc.* 2
-- populi Romani moderata, *Dom.* 17
-- privata in juriſconſultorum prudentia ſunt, *Top.* 17
-- privata ſummæ exiſtimationis tria, *Roſc. Com.* 6
-- propter innocentiam non metuens, *Phil.* 2. 45
-- quam ob cauſam reperta, *Cæc.* 2
-- eruditorum ſunt libera in omnibus diſciplinis, *Tuſc.* 4. 4
Judiciorum eloquentia, *Off.* 2. 14
-- formula ex fide bona agitur, melius æquius, ut inter bonos bene agier, *Off.* 3. 15
-- perturbatio, *Agrar.* 2. 4
Judiciis continetur omne jus, *Sext.* 42
-- fallacibus multi vident emolumenta rerum *Off.* 3. 8
JUDICATIO ex quibus conſtituatur in conjecturali conſtitutione, *Heren.* 1. 17
-- cauſæ, *Inv.* 1. 13
JUDICARE eſt onus grave & incommodum, *Verr.* 1. 8
-- prius, tum diligere, *Amic.* 22
Judicant homines plura affectibus, *Orat.* 2. 42
Judicatur ſæpe perperam per imprudentiam, *Verr.* 2. 23
Judicata res vitioſe profertur, *Her.* 2. 29
Judicatum quid ſit, *Her.* 2. 13. *Inv.* 2. 22. 54
-- in negotio quid ſit, idque triplex, *ibid.* 1. 30
-- quomodo confutetur, *ibid.* 44
Judicati conſideratio in genere Juridiciali, *Heren.* 2. 13
-- infirmatio, *Inv.* 1. 44
JUDICIALE genus cauſæ in quibus verſetur, *Heren.* 1. 2. *Inv.* 1. 5
-- omnium difficillimum, *Her.* 2. 1
-- quomodo tractetur, *Orat.* 3. 29. *Part.* 4. 28
Judicialis generis loci, *Part.* 29
-- quæſtionum gradus tres, *ibid.*
-- conſtitutiones tres, conjecturalis, definitiva & judicialis, *Top.* 24. *Part.* 19
-- finis eſt æquitas, *Inv.* 2. 51
Judiciales orationes, *Cluent.* 50
Judiciaria lex, *Piſ.* 39
JUNGERE voluntate, commodis & natura diverſa ſunt, difficile eſt, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 12
JURARE ex animi tui ſententia, *Acad.* 4. 47. *Off.* 3. 29.
-- per Jovem deoſque penates contingit interdum de republ. diſceptantibus, *Acad.* 4. 40
-- morbum, *Att.* 1. 1. 12. 13
-- Jovem lapidem, *Fam.* 7. 12

-- Ju-

Juratus mentem adhibet teſtem, *Offic.* 3. 10
Jurati cooptabant augurem, *Brut.* 1
Jurato credere, *Att.* 13. 28
JUS ea quibus rebus conſtet, *Inv.* 2. 22
-- triplex; naturæ, conſuetudinis & legum, *ibid.* 22. & 53
-- naturæ, *ibid.*
-- conſuetudinis unde ortum ſit, *Inv.* 2. 22. & 54
-- quid ſit, *ibid.*
-- legum, *ibid.*
-- prætorium, *Inv.* 2. 22
-- civile eſt æquitas conſtituta iis, qui ejuſdem civitatis ſunt ad res ſuas obtinendas, *Top.* 2
-- Romanum omnibus cæterarum gentium legibus prudentia antecellit, *Orat.* 1. 44
-- quomodo in artem redigendum, *ibid.* 42
-- philoſophiæ fontes continet, *ibid.* 43
-- in privatarum ac publicarum rerum lege aut more poſitum eſt, *Part.* 37
-- & gentium quomodo differant, *Offic.* 3. 17
-- non ſcriptum, conſuetudo, *Part. Or.* 37
-- applicationis, obſcurum & ignotum, *Orat.* 1. 39
-- non opinione, ſed natura conſtitutum eſt, *Leg.* 1. 10
-- a natura, *Inv.* 2. 22
-- Atherianum, *Fam.* 9. 18
-- augurium, *ibid.* 3. 9
-- aut vis valere debet, *Sext.* 42
-- bellicum, *Off.* 3. 29
-- civile diligenter retinendum, *Cæc.* 25
-- docere ſemper pulchrum fuit, *Orat.* 41
-- naturæ, *Nat. D.* 3. 18
-- ex libris percipi nequit, doctorem deſiderat, *Fam.* 7, 19
-- in parvis tractatum, etſi eſſet magnum, *Leg.* 1. 4
-- civium Rom. inviolatum ubique, *Verr.* 5. 55
-- & fides in bello, *Leg.* 2. 14
-- feciale, *Off.* 1. 11. 3. 29
-- jurandum Ciceronis pulcherrimum veriſſimumque, *Fam.* 5. 2
-- jurandum Ciceronis, rempublicam ſua unius opera eſſe ſalvam, *Piſ.* 3
-- legitimum, *Fam.* 8. 6
-- natura, *Her.* 2. 13
-- nigrum Lacedæmoniæ cœnæ, *Tuſc.* 5. 34
-- non pendet aptum ex verbis, *Cæc.* 18
-- pontificium, *Brut.* 42. *Tuſc.* 1. 12. *Leg.* 2. 18
-- prædiatorium, *Balb.* 20
-- prædiorum in vendendo, *Off.* 3. 16
-- prætorium, *Verr.* 1. 44. 2. 12
-- prætorium & leges, *Off.* 1. 10
-- publicum, *Dom.* 13. & 53. *Balb.* 15. *Vat.* 7. *Mil.* 26. *Fam.* 4. 4. & 14. 6. 1
-- & privatum, *Part.* 37
-- unum & lex una, *Leg.* 1. 15
Juris naturæ quæ ſunt, *Inv.* 2. 22
-- conſuetudinis ſpecies pactum par judicatum, *ibid.*
-- variæ diviſiones, *Part.* 37
-- civilis partitio, *Top.* 5
-- ſcientia oratori futuro neceſſaria, *Orat.* 1. 5
-- ſcientia eloquentiæ tanquam ancillula & pediſequa, *ibid.* 55
-- præſtantia, utilitas & neceſſitas, *Cæc.* 25
-- cognitio facilis, *Orat.* 1. 41
-- quas ob cauſas a veteris difficilis reddita; *ibid.* 44
-- plurimum habet antiquitatis effigiem, *ibid.* 45
-- maximos affert adoleſcentibus honores, *ibid.*
-- ſtudium honeſtum & cognitione dignum, eique exemplo Tullii opera danda, *Off.* 1. 6
-- ſtudium in veri inveſtigatione verſatur, *ib.*
-- ſtudium & ad opes augendas pertinet, & ad gratiam, *ibid.* 2. 19
-- finis æquabilitatis conſervatio, *Orat.* 1. 42
-- res quotidianæ ſunt omnibuſque expoſitæ; *ibid* 43
-- mira delectatio, *ibid.*
-- interpretatio ſenibus glorioſa, *ibid.* 45
-- ſcientia eloquentia carere non poteſt, *Orat.* 41
-- fons natura eſt, *Off.* 3. 17
-- fundamentum dilectio hominum, *Leg.* 1. 15
-- ſcripti ſpecies, *ibid.* 2. 17
-- civilis cognitio ſemper in honore, *Off.* 2. 19
-- cognitio facillima, *Orat.* 1. 41. & 58
-- conſideratio apud Stoicos, *Fin.* 3. 21
-- judicii diverſitas, *Cæcin.* 25
-- dictio in provinciis qualis debeat eſſe, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 7.
-- jurandi definitio, *Off.* 3. 29
-- non facti quæſtio eſt in judicio, *Mil.* 21
-- utilitas, *Leg.* 1. 7.
-- univerſi cauſa ac legum, *Leg.* 1. 5
de Juris interpretibus quomodo judicandum; *Cæc.* 25
Juri civili a primo ætatis tempore ſtuduit Cicero, *Leg.* 1. 4
-- nihil tam inimicum quam vis, *Cæc.* 11
Jure geſtum & per vim geſtum contraria, *Dom.* 20
-- optimo eſſe, quod eſt privatum, hereditarium, auctoritatis, mancipi, nexi, *Har. reſp.* 7
-- quæ defendantur, *Orat.* 2. 25
-- rogata lex, *pro Dom.* 19
-- civili tota civilis ſcientia continetur, *Orat.* 1. 43
-- boni viri fiunt, *ibid.* 58
-- ſummo contendere quid ſit, *Cæc.* 23
-- facta quomodo ab oratore defendenda, *Orat.* 2. 25
JURIDICIALIS cauſa, *Inv.* 2. 36
-- conſtitutio, *ibid.* 23
-- pars conſtitutionis generalis, *Invent.* 1. 12
-- conſtitutio abſoluta quid ſit, *Heren.* 1. 14 *Inv.* 1. 11. & 2. 23
-- aſſumptiva quid ſit, *ibid.* *Inv.* 2. 24
-- conſtitut. aſſumptivæ partes quatuor, conceſſio, remotio criminis, translatio criminis, & comparatio, *ibid.*
-- cauſæ conſtitutio quomodo tractetur, *Heren.* 2. 13
-- conſtitutio abſoluta ſex partibus conſtat, *ib.*

-- no-

Digitized by Google

-- nomen Tullio moleſtum, *Top.* 24
Juridicialem cauſam ex comparatione tractandi modus, *Heren.* 2. 14
JURISCONSULTUS quis dicatur, *Orat.* 1. 48
-- artis oratoriæ ignarus nihil eſt niſi leguleius quidam cautus & acutus, præco actionum, cantor formularum, aucupes ſyllabarum, *ib.* 55
-- definitio, *Orat.* 1. 48
-- memoria, *Orat.* 1. 28
Juris-conſulti domus totius oraculum civitatis, *Orat.* 1. 45
Juris-conſulto dicendi copia neceſſaria, *ib.* 27
Juriſconſulti Pragmatici, *ibid.* 59
-- cui diligentia præſunt, *Inv.* 1. 11
Juris peritorum auctoritas, *Cæcin.* 24
Juriſconſultorum veterum vituperatio, *Mur.* 11
JURISDICTIONEM conficere, *Fam.* 2. 13
-- abſolvere, *Fam.* 4. 12
JURISPRUDENTIA unde difficilis reddatur a Juriſconſultis, *Leg.* 2. 19
JUSTITIA, *Her.* 3. 2 *Inv.* 2. 53 *Tuſc.* 3. 17 *Off.* 1. 7
-- ad deos non pertinet, *Nat. D.* 3. 15
-- apud Epicureos vacillat, *off.* 3. 33
-- confecit, *Orat.* 3. 42
-- contra dolorem, *Tuſc.* 2. 13
-- eſt, ad quam nati ſunt homines, *Leg.* 1. 10
-- fundamentum perpetuæ commendationis, *offic.* 2. 20
-- non eſt obtemperatio ſcriptis legibus populorum, *Leg.* 1. 15
-- plus pollet quam prudentia ad benevolentiam acquirendam, *off.* 2. 9 & 11
-- ſervanda etiam adverſus infimos, *ibid.* 1. 13
-- una excellentiſſima virtus, *Nat. D.* 1. 2
-- quid ſit, *Part.* 22
-- eſt affectio ſuum cuique tribuens, & conjunctionem humanam mirifice & æque metiens, *Fin.* 5. 23. *Nat. D.* 3. 15
-- in hominum ſocietate tuenda, tribuendoque ſuum cuique; & rerum contractarum fide verſatur, *Offic.* 1. 5
-- omnibus hominibus, ſive probis ſive improbis, peræque neceſſaria, *ibid.* 2. 11
-- tum propter ſeſe, tum propter amplificationem honoris & gloriæ colenda & retinenda, *ib.* 12
-- ſocietatis humanæ vinculum, *Offic.* 3. 6
-- qui differat a verecundia, *ibid.* 1. 28
-- quam late ſe fundat in omnes cæteras virtutes, *Fin.* 5. 23
-- ſervari niſi a viro forti, niſi a ſapiente non poteſt, *ibid.*
Juſtitiæ ſubjectum vitæ neceſſitates, *Offic.* 1. 5
-- munus præcipuum, *ibid.* 7
-- ſemina inſunt in bonis animi, *Fin.* 4. 7
-- fundamenta duo, *Offi.* 1. 10
-- partes in perſuadendo, *Her.* 3. 3
-- excellentia præ cæteris virtutibus, *offi.* 2. 11
-- conjuncta beneficentia, *ibid.* 1. 7
-- laudatio, *Orat.* 2. 85
Juſtitiam affert cognita ſummi rectoris voluntas, *Fin.* 4. 5
Juſtitia quod vacat honeſtum nihil eſſe poteſt; *off.* 1. 19
Juſtus apud Stoicos, *Fin.* 3. 20
Juſti natura facti ſunt homines, *Leg.* 1. 12
Juſtum bellum, *off.* 1. 11
-- eſt, quod recte fit, ſi eſt voluntarium, *ib.* 1. 9
Juſta quandoque fiunt injuſta, & quibus caſibus, *ibid.* 10
-- omnia decora ſunt: injuſta, turpia & indecora, *ibid.* 27
JUSTITIUM, *Att.* 4. 18
JUVENTUTIS anniverſaria ſacra, *Att.* 1. 18 ludi, *Brut.* 18
JUVENTUTIS princeps Brutus, *fam.* 3. 11

K.

KALENDÆ intercalares, *Quint.* 25
-- intercalares priores, *Fam.* 6. 14

L.

LABI, errare, neſcire, decipi in ſcientia turpe ducimus, *off.* 1. 6
LABOR qui differt a dolore, *Tuſc.* 2. 15
-- eſt functio vel animi, vel corporis, gravioris operis & muneris, *ibid.*
Laborioſa non ſtatim præclara, *Her.* 4. 4
Laborioſi, *Tuſc.* 2. 15
LABRIS primis guſtaſſe, *Nat. D.* 1. 8
-- primoribus, *Cal.* 12
LACRYMA nihil citius areſcit, *Her.* 2. 31 *Inv.* 1. 56 *Part.* 17
LÆNA in ſacrificio publico, *Brut.* 14
LÆSI ut reconcilietur, *Pet. conſ.* 10
LÆTABILE omne bonum, *Tuſc.* 5. 15
LÆTITIA eſt præſentium bonorum, libido futurorum, *ibid.* 4. 6
-- pars perturbationis ex opinato bono, *ibid.* 4. 6. & 15
-- immoderata eſt voluptas animi, ſine ratione geſtiens opinione præſentis boni, *ibid.* 3. 10 & 11. 4. 6. & 7
Lætitiæ turpis deſcriptio apud Trabeam, *ibid.* 4. 31
LAMENTATIO eſt ægritudo cum ejulatu, *ib.* 4. 8
-- lugubris unde, *ibid.* 1. 13
LANGUORI ſenes non oportet ſe dare, *off.* 1. 34
LANISTA clemens, *Att.* 1. 16
LAPATHI ſuavitas, *Fin.* 2. 8
LAPIDATIO facta a plebe, *Dom.* 5
Lapidem e ſepulcro colere pro Deo, *Planc.* 40
LARES familiares, *Quint.* 27
Larum ædes, *Nat. D.* 25
-- religio, *Leg.* 2. 11
LARGITIO corruptela, *off.* 2. 15. fundum non habet, *ibid.*
-- non popularis, *Agr.* 2. 4
-- promiſſa a Pompejo, *Att.* 9. 9
LARGORUM duo genera, *off.* 2. 16
LATINA lingua non modo non inops, ſed locupletior quam Græca, *Fin.* 1. 3

-- VIS,

- via, *Cluent.* 59
Latinæ, *Att.* 1. 3
- coloniæ, *brut.* 46. *Cat.* 33. *Dom.* 30
- feriæ, *fam.* 8. 6. *Nat. D.* 1. 6
- in Albano monte, *Div.* 1. 11
- poſt quas duo dies religioſi, *Q. Fr.* 2. 4. & 6
Latini libri mendoſe & ſcribuntur & veneunt, *ibid.* 3. 5
- magiſtri dicendi quando Romæ, *Orat.* 3. 24
- populi adſciverunt interdum aliquid ex juſsis populi Rom. *balb.* 8
Latinis carnem petebant municipia, *planc.* 9
- verbis melius notata quam Græcis, *Tuſc.* 3 6
Latinitas elocutionis, *Her.* 4. 12
Latinitatis vitia, ſolœciſmus & barbariſmus, *ibid.*
Latine loqui quid ſit, *Orat.* 3. 10. & 15. *Opt. Gen. Orat.* 2
- loquendi præcepta unde petenda, *Orat.* 3. 13
Latinus Atticiſmus, *Att.* 4. 17
LATRARE, non loqui, de malis oratoribus, *Brut.* 15
LATRO interdum etiam a viatore occiditur, *Mil.* 21
Latronis beneficium, *phil.* 2. 3
Latronum leges, *off.* 2. 11
- non ſunt leges, *Leg.* 2. 5
LATRUNCULI maſtrucati, *prov. conſ.* 7
LAUDARI a laudato viro, *fam.* 15. 6
Laudat quiſque, quantum ſperat imitari, *Orat.* 7
Laudanda profecto omnia, quæ cum virtute conjuncti ſunt, & quæ cum vitiis, vituperanda, *Part.* 21
Laudandi via unde ſumenda, *Ibid.* 23
Laudabile quid ſit, *Her.* 3. 4
Laudatio, *Orat.* 2. 84
- Africani ab Q. Maximo, *Mur.* 36
- an tertium quæſtionis genus, *Orat.* 2. 11
- in judicio, *Cluent.* 69
- mortis, *Tuſc.* 1. 48
- Q. Fabii in morte M. filii, *Sen.* 4
Laudationes familiarum, *fin.* 2. 35
- mortuorum, *Brut* 16
LAUDATORES decem in judicio dari oportebat, *Verr.* 5. 22.
LAURUS, *pro dignitate*, *Fam.* 2. 16
LAUS animi vel corporis, *Her.* 3. 6
- & caritas vitæ ſine metu degendæ præſidia firmiſſima, *fin.* 1. 10. & 16
- & lucrum diſtant, *Phil.* 2. 45
- jucunda quæ, *Fam.* 15. 6
- nulla, ibi eſſe integrum, ubi nemo poteſt corrumpere, *Act.* 1. *in Verr.* 16
- præclara ac divina ſubire ærumnas conſervandorum civium cauſa, *Dom.* 37
- ſtudii ſapientiæ, *off.* 2. 2
- ſui ipſius ſine arrogantia ab oratore debet eſſe comparata, *Her.* 1. 5
- vera uni virtuti debetur, *Orat.* 2. 84
Laudis ornamenta ad mortuos pertinent, *Opt. Gen. Or.* 4
- ſtudioſi perferunt multa, *Tuſc.* 5. 27
- ſtudio trahimur omnes, *Arch.* 11
- veræ ſplendor, *Marc.* 6
Laudi alicujus ſervire, *Att.* 5. 14
Laude multum, honore nihil amplius conſequi, *Planc.* 25
Laudum ac vituperationum loci, *Inv.* 2. 59
- bellicarum ratio, *Marc.* 2
- delubra, *Leg.* 2. 8
LAUTUMIÆ, *Verr.* 2. 5
- Syracuſanæ, *ibid.* 5. 27. & 55
LECTICA octophoros, *ibid.* 5. 11
LECTORIS eſt animadvertere, quare commoveatur, *Her.* 4. 2
LECTUS genialis, *Cluent.* 5
Lectuli Punicani, *Mur.* 36
LEGATIO aut ceſſio libera, *Leg.* 2. 3
- Græcorum de Oropo, *Att.* 12. 23
- libera, *fam.* 11. 1. 12. 21. *Att.* 2. 4
- votiva fanorum, *Att.* 4. 2
Legationis jus, *Man.* 5
Legationis liberæ definitum tempus lege Julia *Att.* 15. 11
Legationes hereditatum adeundarum, *Agr.* 1. 3
- liberæ, *ibid.* 2. 17. *Flacc.* 34
- pravæ, *Leg.* 3. 8
Legatus proconſulis habebas lectorem, *fam.* 12. 30
- ſecum affert faciem ſenatus, auctoritatem reipublicæ, *Phil.* 8. 8
Legati decem ad Cæſarem, *Prov. conſ.* 11
- incommodi a prætoribus juſſi decedere de provincia, *Verr.* 3. 58
- pravi in provinciis, *Man.* 19
Legatorum jus, *Har. reſp.* 16
- occiſorum ſtatuæ in Roſtris, *Phil.* 9. 2
Legatis decem, more majorum, bello confecto permittuntur omnia, *ibid.* 12. 12
Legatoria provincia, *Att.* 15. 9
LEGERE, ſumere, ſecernere Stoica, *fin.* 4. 26
LEGIO Alaudarum, *fam.* 16. 8
- decima, 10. 11
- duodecima, *Att.* 11. 21
- Martia, *Phil.* 3. 3. quarta, *ibid.* 4. 2
- octava, viceſima, *fam.* 10. 32
- quarta, *Brut. ep.* 2
- ſecunda & quinta trigeſima, *Phil.* 5. 19. *fam.* 10. 30
- ſeptima, *Phil.* 14. 10. *fam* 8. 1
- ſeptima, octava, nona, *fam.* 10. 33
- ſexta & octava, *Phil.* 11. 14
- trigeſima, *fam.* 10. 31. & 32
Legiones Macedonicæ, *fam* 12. 23
- omnes ſunt populi Romani & reipublicæ; *Phil.* 10. 5
- ſollicitare tenetur lege majeſtatis, *Cluent.* 35
LEGITIMA cauſæ conſtitutio quid ſit, *Her.* 1 11. *Top.* 25
- quomodo tractanda, *Her.* 2. 9. *Part.* 37
Legitimæ conſtitutionis partes ſex, *ibid.* 1. 11
Legitimæ diſceptationes, *Top.* 23
Legitimum jus, *fam.* 8. 6
- ſcriptum, *Inv.* 2. 43
LENITAS vitioſo nomine lentitudo, *Tuſc.* 4 19
- acumen & vis in oratione, *orat.* 2. 29

-- Græcorum, *Brut.* 25
-- placebat Bruto, *Brut. Germ. ep.* 7
LENTITUDO, *Q. Fr.* 1. ep. 13. *Tuſc.* 4. 19
LEPIDA & concinna cito ſatiant aures, *Her.* 4. 23
LEPOR & humanitas in omni vitæ tempore requiſita, *Orat.* 2. 67
-- habitaſſe dictus in labris Periclis, *ib.* 3. 34
LEVE argumentationis genus, *Inv.* 1. 48
LEVITAS hominum Romæ teſtimonia pollicentium gratioſa, *Cal.* 9
Levitatis eſt inanem aucupari rumorem & umbris falſæ gloriæ, *Piſ.* 24
LEX, *Vide Indiculum Legum* in limine Tomi 4
Lex accuſatoria, *Mur.* 5
-- Acilia, *Act.* 1. *Verr.* 17. 1. 9
-- Acilia, Didia, Licinia, Junia, *Sext.* 64
-- Ælia, *Sext.* 53
-- Ælia & Fufia, *ſext.* 15. *Red.* 2. 5. *Piſ.* 4. *Vat.* 2. 7. 9. & 15. *Prov. conſ.* 19. *Har. reſp.* 27. *Att.* 1. 16
-- agraria, *Agr.* 2. 5
-- agraria C. Cæſaris, *fam.* 13. 4. *Att.* 2. 1
-- agraria Flaminii, *Acad.* 4. 5
-- annalis, *Leg.* 3. 3
-- Apuleja, *Orat.* 2. 25. & 49. *Balb.* 21
-- Aurelia, *Fragm. Or. Q. Fr.* 4. 3
-- Aurelia, Pompeia, *Phil.* 1. 8
-- Cæcilia & Didia, *Dom.* 16. & 20. *Phil.* 5. 3
-- Calpurnia, *Fragm. Or. Mur.* 23
-- Campana, *Att.* 2. 18
-- Carbonis & Silvani, *Arch.* 4
-- Cenſoria, *Prov. conſ.* 5. *Nat. D.* 3. 19
-- in pactionibus faciendis, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 12
-- centuriata, *Agr.* 2. 11
-- Cincia, *Att.* 1. 20
Lex Cincia de donis & muneribus, *Orat.* 2. 71 *ſenect.* 4
-- Clodia, *ſext.* 32
-- Cœlia, *Att.* 4. 16
-- contra peregrinos, *Agr.* 1. 4
-- Cornelia, *Cluent.* 20. *fam.* 3. 6
-- majeſtatis, *Piſ.* 21
-- teſtamentaria & nummaria, *Verr.* 1. 42
-- Craſſi de civitate, *Orat.* 2. 64
-- curiata, *Agr.* 2. 10. *Har. reſp.* 23. *Fam.* 1. 9. *Att.* 4. 18. *Q. Fr.* 3. 2
-- de collegiis, *Att.* 3. 15
-- de pecuniis repetundis, *Brut.* 27
-- de repetundis prima L. Piſonis Frugi, *Verr.* 3. 84
-- de ſeditioſis, *Cat.* 1
-- de vi, *ibid.* 29. *Har. reſp.* 8
-- Domitia, Julia, *Brut. ep.* 5
-- eſt æternum quiddam, *Leg.* 2. 4
-- eſt a numine tracta ratio, *Phil.* 11. 12
-- Fabia de numero ſectatorum, *Mur.* 34
-- Fabia de ſervis alienis retentis, *Rab. Perd.* 4
-- fertur, ne quis illa lege reus fiat, *Phil.* 1. 9
-- frumentaria, *ſext.* 48
-- C. Furii de teſtamentis, Q. Voconii de mulierum hereditatibus, *Balb.* 8
-- Gabinia, *Man.* 18. *Att.* 5 21
-- Gabinia, Caſſia, *Amic.* 12
-- Gellia & Cornelia, *Cor. Balb.* 14
-- Hieronica, *Verr.* 3. 6
-- Hirtia, *Phil.* 13. 16
-- in conviviis Græcorum, *Tuſc.* 5. 41
-- judiciaria, *Piſ.* 39
-- Julia, *Piſ.* 37. *Att.* 5. 10. 6. 7. *fam.* 2. 17 5. 20
-- Julia, Cornelia, Servilia, *Rab. poſt.* 4
-- Julia de repetundis, *piſ.* 21
-- Junia & Licinia, *phil.* 5. 3
-- Junia & Licinia, Cæcilia & Didia, *Att.* 2. 9
-- Junia & Licinia, item Julia, *Att.* 4. 16
-- Lætoria, *Nat. D.* 3. 30. *Off.* 3. 15
-- Licinia, *Fam.* 8. 2
-- Licinia de ſodalitiis, *planc.* 15
-- Licinia & Junia, *Vat.* 14
-- Licinia & Mucia, *Brut.* 16. *Balb.* 21. & 24 *Frag. Or.*
-- Licinia vetat curationem ſibi ferre, *Dom.* 20
Lex C. Licinii Craſſi de ſacerdotiis, *Amic.* 25
-- Mænia, *Brut.* 14
-- Mamilia, *Leg.* 1. 21
-- Manilia, *Orat.* 29. *Mur.* 23
-- Maria, *Leg.* 3. 17
-- mutus magiſtratus, *ibid.* 3. 1
-- nova judiciorum, ut eodem die accuſatori reſpondeatur, & tribus horis peroretur, *Fin.* 4. 1
-- Papia, *Balb.* 23. *Arch.* 5. *Att.* 4. 16
-- Papiria de conſervandis ædibus juſſu plebis; *Dom.* 50
-- Papirii de tribunis pl. reficiendis, *Amic.* 25
-- Plancii de publicanis, *planc.* 14
-- Plotia, *Mil.* 13. *Fragm. Or.*
-- Plotia de vi, *Fam.* 8. 8
-- Pompeja, *Att.* 10. 4
-- Pompeja de diebus judiciorum, *ibid.* 13. 49
-- Pompeja de ternis horis ad dicendum, *Brut.* 94
-- Porcia, *Verr.* 5. 63. *Rab. perd.* 3
-- poſtrema quæque graviſſima eſt, *Inv.* 2. 49
-- prædii, *part.* 31
-- Pupia, *Quint.* 2. 13. *Fam.* 1. 4
-- Remmia, *Roſc. Am.* 19
-- Rhodiorum de navi roſtrata in portu deprehenſa, *Inv.* 2. 32
-- Roſcia, *Fragm. Or.*
-- Roſcia de xiv. ordinibus, *phil.* 2. 18
-- Roſcia & frumentaria, *Att.* 2. 19
-- Rupilia, *Verr.* 2. 13
-- Scantinia, *fam.* 8. 12. & 14
-- ſcripta, alia naturæ, *phil.* 11. 12
-- Sempronia, *Cat.* 4. 5. *Agr.* 2. 12, *Dom.* 9. *prov. Conſ.* 2. *Balb.* 27. *fam.* 1. 7. *Tuſc.* 3. 20
-- frumentaria, *brut.* 62
-- de Aſiæ cenſoria locatione, *Verr.* 3. 6
-- nunc Cornelia, *cluent.* 56
-- Servilia, *Orat.* 2. 55. *brut.* 43. & *ſeq. cluent.* 51
-- acerbiſſima, *Cor. Bal.* 24
-- ſocialis, *Cæcil.* 5.
-- ſumptuaria, *fam.* 7. 26

- ſumptuaria Cæſaris, Att. 13. 7
- tabellaria, brut 25 ſext. 48. Leg. 3. 15
- Terentia & Caſſia frumentaria, Verr. 3. 70. 5 21
Lex Thoria, Orat. 2. 70
- Titia, Mur. 8
- Titia, Livia, Leg. 2. 12
- Voleria, Agr. 3. 2
- Valeria, ſive Cornelia, Roſc. Am. 43
- Varia, brut. 56. & 89. Fragm. Or. Tuſc. 2. 24
- Verrea, Verr. 3. 49
- Viaria, agraria Rulli, alimentaria, fam. 8. 6
- Voconia, Verr. 2. 41. fin. 2. 17. ſenect. 5
Legis definitio, Leg. 1. 6
- caput in Curiæ poſta fixum, Att. 3. 15
- conſideratio in genere juridiciali, Her. 2. 13
- conſilium, non verba ſpectare oportet, cæc. 18
- ſcriptæ ſententia quomodo ſit deferenda, Inv. 2. 44
Legem de ambitu tulit Cicero, Mur. 3
Lege ereatus, ea sanetur, Verr. 2. 56
- in publicis actis nihil gravius, phil 2. 42
- jus eſt, Her. 2. 13. Inv. 2. 54
- poſſet agi, nec-ne, pauci ſciebant, Mur. 11
Leges ab jure legendo, Leg. 2. 5
- aliter quam philoſophi tollunt aſtutias, Offic. 2. 17. & 18
- annales, phil. 5. 17
- Cicerone exule latæ, ſext. 25
- de provocationibus, Acad. 4. 5
- 12. tabularum vetant in funeribus fletum adhiberi, Tuſc. 2. 23
- & mores unde, Off. 2. 4
- hiſtoriæ, Orat. 2. 14
- in 12. tabulis, & ſacratæ, Off. 3. 31
- latronum, ibid. 2. 11
- militares, Flacc. 32
- privatis hominibus non debent irrogari, Dom. 17
- ſacratæ, Fragm. Or.
- ſalutem omnium anteponunt ſaluti ſingulorum, fin. 3. 19
- ſpectant commodum reipublicæ, Inv. 1. 48
- ſilent inter arma, Mil. 4.
- rogare (abrogare) Leg. 2. 6
- contrariæ in conſtitutione cauſæ legitima, Her. 1. 11. Inv. 2. 49
Legum duarum contrarietas quomodo conſideretur, Her. 2. 10
- cuſtodia, Leg. 3. 20
- conſtituendarum eadem cauſa, quæ regum, Off. 2. 12
- laus, cluent. 53
Legibus antiquius nihil haberi oportet, Inv. 2. 48
- ſimiles ſint magiſtratus, Off. 1. 35
- iiſdem uti, cluent. 55
LIBENTER cœnare & bene cœnare differunt, fin. 2. 8
LIBER appellatur vinum, Orat. 3. 42. Nat. D. 2. 23
- eſt, qui matre libera eſt, ibid. 3. 18
- ſervator generis hominum, fin. 3. 20
- eſſe non videtur, qui non aliquando nihil agit, Orat. 2. 6
- nemo niſi ſapiens, parad. 5
Libero dignum aliquid vel indignum eſt in geſtu & ſtatu, fin. 5. 17
Liberorum populorum conditio eſt poſſe ſuffragiis vel dare vel detrahere, planc. 4
LIBER Ciceronis de gloria, Att. 15. 27. 16. 2
Liber quartus Ciceronis de Finibus, Tuſc. 5. 11
Libri qua induſtria ſcribendi, Tuſc. 1. 3
- augurales, Div. 1. 33
- de optima republica ſex, Leg. 3. 2
- de republica, brut. 5
- duo Ciceronis de Gloria, Off. 2. 9
- id eſt, veteres amici, fam. 9. 1
- Protagoræ Athenis combuſti, Nat. D. 1. 23
- quinque de Finibus Bonorum & Malorum, Div. 2. 1
- Sibyllini, Verr. 4. 49
- tres de Natura Deorum, Div. 1. 5
- vatum, Har. reſp. 9
Librarius, fam. 5. 6
Librarii, ſyll. 15. Agr. 2. 5
Librariolus, balb. 6. Att. 4. 4
LIBERALE debet eſſe juſtum, Off. 1. 14
Liberales, ibid. 2. 16
- ſine miſericordia eſſe poſſumus, Tuſc. 4. 26
Liberalitas, fin. 5. 23
- gratuita an mercenaria, Leg. 1. 18
- in ſuos & memoria amicitiæ eſt magna virtus, Rab. poſt. 16
- proſit amicis, noceat nemini, Offic. 1. 14
- ſine periculo exiſtimationis, Verr. 2. 11
Liberalitatis duo genera, off. 1. 15
LIBERI cuique ſui dulciſsimi, Red. 1. 1
- effingunt pleraque a parentibus, Div. 2. 45
- & domus obligant nos, off. 1. 17
- qui nihil meruere, puniuntur, brut. 15. ep. 15. & 16
- ſuſcipiuntur non ſolum ſibi, ſed patriæ, Verr. 3. 69
Liberorum caritas debet parentes amiciores reipublicæ reddere, brut. ep. 12
LIBERTAS, parad. 5
- Clodii in domo Ciceronis, Dom. 41
- conſiſtit in legibus, Agr. 2. 37
- debet retineri, off. 1. 20
- interdum timefacta, ibid. 2. 7
- jucunda & miſera ſub dominatione vita, fam. 10. 31
- non in pertinacia, ſed quadam moderatione ponitur, planc. 39
- patriæ amici vitæ anteponenda, fam. 11. 27
- popularis, Agr. 2. 4
- populi eſt commendata ſenatui, phil. 7. 9
- propria populi Romani, ibid. 6. 7. 10. 10
- tranquilla eſt pax, ibid. 2. 44
Libertatis atrium, Mil. 22. Att. 4. 16
- firmiſsima fundamenta, balb. 13
- proprium, off. 1. 26
- templum, Nat. D. 2. 23
Libertatem jucundiorem facit ſervitutis recordatio, phil. 3. 14

Libertate par cum cæteris, dignitate princeps, *ibid.* 1. 14
LIBERTINI, *Cat.* 4. 8
- honeſtiſſima defenſio probati patrono, *Cluent.* 19
- in urbanas tribus tranſlati ab Gracchо patre, *orat.* 1. 9
LIBIDO eſt opinio boni futuri, & ejus cupiditas effrenata, *Tuſc.* 4. 6
- nunquam finem inveniet, *ibid.* 5. 7
Libidinem laudare cujus eſt libidinis, *ibid.* 4. 25
Libidines voluptatis confectatrices, *Off.* 3. 33
Libidinoſi & impuri hominis deſcriptiones, *Red. in Sen.* 6. *Har. reſp.* 27
LIBRA & tabulæ ad tutorem inſtituendum, *Orat.* 1. 53
LICENTIA, figura exornationis ſententiarum, ejuſque moderamen duplex, *Her.* 4 36. & 37
Licentiæ templum, *Leg.* 2. 17
LICERE dicimus, id, quod cuique conceditur, *Tuſc.* 5. 19
- & oportere diverſa, *Balb* 3
- quid noter, *Phil.* 13. 6
LICITATIO, *Att.* 11. 15
LICTOR ſit lenitatis prætorum apparitor, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 4
Lictores ad portam togulis ſagulis mutantes, *Piſ.* 23.
- ſuferebantur interdum legatis, *fam.* 12. 30
- cum bacillis in coloniis, *Agr.* 2. 34
- laureati, *Piſ.* 22. *Att.* 7. 10
- XXX. in comitiis curiatis, *Agr.* 2. 12
Ligni uſus ad calefaciendum, coquendum, ædificandum, *Nat. D.* 2. 60
LINEA & perpendiculo uti, *Q. fr.* 3. 1
LINGUA plectri, dentes chordarum, nares cornibus, qui ad nervos reſonant, ſimilis, *Nat. D.* 2. 59
Linguæ continentis, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 13
- uſus in nutritione hominis, *Nat. D.* 2. 54
- & in formanda voce & oratione, *ibid.* 57
Lingua Romana inops, *Cat.* 18
LIPPITUDO crebro refricat, *At.* 10. 17
LIS, an res dicenda, *Mur.* 12
Litem conteſtari, *At.* 16. 15
LITERÆ Attici delectarunt Ciceronem, *brut.* 3
- fons perfectæ eloquentiæ, *ibid.* 93
- Phrygiæ, *Nat. D.* 3. 16
- publicæ de Capua. *Agr.* 2. 32
- notæ ſunt voluntatis, *inv.* 2. 48
Literarum inventio ſummæ fuit ſapientiæ, *Tuſc.* 1. 25
- formæ una & viginti, *Nat. D.* 2. 37
- fulmen, *Att.* 4. 6
Literas amici proferre eſt tollere e vita vitæ ſocietatem, *Phil.* 2. 4
Literis alicujus non credi eſt pœna, *Prov. conſ.* 6
- cuſtodire, *orat.* 2. 2
LITORIS definitio, *Top.* 7
LITUUS Atti Nævii, *Nat. D.* 2. 3
- Romuli, *Div.* 1. 17. 2. 38
- profectionis, *At.* 11. 12
LOCUPLES, *Top.* 2
- auctor, tabellarius, *At.* 8. 2. *Q. fr.* 3. 9
Locupletem ſe verbis facere, nihil habere præter impudentiam, *flacc.* 20
LOCUS eſt argumenti ſedes, ſive theſaurus, *Top.* 2. *Part.* 2. 31
- communis oratorius quid ſit, *inv.* 2 15
- actionis eſt opportunitas temporis, *offic.* 1. 40
- in circo & foro datus amicis & tribulibus, *Mur.* 34
- in philoſophia de Officiis, *Offic.* 3. 2
- publicus non poteſt ſepulcro ſervire, *Leg.* 2. 23
- quo quiſque natus eſt, puteſt illuſtrari, nec utique idem tenendus, *Corn. Balb.* 7
- vulgo tributim datus eſt gladiatoribus, *Mur.* 32
Loci conſideratio, *Her.* 2. 4. *Orat.* 3. 27
- natura ingenerat mores incolis, *Agr.* 2. 35
Loco ſuo a cenſore in ſenatum legi, *Dom.* 31
Loci communes unde dicti, *inv.* 2. 15
- orationi raro inducendi, *ibid.*
- quomodo generaliter tractandi, *ibid. orat.* 3. 27
- argumentorum ſunt theſauri diſputantium, *fin.* 4. 4
- duplices: alii proprii, ſive artificiales, & in re ipſa inſiti; alii extranei, ſive aſſumpti, *Top.* 2
- quæſtionum quid res ſit, *ibid.* 20
- quale ſit, *ibid.*
- qui ad quas quæſtiones ſunt accommodati, *ibid.* 23
- qui ad conjecturam apti ſunt, *ibid.*
- generis judicialis. *Top.* 21
- deliberativi, *ibid.* 24
- demonſtrativi, *ibid.*
- qui ſingulis partibus orationis conveniant, *ibid.* 25
- in artificioſa memoria, *Heren.* 3. 16
- philoſophiæ, *orat.* 33
Loca, ubi viri magni fuerunt verſati, nos movent, *fin.* 5. 1
- urbes, campum, venandi conſuetudines adamare ſolemus, *ibid.* 1. 20
Locorum circumſtantiæ, quæ in negotiorum geſtione conſiderantur, *Inv.* 1. 26
- communium genera duo, *invent.* 2. 22
- artificialium ſive inſitorum enumeratio, *Top.* 5. *Part.* 2
- artis expertium, ſive extraneorum, conſideratio & enumeratio, *ibid.* 19. *Part.* 24
- diverſæ naturæ, *Div.* 1. 36. *fat.* 4
Locis movemur, *Leg.* 2. 2
Locos capere ad memoriam, *orat.* 2. 86
LOCUTIO ornata & Latina oratoris fundamentum, *Brut.* 74
LOGICA Epicuri, *fin.* 1. 7
- Stoicorum de perturbationibus, *Tuſc.* 4. 14
Logica ratio diſſerendi, *fat.* 1
- deſcriptio, *Tuſc.* 5. 25
- LOLIGINES exultantes, *Div.* 2. 70
LOMENTUM, *fam.* 8. 14
LOQUELÆ, inſtrumenta in homine, *Tuſc.* 1. 16
LOQUI e lintre, *Brut.* 60
Loquendi uſus populo concedendus, ſcientia nobis reſervanda, *orat.* 48

Loquendo homines diſtant a beſtiis, *inv.* 1. 4
LOTUS advenas tenens, *fam.* 7. 20
LUBENTINA Venus, *Nat. D.* 2. 23
LUCIFER, *ibid.* 2. 20. 3. 20
LUCTATIO, *fat.* 6. *Leg.* 2. 15
LUCTUS eſt ægritudo, ex ejus r. qui carus fuerat, interitu acerbo, *tuſc.* 4. 8
- quaſi officium aliquod vulgo eſſe putatur, *ibid.* 3. 27
- ex opinione naſcitur, *ibid.* 26
- impudens eſt, mœrore ſe conficientis, quod imperare non liceat liberis, *ibid.* 3. 12
Luctum habet concurſus hominum, *Leg.* 2. 26
LUCUBRATIONES detraxit Cicero tempore Cæſaris, *Div.* 2. 68
LUCULENTUS caminus, *fam.* 7. 10
- homo, ſcriptor, auctor, &c. *At.* 2. 12. 7. 17. 10. 12. & 14
Luculenta res, *ibid.* 4. 16
Luculentum factum, *ibid.* 10. 12
- navigium, *ibid.* 16. 4
LUCUS Furinæ, *Nat. D.* 3. 18
LUDENDI modus retinendus, *off.* 1. 29
LUDUS conceſſu omnium datur adoleſcentiæ, *Cœl.* 12
- diſcendi, non luſionis, *Q. fr.* 3. 4
- gladiatorius, *Cat.* 2. 5
Ludo & joco quatenus utendum, *off.* 1. 29
Ludum ſuggerere alicui, *Phil.* 2. 27
Ludi Antii futuri, *At.* 2. 8. & 10
- Apollinares, *Phil.* 2. 13. *At.* 2. 19. 16. 4
- Apollinis, *Brut.* 20
- Circenſes, *Verr.* 4. 15
- Compitalicii, *P.ſ.* 4
- Græci, *At.* 16. 5
- gymnici, *Fam.* 5. 12. *Tuſc.* 2. 26
- Juventatis, *Brut.* 18
- maximi, *Har. reſp.* 6
- Oſci aut Græci, *fam.* 7. 1
- Romani, *Act.* 1. *in Verr.* 10. *Verr.* 1. 54. *fam.* 8. 8. *At.* 13. 45
- antiquiſſimi ſunt Jovi, Iunoni & Minervæ, *Verr.* 5. 14
- in circo, *Phil.* 2. 43
- talarii conſeſſus, *At.* 1. 16
- votivi, *Div.* 1. 26
- qui pueris concedendi, *off.* 1. 29
Ludorum epulare ſacrificium, *orat.* 3. 19
- & munerum inutilitas, *off.* 2. 16
- Romanorum dies, *orat.* 1. 7
- ſcenicorum extremus dies, *Ibid.* 3. 1
Ludos ſine cauſa mirantur quidam, *fam.* 7. 1
- ab lætitia ad metum traducere, *Har. reſp.* 11
- ab lætitia ad luctum conferre, *Ibid.*
- committere, *Q. Fr.* 3. 4. *fin.* 3. 2
Ludis delectatur populus, *Mur.* 19
- & feriis ſcripſit Cicero orationes, *Planc.* 27
LUDICRA armorum ars, *orat.* 2. 20
LUDIUS, *Har. Reſp.* 11. *Sext.* 54
LUGENDI varia genera, *Tuſc.* 3. 26
- & variæ cauſæ, *Ibid.* 29
- finem facit & mulier, *fam.* 5. 16
LUMEN virtutis ac beatæ vitæ apparet ſerius, *fin.* 5. 21
LUNA accipit ſolis lumen, *orat.* 3. 45
- conſopivit Endymionem, *Tuſc.* 1. 38
- Dea, *Nat. D.* 3. 20
- in terris verſatur, *ibid.* 2. 21
- major quam dimidia terræ pars, *ibid.* 2. 40
- mater Dionyſi, *ibid.* 3. 23
- unde dicta, *ibid.* 2. 27
Lunæ curſus, *ibid.* 2. 19
- eclipſes crebriores quam ſolis, *Heren.* 3. 22
- ortu aut obitu commoventur æſtus maritimi, *N. D.* 2. 7
LUXURIA varia, *Piſ.* 27
Luxuries in herbis, *orat.* 3. 38
- mater avaritiæ, *ibid.* 2. 40
- ſenectuti fœdiſſima, *off.* 1. 34
Luxuriem accuſare facile eſt, *Cœl.* 12
Luxurioſa frumenta, *orat.* 24
LUSTRANDA colonia, exercitus, populus, *Div.* 1. 45

M.

MACELLI annona, *Div.* 2. 27
- fures, *Quint.* 6. *Verr.* 3. 62
MACROCOLUM, *At.* 13. 25. 16. 3
MAGI, *Div.* 1. 23
- in Perſis, *ibid.* 1. 41
- Perſarum ſpernebant templa, *Leg.* 2. 16
Magnum mos in cadaveribus, *Tuſc.* 1. 45
- portenta de Diis, *N. D.* 1. 16
MAGISTER populi, *Leg.* 3. 3
- eſt dictator, *Fin.* 3. 22
Magiſter rudis dimidio ſtultiores reddit adoleſcentes quam acceperat, *Flacc.* 20
Magiſtri ingenioſiores ſunt iracundiores, *Roſc. Com.* 11
MAGISTRATUS in ſpecula collocati, *Phil.* 7. 7
- munus, *off.* 1. 34
- officium, *Her.* 4. 35
- per largitionem ædes, r. ſolent rapere, *Verr.* 2. 55
- qua religione accipiendi, *ibid.* 5. 14
- quaſi reipublicæ villici, *Planc.* 25
- tanquam gladius quibuſdam datur ad rempublicam contrucidandam, *Sext.* 10
- vis, *Leg.* 3. 1. eſt lex loquens, *ibid.*
- minor poteſtas quam populi, *Leg.* 3. 3
Magiſtratuum habentibus credendum, *off.* 1. 41
- in-na more majorum dicebat de majoribus ſuis ac ſe ipſo, *fin.* 2. 22
Magiſtratu abiens habebat concionem, *Fam.* 5. 2
Magiſtratus improbi afferre ſolent aliquam facti rationem, *Verr.* 3. 85
- in poteſtate populi, *orat.* 2. 40
Magiſtratuum epulæ, *Tuſc.* 4. 2
MAGNA quæ habentur, duplicia ſunt, natura & uſu, *Part.* 16
Magnitudo animi nil extimeſcit, *off.* 3. 27
Magnitudo animi venit Deorum opera & facta cernentibus, *Fin.* 4. 5
- unde exiſtat, *off.* 1. 4
- vocis unde comparatur & conſervatur, *Her.* 3. 11
Magnificentia pars fortitudinis, *Invent.* 2. 54

MA-

MAJEſTAS ex definitione Syllæ, *fam.* 3. 11
-- imminuta, *orat.* 2. 25. 39. & 49. *Verr.* 5. 20
-- reipublicæ, *Her.* 4. 25
Majeſtatis crimen, *Verr.* 4. 41
-- & imperii auxilium, *Rab. Perd.*
-- lege tenetur ſollicitaſſe legionem, *Cluent.* 35
Majeſtatem minuere, *Her.* 1. 12. 2. 12. *Inv.* 2. 17. *Part.* 30
-- populi R. comiter conſervanto, formula in fœderibus, *Balb.* 16
MAJUS anteponi minori eſt ex officio, *off.* 1. 16
MALEDICERE, aliud accuſare, *Cal.* 3
Maledicto nihil facilius emittitur, nihil citius excipitur, nihil latius diſſipatur, *Planc.* 13
Malevolentia eſt voluptas ex malo alterius ſine emolumento ſuo, *Tuſc.* 4. 9
MALITIA eſt verſuta & fallax nocendi ratio, *Nat. D.* 3. 30
-- diſtinguenda a prudentia, *off.* 3. 17
-- prudentiam vult imitari, *ibid.* 25
MALLEOLI ad incendia, *Mil.* 24
MALO emere quam rogare, *Verr.* 4. 6
Malim venire fruſtra quam deſiderari ſi opus eſſet, *Att.* 13. 47
MALUM etiam mediocre magnum eſt, *Tuſc.* 3. 10
-- naſcens facile opprimitur, inveteratum fit plerumque robuſtius, *Phil.* 5. 11
-- nullum niſi culpa, *Tuſc.* 3. 16
-- appellatur quidquid eſt contra naturam, *Fin.* 5. 19
-- nihil cenſendum, quod natura datum eſt omnibus, *Tuſc.* 1. 42
-- quibus verbis a Zenone & Stoicis ſoleat appellari, *ibid.* 2. 12
Malum quod quis decernit, id nequit contemnere, *Fin.* 3. 8
Mali eloquentia origo, *Inv.* 1. 3
-- nihil eſt in morte, *Tuſc.* 1. 34
Mali & audaces, *Phil.* 14. 2
Malorum enumeratio iniqua eſt in accuſando prætermiſſis bonis, *Leg.* 3. 20
-- remedium petendum a virtutibus, *Tuſc.* 3. 17
-- a fortitudine, *ibid.*
-- a temperantia, ſive frugalitate, *ibid.*
-- ab juſtitia, *ibid.*
-- a prudentia, *ibid.*
MAMMARUM multitudo & paucitas in diverſis animantibus unde ſit, *Nat. D.* 2. 51
MANCIPIUM mendax, aleator, furax, ebrioſus, *off.* 3. 23
Mancipii lex, *orat.* 1. 39
Mancipi eſſe prædia, *Flacc.* 32
-- rerum repetitio, *Mur.* 2
Mancipia, facta dominorum nexu aut aliquo jure civili, *Parad.* 5. 1
Mancipiorum venditio, *off.* 3. 17
MANDATI judicium, *Roſc. Am.* 38. *Cæc.* 3. *Nat. D.* 3. 30
MANSUETUDO animorum & verecundia, *off.* 2. 4
MANUBIÆ Carthaginenſium, *Nat. D.* 3. 34
MANUPRETIUM, *Piſ.* 24
MANUS ſubſequens verba, *orat.* 3. 59
Manum de tabula, *Fam.* 7. 25
- non verſuros, *Fin.* 5. 31
Manu quondam ac viribus omnia agebantur, *Sext.* 42
Manus tollere admirantis geſtus, *Acad.* 4. 19
Manuum compoſitio & utilitas, *Nat. D.* 2. 60
MARE Adrianum, *At.* 10. 7
- Ægeum, *Fin.* 3. 14
- Fretenſe, *At.* 10. 7
- Ilyrium, *Man.* 12
- inferum Tuſcum, *orat.* 3. 19
- rubrum, *Nat. D.* 1. 35
- ſua natura tranquillum vi ventorum agitatur, *Cluent.* 49
- ſuperum, *ibid.* 68
- ſuperum & inferum, *Flacc.* 13
- ſuperum Jonium, *orat.* 3. 19
Maris locus in globo terreno, *Nat. D.* 2. 43
- pulchritudo & divitiæ, *ibid.* 39
- colores diverſi unde oriantur, *Acad.* 4. 33
- murmur ventos prænuntiat, *Div.* 1. 7
- & animi comparatio, *Tuſc.* 5. 6
Mari incluſus eſt calor, *Nat. D.* 2. 10
Mari putantur omnia expiari, *Roſc. Amer* 26
Maritima prædiola amabat Cicero, *Fam.* 2. 16
MARS communis, *Verr.* 5. 56. *Mil.* 21. *Phil.* 10. 10
- fortiſſimum quemque ex acie pignerari ſolet, *Phil.* 14. 12
- omnis belli communis, *fam.* 6. 4
Marte noſtro, *off.* 3. 7
- veſtro, *Verr.* 3. 4
MASTRUCATI latrunculi, *Prov. conſ.* 7
MATER DEA, *Har. reſp.* 11.
- lugens unicum filium, *fam.* 9. 20
- magna, *Sext.* 26. *Verr.* 4. 44
Matrem familias eſſe, *Top.* 3
Matre libera qui eſt, liber eſt, *Nat. D.* 3. 18
Matricida, *Q. fr.* 1. 2
Matricidium, *inv.* 1. 13
MATERIA eloquentiæ, *inv.* 1. 5
- nihil juvatur ſine confectionis fabrica, *Div.* 1. 31
-- ſermonis, *offic.* 1. 37
MATHEMATICI illuſtres apud Græcos, *Tuſc.* 1. 2
- multi, *orat.* 1. 3
Mathematicorum mos, *Tuſc.* 5. 7
MATRIMONII dignitate conjunctæ nuptiæ, *Cluent.* 12
- jus caſtum atque legitimum, *Ibid.* 62
MATRONARUM ſanctitas, *Cal.* 13
MATURE fias ſenex, ſi diu velis eſſe ſenem, *Senect.* 10
MEDICUS medico iratus, ſi hic in ægroto mutet rationem curandi, a priore inſtitutam, *Att.* 6. 1
- optimus quæritur in morbis corporis difficillimis, *Cluent.* 21
- ratione providet futurum, *Div.* 2. 6
Medici in medendo officium, *orat.* 2. 44
Medici alii morbis, alii vulneribus, alii oculis medebantur, *orat.* 3. 33
- leniter curant leviter ægrotantes, *off.* 1. 24
- mali curare ſe nequeunt, *Fam.* 4. 5. 7. 6
- quanquam intelligunt, tamen nunquam ægris di-

Digitized by Google

dicunt eos morituros eſſe, *Div.* 2. 25
- toto corpore curando etiam minimæ parti medentur, *Tuſc.* 3. 34
Medicorum ſcientiam non ipſius artis, ſed bonæ valetudinis cauſa probamus, *fin.* 1. 13
MEDICINA animorum eſt, *Tuſc.* 4. 27
- ars, *Div.* 1. 14
- ars, etſi non omnes ægri convaleſcant, *Nat. D.* 2. 4
- imbecillior quam morbus, *At.* 10. 14
- inventioni Deorum conſecrata, *Tuſc.* 3. 1
- reipublicæ, *Sext.* 65
- ſanans vitioſas partes, non exſecans, *At.* 2 1
Medicinæ ars honeſta, *off.* 1. 42
- vis tum non apparet, cum quis valet, *Fam.* 9 3
Medicinam alicui facere, *ibid.* 14. 7
MEDIOCRIS figura orationis, *Heren.* 4. 8
Mediocritas inter nimium & parum, *off* 1. 25
- optima etiam in veſtitu, *ibid.* 1 36. in ædificando, *ibid.* 39
Mediocritates Academiæ veteris, *Acad.* 4. 44
- naturales vel opinabiles, *Tuſc.* 3. 31
- perturbationum, *ibid.* 18
- vitiorum, *ibid.* 4. 26
MEDITERRANEI, *Nat. D.* 1. 31
MEDITULLIUM, *Top.* 8
MEDIUS locus ſemper infimus in rotundo, *Tuſc.* 5. 24
Medium in ſphæra infimum, *Nat. D.* 2. 45
- officium, *off.* 1. 3
Media officia Stoicis, *ibid.* 3. 3
MEL ex Hymetto, *Fin.* 2. 34
- ſuo genere dulce, *ibid.* 3. 10
Mellis amphoræ, *Verr.* 2. 74
Melle dulcior ſermo, *Her.* 4. 33
MELANCHOLICI, *Div.* 1. 38
MEMBRUM orationis quid ſit, *Her.* 4. 19
- & articulus orationis qui differant, *ibid.*
Membra corporis alia uſui inſerviunt, alia ornatui, *Fin.* 3. 5
Membra duplicia, alia ſibi tanquam nata, alia ut cæterorum uſum adjuvent, *ibid.* 19
- nobis ita data ſunt, ut ad quandam rationem vivendi data eſſe appareant, *ibid.* 7
Membra eloquentiæ quinque, *orat.* 2. 19
- membratim dicta, *orat.* 63
- quædam ſolent amputari, *offic.* 3. 6
Membris utimur prius quam dicimus, cujus ea utilitatis cauſa habeamus, *fin.* 3. 20
MEMORIA oratoris quid ſit, *Her.* 1. 2. *inv.* 1. 7. *Part.* 7
- theſaurus inventorum, atque omnium partium Rhetoricæ cuſtos, *Her.* 3. 15
- pars prudentiæ, *inv.* 2. 53
- rerum omnium theſaurus, *orat.* 1. 5
- oratoris fundamentum, *Opt. Gen. Or* 2
- qui ſiat, *Tuſc.* 1. 25
- Platoni eſt recordatio ſuperioris vitæ, *ibid.* 24
- aſſidue exercenda, *Her.* 3. 24
- minuitur niſi eam exerceas, *ſen.* 7
- duplex, naturalis & artificialis, *Heren.* 3. 16
- naturalis, *ibid.*
- eaque latens arte evocanda eſt, *or.* 2. 88
- artificioſa, *Her.* 3. 16
- eaque conſtat ex locis & imaginibus, *ibid.*
- rerum quomodo comparanda, *or.* 2. 87. & 88
- verborum quomodo concilianda, *ibid.* 88
- a Tullio commendatur, *Her.* 3. 22
- bene redditæ vitæ ſempiterna eſt, *Phil.* 14. 12
- cuſtos cæterarum ingenii partium, *Brut.* 61
- cuſtos omnium, *Part.* 1. & 7. *Opt. Gen. Or.* 2
- falſorum nulla, *Acad.* 4. 7
- hominum: Poſt memoriam hominum, *Act.* 1 in *Verr.* 11. & *Verr.* 1. 3
- rerum in Lucullo, *Acad.* 2. 1
- ſenis, *ſen.* 7
- unde oritur, *Acad.* 4. 10
- recte factorum & libertate contentum negligere humana, *Brut. ep.* 16
Memoriæ artificioſæ utilitas, *Her.* 16
- loci, *ibid.*
- & quomodo ii ſint comparandi & diſponendi, *ibid.* & *or.* 2. 86
- imagines, *Her.* 3. 16
- & quales eſſe debeant qualiterque diſpoſitæ, *ibid.* 3. 20
- imagines duplices rerum & verborum, *ibid.*
- verborum ſcriptores Græci a Tullio reprehenduntur, *ibid.* 23
- artificioſæ præcepta exercitatione adjuvanda, *ibid.* 22
- beneficium, *Acad.* 4. 7
- diſciplina ducta eſt a locis, *fin.* 5. 1
Memoria valere debet orator, *or.* 1. 5. 2. 87
MENDA librariorum, *Att.* 13. 23
MENDACIUM honeſtum & miſericors, *Lig.* 5
Mendaciunculum: Narrationem mendaciunculis adſpergere, *or.* 2. 59
MENS movetur ipſa per ſe, *Acad.* 4. 15
- diſtinguenda a partibus iis, quæ turbidos motus patiuntur, *Tuſc.* 1. 33
- rerum ſit judex, *Acad.* 1. 8
- bona in homine optimum, *Tuſc.* 5 23. ſe ipſa qui agnoſcat, *ibid.* 25
- Dea, *Nat. D.* 1. 23. & 31
- civitatis poſita in legibus, *Cluent.* 53
- divina ſine ratione eſſe nequit, *Leg.* 2. 4
- & vox pura & integra in cultu Deorum, *Nat. D.* 2. 28
- extinguitur ſenectute, niſi tanquam lumini oleum inſtilletur, *ſen.* 11
- fons ſenſuum & ipſa ſenſus, *Acad.* 4. 10
- hominis alitur diſcendo, *off.* 1. 30
- humana quantam vim rerum optimarum contineat, *Leg.* 1. 5
- lætans Epicuri, *Tuſc.* 3. 18
- perfecta, *Tuſc.* 5. 13
- quod conceperit ita fieri oportere ſervandum eſt, *off.* 3. 29
- ratio & prudentia hominis, *Nat. D.* 2. 59
Mentis humanæ præſtantia, *fin.* 5. 12. 21
- munus, *Acad.* 4. 10
- vis non eadem in dormientibus & vigilantibus, vinolentis, & ſobriis, ſanis & inſanis, *ibid.* 17
- acies perſtringitur inopia vel ſatietate, *Div.* 1. 29

- aciem adducere a conſuetudine oculorum, *Nat. D.* 2. 17
- delubra, *Nat. D.* 3. 36
- virtutum duo prima genera, *fin.* 5. 13
Menti regnum totius animi a natura tributum eſt, *Tuſc.* 3. 5
Mentem noſtram non videmus, *Mil.* 31
Mente nihil celerius, *orat.* 59
- nihil homini dedit Deus divinius, *off.* 3. 10
- nihil præſtabilius, *Senect.* 12
- ſagaci & bona nihil melius, *Tuſc.* 5. 23
Mentes ex ſingulari elemento rebatur Ariſtoteles, *Acad.* 1. 7
- impiorum figuntur telis Deorum, *Har. reſp.* 18
MENSA publica, *Flacc.* 19
Menſæ argenteæ in delubris Græciæ, *Nat. D.* 3. 34
- Delphicæ e marmore, *Verr.* 4. 59
MENSIS primus Ægyptiis Thoth, *Nat. D.* 3. 22
Menſes unde nominati, *ibid.* 2. 27
MENSURA majore reddendum, quod utendum acceperis, *off.* 1. 15
MENTIENS, ſorites, dialecticorum, *Div.* 2 4
MERCATORIS fortuna rudentibus apta, *Tuſc.* 5. 14
Mercatura, *off.* 1. 42
- utilitatum, *Nat. D.* 1. 44
Mercatus Græciæ, *Tuſc.* 5. 3
MERCENARIIS quomodo utendum, *Off.* 1. 13
MERETRICEM in matronarum cœtum adducere, *Fin.* 2. 4
Meretriciis amoribus non interdictum juventuti, *Cal.* 20
MERIDIE non lucere judicetur, *At.* 1. 1
Meridiatione non utebatur quondam Cicero, *Div.* 2. 68
METONYMIA Grammaticorum quæ ſit, *or.* 27
METUS eſt opinio magni mali impendentis, *Tuſc.* 3. 11
- diffidentia expectati & impendentis mali, *ib.* 4. 17
- expectatio mali, *ibid.*
- futuræ ægritudinis ſollicita expectatio, *ibid.* 5. 18
- ad quid utilis ſit, *ibid.* 4. 20
- omnis ſerviens eſt, *Parad.* 5
- cuſtos malus diuturnitatis, *Offic.* 2. 7
- eſt abſentium rerum, quarum præſentium eſt ægritudo, *Tuſc.* 4. 4. 16. & 30. de eo Stoici, *ibib.* 6
- habet humilitatem, *Tuſc.* 3. 13
- in re militari eſſe debet, *Verr.* 5. 50
- mali gravior eſt quam id ipſum, quod timetur, *fam.* 6. 4
- vocis genus, *orat.* 3. 58
Metui & in odio eſſe deteſtabile eſt, *Phil.* 1. 14
Metu coactis promiſſis non ſtandum, *off.* 1. 10
Metus non fractus, cupiditate frangi non debet, *off.* 1. 20
Metuunt homines diligentius quam meminerunt, *Brut. ep.* 16
MILES legionarius, auxiliarius, *fam.* 10. 32
- glorioſus, *offic.* 1. 38
- ignavus, timidus, fugiens ſæpe perit, cum qui ſtetit ſalvus ſit, *Tuſc.* 2. 23
- non factus venditur, *Cæc.* 34
- primus in delectu ſit bono nomine, *Div.* 1. 45
- ſit, qui pugnare poſſit in hoſtem, *off.* 1. 11
Militis glorioſi aſſentatio, *Amic.* 26
Milites gregarii dant coronam civicam ſervatoribus, *Planc.* 30
- imperator & pecunia ſunt ſtimuli bellorum, *Heren.* 4. 9
Milites paratos tamen adhortatur dux, *phil.* 4. 5
Militibus initium vincere aut emori, *off.* 3. 32
Militia urbana JCti, *Mur.* 9
MILITARIS conſuetudo animadvertendi in flagitio multorum, *cluent.* 46
- ſuffragatio in comitiis, *Mur.* 18
- viri neceſſitas, *font.* 15
- virtus, an juris civilis gloria adferat plus dignitatis, *Mur.* 9
Militares leges, *Flacc.* 32
MIMI exitus, non fabulæ, *Cal.* 27
Mimi communes, *fam.* 7. 1
Mimorum argumenta ab Alexandria, *Rab. Poſt.* 12
- dicta, *Att.* 14. 3.
Mimicus jocus, *orat.* 2. 59
MINA, ut mercede dialecticorum, dialecticam didicerat Carneades, *Acad.* 4. 30
MINANTIS nulla auctoritas eſt apud liberos, *fam.* 11. 3
MINIMUM, quod dividi nequeat, in rerum natura nihil, *Acad.* 1. 7
Minima ex malis eligere, *off.* 3. 1
MINISTRI publici Martis, *Cluent.* 15
MIRABILE eſt, cum plurimum in faciendo interſit inter doctum & rudem, quam non multum differat in judicando, *or.* 3. 51
- videtur, quod non rideat haruſpex, cum haruſpicem viderit, *Nat. D.* 1. 26
Mirabilia Stoicorum, *Acad.* 4. 44
MIRATIO: cauſarum ignoratio in re nova mirationem facit, *Divin.* 2. 22
MIRMILLO, *Phil.* 5. 7. 6. 4. & 5
MISER quis, *Fin.* 2. 28
- non eſt ingratus, *Sext.* 57
Miſeri, *Tuſc.* 5. 6
Miſerorum defenſor debet ipſe eſſe miſer, *Mar.* 25
Miſerum eſt dominum poſſe eſſe moleſtum, ſi velit, *phil.* 8. 4
- quis turpe, *At.* 8. 8
Miſerior, qui ſuſcipit in ſe ſcelus, quam qui ſubit facinus alterius, *phil.* 11. 4
Nihil tam miſerabile, quam ex beato miſer, *Part.* 17
MISERICORDIA eſt ægritudo ex alterius rebus adverſis, *Tuſc.* 3. 10
- ex miſeria alterius, injuria laborantis, *ib.* 4. 8
- utilis ad opem ferendam, & calamitates hominum indigorum ſublevandas, *ibid.* 20
- auditoris quibus modis commoveatur, *Heren.* 2. 31
- alienorum caſuum legentibus eſt jucunda, *Fam.* 5. 12
- eſt virtus gratiſſima, *Lig.* 12.
Miſericordiæ commovendæ loci ſedecim, horum

Digitized by Google

rumque enumeratio, *orat.* 2. 52
MOBILITAS & inconſtantia turpis, *Phil.* 7. 3
MODESTIA, *Heren.* 3. 2. *Invent.* 2. 54. *Fin.* 2. 19. *Tuſc.* 3. 8
- ficta in ſcribendo, *Heren.* 4. 3
- adoleſcentis, *off.* 2. 14
- in actionibus a Stoicis quomodo definiatur, *off.* 1. 40
- pars temperantiæ, *inv.* 2. 54
- in omnium, quæ fiunt, quæque dicuntur, ordine & modo verſatur, *offic.* 1. 5
Modeſtiæ officia in perſuadendo notanda, *Heren.* 3. 3
- ſubjectum vitæ neceſſitates, *off.* 1. 5
Modeſtiam afiert cognitio rerum cœleſtium, *Fin.* 4. 5
MODESTUS, *Tuſc.* 4. 16
MODIFICATA orationis membra eſſe debent, *orat.* 3. 48
MODUS negotii geſti, ejuſque partes duæ, *inv.* 1. 27
- eſt literarum, *fam.* 9. 26
- & forma verborum, *orat.* 3. 44
Modum quoque habet ſapiens conſilium, *fam.* 4. 7
Modo hoc, modo illud, *Nat. D.* 1. 18
MOLA & vinum inſpergitur victimis, *Div.* 2. 16
MOLESTIA eſt ægritudo permanens, *Tuſc.* 4. 8
- habet ſuum vocis genus, *orat.* 3. 58
MOLESTUM nihil, quod non deſideres, *Sen.* 14
MOLLIS & effœminati animi probra, *offic.* 1. 18
MOLLITIA animi, *Tuſc.* 2. 21
- quomodo per rationem corrigenda, *ibid.*
- naturæ, *Att.* 1. 17
Mollitia animi officium deſerere, *Fin.* 1. 10
MOLLITUDO, *orat.* 3. 25
- vocis, *Heren.* 3. 11
MOMENTIS minimis fiunt maximæ inclinationes temporum, *Phil.* 5. 10
MONEDULÆ aurum commiſſum, *Flacc.* 31
MONOGRAMMI dii Epicuri, *Nat. D.* 2. 33
MONS ſacer ad Anienem, *Brut.* 14
Montes altiſſimos plerumque petit fulmen, *Divin.* 2. 19
- belli fabricatus, inepte turgidum, *Her.* 4. 10
MONSTRUM exprimens vaſtitatem Italiæ, *Divin.* 1. 24
MONUMENTO quod plus inſumitur, quam lege conceſſum, tantundem populo dandum, *At.* 12. 35
Monumenta majorum non patiebatur alieno nomine ornari, *Verr.* 4. 36
Monumentorum cuſtodes plurimi eſſe debent, *ibid.* 38
MORALIS Philoſophia dicta a moribus, quod Græci Ἤθη vocant, *fat.* 1
MORBI animi qui ſint, *fin.* 1. 18
- pernicioſiores & plures ſunt quam corporis, *Tuſc.* 3. 4
- per Philoſophiam ſanandi, *ibid.* 7
- ex corrupto ſanguine, *Tuſc.* 4. 10
Morborum animi origo, *ibid.* 11
Morbis corporis vitæ jucunditas impeditur, *Fin.* 1. 18
Morboſi iracundi, *Tuſc.* 4. 24
MORI aliis bonum, aliis vivere, *fin.* 4. 20
- deſiderio alicujus, *At.* 1. 3
- novo morbo, *ibid.* 3. 10
Moritur vitiis, *fin.* 5. 14
Moriatur, vox Marii, *Tuſc.* 5. 19
Morientium animus multo eſt divinior, *Divin.* 1. 30
Morituros ſæpe divinare exemplis demonſtratur *ibid.*
MOROSITAS ſenum, *Sen.* 18
MORS quid ſit variatur a Philoſophis, *Tuſc.* 1. 9
- diſſolutio naturæ, *Tuſc.* 1. 9. *Leg.* 1. 11
- diſceſſus animi a corpore, *Tuſc.* 1. 9
- finis lucis & amiſſio omnium commodorum vitæ, *Tuſc.* 2. 4
- laborantium portus & perfugium, *ibid.* 1. 49
- migratio commutatioque vitæ & dux in cœlum, *ibid.* 12
- aut ſummum bonum, aut nullum malum, *ibid.* 46
- extremum omnium rerum, *Fam.* 6. 21
- invidiam extinguit, *Balb.* 6
- naturæ finis, non pœna, *Mil.* 37
- non a diis conſtituta ſupplicii cauſa, ſed neceſſitas naturæ & laborum quies, *Cat.* 4. 4
- ſervituti anteponenda, *fam.* 10. 27
- ſervituti turpitudinique anteponenda, *off.* 1. 23
- ſomni ſimillima, *Tuſc.* 1. 38
- viro forti non turpis, nec miſera ſapienti, *Cat.* 4. 2
- unum in malis perfugium calamitatis, *Cluent* 61
- optimi & juſtiſſimi cujuſque reditus eſt in cœlum, *Amic.* 4
- terribilis eſt iis, quorum cum vita omnia extinguuntur, non iis, quorum laus emori non poteſt, *Parad.* 2
- optima, cum integra mente cæteriſque ſenſibus opus ſuum natura diſſolvit, *Sen.* 20
- ſenſum doloris eripit, *Cluent.* 61
- quare aut negligenda, aut optanda, *Sen.* 20
- quare e ueter. hominum, *Tuſc.* 1. 35
- an ſit malum, *ibid.* 5
- in puncto temporis contigit, *ibid.* 34
- fugitur ut diſſolutio naturæ, *Leg.* 1. 11
- nec ad vivos pertinet, nec ad mortuos, *Tuſc.* 1. 38
- magna eloquentia hominibus eſt perſuadenda, *ibid.* 49
- amicorum non nimium lugenda, & quas ob cauſas, *fam.* 5. 16
Mortis dies beatus, *Sen.* 23
- perpetua commentatio eſt cœleſti illi vitæ ſimilis, *Tuſc.* 1. 31
- laudatio ab Alcidamo Rhetore antiquo ſcripta, *ibid.* 48
- pro patria oppetitæ exempla aliquot illuſtria, *ibid.*
- contemptorum exempla, *Sen.* 20
- appropinquatio an ſollicitos debeat habere, *ibid.* 19
- contemnendæ prudentia doctorum hominum, *Marc.* 8.

- ſuga turpis eſt omni morte pejor, *Phil.* 8. 10
- inſtar eſt locupletibus clientes appellari, *off.* 2. 20
- meditatio, *Sen.* 20
- ſolatium, *Sext.* 21
- terror, *Fin.* 5. 11

Morti vicinis quæ contingant, *Divin.* 1. 30
- nihil tam ſimile quam ſomnus, *Sen.* 22

Mortem nemo ipſe ſibi acceleret, *Sen.* 21
- ut negligamus, ab adoleſcentia meditatum eſſe debet, *ibid.* 20
- timens tranquillo eſſe animo nemo poteſt, *ibid.*
- non eſt malum, imo bonum, *Tuſc.* 1. 8

MORTALES a diis immortalibus uſucapere nihil poſſunt, *Har. reſp.* 14

MORTUI vicem dolere non oportet, *Fam.* 4. 5
- vel Dii ipſi, vel cum Diis futuri ſumus, *Tuſc.* 1. 31
- in virtutum ſtudiis vivunt, *Sen.* 21
- cur lugeantur, *Tuſc.* 1. 13
- moderate lugendi, *ibid.* 3. 30 31

Mortuorum imagines apparentes, *ibid.* 1. 16
- Mos majorum in decedendo e provincia & ſuccedendo, *Fam.* 3. 7
- majorum optimus, *Leg.* 2. 16
- ut lex, valebit, *ibid.* 10

More Romano commendare, *Fam.* 7. 18
- majorum, *ibid.* 13. 10. *At.* 1. 1. 8. 15. *Fin.* 2. 22. *N. D.* 3. 17

Mores illum ſui ulciſcentur, *At.* 9. 12
- aut fortunæ ſpectari ſolet in hominibus juvandis, *off.* 2. 20
- civitatis crebro mutantur, *orat.* 2. 82
- externi alii ab Romanis, *Leg.* 4
- reconditi in ſpecie oris, *Leg.* 1. 9

Mores ſunt, ex quibus ponderandum, quid quis voluerit, *Syll.* 25

Morum bonorum ſimilitudo eſt conjunctiſſima, *off.* 1. 17

MOTUS corporis in oratore quæ complectatur *Heren.* 3. 15
- qualis per totam orationem eſſe conveniat, *ibid.*
- in ſermonis dignitate, *ibid.*
- in ſermone demonſtrationis, *ibid.*
- in ſermone narrationis, *ibid.*
- in ſermone jocationis, *ibid.*
- in ſermone contentionis, *ibid.*
- in ſermone diſtributionis, *ibid.*
- in ſermone amplificationis, *ibid.*
- in ſermone conqueſtionis, *ibid.*
- animi voluntarius, *fat.* 11
- animi quiſque habet ſuum geſtum, & ſonum, & vultum, *orat.* 3. 57
- animorum duplices, *off.* 1. 36
- corporis qui probandi, *ibid.* 28
- turbidi, *Tuſc.* 4. 5
- inanis apud Philoſophos, *Nat. D.* 1. 38

Motu aliquo communia tempora immutantur, *Mil.* 26

Motus duo Platoni, *Nat. D.* 2. 12

MULÆ partus, *Div.* 1. 18. 2. 22

MULIER vetula & multarum nuptiarum, *At.* 13. 29
- nullo auctore dotem dicens, *Cæc.* 25

Mulieres accumbunt in convivio virorum apud Græcos, *Verr.* 1. 26
- bene olent, quia nihil olent, *At.* 2. 1
- inornatas eſſe ſæpe decet, *orat.* 23
- in tutorum poteſtate, *Mur.* 12
- Indiæ, *Tuſc.* 5. 27

Mulierculæ in Græcia ferunt aquam, *ibid.* 36

MULIEROSITAS, *ibid.* 4. 11

MULIEROSUS, *Fat.* 5

MULLI barbatuli, *Parad.* 5. 2

MULSUM frigidum, *orat.* 2. 70

MULTI profuerunt, cum obeſſe vellent, *Nat. D.* 3. 28

MULTITUDINIS judicio alii feruntur, *off.* 1 32
- non flendum, *Tuſc.* 2. 26
- teſtimonium non graviſſimum, *Fin.* 2. 25

MUNDUS an fuerit ab æterno, *Tim.* 2
- Platoni factus videtur; Ariſtoteli ſemper fuiſſe, *Tuſc.* 1. 19
- cur a Deo factus, *Nat. D.* 1. 9
- ex quibus effectus, *Acad.* 1. 7
- quatuor conſtat elementis, *Tim.* 4
- nonnullis Philoſophis Deus eſt, *Nat. D.* 1. 8
- ſimulacrum æternum alicujus æterni, *Tim.* 2
- beatus Deus, & a Deo & æterno procreatus, *ibid.* 6
- varietate rerum diſtinctus, Græce *κόσμος*, quaſi lucens mundus nominatus, *ibid.* 10
- animans ſive animal, *Nat. D.* 2. 12. *Tim.* 3
- ſapiens, *Nat. D.* 2. 12
- perfectus, *ibid.* 13
- omnia complexu ſuo coercet & continet, *ibid.* 22
- omnium rerum ſeminator, ſator, parens, educator, altor, *ibid.* 34
- cœleſtis ac divina domus, *ibid.* 35
- quaſi communis hominum ac Deorum domus, aut urbs utrorumque, *ibid.* 62. *Leg.* 1. 7
- ex quadam parte mortalis, *ſomn. ſc.* 8
- morbum aut ſenectutem non patitur, *Tim.* 5
- per ſe, & a ſe, & patitur & facit omnia, *ibid.* 6
- ſe ipſo contentus eſt, neque eget altero, *ibid.*
- an ſit unicus, *ibid.* 4

Mundi forma rotunda, ſive globoſa, *Nat. D.* 1. 8. 10. 2. 18. 45. *Tim.* 6
- fabrica Deum eſſe nos convincat, *Tuſc.* 1. 19
- admirabilis, *Nat. D.* 2. 45
- eaque eleganter deſcripta, *Tuſc.* 1. 28
- converſio ſummæ celeritatis, ſive incitatiſſima, *Nat. D.* 1. 10
- natura artifex Zenoni dicitur, conſultrix & provida utilitatum, *Nat. D.* 2. 22
- mens providentia recte appellatur, *ibid.*
- animus quomodo a Deo conditus, *Tim.* 7
- animus Deus, *Acad.* 1. 7
- adminiſtratio omnium optima, ejuſque rei ratio, *Inv.* 1. 34
- totius ſtatus, eſt incolumitatis humanæ cauſa, *orat.* 3. 45
- renovatio futura, *Nat. D.* 2. 46

Mundo nihil melius, nihil præſtabilius, nihil

pulchrius, *Nat. D.* 2. 7. 3. 9
- nihil pulchrius, nihil ejus ædificatore præſtantius, *Tim.* 2
Mundum ardore aliquando deflagraturum, *Acad.* 4. 37. *N. D.* 2. 46. *Div.* 1. 49
- eſſe Deum probatur, *N. D.* 2. 11. 17
MUNERIS cujus colendi cauſa nati ſimus, *Leg.* 1. 5
Munerum facultas eſt copiarum, non virtutis, *Fam.* 2. 1
MUNICIPIA moventur conjunctione vicinitatis, *Planc.* 9
Municipiis civitas fruſtra adempta, *pro Dom.* 30
Municipibus duæ patriæ, *Leg.* 2. 2.
- ſuis probatus, *Cal.* 2
Municipalium patrum ſtudia, *Roſc. Am.* 16
MUNIONEM citare, *Orat.* 1. 59
MUROS urbis ſanctos dicunt pontifices, *N.D.* 3. 40
MUSÆ agreſtiores oratorum dicebantur philoſophia, *Orat.* 3
- id eſt, humanitas & doctrina, *Tuſc.* 5. 23
- manſuetiores, *Fam.* 1. 9
Muſis omnibus approbantibus, *Fam.* 7. 23
cum Muſis ſe delectare, *Att.* 2. 4
- omnibus rationem habere, *Att.* 2. 5
MUSCÆ, *Orat.* 2. 60
MUSICI floruerunt apud Græcos, *Tuſc.* 1. 2
- iidem olim poetæ, *Orat.* 3. 44
Muſicorum cantibus mutatis, ait Plato, mutari civitatum ſtatus, *Leg.* 3. 14
- norma, *Orat.* 3. 49
MUTATA verba, *Orat.* 27
MUTATIO extorum facile fieri poteſt, *Div.* 1. 52
MUTUUM in amicitia, *Fam.* 5. 2
MYSTAGOGI, *Verr.* 4. 59
MYSTERIA, *Att.* 5. 22
- Athenarum, *Leg.* 2. 14
- quo die piaculum, *Att.* 15. 25
- Romana, *N. D.* 2. 24

N

NÆNIÆ, cantus lugubres, *Leg.* 2. 24
NÆVI præcipui, formæ hominum, ut ſunt ſtrabones, pæti, flocci, frontones, capitones. *Nat. D.* 1. 29
NARIUM uſus, *Ibid.* 2. 53
- ſitus & ſtructura, *Ibid.* 56. 59
NARRATIO orationis quid ſit, *Heren.* 1. 3
- omnis reliquæ orationis fons eſt, *Orat.* 2. 81
- duplex, negotiorum & perſonarum, *Her.* 1. 8. *Invent.* 1. 19
- tripartita: fabulæ, hiſtoriæ, argumenti, *ibid.*
- perſonarum qualis eſſe debeat, *ibid.*
- ſit brevis, dilucida, veriſimilis, *Heren.* 1. 9 *Inv.* 1. 20
- brevis quomodo comparata eſſe debeat, *ibid.*
- eandem rem ne repetit, *Inv.* 1. 9
- dilucida qualis eſſe debeat, *ibid.* 20. *Inv.* 2. 15 *Orat.* 2. 80
- veriſimilis ſive probabilis quæ erit, *Her.* 1. 9. *Inv.* 1. 17. 21
- rei veræ, *Her.* 1. 9
- rei fictæ, *ibid.*
- accuſatoria in cauſa conjecturali, *Heren.* 2. 2
- defenſoria in cauſa conjecturali, *ibid.*
- in genere deliberativo qualis eſſe debeat, *Heren.* 3. 4
- quali conveniat generi demonſtrativo, *ibid.* 7
- quando obſit, *ibid.* 9
- quando nihil proſit, *ibid.*
- quando non loco adhibeatur, *ibid.*
- quando non fiat, quemadmodum cauſa poſtulat, *ibid.*
- probatur diſtinctis perſonis, & interpunctis ſermonibus, *Orat.* 2. 80
- ſit aperta, *ibid.*
Narrationis generales obſervationes, *ibid.*
- vitia, *Inv.* 1. 21
- longitudine ſæpius quam obſcuritate res parum intellecta eſt, *ibid.* 20
- obſcuræ incommodorum, *Orat.* 2. 80
Narratione quando utendum, *ibid.* 81
Narrationum genera tria, *Her.* 1. 8. *Inv.* 1. 19
NASCI prius oportet quam emori, *Orat.* 1. 57
Non naſci optimum eſt: proximum, quamprimum mori, *Tuſc.* 1. 48
NASTURTIUM Perſarum, *Fin.* 2. 28
NASUS ita locatus eſt, ut quaſi murus oculis interjectus eſſe videatur, *N. D.* 2. 57
NATALITIA dare in hortis, *Phil.* 2. 6
NATALIS Bruti idem dies, quo ad Mutinam liberatur, *Brut. ep* 15
Natalis dies Romæ, *Div.* 2. 47
- Salutis, *ſext.* 63
- Soli amor, *Leg.* 2. 1
- dies ſæpius eo, qui ſemel fuit, eſſe non poteſt, *Fin.* 2. 31
Natalem diem luctu, emortualem lætitia eſſe celebrandum, *Tuſc.* 1. 48
NATATIO juventutis in Tiberi, *Cal.* 15
NATI bene cupiunt gerere negotia, utpote ad agendum nati, *Fin.* 5. 20
- ſumus ad ſocietatem & communitatem generis humani, *Fin.* 4. 2
NATIO optimatum: *ſext.* 44
Nationi ut deæ res divina ſit, *N. D.* 3. 18
NATURA cernitur in pueris, ut ſpeculis; *Fin.* 5. 22
- conciliatrix blanda & quaſi lena ſui, *N. D.* 1. 27
- dominatur in rebus ad requiem animi delectationemque pertinentibus, *Leg.* 2. 1
- & fortuna conſideranda in eligendo genere vitæ, *Off.* 1. 33
- fert in omnibus rebus, ut ſeneſcant, *Tuſc.* 2. 2
- juris repetenda ab hominis natura, *Leg.* 1. 5
- nihil extremum invenit, *Heren.* 3. 22
- nos conciliat primum parentibus & patriæ, *Har. reſp.* 27
- ſine doctrina ſæpe valuit ad laudem, *Arch.* 7
vi rationis conciliat hominem homini, *Off.* 1. 4
- quid ſit, variatur a Philoſophis, *N D.* 2. 32
- Zenoni eſt artificioſus ignis ad gignendum pro-

grediens via, *ibid.* 22
- perſonarum attributum, *inv.* 1. 24
- quid ſit Epicuro, *N. D.* 2. 32
- ingenio, doctrina, præceptione niteſcit, *Heren.* 3. 16
- cuique ſua diligenter obſervanda, *off.* 1. 31
- regula ſtudiorum, *ibid.*
- dux vitæ optima, *Sen.* 2. *Am.* 5
- domina dicendi, *Orat.* 2. 60
- rerum omnium mater, *Parad.* 1. 3
- communis parens, *Tuſc.* 5. 13
- fons juris, *offic.* 3. 17
- plurimum valet, *Pet. Conſ.* 1
- omnis eſt conſervatrix ſui, *Fin.* 5. 9
- ab interitu abhorret, *ibid.* 11
- omnibus ſuis partibus expleri vult, *ibid.* 17
- parva & pauca deſiderat, *Tuſc.* 3. 23
- parvo cultu contenta eſt, *ibid.* 5. 33. 35
- mundum continet atque tuetur, *N. D.* 2. 11
- parvis momentis multa aut affingit aut mutat, aut detrahit, *Div.* 1. 52
- nihil agit ſine cauſa, *Div* 2. 28
- non tam ſuis hominum generi inſenſa atque inimica, ut corporibus tot res ſalutares, animis nullam invenerit, *Tuſc.* 4. 27
- facile indicat vim ſuam, cum homines, quod facere ipſi non poſſunt, id recte fieri in altero judicant, *Am.* 7
- ſolitarium nihil amat, ſemperque ad aliquod tanquam adminiculum annititur, *Amic.* 23
- ipſa de immortalitate animorum tacita judicat, *Tuſc.* 1. 14
- hominum optimi, qui ſe natos ad homines juvandos, tutandos, conſervandos arbitrantur, *ibid.*
- omnium de quo ſentit, id verum eſſe neceſſe eſt, *N. D.* 1. 17
- terræ, *ibid.* 2. 33
Naturæ conſideratio eſt naturale animi pabulum, *Acad.* 4. 41
- definitio Zenonis, *N. D.* 2. 22
- & artis dona diverſa, *orat.* 1. 25
- iter ac progreſſio, *Fin.* 4. 14
- judicia confirmat dies, *N. D.* 2. 2
- jus, *inv.* 2. 22
- neceſſitas, *Div.* 2. 6
- ſenectus, *Sen.* 2
- partes, *inv.* 2. 24
- ratio in noſtro corpore, *offic.* 1. 33
- vis ad recta & prava in actibus ac rationibus dijudicanda, *orat.* 3. 50
- conſideratio in genere juridiciali, *Her.* 2. 13
- humanæ depravatio, *Leg.* 1. 12
- atque congenita, *Tuſc.* 3. 1
- vis magna & incredibilis in omni genere, *orat.* 3. 50
- vis in beſtiis, *Fin.* 3. 19. *Tuſc.* 5. 13
- vis & operatio in iis, quæ gignuntur e terra, *N. D.* 2. 47
- vis tanta eſt, ut homo nemo velit niſi hominis ſimilis eſſe, formica formicæ, *ibid.* 1. 28
Naturæ benignitas, efficientia, ut ſingulis anni temporibus & novitate delectemur & copia, *ib.* 2. 53
- perfectitudo in omnibus, & terra naſcentibus, & beſtiis, *Tuſc.* 5. 13
- prima invitamenta, *Fin.* 5. 7
- conſenſus, συμπάθεια, *N. D.* 3. 11
- divitiæ parabiles ſunt, *Tuſc.* 5. 33
- ſpecula in puerorum indole, *Fin.* 5. 22
- ſpecimen capi debet ex optima quaque natura, *Tuſc.* 1. 14
- dona, animi & ingenii celeres motus, *Orat.* 1. 25
- bona quomodo in laudationibus perſonarum tractanda, *ibid.* 2. 84
- vitia meditatione atque exercitatione tolli poſſunt, *Div.* 2. 46
- & fortunæ ratio habenda in eligendo genere vitæ, *Offic.* 1. 33
- cognitio & contemplatio ſit perfecta, *ib.* 43
Naturæ repugnare nihil aliud eſt, quam gigantum more cum Diis debellare, *Sen.* 2
Naturam obſignatam habere, *Divin.* 2. 70
- mos vincere non poteſt, *Tuſc.* 5. 27
Natura duce errari nullo pacto poteſt, *Leg.* 1. 6
- propenſi ſumus ad diligendos homines, *ib.* 15
- omnes ea, quæ bona videntur, ſequuntur, fugiuntque contraria, *Tuſc.* 4. 6
- fit, ut liberi a parentibus amentur, *Fin.* 3. 19. 4. 7
- id eſt, jure gentium, *off.* 3. 5
Naturæ diverſæ, *Fin.* 5. 9
- variæ faciunt varia genera dicendi, *or.* 16
- locorum, *Fat.* 4
Naturam gradus, *N. T.* 2. 12
- diſſimilitudines in hominibus, *Fat.* 4. *off.* 1. 30
Naturis proprius locus eſt, *N. D.* 1. 37
NATURALIS divinatio, *Div.* 1. 49
- memoria, *Heren.* 3. 16
Naturale nihil nimium, *Tuſc.* 4. 26
Naturales cauſæ in hominibus propenſionem efficiunt, voluntatem non cogunt, *Fat.* 5
Naturalia duplicia, efficiens & materia, *Acad.* 1. 6
Naturalium rerum aliqua eſt cognatio, *Div.* 2. 14
- eſt quaſi concentus atque conſenſus, quam συμπάθειαν Græci appellant, *ibid.* 15
NAVARCHI ratio in claſſe ſociorum Rom. *Verr.* 5. 24
NAVIGANTES in flectendis promontoriis ſentiunt maximas mutationes ventorum, *Div.* 2. 45
Navigantium eſt navis, non domini, dum progreditur, *off.* 3. 23
NAVIGII partium venuſtas, *orat.* 3. 46
NECESSARIA demonſtratio, *inv.* 1. 29
Neceſſarium quoque, non modo optimum videndum, *Leg.* 3. 11
Quod & facilius eſt, & magis neceſſarium, id ſemper ante cognoſcitur, *orat.* 55
Neceſſaria infirmatio, *invent.* 1. 45
Neceſſariis artificiis inventis ad elegantiora defluimus, *Tuſc.* 1. 25
NECESSE quid eſt, *Part.* 24

NECES-

NECESSITAS, *Acad.* 1. 7
- fatalis eſt Chryſippo legis æternæ vis, & ſempiterna rerum futurarum veritas, *N. D.* 1. 15
- fatalis εἱμαρμένη dicta, *ibid.* 20
Neceſsitatis inventa antiquiora ſunt quam voluptatis, *orat.* 55
Neceſsitati parendum, *off.* 2. 21
Neceſsitate omnia fieri voluit Democritus, *Fat.* 10
NECESSITUDO omnium civium ad ſingulorum defenſionem, *Rab.* 2
- ſive neceſsitas, quid ſit, *invent.* 2. 57
- duplex, alia cum adjunctione, alia ſimplex, *ibid.*
- quibus modis faciat fidem, *Top.* 20
Neceſsitudinis tractatio in conſtitutione juridiciali, *Heren.* 2. 16
NECTAR, *Tuſc.* 1. 26
- & ambroſia deorum apud poetas, *N. D.* 1. 40
NEFARIUS & impius non poteſt defendi, *off.* 2. 14
NEGLIGENTIA etiam quædam eſt diligens, *orat.* 23
Negligentiæ offenſio in cauſis, *or.* 2. 24
Negligentia vacare debet omnis actio, *off.* 1. 29
NEGLIGERE quid de ſe quiſque ſentiat, arrogantis ac diſſoluti eſt, *offic.* 1. 28
NEGOTII majus & minus, *invent.* 1. 28
Negotii ſimile, *ibid.*
- contrarium, *ibid.*
- diſparatum, *ibid.*
- genus, *ibid.*
- pars, *ibid.*
- eventus, *ibid.*
Negotiorum ſive rerum attributa, quæ in confirmatione conſiderantur, quadruplicia, *inv.* 1. 26. 2. 12
- primum attributum continentia cum ipſis, *ibid.*
- ſecundum attributum, ipſa geſtio ejuſque quintuplex conſideratio, *ibid.*
- tertium, adjuncta & quæ ea ſunt, *inv.* 1. 28. 2. 12
- quartum, conſecutio, *ibid.*
NEGOTIALIS pars conſtitutionis generalis, *inv.* 1. 11. 2. 21
NEGOTIATORES non ejurant forum, ubi negotiantur, *Verr.* 3. 60
NENIA, *Leg.* 2. 24
NEQUITIA, contrarium vitium frugalitati, *Tuſc.* 3. 8
- dicta, quod nequicquam eſt in tali homine, ex quo idem nihili dicitur, *ibid.*
Nequitiæ fama aliquos delectat, *Verr.* 2. 47
NERVI multiplices in corpore humano, *N. D.* 2. 55
- in fidibus aliis pulſis reſonant alii, *Div.* 2. 14
NEXUM quod per libram agitur, *Orat.* 3. 40
NIHIL agere aliquando, *Orat.* 2. 6
- nimis, *Fin.* 3. 21
- ſimul inventum & perfectum, *Brut.* 18
- fit ſine cauſa, *Div.* 2. 28
- fit, quod fieri non poteſt, *ibid.*
NIMIUM magis offendit quam parum, *Orat.* 22
NISI quod quiſque cito potuerit, nunquam omnino poteſt perdiſcere, *Orat.* 3. 23
NIX an alba, *Acad.* 4. 23. 31
NOBILIBUS dormientibus beneficio populi deferuntur, *Verr.* 5. 70
Nobilior mobilior, *Orat.* 2. 63
NOBILITAS, *Fam.* 3. 7
- blanda conciliatricula, *Sext.* 9
- integra & innocens ſupplex non fuit repudiata a populo, *Planc.* 20
Nobilitatis veræ via, *Red. in ſen.* 10
NOBISCUM, *Orat.* 45
NOCERE aliis, ut in alios liberalis ſis, *off.* 1. 14
Nocenti non debet deeſſe inimicus, *Verr.* 3. 69
Nocentes prætores in provinciis, *ibid.* 2. 65
NOCTURNA fœminarum ſacra, *Leg.* 2. 14
NOMEN quid ſit, *inv.* 1. 24
Nominis controverſia, *inv.* 1. 8. 2. 17
- ſuſpicio, *inv.* 2. 9
Nomine ſi noti eſſent, putabant ſe in amicitia procerum eſſe homines municipales & ruſticani, *Pet. conſ.* 8
Nomina honeſta turpiſsimis rebus imponuntur, *Verr.* 2. 58
- impoſuiſſe rebus Pythagoras credidit ſummæ ſapientiæ, *Tuſc.* 1. 25
- nequeunt eſſe nota rebus ignotis, *orat.* 62
- ſunt notæ rerum, *Fin.* 5. 25
NOMENCLATIO in populari ratione petitionis, *Pet. conſ.* 11
NOMENCLATOR, *Mur.* 36. *Pet. conſ.* 8.
NOMINATIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 31
NON agere, quod dubites, æquum ſit an iniquum, *off.* 1. 9
- amatores ſine cauſa, *Pet. conſ.* 10
- aqua, non igni pluribus locis utimur, *Amic.* 6
- conceſſa argumentatio, *inv.* 1. 49
- eſſe dicitur, quod cerni demonſtrarique nequit, niſi animo, *Top.* 5
- licere, *Parad.* 3
- omnibus dormio, *Fam.* 7. 24
- oportet aliquid, etſi licet, *Balb.* 3
- poteſt melius, exclamatio, *orat.* 3. 26
- putaram, *off.* 1. 23
- tibi hoc ſoli, conſolatio eſt, *Tuſc.* 3. 33
- eſt idem ferre, ſi quid ferendum eſt, & probare, ſi quid probandum non eſt, *Fam* 9. 6
NONAS Decemb. in ore habebat Cicero, *Brut. ep.* 17
Nonis Decembr. quæſtiones procedebant, *Act.* 1. *Verr.* 10
NOSCERE nos ipſos, *Leg.* 1. 22
- ſe, *Fin.* 3. 21
Noſce te, *hoc eſt*, noſce animum tuum, *Tuſc.* 1. 22
Noſſe noſmetipſos qui poſſumus, *Fin.* 5. 16
- rempubl. debet, qui conſilium vult de ea dare, *orat.* 2. 82
NOSTRA ſunt æque, quæ animo complectimur, quam quæ oculis intuemur, *Fam.* 5. 17

NOTÆ

Digitized by Google

NOTÆ juriſconſultorum, *Mur.* 11
NOTATIO quid ſit, ejuſque locus Dialecticus, *Top.* 8
-- figura exornationis ſententiarum, *Her.* 4. 50
Notationum pondera in exornationibus oratoriis, *Ibid.* 51
NOTIO quid appelletur, *Top.* 7
NOTITIÆ, *Acad.* 2. 7
NOVA curia, minor, cum ſit major, *Fin.* 5. 1
Nova tantum & admirabili re commovetur animus, *Heren.* 3. 22
Novorum hominum fructus Romæ, *Cluent.* 40
NOVENDIALES feriæ, *Q. Fr.* 3. 5
Nox quomodo fit, & cur condita, *Fragm. Ph.*
-- efficitur umbra terræ ſoli officiente, *N. D.* 2. 19
-- non adimit vitam beatam, *Tuſc.* 5. 38
-- concubina, *Div.* 1. 27
NOXIÆ pœna par eſto, *Leg.* 3. 20
NUBES eſt aer concretus, *N. D.* 2. 39
Nubium una Centauros peperiſſe dicitur, *ibid.* 3. 20
NUCES legere, *Orat.* 2. 66
NUDARE corpora flagitium eſt, *Tuſc.* 4. 33
NULLA res tantum ad dicendum proficit, quantum ſcriptio, *Brut.* 24
Nullos eſſe miſerum eſt, *Tuſc.* 1. 6
NUMERUS oratorius quid ſit, *Orat.* 3. 42. *Orat.* 53
-- idem qui poeticus, *Orat.* 59
-- ubi in oratione tenendus, ſit, *Orat.* 59
-- Jambicus, orationi ſimillimus, *Orat.* 57
-- Dactylicus hexametrorum magniloquentiæ accommodatus, *ibid.*
Numerum distinctio facit, non continuatio, *Orat.* 3. 48
Numeri oratorii, qui maxime in orationem aptam cadant, *Orat.* 57
-- qui ſingulis dicendi generibus conveniant, *ibid.* 58
Numerorum pedes, qui in oratione adhiberi ſolent, Dactylus, Jambus, Pæon, *ibid.* 56
NUNTIATIONEM ſolam habent augures, *Phil.* 2. 32
NUNTII affingunt aliquid, ut lætius quid afferant, *ibid.* 1. 3
NUPTIARUM auſpices, *Div.* 1. 16
NUTRICES ſolent infantibus pueris omnia minima manſa in os inſerere, *Orat.* 2. 39

O

OBEDIRE tempori, *Brut.* 69
OBJURGATIO amici ſine contumelia, *Am.* 24
-- in lite, *Orat.* 2. 12
Objurgationum ratio, *Offic.* 1. 38
OBJURGATOR non ferendus, in quo deprehenditur vitium, quod in altero reprehendit, *Verr.* 3. 2
OBLIGARI beneficio nolunt, qui ſe locupletes putant, *Offic.* 2. 20
OBLIGATIO animi & ſententiæ pro altero gravior quam pecuniæ, *Brut. ep.* 18
OBLIVISCI injurias præſtat quam ulciſci, *Red. in Sen.* 9
OBNUNCIATIO, *Quint.* 3. 3
OBROGARE legi, *Heren.* 2. 10
OBROGATIO legis, *ibid.*
OBRUSSAM adhibere, *Brut.* 74
OBSCURITAS ſcriptorum duplex, altera de induſtria, altera ob res obſcuras, *Fin.* 2. 5
OBSCURUM cauſæ genus, *Inv.* 1. 15
Obſcuris & non neceſſariis rebus non ſtudendum, *Off.* 1. 6
Obſcure nihil nuntiari ſolet de viris ad laudem inſignibus, *Fam.* 3. 11
OBSERVARI colique debent illi, quorum vita perſpecta in rebus honeſtis & magnis eſt, *Off.* 1. 41
OBSERVANTIA juris naturæ, ejuſque officium *Inv.* 2. 22. 53
OBSIGNARI nihil inane ſolet, *Div.* 2. 70
Obſignabat lagenas etiam inanes mater Ciceronis, ne dicerentur inanes aliquæ fuiſſe, quæ furtim &c. *Fam.* 16. 26
Obſignandi mos apud Græcos, *Flacc.* 15
OBTESTATIO legis, *Balb.* 14
-- tribunitia, *Dom.* 48
OBTRECTATIO, ſive Zelotypia, eſt ægritudo ex eo, quod alter quoque potiatur, eo, quod ipſe concupierit, *Tuſc.* 4. 8
OCCASIO, Græce εὐκαιρία eſt tempus actionis opportunum, *Off.* 1. 40
Occaſio triplex: publica, communis, ſingularis, *Inv.* 1. 27
-- & tempus qui differant, *ibid.*
Occaſionis conſideratio, *Heren.* 2. 4. *Inv.* 1. 27
OCCATIO terræ nominata, quod ſemen ſparſum & occæcatum cohibet, *Senect.* 15
OCCUPATIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 27
Occupationum utilitas in oratione, *ibid.*
OCEANI fervor, *N. D.* 3. 10
-- filia Coryphe, *ibid.* 23
-- Perſeis, *ibid.* 19
-- freta vidiſſe, *Tuſc.* 1. 20
-- oſtium, *Man.* 12
Oceano nihil longius, *Prov. Conſ.* 12
Oceanum conjungere cum Ponto voluit Mithridates, *Mur.* 15
OCTINGENTI fere ad Ciceronem conſules, *Planc.* 25
OCULUS ſe non videns alia cernit, *Tuſc.* 1. 28
Oculi bini, *N. D.* 3. 4
-- ceu ſpeculatores in ſublime collocati, *N. D.* 2. 56
-- rerum optimarum cognitionem nobis afferunt, *Tim.* 14
-- ſunt indices animi, *Orat.* 3. 59. *Or.* 18
-- augent dolorem, *Fam.* 6. 1. & 4
-- dominantur in ore oratoris, *Orat.* 3. 59
-- & aures feneſtræ animi, *Tuſc.* 1. 20
-- poſſunt falli, *Div.* 2. 58
Oculorum ſtructura mirifica, *N. D.* 2. 57
-- acies pupula, *ibid.*
-- tegumenta palpebræ, *ibid.*
-- munimenta ſupercilia & genæ, *Ibid.*

ſens

- ſenſus acerrimus, *Orat.* 2. 87. 3. 40. *N. D.* 2. 58
- judicium in homine, *N. D.* 2. 58
- conſuetudine adſueſcunt animi, *ibid.* 38

Oculos natura nobis, ut equo & leoni ſetas, caudam, aures, ad motus animorum declarandos, dedit, *Orat.* 3. 59
- abſtinentes, non modo manus debet habere prætor, *Off.* 1. 40

ODIUM, *Tuſc.* 4. 9
- civile eſt, quo omnes improbos odimus, *Mil.* 13
- multis modis aboletur, *Red. ad Quir.* 9
- qui creatur, *orat.* 2. 51
- ſuum ſatis cognovit Cæſar, *Att.* 14. 1

Odium ſorbere, concoquere, *Quint.* 3. 9
- venenum amicitiæ, *Amic.* 24

Odii adverſario conciliandi modus, *Inv.* 1. 16

Oderint, dum metuant, *Sext.* 48. *Phil.* 1. 14

Odiſſe aliquem libenter eſt bellum, *Att.* 13. 49

Odit, quem quiſque timuit, *Syll.* 30

ODORATUS ſenſus, *Acad.* 4. 7

OFFA objecta neceſſe eſt aliquid cadere ex pulli ore, cum paſcitur, *Div.* 1. 15

OFFENSIO odioſa in fragili corpore, *Sen.* 18
- pedis, *Div.* 2. 40
- Stoica quid pariat, *Tuſc.* 4. 31

OFFENSUM argumentationis genus, *Inv.* 1. 49

OFFICINA nihil habere poteſt ingenuum, *offic.* 1. 42

OFFICIUM facultatis alicujus, quid ſit, *Her.* 1. 5
- eſt, quod ita factum eſt, ut ejus facti probabilis ratio reddi poſſit, *Fin.* 3. 17
- aliud medium, Græcis κοθῆκον, aliud perfectum ſive rectum, Græcis, κατόρθωμα, *offic.* 1. 3
- rectum Stoicis eſt, quod omnes numeros habet, nec præter ſapientem cadere in quenquam poteſt, *ibid.* 3. 3

Officii initium apud Peripateticos & Academicos, *Acad.* 1. 6
- intermiſſio fieri nequit conſtanti homini, *Amic.* 2
- judicium in dolore, *Top.* 3. 27
- partem adeo optimus quiſque non ullam deſerit, ut dolores ideo ſuſcipiat, *Fin.* 1. 7
- perſolvendi ratio diſtat ab pecunia debita, *Red. ad Quir.* 9
- regionibus ſe continere eſt difficile, *Agr.* 2. 35

Officio fungi erga alios in recte factis, *Fin.* 5. 24
- nulla vitæ pars vacat, *off.* 1. 2
- quemque ſuo conſulere oportet, *Inv.* 2. 29
- vel gloria non eſt magiſtratus dulcior, *Fam.* 10. 20

Officia media Stoicis ſunt communia, quæ multi bonitate ingenii aſſequuntur: eaque ſunt Stoicis, quaſi ſecunda quædam honeſta, *offic.* 3. 3

Officia omnia eo referuntur, ut adipiſcamur principia naturæ, *Fin.* 3. 6
- juſtitiæ præponenda ſtudiis, officiiſque ſcientiæ, *off.* 1. 43
- bellica, *ibid.* 23
- alia aliæ ætati congrua, *ibid.* 34
- adoleſcentum, *ibid.*
- ſenum, *ibid.*
- alia ſunt magiſtratuum, alia privatorum, alia civium, alia peregrinorum, *ibid.*
- magiſtratuum, *ibid.*
- privatorum & civium, *ibid.*
- peregrinorum, *ibid.*
- amicorum, *ibid.*
- generalia vitæ civilis, *ibid.* 3. 11

Officiorum ſumus ratiocinatores, *Ibid.* 1. 41
- quæſtio duplex, *ibid.* 3
- contentio & comparatio inter ſe, utrum ſit honeſtius, *ibid.* 43
- gradus in ſocietate humana, *ibid.* 45
- perſequendorum quinquiplex ratio, *Off.* 2. 3

OLEA in agro Mileſio, *Div.* 1. 49

OLEUM & opera: de eodem oleo & opera exarare aliquid, *Att.* 13. 38

OMINA capiebant de nuptiis, *Div.* 1. 46
- Pythagoreorum, *ibid.* 45

OMNES tacito quodam ſenſu, ſine ulla arte aut ratione, quæ ſint in artibus ac rationibus recta ac prava dijudicant, *orat.* 3. 50
- natura totos ſe expetendos putant, *Fin.* 5. 17

Omnia non in omnes conveniunt, *Roſc. Am.* 42

Omnibus conſulendum, *Off.* 2. 23

OPERA hominum neceſſaria ad res producendas, *Off.* 2. 3

Operæ beneficia, *ibid.* 19

Operam & oleum perdere, *Fam.* 7. 1

OPERARIUS orator, *Orat.* 1. 62

OPERTA Apollinis, *Div.* 1. 50. 2. 55

Opertum Bonæ Deæ, *Parad.* 4

OPES opportunæ, ut colare, *Amic.* 6

OPINABILIS pars rerum, *Acad.* 1. 8

OPINATIO Stoicorum, *Tuſc.* 4. 7

OPINATOR Cicero, *Acad.* 4. 20

OPINIO omnis ratio eſt; & quidem bona ratio, ſi vera: mala autem, ſi falſa eſt opinio, *N. D.* 3. 28
- dupliciter fallit, *Inv.* 2. 6
- in nobis quædam eſt effeminata ac levis, tum in dolore, tum in voluptate, *Tuſc.* 2. 22

Opinionis malum, non naturæ, dolor, *ibid.* 22

Opinionem quiſque habet talem de aliquo, quale videatur ei, *Brut. ep.* 17
- quid Zeno appellaverit, *Acad.* 2. 11

Opiniones de eventu prælii Pharſalici futuro, *Div.* 2. 55
- falſæ de diis undæ, *N. D.* 2. 28
- veræ, *Fin.* 2. 24

Opinionum varietas & conſuetudinum depravatio hominem homini diſſimilem reddit, *Leg.* 1. 10
- commenta delet dies, *N. D.* 2. 2

OPINIOSSIMUS, *Acad.* 4. 47

OPITULANDUM potiſſimum ei, qui maxime indigeat, *Off.* 1. 16

OPORTERE & decere diverſa, *Orat.* 22

OPPIDA diruta ſolantur infirmitatem hominum, *Fam.* 4. 5

OP-

OPPORTUNA quæcunque dicuntur, ſuum habent modum, *Fin.* 3. 14
OPPORTUNITAS Græcè εὐκαιρία, *ibid.*
Opportunitates amicitiæ, *Amic.* 6
OPTARE nil niſi honeſtum decorumque, *off.* 1. 20
Optanda ſemper proſpera, *Red. ad. Quir.* 1.
OPTIMATES, *Sext.* 45
Optimatium conſilia, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 8
OPTIMUS quiſque credulus, *Fam.* 10. 23
Optimum quidque rariſſimum eſt, *Fin.* 2. 25
- quod rectiſſimum, *Sext.* 68
- unum eſt, & proximum, quod ei ſimillimum, *Opt. Gen. Orat.* 1
- eſt quod omnes laudes habet, *ibid.* 2
Optima prætermittenda, *orat.* 2. 77
Optimis proxima ſunt magna in rebus præſtantibus, *Orat.* 2
Optime factis pœna eſt maxima conſtituta, *Q. fr.* 1. 3
ORA iratorum, aut geſtientium, aut commotorum metu, *Off.* 1. 29
ORACULA, *Top.* 20
- Phyſicorum, *N. D.* 1. 82
- ſapientiæ Epicuri, *fin.* 2. 7
ORATIO flexanima, atque omnium regina rerum quantam vim habet, *orat.* 2. 44
- omnis ex re atque verbis conſtat, *ibid.* 3. 5
- rivis diducitur, non fontibus, *ibid.* 6
- ornata qualis eſſe debeat, *ibid.* 3. 25
Oratio numeroſa quæ ſit, & ejus requiſita, *or.* 54. 58. & 65
- quatenus adhibenda, ejuſque exempla tria Tulliana, *ibid.* 62
- articulis membriſque ſit diſtincta, *or.* 3. 48
- numeris adſtricta ſit, verſibus careat, *or.* 56
- neque numeroſa eſſe debet, ut poema, neque extra numerum, ut ſermo vulgi, *ibid.* 57
- in animis commovendis regnat, *ibid.* 37
- apta quæ ſit, *orat.* 3. 55
- conciliatrix maxime humanæ ſocietatis, *Leg.* 1. 11
- ea maxime movet, quæ motum aliquem animi miſcet, *Part.* 6
- mentis interpres, verbis diſcrepans, ſententiis congruens, *Leg.* 1. 10
- voluptati aurium debet morigerari, *or.* 48
- fluctuans, *Tuſc.* 1. 30
Orationis oratoriæ partes, *Heren.* 1. 3. *Invent.* 1. 14. *orat.* 1. 20. 2 & 2. 19. *Top.* 25. *Part.* 1. & 8
- ornamenta, *or.* 1. 32
- clauſulæ, & interpuncta cur inventa, *ibid.* 3. 44. & 46
- habitus & color in tribus conſiſtit, *ibid.* 52
- varia lumina ſententiarum, horumque enumeratio, *or.* 3. 52. *or.* 39
- varia lumina verborum, eorumque recenſio, *or.* 3. 54. *or.* 39
- unum genus neque omni cauſæ, neque auditori, neque perſonæ, neque tempori congruit, *or.* 3. 55
- ornatus quis ſit ſecundum Græcos, *Brut.* 17
- ordine & ornatu nulla res plus valet apud animos hominum, *ibid.* 52
- condimenta duo, verborum numerorumque jucunditas, *or.* 55
- vis duplex, contentionis & ſermonis, & utriuſque uſus, *off.* 1. 37. 2. 14
Orationem numeroſam quod genus numerorum maxime ornet, *or.* 3. 48
Orationes, attributum perſonarum, *inv.* 1. 25
- Græcæ a futuro oratore tecum legendæ, & in Latinum ſermonem convertendæ, *or.* 1. 34
- oratorum cauſis, non ipſis oratoribus, adſcribendæ, *Cluent.* 50
- quæ ſint ornatiſſimæ, *or.* 3. 30
Orationum diverſa genera unde exſtant, *or.* 16
ORATOR quis vere dicatur, *or.* 1. 49
- ab eloquendo & Græce ῥήτωρ, & Latine *eloquens* dicitur, *or.* 19
- is eſt, qui quæcunque res inciderit, quæ ſit dictione explicanda, prudenter, & compoſite, & ornate, & memoriter dicat, cum quadam etiam actionis dignitate, *or.* 1. 15
- eſt auctor publici conſilii, & regendæ civitatis dux, & ſententiæ atque eloquentiæ princeps, in ſenatu, in populo, in cauſis publicis, *ibid.* 3. 17
- plenus & perfectus eſt, qui de omnibus rebus poteſt varie copioſeque dicere, *ibid.* 1. 13
- neque ſine forenſibus nervis ſatis vehemens & gravis, nec ſine varietate doctrinæ ſatis politus & ſapiens eſſe poteſt, *ibid.* 3. 21
- nemo poterit eſſe omni laude cumulatus, niſi erit omnium rerum magnarum atque artium ſcientiam conſecutus, *ibid.* 1. 6
- nemo eſt habendus, qui non omnibus iis artibus, quæ ſunt libero dignæ, eſt perpolitus, *ibid.* 16
- ſit liberaliter inſtitutus, & flagret ſtudio, & a natura adjuvetur, *ibid.* 3. 31
- an in omnis ſermonis diſputatione poſſit verſari, *ibid.* 1. 10
- ignorans naturas hominum, eorum mentem varie movere non poterit, *ibid.* 12
- Phyſicæ non ſit ignarus, *or.* 34
- memoria valere debet, *ibid.* 1. 5
- memoriam exerceat, *ibid.* 34
- futurus multa meditate ſcribat, *ibid.* 33
- jus civile diligenter cognoſcat, *ibid.* 34. & 36. *or.* 34
- de quibus dicere ſoleat, *orat.* 1. 31
- Demoſthenis ſtudium imitetur, *ibid.* 61
- ſine eloquentia nomen ſuum obtinere non poteſt, *ibid.* 2. 9
- quomodo generatim cauſas tractare debeat, *or.* 35
- de cauſa cogitans tres perſonas ſuſtineat unus, ſuam, adverſarii, judicis, *ibid.* 1. 24
Orator quomodo deliberationes tractare debeat, *or.* 1. 24
- jure facta defendere debeat, *ibid.* 25
- facti appellationem tractare debeat, *ibid.*
- inventa in dicendo tractare debeat, *or.* 2. 41
- qua ratione & ſibi & reo conciliare debeat auditorum animos, *ibid.* 43
- animos judicum quam ſagaciſſime odoretur, *ibid.* 44

- quo-

Digitized by Google

- quomodo varios motus in auditorum animis excitare poſſit, *ibid.* 45
- qua re amorem conciliare dicendo poſſit, *ibid.* 51
- quibus ex locis odium in alios ſtruare poſſit, *ibid.*
- timorem quomodo auditoribus incutiat, *ibid.*
- quomodo invidiam & excitare & comprimere poſſit, *ibid.* 52
- quomodo miſericordiam movere debeat, *ibid.*
- quomodo motus animorum temperare debeat, *ibid.* 53
- ſæpe jocos & facetias immiſceat orationi, *ibid.* 54 & *orat.* 26
- in facetiis rationem habeat hominum, rei, temporis, *orat.* 2. 56
- laceſſitus facetiis utatur, *ibid.*
- quomodo re facetias tractare debeat, *ibid.* 59
- quatenus ridicula tractare debeat, *ibid.* 58. & *or.* 26
- quomodo dictum ridiculum tractare debeas, *ibid.* *or.* 2. 60
- caritati hominum maxime pareat, ne temere in eos dicat, qui diliguntur, *ibid.* 58
- quatenus ironiam ſive diſſimulationem adhibere debeat, *ibid.* 67
- bonum malumque cauſæ quomodo tractare debeat, *ibid.* 72
- quibus rebus cauſæ noceat, *ibid.* 75
- firmiſſima quæque prima collocet, *ibid.* 77
- in ſuadendo dignitatem obſervet, *ibid.* 82
- dicturus probabiliter norit mores civitatis, *ibid.*
- quomodo Latine loquatur, *ibid.* 3. 11
- Philoſophiæ Stoicorum non ſit deditus, & quas ob cauſas, *ibid.* 18
- quomodo ornatus & ſuavis eſſe debeat, *ibid.* 26
- vim numeroſe dicendi conſequi poſſit, *ibid.* 45
- apte dicere poſſit, *ibid.* 55
- oculos moderari debeat, *ibid.* 59
- vocem moderari debeat, *ibid.* 61
- multitudinem, ad quam dicat, deſiderat, *Brut.* 51
- debet eſſe delinitor judicis, *ibid.* 70
- dicendi materiam eruat ex argumentorum locis, *Orat.* 14. 15
- inventam dicendi materiam quomodo diſponere debeat, *ibid.* 15
- quomodo de quavis cauſa dicere debeat, *ibid.* 16
- & definire rem, & diſtribuere ſciat, *ibid.* 33
- quomodo verba componere debeat, *ibid.* 44
- quomodo verba concinne finire debeat, *ibid.* 49
- bonus quis vere ſit, *Or.* 1. 50
- bonus quam minimum alicujus artificii ſignificationem dare debet, *ibid.* 2. 36
- optimus eſt, qui dicendo animos audientium & docet, & delectat, & permovet, *Opt. Gen. or.* 1
- Atticus, *Brut.* 82
- qui differat a poetis, *orat.* 1. 16
- ineptus quis ſit, *ibid.* 2. 4
- alius, alius clamator, *Brut.* 49
- excellens, & idem vir bonus, magnum eſt ornamentum univerſæ civitatis, *or.* 2. 20

Oratoris officium, *Her.* 1. 2. *Inv.* 1. 5. *orat.* 1. 46. 61. & *offic.* 1. 1
- ſingulare in inventione rerum conſumitur, *Her.* 1. 10
- dicere ad perſuadendum accommodate, *orat.* 1. 31
- finis, *Inv.* 1. 5
- vis ac profeſſio, omni de re, quæcunque ſit propoſita, ornate copioſeque dicere, *orat.* 1. 6
- vis eſt in rebus & verbis, *Part.* 1
- vis in cauſarum contentionibus plerumque ab imperitis exitu & victoria judicatur, *orat.* 2. 17
- proprium oratio gravis & ornata, & hominum ſenſibus ac mentibus accommodata, *ibid.* 1. 12
- unum eſt maxime proprium, homines, quocunque res poſtulat, impellere, *Br.* 93

Oratoris caput eſt, ut iis, apud quos agit talis, qualem ſe ipſe optat, videatur, *orat.* 1. 19
- omnis actio opinionibus, non ſcientia continetur, *ibid.* 2. 7
- dignitas ac præſtantia, *ibid.* 9
- opus maximum, ut faveat is, qui audiet; *ibid.* 42
- mores effingit oratio, *ibid.* 43
- ingenium ſubigunt uſus, auditio, lectio, literæ, *ibid.* 30
- eſt riſum movere, *ibid.* 58
- cogitatio de exordio, omnium reliquarum poſtrema ſit, *ibid.* 77
- actio qualis eſſe debeat, eaque in animi permotione conſiſtit, *ibid.* 3. 56
- geſtus animi motum ſubſequatur, *ibid.* 57. & qualis is eſſe deceat, *or.* 18
- vultus qualis eſſe debeat, *ibid.*
- vox qualis eſſe debeat, *orat.* 3. 60. *or.* 17
- duæ ſummæ laudes, una ſubtiliter diſputandi ad docendum, altera graviter agendi ad permovendum, *or.* 21
- fundamentum, locutio ornata & Latina, *Brut.* 74
- θέσις quid ſit, *orat.* 14. 36
- ſocietas cum philoſopho, *Fat.* 2
- decorum in quo conſiſtat, *or.* 21
- αὔξησις, ſive amplificatio quid ſit, *ibid.* 36
- ἠθικὸν, *ibid.* 37
- παθητικὸν, *ibid.*
- motus quid ſit, *Part.* 3
- propoſitum in ſingulis generibus cauſarum; *ibid.* 4
- peccatum, ſi quod eſt inanimadverſum, ſtultitiæ peccatum videtur, *or.* 1. 27
- boni officium, *ibid.* 46
- boni multa requiſita, *ibid.* 28
- & poetæ affinitas, *ibid.* 16
- futuri indoles probanda, *ibid.* 2. 20
- ſummi id eſt, ſummum oratorem populo videri, *Brut.* 50

- Attici informatio, *orat.* 23
- perfecti ſpecies, *ibid.* 19
ex Oratoris laudibus omnibus longe iſta eſt maxima, inflammare animos audientium, & quocunque res poſtulet modo flectere, *Brut.* 80
Oratori tria præſtanda, ut & concilientur animi, & doceantur, & moveantur, *Orat.* 1. 28. 29. *Brut.* 49. & 80. *Or.* 21. *Opt. Gen. Or.* 1
- ſubacto ingenio opus eſt, *Or.* 2. 30
- tria ad inveniendum in dicendo neceſſaria: acumen, ratio, ſive ars, & diligentia, *ib.* 35
- imperiti atque inulti videantur omnes ii motus, quos adhibere volet judici, *ibid.* 45
- quid conſiderandum in variis animorum motibus concitandis, *ibid.* 50
- facetiæ in concione proſunt, *ibid.* 83
- ſcurrilis aut mimicus jocus vitandus, *ib.* 59
- facetum genus ſermonis verum mendaciunculis aſpergendum, *ibid.*
vitanda eſt mimorum ethologorum ſimilitudo, *ibid.* 60
- ſcurrilis dicacitas magnopere fugienda, *ibid.*
- conſtituendum, quid habeat quæque cauſa boni, quid mali, *ibid.* 72
- ſumme providendum, cauſæ ne quid obſit, *ibid.*
- multo turpius eſt, cauſæ nocuiſſe videri, quam non profuiſſe, *ibid.*
- permulta in omni parte orationis circumſpicienda ne quid offendat, *ibid.* 2. 74
- ſumme cavendum, ne & ſe, & eum, quem defendit, occidat, *ibid.*
- in concione populi dicturo quæ obſervanda ſint, & quæ cavenda, *ibid.* 82. & 83
- quid conducat memoria, *ibid.* 87
- iracundia neceſſaria, ſecundum Peripateticos, ut auditoria jam incendat, *Tuſc.* 4. 19
- tria videnda, quid dicat, quo quidque loco, & quomodo, *Orat.* 14
- quid deceat, non in ſententiis ſolum, ſed etiam in verbis videndum, *ibid.* 21
- qui ſonus verborum ſit obſervandus, *ib.* 49
- quomodo numerus obſervandus, *ibid.* 50
- quare numerus neceſſarius ſit, *ibid.* 68
- clauſulæ diligenter ſervandæ, *Orat.* 3. 50
- futuro exercitatio publice dicendi neceſſaria, *ibid.* 1. 34
- futuro facetiarum lepos ſcitu neceſſarius, *ib.*
Oratori docto palma danda eſt præ philoſopho, *ibid.* 3. 35
- fidem abrogat ſuſpicio meditationis & artificii, *Her.* 1. 10. *Orat.* 2. 37
- oſtentatio fugienda, *Her.* 2. 10
- an ſatis ſit in judiciis acumen ſuum oſtendere, *Orat.* 1. 10
- in judicio & ſenatu maximarum rerum ſcientia opus eſt, *ibid.* 11
- non ſolum quid alios audire, verum etiam, quid ſe deceat dicere, conſiderandum eſt, *Verr.* 1. 12
- philoſophiæ cognitio neceſſaria, *Orat.* 1. 51 *Fat.* 2
- omnes philoſophiæ loci noti & tractati ſint, *Orat.* 33
- philoſophia de vita & moribus tota eſt perdiſcenda, *Orat.* 1. 15. 2. 85
- qui poetæ ſint cognoſcendi, *ibid.* 2. 14
- juris publici cognitio neceſſaria, *ibid.* 1. 46
- hiſtoria cognoſcenda, *ibid.* 1. 34. 2. 12
- perfecta dialecticæ cognitio neceſſaria, *Or.* 32
- neceſſaria cognitio poetarum, hiſtoriarum, artium bonarum, juris civilis & diſciplinæ politicæ, *Orat.* 1. 34
- natura & ingenium ad dicendum vim afferunt maximam, *ibid.* 25
- pudor non obeſt, ſed probitatis commendatione prodeſt, *Orat.* 1. 26
- ſpatium ſumendum ad cogitandum, *ibid.* 33
- doctrina opus eſt, ſine qua, etiamſi quid bene dicitur, adjuvante natura, tamen id, quia fortuito ſit, ſemper paratum eſſe non poteſt, *Brut.* 29
- philoſophia de voluptate inutilis, *Orat.* 3. 17
- quæ ad pronuntiationem ſint neceſſaria, *ibid.* 1. 59
- cauſæ, quas acturus eſt, diligenter penituſque cognoſcendæ, *ibid.* 2. 24
- cauſarum genera ſint cognita, *Orat.* 34
- ad probandum duplex ſubjecta materies, *Or.* 2. 27. & 30
- loci argumentorum familiares eſſe debent, *ibid.*
- quæ ſunt in hominum vita, quandoquidem in ea verſatur, atque ea eſt, ei ſubjecta materies, omnia quæſita, audita, lecta, diſputata, tractata, agitata eſſe debent, *ib.* 3. 14
Oratorem quinque res habere oportet: inventionem, diſpoſitionem, elocutionem, memoriam, pronuntiationem, *Heren.* 1. 2. *Invent.* 1. 7. *orat.* 1. 31. 2. 19
- fides, gravitas & ſeveritas decet, *Her.* 4. 23
- quos pronuntiatione imitari oporteat, *orat.* 1 34
- quiſque de ſua re ipſe doceat, *ibid.* 2. 24
- facetum, quid a ſcurra diſtinguat, *ibid.* 2. 60
- iraſci minime decet, ſimulare non dedecet, *ibid.* 45.
- acrem, inſenſum, & agentem, & canorum, concurſus hominum, forique ſtrepitus deſiderat, *Brut.* 92
Oratore perfecto nihil præclarius, *orat.* 2. 8
in Oratore quales animi motus eſſe debeant, *ibid.* 2. 46.
Oratores boni ſemper pauci extiterunt, *ibid.* 1. 3
- optimi imitandi, *ibid.* 2. 21
- optimi timide ad dicendum accedant, *ibid.* 1. 26
- optimi duabus de cauſis in dicendi initio pertimeſcunt, *ibid.* 27
- mali plerique impudentes, *ibid.* 26
- impudentes pœna digni, *ibid.*
- veteres ante Iſocratem omnium rerum cognitionem cum dicendi ratione conjungebant, *ibid.* 3. 19

vete-

— verſus orationis a muſicis mutati ſunt, *ibid.* 44
— alii grandes, alii tenues, ſive ſubtiles, alii medii, *Opt. Gen. Or.* 1.
— antiquiſſimi de ſcripto dixere, *Brut.* 12
— Rhodii quales fuerint, *ibid.* 13
— Aſiatici quales fuerint, *ibid.*
— Statarii, *ibid.* 30
— Attici unde exorti. *Tuſc.* 2. 1
— qui differant a Sophiſtis, *orat.* 19
Oratorum philoſophorum ratio dicendi palæſtræ magis eſt & olei, quam civilis turbæ ac fori, *or.* 1. 18
— facultas quibus in rebus verſetur, *ibid.* 20
— imitatio qualis eſſe debeat, *ibid.* 2. 22
— vitia non imitanda, *ibid.*
— propria eſt oratio, *Or.* 19
— oratio liberior quam poetarum, vereque dicitur ſola, *Corn.* 2. 60
Oratorum animus ſemper commotior, *ib.* 2. 45
— ſubtilitas Attica, *Brut.* 17
— bonorum duo genera, preſſi & ampli, & quæ utriuſque cavenda, *ibid.* 55
— Atticorum quæ ſit propria laus, *Or.* 8
— Græcorum diverſæ ætates, diverſa dicendi genera extulerunt, *Or.* 2. 22
— catalogus & ſingulorum laudes, *ibid.*
— inter ſe diſſimilitudo, *ibid.* 3. 7
— quidam in republica verſati ſunt, quidam ab ea abhorruerunt, *ibid.* 15
— in Græcia excellentium index, *Brut.* 7
— & philoſophorum Socraticorum diſſociatio, *Or.* 3. 49
— Romanorum index & encomia, *Brut.* 14
Oratoribus conceſſum ementiri in hiſtoriis, ut aliquid poſſint dicere argutius; *ibid.* 11
— in Oratoribus bona omnia, quæ ſumma ſunt jure laudantur, *ibid.* 55
ORATORIA facultas pars civilis prudentiæ, *Invent.* 1. 5
— eſt popularis, *Tuſc.* 2. 1
— an ſit ars, *Orat.* 1. 23
— ſupellex conſiſtit in ornamentis rerum & verborum, *Or.* 24
— vis explicatrix orationis perpetuæ ad perſuadendum accommodatæ, *Acad.* 1. 8
Oratoriæ artis voluptas ſumma, *orat.* 2. 8
— doctorum in Græcia index, *Brut.* 8
— doctrina tripertita, *Part.* 1
— laus temporibus Tullii ad ſummum venit, *Tuſc.* 2. 2
Oratoria nulla res difficilior, nulla major, nulla, quæ plura adjumenta doctrinæ deſideret, *orat.* 3. 22
Oratoriarum ineptiarum quæ ſit maxima, *orat.* 2. 4
ORBIS terræ, *Nat. D.* 2. 66
— terrarum omnis una urbs, *parad.* 2
— ſive circulus, eſt rotundum planum, Græcæ, κύκλος, *Nat. D.* 2. 18
Orbes maximi in ſphæra, medii inter ſe dividuntur, *Fat.* 8
— cœleſtes novem, & eorum ordo, *Somn. Sc.* 4. ac concentus admirabilis & proportio, *ib.*
Orbiculatus: mala orbiculata, *Fam.* 8. 15
ORDO & collocatio rerum ac locorum, *Orat.* 2. 76
— & diſpoſitio argumentorum, *ibid.* 42
— & ornatus orationis valet multum, *brut.* 52
— frequens habet gravitatem, *Leg.* 3. 18
— actionum qui adhibendus, *Off.* 1. 40
Ordinis definitio ſecundum Stoicos, *Off.* 1. 40
ORNAMENTA in virtute & induſtria poſita lucent, *Phil.* 13. 11
Ornamentis certis fretum aggredi ad conſulatus petitionem par eſt, *Mur.* 7
ORNARE conſiſtit aut in præmio virtutis, aut in honore verborum, *Fam.* 10. 13
Ornate dicere, quid ſit, *or.* 3. 10. & 14
ORNATUS orationis vel ex ſingulis verbis, vel conjunctis, *ibid.* 37
ORTUS noſtri partem patria ſibi vindicat, partem amici, *off.* 1. 7
Ortum quod eſt, æternum eſſe non poteſt, *N. D.* 1. 8
Os oratoris, *or.* 3. 59
Os homini datum ad percipiendum cibum, potionem, ſpiritum, *N. D.* 2. 53
in ore & amore aliquem ſemper habere, *Fam.* 1. 28
Os: oſſium in homine mirabilis compages, *N. D.* 2. 55
OSCI aut Græci ludi, *Fam.* 7. 1
OSCINES, *Div.* 1. 53
— augurum, *N. D.* 2. 64
OSTENTA, *N. D.* 2. 3
OSTIORUM exactio, *Fam.* 3. 8
OTIUM cum dignitate, *ſext.* 45
— cum dignitate propoſitum eſſe debet, *Fam.* 1. 9
— vitio dandum quale, & cur, *offic.* 1. 21
— honeſtum in malis ſolatium, *Fam.* 4. 4
— populare, *Agr.* 2. 4
— ſubſidium ſenectutis, *or.* 1. 60
Otii æque ac negotii rationem conſtare oportet, *Planc.* 27
— fructus, relaxatio, *or.* 2. 5
— literati dulcedo, *Tuſc.* 5. 36
— oblectatio honeſtiſſima, *Acad.* 1. 3
Otioſus nunquam minus quam cum ſis otioſus, *offic.* 3. 1
Otioſi in inertia capiunt voluptatem, *Agr.* 2. 37
OVIUM utilitas, *Nat. D.* 2. 63
OVUM: ad ovum famem integram afferre, *Fam.* 9. 20
Ova ovorum ſimillima, *Acad.* 4. 17
Ovis inſpectis, Deli dicebant quæ gallina quodque peperiſſet, *Acad.* 4. 18

P

PACTUM quid ſit, *Inv.* 2. 22. & 54
Pacti conſideratio in conſtitutione juridiciali, *Her. or.* 2. 13
PÆANEM citare, *or.* 1. 59

PÆON, pes oratorius, *or.* 3. 47. *or.* 56. 57. & 58
- pes orationi aptus, *or.* 57. & 64
PAGANI & montani, *Dom.* 28
PALÆSTRA hiſtrionem juvat, *orat.* 4
Palæſtræ modicæ locus, *Leg.* 2. 3
Palæſtrici motus, *offic.* 1. 36
PALIMPSESTUS, *Fam.* 7. 18
PALLIUM ſumebatur Alexandriæ, *Rab. Poſt.* 9
PALMÆ agreſtes in Sicia, *Verr.* 5. 33
PALPEBRÆ tegumenta oculorum, *Nat. D.* 2. 57
PALUDATUS, *Fam.* 13. 6. 15. 17. & 19. *Att.* 4. 13
PANEGYRICUS Iſocratis, *orat.* 11
PANTHERA, *Pet. conſ.* 2
Pantheræ, *Fam.* 8. 2. & 4. Græcæ, 6. ex Pamphylis, 9
- circa Ciliciam, *ibid.* 2. 11
pantherarum in Barbaria captura, *Nat. D.* 2. 50
PAR quid ſit, *Inv.* 2. 25. & 54
- ad argumentandum, *orat.* 2. 40
pares cum paribus facillime congregantur, *Sen.* 3
PARCERE homini ſcelerato peccatum eſt. *Verr.* 1. 27
Parcendum eſt caritati, ne illudatur, *orat.* 2. 58
PARENS ab oppreſſis civibus nominatus, *Offic.* 3. 21
- patriæ, *Piſ.* 3. *Phil.* 13. 11.
parentis loco erat augur ei, quem cooptaverat, *Brut.* 1
parentem patriæ atrocius eſt occidere quam ſuum, *Phil.* 2. 13
parentes cur cariſſimi habendi, *Red. in Sen.* 1
- non alere nefarium, *Att.* 9. 9
parentum ſcelera tui filiorum pœnia acerbum eſt, *Brut. ep.* 12
- injuriæ ferendæ & tacendæ, *Cluent.* 6
PARIETES duo de eadem fidelia dealbare, *Fam.* 7. 29
PARRICIDA inſutus in culeum, *Roſc. Am.* 25
PARRICIDIUM aliquando non eſt parricidium, *Parad.* 3
parricidii crimen, *Roſc. Am.* 13
parricidio patriæ obſtrictus deferendus, *Syll.* 2
PARS ad argumentandum, *orat.* 2. 40
- cauſæ, *Inv.* 1. 9. & *ſeq.*
- reipublicæ, quæ in virtute & moderatione animi ſita eſt, *Q. Fr. ep.* 1. 1
- ſubeſt generi, *Inv.* 1. 22. & 28
partis cujuſque naturæ noſtræ & in corpore & in animo ſua quæque vis & ad ſummum bonum, *Fin.* 5. 17
partes corporis a natura occultatas removent ab oculis omnes, qui ſana mente ſunt, *off.* 1. 35
- generis, *orat.* 1. 42
- in republica, tanquam in ſcena, *Sext.* 56
- quæ dicendæ, *Phil.* 13. 18
PARSIMONIA magnum vectigal, *Parad.* 6. 3
PARTA male, male dilabuntur, *Phil.* 2. 27
PARTITIO, ſive diviſio, orationis quid ſit, *Heren.* 1. 3
- eſt membrorum, *Top.* 6
- orationis multum habet momenti, *In.* 1. 22
- quid conveniat, ac quid non conveniat, qualis eſſe debeat, *ibid.*
- rerum expoſitionem continens qualis eſſe debeat, *ibid.*
- ſit brevis, *ibid.*
- ſit abſoluta, *ibid.*
- ſit in paucis, *ibid.* 22. & 23
- genus cum partibus non confundat, *ibidem* 22
- nullam partem relinquat, *Top.* 8
- & diviſio qui differant, *ibid.* 6. 7
partitionis legitimæ exemplum ex Terentii Andria, *Inv.* 1. 23
- vitia, *ibid.*
PASSERUM numerus annorum numerum deſignat, *Div.* 1. 33. 2. 29
PASTORICIA fiſtula, *Att.* 1. 16
PASTUS ſuaviſſimus animorum ſolertia, *Tuſc.* 5. 13
PATELLÆ grandes cum ſigillis & ſimulacris Deorum, *Verr.* 4. 21
PATER aut avus quod deliquit, ejus pœnæ expeti a liberis non debent, *Nat. D.* 3. 38
- patratus dedit civem, *Cæc.* 34. *orat.* 1. 40. 2. 32
patres conſcripti Capuæ, *Agr.* 2. 34
- fiebant auctores, *Planc.* 3.
PATIENTIA, pars fortitudinis, *Inv.* 2. 54. *Part.* 52
- dolorum in omni adverſitatum genere eſt retinenda, *Div.* 2. 30
PATRIA communis omnium noſtrum parens, *Cat.* 1. 7
- cui cara eſt, *Dom.* 37
- germana, *Leg.* 2. 2
patria nihil poteſt eſſe jucundius, *Red. in Sen.* 1
- omnibus officiis præſtat, *offic.* 3. 23
- per ſe deſerta aut oppreſſa nemo poteſt beatus eſſe, *Att.* 10. 4
- una complexa eſt caritates omnium, *off.* 1. 17
patriæ amor, *orat.* 1. 44
- caritas maxima, *Fam.* 10. 5
patriam non deſiderare duri eſt, *ibid.* 4. 9
PATRICIUS nemo M. Manlius, *Phil.* 1. 13
patricii minorum gentium, *Fam.* 9. 21
- non poſſunt eſſe omnes, *Syll.* 8
PATRIUM jus & poteſtas in filii familiaritates, *Phil.* 2. 18
PATRONI civitatum & nationum facti, qui bello eas devicerant, *off.* 1. 11
- clientibus provincialibus locum dabant gladiatoribus, *Att.* 2. 1
- plures in una cauſa dividebant inter ſe partes orationum, *Brut.* 51. & 57
patrono probari honeſtiſſima liberti mi defenſio, *Cluent.* 19
PAUCI verſantur in labore eloquentiæ, *Cæl.* 19
Paucitas partitionis, *Inv.* 1. 22

PA-

Digitized by Google

PAVOR eſt metus, mentem loco movens, *Tuſc.* 4. 8
PAUPERTAS inter homines æqualis debet eſſe, *Leg.* 2. 10
- orationis, *Fam.* 4. 4
- levior eſt, quam egeſtas & mendicitas, *Parad.* 6. 1
paupertatis cauſa facile defenſa, *Tuſc.* 5. 35
- patientia ornatus, *Agr.* 2. 24
- ſolatia, *Tuſc.* 3. 23
PAX civilis ſemper optabili, *phil.* 7. 3
- in diſcordia non poteſt eſſe, *ibid.* 9
- cum civibus melior civili bello, *phil.* 2. 15
- bellum nihil habent medium, *ibid.* 8. 1
- nequit eſſe, cum eo, cum quo pacem facias, nihil potes concedere, *ibid.* 12. 5
- popularis, *Agr.* 2. 4
pacis commoda, *phil.* 8. 4
- cura Ciceronis, *Att.* 9. 11
- dulce nomen, *phil.* 2. 44 13. 1
paci conſulendum, quæ nihil habitura inſidiarum, *off.* 1. 11
PECCARE eſt tanquam tranſilire lineas, *parad.* 3
- eſt facere quod non licet, *ibid.*
- licet nemini, *Tuſc.* 5. 15. *parad.* 3
- ob peccandi libidinem, etſi cauſa non eſſet, *off.* 2. 24
Peccandi jucunditas, cum pœna abfuit & licentia conſecuta eſt, *Verr.* 3. 76
- maxima illecebra ſpes impunitatis, *Mil.* 16
- culpa eadem eſt, *parad.* 3
peccabant veteres ita, ut defenſioni locum relinquerent, *Verr.* 2. 78
PECCATUM vel cum effectu, vel ſine effectu, *Fin.* 3. 9
peccata animadvertenda maxime, quæ difficillime præcaventur, *Roſc. Amer.* 40
- omnia æqualia eſſe & recte facta παράδοξον, *parad.* 3
- non rerum eventu, ſed vitiis hominum metienda ſunt, *ibid.*
peccatorum diverſæ origines & occaſiones, *Roſc. A.* 27
peccata diſtinguunt ea, in quibus peccatur, *parad.* 3. 2
- diſtinguit cauſa, non natura, *ibid.*
PECUDIS eſt non admovere Græcis autem, *or.* 2. 36
pecudes diſpulſæ ſui generis ſequuntur gregem, *Att.* 7. 7
PECULATUS crimen, *Verr.* 4. 41
- eſt fœneratio publicæ pecuniæ, *ibid.* 3. 72
PECUNIA mortui adjungebatur ſacris, *Leg.* 2. 20
pecunia ſemper ab ampliſſimo quoque contempta, *phil.* 1. 12
pecuniæ cupidiores ſunt propter liberos, *Cluent.* 9
- cupiditas infinita unde, *offic.* 1. 8
- & gratiæ æqualitas in reddendo, *ibid.* 2. 10
Pecuniæ repetundæ ex judicio urbano, *Cluent.* 37
pecuniarum captarum crimen, *Verr.* 4. 44
PEGMATA librorum, *Att.* 4. 8
Ἠθῶν, *Brut.* 15
PEJERANS ſemel non meretur fidem, *Rab. post* 13
PELLIUM nomine extorta pecunia, *piſ.* 36
PENDENS ex errore multitudinis non eſt magnus vir, *offic.* 1. 19
PENULA mulionica, *Sext.* 28
PERCEPTA artium Græcis θεωρήματα, *Fat.* 6
percipi aliqua poſſe, *Acad.* 4. 7
percipiendi vis apud Stoicos, *Fin.* 5. 26
PERCUSSIONUM modi apud tibicines, *or.* 58
PERDISCERE nunquam poteſt, qui cito non diſcit, *orat.* 3. 36
PEREGRINATIO omnis obſcura & ſordida, *Fam.* 2. 12
peregrinationes philoſophorum, *Tuſc.* 5. 37
peregrinantium curioſitas in rebus quæ domi geruntur, *Fam.* 8. 1
PEREGRINI officium, *off.* 1. 34
- Roma lege ejecti, *Agr.* 1. 4
peregrinos urbe prohibere inhumanum, *off.* 3. 11
PEREMMIA nulla ſervantur, *Nat. D.* 2. 3
PERENDINUS dies, an tertius, *Mur.* 12
PERFECTUS mundus Stoicis, *Nat. D.* 2. 14
Perfectum officium, *offi.* 1. 3
PERFIDIÆ aut negligentiæ eſt non efficere quod poſſis, *Cluent.* 18
- offenſio in cauſis, *orat.* 2. 24
PERICULUM proprium non reformidandum in magna re, *Mil.* 30
pericula ad noſtra debemus eſſe promptiores, *offic.* 1. 24
- eadem, quibus defuncti ſumus, ingredientibus favemus, *Mur.* 2
- propulſare cupiunt homines etiam aliena, *ibid.* 22
periculis moventur etiam fortiſſimi viri, *Fam.* 1. 9
PERIODUS orationis eſt comprehenſio & ambitus verborum, *Brut.* 44
periodorum orationis membra fere quatuor, *orat.* 66
PERITUS quando haberi nemo poteſt, *Mur.* 13
PERMISSIO, figura exornationis verborum, *Herenn.* 4. 29
PERMUTATIO, figura exornationis verborum, *ibid.* 34
PERNICIES vitæ maxima, *off.* 3. 17
Perniciosi nulli tribuni, *Leg.* 3. 10
PERORATIO, *vide* Concluſio.
perorandi locus ab Hortenſio tribuebatur Ciceroni: *Brut.* 51. *orat.* 37
PERPENDICULO & linea uti, *Q. Fr.* 3. *ep.* 1. 1
PERSEVERANTIA, pars fortitudinis, *Inv.* 2. 54
PERSONA de mimo, modo egens, repente dives, *phil.* 2. 27
perſonam quoque nobis damus noſtra voluntate, *off.* 1. 32
perſonæ dant conjecturam, *Inv.* 2. 9
- loquentes in libris de republica, *Q. Fr.* 3. 5
perſonarum attributa undecim in confirmatione ora-

orationis conſiderandæ, *Inv.* 1. 24. 2. 9
- attributum primum, Nomen, *ibid.*
- ſecundum, Natura, *ibid.*
- tertium, Victus, *inv.* 1. 25. 2. 9
- quartum, Fortuna, *ibid.*
- quintum, Habitus, *ibid.*
- ſextum, Affectio, *ibid.*
- ſeptimum, Studium, *inv.* 1. 25. 2. 9
- octavum, Conſilium, *ibid.*
- nonum, Facta, *inv.* 1. 25. 2. 9
- decimum, Caſus, *ibid.*
- undecimum, Orationes, *ibid.*
- laudationes ac vituperationes ex quibus locis petuntur, *orat.* 2. 11. *Part.* 23
Perſonis duabus homines ſinguli ſunt induti, *off.* 1. 30
PERSPICUA longa eſſe non debent, *Fin.* 39
Perſpicuis dubia aperiuntur, *Fin.* 4. 24
PERSPICUITAS, *Acad.* 4. 6. & 14
- argumentatione elevatur, *Nat. D.* 3. 4
PERSUASIO quomodo auditori eſtimenda, *Heren.* 1. 6
PERTINACIA differt a conſtantia, *Marc.* 10
- etiam in minimis rebus reprehenditur, *Acad.* 4. 20
- vitium, *inv.* 2. 54
PERTURBATIO motus animi eſt, rationis expers, vel rationem aſpernans, vel rationi non obediens, *Tuſc.* 3. 11
- ſecundum Zenonem eſt averſa a recta ratione, contra naturam, animi commotio, *Tuſc.* 4. 6 *Acad.* 1. 10
- eſt appetitus vehementior, *Tuſc.* 4. 6. & 27
- eſt aſpernatio rationis, *ibid.* 27
- omnis in opinione, *ibid.* 37
- plerumque brevis eſt, & ad tempus, *offic.* 1. 8
Perturbationis alia definitio prolixior & copioſior, *Tuſc.* 4. 15
Perturbationes, Græce πάθη, inconvenienter morbi appellantur, *Fin.* 3. 10. *Tuſc.* 3. 5. 10 4. 5
- genere quatuor, partibus plures, *Fin.* 3. 10. *Tuſc.* 3. 11
- præcipuæ quatuor, lætitia; libido; metus; ægritudo, *Tuſc.* 4. 6
- harum duæ ſunt ex opinione boni: duæ ex opinione mali, *Tuſc.* 3. 11. 4. 6. 5. 15
- ſunt tanquam furiæ, quas in vita hominum ſtultitia immittit atque incitat, *Tuſc.* 3. 11
- beatam vitam impediunt, *ibid.* 7. 6
- omnes in noſtra poteſtate, *ibid.* 4. 31
Perturbationum varia genera, *ibid.* 7
- varia remedia ſecundum genera, *ibid.* 27
PERVERSE dicere, perverſe dicendo facillime acquiritur, *orat.* 1. 33
PES in navi, *orat.* 3. 40
Pedis ſupplicatio, *orat.* 3. 59
Pedibus compenſari pecuniam, *Flacc.* 29
PESTIFERUM in reipublicæ corpore amputandum, *Phil.* 8. 5.
PETITIO dat veniam honeſte adjungendi quoſcunque velis, *pet. conſ.* 7
- magiſtratuum diviſa in diligentiam duarum rationum, *ibid.* 5
PHARMACOPOLA circumforaneus, *cluent.* 14
PHILOSOPHUS quis vere dicatur, *orat* 1. 49
- non teſtibus uti, ſed argumentis & rationibus docere debet, *Divin.* 2. 11
Philoſophi libertas, *Tuſc.* 5. 29. *Nat. D.* 1. 5. 7
- eſt de Diis habere non errantem & vagam, ſed ſtabilem certamque ſcientiam, *Nat. D.* 2. 1
Philoſophum etiam, ſi ei commodum eſt, pecuniam facere poſſe, Thales Mileſius probavit, *Div.* 1. 49
Philoſophi, ſapientiæ ſtudioſi, qui rerum naturam ſtudioſe intuentur, *Tuſc.* 5. 8
- magiſtri virtutis, *Tuſc.* 4. 33
- non ex ſingulis vocibus ſpectandi ſunt, ſed ex perpetuitate atque conſtantia, *ibid.* 5. 10
- ſoli ſunt liberi, *ibid.* 11
- quidam ornate locuti ſunt, *orat.* 19
- de contemnenda gloria ſcribentes gloriam eo ipſo quærunt, *Arch.* 11
- plerique natura duce Deos eſſe dixerunt, *Nat. D.* 1. 1
- diſſenſione ſua de Deo ignorantiæ dominatur, cui ſerviant, *Acad.* 4. 41
- quidam negarunt providentiam divinam, iique refutantur, *ibid.*
- forenſes cauſas agreſtioribus Muſis ſe reliquiſſe dicebant, *orat.* 3
- rerum auctores eſſe debent, non fabularum, *N. D.* 3. 31
- qui de divinatione ſcripſerunt, *Div.* 1. 3
- omnes, præter Xenophanem, Colophonium & Epicurum, divinationem probarunt, *ibid.*
- priſci ante Socratem cœleſtium contemplationi & numeris maxime dediti, *Tuſc.* 5. 4
- Platonis auctoritatem ſecuti alii Academici, alii Peripatetici, *Acad.* 1. 4
- - rebus congruentes, nominibus differentes, *ibid.*
- veteres omnia varie diſſipata ſuas in artes collegerunt, *orat.* 1. 42
- plebeii, qui a Platone & Socrate, & ab ea familia diſſident, *Tuſc.* 1. 23
- in ſuis lectulis plerique moriuntur, *Fin.* 2. 30
- Peripatetici & Academici olim politici philoſophi, propter eximiarum rerum maximarum ſcientiam, a Græcis appellabantur, *Orat.* 3. 28
Philoſophorum vita doctrinæ reſpondere debet, *Tuſc.* 2. 4
- δόγματα, ſive decreta, *Acad.* 4. 9
Philoſophorum oratio qualis ſit, eaque ſermo potius quam oratio, *Orat.* 19
- ſententiæ variæ de officiis conſolantium, *Tuſc.* 3. 31
- opiniones variæ de Diis, *N. D.* 1. 1
- eæque non Philoſophorum judicia ſunt, ſed delirantium ſomnia, *ibid.* 16
- quæſtio de Diis quadripartita, *ibid.* 2. 1
- veterum duæ opiniones de Fato, *Fat.* 18
- index, qui de magiſtratibus & civili regimine ſcripſerunt, *Leg.* 3. 5. 6

- variæ ſententiæ, de animo hominis, quid ſit, *Tuſc.* 1. 9. 17
- quorundam minorum error, animum eſſe mortalem, *Sen.* 24
- opiniones variæ de mundi ortu, *Acad.* 1. 7
- opiniones variæ de ſummo bono, *Acad.* 4. 42. *Fin.* 2. 11. 5. 6. *Tuſc.* 5. 30
- ſententiæ præcipuæ tres ex fonte, ſeu capite, quæſtionis de ſummo bono, *fin.* 5. 6
- enumeratio, qui voluptatem ſummum bonum eſſe ſtatuerunt, *Acad.* 4. 42
- figmentis de vita ſapientium in beatorum inſulis, *fin.* 5. 19
- opiniones variæ de morte quid ſit, *Tuſc.* 1. 9
- nobiliſſimorum index, qui perpetua peregrinatione ætates ſuas conſumpſerunt, *ib.* 5. 37
- Socraticorum diſſidium & familiæ diſſentientes, *Orat.* 3. 16
- laudatio apud Platonem non ſatis certa, *offic.* 1. 9
Philoſophari diſplicet quibuſdam, *fin.* 1. 1
- neceſſe, ſed paucis, *Tuſc.* 2. 1
Philoſophandi ratio Platonica triplex. de vita, de natura, de diſſerendo, *Acad.* 1. 5
PHILOSOPHIA eſt ſtudium ſapientiæ, *Tuſc.* 1. 1. *off.* 2. 2
- ab amore ſapientiæ nomen invenit, *Leg.* 1. 22
- ampliſſima omnium artium bene vivendi diſciplina, *Tuſc.* 4. 3
- omnis rerum optimarum cognitio atque in iis exercitatio, *orat.* 3. 16
- laudatarum omnium artium procreatrix, & quaſi parens, *ibid.* 1. 3
- mater omnium bene factorum, beneque dictorum, *Brut.* 93
- animi medicina, *Tuſc.* 3. 4
- interitum pravitatis afferat, non ſit contenta mediocritate vitiorum, *fin.* 2. 9
- juvat eloquentiam, *orat.* 4
- mater artium, donum, inventum deorum, *Tuſc.* 1. 26
- nullum majus aut melius a diis datum munus homini, *Acad.* 1. 2
- nullum majus munus hominum generi a Deo datum, *fam.* 15. 4
- paucis judicibus contenta, *Tuſc.* 2. 1
- præpotens & glorioſa, *orat.* 1. 43
- Græcis literis diligentiſſime explicata, *Acad.* 1. 2. *Fin.* 2. 31
- apud Græcos per diſſentientium contentiones illuſtrata, *Tuſc.* 2. 2
- e Græcis fontibus haurienda, *Acad.* 1. 2
- noſtrum in adverſis perfugium, *Tuſc.* 5. 2. *N. D.* 1. 4
- vitæ parens, *Tuſc.* 5. 2
- rerum omnium antiquiſſima non quidem nomine, ſed re, *ibid.*
- quibuſdam otii eſſe ac deſidiæ videtur, *fam.* 5. 4
- rationibus progredi debet, *Acad.* 4. 9
- animi ægritudini medetur, *N. D.* 1. 4
- a Romanis ſero culta, & Tullii temporibus demum excoli cœpta, *Tuſc.* 1. 3
- non ante Lælii ætatem & Scipionis culta, *ib.* 4. 3
- perfecta eſt, quæ de maximis quæſtionibus copioſe poteſt ornateque dicere, *ibid.* 1. 4
- quantum conducat oratori, *Orat.* 4
- præſertim philoſophiæ Academicæ cognitio, *Fat.* 2
- Stoicorum ab oratore aliena ſit, *orat.* 3. 18
- de moribus Socratis temporibus inventa, *brut.* 8
- bene vivendi unde ſit petita, *Acad.* 2. 5
- de voluptate inutilis ad regendam civitatem, *orat.* 3. 17
- de natura rerum ejuſque diviſio, *Acad.* 1. 6
Philoſophiæ partes tres, *orat.* 1. 15. *Acad.* 1. 5
- ſumma omnis ad bene vivendum refertur, *fin.* 2. 27
- profeſſio, *Tuſc.* 5. 7
- divitiæ, *fin.* 5. 32
- utilitas, *Orat.* 4. *Acad.* 1. 2
- locus nullus eſt fertilior, quam de officiis, *offic.* 3. 2
Philoſophiæ pars tertia ars diſſerendi, *Acad.* 1. 7
- fructus uberrimus, levatio ægritudinum, formidinum, cupiditatum, *Tuſc.* 1. 49
- principes flagranti cupiditate diſcendi ultimas terras luſtrarunt, *ibid.* 4. 19
- quare opera danda, *ibid.* 5. 1
in Philoſophia res ſpectatur, non verba penduntur, *orat.* 16
- duo maxima, judicium veri, & finis bonorum, *Acad.* 4. 9
PHRENETICI, *Divin.* 1. 38
PHYSICA a Stoicis virtutis nomine appellata, *fin.* 3. 21
- per contemplationem cœleſtium motuum inventa, *Tuſc.* 5. 21
- Peripatetica qualis ſit, *fin.* 5. 4
- Epicuri, *Acad.* 1. 2. *fin.* 1. 19
Phyſicæ utilitas, *fin.* 4. 5
- jucunditas, *ibid.* 5. 19
- cur ſtudendum, *ibid.* 3. 21
Phyſicus, *Div.* 2. 16
- ſpeculator venatorque naturæ, *N. D.* 1. 30
Phyſico genere nihil arrogantius, *Div.* 2. 13
- nihil turpius quam ſine cauſa quidquam fieri dicere, *fin.* 1. 6
- non placet de nihilo quippiam fieri, *Fat.* 9
Phyſici veteres, *Acad.* 4. 5
- dicere non debent, quidquam certi ſignificari rebus incertis, *Div.* 2. 19
Phyſicorum ne ſit ignarus orator, *orat.* 34
- quæ prudentia, *Div.* 2. 4
in Phyſicis quid non ſit citius, quam quid ſit, dicere poſſumus, *N. D.* 1. 21
PHYSIOGNOMON, *Fat.* 5
PHYSIOLOGIA, *N. D.* 1. 8. *Div.* 1. 41. 2. 16
PIACULUM, *Att.* 15. 23
PICTORES deum fecerunt humana ſpecie, *N. D.* 1. 27
- volunt a vulgo conſiderari opus ſuum, ut reprehenſum a pluribus corrigatur, *off.* 1. 41
Pictorum & poetarum portenta, *Tuſc.* 1. 6

PI-

PICTURA vetus paucorum colorum, *Orat.* 50
picturæ veteris color obſoletus nos capit, *Orat.* 3. 25
picturarum eminentia, *Acad.* 4. 7
pictum philoſophum nunquam vidiſſe, *fin.* 5. 27
PIETAS, *Inv.* 2. 22. & 53. *Pis.* 5. 23
- adoleſcentis, *off.* 3. 13
- erga Deos vera, *Dom.* 41
- fundamentum virtutum, *planc.* 12
- maxima conſervatio patriæ, *phil.* 13. 20
- nulla debetur ei, a quo nihil acceperis, *Nat. D.* 1. 41
- quid, *ibid.*
- unde oritur, *Nat. D.* 2. 61
- ei juncta juſtitia, *ibid.*
pietatis ædes Romæ, *Divin.* 1. 43
PIGNORA reipublicæ dare, *Att.* 8. 9
pignoribus coercitus ſenator, *Orat.* 3. 1
PIGRITIA eſt metus conſequentis laboris, *Tuſc.* 4. 8
PILAM clandus, *piſ.* 28
PINNA, pinnoteres, *fin.* 3. 19
pinnarum talaria aſſignotur Minervæ, *Nat. D.* 3. 23
PIRÆO imminebat nimis Ægina, *Offic.* 3. 11
PIRATA non eſt ex perduellium numero, *Offic.* 3. 20
PISCES, cum genuerunt ova, relinquunt, *Nat. D.* 2. 51
piſcium viſus, *Acad.* 4. 25
piſcem Syri venerantur, *Nat. D.* 3. 15
PISCINARII amici Attici, *Att.* 1. 19
PISTRINUM, vel publica cuſtodia, *Q. Fr.* 1. *ep.* 2. 4
- vivere in priſtino, *Orat.* 2. 33
PLACABILITAS & clementia, *off.* 1. 25
PLACERE volentibus adverſaria maxime expectatio, *Acad.* 4. 4
- ſibi, *Att.* 1. 6
PLAGA atomorum Democriti, *Fat.* 20
PLAUDITE, *Sen.* 19
PLAUSUS, modo res levis, modo immortalitas, *ſext.* 54
PLEBELÆ amplæ & honeſtæ familiæ, *Mur.* 7
PLUMA aut folio facilius moveri, *Att.* 8. 15
POEMA pictura tacens, *Heren.* 4. 28
- deſiderat non modo tempus, ſed etiam animum vacuum ab omni cura, itemque ἐνθουσιασμόν, *Q. Fr.* 3. 4. 5
- delectationem maxime reſpicit, *Leg.* 1. 1
- reconditum paucorum approbatione: oratio popularis ad ſenſum vulgi debet moveri, *Brut.* 51
poematum varia genera, *Opt. Gen. Orat.* 1.
POENA ante oculos verſatur illis, qui peccarunt, *Mil.* 23
- capitis nequit conjungi cum pecunia, *Dom.* 17
- legitima ſæpe turpitudinem non habet propter vim temporum, *ibid.* 31
- ne major quam culpa ſit & omnes delinquentes tangere debet, *off.* 1. 25
- turpitudinis acerbiſſima eſt, *ibid.* 3. 8
- vera eſt fraus ſuſcepta & mens oppreſſa conſcientia, *piſ.* 18
pœnæ veræ ſceleribus a diis conſtitutæ; *Har. reſp.* 18
POENITENDI via in Alexandro, *Tuſc.* 4. 37
pœnitenti optimus portus mutatio conſilii, *phil.* 12. 2
POETA bonus nemo ſine afflatu quaſi furoris, *orat.* 2. 46
- natura valet, *Arch.* 8
- oratori finitimus, *orat.* 1. 16
- quenquam meliorem ſe non arbitratur, *Att.* 14. 20
- quiſque ſibi optimus videtur, *Tuſc.* 5. 22
- ſine furore non eſt, *Div.* 1. 37
- vi divina, *Tuſc.* 1. 26
poëtæ ante Homerum, *Brut.* 18
- auxerunt errorem de inferis, *Tuſc.* 1. 16
- boni ſolent in extrema parte eſſe diligentiſſimi, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 16
- doluerunt morte poetarum, *Brut.* 1
- molliunt nos inducendo lamentantes fortiſſimos viros, *Tuſc.* 2. 11
- pauci, *orat.* 1. 3
- quando ſervant decorum, *offic.* 1. 28
- verſu ſeminatur magis diuturna quercus quam agricolæ cultu, *Leg.* 1. 1
poetarum corruptela, *Tuſc.* 3. 2
- genera, *opt. Gen. orat.* 1
- genus antiquiſſimum e doctis, *Tuſc.* 1. 1
- in calamitatibus mos, *Man.* 9
- more verba fundere, *fin.* 4. 4
poetis maxima cognatio cum oratoribus, *orat.* 3. 7
- nullus olim honor, *Tuſc.* 1. 2
POLITIA platonis, *Div.* 1. 29. 2. 27
POLITICI libri Ciceronis, *fam.* 8. 1
- philoſophi, *orat.* 3. 28
POLYGAMIA Indorum, *Tuſc.* 5. 27
POMOERIUM intrare, tranſire, *Nat. D.* 2. 4
POMORUM ubertas & varietas mirifica, *ib.* 63
PONTES in comitio, *Att.* 1. 14
PONTIFEX & tribunus pleb. poteſt eſſe, *Dom.* 46
- max. mandabat literis res ſingulorum annorum, *orat.* 2. 12
- ut jus noſſe debeat, *Leg.* 2. 19
pontificis maximi comitia, *Agr.* 2. 7
pontificum bonorum eſt monere modum quendam eſſe religionis, *Dom.* 54
- interpretatio habet poteſtatem judicium, *Har. reſp.* 7
- jus abſconditum, *Dom.* 54
- libri, *orat.* 1. 43
- maximorum annales, *Leg.* 1. 2
pontificatu quid contineatur, *Har. reſp.* 9. & 10
pontifices judices religionis, *Att.* 4. 2
- quid ſint, *Dom.* 1. & 12
pontificium jus, *orat.* 3. 33. *Dom.* 14. *Tuſc.* 1. 12
PONTUS, *Mur.* 15. *Agr.* 1. 2. 2, 19. *Man.* 3. 8, & 15. *Tuſc.* 1. 39
- a populo Romano apertus per L. Lucullum, *Arch.* 9
- & Bithynia, una quæſtoris provincia, *Red. in ſen.* 15

Digitized by Google

POPULARIS, *Agr.* 2. 4
- Cæſar, *Att.* 16. 16. *Cat.* 4. 5.
- id eſt, aſſentator & levis civis, *Amic.* 25
- levitas, *phil.* 5. 18
Populares, *ſext.* 45
POPULUS Athenienſis deſipit ſenectute, *fam.* 1. 9
- auctoritatem minimam, vim maximam habet, *fin.* 2. 14
- & ſenatus facit, quod facit is, qui poteſtatem faciendi ab eis habet, *Verr.* 2. 49
- exuperantiam virtutis odit, *Tuſc.* 5. 36
- fundus factus, *balb.* 8
- iniquus judex dignitatis, *planc.* 3
- in comitiis interdum factum admiratur, quaſi non ipſe fecerit, *Mur.* 17
- libertate abutitur in eo, per quem eam conſecutus eſt, *fam.* 11. 12
- Romanus, *Dom.* 33
- ſua ſponte placatus hominum ſeditioſorum vocibus concitatur, *Cluent.* 49
Populi impetus lenior per ducem, *Leg.* 3. 10
- officium, *Heren.* 4. 35
Populi poteſtas in agro municipiis adimendo, *Dom.* 30
- Romani acumen in theatris, *ſext.* 55
- ſenſus in theatro ſpectatur, *Att.* 2. 19
Populo & ſcenæ ſerviendum, *brut. ep.* 9
PORCAM tenes in fœdere, *inv.* 2. 30
PORTA Capena, *Att.* 4. 1. *Tuſc.* 1. 7
- Cœlimontana, *piſ.* 23. & 25
- Collina, *Leg.* 2. 23
- Eſquilina, *cluent.* 13. *piſ.* 23
- Frumentana, *Att.* 7. 3
Portæ jecoris, *N. D.* 2. 55
PORTENTA, *ibid.* 3
Portentoſa unde naſcantur, *Div.* 2. 28
PORTITORES, *Q. Fr.* 1. 1
PORTORIUM rebus venalibus impoſitum, *piſ.* 36
- vini, *font.* 5
PORTUS Syracuſanus intra urbem, *Verr.* 5. 37
POSSE aliquem plus legibus ac ſenatu, intolerabile, *brut. ep.* 16
- tantum quiſque pollulat, quantum habet virium, *brut. ep.* 10
POSTERI judicant incorruptius. *Marc.* 9
- perſequuntur laudes majorum, *rab. poſt.* 1
poſteritatis ſpes fructuſque, *C. rab.* 10
poſteritatem proſpicit animus, *ſen.* 23
poſterum & conſequens, *fin.* 3. 9
POSTIS curiæ, *Att.* 3. 15
poſte tenendo & aliquo dicto conſecrabatur domus, *Dom.* 45.
POSTLIMINIUM non eſt ei, quem pater aut populus vendidit, *orat.* 1. 40
poſtliminio fit civitatis mutatio, *balb.* 11
- quæ redeant, *Top.* 8
POSTMERIDIANUM tempus, *orat.* 3. 3
POSTULATIONES Jovi, Saturno, Neptuno, Telluri, *Har. reſp.* 10
POTESTAS aut facultas, *inv.* 2. 7
- regia, *Cluent.* 44
- Trib. pleb male nata, *Leg.* 3. 8

poteſtatis & ſapientiæ conjunctio, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 10
PRÆCERTATIO, *Heren.* 4. 30
PRÆCIPUA vel producta Stoicorum, *Tuſc.* 5. 16
PRÆCISIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 30
PRÆCLARE nihil quis facit, niſi quod libeat, *Tuſc.* 4. 19
PRÆCO & haſta in ſectione, *phil.* 2. 26. & 40
- & tibicen in ſacrificio, *agrar.* 2. 34
- in comitiis pronuntiat, *Verr.* 5. 15
- in vendendis decimis, *ibid.* 3. 16
- in vendendo, *off.* 3. 13
- publicus teſtis in vectigalibus vendendis, *Agr.* 2. 21
præconis haſta, *ibid.* 1. 2
- voce ſervi ab liberis ſemovebantur in ludis, *Har. reſp.* 12
præcones ludorum gymnicorum, *fam.* 5. 12
præconum voces in comitiis. *Agr.* 2. 2
PRÆCONIUM alicui deferre, *Att.* 13. 12
PRÆDA Syllæ erant bona civium, *off.* 2. 8
prædam præfecti curabant, *fam.* 2. 17
PRÆDIATOR, *Att.* 12. 14. 17
prædiatorium jus, *balb.* 20
PRÆDICATIO virtutis cuique eſt acroama gratiſſimum, *arch.* 9
PRÆDICTIO mali quando probatur, *Div.* 2. 25
PRÆDII lex, *part.* 31
prædiorum nulla gens eſt, *balb.* 25
PRÆFECTI avari decedere de provincia ab prætoribus juſſi, *Verr.* 3. 58
PRÆFECTURA Atinas, *planc.* 8
- aut municipium, *piſ.* 22
- Reatina, *Cat.* 3. 2. *Nat. D.* 2. 2
PRÆJUDICARE, quod nondum ſenatus cenſuit, nec populus juſſit, arrogans eſt, *brut. ep.* 4
PRÆMEDITARI ferendum modice, quod advenerit, ſapientis eſt, *phil.* 11. 3
PRÆMEDITATIO rerum futurarum male reprehenſa Epicuro, *Tuſc.* 3. 16
- futurorum malorum lenit eorum adventum, quæ venientia longe ante videris, *ibid.* 14
PRÆMIUM & pœna continent rempublicam, *brut. ep.* 15
præmii ratio quatuor continet: beneficia, hominem, præmii genus, & facultatem, *inv.* 2. 38
- conſideratio in ejus petitione, *ibid.* 39
præmia provocant virtutem. *balb.* 10
præmiorum petitio quomodo in juridiciali ſtatu inſtituenda, *inv.* 2. 37
PRÆMOLESTIA eſt metus. *Tuſc.* 4. 30
PRÆPARATIO diligens adhibenda, *off.* 1. 21
PRÆPOSITA, quæ Græcis proegmena, *fin.* 3. 4. 4. 26
præpoſita quæ Zeno appellaverit, *Acad.* 1. 10. *fin.* 3. 16. 4. 8. 9. 26. 5. 30. *Tuſc.* 5. 16
præpoſitorum diſtinctio, *fin.* 3. 17
præpoſitum dictum, quod proponatur aliis, *ib.* 4. 26

Digitized by Google

PRÆROGATIVA omen juſtorum comitiorum, *Div.* 1. 45
- centuria, *Planc.* 20
prærogativum omen in comitiis, *Mur.* 18
PRÆS: prædibus ſe obſtringere, *Att.* 6. 1
PRÆSAGITIO, *Div.* 1. 31. & 54
PRÆSCRIPTIO ſenatus conſulti, *fam.* 5. 2
PRÆSENTIA ſua debet in proximum conferri, *Amic.* 19
PRÆSTANTIA debent ea dici, quæ habent aliquam comparationem, *Tuſc.* 5. 13
PRÆSTARE præter fidem nihil debet, qui conſilium dat, *Att.* 16. 7
- culpam, quam alius veretur, *orat.* 1. 24
PRÆSTIGIÆ verborum, *fin.* 4. 27
PRÆSUL in ludis, *Div.* 1. 26
PRÆSUMPTIO, *ibid.* 2. 53
PRÆTOR, *Leg.* 3. 3
- dat judicia, *Cæc.* 3
- ludos facit Apollini, *Brut.* 20
- non facta ſolum, ſed dicta prætoriæ cohortis præſtare debet, *Q. Fr.* 1. *ep.* 4
- ſuſtinet munus conſulare, cum conſules abſunt, *fam.* 10. 12
- urbanus jurare debet optimum quemque in ſelectos judices referre, *Cluent.* 43
prætori aut legato nihil in provincia licebat emere, niſi mancipium in demortui locum, *Verr.* 4. 5
- jus non eſt dictatorem dicere, *Att.* 9. 15
prætores a prætore creari non poſſe, *Att.* 9. 9
- Capuæ, qui in cæteris coloniis duumviri, *Agr.* 2. 34
- ex Sicilia complures condemnati, *Verr.* 2. 64
- ita creati, ut dies LX. eſſent privati, *Q. Fr.* 2. 9
- quæſtoribus in parentum loco, *Planc.* 11
PRÆTORIA comitia, *fam.* 8. 4
- poteſtas, *Man.* 24
prætoriæ exceptiones, *Inv.* 2. 19
PRÆTURA probata in jure, gratia in munere, ornata in provincia, *Mur.* 26
præturæ juriſdictio, *Flacc.* 13
præturæ ſors, *Mur.* 19
PRÆVARICATIO, *Part.* 36. *Div.* 2. 43
PRECATIO ſolennis conſularibus auſpiciis conſecrata, *Mur.* 1
PRIMA ſecundum naturam, *fin.* 5. 7
- ſequens honeſte in ſecundis conſiſtit ac ceteris, *Orat.* 1
PRIMIGENIA Fortuna, *Leg.* 2. 11
PRIMORDIUS labris attingere, *Orat.* 1. 19
- - - - deguſtare, & extremis, ut dicitur, digitis attingere, *Cal.* 12
PRINCEPS civis curam, conſilium, vigiliamque præſtat, *Phil.* 7. 7
principis perſonam in republ. tenere magnum eſt, *Phil.* 8. 10
principem eſſe malle quam videri, *Offic.* 1. 19
principes in republ. quales ſunt, tales ſolent eſſe cives, *fam.* 1. 9
- peccare magnum malum eſt, *Leg.* 3. 14
principum munus eſt reſiſtere levitati multitudinis & temeritati, *Mil.* 8
principibus civitatis an decora diſputatio Græcarum rerum, *Acad.* 2. 2
PRINCIPATUS quidam eſt in omnibus compoſitis, quod Græci vocant ἡγεμονικόν, *Nat. D.* 2. 11
PRINCIPIUM orationis in quo conſiſtat, & ejus uſus, *Heren.* 1. 4
- & inſinuatio qui differant, *ibid.* 7
principii nulla eſt origo, *Tuſc.* 1. 23. *Somn. Scip.* 8
principio quod caret, ſine quoque caret, *Somn. Scip.* 8
principia dicendi, *Orat.* 2. 78
- rerum a diis ducuntur, *Var.* 6
- falſa, *fin.* 4. 19
principiorum ratio, *Part.* 8
principiis cognitis extrema facilius intelliguntur, *Cluent.* 4
- omnibus ineſt teneritas, *fin.* 5. 21
PRIVARI injuria aliud, aliud accipere beneficium, *Agr.* 1. 4
PRIVATA unde ſint, *off.* 1. 7
privatio officium, *ibid.* 34
privatus eſſe non poterat Dionyſius, *Tuſc.* 5. 21
PRIVILEGIUM, *Dom.* 17. *Leg.* 3. 19
- ferre de aliquo, *Parad.* 4
- irrogare, *Dom.* 42. *Leg.* 3. 4
PRIUS undis flammis, *Phil.* 13. 21
PROBABILE, *Inv.* 1. 29
probabile quid Ciceroni, *off.* 3. 7
- in cauſa conjecturali, ejuſque diviſio in cauſam & vitam, *Heren.* 2. 2
- quadruplex: ſignum, credibile, judicatum, comparabile, *Invent.* 1. 30
probabilis narratio, *Invent.* 1. 21
- cauſæ tractatio, *Heren.* 2. 2
- vitæ tractatio, *ibid.* 3
probabilia alia & non probabilia habet Cicero, cum alii certa quædam & incerta, *off.* 2. 2
- eſſe multa, *Nat. D.* 1. 5
probabilibus contenti eſſe debemus in iis, quæ rationi noſtræ minus obvia ſunt, *Tim.* 3
PROBITAS etiam in hoſte diligitur, *Amic.* 8. & 9
- gratuita innata homini, *fin.* 2. 31
PROCACITAS a procando, id eſt poſcendo, dicta, *Fragm. Phil.*
PROCLIVITAS, *Tuſc.* 4. 12
PROCONSULES & proprætores non habent auſpicia, *Div.* 2. 36
PROCURATORIS nomine intelliguntur liberi, *Cæcin.* 20
PRODESSE quid ſit, non convenit Ennio cum Cicerone, *off.* 3. 15
- volumus quamplurimis, *fin.* 3. 20
PRODIGI, *off.* 2. 16
PRODIGIA, *Nat. D.* 2. 3
PRODITIONES amicitiarum & rerum publicarum, *Acad.* 4. 9
PRODITOR odio eſt, *fin.* 5. 22
- patriæ, *ibid.* 3. 19
proditori non credendum, *Verr.* 1. 15
PRODROMI, *Att.* 16. 6
PRODUCTA, *fin.* 4. 26. *Tuſc.* 5. 16

PRO-

PROEGMENA, *ibid.* 3. 4
PROFESSIONEM conficere, *fam.* 16. 23
PROGNOSTICA Ciceronis, *Att.* 2. 1. *Div.* 1. 8. 2. 20
PROLATIO rerum, *Att.* 7. 12
PROLATUS, res prolatæ, *Q. Fr.* 3. 8
PROMISSA inutilia ita, quibus promiſeris, vix ſervanda, *off.* 3. 25
- quæ non ſervanda, *ibid.* 1. 10
- ſcelerata vel honeſta, *phil.* 8. 3
PROMOTA, *fin.* 3. 16
PRONOMINATIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 31
PRONUNTIATIO oratoris quid ſit, *Inv.* 1. 7
- oratori maxime utilis ac neceſſaria, *Her* 3. 11.
- quid contineat, *ibid.*
pronuntiationis diviſio in vocis figuram & corporis motum, *ibid.*
- bonæ quanta ſit utilitas, *ibid.* 15
PRONUNTIATUM quod eſt verum aut falſum, *Tuſc.* 1. 7
PROOEMIUM legis, *Leg.* 2. 7
- libri de gloria, *Att.* 16. 6
- mercenarium, *Verr.* 1. 43
PROPORTIO quid ſit, *Tim.* 5
PROPOSITIO orationis quid continere debeat, *Orat.* 2. 81
- qualis in genere deliberativo eſſe debeat, *Her.* 3. 4
- ejuſque diviſio in genere demonſtrativo, *ibid.*
- - - argumentationis, *Heren.* 2. 18
propoſitionis ratio, *ibid.*
propoſitionum quædam indigent approbatione, quædam non, *Inv.* 1. 36
PROPOSITUM, *Top.* 20. *part.* 18
PROPRIA verba, *Heren.* 4. 22. *Or.* 3. 37
PROPRIUM cujuſque, *fam.* 7. 30
PROSPICIENTIA procerum & vigilia reddit populum vacuum a metu, *phil.* 7. 7
PROVERBIUM, quicum in tenebris *fin.* 2. 16
- de Segta, *Nat. D.* 3. 5
PROVIDENTIA, *Inv.* 2. 53
- deorum mundus adminiſtratur, *Nat. D.* 2. 29
- Stoicorum anus fatidica, *ibid.* 1. 8
providentiæ materiam præſto eſſe oportuit, non quam ipſa faceret, ſed quam haberet paratam, *Fragm. ph.*
PROVIDERE futurum eſt boni conſulis, *Mur.* 2
PROVINCIA aquaria, *Vat.* 5
- legatoria, *Att.* 15. 9
- Oſtienſis, *Mur.* 8
provinciæ adminiſtrandæ miſera conditio, *flacc.* 35
provinciam egredi illicitum, *piſ.* 21
- obibant prætores ſumma æſtate, *Verr.* 5. 31
provinciæ conſulares, *Dom.* 9. *fam.* 8. 8
- frumentariæ, *Att.* 9. 9
- octo, quas prætorii pro prætore obtinerent, *fam.* 8. 8
- prætoriæ annum, conſulares biennium, non plus obtineri poterant, *phil.* 1. 8
provincias atomis dare, *fin.* 1. 6
- contemni multis ingratum, *Mur.* 20
provinciale edictum, *Verr.* 1. 43
provinciales bonos judicare periculoſum eſt, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 5
PROVOCATIO, patrona civitatis ac vindex libertatis, *Orat.* 2. 48
PROVOCATORES, gladiatores, *Sext.* 64
PROXIMUS ſapientiſſimo, qui alterius bene inventis obtemperet, *Cluent.* 31
PRUDENS & catus ex ipſius habitu, non aliqua re externa, *Leg.* 1. 16
prudentes multa in rebuſpublicis futura reſpiciunt, inde dicti quaſi providentes, *Divin.* 1. 49
PRUDENTIA, *Tuſc.* 2. 13. 3. 17
- communis, *fin.* 4. 27
- Epicurea, *offic.* 3. 33
- indiſerta optabilior loquace ſtultitia, *or.* 3. 35
- non eſt nunquam ſobrii, *phil.* 2. 32
- nomen nacta ex providendo, *Leg.* 1. 23
- Græcis φρόνησις, eſt rerum expetendarum fugiendarumque ſcientia, *offic.* 1. 43
- quid ſit, *Her.* 3. 2. *off.* 1. 5. 40. 43
- duplex, domeſtica & civilis, *part.* 22
- civilis, *Tuſc.* 5. 25
- in negotiis, *Inv.* 1. 27
- cernitur in delectu bonorum & malorum, *fin.* 5. 23
- conſtat ex ſcientia rerum bonarum ac malarum, *Nat. D.* 3. 15
- & oculorum & ingenii aciem exacuit ad bona diligenda, & rejicienda contraria, *Leg.* 1. 23
- vera eſt, futura proſpicere, & in diſcrimine rem, & conſilium extempore capere, *off.* 2. 9
- politica diverſa eſt a divinatione, *Div.* 1. 49
- qui differat a malitia, *off.* 3. 17
prudentiæ proprium munus, *Conſol.*
- ſubjectum veritas, *off.* 1. 5
- partes tres, memoria, intelligentia, providentia, *Invent.* 2. 53
- in dicendo tres partes, ſive officia, *Her.* 3. 3
- eſt ſcire quid deceat, *orat.* 3. 55
- & modeſtiæ vicinitas, *off.* 1. 40
- ratio, *Inv.* 2. 27
prudentia virtus nulla vacat, *Tuſc.* 5. 5
PSEUDOMENUS Stoicorum, *Acad.* 4. 48
PSYCHOMANTIA, *Div.* 1. 58
pſychomantium, *Tuſc.* 1. 48
PUBERTATIS tempus idoneum ad eligendum genus vitæ, *off.* 1. 32
PUBLICANI aut negotiatores in Aſia, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 1
- totus equeſter ordo, *pet. conſ.* 1
publicanorum ordine continetur flos equitum Rom. *planc.* 9
- ordo, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 12
- ſocietas picariis redemit, *Brut.* 22
publicanos inter & ſocios moderari decet, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 11
PUDICI, *Leg.* 1. 19
PUDOR, *Tuſc.* 4. 8
- cupiditatis moderator, *fin.* 2. 34
- in bello maxime periculoſus, *fam.* 10. 23

pudore multi ſæpe fracti ſunt, *Tuſc.* 2. 21
PUER patrimus & matrimus, *Har. reſp.* 11
- ſumit exemplum a patre, *Verr.* 3. 69
pueri ad diſcendum & cognoſcendum natura proclives, *fin.* 5. 18
- diſcebant XII. ut carmen, *Leg.* 2. 23
puerorum natura & indoles, *fin.* 5. 22
- incrementa, *ibid.* 15
PUERITIÆ caſus meminimus optime, non quæ nunc videmus, & cur? *Heren.* 3. 22
PUGILATIO, *Leg.* 2. 15
PUGILES ceſtibus contuſi, *Tuſc.* 2. 17. ingemiſcunt, *ibid.* 23
pugilis προβολή, *Att.* 13. 21
PULCHRITUDO corporis eſt apta figura membrorum, cum coloris quadam ſuavitate, *Tuſc.* 4. 13
- animi quid ſit, *ibid.*
pulchritudinis duo genera, *offic.* 1. 36
pulchrum & præclarum aliquid natura, *Sen.* 13
PULLARIUS, *Div.* 2. 34
pullariorum admonitu objecta religio, *fam.* 10. 12
PULMO inciſus dirimit tempus, *Divin.* 1. 39
pulmonum natura, *Nat. D.* 2. 55
PUNCTUM Mathematicum eſt, quod magnitudinem nullam habet, *Acad.* 4. 37
PUPILLI ſunt certiſſima præda prætoribus, *Verr.* 1. 50
pupillum fraudare nefarium, *roſc. com.* 6
PURGATIO, *inv.* 1. 11. 2. 3
- criminis, ejuſque diviſio in neceſſitatem, fortunam, imprudentiam, *Heren.* 1. 14. 2. 16
purgatio fortunæ, *ibid.*
- imprudentiæ, *ibid.*
- neceſſitudinis ſive neceſſitatis, *ibid.*
PURPURA plebeja ac pene fuſca, *ſext.* 8
- Tyria, *Flacc.* 29
PUTEAL coti novaculæ deloſſæ impoſitum, *Div.* 1. 17
PUTEI juges, *Nat. D.* 2. 9

Q

QUADRANTARIA mulier, *Cal.* 26
QUADRATA in ſideribus, *Div.* 2. 42
quadrati dimenſio, *Tuſc.* 1. 24
QUADRIGARUM inventrix Minerva, *N. D.* 3. 23
quadrigis poeticis vehi, *Q. Fr.* 2. 15
QUÆRI de ſervis in dominos iniquum eſt, *Roſc. Am.* 41
- tormentis more majorum non licet, *Dejot.* 1
QUÆ ſalva fide facere poſſit, formula rogandi judicis, *off.* 3. 10.
QUÆSITORIS officium, *Her.* 4. 35
QVÆSTIO θέσις, *Top.* 21
- definita ſive certa ὑπόθεσις, ſeu propoſitum, ſeu cauſa, *ibid.*
- cauſæ, *inv.* 1. 13
de ſervis in dominum non eſt niſi de inceſtu, *Mil.* 22
- eſt appetitio cognitionis, *Acad.* 2. 8
quid Hermagoræ, *inv.* 1. 6
ſervorum, *Cluent.* 63
quæſtionis de ſummo bono fons, *fin.* 5. 6. 8
- controverſiæ, *orat.* 2. 19
- genus certum, *ibid.* 10
- partes, *part.* 1
- publicæ conſilium, *Cat.* 10
quæſtiones cognitionis tripartitæ, an ſit, quid ſit, quale ſit, *Top.* 21. *part.* 18
- Academicorum, & peripateticorum philoſophorum duplices, *fin.* 4. 3
- de cæde, de vi, *Mil.* 5
- perpetuæ, *brut.* 27
quæſtionum, in quibus eloquentia verſatur, duo genera: alterum infinitum, alterum certum; ſive definitum, *fat.* 16. *Leg.* 1. 20
- genus infinitum, quæ continet, *Or.* 21. 15
quæſtionum alia diviſio, in cognitionem & actionem, *Top.* 21. *part.* 17
- actionis genera duo, *Top.* 22. *part.* 19
QUÆSTOR eſt ſodalis, *Orat.* 2. 50. liberum loco proconſuli, 49
- in provincia habet duos ſcribas, *Verr.* 3. 78
- Oſtienſis, *ſext.* 17
quæſtorem ſors dat, *Q. Fr.* 1. *ep.* 1. 3
quæſtores nummarii de provincia decedere juſſi a prætoribus, *Verr.* 3. 58
- in Sicilia vendebant decumas, *ibid.* 7
quæſtorum ſors, *Mur.* 8
quæſtoria comitia, *fam.* 7. 30
quæſtorium Theſſalonicæ, *planc.* 41
QUÆSTURA Ciceronis in Sicilia, *ibid.* 26
quæſturæ conjunctio liberorum neceſſitudini proxima, *fam.* 13. 10
QUÆSTUS liberales & illiberales, *off.* 1. 42
QUALITAS, *Nat. D.* 2. 37
qualitates Græcis, ποιότητες, *Acad.* 1. 7
- aliæ principes ſive ſimplices, aer, ignis, aqua, terra, *ibid.*
- aliæ ex his ortæ, *ibid.*
QUANTI, quanti, bene emitur, quod neceſſe eſt, *Att.* 12. 23
QUARTA legio, *phil.* 3. 3
QUATVORVIRI Larini, *Cluent.* 8
- in municipiis, *Att.* 10. 13
QUEM fugiam, habeo: quem ſequar, non habeo, *Att.* 8. 7
QUERCUS Arpinatium Mariana, *Leg.* 1. 1
e quercu exculpere, *att.* 13. 28
QUERELARUM Cæcinæ liber, *fam.* 6. 6
QUERI non poſſumus eadem, quæ dolemus *Flacc.* 24
QUID ſi hoc melius, ſæpe opportune dicitur, *att.* 7. 3.
QUIDQUID oritur, qualecunque eſt, cauſam habeat a natura neceſſe eſt., *Divin.* 2. 28
QUINQUATRUS, *att.* 9. 11. & 13
- dies ſenatus, *fam.* 12. 25
- moleſtæ, *ibid.* 2. 12
QUINQUEVIRATUS Ciceroni oblatus a Cæſare, *prov. conſ.* 17.
QUIRITIUM jus, *Verr.* 2. 12
QUISQUE ſibi miſerrimus interdum videtur, *fam.* 4. 4
QUOT homines, tot ſententiæ, *fin.* 1. 5

RA-

R

RANA marina, *Nat. D.* 2. 49
Ranæ φυσῶσαι, *Att.* 15. 16
Ranarum prognoſtica, *ibid.*
RAPACITAS magiſtratuum in provinciis, *Verr.* 5. 48
RAPINÆ ſequuntur largitionem, *Offic.* 2. 15
RARA & ardua ex præmio pulchra, *inv.* 2. 39
- omnia præclara, *Amic.* 21
RATA & grata, *fam.* 7. 23
RATIO cauſæ, *inv.* 1. 13
- domina omnium & regina, *Tuſc.* 2. 21
- & oratio complexus artibus inveniendi & diſſerendi, *fin.* 4. 4
- impetret, quod dies impetratura eſt, *Att.* 12. 10
- & oratio vinculum humanæ ſocietatis, *off.* 1. 16
- & rationis confirmatio in argumentatione, *Her.* 2. 18. vitioſa, 23
- hominum, *fin.* 2. 14
- ignava philoſophorum, *fat.* 12
- lux lumenque vitæ, *Acad.* 4. 8
- quaſi dea, dux hominum, *fin.* 5. 15
- quibuſdam quaſi præceptis confirmat vim fortitudinis, *Tuſc.* 2. 4
- recta & conſtans Dei Stoici, *N. D.* 2. 13
- Socratica medicina, *tuſc.* 4. 11
- vera & ſumma lex, *fin.* 4. 5
Rationis crimina, *Nat. D.* 3. 26
- momenta quærenda, non auctoritatis, *ibid.* 1. 5
- opera, *off.* 1. 4
- quæſtoriæ exemplum, *Verr.* 1. 14
- ſocietas prima homini cum Deo, *Leg.* 1. 7
Ratione nihil divinius, *ibid.*
- nihil in homine divinius, *fin.* 5. 13.
Rationes decedentium apud duas civitates poſitæ, *att.* 6. 7
- provinciales deponebantur apud duas maximas civitates, *fam.* 5. 20
Rationum referendarum ex provincia jus vetus, *ibid.*
RATIOCINATIO, *Her.* 4. 16. *inv.* 2. 5
- tripertita an quinquepertita, *inv.* 1. 34
Ratiocinationis controverſia, *ibid.* 2. 50
Ratiocinativum genus, *ibid.* 1. 13
RATIOCINATORES officiorum oportet eſſe, *offic.* 1. 18
RECENS malum, recens dolor, quomodo intelligatur, *Tuſc.* 3. 31
Recentiſſima quæque ſunt correcta & emendata maxime, *acad.* 1. 4
RECIPROCATIO Stoica, ſi Dii ſunt, ergo divinatio; &, ſi divinatio, ergo Dii, non conceditur, *Div.* 1. 6. 2. 17
RECORDATIO præteritorum eſt acerba, & acerbior expectatio reliquorum, *brut.* 76
RECTOR reipublicæ, quis, *orat.* 1. 48
RECTOR quid; ejus diviſio in prudentiam, juſtitiam, fortitudinem, modeſtiam, *Heren.*
- quare a laudabili diſcernatur, *ibid.* 4
- honeſtumque ſolum expedit bonis, *fam.* 4. 2
- unum bonum ſtatuens tollit rerum reliquarum diſcrimen, *fin.* 3. 4
- officium, *off.* 3. 3
- ſine verecundia nihil eſſe poteſt, *ibid.* 1. 41
Recta aut recte facta Stoica, *fin.* 3. 7. 4. 6
RECUPERATORES, *Verr.* 3. 11. *Cæc.* 1
REFELLERE ſine pertinacia, & refelli ſine iracundia, *tuſc.* 2. 2
REGULA philoſophiæ, *Acad.* 4. 9
REJECTA, vel rejectanea, quæ Zeno appellaverit, *Acad.* 1. 10. *fin.* 3. 22. 4. 9. 26
- quæ Græcis apoproegmena, *fin.* 3. 4
REJICIENDA quædam, non ſegienda dicebant Stoici, *ibid.* 4. 9
RELATIO criminis pars conſtitutionis juridicialis aſſumptivæ, *inv.* 1. 11. 2. 26
- quomodo tractanda, *ibid.* 2. 26
RELIGIO, *inv.* 2. 22. & 53
- continetur cultu pio Deorum, *Nat. D.* 1. 42
- & diligentia major eſt jurati judicis quam cenſoris, *cluent.* 43
- & fides anteponenda amicitiæ, *offic.* 3. 11
- quando tribuenda Diis, *Nat. D.* 1. 2
- retinenda, *Div.* 2. 72
- ſolennis conſulum initio honore, *red. ad quir.* 5
religionis domeſticæ auctor pontifex, *Dom.* 52
religionis eſt quidam modus, *Dom.* 40
religionem habeat poſteritas, *att.* 12. 36
religione Romani ſuos ſuperiores, *Nat. D.* 2. 3
- obſtringi, *att.* 12. 43
RELIGIOSI unde dicti, *Nat. D.* 2. 28
religioſum, in judicato, *inv.* 1. 30
REMANET, quod virtute & recte factis conſecutus ſis, *ſenect.* 19
REMEDIA tolerandi doloris, *Tuſc.* 5. 26
REMOTA, *fin.* 3. 16
REMOTIO criminis in ſtatu juridiciali, *Her.* 1. 25. *inv.* 1. 11. 2. 29
- quomodo tractanda, *Her.* 2. 17
- bipertita, *inv.* 2. 29
remotio cauſæ in crimine, *ibid.*
- rei ipſius in crimine, *ibid.* 30
REMOTUM argumentationis genus, *inv.* 1. 49
REMUNERATIONE benevolentiæ nihil jucundius, *Amic.* 14
REMUS infleaus, *acad.* 4. 7. & 25
RENOVATA quædam videntur illuſtriora, *red. ad quir.* 1
RENUNTIATIO gradus habet, *Mur.* 8
REPASTINATIO, *ſen.* 15
REPENTINA videntur graviora, *tuſc.* 3. 13 contra Epicurum, *ibid.* 15
REPETITIO verbi, figura exornationis, ejuſque vis, *Her.* 4. 13
REPREHENSIO, *inv.* 1. 42
REPUGNANTIUM locus argumentandi, *top.* 12
REPULSA ſapientis & boni viri, *tuſc.* 5. 19
RES aliuſmodi ac putatur, *inv.* 2. 6
- an ſit dicenda, *Mur.* 12
- & tempus poſcit, *att.* 2. 25

ſuſ-

Digitized by Google

- ſuilla, *ibid.* 12. 27
- incipit me jus tre quam putaram, *ibid.* 14. 19
- acta animo virili, conſilio puerili, *ibid.* 21
- elocutionis, *Her.* 4. 12
- familiaris miniſtra & famula corporis, *Tuſc.* 1. 31.
- ipſa loquitur, *Mil.* 20. & 24. 3. *Att.* 1
- ipſa, non fama delectat, *Att.* 5. 20
- præbet ſedem verbis, verbis lumen rebus, *Or.* 3. 5
Rei privatæ judicium publicum, *Nat. D.* 3. 30
Rem ſpectari oportet, non verba, *Tuſc.* 5. 2
Rei bonæ, *Att.* 12. 21
- perditæ, *ibid.* 11. 25
- debent eſſe ante nomina, *Her.* 4. 7
- expetendæ triplices, *Inv.* 2. 52
- nominantur ex majore parte, *Tuſc.* 5. 8. & 31
Rerum copia verborum copiam gignit, &, ſi eſt honeſtas in rebus ipſis, de quibus dicitur, exiſtit in rei natura quidam ſplendor in verbis. *Or.* 3. 31
- creatarum infinita multitudo in terra, mari, paludibus, fluminibus, *Nat. D.* 1. 35
- externarum laus, *Her.* 3. 6
- natura verti nequit populorum ſuffragiis, *Leg.* 1. 16
- nulla differentia apud quoſdam, *fin.* 3. 9
- philoſophiæ ſeries, *Nat. D.* 1. 4
- potentes olim augurs tenebant, *Div.* 1. 40
- ratio in hiſtoriis, *Or.* 2. 15
- ſimilitudines in memoria, *Heren.* 3. 20
- ſingularum ſingulæ proprietates, *Acad.* 4. 18
Rebus novis nova nomina ponenda, *Nat. D.* 1. 17
- ignotis nota nomina eſſe non poſſunt, *Or.* 62
Res ſua ſibi habere eam juſſit ex xii. tabulis, *Phil.* 2. 28
RESPICIENS fortuna, *Leg.* 2. 11
RESPIRATIO in homine, *Nat. D.* 2. 54
RESPONDERE conſulentibus ſedentem in ſolio, *Leg.* 1. 3
RESPONSIO eſt humanitatis, *Or.* 2. 56
RESPUBLICA gerenda iis, qui adjumenta naturæ habent, *off.* 1. 21
- immortalitati præferenda, *Planc.* 37
- in quibus rebus conſiſtat, *Red. in Sen.* 14
- non eſt in parietibus, *Att.* 7. 11
Reipublicæ cauſa fuerunt bella civilia, *Phil.* 8. 2
---- vir excellens arbitratur optabile ab civibus ſuis diligi, *Vat.* 3
- & navis comparatio, *Sext.* 20
- genus ex magiſtratibus intelligitur, *Leg.* 3. 5
- de ejus optimo ſtatu ſcripſit Cicero, *ibid.* 1. 5
Reipublicæ pars, in qua dominatur fortuna, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 1
- procuratio eſt ut tutela, *off.* 1. 25
- Romanæ civis non veniebat in regnum, *Rab. Poſt.* 8
- ſeminarium, *offic.* 1. 17
- ſtatum conſiderant principes & delecti viri periti rerum civilium, *Div.* 2. 4.
- unuſquiſque obligatur ſocietate, *offic.* 1. 17
Rempublicam recte regere ars difficilis, *At.* 7. 25
- tractantium ratio ac ſalus non veritate ſolum, ſed etiam fama nititur, *Q. fr.* 1. *ep.* 2. 1
Republica perdita caremus minore detractio quam bona, *Fam.* 6. 6
de Republica libri Ciceronis, *Fin.* 2. 18. *offic.* 2. 17
- ſex, *Tuſc.* 4. 1. *Div.* 2. 1
Republicæ ad communem utilitatem, *Sext.* 42
- civitateſque cur inſtitutæ, *off.* 2. 21
Rerum publicarum optima fuit vetus Romana, *Leg.* 2. 10.
RETICENTIA, figura, *orat.* 3. 55
Reticentiæ pœna in vendendo, *off.* 3. 16
REVOCARI ad carceres a calce, *Sen.* 23
REUS, *or.* 2. 79
- condemnari nequit, ſi uno minus damnent; *Cæc.* 10
- etſi nocens, niſi cauſa cognita, condemnari nequit, *Verr.* 5. 9
- quomodo in defenſione ſui progredi debeat, *Part.* 5
Reo non plus ad ſalutem largiendum, quam defenſor purgando poteſt conſequi, *Cluent.* 1
Rei, quorum de re diſceptatur, *or.* 2. 43
Rex capitis reus, inauditum, *Dejot.* 1
- ſacrorum patricius, *Pro Dom.* 14
Regi cedere pecuniam eſt inſanire, *Rab. poſt.* 9
Reges non laudantur ut frugi, *Dejot.* 9
- omnia minima non curant, *Nat. D.* 3. 35
- ſervarum auſpicia, *phil.* 3. 4
Regnum afflictæ fortunæ alliciunt miſericordiam, *Man.* 9
- appellationes venales, *Dom.* 56
- conſtituendorum cauſa eadem quæ legum, *offic.* 2. 12
Regum culpa, ſi ſcientes prætermittunt, *Nat. D.* 3. 37
- imperia, *Rab. poſt.* 11
Regibus omnes antiquæ gentes paruerunt, *Leg.* 3. 2
- quid propoſitum, *offic.* 1. 20
Regale eſt ut ſapere, ne divinare, *Div.* 1. 40
Regium dare ſalutem, *or.* 1. 8
- nomen Romæ ſanctum, *Dejot.* 14
- quid in republica, *ſyll.* 8
REGNANDI cupiditates in liberis civitatibus, unde exiſtunt & quales, *offic.* 3. 8
REGNUM, *ſyll.* 7
- ubi parendum alteri & ſerviendum, *Rab. poſt.* 8
Regni fides & ſocietas nulla ſancta, *offic.* 1. 8
RHEDA, *Mil.* 10. *At.* 5. 17. & 6. 1
Rhedarius, *Mil.* 10
RHETORICA artificioſa eloquentia, *Inv.* 1. 5
- ex Ariſtotelis & Iſocratis familiis in unum corpus conflata; *ibid.* 2. 3
- Palmæ, dialectica pugno ſimilis ſecundum Zenonem, *orat.* 32
- ſine aſſiduitate dicendi non multum juvat, *Her.* 1. 1. *Fin.* 2. 6
- duplex: alia philoſophorum, alia forenſis, *Fin.* 2. 6
RHETORUM epilogus, *Tuſc.* 1. 47
- & dialecticorum diverſitas, *Fin.* 2. 6

RHY-

RHYTHMICORUM norma, *or.* 3. 49
RIDICULUM eſt, cum aliud expectamus, aliud dicitur, *or.* 2. 63
Ridiculi genus eſt, quod habet parvam verbi immutationem, *ibid.* 63
- genus aliud, interpretatio nominis, *ibid.*
- verſus faceti, *ibid.*
- proverbia, *ibid.*
- imagines, *ibid.* 66
- diſcrepantia, *ibid.* 70
Ridiculorum genera oratore indigna quatuor, *ibid.* 62
- & gravium ſententiarum loci fere iidem, *ib.* 61
Ridiculi materia, *ibid.* 59
- quæſtiones quinque, *ibid.*
Riſus quid ſit, *ibid.* 58
- renovat auditoris animum, *inv.* 1. 17
- unde ſit, *or.* 2. 58
Riſum quæ maxime moveant, *ibid.* 61
RITUS patrii, *Leg.* 2. 16
RIVALITAS, *Tuſc.* 4. 26
ROGATI quidam deteriores fiunt, *fam.* 2. 17
ROGATIO eſt gratioſiſſima, *planc.* 10
ROGATOR comitiorum, *div.* 1. 17
ROSTRA, *Man.* 18. *offic.* 3. 20. *Sen.* 10
- a M. Antonio ornata, *or.* 3. 3
- & inferior locus, oppoſita, *At.* 2. 24
- habebant ſtatuas eorum, qui pro republica mortem obiiſſent, *Sext.* 38
- obſidet curia, *Flacc.* 24
- per adventum L. Syllæ deſerta, *Cluent.* 40
Roſtris ad ſtatuam nullus locus clarior, *dejot.* 12
ROTUNDA figura pulcherrima, *Nat. D.* 2. 18
RUBOR, *Tuſc.* 4. 8
RUDENTIS explicatio, *Div.* 1. 56
RUMOR fucus, *Fam.* 9. 2
- non firmus, *At.* 11. 25
Rumores [illegible], *Fam.* 15. 17
RVRI vita diſjuncta a cupiditate & cum officio conjuncta, *Roſc. Am.* 14. & 27
RUSTICA vox, *or.* 3. 11
Ruſticæ rei conditio, *Verr.* 3. 98
Ruſtici Romani ex agro Sabino, *ſen.* 7
- Stoici, *fam.* 15. 19
Ruſticum fugiendum in ſtatu, inceſſu, &c. *offic.* 1. 35
Ruſticani homines curant agros, villulas & nummulos ſuos, *At.* 8. 13
RUTA & cæſa, *or.* 2. 55. *Top.* 25. *Part.* 31

S

S. in fine olim eliſum, *or.* 48
SACER mons, *brut.* 14
SACERDOS Cappadociæ, *Fam.* 15. 4
- Jovis Syracuſis eſt honor ampliſſimus, *Verr.* 4. 61
- maximus, *ibid.* 2. 52
- publico judicio condemnatus, *brut.* 33
Sacerdotes Deorum habent vacationem, *acad.* 4 38
Sacerdotum comitiis ratio haberi poteſt, non præſentis, *brut. ep.* 5
SACRA Clodiæ gentis, *Dom.* 13
- Græca, *Verr.* 4. 51
- Idæa, *fin.* 5. 22
- Idæa Magnæ Matris, *ſen.* 13
- perpetua, *Leg.* 2. 18. & 19
Sacrorum alienatio, *or.* 42
- eadem quæ urbis antiquitas, *Har. reſp.* 7
SACRAMENTUM in libertatem, *dom.* 29
Sacramento contendere, *or.* 1. 10. *fam.* 7. 32
SACRIFICIUM pro ſalute populi Rom. *Har. reſp.* 6
Sacrificii certus dies, *phil.* 3. 1
Sacrificia nocturna matris ad devovendum filium, *Cluent.* 68
SACRILEGI bona navigatio, *Nat. D.* 3. 34
SÆPE quia quidam ſunt, etſi non ſemper, tales vocantur, *tuſc.* 4. 12
SAGIRE eſt ſentire acute, ex quo *ſaga anus*, quia multa ſcire volunt, & *ſagaces* dicti canes, *Div.* 1. 31
SAGITTÆ Herculis, *Tuſc.* 2. 7
SAL pro *lepore*, *or.* 2. 57. & 67. *Tuſc.* 5. 19 *Nat. D.* 2. 29
Sales ſaltiores, *fam.* 9. 15
SALINÆ remotiſſimæ a mari, *Nat. D.* 2. 53
Salinarum poſſeſſio Ciceronis, *fam.* 7. 32
SALTARE in foro, *off.* 3. 19. & 24
SALTATIO Titius appellata, *brut.* 62
- comes eſt multarum deliciarum, *Mur.* 6
SALUS & ſalubritas diverſa, *Mur.* 13
- libertasſque patriæ, lex ſanctiſſima & mos optimus, *phil.* 11. 11
- ſua cuique non poteſt non probari, *Mil.* 30
Salutis augurium addubitatum, *Div.* 1. 47
- facultas a Diis, *Nat. D.* 3. 36
- natalis, *ſext.* 63. *At.* 4. 1
- rationem habere incipit Cicero, *Fam.* 7
- templum, *Nat. D.* 2. 23
- tempus eſt, quo ſpectantur judicia aliorum de nobis, *vat.* 4
Saluti [illegible] Cæſar, *At.* 12. 45
SALVTATORES, *pet. conſ.* 9
SANCTIO ſacrata, *balb.* 14
Sanctiones earum legum, quæ abrogantur, nunquam obſervatæ, *At.* 3. 22
- ut prohibent, ſic admonent, *roſc. am.* 25
SANCTITAS quid, *Nat. D.* 1. 41. & 44
- eſt ſcientia colendorum Deorum, *N. D.* 1. 41
SANGUIS fuſus in corporibus, *or.* 2. 77
- perfuſus per totum corpus, *Heren.* 4. 45
SANITAS animorum in quo poſita, *Tuſc.* 3. 5
- corporis eſt ejus temperantia, cum ea congruunt inter ſe, e quibus conſtamus, *ibid.* 4. 13
- animi dicitur, cum ejus judicia opinioneſque concordant, *ibid.*
- eſt virtus, *ibid.*
SAPERE uſquequaque eſt telum acerrimum, *fam.* 7 16
SAPIENS cognomen Catonis, *Sen.* 2.
- Epicuri beatus, *fin.* 1. 18
- etiam bonus vir, *off.* 3. 15
- mundus Stoicis, *Nat. D.* 2. 13
- nunquam eſt privatus apud Stoicos, *Tuſc.* 4. 23

- tur-

- turpitudine non caſu commovetur, *Fam.* 5. 17
- ſtatuere qui ſit ſapiens, vel maxime ſapientis eſt, *Acad.* 4. 3
Sapientis animus quibus rebus ſpetus, *parad.* 4
- proprie, *Tuſc.* 5. 28
Sapienti integrum omne, quod reſtitui poteſt, *phil.* 12 2
Sapientem ſe unus dicit Epicurus, *Fin.* 2. 3
Sapientes L. Atilius, M. Cato, C. Lælius, ſeptem Græci, *Amic.* 2
- de officio agunt, *Div.* 2. 4
- dicti ad Pythagoræ ætatem, *Tuſc.* 5. 3
- ſemper beatus, Stoicum, *Fin.* 3. 4
- ſapientibus etiam ignoti ſunt amici, *Nat. D.* 1. 44.
- ſeptem civitatibus præfuerunt, *or.* 3. 34
- ſeptem, non perfecte tales, *off.* 3. 4
- veri, *Amic.* 5
Sapientium vita in beatorum inſulis, *Fin.* 5. 19
Sapientiſſimus eſt, cui quod opus eſt ipſi venit in mentem, *Cluent.* 31
SAPIENTIA a principiis naturæ, *Fin.* 3. 7
- ars vivendi, *Acad.* 4. 8. *Fin.* 1. 13
- a ſe ſumenda, fortuna a Diis petenda, *Nat. D.* 3. 36
- beatæ vitæ effectrix permanet, *Fin.* 2. 27
- fundamentum eloquentiæ, *or.* 21
- mater bonarum artium, *Leg.* 1. 22
Sapientia princeps virtutum, & ejus definitio, *off.* 1. 43. 2. 2
- quæ, *Amic.* 2
- rite quæ nominatur, *Leg.* 1. 7
- ſanitas animi, *Tuſc.* 3. 5
- ſine eloquentia parum prodeſt, *Invent.* 1. 1
- ſtatuario ſimilis, *Fin.* 4. 11
- veterum Græcorum, *or.* 3. 15
Sapientiæ definitio, *Tuſc.* 3. 18. 4 26. 5. 3
- & ſtultitiæ proprium, *ibid.* 5. 18
- præceptum, *phil.* 13. 3
SARMENTA nova cultura excitantur, *or.* 2. 21
SARTA tecta tueri, *Fam* 13. 11
SATI & creati non ſumus temere nec fortuito, *Tuſc.* 1. 49
SATIETAS omnium rerum vitæ affert ſatietatem, *Sen.* 20
- vitæ tempus maturum mortis affert, *ibid.*
SATISDATIO amplius eo nomine non peti, *Fam.* 13. 28
- amplius neminem petiturum, *Roſc. Com.* 12
Satisdationes ſecundum mancipium prædiorum, *At.* 5. 1
SCAMMONEÆ radix, *Div.* 1. 10. 2. 20
SCELUS, *leg.* 6
- differt ab errore, *Marc.* 5
- eſt innocentem arceſſere judicio capitis, *off.* 1. 14
- prodere dogma, *Acad.* 4. 43
- quod non oportet, *parad.* 3
- quod adipiſci qui vel ſcelere velit, mavult tamen ad ſe ſine facinore pervenire, *Fin.* 3. 11
Sceleris crimen, *Verr.* 4. 41
- pœna triſtis & per ſe maxima, *Leg.* 2. 17
- pœnam prætermittere ſæpe pernicioſum, *Brut. ep.* 15
Sceleratiſſimum omnium eſt regnandi amor, *off.* 3. 21
SCENÆ inſignia, *or.* 39
Scenicorum verecundia, *off.* 1. 35
SCHOLÆ Græcorum, *Tuſc.* 1. 4
SCIENTIA alia calliditate, *off.* 1. 19
- cauſa philoſophiæ, *Nat. D.* 1. 1
Scientia cupido ſapientiæ carior patria, *Fin.* 5. 18
- in animi motionibus & rationibus, *Acad.* 1. 8
Scientia virtutum ſola, *ibid.* 2. 8
- rerum futurarum inutilis, *Div.* 2. 9
Scientiæ magna vis eſt ad perſuadendum, *Fin.* 5. 18
- amor innatus, *ibid.*
Scientiam quid Zeno nominaverit, *Acad.* 1. 11
Scientiſſimus, *Fin.* 4. 9
SCITA in populorum inſtitutis non omnia juſta *leg.* 1. 15
SCRIBA rationes ad ærarium referebat, *piſ.* 25
Scribæ, *pro Dom.* 28
- ad ærarium ſortiebantur, *Cat.* 4. 7
- annulis aureis ſæpe donati poſt victoriam, *Verr.* 5. 80
- conducti parva populi mercede, *ibid.* 78
SCRIPTUM eſt quaſi imago voluntatis ſcriptoris, *Inv.* 2. 44
- ſequi calumniatoris eſt, ſcriptoris voluntatem auctoritatemque defendere boni judicis, *Cæc.* 23
Scripti & ſententiæ controverſia in conſtitutione legitima, *Her.* 1. 11. *Inv.* 2. 42
---- quomodo ab oratore tractanda, *part.* 38
- literæ quomodo defendantur, *Her.* 2. 9. *Inv.* 2. 43
- ſententia quomodo defendatur, *Her.* 2. 10 *Inv.* 2. 43
- controverſia quæ ſit, & quomodo tractetur, *Inv.* 2. 40. *part.* 31
---- quinque continet, *Inv.* 2. 40
ex Scripto & ſententia controverſia, *ibid.* 42
Scriptis duodecim ludere, *or.* 1. 50
SCRIPTURA legum an ſententia videnda, *ibid.* 2. 38
Scripturæ mendum litura tollitur, *fam.* 6. 7
SCURRA veles malis oneratus, *ibid.* 9. 20
SCURRILIS jocus, *or.* 2. 59
SCUTA conquiruntur a privatis in tumultu, *Verr.* 4. 23
SCYPHI ſigillati, *ibid.* 14
SECULA ante mundum fuerunt, *Nat. D.* 1. 9
Secula quid ſint, *ibid.*
SECUNDUM naturam quod ſit, id habendum in bonis, *Sen.* 19
SECURIS Tenedia, *Q. fr.* 2. 11
SECURITAS eſt vacuitas ægritudinis, in qua vita beata poſita eſt, *Tuſc.* 5. 14
- Democriti, *Fin.* 5. 15
SEDATIONES animi, *Tuſc.* 5. 15
SEDITIONES multæ e republica, *or.* 2. 28. & 48
SELLA ac tribunal prætoris in provincia, *Verr.* 2. 38
- aurea Cæſaris, *Div.* 1. 52
- aurificis, *Verr.* 4. 25
SEMINUM vis in natis, *Div.* 2. 45
SENARII comicorum, *or.* 55

SE-

SENATOR non eſt, qui tenetur jurejurando hoſtium, *offic.* 3. 27
- quis eſt, *Leg.* 3. 18
Senatoris honos apud ſocios, *Verr.* 4. 11
- boni eſt in ſenatum venire, *Dom.* 4
Senatori navem ædificare non licuit, *Verr.* 5. 18
Senatores id eſt, ſenes, *Seneƈt.* 16
- in ſupplicationibus decernendis non coguntur pignoribus, *Phil.* 1. 5
- Romæ haruſpicinam facientes, *fam.* 6. 18
Senatoribus in provinciis lictores dabantur, *ibid.* 12. 21
Senatoria judicia infamis, *Cluent.* 22
Senatoriæ ætatis gradus, *Man.* 20
SENATUS qualis, *Leg.* 3. 3
- unde ſic dictus, *Sen.* 6
- eſt ſapiens conſilium, *or.* 2. 82
- miſericors, *Roſc. Am.* 52
- orbi terrarum præſidet, *phil* 2. 7.
- ſpecimen cæteris ſit, *Leg.* 3. 12
- deligit muneris provincialis miniſtros, *Vat.* 15
- princeps ſalutis menſiſque publicæ, *Har. reſp.* 27
Senatus auctoritas maxima, *Att.* 1. 14
- conſilium & fides, *or.* 3. 2
- conſulta de ſupplicatione nunquam per diſceſſionem facta, *phil.* 3. 9
- conſulta de ſupplicationibus ſcribi ſolent ab amicis, *fam.* 15. 6
- conſulti forma, *ibid.* 8. 8
- judicium eſt de jure legum, *Dom.* 27
- ratio tempore Ciceronis mutata, *fam.* 1. 8
- ſapientis eſt grata memoria proſequi virtutem mortuorum pro patria, *phil.* 14. 11
Senatui omnes oportere dicto audientes eſſe, *fam.* 8. 4
SENECTUS eſt occaſio vitæ, *Top.* 7
- quamvis non ſit gravis, viriditatem tamen aufert, *Am.* 3
- eſt peractio ætatis tanquam fabulæ, *Sen.* 23
- delectatur voluptatibus, procul eas ſpectans, tantum, quantum ſat eſt, *ibid.*
- nulla beatior, quam quæ ſe agricultione oblectat, *ibid.* 15
- quæ commoda ex vita ruſtica ferat, *ibid.* 16
- ſapienti, quamvis inopi, levis eſt, inſipienti, vel ditiſſimo, gravis, *ibid.* 3
- agenti ſemper aliquid tacite obrepit, *ibid.* 11
- miſera videtur quatuor de cauſis. *ibid.*
Senectutis prima vituperatio, quod nos a rebus gerendis abſtrahit, ejuſque confutatio, *ibid.*
- ſecunda vituperatio, quod nos a viribus privet, ejuſque refutatio, *ibid.* 9
- tertia vituperatio, quod voluptatibus careat, eaque refellitur, *ibid.* 12
- quarta vituperatio, appropinquatio mortis, eaque refutatur, *ibid.* 19
- initium annus ſextus & quadrageſimus, *ibid.* 17
- vitiis repugnandum, *ibid.* 11
- honeſtas quæ ſit, *ibid.*
- ſoluta, *ibid.* 23
- laus ſumma eſt carere voluptatibus, *ibid.* 13
Senectutis ipſius fœda per ſuna, *Att.* 15. 2

Senectuti ſtudium agriculturæ conveniens, *ſen.* 17
- multum tribuendum, *off.* 1. 41
Senectute literis dedita nihil jocundius, *ſen.* 14
SENEX quod ſperet nihil habet, *ibid.* 19
- corpore, adoleſcens animo, *ibid.* 11
- ſerit Diis immortalibus, qui volunt aliqua poſteri prodi, *ibid.* 7
Seni ſenſus moriendi ad exiguum tempus eſſe poteſt, *ibid.* 20
Senes colloquiorum avidi, *ibid.* 14
- animum ſecum habent, ſecumque vivunt, *ibid.*
- multi imbecilli ſunt, non ætatis vitio, ſed valetudinis, *ibid.* 11
- miſeri, qui mortem contemnendam eſſe in tam longa ætate non viderint, *ibid.* 19
Senum memoria an minuatur, *ſen.* 7
- negotia animo adminiſtrantur, *ibid.* 6
- victus, *ibid.* 11
- animus exercendus, *ibid.* 11
- mors quomodo contingat, *ibid.* 23
Senibus non optanda pueritiæ ætas, *ibid.* 23
- mors jucunda eſſe debet, *ibid.* 19
- nihil eſt tam ſecundum naturam quam emori, *ibid.*
Senilis ingenii exercitationes, *ibid.*
Senilium virium defectio ſæpius adoleſcentiæ vitiis efficitur, *ibid.* 9
SENSUS in corpore nulli ſunt, ſed eorum viæ a ſede animi perforatæ, *Tuſc.* 1. 20
- ſiunt in animo, *ibid.*
- quinque, & eorum nomina, *Heren.* 2. 5. *Tuſc.* 4. 9. 5 38. *Div.* 2. 3
- animi nuncii & ſatellites, *Tuſc.* 1. 20. *Leg.* 1. 9
- interpretes rerum, *Nat. D.* 2. 56
- in capite collocati, *ibid.*
- in nimis voluptate natura, non mente ſatiantur, *orat.* 3. 25
- non comites ſolum virtutum ſunt, ſed etiam miniſtri, *fin.* 2. 34
- anguſti, imbecilli animi, brevia vitæ curricula, *Acad.* 1. 12
- non corrumpuntur, ſed animi, *Leg.* 1. 17
Senſum quid Zeno appellaverit, *Acad.* 1. 11
Senſuum quinque voluptates, *or.* 3. 25
- judicium fallax ſecundum Socraticos Philoſophos, *Acad.* 1. 8
- judicia clara & certa, *ibid.* 4. 7
- quomodo defendantur, *fin.* 1. 19
- judicium exactum in homine præ beſtiis, *Nat. D.* 2. 47
- perfectio, *fin.* 5. 22
- vis non eadem in dormientibus & vigilantibus, vinolentis ac ſobriis, ſanis & inſanis, *Acad.* 4. 17
SENTENTIA, figura exornationis verborum. *Heren.* 4. 17
- Ciceronis in philoſophis, *off.* 2. 2
- clam an palam ferenda, *Cluent.* 20. & 27
- ut navigium ex reipublicæ tempeſtate moderanda, *planc.* 39
Sententiæ non occidunt hominum interitu, *Nat. D.* 1. 5

Sententiæ, raro in oratione interponendæ, *Heren.* 4. 17
Sententiarum, vis, ibid.
- ratio Syracuſis. *Verr.* 4. 64
- ut tempeſtatum, commutatio, *Dom.* 2
Sententiolæ dicere ſine verborum ordine & modo inſantia eſt, *or.* 71
SEPIARUM atramentum, *Nat. D.* 2. 50
SEPTEM ſapientes non ſuo, ſed populorum ſuffragio ſic ſunt appellati, *fin.* 2. 3
Septem & octo numeri pleni, *Somn. Sc.* 2
SEPTENARIUS numerus rerum omnium fere nodus eſt, ibid. 5
SEPTENTRIONES clariſſimi, *Acad.* 4. 20
- venti, *At.* 9. 6
SEPULCRUM Jovis in Creta, *Nat. D.* 3. 21
- pedes triginta quoquo verſus, *Phil.* 9. 7
Sepulcri poetica deſcriptio, *Tuſc.* 1. 44
Sepulcorum religio de inferendis, *Leg.* 2. 22
- ſanctitas in ipſo ſolo eſt, *Phil.* 9. 6
SEQUESTER & confirmator pecuniæ, *Cluent.* 26
SEQUI Deum, *fin.* 3. 21
SERMO quid ſit, ejuſque diviſio, *Her* 3. 13
- familiaris in conviviis, *fam.* 9. 24
- ſenis decorus, *Sen.* 9
- ubi verſatur, *off.* 1. 37
Sermonis dignitas in vocis figura, *Heren.* 3. 13
Sermone homines beſtiis maxime præſtant, *Invent.* 1. 4
Sermones ficti & falſa crimina inter Ciceronem & Pompejum, *Dom.* 11
SERMOCINATIO, genus commutationis, *Her.* 4. 43
- figura exornationis ſententiarum, ibid. 52
SERO ſapientis quoquo modo ſe expedire, cum ſtultitia ius ſis impeditus, *Rab. Poſt.* 9
SERVATIO de cælo vetabat cum populo agere *Vat.* 6. & 7
SERVIRE non omnibus eſt bellum, *At.* 13. 49
SERVITUS diutina ingenium minus patitur videri, *fam.* 12. 13
- malorum omnium poſtremum, *Phil.* 2. 44
- obedientia fracti animi & abjecti, & arbitrio carentis ſuo, *Parad.* 5. 1
- omnis miſera, ſed quædam neceſſaria, *Phil.* 10. 9
Servitutis depulſio eſt juſtiſſima cauſa belli gerendi, ibid. 8. 4
SERVUS æquiparatus equo, *off.* 3. 23
- ex artificio æſtimatus, *Roſc. Com.* 10
- ne quis cum telo ſit, pars edicti prætorum in Sicilia, *Verr.* 5. 3
Servo peccante, a ſervis paterfamilias ſumet vindictam, *Cat.* 4. 6
Servi artifices, *Ver.* 1. 36
- literati, *Brut.* 22
- literis aut muſicis eruditi, *At.* 4. 16
- moribus iiſdem quibus dominus, *Verr.* 3. 25
- prætorum quales debeant eſſe, *Qu. fr.* 1. *ep.* 1. 6
- remoti ab esvea, *Har. reſp.* 12
Servorum corruptela, *Dejot.* 11
- infima conditio, *off.* 1. 13
- jus, fortuna, conditio infima eſt, *Cor. Bal.* 9
SESELIS herbula, *Nat. D.* 2. 50
SEVERITAS adhibenda reipublicæ cauſa, *off.* 1. 25
- prætextus crudelitatis, *Verr.* 5. 9
- ſalutaris vincit inanem ſpeciem clementiæ, *Brut. ep.* 2
SEX Romanorum principum filii tradebantur ſingulis Etruriæ populis in diſciplinam, *Div.* 1. 41
SEXUS in quovis animantium genere duplex, maris ac fœminæ, *Nat. D.* 2. 51
SI Diis placet, *or.* 3. 24
SI poſſet, formula, *off.* 3. 9
SIBI malle acquirere quam alteri conceſſum eſt a natura, *off.* 3. 5
SIBILUS, modo res levis, modo mora, *Sext.* 54
SIDERA ex mobiliſſima puriſſimaque ætheris parte genita, *Nat. D.* 2. 15
- ignea ex Cleanthis opinione, ibid.
- marinis terrenáſque humoribus longo intervallo extenuatis aluntur, ibid. 2. 16. 45. 5. 44
- ſenſu & intelligentia prædita, ibid. 2. 15. 16
- conſtanti motu in orbem feruntur, ibid. 2. 10
Sidera ſunt Dii, *Nat. D.* 2. 31
- ſunt rotunda, ibid. 46
- propenſionem efficiunt, voluntatem autem non cogunt, *fat.* 5
- caliginoſa, pingue & concretum eſſe cœlum ſignificant: perlucida tenue & purum, *Div.* 1. 57
Siderum genera duo ſecundum duplicem eorum motum, *Nat. D.* 2. 19
- magnitudines immenſæ, ibid. 36
- formæ igneæ, ibid. 40
- calor rebus terreſtribus ſalutaris, ibid. 36
- affectio ad quaſdam res valet, non ad omnes, *fat.* 4
SIGNIFICATIO, figura exornationis ſententiarum, *Her.* 4. 53
- quod modis fiat in exornanda oratione, ibid.
SIGNUM in cauſa conjecturali, *Her.* 2. 4
- in negotio quid ſit, *Invent.* 1. 30
- quomodo infirmetur, ibid. 1. 43
Signis partes ſex, *Her.* 2. 4
Signa rerum futurarum in primo mundi conditu ordinata ſecundum Stoicos, *Div.* 1. 52
- a Diis oſtenduntur rerum futurarum, *Nat. D.* 2. 4
- rerum futurarum ſunt in natura juxta Poſidonium, *Div.* 1. 57
- quibus voluntas a ſimulatione diſtinguitur, *At.* 7. 1
Signorum ortus & obitus, *inv.* 1. 34
SILENTIUM in auſpiciis, *Div.* 2. 34
SILICE nati non ſumus, *Tuſc.* 3. 7
SIMILE vitioſum quod ſit, *Her.* 2. 29
Similia quomodo inveniatur, ibid. 4. 48
Similium locus dialecticus, *Top.* 10
Similibus diſſimilibus luſerunt Stoici, *fin.* 4. 24. & 27
SIMILITER cadens, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 20
- deſinens, figura exornationis verborum, ibid.
SIMILITUDO, figura exornationis ſententiarum, ibid. 4. 45
- quatuor modis & ſumitur, & dicitur, ibid.

- oreat

- creſt errorem, *Div.* 2. 26
- omnibus in rebus eſt ſatieratis mater, *inv.* 1. 41
- hominum in corporum figura magis extat, *Tuſc* 1. 33
- ad argumentandum, *or.* 2. 40
- attrahit ad amicitiam, *Amic.* 14. & 20
- in contratio vel pari, *inv.* 1. 30
- ſtudiorum ac naturæ habet vim magnam ad amicitias, *Claeat.* 16
Similitudinis periculum, *inv.* 2. 50
Similitudines aliæ rerum, aliæ verborum in imarinibus, *Her.* 3. 20
- non tollunt cognitionem, *Acad.* 4. 17
SIMPLEX cauſa, *inv.* 1. 12
Simplicia verba, *or.* 24. *Part.* 5
SIMULACRUM aut ara dedicata loco moveri poteſt, *Dom.* 46
Simulacri ſimile e quercu exculpſiſſe, *At.* 13. 28
Simulacra Democriti, *Nat. D.* 2. 30
Simulacrorum origo, *ibid.* 1. 27
SIMULATIO non parit veram gloriam, *off.* 2. 12
- per breve tempus poteſt naturam vincere, *pet. conſ.* 1
- ubique vitioſa, *Amic.* 25
- virtutis diuturna difficilis, *At.* 7. 1
Simulationum vela, frons, oculis, vultus, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 5
SINISTRA dicuntur Romanis bona, etſi ſint dextra, *Div.* 2. 39
Siniſtra ave dictus dictator, *Leg.* 3. 3
Siniſtrum fulmen, *phil.* 2. 38
SITI qui dicuntur, *Leg.* 2. 22
SITTYBÆ librorum, *At.* 4. 5
SOBRIUS nemo ſaltat, *Mur.* 6
SOCCI pallium, *Rab. poſt.* 10
SOCIALE bellum, *font.* 14
SOCIALIS lex, *Cacl.* 5
SOCIETAS hominum & æqualitas per ſe colenda, *Leg.* 1. 18
- latiſſime patens, *off.* 1. 16
- humanos jungit hominem cum hominibus, *Acad.* 1. 5
- humani generis maxime eſt ſecundum naturam, *off.* 3. 5
- profecta ab amore parentum in liberos, *fin.* 3. 18
- utilitatum inter homines, *fin.* 5. 23
Societatis hominum gradus, *off.* 1. 17
- tria genera, *ibid.* 3. 17
- judicium, *Cac.* 3
Societates hominum, *Amic.* 5
- omnium publicanorum in ordine equeſtri, *Dom.* 28
Societates Romæ, *Mur.* 33
SOCIUM fallere nefarium, *Roſc. Com.* 6
- non eſt boni viri, *Roſc. Am.* 40
Socii & Latini, *Verr.* 24
- Latini interdum urbe exire juſſi, *Sext.* 13
- populi adſciſcunt interdum aliquid ex juſtis populi Romani, *Balb.* 8
- putandi, inter quos communicatur res, *Verr.* 3. 20
SODALIS liberum loco eſſe debet, *orat.* 2. 49
SODALITAS honeſte nominanda, *plant.* 15
Sodalitates Catone quæſtore conſtitutæ, *Sen.* 13
SOL circumfertur, *orat.* 3. 45
- excidiſſe e mundo videtur, *At.* 9. 10
- Jove natus nepos Ætheris, *Nat. D.* 3. 21
- notat 20. annos apud magos, *Divin.* 1. 23
- pater Circes, Paſiphaes & Aees, *Nat. D.* 3. 19. & 21
- pater Phaethontis, *off.* 3. 25
- unde dictus, *Nat. D.* 2. 27
- & pulvis: In ſolem & pulverem procedere, *Brut.* 9
- aſſus, *Att.* 12. 6
- nitidus & unctus, *ibid.*
Solis curſus, *Nat. D.* 2. 19
- exortus nemo admiratur, *Her.* 3. 22
- ignis, *Nat. D.* 2. 15
- in radios incurrere, *fin.* 5. 30
- luce obſcuratur lumen lucernæ, *fin.* 3. 14. 4. 12
- magnitudo apud Mathematicos, *Acad.* 4. 26
Solem acriter intuentes adſpectum amittunt, *Tuſc.* 1. 30
- e mundo tollere, *Amic.* 13
SOLARIUM deſcriptum vel ex aqua, *Nat. D.* 2. 44
SOLERTIA hominum, *ibid.* 66
SOLICITUDO eſt ægritudo cum cogitatione, *Tuſc.* 4. 8
Solicitudines importatæ ſupplicii cauſa, *fin.* 1. 16
SOLIDA omnia duobus mediis ſemper copulantur, *offic.* 1. 43
SOLITARIO homini juſtitia neceſſaria, *off.* 2. 11
SOLITUDO & otium afferunt languorem, *ibid.* 3. 1
- ingrata, *fin.* 3. 20
SOLIUM unde vinum miniſtrabatur, *piſ.* 27
SOLECISMUS verborum, *Her.* 4. 12
SOLUM vertere, *Cac.* 34
Quodcunque in ſolum venit, *Nat. D.* 1. 23
SOMNIA quomodo fiant, *Div.* 1. 29. 30. 2. 58. 62. 67
- veracia quomodo contingant, *Divin.* 1. 51. 53
- earum rerum, quæ nuſquam tunc ſunt, unde proficiſcantur, *ibid.* 51
- pleraque earum rerum, de quibus vigilantes cogitavimus, aut locuti ſumus, *Somn. Scip.* 1
- quædam divina, *Nat. D.* 3. 39. *Div.* 2. 60
- divina nulla eſſe, *Div.* 2. 60
- confuſa unde eveniant, *ibid.* 1. 29
- morborum & valetudinis ſignificationes edunt, *ibid.* 2. 69
- a diis dividi, *Nat. D.* 3. 39
- Erebo & Nocte nata, *ibid.* 17
Somniorum tota ratio explicata; *divin.* 2. 58
- improbatio, *ibid.*
- conjecturæ ex rerum convenientia deſumuntur, *ibid.* 60
- obſervatio eſt ſuperſtitio imbecilli animi atque anilis, *ibid.*
- diſtinctio Enniana, *ibid.* 61
- conjectio ſecundum Chryſippum eſt vis cernens & explanans, quæ a Diis ſignificentur hominibus in ſomniis, *ibid.* 63
- obſcuritas & ænigmata, *ibid.* 64
- graviorum obſervatio, *divin.* 1. 2

- quorundam inſignorum enumeratio & interpretatio hiſtorica, *ibid.* 20
- diverſorum, tam veterum quam falſorum, cauſæ ex Platone allatæ, *ibid.* 29
- conjectores, *ibid.* 22
- ratio, & omnium una, *ibid.* 2. 67
- viſa, *Acad.* 4. 15
Somnianti nihil eſt magnum, *Divin.* 2. 68
SOMNUS omnium laborum & ſollecitudinum perfugium, *Div.* 2. 72
- morti ſimilis, *Sen.* 22
Somni neceſſitas, alioquin contra naturam putandi, *fin.* 5. 10
Somno quomodo ſe dandum ex mente Platonis, ut ſomnia veracia contingant, *Div.* 1. 30. 51. 53
SONUS permulcet aures, *orat.* 49
SOPHISTES, *Acad.* 4. 23
Sophiſtæ, *or.* 11. & 19. explicabant ſcholam, *fin.* 2. 1
SORITES quid ſit, *Acad.* 4. 28
Soritæ unde nomen eſt, *Acad.* 4. 49
- vitium & captioſum genus interrogationis, *ibid.* 16. 28
Soriten Latino verbo, ſi neceſſe ſit, *acervalem* appellare licet, *Div.* 2. 4
Sorite nihil vitioſius, *fin.* 4. 18
SORS & origo ejus Præneſte, *Div.* 2. 41
Sortes terra editæ, *ibid.* 1. 18
SORTILEGI, *ibid.* 58. 2. 53
SORTITIO animadverſionis in flagitio militari, *Cluent.* 46
- in ordine judicandi, *ibid.* 28
SOSPITA cum pelle caprina, haſta, ſcutulo, calceolis repandis, *Nat. D.* 1. 29
SOTER Latine uno verbo exprimi nequit, *Verr.* 2. 63
SPATII conſideratio, *Heren.* 2. 4
SPECIES, idea, *Acad.* 1. 8
- cultras objecta commovet, *off.* 3. 8
Specierum & *ſpeciebus* caſibus Tullius uti non vult, *Top.* 7
SPECTRA Catiana, *fam.* 15. 16
SPECULA naturæ, parvi aut beſtiæ, *fin.* 2. 10
Speculorum natura & repræſentatio imaginum, *Tim.* 13
Speculæ: In ſpeculis eſſe, *Act.* 1. *in Verr.* 16
SPES a Calatino dedicata, *Leg.* 2. 11
- celandi removenda eſt ex deliberatione, *off.* 3. 8
- dea *N. D.* 3. 18
- ſola in miſeriis conſolatur, *Cat.* 4. 4
Spei facultas a diis, *Nat. D.* 3. 36
Spe qui tenetur, eſt officioſus, *Pet. Conf.* 6
Sperare non eſt prudentius quam timere, *Tuſc.* 1. 36
SPHÆRA Poſidonii, *Nat. D.* 2. 35
SPONDÆUS pes, *orat.* 3. 47. *or.* 57. 64. 66
- paucitatem pedum gravitatis ſuæ tarditate compenſat, *or.* 64
SPONDALIA, *or.* 2. 46
SPONGIIS effictus ſanguis e foro, *Sext.* 35
SPONSA ruique ſua, mihi mea, *At.* 14. 20
SPONSIO, ni bonus vir eſſet, *off.* 3. 19
SPONSIONIS exemplum, *fam.* 7. 21
SPONSORES liberantur litis conteſtatione, *At.* 16. 15
SPUMA nata Venus, *Nat. D.* 3. 23
SPUTATILICA crimina, *Brut.* 74
SQUILLÆ ingentes, *fam.* 9. 10
STABILE in regno nihil, *Phil.* 8. 4
STATORIS & Invicti Jovis, *Leg.* 2. 11
STATUA aurea Delphis honoratus Gorgias, *orat.* 3. 32
- Cæſaris inter reges poſita, *Dejot.* 12
- Cæſaris in Roſtris, *fam.* 12. 3
- habitu militari, *off.* 1. 18
ſtatuarum apud Græcos religio, *Verr.* 2. 65
- inauratarum equeſtrium turma, *At.* 6. 1
- pretia, *Verr.* 4. 7
STATUS cauſæ quid appelletur, *Top.* 24
- *ϛάσις* quod ſit, *ibid.*
- dicuntur controverſiarum genera, *Tuſc.* 3. 33
- reipublicæ maxime rebus judicatis continetur, *Syll.* 22
STELLÆ ſunt ſempiterni ignes, globoſæ & rotundæ, divinis animatæ mentibus, *Somn. Scip.* 3
- errantes ſub Zodiaco feruntur motu vario, *ib.* 4
- ſunt ſeptem, ſuis ſingulæ diſtinctæ orbibus, vel potius globis, *Tim.* 9
- inerrantes, id e fixæ peculiari orbe, qui ſeptem errantium extimus eſt, & reliquos complectitur, moventur, *Somn. Scip.* 4
- peculiarem motum obtinent in propria ſphæra, *Nat. D.* 2. 21
- periphraſtice deſcriptæ, *ibid.* 2. 13. 2. 41
- aureæ Delphis poſitæ, *Div.* 1. 34
- errantes falſo dictæ, *Nat. D.* 2. 20. inerrantes, *ibid.* 21. 31. & 40. *Div.* 1. 11
- Græcis cometæ, Latinis cincinnatæ, *N. D.* 2. 5
- in radio ſolis non cernuntur, *fin.* 5. 24
ſtellarum curſus notaſſe magnum eſt, *Tuſc.* 1. 25
globi terræ magnitudinem facile vincunt, *Somn. Scip.* 3
- errantium pulchra harmonia motuum & qualitatum, *Nat. D.* 2. 46
ſtellarum errantium motus contrarius atque cœlum verſatur, *Somn. Scip.* 4
- inerrantium diſtinctio ex notarum figurarum ſimilitudine nomina invenit, *Nat. D.* 2. 40
- indicem & deſcriptiones ex Arato Tullius mutuatus eſt, *ibid.* 41
STERCORANDI utilitatem non tetigit Heſiodus, *Sen.* 15
STERNUTAMENTA, *Div.* 2. 40
STILLICIDII cauſa apud unum judicem tractata, *or.* 21
STIPEM e religione ſuſtulerunt Romani, *Leg.* 2. 16
STIRPIUM cauſa eſt in ſeminibus, *Phil.* 2. 22
STOICA philoſophia habet aliquid difficilius in efferendo, *fin.* 3. 4
STOMACHI fabricatio & uſus, *Nat. D.* 2. 54
faſtidium, *fam.* 2. 16
ſtomacho majori eſſe, *At.* 5. 1
in ſtomacho ridere, *fam.* 2. 16

ſto-

ſtomachum alicui facere, *ibid.* 1. 9
ſtomacholiores literæ; *ibid.* 3 11
STUDIUM, perſonarum attributum, *invent.* 1. 25
- ſive vitæ genus magna cum deliberatione eligendum, *off.* 1. 32
- alios erudiendi eximie commendatum, *ib.* 44
ſtudio & benevolentia vel amore potius nihil non effici poteſt, *fam.* 3. 9
- quiſque ſuo maxime ducitur, *fin.* 5. 2
ſtudia cupiditateſque & ambitiones ſunt evertendæ reipublicæ, *Verr.* 2. 51
- & cupiditates vitiorum oon ſunt in eodem homine, *Cal.* 19
- hominum neceſſaria ad res gerendas, *offic.* 2. 5. & 11
- propter ſe expetenda, *fin.* 5. 19
- noſtra naturæ regula metiamur, *off.* 1. 31
- hominum varia ad communem utilitatem ſpectantia; *ibid.* 2. 3
- nihil proſunt perveniendi aliquo, niſi illud, quod eo, quo intendas, ferat deducatque, cognoris, *orat.* 1. 30
- recta, *orat.* 3. 60
ſtudiorum diverſitas, *off.* 1. 32
- omnium ſatietas facit vitæ ſatietatem, *ſen.* 20
- quoddam voluntarium genus, *pet. Conſ.* 6
STULTUS miſer, *fin.* 1. 18
ſtulti omnes inſaniunt, *Tuſc.* 4. 24
ſtultorum plena ſunt omnia, *fam.* 9. 22
ſtultum ſine cauſa periculis ſe offerre, *offic.* 1. 24
ſtultitia, *Tuſc.* 3. 6. ejus ſtirpes ſunt aliæ. *ibid.* 7
- conjuncta cum audacia, *Act.* 1. *in Verr.* 2
- excuſationem non habet, *orat.* 1. 27
- fama mulctatur, *fam.* 6. 7
ſtultitiæ & ſapientiæ proprium, *Tuſc.* 5. 18
- malum, *Nat.* D. 3. 32
- pœna communis, *Tuſc.* 4. 16
- proprium aliena vitia cernere, *ibid.* 3. 30
- ſummæ eſt ad eos fugatos accedere, quos reſiſtentes ſequi nolueris, *fam.* 8. 16
ſtultitia nihil miſerius, *Nat.* D. 1. 9
STUPOR non virtus, *Dom.* 36
STYLUS artifex, *Brut.* 25
- optimus & præſtantiſſimus dicendi effector ac magiſter, *orat.* 1. 33. 60
- aut verſibus ad imitationem ſcribendis, aut oratione alia verbis exprimenda exerceri debet, *ibid.* 1. 34
- omnia in oratore maxime ornat ac limat, *ibid.* 3. 49
SUADA, *Brut.* 15. *Att.* 12. 39
ſuadæ medulla, *ſen.* 14
SUASOR & probator facti quid differant, *phil.* 2. 12
SUAVITAS cibi non ſentitur morbo aut ſtupore, *ibid.* 45
- oris propria Atticorum, *orat.* 3. 11
SUBACTIO ingenii eſt uſus, auditio, lectio, literæ, *orat.* 2. 30
SUBCISIVA tempora, *leg.* 1. 3. & 4
ſubciſivæ operæ, *orat.* 2. 89
SUBJECTIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 23
ſubjectionis vis & gravitas, *ibid.* 24
ſubjiciendi ſe imperio alterius cauſæ, *off.* 2. 6
SUBITA omnia majora videntur duas ob cauſas, *Tuſc.* 3. 22
SUBLUNARIA omnia caduca ac mortalia, *Somn. Scip.* 4
SUBROSTRANI, *fam.* 8. 1
SUBSCRIPTIONES cenſoriæ, *Cluent.* 43
SUBSELLIA ſenatoria ſeparata a populari conſeſſu, *fragm. or.*
SUCESSIO prava dat duplicem dolorem, *Vat.* 8
SUCCUS in eo non poteſt eſſe diuturnus, quod nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutum, *orat.* 2. 21
SUFFRAGIA nota optimatibus, populo libera, *Leg.* 3. 15
ſuffragandi ſtudia ut impetrentur, *pet. conſ.* 6
SUI anima data pro ſale, ne putreſceret, *fin.* 5. 13
ſuis utilitas. *Nat. D.* 2. 64
SUMMUM eſt, quo nihil eſt ſuperius, *Tuſc.* 2. 19
- bonum, *orat.* 1. 51
- continet philoſophiam, *fin.* 4. 6. 5. 29
- jus ſumma injuria, *off.* 1. 10
ſummi boni ignoratio quam noxia, *fin.* 5. 6
ſummo jure contendere, *Cæc.* 23
ſummi oratores poſſunt inter ſe eſſe diſſimiles, *Brut.* 56
SUMPTIONES dialecticorum, *div.* 2. 53
SUMPTUARIA lex, *fam.* 7. 26
- Cæſaris, *At.* 13. 7
SUOS quis debet tueri, *At.* 16. 16
SUPELLEX Delica aut Corinthia, *Verr.* 2. 34
- oratoris, *orat.* 24
SUPERBIA & faſtidium fugienda, *off.* 1. 26
- nata Capuæ, *Agr.* 1. 7
SUPERBILOQUENTIA, *Tuſc.* 4. 6
SUPERBIT, qui tacet habens quod reſpondeat, *Acad.* 4. 29
SUPERBUM eſt roganti non reſpondere, *Tuſc.* 1. 8
SUPERCILIA oculis data, ut ſudorem a fronte defluentem, repellant, *Nat. D.* 2. 57
SUPERIORES ſe exæquare decet cum inferioribus in amicitia, *amic.* 20
SUPERLATIO, figura exornationis verborum, *Heren.* 4. 33
SUPERSTITIO, *inv.* 2. 54
- rejecta ab Epicuro, *fin.* 1. 18
ſuperſtitioni ineſt inanis timor deorum, *N. D.* 1. 42
ſuperſtitione anili obligari, *div.* 1. 4
ſuperſtitioſi unde dicti, *Nat. D.* 2. 28
SUPPLEMENTUM ſcribere legionibus, *fam.* 3. 3
SUPPLICATIO Ciceronis, *Brut.* 73
- decernitur imperatori appellato, *phil.* 14. 4
- diis decreta, *Cat.* 3. 6
- nunquam decreta in civili bello, *phil.* 14. 8
ſupplicationis & triumphi cauſa ſolent frequentes eſſe ſenatores, *phil.* 1. 5
ſupplicationes, *Q. fr.* 3. 8
- cum epulo, *Vat.* 12
ſupplicationum Ciceronis actio, *fam.* 8. 11

- otioſi

Digitized by Google

- otioſi dies. *Q. fr.* 3. 8
SUPPLICIUM non oportet ante interponi quam judicium, *inv.* 2. 27
Supplicia in hominibus exiſtimanda, *piſ.* 39
SUPPLODERE pedem in judicio, *orat.* 1. 53
SURCULUM defringere ex jure Civili, *or.* 3. 28
SURDUS in ea lingua, quam quis non intelligit, *Tuſc.* 5. 40
Surditate beatam vitam non impediri, ibid.
SUS docebo oratorem, *orat.* 2. 57
- Minervam, *fam.* 9. 18. *Acad.* 1. 4
SUSPICIO ſolet eſſe falſa, *flacc.* 3
Suſpicione innocens non utique caret, *Roſc. Am.* 20. & 28
Suſpiciones quales communiter ex negotiis & perſonis ſumantur, *inv.* 2. 13
Suſpicionum confirmatio, *Heren.* 2. 7
- infirmatio, ibid.
SUUM cuique pulcrum eſt in poeſi, *Tuſc.* 5. 22
SYLLOGISMUS ψευδόμενος, ſive mentiens, *div.* 2. 4
SYNGRAPHA: Ex ſyngrapha poſtulare, *At.* 5. 21
ex Syngrapha jus dicere, ibid. 6. 2
SYRTIS patrimonii, *orat.* 3. 41

T.

TABELLA ad judicandum, *flacc.* 39
Tabellæ judiciariæ ratio, *rab. poſt.* 5
- quæſtionis, *Cluent.* 65
- UTI ROGAS, *At.* 1. 14
- LXXV. judicum, *piſ.* 40
- Tabellis, obſignatis cum aliquo agere, *Tuſc.* 5. 11
TABELLARIA lex, *Br.* 25 *Sext.* 48. *Leg.* 3. 15
TABERNA libraria, *phil.* 2. 9
Tabernas totas in circo tribulium cauſa comparabant, *Mur.* 35
TABERNACULUM vitio captum, *Nat. D.* 2. 4
Tabernaculum vitæ ſuæ collocare in una philoſophia, &c. *orat.* 3. 20
TABULA cerata cera legitima, *Cæcil.* 7
Tabulæ ab aliis obſignatæ poterant exſcribi, *Verr.* 1. 38
- accepti, *orat.* 47
- auctionariæ, *Cat.* 2. 8
- cenſoriæ, *Agr.* 1. 2
- continere debent, quid debeas, *roſc. Com.* 1
- creditoris triduo deferri ad prætorem debebant, *flacc.* 9
- incidebantur nomina civitate donatorum, *fam.* 13. 36
- duodecim, *orat.* 1. 13. 36. 43 & 57. *Mil.* 3. *phil.* 2. 28. *Acad.* 4. 44. *Tuſc.* 3. 5. *offic.* 1. 12. 3. 15. & 16
- contra carmen in alterius injuriam, *Tuſc.* 4. 2
- uſucapionem in finibus inter quinque pedes voluerunt eſſe, *Leg.* 1. 21
Tabularum novarum vitium, *offic.* 2. 22. & 23
Tabulas nullas conficis, qui in patris poteſtate eſt, *Cal.* 7
- rei familiaris non facere, *orat.* 2. 23
TACERE difficile eſt, cum doleas, *Syll.* 10
- hominis ingrati eſt, *dom.* 32
TACTUS interior apud Philoſophos, *Acad.* 4. 7
- vult modum mollitudinis, *orat.* 3. 25
- toto corpore æquabiliter fuſus, *Nat. D.* 2. 56
TALI quatuor jacti caſu Venerium efficiunt, *div.* 1. 13. 2. 21
TALIS ſit, qualis haberi vult, *off.* 2. 12
TARDITAS & procraſtinatio multis in rebus odioſa, *Phil.* 6. 3
TAURI Pro vitulis contra leones decertant, *fin.* 3. 20
TELUM: Cum telo eſſe, comprehendi, *Att.* 2. 24
TEMERITAS, *Heren.* 4. 25
- ab liberalitate abſit, *off.* 2. 18
- in aſſentiendo turpis, *div.* 3. 4
- vel judicium in beneficiis, *off.* 1. 15
Temeritate vacare debet omnis actio, ibid. 29
TEMETUM, *fragm. phil.*
TEMPERANS Græcis σώφρων appellatur, *Tuſc.* 3. 8
TEMPERANTIA vocatur etiam moderatio, modeſtia, frugalitas, Græcæ σωφροσύνη, ibid.
- quid ſit, ejuſque partes, *inv.* 2. 54. *part.* 22
- in prætermittendis voluptatibus cernitur, *fat.* 5. 23. *Nat. D.* 3. 15
Temperantiæ munus, *Tuſc.* 4. 9
TEMPESTAS comeſſationis, *orat.* 3. 41
Tempeſtatis diſſimilitudo, *divin.* 2. 45
Tempeſtates Romanis ritibus conſecratæ, *N. D.* 3. 20
Tempeſtatum duplex modus, *Mur.* 17
TEMPLUM Caſtoris, *ſext.* 15. & 37
- Concordiæ, *dom.* 5
- Jovis, *Heren.* 4. 55
- Jovis Olympii Syracuſis, *Verr.* 4. 53
- Jovis optimi maximi, *prov. Conſ.* 9
- Virtutis, *ſext.* 54
TEMPUS aliquod fuiſſe, nullum cum tempus eſſet, ne in cogitationem quidem cadit, *Nat. D.* 1. 9
- quid ſit, *inv.* 1. 26
- æternum Democriti, *fin.* 1. 6
Temporis auctoritas, *top.* 19
- non prætoris amantes provinciales, *Q. fr.* 1. ep. 1. 5
Tempori cedere ſapientis eſt, *fam.* 4. 9
- ſervire, & non amittere tempus, *Att.* 8. 3
parere, *fin.* 3. 21
Tempore fit, ut plerumque turpe invenitur non turpe, *off.* 3. 4
Tempora duo ad ſpectandum alienum judicium de nobis, *Vat.* 4
- plurimum valent in bellis civilibus, *fam.* 15. 15
- valent in republ. plurimum, ibid. 12. 2
Temporum ſunt conſilia, quæ in horas commutantur, *Att.* 14. 20
- laus, *off.* 3. 31.
- longinquitas efficit multa, *div.* 1. 7
- momenta in republ. *brut. ger. ep.* 1
- varietates aptæ ad delectationem legendi, *fam.* 5. 12
- vincula aliquos conjungunt, ibid. 10. 6
- vis in republica, ibid. 2. 7
Temporibus aliquando parendum magis quam moribus, *phil.* 11. 11

- ſu-

Digitized by Google

- gubernantur regna, nobilitates, honores, &c. *off.* 1. 32
TENUIS ſtudes gratus videri, ibid. 2. 20
Ter ante magiſtratus debet accuſare, intermiſſa die, quam multam irroget, *Dom.* 17
TERMINALIA, *Phil.* 12. 10. *Att.* 6. 1
TERRA in mundo media ſua vi nutuque tenetur, *orat.* 3. 45. *Tuſc.* 1. 28. 5. 24. *Nat. D.* 2. 36. 39. *Somn. Scip.* 4
- mundi centrum ad univerſi cœli compleaum puncti inſtar obtinet, *Tuſc.* 1. 17. *Somn. Scip.* 4
- immobilis manens, ima ſede ſemper hæret, compleas medium mundi locum, *Somn. Scip.* 5
- altrix noſtra trajecto axe ſuſtinetur, *Tim.* 10.
- mater noſtra, *Leg.* 2. 22. 25
- globoſa, *Nat. D.* 2. 45
- habitabilis eſt parva quædam inſula, circumfuſa magno mari, *Somn. Scip.* 6
- & aqua cur inter elementa infimum mundi locum obtineant, *Tuſc.* 1. 17
Terræ regionum diſtinctio in habitabiles, & omni cultu vacantes, *Tuſc.* 1. 20. 28
- plagæ quinque, & earum elegans deſcriptio, *Tuſc.* 1. 28. *Somn. Scip.* 6
- ſitus, figura, ornatus & divitiæ eleganter depicta, *Nat. D.* 2. 39
- maximæ regiones inhabitabiles, vel ob nimium æſtum, vel ob frigus, ibid. 1. 10
- natura, ibid. 2. 33
- fœcunditas, ibid. 62. 64 *Sen.* 15
- cultura atque opera occulta in producendis frugibus. *Sen.* 15
- mariſque concinna compoſitio, *N. D.* 39. 45
Terra naſcentia libro ut cortice obducuntur, quo ſint a caloribus & frigoribus tutiora, *N. D.* 2. 47
Terra naſcentium educatio & perfectio qualis, *fin.* 5. 14.
Terrarum varia genera, *Div.* 1. 36. *fat.* 4
TERRÆMOTUS tempore prælii ad Thraſimenum lacum, *Div.* 1. 34
TERRIPAVIUM, terripudium, tripudium, *div.* 2. 34
TERROR eſt metus concutiens, ex quo fit, ut eum pallor, & tremor, & dentium crepitus conſequatur, *Tuſc.* 4. 8
TESTAMENTUM in privatis actis firmiſſimum, *Phil.* 2. 42
- agnaſcendo rumpitur, *orat.* 1. 57
Teſtamenta in procinctu, *Nat. D.* 2. 3
- unde, *fin.* 3. 20
Teſtamentorum diligentia, *Tuſc.* 1. 14
Teſtamentaria Cornelia lex, *Verr.* 1. 42
TESTIMONIUN, *Part.* 14
- & exemplum diverſa, *Heren.* 4. 3
- de ſua re nulli dicebant, *Roſc. Am.* 36
- rejicit ironiam, *Brut.* 85
- omne eſt, quod ab aliqua re externa ſumitur ad faciendam fidem, *Top.* 19
- a vita anteacta, firmum & grave, *roſc. com.* 6
Teſtimonii dicti partes, *orat.* 2. 11
- Teſtimonia ſunt aut divina, aut humana, *Part.* 2
- qualia, ſint, *Top.* 14
- quomodo confutantur, *Part.* 14
Teſtimoniorum locus argumentandi, *top.* 19.
TESTIS apud Græcos jurabat ad aras, *balb.* 5
- expendendus a judice, *flacc.* 5
- officium, *Heren.* 35
Teſtium voluntas facillime fingitur, *Cæl.* 9
Teſtibus poteſt judex non credere, *font.* 6
TESTUDO ad commentandum, *brut.* 22
Teſtudines ænigmatica deſcriptio, *divin.* 2. 64
Teſtudines fluviatiles, *Nat. D.* 2. 48. & 52
THEATRUM commune eſt, *fin.* 3. 20
Theatri conſeſſus apud Græcos conſilium publicom, *flacc.* 7
Theatra tota reclamant, *orat.* 3. 50
Theatrales gladiatoriique conſeſſus, *Sext.* 54
THECA nummaria, *at.* 4. 7
THEOLOGI, *Nat. D.* 3. 21
THESIS Oratoria, quid ſit, *orat.* 14. 36. *top.* 21
THUS & cerei ad ſtatuas, *off.* 20
TIBIÆ inflatæ referunt ſonum, *brut.* 51
- nuptiales, *heren.* 4. 33
TIBICEN adhibitus in conſecrando, *Dom.* 47
- in ſcena, *orat.* 55
- repente conticuit, *har. reſp.* 11
Tibicinis Latini modo tranſire, *Mur.* 12
Tibicines ſuo, non multitudinis arbitrio, moderantur cantus, *tuſc* 5. 36
TIMERE pejus quam illud ipſum quod timetur, *at.* 10. 14
Timeri eſt alieniſſimum ad opes tuendas, *off.* 2. 7
Timendum ſuo cuique arbitratu, *dom.* 4
TIMIDITAS, *tuſc.* 3. 7
TIMIDUS in caſtris Pompeji dicebatur Cicero, *fam.* 6. 21
TIMOR, quid ſit, *tuſc.* 4. 8
- Ciceronis in dicendo, *Cluent.* 18
- non diuturnus magiſter officii, *Phil.* 2. 36
- poteſt ægritudinem pellere, *tuſc.* 3. 27
Timoris incutiendi modus, *orat.* 2. 51
- ſtultitia, *brut.* 69. 17
TOGA pacis & otii inſigne, *Piſ.* 30
- prætexta pupillæ, *Verr.* 1. 44
- pro pace, *orat.* 3. 42
- pulla, *Vat.* 12
- pura filio Ciceroni, *at.* 9. 6
Togæ nomen honori erat, *Verr.* 5. 60
TOGATA *comœdia* Simulans, *ſext.* 55
- Gallis, *Phil.* 8. 9
Togatorum advocatio, *Cæc.* 25
TOPIARIUS, *Parad.* 5. 2.
Topiariam facere, *Q. fr.* 3. 1. 2.
TOPICE, ſive inveniendi ars, prior quam dialectica, ſive judicandi, *top* 2
TORI in corona, *orat.* 6
TORMENTORUM ratio incerta, *ſyll.* 28
TORPEDINES torpore ſe tutantur, *N. D.* 2. 50
TRADUCTIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 14
TRAGICUS orator, *brut.* 55
Tragici poetæ confugiunt ad Deum, *N. D.* 1. 20
TRAGÆDORUM vox, *orat.* 1. 28
TRANQUILLITAS, *Tuſc.* 4. 5
TRANSGRESSIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 32

TRAN-

TRANSITIO, figura exornationis verborum, *Her.* 4. 26.
tranſitionum utilitas, ibid.
TRANSLATIO, figura exornationis verborum. ibid. 34
- in cauſæ conſtitutione legitima, *Heren.* 1. 12
- criminis in conſtitutione Juridiciali, ibid. 15
- quomodo tractetur, *Her.* 2. 15
translationis uſus in judiciis, *Her.* 1. 12
translationes ab ſimili, *orat.* 3. 40
translationum tractatio in cauſæ conſtitutione legitima, *Heren.* 2. 12
TRANSLATIVA cauſæ conſtitutio, *invent.* 1. 8
unde oriatur, *inv.* 2. 19
translativæ conſtitutionis uſus, ibid.
TRESVIRI lege Sempronis, *Agr.* 2. 12
- capitales, non auro, ære, argento, *fam.* 7. 13
treſviros epulones, *orat.* 3. 19
TRIANGULA in ſideribus, *div.* 2. 42
TRIBUARIA res, *planc.* 15
TRIBULIBUS datus locus in circo, *Mur.* 35
TRIBUNAL, popularis acceſſus, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 8
TRIBUNATUS pleb. commodis, *L. g.* 3. 10
TRIBUNUS plebis non paret conſuli, ibid. 7
- poterat cogere pontifices, *dom.* 45
- præſes libertatis, *Agr.* 2. 6
tribuni ærarii, *Cat.* 4. 7. *C. Rab.* 9. *Planc.* 8 *Att.* 1. 16
- ærarii de provincia a prætoribus decedere juſſi, *Verr.* 3. 58
- ſecati, *fragm. or.*
- decem, *Vat.* 7.
- militum legio, *flacc.* 32
- plebis, *Leg.* 3. 3
- intercedunt conſulibus legem ferentibus, *Agr.* 2. 12
- referunt ad ſenatum, ſi nollet prætor, *fam.* 10. 16
- vocant ſenatum, ibid. 28
tribunorum plebis edictum, *Verr.* 2. 41
tribunos plebis appellare, ne cauſam dicas, *Vat.* 14
TRIBUS Anienſis, *planc.* 22
- Cruſtumina, *balb.* 25
- Menenia, *fam.* 13. 9
- multæ municipiis Umbriæ continentur, *mur.* 20
- Palatina, *sext.* 53
- Pomtina, Quirina, *fam.* 8. 8
- Pomtina, Velina, Mæcia, *Att.* 4. 15
- quinque & triginta, *Verr.* 1. 5. *Agrar.* 2. 7. & 12. *phil.* 6. 5
- Romilia, Suburana, Arnienſis, *Agrar.* 2. 29
- Sergia, *Vat.* 15
- Terentina, *planc.* 8. & 16
- Voltinia, Lemonia, Vejentina, Cruſtumina, Mæciæ, *planc.* 16
- urbanæ, *orat.* 1. 9.
TRIBUNI cautela & neceſſitas, *offic.* 2. 21
tributa capitis comitia nulla, *Leg.* 3. 19
tributorum finem attulit gaza Macedonum, *off.* 2. 22
tributis comitiis auſpicatus, *fam.* 7. 30
TRIBUTIO æquabilis Epicuri, *Nat. D.* 1. 19
TRICLINIUM fortunati, *Tuſc.* 5. 28
TRIETERIDES, *Nat. D.* 3. 13
TRINUNDINUM in legibus, *dom.* 16
trinundinum, promulgatio, *phil.* 5. 3
TRIPUDIUM ſolistimum, *fam.* 6. 6. *div.* 1. 15
tripudio auſpicari, *D. vin.* 1. 35
TRITON maritimus, *Nat. D.* 1. 28. fuſcina evertens ſpecus, 2. 35
tritones piſcinarum, *Att.* 2. 5
TRIVIA ad auctionandum, *Agr.* 1. 3
TRIUMPHALIS porta, *piſ.* 23
triumphantes de foro in Capitolium flectebant, *Verr.* 5. 30
TRIUMPHUS juſtus, quis? *phil.* 14. 5
triumphi contemptus, *piſ.* 24
- deſcriptio, ibid. 25
- multi ex Liguribus, *brut.* 73
TROCHÆUS pes, *orat.* 57
- temporibus & intervallis par eſt iambo, ibid
- qui eodem ſpatio eſt, quo Choreus, Cordax ab Ariſtotele appellatur, ibid.
TROPÆUM ſtatue e, *Tuſc.* 1. 46
tropæi ſtatuendi mos Græcis, *inv.* 2. 23
TUMOR rerum, *Att.* 14. 5
TUMULI & luci Albani, *Mil.* 31
TUMULTUS & belli differentia, *phil.* 8. 1
- Gallicus, *Cat.* 3. 2. *Att.* 14. 1
TUNICATI, *Agr.* 2. 34
- utebatur ludo campeſtri, *Cal.* 5
TURPE argumentationis genus, *inv.* 1. 49
- eſt in parum cognitis diu perſeverare, *inv.* 2. 3
- nunquam utile, *off.* 3. 12
- quod eſt, ſummum malum eſt, *Tuſc.* 2. 13
- ſecundum alios, ſolum malum; *offic.* 3. 29
- genus cauſæ quod ſit, *Her.* 1. 3
turpis cauſa quale exordium requirat, *Her.* 1. 6
- in eo peccans, cujus profitetur ſcientiam, *Tuſc.* 2. 4
TURPITUDO abſit a te quærenda, *off.* 2. 24
- contra naturam eſt, ibid. 3. 8
turpitudinis offenſione movemur, *fin.* 5. 22
- vocabula varia, *fin.* 3. 4. *Tuſc.* 2. 20
TUTELA legitima, *Att.* 1. 5
tutelæ judicium, *Cæc.* 3. *Nat. D.* 3. 30
- perveniunt ad gentes, *balb.* 25
TUTOR contractibus mulierem adſcribendus, *flacc.* 30
tutores mulierum, *Mur.* 12
TYRANNICIDÆ honoribus deorum culti apud Græcos, *Mil.* 29
TYRANNUS inſipiens, *fin.* 5. 30
tyranni exterminandi ex hominum communitate, *off.* 3. 6
- triginta Athenis, *Tuſc.* 1. 40 *Leg.* 1. 15
tyrannorum preces mixtæ neceſſitati, *Att.* 9. 13
- vetus *amic.* 15
tyrannis inſtitutis leges tolluntur, *Agrar.* 3. 2
tyrannos multos tulit Sicilia, *Verr.* 5. 56
TYROTARICHI patina, *fam.* 9. 16

V. U.

VACATIONES, *Att.* 1. 19
VADIMONIUM concipere, *Q. fr.* 2. 15
- dif-

- differre, *Quint.* 5. & 6. *At.* 2. 7
vadimonis extra ſuum forum promiſſa, *Verr.* 3. 15
VALETUDO bona jucundior eſt poſt morbum, *Red. ad. Quir.* 1
valetudinis ſuſtentandæ poſtulata quinque, *off.* 2. 24
VANITAS orationis, *off.* 3. 14
vanitatis conjuncta ſimulatio liberalitatis, *ibid.* 1. 14
vanitate nihil turpius, *ibid.* 42
VAPORES a ſole excitantur ex agris tepefactis, & ex aquis, *Nat. D.* 2. 46
VARIETAS & inconſtantia etiam in imperita multitudine eſt vitioſiſſima, *Dom.* 2
- propria fortunæ, *Div.* 2. 53
- ſervorum, *Parad.* 5
varietatis verbum quale ſit, & quam vim habeat, *fin.* 2. 3
VAS Corinthium aut Deliacum, *Verr.* 4. 1
vaſa Rhoſiaca, *At.* 6. 1
VASARII nomine attributa pecunia, *Piſ.* 35
UBERIUS, florentius, præſtabilius nihil philoſophia, *Leg.* 1. 22
UBERTAS rerum ad hominum commoditates & uſus prodit, *Leg.* 1. 8
UBI non es qui fueris, non eſt cur velis vivere, *fam.* 7. 3
VECORDES, *Tuſc.* 1. 9
VECTIGALIA ad rem frumentariam neceſſaria, *At.* 9. 9
vectigalia debent Romæ locari, *Agr.* 2. 21
- populi Romani continentur provinciis Aſiæ, *fam.* 15. 1
- ſemel amiſſa quam noceant, *Man.* 7
VELIFICATIO interdum mutanda, *fam.* 1. 9
VELITIS jubeatis, ut interdictum ſit, *Dom.* 18
VELLE iniqua, *At.* 7. 12
- ut cæperint Romani, conſequi omnia potuerunt, *Tuſc.* 4. 2
VENA cava in jecore, *Nat. D.* 2. 55
Venæ multæ in homine, quæ ſanguinem diffundunt, *ibid.*
VENDITOR ſuo arbitratu vendere debet, *Verr.* 4. 5
venditoris fraus in mancipiorum venditione, *off.* 3. 17
VENEFICII quæſtio legitima, *Cluent.* 1
VENENUM in pane aut poculo, *ibid.* 62
veneni indicia in corpore, *ibid.* 10
venenis lenioribus uti, *At.* 2. 21
VENERATIONEM juſtam habet quidquid excellit, *Nat. D.* 1. 17
VENIENDUM eo, ubi quid eſt quod diſci poſſit, *Tuſc.* 4. 19
VENTI Septentriones, *At.* 9. 6
ventorum generatio, *Nat. D.* 2. 39
ventos Stoicis placet eſſe anhelitus terræ, frigidos & fluentes, *Div.* 2. 19
VENTRICULUS cordis, *Nat. D.* 2. 55
VENUSTAS corporis nequit ſecerni ab valetudine, *off.* 1. 27
VER ab Favonio aut aſtro notatum, *Verr.* 5. 10
VERBA ſunt rerum notæ, *Top.* 8

- uſitata, *Her.* 4. 12
- alia ſunt propria, alia aliena, *or.* 24
- propria, *Her.* 4. 12. *orat.* 3. 37
- relata contrarie imprimis ornant orationem *orat.* 2. 65
- mutata quæ ſint, *orat.* 27
- alia translata, alia nova, alia priſca, *or.* 60
- orationis duplicis, alia ſimplicis, alia conjuncta, *or.* 3. 37. *or.* 24. *Part.* 5
- aut propria, aut translata, aut novata, *orat.* 3. 37
- ſimplicia aut ſunt inuſitata, aut nova, aut translata, *ibid.* 38
- inuſitata quæ, & qualiter adhibenda, *ibid.*
verba nova, quæ ſint, *ibid.*
- translata, quæ ſint, quomodo fiant, & qualiter iis utendum, *ibid.*
- orationis conjuncta quomodo ſint tractanda ab oratore, *orat.* 3. 43. ſuos habeant verſus, *ibid.* 44
- ſerviunt hominum conſiliis & auctoribus, *Cæc.* 18. & hujus rei exempla, *ibid.*
- dura, uſu ſunt mollienda, *Nat. D.* 1. 34
verbi nulla via eſt ſine re, *orat.* 22
verborum delectus origo eſt eloquentiæ, *Brut.* 72
- ornatus neque invenire poteſt, non partitis expreſſiſque ſententiis, neque eſt ulla ſententia illuſtris ſine luce verborum, *orat.* 3. 6
- ornatus duplex, alius ſimplicium, alius collocatorum, *orat.* 24
- collocatorum, ſive conjunctorum ornatus, ib.
- contractio antiquitati uſitata, ejuſque exempla, *orat.* 45
- commutatio qui fiat in oratione, *Part.* 4
- lumina quinque, dilucidum, breve, probabile, illuſtre, ſuave, *ibid.* 6
- genus dilucidum quod ſit, quod obſcurum, ib.
- brevitas in quo conſiſtat, *ibid.*
- genus probabile quod ſit, *ibid.*
- illuſtre quod ſit, *ibid.* & qui a dilucido differat, *ibid.*
- genus ſuave, *ibid.*
- vim ſimilitudine rerum aucupamur, *Cæc.* 30
- pertinax pugna pernicioſa, *ibid.* 18
verbis nihil opus eſt, cum ea res, cujus cauſa verba quæſita ſunt, intelligitur, *ibid.*
VERECUNDIA eſt reverentia adverſus homines, *offic.* 1. 28
- cuſtos virtutum omnium, *Part.* 23. *off.* 1. 28
- qui differat a juſtitia, *off.* 1. 35
- hominem ſanum decet, *ibid.*
- duo maxime fugiat, *ibid.*
- veterum ſcenicorum in comicis actionibus, ib.
- veterum in lavando, *ibid.*
- maximum ornamentum amicitiæ, *Amic.* 22
Verecundiæ natura ipſa magiſtra & dux, *offic.* 1. 35
Verecundiæ partes ſunt neminem offendere *ibid.* 1. 28
- finea ſemel tranſgreſſum oportet eſſe naviter impudentem, *Fam.* 5. 12
VERISIMILIA quomodo conſiderentur, *Part.* 10,
- quatenus probent, *ibid.* 11

VERITAS juris naturæ eſt, & ejus officium, *Inv.* 2. 21. 53
- in omni re vincit imitationem, *or.* 3. 57
- malorum hominum improbitate depreſſa, quibus modis pleruinque emergat, *Cluent.* 65
- in profundo demerſa, *Acad.* 1. 12
- parum firmamenti ſæpe habet, *Clu.* 2
- quædam ita perſpicua, ut eam infirmare nulla res poſſit, *Quint.* 26
veritatis judicium oritur a ſenſibus, tamen non eſt in eis, *Acad.* 1. 8
- vox, *Cal.* 22
- vis, *ibid.* 26
- oratio ſimplex, *Or.* 1. 57
VERSURA aut tributum duæ rationes pecuniæ conficiendæ, *Flacc.* 9
verſuram facere, *Att.* 5. 1. 7. 18. 10 20. 16. 15
verſura ſolvere, *Att.* 5. 15
VERSUS, id eſt, numeri quidam adhibendi in oratione, *or.* 3. 44. *Brut.* 8
- verborum quid ſit, 3. 44
- a muſicis deſumpti, *ibid.*
- & numeri an in oratione adhibendi ſint, nec-ne, *or.* 51
- ſenarii, *ib.* 49. & 51
- ſcribendi deſiderant tempus & animum vacuum ab omni cura, ac præterea ἐνθουσιασμόν, *Q. Fr.* 3. 4. 5
- effectus in oratione vitium, *Or.* 3. 44
- Hipponactei, *or.* 56
- Heroi Ennio appellantur longi, *Leg.* 2. 26
VERSUTI appellantur, quorum celeriter mens verſatur, *N. D.* 3. 10
VERUM ſimplex ſincerumque naturæ hominis aptiſſimum, *Off.* 1. 4
- plus uno eſſe non poteſt, *orat.* 2. 7
- Cyrenaicorum & Epicuri, *Acad.* 4. 46
veri inquiſitio atque inveſtigatio hominis propria, *Off.* 1. 4
vera in præteritis neceſſaria ſunt, *Fat.* 7
vera diligimus, *Fin.* 2. 14
VESTIGIA eorum, quos admiramur, movent, *Leg.* 2. 2
- Pythagoreorum per Italiam, *Tuſc.* 4. 2
VESTIS primo frigoris cauſa, poſt ad ornatum & dignitatem, *Or.* 3. 38
VESTITUS ratio, *Off.* 1. 36
VETERRIMA quæque ſuaviſſima in amicitia, *Amic.* 19
VETUSTAS facit peritiores, *Dom.* 45
VIA Appia, *Man.* 18. *Att.* 8. 11
- Aurelia, *Cat.* 2. 4
- Aurelia, Caſſia, Flaminia, *Phil.* 12. 9
- Flaminia, *Att.* 1. 1
- Græca, *Fam.* 7. 1
- Latina, *Cluent.* 59
- militaris Romana per Macedoniam, *Prov. conſ.* 2
- Minucia, *Att.* 9. 6
- nova, *Div.* 1. 45. 2. 32
- Pompeja Meſſanæ, *Verr.* 5. 66
- ſacra, *Planc.* 7. *Att.* 4. 3
- tenſarum atque pompæ, *Verr.* 1. 59
- vitularia, *Q. Fr.* 3. *ep.* 1. 2
viæ tres Roma ad Mutinam, *Phil.* 12. 9
viarum in provinciis munitio, *Font.* 4
VIARIA lex, *Fam.* 8. 6
VIATOR, pro *peregrinante*, *Att.* 2. 11
viatores unde nominati, *Sen.* 16
VICESIMA portorii, *Verr.* 2. 75
VICINUS in fructibus percipiendis citius adjuvetur quem frater, *Off.* 1. 18
VICISSITUDO ſermonis, *ibid.* 37
VICTORIA belli civilis extremum omnium malorum, *Fam.* 9. 6
- nihil miſerius, *ibid.* 4. 9
- Capuæ ſudavit, *Div.* 1. 43
- civilibus bellis ſemper eſt inſolens, *Fam.* 4. 4
- facit omnia profana, *Verr.* 4. 55
- inſolens natura & ſuperba, *Marc.* 3
victoriæ conditione jure victi occiduntur, *Marc.* 4
- externæ melior conditio quam domeſticæ, *Cat.* 4. 10.
- facultas a Diis, *N. D.* 3. 36
- ludi, *Act.* 1. *in Verr.* 10
- non plauſit populus, *Att.* 13. 44
- ſimulacrum in dextra Cereris manu, *Verr.* 4. 49
- templum, *N. D.* 2. 23
victoriam ipſam viciſſe, *Marc.* 4
victoria nihil dulcius. *Verr.* 5. 26
VICTORIATI nummi, *Font.* 5
VICTORIOLÆ aureæ, *N. D.* 3. 34
VICTUS perſonarum attributum, *Inv.* 1. 25
- & cultus corporis qualis eſſe debeat, *Off.* 1. 30
- jucunditas in deſiderio eſt, non in ſatietate, *Tuſc.* 5. 34
VICUS Ciceronis, *Fam.* 14. 1
VIDERI, in juratis judicibus, *Acad.* 4. 47
videndi ſenſus ex omnibus noſtris ſenſibus acerrimus eſt, *or.* 2. 87
VIGET novella arbor, *Fin.* 5. 14
- vitia, *ibid.*
VIGILANTIUM ſermones & negotia in ſomnis accidunt, *Div.* 1. 22
- cogitationum veſtigia in animis dormientium, *Div.* 2. 68
VINCERE non repugnantes, facile eſt, *Tuſc.* 1. 1
- ſeipſum, *Marc.* 4
vinci non poſſe, habet partem quandam fortunæ, *Fam.* 10. 20
VINCULUM ſocietatis naturæ, *offic.* 3. 6
vincula ad pœnam, *Cat.* 4. 4
- civitatis jus & æquitas, *Parad.* 4
- domeſtica amicorum, *Fam.* 3. 10
VINDICTA liberat ſervos ab metu crucis, *C. Rab.* 5
VINOLENTORUM facta, *Acad.* 4. 17
VINUM ægrotis adhibendum, *N. D.* 3. 27
vina levia nihil valent in aqua, *Tuſc.* 5
VIOLA & roſa (cruciatus æque tormenta), *ibid.* 26
VIOLARE virginem invitam per vim, *Fam.* 9. 22
VIPERAM venenatam & peſtiferam in ſinu atque in deliciis habere, *Har. reſp.* 24

VIR plane vir, *brut.* 71
- eo robore. iis radicibus, *Att.* 6. 6
- bonus, *off.* 3. 19
- fortis in republica, *Mil.* 30
- optimus difficillime alios improbos ſuſpicatur, *Q. fr.* 1. *ep.* 1. 4
- præſtans omnibus artibus fingitur, *Tuſc.* 5. 16
- bonus ſimilem ſui quærit, *Am.* 22
Viri excellentes beneficiis in cœlum lati, *N. D.* 2. 24
- fortes non tam ſequantur præmia, quam ipſa recte facta, *Mil.* 35
- ſingulares juvante Deo ſunt tales, *N. D.* 2. 66
- vocantur, *ibid.* 3
Virorum bonorum eſt admodum iraſci, *Leg.* 1. 7
- præſtantium in republica officium, *ſext.* 40
Viris bonis honeſta, non occulta quærantur, *off.* 3. 9
- æquiſque decertare, *ibid.* 33
VIRGINUM abſolutio, *Cat.* 3. 4
VIRGULA divina, *off.* 1. 44
VIRTUS ex viro appellata eſt, *Tuſc.* 2. 18
- quid ſit, *ibid.*
- omnis eſt mediocritas, *brut.* 40
- eſt perfecta & ad ſummum perducta natura, *Leg.* 1. 8
- breviſſime recta ratio dici poteſt, *Tuſc.* 4. 15
- ſive perfecta ratio. *Leg.* 1. 16
- item conſtans ac perpetua ratio vitæ, *ibid* 1. 17
- una eſt conſentiens cum ratione & perpetua conſtantia, *parad.* 3
- plurimæ commentationis & exercitationis indiget, *fin.* 3. 15
- amitti non poteſt, *Tuſc.* 2. 14
- ad beate vivendum ſeipſa eſt contenta, *ib.* 5. 1
- quomodo gignatur in homine, *ibid.* 13
- ſemper libera eſt, ſemper invicta, *ibid.* 18
- ſola immortalis eſt, *ſen.* 19
- tardis mentibus non facile committitur, *Tuſc.* 5. 24
- ſummum bonum eſt, *Am.* 6
- ſolum bonum, *parad.* 1
- amicitiam & gignit, & continet, *am.* 6. 9. 21. 14. & 26
- dux & lux amicitiæ, *ibid.* 8.
- in amicitia tenera eſt & tractabilis, *ibid.* 13
- etiam in hoſte diligitur, *ibid.* 9
- ſui amans eſt, *ibid.* 26
- non eſt inhumana, neque immunis, neque ſuperba, *ibid.* 14
- ſolitaria ad ea, quæ ſumma ſunt, pervenire non poteſt, *ibid.* 22
- eſt actuoſa, *Nat.* D. 1. 40
- eſt gratuita, *Leg.* 1. 18
- vel maxime cernitur in ſpernenda & repudianda voluptate. *ibid.* 19
Virtus humana propius Deo ad ſimilitudinem accedit, quam figura, *Nat. D.* 1. 34
Virtutis vocabula magnifica & varia, *fin.* 3. 4
- vis duplex, alia ſcientiæ, alia actionis, *part.* 22
- partes quatuor, prudentia, juſtitia, fortitudo, temperantia, *inv.* 2. 53
- cujuſque proprium munus, *Fin.* 5. 23
- memoriam ſempiterna, *Am.* 27
- viret, *Parad.* 2
- poſſeſſor beatiſſimus, *ibid.*
- poſſeſſio vere divitiæ, *ibid.* 6
- & victoriæ jucunditas mora quam cupiditatum, *Verr.* 1. 21
Virtuti contraria vitioſitas, Græcis κακία, *Tuſc.* 4. 15
- opera danda, ſi beatam vitam conſequi voluerimus, *Am.* 22
- nihil deeſſe ad beate vivendum: παράδοξον ſecundum Tullianum, *Parad.* 2
Virtute quæ fidem faciunt, bipartita ſunt, *Top.* 20
- ad altiorem dignitatis gradum aſcendere oportet, *Cluent.* 46
- præditi vel in Phalaridis tauro beati ſunt, *Fin.* 5. 28
- non tam multi præditi eſſe, quam videri volunt. *Am.* 26
in Virtute plurimum eſt præſidii, *ibid.* 14
Virtutes ſingulæ quomodo laudandæ, *Or.* 2. 85
- omnes æquales & pares inter ſe, *ibid.* 4. 14
- ſunt habitus animi, *Part.* 23
- omnes rectæ animi affectiones, *Tuſc.* 2. 18
- maximam efficiunt voluptatem, & quomodo, *Fin.* 1. 13
- voluntariæ proprie appellantur virtutes, *ibid.* 5. 13
- ſine beata vita cohærere non poſſunt, nec illa ſine virtutibus, *Tuſc.* 5. 28
Virtutum generalis conſideratio, *Part.* 22
- diviſio, *Or.* 2. 84
- omnium cognitio oratori neceſſaria, *ibid.* 85
- igniculi & ſemina animis a natura inſunt, *Fin.* 3. 7. *Tuſc.* 3. 1. *Leg.* 1. 12
- ſemina in pueris, *Fin.* 5. 15
- & ſcintillulæ, *ibid.*
- & elementa, *ibid.* 21
Virtutum animi duo prima genera: involuntariæ, & voluntariæ, *ibid.* 13
- ſimulacra in beſtiis, *ibid.* 2. 33. 5. 14. commune vinculum, *Fin.* 5. 23. *Tuſc.* 3. 8
- omnium munus triplex, *Offic.* 2. 5
- variarum illuſtria exempla complura in republica Romana, *Fin.* 5. 22
Virtutibus vitia rectiſſime ſunt contraria, *ibid.* 3. 12
- ſingulis quæ ſint contraria vitia, aut vitiis affinia, *Invent.* 2. 54
- hominum divini honores habiti ſunt, *N. D.* 3. 18
VIS abeſto ab actionibus cum populo, *Leg.* 3. 18
- eſt & numen divinum, *Mil.* 30
- & dolus pertinent ad totam utilitatem deliberantis, *Heren.* 3. 2
- & materia in natura, *Acad.* 1. 6
- habet ſuum vocis genus, *Or.* 3. 58
- nullo tempore jure fieri poteſt, *Cæc.* 2

Digitized by Google

- omnis debilitari ac frangi ferro poteſt, *Marc.* 3
- oratoria in rebus & verbis, *Part.* 1
- ubi intelligitur, *Cæc.* 11. 15. & 16
Vim a corpore ſuo propulſare ratio, neceſſitas, mos & natura præſcripſerunt, *Mil.* 11
Vi opprimi in bona cauſa eſt melius quam malæ cedere, *Leg.* 3. 15
Viribus qui vincit, ejus ſint dona fortunæ, *Amic.* 15
VISUM in philoſophia Zenonis, *Acad.* 1. 11 4. 6
Viſa nocturna, *Tuſc.* 1. 13
Viſorum vis & genera, *Acad.* 4. 13
VITA agendi genere quod in, *Fin.* 3. 7
- beata poteſt conſiſtere ſine bonis corporis, *ibid.* 5. 24
- nulla eſt ſervienti, *Phil.* 10. 10
- omnis non producit omne facinus, *Roſc. Am.* 27
- quæ ſola nominanda, *Sen.* 20
- tranquilla ob ſcientiæ ſuavitatem delectat, *Or.* 3. 15
- hominis quomodo excutienda ab accuſatore, *Heren.* 2. 3
- quomodo defendenda contra accuſatorem, *ibid.*
- privata, *Cluent.* 56
- niſi confecta atque abſoluta, beata eſſe non poteſt, *Fin.* 2. 27
Vita beata in perpetuitate temporis duci ſolet, *ibid.*
- perficitur perfectione virtutis, *ibid.* 3. 3
- digna gloriatione, *ibid.* 3. 8. 5. 18
- honeſtate una continetur, *Tuſc.* 5. 15
- honeſtate, gloria, tranquillitate animi continetur, *Amic.* 22. *Parad.* 1
- laudabilis, nec quidquam ſine virtute laudabile, *Tuſc.* 5. 16
- ex perpetuis pleniſque gaudiis exiſtit, *ibid.* 23
- cum virtute in rotam aſcendit, *ibid.* 9. 31 in Phalaridis taurum deſcendit, *ibid.* 26. & 31 in tormenta ſe dat, *ibid.* 28
- honeſta quæ ſit, *Sen.* 20
- altera & cœleſtis ſola vita nominanda eſt, *ibid.* 21
- inculta & ab amicis deſerta; nemini, etiamſi copioſo, poteſt eſſe jucunda, *Amic.* 15
- ejus laudanda eſt, cujus virtus moreſque laudandi ſunt, *Parad.* 2
- libera quæ ſit, *ibid.* 5
- omnium, ſive animalium, ſive terra editorum, conſiſtit in calore, *N. D.* 2. 9
- animantium tribus rebus tenetur, cibo, potione, ſpiritu, *ibid.* 2. 53
- expetitur, quis nos, in quo nati ſumus, continet, *Leg.* 1. 11
Vitæ laudatio ac vituperium quo ordine inſtitui debeat, *Her.* 3. 7
- amor naturalis eſt in omnibus animantibus, *Fin.* 5. 11
- tranquillitas quomodo comparanda, *Tuſc.* 3. 11
- genus omne ſocietatem deſiderat, *Off.* 2. 11
- conditio & lex, *Tuſc.* 4. 29
- deliberatio difficillima omnium, *Off.* 1. 32
- domicilia in corpore, *N. D.* 1. 35
- everſio, *Fin.* 5. 16
- perturbatio ſublata ſanctitate & religione, *N. D.* 1. 2
- ratio varia & commutabilis, *Mil.* 26
Vitam natura homini dedit commorandi diverſorium, non habitandi, *Sen.* 23
Vitam beatam virtute effici, Stoicum, *Fin.* 3. 3
- ſine ſtudiis nullam eſſe ducebant, *Or.* 2. 5
- tuentur inanima vel animalia, *Off.* 2. 3
VITARI quod non poteſt metui non debet, *Tuſc.* 2. 1
VITIS natura, generatio & cultura, *Fin.* 5. 14 *Sen.* 15
- gemma, *Sen.* 15
Vites a caulibus braſſicisque refugere dicuntur, nec eas ulla ex parte contingere, *N. D.* 2. 47
Vitium claviculi tanquam manus, quibus adminicula apprehendunt, *ibid.*
VITIUM dictum quod ſit vituperabile, *Fin.* 3. 12
Vitii vocabula varia, *Parad.* 3
Vitia dicuntur animi pravitates, *Part.* 23
- quæ quaſi virtutes ſoleant imitari, *N. D.* 1. 28
- ſæpe jucunda ſunt iis, quibus delectantur, *Offic.* 1. 5
- & perturbationes quomodo differant, *Tuſc.* 4. 13
- exordiorum, *Invent.* 1. 18
- magis fugienda quam bona ſequenda, *Off.* 1. 31
- ſermonis, ne Latinus ſit, *Heren.* 4. 12
- ſuſtineri nequeunt, *Tuſc.* 4. 14
- virtutem imitantia, *Part.* 23
Vitiorum poſtremum, *Mur.* 6
- turpitudo, *Leg.* 1. 19
Vitiis modum qui apponit, is partem ſuſcipit vitiorum, *Tuſc.* 4. 18
VITIOSITAS eſt habitus aut affectio in tota vita, inconſtans, & a ſeipſa diſſentiens, *ibid.* 13
Vitiorum cauſas ſingulas defendi a pluribus, *Brut.* 57
VITUPERANDI vis, *Part.* 21
- verbum dictum a vitio, *Fin.* 5. 14
VIVERE ſecundum naturam eſt, virtute adhibita frui primis a natura datis, *Fin.* 2. 11 5. 9
- ſecundum naturam quid Stoicis ſignificet, *ibid.* 4. 6. 10. 11. 5. 9. *Tuſc.* 5. 28. *Off.* 3. 3. quomodo de omnibus animantibus intelligatur, *Fin.* 5. 9. quomodo de homine intelligatur, *ibid.* & *Leg.* 1. 21
- beate conſiſtit in bene ſentiendo, & recte faciendo, *Fam.* 6. 1
Vivere humaniter, *ibid.* 7. 1
- in literis, *ibid.* 9. 25
- in diem, *Tuſc.* 5. 11
- bene & beate eſt honeſte & recte vivere, *Parad.* 1. 3

- cum

Digitized by Google

- cum ſcientia quibuſdam ultimum bonorum, *Fin.* 3. 9
- dicitur vitis, *Tuſc.* 1 24
- ita, ut non ſit vivendum, eſt miſerrimum, *Fam.* 6. 3
Vivendi ſpatio ſuo quiſque contentus eſſe debet, *Sen.* 19
- bene aut male rationes unde ſuſpenſæ eſſe debeant, *Fam.* 5. 13
ULCISCENDÆ injuriæ facilior ratio eſt quam beneficii remunerandi, *Red. ad Quir.* 9
ULCISCENDI modus, *off.* 1. 11
UMBILICOS & cochleas legere, *Or.* 2. 6
UMBRA τοῦ καπνοῦ, *Att.* 7. 11
- terræ eſt meta noctis, *Div.* 2. 6
umbram ſuam metuere, *Pet. conſ.* 2
umoræ in pictura, *Acad.* 4. 7
umbras timere, *Att.* 15. 20
UNDE, quid notat, *Cæc.* 30
UNGUEM tranſverſum a recta conſcientia in omni vita diſcedere non oportet, *Att.* 13. 20
UNGUENTI acerrima ſuavitas minus diu nos delectat, *or.* 3. 25
UNUM & idem, quid, *Dom.* 20
VOCABULA omnium rerum certa & propria non ſunt, *Cæc.* 18
VOCALIUM erebræ concurſiones in oratione fugiendæ, *Her.* 4. 12
VOLATICUS, *Att.* 18. 25
VOLUNTARIUM debet eſſe omne, *off.* 1. 9
VOLUNTAS, Græce βούλησις, a Stoicis definitur appetitio, quæ quid cum ratione deſiderat, *Tuſc.* 4. 6
- ejus, qui dat, non apparet ex dono, *N. D.* 3. 28
- & oſtentatio contraria, *off.* 1. 14
- & ſententia populi differt a ſuffragio, *Balb.* 0
- ſenſuſque civium erga nos eſt molle, tenerum, fragile & flexibile, *Mil.* 16
- ſtudium, diſciplina obſtant fato, *Fat.* 5
- ſua ac judicium apud ſapientem plus pollet, *Parad.* 5
Voluntatem ex vi non oporte interpretari, *Rab. Poſt.* 12
Voluntates populi ferendæ, *Planc.* 4
VOLUPTAS animi nimia ſummus error, *Tuſc.* 4 15
- apud ſapientes, *Cal* 17
- Epicurea percipitur omni dolore detracto, *Fin.* 1. 11
- quid ſit, *Fin.* 1. 11. 2. 2. 23
- eſt omne, quo gaudemus: dolor, omne, quo offendimur, *ibid.*
- eſt quam ſenſus accipiens movetur, & jucunditate quadam perfunditur, *ibid.* 2. 3
- idem, quod Græcis ἡδονὴ *ibid.* & 4
- illecebra turpitudinis quiddam habet ſimile naturalis boni, *Leg.* 1 11
- a Platone illecebræ & eſca malorum dicta, *Sen.* 13
- labes decoris, *Leg.* 1. 23
- nimia honeſtati contraria, *Off.* 3. 34
- utilitatis nihil habet, parum fortaſſe condimenti, *ibid.*
- bonum belluinum, *Am.* 5. 9
- homines pecudibus ſimiles efficit, *Parad.* 1.
- quo major eſt, eo magis mentem e ſua ſede & ſtatu dimovet, *Fin.* 2. 23. *Parad.* 1
- palletibus nota eſt, *ibid.*
- non explet bona naturæ, *ibid.* 5. 16
- multorum animos corrumpit, *Leg.* 1. 17
- duplex: alia in motu, alia in ſtabilitate, *Fin.* 2 7. 10. & 23
- ea demum magna eſt, æqualem ac parem verbis vitam agere, *or. in Sal.* 1
- corporis non ſatis digna hominis præſtantia, *off.* 1. 30
- animi major quam corporis, *Fin.* 2. 33
- male dicendi, male audiendo amittitur, *Sal, orat.* 1
- Epicuro ſummum bonum, *Fin.* 1. 9
- & dolor habent medium, *ibid.* 2. 4
- non ponenda in principiis naturalibus diligendi ſui, Stoicum, *ibid.* 3. 5
- Epicureorum ſumma, quæ ſtabilis, *ibid.*
- habet ſuum vocis genus, *or.* 3. 58
Voluptatis auctores philoſophi, *Sext.* 10
- vocabulum connſectatum, *N. D.* 2. 23
- nomen invidioſum, infame, ſuſpectum, *Fin.* 2. 4
- verbum non habet dignitatem, *ibid.* 23
- pictura per Cleanthem exhibita, *ibid.* 4
- incommoda ab Archita Tarentino præclara oratione expoſita, *Sen.* 12
Voluptatis blanditiis non facile ſubſiſtitur, *Sen.* 13
- quidam naturalis modus eſt, *ibid.* 14
- fruendæ modus tenendus, *off.* 1. 30
Voluptati duo ſubjiciuntur, lætitia in animo, commotio ſuavis in corpore, *Fin.* 2. 3
Voluptatem qui minime ſequuntur, maxime conſequuntur, *Tuſc.* 5. 34
- ſummum bonum dicentium vox pecudum videtur eſſe, non hominum, *Parad.* 1
Voluptate beſtiæ ſentiuns, feruntur que, *off.* 1. 30
- capiuntur omnes, *Leg.* 1. 11
Voluptates animi quæ ſint, *off* 1. 30
- nullæ cum auctoritatis præmiis comparandæ, *Sen.* 18
- fugiendæ, *Am* 9
- Venereæ a Sophocle domino agreſti ac furioſo aſſimilantur, *Sen.* 14
Voluptates venereas non deſiderare jucundius eſt, quam iis frui, *ibid.*
Voluptatibus maximis faſtidium finitimum eſt, *or.* 3. 25
- dediti facile vincuntur, *Sen.* 14
VOLUPTARII hominis deſcriptio, *Red.* in *Sen.* 6
Voluptariis optima dicuntur, quæ ſunt ſuaviſſima, *Fin.* 2. 28
Vox muliebris, ruſtica, *or.* 3. 11
- orationis index duo requirit, *off.* 1. 37
- plena & ſuavis, *Or.* 1. 29
- ſcelerata eorum, qui negant ſe recuſare, quomi-

minus ipſis mortuis terrarum omnium deflagratio conſequatur, *Fin.* 3. 19
- in actione præcipuum uſum habet, *Or.* 3. 60
- ſedata ſit in orationis principio, *Her.* 3. 12
- qualis per totam orationem eſſe debeat, *ibid.*
Vocis bonitas oratori optanda, ſed uſus eſt in ipſo, *Or.* 18
- ſonus & mutatio qualis eſſe debeat in oratore, *ibid.* 17
- commutationes faciendæ, *Her.* 3. 12
- contentio, ejuſque diviſio, *ibid.* 13
- amplificatio, ejuſque diviſio, *ibid.*
- figura in oratore quid ſit, *ibid.* 11
- figura tria continet, magnitudinem, firmitudinem, mollitudinem, *ibid.*
Vocis magnitudo quomodo comparetur, *Her* 3. 11
- firmitudo quomodo comparetur, augeatur, conſervetur, *ibid.* & 12
- mollitudo unde fiat, *Her.* 3. 12. quomodo conſideretur, *ibid.* 13. dividitur in ſermonem, contentionem, amplificationem, *ibid.*
- figura in dignitate ſermonis, *Heren.* 3. 14
- in ſermone demonſtrationis, *ibid.*
- in ſermone narrationis, *ibid.*
- in ſermone jocationis, *ibid.*
- in ſermone contentionis, *ibid.*
- in ſermone diſtributionis, *ibid.*
- in ſermone amplificationum, *ibid.*
- in ſermone conqueſtionis, *ibid.*
- duo requiſita, ut ſit clara, ut ſuavis, unde utrumque petendum, *Off.* 1. 37
- & orationis inſtrumenta in homine, latera, fauces, lingua, *Tuſc.* 2. 24
- exercitatio Græcorum, *Or.* 2. 59
- mutatio, *Or.* 3. 61
- mutationes totidem, quot animarum, *or.* 17
voces a motu animi pelluntur, *Or.* 3. 57
- contractæ ſine vocalibus, *or.* 45
vocum novarum uſus omnino conceſſus in quavis arte, *Fin.* 3. 1
VOCULÆ falſæ in cantu, *or.* 3. 25
URBANITAS, *Cal.* 3
- virtus eſt ſecundum Stoicos, *Fam.* 3. 7
Urbanitatis color in dicendo quid ſit, *Brut.* 45
URBIS eſt luxuries, *Roſc. Am.* 27
urbis principium, *off.* 1. 17
Urbis & civitatis diſcrimen eſt, quod civitas urbem incolit, *Acad.* 4. 45
USTUS nondum cenſetur ſepultus, *Leg.* 2. 23. & 24
USUCAPIO finis periculi litium, *Cæc.* 26
- in finis, *Leg.* 1. 21
USURA menſtrua *Att.* 6. 1
- ſolida, *ibid.*
Uſuras renovare ſingulis annis, *ibid.*
USUS aſſiduus artem ſæpe & ingenium vincit, *Balb.* 20
- auctoritas fundi biennium, *Top.* 4
- & auctoritas fundi biennium, *Cæc.* 19
Uſus & exercitatio officiorum requiritur, *off.* 1. 18
- flectet, dies leniet, ætas mitigabit, *Mur.* 14
- magiſter optimus, *Rab. Poſt.* 4
Uſu aut coemptione convenit mulier in manum, *Flacc.* 34
USUSFRUCTUS ædium aut ſervi, *Top.* 3
UTI lingua nuncupaſſit, *Or.* 1. 57
UTILE cum ſumma pernicie vitæ hominum diſtinctum ab honeſto, *off.* 2. 3
- & honeſtum quæritur in deliberationibus, *Invent.* 2. 4
- idem honeſtum, & quia honeſtum, ideo utile, *off.* 3. 30
- nihil, niſi quod rectum honeſtumque ſit, *Fam.* 5. 19
- nihil quod crudele, *Offic.* 3. 11
- nihil, quod non idem honeſtum, *ibid.* 7
- viſum an poteſt fieri non turpiter, *ibid.* 10
Utilius eſt abſolvi innocentem, quam nocentem cauſam non dicere, *Roſc. Am.* 20
Utiliſſima ſunt, & digniora & venuſtiora, *or.* 4. 45
UTILITAS, *Inv.* 2. 55
- & turpitudo in eadem re eſſe nequit, *Offic.* 3. 8
- finis deliberantium, eſtque vel tuta, vel honeſta, *Her.* 3. 2. & 4
- non poteſt cum honeſtate pugnare, *Off.* 3. 3
- omnium communis, *ibid.* 6
Utilitatis publicæ ſpeciem præ honeſtate contemnere, *ibid.* 11
Utilitate hominum nihil debet homini eſſe antiquius, *ibid.* 1. 43
Utilitates noſtræ non omittendæ aliiſve tradendæ, *ibid.* 3. 10
Utilitatem comparatio, *ibid.* 2. 25
- reſpectu omnia fiunt, *Fin.* 2. 10
VULGARE argumentationis genus, *Inv.* 1. 48
- exordium, *ibid.* 1. 18
- tam nihil, quam nihil ſapere, *Div.* 2. 39
VULGUS non intelligit, quid abſit a perfecto, *Offic.* 3. 3
Vulgo nihil incertius, *Mur.* 17
VULNUS intra cutem, quod prius nocere poſſit quam ſciri curarique, *Fam.* 10. 18
VULTUS animi eſt imago, indices oculi, *Or.* 3. 59. *Or.* 18
- a mente fingitur, *Tuſc.* 3. 15
- indicat mores, *Leg.* 1. 9
- qualis debet eſſe, *Her.* 3. 15
- ac frons animi janua, *Pet. Conſ.* 11
Vultus vim Græci norunt; nomen omnino non habent, *Leg.* 1. 9
Vultum & orationem accommodare ad tempus *Att.* 11. 24
Vultu & lingua promptum habere, quod quis ſentit, *Planc.* 14
- ſæpe læditur pietas, *Roſc. Amer.* 13
Vultus & parietes non habent diuturnam obſtructionem, *Sext.* 9
UXORIÆ rei arbitrium, *Off.* 3. 15

Z

ZELOTYPIA eſt ægritudo ex eo, quod alter quoque potiatur eo, quod ipſe concupiverit, *Tuſc.* 4. 8
ZODIACI deſcriptiones periphraſticæ, *Tuſc.* 1. 8. *N. D.* 2. 20. *Div.* 2. 42

NO-

N O T Æ

Quibus varia Ciceronis Opera in his Indicibus deſignantur.

Acad.	Academicorum Libri.
Agr.	Agreria in Rullum.
Amic.	Lælius, De Amicitia.
Arch.	Pro Archia poeta.
Att.	Epiſtolæ ad Atticum.
Balb.	Pro L. Cornelio Balbo.
Br.	Brutus, De claris Oratoribus.
Br. ep.	Epiſtolæ ad Brutum.
Br. Ep. Germ.	Epiſt. ad Brutum, a Germanis repertæ.
Cæcil.	Divinatio in Q. Cæcilium.
Cæcin.	Pro Cæcina.
Cæl.	Pro Cælio.
Cat.	In L. Catilinam.
Cluent.	Pro Clentio.
Dejot.	Pro Rege Dejotaro.
Div.	De Divinatione.
Dom.	Pro Domo ſua.
Fam.	Epiſtolæ ad Familiares.
Fat.	De Fato.
Fin.	De Finibus bonorum & malorum.
Flacc.	Pro L. Flacco.
Font.	Pro M. Fontejo.
Har. Reſp.	De Haruſpicum Reſponſis.
Her.	Rhetoricam libri ad Herennium.
Inv.	De Inventione Rhetorica.
Leg.	De Legibus.
Lig.	Pro Q. Ligario.
Man.	Pro Lege Manilia.
Marc.	Pro M. Marcello.
Mil.	Pro Milone.
Mur.	Pro Murena.
Nat. D.	De Natura Deorum.
Off.	De Officiis.
Opt. Gen. Or.	De optimo genere Oratorum.
Or.	De Oratore, ad Q. Fr.
Or.	Orator, ad Brutum.
Parad.	Paradoxa.
Part.	Partitiones Oratoriæ.
Pet. conſ.	De Petitione Conſulatus.
Phil.	Philippica in M. Antonium.
Piſ.	In Piſonem.
Planc.	Pro Plancio.
Prov. Conſ.	De Provinciis Conſularibus.

Quin.

Quint.	Pro Quintio.
Q. Fr.	Epiſtola ad Q. Fratrem.
Rab. Perd.	Pro Rabirio perduellionis reo.
Rab. Poſt.	Pro Rabirio Poſtumo.
Red. I.	Poſt reditum, ad Quirites.
Red. II.	Poſt reditum, in Senatu.
Roſc. Am.	Pro Roſcio Amerino.
Roſc. Com.	Pro Roſcio Comœdo.
Sen.	Cato major, De Senectute.
Sext.	Pro Sextio.
Somn. Scip.	Somnium Scipionis.
Syll.	Pro P. Sylla.
Tim.	Timæi Fragm.
Top.	Topica.
Tuſc.	Tuſculana Diſputatio.
Vat.	In Vatinium.
Verr.	In Verrem.

Hoc Tomo continentur.

Epiſtolæ ad Quintum Fratrem. *pag.* 5
Epiſtolæ ad Brutum. 80
Fragmenta Ciceronis. 125
Opera Suppoſititia 161
Hiſtoria Ciceronis. 249
Indice quatuor.
I. Græcus. 3
II. Latinus. 27
III. Nominum. 80
IV. Rerum. 151

99 366325

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google